

**T.C.
İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

DOKTORA TEZİ

**KARAHANLI TÜRKÇESİNDE KELİME
GRUPLARI**

**ASLI ZENGİN
2502070310**

TEZ DANIŞMANI

YARD. DOÇ. DR. ÖZCAN TABAKLAR

İSTANBUL, 2013

CİLT I

DOKTORA
TEZ ONAYI

ÖĞRENCİNİN

Adı ve Soyadı : Ash Zengin UYGUN

Numarası : 2502070310

Anabilim/Bilim Dalı : Türk Dili ve Edebiyatı

Danışman Öğretim Üyesi : Yrd. Doç. Dr. Özcan
Tabaklar

Tez Savunma Tarihi : 05/09/2013

Tez Savunma Saati :

Tez Başlığı : Karahanlı Türkçesinde Kelime Grupları.

TEZ SAVUNMA SINAVI, Lisansüstü Öğretim Yönetmeliği'nin 50. Maddesi uyarınca yapılmış, sorulan sorulara alınan cevaplar sonunda adayın tezinin KABULÜ'NE OYBİRLİĞİ / OYÇOKLUĞUYLA karar verilmiştir.

JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1-Prof. Dr. Mustafa ÖZKAN		
2-Prof. Dr. Osman Fikri SERTKAYA		Kabul
3-Prof. Dr. G. Seyhan ALIŞIK		Kabul
4-Yrd. Doç. Dr. Özcan TABAKLAR		Kabul
5-Yrd. Doç. Dr. Feryal KORKMAZ		Kabul
YEDEK JÜRİ ÜYESİ	İMZA	KANAATİ (KABUL / RED / DÜZELTME)
1- Prof. Dr. T. Seyhan ORAL		
2- Doç. Dr. Enfel DOĞAN		Kabul

ÖZ
KARAHANLI TÜRKÇESİNDE KELİME GRUPLARI
ASLI ZENGİN

Karahanlı Türkçesinde Kelime Grupları adlı tezimizde, Orta Türkçe'nin ilk safhasını oluşturan Karahanlı Türkçesindeki kelime gruplarını ve cümle içinde kullanılışlarını devrin temel eserlerini esas alarak incelemeye çalıştık.

Tezimiz üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde üzerinde çalışılan eserler hakkında genel bilgiler verilmiş ve ikinci bölümde kelime grupları hakkında genel bir bilgi verilmeye çalışılmıştır. Çalışmamızın asıl kısmını teşkil eden üçüncü bölümde ise Karahanlı Türkçesinde kelime gruplarını ve cümle içinde kullanılışlarını içermektedir. Son bölümde de sonuç verilmiştir.

Çalışmamızda Kutadgu Bilig ve Atebetü'l-Hakayık'ın tamamı, Divânü Lügati't-Türk'teki şiir parçaları esas alınmıştır.

Çalışmamızın kelime grupları hakkındaki dil incelemelerine katkıda bulunacağını umuyorum.

Anahtar Kelimeler: Kelime Grupları, Karahanlı Türkçesi, Kutadgu Bilig, Divanü Lügati't-Türk, Atebetü'l-Hakayık.

ABSTRACT
WORD GROUPS OF KARAKHANİD TURKİSH
ASLI ZENGİN

The thesis with the name of Word Groups of Karakhanid Türkish, we tried to research the word groups and their using in sentences that had been used in the first phase of Middle Türkic which referred to as Karakhanid Türkish. The texts that we searched are the greatest texts in this term.

There are three section in this thesis. In the first of the study we tried to give general information about texts that we studied. After this, in the second section general introductions about word groups have given. Third section that is the main section of our study includes word groups and their using in sentences in the term of Karakhanid Türkish. At the end we gave the results of the study.

In this study we searched poets of Kutadgu Bilig, Divânü Lügati't-Türk and Atebetü'l-Hakayık.

I hope so this thesis contibute to the language studies about word groups.

Key Words: Word Groups, Karakhanid Türkish, Kutadgu Bilig, Divânü Lügati't-Türk, Atebetü'l-Hakayık.

ÖNSÖZ

Karahanlı Türkçesinde Kelime Grupları başlığını taşıyan bu çalışmamızda Kutadgu Bilig’de yer alan 6645 beyit, Divânü Lügati’t-Türk’te yer alan 102 beyit, 150 dörtlük ve 2 üçlük ile Atebetü’l-Hakayıkta’taki 50 beyit ve 103 dörtlük esas alınmıştır. Bütün bu manzum veri önce kataloglama yöntemi kullanılarak tahlil edilmiştir. Daha sonra kendi içinde tasnif edilen malzeme, bilgisayara aktarılmıştır. On altı ana başlık altında ele alınan bu çalışmada kelime grupları yapılarına, içerdiği unsurların yapılarına ve cümle içindeki fonksiyonlarına göre değerlendirilmiştir.

Kelime grupları, cümle içindeki fonksiyonlarına göre değerlendirilirken, cümlelerin basit mi birleşik mi olduğu da değerlendirilmiş, bu durum çalışmada belirtilmiştir. İsim Fiil, Sıfat Fiil, Zarf Fiil içeren yapılar bazı araştırmacılar tarafından birleşik cümle kabul edilirken, biz çalışmamızda bunları fiil grubu olarak inceledik.

Çalışma esnasında klasik kelime grubu yöntemleriyle ele alınamayacak yapıda kelime grupları ile karşılaşmış, bunlar umumiyetle dil devresinin yapısından kaynaklanan hususiyetler olduğundan buna göre değerlendirilmiştir. Örneğin Türkiye Türkçesinde bulunma grubu diyebileceğimiz bir yapı, bu devrede ayrılma grubu kategorisinde ele alınmıştır. Zira şekilden ziyade semantik yapı bunu zorunlu kılmıştır. Yine isim tamlamalarında iyelik eki almış bir isim unsurundan önce yönelme, bulunma ekleri almış olan yapılar da dikkat çekici bir durum arz etmektedir.

Sonuç olarak bu yorucu çalışmada danışmanlığımı yapan ve her vesile ile bana yardımcı olan değerli hocam Yard. Doç. Dr. Özcan TABAKLAR’a, yönlendirici görüşleri ve kaynaklara ulaşmamdaki yardımları için hocam Yard. Doç. Dr. Feryal Korkmaz’a teşekkürü bir borç bilirim.

Çalışmamızın Türk dili araştırmalarına küçük de olsa bir katkıda bulunması temennisiyle...

Aslı Uygun Zengin

İÇİNDEKİLER

Öz	iii
Abstract	iv
Önsöz	v
Kısaltmalar Listesi	xxx
GİRİŞ	1
KARAHANLILAR	1
Hanedanın Menşe’i ve Devletin Adı	1
Karahanlı Devleti	4
Doğu Karahanlı Hanlığı	5
Batı Karahanlı Hanlığı	5
BİRİNCİ BÖLÜM	8
1.KARAHANLI DÖNEMİ ESERLERİ	9
1.1.Kutadgu Bilig	9
1.2.Divânü Lûgâti't-Türk	19
1.3.Atebetü'l-Hakayık	24
İKİNCİ BÖLÜM	26
2.KELİME GRUPLARI	28
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	34
3.KARAHANLI TÜRKÇESİNDE KELİME GRUPLARI	35
3.1. İSİM TAMLAMASI	36
3.1.1. YAPI BAKIMINDAN İSİM TAMLAMALARI	37
3.1.1.1. BELİRTİLİ İSİM TAMLAMALARI	38
3.1.1.1.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BELİRTİLİ İSİM TAMLAMALARI	39
3.1.1.1.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	39
3.1.1.1.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	45
3.1.1.1.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	46

3.1.1.1.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması.....	47
3.1.1.1.1.5. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	47
3.1.1.1.2. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN BELİRTİLİ İSİM TAMLAMALARI	48
3.1.1.1.2.1. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları	48
3.1.1.1.2.2. Tamlayanı Sıfat Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları	51
3.1.1.1.2.3. Tamlayanı Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları.....	51
3.1.1.1.2.4. Tamlananı Bağlama Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları	51
3.1.1.2. BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMASI.....	51
3.1.1.2.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMALARI	52
3.1.1.2.1.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	52
3.1.1.2.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	137
3.1.1.2.1.1.1.1. İsim Fiil Grubunun Öznesi	137
3.1.1.2.1.1.1.2. Zarf Fiil Grubunun Öznesi	137
3.1.1.2.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	138
3.1.1.2.1.2. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	159
3.1.1.2.1.2. 1. 1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi	159
3.1.1.2.1.2. 1. 2. Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi	160
3.1.1.2.1.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	162
3.1.1.2.1.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	186
3.1.1.2.1.3. 1.1.Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi	186
3.1.1.2.1.3. 1.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi.....	188
3.1.1.2.1.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	189

3.1.1.2.1.4. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	202
3.1.1.2.1.4. 1. 1. İsim Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı	202
3.1.1.2.1.4. 1. 2. Sıfat Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı.....	202
3.1.1.2.1.4. 1. 3. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı	203
3.1.1.2.1.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	203
3.1.1.2.1.5.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	208
3.1.1.2.1.5. 1.1. Sıfat Fiil Grubunun Zarfı	208
3.1.1.2.1.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	208
3.1.1.2.2. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMALARI	211
3.1.1.2.2.2.1. Tamlayanı Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	211
3.1.1.2.2.2.2. Tamlayanı Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	213
3.1.1.2.2.2.3. Tamlayanı Birleşik İsim Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	214
3.1.1.2.2.2.4. Tamlayanı İsim Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	214
3.1.1.2.2.2.5. Tamlayanı Sıfat Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	214
3.1.1.2.2.2.6. Tamlayanı İyelik Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	216
3.1.1.2.2.2.7. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	216
3.1.1.2.2.2.8. Tamlayanı Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları.....	256
3.1.1.2.2.2.9. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	270
3.1.1.2.2.2.10. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	271
3.1.1.2.2.2.11. Tamlayanı Birleşik İsim Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	274

3.1.1.2.2.12. Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	274
3.1.1.2.2.13. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	274
3.1.1.2.2.14. Tamlananı Bağlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	275
3.1.1.2.2.15. Tamlananı Eş /Yakın Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları.....	280
3.1.1.2.2.16. Tamlananı Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	281
1.1.2.2.2.17. Tamlananı İsim Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	281
3.1.1.2.2.18. Tamlananı Sıfat Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları	281
3.1.1.3. EKSİZ TAMLAMA	282
3.1.1.3.1.CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN EKSİZ TAMLAMALAR	282
3.1.1.3.1.1. Eksiz Tamlamanın Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	282
3.1.1.3.1.2. Eksiz Tamlamanın Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	283
3.1.1.3.1.2. Eksiz Tamlamanın Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	283
3.3.2. İYELİK GRUPLARI	284
3.3.2.1. İYELİK GRUBU	284
3.2.1.1. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN İYELİK GRUPLARI	284
3.2.1.1.1.Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan İyelik Grupları.....	284
3.2.1.1.2. Tamlananı İyelik Grubu Olan İyelik Grupları.....	285
3.2.1.1.3. Tamlananı Bağlama Grubu Olan İyelik Grupları.....	285
3.2.1.1.4. Tamlananı Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan İyelik Grupları	285
3.2.1.1.5. Tamlananı İsim Fiil Grubu Olan İyelik Grupları	286
3.2.1.1.6. TamlananıSıfat Fiil Grubu Olan İyelik Grupları.....	286

3.2.1.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN İYELİK GRUBU	286
3.2.1.2.1. İyelik Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	286
3.2.1.2.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	301
3.2.1.2.1.1.1. Zarf Fiil Grubunun Öznesi.....	301
3.2.1.2.2. İyelik Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	302
3.2.1.2.3. İyelik Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	306
3.2.1.2.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	307
3.2.1.2.3.1.1. Zarf Fiil Gruplarında	307
3.2.1.2.4. İyelik Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	308
3.2.1.2.4.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	312
3.2.1.2.4.1. Sıfat Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı	312
3.2.1.2.4.1. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı.....	312
3.2.1.2.5. İyelik Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	312
3.2.1.2.6. İyelik Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	313
3.2.2. TAMLAYANI DÜŞMÜŞ İYELİK GRUBU	314
3.2.2.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN TAMLAYANI DÜŞMÜŞ İYELİK GRUPLARI.....	314
3.2.2.1.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	314
3.2.2.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	474
3.2.2.1.1.1.1. Sıfat Fiil Grubunun Öznesi.....	474
3.2.2.1.1.1.2. Zarf Fiil Grubunun Öznesi	475
3.2.2.1.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	480
3.2.2.1.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	519
3.2.2.1.2.1.1. İsim Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi	519
3.2.2.1.2.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi.....	520

3.2.2.1.2.1.3. Zarf Fiil Gruplarında	521
3.2.2.1.3. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	523
3.2.2.1.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	593
3.2.2.1.3.1. 1.Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi.....	593
3.2.2.1.3.1. 2.Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi	594
3.2.2.1.4. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması.....	600
3.2.2.1.4.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	620
3.2.2.1.4.1.1. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı.....	620
3.2.2.1.5. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	620
3.2.2.1.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	622
3.2.2.1.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması	627
3.3. SIFAT TAMLAMASI	629
3.3.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN SIFAT TAMLAMALARI	630
3.3.1.1. Sıfat Tamlamasının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	630
3.3.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	806
3.3.1.1.1.1. İsim Fiil Grubunun Öznesi.....	806
3.3.1.1.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Öznesi	806
3.3.1.1.1.3. Zarf Fiil Grubunun Öznesi.....	806
3.3.1.2. Sıfat Tamlamasının Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	809
3.3.1.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	842
3.3.1.2.1.1 Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi	842
3.3.1.2.1.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi.....	842
3.3.1.3. Sıfat Tamlamasının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	843
3.3.1.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	906
3.3.1.3.1.1. İsim Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi	907

3.3.1.3.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi	907
3.3.1.3.1.3. Zarf Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi.....	908
3.3.1.4. Sıfat Tamlamasının Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	914
3.3.1.4.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	952
3.3.1.4.1.1. İsim Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı.....	952
3.3.1.4.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı	953
3.3.1.4.1.3. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı	953
3.3.1.5. Sıfat Tamlamasının Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	954
3.3.1.6. Sıfat Tamlamasının Cümlede Yükleme İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	1001
3.3.1.7. Sıfat Tamlamasının Cümlede Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması	1029
3.3.1.8. Sıfat Tamlamasının Deyimleşmesi	1029
3.3.2. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN SIFAT TAMLAMALARI.....	1030
3.3.2.1. Sıfat Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları	1030
3.3.2.2. Sıfat Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları.....	1030
3.3.2.3. Sıfat Unsuru İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları.....	1046
3.3.2.4. Sıfat Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1047
3.3.2.5. Sıfat Unsuru Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları.....	1050
3.3.2.6. Sıfat Unsuru Edat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları.....	1069
3.3.2.7. Sıfat Unsuru Kuvvetlendirme Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1078
3.3.2.8. Sıfat Unsuru Aitlik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları.....	1080
3.3.2.9. Sıfat Unsuru Sayı Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1082
3.3.2.10. Sıfat Unsuru Kısaltma –İsnat – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1083
3.3.2.11. Sıfat Unsuru Kısaltma – Yaklaşma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1088

3.3.2.12. Sıfat Unsuru Kısaltma – Bulunma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1089
3.3.2.13. Sıfat Unsuru Kısaltma – Ayrılma– Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1090
3.3.2.14. Sıfat Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1090
3.3.2.15. Sıfat Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1092
3.3.2.16. Sıfat Unsuru İsim Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1092
3.3.2.17. Sıfat Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1093
3.3.2.18. Sıfat Unsuru Zarf Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1124
3.3.2.19. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları	1126
3.3.2.20. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları	1130
3.3.2.21. İsim Unsuru İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1179
3.3.2.22. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1179
3.3.2.23. İsim Unsuru Eksiz Tamlama Olan Sıfat Tamlamaları	1180
3.3.2.24. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1180
3.3.2.25. İsim Unsuru Edat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1198
3.3.2.26. İsim Unsuru Birleşik İsim Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1198
3.3.2.27. İsim Unsuru Kısaltma –İsnat – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1203
3.3.2.28. İsim Unsuru Kısaltma – Yaklaşma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1205
3.3.2.29. İsim Unsuru Kısaltma – Bulunma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1205
3.3.2.30. İsim Unsuru Kısaltma – Ayrılma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1205
3.3.2.31. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1206
3.3.2.32. İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1213
3.3.2.33. İsim Unsuru Unvan Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1214

3.3.2.34. İsim Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları	1214
3.4. BİRLEŞİK İSİM GRUBU	1217
3.4.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BİRLEŞİK İSİM GRUBU	1217
3.4.1.1. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	1217
3.4.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	1220
3.4.1.2. Birleşik İsim Grubunun Belirtisiz Nesne Olarak Kullanılması	1221
3.4.1.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	1221
3.4.1.3. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	1221
3.4.1.4. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	1222
3.4.1.5. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması	1222
3.5. TEKRAR GRUPLARI	1223
3.5.1. YAPI BAKIMINDAN TEKRAR GRUPLARI	1223
3.5.1.1. AYNEN TEKRARLAR	1223
3.5.1.2. YAKIN / EŞ MANÂLİ TEKRARLAR	1224
3.5.1.2.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN YAKIN / EŞ MANALİ TEKRAR GRUPLARI	1224
3.5.1.2.1.1. Yakın / Eş Manâli Tekrar Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	1224
3.5.1.2.1.2. Yakın / Eş Manâli Tekrar Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1226
3.5.1.2.1.3. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1226
3.5.1.2.1.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	1228
3.5.1.2.1.4. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	1228
3.5.1.2.1.5. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	1228

3.5.1.2.1.6. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Yüklem İsmi Olarak Kullanılması	1229
3.5.1.3. ZİT MANÂLİ TEKRARLAR	1231
3.5.1.3.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ZİT MANALI TEKRARLAR.....	1231
3.5.1.3.1. 1. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	1231
3.5.1.3.1.2. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1233
3.5.1.3.1.3. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1234
3.5.1.3.1.4. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması.....	1235
3.5.1.3.1.5. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	1235
3.5.1.3.1.6. Zıt Manâli Tekrar Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	1238
3.5.1.4. EKLEMELİ TEKRARLAR	1239
3.6. ÂİTLİK GRUBU	1239
3.6.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ÂİTLİK GRUPLARI	1239
3.6.1.1. Âitlik Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	1239
3.6.1.2. Âitlik Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	1239
3.6.1.2. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	1240
3.7. EDAT GRUBU	1240
3.7.1. İSİM UNSURU KELİME GRUBU OLAN EDAT GRUPLARI	1241
3.7.1.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Edat Grupları	1241
3.7.1.2. İsim Unsuru Belirtili İsim Tamlaması Olan Edat Grupları	1247
3.7.1.3. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Edat Grupları	1247
3.7.1.4. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Edat Grupları	1249
3.7.1.5. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olan Edat Grupları	1259

3.7.1.6. İsim Unsuru Unvan Grubu Olan Edat Grupları	1264
3.7.1.7. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Edat Grupları	1265
3.7.1.8. İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Edat Grupları	1265
3.7.1.9. İsim Unsuru Birleşik İsim Grubu Olan Edat Grupları.....	1265
3.7.1.10. İsim Unsuru Kısaltma – Yaklaşma – Grubu Olan Edat Grupları	1266
3.7.1.11. İsim Unsuru Kısaltma – İsnat – Grubu Olan Edat Grupları	1266
3.7.1.12. İsim Unsuru İyelik Grubu Olan Edat Grupları	1266
3.7.1.13. İsim Unsuru İsim Fiil Grubu Olan Edat Grupları	1267
3.7.1.14. İsim Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olan Edat Grupları	1267
3.7.2. YAPISI BAKIMINDAN EDAT GRUBU	1271
3.7.2.1. <i>adın</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1271
3.7.2.2. <i>adra</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1273
3.7.2.3. <i>adruk</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1273
3.7.2.4. <i>ara</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1273
3.7.2.5. <i>arala</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1276
3.7.2.6. <i>aşnu</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1276
3.7.2.7. <i>basa</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1277
3.7.2.8. <i>basala</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1280
3.7.2.9. <i>berü</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1280
3.7.2.10. <i>bile</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1281
3.7.2.11. <i>birle</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1306
3.7.2.12. <i>burun</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1334
3.7.2.13. <i>içre</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1334
3.7.2.14. <i>kibi</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1333
3.7.2.15. <i>kidin</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1334
3.7.2.16. <i>naru</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1338
3.7.2.17. <i>oza</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1339
3.7.2.18. <i>öñgi</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1340
3.7.2.19. <i>öñgin</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1340
3.7.2.20. <i>örü</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1341

3.7.2.21. <i>ötrü</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1341
3.7.2.22. <i>sanı</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1342
3.7.2.23. <i>sın̄gar</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1342
3.7.2.24. <i>tapa</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1343
3.7.2.25. <i>taparu</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1345
3.7.2.26. <i>taş</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1346
3.7.2.27. <i>teg</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1346
3.7.1.28. <i>tegi</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1368
3.7.2.29. <i>tegre</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1369
3.7.2.30. <i>uçun / için</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1369
3.7.2.31. <i>üze</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu.....	1373
3.7.2.32. <i>üzele</i> Edatı ile Kurulan Edat Grubu	1379
3.7.3. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN EDAT GRUBU	1380
3.7.3.1. Edat Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	1380
3.7.3.2. Edat Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1381
3.7.3.3. Edat Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1382
3.7.3.4. Edat Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	1382
3.7.3.5. Edat Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	1391
3.7.3.6. Edat Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	1499
3.7.3.6.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	1500
3.8. UNVAN GRUBU	1500
3.8.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN UNVAN GRUPLARI	1501
3.8.1.1. Unvan Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	1501
3.8.1.2. Unvan Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	

3.9.BİRLEŞİK FİİL GRUBU	1502
3.9.1. İSİM + YARDIMCI FİİL KURULUŞUNDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER	1502
3.9.1.1.İSİM UNSURU BİR KELİME GRUBU OLAN BİRLEŞİK FİİLLER	1502
3.9.1.1.1. Yardımcı Fiili <i>aç-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1503
3.9.1.1.1.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar	1503
3.9.1.1.2. Yardımcı Fiili <i>al-</i> Olan Birleşik Fiiller	1503
3.9.1.1.2.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar	1503
3.9.1.1.3. Yardımcı Fiili <i>ba-</i> Olan Birleşik Fiiller	1504
3.9.1.1.3.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1504
3.9.1.1.3.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar	1504
3.9.1.1.4. Yardımcı Fiili <i>başla-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1504
3.9.1.1.4.1. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar	1504
3.9.1.1.5. Yardımcı Fiili <i>bir-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1504
3.9.1.1.5.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1504
3.9.1.1.5.2. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar	1505
3.9.1.1.6 Yardımcı Fiili <i>bol-</i> Olan Birleşik Fiiller	1505
3.9.1.1.6.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	1505
3.9.1.1.6.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1507
3.9.1.1.6.3. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar	1513
3.9.1.1.6.4. İsim Unsuru Kısaltma –İsnat - Grubu Olanlar	1515
3.9.1.1.6.5. İsim Unsuru Kısaltma –Yaklaşma - Grubu Olanlar	1516
3.9.1.1.6.6. İsim Unsuru Kısaltma –Bulunma- Grubu Olanlar	1516
3.9.1.1.6.7. İsim Unsuru Aynen Tekrar Grubu Olanlar	1516
3.9.1.1.6.8 İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar	1516

	3.9.1.1.6.9 İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olanlar	1518
	3.9.1.1.6.10 İsim Unsuru Eklemeli Tekrar Grubu Olanlar.....	1518
	3.9.1.1.6.11 İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1518
	3.9.1.1.6.12 İsim Unsuru Edat Grubu Olanlar	1521
	3.9.1.1.6.13. Birden Fazla Kelime İle	1522
	3.9.1.1.7. Yardımcı Fiili <i>bul-</i> Olan Birleşik Fiiller	1523
	3.9.1.1.7.1 İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1523
	3.9.1.1.8 Yardımcı Fiili <i>er-</i> Olan Birleşik Fiiller	1523
	3.9.1.1.8.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	1523
	3.9.1.1.8.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1524
	3.9.1.1.8.3. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1529
	3.9.1.1.8.4. İsim Unsuru İyelik Grubu Olanlar	1530
	3.9.1.1.8.5. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1530
	3.9.1.1.8.6. İsim Unsuru Birleşik İsim Grubu Olanlar	1531
	3.9.1.1.8.7 İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1532
	3.9.1.1.8.8 İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olanlar	1532
	3.9.1.1.8.9. İsim Unsuru Kısaltma –Bulunma- Grubu Olanlar	1532
	3.9.1.1.8.10 İsim Unsuru Edat Grubu Olanlar	1532
	3.9.1.1.8.11. Birden Fazla Kelime İle	1533
	3.9.1.1.9. Yardımcı Fiili <i>e vür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1534
	3.9.1.1.9.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1534
	3.9.1.1.10. Yardımcı Fiili <i>ıd-</i> Olan Birleşik Fiiller	1535
	3.9.1.1.10.1. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1535
	3.9.1.1.11. Yardımcı Fiili <i>kal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1535
	3.9.1.1.11.1 İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1535
	3.9.1.1.11.2 İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1535
	3.9.1.1.12. Yardımcı Fiili <i>keçür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1536

	3.9.1.1.12.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1536
	3.9.1.1.13. Yardımcı Fiili <i>kel-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1536
	3.9.1.1.13.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1536
	3.9.1.1.14. Yardımcı Fiili <i>kes-</i> Olan Birleşik Fiiller	1536
	3.9.1.1.14.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1536
	3.9.1.1.15. Yardımcı Fiili <i>kal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1540
	3.9.1.1.15.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	1540
	3.9.1.1.15.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1541
	3.9.1.1.15.3. İsim Unsuru İyelik Grubu Olanlar	1543
	3.9.1.1.15.4. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1544
	3.9.1.1.15.5. İsim Unsuru Kısaltma -İsnat- Grubu Olanlar	1544
	3.9.1.1.15.6. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1544
	3.9.1.1.15.7. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1545
	3.9.1.1.16. Yardımcı Fiili <i>kötür-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1546
	3.9.1.1.16.1. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1542
	3.9.1.1.17. Yardımcı Fiili <i>sür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1546
	3.9.1.1.17.1. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1546
	3.9.1.1.18 Yardımcı Fiili <i>teg-</i> Olan Birleşik Fiiller	1546
	3.9.1.1.18.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	1546
	3.9.1.1.18.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1546
	3.9.1.1.19. Yardımcı Fiili <i>tegür-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1547
	3.9.1.1.19.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1547
	3.9.1.1.19.2. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1547
	3.9.1.1.20 Yardımcı Fiili <i>tile-</i> Olan Birleşik Fiiller	1547

	3.9.1.1.20.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1547
	3.9.1.1.21. Yardımcı Fiili <i>toḳı-</i> Olan Birleşik Fiiller	1547
	3.9.1.1.21.1. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1547
	3.9.1.1.22. Yardımcı Fiili <i>tur-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1547
	3.9.1.1.22.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	1547
	3.9.1.1.22.2. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1548
	3.9.1.1.22.3. İsim Unsuru Edat Grubu Olanlar	1550
	3.9.1.1.22.4. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1551
	3.9.1.1.22.5. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1556
	3.9.1.1.23. Yardımcı Fiili <i>tut-</i> Olan Birleşik Fiiller	1557
	3.9.1.1.23.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1557
	3.9.1.1.23.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1557
	3.9.1.1.23.3. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1558
	3.9.1.1.23.4. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1559
	3.9.1.1.24. Yardımcı Fiili <i>ur-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1560
	3.9.1.1.24.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1560
	3.9.1.1.24.2. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu	
Olanlar		1561
	3.9.1.1.24.3. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1561
	3.9.1.1.25. Yardımcı Fiili <i>üz-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1561
	3.9.1.1.25.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1561
	3.9.1.1.26. Yardımcı Fiili <i>yaz-</i> Olan Birleşik Fiiller	1562
	3.9.1.1.26.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1562
	3.9.1.1.27. Yardımcı Fiili <i>yet-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1562
	3.9.1.1.27.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	
Olanlar		1562

3.9.1.1.27.2. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar.....	1562
3.9.1.1.28. Yardımcı Fiili <i>yi-</i> Olan Birleşik Fiiller	1562
3.9.1.1.28.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar.....	1562
3.9.1.1.28.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar	1563
3.9.1.1.28.3. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar	1563
3.9.1.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BİRLEŞİK FİİLLER.....	1564
3.9.1.2.1. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İSİM+YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER	1564
3.9.1.2.1.1. CÜMLENİN YÜKLEMİ FONKSİYONUNDA KULLANILAN İSİM+YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER	1564
3.9.1.2.1.1.1. Yardımcı Fiili <i>aç-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1564
3.9.1.2.1.1.2. Yardımcı Fiili <i>aķ-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1566
3.9.1.2.1.1.3. Yardımcı Fiili <i>al-</i> Olan Birleşik Fiiller	1566
3.9.1.2.1.1.4. Yardımcı Fiili <i>at-</i> Olan Birleşik Fiiller	1568
3.9.1.2.1.1.5. Yardımcı Fiili <i>ata / atan-</i> Olan Birleşik Fiiller	1568
3.9.1.2.1.1.6. Yardımcı Fiili <i>az-</i> Olan Birleşik Fiiller	1569
3.9.1.2.1.1.7. Yardımcı Fiili <i>ba-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1569
3.9.1.2.1.1.8. Yardımcı Fiili <i>bar-</i> Olan Birleşik Fiiller	1570
3.9.1.2.1.1.9 Yardımcı Fiili <i>başla-</i> Olan Birleşik Fiiller	1571
3.9.1.2.1.1.10. Yardımcı Fiili <i>berkit-</i> Olan Birleşik Fiiller	1571
3.9.1.2.1.1.11. Yardımcı Fiili <i>bir-</i> Olan Birleşik Fiiller	1571
3.9.1.2.1.1.12. Yardımcı Fiili <i>boķtı -</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1591
3.9.1.2.1.1.13. Yardımcı Fiili <i>bol-</i> Olan Birleşik Fiiller	1591
3.9.1.2.1.1.14. Yardımcı Fiili <i>bul-</i> Olan Birleşik Fiiller	1606
3.9.1.2.1.1.15. Yardımcı Fiili <i>çal-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1610
3.9.1.2.1.1.16. Yardımcı Fiili <i>ķökür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1610
3.9.1.2.1.1.17. Yardımcı Fiili <i>eg-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1610
3.9.1.2.1.1.18. Yardımcı Fiili <i>er-</i> Olan Birleşik Fiiller	1611
3.9.1.2.1.1.19. Yardımcı Fiili <i>evür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1630

3.9.1.2.1.1.20. Yardımcı Fiili <i>ıd-</i> Olan Birleşik Fiiller	1631
3.9.1.2.1.1.21. Yardımcı Fiili <i>il-</i> Olan Birleşik Fiiller	1632
3.9.1.2.1.1.22. Yardımcı Fiili <i>ir-</i> Olan Birleşik Fiiller	1632
3.9.1.2.1.1.23. Yardımcı Fiili <i>it-</i> Olan Birleşik Fiiller	1632
3.9.1.2.1.1.24. Yardımcı Fiili <i>kal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1632
3.9.1.2.1.1.25. Yardımcı Fiili <i>ka vuş-</i> Olan Birleşik Fiiller	1633
3.9.1.2.1.1.26. Yardımcı Fiili <i>keçür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1633
3.9.1.2.1.1.27. Yardımcı Fiili <i>kel-</i> Olan Birleşik Fiiller	1633
3.9.1.2.1.1.28. Yardımcı Fiili <i>ker-</i> Olan Birleşik Fiiller	1634
3.9.1.2.1.1.29. Yardımcı Fiili <i>kes-</i> Olan Birleşik Fiiller	1634
3.9.1.2.1.1.30. Yardımcı Fiili <i>kıl-</i> Olan Birleşik Fiiller	1640
3.9.1.2.1.1.31. Yardımcı Fiili <i>kıy-</i> Olan Birleşik Fiiller	1677
3.9.1.2.1.1.32. Yardımcı Fiili <i>kızart-</i> Olan Birleşik Fiiller	1677
3.9.1.2.1.1.33. Yardımcı Fiili <i>kir-</i> Olan Birleşik Fiiller	1678
3.9.1.2.1.1.34. Yardımcı Fiili <i>kiter-</i> Olan Birleşik Fiiller	1678
3.9.1.2.1.1.35. Yardımcı Fiili <i>koğ-</i> Olan Birleşik Fiiller	1678
3.9.1.2.1.1.36. Yardımcı Fiili <i>kol-</i> Olan Birleşik Fiiller	1678
3.9.1.2.1.1.37. Yardımcı Fiili <i>kop-</i> Olan Birleşik Fiiller	1679
3.9.1.2.1.1.38. Yardımcı Fiili <i>kör-</i> Olan Birleşik Fiiller	1679
3.9.1.2.1.1.39. Yardımcı Fiili <i>kötür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1680
3.9.1.2.1.1.40. Yardımcı Fiili <i>manġ-</i> Olan Birleşik Fiiller	1684
3.9.1.2.1.1.41. Yardımcı Fiili <i>min-</i> Olan Birleşik Fiiller	1685
3.9.1.2.1.1.42. Yardımcı Fiili <i>saç-</i> Olan Birleşik Fiiller	1685
3.9.1.2.1.1.43. Yardımcı Fiili <i>sözle-</i> Olan Birleşik Fiiller	1685
3.9.1.2.1.1.44. Yardımcı Fiili <i>sun-</i> Olan Birleşik Fiiller	1685
3.9.1.2.1.1.45. Yardımcı Fiili <i>sür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1686
3.9.1.2.1.1.46. Yardımcı Fiili <i>tap-</i> Olan Birleşik Fiiller	1686
3.9.1.2.1.1.47. Yardımcı Fiili <i>tart-</i> Olan Birleşik Fiiller	1686
3.9.1.2.1.1.48. Yardımcı Fiili <i>teg-</i> Olan Birleşik Fiiller	1687
3.9.1.2.1.1.49. Yardımcı Fiili <i>tegür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1692
3.9.1.2.1.1.50. Yardımcı Fiili <i>toķı-</i> Olan Birleşik Fiiller	1695

3.9.1.2.1.1.51.Yardımcı Fiili <i>to/-</i> Olan Birleşik Fiiller	1695
3.9.1.2.1.1.52.Yardımcı Fiili <i>tök-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1696
3.9.1.2.1.1.53.Yardımcı Fiili <i>töşe-</i> Olan Birleşik Fiiller	1696
3.9.1.2.1.1.54.Yardımcı Fiili <i>tur-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1697
3.9.1.2.1.1.55. Yardımcı Fiili <i>tut-</i> Olan Birleşik Fiiller	1719
3.9.1.2.1.1.56. Yardımcı Fiili <i>tüg-</i> Olan Birleşik Fiiller	1749
3.9.1.2.1.1.57. Yardımcı Fiili <i>ula-</i> Olan Birleşik Fiiller	1750
3.9.1.2.1.1.58.Yardımcı Fiili <i>ur-</i> Olan Birleşik Fiiller	1750
3.9.1.2.1.1.59.Yardımcı Fiili <i>uzat-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1753
3.9.1.2.1.1.60. Yardımcı Fiili <i>üz-</i> Olan Birleşik Fiiller	1754
3.9.1.2.1.1.61. Yardımcı Fiili <i>yaru-</i> Olan Birleşik Fiiller	1754
3.9.1.2.1.1.62. Yardımcı Fiili <i>yaz-</i> Olan Birleşik Fiiller	1755
3.9.1.2.1.1.63.Yardımcı Fiili <i>yetür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1756
3.9.1.2.1.1.64. Yardımcı Fiili <i>yilkit-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1756
3.9.1.2.1.1.65.Yardımcı Fiili <i>yitür-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1757
3.9.1.2.1.1.66.Yardımcı Fiili <i>yor-</i> Olan Birleşik Fiiller	1757
3.9.1.2.1.1.67. Yardımcı Fiili <i>yorı-</i> Olan Birleşik Fiiller	1757
3.9.1.2.1.1.68. Yardımcı Fiili <i>yu-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1757
3.9.1.2.1.1.69. Yardımcı Fiili <i>yum-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1758
3.9.2.1.2. İÇ CÜMLENİN YÜKLEMİ FONKSİYONUNDA KULLANILAN İSİM+YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER	1758
3.9.2.1.2.1. Yardımcı Fiili <i>aç-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1758
3.9.2.1.2.2. Yardımcı Fiili <i>a/-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1759
3.9.2.1.2.3. Yardımcı Fiili <i>ata-/atan-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1759
3.9.2.1.2.4. Yardımcı Fiili <i>ba-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1759
3.9.2.1.2.5. Yardımcı Fiili <i>başla-</i> Olan Birleşik Fiiller	1759
3.9.2.1.2.6. Yardımcı Fiili <i>bert-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1760
3.9.2.1.2.7. Yardımcı Fiili <i>bir-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1760
3.9.2.1.2.8. Yardımcı Fiili <i>bol-</i> Olan Birleşik Fiiller	1761
3.9.2.1.2.9. Yardımcı Fiili <i>bul-</i> Olan Birleşik Fiiller	1790

3.9.2.1.2.10. Yardımcı Fiili <i>buz-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1792
3.9.2.1.2.11. Yardımcı Fiili <i>çal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1792
3.9.2.1.2.12. Yardımcı Fiili <i>eg-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1792
3.9.2.1.2.13 Yardımcı Fiili <i>er-</i> Olan Birleşik Fiiller	1792
3.9.2.1.2.14. Yardımcı Fiili <i>evür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1816
3.9.2.1.2.15. Yardımcı Fiili <i>ıd-</i> Olan Birleşik Fiiller	1817
3.9.2.1.2.16. Yardımcı Fiili <i>it-</i> Olan Birleşik Fiiller	1817
3.9.2.1.2.17. Yardımcı Fiili <i>ilt-</i> Olan Birleşik Fiiller	1817
3.9.2.1.2.18. Yardımcı Fiili <i>kal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1818
3.9.2.1.2.19. Yardımcı Fiili <i>keçür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1818
3.9.2.1.2.20. Yardımcı Fiili <i>kel-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1818
3.9.2.1.2.21. Yardımcı Fiili <i>kemiş-</i> Olan Birleşik Fiiller	1818
3.9.2.1.2.22. Yardımcı Fiili <i>kes-</i> Olan Birleşik Fiiller	1818
3.9.2.1.2.23. Yardımcı Fiili <i>kıl-</i> Olan Birleşik Fiiller	1819
3.9.2.1.2.24. Yardımcı Fiili <i>kızart-</i> Olan Birleşik Fiiller	1829
3.9.2.1.2.25. Yardımcı Fiili <i>kir-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1829
3.9.2.1.2.26. Yardımcı Fiili <i>kol-</i> Olan Birleşik Fiiller	1829
3.9.2.1.2.27. Yardımcı Fiili <i>kötür-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1830
3.9.2.1.2.28 Yardımcı Fiili <i>mañg-</i> Olan Birleşik Fiiller	1830
3.9.2.1.2.29. Yardımcı Fiili <i>ötün-</i> Olan Birleşik Fiiller	1831
3.9.2.1.2.30. Yardımcı Fiili <i>sok-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1831
3.9.2.1.2.31. Yardımcı Fiili <i>sözle-</i> Olan Birleşik Fiiller	1831
3.9.2.1.2.32. Yardımcı Fiili <i>sun-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1831
3.9.2.1.2.33. Yardımcı Fiili <i>sür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1832
3.9.2.1.2.34. Yardımcı Fiili <i>teg-</i> Olan Birleşik Fiiller	1832
3.9.2.1.2.35. Yardımcı Fiili <i>tegür-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1833
3.9.2.1.2.36. Yardımcı Fiili <i>tik-</i> Olan Birleşik Fiiller	1833
3.9.2.1.2.37. Yardımcı Fiili <i>toğ-</i> Olan Birleşik Fiiller	1833
3.9.2.1.2.38 Yardımcı Fiili <i>töş-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1833
3.9.2.1.2.39 Yardımcı Fiili <i>tur-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1834
3.9.2.1.2.40. Yardımcı Fiili <i>tut-</i> Olan Birleşik Fiiller	1834

3.9.2.1.2.41. Yardımcı Fiili <i>tüş-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1843
3.9.2.1.2.42. Yardımcı Fiili <i>tüz-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1844
3.9.2.1.2.43. Yardımcı Fiili <i>ur-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1844
3.9.2.1.2.44. Yardımcı Fiili <i>uzat-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1846
3.9.2.1.2.45. Yardımcı Fiili <i>yaru-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1846
3.9.2.1.2.46. Yardımcı Fiili <i>yaz-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1846
3.9.2.1.2.47. Yardımcı Fiili <i>yetil-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1847
3.9.2.1.2.48. Yardımcı Fiili <i>yetür-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1847
3.9.2.1.2.49. Yardımcı Fiili <i>yi-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1847
3.9.2.1.2.50. Yardımcı Fiili <i>yori-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1848
3.9.2.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN FİİL + ZARF FİİL EKİ +YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER	1848
3.9.2.2.1. CÜMLENİN YÜKLEMİ FONKSİYONUNDA KULLANILAN FİİL + ZARF FİİL EKİ + YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER	1848
3.9.2.2.1.1. Yardımcı Fiili <i>al-</i> Olan Birleşik Fiiller	1848
3.9.2.2.1.2. Yardımcı Fiili <i>ata-</i> Olan Birleşik Fiiller	1850
3.9.2.2.1.3. Yardımcı Fiili <i>ba-</i> Olan Birleşik Fiiller	1850
3.9.2.2.1.4. Yardımcı Fiili <i>bağ-</i> Olan Birleşik Fiiller	1850
3.9.2.2.1.5. Yardımcı Fiili <i>bar-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1850
3.9.2.2.1.6. Yardımcı Fiili <i>bas-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1855
3.9.2.2.1.7. Yardımcı Fiili <i>bil-</i> Olan Birleşik Fiiller	1855
3.9.2.2.1.8. Yardımcı Fiili <i>bir-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1856
3.9.2.2.1.9. Yardımcı Fiili <i>bol-</i> Olan Birleşik Fiiller	1871
3.9.2.2.1.10. Yardımcı Fiili <i>çık-</i> Olan Birleşik Fiiller	1873
3.9.2.2.1.11. Yardımcı Fiili <i>ıç-</i> Olan Birleşik Fiiller	1873
3.9.2.2.1.12. Yardımcı Fiili <i>kal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1874
3.9.2.2.1.13. Yardımcı Fiili <i>kel-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1874
3.9.2.2.1.14. Yardımcı Fiili <i>kıl-</i> Olan Birleşik Fiiller	1879
3.9.2.2.1.15. Yardımcı Fiili <i>kir-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1879
3.9.2.2.1.16. Yardımcı Fiili <i>koğ-</i> Olan Birleşik Fiiller	1881
3.9.2.2.1.17. Yardımcı Fiili <i>kop-</i> Olan Birleşik Fiiller	1881

3.9.2.2.1.18. Yardımcı Fiili <i>kör-</i> Olan Birleşik Fiiller	1882
3.9.2.2.1.19. Yardımcı Fiili <i>kötür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1885
3.9.2.2.1.20. Yardımcı Fiili <i>küdez-</i> Olan Birleşik Fiiller	1886
3.9.2.2.1.21. Yardımcı Fiili <i>sağla-</i> Olan Birleşik Fiiller	1886
3.9.2.2.1.22. Yardımcı Fiili <i>odın-</i> Olan Birleşik Fiiller	1886
3.9.2.2.1.23. Yardımcı Fiili <i>ögle-</i> Olan Birleşik Fiiller	1886
3.9.2.2.1.24. Yardımcı Fiili <i>öğren-</i> Olan Birleşik Fiiller	1887
3.9.2.2.1.25. Yardımcı Fiili <i>öl-</i> Olan Birleşik Fiiller	1887
3.9.2.2.1.26. Yardımcı Fiili <i>sağın-</i> Olan Birleşik Fiiller	1888
3.9.2.2.1.27. Yardımcı Fiili <i>sına-</i> Olan Birleşik Fiiller	1888
3.9.2.2.1.28. Yardımcı Fiili <i>sözle-</i> Olan Birleşik Fiiller	1888
3.9.2.2.1.29. Yardımcı Fiili <i>tañgla-</i> Olan Birleşik Fiiller	1889
3.9.2.2.1.30. Yardımcı Fiili <i>tın-</i> Olan Birleşik Fiiller	1890
3.9.2.2.1.31. Yardımcı Fiili <i>tik-</i> Olan Birleşik Fiiller	1890
3.9.2.2.1.32. Yardımcı Fiili <i>tiril-</i> Olan Birleşik Fiiller	1890
3.9.2.2.1.33. Yardımcı Fiili <i>tur-</i> Olan Birleşik Fiiller	1890
3.9.2.2.1.34. Yardımcı Fiili <i>tuş-</i> Olan Birleşik Fiiller	1897
3.9.2.2.1.35. Yardımcı Fiili <i>tut-</i> Olan Birleşik Fiiller	1897
3.9.2.2.1.36. Yardımcı Fiili <i>tüke-</i> Olan Birleşik Fiiller	1899
3.9.2.2.1.37. Yardımcı Fiili <i>tüket-</i> Olan Birleşik Fiiller	1899
3.9.2.2.1.38. Yardımcı Fiili <i>türçi-</i> Olan Birleşik Fiiller	1899
3.9.2.2.1.39. Yardımcı Fiili <i>tüş-</i> Olan Birleşik Fiiller	1899
3.9.2.2.1.40. Yardımcı Fiili <i>ur-</i> Olan Birleşik Fiiller	1900
3.9.2.2.1.41. Yardımcı Fiili <i>yağ-ı-</i> Olan Birleşik Fiiller	1900
3.9.2.2.1.42. Yardımcı Fiili <i>yağ-</i> Olan Birleşik Fiiller	1900
3.9.2.2.1.43. Yardımcı Fiili <i>yaz-</i> Olan Birleşik Fiiller	1901
3.9.2.2.1.44. Yardımcı Fiili <i>yorı-</i> Olan Birleşik Fiiller	1901
3.9.2.2.1.45. Yardımcı Fiili <i>yügür-</i> Olan Birleşik Fiiller	1902
3.9.2.2.1.46. Yardımcı Fiili <i>-u/-ü-</i> Olan Birleşik Fiiller	1902
3.9.2.2. İç Cümlelerin Yükleme Fonksiyonunda Kullanılan Fiil+Zarf Fiil Eki + Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller	1911

3.9.2.2.1. Yardımcı Fiili <i>al-</i> Olan Birleşik Fiiller	1911
3.9.2.2.2. Yardımcı Fiili <i>bak-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1911
3.9.2.2.3. Yardımcı Fiili <i>bar-</i> Olan Birleşik Fiiller	1912
3.9.2.2.4. Yardımcı Fiili <i>bil-</i> Olan Birleşik Fiiller	1915
3.9.2.2.5. Yardımcı Fiili <i>bir-</i> Olan Birleşik Fiiller	1917
3.9.2.2.6. Yardımcı Fiili <i>id-</i> Olan Birleşik Fiiller	1918
3.9.2.2.7. Yardımcı Fiili <i>kal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1918
3.9.2.2.8. Yardımcı Fiili <i>kal-</i> Olan Birleşik Fiiller	1919
3.9.2.2.9. Yardımcı Fiili <i>kör-</i> Olan Birleşik Fiiller	1919
3.9.2.2.10. Yardımcı Fiili <i>kötür-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1920
3.9.2.2.11. Yardımcı Fiili <i>teg-</i> Olan Birleşik Fiiller	1920
3.9.2.2.12. Yardımcı Fiili <i>tur-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1921
3.9.2.2.13. Yardımcı Fiili <i>tut-</i> Olan Birleşik Fiiller	1922
3.9.2.2.14. Yardımcı Fiili <i>ur-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1922
3.9.2.2.15. Yardımcı Fiili <i>yorı-</i> Olan Birleşik Fiiller.....	1922
3.9.2.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	1923
3.9.2.3.1. İsim Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması	1923
3.9.2.3.1.1. İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun İsim Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması	1923
3.9.2.3.1.2. Fiil + Zarf Fiil + Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun İsim Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması	1923
3.9.2.3.2. Sıfat Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması.....	1923
3.9.2.3.2.1. İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Sıfat Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması.....	1923
3.9.2.3.2.2. Fiil + Zarf Fiil + Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Sıfat Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması	1941
3.9.2.3.3. Zarf -Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması	1942
3.9.2.3.3.1. İsim +Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Zarf Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması	1942
3.9.2.3.3.2. Fiil + Sıfat Fiil Eki + Yardımcı Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Zarf Fiil Grubunun Yüklemleri Olarak Kullanılması	1949
3.10. İSİM FİİL GRUBU	1956

3.10.1.YAPI BAKIMINDAN İSİM FİİL GRUPLARI.....	1957
3.10.1.1. -mağ / -mek Eki İle Kurulan İsim Fiil Grupları	1957
3.10.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İSİM FİİL GRUBU	1962
3.10.2.1. İsim Fiil Grubunun Özne Fonksiyonunda Kullanılması.....	1962
3.10.2.2. İsim Fiil Grubunun Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1964
3.10.2.3. İsim Fiil Grubunun Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	1966
3.10.2.4. İsim Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	1966
3.10.2.5. İsim Fiil Grubunun Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	1967
3.11. SIFAT FİİL GRUBU	1967
3.11.1. YAPISI BAKIMINDAN SIFAT FİİL GRUBU.....	1968
3.11.1.1. Geçmiş Zaman SIFAT FİİL Ekleriyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	1968
3.11.1.1.1. -tuk, -tük, -duk, -dük Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	1968
3.11.1.1.2. -mış / -miş Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	1971
3.11.1.2. Geniş Zaman Sıfat Fiil Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	1990
3.11.1.2.1. -ar, -er Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	1990
3.11.1.2.2. -ır, -ir Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	1993
3.11.1.2.3. -r Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	1995
3.11.1.2.4. -ur, -ür Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	1998
3.11.1.2.5. -maz, -mez Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	2000
3.11.1.2.6. -ğıl, -gli Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	2003
3.11.1.2.7. -ğan, -gen Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	2020
3.11.1.3. Gelecek Zaman Sıfat Fiil Ekleriyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	2023
3.11.1.3.1. -dağı, -deği, -tağı, -teği Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	2023
3.11.1.3.2. -ğay, -gey Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları	2026
3.11.1.3.3. -ğu, -gü Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	2026

3.11.1.3.4. - <i>güçü</i> , - <i>güçü</i> Ekleriyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları.....	2039
3.11.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN SIFAT FİİL GRUPLARI	2053
3.11.2.1. Sıfat Fiil Gruplarının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	2053
3.11.2.2. Sıfat Fiil Gruplarının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2079
3.11.2.3. Sıfat Fiil Gruplarının Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2080
3.11.2.4. Sıfat Fiil Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2081
3.11.2.5. Sıfat Fiil Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2083
3.11.2.6. Sıfat Fiil Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	2089
3.12. ZARF FİİL GRUBU	2091
3.12.1. YAPI BAKIMINDAN ZARF FİİL GRUPLARI	2092
3.12.1.1. - <i>a/-e</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları.....	2092
3.12.1.2. - <i>arda</i> / - <i>erde</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2095
3.12.1.3. - <i>duқта</i> / - <i>dükte</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2096
3.12.1.4. <i>erken</i> ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2096
3.12.1.5. - <i>ğalı</i> / - <i>geli</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2099
3.12.1.6. - <i>ğınçal/-ğınçe</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2099
3.12.1.7. - <i>ğu+ça</i> / - <i>gü+çe</i> Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2102
3.12.1.8. - <i>i/-i/-u/-ü</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2102
3.12.1.9. - <i>madı/-medi</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları.....	2109
3.12.1.10. - <i>madın/-medin</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2109
3.12.1.11. - <i>p</i> Zarf Fiil Eki ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2110
3.12.1.12. - <i>urda</i> / - <i>ürde</i> Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları	2167

3.12.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ZARF FİİL GRUPLARI	2168
3.12.2.1. Zarf Fiil Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2168
3.12.2.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	2260
3.12.2.2.1.1. İsim Fiil Grubunun Zarfı.....	2260
3.12.2.2.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Zarfı	2261
3.12.2.2.1.3. Zarf Fiil Grubunun Zarfı	2265
3.13. SAYI GRUBU	2265
3.14. ÜNLEM GRUBU.....	2267
3.14.1. UNSURLARINDAN BİRİ KELİME GRUBU OLAN ÜNLEM GRUPLARI.....	
3.14.1.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	2267
3.14.1.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar	2267
3.14.1.3. İsim Unsuru Kısaltma-Yaklaşma-Grubu Olanlar	2267
3.14.1.4. İsim Unsuru Kısaltma-Ayrılma-Grubu Olanlar.....	2268
3.14.1.5. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar	2269
3.14.1.6. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar.....	2269
3.14.1.7. İsim Unsuru Kısaltma-İsnat-Grubu Olanlar	2269
3.14.1.8. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar	2284
3.14.1.9. İsim Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olanlar	2286
3.14.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ÜNLEM GRUPLARI	2288
3.14.2.1. Ünlem Gruplarının Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması	2288
3.15. BAĞLAMA GRUBU.....	2372
3.15.1. YAPI BAKIMINDAN BAĞLAMA GRUPLARI	2373
3.15.1.1. Bağlama Edatları ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2373
3.15.1.1.1. <i>azu</i> Bağlama Edatı ile Bağlananlar	2373
3.15.1.1.2. <i>bile</i> Bağlama Edatı ile Bağlananlar.....	2374
3.15.1.1.3. <i>birle</i> Bağlama Edatı ile Bağlananlar	2377
3.15.1.1.4. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Bağlananlar	2381
3.15.1.1.5. <i>takı</i> Bağlama Edatı ile Bağlananlar.....	2394

3.15.1.1.6. <i>u, ü</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2395
3.15.1.1.7. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Bağlananlar	2395
3.15.1.1.8. <i>yime</i> Bağlama Edatı ile Bağlananlar	2404
3.15.1.2. Karşılaştırma Edatları ile Kurulan Bağlama Grupları	2405
3.15.1.2.1. <i>ara...ara...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2405
3.15.1.2.2. <i>kayu...kayu...</i> Karşılaştırma Edatı ile Bağlananlar	2406
3.15.1.2.3. <i>kerek...kerek...</i> Karşılaştırma Edatı ile Bağlananlar	2406
3.15.1.2.4. <i>ne...ne...</i> Karşılaştırma Edatı ile Bağlananlar	2407
3.15.1.2.5. <i>ya...ya...</i> Karşılaştırma Edatı ile Bağlananlar	2408
3.15.1.2.6. <i>-la / -le</i> Eki ile Bağlanan Bağlama Grupları	2409
3.15.1.3. Herhangi bir bağlaç veya ek almadan bağlanan bağlama grupları	2410
3.15.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BAĞLAMA GRUPLARI.....	2466
3.15.2.1. Bağlama Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	2466
3.15.2.1.1. Bağlama Grubunun Cümlede Öznesi Fonksiyonunda Kullanılması	2466
3.15.2.1.1.1. <i>azu</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2467
3.15.2.1.1.2. <i>bile</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2467
3.15.2.1.1.3. <i>birle</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2468
3.15.2.1.1.4. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2470
3.15.2.1.1.5. <i>u</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2475
3.15.2.1.1.6. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2475
3.15.2.1.1.7. <i>yime</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2477
3.15.2.1.1.8. <i>kerek...kerek....</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2478

3.15.2.1.1.9. <i>ne...ne...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2478
3.15.2.1.1.10. <i>ya...ya...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2479
3.15.2.1.1.11. Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2479
3.15.2.1.2. Bağlama Grubunun İç Cümlelerin Öznesi Fonksiyonunda Kullanılması	2493
3.15.2.1.2.1. <i>bile</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2493
3.15.2.1.2.1.2. <i>birle</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2494
3.15.2.1.2.1.3. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2494
3.15.2.1.2.1.4. <i>kerek... kerek...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2495
3.15.2.1.2.1.5. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2495
3.15.2.1.2.1.6. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2496
3.15.2.1.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	2501
3.15.2.1.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Öznesi	2501
3.15.2.1.3.2. Zarf Fiil Grubunun Öznesi.....	2501
3.15.2.2. Bağlama Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2502
3.15.2.2.1. Bağlama Grubunun Cümlelerin Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2502
3.15.2.2.2.1. <i>birle</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2502
3.15.2.2.2.2. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2502
3.15.2.2.2.3. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2504
3.15.2.2.2.4. <i>yime</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2505
3.15.2.2.2.5. <i>ne...ne...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	
3.15.2.2.2.6. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2506

3.15.2.2.2. Bağlama Grubunun İç Cümlelerin Belirtili Nesnesi Fonksiyonunda Kullanılması	2511
3.15.2.2.2.1. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2511
3.15.2.2.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	2511
3.15.2.2.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi	2512
3.15.2.2.3.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi.....	2512
3.15.2.3. Bağlama Grubunun Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2513
3.15.2.3.1. Bağlama Grubunun Cümlelerin Belirtisiz Nesnesi Fonksiyonunda Kullanılması	2513
3.15.2.3.1.1. <i>azu</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2513
3.15.2.3.1.2. <i>bile</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2514
3.15.2.3.1.3. <i>birle</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2514
3.15.2.3.1.4. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2514
3.15.2.3.1.5. <i>u, ü</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2518
3.15.2.3.1.6. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2519
3.15.2.3.1.7. <i>yime</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2522
3.15.2.3.1.8. <i>kerek...kerek...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2522
3.15.2.3.1.9. <i>ya...ya...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2523
3.15.2.3.1.10. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2524
3.15.2.3.2. Bağlama Grubunun İç Cümlelerin Belirtisiz Nesnesi Fonksiyonunda Kullanılması	2539
3.15.2.3.2.1. <i>birle</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2539

3.15.2.3.2.2. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2540
3.15.2.3.2.3. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2540
3.15.2.3.2.4. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2543
3.15.2.3.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı	2543
3.15.2.3.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi	2544
3.15.2.3.3.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi	2545
3.15.2.4. Bağlama Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2547
3.15.2.4.1. Bağlama Grubunun Cümlelerin Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2547
3.15.2.4.1.1. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2547
3.15.2.4.1.2. <i>u</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2547
3.15.2.4.1.3. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2548
3.15.2.4.1.4. <i>yime</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2548
3.15.2.4.1.5. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2549
3.15.2.4.2. Bağlama Grubunun İç Cümlelerin Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2554
3.15.2.4.2.1. <i>ya...ya...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2554
3.15.2.4.2.2. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2554
3.15.2.5. Bağlama Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması.....	2555
3.15.2.5.1. Bağlama Grubunun Cümlelerin Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2555
3.15.2.5.1.1. <i>ara... ara...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2555
3.15.2.5.1.2. <i>azu</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2555
3.15.2.5.1.3. <i>bile</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları.....	2556
3.15.2.5.1.4. <i>birle</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2556

3.15.2.5.1.5. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2556
3.15.2.5.1.6. <i>kayu...kayu...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	
3.15.2.5.1.7. <i>kerek...kerek...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2558
3.15.2.5.1.8. <i>takı</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2558
3.15.2.5.1.9. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2559
3.15.2.5.1.10. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2560
3.15.2.5.2. Bağlama Grubunun İç Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2565
3.15.2.5.2.1. <i>hem</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2565
3.15.2.5.2.2. <i>-la / -le</i> Eki ile Bağlanan Bağlama Grupları	2565
3.15.2.5.2.3. <i>ya</i> Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2566
3.15.2.5.2.4. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2566
3.15.2.5.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı	2567
3.15.2.5.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Zarfı	2567
3.15.2.5.3.2. Zarf Fiil Grubunun Zarfı	2567
3.15.2.6. Bağlama Grubunun Cümlede Yüklem Fonksiyonunda Kullanılması	2568
3.15.2.6.1. <i>kerek...kerek...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2568
3.15.2.6.2. <i>ya...ya...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2568
3.15.2.6.3. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2568
3.15.2.7. Bağlama Grubunun Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması	2569
3.15.2.7.1. <i>kerek...kerek...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2569
3.15.2.7.2. <i>ne...ne...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2569

3.15.2.7.3. <i>ya...ya...</i> Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları	2569
3.15.2.7.4. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları	2570
3.16. KISALTMA GRUPLARI	2570
3.16.1 YAKLAŞMA GRUBU	2570
3.16.1.1. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN YAKLAŞMA GRUBU	
3.16.1.1.1. Yaklaşma Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	2571
3.16.1.1.2. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	2575
3.16.1.1.2. Yaklaşma Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2576
3.16.1.1.3. Yaklaşma Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2577
3.16.1.1.4. Yaklaşma Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2577
3.16.1.1.5. Yaklaşma Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	2579
3.16.1.1.6. Yaklaşma Grubunun Cümlede Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması	2580
3.16.2. BULUNMA GRUBU	2581
3.16.2.1.CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN BULUNMA GRUBU	2581
3.16.2.1.1. Bulunma Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	2581
3.16.2.1.2. Bulunma Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2582
3.16.2.1.3. Bulunma Grubunun CümledeYüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	2582
3.16.3. AYRILMA GRUBU	2582
3.16.3.1. UNSURLARINDAN BİRİ KELİME GRUBU OLAN AYRILMA GRUBU	2582
3.16.3.1.1. Unsurlarından Biri Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	2582
3.16.3.1.2. Unsurlarından Biri Sıfat Tamlaması Olanlar	2583

3.16.3.1.3. Unsurlarından Biri Bağlama Grubu Olanlar	2586
3.16.3.1.4. Unsurlarından Biri Ayrılma Grubu Olanlar	2586
3.16.3.1.5. Unsurlarından Biri Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar	2585
3.16.3.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN AYRILMA GRUBU	2587
3.16.3.2.1. Ayrılma Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	2587
3.16.3.2.2. Ayrılma Grubunun Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2594
3.16.3.2.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı	2595
3.16.3.3. Ayrılma Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2596
3.16.3.4. Ayrılma Grubunun Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2596
3.16.3.5. Ayrılma Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2597
3.16.3.5.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı	2601
3.16.3.6. Ayrılma Grubunun Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	2601
3.16.4. İSNAT GRUBU	2605
16.4.1. UNSURLARINDAN BİRİ KELİME GRUBU OLAN İSNAT GRUPLARI	2605
3.16.4.1.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar	2605
3.16.4.1.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar	2606
3.16.4.1.3. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar	2606
3.16.4.1.4. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar	2607
3.16.4.1.5. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar	2631
3.16.4.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İSNAT GRUBU	2634
3.16.4.2.1. İsnat Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	2634
3.16.4.2.2. İsnat Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2642

3.16.4.2.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	2642
3.16.4.2.3. İsnat Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2643
3.16.4.2.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı.....	2645
3.16.5. İLGİ GRUBU	2645
3.16.5.1. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İLGİ GRUBU	2645
3.16.5.1.1. İlgı Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması	2645
3.16.5.1.2. İlgı Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması	2647
3.16.5.1.3. İlgı Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması	2647
3.16.5.1.4. İlgı Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması	2647
3.16.5.1.5. İlgı Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması	2648
SONUÇ	2649
Bibliyografya	2653
TABLO 1	2657
TABLO 2	2662
TABLO 3	2663
TEZİ HAZIRLAYANIN ÖZGEÇMİŞİ.....	2664

KISALTMALAR LİSTESİ

A.H.	Atebetü'l-Hakayık
a.g.e.	Adı geçen eser
bs.	Basım
Çev.	Çeviren
D.L.T.	Divânü Lügati't-Türk
K.B	Kutadgu Bilig
s.	Sayfa
TDK	Türk Dil Kurumu
Yay.	Yayımları
+	Artı
~	Veya
ø	Eksiz

GİRİŞ

KARAHANLILAR

Hanedanın Menşe'i ve Devletin Adı

Karahanlılar, Doğu ve Batı Türkistan'da hüküm sürmüş olan ilk İslâmî Türk sülalesidir. Hanedanın menşe'i ile alakalı olarak eserlerde genellikle tarihî mi efsanevî mi bir şahsiyet olduğu netlik kazanmamış olan Afrâsyâb gösterilmektedir. Dr. Ömer Soner Hunkan *Türk Hakanlığı (Karahanlılar)*¹ adlı eserinde muasır veya muahhar eserlerden bu Afrâsyâb'ı hanedanın menşe'i olarak gösterenlerle alakalı tafsilatlı bilgiler vermiştir:

Harizmşahlar devrine (485-612 / 1092-1221) ait *İnşâ* mecmuasında, politik evliliklerin bir sonucu olarak anne tarafından Selçuklulara akrabalığı bilinen Hakan Mahmud b. Muhammed (530-536 / 1135-1141)'in nesebi, bir tarafı Selçuk ailesine, diğer tarafı da hükümdarlıkta ondan daha asil ve derin bir soyun bulunmadığı vurgulanan “büyük Afrâsyâb” soyuna bağlanarak methedilmektedir. (İnşâ 1898:27).

Eserde konuyu destekleyici mahiyette verilen bir diğer örnek de şudur: 597 / 1200-1201 yılında Semerkand'a giden Avfî “Kaşgar Hanı Tamgaç Han” diye bahsettiği hanedanın bir başka üyesini (Tamgaç Han Hasan b. Süleymân 462-496 / 1069-1103) “Eski bir hanedanlıktır. Afrâsyâb'dan babasının devrine kadar hepsi padişah idi.” sözleri ile tavsif etmektedir. (Avfî 1894: 94). Melikşah'ın hanımı Türkân Hatun hakkında İbnü'l-Esîr, “Türkân Hatun el-Celâliyye, Tamgaç Han (Tamgaç Han İbrahim 433-460 / 1041-1068)'in kızıdır.” ifadesini kullanmıştır. Yine şair Şehabî Semerkandî Ahmed, Mes'ud b. Muhammed'i (488-490 / 1095-1097) Afrasyâb soyunun tacı olarak övmektedir.

Hanedana mensup bazı hakanların menşe'ini Afrasyâb'a bağlayan bu tür münferit kayıtların yanı sıra, Cüzcanî'nin kullandığı “Afrâsyâbiyân (Afrâsyâblılar), Hânân-ı Afrâsyâbî (Afrasyablı Hanlar), Selâtin-i Afrâsyâbî (Afrasyablı Sultanlar),

¹ Ömer Soner Hunkan, *Türk Hakanlığı (Karahanlılar)*, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007, s. 75-79.

Mülûk-ı Türkistân-ı Afrâsyâbî (Afrâsyablı Türkistan Melikleri), Ümerâ-yı Afrâsyâbî (Afrasyablı emirler)” gibi genel tanımlamalarla hanedanın tamamını içine alan kayıtlar da mevcuttur. (Cüzcânî I 1363: 245, 247, 252, 307, 309, 403). Nitekim İbnü'l-Esîr bu hanedan hakkında genel bilgiler verirken, onları Âl-i Afrâsyâb et-Türkî (Türk asıllı Afrâsyâb ailesi) olarak nitelemektedir. (İbnü'l-Esîr IX 1995:320). Sonuç olarak İslam kaynakları istisnasız ve tenkitsiz olarak, devleti kuran hanedanı, efsanevî Türk Afrâsyâb'a dolayısıyla Aşina sülalesine bağlarken, hanedan üyeleri de kendilerine “Türk” adı ya da ünvanı vererek, Gök-Türklerin ve Türgişlerin yani Aşina'nın bir kolundan geldiklerini ortaya koymakta ve İslam kaynakları ile aynı noktada buluşmaktadırlar. Nitekim bu soy birliğini, efsanevî Afrasyâb'ın yanı sıra, Batı Gök-Türkler ve Türgişlerden kaynaklanan jeopolitik hakları sahiplenerek izledikleri siyasî çizgileri de desteklemektedir.

İslam kaynaklarında devletin adı, devleti temsil eden en üst mevki olan “Hakan” ve “Han” unvanlarına, yani sistemine atıfta bulunularak “Hakaniyye (Hakanlık)” (Kaşgarî I 1992:30; İbnü'l-Esîr IX 1995: 425) ve “Haniyân (Hanlılar)” (Beyhakî 1977:47, 765, 910) şeklinde kaydedilmiştir. Devletin başındaki yöneticiye de “Mülûku'l-Hakaniyye (Hakanlık hükümdarları)” (İbnü'l-Esîr IX 1995:385) ve Melik-i Hakaniyân (Hakanlılar hükümdarları) (Nizamî Arûzî 1982: 120) denmektedir. Bazen de yaşadıkları coğrafyaya nispetle ülke adı olarak, Hanân-ı Türkistân ya da Hanât-ı Türkistân (Beyhakî 1977: 667; Nizamü'l-Mülk 1982: 148, 163) ve Hakan-ı Türkistân” (Cüzcânî I 1363; 230) denmiştir.

Ortaçağ Türk devletlerinde devletin adı, hanedanın kurucusu ya da onun atasının adı ile ilişkilendirilir ve kan bağı esas alınır. Bu bakımdan devletin kurucusunun soylu bir nesepten gelmesi meşruiyet açısından büyük önem arz ediyordu. Bu çerçevede soylu bir Türk sülalesinden geldiğini söyleyen hanedanın kurduğu devleti İbnü'l-Esîr'in “el-Haniyyetü'l-Etrâk (Türk Hakanlığı) (İbnü'l-Esîr IX 1995:320) şeklinde kaydettiği gibi menşe'i ve menşe'inden kaynaklanan sistemine uygun olarak devletin adını “el-Hakaniyyetü't-Türk” yani “Türk Hakanlığı” şeklinde düşünmek mümkündür.”²

² a.g.e., s.80.

“Karahanlılar” adı, Maveraünnehr Karahanlıları ile ilgili 1874’te bir makale yazan V.V.Grigorev’le yaygınlık kazanmıştır. Omeljan Pristak, “kara” kelimesinin “kuvvetli” ve “büyük” anlamlarına geldiğini, “Kara Han”ın “Büyük Han” demek olduğunu ileri sürmektedir.³ Kâşgarlı Mahmud, Divânü Lügati’t-Türk adlı eserinin “kara” maddesinde “Hakaniyye hanlarına “kara” denir. Boğra Kara Hakan gibi; bunun bir hikayesi vardır.” der.⁴ Ancak hikâyenin ne olduğundan bahsetmez. Avfi “Kara Han” unvanı ile ilgili bir efsaneyi Mecdü'd-Dîn Muhammed Adnân’ın Kılıç Tamgaç Han İbrahim b. Hüseyin’e (574-600 / 1178-1204) atfettiği; ancak bugün mevcut olmayan Târihü Mülûki’t-Türk adlı eserinden nakletmektedir: “Türkistan padişahlarından Belec (Bekeç) adında biri vardı. İran padişahlarından Hestviye adındaki bir padişahla sıhrî akrabalık kurdu. İran padişahı Türkistan kerimesi için sayısız hediyeler ve armağanlar gönderdi. Bunlar arasında bir de zenci köle vardı. Köle Türkistan’da acayip karşılandı, zira onlar asla böyle bir yüz, beden ve renkte insan görmemişlerdi. Köleyi kendi mutat meclislerinde hazır bulundurdular. Bu zencinin kuvveti, cesareti ve zekâsı büyük idi. Padişah avlandığı sırada onun bütün adamlarını kendine döndürdü ve durumu yükseldi. İleri gelen adamları, haşmet ve imkânı kuvvetlendi. Padişaha saldırmak için fırsat kolluyordu ki ansızın onu öldürdü ve hükümdarlığı ele geçirdi. Türkistân memleketlerinin çoğunu istila etti ve ona Kara Han dediler. Bu isim Türkistan zemininde meşhur oldu. Orada bu ismin başlangıcı o idi. (Avfi 1898: 100-101)”. Bu efsanenin bir başka versiyonu Şerefü’z-Zaman Tahir el-Mervezî’nin eserinde bulunuyor. Mervezî, Kara Han unvanının hikayesini anlatmadan önce Türklerin zencileri ilk kez nasıl karşıladıkları ile ilgili bir efsane anlatır. Buna göre “Horasan meliklerinden bir melik, Türkler ile savaşmak için Ceyhun’u geçti. Ordusunda bir grup zenci vardı. Zenciler, Türklere karşı saldırıya geçince, Türkler zencilerin manzarasını gördüler ve onların şeytanlar veya insanlardan başka bir cins olduklarını zannettiler. Türkler, zencilerden birini öldürdüler. Onun kanının kırmızı olduğunu gördüklerinde artık zencilerden korkmaz oldular.”⁵

³ Ali Akar, **Türk Dili Tarihi**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2006, s. 131.

⁴ Besim Atalay, **Divânü Lügati’t-Türk**, Ankara, TDK Yayınları, 1996, s.221.

⁵ Ömer Soner Hunkan, a.g.e., s. 81-82.

Karahanlı tarihi hakkında aşıağıda verilen bilgiler, Do. Dr. Ali Akar'ın Türk Dili Tarihi isimli kitabından alıntılanmıştır.⁶

Karahanlı Devleti

840'da Ötüken'deki Uygur Devletinin Kırgızlar tarafından yıkılması üzerine Uygurlara bağılı Yağmalar, batıya doğıru ekilerek Kaşgar yöresine gelmiş ve bu yerleri Karluklardan alarak o bölgeye hakim olmuşlardır. Daha sonra u ve İli vadilerini ele geçirmişlerdir. Karahanlılar'da tespit edilebilen ilk kağan, Bilge Kül Kadir Han, Samaniler ile mücadele etmiştir. Onun iki oğlundan Arslan Han Bazır büyük kağan sıfatıyla Balasagun'dan, Kadir Han Oğulcak ise ortak-kağan olarak Taraz'dan devleti idare ettiler. 893'te Samaniler Taraz'ı ele geçirincede Oğulcak merkezini Kâşgar'a taşıdı. Bir süre sonra yeğeni ve halefi Satuk Buğra Han Müslümanlığı kabul etti (945). Yerine geçen oğılu Musa (Baytaş) (956) kendilerinin bağılı bulundukları Doğı Kağanlığını ortadan kaldırıp tüm Karahanlıları birleştirdi. Böylece Karahanlılar Müslümanlığı kabul eden ilk Türk devleti oldular (960). Musa'nın ölümüyle yerine geçen oğılu Ali Hasan zamanında Samanilerden Buhara kenti alındı (992). 998'de ölen Ali Hasan'ın yerine oğılu Ahmet Arslan Kara Han geçti ve Gaznelilerle birleşerek Samanileri ortadan kaldırdı. Onun yerine geçen oğılu Mansur Arslan Han, Karahanlı devletinin sınırlarını batıda genişletmek için aba gösterdiyse de Horasan'da Gaznelilere yenilerek geri ekildi. Bu yenilgi üzerine hanedan üyeleri arasında ıkan anlaşmazlıklardan yararlanan Ali Tigin, Selukoğılu Arslan Bey ile birleşip Buhara'yı aldı ve sonra Mansur Han'ın ordusunu yenilgiye uğrattı. Mansur Han'dan sonra Karahanlı tahtına Ali Tigin'in ağabeyi Ahmet Togan Han geçti. Ancak Mansur Han'ın kardeşi Yusuf Kadir Han Ahmet Togan Han'ı öldürterek Karahanlı tahtına oturdu. Gazneli Mahmut ile anlaşp Selukoğılu Arslan Bey'i bir hile ile ele geçirdi ve Hindistan'da hapsettirdi. Bu karışıklıkta bozkıra kaçan Ali Tigin, Gaznelilerin Hindistan'a geri dönmesinden sonra Buhara ve Semerkant'a egemen oldu. Ali Tigin ile Yusuf Kadir Han oğılları arasında süren taht mücadeleleri sonucu Karahanlı devleti yeniden ikiye bölündü (1041).

⁶ Ali Akar, a.g.e., s.131-134.

Bundan sonra Yusuf Kadir Han'ın soyundan gelenlerin yönettiği Doğu Karahanlılarının siyasî ve idarî merkezi Balasagun, dinî ve kültürel merkezleri ile Kâşgar olmuştur. Ali Tigin'in soyundan gelen Batı Karahanlılar ise Buhara'yı merkez edinmişler, Hocent, Batı Fergana ve Maverâünnehr bölgelerini egemenlik sınırlarına dahil etmişlerdir.

Doğu Karahanlı Hanlığı

Doğu Karahanlıların ilk büyük hükümdarı Süleyman Arslan Han, saltanatı boyunca iç karışıklıklar ve Batı Karahanlılar ile mücadele etti. 1059'da tahta geçen Mahmud b. Yusuf, Sir Derya (Seyhun) ve Fergana'yı ele geçirebilmek için Batı Karahanlılar ile savaştı. 1075'te Karahanlı tahtına Kâşgar emiri Buğra Hasan Han oturdu. Büyük Selçuklu hükümdarı Melikşah ile Balasagun'da karşılaştı ve savaşmadan onun egemenliğini kabul etmek zorunda kaldı (1089). Karahanlı tahtının varisleri, Buğra'nın oğlu ve kardeşi Selçuklulara karşı ayaklandılar. Selçukluların kontrolündeki Hasan Buğra, bunların isyanını bastırdı. Bir süre sonra Balasagun'a yürüyen Melikşah'a bağlılığını bildirmek için oğlunu ve yeğenini teslim etti. Bu arada Melikşah ile Tuğrul arasındaki ihtilaftan dolayı yeniden tahtına kavuştu. Ölümünden sonra (1103) yerine geçen oğlu Ahmet'e Bağdat'taki halife tarafından hükümdarlık beratı verildi. Karahıtayları Kâşgar'da yenen Ahmet öldükten sonra, yerine İbrahim geçti. Dirayetsiz bir yönetici olan İbrahim, iç karışıklıkları önleyemedi ve Karahıtaylardan yardım istedi. Balasagun'a giren Karahıtaylar, böylece Karahanlı devletini fiilen ele geçirdiler. Bir süre Karahıtaylara bağlı olarak varlığını sürdüren Doğu Karahanlıları, 1211'de Nayman devletinin kurucusu Küçlüg Han tarafından ortadan kaldırıldı.

Batı Karahanlı Hanlığı

Batı Karahanlı Hanlığı, 1041'de kendisini Batı kağanı ilan ederek Doğu Hanlığından ayrılan Muhammed Aynüddevle tarafından kuruldu. 1052'de ölen Aynüddevle'nin yerine kardeşi İbrahim Böritigin Tamgaç Han geçti. Doğu Karahanlılardan Şaş, İleg gibi sınır şehirleri ile Fergana'nın bir kısmını aldı. Buna karşılık Selçuklu Sultanı Alp Arslan (1064-1072), Karahanlılar sahasına akınlara

başlamıştı. İbrahim'in ölümünden sonra yerine oğlu Nasr geçti. Tirmiz'i zaptetti ve Belh'e kadar ilerleyerek burayı yağmaladı. Yerine geçen oğlu Ahmet, İsmalî mezhebini benimsediği için Karahanlı uleması ile arası açıldı. Ulemanın daveti ile Semerkant'a giren Melikşah burayı zaptetti ve Ahmet Han'ı esir aldı. Bunun üzerine Karahanlı ordusunun esasını oluşturan Çiğiller, Selçuklu valisine karşı ayaklanarak onu Semerkant'tan kovdular. Bir kere daha Semerkant'a gelen Melikşah (1090) Ahmet Han'ı görevine iade etti. Tekrar devletin başına geçen Ahmet, ulema tarafından zındıklıkla itham edilerek, açık bir muhakemeden sonra idam edildi (1095). Onun yerine tahta I. Mesud b. Muhammed geçirildi. Onun saltanat devri hakkında hiçbir bilgi yoktur. Bundan sonra Selçuklu Sultanı Berkıyaruk, Batı Karahanlılar tahtına arka arkaya üç hükümdar tayin etti. Bunlardan üçüncüsü Cibrail b. Ömer (Harun), Selçukluların fetret devrinden istifade ederek Horasan'ı ele geçirmek istedi, fakat bu sırada Horasan valisi bulunan Sencer Tirmiz için yapılan savaşı kazanmış ve esir düşen Kadir Han Cibrail idam edilmiştir (1102). Kazandığı bu zaferden sonra Sencer de Maverâün-nehr'i yeniden teşkilatlandırdı.

Yeğeni Arslan Han II. Muhammed b. Süleyman(1102-1129)'ı büyük kağan unvanı ile Semerkant'ta tahta çıkardı. Arslan Han Muhammed'in bastırıldığı paralarda Sencer'in ismi geçmektedir. Sencer ayrıca Buhara Hanefî'lerinin başına da "el-Sadr" unvanıyla diğer eniştesi Abdülaziz b. Maza'yı getirdi. Sencer, bu suretle Karahanlı hanedanı ile ulema arasındaki mücadeleyi önlemek istemişti. II. Muhammed, saltanatı sırasında Ömer Han ve el-Hasan b. Ali adlarındaki hanedan üyelerinin isyanlarını Sencer'in yardımı ile bastırabildi. Hasan b. Ali 1109'da Nahşeb'de hezimete uğratıldı. Muhammed henüz İslâm dinini kabul etmemiş Türklere de akınlar yapmıştır. Bir isyan neticesi Selçuklu Sultanı Sencer'i yardıma çağırılmış, fakat isyanın bastırılması üzerine Sencer'e gelmemesi için haber yollamıştı. Bu, Sencer'in kızmasına ve bir anlaşmazlık yaşanmasına sebep oldu. Sencer Semerkand'ı zaptederek Muhammed'i esir aldı. Muhammed 1132'de Merv'de öldü. Oğlu II. Ahmed bir süre Sencer'e karşı direndi. Sencer, Batı Karahanlılar tahtına ardı ardına üç hükümdar tayin etti. Bunlardan sonuncusu II. Mahmud b. Muhammed (1132-41), Kara-Hıtaylar ile Hocent yakınında yaptığı savaşı kaybederek Semerkand'a kaçtı (1137). Daha sonra Karluklular ile arasında anlaşmazlık çıktı. O, Sultan Sencer'den

yardım isterken, Karluklar da Kara-Hıtalara başvurdular. Sencer ve Mahmud 9 Eylöl 1141'de Katvan sahrasında Kara-Hıtalara yenildiler. Daha sonra Kara-Hıtalardan himayeleri altında Mahmud'un kardeşi III. İbrahim kağan oldu. İbrahim, Karluklar ile yaptığı Kallabaz savaşında öldürölldü (1156). Karahıtay istilasından sonra (1141), Fergana bölgesinde başkent Özkent olmak üzere müstakil bir Karahanlı devleti meydana gelmiştir. Bu devletin hükümdarları Tuğrul Kara Hakan unvanı taşımışlardır. Onların bu unvanlarında **Türk** kelimesinin de kullanıldığını görüyoruz. Karahanlıların bu kolu muhtemelen 1211 yılında sona ermiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

1. KARAHAHLI DÖNEMİ ESERLERİ

Karahanlı veya Hakaniye Türkçesi, Türkler'in İslamiyeti kabulünden sonra yazılan ilk eserleri kapsamaktadır. Bu dönemde oldukça önemli ve hacimli eserler verilmiştir. Türk Edebiyatının ilk şaheserleri olarak değerlendirilen bu eserler Kutadgu Bilig, Divânü Lügati't-Türk ve Atebetü'l-Hakayık'tır. Eserler hakkında bilgi verilirken Yard. Doç. Dr. Özcan Tabaklar'ın katkıda bulunduğu Karahanlıca, Harezmce, Kıpçakça Dersleri adlı eserinden yararlanılmıştır.⁷

1.1. Kutadgu Bilig

İslâmî Türk edebiyatının bilinen ilk büyük eseridir. 1069-1070 yıllarında Yusuf Has Hâcib tarafından kaleme alınmıştır. Eser Karahanlı hakanı Süleyman Aslan Hakan'ın oğlu Tavgaç Uluğ Buğra Han'a sunulmuştur. Eserin üç nüshası vardır. Bunlar Kahire, Fergana ve Viyana'da bulunmaktadır. Viyana nüshası Herat yazması olup Uygur harfleriyle kaleme alınmıştır; Kahire ve Fergana nüshaları ise Arap harfleriyle yazılmıştır.

Kutadgu Bilig, 6645 beyitten oluşan manzum bir siyasetname olarak değerlendirilmektedir. Kutadgu Bilig'in kelime anlamı "mutlu olma bilgisi" olarak açıklanırken terim anlamı siyaset bilgisi olarak verilmektedir. Eserin giriş bölümünde de diğer milletlerin bu esere nasıl ad verdikleri ve Türklerde bunun Kutadgu Bilig adıyla karşılandığı şöyle ifade edilmiştir:

*"Çinlîğlar edebü'l-mülûk atadılar, mâçîn melîkiniñ hükemâları âyînü'l-memleke tédiler, meşrıklîğlar zînetü'l- ümerâ tép aydılar, îrânlığlar şâhnâme-i türkî atamışlar, ba'zıları ma pendnâme-i mülûk têmîşler, tûrânlığlar kutadğu bilig tép aymışlar."*⁸

Eserin yazarı hakkındaki bilgileri yine eserden öğreniyoruz. Buna göre Yusuf Balasagunlu yani Kuz-Orduludur. (Balasagun, günümüzde Kırgızistan topraklarında bulunmakta olup Başkent Bişkek'in 50 km doğusundaki Tomak şehri yakınlarındadır.) Kitabın adının anlamını ve yaşlılığı anlattığı *"kitâb atı yörügin yéme*

⁷ Özcan Tabaklar, Mustafa Argunşah, Gülten Sağol Yüksekaya, **Karahanlıca, Harezmce, Kıpçakça Dersleri**, İstanbul, Kesit Yayınları, Eylül 2010.

⁸ Mustafa S. Kaçalın, "Kutadgu Bilig", **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul, 2002, s. 478-480.

awuçgalıkın ayur” bölümünden Yusuf’un 50 ila 60 yaşları arasında olduğunu anlıyoruz.

Aşağıdaki beyitler şairin yaşı hakkında bilgi verir niteliktedir:

*tegürdi maña elgin elig yaşıım
kuğu kıldı kuzğun tüsi teg başım*

*oķır emdi altmış mañar kel téyü
busuğ bolmasa bardım emdi naru*

Tercüme: Elli yaşıım bana elini değdirip kuzgun tüyü gibi olan başımı kuğu tüyüne çevirdi.

Şimdi altmış “bana gel” diye çağırıyor, ecel pususuna düşmezsem oraya gideceğim.

Eserdeki Ay Toldı karakterini Yusuf’un kendisiyle özdeşleştirdiği düşünülür. Ay Toldı başka bir şehirde kendini yetiştirir, sonra devletin merkezine giderek hükümdar Kün Togdı’nın hizmetine girer. Eserin ön sözünde Yusuf da Balasagun’da yetiştiğini, ancak Kâşgar’a gidip Tavgaç Ulu Buğra Han’ın hizmetine girdiğini belirtmiştir. Yusuf hakkındaki bilgilerden birisi de eserini Tavgaç Ulug Buğra Han’a sunmuş olduğu ve Hükümdar tarafından görevlerin en incesi olan has hâciplikle ödüllendirilmiş olduğudur. Eserde kullanılan dilin mükemmelliği ve edebî zevkin yüksekliği şairin iyi bir eğitim almış olduğunu göstermektedir. Ayrıca sahip olduğu kültür ve görgü devrin ileri gelen ailelerinden birine mensup bulunduğunu işaret etmektedir.. Kâşgarlı Mahmud ile aynı devirde yaşamış olmasına rağmen bazı kaynaklar Kâşgarlı’yı zikretseler de Yusuf’la ilgili herhangi bir kayıt düşmemişlerdir.

Yusuf, eserini beyitlerle mesnevî tarzında, aruz vezniyle yazmıştır. Eserin kafiye düzeni de mesneviye göre olup her beyit kendi içerisinde kafiyelenmiştir. Kutadgu Bilig, Klasik Türk Edebiyatı nazım birim ve şekillerine göre yazılmış olsa da Eski Uygur şiirlerinde sıkça kullanılan mısra başı kafiye de eser içinde yer verilmiştir. Aruzun *feûlün feûlün feûlün feûl kalıbıyla* yazılmış olmasına karşın araştırmacılar sürekli bir 6+5 hece ahenginin kulağa çarptığından söz etmektedirler.

Kutadgu Bilig, insanlara her iki dünyada da saadete ulaşmak için takip edilecek yolu göstermek amacıyla yazılmıştır. Konu itibarıyla sanat amacıyla değil, didaktik amaçla yazıldığı görülmektedir. Ancak felsefî bir gaile ile yazılsa da Yusuf'un şairliği de eserde öne çıkmaktadır. Eser asıl kısmında seksen beş bölüm ilavelerde de üç bölümden toplam seksen sekiz bölümden oluşmaktadır. Kısa bir önsözden sonra 33 beyitlik “teñri ‘azze ve celle ögdisin ayur” bölümüyle başlar; yani bütün doğu klasiklerinde olduğu gibi tanrıya hamd bölümüyle başlar. İlk beyit birçok mesnevîde bulunan kalıp ifadelerdendir:

*bayat atı birle sözüg başladım
törütgen égidgen keçürgen idim*

“ Tanrı adı ile söze başladım, yaratan, besleyen, bağışlayan rabbim”

Bu bölümden sonra 34. beyitle- 49 beyitler arasında Peygamberin medhi başlar; sonrasında klasik şekilde devam edilerek dört sahabenin övgüsüne yer verilir. Sonrasında parlak yaz mevsimi tasvir edilirken hükümdar Ulug Bugra Han'ın medhi yapılır. Bunu kısa ve veciz bir şekilde ifade edilen yaratılış kısmı ile insanoğlunun bilgi ve akıl sayesinde değer kazandığı, dilin meziyet ve kusurları ile fayda ve zararlarını işlendiği bölümler takip eder. 350. beyitten itibaren kitabın mahiyetinden bahsedilerek esas konuya girilir. Kitabın adı, kahramanlar ve temsil ettikleri kavramlar bu bölümde anlatılır. Yazar 350. beyitte kitabın adını zikrederken 351. beyitte de eseri yazma amacını dile getirir:

*kitâb atı urdum kutadgu bilig
kutadsu okıǵlıka tutsu elig
sözüm sözledim men bitidim bitig
sunup iki ajunni tutǵu elig*

Kutadgu Bilig dört esas üzerine temellendirilmiş olup bu temelleri oluşturmak ve münazara ortamı meydana getirmek için temsilî dört karakter seçilmiştir. Eserin esasını oluşturan dört kavram ve temsil ettikleri şöyle sıralanmaktadır:

1. K n Togdı (h k mdar): k ni t r  (doğru kanun, adalet)
2. Ay Toldı (vezir): kut (saadet, baht)
3.  gd lmiş (vezirin oğlu): ukuş (anlayış, idrak, akıl)
4. Odgurmiş (zahid): akıbet (hayatın sonu)

Bunlardan başka eserde Ay Toldı'nın H cib ile buluşmasını temin eden K semiş, huzura kabul  sağlayan H cib, arada hizmet g ren Oglan, haber getiren Yumuşcu ve z hidin yanında  alışan Kumaru, az da olsa temsili olarak yer alırlar. B t n meziyet ve kusurları ile okuyucuya tanıtılan bu şahışlar,  ok canlı bir şekilde devam eden buluşma, konuşma, m nazara ve m nakaşalar, zengin tasvirlerle bir drama sahnesi i erisinde canlandırılmışlardır. İnsanların her iki d nya i in ele ge irmek istedikleri saadette (Ay Toldı), k inatın  zerine kurulduğu doğru kanun yani adalet (K n Togdı) arasındaki konuşmalar devrin ferd  ve toplumsal ahl k ilkelerine temas ederken, adaletin (K n Togdı) akıl ( gd lmiş) ile devam eden konuşmalarında ise cemiyet hayatının, bilgi nazariyesinin ve hayat felsefesinin b t n meseleleri ele alınmaktadır.

 l m son teşkil etse de asıl mesele iyi n m ile yaşamak ve  ld kten sonra da bu iyi n mın yaşamasıdır.  teki d nya g z  n nde bulundurulmakla beraber oradaki hayatın tasviri yerine iyiliğe karşı iyilik, k t l ğe karşı k t l k fikri telkin edilmektedir. Farklı b l mlerde insanların yetişmesi, hayatın anlamı, d nya zevkleri ve her iki d nyada mesut olmak i in kişilerin davranışı  zerinde duran şair, fertlerin cemiyet i indeki vazife ve meşguliyetleri bakımından sosyal kurumlarla bunlar arasındaki m nasebetlere geniş yer vermektedir.

Ay Toldı'nın oğlu  gd lmiş b y m ş ve h k mdarın itim dını kazanarak, babasının yerine vezir olmuştur. Yusuf, her t rl  fazilet ve meziyete sahip olan  lim veziri devlet işlerinde olduğu kadar, şahsi d ş nce ve hareketlerinde de h k mdarın yardımcısı olarak yer aldırarak devletin y ksek m esseseleri hakkında konuşma fırsatı vermektedir.  gd lmiş yer yer h k mdarın, yer yer de Zahid Odgurmuş'un sorularına cevap verdiği d ş nceleri ile T rk devlet teşkilatının felsefesini ve ahlaki temellerini ortaya koymaktadır. Bu d ş nceler eski ve yeni devirleri birbirine bağlamasıyla da ayrıca değer kazanır. Bundan sonra h k mdardan başlayarak vezir,

hacip, kumandan gibi devlet görevlilerin yükümlülükleri ayrı ayrı bölümlerle anlatılır.

Prof. Dr. Kemal Yavuz, Türk Dili ve Edebiyatı Dergisinde yayınladığı “Yusuf Has Hacib Ve Kutadgu Bilig” adlı makalesinde Kutadgu Bilig’in içeriğini şöyle değerlendirir:

“Yukarıda da belirttiğimiz gibi Kutadgu Bilig klâsik tertibin Türk edebiyatında görülen ilk eseridir. Bu tertibe göre; sırası ile Allah, Peygamber, dört sevgili dost Hz. Ebubekir, Hz. Ömer, Hz. Osman ve Hz. Ali, devrin hükümdarının methi konu olarak işlenmiş, daha sonra yedi gezegen ve on iki burç anlatılmış, insanın değerinin bilgi ve akıl ile olduğu belirtilmiş, dilin fayda ve zararları üzerinde durulmuş, şair kendi özrünü söylemiş, iyilik etme yanında bilgiyi ve aklı ele almıştır. Bunlardan sonra Yusuf Has Hacib kitabını niçin yazdığını anlatmış ve eserde yer verdiği dört temel şahsı tanıtmıştır. Hemen arkasından hükümdar Kün Togdı’yı tanıtarak konuya girmiştir. Buna göre Hükümdar Kün Togdı şöhreti dünyayı tutmuş, bahtı açık bir padişahdır. Dürüst, gözü tok, gönlü zengin, bilgili, akıllı ve uyanık bir beydir. Akıllı ve bilgili kimselere değer veren onlarla görüşen, bunlar sayesinde ülkesini idare eden bu beyin etrafında bilginler ve akıllı kimseler bulunmaktadır. Ancak onun bir yardımcıya ihtiyacı vardır. Kalbinden ehil bir yardımcının gelmesini dilemiştir.”⁹

İşte bu zamanda Ay Toldı memleketinden kalkıp, hizmet için hükümdar kapısına gelir. Bu gelişte yalnızlık ve gariplik vardır. Şehre ulaşınca bir handa geceler. Etrafı araştırır, Küsemış adlı, sarayı bilen ve hükümdar yakınlarını tanıyan biri ile karşılaşır. Onun vasıtası ile saraya hacibe ulaşır. Hacip Ay Toldı’yı görür, konuşur ve isteğini hükümdara bildireceğini söyler. Ay Toldı sonunda hükümdarın huzuruna çıkar ve hizmet için geldiğini söyler. Hükümdar Kün Togdı tarafından beğenilen Ay Toldı hizmete başlar.

Ay Toldı eserde devleti, saadeti, kutluluğu temsil eder. Başta hükümdar olmak üzere, herkes ona muhtaçtır. Ay Toldı özelliklerini önce davranışları ile

⁹ Kemal Yavuz, “Yusuf Has Hacib Ve Kutadgu Bilig”, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi XXXVII**, İstanbul, Edebiyat Fakültesi Yayınları, 2009. s.137-180.

gösterir. Hükümdar buna kızmıştır. Ancak aralarında geçen konuşmalar ve saadetin önemi üzerinde hükümdara verdiği bilgiler hükümdar Kün Togdı'ya ders olmuştur. Kendi özelliğini söylerken, “Saadet insana gelince şöhreti artar, yeni ay gibi büyür ve dolunay şeklini alır, parlaklığı artar. Fakat sen buna güvenme, o deli ve dönektir. Dolunay iken küçülür yine eski halini alır. Bu yüzden ona Ay Toldı adını âlimler vermiştir. Sonra kut, saadet, kendisini tutup bağlamanın yollarını gösterir.” İfadelerini kullanmıştır.

Aynı şekilde hükümdar Kün Togdı da kendi özelliklerini, hareketleriyle belli eder, bunların manasını söyler ve açıklamalarda bulunur. Hükümdar tahta oturur. Elinde bir bıçak vardır. Solunda acı ot, sağında da şeker bulunmaktadır. Konuşmaya başlar; “Tahtın üç ayağı vardır. Üç ayak üzerinde olan her şey doğru ve düz durur. Benim de tabiatım doğrudur. Ben işleri doğrulukla hallederim. İnsanları bey ve kul olarak ayırmam. İşleri de elimdeki bıçak gibi keser ayırır ve kimsenin işini uzatmam. Şeker, bana gelen ve zulme uğrayanların adalete kavuşmaları içindir. Adaleti bulan gülerek benden tatlı tatlı ayrılır. Acı otu ise haksızlık yapanlar içer” der. Böylece bir tiyatro sahnesinde imiş gibi Ay Toldı ile Kün Togdı sorulu cevaplı konuşurlar. Her ikisi de birbirinden memnundur. Hayat bu şekilde devam ederken Ay Toldı hastalanır, acz içindedir. Hükümdara bu halinde bile öğütler verir. Hükümdar onu teselli eder, o ölümü ve hayatı karşılaştırarak anlatır. Pişmanlıkları vardır, Allah’a sığınır, artık hükümdarla bir daha görüşemeyecektir.

Bu sırada Kutadgu Bilig’in dört asıl şahsından biri olan Ögdülmiş ortaya çıkar. Ögdülmiş Ay Toldı’nın oğludur. Yusuf bunun meziyetlerini de bir bir ele alıp anlatır. Ay Toldı ölüm döşeğindedir. Kendine ve oğluna bakar. Ögdülmiş küçüktür. Ona öğütler verir; sonra Kün Togdı’ya vasiyette bulunur ve oğlunu ona emanet eder. Vasiyetini yazar. Eğer Orhun abidelerinde seslenen hükümdarın Türk milletine olan tembihleri vasiyetnâme gibi telakki edilmezse, Ay Toldı’nın yazdığı vasiyetnâme Türk edebiyatında bu türün ilk örneği olacaktır. Son olarak “Allah’tan başka Tanrı yoktur, Muhammet, selam onun üzerine olsun, onun kulu ve peygamberidir.” diyerek şehadet kelimesini söyler. Yusuf burada “Ruh hiç doğmamış gibi uzaklaştı, yitti gitti, dünyada ondan nişan olarak yalnız adı kaldı.” diyerek Ay Toldı’nın en son durumunu anlatır.

Ögdülmiş eserde aklı temsil eder. Üzüntü günlerinden sonra, hükümdar Kün Togdı onu yanına çağırır. Tabii hükümdar da Ay Toldı'nın kaybına çok üzölmüştür. Vefalı hükümdar tesellide bulunur. Ay Toldı'nın yazdığı vasiyeti alıp okur. Ögdülmiş'i hizmete kabul eder. Ögdülmiş kendini yetiştirir, eksiksiz hizmette bulunur. O aklı temsil eder. Artık babasının yerine geçmiştir. Şayet eser bir tiyatro eseri gibi düşünölmüş olsa idi, buraya kadar olan kısım kitabın birinci perdesi olabilir; bundan sonrasında da ikinci perde açılabilirdi. Çünkü bütün devlet işleri bundan sonra ele alınmıştır. Yusuf tiyatro tekniğini bilse belki bunu sahne içinde verirdi.

Eser hükümdar ve Ögdülmiş'in karşılıklı konuşmaları ile devam eder. Hükümdar beyin nasıl olması gerektiğinden, beyliğin şartlarından; vezir ve özelliklerinden, ordu kumandanlarından ve askerlerden, hacipten ve özelliklerinden, kapıcıbaşından, elçi ve özelliklerinden, kâtibin nasıl olması gerektiğinden, hazinedardan, aşçıbaşından, şerbetçibaşından, saray hizmetkârlarının beyler üzerindeki haklarından sorar. Ögdülmiş de cevaplar verir. Hükümdar bundan memnundur. Böyle bir vezire sahip olduğı için Tanrı'ya şükreder. Fakat hayat akmakta, ömür geçmektedir. Devlet işlerini yürütecek başka kimselere de ihtiyaç vardır. Hükümdar bunları düşünür ve Ögdülmiş'e devlet işlerinde ehil, işbilir, güvenilir bir yakınının olup olmadığını sorar. O da Odgurmuş'dan bahseder. Böylece eserin dördüncü şahsı da belli olur. Odgurmuş dünya ile ilgisini kesmiş ve inzivaya çekilmiş bir zahittir. İnsanlar arasına karışmaz. Tanrı'ya ibadetle vakit geçirir.

Hükümdar Odgurmuş'ın gelmesini ister. Ögdülmiş beyden Odgurmuş'a bir mektup yazmasını söyler. Odgurmuş'a mektup yazan hükümdar mektubunda nasihatlar da bulunur. Mektubu alan Ögdülmiş, Odgurmuş'ın yanına gider. Odgurmuş gelmek istemez. Aralarında tartışrlar. Ögdülmiş ona, hükümdarın kendisinden haberi olduğunu ve ihtiyacı bulunduğunu söylerse de razı edemez. “Hayatta iki günlük geçici huzur için sıkıntıya düşmemeyi ve fani dünyaya gönöl vermemeyi, ölümün bunları yok edeceğini anlatır. Ögdülmiş de dünyanın ahireti kazanmak için vasıta olacağından bahseder. Ancak Odgurmuş gelmez ve Ögdülmiş'in isteğı üzerine, hükümdara mektup yazar. Ögdülmiş'e de “artık buraya gelme” der. Mektubu hükümdara getiren Ögdülmiş durumu anlatır. Aralarında yeniden konuşurlar ve

hükümdar Odgurmuş'a, gelmesi için ikinci mektubunu yazar. Ögdülmiş Odgurmuş'ı yeniden ziyaret eder; gelir, mektubu verir. Tekrar tartışmaya, münazaraya başlarlar. Odgurmuş beylere hizmet şeklinin nasıl olacağını sorar. Ögdülmiş de bu hizmetin usullerini anlatır. Yalnız sarayda sadece bey yoktur. Kapıdaki hizmetkârlarla da geçinmek ve onlara nasıl muamelede bulunmak gerektiğini de bir bir söyler. İş daha bitmemiştir. Başka insanlar; halk ile olan münasebetler vardır. Alevî denen âliabâyâ yani Peygamber ve Hazreti Ali nesli olan seyidlere nasıl davranmak gerektiğini, âlimler, doktorlar, efsuncular, rüya tabircileri, müneccimler, şairler, çiftçiler, tüccarlar, hayvan yetiştirenler, zanaat sahipleri ile fakirlere nasıl muamele edileceğini de anlatır. Ayrıca evlilikten, kadından, çocuk ve çocuk terbiyesinden, hizmetçiden ve bunlarla olan ilişkiden söz açılır. Ögdülmiş hayatta karşılaşacağı ve ilişkide bulunacağı için, bunları Odgurmuş'a birer birer anlatır.

Odgurmuş'ın başka öğrenmek istediği şeyler vardır. Ziyafet ve ziyafet adabı bunlardandır. Ancak bunlar Odgurmuş'ı sıkır. O dünyadan yüz çevirmiş ve olana kanaat yönünü tutmuştur. Yine bu konuya döner. Ögdülmiş, gerçeğin Odgurmuş'ın söylediği gibi olduğunu kabul ederek hükümdarın yanına döner. Odgurmuş yine gelmemiştir. Onun söylediklerini hükümdar da yerinde bulur ve ona hak verir. Ögdülmiş ile hükümdar aralarında konuşurlar. Odgurmuş'tan bahsederler. Hükümdarın onu görmek arzusu artar. Üçüncü defa davet eder. Ögdülmiş bütün gücü ile getirmek ister ve yanına gider. Odgurmuş sonunda gelip hükümdarı ziyaret edeceğini söyleyince, Ögdülmiş gelip durumu beye anlatır. Odgurmuş, Ögdülmiş'in yanına gelir. Odgurmuş'ı ağırlayan Ögdülmiş, hükümdara haberci gönderir. Birlikte hükümdara giderler. Odgurmuş hükümdarla görüşüp konuşur. Hükümdar sorular sorar, o da yerinde cevaplar verir. Hükümdara nasihat eder, Odgurmuş'ın sözlerini dinleyen hükümdar ağlar, Odgurmuş öğütlerine devam eder, duada bulunur; sonra ayrılır.

Ögdülmiş saraya gelir. Hükümdar, Odgurmuş'ı sorar. Onun tesirinde kalmıştır. Bütün yapılanların sonunda bir dağılma vardır. Dünyadan soğur. Hükümdarlık yaptığını ve bütün insanların vebalini yüklendiğini, her şeyden mesul olduğunu anlatır. Beylikten vazgeçmek ister. Ancak Ögdülmiş dirayetli bir vezirdir. Bunun yerinde bir hareket olmayacağını, ahiretin insanlara hizmet etmekle

kazanılacağını, her hususta Tanrı'dan yardım dilemesini, işleri sürüncemede bırakmamasını, devlet sayesinde milletin bütünlüğünü, insanlara ihsanda bulunmayı, iyilik yapmayı ve iyi ad bırakmayı öğütler.

Hükümdar Ögdülmiş'i alkışlar. Hizmete yönelir, ondan da eskisi gibi hizmet etmesini ister. Ögdülmiş de hayatın sonuna doğru yol almıştır. Ömrün tükenişine, gaflet içinde bir hayat sürdüğüne, saçının sakalının ağarmış olduğuna, gençliğin geçişine üzüldür. Tevbe eder. Hükümdara kardeşi Odgurmuş'ı ziyaret etmek istediğini söyler. O da gitmesini ve kendisinden Odgurmuş'a selam götürmesini, duada bulunmasını rica eder.

Odgurmuş'a gider. Gaflete daldığını, ömrü boşa geçirdiğini, hayatın tükenmek üzere olduğunu, neler yapması gerektiğini sorar. Odgurmuş ona, devlet işlerini bırakmamasını, halkın kendisine dua edeceğini anlatır ve "Başkalarına faydası dokunan kişi insanların efendisidir" diye öğütte bulunur. Sonra doğruluktan ve insanlığa karşı insanlık gösterilmesinden bahseder. Geçmişine bakmasını, hükümdar sayesinde nerelere geldiğini hatırlatır. Vefalı olup hükümdarın hizmetinde bulunmasını ister. Ögdülmiş sıkıntıdan kurtulur, dua dileği ile ondan ayrılarak hükümdarın yanına gelir.

Hükümdara kardeşinin kendilerine dua ettiğini söyler; hükümdar da ondan kalkıp memleket işlerini düzene koymasını ister. Zalimleri uzaklaştırmak ve insanlara iyilik yapmak gerektiğini anlatır. Gönlü Allah'a bağlayarak bu şekilde çalışmayı, uyanık olmayı ve halkın huzura kavuşmasını arzu eder.

Günler geçmiş, Odgurmuş hastalanmış ve Ögdülmiş'i çağırmıştır. Haberi getiren kişi, Odgurmuş'ın ağır hasta olduğunu bildirir. Ögdülmiş acele ile yetişir; konuşurlar. Odgurmuş gördüğü rüyayı anlatır. Ögdülmiş tabir eder, ancak Odgurmuş başka bir yorumda bulunur ve ölümünün yaklaştığını anlatır. Ögdülmiş'e öğüt verir. Ögdülmiş kalkar, Odgurmuş'ı kucaklar, öpüp ağlar; üzüntülü bir şekilde evine gider. Oradan hükümdarın yanına varır. Hükümdar Odgurmuş'ın durumunu sorunca, Ögdülmiş onun hastalığından bahseder.

Ögdülmiş huzurdan çıkınca, üzüntü ve endişesi artar. Tekrar Odgurmış'a gitmek ister. Bu defa onu karşılayan mürit Kumaru olmuş ve Odgurmış'un ölüm haberini vermiştir. Ayrıca Kumaru başsağlığı dileğinde bulunur. Ögdülmiş yas tutar. Hükümdarın haberi olur; kalkıp saraydan Ögdülmiş'in evine gelir. Taziyede bulunur. Kardeşinden kendisine bir çanak ve bir değnek hatıra olarak kalmıştır. Değneği hükümdara verir, çanağı kendisi alır. Bunlar Odgurmış'ı hatırlamaya vesile olacaktır. Fakat değnek çobanın elinde olup sürüsünü onunla güder. Onlar da Odgurmış'ın geldiği noktaya gelirler. Ancak üzerlerindeki mesuliyet, işlerini eksiksiz yapmalarına sebep olur. Dünya düzene girer, ülkede bereket fazlaşır, insanlar mesuttur. Adları hep iyilikle, hayır dua ile anılır. Bundan sonra şair yeniden öğütte bulunur. Gençliğini boşa geçirdiğini, bir daha onu elde edemeyeceğini pişmanlıkla anlatır. Sonra da zamanenin bozukluğundan bahseder ve kendine nasihat ederek eserini bitirir.

Yusuf Has Hâcib, kendi dönemindeki ideal yönetim, toplum ve insan anlayışını eserine kendi süzgecinden geçirip idealize ederek yansıtmıştır. Bu yönüyle Yusuf'u devrinin önemli bir düşünürü olarak da değerlendirmek gerekir. Yusuf'un fikirlerini dayandığı kaynaklar araştırma konusu olmuş ve olmaya da devam etmektedir.

Kutadgu Bilig Karahanlı döneminin standart Türkçesi ile yazılmıştır. Yusuf eserini Türkçe yazdığını belirtmiş ancak hangi alfabe ile yazdığını belirtmemiştir. Dolayısıyla eserin müellifin elinden Arap harfleri ile mi Uygur harfleri ile mi çıktığı bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Kutadgu Bilig ve Yusuf Has Hacıp üzerine çok sayıda çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Yapılan çalışmaların en önemli ve ufuk açıcı olanı Reşit Rahmeti Arat tarafından yayınlanan transkripsiyon metni ve Türkiye Türkçesine çeviridir. Arat eserin sözlüğü ve dizini için de çalışmış ancak tamamlamaya ömrü vefa etmemiş, yarım bıraktığı çalışmayı öğrencileri tamamlamıştır. Eserin çeşitli Türk şivelerine ve başka dillere çevirileri de yapılmıştır; Doğu Türkçesine çevirisi Pekin'de, Özbek Türkçesine çevirisi Taşkent'te, Kırgızca çevirisi Moskova'da, İngilizce çevirisi

Amerika’da, Rusça çevirisi Leningrad’da, Almanca çevirisi Insburg’da yayınlanmıştır.

1.2. Divânü Lûgâtî’t- Türk

Karahanlı Türkçesinin büyük eseri ve Türkçenin ilk sözlüğüdür. Eser 11. yüzyılda Kâşgarlı Mahmud tarafından yazılmıştır. Eserin tek nüshası İstanbul’da Millet Kütüphanesinde bulunmaktadır. 1914 yılına kadar varlığı bilinen ancak cismine ulaşılamayan eser, bir rastlantı sonucu Ali Emiri Efendi tarafından bir sahaftan satın alınmış ve ilim dünyasına sunulmuştur. Divânü Lûgâtî’t-Türk, Türk soylu halkların dil özelliklerini ve o dönemin söz varlığını olabildiğince ayrıntısıyla ortaya koyan bir eserdir

Orta Türkçenin ilk devri ve İslam kültürü çevresindeki Türk yazı dilinin başlangıcı, o devirdeki Türk medeniyeti, Türk kavimlerinin yayılma alanları ve şiveleri ve hala devam etmekte olan Uygur yazısı hakkındaki bilgileri, bu devrenin ve bütün Türk biliminin en büyük eseri olan Divânü Lûgâtî’t-Türk’ten alıyoruz.

Bu büyük eserin yazarı olan Kâşgarlı Mahmud’un kim olduğu hakkında, Divânü Lûgâtî’t-Türk’ün çeşitli yerlerinde kendisi tarafından verilen sınırlı bilgiden başka bir şey yoktur. Bu bilgiye göre kendi kavminin en asillerinden olduğu, atasının Türk ülkesini Sâmanoğullarından savaş yaparak aldığı ve son olarak babası Hüseyin bin Muhammed’in Issık-Göl’ün güney-doğu sahilinde bulunan Barshan şehri ile sıkı bağılılığı olduğu anlaşılmaktadır. Buna göre Kâşgarlı’nın Karahanlı sülalesine mensup ve babasının bu sülalenin meşhur bir üyesi olduğu ortaya çıkmaktadır. Öyleyse 992 yılında Samanoğullarının merkezi Buhara’yı alan Harun bin Süleyman, Kâşgarlı Mahmud’un büyük dedesidir. Bu zat Müslümanlığı kabul eden A. Satuk Buğra Han’ın torunu olduğuna göre, Kâşgarlı Mahmud, A. Satuk Buğra Han’ın altıncı nesilden torunudur.

Hayatı hakkında çok gizli davranan Mahmud, Türk ülkelerinde yaptığı gezinin sebebini ve Bağdat’a hangi nedenlerle göç ettiğini söylemez. Kökeni hakkında yapılan araştırmalar doğru ise Mahmud, 1056–1057 yıllarında Doğu Karahanlı devletinde çıkan siyasi kavgalar neticesinde sarayda yaşayan ve pek çok

Karahanlı asilzadesinin katledilmesine sebep olan olaylardan kurtulabilmiş birkaç kişiden biridir. Mahmud önce komşu Türk ülkelerine gitmiş, on yıl kadar yaşadktan sonra Bağdat'a gelmiş ve orada siyasi mülteci olarak kalmıştır. Mahmud'un kendisi hakkında çok az bilgi vermesinin nedeni de bu olmalıdır.

Mahmud yapmış olduğu uzun yolculuk sayesinde Türk âlemini yakından tanıma fırsatı bulmuş, bu sırada Selçuklular tarafından ele geçirilen Bağdat'ta Türkçenin önemini ortaya koyan bir esere ihtiyaç olduğunu görerek Divân'ı hazırlamaya başlamıştır.

Kâşgarlı, Divân'ı 25 Ocak 1072'de yazmaya başlamış, birkaç defa gözden geçirdikten ve bazı ilaveler yaptıktan sonra 12 Şubat 1074'te tamamlamıştır. Ardından da eserini muhtemelen 1077'de Bağdat'ta Halife Muktedi Bi-emrillah'ın oğlu Ebu'l-Kasım Abdullah'a takdim etmiştir. Eserin sonunda yazılmış olan bu tarihin yanı sıra kitabın bazı yerlerinde yazılış tarihi olarak farklı tarihlerin söylenmesi, bu konuda tereddütler uyandırmıştır. Bu nedenle bazı araştırmacılar, eserin Halife'ye sunuluş yılı olan 1077'yi yazılış yılı olarak kabul etmişlerdir.

Türk dilinin ilk sözlüğü olan Divânü Lûgati't-Türk, çeşitli Türk boylarından derlenmiş bir ağızlar sözlüğü karakterini taşımaktadır. Bununla beraber eser sadece bir sözlük olmayıp Türkçenin XI. yüzyıldaki dil özelliklerini belirten ses ve yapı bilgisine ışık tutan bir gramer kitabı; kişi, boy ve yer adları (28-29) kaynağı; Türk tarihine, coğrafyasına, mitolojisine, folklor ve halk edebiyatına ait zengin bilgiler içeren, aynı zamanda devrin tıbbi ve tedavi usulleri hakkında bilgi veren ansiklopedik bir eser niteliği taşımaktadır.

Eserin ansiklopedik olma özelliğini gösteren çeşitli kısımlar vardır. Prof. Dr. Haluk Şükrü Akalın bunu şöyle izah ediyor: “Sözlük kısmında bars kelimesini açıklarken önce bir hastalığı, ardından yırtıcı bir hayvan olan bars ‘pars’ sözünü açıklamış, sonra da “Türk takviminin on iki yılından biri” diyerek bars sözünün bir diğer anlamını vermiştir. Ancak Kâşgarlı bu bilgiyi vermekle de yetinmemiş, ansiklopedik sözlük yazarlığının gereğini yerine getirerek on iki hayvanlı Türk takviminin özelliğini, nasıl ortaya çıktığını, bu takvimin Türklerin hayatındaki yerini ayrıntısıyla anlatmıştır. Türklerin on iki farklı hayvan adını yıllara vererek on iki

yıllık bir takvim oluşturduğunu; çocuklarının yaşlarını, savaş tarihlerini ve diğer olayları bu şekilde tarihlendirdiğini belirten Kâşgarlı Mahmud, Divânü Lûgati't-Türk'te bu takvimin ortaya çıkışını şöyle anlatıyor:¹⁰

Türk kağanlarından biri, kendi yönetiminden önce, eski dönemlerdeki bir savaş hakkında bilgi edinmek ister. Çevresindekiler bu savaşın tarihi konusunda çelişkiye düşünce kağan kurultay toplar ve halkına danışır.

“Biz bu tarihte yanılıyorsak, bizden sonrakiler de yanılacaklar. Yanılmamaları için göğün on iki burcuna ve on iki ay sayısına göre bir düzenleme yapalım; her yıla bir ad verelim. Böylece bu yılları sayarak zamanı belirleyelim. Bu düzenleme, hepimiz için bir belge olsun,” der.

Kağanlarının bu düşüncesini halk da onaylar. Yıllara verilecek adları da şöyle belirlerler.

Kağan ava çıkar ve yaban hayvanlarını İla vadisindeki büyük bir ırmağa doğru sürmelerini buyurur. Halk yaban hayvanlarını ürküterek, avlayarak ırmağa doğru sürer. Yalnızca on iki hayvan ırmağı geçmeyi başarır. İlk geçen hayvan sıçan ‘sıçan’ dan başlayarak her geçen hayvanın adı birbirini izleyen yıllara verilir. Böylece takvim, sıçan yılı ile başlar. Sıçandan sonra da ırmağı aşağıda belirtilen sırayla geçen hayvanlara göre on iki hayvanlı Türk takviminde yıllar şöylece belirlenir:

sıçan yılı ‘sıçan yılı’

ud yılı ‘öküz yılı’

bars yılı ‘pars yılı’

tavışgan yılı ‘tavşan yılı’

nag yılı ‘timsah yılı’

yılan yılı ‘yılan yılı’

¹⁰ Şükrü Haluk Akalın, **Binyıl Önce Bin Yıl Sonra Kâşgarlı Mahmud ve Divânü Lûgati't-Türk**, Ankara, TDK Yayınları, 2008.

yund yılı ‘at yılı’

koy yılı ‘koyun yılı’

biçin yılı ‘maymun yılı’

takagu yılı ‘tavuk yılı’

ıt yılı ‘köpek yılı’

toğuz yılı ‘domuz yılı’

Bu sıralamada domuz yılından sonra başa dönülerek yeniden sıçan yılına geçilir ve tarihlendirmeye devam edilir.” Kâşgarlı, eserinde hafta kavramının Türklerde olmadığını daha sonra islamiyetle girdiğini dolayısıyla gün isimlerinin de bulunmadığını söyler.

Kâşgarlı, eserini yazarken doğrudan doğruya kendi derlediği dil malzemesine dayanmıştır. Bu yüzden eserde çeşitli Türk boylarının ağızları üzerinde müşahedeye dayanan tespitler ve karşılaştırmalar yer almıştır. Yazar, XI. yüzyıl Orta Asya Türk kavimlerini boylarına göre sınıflandırdıktan sonra bunları, konuştukları dil ve ağız özellikleri yönünden ele almış, Türk boylarının birbirine olan yakınlıkları ve temasları üzerinde de durmuştur. Ayrıca Türk kavimleri içerisindeki yabancılar tarafından konuşulan dillere ve onların konuştukları Türk ağızlarına da temas etmiştir.

Kâşgarlı'nın Divânü Lûgati't-Türk 'te başlıca iki Türk şivesi üzerinde önemle durduğu görülür. Bunlardan biri Türk şivelerinin en incisi ve zarîfî yani edebisi diye nitelendirilen Hakaniye Türkçesi, diğeri ise Türk şivelerinin en kolayı olarak tanımlanan, daha sonra geniş bir edebiyat meydana getiren Oğuz Türkçesidir. (29-30) Divânü Lûgati't-Türk'te esas olarak Karahanlı Türkçesi üzerinde durulmakla birlikte Oğuzlara da önemli bir yer verilmiştir. Eserde sadece Oğuzların bütün boyları ve damgaları ayrı ayrı verilmiştir (s.65). Yine eserde Hakaniye Türkçesinden sonra en çok Oğuz Türkçesine ait kelimeler yer almıştır. Oğuzcanın yazılı örneklerini ancak XIII. yüzyılda Anadolu'da bulduğumuz düşünülürse, bir metin halinde olmasa bile kelime ve gramer şekilleri halinde olsa da, Oğuzcanın ilk örneklerinin Divânü

Lûgati't-Türk'te bulunması eserin önemini ortaya koyar. Sözlükte ağızların ses bilgisi ile yapı bilgisi değişikliklerine de yer verilmiştir. (d > y, -g > Ø, b- > m- , -gu > -ası) Bu özelliği ile Divânü Lûgati't-Türk, XIII. yüzyılda birer yazı dili olarak karşımıza çıkacak olan tarihî Türk şivelerinin ortaya çıkışları ile ilgili olarak bizi bilgi sahibi yapmaktadır.

Divânü Lûgati't-Türk, Türk milletinin yüceliğini anlatmak, Türk dilinin Arapçadan geri kalmadığını göstermek ve Araplara Türkçeyi öğretmek gayesiyle yazıldığı için Türkçeden Arapçaya bir sözlük şeklinde düzenlenmiştir. Kitabın madde başları Türkçe, açıklamalar ise Arapçadır. Sözlük düzenlenirken tamamen Arap imla kurallarına uyulmuştur. Mahmud, o devir Türkçesinde var olan bazı karakteristik sesleri göstermek için yeni işaretler belirlemiştir. Böylece Türkçe kelimelere has bir imla sistemi ortaya koyarak kelimelerin telaffuzlarının gerçek değerini korumaya çalışmıştır. Divân'da madde başı olarak 8000 kelime bulunmaktadır. Halkın günlük dilde kullanmadığı veya pek az kullandığı kelimelerle, Türk diline sonradan girmiş olanları sözlüğe almamıştır. (s.6-7) Daha çok halk arasında kullanılan Türkçe kelimeleri derlemiş, Müslüman olmayan Türk boylarının dillerinden derleme yapmamıştır. Her kelimenin hangi ağza ait olduğunu belirtmekle beraber, bunların bir kısmını zikretmiştir. Buna göre eserde Oğuz ağzına ait 185, Kıpçak ağzına ait 45, Çigil ağzına ait 39, Argu ağzına ait 36, Yağma ağzına ait 23, Kençek ağzına ait 13, Tuhsı ağzına ait 7, Suvar 4, Hotan 2, Yabaku 2 ve Koy ağzına ait 2 kelime kaydedilmiştir. Türk adıyla anılan kelime sayısı 12'dir. Eser bu özelliği ile Türk dilinin ilk diyalektoloji sözlüğü niteliği taşımaktadır.

Eserde madde başı olan kelimelerin açıklamaları yapılırken manalarının daha iyi anlaşılması için atasözlerinden, deyimlerden ve şiirlerden örnekler verilmiş ve bunların Arapça tercümeleri de yapılmıştır. Sözlüğün çeşitli yerlerinde bulunan atasözlerinin sayısı 290 kadardır. Divânü Lûgati't-Türk 'teki örnek şiirler, Türk halk şiirinin günümüze kadar gelen en eski örnekleri olarak kabul edilir. Bu şiirler dörtlük veya beyit şeklindedir. Genellikle 7 veya 8'li hece vezniyle kaleme alınan ve koşma tarzında kafiyelenen dörtlüklerin çoğu savaşla ilgili olup, bunun yanında tabiatı, ev eğlencelerini anlatan şiirler de vardır. Eserdeki şiirlerin kime ait olduğu hakkında herhangi bir kayıt yoktur. Sadece Çuçu adlı bir Türk şairinden söz edilmektedir. Bu

durumda bazı şiirlerin Çuçu'ya ait oldukları düşünülebilir. Divân'daki mısra sayısı toplam 764'ü bulur. Divânü Lügati't-Türk, bu özelliğiyle Eski Türk şiiri antolojisi özelliği taşımaktadır.

Divân'da geçen kelimeler konu ve anlam bakımından bir tasnife tâbi tutulmadığı gibi ses ve yapı bilgisi bakımından da sınıflandırılmamıştır. Türkçe gramer kuralları da bir tasniftan uzak, kitabın içine serpiştirilmiş durumdadır.

Varlığı XIV. yüzyıldan beri bilinen eser, II. Meşrutiyet'in ilanını takip eden yıllarda İstanbul'da bulunmuş, Ali Emiri tarafından 30 altına satın alınmıştır. Tek nüshası Fatih Millet Kütüphanesinde olan kitap Özbekçe, Yeni Uygurca ve İngilizceye tercüme edilmiştir.

1.3. Atebetü'l- Hakayık

Edip Ahmed bin Mahmud Yüknekî tarafından kaleme alınmış olup yazılış tarihi kesin olarak bilinmese de 12. yüzyılda yazıldığı tahmin edilmektedir. Manzum bir öğüt ve ahlâk kitabıdır. Eser, Türk ve Acem meliki Muhammed Dâd İspehsâlâr Bey'e sunulmuştur. Ancak Muhammed Dâd İspehsâlâr Bey'in ne zaman ve nerde yaşadığı, kim olduğu tespit edilememiştir.

Eserin günümüze ulaşan dört yazması bulunmaktadır. Semerkant nüshası, 1444 yılında Semerkant'ta Şahruh döneminde hattat Zeynelâbidin tarafından istinsah edilmiş olup Uygur harfleriyle yazılmıştır. Semerkant nüshası bugün İstanbul'da Süleymaniye Kütüphanesi Ayasofya Bölümünde muhafaza edilmektedir. Ayasofya nüshası, 1480'de İstanbul'da Abdürrezzak Bahşı tarafından düzenlenmiş; üst satırları Uygur, alt satırları Arap harflidir. Topkapı Müzesinde bulunan Arap harfli nüshanın da Fatih veya II. Beyazıt zamanında İstanbul'da istinsah edilmiş olduğu düşünülmektedir. Dördüncü nüsha, Ankara Seyid Ali nüshası olup Arap harfleriyle yazılmış, baştan ortadan ve sondan eksiklikleri olan bir nüshadır. Eserin Herat'ta ve İstanbul'da istinsah edilmiş olması yaygın olarak okunduğunun göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Eserin dil özellikleri ve muhtevası, Kutadgu Bilig'den sonra yazıldığını göstermektedir. Bu bilgiden hareketle Edip Ahmed ve Muhammed Dâd İspehsâlâr'ın

12.-13. yüzyıllar arasında yaşamış olduklarını söylemek mümkündür. Eserin son kısmında bulunan üç ekten birini yazan Arslan Hoca Tarhan'a göre Edib Ahmed'in memleketi Yüknek, babasının adı Mahmud'dur.

Edîbni yiri atı yüknek erür

Şafâlıĝ 'aceb yir köngüller yarar

(Edib'in yerinin adı Yüknek'tir.

Gönülleri açan, safalı bir hoş yerdir.)

Atası atı maħmud-ı yükneki

Edib maħmud oĝlı yoķ ol hiç ŧeki

(Babasının adı Mahmud Yüknekî'dir,

Edip Mahmud'un oĝludur ve bunda hiç ŧüphe yoktur.)

Arslan Hoca Tarhan ayrıca Edib Ahmed'in eserini Kâşgar dili ile yazdığı bilgisini de vermektedir; bundan kasıt Karahanlı Türkçesidir. Arslan Hoca Tarhan Edib'in eserini Kâşgar dili ile yazdığını ancak kendi zamanında yani 15. yüzyılda bu dilin pek bilinmediğini de belirtmiştir.

Tamamı erür kaşĝari til bile

Ayıtmiş edib riķķat-i dil bile

(Eserin bütünü Kâşgar dili ile,

Edip bunu gönül rikkati ile söylemiştir.)

Hakkında çok fazla bilgi bulunmayan Edib Ahmed Yüknekî'nin Karahanlı döneminin standart Türkçesiyle şiirler yazdığı anlaşılmaktadır. Şiirlerinden islâmi ilimleri öğrendiği, Arapça ve Farsçayı da iyi bildiği anlaşılmaktadır.

Atabetü'l-Hakayık 40 beyit ve 101 dörtlükten ibaret bir eser olup aruzun *feûlün feûlün feûlün feûl* vezniyle yazılmıştır. Eserde tam kafiye, yarım kafiye yaygın olarak kullanılırken mısra başı kafiye de görülmektedir. Giriş bölümünde Tanrı'ya, Peygambere ve dört halifeye övgüden sonra, kitabın sunulduğu Emir

Muhammed Dâd İspehsâlâr Bey'e övgü bulunmaktadır. Sonrasında da sebeb-i telif denilen ve kitabın niçin yazıldığını izah eden altı beyitlik kısım bulunmaktadır. Edip Ahmet bu bölümde, eserini Muhammed Dâd İspehsâlâr Bey'in adının dünyada baki kalması ve bu eseri duyup okuyanın Muhammed Dâd İspehsâlâr Bey'e dua etmesi için ve şahına olan bağlılığının göstermek için yazdığını dile getirir.

Dad ispehsalar beg üçün bu kitip

Çıkardım ajunda atı kalsu tip

Kitabımın körgen eşitgen kişi

şahımın du 'a birle yad kalsu tip

(Muhammed Dâd İspehsâlâr Bey için bu kitabı yazdım ki dünyada adı kalsın. Kitabımı gören, işiten kişiler şahımı dua ile yad etsinler.)

Bundan sonra kitabın dörtlüklerle yazılmış ana bölümü başlar. Bu bölümde şu konular işlenmiştir: İlmin faydası ve bilgisizliğin zararı, dilin muhafazası, dünyanın dönecliği, cömertlik ve hasislik (cimrilik), tevazu ve tekebbür (büyüklenme) hırs, kerem (yumuşaklık, zamanenin bozukluğu. Eser tamamen öğüt üslubuna uygun yazılmıştır. Bu yönü ile Kutadgu Bilig'deki nasihat kısımları benzerlik gösterir ancak Kutadgu Bilig'deki zenginlik ve çeşitlilik Atabetü'l-Hakayık'ta bulunmaz.

Atabetü'l-Hakayık 1951 yılında Reşit Rahmeti Arat tarafından yayınlanmıştır. Bu çalışmada transkripsiyon metni, Türkiye Türkçesine çeviri, sözlük, açıklama notları ve tıpkıbasım bulunmaktadır. Bu çalışmanın, iki defa daha Türk Dil Kurumu tarafından baskısı yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

2. KELİME GRUPLARI

Kelime grupları, birden çok kelimenin yan yana getirilmesiyle oluşan gerek yapı gerekse anlam bakımından bir nesneyi veya hareketi karşılayan ancak bir yargı bildirmeyen kelimeler topluluğudur. Kelime grupları belli başlı gramer kitaplarında şu şekilde açıklanır:

Ahmet Cevat Emre 1931'de yazdığı *Yeni Bir Gramer Metodu Hakkında Layiha, I*, adlı eserinin "Nakıs Şekilde Kaziyeler: Kaziye Hükümünde Kelimeler ve Kelime Grupları" başlıklı bölümünde "kelime grupları" kavramını kullanmıştır; fakat buradaki tabir bizim konumuz olan terim değil, "sualler ve cevaplar"da, "hislerin ifadeleri"nde, "emirler"de veya "alelade kısa hükümler"de kullanılan "Nereye gidiyorsunuz? -*Mektebe.*", "-*Oh, ne âlâ*", "*Ha gayret!*" veya "Bir şey görülmüyordu: *Yalnız suların çırpınışı, bir cıvıltı, kesik kesik kahkahalar...*"¹¹ gibi kullanımlardır.

Jean Deny *Türk Dili Grameri (Osmanlı Lehçesi)*'nde *kelime öbekleri* adını verdiği kelime grupları için "Kelimelerin şekil bakımından olduğu gibi, mantık bakımından da bir bütün vücuda getiren her topluluğuna biz kelime öbeği (kümesi) adını vereceğiz. Bir kelime grubu mantık bakımından az çok tam bir mânâyı içine almış bulunur. Şekil veya (morfoloji) bakımından ise esas itibarıyla tek bir kelimeden ibaret imiş gibi insiraf hallerini alabilir." ifadelerini kullanmış ve kelime gruplarını *belirtici öbekler*, *yanaşmalık öbekler* ve *cümle öbekleri* şeklinde üç bölümde incelemiştir.¹²

Muharrem Ergin'e göre "Tek tek kelimelerin karşıladığı nesnelerin ve hareketlerin çeşitli vasıfları, hususiyetleri, cepheleri, şartları vardır. O nesneleri ve hareketleri bu çeşitli yönleri ile daha geniş olarak ifade etmek için tek kelimeden daha geniş dil birliklerine ihtiyaç duyulur. Öte yandan tek kelimenin karşıladığı nesnelerden ve hareketlerden daha büyük, daha geniş nesneler ve hareketler vardır ki

¹¹ Ahmet Cevat Emre , *Yeni Bir Gramer Metodu Hakkında Layiha, I*, İstanbul, 1931, s. 99.

¹² Jean Deny, *Türk Dilinin Grameri (Osmanlı Lehçesi)*, Çev: Ali Ulvi Elöve, Maarif Matbaası, İstanbul, 1941, s. 709-710. .

onları tek tek kelimeler karşılayamazlar, onların tek kelime olarak karşılıkları, adları yoktur; ancak tek kelimedenden daha geniş dil birlikleri ile ifade edilebilir, adlandırılabilirler. İşte tek kelime ile karşılanabilen nesneleri ve hareketleri daha geniş olarak ifade etmek veya tek kelimenin karşıladığı nesnelerden ve hareketlerden daha geniş nesneleri ve hareketleri karşılamak için kelimelerden daha geniş dil birlikleri olan kelime gruplarına başvurulur.

Kelime grubu birden fazla kelimeyi içine alan, yapısında ve mânâsında bir bütünlük bulunan, dilde bir bütün olarak muamele gören dil birliğidir. Kelime grubu için birden fazla kelime birtakım kaidelerle, belirli bir düzen içinde yan yana getirilir. Böylece belirli bir düzen kurulduğu için kelime grubunun yapısında bir bütünlük bulunur. Kelime grubu tek bir nesneyi ve hareketi birlikte karşılayan kelimeler topluluğu demektir.¹³

Tahsin Banguoğlu kelime gruplarını *Kelimelerin Öbeklenmesi* başlığı altında incelemiş ve bu hususta : “Sözü geliştirmek üzere kelimeler öbeklenirler, kavramlar arasında derece derece ilişkiler meydana getirirler. Böylece tek kavramdan anlatmaya doğru giderler. Bunlara *kelime öbekleri* (groupe de mot) diyoruz. Kimi kelime öbekleri kavramları daha yakından belirtmeye yararlar. Dilde işleyişleri ayrı, bazan da aynı kelimeler birbirlerini belirtmek üzere yaklaşır. Bir adın öbürünü belirtmesi, adlara sıfatların, sıfatlara ve fiillere zarfların gelmesi, adların takılar alması gibi: kuşun *kanadı, doğru yol, az tuzlu, geç kalmak, yardım için.*” açıklamasını yapmıştır.¹⁴

Leyla Karahan’a göre, “Kelime grubu, bir varlığı, bir kavramı, bir niteliği, bir durumu veya bir hareketi karşılamak üzere, belirli kurallar içinde yan yana gelen kelimeler topluluğudur.”

Türkçede varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketler, kelime ve kelime gruplarıyla karşılanır. İki dil birliği arasındaki fark, kelime grubunun bir kelimeler topluluğu oluşudur.

¹³ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, İstanbul, Bayrak Yayınları, 1999, s. 374.

¹⁴ Tahsin Banguoğlu, *Türkçenin Grameri*, Ankara, TDK Yayınları, 2004, s. 496.

Kelime grupları;

1. Tek kelime ile karşılanamayan varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketleri karşılar. Meselâ, “ipek böceği, fotoğraf makinesi, telefon etmek, kör olmak” gibi varlık ve hareket isimlerinin dilimizde tek kelimelik karşılıkları yoktur.

2. Varlık, kavram, nitelik, durum ve hareketleri, anlamlarını genişleterek, belirterek, pekiştirerek, niteleyerek karşılar.

“Çocuk, / çiçeği / arkadaşına / uzattı.” cümlesini , “Küçük çocuk, / elindeki kır çiçeklerini / çok sevdiği arkadaşına / uzattı.” şeklinde varlıkların niteliklerini belirterek ifade edebiliriz.”¹⁵

Zeynep Korkmaz kelime grubunu: “Cümle içinde kavramlar arasında ilişki kurmak üzere birden çok kelimenin belirli kurallar ile yan yana getirilmesinden oluşan, yapı ve anlamdaki bütünlük dolayısıyla cümle içinde tek bir nesne veya hareketi karşılayan ve herhangi bir yargı bildirmeyen kelimeler topluluğu” olarak tanımlamıştır.¹⁶

Ahmet Topaloğlu Dil **Bilgisi Terimleri Sözlüğü** adlı çalışmasında kelime grupları için “öbek” kavramını kullanarak “Birden çok kelimedenden oluşan, yapısında ve anlamında bir bütünlük bulunan, cümle içinde tek öge olarak işlem gören söz dizisi.” şeklinde bir tanım ortaya koyar.¹⁷

Hikmet Dizdaroğlu kelime gupları yerine “sözcük öbekleri” tabirini kullanır ve “Sözcük öbeği, çeşitli anlam ve yapı ilişkileriyle bir araya gelen sözcüklerden oluşmuş dilbilgisi birliğidir. Sözcük öbekleri yapı ve anlam bakımlarından bir bütündür. Öbeğin yapısını değiştiremeyiz; karşıladığı kavram ya da nesne, ancak o kalıp içinde anlatılabilir... Tümcenin yapısal ve anlamsal oluşumunda sözcük öbeklerinin rolü büyüktür... Ad tamlamalarıyla sıfat tamlamaları da aslında birer sözcük öbeğidir. Ancak, belirli yapısal özellikleri bulunduğu için, ad

¹⁵ Leylâ Karahan, **Türkçede Söz Dizimi**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2006, s. 39.

¹⁶ Zeynep Korkmaz, **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Ankara, TDK Yayınları, 1992, s. 100

¹⁷ Ahmet Topaloğlu, **Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1989, s. 115.

tamlaması ve sıfat tamlaması diye adlandırıyoruz.”¹⁸ şeklinde açıklamaya devam eder.

Kaya Bilgegil kelime gruplarını "Birden ziyade kelimedden meydana geldiği halde, cümledeki görevi bakımından bir tek kelimedden farksız olan, gerektiği taktirde, yine bir kelime imiş gibi çekim eki alabilen isim soyundan kelimelerin teşkil ettiği bileşik sözlere, belirtme (= tâyin) grupları diyoruz.”¹⁹ diye tarif etmiştir. "Bu bileşik sözler, belirtilenle belirtenden meydana gelmektedir. 'Kadirağa tarlası... Ali Hoca, Hürriyet gazetesi' sözlerinde kelimelerin ilki belirten olduğu halde; 'Sabaha karşı, ayva mayva, kap kakak' ve benzeri sözlerde bu iki unsur yer değiştiriyor. Ancak, bunlar, esas unsurun ikinci derecedeki unsurlardan sonra gelmesi için, nadir müstesnaları teşkil eder.”²⁰

Berke Vardar yönetiminde bir komisyonun hazırladığı *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*'nde "öbek" adı kullanılarak "Dolaysız kuruculara, ad, eylem, sıfat, ilgeç dizimlerine, iki durak arasında yer alan ya da bir vurgu çevresinde toplanan öğeler bütününe verilen ad.”²¹ şeklinde bir tanım getirilmiştir.

Türk Dil Kurumu'nun hazırladığı *Dilbilim Terimleri Sözlüğü*'nde ise diğer yazarların "kelime grubu" yerine kullandıkları "öbek" kavramı daha değişik anlamda kullanılmış ve "Kendileri esasen birim sayılan kelimelerin, aralarında meydana getirdikleri ikinci dereceden birimlere denir. Bu birimlerin dayanağı anlam, kuruluş, ses görünüşü, taylam, vurgu, tartı, ton olduğuna göre öbekler türlü adlar alır.”²² diye tanım yapıldıktan sonra bu türler şöyle belirtilmiştir: " Anlam öbeği (*aşağı yukarı, az çok, şöyle böyle* gibi²³), sözdizimi öbeği (*arzusu olmak* gibi²⁴), ses öbeği²⁵, sesil

¹⁸ Hikmet Dizdaroğlu, *Tümcebilgisi*, Ankara, Kalite Basımevi, 1976, s. 34-35.

¹⁹ Kaya Bilgegil, *Türkçe Dilbilgisi*, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1982, s. 115.

²⁰ a.g.e

²¹ Berke Vardar (yönetiminde), *Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, 1980, s. 115.

²² TDK, *Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Ankara, TDK Yayınları, 1949, s. 148.

²³ a.g.e., s. 16.

²⁴ a.g.e., s. 178.

²⁵ ag..e., s. 166.

öbek (*pılı pırtı, ufak tefek* gibi²⁶), taylam öbeği²⁷, vurgu öbeği (*sanki < san ki, mademki < madem ki* gibi²⁸), tartı öbeği²⁹, ton öbeği.³⁰

Haydar Ediskun *Türk Dilbilgisi*'nde "özne öbeği (özneyi tamamlayan kelimeler)" ve yüklem öbeği (yüklemi tamamlayan kelimeler)"³¹ ibarelerini kullanmıştır, fakat kelime gruplarıyla doğrudan ilgili bir izahta bulunmamıştır.

Tahir Nejat Gencan'a göre, "Her sözcük, anlamlı olmakla birlikte tek başına duyguları, düşünceleri, istekleri, yargıları tam olarak anlatmaya yetmez. Tek tek sözcüklerle değil; söz dizileriyle konuşulur, anlaşılır."³²

Mustafa Özkan'a göre, "Kelimeler teker teker yalnız birtakım nesnelerin, hareketlerin ve kavramların karşılığı olurlar, tam bir dilek, duygu ve düşünce bildirmezler. Meramımızı anlatma istediğimiz zaman, kelimeleri bir düzen içerisinde birleştiririz. Yani bazı varlıkları karşılamak için tek kelime yeterli olmaz. Sözü geliştirmek üzere kelimeler gruplandırılır. Tek kelime ile karşılanan varlıkları, hareketleri ve kavramları daha geniş olarak belirtmek ve tek kelimeyle ifade edilemeyen varlıkları, kavramları ve hareketleri karşılamak üzere birden fazla kelimeyle kurulan dil birliklerine *kelime grubu* denir."³³

Bütün bu tanımlardan yola çıkarak kelime grubunu tek kelimeyle karşılanamayan varlık, durum, kavram, nitelik ve hareketler ile tek kelimeyle ifade edilebilmesine rağmen anlamının genişletilmesi amacıyla belirli kurallar çerçevesinde yan yana getirilen yapılar şeklinde tanımlamamız mümkündür.

Kelime gruplarının sınıflandırılması noktasında gramer kitapları arasında farklılıklar görülmektedir:

²⁶ a.g.e., s. 165.

²⁷ a.g.e., s. 186.

²⁸ a.g.e., s. 203.

²⁹ a.g.e., s. 167-187.

³⁰ a.g.e., s. 190.

³¹ Haydar Ediskun, *Türk Dilbilgisi*, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1988, s. 364.

³² Tahir Nejat Gencan, *Dilbilgisi*, Ankara, Tek Ağaç Yayınları, 2007, s. 111.

³³ Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli, *Türkiye Türkçesi Söz Dizimi*, İstanbul, 3F Yayınları, 2008, s. 11-12

Leylâ Karahan kelime gruplarını: 1. İsim tamlaması, 2. Sıfat tamlaması, 3. Sıfat fiil grubu, 4. Zarf fiil grubu, 5. İsim fiil grubu, 6. Tekrar grubu, 7. Edat grubu, 8. Bağlama grubu, 9. Unvan grubu, 10. Birleşik isim, 11. Ünlem grubu, 12. Sayı grubu, 13. Birleşik fiil, 14. Kısaltma grupları (a. İsnat grubu, b. Yükleme grubu, c. Yaklaşma grubu, d. Uzaklaşma grubu, e. Vasıta grubu) olarak on dört başlıkta ele almıştır.³⁴

Muharrem Ergin, kelime gruplarını: 1. Tekrarlar, 2. Bağlama grubu, 3. Sıfat tamlaması, 4. iyelik grubu ve isim tamlaması, 5. Âitlik grubu, 6. Birleşik isim, 7. Birleşik fiil, 8. Unvan grubu, 9. Ünlem grubu, 10. Sayı grubu, 11. Edat grubu, 12. İsnat grubu, 13. Genitif, datif, lokatif, ablatif grupları, 14. Fiil grupları, 15. Partisip(Sıfat-fiil) grubu, 16. Gerundium (Zarf-fiil) grubu, 17. Akkuzatif grubu başlıkları altında ele almıştır.³⁵

Tahsin Banguoğlu, kelime gruplarını: A) Belirtme öbekleri, B) Yargı öbekleri olarak iki kısma ayırır. Belirtme öbeklerini: “Ad takımları, Sıfat takımları, Zarf öbekleri, Takı öbekleri, Çekim öbekleri, Bağlam öbekleri, Yanaşma takımları, Katma öbekleri” olarak ele almaktadır.³⁶

Tahir Nejat Gencan, kelime grupları için ayrı bir bölüm ayırmayıp, sadece “ad takımı, sıfat takımı, birleşik eylemler ve öbekleşmiş eylemler”den bahseder.³⁷

³⁴ Leylâ Karahan, a.g.e.

³⁵ Muharrem Ergin, a.g.e.

³⁶ Tahsin Banguoğlu, a.g.e.

³⁷ Tahir Nejat Gencan, a.g.e.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

3. KARAHANLI TÜRKÇESİNDE KELİME GRUPLARI

Karahanlı Türkçesinde kelime grupları on altı (16) ana başlık altında incelenmiştir. Bunlar:

1. İsim Tamlaması
2. İyelik Grupları
3. Sıfat Tamlaması
4. Birleşik İsim Grubu
5. Tekrar Grupları
6. Aitlik Grubu
7. Edat Grubu
8. Unvan Grubu
9. Birleşik Fiil Grubu
10. İsim Fiil Grubu
11. Sıfat Fiil Grubu
12. Zarf Fiil Grubu
13. Sayı Grubu
14. Ünlem Grubu
15. Bağlama Grubu
16. Kısaltma Grupları

Bu kelime grupları unsurlarına, yapılarına ve cümlede kullanılışlarına göre incelenmiştir. İncelemeye esas olan bu kelime grupları aşağıda tafsilatlı olarak anlatılmaya çalışılmıştır:

3.1. İSİM TAMLAMASI

Birden fazla isim soylu kelimenin bir nesnenin, bir olayın, bir hareketin, başka bir nesne veya şahsa ait olduğunu göstermek üzere belirli bir biçimde bir araya gelmesiyle oluşan kelime gruplarıdır.

İsim tamlaması için gramer kitaplarında çeşitli adlandırmalar yapılmıştır: Muharrem Ergin, Kaya Bilgegil, Zeynep Korkmaz, Ahmet Topaloğlu, Leyla Karahan, Mustafa Özkan, Muhammet Yelten *isim tamlaması*; Tahsin Banguoğlu *adtakımı*, Tahir Nejat Gencan *ad tümlemesi* = *ad takımı*, Haydar Ediskun *isim takımları*.

Leyla Karahan’a göre “İyelik ekli bir isim unsurunun, iyeliğin işaret ettiği bir başka isim unsuruyla kurduğu kelime grubudur.”³⁸

Muharrem Ergin’e göre “İyelik grubunun her iki unsuru isim olan şekline *isim tamlaması* adı verilmektedir.”³⁹

Tahsin Banguoğlu, isim tamlamalarını *ad takımı* olarak adlandırmış ve şu açıklamayı yapmıştır: “Kimin veya kim halindeki bir ada iyelik eki almış bir adın gelmesiyle ortaya çıkan kelime öbeğine *ad takımı* (rapport d’annexion) deriz.”⁴⁰

Mustafa Özkan’a göre “İki veya daha fazla ismin sahiplik tahsis, tür, cins vb. nitelikleri karşılamak üzere özel bir biçimde birleşmesinden oluşan kelime grubuna *isim tamlaması* denir.”⁴¹

³⁸ Leyla Karahan, a.g.e., s. 42

³⁹ Muharrem Ergin, a.g.e., s.382.

⁴⁰ Tahsin Banguoğlu a.g.e., s. 331-332.

⁴¹ Mustafa Özkan a.g.e, s. 18

1. İsim tamlamalarında iki unsur bulunur: Tamlayan (belirten), tamlanan (belirtilen). Tamlayan, yardımcı unsur olduğu için tamlanandan yani asıl unsurdan önce gelir.

Tamlayan + (ilgi eki ~ ø) + Tamlanan + (iyelik eki)

Kelime veya kelime grubu + Kelime veya kelime grubu

Bununla birlikte özellikle manzum metinlerde vezin icabı tamlanan tamlayandan önce gelebilir veya araya başka unsurlar girebilir.

2. İsim tamlaması başka bir kelime grubunun unsuru olabilir:

3. İsim tamlamasında tamlayan ve tamlanan unsur çeşitli kelime gruplarından oluşabilir.

3.1.1. YAPI BAKIMINDAN İSİM TAMLAMALARI

İsim tamlamaları yapı bakımından gramer kitaplarında çeşitli şekillerde tasnif edilmiştir. Tamlayanın ilgi eki alıp almamasına göre isim tamlamaları: **Belirtili, belirtisiz ve zincirleme isim tamlaması** olarak üçe ayrılır. Bazı gramer kitaplarında bu gruba **takısız (eksiz) tamlamalar** da eklenmiştir. Bu görüşe göre, hem tamlayanı hem de tamlananı ek almayan ve bir nesnenin neden yapıldığını veya neye benzediğini ifade eden tamlamalara **takısız isim tamlaması** demek gereklidir.⁴²

Leyla Karahan isim tamlamalarını: 1. Belirli isim tamlaması, 2. Belirsiz isim tamlaması olarak ikiye ayırmıştır. Takısız isim tamlamasını sıfat tamlaması olarak kabul eder. Ayrıca zincirleme isim tamlamalarına da değinmez. Bu tamlamaları belirli ve belirsiz isim tamlamaları içinde ele almıştır.⁴³

Muharrem Ergin isim tamlamalarını: 1. Belirli isim tamlaması, 2. Belirsiz isim tamlaması olarak ikiye ayırmıştır.

⁴² Tahir Nejat Gencan, a.g.e., s. 139.

⁴³ Leyla Karahan, a.g.e., s. 42, 43.

Ergin’e göre: Tamlayanı ekli olan isim tamlamasına **belirli isim tamlaması**, tamlayanı eksiz olan isim tamlamasına **belirsiz isim tamlaması** denir.⁴⁴

Tahsin Banguoğlu da isim tamlamalarını ikiye ayırmış ve gramer kitabında bunu şu şekilde izah etmiştir: “Yeni Türkçede iki türlü adtakımı meydana gelmiştir: 1. Belirli adtakımı (annexion déterminée) **çocuk-un oyuncak-ı**, 2. Belirsiz adtakımı (annexion indéterminée) **çocuk oyuncag-ı**.”⁴⁵

Mustafa Özkan isim tamlamalarını: a. Belirtili İsim Tamlaması, b. Belirtisiz İsim Tamlaması, c. Eksiz Tamlama şeklinde ele almış ve incelemiştir.⁴⁶

Bu çalışmada isim tamlamaları:

1. Belirtili İsim Tamlaması
2. Belirtisiz İsim Tamlaması
3. Eksiz Tamlama

olarak üç şekilde ele alınmış ve incelenmiştir:

3.1.1.1.BELİRTİLİ İSİM TAMLAMASI

Belirtili isim tamlamasında, tamlayan da tamlanan da ek alır.

1.Belirtili isim tamlamasında tamlayan ilgi ekini, tamlanan ise iyelik ekini alır.

2. Belirtili isim tamlamasında iki unsur arasında ekle sağlanan ilişki geçicidir. Çünkü burada belirten değişmekle ana kavram değişmez. Aidiyet tesadüfidir; bu yüzden iki unsur asında anlam kaynaşması olmaz. Yani belirtili isim tamlamalarında grup yeni bir kavramı karşılamaz.

3. Belirtili isim tamlamalarında unsurlar tek kelimedenden ibaret olabildiği gibi bir grup halinde de bulunabilir.

⁴⁴ Muharrem Ergin, a.g.e., s. 383

⁴⁵ Tahsin Banguoğlu a.g.e., s. 331-332.

⁴⁶ Mustafa Özkan, Veysi Sevinçli, a.g.e., s. 17-18.

4. Belirtili isim tamlamalarında unsurlar (Tamlayan-tamlanan, belirten-belirtilen) yer değiştirebilir. Konuşma ve şiir dilinde unsurları yer değiştirmesine daha çok rastlanır.

5. Belirtili isim tamlamalarında tamlayan ve tamlanan unsur birden fazla olabilir.

6. Belirtili isim tamlamalarında tamlayan unsur ile tamlanan unsur arasına başka unsurlar girebilir.

7. Belirtili isim tamlaması kalıbında bir araya gelen isimler şu anlamları ifade eder: Sahiplik, aitlik, sebep, tahsis, nitelik, belirsizlik.⁴⁷

8. Belirtili isim tamlamaları cümle içinde çeşitli görevlerde kullanılabilirler. Doğrudan ana cümlenin bir unsuru olabileceği gibi bir ögenin niteleyicisi veya unsuru olabilmektedir.

3.1.1.1.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BELİRTİLİ İSİM TAMLAMALARI

Belirtili isim tamlamaları cümle içerisinde çeşitli görevlerde kullanılabilirler. İncelediğimiz metinlerde cümlenin öznesi, belirtili nesnesi, belirtisiz nesnesi, yer tamlayıcısı, zarfı ve yüklemi olarak görev aldıkları tespit edilmiştir. Belirtili isim tamlamaları cümlenin bir ögesi olarak bulunmalarının yanında bir ögenin niteleyicisi veya unsuru olabilmektedirler.

3.1.1.1.1.1. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtili isim tamlamasının cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

tilekin bulur eçgü künde yangı

⁴⁷ Mustafa Özkan-Veysi Sevinçli, a.g.e., s. 20-24.

isizniñ küniñge miñ arar *muñgı* (K. B. 349)

bu ay toldınıñ kör *igi* ağrudı

umınçsız bolup candın elgin yudı (K. B. 1115)

bir ök oğlu erdi *bu ay toldınıñ* /

kiçig erdi *yaşı* uş ol *oğlınıñ* (K.B. 1158)

kimniñ boldı erse oğul kız kisi

negü teg kelir *ol kişiniñ usı* (K.B. 1165)

*tiriglik*i toldı *bu ay toldınıñ*

ökünçün ulır kör asıg yok anıñ (K.B. 1169)

kimiñ kılka edgü kılınçı oñgay

tilek buldı barça yaruttı kün ay (K.B. 1254)

kalı kelse övkenğ katıglan serin

serimlig kişiniñ sevinçi yarın (K.B. 1317)

bu ay toldınıñ kıldı oğlu *yoğı*

çıgayka üledi kümüş hem ağı (K.B. 1564)

uquşnuñ eñg aşnu kılka oñgay

könilik bile ol yorıqı yıl ay (K.B. 1865)

sevigli kişiniñ yüzi belgülüg

tili açsa ma‘ ni sözi belgölüg (K.B. 1901)

tili yalğan erniñg cefa *kalı* ol

cefa kimde erse uş ol yılkı ol (K.B. 2041)

bu begler ne yolça yorisa kalı

uş ol beg yorıkı *bu kulnuñg* yolı (K.B. 2113)

tokışığ uzatsa yağı öglenür

öküş körse *erniñg közi* ögrenür (K. B. 2366)

körüşmez yağınıñg küsi keğ yırak

körüşe basınur körügli qarak (K. B. 2368)

kılnçı oñgay bolsa tengler söz ök

sözüg tengler erniñg işi keğ süzük (K. B. 2440)

yülüg ersig erniñg bolur *haşmeti*

bu haşmet bile ol kişi hürmeti (K. B. 2460)

kapuğ başlar erniñg bağırsaqlı

bu yañlıg kerek ay ajunçı akı (K. B. 2589)

kür er kördi altun özi yumşadı

irig sözlüg erniñg sözi yumşadı (K. B. 2749)

közi suķ kişiniñg kalınçı yig ol

kılnıç yiglikî erke têngsiz ig ol (K. B. 2848)

yırak tutğu aşta arıgsız kişi

arıgsız kişiniŋ arıgsız işi (K. B. 2858)

ķayu nêngke kirse kişi emgeki

uş ol nêngde boldı **canınıŋ köki** (K. B. 2907)

bu dünya yağı ol et öz bir yağı

bu iki yağınıŋ yağılığı ağı (K. B. 3589)

iligniŋ tileki saŋga eçgü ol

bu eçgü içinde tiler eçgü yol (K. B. 3972)

munğar menğzetü aydı bilgi açuk

bu söz tutmaz erniŋ bilgî bıçuk (K. B. 4020)

ķılıçta yitigrek **bularniŋ tili**

yana ķilda yinķe bu ģatır yolu (K. B. 4393)

saŋga ma siziksiz kerek bu kişi

itilse anın ötrü **boğzuŋ işi** (K. B. 4404)

bütün çın bolurlar ķatı yok būki

ķişilerke tegmez **bularniŋ yüki** (K. B. 4440)

negü tir eşitgil sınamış kişi

sınamış kişiniṅ bışığ ol *işi* (K. B. 4480)

tişilerni evde küdezgil tuçı

tişiniṅ taşı teg bolumaz *içi* (K. B. 4513)

boğuzunṅ küdez bolma *erniṅ ili*

bu boğzunṅ üçün bolma yalṅuḱ kılı (K. B. 4589)

öküş yigililerniṅ aşı yig bolur

aşı yig kişi tutçı iglig bolur (K. B. 4614)

kişi kutluḡınıṅ bolur *belgüsi*

küniṅge yigedür anıṅ eḡgüsi (K. B. 4705)

seniṅde turur kör *bularniṅ emi*

otaḡıl daru birle bolḡıl kımı (K. B. 5244)

bu dünya yaḡı ol bu neḡsiṅ yaḡı

bu iki yaḡınıṅ yaḡıḡlıḡ *aḡı* (K. B. 5322)

tüşüḡ barça түş tip tilin yörmegü

bu түşnüṅ yörüḡi telim ay bögü (K.B. 5999)

kişi түş түsese yörüḡke barır

yöre bilmese *tüşnüṅ asḡı* kalır (K.B. 6001)

bu ol *dünya devlet karanıṅ kırı*

bulunmaz bulunsa bolur beg arı (K.B. 6111)

kamuĝnuĝ fıraqı yakın ya yırak

ölümnüĝ fıraqı yırak bu fıraq (K.B. 6206)

kamuĝnuĝ fıraqı yakın ya yırak

ölümnüĝ fıraqı yırak bu fıraq (K.B. 6206)

oıĝlı kişininĝ sevinşün *canı* (A.H. 44)

kamuĝ abadannıĝ arab ol *sonĝı* (A.H. 200)

köki körklüĝ erniĝ uyı körklüĝ ol (A.H. 317)

kereminiĝ başı bu erür ked bile (A.H. 334)

üküşrek kişininĝ içi ĝadr erür (A.H. 383)

başı bardı *ayrnıĝ* sonĝı bargusı (A.H. 391)

önĝi keldi *şerrniĝ* sonĝı kelgölüĝ (A.H. 392)

edibniĝ yiri atı yüknek erür (A.H. 493)

kıtabınıĝ atı erür ‘atbetü ‘l-

akayık ‘ibare ‘arabdın uşul (A. H. 497- 498)

Belirtili isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yana aydı *söznüĝ öküşü* nee

ķalı can sızurġu avınsa begi

ķalı yetlür erse *bu ķulnuġ ği* (K.B. 1919)

3.1.1.1.2. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtili isim tamlamasının cümlenin belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

otunka ķatılma ay aşı arıġ

yüzüġnüġ su vın iltge sindin arıġ (K. B. 4289)

boġuzuġ küdez tutçı ıgsız yorı

ķılur ig *ķışiniġ yüzini* yişin (K. B. 4675)

ķılur bir ķişi *miġ ķışiniġ işin*

öküş miġ yumıtsa ķılumaz anı (K. B. 5100)

taşın körmegil sen ay ilig ķışig

ķışiniġ için kör yaşıtluġ işig (K. B. 5109)

isizniġ kıını birle *ķalkın* evür

isizke isizlik yaraşur tegür (K. B. 5548)

bu dünya aş ol bir *bu aş yigliniġ*

atını sen ök ay şatım yok meniġ (K.B. 6117)

ķarışlık iginiġ emin kim bilür (A.H. 310)

üküş kıl *ol erniñg şenasın* tile (A.H. 336)

yazuḳluğ kişiniñ yazuḳın keçür (A.H. 337)

ol işniñg öñgini soñgını saḳın (A.H. 370)

edibniñg yiri atı yüknek erür (A.H. 493)

bilür *ol edibniñg ne kim aymış*ı (A. H. 502)

Belirtili isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bilip tutsa her kim *edibniñg sözün* (A. H. 511)

3.1.1.1.3. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtili isim tamlamasının cümlelerin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kişi sözler ök kör *kişiniñg sözi*

kişide bağırsak öz işke özi (K. B. 516)

bu erdem bile bolsa sü başçısı

yağı sançğa yağğa *yağıniñg küsi* (K. B. 2329)

aḳı bolsa elgi ajun begleri

ikigü ajunnuñg bu buldı *töri* (K. B. 3034)

bu bulmuş küñüñg barı kılma yava

ölümke itingil tapuğ kıl ive (K. B. 3631)

ağır tut tisig sen negü kolsa bir

e vîng kapğı bekle yırak tutğıl er (K. B. 4520)

kılur bir kişi *mi ng kişini ng işin*

öküş mi ng yumıtsa kılumaz anı (K. B. 5100)

taşın körmegil sen ay ilig kişig

kışini ng için kör yaşutluğ işig (K. B. 5109)

bilür *ol edibni ng ne kim aymış* (A. H. 502)

Belirtili isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de iç içe birleşik cümlede iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır:

bağa kördüm erse yinik boldı yük

özüm aydı sözle *söz ü ng barı* tök (K. B. 195)

yana bilse *söz nü ng içi hem taşı*

itilse anı ng ötrü tüzmiş işi (K. B. 2601)

3.1.1.1.4. Belirtili İsim Tamlamasının Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtili isim tamlamasının cümlede yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır:

et öznü ng e vî ol bedizlig evi ng

süzük can evi ol bediz teg tening (K.B. 1524)

3.1.1.1.2. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN BELİRTİLİ İSİM TAMLAMALARI

3.1.1.1.2.1. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtili İsim Tamlamaları

kalı kelse övkenḡ katıḡlan serin

serimlig kişiniḡ sevinçi yarın (K.B. 1317)

kezigçe kelir *bu ölümnüḡ kırı*

ölümke özüḡ çın anuḡlap yorı (K.B. 1476)

sevigli kişiniḡ yüzi belgülüg

tili açsa ma' ni sözi belgülüg (K.B. 1901)

kulı can sızurḡu avınsa begi

kalı yetlür erse *bu kulnuḡ ögi* (K.B. 1919)

keḡ öglüg kerek hem biligli uḡuş

biliglig kişiniḡ yaḡısı öküş (K.B. 1954)

bu begler ne yolça yorısa kalı

uḡ ol beg yorıkı *bu kulnuḡ yolu* (K.B. 2113)

körünmez yaḡınıḡ küsi keḡ yırak

körüşse basınur körüḡli karak (K. B. 2368)

qılınçı onğay bolsa tengler söz ök

sözüg tengler erniň işi keç süzük (K. B. 2440)

yülüg ersig erniň bolur *haşmeti*

bu haşmet bile ol kişi hürmeti (K. B. 2460)

kapuğ başlar erniň bağırsaklı

bu yaňlıg kerek ay ajuñçı akı (K. B. 2589)

kür er kördi altun özi yumşadı

irig sözlüg erniň sözi yumşadı (K. B. 2749)

közi suq kişiniň qılınçı yig ol

qılınç yiglik erke tengsiz ig ol (K. B. 2848)

yıraq tutğu aştı arıqsız kişi

arıqsız kişiniň arıqsız işi (K. B. 2858)

bu dünya yağı ol et öz bir yağı

bu iki yağınıň yağılıg *ağı* (K. B. 3589)

munğar mengzetü aydı bilgi açuq

bu söz tutmaz erniň bilgi bıçuq (K. B. 4020)

negü tir eşitgil sınamış kişi

sınamış kişiniň bışıg ol *ışı* (K. B. 4480)

öküş yigililerniň aşı yig bolur

aşı yig kişi tutçı iglig bolur (K. B. 4614)

qılur bir kişi *miňg kişiniň işin*

öküş miňg yumıtsa qılumaz anı (K. B. 5100)

tüşüg barça tüş tip tilin yörmegü

bu түşnüň yörügi telim ay бүgü (K.B. 5999)

bu түşnüň yörügi bu yaňlıg turur

adınsıg yörer sen maňga ay unur (K.B. 6067)

o qıglı kişiniň sevínsün *canı* (A. H. 44)

qamuğ abadannıň qarab ol *sonğı* (A. H.200)

qarışlıq iginiň emin kim bilür (A. H. 310)

köki körklüg erniň *buı* körklüg ol (A.H. 317)

üküş qıl *ol erniň* *şenasın* tile (A.H. 336)

yazuqluğ kişiniň yazuqm keçür (A.H. 337)

ol işniň öngini sonğını sakın (A.H. 370)

öküşrek kişiniň içi qadır erür (A.H. 383)

tükel yağı törü toğdı (DLT I, 456)

tolun ayın yüzi (DLT III, 33)

3.1.1.1.2.2. Tamlayanı Sıfat Fiil Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları

bu dünya aş ol bir *bu aş yigliniň*

atını sen ök ay şatım yok meniň (K.B. 6117)

bilür ol edibniň *ne kim aymış* (A. H. 502)

3.1.1.1.2.3. Tamlayanı Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları

ilahi ruzi kıl sevüg savçı yüzün

yime *tört işiniň yüzini* köreyi (K.B. 6604)

3.1.1.1.2.4. Tamlananı Bağlama Grubu Olan Belirtili İsim Tamlamaları

yana bilse *söznüň içi hem taşı*

itilse anıň ötrü tüzmiş işi (K. B. 2601)

ol işniň öňini sonğını sakın (A. H. 370)

edibniň yiri atı yüknek erür (A. H. 493)

3.1.1.2. BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMASI

Tamlayanı ilgi hali eki almayan tamlamaya *belirtisiz isim tamlaması* denir. "Belirsiz tamlamanın birleşik isim hükmünde olması dolayısıyla bir çok yer, makam, müessese, memuriyet, kitap, eşya vs. nesne isimleri bu tamlama

şeklindedir."⁴⁸ Tamlayan ilgi hali eki almadığı için nesne kişiye mal olmaz. Tamlananın aldığı ek ise onu cinse mal eder. Bu yüzden belirtisiz isim tamlaması daha çok cins kavramı verir. Böylece tamlama cins adı olma özelliği gösterir.⁴⁹

3.1.1.2.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMALARI

Belirtisiz isim tamlamaları cümle içerisinde çeşitli görevlerde kullanılabilirler. İncelediğimiz metinlerde ana cümlelerin öznesi, belirtili nesnesi, belirtisiz nesnesi, yer tamlayıcısı, zarfı ve yüklemi olarak görev aldıkları tespit edilmiştir. Belirtisiz isim tamlamaları ana cümlelerin bir ögesi olarak bulunmalarının yanında bir ögenin niteleyicisi veya unsuru olabilmektedirler. Bu durumun gerçekleştiği anlarda da o öge büyük oranda bir yan cümle olmaktadır.

3.1.1.2.1.1. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasının cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

anınḡ okşağı yok azu menḡzegi

neteglikke yetmez *ḡalayık ögi* (K. B. 16)

basa faruḡ erdi *kişi öḡrümi*

tili köḡgli bir teg *buḡdun köḡrümi* (K. B. 53)

bular erdi *din hem şeri ‘at köki*

bular yüḡti kafır münaḡıḡ yüki (K. B. 59)

⁴⁸ Muharrem Ergin, a.g.e., s. 383.

⁴⁹ Mustafa Özkan-Veysi Seviçli, a.g.e., s. 25.

toğardın ese keldi *öngdün yili*

ajun itgüke açtı uştnaḡ yolu (K. B. 63)

yağız yir yaşıl torḡu yüzke badı

hıṭıy arḡası yağtı tavḡaç eği (K. B. 68)

saba yili koptı karanfil yıdın

ajun barça bütrü yıpar burdı kin (K. B. 71)

ajunda *ça v̇* bardı *haḡan küsi*

körümegli közlerde kitti usı (K. B. 102)

içi kiçki söz ol meşelde kelir

ata ornı atı oḡulḡa ḡalır (K. B. 110)

ata ornı ḡaldı atı ma bile

ağın ma taḡı bolsu mīng mīng ula (K. B. 111)

ḡıtabḡa bitindi *bu haḡan atı*

bu at meṅgü ḡaldı ay terken ḡutı (K. B. 115)

bolu birsü evren tuḡı evrilü

ḡođı bolsu *düşmān başı* ḡavrilu (K. B. 119)

tirilsüni terken ḡutı mīng ḡutun

yalınsunı *körmez ḡaraḡı* otun (K. B. 121)

kişig til ağırlar bulur kut kişi

kişig til uçuzlar barır *er başı* (K. B. 163)

bilip sözlese söz biligke sanur

biligsiz sözi öz başını yiyür (K. B. 170)

til asğı telim bar yası ma öküş

ara ögdilür til ara minġ söküş (K. B. 177)

iki nenġ bile *er* karımaz *özi*

bir eđġü kılınçı bir eđġü sözi (K. B. 181)

kişi toġdı öldi sözi qaldı kör

özi bardı *yalnġuq* atı qaldı kör (K. B. 182)

buçın tili yavlak sini sözlegey

kişi kılķı kirtüç etinġni yigey (K. B. 194)

bu yalnġuq atı boldı yanġluq üçün

bu yanġluq uruldı bu yalnġuq üçün (K. B. 197)

kişi könġli tüpsüz tenġiz teg turur

bilig yinçü sanı tüpinde yatur (K. B. 211)

uķuş birle aslur *kişi artaķı*

bilig birle süzlür *buçın bulġaķı* (K. B. 221)

negü tir eşitgil *kişi eğgüsi*

yorıp tın tokıǵlı aǵır ölgüsi (K. B. 233)

bilig kimde erse ajun begleri

törü eçgü urmış *kişi yigleri* (K. B. 252)

maᅇgar tegdi *mundaǵ biliglig sözi*

tamudın yırar tip tamuluk özi (K. B. 292)

körü barsa barça urur bu keçük

uķuşluǵ biliglig kör *aşlı* keğ ök (K. B. 299)

yaǵız yir öze *yalᅇguķ oǵlı* elig

kötürdi kamuǵķa yetürdi bilig (K. B. 302)

yıparlı biligli teᅇgi bir yaᅇgi

tutup kızlese bolmaz özde öᅇgi (K. B. 311)

biligsizke bilgi kılınçı yaǵı

ağın bolmasa tap *bu iki çoǵı* (K. B. 318)

biligligke bilgi tükel ton aş ol

biligsiz kılınçı yavuz koldaş ol (K. B. 321)

ökünçlüǵ bolur tutşı *ö vke işi*

yazukluǵ bolur işte buşsa kişi (K. B. 324)

eşitgil negü tir biliglig kişi

biliglig sözi çın sevüg can tuşı (K. B. 336)

yorı edgölük kıl ay edgü kişi

itiglig bolur tutçı **edgü işi** (K. B. 345)

basa aydım emdi bu ay toldını

anıñgdın yaruyur **ıduķ kut küni** (K. B. 354)

kiming kırkta keçse tiriglik yılı

esenleşti erke **yigitlik tili** (K. B. 364)

tatıg bardı öçti **kurugsaķ otı**

yıradı meniñgdin **yigitlik atı** (K. B. 375)

hābib sa vçı yolu mini yetteçi

ol oķ savçı bolsu elig tuttaçı (K. B. 388)

bu irsel yayıg **ķılķa ķurtģa ajun**

ķılınçı kız ol körse yaşı uzun (K. B. 399)

muñgar meñgzetü keldi **ša ģr sözi**

oķısa açılģay **oķģlı közi** (K. B. 412)

kerek erke **hımmġ mürüvvġ teñģi**

yavuz yunçıg andın yırasa öñgi (K. B. 413)

kilişikke himmet mürüvvet kerek

kişi kadrî himmet mürüvvet yaŋı (K. B. 414)

munğar meŋzeyü keldi *şa ‘ır tili*

bu şa ‘ır tili boldı sözke ulı (K. B. 441)

kişi imini kör usallık kılur

yağı yetse öngdün usallar ölür (K. B. 444)

ilig sağıka kıldı ilke asıg

bu asğı bile boldı ilde tatıg (K. B. 448)

ne kutlug küt ol erke eçgü atı

bu eçgü atı bardı meŋgü *kutı* (K. B. 456)

tözü ilke tegdi *ilig eğgüsi*

ajunğa yadıldı bu çavı küsi (K. B. 458)

ajun buçı eştip anı arzulap

ava yıglu keldi aŋgar öz ulap (K. B. 460)

ıdı keğ katıg bu ğarıblık işi

ğarıblıkta yaŋglur *talı er başı* (K. B. 478)

yatıg eçgü tutsa yarur *er közi*

ümeg eçgü tutsa yağıldı sözi (K. B. 496)

bu ay toldı ança yorıdı bu yaŋg

ğariblık saķançı sarıg kıldı eng (K. B. 498)

kapuğķa tegip tüşti kirdi yorıp

körü aldı *ħacıb kişisi* kelip (K. B. 520)

negü tir eşitgil sevitmiş kişi

sevitse kişi kör mün *erdem başı* (K. B. 533)

bu sözke *tanuķa* munu keldi söz

oķıgıl munı sen aya eçgü öz (K. B. 535)

bu yaŋgılg bolur bu kişi eğgüsi

kişi eğgüsi ol *bu ğun yüğgüsi* (K. B. 543)

bu mundağ kişiler bolur idi kıız

bu kıız kıızlık kıldı kıız atı kıız (K. B. 564)

bu ay toldı kirdi köründi söküp

açıldı *ilig köŋli* ol yüz körüp (K. B. 581)

işe kirme işke şabır kııl serin

işe ħalmış işler ökünçi yarın (K. B. 587)

bu ay toldı aydı ay ilig ħutı

tapuğ birle hoş boldı *ķulluķ atı* (K. B. 589)

yaruḡ tutsa begler kişike yüzi

yarur *er közi* hem yarayur sözi (K. B. 604)

eşit emdi *bilge sözi* ne tiyür

sözin yaṅzatur sözke yinçke ayur (K. B. 613)

negü tir eşitgil biliglig tilin

i ve ḡalmıṣ işler ökünçi yılın (K. B. 631)

i veklik turur *barça yaṅgluḡ başı*

amulluḡ turur barça edḡü işi (K. B. 633)

tapuḡluḡ tise men *özüṅ tapḡı* yok

tusuḡluḡ tise men yana asḡı yok (K. B. 645)

yüzüm körki körklüg ne kılķım silig

tilemiş tilekke yetürdim elig (K. B. 675)

urayın tigüçi özi ursuḡar

basayın tigüçi özi bassıḡar (K. B. 679)

mini bulḡuçı ḡalķı alçak kerek

köṅgül ḡodķı til sözde yumṣak kerek (K. B. 703)

yayıḡ kut kişeni bu nenḡler turur

bu yaṅglıḡ basa ḡutnı ḡaçmaz ḡalur (K. B. 710)

bu sözke tanuķı bu şa‘ır sözi

bu şa‘ır sözi sözke şattı tuzı (K. B. 711)

negü tir eşitgil sinamış şarı

sinamış şarılar sözi köz şurı (K. B. 723)

tolun bolsa tolsa ajunķa yarur

ajun ħalkı andın yarukluk bulur (K. B. 732)

bayusa beďüse yađılsa çavı

kiter men anıngdın kiter *yüz su v* (K. B. 737)

munğar menğzetü keldi *şa‘ır sözi*

bu şa‘ır sözi ol biligsiz közi (K. B. 739)

bu ay ornu boldı evi münķalıb

orunsuz bolur münķalıb nenğ kılıp (K. B. 743)

bu ay burcu sertan bu ev evrilür

evi evrilür hem özi çevrilür (K. B. 744)

bu ni‘met içisi unitur özin

munıng şükri kılsa evürmez yüzün (K. B. 757)

şükür kılsa *ni‘met biri* on bolur

biri on bolup kör evi nenğ tolur (K. B. 759)

kümüş kürsi urmiş öze oldurur

bu kürsi aḁaḁa üç aḁrı turur (K. B. 771)

kör arslanka okşar *bu begler özi*

buşursa keser baş ay bilgi yaruk (K. B. 784)

bu oldruğ ne *kürsi yiri* ol saḅa

bu ma‘ ni uḁayın ayu bir maḅa (K. B. 787)

munu men me körgil könilik törü

törü ḁalḁarı bu baḁa tur körü (K. B. 800)

bu kürsi özele öz oldurduḁa

aḁaḁa üç ol kör ay köḅglüm tokı (K. B. 801)

ḁayu neḅ tüz erse ḁamuęı uz ol

ḁamuę uz körü barsa *ḁalḁa* tüz ol (K.B. 805)

bu ḁařım tüğüki bu körksüzlüküm

küçemçi kelirke bu yüzsüzlüküm (K.B. 816)

törüde *ikigü* maḅa bir *sanı*

keserde aḁın bulmağay ol mini (K.B. 818)

bu beglik ulı kör könilik turur

köni bolsa begler tiriglik bolur (K.B. 819)

könilik öze boldı **beglik ulı**

bu beglik köki ol **könilik yolu** (K.B. 821)

yana aydı ay toldı ilig kutı

nelük boldı kün toğdı **ilig atı** (K.B. 823)

yana ma bu kün bürçü şabıt turur

bu şabıt tidüküm tüpi berk bolur (K.B. 833)

bu kün bürçü arslan bu bürç tepremez

evi tepremezi üçün artamaz (K.B. 834)

begin keç sevindürse tapnur kılı

açıldı bu kılka **ağırlık yolu** (K.B. 845)

özüm taplamaz neñg biri yalğan ol

munıñda basası bu küç kılğan ol (K.B. 848)

bu eçgü kayu ol neteg ol **özi**

negü teg bolur **eçgü kılka tözi** (K.B. 855)

kayunı ayurlar könilik yolu

negü teg bolur **bu könilik ulı** (K.B. 861)

toğa eğgüdin tutçı eçgü kelir

ajun buçnu andın asıglar alır (K.B. 878)

isizler yakın bolsa begler tapa

uzadı *isiz elgi* ilke tüpe (K.B. 889)

ne edgü törü urdı *begler begi*

isizke bu kın berge zından yigi (K.B. 893)

ağır neñg kamuğı ağır kılguğa

kılumaz bu işni biligsiz buşı (K.B. 906)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

bu öğdi bile *munça edgü atı* (K.B. 907)

bu edgü onğ ol kör isizlik bu sol

solunğdın *tamu ornı* uştañ onğ ol (K.B. 917)

ne edgü söz aymış *köni er tili*

köni er tili urdı sözke ulı (K.B. 921)

isiz kılsa *isiz yanutı* ökünç

usa edgülük kıl isizke öçün (K.B. 929)

otunluk bıvalık yavalık kamuğ

isizler kılınçı bolur ay uluğ (K.B. 931)

bela miñnet emgek ökünçün sıgıt

isizlik yanutı bolur ay yigit (K.B. 932)

erej arzu ni‘met küvençin avinç

bu eçgü yanutı bolur bu sevinç (K.B. 937)

uluğluk bile bul öküş ilke erk

bu erk birle **beglik ulı** bolsu berk (K.B. 942)

biri sözlegü ol toközı tıdığ

tıdığ söz tüpi aşı barça yıdığ (K.B. 999)

bayudı buğun hem itildi ili

iligke du‘a kıldı **buçı tili** (K. B. 1039)

itildi ili hem tüzüldi törü

ilig dıvleği boldı künde örü (K. B. 1041)

telim arttı ilde yañğı kınd uluş

ilig kaznaķa toldı altun kümüş (K. B. 1043)

içi yaķşı aymış biliglig sözi

bu bilge sözi ol biligsiz közi (K. B. 1048)

ne yaķşı neñg erdi **bu beglik işi**

ölüm tutmaz erse yorısa kişi (K. B. 1078)

ne körklüg kün erdi **yigitlik küni**

ķarılık yok erse yorısa köni (K. B. 1079)

kiminġ egri bolsa köni tal boğı

köni ƙalġu köñġlin yetildi *öçi* (K. B. 1102)

ƙara saç örüñgi ölümdin yumuş

kılur ol tirigke tiriglik küsüş (K. B. 1105)

ölümke yuluş ƙıldı erse ƙişi

yulup ölmegey erdi *ilçi başı* (K. B. 1114)

küremiş kürek erdi uş bu özüm

ęeçel tuttı iltür ne *asġı sözüm* (K. B. 1118)

negü asġı bar *bu ökünçüm* bu kün

ölüm tuttı kesti bu söz birle ün (K. B. 1132)

yıme yakşı aymış *bu türk buyruƙı*

körür köz yaruƙı oġul ƙız oƙı (K.B. 1163)

oġul ƙız saƙınçı bu tüpsüz teñgiz

oġul ƙız sarıġ ƙıldı ƙızġu meñgiz (K.B. 1164)

bügü bilgi kitti ölümüg körüp

uƙuşluġ ögi yitti ögsüz bolup (K.B. 1178)

ne yavlaƙ neñġ ol *bu ölüm tarmaƙı* /

ne yavlaƙ erür *bu ƙişig urmaƙı* (K.B. 1179)

negü tir eşitgil közi tok kişi

tuz etmek içisi / aķa er başı (K.B. 1191)

ölümüg tıdar erse dünya nengı

bolup ölmegey erdi *begler begi* (K.B. 1197)

munğar menğzetü aydı *şa‘ır tili*

tükel söz turur bu uķulsa ķalı (K.B. 1212)

ķamuğ nengke vakt ol küni belgölüg

nefes tın toķarķa sanı belgölüg (K.B. 1213)

nerek ķađğurar sen nerek bu sığıt

bayat hıķmi keldi sığıtnı ağıt (K.B. 1233)

munğar menğzeyür ķorse öglüg sözi

bu öglüg sözi ol ķör ögsüz közi (K.B. 1246)

tiliñde yorımasu *begler sözi*

meğer eğğülükte ağın ay ķozı (K.B. 1314)

sañga sözledim *söz* ķumarı *atı*

unıtma bu sözler kõñgülke bitı (K.B. 1341)

ölüm tutğakı keldi tuttı ķatıđ

ķutulğu yirim yok kiterdi tatığ (K.B. 1352)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

bağırsaklık ol kör *kişilik başı* (K.B. 1357)

ölüm kelse tutsa *ökünç asğı* yok

neçe me ulısa kara yir katın (K.B. 1371)

ata arkasındın toğulsa oğul

ana karnı menzil kaç aylık amul (K.B. 1387)

saran bolma ilig ağı bol ağı

kalır menğü ölmez *ağalık atı* (K.B. 1402)

açıǵ suv teg ol kör *bu dünya neñgi*

neçe içse kanmaz ölmez tili (K.B. 1408)

sakıǵ ol körü barsa *dünya işi*

tutayın tiyü sunsa yitrür kişi (K.B. 1410)

buğun koy sanı ol begi koyçısı

bağırsak kerek koyka *koy kütçisi* (K.B. 1412)

saray karşı itme ay ilig kutı

anundı sanğa ev *kara yir katı* (K.B. 1418)

munğar menğzetü aydı *şa‘ır tili*

bu şa‘ır sözi kör açar söz yolu (K.B. 1421)

*ölümdin **ķutulġu** yarı* yok bilin

ölümke itingil kerekiġ alın (K.B. 1474)

kezigçe kelir ***bu ölümnüġ** ķurı*

ölümke özüġ ğın anuķlap yorı (K.B. 1476)

kümüş ķur baġuċı munu men tiyü

ölüm tuttı erse üzüldi ķurı (K.B. 1477)

ne muġluġ turur ķörse ***yalġuķ özi***

yorırda yatar eti keslür sözi (K.B. 1528)

ıdı kısga özlüg ***bu yalġuķ özi***

saķınċı uzun hem beğük til sözi (K.B. 1533)

atam canı boldı iligke yuluġ

yuluġ kılsu teġgri saġga bu ķuluġ (K.B. 1555)

bayudı buğun hem itildi ili

iligke du‘a kıldı ***buçı tili*** (K.B. 1571)

ataġ tapġı bar erdi ***artuķ telim***

öteyümedim bardı ķaldı birim (K.B. 1592)

bu ay toldı oġlı ata yurnı ol

ata barsa ornı oġul ornı ol (K.B. 1625)

bu ay toldı tapǵı telim erdi kör

kişilik kılayın anıñ yangı kür (K.B. 1635)

kişi aşı eǵüg unıtmaz bolur

kişi urǵı köñlin emitmez bolur (K.B. 1637)

negü tir eşitgil **a vıçǵa sözi**

a vıçǵa sözın tut unıtma ızı (K.B. 1638)

taķı bir **siliglik kılınçı köni**

ikigü ajunda kıtaǵur **küni** (K.B. 1663)

yanut birdi öǵdülmiş ilig kıtı

bilig hem uķı ol **bu erdem atı** (K.B. 1679)

negü tir eşitgil kişi öǵrımı

kişi öǵrımı hem buǵun köǵrımı (K.B. 1689)

köçüt teg bolur **kut tüpi hem tözi**

köñül kıǵısı ol anıñ yıldızı (K.B. 1704)

uluǵsıǵ küvez kür kişi ol turı

küninge kıǵı ol **kü vezlik kırı** (K.B. 1706)

köni tip ayurlar kıyu ol köni

könilik kılıǵı **emanat küni** (K.B. 1729)

kişide kayu ol **kişi öggüsi**

aķı öggüsi ol saran sökgüsi (K.B. 1731)

ay ilig körü bar **kişiler küni**

ne körklüg keçer ol yorısa köni (K.B. 1749)

tilekçe bolur iş tapuğçı beður

tapuğçı beğüse **beg atı** beður (K.B. 1757)

uķuşlug işi barça ülgülüg ol

biligsiz işi barça telgülüg ol (K.B. 1777)

negü tir eşitgil ıla beg sözi

sözi ma'nisi ol sözünğke tözi (K.B. 1779)

tirildi bu yaŋlıg sevinçin kün ay

tözü il karası tükel boldı bay (K.B. 1787)

kişi öçrümi kör bu yaŋlıg bolur

isizim bu yaŋlıg kişiler ölür (K.B. 1788)

yana ma ay ilig **ata alķısı**

oğulķa tegir ol sevinçi tuşı (K.B. 1802)

kişi köŋgli bağ ol yaşargu suvı

bu begler sözi birle eçgü savı (K.B. 1807)

bayat faḫlı birle ağırlar ḫuluḡ

bilig ḫapḡı açlur oṅarur yoluḡ (K.B. 1813)

bayattın erür *bu uḫuş bolḡısı*

tadu birle kirse bolur belḡısı (K.B. 1828)

negü ol *uḫuş orını* ḫayda turur

ḫayudın kopar ḫopsa ḫayda barur (K.B. 1834)

uḫuş orını üstün menḡede turur

ağır nenḡ üçün orını başta erür (K.B. 1836)

maṅa ayḡıl emdi *uḫuş şurḫi*

negü teg bolur ol yörüḡi atı (K.B. 1848)

yanut birdi öḡdülmiş aydı *uḫuş*

ḫılınçı köni kör küvençi öküş (K.B. 1850)

yüzi körki körklüg ne yaşı kiçig

ḫamuḡ eḡgülükke anıṅdın keçig (K.B. 1851)

maṅa tegmedi bir seniṅdın ülüg

seniṅsiz *kişi köṅli* boldı ölüḡ (K.B. 1860)

uḫuş kimde bolsa bu ol belḡısı

bu belḡı bile ol *uḫuş bilgüsi* (K.B. 1864)

uķuřluę kōni hem silig til sōzi

bütönlük bile boldı *ķalka tōzi* (K.B. 1866)

ķalınçı ķarı oğlan özlüg *uķuř*

uķuř ķayda bolsa aņgar bar yapuş (K.B. 1870)

negü tir eşit *bu tapuğçı tili*

begin inķke tegrür tapuęsaķ ķulı (K.B. 1880)

ajun begleri öldi bizde oza

öküşreki bardı bu arzu öze (K.B. 1885)

ajun buķdı tındı avınķın ķutun

iligke duć a ķıldı buķdı bütönlük (K.B. 1886)

aķın il ķiřisi eşitti munı

yüzin ķörgüke arzuladı anı (K.B. 1887)

ķōņgöl tatęı ne ol *bu ķöz tatęı* ne

bu iki tatığdın *özüm ülgı* ne (K.B. 1891)

yana aydı ilig ay ögdölmiş ay

se vıglig nışanı negü ermiş ay (K.B. 1894)

bilig ordusı ol *bu begler özi*

biligsiz bolur ķul nerek *ķul sōzi* (K.B. 1906)

ayıtmaq onğay boldı tersi cevap

cevabқа **ilig bilgi** bolğay şavab (K.B. 1907)

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır **er başı** (K.B. 1914)

yanut birdi ögdülmiş ilig qutı

özüm yigledüki bu kulluq atı (K.B. 1918)

bu beglik işi boldı begler işi

bu begler işin bildi beglik kişi (K.B. 1935)

negü tir eşitgil bağırsaq kişi

bağırsaklık ol kör **kişilik başı** (K.B. 1945)

beg atı bilig birle bağılg turur

bilig lamı kitse beg atı qalır (K.B. 1953)

beg atı bilig birle bağılg turur

bilig lamı kitse **beg atı** qalır (K.B. 1953)

apa oğlanı barça aşı beğük

bilig birle boldı kör öçrüm keğ ök (K.B. 1958)

biliglig uqısluğ büğü ilçi beg

ikigün ajunda bolur ornı yig (K.B. 1972)

menġilig kayu ol manġa ay yora

kişi kutluġı kim kişiler ara (K.B. 1975)

ķılınķı onġay bolsa ķılķı kōni

sevinķin keķer kōr *uş ol beg küni* (K.B. 1977)

ne eġġü turur *bu ķılınķ eġġüsi*

ķılınķ eġġü erke yigü keġġüsi (K.B. 1982)

toġumsuz bolur ol kōzi suķ kişi

kōzi suķķa yetmez *bu dñnya aşı* (K.B. 2001)

bu suķluk ig ol bir otı yok emi

anı emleyümez *bu dñnya ķamı* (K.B. 2002)

uvutluġ kerek beg kişide talu

u vutluġ ķılınķı irilmez tolu (K.B. 2005)

bu beglik baġı kōr bu iki bolur

bu iki tükel bolsa beglik ķılur (K.B. 2018)

bu saķlık bile arttı *begler ili*

usallık kōrü buzdı beglik ulı (K.B. 2021)

negü tir eşitgil vefalġ kişi

vefa ol kişike *kişilik başı* (K.B. 2040)

yağı kılmağusın kılınçı kılur

yağı bu yağıda negü *açruka* (K.B. 2067)

boğı kasğa yunçıg kalınçı buşı

buşı kayda bolsa tütüşke başı (K.B. 2089)

süçigke süçinse ajun begleri

açıg boldı *il kün buçın igleri* (K.B. 2092)

bor içme aya borçı boğzı kulu

bor içse açıldı *çığaylık yolu* (K.B. 2096)

esürse kişi tilve munduz bolur

bu tilve işi kör kaçan tüz bolur (K.B. 2099)

negü tir eşitgil *saķanuķ tili*

bu söz işke tutğıl ay boğzı kulu (K.B. 2100)

köni bolmasa işte işçi başı

ķamuğ egri boldı *bu begler işi* (K. B. 2210)

bu begler ne yolķa yorısa ķalı

uş ol *beg yorıķa* bu ķulnu᠑᠒ yolu (K.B. 2113)

köni bolmasa işte işçi başı

ķamuğ egri boldı bu begler işi (K. B. 2210)

bu körklüg kişi *kalğa* körklüg bolur

kılnıç bolsa körklüg il asğı tolur (K. B. 2212)

siyasæt bile beg tüzer il törü

kara kalğa itlür siyasæt körü (K.B. 2128)

bu il tutruğa *həm tüpi bekliki*

iki neñg turur ***aşlı yıldız köki*** (K.B. 2132)

bu iki ıutu bulsa begdin sevinç

ili kapğı itlür bulur beg avınç (K.B. 2135)

ot ıdtı buğunka buzuldı ili

yıkıldı siziksiz ***bu beglik ulı*** (K.B. 2137)

kılıç baldu boldı bu il saķısı

kılıçın alır il ***buğun başcısı*** (K.B. 2140)

yana aydı ögdülmiş ilig ıutu

bu il işleri ters uluğ kör atı (K.B. 2146)

beğük iş ***buğun başlamağa*** ağır

baş ağırı bile tutçı emgek tegir (K.B. 2147)

negü tir eşitgil ***uķuşluğ sözi***

uķuşluğ sözi körse yinçü tözi (K.B. 2153)

ilig boynu kılça ükekçe başı

anğar keđ inanmaz ukušluğ kiři (K.B. 2154)

bu yaŋlığ turur *barça beglik işi*

ķayusı erej yir ķayu öz başı (K.B. 2156)

negü tir eşitgil biliglig tetig

biliglig tetig bilgi ilke itig (K. B. 2167)

ķayu ilke bolsa bu yaŋlığ begi

ķutuldı *ol il buçı* kitti igi (K. B. 2172)

toğar *ķut küni* ilke inçlik bolur

dırığa bu yaŋlığ kişiler ölür (K. B. 2173)

saķınuk kerek din idisi arığ

imin bolsa *il buçı* andın arığ (K. B. 2190)

saķınuk kişi ol *ķiři öçrümi*

munğadımsķa barça bu ol ot emi (K. B. 2191)

vefalığ bolur bu uruğluğ kişi

cefaçı bolur *ol arığsız işi* (K. B. 2195)

uruğluğ kişiler ķalınçı silig

vefa birle ħalkķa yağıglı elig (K. B. 2197)

arığsız kılınçı vefasız cefa

neçe me yitürse şeker hem yilig (K. B. 2198)

uvutsuz kişi ol kişide ili

köni sözlemez söz *uvutsuz tili* (K. B. 2203)

uvut birle *yalıngu k yüzi* suvlanur

uvut bolsa ötrü közi suvlanur (K. B. 2207)

kişi körkinge *iç kılık* iş ol

yüzi körki birle kılınçı tuş ol (K. B. 2215)

vəzir işi barça sakışlar bolur

sakış bilmeşe işçi işi kalur (K. B. 2219)

sakış saklığın boldı *atı sakış*

körü barsa sakış idi ök sak iş (K. B. 2221)

uluğluk uzun yir *kişi ko dıksı*

beğüklükke tegmez *bu dın kat kısı* (K. B. 2233)

tilekçe tükel bolğa *ilig işi*

itilgey ili hem bayuğay kişi (K. B. 2240)

vəzir bolsa ilke yarağsız yavuz

ol il bu dı buzlur çığay bayı tüz (K. B. 2241)

begi eçgü bolsa *anıñg işçisi*

bolur *kalı* eçgü tegürmez yası (K. B. 2246)

bolur *beg tileki* anıñgdın *tükel*

işi barça itlür kayu erse hal (K. B. 2261)

siziksiz kerek begke *sü başçısı*

yaraşmaz yağdın kötürse usı (K. B. 2270)

siyasat yoritgu kerek sü başı

siyasatka aşığ bolur *sü işi* (K. B. 2300)

yağıda kör *arslan yüreki* kerek

karıştuқта *esri bileki* kerek (K. B. 2310)

aş içgü tuz etmek yağar er atı

aş içgü turur *bu tiriglik otı* (K. B. 2318)

oğuğ beg sözi kör büke yolçılığ

kör arslan münügli kılıç kamaçılığ (K. B. 2354)

kelin kız sevinçi küden tünleri

kür alp er kü vençi çerig künleri (K. B. 2380)

mañga mundağ aydı sınamış kişi

sınamış kişiler sözi söz başı (K. B. 2394)

biligsiz kişi ol ırurıg sır beıız

biliglig kişi ornı kıkte eıız (K. B. 2452)

sevitür *yüzi körki körlüglüki*

yaraşur kirip ırıksa ersiglikı (K. B. 2459)

yülüg ersig erning bolur ırışmeti

bu ırışmet bile ol *kişi ırışmeti* (K. B. 2460)

sakınuk kişi yir kişi kaııııı

sakınuk kişi ol *kişi eııııı* (K. B. 2463)

yüz utru bolur tutçı *ıacıb özi*

körür közke *körklüg* kerek *ol yüzi* (K. B. 2464)

ııı eıııı neng *bu kişi körki yüz*

bu yüz körkinge suı ırer iki köz (K. B. 2467)

tetiglik kerek hem törü keı bilir

ajun körki barça tetigdin kelir (K. B. 2474)

munıar menızer emdi *bu şa'ır sözi*

bu şa'ır sözi ol biligsiz közi (K. B. 2486)

uzun kiı yaşasunı *ilig özi*

uluı ıracıb ol begke körgü közi (K. B. 2489)

uluğ iş turur **bu hacıblık işi**

munı başka iltmez meğer keç kişi (K. B. 2492)

bu yaŋlığ tü işler neçe ülgülüg

uluğ hacıb elgi tegir belgölüg (K. B. 2501)

negü tir eşitgil **uğuşluğ tili**

uğuşluğ tili açtı ma‘ni yolu (K. B. 2521)

bağırsız tusulmaz oğulda körü

bağırsak tapuğcı tususu örü (K. B. 2574)

bilir sen siziksiz **ajun begleri**

yalavaç ıdır ildin ilke eri (K. B. 2593)

suk er umduçı ol yavuz umduçı

kişi umduçısı atı koltğuçı (K. B. 2613)

çığay kılsa kimni közi suklukı

bayutmaz anı **bu ajun toklukı** (K. B. 2615)

yalavaç yavuz bolsa kıvçak kovı

siziksiz tüker anda **begler su vı** (K. B. 2639)

bor ol bu biligke uğuşka yağı

bor atı haqıkat tütüş ol çoğı (K. B. 2651)

bor içme bor içse barır *er kütü*

bor içse bolur tilve munduz atı (K. B. 2655)

sinğimlig bolur ol tili uz kişi

sözi uz yorısa yarar *er işi* (K. B. 2661)

özi ersig erse beğük hımmeti

bu iki bile ol *kişi kıymeti* (K. B. 2664)

yala vaç işi kör neçe söz bolur

sözi yakşı bolsa tilekin bulur (K. B. 2666)

seningdin ötelsün maŋga söz taķı

meningdin ötelsün saŋga *söz haķa* (K. B. 2670)

ķalı tutmasa bu bitigçi sözü

begi sırrı açlur bu örter özüg (K. B. 2677)

içi yakşı aymış *ötüken begi*

tilin tutzu birmiş saŋga *söz yigi* (K. B. 2682)

bu ağıtŋ mişali üngür sanı teg

sözüng çıksa andın seħar tanı teg (K. B. 2684)

beķat bile ħaķ tengeķse ķalı

içi eçgü til *bu bitig söz tili* (K. B. 2695)

negü tir eşitgil ıla sır tengi

idi edgü yang *bu bitig söz yangı* (K. B. 2696)

bu iki turur *bu ajun tutruķı*

oza keçmiş iş hem kelir utruķı (K. B. 2716)

yıl ay öd bitise küni belgölüg

açuķluğ ağırtlıg sanı belgölüg (K. B. 2775)

saķış saķlıķı cın bitig birle ol

bitip ķodsa saķış ķapuğ açtı yol (K. B. 2776)

idi me batıg *hendese saķışı*

anın tezgınür kör *hakimler başı* (K. B. 2786)

biliglig uķuşluğ kerek ķılķı tüz

uķuşluğ kişiler işi barça uz (K. B. 2788)

bolur ķarşı içre *ağıcı işi*

özin keğ küdezgü bu yanglıg ķışı (K. B. 2791)

açıg tıdsa işçi *er at kõngli* sır

er at kõngli sınsa alır begke kir (K. B. 2808)

ayak tirki başlar *bu aş başçısı*

negü teg kerek aygıl *aş işçisi* (K. B. 2824)

bütün çın bışığ bolmasa bu kişi

hatarlıg bolur aştā **begler işi** (K. B. 2835)

ķayu neᅅke ıᅇsa tiriglik ķişı

sevüg boldı ol neᅅ **sevüg can tuşı** (K. B. 2840)

arıg boldı **begler tadusı özi**

arıg bolmasa aş kaçan yir ķozı (K. B. 2845)

közi suķ ķişiniᅅg ķılınçı yig ol

ķılınç yigliki erke teᅅsiz ig ol (K. B. 2848)

yumıtsa ķalın yig bu aş oᅅrısı

kaçan **ķörki** kelgey **begi tirkisi** (K. B. 2861)

isizke ķatılmaz uķuşluᅅ ķişı

bütün çın bolur **bu biliglig işi** (K. B. 2897)

iᅇᅇᅇi başı keᅇ ķuyuᅅ er kerek

köni tutsa ötrü köᅅᅅül öᅅ yürek (K. B. 2900)

bu yaᅅᅅliᅅ bulunsa idiᅇᅇi başı

aᅅᅅar birse bolᅅay **iᅇᅇᅇi işi** (K. B. 2911)

yalıᅅᅅ yüzlüᅅ oᅅlan tolun teg **yüzi**

boᅇı tal ķara saᅇ beᅇiz teg özi (K. B. 2914)

iğışçi başı kör uş andağ kerek

iğiş tutğuçılar bu mundağ kerek (K. B. 2925)

yana aydı ögdülmiş ilig kıtı

beğük boldı **begler işi** teg atı (K. B. 2933)

beg emgep il itse buğun şük bayur

bayusa buğun **beg tileki** bolur (K. B. 2937)

açığ birse begler tilin eçgü söz

tapuğçı yuluğlar beginġe et öz (K. B. 2977)

er at birle **begler küçi** belgürer

er at birle begler tügünler yörer (K. B. 3006)

uçuz tutma erdemni ögren oğul

bu erdem yorıķı örünġ kuş teg ol (K. B. 3010)

içi yakşı urduġ kişilik ulı

bu ol çın **vefalıġ kişiler yolu** (K. B. 3016)

bu begler sevinçi yarınķı asıġ

du‘ a tap maġa eçgü atın yanıġ (K. B. 3020)

ağın iki neġ ol **bu il tutruķı**

birisi sav altun kılıç bir taķı (K. B. 3039)

ķamuę edęölükte taķı artuķı

bu öędölmiş ol emdi *köňglüm toķı* (K. B. 3057)

kelü birse devlet yumıtsa bu neňg

ķişi köňgli tirlür bolur ķızęu eňg (K. B. 3073)

bu yaňgıg turur *bu ajun öňgdüsi*

yayığ dñnya devlet çavıķar *küsi* (K. B. 3077)

ay himmet idisi ajun ķol talu

talı ķoldaçı er ķutı top tolu (K. B. 3086)

erej birle erter *bu dñn künleri*

sevinçin keçer kör bütün tñnleri (K. B. 3105)

tapuğçı talusı bağırsak bolur

bağırsak tapuğçıg tilep kim bulur (K. B. 3129)

meniňg emgerimke *iligi altını*

aęır ķılmasu köňgli tutsu köni (K. B. 3139)

sırılęaymu erki *iligi altını*

ilengeymü erki maňga ol köni (K. B. 3160)

idi yaķşı aymış kör *ilçi başı*

ķamuęda *küçi* bek *ķadaşlıę ķişi* (K. B. 3172)

ğadaşlığ kişi küsi çavı beğük

adaşlığ kişi atı savı beğük (K. B. 3173)

neçe me özüm sözlese söz tilin

ilig yarlığ bu bitig söz ağın (K. B. 3180)

negü tir eşitgil ay aslı ağı

ğara könglin avlar *begi yarlığ* (K. B. 3181)

tağı yağışı aymış biliglig özi

tügülmüş köngülñi yazar *beg sözi* (K. B. 3182)

törüttü bu evren tuçı evrülür

bayat hukmi tağdır bile teziginür (K. B. 3194)

ğalı bardıñğ erse tapuğ ılğalı

tapuğ kendte ılğıl bu ol *din yolu* (K. B. 3214)

bilig birle *ta ‘at muyanı* tümen

biligsiz tapuğ ılısa bulmaz muyan (K. B. 3224)

biligsiz tapuğ ılılmışında körü

biliglig uçmış muyanı örü (K. B. 3225)

seniñğ anda *tapğunğ* namaz ol *biri*

tağı biri ruza_o tutar sen urı (K.B. 3227)

ıdı yakşı aymış kişi ödrümi

kişiğe bağırsak *kişi köçrümi* (K. B. 3244)

kişi eğgüsi bu öz asğın ıodup

kişi asğı ıolsa kör emgek yüdüp (K. B. 3245)

kişiğe tusulur *kişi eğgüsi*

bu eçgü kişi ol *buğun toğgusı* (K. B. 3248)

kiming atı ıul bolsa ıılkı tapuğ

tapuğsuz ıul atı mecaz ol *ıamuğ* (K. B. 3252)

negü tir eşitgil tejik bilgesi

tejik bilgeleri çavıkar *küsi* (K. B. 3265)

yaşıık yandı yirke yakurdı başın

yaruk dünya meňgi kızardı ıışın (K. B. 3283)

ıodı ıdı kesme yaruk yüz tıdı

sevüg zülfı toldı yoıaru ıodı (K. B. 3284)

ıadaş köňgli barça saňa ıadıgurar

körü ıısa bulmaz köňgül yilgürer (K. B. 3329)

negü tir eşitgil saıınuk kişi

hava birle bolmaz bütün *din işi* (K. B. 3343)

bu yalṅguz turur sen tiding ay ƣadaş

bayat yağı iş tap maṅga ay adaş (K. B. 3349)

buğun köṅgli yuvƣa küdezmeƣi sarp

köṅgöl sinsa ƣaşmı **bayat ‘adli** tap (K. B. 3351)

ƣul atı anın boldı ƣulƣa atağ

tapuğ ƣılsa tün kün ulanulsa tağ (K. B. 3357)

tiriglik nişanı ne ol **belgüsi**

ƣişi körmese bir anıṅ eğgüsi (K. B. 3370)

yağdın negü teg yaruƣluğ bolur

yağı atı yaska tanuƣluğ birür (K. B. 3381)

ne eçgü bilig birdi bilgi ƣoyuğ

oğul ƣız atı erke kitmez oyuğ (K. B. 3382)

munğar menğzer emdi **biliglig sözi**

köni sözlemiş körse köṅgli yazı (K. B. 3383)

oğul ƣız atasın suyurƣağı ol

oğul ƣız atası yimi ağı ol (K. B. 3388)

oğul ƣız isizi atada ƣıdın

atamaz atasın anasın ağın (K. B. 3389)

oğul kız atası tüm emğek körer

bela miñnet erse yaŋan teg yüder (K. B. 3391)

yime yakşı aymış büğü bilgi yarp

kişi köŋgli yuvka küdeşmeki sarp (K. B. 3393)

bu yalŋuz yoriğlı kişi kavçaķı

kişike tusulmaz bolur ay aķı (K. B. 3407)

yağı bolmagınça *er ersigliki*

kaçan belgürer ilde atı köki (K. B. 3414)

kiminğ erdemi bolsa aşlı ağı

yetiz il kişisi ol erke yağı (K. B. 3416)

ķayu erke duşman yumıtsa ķalın

ol er erdemi erde artuķ bilin (K. B. 3418)

yağı birle tegşip er atı beğür

yağısız kişi atı ķopmaz yatur (K. B. 3419)

saŋa küç ķılur erse küçkey ķalı

keçürgil anı sen bu ol *din yolu* (K. B. 3434)

sevitmiş negü tir bu beytig oķı

sevüglüg yüzi ol *köŋül toķluķı* (K. B. 3479)

kişi eğüsi kör unitmaz özin

ķayuda yorisa tiler eçgü yol (K. B. 3508)

neğü tir eşitgil bu sevmiş kişi

sevügke *sevüg* ‘*aybı* erdem başı (K. B. 3516)

sevüglüg nişanı bu ol belgölüg

sevüg ‘*aybı* erdem bolur ay külüg (K. B. 3517)

apa uçmaķ içre yidi kör evin

arıngu ķılındı *bu dñnya evin* (K. B. 3522)

ayı eçgü ermez *bu dñnya ķutı*

bayattın yıratır bu ol *din yutı* (K. B. 3525)

bayusa bolur ol buğun kötķisi

çığaylık bile ol *köñgöl ķođķası* (K. B. 3527)

ķapuğ açtı dñnya taķı bir ķapuğ

ölüm ķapğı açlur kirür ģalk ķamuğ (K. B. 3531)

yana dınķa öçlüg *bu dñnya neñgi*

yise dñnya din yir baķa kör munı (K. B. 3539)

içi kıız erür *bu tiriglik ķüni*

yava işke işletse bolmaz munı (K. B. 3544)

bu üçte adın yok **bu dñnya neñgi**

halal ol ya şübhe, haram ol öñgi (K. B. 3546)

ayı edgü ermez **bu dñnya neñgi**

kiming bolsa evrer kılnıçı yañgi (K. B. 3562)

usayuk bu yalñguk idi suķ kōzi

kalı torķa kirmez **bu yalñguk özi** (K. B. 3565)

uş ol kūn ökünse **ökünç asğı** yok

negü kıldıñg erse yıl ay kūn tanuk (K. B. 3572)

ajun tatğı barça bu üç teñg turur

üçegü tatıgları tüz teñg turur (K. B. 3573)

bu üç neñg sevinçi tatğı kamuğ

adın üçke tegmez ay ilde uluğ (K. B. 3576)

bu üç neñg turur **dñnya tatğı bütün**

yanutı eşitting ay kılķı tüzün (K. B. 3588)

tişi şubbeti me bu erlik otın

öçürmek üçün ol birer sa' atın (K. B. 3608)

boguz tatğı barça qarın toğmaq ol

qarın toğsa artuk asıg qodmaq ol (K. B. 3610)

ikigün toğup teng kiçe yattımız

keçip bardı *kelmiş künüm sa‘atı* (K. B. 3615)

kuruğ kumka oqşar *bu yalnguk özi*

ögüz kirse toğmaz bu suqluğ közi (K. B. 3626)

bu king dünya özke küçün kılma tar

yazuqluğ kulınga *bayat fızlı* bar (K. B. 3649)

iki ev yarattı bu halkka kamuğ

biri atı uçmaq biriniñ tamuğ (K. B. 3654)

qarangku titigsig *bu bork eviçi*

yaruttı yaşıq birle erklig küçi (K. B. 3723)

barı tap kereksiz adın artuğum

bu dünya tüpi keğ üyük ol suğum (K. B. 3795)

tağı munda yigrek ayur *türk hanı*

kınama yalavaç söz aysa köni (K. B. 3817)

qopa keldi örlep sita qalkanı

ajun meñzi boldı örüng erdini (K. B. 3840)

körü barsa yaqşı ayur *er başı*

köngül bulnasa boldı erksiz kişi (K. B. 3855)

beğüklük nişanı bu ol belgölüg

tilemiş tilektin bu bulsa ölüg (K. B. 3869)

ķamuğ igke ot ol emi belgölüg

ol ig emlegüçi ķamı belgölüg (K. B. 3873)

tilin sözlemese **söz asğı** telim

ökündürdi sözlep mini bu tilim (K. B. 3879)

sözüg saķnu sözle sen ivme serin

ive sözlemiş söz ökünçi yarın (K. B. 3881)

tilemiş tilekin biliglisi yok

yoritur ķazasın tıdğılısı yok (K. B. 3904)

bayat tapğı barça kerek örtüğün

açılmasa ģalkķa bu örtüg bu kūn (K. B. 3919)

yüzin kizledi yirke **rumi ķızı**

ajun ķırtışı boldı zengı yüzi (K. B. 3948)

yime yakşı aymış **aķılar başı**

eşitgil munı sen ay edğü kişı (K. B. 3978)

bayatıģ tapuğ birle bulmaz ķulı

içi yinķe yol **bu tapuğçı yolu** (K. B. 3986)

bilir men *bayatım sevinçi kamuğ*

tapuğ ta' at içre turur ay uluğ (K. B. 3989)

bu il kün itigi bu begler işi

törü hem toku birle itti kişi (K. B. 4010)

içi yakşı aymış *ajun ilçisi*

biliglig ukuşluğ buğun başcısı (K. B. 4012)

ķayu yavğu yuğruş bolur *il begi*

ķayu atı teñsiz bolur er ögi (K. B. 4069)

bu yirke tegi ol *tapuğcı ķuri*

munıngda naru yok *ağırlık ķuri* (K. B. 4070)

neçe ķul beğüse *ķul atı* ķul ok

beğütmiş begiñge tapuğcı ol ok (K. B. 4083)

neçe beg kiçig erse atı beg ök

tapuğcı atında *beg atı* yig ök (K. B. 4084)

olar ķut tururlar *ķut elgi* uzun

küyer ot tururlar küyürgey özün (K. B. 4087)

taķı biri yalğan biri suķluk ol

bu üç iş *üçegü tüpi* yokluk ol (K. B. 4107)

neçe me tok erse yigü beg aşı

bu begler aşı ol ağırlık başı (K. B. 4133)

uluğ uluğla küdez hürmeti

sanga kelge **devlet uluğluk kutı** (K. B. 4151)

negü tir eşitgil **avuçğa sözi**

avuçğa sözi tutsa açlur közi (K. B. 4152)

uluğ hürmeti bar ajunda törü

uluğ kelse kopğıl adağın örü (K. B. 4153)

yaraşur uluğka **kiçig hürmeti**

uluğ ma kiçigke kılur oğ körü (K. B. 4154)

tükel üç kutu ol kapuğda kişi

bularnıñ bile ol **tiriglik işi** (K. B. 4174)

iki türlüg ol **bu yakınlık işi**

bu iki üçün dost tutar ol kişi (K. B. 4201)

ozundın kopar **ol ajun bulgağı**

ozunçı başın kes ay ersig ağı (K. B. 4213)

biri teñgrilik ol **yağı boldağı**

bu kafır yağılar yağı ol tuçı (K. B. 4225)

yağıka asıg kılsa boldı yağık

yağı yası kitgey kör asğı anuk (K. B. 4229)

isizke çavıkmış kişidin yıra

bu yaŋlıg kişiler kılınçı kara (K. B. 4238)

bu begler e vi atı karşı turur

bu karşı içindeki karşı turur (K. B. 4246)

negü *asğı* ötrü *kışig tepsemek*

kışig tepsegüçi soŋı iglemek (K. B. 4255)

yağıŋ boldı erse et öz can küdez

yağılıg kişiler kutulmağa az (K. B. 4270)

bu yaŋlıg bolur *ol kişi aşıısı*

kişike kişilik kişi belgüsi (K. B. 4284)

kişi aşlı bilmek tilese açuk

köŋül til kılınçı bu işke tanuk (K. B. 4287)

otunka katılma silig bol amul

tütüş aşlı barça otundın oğul (K. B. 4291)

bu yaŋlıg bolur kör *er at şuhbeti*

katılmak tilese emi bu otı (K. B. 4312)

ķara ʕam bu đun barça kılķı öngi

biligi uķuşı kılınçı tenġi (K. B. 4320)

ķara kılķı barça bolur ķap ķara

ķara kılma özni küdezü tura (K. B. 4323)

ķara kılķı başsız kılınçı saşı

işı küdgi barça kılınçı tuşı (K. B. 4324)

negü tir eşitgil ķara kılķını

sınap sözlegüçi kişi barķmı (K. B. 4326)

ķara kađġusı barça ķarnı üçün

bu đun te vşigi barça boġzı üçün (K. B. 4327)

öküş sözleme söz serin til küdez

öküş sözlemiş söz su v kaldı az (K. B. 4332)

taķı bir ķutu bilge ʕalimler ol

olar ʕlmi ħalkķa yaruttaķı yol (K. B. 4341)

bular ol ħaķıķat ***bu din tirġüki***

olar bilgi ol ***ķın şeriʕat köki*** (K. B. 4345)

olar ʕlmi boldı buğunka yula

yarusa yula tünle azmaz yola (K. B. 4347)

yime ök kereklig saᅇga bu kişi

anıᅇsız oᅇgulmaz *tiriglik işi* (K. B. 4357)

ig ol kör kişike ölüm koldaçı

ölüm ol kişike *tiriglik tuşı* (K. B. 4359)

yıl ay kün saķıřı bularda bolur

kereklig turur bu saķıř ay unur (K. B. 4377)

bileyin tise sen oķı hendese

aķılğay *saķıř ķapğı* munda basa (K. B. 4378)

saķıř artasa *dünya ıķķı işi*

neçe birle artar ay eğğü kişi (K. B. 4384)

kün ay ķutluğı bar yime *ķutsuzı*

ayıt ķutluğın tut ay yalᅇguk tüzi (K. B. 4386)

ķılıçta yitigrek bularıᅇg tili

yana ķılđa yinçke *bu ķaķır yolu* (K. B. 4393)

tariğçı kişiler bolur *elgi* kiᅇg

bayat birmişindin tutar kōᅇgli kiᅇg (K. B. 4416)

olarda bolur *bu aķun arzusu*

bu đun kōrki öçrüm talu eğğüsi (K. B. 4422)

biligsiz kişidin yırak tur teze

biligsiz sözi kılka barça otun (K. B. 4453)

bu dünya itigi bulardın turur

ajunda taṅ işler bulardın törür (K. B. 4459)

uruḡ tarıḡ beḡükler tili

beḡükrek bolur bolma evçi kılı (K. B. 4496)

kılınçı köni erse körki kelir

tişi körki kılķ ol biligli bilir (K. B. 4500)

kalı toḡsa yigrek aṅa **yir koyı**

evi bolsa koşnı ölüḡler toyı (K. B. 4512)

tişi aşı et ol küdezgü etig

yıdır et küdezmese bolmaz itig (K. B. 4519)

neçe miṅ azıḡlıḡ eren erkeki

tişilerde ötrü üzülde **köki** (K. B. 4523)

neçe kızıḡu eṅlig yüzi saṽluḡ er

tişilerde ötrü **özi** boldı yir (K. B. 4524)

sözin kesti öḡdülmiş aydı kadaş

bu yaṅlıḡ turur **am yorıka** adaş (K. B. 4565)

öküş türlüḡ ol bu okıḡu kişi

telim türlüg ol **bu konuqluk aş** (K. B. 4574)

yoğ aş bolur ya ölüg atınga

ya ol at bulup aş birür yatinga (K. B. 4577)

ķamuğ nengke öngdi törü bar sözi

törü tüz yoritsa yarur **er yüzi** (K. B. 4605)

ķişi köngli yuvķa sırınçga sanı

idi keğ küdez singa serme anı (K. B. 4610)

bu yanglıg küdezgil taduñgnı köni

esen bolga inçin **tiriglik küni** (K. B. 4630)

ķişi yılķa birle ağrtı bu ol

taduķa yaraşıķ yise ay oğul (K. B. 4635)

tükel boldı emdi **aş içgü işi**

aça bir ķapuğ barsa tıdma ķişi (K. B. 4662)

mungar menğzeyür kör **otaçı sözi**

tadu bilgüçi köngli bilgi yazı (K. B. 4673)

bu yanglıg bolur kör **aş içgü işi**

oķıglıķa barsa ya kelse ķişi (K. B. 4676)

bu ol **dünya hali yortķa yol**

ķişıke ķatılmaķ tilese ķalı (K. B. 4678)

bu dünya tileyü yügürse kişi

yatu kaldı *ta'at tapuğlar işi* (K. B. 4684)

tiriglik üçün boldı *dünya neñgi*

tiriglik tükese tüker neñg munğı (K. B. 4697)

kişi kutluğı ol neçe ulgağu

baru edğü bolsa isizlik koğu (K. B. 4708)

tükel belgülüg bil *kişi kutsuzı*

karıp yügrür erse havası uğu (K. B. 4709)

bu yañlıg turur *bu ajun öñgdisi*

kerek öñgdisi tut kerek tönğdisi (K. B. 4720)

bu dünya içi bir tarıglağ turur

negü ekse munda yarın ol önür (K. B. 4733)

ikide ağın yok *tapuğcı işi*

ya tapğı yarağay kötürgey başı (K. B. 4746)

bağa barsa ters iş *bu begler işi*

tapınsa telim terk yaranmaz kişi (K. B. 4753)

tüpi yil turur *bu ajun* kör oğul

kölike turur kör kararı yok ol (K. B. 4758)

kezigçe kelir kör *bu devlet kırı*

tezig ol yayıg hem bolur terk qarı (K. B. 4760)

içim yadı iş tap sevingü sevinç

anınğ yarlıgı tap avingü avınç (K. B. 4762)

negü tir eşitgil *bağrsak sözi*

ünğürde turuğlı sakınuk özi (K. B. 4766)

tatıg sürme *tatıg kanı* keğ katıg

tatıgka yanut ornı teñsiz batıg (K. B. 4771)

özüm kalsa yalnğuz *içim yadı* tap

özüm sözlegüke *içim atı* tap (K. B. 4793)

hañarlıg turur *dünya nuşı* ağı

arıgın tile barça içgü yigü (K. B. 4801)

bu dünya işi bek tuzakçı turur

tuzakka ilinme sini berkitür (K. B. 4824)

menin kökseğüçi mini kalmadı

asıg kılmadı sü itiglig tolum (K. B. 4830)

ölüm kağgusu tuttı kitti sevinç

ölümde kiğin iş negü teg erinç (K. B. 4850)

küjek yazdı *rumi kızı* örtti yüz

kara saç boğuğı ajun toldı tüz (K. B. 4885)

tükeldi *zeñgi yüzi* urundı kalık

uçar tındı koğtı yorıǵlı yorık (K. B. 4886)

yana kördi *ülker* savılmış *başı*

toǵardın çağan kopmış örlep tuşı (K. B. 4889)

usuz yattı saǵnu bir ança oduǵ

kalık kırtısı tuttı kafur bođuǵ (K. B. 4891)

ķuruǵluǵ turur *bu zāmanē yası*

ara asǵı tegrür arala yası (K. B. 4926)

bu dñnya yañǵı bu eğerse kaçır

ķođu birse evre sañǵa yol açır (K. B. 4929)

küdelim bir ança sınılım anı

negü teg aǵır hal *zāmanē küni* (K. B. 4930)

küle baķtı örlep *talı kız yüzi*

yarudı bu dünya iri hem kızı (K. B. 4967)

negü tir eşitgil uķuşıluǵ tili

ķamuǵ neñǵke yañǵzaǵ bu ol *söz ulı* (K. B. 4983)

raı iyetķa vacib *begi yarlıǵı*

aǵır tutsa estip kıçig uluǵı (K. B. 4999)

ķişı köñgli tutçı tiler arzunı

avıtur tilek bulğuka özini (K. B. 5025)

bilir sen *selam fażlı* artuğ uluğ

kim aşnu aşunsa açar bu yoluğ (K. B. 5052)

selam ol *selamet kişi şerrin*ge

selametlik aldı yanut kılğucu (K. B. 5059)

ilig elgi barça buğunka uzun

negü kolsa kılğay tügölse yüzün (K. B. 5064)

buğunda talu ol *bu begler özi*

özi teg talu tutğu kılkı sözi (K. B. 5083)

bu kün eğğü kazğan *bu đun yüki* yüğ

yarın eğğü kelgey keçip barsa öğ (K. B. 5090)

tüpi yıl turur *bu tiriglik küni*

ınançsız turur kut keçürgey sini (K. B. 5091)

kişi bar kalın boğ *boğuz açruka*

köni çın bağırsak yok ol ay akı (K. B. 5095)

maᅅga at uruldı *bu zahıd atı*

bu atım maᅅga boldı ta' at yutı (K. B. 5106)

kebit keğ bezedim kişi körgüsi

asığ yok kebitte *satığ belgüsi* (K. B. 5108)

ḡamuḡ neṅ kötürgüsi içtin bolur

içi bolmasa taş yaramaz ḡalur (K. B. 5113)

bu dünya işi ḡıldı meṣḡul mini

bayat tapḡıṅa öz tegümez ḡanı (K. B. 5116)

meniṅde ya vuzraḡ bayatım ḡalı

men ök men ay ilig tilese ḡalı (K. B. 5120)

negü ***asḡı*** bolḡay ***meniṅ sözlerim***

tusulḡaymu erki saṅa ötlerim (K. B. 5121)

saṅa tegdi emdi ***bu beglik ḡurı***

uzun ḡalḡu ermez iş itnip yorı (K. B. 5139)

tilep bulḡu ermez tiriglik tuḡı

yana yaṅu ermez ***yigitlik küçi*** (K. B. 5149)

tünekte sen artuḡ tileme sevinḡ

sevinḡ ornu uçmaḡ turur ***heṁ avinḡ*** (K. B. 5186)

sen öz ḡılḡıṅ itgil ḡılınḡıṅ könit

buḡun ḡalḡa itlür sen özni aвіт (K. B. 5204)

yime yaḡşı aymış biliglik beḡük

biliglig sözi tutsa tuṣlar keḡ ök (K. B. 5213)

irig sözlemegü özüg tutğu berk

irig sözke tumlır *kişi köngli* terk (K. B. 5221)

bu alçı ajun kılkı irsel yayığ

usal bolma saklan yolu keğ tayığ (K. B. 5231)

bu beglik köki sak oduğluk turur

tağı bir ajun kolsa mundın bulur (K. B. 5258)

haramka katılma küdez öz katığ

haram yigli ornu tamu ol batığ (K. B. 5261)

usanma uğıtması *ğaflet usı*

bu ğaflet usındın küdezgıl ya rāb (K. B. 5271)

saᅅga bolğa aᅅır bayat aytığı

bayat aytığı ol yazukluğ ağı (K. B. 5273)

ay boşlağ yorıglı buğun ökte mi

bayat aytığı bar anutğıl emi (K. B. 5275)

ölüm tutsa aᅅır *bu neᅅasğı* yok

туру қалға malıᅅg saᅅga tatğı yok (K. B. 5300)

bu yaᅅᅅlığ kişi ol *kişi yashğı*

kişi yashğın sen yağı bil yağı (K. B. 5304)

bu künke yarın bar *ayıtğu küni*

yarınka sakınsa yorıgıl köni (K. B. 5309)

bu din dalı dünya dalı karşı ol

yağuşmaz *ikigün yolu* yarşı ol (K. B. 5311)

bu din dünya birle birikmeki sarp

kaşuşmaz ikigün munı bilse tap (K. B. 5312)

ajun tokluka barça açlık turur

ereji sevinçi kör emgek erür (K. B. 5317)

bedüklük uluğluk bu keçgü turur

bu devlet otı barça öçgü turur (K. B. 5324)

bu üç işte bolsa yarağsız kişi

yarağsız bolur *barça il kün işi* (K. B. 5334)

bu kün bizke tegdi *bu tirki yimi*

neçe birge erki yigü keğgümi (K. B. 5343)

negü *asğı* ahır *ajun tirdüküng*

eçel can tirer kör üzer bu köküng (K. B. 5383)

negü tir eşitgil közi toķ kişi

bu köz toķlukı ol *bu baylık başı* (K. B. 5385)

közi suḡ kişi neḡke toḡmaz *közi*

meḡer tolmaḡınça ḡara yir tozı (K. B. 5390)

bu iki neḡig kim unıtsa ḡalı

anıḡdın yıradı *könilik yolu* (K. B. 5410)

süzük can kepi bu ḡara yir tuḡı

ḡara yir kep örtür ay kılkı aḡı (K. B. 5422)

söz asḡı ol ermez öküş sözlese

ya sözni tagırḡap öküş tıḡlasa (K. B. 5433)

söz asḡı ol ol kör eşitmiş sözüḡ

alıp işke tutsa könitse özüḡ (K. B. 5434)

toḡardın yaşıḡ baş kötürdi örü

ḡuḡu ḡartıḡı boldı dünya tolu (K. B. 5449)

nerek emdi beglik *bu yalḡuḡ yüki*

bu ḡadḡu saḡınḡ üzdi köḡglüm köki (K. B. 5458)

ḡazine, er at boldı *begler küçi*

bu iki bile er alır öz öçi (K. B. 5462)

bu iki bile beg beḡüklük bulur

bu iki yumıtsa beḡür *beg tacı* (K. B. 5463)

negü tir eşitgil böke yavğusı

bayusa baş egmez *buğun yu vğası* (K. B. 5523)

buğun baylıķa begke baylık turur

tilese anı tut tilese munı (K. B. 5545)

ağın ma *bu il buğnı* kaç türlüg ol

munı açra tutğu açuk bolsa yol (K. B. 5550)

bularda basa muhtesibler turur

bular elgi küçlüg kerek ay unur (K. B. 5555)

bularda birisi bu baylar turur

buğun küçlügi bu ay kılkı unur (K. B. 5561)

ra'ıyyet haka bar seniŋde kör üç

bu hakanı ötegil özün kılma küç (K. B. 5574)

saŋa bolğa *iki ajun edğüsi*

bayatım sevinçi özünŋ bolğusı (K. B. 5596)

bu dünya neŋi barça kalğu turur

atınŋ edğü kılğıl öz ölgü turur (K. B. 5605)

tiriglik küçi bardı mindin kitip

tayaķ tuttı elgim bu tirgin atıp (K. B. 5633)

yigitlik küçi bardı mindin kitle

açır men yigitlikke küyüp tüte (K. B. 5637)

otuz iki tişim **örüng yinçüler**

üzüldi **yipi** kör saçıldı birer (K. B. 5640)

ajun kırtışı boldı altun öngi

yaşık za ‘feran kıldı yakut öngi (K. B. 5669)

butıklandı yirde yokaru sita

kalık meñgi boldı yalın teg ota (K. B. 5679)

kişi tapğı kıldım tiriglik ıdıp

bayat tapğı kıldı usandım udıp (K. B. 5693)

yaşa bardı ısız **yigitlik küni**

yaşa barmasu bu keligli tünüm (K. B. 5701)

buğun inçe tegdi itildi ili

du ‘a birle tınmaz **ra ‘ıyyat tili** (K. B. 5728)

asığsız kişiler kişide turı

asığlıg kişi asğı ilke tolur (K. B. 5731)

seniñdin ayıtğay munı bir bayat

bayat aytığı bar yime edğü at (K. B. 5740)

negü tir eşit emdi *sartlar başı*

ajun tezinigli hıday arkaşı (K. B. 5754)

çıgıy bay bolup ol bayusa kalı

anıngdın kiter terk *könilik yolu* (K. B. 5756)

negü tir eşitgil *kişi edgüsi*

kişilik bolur *çın kişi belgüsi* (K. B. 5787)

yanutluğ kişi ol *kişi edgüsi*

buğunda talusı kişi belgüsi (K. B. 5791)

ol edgü yanutı bu edgü anut

saṅga ma bayat birge edgü yanut (K. B. 5794)

kişi aşlı mundağ kılur edgülüg

ol atı ajunda kalır meṅgülük (K.B. 5808)

iḏi yaqsı aymış *bu tazı tili*

kişi aşlı bilgüke açmış yolu (K.B. 5809)

kiming aşlı edgü kılınçı ongay

isiz aşlınga *kendü kılka* tanuk (K.B. 5811)

yaşıq yazdı bolğay örüglüg saçı

tiying kiş öngi tuttı dünya içi (K.B. 5825)

yaşıq baş kötürdi yüz açtı yangı

ajun bütrü tuttı *örüng kuş öngi* (K.B. 5828)

negü tir eşitgil *u kuşluğ sözi*

bu söz işke tutsa tap ol ay kozı (K.B. 5843)

kişi tab ı dört ol qarışma yağı

biri küldürür bir kıılur ün çoğı (K.B. 5866)

neteg beg bolur *ol bu dın erkligi*

köni egrini adra tutmaz ögi (K.B. 5885)

kişi edgüsi kim *kişiler başı*

kişilik kıılığlı kişike tuşı (K.B. 5892)

bayat birsü iki ajun edgüsi

ava kelsü *arzu tilek umdusı* (K.B. 5895)

bu ol emdi *beglik köki yıldızı*

bu ol *edgü begler yorıkı izi* (K.B. 5907)

yime yakşı aymış *kişi bilgesi*

kişi ölse ölmez kör *at edgüsi* (K.B. 5917)

oyun sakışsı ol *bu dünya işi*

açakın tilese birür bu başı (K.B. 5927)

bu dñnya işi kör oyun ol oyun

oyunğa katılma nerek bu oyun (K.B. 5930)

bu yaŋlıg beg erse budun başçısı

menğilig bolur buğnı **il barçası** (K.B. 5945)

bir ança yime keçti ödle kün ay

ajun körki keldi buğun boldı bay (K.B. 5950)

ayur ay kadaşım yolum köngelir

ölüm tutgaı tuttı öz bargalır (K.B. 5976)

kiçeki tüşüŋke yörügi adın

yana körse **kündüz körügi** adın (K.B. 5996)

ğara ‘am töşinğe yörügi adın

adın boldı **begler tüşi** kör adın (K.B. 6024)

yanut birdi oğğurmış aydı **tüşüm**

yörügi bu ermez ay işim tuşum (K.B. 6047)

ıdışlıg suvuğ tüşte içse yarım

tükedi **tiriglik yarımı** birim (K.B. 6062)

bu tüşnüŋ yörügi bu yaŋlıg turur

adınsıg yörer sen maŋa ay unur (K.B. 6067)

kişi öçrümi kör kişini yular

sevüg can yuluğlap sevinçin tiler (K.B. 6100)

asığlığ kişi ol **kişi öçrümi**

bağırsak kişi ol **buğun köçrümi** (K.B. 6102)

kişilik atı kör iki neᅅg turur

bağırsak biri bir aķı neᅅg birür (K.B. 6103)

iki neᅅg turur **dünya atı ça vı**

biri neᅅg taᅅar ol biri yüz suᅅı (K.B. 6108)

anunmış turur **bu ölüm tarmaķı**

usanıp yorırda iler ķarmaķı (K.B. 6116)

tilek arzu sürmek idı keᅅ tatığ

tatığ aytığ bar yarınlıķ **ķatığ** (K.B. 6120)

şeker birle igᅅür birür kin ağı

yayığ ķut ķılınçı bu ol ay bürger (K.B. 6129)

negü tir eşitgil **saķnuķ başı**

saķıngıl ay devlet idisi kişi (K.B. 6130)

kölike turur **dünya devlet küni**

kölike bir ök yirde turmaz köni (K.B. 6134)

telim algu ermez *tiriglik küni*

uzun bargu ermez *uluqlu küni* (K.B. 6145)

bu yanglıg yorırlar odunmış kişi

udımış tururmız *usayuk başı* (K.B. 6159)

hava bas ukuş birle neşs boynı sı

bu ol *er nişanı* / *ukuş belgüsi* (K.B. 6161)

isizke yüreklig aya buğrağu

isiz kılma *isiz yimi* ol ağu (K.B. 6166)

biri bir bayat tapęı mindin alır

ikinci *iğm yadı* tilde barır (K.B. 6171)

iğm yadı tab ol avingu işim

körü ıdmağay teğgri itgey işim (K.B. 6189)

ne muğgluğ turur körse *yalęguk özi*

sevinęi az ol barça adęu tözi (K.B. 6199)

negü bar ajunda fıraqta atığ

fıraq adęuları teğgizde batığ (K.B. 6203)

opup ıktı ilke yuvuldu yaşı

ajun meğzi boldı abeş kırtışı (K.B. 6223)

yüzin kızledi yirke *rumi kızu*

ajun meñgi boldı bu zengi yüzi (K.B. 6215)

erentir başı indi yirke yağuk

yaşık baş kötürdi yüz açtı yaruğ (K.B. 6221)

ajun kırtışı boldı altun öñgi

yalın teg bolup dünya kızdı eñgi (K.B. 6223)

ol eçgü kişi erdi *eçgü başı*

kalı ölse itgey bayatım işi (K.B. 6253)

kim isiz kılınsa öziñge kılur

ol isiz yanutı hem isiz bolur (K.B. 6263)

isizlik tilese bar isiz kılın

ol isiz yanutı ulıtğay bilin (K.B. 6264)

ıdı yaqşı aymış *biliglik tili*

bu yañglıg bolur kör *saķnuķ yolu* (K.B. 6270)

turup bardı kördi ķadaşı gürin

ķuçup yıgladı *yaşı* saķtı *barın* (K.B. 6299)

ayur uş *ķadaşım* mañga *ķođmışı*

bu erdi neñgi uş turu ķalmışı (K.B. 6323)

öküş bolsa artmaz *bu dünya neñgi*

neçe me az erse yeter öz tenği (K.B. 6331)

bu dünya münî mîng bir ol erdemi

negü teg keçürse keçer ademi (K.B. 6332)

öküşlük ne *asğı* ölümde kiðin

anı yigli sevnür seningde adın (K.B. 6333)

katıgladı tün kün yinitti yüki

keçip bardı andın *ajun emgeki* (K.B. 6336)

ayur *il ħali* ne *buðun ħali* ne

negü teg keçer emdi öðlek küne (K.B. 6348)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

buðun ħali eðgü dü' a artğu teg (K.B. 6351)

biri söz boğuz köz bu şehvet otı

bular ol kişike *bu tu'at yutu* (K.B. 6352)

ukušluğ kişiler sözi öggü teg

köni tüz bolur ol özi belgü teg (K.B. 6356)

yime yakşı aymış *kişi öðrümi*

cefaçı et özke otı hem emi (K.B. 6361)

ay ilig **bu üç** ara **semzi** ya'vuz

biri ıt biri kuş birisi et öz (K.B. 6364)

yana aydı ilig **bu dünya içi**

yılanı çadanı telim tıkgüçi (K.B. 6379)

ağu ol biligligke **dünya içi**

anın aş yiyümez üzer öz küçi (K.B. 6384)

olarda berü tut bu öðke tegi

ne yangılgı eren kıptı **begler begi** (K.B. 6392)

fesad fışkırdısi atandı eren

bor içmez kişi atı boldı saran (K.B. 6455)

halal atı kaldı körüglisi yok

haram karma boldı toduğlısı yok (K.B. 6458)

sakınuk tigüçi kim ol çın köni

könilik küni bar yarutur küni (K.B. 6460)

kapuş karma boldı **müşülman neñgi**

kanı adra tutğan haramıg öñgi (K.B. 6482)

fesad fışkırdısi kör uğıtmaz kiçe

kanı '**ilm-ü kır'an üni** az çıça (K.B. 6483)

köngüller katıg boldı til yumşadı

könilik özi bardı qaldı yıdı (K.B. 6484)

oğul kız kemişti ata hürmeți

söküş boldı erke *a vucğa atı* (K.B. 6491)

özünğ kulluğa kıl bayat birge küç

qayusın tilese tile qılma üç (K.B. 6500)

tilemedim özke kü çav edğü at

kişi asğı qoldum öz erse ya yat (K.B. 6502)

elig til nışanı munu bu bitig

sanga qoğtum emdi bitip ay tetig (K.B. 6506)

kulunğ men idim sen *kul atı* kul oq

idim sen tüzün sen idilik kıl oq (K.B. 6510)

adaş qoldaşımda umınç bilmedim men

qadaş qılğa yat teg negü teg açayı (K.B. 6582)

tiriglikke tatğı *süçig can sevinçi*

yigitlik teg edğü yok ermiş ayıttım (K.B. 6525)

bayat tapğı qaldı kişi tapğı kıldım

ajun tegre yügrü özümni kürettim (K.B. 6541)

ḳayu til ve ḳılḳ bolur munda tetrü

keçer künke avnıp tiriglikni ıdtım (K.B. 6545)

yigüm ot köki bolsu *yağmur su vî* tap

eğiz ḳum tüneyi tağar ton keğeyi (K.B. 6571)

atı ḳaldı *yalnğuk kişi ḳılḳ* bardı

bu ḳılḳ ḳança bardı uğu men barayı (K.B. 6575)

ḳamuğ eğğü bardı törü öngdi iltti

kişi sonğı ḳaldı ne eğğü bulayı (K.B. 6595)

köni sözde taştın sözüğ söz time

köni egri farḳı örüngli ḳara (K.B. 6622)

bu yanğlıg turur *dünya ḥali ḳamuğ*

ukuş birle körgil açılğay ḳapuğ (K.B. 6445)

bu ḳudret içisi uluğ bir bayat (A.H. 19)

ol ol ḥalḳ talusı *kişi ḳutluğı* (A.H. 23)

oḳıgı kişininğ sevinsün *canı* (A.H. 44)

bilig birle bulnur *sā‘adət yolu* (A.H. 83)

eren körki ‘aḳl ol sünğekniñg yiliğ (A.H. 90)

biligsiz tirig erken *atı* ölüg (A.H. 96)

kamuğ türlüğ işte **biligsiz onğı** (A.H. 115)

biliglig sözi pënd naşihat edeb (A.H. 125)

sanıp sözlegen er sözi söz sağı (A.H. 133)

yeter başka bir kün **bu til boşlağı** (A.H. 136)

telim başnı yidi bu söz **til boşı** (A.H. 138)

başkırtursa bütmez büter **oķ başı** (A.H. 140)

sefih er tili öz başı duşmanı (A.H. 141)

tilindin töküldi **telim er kanı** (A.H. 142)

bükendi ol erke **mürüvvet yolu** (A.H. 150)

keçim ton talusı könilik tonı (A.H. 168)

beķasız erür **bu aķun lezzeti** (A.H. 193)

keķer yıl keķer teg **meze müddeti** (A.H. 194)

bu kün bar yarın yok **bu dünya nenģi** (A.H. 197)

bu aķun ma körmekke körklüg **taşı** (A.H. 217)

ķabi‘atta yigi ‘**adet ‘aybsuzu** (A.H. 249)

birimdin **baķıl elgi** keķ berklig ol (A.H. 254)

bu buķun talusı aķı er turur (A.H. 257)

mü‘minlik nişanı tevazu‘ erür (A.H. 279)

a var asģı ne ol barur sen yalıń (A.H. 287)

ajun tını yılırdı (I, 179)

tağlar suwı aqışdı (I, 186)

közüm yaşı sawrukup kudhı aqar

tağlar başı ilerdi (II, 283)

ajun tını yılırdı (II, 283)

ajun tüni kündizi yelkin keçer (III, 288)

anın **kut kow türi** toğdı (I, 301)

erdem eti tıncıdı (III, 303)

ertiş suwı yemegi

sıtğap tutar bilegi (I, 325)

tengüt xanı yubıladı (III, 327)

eligim arığ kırçatur **oğ başağa** (II, 328)

aŋgar **sağanç küni** toğdı (III, 333)

mende bulnur **sewinç otı** qadhğu atar (III, 374)

ay ewi artuç butaq (I, 377)

ajun küni yulduzı tutçı toğar (III, 378)

bilig eri yağısın nelik sewer (III, 385)

tamğa suwı taşra çıkıp tağığ öter (I, 424)

tükel yağı tōri togdı (I, 456)

oğraķeri tığraķ yemi anıng oğlaķ (I 468)

Belirtisiz isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

neçe kördüm erse **isizler işi**

ozu bolmadı ay biliglig kişi (K. B. 248)

bilig kimde erse **ajun begleri**

törü eçgü urmış **kişi yigleri** (K. B. 252)

kiming kırkıta keçse **tiriglik yılı**

esenleştı erke yigitlik tili (K. B. 364)

munğadıp ayur bir kün oldrup özi

beğük iş **bu beglik işi hem sözi** (K. B. 420)

yime yakşı aymış biliglig sözi

biliglig sözi körse barçın tözi (K. B. 555)

yayığ ermez erse **bu devlet özi**

ne eçgü neñg erdi bu kut ay kozı (K. B. 695)

ilig aydı **eçgü** bu **kalķa yañı**

tusulur bolur halkķa asğı öñgi (K.B. 856)

kalı eçgü bolsa **buğun başçısı**

ķamuđ eçgü boldı anıñ işçisi (K.B. 894)

ķayu başķa kirse **ķuđu ķartısı**

ķuđu teg örünđ ķılđu kōnđlin ķişı (K. B. 1101)

ķimiñđ egri bolsa **kōni tal boğı**

kōni ķılđu kōnđlin yetildi öçi (K. B. 1102)

ölümüğ tıdar erse **dünya neñđi**

bolup ölmegey erdi begler begi (K.B. 1197)

oğul kız isiz bolsa **ķılķı yañđı**

ol isiz ata ķıldı ığtı onđı (K.B. 1225)

munđar menđzeyür körse **öglüğ sözi**

bu öglüğ sözi ol kör ögsüz közi (K.B. 1246)

bayat fızlı bolsa kim erze öze

ķamuđ arzu ni‘metke tegdi tüze (K.B. 1269)

ötegü kerek men bu ģaķlar sanđa

ķişıler tili bolmasa bir manđa (K.B. 1593)

bu baylık tilese **ajun eğgüsi**

kōnilik bile ol anıñ bulđusı (K.B. 1744)

ayur ay ögdülmiş baḡ emdi maṅa

ataṅ emgeki kirmedi *bir* saṅa (K.B. 1792)

begi yarlıḡ bolsa eḡü söze

ḡulı köṅli yükser yazar ḡaḡ köze (K.B. 1809)

meṅilig bolur beg *tükel ḡut başı*

baḡırsaq ḡulı bolsa ḡılsa işi (K.B. 1881)

beg atı bilig birle baḡlıḡ turur

bilig lamı kitse beg atı ḡalur (K.B. 1953)

süçigke süçinse *ajun begleri*

açığ boldı il kün buḡun igleri (K.B. 2092)

buḡun inçke tegse ilig tegmese

begi atı eḡün yaḡılsa basa (K. B. 2180)

u vutsuz yüzi körse etsiz süṅük

u vutsuz özi körse bütmez irük (K. B. 2206)

köni bolmasa işte *işçi başı*

ḡamuḡ egri boldı bu begler işi (K. B. 2210)

maṅa ayḡıl emdi sü başlar ḡişi

negü teg kerek ḡılsa *begler işi* (K. B. 2266)

aķı bolġu artuk sũ başlar kişi

tirilse aᅅgar ötrü **öçrüm başı** (K. B. 2275)

negü tir eşitgil **ıla atlıġı**

tuz etmek kiᅅgüt ay kişi ķutluġı (K. B. 2319)

bu erdem bile bolsa **sũ başcısı**

yaġı sançġa yađġa yaġınıᅅg küsi (K. B. 2329)

yüz ursa yaġıķa **bu sũ başcısı**

ođuġ turġu tün kün kiterse usı (K. B. 2331)

aᅅgar teᅅglese ötrü itse işin

yaġı boynı yençse kiterse başın (K. B. 2352)

yaraşġu yaraġı bar erse yaraş

yok erse yarıķlan bil alşıp küreş (K. B. 2360)

küvense begi hem özi hem ili

olarķa du‘a kılsa **buçı tili** (K. B. 2433)

negü tir eşitgil **kişi alķaķı**

köᅅgül til kiçig tut ay er kıvķaķı (K. B. 2477)

ķalı **yol öğ** bolsa başlap kirip

körünse ġilin barķa yumġı tirip (K. B. 2537)

ķalı yol kesilse **ķapuĝ baŗcısı**

yana ķirĝü bolsa **er at sözçisi** (K. B. 2540)

çıĝay ķılsa kimni **közi suķduķa**

bayutmaz anı bu ajun toklukı (K. B. 2615)

neçe me bilig bilse **begler özi**

bitigçi kerek ol bitise sözi (K. B. 2674)

negü tir eşitgil **bu sartlar baŗı**

ajun tezginiĝ nengke tegmiŗ ķiŗi (K. B. 2745)

negü tir eşitgil ay bilge büğü

biliglig sözi bolsa aŗ teg yigü (K. B. 2785)

köngül til köni tutsa ķılķı bütün

anĝar tegmese **ot yalını** tütün (K. B. 2792)

açıĝ tıdsa işçi **er at köngli** sır

er at köngli sınıs alır begke kir (K. B. 2808)

negü tir eşitgil **aķlar baŗı**

köngülke alıngıl ay çırĝuy ķiŗi (K. B. 2809)

ķalı egri bolsa **bu aŗ baŗcısı**

ķamuĝ egri boldı anıĝ işçisi (K. B. 2860)

yumıtsa ƣalın yig *bu aş oğrısı*

ƣaçan körki kelgey begi tirkisi (K. B. 2861)

ƣayu neŋke kirse *kişi emgeki*

uş ol neŋde boldı canınıŋ köki (K. B. 2907)

muŋar meŋzetü sözledi söz silig

siligler sözi körse barça bilig (K. B. 2908)

ƣayu neŋke kirse *kişi emgeki*

sevüg boldı ol neŋ sevüg can köki (K. B. 2909)

bu yaŋlıg bulunsa *ıdışçı başı*

aŋar birse bolğay ıdışçı işi (K. B. 2911)

ıdışçı arıg bolsa körklüg *yüzi*

anıŋdın siŋer içse içgü ƣozı (K. B. 2920)

negü tir eşitgil *bu şartlar başı*

öz asğın tilep dünya kezgen kişi (K. B. 3002)

negü tir eşitgil *bügü beg tili*

bu beglik işiŋge ol urmış ulı (K. B. 3029)

aƣı bolsa *elgi ajun begleri*

ikigü ajunnuŋ bu buldı töri (K. B. 3034)

negü tir eşitgil *biliglig tilin*

saranlık bile beg yiyümez ilin (K. B. 3035)

ajun feylesufi neñgi bolmasa

neçe tıldam erse kişedi tilig (K. B. 3076)

negü tir eşit emdi *hağan tili*

ajun başlamış bütrü basmış ili (K. B. 3126)

kalı **beg tili** yumşak erse süçig

anı sevdi buğnı uluğ tut kiçig (K. B. 3184)

kişi eğgüsi kılsa ta' at tapuğ

anı hălqta kizler yapar bu қаpuğ (K. B. 3232)

negü tir eşitgil *tejik bilgesi*

tejik bilgeleri çavıkar *küsi* (K. B. 3265)

ne körlüg bolur kör bağırsaqlığın

қадаşқа *қадаş köñgli* bolsa yaқın (K. B. 3298)

esen bolsa ermiş *bu yalñuқ özi*

tilekke tegir ay bağırsaқ қuzı (K. B. 3311)

negü tir eşitgil *kişi öçrümi*

uruğ kesmegüke kisi ol emi (K. B. 3372)

adaş köngli sinsa bolur kır yağı

yağı kayda bolsa bolur miñg çoğı (K. B. 3396)

kişi asğı bolsa kişiğe katıl

kişike tusulmağ kişi asğı bil (K. B. 3406)

kişi yüki yüdse yüdürmese yük

cefa kılsalar bu vefa kılsa şük (K. B. 3427)

qayuda çavıksa *köni beg atı*

añgar bargu andın bulur er qutı (K. B. 3462)

neğü tir eşitğil *saķnuķ başı*

bu dünya işindin saķınmıř kişi (K. B. 3566)

tiriglik tatıǵı bu erse qalı

tatıǵsız turur dünya miñnet yolu (K. B. 3586)

neçe andağ erse *bu dünya ħali*

açıǵ kıлма özke tiriglik yolu (K. B. 3648)

kişi aǵruķa bolmasa bu boğuz

kişi önmezi ol bu aǵruķ boğuz (K. B. 3667)

kişi ħimmeti bolsa umndağ kerek

bayat tapǵı kılsa urunsa yürek (K. B. 3751)

bu dın közi tegse tapuğka qalı

buzıldı bu tapğunğ yıqıldı ulı (K. B. 3918)

halal dünya bulsa **kişi e dğüsi**

bulur iki ajun yigü ke dğüsi (K. B. 3924)

qalı ornasa **bu otun er ili**

i di ök uluğ yas qılur bu qulı (K. B. 4073)

apañ tegse emdi **sü erki** sañga

aqı bol oduğ tur ay ersig tonga (K. B. 4138)

qara qarnı to dsa tili başsırar

basa tutmasa bek özi erk sürer (K. B. 4329)

negü tir eşitgil **sa qanu q başı**

qamuğ türlüğ iştin sa qınmış kişi (K. B. 4406)

lutay ar qışı kesse ar qış toğı

qayun kelgey erdi tümen tü ağı (K. B. 4426)

tözü halq se ver ol kisi körkini

me ger **teñgri fa zlı** küdezse anı (K. B. 4494)

adaş qoldaş erdeş qadaş aqları

bolur erse körgü barıp işleri (K. B. 4579)

serilse *kişi köngli* kitti tatıg

yaqınlık yıradı kesildi asıg (K. B. 4611)

negü tir eşitgil *otaçı sözi*

munıng ma' nısı uq tirilgil kızı (K. B. 4631)

negü tir eşitgil *ıla erkini*

tapuğçı törüsin ayır kör anı (K. B. 4752)

köngüldin çıkargu kamuğ dünyasın

añar ötrü kirse *bayat sevgi* cın (K. B. 4808)

negü tir eşitgil *u kuşluğ tili*

kamuğ nengke yangzağ bu ol söz ulı (K. B. 4983)

yanut birdi ögdülmiş aydı kiçe

yaruk dünya meñgi tünerse çiçe (K. B. 5018)

negü tir eşitgil *böke ya vğusi*

ukuş birle yağmış ajunka küni (K. B. 5043)

neçe körklüg erse *kağun taş yüzi*

yıdı ya beğzi ya meñgi tözi (K. B. 5110)

munıng şükri kılgu bu kün ay ilig

*bayat halkı*nga bolğıl eçgü silig (K. B. 5194)

buḍun kılķa tenġsiz bolup artasa

körü ıḍma itgil kısa tut basa (K. B. 5198)

apaṅg bolsa *begler kılınçı* isiz

isizler küçeyür buzar eḍġü iz (K. B. 5226)

negü tir eşitgil *buḍun başcısı*

törü birle ilde yaḍıġlı küsi (K. B. 5287)

elig tarlıķa bolsa eḍġü yime

kılınç artatur kör muṅaḍıp bu ma (K. B. 5525)

negü tir eşitgil *uķuṣluġ tili*

saṅga ötler emdi eşitse ķalı (K. B. 5394)

ķayu il begi bolsa eḍġü köni

bayudı ol il buḍnı toġdı küni (K. B. 5544)

negü tir eşitgil *böke ya vġısı*

bayusa baş egmez buḍun yuvġası (K. B. 5523)

negü tir eşitgil *üç ordu ķanı*

at eḍġü tile ay ölüġli ķanı (K. B. 5569)

kiminġ köṅli kimke bākın bolsa çın

aṅgar bütġü özke yaķın bolsa çın (K. B. 5620)

negü tir eşitgil *kişi tildemi*

ķamuğ kılgu işke kıngeş ol emi (K. B. 5651)

munğar eymenür men ay ilig ķutı

yongaglı yongasa *bu yalınğukıti* (K.B. 5869)

negü tir eşitgil *kişi edğüsi*

könilik bile halkķa yağmış küsü (K.B. 5891)

bu yanglığ beg erse *budun başcısı*

menğilig bolur buğnı il barçası (K.B. 5945)

negü tir eşitgil *biliglig sözi*

bilig ol kiterdeçi köngül tozı (K.B. 5980)

yıl ülgı yaz erse kiçig erse er

ķızıl körse barça yağız körse yir (K.B. 6007)

yıl ülgı yay erse tüşegli yigit

sarığ al tüşese ya kürküm ögit (K.B. 6009)

yıl ülgı küz erse er erse orut

ķara körse tağ ya ķuđuğ körse üt (K.B. 6011)

bayat fażlı kimke yetilse tükel

bulur iki ajun bolur edğü ģal (K.B. 6193)

ayur uş *kaşaım* maŋga *kađmıŝı*

bu erdi neŋgi uş turu kađmıŝı (K.B. 6323)

edebler başı til küdezmek tiyür (A.H. 130)

kölüm kumı kopsa kağı tamıg iter (III, 137)

tınar kağı atatsa *kasrak sıpı* tay (III, 158)

3.1.1.2.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Belirtisiz isim tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun bir ögesi olarak kullanıldığı görülür.

3.1.1.2.1.1.1.1. İsim Fiil Grubunun Öznesi

bayat tapgıŋga bu ulanmış özüm

kişi tapgı kağmak yararmu tüzüm (K. B. 3696)

3.1.1.2.1.1.1.2. Zarf Fiil Grubunun Öznesi

seniŋde *bar erken yigitlik küçi*

yaıa kılma ta'at tapuğ kıl tuçı (K. B. 362)

ilig bir kün *oldrup özi* yalŋguzun

evin kıldı hağı irikti özün (K. B. 765)

kağuldı ilig kitti emgekleri

buğun asğı arttı *yenip yükleri* (K.B. 1654)

tüzüldi törü hem itildi ili

ilig inçke tegdi *beķip il ulı* (K.B. 1772)

öküş me eşittim bu til sözlemiş

köñgöl sırrı açlıp erin başlamış (K. B. 2517)

urup berge başı büter terk söner

tilin sökse bütmez açığı yılın (K. B. 2580)

negü tir eşitgil ay köñgli oduğ

yağı yası tegrüp tokımış yoduğ (K. B. 4189)

hazine, haşem sü idisi bolup

tirildi bir ança tilekin bulup (K. B. 5152)

ödhiķ otı tutunup

öpke yürek kağrulur (II, 144)

3.1.1.2.1.2. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasının cümlede belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

irinçig kışığ sürdi yazkı esin

yaruķ yaz yana ķurdi *dēvlēt yasın* (K. B. 65)

aķı şuretin kim köreyin tise

kelip körsü **haķan yüzini** usa (K. B. 104)

yori ay biligsiz iginġni ota

biligsiz otın sen ay bilge ķuta (K. B. 158)

öküş sözleme söz birer sözle az

tümen söz tügünün bu bir sözde yaz (K. B. 172)

biligligke sözledim uş bu sözüm

biligsiz tilini bilümez özüm (K. B. 202)

ilin itmiş ötrü bayumış ķara

ķara baylıķın ķılmış özke tura (K. B. 256)

uķuş azın azlanma asġı öķüş

bilig azın azlanma erke kūsüş (K. B. 305)

bu tört neġ azın azķa tutma negü

bügü sözlemiş söz eşitgü öġü (K. B. 306)

ķatıġlan yaġılma **könilik yolın**

yigitlik yava ķılma asġın alın (K. B. 360)

otuz yıġmışın yandru aldı elig

negü ķılġay altmış tegürse elig (K. B. 368)

uķuş ötgünür kör bilig bildürür

yayıĝ d nya k l n sa ga u turur (K. B. 398)

k lumaz  z m *bu kamuĝ il i in*

ma ga er kerek tir bilir i  ba ın (K. B. 422)

u u luĝ biliglig beg ermi  amul

tiler ermi  *erdem i ilerin* ol (K. B. 469)

u u  k drini hem u u luĝ bilir

bilig satsa bilge biliglig alır (K. B. 470)

bilig k ym ini biliglig bilir

u u  a aĝırlık biligdin kelir (K. B. 472)

neg  bilge til e *bilig k drini*

bilig kayda bulsa biliglig alır (K. B. 473)

  di boldı ha ib iligke s zin

a a aydı *ay toldı k l  t zin* (K. B. 568)

ayu birdi k l n k l n i ya ın

sayu birdi bilgin *u u  te in* (K. B. 569)

kamuĝ i te i me serin  z tutun

serinse bulur  ul *bu beglik  ur n* (K. B. 588)

bu k nde naru sen  ıyılma tap n

tapınsa öter beg *tapuğcı haķın* (K. B. 597)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

münüm erdemim barça aydım *atı* (K. B. 720)

bu eğgüg bilir ol kişi eçgü tip

asığlığ erürin munı ķılgu tip (K.B. 897)

bu ay toldı halin eşitti ilig

ölüm tutğakı ig tegürmiş elig (K. B. 1067)

oğul ķızda ötrü ata yir etin

oğul ķız atamaz *atası atın* (K.B. 1166)

eşitti oğul kör *atası sözün*

til açtı ataķa evürdi yüzün (K.B. 1184)

bilir erding emdi *cefaçı ajun*

cefa ķalgusın sen usanding özün (K.B. 1237)

eşitti kör ay toldı *oğlı sözün*

kötürdi elig kökke tiktı közin (K.B. 1249)

küdezildi kimni küdezse idı

tilek buldı *nı'met talusın* yidi (K.B. 1271)

ķayu ķul bayatķa mansa turup

bela kaçgu kapġın öziñge tudı (K.B. 1272)

özünġ otka atma bu dünya üçün

kişi neñgin alma küçeme küçün (K.B. 1284)

bu iki kılıqtın ıduk kut kaçır

ol erke ***çıġaylık yolını*** açar (K.B. 1335)

bor içme zınağa katılma hāzer

bu iki ***çıġaylık tonını*** keçer (K.B. 1337)

bayat yarlıġın sen ağır tut ağır

iligke tapuġ kıl isingil baġır (K.B. 1407)

siziksiz ölüm bir kün ahır kelir

tirilmiş bu canlıġ canın alġalır (K.B. 1472)

çıkaradı ***atası bitigin*** oġul

iligke ötündi kör aķru amul (K.B. 1556)

keçürdi yime ök ***ata kađġusın***

yaķın kıldı özke ***kişi eđġüsın*** (K.B. 1565)

ata pēndini sen katıġ tut katıġ

ķutađġay kününġ birge künde tatıġ (K.B. 1568)

büte boldı ***ilig yüzın*** körmedim

saşınç  adı u birle yorıp k lmedim (K.B. 1587)

ilig yarlı ını eşitti  z m

k n m ed   boldı yarudı k z m (K.B. 1589)

ki i emgekini bil mez ki i

t kel u  bolur bu ay il i ba ı (K.B. 1598)

 temi  bolayın *atası     n*

 ılayın * i ilik ba ırsaklı  n* (K.B. 1634)

neg  tir eşitgil avı   a s zi

a v   a s z n tut unıtma  ozı (K.B. 1638)

a  ar ma bu k n  ıl   ed   yanut

ol ed   yanut n bu bulsu anut (K.B. 1688)

kerek yat kerek *d  nya tezg n* y   r

neg  erse  ı met sa  a ol teg r (K.B. 1742)

sen  k bir manga k    amu  ed   e

elig *asraklar y  kin* y     e (K.B. 1785)

bayat birmi  n      tı umaz k   n

ya ız yir ya ıl k k tirilse    n (K.B. 1800)

ba  r sold n      n   m      n     n

ḱamuġ iş yaraġın bilir ***heṁ öğın*** (K.B. 1857)

baġırsak tapuġcı tükel ol bolur

öz asġın ḱoḱup kör ***beg asġın*** ḱolur (K.B. 1879)

ilig aydı aytıġlı muṅluġ bolur

özi bilmedükin anıṅdın ḱolur (K.B. 1909)

bu beglik işin barḱa begler bilir

törü öṅdi ḱılık yaṅ olardın kelir (K.B. 1931)

anasında toġsa toġar beglikin

körü öġrenür ***iş*** bilür ***yiglikin*** (K.B. 1932)

bilig birle begler buḱun başladı

uḱuř birle ***il kün işin*** işledi (K.B. 1952)

bilig birle başlar ḱiři ***iş başın***

uḱuř birle uḱsa öṅarur işin (K.B. 1967)

bu küḱkey ḱiři kendü beglik yimez

bu küḱkey küḱini buḱun kötrümez (K.B. 2030)

yaġı ḱalmaġusın ḱılınḱı ḱılur

yaġı bu yaġıda negü aḱrukı (K.B. 2067)

ḱara teṅsizın barḱa begler iter

begi kılsa tēngsiz anı kim yeter (K.B. 2107)

bu begler kapuğın siyaset bezer

siyaset bile beg ilini tüzür (K.B. 2130)

isizke siyaset yoritgu kerek

bu dūn bulganuķın siyaset süzer (K.B. 2131)

sakınuk kişi işte saklık kılur

yarağısızķa yakmaz *iş oğrın* bilür (K. B. 2192)

ferişte, bitir *ķul negü ķalmıřın*

içi ötrü aydur yarın ol işin (K. B. 2228)

ağın ma iki nēng kapuğ ķörki ol

beğütür *beg atın* açar ķutķa yol (K. B. 2554)

bağırsak tapuğçı *beg asğın* tiler

beg asğın tilegli begin çın sever (K. B. 2608)

elig sunsa erdem bile er tegip

ulug tağ başın yirke ildrür egip (K. B. 2647)

bitigçike aygu kerek *iç sözün*

küdezse bitigçi öküş ya azın (K. B. 2675)

ķamuğ il işin barça itgen bitig

bitigin tutar *il kirişin* tetig (K. B. 2707)

kümüş körse altun aṅgar arsıkar

iḋsi başın yir ya baş alsıkar (K. B. 2726)

bağırsak tapuğcı *beg asğın* tiler

teṇi canı malın begiṅge ular (K. B. 2728)

bu erdi ay ilig özüm bilmişin

ayu birdim emdi *köṅgöl bulmuşın* (K. B. 2879)

ülegü neṅg er tutgu begler qalın

kaçan qolsa tutğay *yağısı ilin* (K. B. 3030)

bayat tapğı birle özin emgetür

tapuğ birle *yazuq igin* emletür (K. B. 3149)

qadaşım barını ötündi özüm

kelirmü ya kelmez açılmaz sözüm (K. B. 3158)

ilig me bitisü öz elgin bitig

oqısu *ilig yarlıgın* ol tetig (K. B. 3178)

esen barmu erki et öz inçlikin

negü teg yüder erki *öḋlek yükin* (K. B. 3198)

qadaş qaḋğuların qadaş yimese

adın yat kaçan yir kadaş bolmasa (K. B. 3336)

hava nefis boyunun sığu keç katıg

özünge ötrü bulsa tapugda tatıg (K. B. 3342)

oğul kız atasın suyurkağı ol

oğul kız atası yimi ağı ol (K. B. 3388)

bağırsak kadaşım sen ök sen yakın

kingeş bir ötegil *kadaşlık hakan* (K. B. 3483)

müşülman işin it munğınğa yara

bayat birge uçmak kör ornuñg töre (K. B. 3503)

bedel kıldı ebdal nenğın hem malın

bakıp koğtı zahid *bu dünya ulın* (K. B. 3563)

ıdı yakşı aymış biliglig büğü

biliglig bügüler sözün tıñlağı (K. B. 3594)

tükel avçı it teğ et özke bakın

semiz bolsa bilmez *ıdısi hakan* (K. B. 3601)

tişi şuhbeti me *bu erlik otın*

öçürmek üçün ol birer sa' atın (K. B. 3608)

büte boldı munda tiriglik yidim

öd öðlek ıdıp *nefs butını* sıdım (K. B. 3635)

‘azabka atıg or umın rametin

tapuğ ıl yetürgil *bu ulluatın* (K. B. 3651)

bu iki ara boldı ullu bilin

bu ol yol yanğılma *bu ulluyolın* (K. B. 3669)

bayat yarlıgın ıl özüñg ulluı

uçup kir sarayka erejin salın (K. B. 3672)

yaın bolsa köñglün yıra yir yaın

yaanlı vefasın köñgülke baın (K. B. 3705)

men emdi bu almış tiriqlik ıdıp

bayatım sevinin tiler men tapıp (K. B. 3794)

miñge dğüg adaını tutgına sen

yaanğnı bir ök yolu tutğıl esen (K. B. 3806)

öz asğın tilegli işimü bolur

kişi ol bolur kör *il asğın* olur (K. B. 3931)

eşitmiş sözüg sen eşitmedük it

közüñg körmişin sen körünmedük it (K. B. 4062)

bu urka tegürse tapuğıg bu beg

ötedi *tapuğçı haşın* öggü teg (K. B. 4071)

uluğlukka tegse ukuşsuz kişi

içisi başın yir ay ilçi başı (K. B. 4078)

birisi *bu begler sözün* tutğu beg

küdezgü anı öz sevüg canı teg (K. B. 4120)

içi yakşı aymış biliglig büğü

bügüler sözün uçuz tutmağı (K. B. 4177)

uluğlar sözün tut yumuş kıl yügür

uluğ sözi tutsa tilekke tegir (K. B. 4179)

ozundın kopar ol ajun bulğakı

ozunçı başın kes ay ersig akı (K. B. 4213)

bu iş tuş yükin yüd sıma könglini

sözümni unıtma küdezgil munı (K. B. 4264)

buşı birle bolma yime keğ yakın

kalı buşsa buzğay *yaşanlık haşın* (K. B. 4292)

negü tir eşitgil *kara kılkanı*

sınap sözlegüçi kişi barkını (K. B. 4326)

otaçı unamaz *mıçazım sözün*

mıfazzım otaçık evrer yüzün (K. B. 4364)

bu tüş ııımi körgil bağırırak bayat

kulı edgüsin koldı birdi ayat (K. B. 4370)

tözü halk sevir **ol kisi körkini**

meğer teňgri faşlı küdezse anı (K. B. 4494)

küçinŋe teňgeşi yüdürgil yükin

ayıtğay seninŋdin **bayat erkligin** (K. B. 4528)

barıŋ tap kıl emdi **beg atın** alın

saķınç kışğa tutğıl sevinçin salın (K. B. 4550)

bu et özke birme tilek arzusın

tilek bulsa yiyür **içisi başın** (K. B. 4563)

özünŋ tab ını men ayayın yora

kızılı sarıŋlı örünŋli kara (K. B. 4632)

ay könŋlüm yarukı haķıķat yaķın

sözüm ma ınisin uķ yime keğ saķın (K. B. 4679)

tutayın sen aymış **ilig tapğını**

tükel bildim iş tuş buğun kılķını (K. B. 4699)

açıp körse erdinŋ **kara yir katın**

ne ödrüm talular yatur inçıkın (K. B. 4722)

özüm koğtı *dünya tilek arzusın*

tilekim tükendi kesildi sözüm (K. B. 4732)

yorı *iki ajun iğisin* tile

nerek dünya ‘uçbi ikigün bile (K. B. 4742)

koğu birgü *dünya tilek arzusın*

anın bulsa ‘uçbi orun eğgüsin (K. B. 4802)

bu dünya işin koğmağınça tükel

kılumaz *bu ‘uçbi işin* ay ınal (K. B. 4805)

negü tir eşitgil ıla erkini

tapuğcı törüsün ayır kör anı (K. B. 4752)

ağırlık tilese ayu birdi yol

uçuzluğ yolın ma seçe birdi ol (K. B. 4856)

yanut birdi ögdülmiş aydı tilin

özüm uçtı emdi *könilik yolın* (K. B. 4874)

anı koğtı tuttı *könilik yolın*

kirür men könilikke köndüm bilin (K. B. 4994)

ağırlar men emdi *ilig yarlığın*

ziyaret kılur men bolur men yakın (K. B. 5001)

bayat birdi barça saṅga eḡlülük

bu eḡgü yolın aç maṅga ay külük (K. B. 5130)

anı kıl tutaşı tirilgü orun

bu ajun neṅgin koḡ aṅgar yüz urun (K. B. 5189)

uḡşluḡ kim erse anı tut yaḡın

biliglig sözün tut küḡezgil ḡaḡın (K. B. 5229)

yaḡız yir özele önügli evin

tirip sen tolular sen **ḡaznaḡ evin** (K. B. 5365)

ite tur süze tur **bu il işlerin**

buḡun inḡke teggey özüṅ me yarın (K. B. 5504)

iḡ ilde kötürgil **buḡun küçlerin**

taşırtın arıtḡıl **ḡaraḡçı barın** (K. B. 5547)

buḡun bulsa ötrü **begi eḡgüsin**

begi bulsa inḡlik yorıtısa küsin (K. B. 5585)

eşitti kör öḡdülmiş **ilig sözün**

sevindi ilel tip yaruttı közin (K. B. 5622)

tapuḡ kıldıṅ artuḡ baḡırsaklıḡın

ötediṅ maṅga sen **tuz etmek ḡaḡın** (K.B. 5889)

bu yaṅlıḡ kişi ol kişi yaşıḡı

kişi yaşıḡın sen yaḡı bil yaḡı (K. B. 5304)

yirindi ajunuḡ süründike ıoı

bayat birge anda *tü ni‘met yigin* (K. B. 5327)

küçüṅ yetmişin kıl inanma maṅa

takı ıalsa yarı kılayın saṅa (K.B. 5937)

kalık tüḡdi ıaşın tünertti yüzin

tutup badı *barça kişiler közin* (K. B. 5670)

özüm körmedi *bu ajun malını*

ya eḡü isiz *bu kişi halını* (K. B. 5751)

çıḡayın tirilse kişi neṅsizin

bayusa ıoıur ol *kalınç eḡüsin* (K. B. 5755)

baıa kör sen emdi *ilic eḡüsin*

özünḡ buldı ni ‘met yigü keḡgüsin (K. B. 5769)

kiminḡ sen aşın yise sen kıl işin

baḡırsaklık artur *halal* yi *aşın* (K. B. 5796)

küçüṅ yetmişin kıl inanma maṅa

takı ıalsa yarı kılayın saṅa (K.B. 5937)

uķup kirdi aydı negü aymışın

ķadaşı anıḡdın yumuş ığmışın (K.B. 5959)

tükel yörmedinḡ *tüş yörügin* maḡa

eşitgil bu түş men yöreyin saḡa (K.B. 6051)

negü tir eşitgil uķuşluḡ bügen

bügenler sözün sözke ul түp tigü (K.B. 6061)

usayuk bu yalnḡuk bilir ölgüsin

özindin kitermez *usallıķ usın* (K.B. 6075)

köni bol yitürme *könilik yolın*

bu yol iltge arzu tilekke bilin (K.B. 6088)

ķalı sevmes öz kör *bu dünya neḡi*

tü ni' meṭ *talı yüz ķalıncın yaḡın* (K.B. 6151)

baķa kördi ilig kör ögdülmişig

tüşük kördi *köḡlin ol eḡü kişig* (K.B. 6226)

bu künde naru sen taşırtı turup

buḡın küçlerin kör bağırsak bolup (K.B. 6259)

ayur tur *ķadaşıḡ gürin* körgile

ziyareṭ ķılıp sen yana yaḡıla (K.B. 6298)

turup bardı kördi **ḡadaşı ḡürin**

ḡuçup yıḡladı yaşı saḡtı barın (K.B. 6299)

ölüg pḡendini baḡ ayur kör mini

ölüm tuttı bardım tutar uş sini (K.B. 6316)

sen alḡıl bu reḡve **ḡadaşıṅ özün**

munıṅ birle üşḡür tilese yüzün (K.B. 6326)

ḡadaşıṅ ḡoḡup ḡaḡtı **dünya neṅün**

örüm keḡtı arpa yidi öz teṅün (K.B. 6334)

iḡi yaḡşı aymış buḡun başlar er

bilig birle **il kün işin** işler er (K.B. 6342)

oḡıdı ilig bir kün öḡdülmişig

ayıttı buḡun ḡalı **il kün işig** (K.B. 6347)

ḡalal yitti barḡa ḡaram üstedi

ḡaram yigli köṅḡün ḡara kir tudı (K.B. 6457)

temam eḡḡuvan teg kıızıl meṅḡzim erdi

bu kün **zaḡḡeran urḡın** eṅḡde tarıttım (K.B. 6529)

ajun bütrü tuttum şikender tutarḡa

tükel nuḡ yaşın men yaşadım yaşattım (K.B. 6548)

hərishlıq igininġ emin kim bilür (A.H. 310)

üküş kıl *ol erninġ şenasın* tile (A.H. 336)

yazu kluġ kişininġ yazu kın keçür (A.H. 337)

ol işninġ öñginini sonġını sakın (A.H. 370)

edibninġ yiri atı yüknek erür (A.H. 493)

eger bilse kaşğar tilin her kişi

yamar suwın keçelim (II, 5)

terñgük suwın içelim (II, 5)

ölüm otın içürdüm (I, 47)

bolğıl kişiġ *begler katın* yaxşı ulan (I, 64)

yamar suwın keçmediñġ (I, 79)

közüm yaşın yamladı

bağrım başın emledi (III, 85)

erdem yasın kırıştı (II, 97)

alplar başın toğradım (I, 126)

ertiş suwın keçsedi (I, 155)

bilge eren sawların algıl ögüt (III, 155)

eren essin ? aşuttum (I, 210)

bilnip *ajun emgegin* tükel ukar(II, 228)

begler begin azıttı (II, 234)

ıla suwin ketçimiz (III,235)

mıñğlaķ elin atçımız (III, 235)

bağrım başın kırtadım (I, 272)

kişi ıñın elikledi (I, 307)

tenğüt begin yağıladı (III, 325)

boyun suwin kızıl sağıdı (III, 325)

furxan ewin yıktımız (I, 343)

budhruç kanın irtelim (III, 356)

basml begin örtelim (III, 356)

alplar başın ol yuvar (III, 393)

mıñğlak erin bıçtımız (I, 434)

oğraķ süsin kıytarğan (I, 516)

yağı otın öçürgen (I, 522)

Belirtili isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ķılıķ ursa bıçsa *yağı boynını*

törü birle tüzse ili buğnını (K. B. 286)

tiler erdim emdi bu yaŋlıđ kişig

uğu barsa kılsa **bu beglik işig** (K. B. 571)

öğinde keçürse **bu beglik işin**

anı yetse bolmaz eğerse kuşın (K.B. 2094)

süsin keğ küdezse til içğınmasa

süsi az öküşin yağı bilmesa (K. B. 2350)

negü tir eşitgil kör ilçi bğü

bğü sözlerin bulsa aş teg yigü (K. B. 2424)

biri **beg sözini** katığ tutsa berk

ikinçi havaşka ukuş kılsa örk (K. B. 2504)

kapuğda çıkarsa liv aş tirkini

körü tüz ületse **begi körkini** (K. B. 2551)

yime aytu tursa **er at hallerin**

açı hem tokı ya tonın oprakın (K. B. 2564)

kayu türlüg er me sözün sözlese

anı uksa bilse yana kizlese (K. B. 2642)

elig sakışın bilse artuk yete

bırsursa ögi köngli sakış tuta (K. B. 2782)

toğardın batarğa bir örlem yir ol

vêfa birle bilse *yaqınlık haqın* (K. B. 3706)

kerek emdi begler *tapuğcı kılın*

biligi tênginçe beğütse *ulın* (K. B. 4079)

tiriglik uzunın tiler erse sen

aķı bol tuz etmek yitür usa sen (K. B. 4279)

kerek emdi kılğa özi kulluķın

tükel kılgu bulsa *bayat tevfiķın* (K. B. 4857)

munğar menğzetür emdi bilge sözın

negü tir eşitgil *bu tüpi tözin* (K. B. 5024)

baķa barsa yetrü *ajun ħalini*

enğip ħalgu taņglap kör ukşa anı (K.B. 6390)

eger bilse *kaşğar tilin* her ķişı

yamar suwın keçelim (II, 5)

3.1.1.2.1.2. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Belirtisiz isim tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim – fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil gruplarında, bu grubun belirtili nesnesi olarak kullanıldığı görülür.

3.1.1.2.1.2. 1. 1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

usa ev kıızı al elig tegmedük

seniñde ağın er yüzün körmedük (K. B. 4477)

kişi köñgli bilgü tanuğ erdi til söz

köñgöl til ala boldı kimke büteyi (K.B. 6579)

aya *şahım erdemlerin sanağan* (A. H. 59)

şamuğ *kazğanığlı ajun malını* (A. H. 273)

köp ilni körür biz *edib sözini*

bile *bilmegendin* ular özini (A. H. 505 – 506)

3.1.1.2.1.2. 1. 2. Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

negü tir eşit *dünya ‘aybın bilip*

sanga sözlegüçi ukuštın alıp (K.B. 1407)

nelük keldiñg erki olarnı kodup

buçın yüklerin sen boyunğa *yüğip* (K. B. 3305)

turup keldim emdi köreyin tiyü

saķınç kađđu bağın yöreyin tiyü (K. B. 3307)

sini birle bolsa kör asğı öküş

öz asğın tilerke kiñgeşmez ukuš (K. B. 3490)

öz asğın tilegli öz ülgü için

yarağlığnı teŋsiz turur tir küçün (K. B. 3494)

ajun tezinür men *tilekin uğu*

ara aç yatur men arala toğu (K. B. 3596)

bulup dđnya malın yiyü bilmeſe

saķıſ tegdi ũlgi ağır yüğgüke (K. B. 3927)

yavuz ermez emdi *bu dđnya kutın*

bulup tirlü bilse ķopursa atın (K. B. 3975)

bu dđnya iſin ķođmađınça tükel

ķılumaz bu ‘ uķbi iſin ay ınal (K. B. 4805)

il itgü budun süzgü aſnu turup

bu iç taſ yoriğlı yarağın ķörüp (K. B. 5495)

isiz yolķa tartđay iligni isiz

isizler iſini tüzüp ķođđa iz (K. B. 5739)

il asđın buzup sen öz asđıŋđ ķođup

ne eçgü tiler sen bu yirke uçup (K. B. 5747)

ħaris todmaz *ajun nenđini tirip* (A. H. 305)

‘adavet ķökini *kazıp* sen ķöçür (A. H. 338)

ödhlüğ ıſın bilip tur ança anđar tirengil (III, 233)

3.1.1.2.1.3. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasının cümlenin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yuluğ kıldı malı tēni canını

yala vāç se vīnçi tiledi köni (K. B. 52)

bular erdi din hem şeri‘ at köki

bular yüdti *kafīr mūnafīk yūki* (K. B. 59)

toğardın ese keldi öngdün yili

ajun itgüke açtı *uštmaḥ yolı* (K. B. 63)

yağız yir yaşıl torqu yüzke badı

ḥıṭay arkışı yağtı *ta vḡač eḡī* (K. B. 68)

bulıt kökredi urdı *nevbē tuğı*

yaşın yaşnadı tarttı ḥaḡan tuğı (K. B. 86)

bilig ma‘nisi bil negü tir bilig

bilig bilse ötrü yırar erde ig (K. B. 156)

büğü bilge begler buḡunḡa başı

ḡılıç birle itmiş *biligsiz işi* (K. B. 223)

munḡar menḡzetür söz sınamış ḡişi

sınamış kişi bildi **il kün işi** (K. B. 245)

bu kün me kim eçgü atansa kişi

olar boldı aşnu ol **eçgü başı** (K. B. 253)

ukuš birle aşı atanur kiři

bilig birle begler iter **il işi** (K. B. 303)

kıtab atı urdum kıtađđu bilig

kıtağsu okığlıka tutsu elig (K. B. 350)

köni yol öze tüz tuta bir mini

suçulma meniñdin **bu iman tonı** (K. B. 393)

ajunğa badı kör **tükel kıt kırı**

kozi birle kıtlıp yorıdı böri (K. B. 461)

bu ay toldı aydı ay hacıb kıtı

eşittim **bu kün toğdı ilig atı** (K. B. 526)

yana aydı hacıb sen emdi yorı

sevinçin tirilgil badıñg **kıt kırı** (K. B. 553)

bu mundağ kişiler bolur ıdı kız

bu kız kızlıkı kıldı kız **atı kız** (K. B. 564)

ilig aydı uktum açıldı sözünğ

yazuḡ ‘*uḡri* ḡoldunḡ ḡutuldı özüḡ (K. B. 671)

ḡayu neḡ emitse kör egri bolur

ḡamuḡ egriler *isiz urḡı* bulur (K.B. 806)

tapınsa tapuḡcı begiḡe ḡalı

ḡatıḡ tutḡu begler *se vıḡ yolı* (K.B. 842)

ḡayunı ayurlar *könilik yolı*

negü teg bolur bu könilik ulı (K.B. 861)

ilig aydı eḡḡu tuḡı öḡdilür

müni bu isizler ara saḡlanur (K.B. 909)

kiḡi ḡalḡa isiz körür men közün

ereji az ol kör öküḡci uzun (K.B. 926)

ajun erki bulduḡ uzun bolsu yaḡ

erej eḡḡu birle esen bolsu baḡ (K.B. 940)

sözin kesti açtı aḡı ḡaznaḡı

üledi öküḡ neḡ *çıḡaylar ḡaḡı* (K. B. 1034)

ajun malı tirdi özüm suḡluḡun

ḡalır neḡ barır men bu kün yoḡluḡun (K. B. 1119)

iḡi eḡḡu tuttuḡ bu öḡke tegi

ķamuę arzu birdiņg **bu dūnya yigi** (K.B. 1259)

ķamuę eđęu isiz **bayat hūkmi** bil

bayatķa inanęıl anıņg tapęı kıl (K.B. 1279)

sözüg barķa tıņgla yime bütme terk

kōņęül sŗrı açma ķatıę kizle berk (K.B. 1301)

ķiři yası ķolma özünę kılma yas

neķe eđęülük kıl ķava arzu bas (K.B. 1315)

negü tir eşitgil sınamış ķiři

sınamış ķiřiler bilir **iş başı** (K.B. 1336)

sözın keçti ay toldı aydı oğul

unıtma saņga **söz kereķi** bu ol (K.B. 1339)

uzun ķiķ yaşağıl ay ilig ķutı

öküş il aşağıl **bu beglik atı** (K.B. 1350)

bağırsak ķiřiniņg sözi tut **sa vı**

bu söz sa v saņga bolga devlet a vı (K.B. 1358)

bağırsak ķiři ol ķiřide ķını

bağırsak sözi tut beğütgey sini (K.B. 1359)

özünę otķa atma bu dūnya üçün

hava boynu biçgil et özke öçün (K.B. 1375)

yakın tut özünge *kişi edgüsi*

isizdin yırak tur tokığay yası (K.B. 1378)

anasında toğsa atansa atı

müşafır bolup mindi *ödek atı* (K.B. 1388)

kişi nengi alma yime tökme kan

bu iki yazukça ulır çıkça can (K.B. 1395)

munğar menğzetü aydı şa'ir tili

bu şa'ir sözi kör açar *söz yolu* (K.B. 1421)

haramka katılma yime kılma küç

kişi kanı tökme haşım kılma öç (K.B. 1433)

ata pendi tuttı yorıdı köni

kutı künde arttı yaradı küni (K.B. 1566)

sağındı kör *ay toldı erdemleri*

ayur ay diriğa ol erde eri (K.B. 1574)

ikinci uvut ol üçünçi köni

bu üç neng bile er bulur *kut küni* (K.B. 1660)

atasın yitürdüm munuķı oğul

ata ornı tuttı bulup eçgü yol (K.B. 1685)

beginęe yarağlığ körünse ęulı

ağar ötrü açęu *aęırlıķ yolu* (K.B. 1756)

bayat fażlı kolęu kerek ęul ęamuę

bayat fażlı bolsa açıldı ęapuę (K.B. 1811)

bu saķlık bile arttı begler ili

usallık körü buzdı *beglik ulı* (K.B. 2021)

bu saķlık bile sen *yağı boynı* yenę

buğunka törü ęıl tiril kiğgrü inę (K.B. 2022)

bu saķlık bile sanętı begler yağı

usallık bile buzdı *beglik bağı* (K.B. 2026)

ķılıę baldu boldı *bu il saķcısı*

ķılıęın alır il buğun basęısı (K.B. 2140)

buğunka asığ ęıl bolup ęılma yas

ķılınę eçgü tutęıl *isiz yası* bas (K.B. 2161)

uıut kimde bolsa ęamuę işni ur

uıut birle yalęguk *otun ķapęı* tur (K. B. 2202)

bitig bilmez erse apa oğlanı

negü bilgey erdi *yıl ay kün samı* (K. B. 2225)

begi edgü bolsa ne köngli tili

tutar işçileri *könilik yolu* (K. B. 2244)

boş azad kişi barça edgü kılı

sen edgü kılı aç *könilik yolu* (K. B. 2307)

kişilik kılurka kişi bol tuşı

kişi mundağ urdı *kişilik ulı* (K. B. 2308)

aş içgü tuz etmek yaðar *er atı*

aş içgü turur bu tiriglik otı (K. B. 2318)

eñg aşnu yağıka kerek hile, al

bu hile, bile kıl *yağı meñgi* al (K. B. 2356)

bu il bağı örki bu iki tüzer

bu iki birikse anı kim üzer (K. B. 2419)

saķınuk arığ din idisi kişi

irinmez kılur *barça yalñguķişi* (K. B. 2462)

negü tir eşitgil uķuşluğ tili

uķuşluğ tili açtı *mā'ni yolu* (K. B. 2521)

iki neñg beğütür *bu begler ça vı*

ilinde tuğı kör törinde livi (K. B. 2553)

tapuğsak bir özkey bağırsak kılı

bekütür yarı künde **beglik ulı** (K. B. 2571)

öz asğı tilemez bağırsak bolup

beg asğı tiler künde edğü qolup (K. B. 2572)

ayu bir maᅡa **bir bilig söz uzı**

yalavaç ıdur ildin ilke özi (K. B. 2594)

negü tir eşitgil közi toq kişi

közi toq kişi boldı **baylar başı** (K. B. 2614)

tükel bay bolayın tise belgülüg

köᅡgül baylıķa qol ay ersig külüg (K. B. 2618)

qalı içtiᅡ erse esürgü süçig

köᅡgül sırrı açtı çıkardı içig (K. B. 2658)

aya er atanmış biliglig bögü

köᅡgül sırrı artuq katıg kızlegü (K. B. 2689)

negü tir eşitgil bu beytig oqı

köᅡgül sırrı kızle ay köᅡglüm toqı (K. B. 2690)

köᅡgül sırrı berk tut sen aymatilin

kalı aydıṅ erse ökünçi yılın (K. B. 2691)

kılıç alsa ersig eren işlese

yağt boynı yençse öze iglese (K. B. 2708)

özi korkar erse bayatka kalı

bu er tutğa şeksiz *könilik yolu* (K. B. 2755)

elig sakışında keçer erse sen

kerek *hendese sakış* tutsa sen (K. B. 2783)

kişide talusı köni çın kişi

ödürgü aṅgar birgü *aş su v işi* (K. B. 2829)

maṅga aygıl emdi *i dişçi başı*

negü teg kerek kılsa içgü işi (K. B. 2881)

boğuzdın bolur barça begke haṭar

boğuz tatğı aşçı i dişçi tutar (K. B. 2890)

negü tutsa körklüg kişi kılkı uz

yaraşur alır kör *bu can ülgı* köz (K. B. 2921)

bu yaṅlıg kişi birle begler beḍür

yağt boynı yençer kü çavın ıḍur (K. B. 2945)

yağt boynı yençer hazine, urur

tilek arzu ni‘ me‘ ulaşu kelür (K. B. 3000)

er at boldı *begler kanatı yügi*

kanatsız kuş uçmaz ay begler begi (K. B. 3005)

i‘di yakşı urduŋ *kişilik ulı*

bu ol çın vefalıg kişiler yolu (K. B. 3016)

buçun erki boldı meniŋ bu özüm

uzun boldı elgim yorık til sözüm (K. B. 3017)

il içre negü bar yarağsız yavuz

buçun hali açğıl maŋa örtme söz (K. B. 3099)

ayur men bitidim *bayatım atı*

bu at ol kamuğ türlüg igke otı (K. B. 3189)

halal dünya kazğan çığayka üle

kişi elgi tutğıl yanut kıl yüle (K. B. 3240)

baқа kördüm emdi *dinim yiglikı*

bu yirde köründi özüm yiglikı (K. B. 3338)

bu dünya işiŋge katılmış kişi

kılumaz tapuğ birle *u‘kbi işi* (K. B. 3340)

kişidin kaçır sen ne kıldı kişi

kişike katıl it *kişiler işi* (K. B. 3502)

kişisiz tirilme kişiler ara

kişi ‘*aybı* körme özünġni köre (K. B. 3505)

negü tir eşitgil bu beyt ayġuġı

tişi hem oġul kız üzer *er küçi* (K. B. 3583)

şekerlig yiding sen *ajun ni ‘mėti*

ķavuk yür yidim men özüm taķatı (K. B. 3614)

neçe andaġ erse bu dünya ġalı

aġıġ kılma özke *tiriglik yolu* (K. B. 3648)

maġa tegsü emgek sen inġin tiril

ilig tapġı birle *buġun asġı* kıl (K. B. 3699)

bayat kapġı tuttum kılur men tapuġ

ķamuġ ġalk yumitġu bu ol ġın ķapuġ (K. B. 3747)

ķalı iş küġüġdin tir erse maġa

miġer işi kılġay ķadaşım saġa (K. B. 3804)

bitiding bitigke *yanutı bitig*

maġa bir bireyin ay bilge tetig (K. B. 3822)

ayur miġ şena ol uġan teġrike

ezel hukmi teğrür köni eğrike (K. B. 3898)

halal dünya bulsa kişi edğüsi

bulur *iki ajun yigü keğgüsi* (K. B. 3924)

kalık bütrü tuttı *kara kuş öngi*

ajun barça toldı *kara kuş yüngi* (K. B. 3949)

anın ötrü begler beğütür küçin

yağı boynu yençer alır öz öçin (K. B. 4015)

saŋga söz ayıtsa ötün *söz çını*

cevab birse yarlıg tegürgil köni (K. B. 4060)

oŋg elgiŋg bile sen kötürgil yigü

bayat atı aşnu ayıt ay bögü (K. B. 4129)

kalı kök ayukluk tegir erse kör

özin keğ küdeşgü *kutı* badı *kur* (K. B. 4142)

bitigçi ılımğa bolunsa özünŋ

köŋgöl sırrı bek tut çıkarma sözünŋ (K. B. 4146)

negü tir eşitgil *a vuçğa sözi*

avuçğa sözi tutsa açlur közi (K. B. 4152)

köŋgöl sırrı açma sözünŋ tegmeke

kalı açtınğ erse özünğ emgeke (K. B. 4293)

yimekig bilirler *karın toğgusı*

boğuzda adın yok olar kağgusı (K. B. 4325)

bu tüş ğlmi körgil bağırsak bayat

kulı eğgüsin koldı birdi ayat (K. B. 4370)

ya taẓ if ya tansif özünğ yetrü bil

kalı bildinğ erse *aḍed c̣ezri* kıl (K. B. 4380)

taķı kolsa c̣ebr-ü mұkaḅel okı

yime *oklidis kap̣gı* yetrü tokı (K. B. 4382)

kerek *ḍünya işi* kerek ıķbi tut

sakış birle adra tutar bilge büt (K. B. 4383)

tümen tü ağılar *ajun tansuķa*

olarda bolur ay biliglig akı (K. B. 4424)

satıgçı yok erse ajun kezgüçi

kaçan keçgey erdinğ *ķara kiş içi* (K. B. 4425)

özünğ bulğa *iki ajun eğgüsi*

atınğ eçgü bolğay yağılğay küsi (K. B. 4474)

kisi alsa özde ķođı al kõni

sevinçin keçürgey sen **ödlek küni** (K. B. 4481)

yüzi körki qolma qılınç edgü qol

qılınç edgü bolsa yarutgay sini (K. B. 4482)

kisi alma alsa özünge qırı

sen algıl **saqnuq erenler eri** (K. B. 4483)

yüzi körki qolma qılınç edgü qol

qılınç edgü bolsa tükel bolga ol (K. B. 4484)

taqı bir **uruqluq tüp aqlı** qolur

uluqluq atınga küvenür bolur (K. B. 4488)

aya körk tilegli kişi edgüsi

kisi körki qolma buqun külgüsi (K. B. 4493)

qalı togsa yigrek anğa yir qoyı

evi bolsa qoşnı **ölügler toyı** (K. B. 4512)

tişig ıdma evde öngin çıqğalı

qalı çıksa yitrür **könilik yolu** (K. B. 4518)

turu birgü aştı körüp yat bazıq

aş içgü tegiri öküş ya azıq (K. B. 4580)

boğuzunğ küdeş bolma erning ili

bu boğzuñg üçün bolma *yalñguḡ kulu* (K. B. 4589)

yir erken asıg türme tirki öze

kişi körki buzma kılınçınḡ tüze (K. B. 4602)

idi yakşı aymış törülüg kişi

törü bilse yalñguḡ bulur *tör başı* (K. B. 4604)

bıçış kıl küçünḡ yetse bıçıl ağı

usa *tiş teri* bir kesilsü çoğı (K. B. 4661)

yigitlikte kılğıl *karılıḡ işi*

karısa barır küç yetilmez kişi (K. B. 4692)

yigitlikte tavrāt *bayat tapḡı* kıl

karılıḡta bolmaz munı yetrü bil (K. B. 4693)

tiriglik üçün boldı dünya neñgi

tiriglik tükese tüker *neñg munḡı* (K. B. 4697)

baḡa körgil emdi *yaḡız yir koyı*

ne yañḡlıḡ kişi kirdi tolmaḡ oyı (K. B. 4721)

yorıy turuḡlı bu barḡın kişi

uluḡ yolda itmez *bu eṽ barḡ işi* (K. B. 4727)

yaşıḡ badı yüzke kara yüz bağı

ajun toldı bütrü **ƙara yir toġı** (K. B. 4884)

küjek yazdı rumi ƙızı örtti yüz

ƙara saç boġuġı ajun toldı tüz (K. B. 4885)

ƙızıl yüz öngi onġdı boldı sarıġ

ajun boldı altun öngi teg arıġ (K. B. 4959)

ƙalık bütrü tuttı **sevügler ƙaşı**

ajun boldı **zeñgi ħabeş ƙartışı** (K. B. 4961)

sözi çın kerek **beg** ƙıyıksız köni

sözinde yanıġlıġ time er anı (K. B. 5079)

bu kün edġü kazġan **bu ġun yüki** yüd

yarın edġü kelgey keçip barsa öd (K. B. 5090)

yana aydı ilig ay odġurmışa

bayat fażlı barça özünġ bulmışa (K. B. 5101)

meniñdin nerek emdi öt saı erig

bu öğlek öti tap sañġa ay tirig (K. B. 5136)

atanıñ ananıñ ölümi tükel

oġul ƙızƙa peñd ol uƣup özke al (K. B. 5158)

keçer kün içinde kerekiñ alın

keçürgey sini öd itigin̄ kılın (K. B. 5162)

özün̄g yüd̄ti *munça buḍun yükleri*

oḍuḡ tur usal bolma saḡnu yorı (K. B. 5163)

bekütmeḡ tilese bu beglik ulı

törü birgü tutḡu *könilik yolu* (K. B. 5172)

ḡalı kılmasa sen emi ya otı

buḍunḡa bolur sen *tiriglik yutı* (K. B. 5245)

baḡırsaq bolun barḡa yaln̄guḡ öze

kişi yası ḡolma yorıma aza (K. B. 5262)

özün̄g asḡı ḡolma *buḍun asḡı* ḡol

buḍun asḡı içre özün̄g asḡı ol (K. B. 5353)

nerek emdi beglik bu yaln̄guḡ yüki

bu ḡaḍḡu saḡınḡ üzdi *kön̄glüm köki* (K. B. 5458)

et öz tüz tilese *hava boynı* sı

hava ölsa könlür et öz egrisi (K. B. 5474)

er atnı sevindür tilegil tilek

tilek barḡa kelgey *yaḡı boynı* eg (K. B. 5482)

olarda birisi tiler *yüz su vı*

anğar yüz suvı kılgu kansa kıvı (K. B. 5516)

il asğı tile me öz asğıng tile

kişi asğınga bakma turma ile (K. B. 5536)

kişi köngli körme ol asğı için

il asğı tile özni buzma küçün (K. B. 5537)

şayu il begi bolsa edğü köni

bayudı *ol il buçnu* toğdı küni (K. B. 5544)

ağırla bularıg negü aysa kıl

şeri 'at yolu tut boyun bir egil (K. B. 5552)

bularda basası kör ortu kişi

bu ortu kılumaz *bu baylar işi* (K. B. 5562)

çıgayka yüdürmegü *ortu yüki*

çıgay ölge açın üzülge köki (K. B. 5565)

ötemiş bolur sen *ra'ıyyet haka*

sen ötrü hağıng kol ay ilçi akı (K. B. 5578)

ikinci tıdmasalar *hazine, haka*

ödinde tegürse ay elgi akı (K. B. 5581)

açıldı yarup köngli kögsi közi

arınmak tiledi **bu köñgli tözi** (K. B. 5631)

negü tir eşitgil kingeşür kişi

kingeşin iter ol kişi öz işi (K. B. 5658)

ajun kırtışı boldı altun öñgi

yaşık za ‘ fëran kıldı **ya kut öñgi** (K. B. 5669)

kişi tapğı kıldım tiriglik ıdıp

bayat tapğı kaldı usandım udıp (K. B. 5693)

kişi bol kişike kişilik kılın

kişi atı ögdi özünge alın (K. B. 5789)

ajun malı tirtinğ özünge boldı bay

kevel mindinğ arğun yime tazı tay (K.B. 5803)

koğı ıdtı kesme yaruk yüz tudı

kalık **tul tonı** keçti bilin badı (K.B. 5824)

yaşık yazdı bolğay örüglüg saçı

tiyinğ kiş öñgi tuttı **dünya içi** (K.B. 5825)

bayat birsü **iki ajun eğgüsi**

a va kelsü arzu tilek umdusı (K.B. 5895)

ikinci büğü bilge ilçi kişi

kingeşke tusulur iter *il işi* (K.B. 5912)

unamadı aydı *kudaşing halı*

yavuzrak ay bilgem köner teg yolu (K.B. 5965)

bayat hukmi tapla negü kelse yüd

buğunka asıg kıl bolu birse öd (K.B. 6093)

aķı bolgıl alçaķ tuz etmek yitür

kişi ‘aybi açma sen örtüp yitür (K.B. 6096)

özünğ asğı kılma *buçın asğı* kıl

yüdüirme yük ilke özünğ yükçi bol (K.B. 6098)

aķı tip ayurlar kayu ol aķı

aķı can yuluğlap öter *er haka* (K.B. 6105)

atınğ boldı kul kılma *begler işi*

özünğ kulluķa kıl ay edğü kişi (K.B. 6144)

hava bas uķuş birle *nefs boynı* sı

bu ol er nişanı uķuş belgüsi (K.B. 6161)

ķumarı tegip tıdtı aydı serin

bayat hukmi tapla köngül ög tilin (K.B. 6293)

oķıdı ilig bir kün ögdülmişig

ayıttı **buḍun ḥali** il kün işig (K.B. 6347)

negü kılgı tengri **bu dūnya işi**

bu yaŋlıg töritmiş ay ilçi başı (K.B. 6416)

oğul kız kemişti **ata ḥurməti**

söküş boldı erke avuçğa atı (K.B. 6491)

keçiglik tatıǵı yigitlik ereji

yitürdüm men emdi tutarda kürettim (K.B. 6526)

bayat tapǵı kaldı **kişi tapǵı** kıldım

ajun tegre yügrü özümni kürettim (K.B. 6541)

yılan kurt koŋuz yimi öz igdileyü

bu niç meṭ bile men negüke igıǵım (K.B. 6559)

yigüm **ot köki** bolsu yağmur suvı tap

eḍiz kum tüneyi taǵar ton keḍeyi (K.B. 6571)

isizim isizim qanı ol kişiler

vəfa atı koḍtı ajunda ögeyi (K.B. 6592)

kaya tübi kaqa turur (I, 73)

erik bolǵu yeri kördi (I, 139)

Belirtisiz isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

neçe kördüm erse *isizler işi*

ozu bolmadı ay biliglig kişi (K. B. 248)

ne edgü bolur beg ol edgü kişi

kişilik bile itse *il kün işi* (K. B. 457)

munğar menğzetü sözledi kör ukuş

ukuşluğ sözi tutsa asgı öküş (K.B. 904)

munğar menğzetü aydı öglüg kişi

kim *öglüg sözi* tutsa itlür işi (K.B. 1270)

tuz etmekni king tut kişiye yitür

kişi ‘aybı körse sen açma yitür (K.B. 1328)

özüng kolsa *iki ajun begliki*

bu biş işke yakma bu ol yigliki (K.B. 1432)

menğilig buðun kim bu yanglıg bege

menğelig beg ol kolsa *buðı yigi* (K.B. 1789)

baş ağırg yük emgek kötürse kulı

beğinge aç birse *arzu yolu* (K.B. 1883)

bayat kimke birse **bu beglik işi**

birür ög köngül kör ol işke tuşı (K.B. 1933)

bayat kimke birse uvut **köz su vı**

anğar birdi devlet tükel yüz suvı (K.B. 2007)

munğar menğzetü sözni şa'ır ayur

bu şa'ır sözi tutsa sözke bayur (K.B. 2065)

negü tir eşitgil **uquşluğ sözi**

uquşluğ sözi körse yinçü tözi (K.B. 2153)

biliglig kerek kılsa **begler işi**

ķamuğķa yaramaz biligsiz ķişı (K. B. 2449)

ķıkıp edğü yarlığ tegürse tilin

er at köngli mundağ isitse alın (K. B. 2546)

tapuğķa kelir erse yat baz ķişı

körü alsa itse **otağı işi** (K. B. 2562)

manğa ayğıl emdi idişçi başı

negü teg kerek kılsa **içgü işi** (K. B. 2881)

ķalı il işinğē tusulğu ķişı

tiler erse ilig **buğun il başı** (K. B. 3141)

kişi edgüsi bu öz asğın ıodup

kişi asğı ıolsa kör emgek yüdüp (K. B. 3245)

bayatım sevinçi tilese özünğ

müşülman sevinçi tile kes sözünğ (K. B. 3250)

anın keldim emdi bu yirke turup

bayat tapğı ıılsa men yalnğuz bolup (K. B. 3339)

köni beg yüzi körse ıutluğ bolur

muyanıa tegir hem yazuıı yulur (K. B. 3465)

bayat atı aysa tezer yek barır

ıodu barsa dünıa seninğdin ıalır (K. B. 3592)

kişi himmeti bolsa mundağ kerek

bayat tapğı ıılsa urunsa yürek (K. B. 3751)

neçe me toı erse yigü *beg aşı*

bu begler aşı ol ağırlık başı (K. B. 4133)

uluğlar sözün tut yumuş ııl yüğür

uluğ sözi tutsa tilekke tegir (K. B. 4179)

boğuz ö vkesi bolsa yavlaı bolur

öçep kek sürer ölse ötrü ıalur (K. B. 4651)

ne tengsiz bolur kör qarımış kişi

yava bolsa kılsa *yigitler işi* (K. B. 4696)

yorık tüzse ötrü könitse sözi

arıtı ilinde *isizler izi* (K. B. 4997)

atañg öldi bardı sañga birdi pënd

ata pendi tutsa şeker bolğa qand (K. B. 5154)

bekütmek tilese *bu beglik ulı*

törü birgü tutğu könilik yolu (K. B. 5172)

yime yakşı aymış biliglik beğük

biliglig sözi tutsa tuşlar keğ ök (K. B. 5213)

negü tir eşitgil ay aşlı beğük

bağırsak sözi tutsa asğı keğ ök (K. B. 5325)

taķı munda yigrek ayur kör uķuş

uķuş yolu tutsa asıǵlar öküş (K.B. 6104)

3.1.1.2.1.3. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Belirtisiz isim tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı görülür.

3.1.1.2.1.3.1.1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

negü tir eşit emdi öglüg kişi

başında keçürmiş **bilir il işi** (K.B. 1567)

ay **begler se vînçi tilegli** kişi

ķamuğ beg tileki öze ķıl işi (K.B. 1609)

ikinci basınçak buğun başlar er

üçünçi suķ erse **buğun bağrı** yir (K. B. 3110)

öz asğı tilerke kinğesmegü söz

sańga asğı bolmaz aya ķutlug öz (K. B. 3492)

negü tir eşitgil törü birgüçi

törü birle **beglik işin itgüçi** (K. B. 4082)

öz asğı tiler dostķa birme kõngül

asığ bulmasa boldı duşman tönğül (K. B. 4274)

yime yakşı aymış otaçı ĥakim

ĥakimler sözini yaʋuz **tigli** kim (K. B. 4617)

ķanı ol **bu dñnya neñgin tirgüçi**

neñgi birle yirde ķodı barguçı (K. B. 4713)

açığ süçig aşlar boğuz tatğı ol

boğuz tatğı sürgen kişi yılķı ol (K. B. 4772)

tirendi unamaz berü kelgeli

ne *iş tuş kadaslar yüzin körgeli* (K. B. 4921)

ıdı yakşı aymış bu tazı tili

kişi aşı bilgüke açmış yolu (K.B. 5809)

negü tir eşitgil biliglig sözi

bilig ol *kiterdeçi köngül tozu* (K.B. 5980)

kanı ol *mışılman kanı tökgüçi*

nelük kirdi yirke kanı ol küçi (K.B. 6440)

3.1.1.2.1.3.1.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

tümen yılda berü tul erdim tulas

bu tul tonı suçlup örüng keçtim as (K. B. 84)

kişilik kılığlı inançlıg akı

tuz etmek haka tip öter er haka (K. B. 2321)

bu yanglıg kerek bu kapuğ başlar er

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

ilig aydı arzung bu erse qalı

bitig me bitiyin *açıp söz yolu* (K. B. 3893)

negü tir eşitgil ay köngli oduğ

yağı yası tegrüp tokımış yoduğ (K. B. 4189)

negü tir eşitgil adaş tutmış er

adaş asğı yası sinap bilmiş er (K. B. 4207)

törütgen içi tapğı evre *koçup*

törümişke tapmak bolurmu uçup (K. B. 4745)

hava arzu boynı sımağınça öz

könilik yolınga kirümez et öz (K. B. 4807)

közi suğ kişi neñge toğmaz közi

meğer *tolmağınça kara yir tozu* (K. B. 5390)

tuz etmek hağı tip küdezigli barmu

kümüş gevher altun bile men kalayı (K.B. 6584)

tirildi *ulamsız ulamı bolup* (A. H. 239)

3.1.1.2.1.4. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtili isim tamlamasının cümlenin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

törütgen bariñga törütmiş tanuğ

törümüş iki bir tanuğı anuğ (K. B. 15)

bu erdi basutçı köni dınka kök

şeri ‘at yüzindin kiterdi eşük (K. B. 54)

yana bir arıgsız bu kılkı otun

kişiler e vînde bu koprur tütün (K. B. 341)

ödürdi adırdı kötürdi mini

azuğlar yolındın kiterdi mini (K. B. 385)

basutçı kerek barça işte bilin

bu beglik işiñge taķı köp kılın (K. B. 430)

ğariblık yirinde kerek bolğa neñg

bu elgim tarusa sarıg kılğa eñg (K. B. 477)

kirip *kend içinde* tiledi tüşün

tüşün bulmadı kör tarudı ajun (K. B. 488)

sen az ivme *işler ödiñge* tapuğ

ödi kelse açlur bu beklig kapuğ (K. B. 554)

ķarında törümiş kılınç öğretip

yağız yir katında kiter ay tetig (K.B. 883)

taķı bir sebeb kör bu edgü isiz

yakınlık yolındın tüzzer tüzse iz (K.B. 886)

yayığ kutķa avnıp küvenür kür er

yağz yir katında yürekin yirer (K. B. 1144)

bu dünya içinde tirildinġ öküş

bilig bildinġ erdem okıdınġ uķuş (K.B. 1186)

bayatķa şükür kıldı artuk öküş

bayat birmişiñge o ġulķa uķuş (K.B. 1250)

erejlig tilese kişi öz künin

könilik içinde tilegü emin (K.B. 1291)

ķalıńķa ķatılsa sen bekle sözünġ

ķişiler e vinde küdezgil közünġ (K.B. 1324)

tiriglik yava ķılma edġü ķılın

ķeķer kün içinde kerekinġ alın (K.B. 1333)

bu dünya işiñge iş erdim bile

işinġni yorıttım könilik bile (K.B. 1355)

bela küç yirinde sen edġü ķılın

buđunuġ sevindürgil elgin tilin (K.B. 1367)

ölüm kelse tutsa ökünç asġı yok

neķe me ulısa *ķara yir ķatın* (K.B. 1371)

sini armasun dünya devlet bile

ḡamuḡ iş iḡinde k nilik tile (K.B. 1373)

kişi suḡaḡa birmegil sen iřinḡ

vefasız kişiye yit rme ařinḡ (K.B. 1379)

ata arḡasındın toḡulsa oḡul

ana ḡarnı menzıl ḡaḡ aylık amul (K.B. 1387)

bularnı saḡınḡıl  l mke itin

 k nme yarın bu *ḡara yir ḡatın* (K.B. 1429)

yırak boldum *ilḡ tapuḡında* taş

iriglendi  ḡlek maḡa t ḡdi ḡař (K.B. 1586)

kişi yalḡanında tileme veşa

bu bir s z sınanmış  k ş yılḡı ol (K.B. 2042)

bor iḡse oyunḡa avınsa begi

ḡaḡan yetgey *il k n iřinḡe*  ḡi (K.B. 2103)

kişi iglese ot otaḡı bir r

otaḡı iḡinḡe otın kim ḡılur (K.B. 2109)

arıḡ tutḡu begler k ni ḡılık ḡılık

buḡun *beg yolındın* t zer yol yorık (K.B. 2110)

kişi k rkinḡe iḡ ḡılıkı iş ol

yüzi körki birle kılınçı tuş ol (K. B. 2215)

kerek *sü başınga* bu bir kaç kılık

yağıka yüz ursa bu tüzse yorık (K. B. 2309)

kerek *hayl başınga* bu bir kaç kılık

itilse işi ötrü tüzse yorık (K. B. 2323)

kişi edgüsindin kelir edgülük

yigü içgü miñgü taķı keğgülük (K. B. 2439)

idi edgü neñg bu kişi körki yüz

bu yüz körkiñge suv içer iki köz (K. B. 2467)

mezulim öğinde ötügçilerig

körü alsa yol kılsa bolsa irig (K. B. 2499)

neçe me kul erse közi tok beg ol

suķ öz beglikindin bu kulluk yig ol (K. B. 2619)

bu begler işiñge tusulur kişi

bu üç türlüğ ol kör ay ilçi başı (K. B. 2703)

negü tir eşitgil bu kökçin sañga

muñgađmuş muñgınga yara ay toñga (K. B. 2818)

kirür ötrü emgek *begi tapğınga*

ol emgek tusulur **ḡulı asḡıṅḡa** (K. B. 2906)

negü tir eşitgil bögü beg tili

bu beglik işiṅḡe ol urmış ulı (K. B. 3029)

negü tir eşitgil ay köṅgli süzük

ḡamuḡ iş içinde ay köṅgli tüzük (K. B. 3085)

buḡun tillerinde negü söz yorır

söküşmü telimrek ya öḡdi kelir (K. B. 3100)

ilig devletinde itildi ajun

saḡınc kısıḡa boldı sevinçler uzun (K. B. 3103)

bilig birle yaḡḡıl **bayat tapḡıṅḡa** /

bilig tamḡa bolur **tamu ḡapḡıṅḡa** (K. B. 3223)

biligsiz tapuḡ ḡalmışında körü

biliglig uḡımış muyanı örü (K. B. 3225)

uluş kend içinde tapuḡ bar telim

uş ol yirde ḡılsa bulumaz yarım (K. B. 3226)

eren **er ḡatında** özin kızledi

tapuḡ ḡıldı yüz yıl anı azladı (K. B. 3234)

tapuḡḡa inanıp ḡayu erse ḡul

bulumadı *teŋgri sevinçinŋe* yol (K. B. 3249)

bu dñnya içinde bulur bu tilek

kalı ‘ uqbi kolsa bu ol hem yulek (K. B. 3410)

sini kim yise yir sen aħır etin

öçünŋni alır sen *ķara yir ķatın* (K. B. 3554)

çıġay bay ikigün ölümde kiġin

yana tüz bolurlar *ķara yir ķatın* (K. B. 3617)

bayat ‘adliŋge tutçı kórķu yorı

umın fazlıŋga tutçı tagnü yorı (K. B. 3668)

bayat tapġıŋga bu ulanmış özüm

kişi tapġı kılmaķ yararmu tüzüm (K. B. 3696)

ikigü bayat ķullarımız biz ök

bu ķulluķ içinde ķurumuz tüz ök (K. B. 3749)

keçer kūn içinde kerekiŋ alın

köçütçı kelirke itigin ķılın (K. B. 3788)

yana oķ negü teg bitiyin bitig

bitig ornıŋga sen bitig sen tetig (K. B. 3889)

berü kel *ulus ķend içinde* tiril

sini bilmesü halk katılgıl qarıl (K. B. 3922)

bayat kullarınga tusul ay bögü

kişike tusulur erig er tigü (K. B. 3928)

iligning tileki saŋga eçgü ol

bu eçgü içinde tiler eçgü yol (K. B. 3972)

neçe ming tapuğcı tapındı yılın

çıkar can öñinde yitürdi yolın (K. B. 3987)

neçe beg kişig erse atı beg ök

tapuğcı atında beg atı yig ök (K. B. 4084)

katıglangu begke tapuğ yazmasa

tapuğcı yolında onğın azmasa (K. B. 4093)

biregü tutar iş kişig tenğrilik

bu işlik içinde yok ol egrilik (K. B. 4202)

adaşığ *asığ yas içinde* sına

bu yirde ağak tikse bek tut sene (K. B. 4208)

ozunçı kişike katılma yıra

ozunçı tilinde küyer ot köre (K. B. 4212)

kaya yaŋğkusındın qodı bolmağıl

sini sen tiseler anı senlegil (K. B. 4311)

telim h  kmlar   ldi bu boğzı     n

ḳara yir ḳatında yiyür ot öçün (K. B. 4328)

tarıgçı kişiler bolur elgi king

bayat birmişindin tutar köngli king (K. B. 4416)

kişi edgüsiñge katılıgıl qarıl

kişi bol kişiler arala tiril (K. B. 4543)

yog aşı bolur ya *ölüg atınga*

ya ol at bulup aş birür yatınga (K. B. 4577)

ķayu ol tapuęķıķa ayęıl asığ

bu tapğı içinde negü ol tatıg (K. B. 4751)

hava arzu boynı sımagınça öz

könilik yolına kirümez et öz (K. B. 4807)

agır kıılma könglüng maŋga ay ƣadaş

yakınlık içinde mini tutmataş (K. B. 4873)

bayat hukmiñge қод қамуғ ішлеріг

ödi kelse itlür açar ay tirig (K. B. 4927)

selam ol selamet *kişi şerrin*ge

selametlık aldı yanut kılguçı (K. B. 5059)

kiçig bolsa imin **uluğ şerrindin**

selamet bolunsa umup hayrındın (K. B. 5062)

bayat birmişindin maṅa kıl ülüg

tirilsü köngül bolsu nefsim ölüg (K. B. 5103)

bu dünya işi kıldı meşğul mini

bayat tapğıṅa öz tegümez xanı (K. B. 5116)

bu dünya kutıṅa inanma ayığ

inançsız turur kör kılınçı yayığ (K. B. 5175)

bayat faẓlıṅa bir bağa kör saḳın

neçe eḡgölük kıldı yetrü baḳın (K. B. 5191)

munıṅ şükri kılgu bu kün ay ilig

bayat ḥalkıṅa bolğıl eḡgü silig (K. B. 5194)

ḳalı öz kürese uçuzluk anuḳ

uçuzluk ḳaymḳa kimıṅ taḳaṭi (K. B. 5240)

usanma uḡıtmasu ḡaḫlet usı

bu ḡaḫlet usındın küḡezgil ya raḅ (K. B. 5271)

kişi suḳaṅa birme ilde elig

sizik tutma buzğay itilmiş ilig (K. B. 5305)

asığlıg kerek beg kör elgi ağı

ajun buçınınga tegse andın tokı (K. B. 5358)

bu tağlar katında çıkar gevheriğ

kazıp yetrümezler saňa ay arıg (K. B. 5364)

tüşüp kirdi *karşı içiñge* yorıp

oıdı ilig bu körüñdi kirip (K. B. 5454)

il asğı tile me öz asğıñg tile

kişi asğıñga bakma turma ile (K. B. 5536)

ulus kənd içinde sen oğrıg arıt

ümeg arkışıg yolda imin yorıt (K. B. 5546)

bu küç tutğıl emdi *ilig işiñge*

du‘a artsu edğü uzun yaşınga (K.B. 5802)

kişi aşlınga kör kılınçı tanuk

kılınçı ne erse kör aşlı ol oğ (K.B. 5810)

kiming aşlı edğü kılınçı onğay

isiz aşlınga kendü kılkı tanuk (K.B. 5811)

tirig ti kim ölse kör edğü atın

neçe yatsa oprap **ƙara yir ƙatın** (K.B. 5919)

taƙı bir tüş ol kör **bu yıl faşlînga**

tadusı küçenip barır aşınga (K.B. 6006)

uluğlukƙa esrüp kim aħsumlasa

ƙara yir ƙatında kıyın yir basa (K.B. 6140)

yigitlik ya baylık bu ƙut esrüki

süçig esrükinde beƙer ay beki (K.B. 6141)

apalı haƙalı ajunka ilip

uruğ yağtı **dünya içinde** kelip (K.B. 6391)

bu kün kör neçe toğmatuƙ teg bolup

ƙara yir ƙatında yaturlar ölüp (K.B. 6402)

özi **ƙuyı oğrağı**

alplar ƙamuğ tirkeşür (III, 65)

yay körkinğe inanma (III, 161)

Belirtisiz isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yağız yir ƙatındaƙı altun taş ol

ƙalı çıƙsa **begler başında** tuş ol (K. B. 213)

ağırsa öçürse seçe bilse öz

kamuğ iş içinde yitig tutsa köz (K. B. 329)

özüm ıalsa yalnıguz **kara yir katın**

manğar ıdııl anda öküş rağmetin (K. B. 395)

ıdı sevdi könglün anı topladı

ilig tapğınğa bu yarağay tidi (K. B. 532)

ilig könglinğe sıgıdı erse tapuğ

elig birdi devlet açıldı kapuğ (K.B. 1607)

elig sakışında keçer erse sen

kerek hendese, sakışı tutsa sen (K. B. 2783)

ıalı **il işinğe** tusulsu tise

tusulgu yiri yok söz aydım kese (K. B. 3803)

kişide yırak bolmağınça kıadaş

bayat tapğınğa tegse bolmaz adaş (K. B. 4806)

kiçig bolsa imin **uluğ şerrindin**

selamet bolunsa umup hayrındın (K. B. 5062)

tap erdi yana bu ölümde basa

kara yir katında ölüp oprasa (K. B. 5416)

3.1.1.2.1.4. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Belirtisiz isim tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı görülür.

3.1.1.2.1.4. 1. 1. İsim Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

bu dünya sonğında yügürmek neçe (A.H. 181)

3.1.1.2.1.4. 1. 2.Sıfat Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

yaşık yandı *bolğay* yana ornınga

*balık kuçruğ*ındın *kozi burnı*nga (K. B. 66)

negü tir eşit emdi köngli köni

*usalık usı*ndın *oçunmuş* küni (K.B. 1523)

ayur ay bağırsak ınangu idim

*katıglık yirinde sığın*gu idim (K. B. 3052)

*bu dünya işi*nge *katılmış* kişi

kılumaz tapuğ birle ˆuqbi işi (K. B. 3340)

negü tir eşitgil sakınuk başı

*bu dünya işi*ndin *sakınmış* kişi (K. B. 3566)

idi yakşı aymış tapı bolmuş er

tapılık içinde kutı *tolmuş* er (K. B. 3799)

negü tir eşit yakşı yağma begi

kamuğ iş içinde yetilmiş ögi (K. B. 4947)

negü tir eşitgil uluğ kēnd begi

kamuğ iş içinde yetürmiş ögi (K. B. 5354)

aya *şek yolunda yiligli* oğun (A. H. 11)

emēl asrasında busuğlı eçel (A. H. 294)

3.1.1.2.1.4.1.3. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

yana aydı mundın barur men turup

ilig tapğınğa bu özüm yüz urup (K. B. 476)

avınçu sevüglər bile avnur öz

kara yir katında yaşıp yatğu tüz (K.B. 1427)

şalabēt içinde ‘umēr teg erip (A. H. 53)

ölüp yatsa *toprağ içinge kirip* (A. H. 308)

3.1.1.2.1.5. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtisiz isim tamlamasının cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

sevüg savçı birle kopurgıl mini

elig tuttaçı kıl **könilik küni** (K. B. 30)

saba yili koptı **karanfil yıdın**

ajun barça bütrü yıpar burdı kin (K. B. 71)

sevinçin avınçin küvençin ili

aşasu yaşasunı **luḡman yılı** (K. B. 123)

ḡayu öḡte ḡacıb tilese mini

ol öḡte keleyin tidi **söz küni** (K. B. 560)

keḡürdüm men anda sening ‘uzrüngi

aḡırladım ötrü **ol erdem teḡgi** (K. B. 798)

ḡalı eḡḡuke bolsa isiz işi

isiz boldı kılḡı **ol isiz tuḡı** (K.B. 884)

bu eḡḡü yanutı ḡumarı bitig

bitip ḡoḡtum emdi saḡḡa ay tetig (K.B. 1354)

esenlik öḡḡnde sen eḡḡü titür

ta var neḡḡ barımda üle hem yitür (K.B. 1368)

ölüm kelmez erken ölümke itin

tiriglik öḡḡnde tapuḡ kıl tapın (K.B. 1370)

törü tüz yoritḡıl buḡunka köni

kününg edgü bolğay **könilik küni** (K.B. 1374)

kişilik kılurka kişilik anut

kişilik teñgince törü kıl yanut (K.B. 1690)

ağırлық ödinde kişig sermedi

uçuzluk ödiinde tapuğ kesmedi (K.B. 1718)

bu neng alguka bir kerek bay buğun

buğun baylıkanga törü tüz ıoğun (K.B. 2058)

sen altun kümüşni ülegil nenging

yuluğ kılga canın **sa v altun teñging** (K. B. 2411)

ıayu nengke ığsa tiriglik kışi

sevüg boldı ol neng **sevüg can tuşı** (K. B. 2840)

ıarın toğsa avka yügürmez bolur

içisi tilekince barmaz turur (K. B. 3602)

kerek emdi begler tapuğcı kılın

biligi teñgince beğütse ulın (K. B. 4079)

kuluğ keğ sınağu kılınçı yañı

u kuşı teñgince tegürgü öñgi (K. B. 4080)

isizke ıatılma ay edgü kışi

isiz bolğa kılķınġ **ol isiz tuşı** (K. B. 4241)

ķalı ķolsa sen söz yorık bolġusın

ayıttuķta sözle kõni bolsu çın (K. B. 4300)

kamug edġuke bol sen edġü kişi

isizke isiz bol **ol isiz tuşı** (K. B. 4308)

biri **dün̄ya malın** beďüse özüñġ

taķı bir yorık bolsa ilde sözünüġ (K. B. 4702)

ķalı ķutsuz erseķişiġ tumlıtur

ķarılıķ öğinde ķılınç artatur (K. B. 4706)

küçi yetmişinçe ķatıġlansu öz

yaıa ķılsa ‘ uzrı ķolu tursu öz (K. B. 5286)

aya beg ķatıġlan **bu tıķat teñġi**

törü ķıl buďunķa tegürgil onġı (K. B. 5288)

kim isiz ķılınsa yolında yoďuġ

könike kõni bol **könilik küni** (K. B. 5511)

munġadsa ma edġü ķılıķlıġ kişi

ķılınç artatur hem **ol eđġü tuşı** (K. B. 5526)

tusulur teñġinçe aġırla açın

bayutğıl neng̃in sen beğütgil küçin (K. B. 5593)

yigitlik ödinde yetürgil tapuğ

ķarılık yetilse barır küç ķamuğ (K. B. 5716)

ilig aldı körgil igiğti sini

anın boldung̃ emdi *ķiřiler sanı* (K. B. 5780)

ķiřike yanut ķıl *ķiřilik teŋgi*

yanutluğ üçün at urundı ķiři (K.B. 5893)

seçe tut bularığ sen açra öŋgi

ağırla açınğıl kör *asğı teŋgi* (K.B. 5914)

ağış barça tüște ağırlıķ bolur

*ağarı teŋgi*ñçe uluğluķ bulur (K.B. 6039)

şatu tüște ‘izz ol *ağarı teŋgi*

birer bağna sayu ağırlıķ öŋgi (K.B. 6043)

ķalın sü idisi ajunçı ķanı

süsin ķođtı boldı *ķara yir sanı* (K.B. 6437)

ķanı ol ķiřiğ satğağucı ķiři

nelük boldı satğağ *ķara yir tuşı* (K.B. 6441)

ķüçi teŋgi tokıştı (II, 103)

Belirtisiz isim tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ıdı ters bolur kör bilişmez kişı

kalın yat ara kirse *ya^{ng}uz başı* (K. B. 491)

özüm kēndke kirse *ilig tap^gi^{ng}u*

baru tur^gu künde anı^{ng} kap^gi^{ng}a (K. B. 4161)

3.1.1.2.1.5. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Belirtisiz isim tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun zarfı olarak kullanıldığı görülür.

3.1.1.2.1.5.1.1. Sıfat Fiil Grubunun Zarfı

negü tir eşit kö^{ng}li alçak kişı

kişilik kalı^glı kişilik tuşı (K. B. 4554)

3.1.1.2.1.6. Belirtisiz İsim Tamlamasının Cümlede Yükleme İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

ta^gı bir saran ol kişide ili

bu üç ne^{ng} üçegü *biligsiz tili* (K.B. 1669)

olarda birisi küdenke aş ol

ya *s^hnn^{et} aşı* ya toğursa oğul (K. B. 4575)

*Karahanlı Türkçesinde şeklen belirtisiz isim tamlaması olan ancak ifade ettiği anlam bakımından isnat grubuymuş gibi anlaşılmaya sebebiyet veren bazı yapılar bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

Ünlem grubunun bir unsuru halinde olanlar şunlardır:

bayat birdi devlet *ay terken kutı*

anınğ şükri kılgu okıp minğ atı (K. B. 109)

bu ay toldı aydı *ay ilig kutı*

münüm erdemim barça aydım atı (K. B. 720)

bu ay toldı aydı *ay ilig kutı*

meninğ sözlegüke özüm yok şatı (K. B. 776)

bu ay toldı aydı *ay ilig kutı*

aşasu ajun il yadılsu atı (K.B. 836)

bu ay toldı aydı *ay ilig kutı*

bu öğdi bile munça edğü atı (K.B. 907)

uzun kiç yaşağıl *ay ilig kutı*

öküş il aşagıl bu beglik atı (K.B. 1350)

şaray karşı itme *ay ilig kutı*

anundi saňa ev kara yir katı (K.B. 1418)

yañğılsa bu begler *ay ilig kutı*

anınğ begliki igler itgü otı (K.B. 1969)

kamuğda yarağsız *ay ilig kutı*

bu begler öze opsa yalan atı (K.B. 2037)

munar eymenür men *ay ilig utı*

yonağlı yonasa bu yalnuk iti (K.B. 5869)

Cümlelerin öznesi fonksiyonunda bir örneğ'e tesadüf edilmiştir:

tirilsüni *terken utı* min utun

yalınsunı körmez arakı otun (K. B. 121)

Cümlede cümle dışı unsur olarak görülen örnekler ise şunlardır:

yana aydı ay toldı *ilig utı*

nelük boldı kün toğdı ilig atı (K.B. 823)

yana aydı ay toldı *ilig utı*

maa açsu emdi bu söz bük atı (K.B. 870)

tarığlağ erür dünya *ilig utı*

tarısa orar er tirilgü otı (K.B. 1393)

ötündi bu ögdülmiş *ilig utı*

uzun kiç tirilsü yağılsu atı (K.B. 1585)

yanut birdi ögdülmiş *ilig utı*

bilig hem ukuš ol bu erdem atı (K.B. 1679)

yanut birdi ögdülmiş *ilig utı*

bilig birle begler beğütti atı (K.B. 1905)

yanut birdi ögdülmiş *ilig utı*

özüm yigledüki bu kulluk atı (K.B. 1918)

yana aydı ögdülmiş *ilig kutı*

bu il işleri ters uluğ kör atı (K.B. 2146)

yana aydı ögdülmiş *ilig kutı*

iki iş bedük iş uluğluk atı (K. B. 2417)

yanut birdi ögdülmiş *ilig kutı*

anı çın tilese iteyin otı (K. B. 3175)

yana aydı ögdülmiş *ilig kutı*

ajunda negü bar aṅga yok otı (K. B. 3875)

yana aydı ögdülmiş *ilig kutı*

ajunka bayat yağtı eçgü atı (K.B. 5900)

3.1.1.2.2. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN BELİRTİSİZ İSİM TAMLAMALARI

3.1.1.2.2.2.1. Tamlayanı Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

negü tir eşitgil közi tok kişi

tuz etmek içisi aķı er başı (K.B. 1191)

oğul kız isiz bolsa *kalķa yaṅı*

ol isiz ata kıldı ıdı oṅı (K.B. 1225)

ķayu ķul bayatķa mansa turup

bela ka dgu kap gın öziñge tudı (K.B. 1272)

bela küç yirinde sen eçgü kıln

buçunuğ sevindürgil elgin tilin (K.B. 1367)

esenlik öğinde sen eçgü titür

*ta var neñg bar*mda üle hem yitür (K.B. 1368)

kişilik kılığlı mançlığ akı

tuz etmek haķı tip öter er haķı (K. B. 2321)

bayat birsü iki ajun eğgüsi

aᵛa kelsü *arzu tilek umdusı* (K.B. 5895)

içi yaķşı aymış buğun başlar er

bilig birle *il kün işin* işler er (K.B. 6342)

oķıdı ilig bir kün ögdülmişig

ayıttı buğun ḥalı *il kün işig* (K.B. 6347)

fesad fişk içisi atandı eren

bor içmez kişi atı boldı saran (K.B. 6455)

fesad fişk üni kör uğıtmaz kiçe /

ķanı *ıl-ü kır'an üni* az çıça (K.B. 6483)

tuz etmek haķı tip küdezigli barmu

kümüş gevher altun bile men kalayı (K.B. 6584)

keçim ton talusı könilik tonı (A.H.168)

anın *kut kıw türi* toğdı (I, 301)

3.1.1.2.2.2. Tamlayanı Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

oğul kız saķançı bu tüpsüz teŋgiz

oğul kız sarığ kıldı kızđu meŋgiz (K.B. 1164)

oğul kız seķebi ata ol ana

ķılınç artasa ya itilse yana (K.B. 1486)

oğul kız atasın suyurķađu ol

oğul kız atası yimi ağu ol (K. B. 3388)

oğul kız isizi atada kiğin

atamaz atasın anasın ağın (K. B. 3389)

oğul kız atası tüm emğek körer

bela miğnet erse yaŋan teğ yüğer (K. B. 3391)

adaşığ *asığ yas içinde* sına

bu yirde ağak tikse bek tut sene (K. B. 4208)

kebit keğ bezedim kişi körgüsü

asıġ yok kebitte *satıġ belgüsi* (K. B. 5108)

köni sözde taşın sözüġ söz time

köni egri fārķa örünġli ġara (K.B. 6622)

3.1.1.2.2.2.3. Tamlayanı Birleşik İsim Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

ödi boldı ġacıb iligke sözün

aġa aydı *ay toldı ġılķa* tözin (K. B. 568)

bu *ay toldı yasın* keçürdi ilig

oķıp oġlınġa birdi öt sav erig (K.B. 1548)

saķındı kör *ay toldı erdemleri*

ayur ay dıriġa ol erde eri (K.B. 1574)

3.1.1.2.2.2.4. Tamlayanı İsim Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

negü *asġı* ötrü *ķişıġ tepsemek*

ķişıġ tepsegüçi sonġı iglemek (K. B. 4255)

1.1.2.2.2.5. Tamlayanı Sıfat Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

urayın tigüçi özi ursuķar /

basayın tigüçi özi bassıķar (K. B. 679)

mini bulğuçı kalķa alçaķ kerek

köngül ķodķı til sözde yumşak kerek (K. B. 703)

kiming egri bolsa köni tal boğı

köni ķalģu könglin yetildi *öçi* (K. B. 1102)

ķamuğ nengke vaķt ol küni belgölüg

nefes tun toķırķa sanı belgölüg (K.B. 1213)

ölümdin ķutulģu yarı yok bilin

ölümke itingil kereking alın (K.B. 1474)

biri tengerilik ol yaģı boldağı

bu kafır yaģılar yaģı ol tuçı (K. B. 4225)

negü asģı ötrü ķişıģ tepsemek

ķişıģ tepsegüçi sonģı iglemek (K. B. 4255)

menin kökseģüçi mini ķalmadı

asıģ ķılmadı sü itiglig tolum (K. B. 4830)

siziksiz *ölümke anungu öçi*

bu künde naru ol ay yalnguk keçi (K. B. 4849)

ķaramķa ķatılma küdez öz ķatıģ

ķaram yigli ornu tamu ol batıģ (K. B. 5261)

il itgü budun süzgülü aşnu turup

bu iç taş yorıklı yarağın körüp (K. B. 5495)

həlal yitti bərça həram üstedi

ḥaram yigli könglin kara kir tudı (K.B. 6457)

erik bolğu yeri kördi (I, 139)

3.1.1.2.2.6. Tamlayanı İyelik Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

bu ay toldı aydı ay ilig kütü

meniṅ sözlegüke *özüm* yok *şatı* (K. B. 776)

bu kün me *meniṅ* bu özüm *kılkların*

saṅga körkitür barça erdemlerin (K. B. 799)

begi edgü bolsa *anıñg* işçisi

bolur kılkı edgü tegürmez yası (K. B. 2246)

seniṅ anda *tapguṅ* nāmaz ol *biri*

taḳı biri ruza tutar sen urı (K. B. 3227)

sini munça bekrü tutup koldu kum

bu erdi *tilekim meniṅ* ay tokum (K. B. 5093)

negü *asgi* bolğay *meniñg* sözlerim

tusulğaymu erki saṅga ötlerim (K. B. 5121)

3.1.1.2.2.2.7. Tamlayanı Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

kıtabka bitindi *bu haḳan atı*

bu at meṅgü ḳaldı ay terken ḳutı (K. B. 115)

muṅgaḁıp ayur bir kün oldrup özi

beḁük iş *bu beglik işi hem sözi* (K. B. 420)

ne ḳutlug ḳut ol erke eḁgü atı

bu eḁgü atı bardı meṅgü *ḳutı* (K. B. 456)

bu mundaḁ kişiler bolur idi kız

bu kız ḳızlık kıldı kız atı kız (K. B. 564)

iṽe kirme işke şabır ḳıl serin

iṽe ḳalmış işler ökünçi yarın (K. B. 587)

yayıḁ ḳut kişeni bu neṅler turur

bu yaṅlıḁ basa ḳutnı ḳaçmaz ḳalur (K. B. 710)

bu sözke tanuḁı *bu şa ‘ır sözi* /

bu şa ‘ır sözi sözke ḳattı tuzı (K. B. 711)

bu ay toldı aydı ay ilig ḳutı

münüm erdemim barça aydım **atı** (K. B. 720)

negü tir eşitgil sınımış **karı**

sınımış karılar sözi köz **kurı** (K. B. 723)

bu ay ornı boldı evi münkalib

orunsuz bolur münkalib neng kılıp (K. B. 743)

bu ay burcı sertan bu ev evrilür

evi evrilür hem özi çevrilür (K. B. 744)

bu ni'met idisi unitur özin

muning şükri kılsa evürmez yüzün (K. B. 757)

kör arslanka okşar **bu begler özi**

buşursa keser baş ay bilgi yaruk (K. B. 784)

bu oldrug ne **kürsi yiri** ol sanğa

bu ma'ni uqayın ayu bir maŋa (K. B. 787)

keçürdüm men anda sening ' uzrüngi

ağırladım ötrü **ol erdem teŋi** (K. B. 798)

ķayu neng tüz erse ķamuğı uz ol

ķamuğ uz körü barsa **ķalka** tüz ol (K.B. 805)

bu beglik ulı kör könilik turur

köni bolsa begler tiriglik bolur (K.B. 819)

könilik öze boldı beglik ulı

bu beglik köki ol könilik yolu (K.B. 821)

bu kün bürç arslan bu bürç tepremez

evı tepremezi üçün artamaz (K.B. 834)

negü tir eşitgil ıla atlıgı

tapuğun beğümiş kişi kutluğı (K.B. 841)

bu begler tapısı öze kıl tapuğ

begi taplasa tapğı açtı kapuğ (K.B. 843)

bu eçgü kayu ol neteg ol **özi**

negü teg bolur eçgü kılkı tözi (K.B. 855)

ķayunı ayurlar könilik yolu

negü teg bolur **bu könilik ulı** (K.B. 861)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

bu ögdi bile **munķa eçgü atı** (K.B. 907)

ilig aydı eçgü tuķı ögdilür

müni bu isizler ara savlanur (K.B. 909)

neķe satķağ erse bu eçgü kişi

tapı men bolayın **bu eḡgü işi** (K.B. 924)

iḡi eḡgü tuttunḡ bu öḡke tegi

ḡamuḡ arzu birdinḡ **bu dñnya yigi** (K.B. 1259)

negü tir eşitgil saḡınuk kişi

saḡınuk kişi **ol kişiler başı** (K.B. 1266)

uzun kiç yaşaḡıl ay ilig ḡutı

öküş il aḡaḡıl **bu beglik atı** (K.B. 1350)

bu eḡgü yanutı ḡumarı bitig

bitip ḡoḡtum emdi saḡḡa ay tetig (K.B. 1354)

bu dñnya işinḡe iş erdim bile

işinḡni yorıttım könilik bile (K.B. 1355)

baḡırsak kişiniḡ sözi tut saıı

bu söz saı saḡḡa bolḡa devlet aıı (K.B. 1358)

ölüm kelse tutsa ökünç asḡı yok

neçe me ulısa **ḡara yir ḡatın** (K.B. 1371)

sini armasun dñnya devlet bile

ḡamuḡ iş içinde könilik tile (K.B. 1373)

bu dñnya begi sen aḡḡa bolma ḡul

sini  o maz erken anı  o  u tul (K.B. 1376)

a ı  su  teg ol k r *bu d nya ne i*

ne e i se  anmaz  limez tili (K.B. 1408)

saray  ar ı itme ay ilig  utı

anundı sa  a ev * ara yir  atı* (K.B. 1418)

mu  ar me  zet  aydı  a  ir tili

bu  a  ir s zi k r a ar s z yolu (K.B. 1421)

avınc  sev gler bile avnur  z

* ara yir  atı*nda ya ıp yat u t z (K.B. 1427)

bularnı sa ı  ıl  l mke itin

 k nme yarın *bu  ara yir  atın* (K.B. 1429)

 z     olsa *iki ajun begliki*

bu bi  i ke ya ma bu ol yigliki (K.B. 1432)

saray ol ajun k r *bu  az    yiri*

neg  bulsa munda naru ı  yorı (K.B. 1444)

siziksiz  l m bir k n a ır kelir

tirilmi  bu canlı  canım al alır (K.B. 1472)

et  zn   evi ol be izlig evi  

süzük can e vi ol bediz teg tening (K.B. 1524)

i di kı sğa özlüg *bu yalngu k özi*

saşınçı uzun hem bedük til sözi (K.B. 1533)

ne tengsiz ölüm sen ay yavlağ ölüm

tusulmaz sağa itse *tük mi ng tolum* (K.B. 1537)

negü tir eşitgil *uç ordu begi*

bilip sözlemiş sözke yetrüp ögi (K.B. 1594)

ay begler sevinçi tilegli kişi

kamuğ beg tileki öze kıl işi (K.B. 1609)

bu ay toldı oğlı ata yurnı ol

ata barsa ornı oğul ornı ol (K.B. 1625)

bu ay toldı tapğı telim erdi kör

kişilik kılayın anı ng yangı kür (K.B. 1635)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

bilig hem ukuş ol *bu erdem atı* (K.B. 1679)

a ngar ma bu kün kılgu e dğü yanut

ol e dğü yanutın bu bulsu anut (K.B. 1688)

bu barça *biligsiz kişi kılka* ol

biligsiz kişiler tükel yılkı ol (K.B. 1739)

tirildi bu yanğlıg sevinçin kün ay

tözü il karası tükel boldı bay (K.B. 1787)

bayattın erür **bu ukuş bolğusı**

tadu birle kirse bolur belğüsü (K.B. 1828)

kişide uluğrak ukuşluğ kişi

ukuş boldı erke **miñgerdem başı** (K.B. 1830)

bağar soldın onğdın hem onğdün kiğın

kamug iş yarağın bilir hem öğın (K.B. 1857)

negü tir eşit **bu tapuğcı tili**

begin inçke tegrür tapuğsak kılı (K.B. 1880)

menğilig bolur beg **tükel kut başı**

bağırsak kılı bolsa kılsa işi (K.B. 1881)

ağın il kişisi eşitti muni

yüzin körgüke arzuladı anı (K.B. 1887)

bilig ordusu ol **bu begler özi**

biligsiz bolur kul nerek kul sözi (K.B. 1906)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

özüm yigledüki **bu kulluḡ atı** (K.B. 1918)

bu beglik işin barça begler bilir

törü öngdi kılḡ yaṅ olardı kelir (K.B. 1931)

bayat kimke birse **bu beglik işi**

birür ög köngül kör ol işke tuşı (K.B. 1933)

bu beglik işi boldı begler işi

bu begler işin bildi beglik kişi (K.B. 1935)

apa oḡlanı barça aşı beḡik

bilig birle boldı kör öḡrüm keḡ ök (K.B. 1958)

biliglig uḡuḡluḡ büḡü ilçi beg

ikigün ajunda bolur **ornı** yig (K.B. 1972)

ikigün ajunuḡ buluḡlı kişi

iḡi ḡutluḡ ol bu **tükel ḡut başı** (K.B. 1973)

ḡılınçı öṅay bolsa ḡılḡı köni

sevinçin keçer kör **uḡ ol beg küni** (K.B. 1977)

ne eḡḡü turur **bu ḡılınç eḡḡüsi**

ḡılınç eḡḡü erke yigü keḡḡüsi (K.B. 1982)

toḡımsuz bolur ol közi suḡ kişi

közi suḳḳa yetmez **bu dñya aşı** (K.B. 2001)

bu suḳluḳ ig ol bir otı yoḳ emi

anı emleyümez **bu dñya ıamı** (K.B. 2002)

bu beglik bağı kör bu iki bolur

bu iki tükel bolsa beglik ılur (K.B. 2018)

bu küçkey kişı kendü beglik yimez

bu küçkey küçini buḳun kötrümez (K.B. 2030)

muḅgar meḅgzetü sözni şa‘ır ayur

bu şa‘ır sözi tutsa sözke bayur (K.B. 2065)

öḳinde keçürse **bu beglik işin**

anı yetse bolmaz eḳerse ıuşın (K.B. 2094)

esürse kişı tilve munduz bolur

bu tilve işi kör ıaçan tüz bolur (K.B. 2099)

bu begler ıapugın sıyasæt bezer

sıyasæt bile beg ilini tüzür (K.B. 2130)

bu il tutruḳı hem tüpi bekliki

iki neḅg turur aşlı yıldız köki (K.B. 2132)

ot ıḳtı buḳunḳa buzuldı ili

yıkıldı siziksiz **bu beglik ulı** (K.B. 2137)

kılıç baldu boldı **bu il saķısı**

kılıçın alır il buğun başısı (K.B. 2140)

yana aydı ögdülmiş ilig kıtı

bu il işleri ters uluğ kör atı (K.B. 2146)

bu yaŋlığ turur **barça beglik işi**

ķayusı erej yir ķayu öz başı (K.B. 2156)

negü tir eşitgil biliglig tetig

biliglig tetig belgi ilke itig (K. B. 2167)

ķayu ilke bolsa bu yaŋlığ begi

ķutuldı **ol il buğını** kitti igi (K. B. 2172)

vezir ol yüdüglü **bu begler yükin**

vezir ol bekütügli beglik kökin (K. B. 2183)

vefalığ bolur bu uruğluğ kışı

cefaçı bolur **ol arıģsız işi** (K. B. 2195)

uruğluğ kışiler ķalınçı silig

vefa birle ħalkķa yağıglı elig (K. B. 2197)

bu körklüg kışı ķalka körklüg bolur

ķılınç bolsa ķōrklūĝ il asĝı tolur (K. B. 2212)

vēzir bolsa ilke yaraĝsız yavuz

ol il buĉını buzlur ĉıĝay bayı tūz (K. B. 2241)

aş içĝū tuz etmek yaĉdar er atı

aş içĝū turur **bu tiriglik otı** (K. B. 2318)

oĉuĝ beg sözi ķōr būke yolĉılıĝ

ķōr arslan mūnūĝli ķılıĉ ķamĉılıĝ (K. B. 2354)

kelin ķız sevinĉi kūden tūnleri /

kūr alp er kū venĉi ĉerig kūnleri (K. B. 2380)

manĝa mundaĝ aydı sınamış ķiři

sınamış ķiřiler sözi söz başi (K. B. 2394)

bu ūĉ nenĝke bolur tapuĝĉı ķulı

munı tutsa begler **ķamuĝ nenĝ ulı** (K. B. 2412)

bu il baĝı örki bu iki tūzer

bu iki birikse anı kim ūzer (K. B. 2419)

biligsiz ķiři ol ķuruĝ sır beĉiz

biliglig ķiři ornı ķōkte eĉiz (K. B. 2452)

uķuř bolsa asĝı iĉi ök ökūř

ḡamug eḡülük ülgı ol bu uḡuş (K. B. 2454)

saḡınuk arıḡ din idisi kişi

irinmez ḡılur ***barḡa yalḡuḡı*** (K. B. 2462)

yüz utru bolur tutḡı ḡacıb özi

körür közke ***körklüg*** kerek ***ol yüzi*** (K. B. 2464)

idi eḡü neng ***bu kişi körki*** yüz

bu yüz körkinḡe suv iḡer iki köz (K. B. 2467)

tetiglik kerek hem törü keḡ bilir

ajun körki barḡa tetigdin kelir (K. B. 2474)

mungar menḡzer emdi ***bu ṡa'ır sözi***

bu ṡa'ır sözi ol biligsiz közi (K. B. 2486)

uluḡ iş turur ***bu ḡacıblıḡı***

muni baṡḡa iltmez meḡer keḡ kişi (K. B. 2492)

baḡırsız tusulmaz oḡulda körü

baḡırsak tapuḡcı tususı örü (K. B. 2574)

aṡ iḡḡü tuz etmek yaḡar er atı

aṡ iḡḡü turur ***bu tiriglik otı*** (K. B. 2318)

biliglig uḡuşluḡ kerek ḡılḡı tüz

u^{ku}şlu^g kişiler işi barça uz (K. B. 2788)

bu ya^{ng}lı^g tū işler neçe ülgülüg

ulu^g hacı^b elgi tegir belgülüg (K. B. 2501)

ayu bir ma^{ng}a **bir bilig söz uzi**

yalavaç ıdur ildin ilke özi (K. B. 2594)

çı^gay kıl^sa kimni kōzi su^klu^kı

bayutmaz anı **bu ajun to^klu^k** (K. B. 2615)

ka^yu türlüg er me **sözⁱn** sözlese

anı u^ksa bilse yana kizlese (K. B. 2642)

elig sunsa erdem bile er tegip

ulu^g ta^g başm yirke ildrür egip (K. B. 2647)

be^la^gat bile ha^t te^{ng}eşse ka^lı

ıdı e^dgü til **bu bitig söz tili** (K. B. 2695)

negü tir eşitgil ıla sır te^{ng}i

ıdı e^dgü ya^{ng} **bu bitig söz ya^{ng}i** (K. B. 2696)

bu begler işi^{ng}e tusulur kişi

bu üç türlüg ol kör ay ilçi başı (K. B. 2703)

ka^mu^g il işiⁿ barça itgen bitig

bitigin tutar ilkirişin tetig (K. B. 2707)

bu iki turur *bu ajun tutruğa*

oza keçmiş iş hem kelir utruğı (K. B. 2716)

negü tir eşitgil *bu sartlar başı*

ajun tezginip nenğke tegmiş kişi (K. B. 2745)

biliglig ukušluğ kerek kılkı tüz

ukušluğ kişiler işi barça uz (K. B. 2788)

ayağ tirkî başlar *bu aş başçısı*

negü teg kerek ayğıl aş işçisi (K. B. 2824)

kalı egri bolsa *bu aş başçısı*

ķamuğ egri boldı anıñ işçisi (K. B. 2860)

yumıtsa kalın yig *bu aş oğrısı*

ķaçan ķorki kelgey begi tirkisi (K. B. 2861)

isizke ķatılmaz ukušluğ kişi

bütün çın bolur *bu biliglig işi* (K. B. 2897)

ķayu nenğke kirse kişi emgeki

sevüğ boldı ol nenğ *sevüğ can ķōki* (K. B. 2909)

yalıñ yüzlüg oğlan tolun teg *yüzi*

boğı tal ara sa beğiz teg zi (K. B. 2914)

negü tutsa körlüg kişi ılıkı uz

yaraşur alır kör **bu can ülgı** köz (K. B. 2921)

negü tir eşitgil **bu şartlar başi**

z asğın tilep dñya kezgen kişi (K. B. 3002)

uçuz tutma erdemni ğren oğul

bu erdem yorıkı rñğ uř teg ol (K. B. 3010)

rñğ uř utı teg bu erdem utı

yorı uş atağıl sen erdem atı (K. B. 3011)

ıdı yaşı urduñğ kişilik ulı

bu ol ın **vefalığ kişiler yolu** (K. B. 3016)

bu begler sevinçi yarınkı asığ

dı‘ a tap mañga eğğü atın yanığ (K. B. 3020)

negü tir eşitgil bñğü beg tili

bu beglik işinğe ol urmış ulı (K. B. 3029)

bu yañğlığ turur **bu ajun ñğdñsi**

yayığ dñya devlet avıkar **kñsi** (K. B. 3077)

ay himmet ıdısi ajun ol talu

talı oldacı er utu top tolu (K. B. 3086)

negü tir eşit emdi *akan tili*

ajun başlamış bütrü basmış ili (K. B. 3126)

içi yakşı aymış ör ilçi başı

amuğda *küçi* bek *adaşlığ kişi* (K. B. 3172)

adaşlığ kişi küsi avı beğük /

adaşlığ kişi atı savı beğük (K. B. 3173)

kiminđ atı ul bolsa ılkı tapuğ

tapuğsuz ul atı mecaz ol *amuğ* (K. B. 3252)

yaşığ yandı yirke yakurđı başın

yaruğ dünya meňzi kızardı ışıın (K. B. 3283)

esen bolsa ermiş *bu yalňguđ özi*

tilekke tegir ay bağırsak uzı (K. B. 3311)

adaş köňli bara saňga ađgurar

körü ıđsa bulmaz köňöl yilgürer (K. B. 3329)

bu dünya işinđe atılmış kişi

ılumaz tapuğ birle uğbi işi (K. B. 3340)

bu yalňguđ yoriđli kiři avađı

kişike tusulmaz bolur ay aķı (K. B. 3407)

bu dñya içinde bulur bu tilek

ķalı ‘ uķbi ķolsa bu ol hem yñlek (K. B. 3410)

kiminġ erdemi bolsa aşı aġı

yetiz il kişisi ol erke yaġı (K. B. 3416)

ķayu erke duşman yumıtsa ķalın

ol er erdemi erde artuķ bilin (K. B. 3418)

yaġı birle tegşıp er atı beďür

yaġsız kişi atı ķopmaz yatur (K. B. 3419)

negü tir eşıtgil *bu il ķend begi*

ajun başlap ilke yetilmiş öġi (K. B. 3460)

ķayuda ķavıksa *ķöni beg atı*

ańġar bargu andın bulur er ķutı (K. B. 3462)

bu kök tirġüki ol könilik törü

törü artasa kök turumaz örü (K. B. 3463)

ķöni beg yñzi ķörse ķutluġ bolur

muyanķa tegir hem yazuķı yulur (K. B. 3465)

apa uçmaķ içre yidi ķör evin

arınġu kılındı *bu dñnya evin* (K. B. 3522)

ayı eđġü ermez *bu dñnya kutı*

bayattın yıratır bu ol dın yutı (K. B. 3525)

içi kıız erür *bu tiriglik küni*

yava işke işletse bolmaz munı (K. B. 3544)

bu üçte adın yok *bu dñnya neñgi*

ħalal ol ya şübhe, ħaram ol öñgi (K. B. 3546)

sini kim yise yir sen aħır etin

öçünġni alır sen *ħara yir ħatın* (K. B. 3554)

ayı eđġü ermez *bu dñnya neñgi*

kiminġ bolsa evrer kıılınçı yañġı (K. B. 3562)

beğel kıldı ėbdal neñgin ħem malın

baķıp koğtı zahid *bu dñnya ulın* (K. B. 3563)

körünmez teg ol bu tuzakçı sañġa

bu dñnya neñgi ol saķılmış menġe (K. B. 3564)

usayuk *bu yalñguķ içi suķ közi*

ķalı torķa kirmez bu yalñguķ özi (K. B. 3565)

neġü tir eşitġil saķınuk başı

bu dñnya işindin sağınmış kişi (K. B. 3566)

negü asgı ağır *ķara yir ķoyı*

anınġ tüşneki *ol yaġız yir oyı* (K. B. 3570)

ajun tatġı barķa bu üç tenġ turur

üçegü tatıġları tüz tenġ turur (K. B. 3573)

bu üç neġ sevinġi tatıġı kamuġ

ağın üçke tegmez ay ilde uluġ (K. B. 3576)

taķı bir tatıġ *bu tişi tatġı* ol

soġuk suvķa yunmaķ anınġ yanġı ol (K. B. 3581)

tiriglik tatıġı bu erse ķalı

tatıġsız turur dñnya *mıġnıķ yolu* (K. B. 3586)

bu üç nenġ turur *dñnya tatġı* bütün

yanutı eşitting ay ķılķı tüzün (K. B. 3588)

içi yaķrı aymış biliglig büġü

biliglig büġüler sözün tınġlaġu (K. B. 3594)

tişi řuġbeti me *bu erlik otın*

öķürmek üçün ol birer sa' atın (K. B. 3608)

şekırlig yiding sen *ajun nı'mı*

ķavuk yür yidim men özüm ķaķatı (K. B. 3614)

ikigün toğup teŋ kiķe yattımız

ķeķip bardı *ķelmiş kūnüm sa ‘atı* (K. B. 3615)

ķıġay bay ikigün ölümde kiğin

yana tüz bolurlar *ķara yir ķatm* (K. B. 3617)

kuruġ kumķa okşar *bu yalŋuk özi*

ögüz kirse toğmaz bu suķluk közi (K. B. 3626)

neķe andaġ erse *bu dŋnya ģali*

aķıġ kılma özke tiriglik yolu (K. B. 3648)

‘azabķa ķatıġ ķorkŋ umın raķmetin

tapuġ kıl yetürgil *bu ķulluķ atm* (K. B. 3651)

bu iki ara boldı ķulluķ bilin

bu ol yol yangılma *bu ķulluķ yolm* (K. B. 3669)

ķaraŋķu titigsig *bu börk ev iķi*

yaruttı yaşıķ birle erklig kūķi (K. B. 3723)

ikigü bayat ķullarımız biz ök

bu ķulluķ iķinde ķurumuz tüz ök (K. B. 3749)

ķeķer kūn iķinde kereķiŋ alın

köçütçi kelirke itigin kılın (K. B. 3788)

barı tap kereksiz adın artuğum

bu dünya tüpi keğ üyük ol suğum (K. B. 3795)

kalı iş küdüğdin tir erse maᅇga

miᅇger işi kılğay kadaşım saᅇga (K. B. 3804)

*miᅇgeđğüđ adaᅇkı*nı tutğınça sen

yaᅇaᅇᅇnı bir ök yolu tutğıl esen (K. B. 3806)

ᅇamuğ igke ot ol emi belgölüg

ol ig emlegüçi *ᅇamı* belgölüg (K. B. 3873)

sözüg saᅇnu sözle sen ivme serin

ive sözlemiş söz öküᅇçi yarın (K. B. 3881)

tilemiş tilekin biliglisi yok

yortur ᅇaᅇasın tığğlısı yok (K. B. 3904)

ᅇalal dünya bulsa kişi eğğüsi

bulur *iki aᅇun yigü keğğüsi* (K. B. 3924)

ᅇalık bütrü tuttı *kara kuş öᅇᅇi*

aᅇun barça toldı *ᅇara kuş yüᅇᅇi* (K. B. 3949)

iligning tileki saᅇga eğğü ol

bu eçgü içinde tiler eçgü yol (K. B. 3972)

yavuz ermez emdi **bu dñnya kutn**

bulup tirlü bilse kopursa atın (K. B. 3975)

yavuz tise bolmaz **bu dñnya neñgin**

yise birse halkka kızartsa eñgin (K. B. 3977)

bayatıg tapuğ birle bulmaz kulı

içi yinçke yol **bu tapuğcı yolu** (K. B. 3986)

neçe ming tapuğcı tapındı yılın

çıkar can öğinde yitürdi yolın (K. B. 3987)

bu il küñ itigi / bu begler işi

törü hem toku birle itti kişi (K. B. 4010)

ķayu yavğu yuğruş bolur il begi

ķayu **atı teñsiz** bolur **er ögi** (K. B. 4069)

ķalı ornaşa **bu otun er ili**

içi ök uluğ yas kılur bu kulı (K. B. 4073)

birisi **bu begler sözün** tutğu beg

küdezgü anı öz sevüg canı teg (K. B. 4120)

neçe me tok erse yigü beg aşı

bu begler aşu ol ağırılık başu (K. B. 4133)

idi yakşı aymış biliglig kişı

bu söz tutsa aşu **sa v altun tuşı** (K. B. 4135)

iki türlü ol **bu yakınlık işi**

bu iki üçün dost tutar ol kişı (K. B. 4201)

biregü tutar iş kişig tenğrilik

bu işlik içinde yok ol egrilik (K. B. 4202)

ozundın kopar **ol ajun bulgı**

ozunçı başın kes ay ersig aşı (K. B. 4213)

biri aşu **edgü kişı ödrümi**

bolunsa adaş tut ay er ködrümi (K. B. 4235)

isizke çavıkmış kişidin yıra

bu yanğlıg kişiler kalınçı kara (K. B. 4238)

isizke katılma ay edgü kişı

isiz bolğa kılkıng **ol isiz tuşı** (K. B. 4241)

bu begler evi atı karşı turur

bu karşı içindeki karşı turur (K. B. 4246)

yağing boldı erse et öz can küdez

yağlıg kişiler kutulmağa az (K. B. 4270)

bu yaŋlıg bolur *ol kişi aşıtı*

kişike kişilik kişi fbelgüsi (K. B. 4284)

kamug edgüke bol sen edgü kişi

isizke isiz bol *ol isiz tuşı* (K. B. 4308)

negü tir eşitgil kara kılkıını

sınap sözlegüçi kişi barkanı (K. B. 4326)

telim hâkklar öldi bu boğzı üçün

kara yir katında yiyür ot öçün (K. B. 4328)

öküş sözleme söz serin til küdez

öküş sözlemiş söz su v kaldı az (K. B. 4332)

bular ehl-i beyt ol hâbibka kadaş

hâbib sa vçı hâkka üçün sev adaş (K. B. 4339)

bular ol hâkikat *bu din turgüki* /

olar bilgi ol *çın şeri at köki* (K. B. 4345)

bu tüş ğlmi körgil bağırsak bayat

kulı edgüsin koldı birdi ayat (K. B. 4370)

kılıçta yitigrek bularnıŋ tili

yana kılda yinçe *bu ha tır yolu* (K. B. 4393)

tarıǵçı kişiler bolur *elgi* kinġ

bayat birmişindin tutar kōnġli kinġ (K. B. 4416)

olarda bolur *bu ajun arzusu*

buğun kōrki öçrüm talu eđġüsü (K. B. 4422)

satıǵçı yok erse ajun kezgüçi

kaçan keçgey erdinġ *ķara kiş içi* (K. B. 4425)

bu dñnya itigi bulardın turur

ajunda tañġ işler bulardın törür (K. B. 4459)

özünġ bulġa *iki ajun eđġüsü*

atinġ eđġü bolġay yađılġay küsi (K. B. 4474)

usa ev kıızı al elig tegmedük

seninġde ağın er yüzin kōrmedük (K. B. 4477)

kisi alma alsa özünġke kırı

sen alġıl *saķanuķ erenler eri* (K. B. 4483)

aya *kōrk tilegli kişi eđġüsü*

kisi kōrki ķolma buğun külġüsü (K. B. 4493)

tōzü ħalķ sever *ol kişi kōrkini*

meġer teñgri fażlı küđezse anı (K. B. 4494)

uru ğluĝ tarı ğluĝ be ğükler tili

be ğükrek bolur bolma evçi ğulı (K. B. 4496)

neçe mi ğ azı ğluĝ eren erkeki

tişilerde ötrü üzül-di köki (K. B. 4523)

neçe ğaz ğu e ğli ğ yüzi sa vlu ğ er

tişilerde ötrü özi boldı yir (K. B. 4524)

öküş türlü ğ ol bu okı ğu kişi

telim türlü ğ ol *bu ğonu ğluk aşı* (K. B. 4574)

mun ğar men ğzeyür kör *otaçı sözi*

tadu bilgüçi kö ğli bilgi yazı (K. B. 4673)

kişi ğutlu ğı ol neçe ul ğadu

baru e ğü bolsa isizlik ğodu (K. B. 4708)

ğanı ol *bu d ünya ne ğin* tir ğüçi

ne ği birle yirde ğodı bar ğuçi (K. B. 4713)

bu ya ğlı ğ turur *bu ajun ö ğdisi*

kerek ö ğdisi tut kerek tön ğdisi (K. B. 4720)

açıp körse erdi ğ *ğara yir ğatın*

ne ö ğrüm talular yatur inçı ğın (K. B. 4722)

bu dünya içi bir tarıglağ turur

negü ekse munda yarın ol önür (K. B. 4733)

törütgen içi tapğı evre qodup

törümişke tapmaq bolurmu udup (K. B. 4745)

baqa barsa ters iş **bu begler işi**

tapınsa telim terk yaranmaz kişi (K. B. 4753)

tüpi yil turur **bu ajun** kör oğul

kölike turur kör qararı yok ol (K. B. 4758)

kezigçe kelir kör **bu devlet kırı**

tezig ol yayığ hem bolur terk qarı (K. B. 4760)

bu dünya işin qodmağınça tükel

qılumaz **bu ‘u kıbi işin** ay ınal (K. B. 4805)

köngöldin çıkargu kamuğ dünyasın

aňgar ötrü kirse **bayat se vgi çın** (K. B. 4808)

başınğ kökke tegse beğüklük atın

kirip yatgu ornuň **kara yir kıatın** (K. B. 4820)

bu dünya işi bek tuzakçı turur

tuzakqa ilinme sini berkitür (K. B. 4824)

yaşıq badı yüzke qara yüz bağı

ajun toldı bütrü **qara yir toğı** (K. B. 4884)

küjek yazdı rumi kıızı örtti yüz

qara saç boğuğı ajun toldı tüz (K. B. 4885)

uluqluq beğüklük **bu devlet küni**

uzun turğı ermez ay köngli köni (K. B. 4914)

quruqluğ turur **bu zamanı yası**

ara asğı tegrür arala yası (K. B. 4926)

bu dünya yağı bu eğerse kaçır

qodu birse evre sağığa yol açır (K. B. 4929)

negü tir eşit yaqşı yağıma begi

qamuğ iş içinde yetilmiş ögi (K. B. 4947)

qızıl yüz öğı onğı boldı sarığ

ajun boldı altun öğı teg arığ (K. B. 4959)

küle baqtı örlep **talı qız yüzi**

yarudı bu dünya iri hem qızı (K. B. 4967)

yanut birdi ögdülmüş aydı kiçe

yarıq dünya meğı tünirse çiçe (K. B. 5018)

selam ol **selamet kişi şerrinğı**

selametlık aldı yanut kılğuçı (K. B. 5059)

buğunda talu ol *bu begler özi*

özi teg talu tutğu kılkı sözi (K. B. 5083)

tüpi yil turur *bu tiriglik küni*

ımançsız turur kut keçürgey sini (K. B. 5091)

maṅga at uruldı *bu zahıd atı*

bu atım maṅga boldı ta' at yutı (K. B. 5106)

kamug neṅg kötürgüsi içtin bolur

içi bolmasa taş yaramaz ıalır (K. B. 5113)

bu dñnya işi kıldı meşğul mini

bayat tapğınğa öz tegümez ıanı (K. B. 5116)

meniṅde ya vuzraı bayatım ıulı

men ök men ay ilig tilese ıalı (K. B. 5120)

bayat birdi barıa saṅga eğgölük

bu eçgü yolın aç maṅga ay külük (K. B. 5130)

meniṅdin nerek emdi öt saı erig

bu öğlek öti tap saṅga ay tirig (K. B. 5136)

saṅga tegdi emdi *bu beglik ıurı*

uzun alġu ermez iş itnip yorı (K. B. 5139)

keer k n iinde kereki g alın

ke rgey sini  d itigi g ılın (K. B. 5162)

 z  g y d ti *muna bu n y kleri*

o uġ tur usal bolma sanu yorı (K. B. 5163)

bek tmek tilese *bu beglik ulı*

t r  birg  tutġu k nilik yolı (K. B. 5172)

bu d nya ut  ga inanma ayıġ

inansız turur k r ılını yayıġ (K. B. 5175)

anı ıl tutaşı tirilg  orun

bu ajun ne   n o  a  ar y z urun (K. B. 5189)

bu alı ajun alkı irsel yayıġ

usal bolma salan yolı ke  tayıġ (K. B. 5231)

neg  tir eşitgil b    ili beg

bu beglik işini bilir yolı beg (K. B. 5250)

bu beglik k ki sa o uġluk turur

taı bir ajun olsa mundın bulur (K. B. 5258)

usanma u ıtmasu ġa let usı

*bu ğafla us*ındın küdezgil ya rāb (K. B. 5271)

aya beg katığlan *bu tuka tenġi*

törü kıl buḍunka tegürgil onġı (K. B. 5288)

ölüm tutsa aḥır *bu nenġasġi* yok

turu ḳalġa malıġ saġa tatġı yok (K. B. 5300)

bu din dünya birle *birikmeki* sarp

ḳaṽuşmaz ikigün munı bilse tap (K. B. 5312)

beḍüklük uluġluk bu keġgü turur

bu devlet otı barça öġgü turur (K. B. 5324)

yirindi ajunuġ süründike ḳoḍ

bayat birge anda *tü nı'met yigin* (K. B. 5327)

bu üç işte bolsa yaraġsız kişi

yaraġsız bolur *barça il kün işi* (K. B. 5334)

bu dünya *itiglig bu tirki sanı*

yoriġlı bu yalġuġ neçe yir anı (K. B. 5338)

bu kün bizke tegdi *bu tirki yimi*

neçe birge erki yigü keḍgümi (K. B. 5343)

negü tir eşitgil *uluġ kēnd begi* /

ḡamug iş içinde yetürmiş ögi (K. B. 5354)

yağız yir katındaki altun kümüş

tirer sen ḡazine, urur sen öküş (K. B. 5363)

bu tağlar katında çıkar gevhəriğ

ḡazıp yetrümezler saḡa ay arığ (K. B. 5364)

negü tir eşitgil közi toḡ kişi

bu köz toḡluḡı ol ***bu baylıḡ başı*** (K. B. 5385)

közi suḡ kişi neḡke toḡmaz ***közi***

meğer tolmağınça ***ḡara yir tozu*** (K. B. 5390)

tap erdi yana bu ölümde basa

ḡara yir katında ölüp oprasa (K. B. 5416)

süzük can kepi / ***bu ḡara yir tuğı***

ḡara yir kep örtür ay kılḡı ağı (K. B. 5422)

negü tir eşitgil ay kılḡı arığ

bu öḡlek oḡı birle köḡli balıḡ (K. B. 5430)

nerek emdi beglik ***bu yalḡuḡ yüki***

bu ḡaḡḡu saḡınç üzdi köḡlüm köki (K. B. 5458)

er atsız bolumaz buḡun başlasa

ya *beglik işin barça* beg işlese (K. B. 5459)

bir egnim meniṅ me bir ök bu boğuz

nelük *munça yalṅuḡ yüki* yüdmek öz (K. B. 5465)

ḡatıḡlan haḡaḡa bulun bolmaḡıl

haḡa nefis ikigün *bu din oḡrısı* (K. B. 5475)

ite tur süze tur *bu il işlerin*

buḡun inḡke teggey özüṅ me yarın (K. B. 5504)

muṅgadsa ma eḡḡü ḡılıḡlıḡ kişi

ḡılınḡ artatur hem *ol eḡḡü tuşı* (K. B. 5526)

ḡayu il begi bolsa eḡḡü köni

bayudı *ol il buḡnı* toḡdı küni (K. B. 5544)

aḡın ma *bu il buḡnı* ḡaç türlüḡ ol

munı aḡra tutḡu açuḡ bolsa yol (K. B. 5550)

bularda basası kör ortu kişi

bu ortu ḡılumaz *bu baylar işi* (K. B. 5562)

negü tir eşitgil *üç ordu ḡanı*

at eḡḡü tile ay ölüḡli ḡanı (K. B. 5569)

saṅa bolḡa *iki ajun eḡḡüsi*

bayatım sevinçi özün̄g bolğusı (K. B. 5596)

bu ajun ereji bile eçgü at

saŋga bolğa dünya ya ‘uqbi ulat (K. B. 5604)

bu dünya neŋgi barça ƣalğı turur

atıŋ eçgü ƣılğıl öz ölgü turur (K. B. 5605)

açıldı yarup köŋgli kögsi közi

arıtmaƣ tiledi *bu köŋgli tözi* (K. B. 5631)

otuz iki tişim *örüng yinçüler*

üzüldi *yipi* kör saçıldı birer (K. B. 5640)

ƣalık tügdi ƣaşın tünertti yüzın

tutup badı *barça ƣışiler közin* (K. B. 5670)

asığsız ƣışiler ƣışide turı

asığlıƣ ƣışı asğı ilke tolur (K. B. 5731)

özüm körmedi *bu ajun malını*

ya eçgü isiz *bu ƣışı ƣalını* (K. B. 5751)

negü tir eşitgil ƣışı eğgüsi

ƣışilik bolur *ƣın ƣışı belgüsi* (K. B. 5787)

ol eçgü yanutı bu eçgü anut

saᅇga ma bayat birge eᅇgü yanut (K. B. 5794)

iᅇi yaᅇsı aymıᅇ *bu tazı til*

ikiᅇi aᅇlı bilgüke açmıᅇ yolu (K.B. 5809)

yaᅇık baᅇ kötürdi yüz açtı yaᅇı

ajun bütrü tuttı *örüᅇg kuᅇ öᅇgi* (K.B. 5828)

muᅇgar eymenür men ay ilig ıutı

yoᅇgaᅇlı yoᅇgasa *bu yalᅇguᅇiti* (K.B. 5869)

neteg beg bolur *ol buᅇun erkligi*

köni egrini aᅇra tutmaz ögi (K.B. 5885)

bayat birsü *iki ajun eᅇgüsü*

aᅇa kelsü arzu tilek umdusı (K.B. 5895)

bu ol emdi beglik köki yıldızı

bu ol *eᅇgü begler yorıᅇa* izi (K.B. 5907)

tirig ti kim ölse kör eᅇgü atın

neᅇe yatsa oprap *ᅇara yir ıatın* (K.B. 5919)

oyun saᅇıᅇı ol *bu ᅇünya işi*

aᅇaᅇın tilese birür bu baᅇı (K.B. 5927)

bu ᅇünya işi kör oyun ol oyun

oyunka katılma nerek bu oyun (K.B. 5930)

taķı bir tüş ol kör *bu yıl faşlınğa*

tadusı küçenip barır aşlınğa (K.B. 6006)

anunmış turur *bu ölüm tarmaķı*

usanıp yorırda iler ķarmakı (K.B. 6116)

şeker birle igdür birür kin aģu

yayıĝ kut kılınçı bu ol ay bürger (K.B. 6129)

negü tir eşitgil *bu buğun begi*

sınap sözlemiş sözni yetlip ögi (K.B. 6138)

uluĝlukķa esrüp kim aħsumlasa

*ķara yir katı*nda kıyın yir basa (K.B. 6140)

yigitlik ya baylık *bu kut esrüki*

süçig esrükinde beğer ay beki (K.B. 6141)

ķalı sevmes öz kör *bu dñnya neñgin*

tü niç met *talı yüz kılınçm* yangın (K.B. 6151)

aya aç közi suķ *bu dñnya ķalı*

ölüm suķlanur kör sini tutĝalı (K.B. 6169)

biri *bir bayat tapĝı* mindin ķalır

ikinci idim yadı tilde barır (K.B. 6171)

yüzin kızledi yirke rumi kıızı

ajun menḡzi boldı **bu zengi yüzi** (K.B. 6215)

baḡa kördi ilig kör ögdülmişig

tüşük kördi **köḡlin ol eḡü kişig** (K.B. 6226)

ol eḡü kişi erdi eḡü **başı**

ḡalı ölse itgey bayatım işi (K.B. 6253)

kim isiz ḡılınsa öziḡe ḡılur

ol isiz yanutı hem isiz bolur (K.B. 6263)

isizlik tilese bar isiz ḡılın

ol isiz yanutı ulıtḡay bilin (K.B. 6264)

öküş bolsa artmaz **bu dünya neḡi**

neçe me az erse yeter öz tenḡi (K.B. 6331)

bu dünya müni miḡ bir ol erdemi

negü teg keçürse keçer ademi (K.B. 6332)

biri söz boḡuz köz **bu şhvæt otı** /

bular ol kişike **bu tu‘at yutı** (K.B. 6352)

uḡuşluḡ kişiler sözi öggü teg

köni tüz bolur ol özi belgü teg (K.B. 6356)

ay ilig **bu üç** ara **semzi** yaवuz

biri it biri kuş birisi et öz (K.B. 6364)

yana aydı ilig **bu dünya içi**

yılanı çağanı telim tikgüçi (K.B. 6379)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

tükel söz çınu ol ukuş birle tüz (K.B. 6387)

bu kün kör neçe toğmatuk teg bolup

ķara yir ķatında yaturlar ölüp (K.B. 6402)

negü kılgu tengri **bu dünya işi**

bu yanglıg tōritmiş ay ilçi başı (K.B. 6416)

ķalın sü içisi ajunçı ķanı

süsin ķodtı boldı **ķara yir sanı** (K.B. 6437)

ķanı ol kişig satġaġuçı kişi

nelük boldı satġaġ **ķara yir tuşı** (K.B. 6441)

bu yanglıg turur **dünya ġali ķamuġ**

ukuş birle körgil açılġay ķapuġ (K.B. 6445)

fēsad fışķ idisi atandı eren

bor içmez kişi atı boldı saran (K.B. 6455)

bu barça **uluĝ kün nişanı** turur

nişanı körünse keligli kelür (K.B. 6493)

bu ol din yolu hem **bu dñnya yolu**

bu yolça yorı yolda azma ulı (K.B. 6498)

tiriglikke tatĝı **süçig can sevinçi**

yigitlik teg edĝü yok ermiş ayıttım (K.B. 6525)

kayu til ve kılķa bolur munda tetrü

keçer künke avnıp tiriglikni ıdtım (K.B. 6545)

ajun bütrü tuttum şikender tutarça

tükel nuĥ yaşın men yaşadım yaşattım (K.B. 6548)

atı kaldı **yalñuķ kişi kılķa** bardı

bu kılķ kaçça bardı udu men barayı (K.B. 6575)

ilahi ruzi kıl **se vñg sa vçı yüzin**

yime dört işiniñ yüzini köreyi (K.B. 6604)

bu kudret içisi uluĝ bir bayat (A.H. 19)

sanıp sözlegen er sözi söz saĝı (A. H. 133)

yeter başka bir kün **bu til boşlaĝı** (A. H. 136)

sefih er tili öz başı duşmanı (A. H. 141)

tilindin töküldi *telim er kanı* (A. H. 142)

bu dünya sonğında yügürmek neçe (A. H. 181)

bu dünya nenğindin yigü keğgölük (A. H. 189)

beķasız erür *bu aıun lezzeti* (A. H. 193)

bu kün bar yarın yok *bu dünya nenği* (A. H. 197)

ķamuğ til *aķa er şenasın* ayur (A. H. 229)

aķılıķ *ķamuğ* ‘*ayb kirini* yuyur (A. H. 230)

bu bu đun talusı aķı er turur (A. H. 257)

bu aıun mezeı katıııığ meze. (A. H. 437)

bilge eren sawların alğıl öğüt (III, 155)

tükel yağı töri toğdı (I, 456)

3.1.1.2.2.8. Tamlayanı Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

bu tegme biri asğı yası telim

ķayusı birim teg ķayusı alım (K. B. 309)

bu barķa *içim fağı* erdi ķamuğ

ağırladı minteg tapuğsuz ķuluğ (K. B. 389)

tapuğsuz ķuluğ men yazuķum öķüş

özünḡfaḡı birle keçür ay küsüş (K. B. 396)

tapuḡluḡ tise men *özünḡtapḡı* yok

tusuḡluḡ tise men yana asḡı yok (K. B. 645)

topık yirde urdum bu söz berkitü

*özüm yaḡzaḡı*mı saḡa körkitü (K. B. 661)

yüzüm körki körklüg ne kılkıım silig

tilemiş tilekke yetürdim elig (K. B. 675)

bu ḡaşım tüḡüki bu körksüzlüküm

küçemçi kelirke bu yüzsüzlüküm (K.B. 816)

yana ma bu kün bürçü ḡabıt turur

bu ḡabıt tidüküm tüpi berk bolur (K.B. 833)

tapınsa tapuḡcı begiḡe ḡalı

ḡatıḡ tutḡu begler *se vıncı yolu* (K.B. 842)

bayudı buḡun hem itildi ili

iligke du‘a ḡıldı *buḡı tili* (K. B. 1039)

küremiş kürek erdi uş bu özüm

eçel tuttı iltür ne *asḡı sözüm* (K. B. 1118)

negü *asḡı* bar *bu ökünçüm* bu kün

ölüm tuttı kesti bu söz birle ün (K. B. 1132)

oğul kııda ötrü ata yir etin

oğul kız atamaz **atası atın** (K.B. 1166)

ulır men ökünüp asıg yok ökünç

içim rađmętinde adın yok umunç (K.B. 1364)

munu men barır men ay ilig kıutı

turu kıaldı oğlum **bu bağrım otı** (K.B. 1482)

atam canı boldı iligke yuluğ

yuluđ kıılsu teňgri saňga bu kıuluđ (K.B. 1555)

çıkıardı **atası bitigin** oğul

iligke ötündi kör ağru amul (K.B. 1556)

bayudı buğun hem itildi ili

iligke du‘a kııldı **buğnı tili** (K.B. 1571)

ataňg tapđı bar erdi artuđ telim

öteyümedim bardı kıaldı birim (K.B. 1592)

negü tir eşitgil ıla beg sözi

sözi mę‘nisi ol sözüňgke tözi (K.B. 1779)

menęilig buđun kim bu yaňlıđ bege

meng̃elig beg ol olsa **bunu yigi** (K.B. 1789)

ayur ay gdlmiş ba emdi maga

atag emgeki kirmedi bir saga (K.B. 1792)

begi yarlığı bolsa eg sze

ulu kgli yükser yazar aş kze (K.B. 1809)

yüzi krki körklüg ne yaşı kiig

amuğ eglkke anıgdın keig (K.B. 1851)

kgl tatėı ne ol bu kz tatėı ne

bu iki tatığdın **zm lgi** ne (K.B. 1891)

ilig aydı aytığlı mugluğ bolur

zi bilmedkin anıgdın olur (K.B. 1909)

yanut birdi gdlmiş ilig utı

zm yigledüki bu ulluğ atı (K.B. 1918)

eşitsü ayayın **zm bilmişin**

ilig me kersn aa bolmişin (K.B. 1920)

yüzi krki körklüg kerek beg ylg

boı ortu bolsa ne avluğ külüg (K.B. 2083)

negü tir eşitgil saınuğ tili

bu söz işke tutgıl ay **boğzı kulu** (K.B. 2100)

bu iki kutu bulsa begdin sevinç

ili kapğı itlür bulur beg avınç (K.B. 2135)

buðun inçke tegse ilig tegmese

begi atı eðgün yaðılsa basa (K. B. 2180)

yüzi körki körklüg kerek hem yülüg

kılınçı köni tegse halkka ülüg (K. B. 2208)

kişi körkinçe iç kılıkı iş ol

yüzi körki birle kılınçı tuş ol (K. B. 2215)

küvense begi hem özi hem ili

olarğa du‘a kılsa **buðnu tili** (K. B. 2433)

konukları körgü ya **boğzı yimi**

açıglıg açıgsızğa kılsa emi (K. B. 2496)

kapuğda çıkarsa liv aş tirkini

körü tüz ületse **begi körkini** (K. B. 2551)

bu yanğlıg kerek bu kapuğ başlar er

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

beginçe asıgçı bağırsaknı bil

bağırsağını bulsa **özün̄ğ bağı** kıl (K. B. 2609)

çığay kılsa kimni **közi suklukı**

bayutmaz anı bu ajun toklukı (K. B. 2615)

kalı tutmasa bu bitigçi sözü

begi sırrı açlur bu örter özüg (K. B. 2677)

bu ağzın̄ğ mışali ün̄ğür sanı teg

sözün̄ğ çıksa andın seḥar tanı teg (K. B. 2684)

negü tir eşitgil bu beytig okı

kön̄gül sırrı kızle ay **kön̄glüm toḳı** (K. B. 2690)

kümüş körse altun an̄gar arsızkar

iḏsi başm yir ya baş alsıkar (K. B. 2726)

yumıtsa kalın yig bu aş oğrısı

kaçan körki kelgey **begi tirkisi** (K. B. 2861)

bu erdi ay ilig **özüm bilmişin**

ayu birdim emdi kön̄gül bulmışın (K. B. 2879)

kirür ötrü emgek **begi tapğın̄ga**

ol emgek tusulur kuli asğın̄ga (K. B. 2906)

kirür ötrü emgek begi tapğın̄ga

ol emgek tusulur **ḡulı asḡıḡa** (K. B. 2906)

ülegü nenḡ er tutgu begler ḡalın

ḡaçan ḡolsa tutḡay **yaḡısı ilin** (K. B. 3030)

ḡamuḡ eḡḡülükte taḡı artuḡı

bu öḡdülmiş ol emdi **köḡḡlüm toḡı** (K. B. 3057)

örü tartḡıl özni üyüktin ḡutul

özünḡ ḡulluḡan sen tapuḡ birle yul (K. B. 3091)

ḡadaşım barını ötündi özüm

kelirmü ya kelmez açılmaz sözüüm (K. B. 3158)

negü tir eşitgil ay aslı aḡı

ḡara köḡḡlin avlar **begi yarlıḡı** (K. B. 3181)

ayur men bitidim **bayatım atı**

bu at ol ḡamuḡ türlüg igke otı (K. B. 3189)

bayatım sevinḡi tilese özünḡ

müşülman sevinḡi tile kes sözüḡ (K. B. 3250)

baḡa kördüm emdi dinim yiglikı

bu yirde köründi **özüm yiglikı** (K. B. 3338)

tükel avḡı it teḡ et özke baḡın

semiz bolsa bilmez *içisi haķın* (K. B. 3601)

ķarın toğsa avķa yügürmez bolur

*içisi tilekin*çe barmaz turur (K. B. 3602)

bayat yarlıgın ķıl *özünġ kulluķı*

uçup kir sарayķa erejin salın (K. B. 3672)

mini *bir bayatım küdeşmi*şi teg

küdeşümegey sen aya aşlı beg (K. B. 3764)

negü tir eşitgil bu beytig oķı

anıġ ma‘ nisi uķ ay *köġlüm toķı* (K. B. 3872)

eşitmiş sözüġ sen eşitmedük it

közünġ körmişin sen körünmedük it (K. B. 4062)

uluġluķķa tegse uķuşsuz kişi

içisi başın yir ay ilçi başı (K. B. 4078)

ayıtsa ötünġil *bilirin özüġ*

sözin kesse ķođġıl uzatma sözünġ (K. B. 4127)

ķatıġlan sen emdi ay *köġlüm küni*

ķişig tepsemegil yorıġıl köni (K. B. 4252)

bu tüş ıļmi körgil baġırsak bayat

ḳulı edḡüsin ḳoldı birdi ayat (K. B. 4370)

yüzi körki ḳolma ḳılınç edḡü ḳol

ḳılınç edḡü bolsa yarutḡay sini (K. B. 4482)

yüzi körki ḳolma ḳılınç edḡü ḳol

ḳılınç edḡü bolsa tükel bolḡa ol (K. B. 4484)

bu et özke birme tilek arzusın

tilek bulsa yiyür **iḡisi başm** (K. B. 4563)

negü tir eşitgil boḡuz tıḡuḡı

özi boḡzıḡa erk bolup tutḡuḡı (K. B. 4588)

yaşıḡ kırḡta keḡse kün ay erse küz

isig neḡ bile sen özüḡ ṭab‘ ı tüz (K. B. 4624)

özüḡ ṭab‘ını men ayayın yora

ḳızılı sarıḡlı örünḡlı ḳara (K. B. 4632)

ay **könḡlüm yaruḡa** ḡaḳıḳat yaḳın

sözüm ma‘ nisin uḡ yime keḡ saḳın (K. B. 4679)

ay könḡlüm yaruḡı ḡaḳıḳat yaḳın

sözüm ma‘ nisin uḡ yime keḡ saḳın (K. B. 4679)

ḳayu ol tapuḡcıḡa ayḡıl asıḡ

bu tapğı içinde negü ol tatıĝ (K. B. 4751)

içim yadı iş tap sevinĝü sevinç

anınĝ yarlıĝı tap avingü avınç (K. B. 4762)

sevüg bolmasa tap *içim se vmişi*

yaĝım yek turur öz yaĝılamış (K. B. 4763)

iğimni tiler men *özüm usı* yok

nışanın bulur men körüĝlisi yok (K. B. 4781)

özüm kalsa yalnĝuz *içim yadı* tap

özüm sözlegüke içim atı tap (K. B. 4793)

özüm kalsa yalnĝuz içim yadı tap

özüm sözlegüke *içim atı* tap (K. B. 4793)

ra‘ iyetka vacib *begi yarlıĝı*

aĝır tutsa estip kicig uluĝı (K. B. 4999)

bu begler bulur barça arzu tilek

*özi köñli*ñge sıĝgu bulmaz yölek (K. B. 5096)

meninĝde yavuzrak *bayatım kulu*

men ök men ay ilig tilese kalı (K. B. 5120)

bayat birse ‘izzin yok ol ĝayeti

öküş rahmet içre **özün̄g** **rah̄ati** (K. B. 5239)

küçi yetmişinçe katıglansu öz

yava kılsa ‘ uzri kolu tursu öz (K. B. 5286)

özün̄g asğı kolma buḍun asğı kol

buḍun asğı içre **özün̄g** **asğı** ol (K. B. 5353)

özün̄g **asğı** kolma buḍun asğı kol

buḍun asğı içre özün̄g asğı ol (K. B. 5353)

negü **asğı** ahır **ajun tirdükün̄g**

eçel can tirer kör üzer bu kökün̄g (K. B. 5383)

nerek emdi beglik bu yaln̄guk yüki

bu kaḍgu saḳınç üzdi **könglüm köki** (K. B. 5458)

ötemiş bolur sen **özün̄g** **haḳlarm**

olar ma ötemiş bolur öz haḳın (K. B. 5583)

buḍun bulsa ötrü **begi eḍgüsün**

begi bulsa inçlik yoritsa küsin (K. B. 5585)

saṅga bolğa iki ajun eḍgüsi

bayatım sevin̄çi / **özün̄g** **bolğusı** (K. B. 5596)

saṅga bolğa iki ajun eḍgüsi

bayatım sevinç *özünġ bolġusı* (K. B. 5596)

ay ilig munukı *özüm bilmişin*

ötündüm saġa men için hem taşın (K. B. 5602)

anınġda baġırsak taķı kim bolur

özi kaġġusın koġtı bizni kollar (K.B. 5839)

yanut birdi ilig ayur ay kişi

reva boldı haçet *tilekiġ tuşı* (K.B. 5879)

iġġ yarlıġı kıl özünġ kulluķı

ķalı ķılmasa sen anuķ tut boyun (K.B. 5931)

iġġ yarlıġı kıl *özünġ kulluķı*

ķalı ķılmasa sen anuķ tut boyun (K.B. 5931)

munukı ay ilig *özüm bilmişin*

ötündüm saġa men için hem taşın (K.B. 5932)

üçünġ yetmişin kıl inanma manġa

taķı ķalsa yarı ķılayın saġa (K.B. 5937)

unamadı aydı *kaġasıġ ġalı*

yavuzrak ay bilgem köner teg yolu (K.B. 5965)

yanut birdi oġurmuş aydı *tüşüm*

yörügi bu ermez ay işim tuşum (K.B. 6047)

yokaru uçup **bu özüm teŋdüki**

yaşıl kökke örlep teŋgip siŋdüki (K.B. 6064)

özünŋ asğı kılma buðun asğı kıl

yüdürme yük ilke özünŋ yükçi bol (K.B. 6098)

atınŋ boldı kıl kılma begler işi

özünŋ kulluğa kıl ay eðgü kişi (K.B. 6144)

biri bir bayat tapğı mindin kalır

ikinci **iðim yadı** tilde barır (K.B. 6171)

iðim yadı tab ol avingü işim

körü ıdmağay teŋgri itgey işim (K.B. 6189)

yanut birdi ögdülmiş açtı sözün

kaşaşı igi hali ne erdükin (K.B. 6236)

ayur tur **kaşaşıŋgürin** körgile

ziyaret kılıp sen yana yangıla (K.B. 6298)

turup bardı kördi **kaşaşı gürin**

kuçup yıgladı yaşı saçı barın (K.B. 6299)

turup bardı kördi kaşaşı gürin

kuçup yıǵladı *yaşı* saçtı *barın* (K.B. 6299)

ay *köñglüm talusı* sevüg canka can

seniñsiz negü teg tirilsü rewan (K.B. 6302)

kaşaıñg ölümi sañga bolsu pënd

seringil muyan ur şeker bolsu kãand (K.B. 6314)

ayur uş *kaşaım* mañga *koğmışı*

bu erdi neñgi uş turu kalmışı (K.B. 6323)

sen alǵıl bu rekve *kaşaıñg özin*

munıñ birle üşgür tilese yüzin (K.B. 6326)

körü barsa dünya *kılınçı teñgi*

yigen yıl büke teg bu kılkı yañgi (K.B. 6388)

ögüm yetmişi söz bitidim tükel

oķıǵlı uķuǵlı özüñg ülgı al (K.B. 6496)

özüñg kulluķa kıl bayat birge küç

ķayusın tilese tile kılma üç (K.B. 6500)

şahım meğhı birle bezeyin kıtáb (A. H. 43)

aya *şahım erdemlerin* sanağan (A.H. 59)

şeñih er tili *öz başı duşmanı* (A. H. 141)

er *işi edgüsindin* üküş hayr bulur (A.H.378)

atası atı maḥmud-ı yükneki (A.H. 495)

bardı *közüm yaruḳı* (I, 46)

közüm yaşın yamladı (III, 84)

bağrım başın emledi (III, 84)

kölüm kumu kopsa kalı tamıg iter (III, 137)

közüm yaşı sawrukup kudhı aḳar (II, 228)

bağrım başın kartadım (I, 272)

3.1.1.2.2.2.9. Tamlayanı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

aḳı bolsa *elgi ajun begleri*

ikigü ajunnunḡ bu buldı töri (K. B. 3034)

ajun feylesufı neḡi bolmasa

neçe tıldam erse kişedi tilig (K. B. 3076)

negü tir eşitgil tejik bilgesi

tejik bilgeleri çavıḳar *küsi* (K. B. 3265)

tiriglik nişanı ne ol *belgüsi*

kişi körmese bir anıḡ edgüsi (K. B. 3370)

oğul kız atasın suyurkağı ol

oğul kız atası yimi ağı ol (K. B. 3388)

bu begler e vi atı karşı turur

bu karşı içindeki karşı turur (K. B. 4246)

bu ol emdi *beglik köki yıldızı*

bu ol edğü begler yorığı izi (K.B. 5907)

ertiş suwı yemegi (I, 325)

3.1.1.2.2.10. Tamlayanı Bağlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

bular erdi *din hem şeri 'at köki*

bular yüdti *kafır münafık yüki* (K. B. 59)

cefasız vefalığ tilese kutun

yüzi kör kılınıcı vefa ol bütün (K. B. 105)

körü barsa barça urur bu keçük

uğuşluğ biliglig kör *aşı* keç ök (K. B. 299)

yıparlı biligli teŋgi bir yangı

tutup kizlese bolmaz özde öŋgi (K. B. 311)

aya çergüçi kel mini çergüle

yıl ay tutğunı boldum emgek bile (K. B. 373)

kerek erke *hımmet mürüvvet teñgi*

yaıvuz yunçıg andın yırasa öngi (K. B. 413)

kilişikke hımmet mürüvvet kerek

kişi kaçdri *hımmet mürüvvet yañgi* (K. B. 414)

ilig kolsa saklan ajunçı kişi

bu *saklık* erür *hem şeri at işi* (K. B. 446)

kalı *dünya devlet kalırı* üçün

sıgıt kılsa kılma bu bolmaz küçün (K.B. 1234)

tağı bir *siliglik kalınçı köni*

ikigü ajunda kutağur küni (K.B. 1663)

negü tir eşitgil törülüg kişi

törülüg kişi boldı *il tör başı* (K. B. 2196)

bitig bilmez erse apa oğlanı

negü bilgey erdi *yıl ay kün sanı* (K. B. 2225)

kişide talusı köni çın kişi

ödürgü aňgar birgü *aş su v işi* (K. B. 2829)

bu yalnguzluğumdın maňa yası yok

et öz din esenin munın buldum ok (K. B. 3359)

ulus k nd i indeki edg  ne e

sa  a s zledim emdi a ra se e (K. B. 3500)

 alı  olsa sen *s z yorı  bolgusı*n

ayıttu ta s zle k ni bolsu  ın (K. B. 4300)

sakı  artasa *d nya    bi i i*

ne e birle artar ay edg  ki i (K. B. 4384)

 azine,  a em s  i isi bolup

tirildi bir an a tilekin bulup (K. B. 5152)

atanı  ananı   l mi t kel

o ul kızı a p nd ol u up  zke al (K. B. 5158)

t nekte sen artu  tileme sevin 

se in  ornu u mak turur * em a in * (K. B. 5186)

ke el tazı *b ktel ta ı ar unu*

a ur toldı tolma  bu su luk  anı (K. B. 5369)

ulus k nd i inde sen o rı  arıt

 meg ar ı ı  yolda imin yorit (K. B. 5546)

bu ol *d nya d vl   aranı   urı*

bulunmaz bulunsa bolur beg  arı (K.B. 6111)

kölike turur *dünya devlet küni*

kölike bir ök yirde turmaz köni (K.B. 6134)

fesad fişk üni kör uğıtmaz kiçe /

kanı '*İlm-ü kır'an üni* az çıça (K.B. 6483)

yılan kurt koṅguz yimi öz igdıleyü

bu ni' met bile men negüke igığtim (K.B. 6559)

sanarmu *eğiz kum uşak taş sanı* (A.H. 60)

3.1.1.2.2.11. Tamlayanı Birleşik İsim Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

eğib maḥmud oğlı yok ol hiç şeki (A.H. 496)

3.1.1.2.2.12. Tamlananı Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

ıdı eçgü nenḡ bu *kişi körki yüz*

bu yüz körkinḡe suv içer iki köz (K. B. 2467)

3.1.1.2.2.13. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

kümüş kürsi urmuş öze oldurur

bu kürsi ağakı üç adrı turur (K. B. 771)

bularnı saķıṅıl ölümke itin

ökünme yarın bu *ḡara yir ḡatın* (K.B. 1429)

ataṅṅ tap[u]ḡı bar erdi *artuḡ telim*

öteyümedim bardı ḡaldı birim (K.B. 1592)

tetiglik kerek hem törü keḡ bilir

ajun körki barḡa tetigdin kelir (K. B. 2474)

yana aydı ilig ay odḡurmiḡa

bayat faḡlı barḡa özünḡ bulmiḡa (K. B. 5101)

bilür *ol ʔdibniṅ ne kim aymıḡı* (A. H. 502)

3.1.1.2.2.14. Tamlananı Baḡlama Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

ajunda *ḡa vı* bardı *ḡaḡan küsi*

körümegli közlerde kitti usı (K. B. 102)

iḡi kiḡki söz ol meḡşelde kelir

ata ornı atı oḡulḡa ḡalır (K. B. 110)

bu tegme biri asḡı yası telim

ḡayusı birim teg ḡayusı alım (K. B. 309)

muṅḡadıḡ ayur bir kün oldrup özi

beḡük iş *bu beglik işi ḡem sözi* (K. B. 420)

ne kutlug küt ol erke edgü atı

bu edgü atı bardı menġü *kutı* (K. B. 456)

ödi boldı hacıb iligke sözin

aça aydı *ay toldı kılķa tözin* (K. B. 568)

ayu birdi kılķın kılınçı yangın

sayu birdi bilgin *uķuşı teġin* (K. B. 569)

bu edgü kayu ol neteg ol özi

negü teg bolur *edgü kılķa tözi* (K.B. 855)

ilig aydı edgü *bu kılķa yaġı*

tusulur bolur ħalkķa asġı öġi (K.B. 856)

biri sözlegü ol tokuzı tıdıġ

tıdıġ söz tüpi aķlı barķa yıdıġ (K.B. 999)

oġul kızı isiz bolsa *kılķa yaġı*

ol isiz ata kıldı ıdı tı öġı (K.B. 1225)

baġırsak ķiķiniġ sözi tut *sa vı*

bu söz sa vı saġa bolga devlet avı (K.B. 1358)

bu kurtġa kılınçı bu ol *öġdisi*

kerek öġdi tutġıl kerek tönġdisi (K.B. 1547)

köçüt teg bolur **kut tüpi hem tözi**

köngül qoğkısı ol anıng yıldızı (K.B. 1704)

baqar soldın onğdın hem öngdün kiğin

kamugış yarağın bilir **hem öçin** (K.B. 1857)

bu il tutruqa hem tüpi bekliki

iki neñg turur **aşlı yıldız köki** (K.B. 2132)

süsin keğ küdeşse til içğınmasa

süsi az öküşin yağı bilmese (K. B. 2350)

bu il bağı örki bu iki tüzer

bu iki birikse anı kim üzer (K. B. 2419)

yıl ay öğ bitise küni belgölüg

açukluğ ağırtıg sanı belgölüg (K. B. 2775)

arığ boldı **begler tadusı özi**

arığ bolmasa aş kaçan yir qozı (K. B. 2845)

qalı il işiñge tusulğu kişi

tiler erse ilig **buçın il başı** (K. B. 3141)

qadaşlığ kişi küsi çavı beğük /

adaşlığ kişi atı savı beğük (K. B. 3173)

bilig birle ta'at muyani tümen

biligsiz tapuğ kılsa bulmaz muyan (K. B. 3224)

ulus kend içinde tapuğ bar telim

uş ol yirde kılsa bulumaz yarım (K. B. 3226)

turup keldim emdi köreyin tiyü

sakınç kaçgu bağın yöreyin tiyü (K. B. 3307)

ne eḡgü bilig birdi bilgi koyuğ

oğul kız atı erke kitmez oyug (K. B. 3382)

anıñda basa kör oğul kız turur

oğul kız yükin yüdmek emgek erür (K. B. 3582)

berü kel *ulus kənd* içinde tiril

sini bilmesü halk katılgıl qarıl (K. B. 3922)

halal dünya bulsa kişi edgüsü

bulur *iki ajun yigü keḍgüsi* (K. B. 3924)

ulugug ulugla küdez hürmeti

saṅga kelge *devlet ulugluk kuti* (K. B. 4151)

negü tir eşitgil adaş tutmış er

adaş asğı yası sınaþ bilmiş er (K. B. 4207)

kişi aşlı bilmek tilese auk

köngül til alını bu işke tanuk (K. B. 4287)

yıl ay kün saası bularda bolur

kereklig turur bu saış ay unur (K. B. 4377)

kün ay utluğı bar *yime utsuzı*

ayıt utluğın tut ay yalnuk tüzı (K. B. 4386)

biligsiz kişidin yırak tur teze

biligsiz sözi ala bara otun (K. B. 4453)

туру birgü aşta körüp yat bazığ

aş içgü tegiri öküş ya azığ (K. B. 4580)

kişi yıla birle aırtı bu ol

tadua yaraşık yise ay oğul (K. B. 4635)

tükel boldı emdi *aş içgü işi*

aa bir apuğ barsa tıdma kişi (K. B. 4662)

bu ol dünya *hali yorıa yolu*

kişike atılmağ tilese alı (K. B. 4678)

bu dünya tileyü yügürse kişi

yatu aldı *a at tapuğlar işi* (K. B. 4684)

nee körklüğ erse *ağun taş yüzi*

yıđı ya beđzi ya meňgi tözi (K. B. 5110)

yaşık yazdı bolğay örüglüg saçı

tiyiňgi kiş öňgi tuttı dünya içi (K.B. 5825)

tapuğ kıldıň artuğ bağırsaklıkın

ötediň mânia sen *tuz etmek haqın* (K.B. 5889)

bu ol emdi *beglik köki yıldızı* /

bu ol edğü *begler yorıka izi* (K.B. 5907)

3.1.1.2.2.15. Tamlananı Eş /Yakın Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

sevitür *yüzi körki körlüglüki*

yaraşur kirip çıksa ersigliki (K. B. 2459)

özüm koğtı *dünya tilek arzusım*

tilekim tükendi kesildi sözüm (K. B. 4732)

koğu birgü *dünya tilek arzusım*

anın bulsa ‘uqbi orun edğüsin (K. B. 4802)

muňgar menğzetür emdi bilge sözün

negü tir eşitgil *bu tüpi tözin* (K. B. 5024)

bayat birsü iki ajun edğüsi

ava kelsü *arzu tilek umdusı* (K.B. 5895)

iki neᅅg turur *dünya atı ça vı*

biri neᅅg taᅅar ol biri yüz suᅅı (K.B. 6108)

kalı seᅅmez öz kör bu dünya neᅅgin

tü niᅅ meᅅ *talı yüz kalınçın yaᅅgin* (K.B. 6151)

iᅅi yakşı aymış buᅅun başlar er

bilig birle *il kün işin* işler er (K.B. 6342)

ajun küni yulduzı tutçı toᅅar (III, 378)

3.1.1.2.2.16. Tamlananı Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

ajun tüni kündizi yelkin keçer (III, 288)

3.1.1.2.2.17. Tamlananı İsim Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

bu din dünya birle birikmeki sarp

kaᅅuşmaz ikigün munı bilse tap (K. B. 5312)

3.1.1.2.2.18. Tamlananı Sıfat Fiil Grubu Olan Belirtisiz İsim Tamlamaları

mini bulᅅuçı kalᅅı alçaᅅ kerek

köᅅgöl ᅅoᅅᅅı til sözde yumşak kerek (K. B. 703)

bayatka şükür kıldı artuğ öküş

bayat birmişiñge oğulka ukuş (K.B. 1250)

ferişte bitir **kul negü kalmışın**

idi ötrü aydur yarın ol işin (K. B. 2228)

biligsiz tapuğ kalmışında körü

biliglig uğımış muyanı örü (K. B. 3225)

kinğeş kıldıñg emdi inanıp mañga

özüm bilmişin barça aydım sañgra (K.B. 5814)

yoğaru uçup bu özüm teñdüki

yaşıl kökke örlep teñgip siñdüki (K.B. 6064)

yanut birdi ögdülmiş açtı sözün

kaşağı igi **hali ne erdükin** (K.B. 6236)

özi barmışın hem neteg körmişin

ayu birdi öt sav negü aymışın (K.B. 6237)

ayur uş **kaşaım** mañga **koğmışı**

bu erdi neñgi uş turu kalmışı (K.B. 6323)

hālāl yitti barça haram üstedi

haram yigli köñlin kara kir tudı (K.B. 6457)

3.1.1.3. EKSİZ TAMLAMA

3.1.1.3.1 CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN EKSİZ TAMLAMALAR

3.1.1.3.1.1. Eksiz Tamlamanın Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Eksiz tamlamanın birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır. Bu örnek aşağıda gösterilmiştir:

yarağlığı vezir kolsa andağ gerek

sü başçı tiler erse mundağ gerek (K. B. 2415)

3.1.1.3.1.2.Eksiz Tamlamanın Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Eksiz tamlamanın birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır:

bu sözke yakar körse *mā'ni bu söz*

eşit işke tutğıl aya kılkı tüz (K. B. 3448)

3.1.1.3.1.3. Eksiz Tamlamanın Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Eksiz tamlamanın birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır:

kişi utruķı türmek alma tigü

öz utru negü erse algu yigü (K. B. 4598)

Karahanlı Türkçesinde kullanılan isim tamlamalarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 1451'dir. Bunların 74'ü belirtili, 1381'i belirtisiz isim tamlamasıdır. Döneme ait metinlerin manzum olması sebebiyle isim tamlamalarında tamlayan ve tamlanan sırasının bazen değiştiği görülür. İsim tamlamalarının cümle içinde isim, sıfat ve zarf olarak kullanıldığı görülür. 1451 isim tamlamasından 856'sının özne, 439'unun nesne, 110'unun yer tamlayıcısı, 38'inin zarf ve 2'sinin de yüklem ismi olarak kullanıldığı görülmüştür.

Karahalı Türkçesi metinlerinde 4 adet tamlananı iyelik eki almamış yapı bulunmaktadır. Üzerinde görüş birliği bulunmayan bu yapılar iki ismin bir tamlama eki almadan oluşturduğu kelime grubudur. Bugünkü Türkçe'de iyelik yıpranması neticesinde oluşan bu tarz yapıları Orhun Türkçesi metinlerinde de görmekteyiz. Biz burada dört örneğini tespit ettiğimiz bu kelime grubunu eksiz tamlama başlığı altında topladık.

3.2. İYELİK GRUPLARI

3.2.1. İYELİK GRUBU

İyelik grubu, iyelik ekli bir isim unsuru ile genitif halinde bir isim unsurunun meydana getirdiği kelime grubudur.

3.2.1.1. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN İYELİK GRUPLARI

İyelik grubunun tamlananı bir kelime grubu olabilir:

3.2.1.1.1. Tamlananı Sıfat Tamlaması Olan İyelik Grupları:

meniṅ bu özüm me bu yaṅlıḡ turur

ara bar bolur ma ara yok bolur (K. B. 735)

bu kün me *meniṅ bu özüm* kılkların

saṅga körkitür barça erdemlerin (K. B. 799)

bu kürsi özele öz oldurduḳa

aḁaḁa üç ol kör ay köṅlüm toḳı (K. B. 801)

bağırsaklık erdi *meniṅ bu sözüm*

esen ḳal selamet ay körklüg yüzüm (K.B. 1481)

neçe me ḳul erse közi toḳ beg ol

*suḳ öz beglik*indin bu ḳulluḳ yig ol (K. B. 2619)

kişi eḁgüsi *bu öz asḁın* ḳoḁup

kişi asḁı ḳolsa kör emgek yüḁüp (K. B. 3245)

sini alḁtaçı *bu et öz tatḁı* ol

et öz ḳalḁa barça saṅga ḁatḁı ol (K. B. 5404)

ayayın men *anıṅ cevabın kese* (A. H. 290)

3.2.1.1.2. Tamlananı İyelik Grubu Olan İyelik Grupları

anın öz tili öz başını yiyür (A. H.120)

3.2.1.1.3. Tamlananı Bağlama Grubu Olan İyelik Grupları:

kimiṅ ḳalḁa eḁgü ḳalınçı oṅḁay

tilek buldı barça yaruttı kün ay (K.B. 1254)

kimiñg *erdem*i bolsa *aşl*ı ağı

yetiz il kişisi ol erke yağı (K. B. 3416)

kimiñg *boğz*ı *egni* bar erse arıg

aradı anıñdın yazukı arıg (K. B. 5351)

anıñg *bırr* u *cudı* *bēdi*‘ *ıhanı* (A. H. 46)

3.2.1.1.4. Tamlananı Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan İyelik Grupları

kimiñg oğlağı bolsa *oğl*ı *kız*ı

anğar yığlağı boldı muñluğ özi (K.B. 1223)

bilir sen kimi tutsa begler yakın

kişi barça songdar *anıñg* *bar* *yoñ* (K.B. 5859)

3.2.1.1.5. Tamlananı İsim Fiil Grubu Olan İyelik Grupları:

yayıglık yok erse bu irselliking

ne edğü iş erdi *seniñg* *kelmekiñg* (K. B. 715)

3.2.1.1.6. Tamlananı Sıfat Fiil Grubu Olan İyelik Grupları:

tilese törütür bolur qolmışı

tilep boldı *barça* *anıñg* *kılmışı* (K.B. 1346)

3.2.1.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN İYELİK GRUBU

3.2.1.2.1. İyelik Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde iyelik grubunun cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

saķışķa ķatılmaz *seniŋ birlikiŋ*

tözü neŋke yetti bu erkliglikŋ (K. B. 9)

ne ersedin ermez *seniŋ birlikiŋ*

ne erselerig sen törüttüŋ seniŋ (K. B. 13)

anıŋ okşagı yok azu menğzegi

neteglikke yetmez ħalayık ögi (K. B. 16)

olarnıŋ taŋguķı kelir ħem barır

meniŋ bu taŋguķ boldı menğü ķalır (K. B. 113)

biligsiz bile ħiç *sözüm* yok *meniŋ*

ay bilge özüm uş tapuğcı seniŋ (K. B. 203)

biliglig çıkarmasa bilgin tilin

yarutmaz *anıŋ bilgi* yatsa yılın (K. B. 214)

iligke tusulsun bu erdemlerim

açınsun *meniŋ* kitsü *emgeklerim* (K. B. 468)

eşittim yıraķtın *anıŋ ça vını*

biligin ukušın silig saıını (K. B. 527)

yaŋıldı bu tüşte *meniŋ bu özüm*

negü teg açayın kişike sözüm (K. B. 630)

ilig aydı uktum bu erdemleriŋ

münüŋ barmu aygıl bileyin *seniŋ* (K. B. 683)

muŋar meŋzetü aydı alp er açuk

anıŋ ma‘nisi kör bu sözke tanuk (K. B. 691)

bu ay toldı aydı *meniŋ bu özüm*

keyik teg turur kılkı kestim sözüm (K. B. 698)

yayıklık yok erse bu irsellikiŋ

ne edgü iş erdi *seniŋ kelmekiŋ* (K. B. 715)

arığ bolsa özi yorısa köni

muniŋ bağı mundağ bilingü munı (K. B. 727)

negü ol *muniŋ ma‘nisi* ay maŋa

bileyin ukayın büteyin saŋa (K. B. 729)

meniŋ bu özüm me bu yaŋlıg turur

ara bar bolur ma ara yok bolur (K. B. 735)

meniŋ me *özüm* kör aŋar okşadı

ara kılķım ildi ara yokladı (K. B. 746)

bayat kimke birse tilek arzısı

anıñg şükri boldı *yanut kalgısı* (K. B. 753)

meniñg kılķım ol kör emitmez köni

köni egri bolsa könilik küni (K.B. 808)

meniñg me *kılınçım* anğar oğşadı

könilik bile toldı eksümedi (K.B. 826)

meniñg me *törüm* bu yokalmaz özüm

kamug halkka bir teg ne kılķım sözüm (K.B. 828)

meniñg me *kılınçım* bu ol belgülüg

tözüke tegir barça mindin ülüg (K.B. 832)

ķalı eçgü bolsa buğun başķısı

ķamug eçgü boldı *anıñg işķisi* (K.B. 894)

ķayu neñg talu bolsa öçrüm ağır

anıñg kılmaķı barça özke ağır (K.B. 900)

tilek arzun ermez *meniñg ölmekim*

bu kūn bolmış ermez kelip barmaķım (K. B. 1095)

sañga tapnur erdi *meniñg bu özüm*

munuķı eçel tuttı kesti sözüm (K.B. 1153)

ķutulķu yirim yok yitürdüm bilig

seniṅ ṛaḥm̃etiṅ tutsu emdi elig (K.B. 1154)

negü teg bolur sen meniṅde kiḁin

meniṅ yok *saķınçım muniṅda aķın* (K.B. 1217)

tilese törütür bolur ķolmıķı

tilep boldı *barça anıṅ kılınış* (K.B. 1346)

baķırsaklık erdi *meniṅ bu sözüm*

esen ķal selamet ay ķörklüg yüzüm (K.B. 1481)

men igdiķ ķuluṅ men tapuķçı seniṅ

yuluķ bolsu *canım* iligke *meniṅ* (K.B. 1554)

yüleki bar erdi *munuṅ* belgülüg

anın eḁledim ķıldım aķıḁ ülüg (K.B. 1646)

kiminḁ bolsa ķoldaķ adaķı telim

anın arķası bek ķaya ol yalını (K.B. 1698)

ķöçüt teg bolur ķut tüpi hem tözi

ķöṅgül ķoḁķısı ol *anıṅ yıldızı* (K.B. 1704)

bu baylık tilese ajun eḁģüsi

könilik bile ol *anıṅ bulḡusı* (K.B. 1744)

yaṅılsa bu begler ay ilig ıutı

anıṅ begliki igler itḡü otı (K.B. 1969)

bu yaṅlıḡ turur barça beglik işi

ıayusı erej yir ıayu *öz başı* (K.B. 2156)

bu erdi ay ilig *meniṅ bilmişim*

munuḡı ötündüm saṅa uḡmışım (K. B. 2174)

ıalı bolsa begler bu küçkey isiz

anıṅ işçileri buzar eḡḡü iz (K. B. 2245)

bu erdi ay ilig *özüm bilmişi*

munuḡı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2429)

yime yaḡşı aymış biliglig beḡük

biligligke tegdi *öz ülgı* keḡ ök (K. B. 2448)

kimi erse umdu ıılur erse ıul

anıṅ boşluḡa kör ölüm birle ol (K. B. 2616)

negü tir eşitgil bilir kök ayuḡ

bu söz uḡmasa er *anıṅ öḡi* yoḡ (K. B. 2644)

bu erdi bu ay ilig *meniṅ bilmişim*

ötündüm iligke tükendi işim (K. B. 2739)

kür er kördi altun özi yumşadı

anıṅ suḳluḳı bolmaz ança öküş (K. B. 2754)

ḳalı egri bolsa bu aş başçısı

ḳamuḡ egri boldı *anıṅ işçisi* (K. B. 2860)

ḳayu neṅke kirse kişi emgeki

uş ol neṅde boldı canınıṅ köki (K. B. 2907)

yalavaç bitigçi ḳalı bolsa yig

anıṅ yası ilke tokır ay tetig (K. B. 2930)

iḳişçi ya aşçı yig erse ḳalı

anıṅ yası can kör tiriglik ulı (K. B. 2931)

buḳun erki boldı *meniṅ bu özüm*

uzun boldı elgim yorıḳ til sözüm (K. B. 3017)

meniṅde yüz üsteng *anıṅ erdemi*

buḳunda talusı kişi köḳrümi (K. B. 3150)

mini birle bolsa meniṅ ol ḳadaş

ḳamuḡ işke bolḡay *anıṅ bilgi* baş (K. B. 3151)

atandı *özünḡ* emdi zahid *atı*

bu atıng saňa boldı ta'at yutı (K. B. 3229)

bağa kördüm emdi dinim yiglikı

bu yırde köründi *özüm yiglikı* (K. B. 3338)

asıg yas ne edgü ne isiz barı

bayattın turur kör *anıng taqdiri* (K. B. 3353)

öküş bolsa emdi bu erdem kiming

öküş boldı *tengsiz yağısı anıng* (K. B. 3415)

seniing baylıkıng kör çıgaylık turur

saňa kim çıgay erse baylık turur (K. B. 3553)

negü asgı ahır kara yir koyı

anıng tüşneki ol yağız yir oyı (K. B. 3570)

kiçig oğlan özlüg *et öz menzege*

boguz toğsa yügrür tiler öz tenge (K. B. 3603)

bayat yarlığın kııl *özünge kulluķı*

uçup kir sarayķa erejin salın (K. B. 3672)

bir ol bir idı kim törütti iki

saķışķa katılmaz *anıng birlikı* (K. B. 3719)

tilin serme irme bolun eymenük

ağu ol *olarnıḡ eti* birtem ök (K. B. 4349)

katıḡlan olarıḡ idi edgü tut

seniḡ atıḡ edgün yırak barga büt (K. B. 4430)

kişi kütluḡınıḡ bolur belgüsi

küniḡe yigeḡür *anıḡ edgüsi* (K. B. 4705)

iḡim yadı iş tap sevinḡü sevinç

anıḡ yarlıḡı tap avinḡu avınç (K. B. 4762)

iḡimni tiler men *özüm usı* yok

nişanın bulur men körüḡlisi yok (K. B. 4781)

bu erdi munuḡı *meniḡ bilmişim*

saḡa sözledim men ay edgü işim (K. B. 4860)

biziḡ bu özümüz havaş bulun

yavallıḡқа öḡlek kelip bardı kün (K. B. 4909)

biziḡ köḡlümiz öldi bolḡa bu kün

hava nefis me kıldı boyun keḡ yoğun (K. B. 4913)

bu ol kör bu künki *tilekim meniḡ*

özüm bir *yüzini* köreyin *anıḡ* (K. B. 4937)

sini munça bekrü tutup kolduḡum

bu erdi *tilekim meniñg* ay tokum (K. B. 5093)

ķara eçgü bolsa *anıñg eğgüsi*

öziñge bolur ay buğun belgüsi (K. B. 5224)

bayat birse ‘ızzın yok ol ğayeti

öküş rahmet içre *özüñg rahai* (K. B. 5239)

özüñg asğı kolma buğun asğı kol

buğun asğı içre *özüñg asğı* ol (K. B. 5353)

uçarığ uçurmaz *seniñg kuşlarıñg*

yorırıñ yoritmaz kör esriñg itıñg (K. B. 5379)

bu erdi ay ilig *meniñg bilmişim*

sañga sözledim men negü uķmıışım (K. B. 5391)

men emdi bilindim açıldı közüm

mini otķa atmıış *meniñg bu özüm* (K. B. 5399)

sini alķtaçı bu et öz tatğı ol

et öz kalķa barķa sañga ķatğı ol (K. B. 5404)

bir *egnim meniñg* me bir ök bu boğuz

nelük munķa yalıñguķ yüki yüğmek öz (K. B. 5465)

et öz tüz tilese hāva boynı sı

hava ölsa könlür *et öz egrisi* (K. B. 5474)

evin barkın örte sığıl burhanın

anıñg ornı meşcid cema‘at kılın (K. B. 5486)

müşülmanka yakma tegürme elig

anıñg haşmı tengri turur ay ilig (K. B. 5489)

kiminğ edgü atı bile çıksa can

kesilmez *anıñg atı* edgü dü‘an (K. B. 5570)

et öz tüz tilese hava boynı sı

hava ölsa könlür *et öz egrisi* (K. B. 5474)

ra‘ıyyet öze ol *seniñg üç haķıñg*

tilegü olardın sen aç kulgakıñg (K. B. 5579)

sañga bolga *iki ajun edgüsi*

bayatım se vınçı / özüñg bolgusı (K. B. 5596)

negü tir eşitgil ay köñgli yaruk

munıñg ma‘nisi kör bu sözke anuk (K. B. 5599)

köni söz irig ol köñgülke açığ

singürse *anıñg asğı* birgey tatığ (K. B. 5774)

kimiñg aşı edgü kılınçı oñgay

isiz aşlınğa kendü kılkı tanuk (K.B. 5811)

bayusu buðun hem itilsü ilim

anınğ şükri kılsu *meniñg bu tilim* (K.B. 5853)

küçenmiş bolur kör *anıñg balğanı*

isig nenğ yitürği içirgü emi (K.B. 6014)

yana tüş bolur kör *yörügi anıñg*

ağınka bolur asğı bolmaz seninğ (K.B. 6027)

şatu kördüm elig *anıñg bağnası*

yüz utru uruğluğ ediz hem yası (K.B. 6033)

seniñg himmetiñg barça dünya turur

bu dünya tilegli bu dünya bulur (K.B. 6049)

meniñg bu özüm kaçtı dünya koðup

bu yirde turur men kör emgek yüðüp (K.B. 6050)

yokaru uçup *bu özüm tenğdüki*

yaşıl kökke örlep tenğip sinğdüki (K.B. 6064)

bu dünya aş ol bir bu aş yigliniñg

atını sen ök ay *şatım* yok *meniñg* (K.B. 6117)

munuķı barır men bu kün ardılıp

seniṅ me *yoluṅ* bu kel edgü kılıp (K.B. 6163)

yana aydı ḥali negü ol anıṅ

negü teg ḳoḳup keldi *köṅlüṅ seniṅ* (K.B. 6240)

yana aydı ḥali negü ol anıṅ

negü teg ḳoḳup keldi *köṅlüṅ seniṅ* (K.B. 6240)

negü erki ḥali köreyin anıṅ

tiriḡ barmu erki *ḳadaşım meniṅ* (K.B. 6280)

negü erki ḥali köreyin anıṅ

tiriḡ barmu erki *ḳadaşım meniṅ* (K.B. 6280)

öküş bolsa artmaz *bu dünya neṅi*

neçe me az erse yeter *öz teṅi* (K.B. 6331)

olarıṅ ḳılınçı ne *ḳalkı sözi*

eşitip ḳutaḳı ol *edgü izi* (K.B. 6429)

anıṅ bırr u cudı beḳi' iḥanı (A. H. 46)

anın öz tili öz başını yiyür (A. H. 120)

kim ol yolluḡ erse *anıṅ yolu* yok (A. H. 411)

seniṅ malıṅ ol mal aşındurduḡ (A. H. 433)

küçi anın kewilsün (II, 13)

yalwın *anınġ közi* (III, 33)

yelkin *anınġ özi* (III, 33)

yüzüm meniġ sarġarur (I, 69)

küçi anınġ kewilsün (II,138)

yaşı anın sawruġar (II, 172)

başı anınġ alıktı (I, 192)

kürmet *anınġ yüregi* (I, 325)

munġum meniġ bilinge (III, 359)

küçi anınġ keweldimet (I, 397)

oġraġ eri tıġraġ *yemi anınġ* oġlaġ (I, 468)

özüm meniġ budursın (I, 513)

otı anınġ çaġlanur (I,513)

İyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

esenlik tilese *seniġ bu özüġ*

tiliġde çıkarma yaraġsız sözüġ (K. B. 169)

kimiġ yaşı altmış tüketse sakış

tatıġ bardı andın yayı boldı kış (K. B. 367)

kimiňg *dewlät*i baş kötürse örü

ķamuğ edgü ķılğu buđunķa törü (K. B. 545)

yorıķ bolsa *kimiňg* buđunķa *sözi*

süçig tutğu til söz me ķođķı özi (K. B. 547)

mańga urmasa örk mini tutaçı

keyik teg kaçır men kim ol yetteçi (K. B. 722)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

meniňg sözlegüke *özüm* yok *şatı* (K. B. 776)

ķayu ilke tegse *meniňg* bu *törüm*

ol il barķa itlür taş erse ķorum (K.B. 830)

kimiňg oğlađu bolsa *oğlı kızu*

ańgar yığlađu boldı muńgluğ özi (K.B. 1223)

kimiňg *emgeki* kirse kimke *birer*

yanutın öküş ķıl sen ötrü ańgar (K.B. 1597)

bu işke munı teg silig er gerek

munıňg *tapğı* *ķörki* yarutsa yürek (K. B. 2912)

yana bilse söznüńg içi hem taşı

itilse *anıňg* ötrü *tüzmiş işi* (K. B. 2601)

kimiňg *atı* kul bolsa kılkı tapuğ

tapuğsuz kul atı mecaz ol kamuğ (K. B. 3252)

kimiňg *oğlu* kalsa atada kiđin

atama anı sen tirigde ağın (K. B. 3374)

kimiňg *erdem*i bolsa *aşlı* ağı

yetiz il kişisi ol erke yağı (K. B. 3416)

tapuğ kıl tapuğ boldu kulluk kamuğ

kimiňg *atı* kul bolsa kılkı tapuğ (K. B. 3675)

tilekiňg bu erse *seniňg* ay kadaş

küçemez men emdi köňgöl kılma baş (K. B. 3708)

yanut birdi odgurmış aydı *seniňg*

tilekiňg bu erse tilek yok meniňg (K. B. 4023)

kimiňg *atı* isiz bolup artasa

aňgar yigreki ol tirig turmasa (K. B. 4467)

bu üç koşnılıktın saňga asğı yok

anıňg *yası* tegse aňgar osğı yok (K. B. 4547)

uluş kendke kirse *meniňg* *bu* özüm

kişi birle bolğa işim hem sözüm (K. B. 4687)

kimiňg bogzu egni bar erse arıg

aradı anıňdın yazukı arıg (K. B. 5351)

bular yük kötürmez *bularniňg yüki*

saňga yüdgü tegse muniňg emgeki (K. B. 5558)

kimiňg aşlı bolsa atadın arıg

anıňdın kelir edgü ilke asıg (K. B. 5767)

anıňg medlı bolsa şeker şehd aňga (A. H. 28)

anıňg zıkri taňsuk ediz bolsu tip (A. H. 76)

3.2.1.2.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

3.2.1.2.1.1.1. Zarf Fiil Grubunun Öznesi

İyelik grubunun fiil grupları dediğimiz zarf-fiil grubunda, bu grubun öznesi olarak kullanıldığı görülür:

tënimdin çıkarda *meniňg bu canım*

şehadet bile kesgil aňır tınım (K. B. 394)

meniňg me *özüm* bu uzun yol yorıp

saňga keldi emgep hem artuk arıp (K.B. 837)

bu halıg körürde *meniňg bu közüm*

neğü teg baruğay saňga bu özüm (K. B. 3789)

3.2.1.2.2. İyelik Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde iyelik grubunun cümlenin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

munıṅg şükri emdi neteg öteyin

tirig bolsa özüm yılın hem ayın (K. B. 390)

bu künde naru bu özüm tınmadın

munıṅg şükri kılgu kerek irmedin (K. B. 754)

az edgüke artuḡ öküḡ şükri kıl

öküḡ bolsa ni‘ meṭ *anıṅg kadri* bil (K. B. 758)

bu şükruḡ negü teg ötey öz özün

munıṅg şükri sen kıl sanḡa ay tüzün (K. B. 1033)

muṅgar meṅgzetü aydı şa‘ir sözi

munıṅg ma‘nisi uḡsa açlur közi (K. B. 1138)

muṅgar meṅgzetü aydı şa‘ir sözi

munıṅg ma‘nisi uḡsa açlur közi (K. B. 1138)

seniṅde kiḡin men tirig turmayın

seniṅg kaḡḡularıṅg közün körmeyin (K.B. 1230)

çın aymıḡ uḡuşluḡ körü bar bu söz

anıñg mǎ'nisi bil yiti kıl bu köz (K.B. 1252)

ķamuğ edğü isiz bayat hıkmı bil

bayatķa ınanğıl *anıñg tapğı* kıl (K.B. 1279)

törü kıl ķatığlan bolup kılma küç

tapuğ kıl bayatķa *anıñg kapğı* ķuç (K.B. 1451)

ħaķıñnı öteyümedim men senıñ

bayat ok ötesün *senıñ ħaķlarıñg* (K.B. 1560)

tegürdüñg mañga sen ķamuğ edğülük

muniñg şükri boynum öze boldı yük (K. B. 3118)

bu şükriğ kaçan kılğa özüm yete

muniñg şükri mindin sañga sen öte (K. B. 3119)

eşittim *senıñg edğü kılķıñg yañgıñg*

bu öçte yok ol tip sañga tuş tengıñg (K. B. 3199)

begi bolsa edğü buđunķa bütün

anıñg asğı barça buğun yir ķutun (K. B. 3266)

negü bir eşitgil sınamış sözi

anıñg mǎ'nişi uķ ay köñgli yazı (K. B. 3323)

tiriglik nişanı ne ol belğüsi

kişi körmese *bir anıṅ edḡüsü* (K. B. 3370)

muṅgar meṅzer emdi körü bar bu söz

munıṅ m̃a' ñisi uḡ aya köṅgli tüz (K. B. 3537)

üçünci yağı yek bu din oḡrısı

tegürmesü teṅgri *bularnıṅ yası* (K. B. 3590)

munıṅ asḡı munda tilemqe serin

bu asḡıṅ bayat birge anda yarın (K. B. 4205)

tilin sözle yumşak negü ḡolsa bir

birigli alır kör *anıṅ asḡı* yir (K. B. 4331)

oḡul kızḡa oḡret bilig hem eḡeḡ

aṅgar iki ajun *anıṅ asḡı* tap (K. B. 4506)

negü tir eṣitgil otaḡı sözi

munıṅ m̃a' ñisi uḡ tirilgil ḡuzı (K. B. 4631)

öküş söledim söz eṣitting tükel

sözüm işke tutḡıl *anıṅ asḡı* al (K. B. 5435)

aḡırladı birdi bu beglik saṅga

munıṅ ṣükri ḡılḡıl ay bilgi kiṅge (K. B. 5470)

bularnıṅ ḡaḡı tıḡma içḡü yigü

birü tur munğadmasu ilçi bügü (K. B. 5553)

bular yük kötürmez bularnıñ yüki

sañğa yüdgü tegse *munıñ emgeki* (K. B. 5558)

elig til uzattım kişike telim

anıñ ‘*uzrı* kıl su bu kün bu tilim (K. B. 5708)

bayusu buğun hem itilsü ilim

anıñ şükri kıl su meniñ bu tilim (K.B. 5853)

İyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlede iç cümlenin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır:

bu ni‘ meť idisi unitur özin

munıñ şükri kıl sa evürmez yüzün (K. B. 757)

kimiñ erdemi bolsa atı yorır

kalı bolmasa erdem atsız qarır (K. B. 2645)

kerekinde bulsa kişi *öz muñı*

yam erse yangança bolur ol teñgi (K. B. 2817)

ay oğgurmış emdi oqır men sini

öz asğı tiler tip sakınma mini (K. B. 3257)

uquşluğ tise bolmağay ol erig

et öz bulnı bolsa ay köngli tirig (K. B. 3642)

anınğ meğlı bolsa şekeş şehd anğa (A. H. 28)

3.2.1.2.3. İyelik Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde iyelik grubunun cümlede belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kaçan tınglağay men *olarnıñ sözın*

apañğ sözleşler öküş ya azın (K.B. 5883)

ayayın men *anınğ cevapın* kese (A. H. 290)

anınğ tüsin kıra yoldı (II, 24)

anınğ ıñın keçürdüm (I, 47)

kaptı *meninğ kayımı* (III, 80)

sürdi *meninğ koyımı* (II, 90)

sözın anıñğ kim tutar (II, 118)

öğren *anınğ biligin* künde anğar baru (II, 140)

tegür *meninğ sawımı* bilgelege ay (III, 158)

sürdi *meninğ kutumrı* (II, 177)

alktı *meninğ yayımı* (III, 188)

sattı *meninğ ayımı* (II, 193)

tegür *meniŋ sawımı* bilgelige ay! (I, 207)

boynın anıŋ kadhırdım (I, 370)

anıŋ alpın kıra boğdı (III, 406)

İyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yorık bolsa *kimiŋ* budunka *sözi*

süçig tutğu til söz me koğkı özi (K. B. 547)

kimiŋ sen *aşın* yise sen kıl işin

bağırsaklık artur hālāl yi aşın (K. B. 5796)

3.2.1.2.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

3.2.1.2.3.1.1. Zarf-Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

İyelik grubunun fiil grupları dediğimiz zarf-fiil grubunda, bu grubun belirtili nesnesi olarak kullanıldığı görülür:

topık yirde urdum bu söz berkitü

özüm yaŋzağını saŋga *körkitü* (K. B. 661)

yanut birdi ögdülmiş aydı ata

seniŋ kađguŋı yip küyer men tüte (K.B. 1229)

bağırsak tapuğcı tükel ol bolur

öz asğın koçup kör beg asğın ıolur (K.B. 1879)

negü tir eşitgil bu şartlar başı

öz asğın tilep dünya kezgen kişi (K. B. 3002)

namaz ruza_o barça öz asğınġ turur

öz asğın tilegli bağırsız bolur (K. B. 3243)

kişi edğüsi *bu öz asğın koçup*

kişi asğı ıolsa kör emgek yüdüp (K. B. 3245)

öz asğın tilegli kişimü bolur

kişi ol bolur kör il asğın ıolur (K. B. 3931)

neçe ming tirig öldi tulup batur

biziġ kelğümüzni küdezip yatur (K. B. 4835)

3.2.1.2.4. İyelik Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde iyelik grubunun cümlede yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

köġgöl badım emdi *anıġ yoluġa*

sevip sözi tuttum bütüp ıavlıġa (K. B. 46)

özüm arzuladı *anıġ tapğıġa*

tapıġalı keldim *anıġ ıapğıġa* (K. B. 528)

bayat eçgü kılğay bu söz sözleme

tügün urma otun *meniň köňlüme* (K. B. 1084)

et öz can yuluglar *meniň işime*

dü‘a arturur bu keçer yaşıma (K. B. 3059)

seniň tapgıňa munğluğ ermez bayat

özünğ kulluķı kıl tile eçgü at (K. B. 3251)

öküş kıldım emdi saňa men yazuķ

seniň raķmıtiñde bu yazuķ az oķ (K. B. 3775)

özüm kındke kirse ilig tapgınga

baru turģu künde *anıñ kapgınga* (K. B. 4161)

usa eçgü tutğıl bularnı ķadaş

bularnıñ tiliñge ilinme adaş (K. B. 4397)

negü ķolsa birgil bularkā tūkel

bularnıñ tilindin özünğ satğın al (K. B. 4399)

uçuz tutğa ķoldaş adaş ya ķadaş

anıñ ağığında köñül bolğa baş (K. B. 4542)

yana *öz eviñge* oķımaz kişi

başı bürnü yir evde yalñguz aş (K. B. 4665)

seniñg ornuñgka bir isiz ornağay

buçunuğ ulıtğay bir inç ıdmağay (K. B. 5738)

yana oğ ayur ay bağırsak kadaş

meniñg kağğuma sen köñgöl kılma baş (K.B. 6180)

seniñg raħmeñiñdin umar men onğa (A. H. 2)

seniñg barlıkañgka tanuqluğ birür (A. H. 5)

anıñg öğdisindin tatır bu tilim (A. H. 27)

anıñg bahşışindin bulıt uvtanur (A. H. 57)

alsıkar ökin *anıñg söziñge* (I, 243)

bergeler ödhin *anıñg köziñge* (I, 243)

awlalur özüm *anıñg tuzunğa* (I, 296)

emlelür közüm *anıñg tozinğa* (I296)

İyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yakın tegdi erse *anıñg üskiñge*

tüşüp bardı aħru yorıp kağıñga (K. B. 4971)

koğğaşup yatsa *anıñg yüziñge* (I, 243)

3.2.1.2.4.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

İyelik grubunun fiil grupları dediğimiz sıfat – fiil ve zarf-fiil gruplarında, bu grupların yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı görülür:

3.2.1.2.4.1.1. Sıfat Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

bu begler bulur barça arzu tilek

özi köñliñge sıǵıu bulmaz yölek (K. B. 5096)

3.2.1.2.4.1.2. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

özüm arzuladı anıñ tapǵıñga

tapıñalı keldim *anıñǵa* *kapǵıñga* (K. B. 528)

meniñ öz ilimde tilekim *bolup*

yaraǵsız bolur bulmasa men ıolup (K. B. 3861)

negü tir eşitgil boǵuz tıǵuı

özi boǵzıñga erk bolup tutǵuı (K. B. 4588)

seniñ birlikiñge delil arǵaǵan (A. H. 7)

3.2.1.2.5. İyelik Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde iyelik grubunun cümlede yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bu ay toldı tapǵı telim erdi kör

kişilik kılayın *anıñgıyanğı* kür (K.B. 1635)

meniñg emgerimke ilig altını

ağır kılmassu köñgli tutsu köni (K. B. 3139)

3.2.1.2.6. İyelik Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde iyelik grubunun cümlede yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

anıñgı tört işi ol avıñgu körüp

kingeşçi bular erdi birle turup (K. B. 49)

asığ kılsa azğan *anıñgı menküli*

çiçek yaslıg erse biçer men ulı (K. B. 2573)

kamuğnı bütün tut küdeşgil özünğ

özünğke bağırsak *seniñg öz közüñg* (K. B. 2852)

özünğke bağırsak *seniñg öz özüñg*

kişike inanma kesildi sözünğ (K. B. 3496)

tağı bir tatıg bu tişi tatğı ol

soğuk suvka yunmak *anıñgıyanğı ol* (K. B. 3581)

ağırlık uçuzluk *anıñgı hukmi ol*

uluğka kiçigke yime açsa yol (K. B. 3903)

3.2.2. TAMLAYANI DÜŞMÜŞ İYELİK GRUBU

Tamlayanı düşmüş iyelik grubu, iyelik ekli bir isim unsurundan meydana gelen bir kelime grubudur. Bu kelime grubunda genitif eki almış bir isim bulunmaz. Ancak iyelik eki almış olan isim bize bu genitif eki almış bir ismin varlığını zorunlu kılar. Bu yapılar iyelik grubunun tamlayan kısmının düşmüş olduğu yapılar olduğundan, tamlayanı düşmüş iyelik grubu adını alırlar.

3.2.2.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN TAMLAYANI DÜŞMÜŞ İYELİK GRUPLARI

3.2.2.1.1. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Özne Fonsiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde tamlayanı düşmüş iyelik grubunun cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ḡamuḡ barḡa munḡluḡ törütülmüş

munḡı yok idi bir anḡar yok işi (K. B. 5)

sakışḡa katılmaz seninḡ birlikinḡ

tözü nenḡke yetti *bu erkliglikinḡ* (K. B. 9)

barinḡ belgülüg sen kün ay teg yaruk

neteglikke yetgü könḡül ögde yok (K. B. 12)

saḡar ok sığındım *umınım* saḡa

munḡadmış yirimde elig tut maḡa (K. B. 29)

ḡamuḡ ḡaḡusı erdi ümmeḡ için

kutulmak tiler erdi rahat için (K. B. 40)

bayat rahmeti erdi halkı öze

kalınçı silig erdi kılkı tüze (K. B. 42)

bayat rahmeti erdi halkı öze

kılınçı silig erdi **kılka** tüze (K. B. 42)

başı erdi öngdün kamuğ başçıka

kişin boldı tamğa kamuğ savçıka (K. B. 45)

aķı erdi **elgi** yüreki tedük

biliglig sakınuk kör atı beğük (K. B. 58)

aķı erdi elgi **yüreki** tedük

biliglig sakınuk kör atı beğük (K. B. 58)

aķı erdi elgi yüreki tedük

biliglig sakınuk kör **atı** beğük (K. B. 58)

kayusı kopar kör **kayusı** konar

kayusı çapar kör kayu suv içer (K. B. 73)

kara çumguk ötti sita tumşukın

üni oğlağu kız üni teg yakın (K. B. 77)

kalık kaşı tügdi **közi** yaş saçar

çiçek yazdı yüz kör küler katgurar (K. B. 80)

biri kında çıktı sunup il tutar

biri küsi çavı ajunka yeter (K. B. 87)

ajun tuttı tavgaç uluğ buğra han

kutadşu *atu* birsü iki cihan (K. B. 88)

kayısı yıldı birle tapnur tapuğ

kayu körk menğiz birle açtı kapuğ (K. B. 97)

kayısı elig sundı tütsüg tutar

kayu büvkirer kin ajun yıd kopar (K. B. 98)

kayısı toğardın tutar ming tanguk

kayısı batardın tapuğcı anuk (K. B. 99)

cefasız vefalığ tilese kutun

yüzi kör *kalıncı* vefa ol *bütün* (K. B. 105)

kayısı örürek *kayısı* koğı

kayısı yaruğrak kayu eksüdi (K. B. 130)

üçi yazkı yulduz *üçi* yaykı bil

üçi küzki yulduz *üçi* kışkı bil (K. B. 142)

üçi öt üçi suv *üçi* boldı yıl

üçi boldı toprak ajun boldı il (K. B. 143)

itigli bayatım ite birdi öz

ite birdi tüzdi yaraşturdi tüz (K. B. 146)

basa aydım emdi munu yalñguğu

ağırlıka boldı bilig ög uğu (K. B. 147)

sözünğni küdezgil **başıñg** barmasun

tilinğni küdezgil **tişinğ** sınmasun (K. B. 167)

til asğı telim bar **yası** ma öküş

ara ögdilür til ara minğ söküş (K. B. 177)

kalı mundağ erse bilip sözle söz

sözünğ bolsu közsüz karağuka köz (K. B. 178)

toğuglı ölür kör qalır belgü söz

sözünğ edgü sözle **özünğ** ölgüsüz (K. B. 180)

kişi toğdı öldi **sözi** qaldı kör

özi bardı yalñguq **atu** qaldı kör (K. B. 182)

tiriglik tilese **özünğ** ölmegü

qılınçinğ sözünğ edgü tut ay bögü (K. B. 183)

tilig ögdüm ança ara söktüküm

tilekim söz erdi *saṅga yördüküm* (K. B. 184)

saṅga sözledim men sözüm ay oğul

saṅga birdi bu peṇd *özüm* ay oğul (K. B. 187)

kişidin kişike kumarı söz ol

kumarı sözüg tutsa *asğı* yüz ol (K. B. 190)

tilekim söz erdi ay bilge bögü /

kişin keldeçike *özüm* sözlegü (K. B. 192)

bağa kördüm erse yinik boldı yük

özüm aydı sözle sözüṅ barı tök (K. B. 195)

kişide kişi adruķı bar telim

bu adruķ biligdin ayur *bu tilim* (K. B. 201)

biligligke sözledim uş bu sözüm

biligsiz tilini bilümez *özüm* (K. B. 202)

biligsiz bile hiç sözüm yok meniṅ

ay bilge *özüm* uş tapuğcı seniṅ (K. B. 203)

sözüm sözlemişke saṅga eymeni

özüm ‘üzri koldı saṅga uş munu (K. B. 204)

apaṅg iki ajun kolar erse sen

otu edgölük ol kılur erse sen (K. B. 226)

kalı edgü bolmak tilese özünġ

yorı edgölük kıl kesildi *sözünġ* (K. B. 227)

kişi menġü bolmaz *bu* menġü *atı*

anın menġü kaldı *bu edgü atı* (K. B. 228)

özünġ menġü ermez atınġ menġü ol

atınġ menġü bolsa *özünġ* menġü ol (K. B. 229)

yigitlik kaçır ol tiriglik uçar

bu tüş teg ajundın *özünġ* terk keçer (K. B. 231)

kerek beg kerek kul ne edgü isiz

özi öldi erse *atı* kaldı iz (K. B. 235)

tirig ölgü ahır töşenġü yirig

kişi ölse edgün kör *atı* tirig (K. B. 237)

özünġ edgü bolsa *atınġ* ögdilig

kalı bolsa isiz söküş ay silig (K. B. 240)

biri edgü erdi anı ögdiler

biri isiz erdi anı söktiler (K. B. 242)

neçe me sınıdım isiz kılguçı

kite bardı künde üzülde **küçi** (K. B. 247)

atı eçgü bolmış atanmış aķı

aķı ölse atı tirig tip uķı (K. B. 257)

iki türlüg ol kör bu aşlı kişi

biri beg **biri** bilge yalnıguk başı (K. B. 265)

tilekim söz erdi ay bilge bögü /

uķuşuđ biligig **özüm** sözlegü (K. B. 287)

ķalı tilve ursa kör ölse kişi

ölüm yok anğar hem birilmez **işi** (K. B. 295)

uķuş azın azlanma **asğı** öküş

bilig azın azlanma erke küsüş (K. B. 305)

basası bilig ol bularda biri

bu tört neñg uçuz tutma yüksek **töri** (K. B. 308)

tilekke tegir ol bu yañlıg kişi

ikigü ajunda itiglig **işi** (K. B. 331)

takı **biri** erke bu arķuk ķılınç

bu arķuk ķılınçlıgķa bolmaz sevinç (K. B. 340)

bolu birmez evren **başı** tezzinür

anıñ birle kılkı yañı tezgınür (K. B. 344)

kişi iki ajunı tutsa kutun

kutadıñ bolur **bu sözüm** çın bütün (K. B. 352)

küser men yigitlikke öknür **özüm**

ökünçüm asıg yok keser men sözüm (K. B. 363)

tegürdi mañga elgin **elig yaşıım**

kuğu kıldı kuzgun tüsi teg başım (K. B. 365)

kiminğ yaşı altmış tüketse sakış

tatıg bardı andın **yayı** boldı kış (K. B. 367)

tatıg erdi **barça yigitlik işim**

ağu kıldı emdi mañga yir aşım (K. B. 370)

boğum erdi ok teg köñgöl erdi ya

köñgöl kılgu ok teg boğum boldı ya (K. B. 371)

tiler men seninğdin **dı'am** bu sözün

tirig tutgıl ança yaşıım kıl uzun (K. B. 379)

tilim tınma öggil yaratıglını

yaragsızın mindin yıratıglını (K. B. 381)

öğürdi törütti yaruttı köñgöl

köni yol öze tuttı **könglüm** amul (K. B. 382)

tapuğsuz kulunğ men **yazukum** öküş

özünğ faızlı birle keçür ay küsüş (K. B. 396)

bu irsel yayığ kılkı kurtğa ajun

kıılınçı kız ol körse **yaşı** uzun (K. B. 399)

bu irsel yayığ kılkı kurtğa ajun

kılınçı kız ol körse yaşı uzun (K. B. 399)

ara **kılkı** kız teg **kılınçı** silig

sevitür sunup tutsa birmez elig (K. B. 400)

öküş beg qarıttı qarımaz **özi**

telim beg keçürdi kesilmez sözi (K. B. 404)

bu kün toğdı erdi **atı** belgülüg

ajunda çavıkmış **kutu** belgülüg (K. B. 406)

kılınçı köni erdi **kalkı** oñgay

tili çın bütün hem közi köngli bay (K. B. 407)

yana kür küvez erdi kılkı köni

küniñge kötürdi **bu kılkı** anı (K. B. 409)

özi itti tüzdi kör il kün işi

taķı ma tiler erdi ödrüm kişi (K. B. 418)

baş ağrığ köp ol körse *işi* öküş

öküş işni süzgen uķuřluđ küsüş (K. B. 421)

ķılumaz *özüm* bu ķamuđ il işin

maᅇga er kerek tir bilir iş başın (K. B. 422)

basutķı telim bolsa beg emgemez

işi barķa itlür törü artamaz (K. B. 429)

basutķı tilep bulmadı kör ilig

tegürdi *özi* barķa işke elig (K. B. 431)

bu saklık bile kör ilin başladı

ķutı künde arttı örü yokladı (K. B. 438)

negü tir eşit emdi köᅇgli oğuğ

sözi kör ķiçek teg tümen tü boğuğ (K. B. 452)

ne ķutluđ bolur *öğ* buđunķa *küni*

begi eçgü bolsa yorisa köni (K. B. 455)

ne ķutlug ķut ol erke *eçgü atı*

bu eçgü atı bardı meᅇgü ķutı (K. B. 456)

du‘ a arttı ilde kör eçgü *atı*

beğüdi küninge atı hem ıutı (K. B. 459)

yüzi körklüg erdi körüp köz ıamar

sözi yumşak erdi *tili* tüz tamar (K. B. 464)

iligke tusulsun *bu erdemlerim*

açınsun meniñ kitsü emgeklerim (K. B. 468)

kışı kirmedük ilke kirse ıalı

kelin teg bolur er agın teg *tili* (K. B. 494)

yatıg eçgü tutsa yarur er közi

ümeg eçgü tutsa yağıldı *sözi* (K. B. 496)

adaş tuttı ay toldı eçgü kışı

küsemiş *atı* erdi eçgü *işı* (K. B. 502)

añar açtı ay toldı köngli sözi

ne ermiş *tileki* kim ermiş *özi* (K. B. 503)

ayıttı bu ıacıb sözün yetrürök

tileki ne ermiş takı bürürök (K. B. 507)

küsemiş ayu birdi barça sözün

ne erdi *tileki* kim ermiş *özün* (K. B. 508)

sini körsü bilsü eşitsü sözünğ

tileking ne erse tilin ay *özüng* (K. B. 513)

kişi sözler ök kör kişining sözi

kişide bağırsak öz işke *özi* (K. B. 516)

bilişing ne barmu adaş ya kadaş

körügli ne barmu yigü içgü aş (K. B. 524)

özüm arzuladı anıng tapgınga

tapıngalı keldim anıng kapgınga (K. B. 528)

köngül kimni sevse mün erdem bolur

kamuğ tetrüsi onğ *koğu* tolur (K. B. 536)

men aşnu ayayın iligke sözüng

ne ermiş *tileking* kim ermiş *özüng* (K. B. 539)

yorık bolsa kiming buğunka sözi

süçig tutğu til söz me koğkı *özi* (K. B. 547)

ayur *körmışim* yok *bu yañglıg kişi*

biliglig uğuşluğ buğunda başı (K. B. 563)

öğ boldı hacib iligke sözün

aça aydı ay toldı kılkı tözin (K. B. 568)

tilek barça buldum bu ol *bir sözüm*

bu yaŋlıg kiŋike muŋađur **özüm** (K. B. 572)

tilek barça buldum bu ol bir sözüm

bu yaŋlıg kiŋike muŋađur özüm (K. B. 572)

bu oğlan yügürdi tegürdi sözi

tonın keçti turdı sevinçin **özi** (K. B. 575)

ilig aydı kim sen negü ol **atıŋ**

ķayudın kelir sen negü ol **yatıŋ** (K. B. 583)

atım ķul tapuğcı kör **ornum** ķapuđ

ķalıŋcım könilik me **ķalķam** tapuğ (K. B. 590)

tilekim bu ol sen mini yirmedin

tapuđķa yaķın tut maŋga irmedin (K. B. 592)

yaruk tutsa begler kiŋike yüzi

yarur er kōzi hem yarayur **sōzi** (K. B. 604)

ķut ol beg yaķın bolsa ķutķa ķiŋi

tilekin bulur **barça** itlür **iŋi** (K. B. 606)

kūniŋge örü bardı içrek bolu

ķoķuz boldı ķađđu **sevinçi** tolu (K. B. 617)

iveklik turur barça yaŋluķ baŋı

amulluk turur **barça eğü işi** (K. B. 633)

yazuḵum ne erki bilümez **özüm**

ayu birsü evre eşitsü sözüm (K. B. 638)

tapuğluğ tise men özünğ tapğı yok

tusuğluğ tise men yana **asğı** yok (K. B. 645)

saṅga sözledim men sözünğ tıṅladım

közünğ yumduṅğ erse **özüm** taṅladım (K. B. 648)

tutuzmadımu kör saṅga ḥıl **başıṅ**

basınma beginṅni küdeşgil başıṅ (K. B. 652)

munu men me emdi **saṅga keldüküm**

meninṅ kılķım erdi bu körkittüküm (K. B. 659)

munu men me emdi saṅga keldüküm

meninṅ kılķım erdi **bu körkittüküm** (K. B. 659)

neteg kim orunsuz topıķ yuṽlunur

anı teg me devlet **özüm** yolunur (K. B. 662)

özüm körkittür öz kılınçın saṅga

ayur kılķım irsel inanma maṅga (K. B. 666)

küvenme kıvı kutķa ḵutluğ kişı

ınınma **özünġ** kutka atlıġ kişi (K. B. 668)

ınançsız turur kut vefasız yayıġ

yorırda uçar terk **açık** tayıġ (K. B. 670)

ilig aydı uktum açıldı **sözünġ**

yazuk ‘ızrı koldunġ kutuldu **özünġ** (K. B. 671)

maġa ayġıl emdi ne ol **erdemünġ**

beğük sözledi söz **bu ökte m tiliġ** (K. B. 672)

kalınım onġay körse **yaşım** kiçig

ka muġ beg beğükke meniġdin keçig (K. B. 674)

yüzüm körki körklüg ne **kalım** silig

tilemiş tilekke yetürdim elig (K. B. 675)

bu ay toldı aydı maġa yas kılur

münüm yok vekilın kişiler ayur (K. B. 684)

münüm bu mini yalnġuk irsel tiyü

ayıġlap yorırlar kişike ayu (K. B. 685)

mün ermez maġa kör **bu irsellikim**

yaġı neġ talular ma özke bekim (K. B. 686)

tiriglik tidükünġ bu yıl teg keçer

kaçar tutsa bolmaz anı kim bulur (K. B. 693)

ilig aydı uqtum bu irsellikiñg

irip kitgü yirde bolurmu **bekiñg** (K. B. 697)

veľikiñ yayıg sen **özüñg** bi-vęfa

vęfa körkitür sen kılur sen çeşa (K. B. 716)

ara körmedük teg yüz evrer **özüñg**

ağınsıg bolur barça kılkıñg sözünğ (K. B. 718)

yarukluķa eksür yana yok bolur

toğar kiçe azın yana ok tolur (K. B. 734)

neçe yunçıg özke yüz ursa özüm

baru **körki** artar keser men sözüm (K. B. 736)

yana saçlur andın **tirilmiş neñgi**

söki teg bolur yandru kılkı yañgı (K. B. 738)

kelir kut kişike **atı** çavlanur

yañgı ay teg artar **yaruk** tolur (K. B. 740)

bu ay ornı boldı **eñi** münkalib

orunsuz bolur münkalib neñg kılıp (K. B. 743)

bu ay bürçü şertan bu ev evrilür

eñ evrilür hem *özi* çevrilür (K. B. 744)

mening me özüm kör anğar okşadı

ara *kalım* ildi ara yokladı (K. B. 746)

ilig aydı barça eşittim sözüng

yaruttı *sözüng* hem yaradı *özüng* (K. B. 751)

negü tir eşit emdi bilge tetig

özi bardı koğtı bizinge bitig (K. B. 755)

şükür kılsa niç meñ biri on bolur

biri on bolup kör *eñ* neñg tolur (K. B. 759)

buşar bolsa begler kelip övkesi

yıraq turgıl anda tegürgey *yası* (K. B. 781)

ilig aydı keldür mañga ay sözüng

negüni tañgırkadı emdi *özüng* (K. B. 785)

baқа kördüm erse *özüng* övkelig

munı kördüm erse yitürdüm bilig (K. B. 790)

körüp buştum erse ilendi *özüng*

serildim sañga men tügüldi *yüzüng* (K. B. 795)

kalı üç adaқта emitse biri

ikisi kamıtar uçar *ol eri* (K. B. 803)

ķayu nenġ tüz erse *ķamuġı* uz ol

ķamuġ uz ķörü barsa *ķılķa* tüz ol (K.B. 805)

bu ķaşım tügüki *bu ķörksüzlüküm* /

ķüçemçi kelirke *bu yüzsüzlüküm* (K.B. 816)

munġar menġzetü sözler öġlüg ķişı

ķim öġlüg sözün tutsa itlür *işı* (K.B. 820)

ķünüg ķör irilmez tolu ok turur

yaruķduķa bir teg talu oķ turur (K.B. 825)

meninġ me törüm bu yokalmaz *özüm*

ķamuġ ģalkka bir teg ne ķılķım sözüm (K.B. 828)

yana ma bu ķün *bırcı* şabıt turur

bu şabıt tidüküm tüpi berk bolur (K.B. 833)

bu ķün bırcı arslan bu bırc tepremez

e vı tepremezi üçün artamaz (K.B. 834)

meninġ ķılķımı ķör yime bir yaġın

özüm tegşürölmez yaruķta öġin (K.B. 835)

meninġ ķılķımı ķör yime bir yaġın

özüm tegşürülmez yarukta öngin (K.B. 835)

bu ay toldı aydı ay ilig ıtı

aşasu ajun il yağılsu **atı** (K.B. 836)

ayu bir maŋga sen neteg tapnayın

sevinçing kayu ol anı tutnayın (K.B. 839)

tapuğ beg tapısı öze bolmasa

yaramaz **bu tapğı** neçe emgese (K.B. 840)

taşı teg **ıçı** ol ıçı teg **taşı**

bu yaŋlıg bolur ol köni çın kişi (K.B. 863)

toğa isiz ol kör muniŋda biri

bu er ölmeginçe arımaz **kiri** (K.B. 876)

tağı **biri** ötgünç bolur bu isiz

işi eçgü bolsa tüzer bu ma iz (K.B. 877)

toğa isiz erse aŋgar yok **otu**

ajunka beła ol buđunka yutı (K.B. 879)

kalı eğgüke bolsa isiz işi

isiz boldı **kalı** ol isiz tuşı (K.B. 884)

kalı eçgü bolsa bu begler ıtun

ḡamug eḡü boldı *ḡarası* bütün (K.B. 891)

apaṅ eḡü bolsa bu begler özün

bayur *buḡı barça* kör itlür ajun (K.B. 895)

muṅgar meṅzetü sözledi kör uḡuş

uḡuşluḡ sözi tutsa *asḡı* öküş (K.B. 904)

müni barmu *yalṅuḡ anı sözlegü*

uḡuşluḡ uḡarmu bilirmü negü (K.B. 908)

ilig aydı eḡü tuçı ögdilür

müni bu isizler ara savlanur (K.B. 909)

yas ermez bu eḡü bu künlük saṅa

yarın bolḡa *asḡıṅ* bu kün büt muṅa (K.B. 915)

kişi kılkı isiz körür men közün

ereji az ol kör *ökünçi* uzun (K.B. 926)

biri sözlegü ol *toḡuzı* tıdıḡ

tıdıḡ söz tüpi aşlı barça yıdıḡ (K.B. 999)

ilig aydı uḡtum bu sözni yime

taḡı *bir sözüm* bar sen ay kizleme (K. B. 1010)

yana aydı ilig uḡuldı bu söz

taķı **bir sözüm** bar anı aysun öz (K. B. 1017)

tilig sökse bolmaz telim öggüsi

sözüg **öggüsi** bar yime sökgüsi (K. B. 1020)

köni sözlese söz kör **asgı** öküş

ķalı sözlese egri barķa söküş (K. B. 1025)

köni sözler erse **tiliñg** tepresü

sözünñg egri erse **özünñg** kizlesü (K. B. 1026)

tilin sözlemese aģın tir ķişı

öküş sözlese **atı** yañğşak başı (K. B. 1027)

bayudı buğun hem itildi **ili**

iligke du'a ķıldı buğnı tili (K. B. 1039)

ķutuldı buğun kitti **emgekleri**

ķuzı birle ķatlıp yorıdı bōri (K. B. 1040)

itildi **ili** hem tüzüldi tōrū

ilig devleti boldı künde örū (K. B. 1041)

yorıdı bir anķa bu yañğlığ kutun

tüzüldi **ili buğnı** barķa bütün (K. B. 1042)

sevindi ilig inķke tegdi **ōzi**

ajunda yağıldı kör **atı sözi** (K. B. 1044)

yana irlü kirdi **bu tolmuş ayı**

қадыр қысқа yandı yarumuş yayı (K. B. 1052)

yaraşık tadular қарыştı için

küçendi **biri** tuttı bastı üçin (K. B. 1053)

tadu tegşürüldi **aşı** boldı yig

ağır boldı **köñgli** қатıғ tuttı ig (K. B. 1054)

tadu artadı kör **küçi** eksüdi

қағыл teg көни боғ egildi қоdı (K. B. 1055)

қayu aydı örtüm içürgü kerek

özi қatmış emdi boşutғu kerek (K. B. 1059)

қayusı соғıқ itti қattı cülab

қayu қıldı birdi kereklig şerab (K. B. 1060)

asıғ қılmadı күнде артtı игi

қoradı **küçi** күнде yitti **ögi** (K. B. 1062)

usal bolmaғıl ay tirig boldaçı

tirig bolduñg erse **özüñg** öldeçi (K. B. 1066)

tolu erdi **ayım** irildi tolu

talı erdi **kalım** barır bu talı (K. B. 1071)

sevinçin toğar erdi **toğmış künüm**

künüm batğalır teg yarumaz **tünüm** (K. B. 1072)

nelük tilde körksüz yorır **bu sözüng**

nelük könglünği artatur sen özüng (K. B. 1082)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

bu igke **emi** yok tileme otı (K. B. 1085)

tilek arzun ermez meniñ ölmekim

bu kün bolmış ermez **kelip barmaım** (K. B. 1095)

özelü barır men öz erksiz bolup

kutulğu yirim yok **tiriglik bulup** (K. B. 1096)

boğum erdi ok teg egildi **boğum**

tiriglik tükedi yetildi **öğüm** (K. B. 1099)

küremiş kürek erdi **uş bu özüm**

eçel tuttı iltür ne asğı sözüm (K. B. 1118)

ajun malı tirdi **özüm** suklukun

kalır neng barır men bu kün yoklukun (K. B. 1119)

bu yanglıg ökündi öküş yıgladı

ökünçi ölümke asıg kılmadı (K. B. 1121)

yise toğsa **kalı** bolur buğrağı

kalı karnı açsa bilip yir ağı (K. B. 1126)

negü ol tiriglik negü ol ölüm

ķayudın kelir men ķayuka **yolum** (K. B. 1135)

munğar menğzetü aydı şa'ir sözi

munıng ma'nisi uķsa açlur **közi** (K. B. 1138)

ölüm bir tenğiz ol **uçı** yok **tüpi**

baķa körse yetrü tüpi yok batıg (K. B. 1140)

ölümni biligli usansa özün

ölüm tutsa **asgı** bulunmaz sözün (K. B. 1141)

erejlerke avnıp usal bolguçı

ölüm tutsa oğlur yetilmez **küçi** (K. B. 1142)

bu ay toldı öknüp öküş yıgladı

ökünçi bu yirde asıg kılmadı (K.B. 1149)

ķutulgu yirim yok yitürdüm bilig

sening raķmeting tutsu emdi elig (K.B. 1154)

atı erdi ögdülmiş **aşlı** arıg

yüzi körklüg erdi me *kalı* arıĝ (K.B. 1159)

ayur emdi oĝlum barır men munu

saĝa aldı *ornum* barı neĝ unu (K.B. 1161)

mini kör ata erdim emdi saĝa

atım erdi ay toldı ba kör maĝa (K.B. 1168)

süçig bu tiriglik açığ bu ölüm

anundı anı emdi *kaçĝu yolum* (K.B. 1170)

orunçun ya malın itilmez *işim*

elig tutaı yok bu kün bir kısım (K.B. 1176)

orunçun ya malın itilmez işim

elig tuttaı yok bu kün *bir kısım* (K.B. 1176)

ayur ay atam *bir sözüm* bar saĝa

anı aytayın men ayu bir maĝa (K.B. 1185)

tirig bolsa yalĝu *tileki* anu

et öz baş esen bolsa arzu yaĝu (K.B. 1194)

bu kün öknüp *asĝı* negü ay ata

başın yirke çalsa ulıp miĝ ata (K.B. 1207)

usallı mini altı öknür *özüm* /

oğunğıl usal bolma **körklüg yüzüm** (K.B. 1209)

ķamuğ neᅅke vaķt ol **küni** belgülüg

neķes tin tokırķa sanı belgülüg (K.B. 1213)

sen ök sen **saķançım** barır men muᅅgun

ķiçiglikte minsiz ķalır sen bu kūn (K.B. 1216)

ķısa tutsa oğlın kör eçgü bolur

atası anası yarunğı bolur (K.B. 1219)

oğulluğ ata bolsa bilge tetig

ķısa tutğı tutçı **emi** bu itig (K.B. 1221)

ķimiᅅ oğlağı bolsa oğlı kıızı

aᅅgar yığlağı boldı muᅅgluğ **özi** (K.B. 1223)

yana yangı ermez **keçürmiş künüᅅ**

negü ķıldıᅅ erse anundı tünüᅅ (K.B. 1240)

yana yangı ermez keçürmiş künüᅅ

negü ķıldıᅅ erse anundı **tünüᅅ** (K.B. 1240)

ayur oğluma boldı **köᅅglüm** bütün

bayat fażlı birle tirilgil ķutun (K.B. 1251)

maᅅga tegdi **hıķmüᅅ** barur men munu

bir ök oğlum erdi ıodur men unu (K.B. 1261)

munğar menğzetü aydı öglüg kişı

kim öglüg sözi tutsa itlür *işı* (K.B. 1270)

yorıkıng köni tut yangılma *özünğ*

köngül til kiçig tut beğütme sözünğ (K.B. 1282)

tire bildi bu öz yiyü bilmedi

künüm keçti öknüp asığ kılmadı (K.B. 1285)

sağa ıaldı *malım* mağa boldı yük

erej birle yip yat sevinç birle bük (K.B. 1286)

oğay bolsa yalnguk kılmıçı köni

ikigün ajunda yaruyur *küni* (K.B. 1294)

yana aydı ay toldı oğlum eşit

özünğ edğü birle tamudın köşit (K.B. 1295)

iki yüzlüg erke sözünğ sözleme

yadılgay *sözünğ* sır açılğay yime (K.B. 1298)

apağ irse devlet yapulsa kapug

serinse yana *işı* itlür *kamug* (K.B. 1321)

sevüg savçıka ming meningdin selam

tegürsün **bayatım** kesüksüz ulam (K.B. 1348)

tözü işlerinġe yime ök ağın

tegürsün seşlamım **içim** kesmedin (K.B. 1349)

atım erdi ay toldı **kalķam** tolu

irildi toluluk tüker öz ölü (K.B. 1351)

ölüm tutġakı keldi tuttı ķatıġ

ķutulġu yirim yok kiterdi tatıġ (K.B. 1352)

ölüm utru keldi ökündi **özüm**

asıġ ķılmadı **bu ökünķüm sözüm** (K.B. 1361)

törü tüz yoritġıl buđunkķa ķöni

ķününġ eđġü bolġay ķönilik ķüni (K.B. 1374)

ķüni bir maņġım ol **tüni** bir maņġım

iletür ölümke ķuritur eņġım (K.B. 1389)

ajun bir tüşün ol **ġürünġ** bir tüşün

bu tüşün ķopursa tüşün ol ajun (K.B. 1390)

yolunġ onġķa kelse itildi **iřiņġ**

ķalı solķa kelse ulıp ķal başıņġ (K.B. 1392)

ķanı tüş sanı boldı **ķeķmiř ķününġ**

ökünçte adın yok bu kalmış kününg (K.B. 1397)

tüşüng teg keçürdüng tiriglik oduğ

kanı **asğı** körkit maŋga bir boçuğ (K.B. 1399)

ay ilig katıgılan **özünğ** edgü bol

begi edgü bolsa buğun edgü ol (K.B. 1411)

buğun koy sanı ol **begi** koyçısı

bağırsak kerek koyka koy kütçisi (K.B. 1412)

nerek kenç urur sen bu altun kümüş

saŋga teggüsi ol iki böz ülüş (K.B. 1420)

ağı çuz töşenür özüñg oğlağı

kara yir töşenğü turur ay bğü (K.B. 1426)

özünğ köçgü mundın köçünğ aşnu ıd

kerekligni algıl kereksizni tıd (K.B. 1445)

isiz öñgdi urma törü edgü ur

kününğ edgü bolğay **kutunğ** bağa kur (K.B. 1456)

uzun boldı **elginğ** buğunka yakın

füşusun keçer bu tiriglik baķın (K.B. 1464)

kişi ölse andın kumarı kalır

munuķı **ķumarım** saᅇga ay bilir (K.B. 1467)

severim sen erdiᅇg ay ilig maᅇga

asıᅇliᅇ ķumarumnı ķoᅇtum saᅇga (K.B. 1468)

asıᅇliᅇ ķumarı kiᅇike sōz ol

ķumarı sōzūᅇ tutsa **asᅇi** yūz ol (K.B. 1469)

munu men barır men ay ilig ķutı

туру ķaldı **oᅇlum** bu baᅇrım otı (K.B. 1482)

saᅇga **ħacᅇtim** bu ķōrū bir munı

sūre ıᅇma bolᅇay yaᅇalar sanı (K.B. 1484)

munu men **atası** ōlūr men bu kūn

ķiᅇiᅇ ķaldı **oᅇlum** yetim ōᅇsūzūn (K.B. 1487)

itilsū **ķalıᅇı** tūzūlsū yorık

tusulsu tapuᅇķa alınsu alık (K.B. 1490)

ayur bu bitig tut yitūrme oᅇul

iligke tegūrᅇil **ķumarum** bu ol (K.B. 1497)

saᅇga ma siziksiz bu ōᅇ kelᅇū ol

usal bolma aᅇır **ōzūᅇᅇ** ōᅇᅇū ol (K.B. 1502)

tū nıᅇmᅇ bile bu iᅇiᅇmiᅇ ōzūm

kirür bu ara yirke körklüg yüzüm (K.B. 1512)

tü ni‘met bile bu igidmiş özüm

kirür bu ara yirke **körklüg yüzüm** (K.B. 1512)

bağıl oldı bara adaşlara ol

tiler boldı **canı** yaşıł kökke yol (K.B. 1518)

yaruk can üzöldi tünardi **küni**

bayat atı birle kesildi **tını** (K.B. 1520)

bolup toğmaduk teg yitip bardı can

ajunda **atı** aldı belgü nişan (K.B. 1522)

et öznüng evi ol beğizlig eving

süzük can evi ol **beğiz teg tening** (K.B. 1524)

eğiz boldı **ornı** ay utluğ uta

tenğise odı inse boldı yuta (K.B. 1526)

ne munğluğ turur körse yalnıguğ özi

yorırda yatar **eti** kslür sözi (K.B. 1528)

ıdı ısğa özlüg bu yalnıguğ özi

sağınçı uzun hem beğük **til sözi** (K.B. 1533)

tözuke tegir sen utulmaz **biri**

isiz eḡgü nengke sen ök sen torı (K.B. 1538)

ata peḡdi tuttı yorıdı köni

ḡutı künde arttı yarudı **küni** (K.B. 1566)

ataḡnı anaḡnı sevindür tapın

yanut birge **tapḡuḡ** tümen miḡ asıḡ (K.B. 1569)

bayudı buḡun hem itildi **ili**

iligke du'a kıldı buḡnı tili (K.B. 1571)

tügüldi **öḡi** köḡli yetlümedi

tileḡi ayıtḡu kişi bulmadı (K.B. 1573)

tügüldi öḡi **köḡli** yetlümedi

tileḡi ayıtḡu kişi bulmadı (K.B. 1573)

ḡuruḡ ḡaldı **ornı** irildi işim

irükler bütürgü ḡanı bir kişim (K.B. 1576)

ḡuruḡ ḡaldı ornı irildi **işim**

irükler bütürgü ḡanı **bir kişim** (K.B. 1576)

negü teg keḡer **bu keḡigli künüḡ**

könimü yorır sen ya egri yolunḡ (K.B. 1583)

ötündi bu öḡdülmiş ilig ḡutı

uzun kiç tirilsü yağılsu **atı** (K.B. 1585)

ilig yarlıgını eşitti **özüm**

künüm edgü boldı yarudı **közüm** (K.B. 1589)

işim barça sındı yok ol bildeçi

kanı bir bağırsak işim kıldaçı (K.B. 1615)

yorıgılı körür men **yarağlısı** yok

yarağlı bulunsa **yoriğlısı** yok (K.B. 1621)

yana aydı ilig meşelde kelir

uruğluğ kişi ölse **urğı** kalır (K.B. 1623)

negü ekse yirke yana ol önür

oğul toğsa **kalı** atağa yanur (K.B. 1624)

ata bardı **ornı** kuruğ hem kokuş

kokuş tolguka kördüm oğlın keğ uz (K.B. 1626)

boluğluğ körür men yarağı muni

kiçiglikte taştın ağın yok **müni** (K.B. 1628)

kimi tutsa begler öziñge yakın

yağudı **tileki kereki** baķın (K.B. 1631)

kişilik tidüküm bolur eğgülük

bu eçgü bolur ol yigü keğgölük (K.B. 1636)

bu eçgü kılu tur ay eçgü kişi

karımaz bolur eđgü meňgü *yaşı* (K.B. 1639)

bu eçgü karımaz yime opramaz

yaşı keğ uzun ol *atı* artamaz (K.B. 1640)

müni boldı erdem *sözi* boldı söz

ilig turdı erse aňgar açtı köz (K.B. 1644)

munu boldı emdi tilek teg kişi

takı *bolğusu* bar yetilse yaşı (K.B. 1647)

kutuldı ilig kitti *emgekleri*

buğun *asğı* arttı yenip yükleri (K.B. 1654)

ilig aydı emdi eşit ay oğul

söz aytur *özüm* sen maňga tut köňgöl (K.B. 1656)

ayu bir kişi ke tusulur kayu

kayu ol *tususu* maňga ay sayu (K.B. 1657)

biri arkuğ erse bu kılkı yaıvuz

takı *biri* yalğan tüzer erse söz (K.B. 1668)

kiming bolsa arkuğ kılınçı otun

ışi barça tetrü bolur toğsa kün (K.B. 1670)

çavıksa kim erse bu yalğan tilin

sa v̇ bardı yaln̄guḵ ara sen bilin (K.B. 1671)

ol üç nenḡ kiminḡ bolsa keldi *ḵutı*

bu üç nenḡ kiminḡ bolsa yitti *atı* (K.B. 1676)

yana aydı ilig eşittim muni

taḵı *bir sözüm* bar ayu bir anı (K.B. 1677)

budunda bedük boldı belgü nişan

ajunda *ça v̇* bardı edgü dü'an (K.B. 1693)

yime yakşı aymış bu öglüg kişi

kim öglüg sözün tutsa itlür *ışi* (K.B. 1701)

kelir erse devlet kişike küle

tutup berkleḡüsi kiçiglik bile (K.B. 1703)

ne edgü bolur ḵoḍḵı alçaḵ kişi

ne körklüg bolur künde itlür *ışi* (K.B. 1705)

emanet yüdürdi boyunḵa uluḡ

emanet yüder erke *canım* yuluḡ (K.B. 1720)

ḵayusı çerigde kılıç baldu yir

ḳayusı turada yuluḡda ḳarır (K.B. 1736)

ḳayu oḡrı tevlig ḳarakçı ḳunuk

ḳayusı basımçı ölütcü ḳırık (K.B. 1737)

negü tir eşitgil **uḳuṣluḡ amul**

yoriḡlı tınıḡlı küḡezçisi ol (K.B. 1741)

yeter ol biligsiz barır bu otun

iṣi barça buzlur ḳopar kök tütün (K.B. 1763)

tüzüldi törü hem itildi **ili**

ilig inçke tegdi bekip il ulı (K.B. 1772)

sevigli telim boldı sevmes yaḡı

ilin ḳoḡdı ḳaçtı süzüldi **toḡı** (K.B. 1773)

ilig inçke tegdi yarudı **küni**

bayatḳa ṣükür ḳıldı oḡdı anı (K.B. 1782)

menḡilig buḡun kim **bu yaṅḡlıḡ begi**

menḡelig beg ol ḳolsa buḡnı yigi (K.B. 1789)

isiz eḡgüler ölse toprak bolur

neçe bolsa toprak kör **atı** ḳalır (K.B. 1790)

ataṅḡ öğretümedi erdem bilig

tegümedi mindin yime ök elig (K.B. 1794)

bayat fazlı birle beður ol kişi

tilekin bulur künde itlür *ışi* (K.B. 1799)

atam kıldı erdi kör eçgü dü‘a

dü‘a birle tegdim bu yirke ağa (K.B. 1803)

iligni şebëb kıldı *erklig içim*

bu erdem biligdin turu kalmadım (K. B. 1804)

kişi köngli bağ ol *yaşargü su vı*

bu begler sözi birle eçgü savı (K.B. 1807)

kişi öğrenür *bilgi* artar öküş

neçe öğrenip uksa bolmaz ukuş (K.B. 1827)

yana aydı ilig eşittim bu söz

taķı *bir sözüm* bar ayıtgu bu öz (K.B. 1832)

ukuş ornı üstün menğede turur

ağır neñg üçün ornı başta erür (K.B. 1836)

kişen ol kişike ukuş belgölüg

ķılınķı köni ol *ışi* ülgölüg (K.B. 1837)

muñgar menğzetü sözledi kör ukuş

uķuş işke tutsa kör **asġi** öküş (K.B. 1844)

maᅇga ayġıl emdi uķuş şureti

negü teg bolur **ol yörügi atı** (K.B. 1848)

maᅇga ayġıl emdi uķuş şureti

negü teg bolur ol yörügi **atı** (K.B. 1848)

yüzi körki kalķa ķalınçı ne ol

yaşı ķurı boğ sın **a vınçı** ne ol (K.B. 1849)

yüzi körki körklüg ne **yaşı** kiķig

ķamuġ edġülükke anıᅇgdın keķig (K.B. 1851)

ķılınç oᅇġ tutar hiķ **solı** yok uķuş

bütün çın turur hiķ **alı** yok uķuş (K.B. 1863)

uķuş kimde bolsa bu ol **belġüsi**

bu belġü bile ol uķuş bilġüsi (K.B. 1864)

uķuşnuᅇġ eᅇġ aᅇnu ķılıķı oᅇġay

könilik bile ol **yorıķa** yıl ay (K.B. 1865)

ķalınçı ķarı körse **yaşı** yigit

aᅇġar muᅇġluġ arzun öġe ya tigit (K.B. 1868)

kiķigi seviglig **ķarısı** amul

özi tüzün alçak kör *asgı* öküş (K.B. 1871)

bilir men bu yanğlıg tapuğ kılduğunğ

bağırsaklık ol bu *mini kolduğunğ* (K.B. 1878)

negü tir eşit bu tapuğcı tili

begin inçke tegrür *tapuğsak kılı* (K.B. 1880)

ajun buğnı tındı avınçın kutun

iligke du‘a kıldı *buğnı bütün* (K.B. 1886)

sevigli kişiniñ yüzi belgülüg

tili açsa *mā‘ni sözi* belgülüg (K.B. 1901)

sever sevmegin öz bileyin tise

sañga tetrü baksa *közi* belgülüg (K.B. 1902)

ilig aydı uktum eşittim bu söz

taķı *bir sözüm* bar anı aysu öz (K.B. 1903)

ayıtmak onğay boldı *tersi* cevap

cevabķa ilig bilgi bolğay şavab (K.B. 1907)

kılı can sızurğu avınsa begi

ķalı yetlür erse bu ķılunğ ögi (K.B. 1919)

ilig aydı emdi *ayıtğu sözüm*

bu erdi munu emdi aytur **özüm** (K.B. 1921)

itilse **ili** hem bayusa buğun

atu eçgü bolsa ol erter öğün (K.B. 1925)

negü teg kerek beg munı başlasa

çañ barsa **atu** işin işlese (K.B. 1924)

çavıksa ajunda yağılsa **atu**

beğüse küniñge kötürse **kutu** (K.B. 1928)

bu işni ilig minde yigrek bilür

atası beg erdi **özi** beg turur (K.B. 1936)

tili çın kerek bolsa köñgli köni

buçunğa asıg kılsa toğsa küni (K.B. 2010)

tili çın kerek bolsa **köñgli** köni

buçunğa asıg kılsa toğsa **küni** (K.B. 2010)

iki neñg turur ilke **bağı beki**

biri saklık ol bir törü il köki (K.B. 2015)

biri küç **birisi** usallık kılmur

bu iki bile beg ilin artatur (K.B. 2024)

aķı bolsa begler **atu** çavlanur

atı çavı birle ajun beklenür (K.B. 2050)

bularda biri kalsa **törti** kalur /

bu törti yime kalsa beglik ulur (K.B. 2059)

birisi iveklik **birisi** saran

üçünci buşılık serin öz tiren (K.B. 2061)

birisi iveklik birisi saran

üçünci buşılık serin öz tiren (K.B. 2061)

yağı kılmağusın **kılınç** kılur

yağı bu yağıda negü adrukı (K.B. 2067)

köngül tutsa koğkı hem elgi akı

bularkā yaraşı **bağırşaklıkı** (K.B. 2073)

atı beg bolur bolsa kılkı kara

karada bu mğa bolur halk ara (K.B. 2082)

körügli yüzün körse sevse körüp

ili buçı baksa küvense turup (K.B. 2084)

yağıka katıg bolsa ersigliki

körür közke suv birse **körklüglüki** (K.B. 2085)

oyunkā avınsa ajun tutguçı

ilin buzdı boldı **özi** koltğuçı (K.B. 2093)

ķara borķı boldı **neŋgi** boldı yıl

begi borķı bolsa ķaçan turķa il (K.B. 2097)

begi içģüçi bolsa müfsid otun

ķamuĝ içģüçi boldı **budnı bütün** (K.B. 2106)

begi eđģü bolsa yorıķı kōni

taķı artuķ eđģü yorıĝay **ķulı** (K.B. 2114)

küvezlik bile kōkke aĝmaz ķiři

ķalı ķodķı bolsa buzulmaz **işi** (K.B. 2119)

birisi buđunķa törü ol ülüş

birisi er atķa ülese kümüş (K.B. 2133)

birisi buđunķa törü ol ülüş

birisi er atķa ülese kümüş (K.B. 2133)

ot ıdtı buđunķa buzuldı **ili**

yıķıldı siziksiz bu beglik ulı (K.B. 2137)

sevinçi az olsa kōrse ķadģu öķüş

az olsa **öggüçisi** telimrek sōķüş (K.B. 2148)

öķüş sevmegüçi **severi** az ol

kerişi telimrek *ereji* az ol (K.B. 2150)

ilig boynı kılça ükekçe *başı*

aṅgar keḍ inanmaz ukuşluḡ kişi (K.B. 2154)

kılıç baş özele meşel beglik ol

küninge aṅgar miṅ *ḥatırlıḡ işi* (K.B. 2155)

ḡamuḡ erdemi bolsa erde örü

buḍunḡa birür bolsa eḡḡü törü (K. B. 2171)

ḡayu ilke bolsa bu yaṅlıḡ begi

ḡutuldı ol il buḍnı kitti *igi* (K. B. 2172)

ilig aydı uḡtum köni sözlediṅ

kereki bu erdi bilig yazmadıṅ (K. B. 2175)

taḡı *bir ayıḡu sözüm* bar saṅga

anı ma açuklug ayu bir maṅga (K. B. 2176)

bu yaṅlıḡ begi bolsa erdem tolu

vəziri negü teg kerek ay talu (K. B. 2177)

saḡınuk kişi ol kişi öḡrümi

muṅaḡadıḡıḡa barḡa bu ol *ot emi* (K. B. 2191)

uvut birle yaṅḡuk yüzi suvlanur

uʋut bolsa  tr  **k zi** suʋlanur (K. B. 2207)

y zi k rki k rkl g kerek h m y l g

 l n  k ni tegse         l g (K. B. 2208)

bu k rkl g ki i      k rkl g bolur

     bolsa k rkl g il **as ** tolur (K. B. 2212)

ki i k r     **      ** i  ol

y zi k rki birle        t   ol (K. B. 2215)

kim    bolsa k rkl g y zi t    zi

t  i teg yime k rkl g ol **  y zi** (K. B. 2213)

y l g bolsa       bolur ol v zir

v zir bolsa       **  ** ke  yorur (K. B. 2217)

v zir i i bar a sak   lar bolur

sak   bilmes  i  i **  **  alur (K. B. 2219)

tilek e t kel bol a ilig i i

itilgey **  ** h m bay     ki i (K. B. 2240)

v zir bolsa ilke yara sız y vuz

ol il bu n  buz r **     bay ** t   (K. B. 2241)

begi      bolsa an    i  isi

bolur kılķı eçgü tegürmez *yası* (K. B. 2246)

yoriğlı uçuğlı kamuğ nengni kör

tutar özke iş tuş *özi* tengni kör (K. B. 2254)

isizke katılma kara *eğüsi*

isiz boldı *kalķı* ağır *yüğüsi* (K. B. 2257)

bu yaňlıđ bolunsa ay ilig vezir

begin inçke tegrür *karası* uğır (K. B. 2260)

bolur beg tileki anıňdın tükel

işi barça itlür kayu erse ħal (K. B. 2261)

bayur ötrü *buğnı* ħem itlür ili

ħazine, köpeğür ħutađur yılı (K. B. 2262)

bayur ötrü buğnı ħem itlür *ili*

ħazine, köpeğür ħutađur *yılı* (K. B. 2262)

bolur atı menđu ħarımaz bolup

bolur *orni* eçgü ħarısa ulup (K. B. 2263)

ayu bir maňga sen *ķayusı* yarar

çerigin söküp ol yağısın tarar (K. B. 2268)

ķişi ödsüz ölmez anadın toğup

nelük kórkar **özünġ** yaġını körüp (K. B. 2288)

toġguz teg titimlig böri teg **küçi**

ađıġlayu azġır kıtuz teg **öçi** (K. B. 2311)

vezir bir ikinci sü başlar ‘ałem

birisi kılıç tuttı **biri** kalem (K. B. 2418)

ıdı artuk ödrüm kerek bu kişi

kalı öznese begke iltür **başı** (K. B. 2420)

tusulsa ıdı ök **tususı** öküş

kalı öznese yası il kınd uluş (K. B. 2421)

ilig aydı uktum munı belgölüg

takı **bir sözüm** bar anı ay külüg (K. B. 2430)

ukuš bolsa **asġı** ıdı ök öküş

kamuġ eđgülük ülgı ol bu ukuš (K. B. 2454)

sevitür yüzi körki körlüglüki

yaraşur kirip çıksa **ersigliki** (K. B. 2459)

saķınuk kerek din ıdıarı

arıġ bolsa kılkı **kılınçı** arıġ (K. B. 2461)

kupa körlügüg kör kıln özke fal

işing edgü bolğay kamuğ sözni üz (K. B. 2468)

yüzi körki bođ til ukuš ög bilig

kalınçı bularğa tükel tenğ kerek (K. B. 2488)

uzun kiç yaşasunı ilig özi

uluğ hacıb ol begke *körgü közi* (K. B. 2489)

munğar menğzetü keldi bilge sözi

eşitse köngül birsü alsu *özi* (K. B. 2491)

biri tilde yalğan çıkarsa sözün

biri egrilik ol sikirtse özin (K. B. 2508)

ağın üç iş ol kör tapuğçı işi

küdeşmese andın *özi* yir başı (K. B. 2510)

telim körmişim bar tegimsiz kişi

turup ilke yazdı kesildi *başı* (K. B. 2516)

bu erdi ay ilig *özüm bilmiş*

munuķı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2525)

özi çıkısa körnüp öküş turmasa

kapuğda kişi qoğsa özde basa (K. B. 2538)

irig tapnuru kim bağırsak seve

tapınmaz **ḡayusı** yorıǵlı yaṽa (K. B. 2543)

bu iki kişi birle itlür ḡapug

uluǵluk bile **atı** yaḡlur ḡamuǵ (K. B. 2556)

tapuǵsak bir özkey baǵırsaq ḡalı

bekütür yarı künde beglik ulı (K. B. 2571)

urup berge başı büter terk söner

tilin sökse bütmez **açıǵı** yılın (K. B. 2580)

ayu bir maṅga bir bilig söz uzı

yalavaḡ ıḡur ildin ilke **özi** (K. B. 2594)

baǵırsaq kerek hem közi köṅgli tok

bütün çın **ḡalıḡa** köni bolsa oḡ (K. B. 2607)

uḡuş birle uḡ iş bilig birle bil

künüṅ bolsu ḡutluǵ ḡutaḡsunı yıl (K. B. 2626)

yalavaḡ bilir bolsa erdem ḡamuǵ

beḡüyür **begi atı** ilde uluǵ (K. B. 2643)

kiminḡ erdemi bolsa **atı** yorır

ḡalı bolmasa erdem atsız ḡarır (K. B. 2645)

ilig aydı uḡtum eşittim munı

taķı **bir sözüm** bar ayu bir anı (K. B. 2669)

birisi bitigçi **birisi** vezir

bu iki kişike söz açmak tegir (K. B. 2679)

ay begler inançı sözünġ kizle berk

sözünġ kizlemese **başınġ** bargā terk (K. B. 2683)

ağızdın ara ot ara suv çıkar

birisi itigli **birisi** yıķar (K. B. 2686)

küyer ot teg ol **bu kereksiz sözünġ**

ağızdın çıkarmaġu küygey özünġ (K. B. 2687)

könġül sırrı berk tut sen aymatilin

ķalı aydıġ erse **ökünçi** yılın (K. B. 2691)

birisi biliglig uķuşluġ bñġu

taķı bir bitigçi turur sözlegü (K. B. 2704)

bilig birle başlar **begi** il törü

uķuş birle işler ķamuġ iş körü (K. B. 2713)

ķılıķ ķan tamuzsa **begi** il alır

ķalemde ķara tamsa altun kelir (K. B. 2715)

birisi bitigçi ķatı belġölüg

birisi yalavaç tili ülgülüg (K. B. 2733)

birisi bitigde yaŋılsa sözüg

birisi tili birle itse sözüg (K. B. 2736)

bu erdi bu ay ilig meniŋ bilmişim

ötündüm iligke tükendi *işim* (K. B. 2739)

ilig aydı uktum munı ma ögün

taķı *bir sözüüm* bar anı ay bu kün (K. B. 2740)

kür er kördi altun *özi* yumşadı

irig sözlüg erniŋ sözi yumşadı (K. B. 2749)

köni bolsa yalŋguk *küni* eçgü ol

küni eçgü bolsa *ķuti* meniŋ ol (K. B. 2757)

negü tir eşitgil *bağırsaķ sözi*

bu söz işke tutğıl ay ajun tözi (K. B. 2758)

köni bolduŋ erse ķutađğay *künüŋ*

seļamet tirilgil sevinçin ķutun (K. B. 2760)

yıl ay öğ bitise *küni* belgülüg

açukluğ adırtlıg sanı belgülüg (K. B. 2775)

biliglig kişiler bolur çın köni

köni kayda bolsa yaruyur **küni** (K. B. 2789)

sözin kıysa begler umınç kötrülür

umınç kitti erse **nenġiġ** kotrulur (K. B. 2812)

kerekinde bulsa kişi öz munġı

yam erse yaġanča bolur ol **tenġi** (K. B. 2817)

ilig aydı uqtum yaruttuġ mini

taķı **bir sözüm** bar ayu bir anı (K. B. 2823)

buğun başlar erke bolur minġ yaġı

yaġı bolsa kimke yađıġlıġ **aġı** (K. B. 2834)

telim tapġı erse öküş emgegi

aġgar bütse bolġay **açınmış begi** (K. B. 2837)

ķamuġnı bütün tut küdeşgil özünġ

özünġke baġırsak seninġ öz közüġ (K. B. 2852)

ķamuġda ‘azizrek **bu canıġ** ‘aziz

‘aziz canı bek tut uzatma sözüġ (K. B. 2853)

köni kayda bolsa ķutađur **küni**

tünermez küni er yorısa köni (K. B. 2864)

kirip ötrü tirkı ayak başlasa

anın᠑dın **begi** aş siziksiz yise (K. B. 2878)

ilig aydı u᠑tum eşittim munı

ta᠑ı **bir sözüm** bar ayu bir anı (K. B. 2880)

anın ötrü bolsa idiş tut᠑u᠑ı

yara᠑ay bu işke yetilgey **küçi** (K. B. 2886)

bo᠑uzdın kirür **ig** kişike **kemi**

bo᠑uzdın bolur hem a᠑᠑ar ot emi (K. B. 2895)

köni bol sen iş kıl ay ersig begim

könilikte taştın yok ermiş **yigim** (K. B. 2899)

᠑uru᠑ öl yimiş ya ᠑ülengbin cülab

özi ᠑at᠑u tut᠑u bu bar᠑a şerab (K. B. 2904)

munı᠑da basakı **bu boş᠑utları**

sa᠑alsız kerek bar᠑a körki yarı (K. B. 2913)

yalı᠑᠑ yüzlü᠑ o᠑lan tolun teg yüzi

bo᠑ı tal ᠑ara sa᠑ be᠑iz teg **özi** (K. B. 2914)

birisi yalava᠑ bitig᠑ı **biri**

ta᠑ı bir idiş᠑ı kör aş᠑ı **biri** (K. B. 2928)

negü tir eşitgil **öge buyru᠑a**

unıtma munı sen bitı hem okı (K. B. 2941)

munu sözledim men seŋga belgülüg

taķı *bir sözüm* bar *ağn ülgülüg* (K. B. 2946)

ilig tıŋlar erse anı sözleyin

yok erse bu sözni *özüm* kızleyin (K. B. 2947)

bu barça ası *sanı* boldı tegim

asığ kılguçığ edğü tutğu begim (K. B. 3001)

buğun erki boldı meniŋ bu özüm

uzun boldı *elgim* yorık *til sözüm* (K. B. 3017)

tilekim bu ol kim maŋga kelgüçi

bayusa meniŋdin beğüse küçi (K. B. 3019)

ağın iki neŋ ol bu il tutruķı

birisi sav altun kılıç bir taķı (K. B. 3039)

seniŋde ağn yok *yülekim* maŋga

küvençim sen ök sen *umınçım* saŋga (K. B. 3053)

neteg tapnuğay men bu ol çın *sözüm*

aya meŋgü muŋgsuz *bu muŋgluğ özüm* (K. B. 3055)

maŋga küç bir emdi öteyin haķın

sevinsü maṅga bolsu **köṅgli** yakın (K. B. 3060)

sözüg kesti ilig serindi turu

yir öpti **tapuğcısı** kıptı örü (K. B. 3067)

tirildi **ögi** hem kıoyuldı bilig

bolu birdi evren uzadı elig (K. B. 3070)

kiming bolsa devlet uzadı elig

ḳamuğ tetrüsi onḡ **sözi** ög bilig (K. B. 3075)

yavuzḳa yüz ursa **yüzi** suvlanur

kiçigke köz açsa beḡüklük bulur (K. B. 3078)

ḳalı kelse keldrür ḳamuğ arzular

ajunda çavıḳar **atı** belgürer (K. B. 3080)

aya yolda azmış başı teziginük

ayı sevme dünyag **tüpi** ol üyük (K. B. 3089)

münümmü öküşrek azu **erdemim**

ayu bir maṅga sen kılayın emim (K. B. 3101)

erej birle erter buḡun künleri

sevinçin keçer kör **bütün tünleri** (K. B. 3105)

ay ilig üç iştin tegir küç basınç

biri beg usal bolsa tegse irinç (K. B. 3109)

özünġ buldı tevfiķ kamuġ edġüke

buğun toğtı bütti yigü keđġüke (K. B. 3113)

bu şükriġ kaçan kılġa *özüm* yete

munıġ şükri mindin saġa sen öte (K. B. 3119)

beg içtin bolur *körgü taştın közi*

baġırsak ġulı ol közi hem sözi (K. B. 3124)

köni çın kişi bulsa begler bütün

özi inçke tegdi tirildi ġutun (K. B. 3128)

közüm sen tilim sen elim sen maġa

anın edġü boldı *atım* ay tonġa (K. B. 3125)

bu yalnġuzluġunġa *özüm* eymenür

taġı bir iş erse saġa ay unur (K. B. 3134)

ereġlensü ilig tuçı inçrünü

tilek arzu kelsü *özi* tınçrunu (K. B. 3138)

ķamuġ erdemi bar saġınuķ ođuġ

ķayu işke tegse boğur tü bođuġ (K. B. 3146)

ķalınçı köni *atı* ođġurmuş ol

ķamuĝ edĝŭlŭkke elig urmiş ol (K. B. 3147)

bitigmŭ kerek ya sŏz ığsa tilin

yaraĝı negŭ teg sen andaĝ kılın (K. B. 3156)

ķadařım barını ōtŭndi *ŏzŭm*

kelirmŭ ya kelmez aķılmaz *sŏzŭm* (K. B. 3158)

ilig yarlıkasa barayın *ŏzŭm*

oķıyın anı men aķayın *sŏzŭm* (K. B. 3176)

ķalı beg tili yumşak erse sŭĉig

anı sevdi *buĉı uluĝ* tut *kiĉig* (K. B. 3184)

bu yaŋĝlıĝ kılınĉıŋĝ eşitti *ŏzŭm*

sini arzuladı ay kŏrklŭĝ yŭzŭm (K. B. 3201)

turup taĝka kirmiş *ŏzŭnĝ* ya lŋĝuzun

tapuĝ kılĝuķa bu tapuĝ keĉ uzun (K. B. 3204)

ķayuda yaraşıklık erse yaķın

ol işte bolur *asĝı* kŏŋĝlŭn baķın (K. B. 3210)

ķiři iki tŭrlŭĝ ķiři atanur

biri ōĝretigli *biri* ōĝrenŭr (K. B. 3217)

sen emdi ķayu sen maŋĝa ay aķa

ikide biri bol üçünçte kaçā (K. B. 3219)

seniṅ anda tapḡuṅ namaz ol *biri*

taķı *biri* ruza, tutar sen urı (K.B. 3227)

tapuḡ kizlegü kıl kişi körmesü

bu söz sırrım erdi *özüm* sözledi (K. B. 3235)

muni barça koğtı *özünḡ* yalṅguzun

naṃaz ruza, tuttı ay kılķı tüzün (K. B. 3242)

seniṅ tapḡıṅa muṅluḡ ermez bayat

özünḡ kullukı kıl tile eđḡ at (K. B. 3251)

tapuḡ kıl bayatķa bu ol *kulluķuṅ*

tapındım tiyü sen unıtma uķuṣ (K. B. 3256)

ķalı kelse asḡı tususı saṅa

yime kelmese sen *yası* yok maṅa (K. B. 3258)

mini eđḡüke yit *özünḡ* eđḡ bol

kişi eđḡ erdin tüzer eđḡ yol (K. B. 3263)

özünḡ eđḡ ķolma begiṅ eđḡ ķol

begi eđḡ bolsa buğun asḡı ol (K. B. 3267)

taķı ma negü erdi erse sözüm

kađasıñg tegürgey tilin ay yüzüm (K. B. 3274)

biliglig negü tir eşitgil **özünğ**

yalavaç tetig ıd tutuz ma sözünğ (K. B. 3278)

ka muğ ğayıb özler körüşse közün

sa kınç boldı kısğa **sevinçi** uzun (K. B. 3300)

ödi emdi ermiş munu k **özüm**

sañga tuştı şük rin kılur **til sözüm** (K. B. 3310)

a dın ma **sözüm** bar **bu sözde basa**

anı ma ayayın özünğ tıñg lasa (K. B. 3317)

apa oğlanı barça yalñguz umaz

özünğ munda yalñguz k alı iglemez (K. B. 3330)

bu ka dğ u mini evde yatğ urmadı

sa kınç ka dğ u birle **özüm** umadı (K. B. 3331)

negü ol nelük munça emger **özünğ**

mañga belgölüg ay bileyin **sözünğ** (K. B. 3333)

bu d un köñgli yuvka **kü dezmeki** sarp

köñgöl sinsa ğ as mı bayat ‘ adli tap (K. B. 3351)

asığ yas ne e dğ ü ne isiz **barı**

bayattın turur kör anıḡ taḡdiri (K. B. 3353)

özüm kirse emdi kişiler ara

kaçan tegge *elgim* tapuḡka köre (K. B. 3366)

negü tir eşitgil kişi ödrümi

uruḡ kesmegüke kisi ol *emi* (K. B. 3372)

oḡulsuz kişi ölse kesti uruḡ

ajunda *atı* yitti *ornı* kuruḡ (K. B. 3375)

özünḡ sızḡurur sen oḡul kız tiyü

bu emgek biligli oḡul kız kayu (K. B. 3384)

oḡul kız törüse *kimesi* sınır

kime sinsa suvda tirig kim ḡalur (K. B. 3387)

bu yaḡlıḡ ‘iyaldın kaçar bar vefa

ḡalıḡa yavuz ol *ḡalıḡı* cefa (K. B. 3390)

adaḡ ḡoldaḡ erdeḡ tutunḡu tiding

bu eḡḡü idı ters *yüki yüḡmekiḡ* (K. B. 3392)

yime yaḡşı aymış büḡü bilḡi yarp

kişi köḡli yuvḡa *küḡzmeḡi* sarp (K. B. 3393)

köḡül oḡlaḡu ol *sınaḡı* muḡar

isigke erir terk soğukka tōngar (K. B. 3395)

telim bolsa erke adaş qoldası

yağıldı *atı* ilke itti işi (K. B. 3409)

yağı bolmagnça er ersigliki

kaçan belgürer ilde *atı köki* (K. B. 3414)

negü er bolur kör *miñg* er *düşmanı*

miñger sözlemese küniñge anı (K. B. 3421)

kişiler öze yok sañga erk elig

özünğ yıgsa sen bolsa *atunğ* silig (K. B. 3440)

açukluğ mañga ay *tilekiñg* ne ol

negü qolgu erse aça sözle qol (K. B. 3453)

köni beg yüzi körse qutluğ bolur

muyanka tegir hem *yazuğa* yulur (K. B. 3465)

tili teprese sözde *atunğ* çıkar

sini körgüke ol köz açtı baqar (K. B. 3477)

yanut birdi oğgurmış aydı mañga

kiñgeş bir *yarağı* ne ol ay tōnga (K. B. 3482)

bağırsağ qadaşım sen ök sen yakın

kinġeş bir ötegil ġadaşlıġ ġaġın (K. B. 3483)

baralım timekte aġın yok *sözüm*

neteg ayġa barma tiyü *bu özüim* (K. B. 3489)

sini birle bolsa kör *asġı* öküş

öz asġın tilerke kinġeşmez uġuş (K. B. 3490)

bilir sen bu sözler köni sözledim

saġa eġġü ġoldum bilir *bir iġim* (K. B. 3501)

müşülman işin it muġıġa yara

bayat birge uçmak kör *ornuġ* töre (K. B. 3503)

ġayuda tilese yorı eġġü bol

tüpi aşlı ġolma *özüġ* eġġü ġol (K. B. 3507)

bu dünya özin ked sevitmiş saġa

ġamuġ ‘*aybı* erdem körünmiş saġa (K. B. 3513)

taġ ermez seniġdin meşelde kelir

ġayu neġ sevüġ bolsa ‘*aybı* barır (K. B. 3514)

sevitmiş üçün dünya ‘*aybı ġamuġ*

saġa bolmış erdem ay ilde uluġ (K. B. 3515)

özüġ dünya sevmiş nişanı bu ol

ķamuĝ ‘aybın erdemke tutmış k  ng  l (K. B. 3518)

bayat yirmişi ol bu yek sevmişi

taķı artuķı ol *sev  p salmışı* (K. B. 3523)

nel  k arsıķar sen aya   ldeēi

  z  ng iki k  nl  k ķonuk boldaēı (K. B. 3529)

  z  ng iki k  nl  k avıngu   ē  n

k  r  rde k  y  rme   z  ngni k  ē  n (K. B. 3532)

yayıĝ d  nya irsel *ķutı* evr  l  r

neg   birdi erse yana terk alur (K. B. 3533)

yana *ķılķa* irsel *ķalınēı* yayıĝ

begi birle turmaz t  kel   ē ayıĝ (K. B. 3542)

uēı n  ‘ meē erse t  pi miēn  t ol

başı miēn  t erse *sonēı* n  ‘ meē ol (K. B. 3551)

uēı n  ‘ meē erse *t  pi* miēn  t ol

başı miēn  t erse sonēı n  ‘ meē ol (K. B. 3551)

buzulēu turur *bu itilmişleri  ng*

saēılēu turur *bu yumutmişları  ng* (K. B. 3555)

usayuk bu yalnēuk   di suķ *k  zi*

kalı torқа kirmez bu yalñuğ özi (K. B. 3565)

közi suğ serimsiz usayuğ **özünğ**

mengin tattıñğ erse ađaq berkitür (K. B. 3568)

negü **asğı** ahır qara yir qoyı

anıñğ tüşneki ol yağız yir oyı (K. B. 3570)

bu tatğıñğ üç ernek boğuzқа turur

anıñğda naru barsa **qarnıñğ** tolur (K. B. 3578)

bu tatğıñğ üç ernek boğuzқа turur

anıñğda naru barsa qarnıñğ tolur (K. B. 3578)

tişi birle şuñbet idi keğ tatığ

soğuk suvқа yunmaq **yanutı** qatığ (K. B. 3584)

süçig **bu tatıqlığ tiriglik künüm**

tatıqsız qılur ahır açığ ölüm (K. B. 3587)

basumaz **özüm** bu et özni utup

basa bir bağırsak idim sen tutup (K. B. 3598)

birisi yarın ol **biri** keçti tün

yarınқа tegirmü tiriglik bu kün (K. B. 3606)

özünğ suqlanur sen ajun tırgeli

ölüm suklanur kör sini tutğalı (K. B. 3619)

açığ suv teg ol kör bu dünya nengi

neçe içse kanmaz ölimez *enği* (K. B. 3625)

kuruğ kumka okşar bu yalnguk özi

ögüz kirse todmaz *bu sukluk közi* (K. B. 3626)

et özke alık birme egme boyun

avınçı sakınç ol tileki oyun (K. B. 3629)

et özke alık birme egme boyun

avınçı sakınç ol *tileki* oyun (K. B. 3629)

keçürdüng keçigli bu tünki tününg

keçermü siziklig *keligli kününg* (K. B. 3633)

iki ev yarattı bu halkka kamuğ

biri atı uçmak birining tamuğ (K. B. 3654)

bayat birdi kulka iki köz kulak

biri dünya baksa *biri* ‘uçbi bak (K. B. 3657)

tapuğ kıl tapuğ boldu kulluk kamuğ

kiming atı kul bolsa *kulki* tapuğ (K. B. 3675)

kişide yavuzı özüng bil *özüng*

meğer edgü bolsa özünġ hem sözünġ (K. B. 3678)

uzun boldı sözler *neñgi asğı* yok

taķı ma uzatıp *aķın tusğı* yok (K. B. 3681)

baķa kördüm emdi bu işte mañġa

sālahı körünmez ay ersig toñġa (K. B. 3685)

könġül taplamadı bu işni seve

özüm yandı emdi bu sözdin ive (K. B. 3692)

iligke tusulġu yok *erdemlerim*

ne *ķalkam ķılınçım savım sözlerim* (K. B. 3694)

özüm dünyadın kaçtı keldi berü

yana men negü teg barayın naru (K. B. 3695)

bayat tapġınġa *bu* ulanmış *özüm*

ķişi tapġı ķılmaķ yararmu tüzüm (K. B. 3696)

yanut birdi öġdülmiş aydı sözüm

eşitġil eşitti sözünġni *özüm* (K. B. 3707)

ķarañġķu titigsig bu bōrk ev içi

yaruttı yaşıķ birle *erķlig küçi* (K. B. 3723)

ķoķısı yaġız yir yaşıl suv bile

örüsi süzük yil öze ot ula (K. B. 3725)

tilemiş tileki bolur bol tise

yoritur qazasın ne erse kese (K. B. 3729)

öküş miñg *salamum* sevüg savcıka

ol edgü kulavuz köni yolçıka (K. B. 3730)

velikün bu *bir kaç müni* bar adın

özüm barsa *yası* ma kelgey kiğin (K. B. 3737)

bayatka sığındım özüg bekledim

bu din birle iman küdezsü *içim* (K. B. 3741)

boğuzka eginke *barım* yetgey ök

nerek anda naru mañga bolga yük (K. B. 3742)

boğuzka yiyim hem eginke keçim

mañga kılmaz eksük *törütgen içim* (K. B. 3743)

tiriglik qolur men *özüm* ölgüsüz

yigitlik tiler men qarı bolğusuz (K. B. 3756)

munı birgüke bir küçüñg yetmese

ne artuqluñg bar mañga ay kese (K. B. 3760)

yigü keçgü erse yigüm bar keçim

taķı ma kerek bolsa birgey *idim* (K. B. 3761)

özünġ tođmağınça mańġa teġmez aş

mini toğrur öñġdün *özi* yimez aş (K. B. 3766)

sańġa yazsa men sen keçürmege sen

keçürgey *iđim* mińġ yazuķ kılsa men (K. B. 3769)

negü tir eşitgil *yazuķluġ kılı*

köñġül sırrı açtı kör ötnür *tili* (K. B. 3770)

küvençim avınçım şevinçim kamuġ

sevinçinġ içinde turur ay uluġ (K. B. 3774)

keçürgil yazuķum sańġa *yası* yok

ķınama mini sen sańġa *asġı* yok (K. B. 3776)

bu ħalıġ körürde menińġ bu közüm

negü teg baruġay sańġa *bu özüm* (K. B. 3789)

negüke tusulġay sańġa *bu özüm*

özünġke özünġ ök tusul tut sözüm (K. B. 3792)

barı tap kereksiz ağın artuķum

bu dünya tüpi keğ üyük ol suķum (K. B. 3795)

barı tap kereksiz *ağın artuķum*

bu dünya tüpi keğ üyük ol suķum (K. B. 3795)

eĝin bütti boĝzum yime boldı tok

töbün barsu dünya **ağın asĝı** yok (K. B. 3797)

eĝin bütti **boĝzum** yime boldı tok

töbün barsu dünya ağın asĝı yok (K. B. 3797)

tiriglik bolurça yigümnı bulur men

kerek bolsa birgey maṅga **bir iğım** tap (K. B. 3801)

ķalı il işiṅge tusulsu tise

tusulĝu yiri yok söz aydım kese (K. B. 3803)

apaṅĝ eđĝü tir erse ilig mini

özünĝ eđĝü bolsu yarutĝay sini (K. B. 3805)

özüm ˆ uzri ķoldum men emdi saṅga

ķođu bir mini sen sarılma maṅga (K. B. 3809)

taķı ma neĝü söz yorımış alın

ķadaşım eşitti ötüngey tilin (K. B. 3810)

tüketti sözın türdi badı bitig

sunup birdi aldı **ķadaşı tetig** (K. B. 3811)

yalavaç tidüküm bu ilçi turur

bu ilçî sözin aysa ölmez alur (K. B. 3819)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözüñg

eşittim negü sözledi söz **özüñg** (K. B. 3821)

vêlikin **sizikim** bu ol ay adaş

ilig ılmağay kör sini özde taş (K. B. 3823)

özüm bargu ermez bu yirdin naru

özüñg emgetip kelme yandru berü (K. B. 3827)

adaşı uzattı kör ögdülmişig

tutuzdı taı söz ömiş bilmişig (K. B. 3834)

opa keldi örlep **sıta alkanı**

ajun menğzi boldı örüñg erdini (K. B. 3840)

ıkıp arşıa bardı evdin turup

iligke köründi **özi** yol olup (K. B. 3841)

negü söz yorıdı ne boldı **işinğ**

tilekinğ ne boldı kelürmü **işinğ** (K. B. 3843)

yüzi ızdı onğdı yana külçirip

anğar toru ıdtım tiken ıknenmiş (K. B. 3846)

eşitti anınğ sözlerin kör ilig

sözi erdi *barça* ukuš ög bilig (K. B. 3853)

yana ma bu arzu maᅅa boldı ig

munı emlemese *özüm* bargu yig (K. B. 3871)

ķamuğ igke ot ol *emi* belgülüg

ol ig emlegüçi ķamı belgülüg (K. B. 3873)

köᅅgül arzu birle ķalı iglese

tilek bulsa öᅅglur *kemi* belgülüg (K. B. 3874)

tilin sözlemese söz asğı telim

ökündürdi sözlep mini *bu tilim* (K. B. 3879)

ilig bir tilese *özüm* miᅅg tiler

tusulğay maᅅa tegme künde onar (K. B. 3883)

tilekim bu oķ men bile bolsa men

elig bir ķılıp keğ tapuğ ķılsa men (K. B. 3884)

yana bargu erse barayın *özüm*

negü aygu erse ayayın sözüm (K. B. 3886)

tümen miᅅg seşamım sevüğ savçıķa

tegürsün *bayatım* köni yolçıķa (K. B. 3905)

tözü işleringe yime ök seşam

tegürsün **bayatım** kesüksüz ulam (K. B. 3906)

saṅga ıdtım erdi ƣadaşıṅnı men

tilekim ol erdi maṅga kelse sen (K. B. 3909)

özünḡ taplamaduƣ berü kelmekiṅ

maṅga tuşmaƣıṅ hem yüzüm körmekiṅ (K. B. 3910)

bitigke yanut söz bitimiş **özünḡ**

tilin me **ƣadaşıṅ** tegürdi sözünḡ (K. B. 3911)

özünḡ ƣoldı erse bu zahid atın

atıṅ boldı zahid **özünḡ** taḡ ƣatın (K. B. 3915)

bu ƣav birle **atıṅ** yağıldı köre

beğük belgü boldı kişiler ara (K. B. 3916)

tapuḡ ƣılmuştıṅ barça atıṅ üçün

yava ƣılmaḡıl sen öz ülgünḡ küçün (K. B. 3917)

buğun közi tegse tapuḡƣa ƣalı

buzuldı **bu tapḡunḡ** yıƣıldı ulı (K. B. 3918)

buğun közi tegse tapuḡƣa ƣalı

buzuldı bu tapḡunḡ yıƣıldı **ulı** (K. B. 3918)

bulup dünya malın yiyü bilnese

saķış tegdi **ülgi** ağır yüdgüke (K. B. 3927)

bu aymış sözüm çın erürmü köre

çın erse ھاva bas berü kel tura (K. B. 3937)

taķı ma negü erse ҡalmış sözüm

ķadaşıñg tegürgey tutuzdı özüm (K. B. 3940)

taķı ma negü erse ҡalmış sözüm

ķadaşıñg tegürgey tutuzdı **özüm** (K. B. 3940)

usi uçtı ҡoptı açakın örü

ķara tün kötürmiş etekin örü (K. B. 3952)

yorıp bardı aķru tokıdı ķapuğ

ķadaşı örü turdı ķođtı tapuğ (K. B. 3957)

ayur ay ķadaşım ne erki **igiñg**

mini munça yavlaķ eğerdi begiñg (K. B. 3970)

bilür sen bu yirde **bu ھا ‘at tapuğ**

ķaluruñg neçe eçgü açğay ķapuğ (K. B. 3973)

yana ķend uluşta men **aymışlarım**

neçe türlüg eçgü turur ay erim (K. B. 3974)

bayatıg tapuğ birle bulmaz **ķalı**

ıdı yinçke yol bu tapuğcı yolu (K. B. 3986)

törü hem toğu birle öğren tapuğ

tapuğ bildiñ erse yarudı **yüzüñg** (K. B. 4001)

kişide yıramış turur **bu özüm**

törü yok toğu yok ne kılķım sözüm (K. B. 4002)

ayı munğkarur sen bu kün sen mini

negü teg bolur ay **bu tapguñg** kanı (K. B. 4024)

könğülke kirürmü sözünğ tıñlayın

özüm öğrenürmü anı añlayın (K. B. 4025)

uķuşķa yıraķ erdi aşnu **yoluñg**

könilikke urduñg sen emdi uluñg (K. B. 4028)

iki türlüg ol bu tapuğcı kişi

tapuğ kılķa itlür küniñge **işı** (K. B. 4031)

sözüg örtetutsa **soñgı** yig bolur

ķayu neng yig erse **tüpi** ig bolur (K. B. 4035)

negü edğü ķolsa sañga bu özünğ

tapuğ kıl **tapuğguñg** yarutğay yüzünğ (K. B. 4054)

ķıya bakma anda solun ya oñgun

özünge eymenü tur eşit söz ögün (K. B. 4059)

bu yanglıg tapınsa yaransa kişi

kutı künde artar kör itlür *işi* (K. B. 4063)

kayısı alur hil bolur hil başı

kayısı at adğır öze il başı (K. B. 4064)

kayısı sü başı *kayısı* hacib

kayısı ılımğa bolur söz açıp (K. B. 4065)

kayısı inanç beg kayu çağrı beg

kayısı tigin beg kayu çavlı beg (K. B. 4068)

bu kurğa tegip er tapınsa birer

idi keğ tusulur *begi* arzu yir (K. B. 4072)

kalı ornaşa bu otun er ili

idi ök uluğ yas kılur *bu kulu* (K. B. 4073)

biligsizke birse *begi* kur orun

bengeinge yazıglı munı bil burun (K. B. 4077)

neçe beg kiçig erse *atı* beg ök

tapuğcı atında beg atı yig ök (K. B. 4084)

neçe edğü tutsa *özünge* korku tur

işimsinmegil sen kıya baknu tur (K. B. 4095)

taķı *biri* yalğan *biri* suķluk ol

bu üç iş üçegü tüpi yokluk ol (K. B. 4107)

birisi bu begler sözün tutğu beg

küdezgü anı öz seväg canı teg (K. B. 4120)

bu üçte *birisin* kılıklı kişi

neçe me beğük erse keslür başı (K. B. 4123)

içi yakşı aymış biliglig kişi

bu söz tutsa *asğı* saṽ altun tuşı (K. B. 4135)

bu yaṅlıg tapuğda yırak tur saṅa

ereji birer ol kör emgek miṅge (K. B. 4149)

negü tir eşitgil aṽuçğa sözi

aṽuçğa sözi tutsa açlur *közi* (K. B. 4152)

tusulğu tapuğ bu munı bilgü tap

ķalı bildiṅ erse *özüṅ* begke sap (K. B. 4158)

taķı *bir sözüm* bar *ayutğu* saṅa

anı ma ayu birgil emdi maṅa (K. B. 4160)

bularda biri özde ulṅuṅ turur

uluğka tapınsa **özünġ** kut bulur (K. B. 4175)

basıtma katıġlan kiçigke **özünġ**

tilin oynamaġıl tıda tut sözünġ (K. B. 4184)

neçe az yaġı erse **yası** telim

yaġıda asıġ bar tip aymaz **tilim** (K. B. 4188)

neçe az yaġı erse yası telim

yaġıda asıġ bar tip aymaz tilim (K. B. 4188)

bir ök erse düşman minġ ol **yashıka**

minġin dostunġ erse bir ol **azlıka** (K. B. 4190)

negü teg kılınsa saġga koldaşınġ

sen andaġ kılınġıl sevin sü **ışınġ** (K. B. 4192)

yaġıka asıġ kıl sa boldı yaġuk

yaġı yası kitgey kör **asġı** anuk (K. B. 4229)

isizke katılma ay edġü kişi

isiz bolġa **kalkınġ** ol isiz tuşı (K. B. 4241)

yavuzka yaġuma ay ödrüm talu

yavuz bolġa **atınġ** irilgey tolu (K. B. 4242)

öküş kördüm edġü atanmış kişi

isizke katıldı buzıldı **ışı** (K. B. 4244)

ya tapğı yaramağa emgekleri

yava bolğa öd kün **tiriglikleri** (K. B. 4747)

seningde ulugung sini tepsegey

uçuz bolğa **özüng** ökünçler yigey (K. B. 4248)

yime tepsegey kör saňa **teňtuşuň**

körülmege **edgüng** tünergey **kününg** (K. B. 4249)

bu yanglıg üçün karşı karşı bolur

ikigün qarışsa **birisi** ölür (K. B. 4251)

tepizlik ig ol bir otatgu uzun

yimişi anı yir sizar bu özün (K. B. 4253)

uğınça kamuğka **özüng** edgü kıl

saňa edgü bolğay sizik tutmağıl (K. B. 4256)

sevinç bolsa kimke **özüng** sevnü bir

sakınç қаdғu tegse yime saknu bir (K. B. 4257)

atıng edgü bolğay sini sevgeler

saňa қatlayın tip tözü іvgeler (K. B. 4258)

içingі taşıngnı **adaşıng** bilir

bu iç taş biligli kişi neñg alır (K. B. 4266)

adaş tutmağ asan **küdezmeki** sarp

yagı bolmağ asan **yaraşmağ** sarp (K. B. 4269)

birisi ozunçı yonğag kılğucı

biri iki yüzlüg kişi umduçı (K. B. 4272)

kişi aslı bilmek tilese özüñg

kılınçında körgil açılğay **sözüñg** (K. B. 4285)

könğül sırrı açma sözüñg tegmeke

kalı açtıñg erse **özüñg** emgeke (K. B. 4293)

uzunluğ tilese özüñg hem sözüñg

elig kışga tutgıl kutuldı **özüñg** (K. B. 4296)

ulugug ağırla küdez hurmeti

ulugluk sañga kelgey yukğay **kutı** (K. B. 4304)

ayu birdim emdi eşitti **özüñg**

könğülke alıñıl uzatma sözüñg (K. B. 4313)

munıñda ağın ma tağı bar **sözüm**

anı ma ayu bir ay körlüg yüzüm (K. B. 4315)

bu kün **bu özüm** kēnd uluşka kirip

katılgu qarılgu budunka yorıp (K. B. 4316)

kara kılkı başsız **kalınçı** saşı

işi küdgi barça kıılınçı tuşı (K. B. 4324)

yimekig bilirler qarın toğgusı

boğuzda ağın yok olar **kağgusı** (K. B. 4325)

bularda basa kaç kutu bar ağın

baķa körse **bilgi** biligde öngin (K. B. 4355)

ya taz^c if ya tañşif **özünġ** yetrü bil

kalı bildinġ erse ʿadēd cezri kıl (K. B. 4380)

olar ögseler ögdi ilke barır

kalı sökseler **atı** artap kalır (K. B. 4396)

kalı eçgü ögdi tilese özünġ

bularnı sevindür kesildi **sözünġ** (K. B. 4398)

bularnınġ bile me katıl ay ķadaş

arıġ bolġa **boğzuġ** ġalal bolġa aş (K. B. 4405)

et öz ülgı birme ķatıġlan usa

özünġ yolķa köġgey anınġda basa (K. B. 4810)

bularkā katılġıl qarılġıl **özünġ**

tilin yakşı sözle açuk tut yüzüñg (K. B. 4418)

olarda bolur bu ajun arzusu

buðun körki **öðrüm talu eðgüsi** (K. B. 4422)

sağa barsa mundağ bu yañlıg telim

uzun bolğa söz tip tireldi **tilim** (K. B. 4428)

asıg yasta yinçe bolur **kalqları**

katılsa munı keð küdeşip yorı (K. B. 4433)

bularda tileme törü ya bilig

yorıqları kiñgrü bolur ay silig (K. B. 4446)

bu yañlıg bolur emdi igdişçiler

katılmağ tilese **sözüm** yolçılar (K. B. 4454)

tağı **bir kutusu** bu uzlar turur

tirilgü tilep özke uzluğ kılur (K. B. 4456)

telim bar bu yañlıg sasa söz uzar

özünğ sen uğa bar **özüm** söz üzer (K. B. 4460)

ayıñlamasunlar sini hağ ara

atıñğ artamasun munı keð köre (K. B. 4463)

özünğ ölgü ağır **bu atıñğ** kalır

atıng edgü bolsa tiriglik tatır (K. B. 4466)

özüng ölgü aılır **bu atıng** kalır

atıng edgü bolsa tiriglik tatır (K. B. 4466)

özüng bulğa iki ajun edgüsü

atıng edgü bolğay yağılğay **küsi** (K. B. 4474)

köki edgü bolsun uruğ hem tarığ

uvutluğ sakınuğ tilegil arığ (K. B. 4476)

kıılınçı köni erse **körki** kelir

tişi körki kılğ ol biligli bilir (K. B. 4500)

kızığ tutma evde uzun begsizin

ökünç birle ölgey **özüng** ıgsızın (K. B. 4510)

közün körmese arzu ıolmaz köngöl

közüng körse **könglüng** ıolur ay ogul (K. B. 4515)

vefa yok bularda ozadın berü

közi ıança baısa **bu köngli** naru (K. B. 4521)

cefa birle önmiş ııgıdımiş yığaç

yimişi ağı ol aıngar bolma aç (K. B. 4522)

aş ııgü tuz etmek yime kıngrü tut

atıng edgü bolğay kelü birge kut (K. B. 4537)

severing eşitgey elig tutmağay

sini sevmegüçi küle tınmağay (K. B. 4541)

ülüşlerde turma ya tutma nenging

ökünçün sarıg bolğa *kazgu enging* (K. B. 4544)

bu üç koşnılıktın saŋga *asgı* yok

anıng yası tegse aŋgar *osgı* yok (K. B. 4547)

ölümüg unıtma oğulğay *özüng*

içingni unıtma açılğay *közüng* (K. B. 4551)

ajunka yağılmak tilese atıng

ümeg edgü tutgıl yügürdi *atıng* (K. B. 4558)

ayu birdim emdi eşitti *özüng*

munı uktung erse kesildi *sözüng* (K. B. 4566)

taķı *bir sözüm* bar *ayıtgu saŋga*

anı ma ayu bir aç sen maŋga (K. B. 4568)

yarım ya yitim bolğa oldruğ turuğ

yaıvuz bolğa *könglüng* ay edgü uruğ (K. B. 4585)

ya esrük tütüş kılğa ağsumlağay

aşınğ sinğmegey tek köngül ağığay (K. B. 4586)

öküş kördüm ilde beğümiş erig

bulun kıldı *boğzı* töşendi yirig (K. B. 4591)

telim baynı kördüm boğuz bulnadı

özi boldı müfîs ıığaylık yidi (K. B. 4592)

törü bilmez ögsüz kılıksız kişi

törölüg kişi körse tanğlur *başı* (K. B. 4595)

kamuğ nenğke *öngdi törü* bar *sözi*

törü tüz yorıtsa yarur er yüzi (K. B. 4605)

kılıksız törü öngdi bilmez kişi

kişike katılsa itilmez *işi* (K. B. 4606)

köni sözlemiş körse köngli oduğ

sözi körse ma‘ ni birür tü boçuğ (K. B. 4609)

bela miñnet ol ig ölüm tutğakı

ölümde tatığ yok azu *yaqısı* (K. B. 4619)

yigit erse yaşınğ yaz erse yılınğ

soğık işke tutğıl isitür *kaniğ* (K. B. 4623)

keliglisi kelgey qalı kelmese

köñgöl kalmağay kör anıñda basa (K. B. 4650)

öküş yigli yalñguk kör igçil bolur

sarığ *meñgi koñdañ atı* il bolur (K. B. 4672)

munu sözledim men eşitti *özünğ*

munı tap kıl emdi uzatma sözünğ (K. B. 4677)

negü asğı ağır ölür erse öz

sañga *teggüsi* yok meger iki böz (K. B. 4700)

biri dünya malın beñse *özünğ*

tağı bir yorık bolsa ilde *sözünğ* (K. B. 4702)

kanı ol ölüg tırgürügli kişi

ölümke tutuğ boldı ağır *işi* (K. B. 4717)

bağa körgil emdi yağız yir koyı

ne yañlığ kişi kirdi tolmañ *oyı* (K. B. 4721)

beñ kulda adra bilümez *özüm*

çığayığ bayında seçümez *közüm* (K. B. 4724)

özümdin kötürdüm bu arzu tilek

koğu bir *bayatım* mañga tap yölek (K. B. 4728)

kişig kul kılığlı bu sukluk turur

kiterdim bu sukluk **közüm** tok turur (K. B. 4729)

ajunda tilekin bulundı **özüm**

hışırlık özindin kiterdi **közüm** (K. B. 4731)

özüm koğtı dünya tilek arzusın

tilekim tükendi kesildi **sözüm** (K. B. 4732)

bu kün koğmağınça havaş arzular

yarın bulğu ermez **özüm** edgüler (K. B. 4736)

ikide adın yok tapuğcı işi

ya **tapğı** yarağay kötürgey başı (K. B. 4746)

yarasa tapuğ beğ kötürse anı

bolur özke erksiz **bu bulmuş küni** (K. B. 4748)

tüpi yıl turur bu ajun kör oğul

kölike turur kör **qararı** yok ol (K. B. 4758)

sevüg bolmasa tap idim sevmiş

yağım yek turur **öz yağlamış** (K. B. 4763)

tilekim anıḡdın **umınçım** aḡar

sıḡıḡu idim ol **kü vençim** aḡar (K. B. 4764)

tonum **koy yüḡi** tap **yigüm arpa aş**

tükel boldu dünya maḡa ay qadaş (K. B. 4765)

ajunda alıdam özümke öñgi

ķavuk sökti yim tap **tonum ķoy yüñgi** (K. B. 4767)

turu ölmegüçe yigil ay kadaş

yime uğlayu sen **taduñg** bolğa baş (K. B. 4770)

barı boldı şeksiz mañga belgülüg

köñgöl bütti yırlar **tilim** ülgülüg (K. B. 4779)

barıñga mұķır men tiler men usuz

ķayuda tilegü **özüm** belgüsüz (K. B. 4780)

ıdımnı tiler men özüm usı yok

nişanın bulur men **körüglisi** yok (K. B. 4781)

mini ol törütti **bu** ol cın **sözüm**

mini ol ıgıdı beğüdi **özüm** (K. B. 4791)

a vñgum sıgñgum yölekim toķum

ol ol bir ıdı toğgu açım toķum (K. B. 4794)

ol ajunķa ornuñg bu ajun turur

munı ķođmağınķa anı kim bulur (K. B. 4798)

bu köçmezde aşnu köç ığsa oza

köçüp barsa **asgi** yarutur köze (K. B. 4815)

kerek ıd köçün̄gni kerek ıdmağıl

özün̄g köçgü ahır usal bolmağıl (K. B. 4816)

kerek min̄g yaşağıl kerek on sekiz

özün̄g ölgü ed̄gü atın̄g koğğıl iz (K. B. 4818)

basın̄g kökke tegse beğüklük atın

kirip yat̄gu ornūn̄g kara yir katın (K. B. 4820)

bağa kör olarığ sen açğıl közǖn̄g

begig kulda adra bilürmü *özün̄g* (K. B. 4836)

inançsız turur bu cefaçı ajun

yayığ *kal̄ka* irsel *kalın̄cı* otun (K. B. 4839)

negü teg keçürse keçer terk *küni*

barır ed̄gü isiz ne egri köni (K. B. 4840)

bu erdi sān̄ga *çın bağrsaqlıkm*

munu sözledim men sān̄ga ay aķım (K. B. 4846)

yitürdüm yigitlik yetildi *yaşım*

yıpar kitti kafur aşındı *başım* (K. B. 4848)

ķalı bulsa tevfiķ bayattın ķulı

ķamuğ ed̄gülükke açıldı *yolı* (K. B. 4858)

silerke meningdin asıg söz kerek

özümde körü **bu sözüm** edgürek (K. B. 4861)

kalı ‘ukbi kolsa **yoriğa** bu hal

kalı dünya kolsa bilir sen tükel (K. B. 4862)

bu kün **bu sözüm** kör saŋa tuş bolur

yarın anda körgil saŋa tuş bolur (K. B. 4869)

yanut birdi ögdülmiş aydı tilin

özüm uktı emdi könilik yolın (K. B. 4874)

yana yattı ança **usı** kelmedi

keziglig kişi teg közin yummadı (K. B. 4890)

yaşık örledi yirde koptı toğı

yağa keldi aşnu **toğuz al tuğı** (K. B. 4893)

negü tir **kaşaŋ** ne boldı **işiŋ**

ne boldı **tilekiŋ** kelirmü **işiŋ** (K. B. 4899)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözi

negü teg yorımış **sözi tüp tözi** (K. B. 4900)

ilig turdı ança sakındı özün

könğül bertti **yaşı** yuvuldı közün (K. B. 4902)

menğilik ol ol anda bulsa erej

bolur edgü **orni** bolur edgü iz (K. B. 4907)

oğunmış turur **ol kadaşıng** tükel

anı biz okımağ ıdı keğ muğal (K. B. 4908)

ereji az ol körse emgek öküş

baş ağrığ telim bar ma kargış söküş (K. B. 4915)

yana aydı ilig ay ögdülmişim

tilekim bu erdi anı ıolmışım (K. B. 4919)

yana bolđa bizni tilegey turup

özi öz yigin kılđa yetrü körüp (K. B. 4931)

okıdım kadařıng mańga kelmedi

ol arzu tilekni **özüm** bulmadı (K. B. 4935)

bu ol kör bu künki tilekim meniń

özüm bir yüzini köreyin anıń (K. B. 4937)

mańgar **asđı** tegsün ańgar **yası** yok

süzülsün özümdin kamuğ bulğanuğ (K. B. 4940)

sarığ sandvaç ötti ünün sayradı

belińlep ođındı **usı** kelmedi (K. B. 4963)

usı yitti artuğ uzadı **tüni**

küsüş boldı arzun yaruğu küni (K. B. 4965)

tokıdı apuğ akru elgin tutup

turup ıktı terkin **adaşı** ukup (K. B. 4972)

nelük emgetürsen özüñni küçün

negüke **karışınğ** mañga bu öçün (K. B. 4974)

yorı kel kirelim mañga ay sözüñg

nelük evre keldi yana **bu özüñg** (K. B. 4975)

amuğ neñgke ad ol **tenği** belgölüg

tenğinde keçürme işiñg ay külüg (K. B. 4982)

munıñda **yası** yok sañga ay adaş

bolu bir mañga sen aya bağrı taş (K. B. 4988)

bu erdi **meniñg bu igimke emi**

sevindürdi emdi meniñg köñglümi (K. B. 5021)

ayur emgediñg sen ay oğğurmısa

yadağın bu yirke **özüñg** kelmişe (K. B. 5039)

yanut birdi oğğurmış aydı **közüm**

sini kördi emgek unıttı **özüm** (K. B. 5040)

özüm arzulap keldi emdi sañga

nelük teggey emgek ay ilig mañga (K. B. 5041)

ilig aydı sözde eng aşnu saṅa

aytḡu sözüm bar ayu bir maṅa (K. B. 5050)

kiçig tutsa kılsa uluḡlar sözi

selamet tirildi kutuldi *özi* (K. B. 5061)

meniṅdin iligke kaçan tegge şer

kiçig men kiçigdin negü *yası* bar (K. B. 5063)

ilig aydı uḡıl ay bilgi uluḡ

tilekim bu ol sinde açıl yoluḡ (K. B. 5092)

sini munça bekrü tutup kolduḡum

bu erdi tilekim meniṅ ay toḡum (K. B. 5093)

bu begler bulur barça arzu tilek

özi köṅliṅge sıḡgu bulmaz yölek (K. B. 5096)

yana aydı ilig ay odḡurmişa

bayat faḡlı barça *özünḡ* bulmişa (K. B. 5101)

atıṅka yaraşı *kılınçıṅ* bütün

tilekiṅ tükel birsü teṅri kutun (K. B. 5102)

bayat birmişindin maṅa kıl ülüḡ

tirilsü köṅül bolsu *nefsim* ölüḡ (K. B. 5103)

maṅga at uruldı bu zahıd atı

bu atım maṅga boldı ʿat yutı (K. B. 5106)

özünġ yük yinitti bu dünya ʿoḍup

ilindim men emdi ağır yük yüḍup (K. B. 5115)

maṅga öt erig bir tutunsu *özüm*

ḳutaḍsu *sözünġ* çın süzülsü *özüm* (K. B. 5117)

negü asğı bolğay meniġ sözlerim

tusulğaymu erki saṅga *ötlerim* (K. B. 5121)

negü tir eşitgil yazukluġ ḳulı

yazukın bilip ʿüzri ḳoldı *tılı* (K. B. 5123)

negü tir eşitgil *yazuḳluġ ḳulı*

yazukın bilip ʿüzri ḳoldı *tılı* (K. B. 5123)

seniġde aḍın yok *sıġıñı iḍim*

yazukum bağışla yölegil ḳutun (K. B. 5125)

yanut birdi ili gayur ay oḍuġ

bu ḳalḳıñġ boḍudı bu eḍgü boḍuġ (K. B. 5126)

könġül til arıttıñ arıdı *özünġ*

mini ötlegil bir tusulsu *sözünġ* (K. B. 5128)

seningde ozaķı ajun tutğucı

ķanı ķança bardı ķanı ol **ķüçi** (K. B. 5137)

ölümüg biligli ay ķılķı usal

ķeķer bu tiriglik **özünğ** ülgı al (K. B. 5144)

ay ilig baķa ķör seningde oza

beg erdi **atanğ** ilde erk türk tüze (K. B. 5151)

ölüm tuttı aķır ilette anı

asığ ķılmadı **ol beğimiş üni** (K. B. 5153)

atanğ öldi bardı sańga birdi pënd

ata pëndi tutsa şeker bolğa ķand (K. B. 5154)

ölüm tuttı bardım kelir uş sańga

ķatıǵlan ķıdın **eğü atanğ** ķodun (K. B. 5157)

özünğ yüdte munça buğun yükleri

oğuğ tur usal bolma saķnu yorı (K. B. 5163)

tiriglik uçuksa yetilse **yaşıñğ** /

negüke tusulğay sańga **bu ķişiñğ** (K. B. 5167)

özünğ otķa atma ķişiler üçün

özünğni küyürme ķörürde küçün (K. B. 5168)

ay ilig bu karşı bu ordu orun

saṅga tegmişi bir tüşün ol körün (K. B. 5176)

özünḡ yatḡu ornı kör ol belgülüg

anı itgü eḡḡ bile ay külüg (K. B. 5180)

bu kün eḡḡ bolsun tise sen kamuḡ

özünḡ eḡḡ bolḡıl ay ilde uluḡ (K. B. 5200)

ḡalıḡnḡ köni tut / *ḡalıncınḡ* silig /

ukuş bolsu *yolcınḡ* / *kinḡeşciḡnḡ* bilig (K. B. 5209)

bu alçı ajun ḡılḡı irsel yayıḡ

usal bolma saklan *yolu* keḡ tayıḡ (K. B. 5231)

sevinçi uzun ol *ereji* öküş

erej bolsa mundaḡ kerek bolsa tuş (K. B. 5236)

bayat birse ‘ızzin yok ol *ḡayeti*

öküş raḡmet içre *özünḡ* raḡati (K. B. 5239)

ḡayusı kötürmiş bolur küç irinç

ḡayusı çıḡaylıḡ bile yir saḡınç (K. B. 5242)

ḡayu aç *ḡayusı* yalınmiş bolur

ḡayu ḡaḡḡu birle ulınmiş bolur (K. B. 5243)

barıǵlı turur bu ajun kalǵusuz

özünġ edǵülük ǵıl yitip barǵusuz (K. B. 5254)

ǵalır dünya aǵır toǵuǵlı ölür

isiz edǵü erse kör **atı** ǵalır (K. B. 5255)

tutamça tiriglik tüker alǵınur

isiz edǵü erse kör **atı** ǵalır (K. B. 5265)

baǵa tur negü tir saǵınuǵ kişi

saǵınuǵ sözın tutsa itlür **işi** (K. B. 5274)

ayıtǵu turur kör bayat barǵanı

ǵutulǵu yiriġ barmu ǵaçǵıl ǵanı (K. B. 5278)

isizlerke berge urup könmese

özünġ saǵnu turǵu olardıń usa (K. B. 5281)

oyunǵa avınma özüġni küdez

erejke sevinme **künüġ** ǵaldı az (K. B. 5284)

ölüm tutsa aǵır bu neng asǵı yok

туру ǵalǵa **malıġ** saġa **tatǵı** yok (K. B. 5300)

ölüm tutsa aǵır bu neng asǵı yok

туру ǵalǵa malıġ saġa tatǵı yok (K. B. 5300)

bu künki kününgde *yarınka kününg*

barı edgü bolsun *yarınka tününg* (K. B. 5307)

bu künke yarın bar *ayıtgu küni*

yarınka saşınsa yorıgıl köni (K. B. 5309)

birisi yağusa *birisi* tezer

iki birle tutsa kişi yol azar (K. B. 5313)

tüpi yıl turur dünya yağmur sanı

kelir çoğlayur az öçer terk *üni* (K. B. 5314)

vêfa kılsa yandru *yanutı* cêfa

cêfa kılsa ötrü kıılır bu vêfa (K. B. 5320)

bu dünya yağı ol *bu nefsiñg* yağı

bu iki yağınıñ yağıglıgı ağı (K. B. 5322)

negü tir eşitgil ay aşlı bedük

bağırsak sözi tutsa *asğı* keğ ök (K. B. 5325)

bu üç işte bolsa kişisi köni

buğun inçke tegdi yarudı *küni* (K. B. 5332)

itilgey *iling* hem bayuğay buğun

sañga artğa edgü du‘a ol öğün (K. B. 5333)

munğar menğzetü keldi emdi **sözüm**

eşitgil munı sen ay körklüg yüzüm (K. B. 5335)

kalı tetrü yitse burunduk vezir

kamuğ tetrü boldı **özüm** ayğuçı (K. B. 5337)

birisi sürer kör **birisi** okır

bu ikin ara kim erejke tegir (K. B. 5345)

kiminğ boğzı egni bar erse arığ

aradı anınğdın **yazuğa** arığ (K. B. 5351)

arığlık tilese arıtgıl boğuz

arıtsa boğuz boldı **asğınğ** ögüz (K. B. 5352)

bu begler teñgiz ol **tüpi** yinçülük

teñgizke yağuglı bayuğu kerek (K. B. 5356)

uçarığ uçurmaz seninğ kuşlarınğ

yorırığ yorıtmaz kör **esrinğ itinğ** (K. B. 5379)

közi suk kişike bayup **asğı** yok

sukuğ yarlıkağıl aya köngli tok (K. B. 5388)

munu sözledim söz eşitti **özünğ**

yete baksa könglünğ açılğa közüñg (K. B. 5392)

sözüm tutsa *asğı* yarın teggey ök
kalı tutmasa sen saŋga bolğa yük (K. B. 5393)
könilikte azmış *özüm* ay uluğ
ayu birdiŋ emdi könilik yoluğ (K. B. 5400)
ölümüğ unitma *gürüŋg* yurtuŋ ol
özüŋni unitma saŋı yurtuŋ ol (K. B. 5412)
menidin törümiş *özüŋg* men time
özüŋg men tise ay unu ornuŋ ol (K. B. 5413)
tilim tıdnumadı telim sözledi
sözüm eksümedi *su v* eksüdi (K. B. 5436)
yana aydı ilig ay ögdülmişim
açıg boldı emdi maŋga *yir aşım* (K. B. 5456)
negü teg tirilgü bu künde naru
çöküp bardı *egnim* kopumaz örü (K. B. 5457)
nelük boldı ‘acız *özüŋg* ay ilig
kamuğ eçgü kılgu küçüŋg bar elig (K. B. 5476)
müslmanlık açğıl şeri‘atnı yağ
atıŋg bolğa eçgü *özüŋg* bolğa keğ (K. B. 5488)

ilig aydı körklüg ayur sen bu söz

özüm me munı oq tiler kılsa öz (K. B. 5493)

kanıkı **muṅgar teggü işim** ay er

munı kılğuka sen maṅga yarı bir (K. B. 5494)

kanı inç il itgü tegümez **özüm**

bu iş iş öze boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

negüke uzatur sen kılgu işiṅ

uzatma işiṅ kıl keçer **bu yaşıṅ** (K. B. 5501)

taķı **bir kutusı** tiler neṅ taṵar

yuluğ kılsu canın taṵar bir aṅgar (K. B. 5517)

atıṅ edgü bolğa kutulğay **özüṅ**

seniṅde kiḁin ƙalğa **atıṅ sözüṅ** (K. B. 5541)

çığayƙa yüdürmegü ortu yüki

çığay ölge açın üzülge **köki** (K. B. 5565)

birisi iliṅde arığ tut kümüş

‘ıyarın küdeşgil ay bilgi öküş (K. B. 5575)

biri yarlığıṅnı ağır tutsalar

negü erse terkin anı kılsalar (K. B. 5580)

üçünçi yağıka yağı bolsalar

severing kim erse anı sevseler (K. B. 5582)

buğun bulsa ötrü begi eğgüsin

begi bulsa inçlik yorıtsa küsin (K. B. 5585)

ay ilig bu ol *bu kutung* belgülüg

saŋga iki ajun tegürgü ülüg (K. B. 5586)

açılğay seçilgey *kamuğ işleriŋ*

süzülgey itilgey *kamuğ işleriŋ* (K. B. 5595)

atım eçgü bolsun *özüm* ölsüni

tirig ölgü aħır *atım* ƙalsunı (K. B. 5607)

usa eğgülük ƙıl at eçgü tile

özünğ menğü atın tirig bolsunı (K. B. 5608)

büter men saŋga çın inanur *özüm*

sözünğ örtme minde ay körlüg yüzüm (K. B. 5615)

maŋga kün negü teg yarumış *künüm*

seninğde körür men men emdi münüm (K. B. 5616)

tüzüldi buğun hem süzüldi *ili*

tınp inçke tegdi yıl ay kün tili (K. B. 5626)

tiriglik küçi bardı mindin kitip

tayağ tuttı **elgin** bu tirgin atıp (K. B. 5633)

öküندی ayur bardı **isiz künüm**

tiriglik tükedi kararur **tünüm** (K. B. 5634)

saçım boldı sunğkur tüsi teg şaşut

sağal boldı yazkı güleş teg orut (K. B. 5639)

otuz iki tişim örüng yinçüler

üzüldi yipi kör saçıldı birer (K. B. 5640)

yırağ eştür erdi kulağ tutsa ma

bu kün boldı elgin **özüm** imleme (K. B. 5642)

ğara erdi kuzğun tüsi teg başım

kuğ kındı başka yetildi **yaşım** (K. B. 5643)

ğara erdi kuzğun tüsi teg **başım**

yazuklar üçün yığlasa men ünün (K. B. 5644)

özüm yangı boldı bayatka turup

yazuklarğa ‘üzri tilese kılup (K. B. 5645)

özi tevbe, kılmağ tiledi turup

bayatka sığinsa yazukın kılup (K. B. 5647)

negü tir eşitgil kişi tildemi

ķamuğ ķılgu işke kinğeş ol *emi* (K. B. 5651)

töşek ķoldı yattı uğıdı uzun

belinğlep oğundı *özi* yalnğuzun (K. B. 5673)

yumulmadı yandru ikile *közi*

odug yattı saķnu irikti *özi* (K. B. 5674)

tekip tüşti akru toķıdı ķapuğ

ķadaşı ķapuğ açtı ķođtı tapuğ (K. B. 5682)

turup kirdiler evke alışıp elig

ķadaşı ayıttı kör açtı tilig (K. B. 5684)

negü kaçgu tegdi ne erki *ħalıñg*

mañga sözlegil söz sen açğıl tiling (K. B. 5687)

könğül közi birle baķıp teñgledim

özüm yolda azmış turup tañgladım (K. B. 5691)

tiriglik uçuktı *yüküm* ağrudı

yazuķtın özüm boldı yangu öğ (K. B. 5692)

keçer uş munuķı *bu künki künüm*

bulurmu özüm bu keligli tünüm (K. B. 5696)

saçım boldı yazkı güleḡ teg orut

saḡal boldı sunḡkur tüsi teg şaşut (K. B. 5697)

bu keçmiş tiriglikke öknür özüm

neçe erki ḡalmış *künüm* ay yüzüm (K. B. 5700)

yaḡa bardı ısız yigitlik küni

yaḡa barماس *bu keligli tünüm* (K. B. 5701)

elig til uzattım kişike telim

anıḡ ʿ üzri ḡılsu bu kün *bu tilim* (K. B. 5708)

baḡırsaq ḡadaşım sen emdi maḡa

yaraḡı negü ol ayu bir toḡa (K. B. 5720)

baḡırsaq ḡadaşım sen emdi maḡa

yaraḡı negü ol ayu bir toḡa (K. B. 5720)

ıdı eḡü niyyetni ḡılmış *özünḡ*

bayat birsü tevḡıḡ yarutsu közüḡ (K. B. 5722)

seniḡdin bu kün ilke *asḡı* öküş

buzulsa asıḡ bolḡa ḡarḡış söküş (K. B. 5726)

buḡun inḡke tegdi itildi *ili*

du ʿ a birle tınmaz ra ʿ iyyet tili (K. B. 5728)

yana tegşürülgey bu öngdi törü

buzulğa **iling** kalmağay bir örü (K. B. 5737)

özüng edgülük kıl törü edgü ur

tiril iki aun isiz körme sen (K. B. 5744)

mañga munda yigrek tidüki **özüm**

ayayın sañga men ay körklüg yüzüm (K. B. 5748)

özüm dünya devlet bolup körmedi

tilek arzularka köngül birmedi (K. B. 5749)

özüm körmedi bu ajun malını

ya edgü isiz bu kişi halını (K. B. 5751)

kişi körmedük bolsa altun kümüş

körüp bulsa **kalka** kılur ming söküş (K. B. 5753)

bu kut bulmaduk er kalı bulsa kut

baru **kalka** artar kılur ilke yut (K. B. 5757)

közüng todtı könglüng yime amrulup

yorır sen ilig birle edgü bolup (K. B. 5760)

ajun boldı erse törü öngdisi

kişike kişilik bolur **belgüsi** (K. B. 5765)

bağa kör sen emdi ilig edgüsin

özünġ buldı nı ‘ meť yigü keđgüsin (K. B. 5769)

munġar menġzetü keldi emdi *sözüm*

eşitgil munı sen ay körklüg yüzüm (K. B. 5776)

köni söz açığ ol siġürgil anı

yarın *asġı* kelgey süçitgey sini (K. B. 5777)

sen oġlan kiçig erken öldi *ataġ*

bilig erdem üstep kızartmadıġ enġ (K. B. 5779)

özünġ buldı nı ‘ meť kamuġ edgölük /

yağıldı *atıġ* ilde boldunġ külüg (K. B. 5782)

saġa kıldı ilig kamuġ edgölük

yanutı kereksizmü yandru külüg (K. B. 5785)

aġı keçti ħarir *özünġ* örtti öz

sini yaġsaġuçı körüp ħamdı köz (K. B. 5799)

ajun malı tirtinġ *özünġ* boldı bay

kevel mindinġ arġun yime tazı tay (K.B. 5803)

iligke yuluġ kılgıl işlet bu nenġ

tilekleri bolsu kızıl kılsu enġ (K.B. 5804)

ilig tahtka minsün bu kün inçrünüp

yağısı yir öpsü yırak yinçrünüp (K.B. 5805)

kişi aşlı mundağ kılur eğgülüg

ol atı ajunda kalır menğülük (K.B. 5808)

kişi aşlınga kör *kalınçı* tanuğ

kalınçı ne erse kör *aşlı* ol oğ (K.B. 5810)

kiming aşlı eđgü *kalınçı* oňgay

isiz aşlınga kendü kılkı tanuğ (K.B. 5811) 1000

men aymışlarım hem özüng bilmişing

bakıp tēngleyü kör açılğay *işing* (K.B. 5815)

özüm koğtı emdi bu arzu tilek

bayat oğ bolu birsü arka yölek (K.B. 5819)

küdeşsü *içim* tutsu könglüm tüze

ne kılķım kılınçım könilik öze (K.B. 5820)

kağasım bu kün anda yalnguzluğun

du‘a birle bizni kılur muňgluğun (K.B. 5836)

özüg arzu ni‘met bile semritip

erej birle avnur *özümüz* yatıp (K.B. 5841)

men emdi ev içre yatur men usal

işim barça taştın ay bilgi tükel (K.B. 5848)

bayusu buðun hem itilsü **ilim**

anınġ şükri kılsu mening bu tilim (K.B. 5853)

tilekim bu ol kör **kerekim** bu ol

aça birsü tenġri köni edġü yol (K.B. 5855)

bir ök hacetim bar seningdin bu kün

yorık kıl anı sen sevinçin öġün (K.B. 5858)

neçeme mini edġü tutsa özünġ

yongaçı yongasa tügölgey **yüzünġ** (K.B. 5860)

kişi taḅ'ı tört ol qarışma yaġı

biri küldürür bir kıllur ün çoġı (K.B. 5866)

biri ivse **biri** amulluġ tiler

biri külse **biri** sıgıtka ular (K.B. 5867)

aġır bolġa könglünġ tönġölgey özünġ

yava bolġa **tapġum** evürgey yüzünġ (K.B. 5870)

aġır bolġa **könglünġ** tönġölgey **özünġ**

yava bolġa tapġum evürgey yüzünġ (K.B. 5870)

biri til köni bolsa qavli bütün

ikinci törü kılsa ilke kutun (K.B. 5903)

yorık buzmağıl sen bu izçe yorı

bu erdi **seniṅde ozaḳı qurı** (K.B. 5908)

biri alp atım qurç yürekliḡ eren

qılıç birle ilke tusulur tümen (K.B. 5911)

seçe tut bularıḡ sen aḡra öṅi

ağırla açınğıl kör **asḡı** tenḡi (K.B. 5914)

turu itlü bargay kamuḡ işleriṅ

iliṅ arta bargay kingüḡey yiriṅ (K.B. 5915)

turu itlü bargay **kamuḡ işleriṅ**

iliṅ arta bargay kingüḡey **yiriṅ** (K.B. 5915)

atıṅ eḡḡı bolḡay çavıḡḡay **özüṅ**

ajun buḡnı körmek tileḡey **yüzüṅ** (K.B. 5916)

sözüm tutsa tutḡıl qalı tutmasa

özüṅ körg şeksiz maṅḡa bütmeḡe (K.B. 5933)

ili toldı eḡḡı duḡa birle söz

atı qaldı meṅḡü bolup yitḡüsüz (K.B. 5943)

bu yaṅlıg beg erse budun başçısı

menḡilig bolur **buḡnu** il barçası (K.B. 5945)

yorık tüzse buḡnı **begi** kılık tüzzer

kılık tüzse begler tüzün il süzer (K.B. 5949)

yana aydı bargıl ayıtḡıl sözi

ne ermiş negü tir kim ermiş **özi** (K.B. 5956)

bu er aydı oḡgurmış ıdtı mini

sözüm bar kadaşın köreyin xanı (K.B. 5958)

aḡır boldı **köṅgli** yatur inçıkın

tegip tuş aṅar bir ay köṅgli yaḡın (K.B. 5963)

turup evke kirdi idi kaḡguluḡ

sevinç kitti boldı **sakıncı** uluḡ (K.B. 5968)

yatu kördi ança **usı** kelmedi

tüni boldı yılça yitip bolmadı (K.B. 5969)

közin yumdı erse uḡımaḡ tilep

usı uçtı bardı közindin yırap (K.B. 5970)

ayıttı ne boldı **özünḡ** ay kadaş

sini kördüm emdi köṅgül boldı baş (K.B. 5975)

ayur ay kadaşım **yolum** köngelir

ölüm tutğakı tuttı öz bargalır (K.B. 5976)

igîng edgü bolğa esen bolğa sen

yazukung arıgay muyan bulğa sen (K.B. 5984)

igiŋg edgü bolğa esen bolğa sen

yazukung arıgay muyan bulğa sen (K.B. 5984)

kiçeki tüşüŋke **yörügi** adın

yana körse kündüz körügi adın (K.B. 5996)

bu tüş' ilmiŋge baksa **şartı** öküş

mumı bilgü aşnu yetürse ukuş (K.B. 5997)

sarığı küçenmiş bolur ay bögü

özini boşutğu tereŋgbin yigü (K.B. 6010)

taķı **biri** azğaş-u ahlam bolur

bu tüşke yörüg yok ay kılķı unur (K.B. 6015)

saķıŋç körse tüşte **yanutı** sevinç

sevinç körse kaçgu bolur yığlayu (K.B. 6022)

yana tüş bolur kör yörügi anıŋg

adıŋka bolur **asğı** bolmaz senıŋg (K.B. 6027)

anınğa basa kökke uçtum tengip

özüm belgüsüz boldı örlep singip (K.B. 6036)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu tüş

ıdı edgü tüş ol kör **asğı** öküş (K.B. 6037)

neçe ağsa tüşte ağar **kut kı vı**

ağırlık bulur keğ bulur yüz suvı (K.B. 6040)

şatuka ağar teg ağar **ol kutı**

uluğluk bile ilde yağlur atı (K.B. 6041)

ıdışlıg suvuğ sen alıp içtüküng

tiriglik uzun bolğa **yıldız köküng** (K.B. 6045)

özüng körmiş erse bu tüşni yatıp

yörigi ol erdi kim aydıng itip (K.B. 6048)

ediz bağnalıg men şatu kördüküm

tiriglik turur ay kadaş **yördüküm** (K.B. 6052)

yarım suv içip koğtum erse yarım

yarım ıalğay erdi **tirigliklerim** (K.B. 6059)

ıalı içse suvnı tüketü tükel

tükedi triglik ızıldı **ıırım** (K.B. 6063)

yokaru uçup bu özüm tēngdüki

yaşıl kökke örlep tēngip siṅdlüki (K.B. 6064)

taṅgi bu turur kör ölügli et öz

ölümüg unıtıp qoğır tilde söz (K.B. 6074)

ölüm haq turur kör keçiş yok adın

negü erki *halim* ölümde kiğin (K.B. 6076)

saḱıñcım bu ol ay köñgöldeş işim

ölümde kiğin tēngri itsü işim (K.B. 6077)

barın tap kılıp men keçürdüm künüm

erej emgek ertti yarudı *tünüm* (K.B. 6078)

usanma qatıqlan yüküñgni yinit

yoluñg kılda yinçe özünñgni könit (K.B. 6082)

bu kün yatma emge işiñgni itin

keçer *emgekiñg* sen köçerde unit (K.B. 6083)

tirigde bağırsaq *özüm* bolsunı

özümde kiğin *bu sözüm* qalsunı (K.B. 6086)

sözüm bu usal bolmağıl ay qadaş

isizke tiriglik yağa kılma yaş (K.B. 6087)

özünġ asġı olma buğun asġı ol

yüğürme yük ilke özünġ yüki bol (K.B. 6098)

işilik atı kör iki neġ turur

baġırsak **biri** bir aı neġ birür (K.B. 6103)

iki neġ turur dünya atı avı

biri neġ ta ar ol **biri** yüz su ı (K.B. 6108)

özünġ köç ü / **atunġ seniġ** köç ün ol

köç ti öl m kel ü a ır k n ol (K.B. 6112)

keçigli turur bu ajun al usuz

öl gli turur öz **k ni** bel  s z (K.B. 6115)

alıa c fa ol **alını** otun

yarulua azrak ** k şı** t t n (K.B. 6127)

es rtmes  devlet sini ay adaş

ağılduta şeksiz **k z nġ** tol a yaş (K.B. 6137)

atunġ boldı ul ılma begler işi

 z nġ ulluı ıl ay eğ ü işi (K.B. 6144)

sunup tutsa elġinġ e er k k k zin

bařınġ k kke tegse yana yirde sen (K.B. 6149)

ķayu taġda yŭgrŭr ũngŭrde **eŵi**

yimi ot kŏki iġġu yaġmur suvı (K.B. 6155)

ķayusı biyabanda yŭgrŭr kezip

bayatķa bu ķorķu saķınĉın sızıp (K.B. 6156)

ķayusı ōrŭm keĉti bŭgri uĉa

ķayu yir kezer **bu kŏzi** yaŗ saĉa (K.B. 6157)

ķayusı yimez aŗ ōzin sızġurur

ķayu tŭnle yatmaz aĉaķın turur (K.B. 6158)

sen emdi kŭĉezgil **ōzŭng** ay ķadaŗ

seniŋ boldı dŭnya ōzŭni boldı baŗ (K.B. 6160)

biri bir bayat tapġı mindin ķalır

ikiŋĉi iĉim yadı tilde barır (K.B. 6171)

bu kŭn aĉrılur men muŋgun ōz barır

ķa vusġum ķaĉan erki teŋgri bilir (K.B. 6176)

ōlŭr men ōkŭnĉŭn aķar **kŏz yulum**

tatıġlar tatıġsız ķılur bu ōlŭm (K.B. 6178)

ōlŭmde basa kŏr iki yol kŭĉer

ikide ķayu erki **barġu yolum** (K.B. 6179)

ağır ig bile sen **özünġ** yalnġuzun

negü teg kıur sen ay urġı tüzün (K.B. 6187)

ne munġluġ turur körse yalnġuk özi

sevinçi az ol barça kađġu tözi (K.B. 6199)

munġar menġzer emdi **bu beytiġ** okı

okısa aç a birge ma' ni taķı (K.B. 6207)

töşek kıoldı yattı **usu** kelmedi

saķınç kađġu birle közin yummadı (K.B. 6212)

ķopup çıktı ilke yuvuldu **yaşı**

ajun menġzi boldı ġabeş kırtısı (K.B. 6123)

ayıttı ilig emdi **ġaliġ** ne ol

saķınçlıġ körür men özüġ ay amul (K.B. 6227)

saġa tüğmedim men bu ķaşım közüm

küler yüz tutar men sevinçlig **özüm** (K.B. 6232)

saġa kim tegürdi bu kađġu saķınç

negü erki **ġaliġ sözüġ** ne erinç (K.B. 6233)

könġül bertti ilig yuvuldu **yaşı**

ayur ay dırıġa ol eđġü ķişı (K.B. 6238)

mini evre sürdi sözüm tutmadı

sözin kaçdra kördüm **küçüm** yetmedi (K.B. 6244)

ol edgü kişi erdi edgü başı

kalı ölse itgey **bayatım** işi (K.B. 6253)

turup sernümedi kaçdaşı için

yana **barğusı** keldi evre küçün (K.B. 6277)

kaçdaşı müridi kumarı çıkıp

selam kıldı ötrü közi yaş saçıp (K.B. 6286)

kaçdaşıng kecip bardı koğtı ajun

sen inçin tirilgil yaşağıl uzun (K.B. 6288)

negüke kılur sen sıgıt ay urı

kim urdı ya kim sökti ne ol **korı** (K.B. 6295)

ayur ay kaçdaşım manğa bak turup

üğklerim uçsun yüzüngni körüp (K.B. 6300)

munğar menğzer emdi **bu beytiñg** okı

okıp keğ köñgülke alıñıl taķı (K.B. 6317)

ayur uş **kaçdaşım** manğa **koğmışı**

bu erdi nenği uş turu kalmışı (K.B. 6323)

bu dünya münü mîng bir ol *erdemî*

negü teg keçürse keçer ademi (K.B. 6332)

kadasiñg koçup kaçtı dünya nengin

örüm keçti arpa yidi öz teñgin (K.B. 6334)

sañga tegdi kaç kün bu kaçgu sañınç

tegümedîng işke *işîng* ne erinç (K.B. 6350)

biri söz boğuz köz bu şehvet otı

bular ol kişike bu ʔaʔ at yutı (K.B. 6352)

ilig aydı körklüg ayur sen bu söz

asığlıg turur *bu sözüñg* artuğ öz (K.B. 6358)

ay ilig bu üç ara semzi yaʔuz

biri ıt *biri* kuş *birisi* et öz (K.B. 6364)

kuşuñg avlamasa bir ördek yas ol

ıtıñg koğsa avın *yası* bir as ol (K.B. 6368)

çıgay ölse kutlur kiter *emgeki*

bay ölse ʔalur neñg iletür yüki (K.B. 6375)

çıgay ölse kutlur kiter *emgeki*

ölüm tutsa ay bay *saʔaş birmekiñg* (K.B. 6378)

aşı az yigüke *ağusı* öküş

yana *ögdisi* az *öküşü* söküş (K.B. 6380)

ukušluğ sunup *algusı* az *neñgi*

biliglig açıp az *yigüsi meñgi* (K.B. 6381)

özi igdür ök san *özi* semritür

özi ök etin yir *özi* yavırtur (K.B. 6389)

ķayusı ukušluğ *ķayusı* bögü

ķayu tilve munduz ķayu ermegü (K.B. 6394)

ķayu az yaşadı *ķayusı* uzun

ķayu baş kötürdi beğükrek sözün (K.B. 6396)

ķayusı törütmiş idike turup

yağı teg ok attı yasını ķurup (K.B. 6397)

aħır ölgü *özünğ* ķara yir bolup

ölüm tutsa iltür ökünçün yaşa (K.B. 6400)

uğırmu *üni* yok ya tınmaz tını

negü erki *ħali* biligli ķanı (K.B. 6405)

olar barķa munğluğ bu kün eğgüke

eligleri yetmez yigü keğgüke (K.B. 6406)

neçe ölse bolmaz sini teg ölüg

özünġ eğgülerdin ilindi ülüg (K.B. 6417)

kerek öl kerek kiç yaşağıl uzun

atunġ eçgü birle yağıldı sözün (K.B. 6418)

se verinġ öküş bolsu *se vmezleriġ*

saçılsu birerin kingüsü *yiriġ* (K.B. 6419)

yana kıoptı erte işin başladı

ayu birdi kördi *özi* işledi (K.B. 6422)

olar bardı kaldı ol *eçgü atı*

yitip barġu ermez *atı ħırmı* (K.B. 6425)

kanı ol suķ ilçi *ilim* az tidi

öküs il kücedi yiyü bilmedi (K.B. 6438)

kanı ol müşülman kanı tökgüçi

nelük kirdi yirke kanı ol *küçi* (K.B. 6440)

kanı ol öküş yir tilegli kişi

ķara yir töşendi itildi *işi* (K.B. 6444)

erejleri emgek *se vınçı* saķınç

aġırı uçuzluk *a vınçı* irinç (K.B. 6446)

şabır kılsa miñnet bolur *nı'metining*

şükür kılsa nı' metka artar tigil (K.B. 6450)

halal atı kaldı *körüglisi* yok

haram karma boldı *toğuğlısı* yok (K.B. 6458)

sakınuk tigüçi kim ol çın köni

könilik küni bar yarutur küni (K.B. 6460)

haram birle artuk qarardı köngül

halal kayda bulgu tilep ay oğul (K.B. 6461)

muñgar menğzetü keldi emdi bu söz

munı yakşı tıñla aya köngli tüz (K.B. 6462)

haram birle *köñglüm* kara boldı kir

bilig işke tutmaz *özüm* yüzde bir (K.B. 6463)

et öz eglü birmez hawa bulnadı

tapuğka tegümez *özüm* açtı sır (K.B. 6464)

köngüller katıg boldı til yumşadı

könilik özi bardı kaldı *yıdı* (K.B. 6484)

ögüm yetmiş söz bitidim tükel

okıglı uquglu *özünğ* ülgı al (K.B. 6496)

kalı dünya kolsa **yolu** uş unu

apaṅg' ıkbı kolsa **izi** uş munu (K.B. 6499)

kalı dünya kolsa yolu uş unu

apaṅg' ıkbı kolsa izi uş munu (K.B. 6499)

ilahi **özüm** bu sözüg başladı

tilekim ne erdi bilir sen ıdı (K.B. 6501)

tilekim bu erdi **umınçım** bu ok

okıgılı maṅga bir du' a ıdgı uş (K.B. 6504)

tilim sözledi söz bitidi elig

ölür bu elig til ay kılkı silig (K.B. 6505)

temam erğuvan teg kıvıl **meṅzim** erdi

bu kün za' fëran urğın eṅde tarıttım (K.B. 6529)

kađıṅ teg boğum erdi ok teg köni tüz

ya teg egri boldı egildim tönğittim (K.B. 6532)

içip yatmış er teg uğıp odlu keldim

özüm yolda azmış bayatka uyağtım (K.B. 6540)

maṅga rabbım aysa nelük kıldıṅ andağ

negü **tıldağım** bar avutka tuşıktım (K.B. 6544)

ya **kençim** tük el boldı qarun nengı teg

ya aşhab-ı reş teg temür kınd tokıttım (K.B. 6551)

negü **asğı** ahır yanış yirke boldı

turu kaldı dünya iki böz iletım (K.B. 6552)

tiriglikke asğı kanı edğü kılkıım

triglikte tarlağ kayu yirke ektim (K.B. 6555)

tiriglikke asğı kanı **edğü kılkıım**

tiriglikte tarlağ kayu yirke ektim (K.B. 6555)

atı kaldı yalnguk kişi kılkıı bardı

bu kılkıı kaçça bardı udu men barayı (K.B. 6575)

köngül kimke birgü **munğum** kimke aygu

munğadıttım men emdi bir azrak ayayı (K.B. 6581)

adaş koldaşım tip inanç boldacı kim

anı beg kılıp men **özüm** kul bolayı (K.B. 6586)

ya sevd küçedip **menğim** artadı ol

közümkemü körnür **özüm** hab içeyi (K.B. 6590)

neçe sözlese men tükemez takı söz

bu munca tap emdi **sözünğ** ne barayı (K.B. 6598)

cəfa cəvri barı maŋa tegmesüni

otun bifalardın sığardın bolayı (K.B. 6603)

oqıgılığa artuq ağır kelmesün

özüm ‘ üzri qoldum açə həm yora (K.B. 6621)

yađım tū çiçek teg *yıd* kin burar

ötündüm men itnü tükettim tura (K.B. 6625)

öküş sözleding söz *su v* barmasun

öküş sözke yalkar bu yalnguq ire (K.B. 6628)

inançsız ajun *kalı* irsel yayıg

uquşluğ özindin yırağ tur yıra (K.B. 6629)

yigitlik yağa boldı *isiz künüm*

tüker bu tiriglik ökün qağgura (K.B. 6635)

uvutsuz kulung men *yazuqum* telim

tüzünlük seningdin kelür belgüre (K.B. 6638)

saŋa yazdı sindin küredi *özüm*

bu kün sıgnu keldim saŋa yalvara (K.B. 6639)

yolung tüzgil emdi *yorıkn* köni

özün iki ajunda bulgıl töre (K.B. 6641)

şenamu ayuğay seza **bu tilim** (A. H. 3)

anıñ ögdisindin tatır **bu tilim** (A. H. 27)

eri bardı qaldı quruğ tek yiri (A. H. 202)

eri bardı qaldı **quruğ** tek **yiri** (A. H. 202)

kanı bu kün olar **minğinde biri** (A. H. 204)

yokamakka yumşak **içi** pür ağu (A. H. 214)

velikın içinde **tümen na-ğoşı** (A. H. 218)

könğül bamaqınğ bil ğağa'lar başı (A. H. 220)

anın sattı **malın** şena' aldı kör (A. H. 238)

ülüş boldı **malı** kişiler ara (A. H. 243)

kul ol malka **malı** anğa erklig ol (A. H. 256)

ölür qalur adır yiyür **düşmanı** (A. H. 264)

yana **bir kereklig sözüm** bar sañga (A. H. 265)

tefavütleri yok öte irtese (A. H. 292)

emel timişim dost uzun sanmaq ol (A. H. 295)

tar erse kinğ erse bitildi **ruzunğ** (A. H. 315)

öçer mihnät otı keçer **nevbeti** (A. H. 351)

uluğlukka tegsenğ yanğılma **özünğ** (A. H. 353)

başı bardı hayrınŋ *sonŋı* bargusı (A. H. 391)

öŋi keldi şerrnŋ *sonŋı* kelgölüg (A. H. 392)

uvut yitti yindip bulunmaz *yıdı* (A. H. 417)

halal yigli kanı körünmez *bodı* (A. H. 418)

haram erse malınŋ ‘azab ol *sonŋı* (A. H. 427)

hıساب ol eğer bolsa *malınŋ* halal (A. H. 428)

nelük malka munça suķ ol *bu özünŋ* (A. H. 429)

barur sen *bu malınŋ* yağınŋka kalur (A. H. 431)

saŋga hısrıt ol tek *tutup turduķunŋ* (A. H. 434)

açıĝ bolĝa yarın *ķoķup barduķunŋ* (A. H. 436)

izası üküşrek / *meze si* aza (A. H. 438)

ędib aħmed *atım* / ędeb penđ *sözüm* (A. H. 469)

sözüm munda kalur barur *bu özüm* (A. H. 470)

ķuz atlas bolur ķız *uķuzu* böz ök (A. H. 480)

tamamı erür kaşĝari til bile (A. H. 499)

bilür men tise ‘ayb *özi* bilmesin (A. H. 504)

aķturur *közüm* yuķal (III, 17)

oĝraĝım kendü yıraķ (III, 29)

akar *közüm* uş tenĝiz (II, 45)

keldi berü **tuğrağı** (III,65)

özi kuyı oğrağı (III, 65)

könğlüm anğar emitti (I, 69)

könğlüm bolur anğar sağı (I, 89)

yılkam anğar üplenür (III, 90)

yay baruban **erküzi**

aqtı aqın munduzı (I,96)

könğlüm sañga yükrük (I, 110)

emdi **tışım** kamaştı (II. 110)

tını yeme üçükti (II, 118)

ışı / **yini** tağı çölükti (II, 118)

ğabı **ğamuğ** teşildi (II, 128)

toğmış küni uş batar (II, 128)

sensiz **özüm** özeldi (III, 131)

ıqlaçım erik boldı (I, 139)

küçendi **bilegim** (II, 148)

yağudı **tilegim** (II, 148)

telindi **biligim** (II, 148)

ögreyüki mındağ oq (I, 160)

meni körüp **yini** ağdı (I, 167)

sığtap **közi** örtülür (I, 189)

süsi otun oruldi (I, 195)

tarılmağay **türkünüm** (II, 209)

etilgemet **türkünüm** (II, 209)

yükün barça **özi** çağdı (I, 210)

aıkturur **közüm** yolağ (I, 222)

könğlüm anğar kaynayu (I, 226)

yalğıl atım yazlınur (III, 228)

kıuzğun yanğan sayrap anın **üni** büter (III, 240)

könğlüm içün örtedi (I, 245)

ernğekleri oğrulur (I, 248)

kıalsun **çawıñğ** yarınka (II, 250)

kördi **közüm** tawrağın (III, 255)

awlalur **özüm** anıñ tuzunğa (I, 296)

emlelür **közüm** anıñ tozunğa (I, 296)

begim özin oğurladı (I, 301)

kaldım erinç kädğüka **ıñım** udhu yığlayu (III, 309)

kıorqup **başı** teginür (II, 312)

künde **ışı** yükseben yoķar aĝar (I, 320)

ķadhaŝları tabaladı (III, 327)

ölüm körüp **yüzi** aĝdı (III, 327)

süsi ķalın kim öter (I, 370)

etilgemet **türkünim** (I, 442)

yadhılmaĝay **terkinim** (I, 442)

bulgaķ öküş bolsa ķaçan **biliginĝ** yiter (I, 467)

süti üze saĝraķ **yeri** taķı aĝlaķ (I, 468)

tolumluĝ bolup ķatındıĝ **ķanınĝ** emdi yer suwar (I, 498)

nenĝin tutar bekleyü **özi** yemes (I, 504)

tegdi **oķı** öldürü (I, 522)

Tamlayanı düşmüş iyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

asıĝ ķolsa **barķa özüĝ** yassızın

berü kel tapuĝ ķıl köĝgül bir ısın (K. B. 106)

bu kūn tūĝme ķaŝıĝ ay bilge būĝü

özüm ‘üzrin aysa yime eymenü (K. B. 191)

uķuş keldi utru ayur būtrü kör

sözün̄g bolsa yaŋluk saŋga bolğa kor (K. B. 193)

qalı eḡgü bolmaq tilese *özün̄g*

yorı eḡgölük qıl kesildi sözün̄g (K. B. 227)

özün̄g men̄gü ermez *atın̄g* men̄gü ol

atın̄g men̄gü bolsa özün̄g men̄gü ol (K. B. 229)

qalı bolsa *elgin̄g* buḡunka uzun

qamuḡ eḡgölük qıl qılınçın sözün (K. B. 230)

kerek beg kerek kul ne eḡgü isiz

özi öldi erse atı qaldı iz (K. B. 235)

özün̄g eḡgü bolsa atın̄g ögdilig

qalı bolsa isiz söküş ay silig (K. B. 240)

mun̄gar tegdi mundaḡ biliglig sözi

tamudın yırar tıp tamuluk *özi* (K. B. 292)

munın̄g şükri emdi neteg öteyin

tirig bolsa *özüm* yılın hem ayın (K. B. 390)

özüm qalsa yalŋuz qara yir qatın

man̄gar ıḡıl anda öküş raḡmetin (K. B. 395)

öziŋge basut qılsa iş başlasa

özi tınsa ança ol iş işlese (K. B. 419)

bu beglik uluğluk idi eḡgü neḡ

yoriḡa köni erse ay kızgu eḡ (K. B. 453)

ne ıutluğ bolur öḡ buḡunḡa küni

begi eḡgü bolsa yorisa köni (K. B. 455)

ğarıblıḡ yirinde kerek bolḡa neḡ

bu elḡim tarusa sarıḡ kılḡa eḡ (K. B. 477)

siziksiz kerek bolḡa altun kümüş

özüm işleteyin tise men öküḡ (K. B. 479)

idi sarp bolur ve yaḡı kelḡüci

biliḡi yok erse muḡaḡsa tuḡı (K. B. 492)

yorı bar biliḡ emdi ḡacıb bile

tilekiḡ negü erse andın tile (K. B. 512)

sini körsü bilsü eḡıtsü sözünḡ

tilekiḡ ne erse tilin ay özünḡ (K. B. 513)

baḡırsak tilese özünḡke **özünḡ**

özünḡde baḡırsak yok ol kes sözünḡ (K. B. 518)

ayıttı ḡacıb emdi **könḡlüḡ** neteg

kelip kayda tüştüñg ne *ornuñg* neteg (K. B. 523)

yana ma ayıttı *tilekiñg* ne ol

negü iş kılur sen *kerekiñg* ne ol (K. B. 525)

tilek bu iligke tapınsa *özüm*

yarag körse hacıb ötünse sözüm (K. B. 529)

sen az ivme işler ödiñge tapuğ

öğ kelse açlur bu beklig kapuğ (K. B. 554)

ilig aydı ay toldı kördüm sini

sevitti *bu körküñg bu kılkıñg* mini (K. B. 594)

bar erse *yazuķum* kına erk sañga

yok erse yüzüñgni qarartma mañga (K. B. 639)

yazuķa bar erse kınağı tutup

yok erse miñg edgün avıtgu kerek (K. B. 642)

özüm körkitür öz kılınçın sañga

ayur *kılķım* irsel inanma mañga (K. B. 666)

özüm kayda bolsa kamuğ arzular

meniñg birle yügrür mañga öz ular (K. B. 676)

ilig aydı aygıl *bu berkiñg* kayu

negü teg kişen ol sini berkelegü (K. B. 701)

yayıǵlık yok erse **bu irsellikiñg**

ne eǵgü iş erdi sening kelmekeing (K. B. 715)

arıǵ bolsa **özi** yorisa köni

muning baǵı mundaǵ bilingü munı (K. B. 727)

bayusa beǵuse yaǵılsa **çañ**

kiter men aningdın kiter yüz suvı (K. B. 737)

uraǵun yime ol kişiler içer

özi küçkey erse könidin kaçar (K.B. 814)

bu begler tapısı öze kıl tapuǵ

begi taplasa tapǵı açtı ǵapuǵ (K.B. 843)

begin keç sevindürse **tapnur kılı**

açıldı bu kılǵa aǵırlıǵ yolu (K.B. 845)

suk erse **kılınçı** yig erse özi

ivek erse **kılka** uvutsuz **közi** (K.B. 849)

bu ay toldı aydı eşittim munı

taǵı **bir sözüm** bar ayu bir anı (K.B. 854)

ilig aydı eǵgü bu kılkı yañı

tusulur bolur *halkka asgi* öngi (K.B. 856)

taķı biri ötgünç bolur bu isiz

işi edgü bolsa tüzer bu ma iz (K.B. 877)

ķalı edgüke bolsa isiz *işi*

isiz boldı ķılķı ol isiz tuşı (K.B. 884)

begi edgü bolsa budun barķa tüz

bolur ķılķı edgü yorıķları uz (K.B. 887)

işing edgü bolsa negü ķolsa ķol

iş edgü kerek ol *özüng* bulsa yol (K.B. 936)

yana aydı ilig söz asgi neķe

yası ma neķe ol mańga ay aķa (K.B. 1000)

yana aydı söznüng öķüşı neķe

azı ma neķe ol mańga ay aķa (K. B. 1004)

köngül til törütti köni söz üçün

sözi egri bolsa küyer ol küçün (K. B. 1024)

ayıttı ilig emdi *könglüng* neteg

negü ol *iging* emdi *udküng* neteg (K. B. 1069)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

mini tutti ol ig aṅgar yok **otu** (K. B. 1070)

ilig aydı ay toldı ivme serin

ig ol bu yazuklarğa **yulǵı** yarın (K. B. 1107)

yise toḁsa kılķı bolur buǵraǵu

ķalı **ķarnı** açsa bilip yir aǵu (K. B. 1126)

ölügli ķişı barça öḁke tutuǵ

yetilse **öḁı** kör maṅıtmaz butuǵ (K.B. 1211)

ķalı bu tü ni‘meḁ ķalırķa yime

özünǵ yıǵlar erse yorı yıǵlama (K.B. 1235)

kiminǵ **ķılķı** eḁǵu **ķalınçı** oṅgay

tilek buldı barça yaruttı kün ay (K.B. 1254)

tiriglik üçün öknür erse **özünǵ**

ökün tutçı yıǵla ķurıtma közüṅ (K.B. 1239)

özünǵ bay bolayın tise belgülüg

könilikte buldı bu baylar ülüg (K.B. 1292)

ķalı kelse **öṽkeṅ** katıǵlan serin

serimlig ķişininǵ sevinçi yarın (K.B. 1317)

yolunǵ oṅça kelse itildi işinǵ

kalı solça kelse ulıp çal başıng (K.B. 1392)

ay ilig katıglan özüng edgü bol

begi edgü bolsa budun edgü ol (K.B. 1411)

bayusa **tileki** bulunsa **tükel**

tüketür tiriglik uçup can yırar (K.B. 1423)

isiz öngdi ursa **özi** öz ödin

isiz koğtı atın özinde kiğin (K.B. 1460)

atang öldi erse ata men saंगा

atalık kılayın oğul bol maंगा (K.B. 1552)

munu boldı emdi tilek teg kişi

takı bolğusı bar yetilse **yaşı** (K.B. 1647)

kılınç edgü bolsa kamuğ halk sever

kalıka köni bolsa törke ağar (K.B. 1661)

anadınmu bilge toğar bu kişi

azu öğrenürmü yetilse **yaşı** (K.B. 1678)

kiming bolsa **koldaş adası** telim

anınğ arkası bek kaya ol yalını (K.B. 1698)

erende kayu ol tükel irtegü

köni erse **kalı** anı er tigü (K.B. 1730)

bu dünyada baylık tilese **özünġ**

köni bol könilik öze tut sözünġ (K.B. 1747)

atanġ öldi kaldınġ sen oġlan kiçig

kiçigke beğüktin bolur yol keçig (K.B. 1793)

yana aydı ilig taķı **bir sözüm**

erür bu ayur men ay körklüg yüzüm (K.B. 1847)

yanut birdi ögdülmiş aydı uķuş

kalınçı köni kör **kü vençi** öküş (K.B. 1850)

ķayuka elig ursa itlü barır

ķayuka **sözi** tegse yetlü barır (K.B. 1853)

ķulı can sızurġu avınsa **begi**

ķalı yetlür erse bu ķulnunġ ögi (K.B. 1919)

ilig aydı emdi **ayıtġu sözüm**

bu erdi munu emdi aytur **özüm** (K.B. 1921)

itilse **ili** hem bayusa buğun

atı eđġü bolsa ol erter öğün (K.B. 1925)

sak erse **begi** ilke tegmez elig

kalı tegse yetrür ukuş ög bilig (K.B. 2029)

ķamuğda yarağsız ay ilig ķutı

bu begler öze ķopsa yalğan **atı** (K.B. 2037)

atı beg bolur bolsa **ķalka** ķara

ķarada bu mğa bolur ģalk ara (K.B. 2082)

yağıka ķatığ bolsa **ersigliki**

körür közke suv birse körklüglüki (K.B. 2085)

ķalı mundağ erse boğ ortu kerek

boğ ortu bolsa bolur eğğürek (K.B. 2087)

ķara borķı boldı nenġi boldı yıl

begi borķı bolsa ķaçan turğa il (K.B. 2097)

bor içse oyunka avınsa **begi**

ķaçan yetgey il kün işinġe ögi (K.B. 2103)

begi içğüçi bolsa müfsid otun

ķamuğ içğüçi boldı budnı bütün (K.B. 2106)

ķara tenġsizin barķa begler iter

begi ķılsa tenġsiz anı kim yeter (K.B. 2107)

kiminġ **hımmeti** bolmasa ol ölüg

ikigün ajunda bu bulmaz ülüg (K.B. 2126)

özünġ dünya ‘uqbi bulayın tise

bu kaç işni qodma qatıqlan usa (K.B. 2157)

biliglig kerek beg uquşluġ köni

yürekliġ hem öglüg beďüse *ünî* (K. B. 2168)

qayu ilke bolsa *bu yañġlıġ begi*

qutuldı ol il buďnı kitti igi (K. B. 2172)

bu yañġlıġ *begi* bolsa erdem tolu

veziri negü teg kerek ay talu (K. B. 2177)

qalın qaznaq ursa bu altun kümüş

itilse *ili* artsa ol qend uluş (K. B. 2178)

uruġluġ kerek hem saqınuq köni

könilik öze keqse ötrü *künî* (K. B. 2186)

begi edġü bolsa anıñġ işçisi

bolur qılqı edġü tegürmez yası (K. B. 2246)

kür ersig kerek bolsa qaşıġ yülüg

yaďılsa *atı* bolsa qavluġ külüg (K. B. 2298)

siyasəť yorıtsa sü başlıġ bolur

süsi başlıg erse er aşıg bolur (K. B. 2301)

kerek hayl başınga bu bir kaç kılık

itilse *ışı* ötrü tüzse yorık (K. B. 2323)

ikinci bu saklık oduğluk turur

kayısı sak erse ol üsteng bolur (K. B. 2357)

kayısı sak erse yağıda oduğ

siziksiz yağıka bu tegrür yoduğ (K. B. 2358)

yağing sü telim tutsa azrak sening

tokışka ivinme yarağ kör aning (K. B. 2359)

yağusa çerigke ilişse *eri*

tuşınça tegişgü kemişse urı (K. B. 2375)

begi bolsa edgü kişi ödrümi

bu iki tapuğcı budun ködrümi (K. B. 2422)

tüpi edgü bolsa er edgü bolur

bu edgü kişi halkka edgü kolur (K. B. 2438)

sakınuk kerek din idisi arıg

arıg bolsa *kalka* kılınçı arıg (K. B. 2461)

köngüllüg kerek hem keğ öglüg kerek

amul bolsa **kalı** takı edgürek (K. B. 2469)

köngül bolmasa er körümez işig

ögi bolmasa er itümez işig (K. B. 2471)

biri söz eşitse katıg tutsa berk

biri körse teñgsiz közin yumsa terk (K. B. 2511)

qara ilke yazsa qurıtur başın

tili sözde yazsa uşatur tişin (K. B. 2515)

ödi bolmağınça **özi** kirmese

ayıtmazda aşnu ötüg birmese (K. B. 2520)

ödi bolsa körkit meşiklerke yüz

ayıttuqta sözle tilin sözke söz (K. B. 2522)

qamuğ neñgke vaqt ol **ödi belgülig**

ödi boldı erse körür iki köz (K. B. 2523)

amul bolsa ötrü atanur tüzün

silig bolsa **kalı** sevitür özün (K. B. 2623)

nıcum bilse tıb hem yora bilse tüş

anıñ yormıştı teg **sözi** kelse tuş (K. B. 2632)

sözi bolsa yumşak şeker teg süçig

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

yalavaç işi kör neçe söz bolur

sözi yaqşı bolsa tilekin bulur (K. B. 2666)

bu ağzıñ mişali üñgür sanı teg

sözünğ çıksa andın sehar tanı teg (K. B. 2684)

birisi bitigde yañılsa sözüg

birisi tili birle itse sözüg (K. B. 2736)

ağı kaznağı tutsa altun kümüş

ol er başka iltse bu aymış yumuş (K. B. 2742)

közi tok kerek hem kılnıçı bütün

barı arta barsa küniñge kutun (K. B. 2750)

öküş neñg körü toğmış erse *közi*

yana qorqar erse bayatğa *özi* (K. B. 2751)

özi qorqar erse bayatğa qalı

bu er tutğa şeksiz könilik yolu (K. B. 2755)

ögi bolsa yalñuğ unıtmaz bolur

sanu sañnu işler yañılmaz bolur (K. B. 2770)

köñgöl beg turur yiti ędam öze

begi başlasa buğnı yügrür tüze (K. B. 2795)

kerek elgi berk sağ kereksiz ağı

saçılmasa ötrü *ağı kaznağı* (K. B. 2799)

satığka onğay bolsa *kalı* köni

aňgar eksümez neňg kereklig küni (K. B. 2806)

telim *tapđı* erse öküş *emgegi*

aňgar bütse bolğay açınmış begi (K. B. 2837)

negü tir eşitgil köni kılklığ er

köni *kalı* bolsa ajun bütrü yir (K. B. 2863)

öz elgi bile kıatsa içgü körüp

özi beklese kıoğsa tamğa urup (K. B. 2902)

bili bolsa yılmık yana *yarnı* king

örünğ bolsa kırtış kızıl kızğu eňg (K. B. 2915)

bilig bil ukuš uđ yorıma yava

öçi kelse eçgü birür ol küni (K. B. 3014)

özüm köçse barsa kıalır bu buğun

du‘ a birle tapsa maňga ol öđün (K. B. 3024)

ölügli kışıke negü bar ağın

meger **edgü atı** yorısa kıdın (K. B. 3026)

ilig aydı **arzum tilekim** bu ol

anı bulsa ötrü tayanğay köngül (K. B. 3153)

kadaşınğ yok erse yorı tut adaş

adaş edgü bolsa bu boldı kadaş (K. B. 3174)

neçe me **özüm** sözlese söz tilin

ilig yarlığı bu bitig söz adın (K. B. 3180)

eşittim seninğ edgü kılkınğ yangınğ

bu ödte yok ol tip sanğa **tuş teñginğ** (K. B. 3199)

munğar arsıkar erse emdi **özünğ**

bu ta' at ya'va boldı kesgil sözünğ (K. B. 3230)

bayatım sevinçi tilese **özünğ**

müşülman sevinçi tile kes sözünğ (K. B. 3250)

kiminğ atı kul bolsa **kalka** tapuğ

tapuğsuz kul atı mecaz ol kamuğ (K. B. 3252)

begi bolsa edgü buğunka bütün

anınğ asğı barça buğun yir kutun (K. B. 3266)

özünğ edgü kolma beginğ edgü kol

begi edgü bolsa buğun asğı ol (K. B. 3267)

ķara edgü bolsa bir özke bolur

begi edgü bolsa buğun kün körür (K. B. 3268)

taķı ma negü erdi erse *sözüm*

ķadaşınğ tegürgey tilin ay yüzüm (K. B. 3274)

negü sözlegü erse sözle tilin

yarağı ne erse sen andağ kılın (K. B. 3280)

yanut birdi ögdülmiş aydı *özüm*

sini arzuladı ay körklüg yüzüm (K. B. 3306)

ağın ma sözüm bar bu sözde basa

anı ma ayayın *özünğ* tınglasa (K. B. 3317)

yanut birdi oğğurmuş aydı sözünğ

eşittim sözümni eşitgil *özünğ* (K. B. 3318)

yana aydı ögdülmiş uş *bu özüm*

sańga ķađura tilde kesmez sözüm (K. B. 3326)

hava nefis boyunın sıgu keğ ķatıg

özünğ ötrü bulsa tapuğda tatıg (K. B. 3342)

tek ök bir sańga öz ķatılmış üçün

yası munça erse küçeme küçün (K. B. 3365)

özüm kirse emdi kişiler ara

kaçan tegge elgim tapuğka köre (K. B. 3366)

kalı bolsa isiz ulıtgay sini

özünġ ölse terkin unıtgay sini (K. B. 3378)

kiçig *duşmanım tip* usanma özün

nelük qorqayın tip küvenme sözün (K. B. 3401)

yağıñġ boldı erse usal bolmağıl

yağıka yağı bol tüzünke tüzün (K. B. 3402)

katılsa qarılsa tutup edğü iş

işi edğü bolsa qılur edğü iş (K. B. 3405)

telim bolsa erke *adaş qoldaşı*

yağıldı atı ilke itti işi (K. B. 3409)

öküş bolsa emdi bu erdem kiminġ

öküş boldı *teñsiz yağısı anıñġ* (K. B. 3415)

kimi sözleġey sen kişi bolmasa

kişiler arala *özünġ* turmasa (K. B. 3424)

yanut birdi oğgurmış aydı çın ay

negü ol **tileking** aya körki ay (K. B. 3451)

yanut birdi ögdülmiş aydı **özüm**

tilek birle keldi açayın sözüm (K. B. 3454)

tili teprese sözde atıng çıkar

sini körgüke ol köz açtı baçar (K. B. 3477)

yanut birdi odgurmış aydı **özüm**

sözüngni eşitti eşitgil sözüm (K. B. 3512)

uçı ni' met erse tüpi miñnet ol

başı miñnet erse songı ni' met ol (K. B. 3551)

sakalıng örüng bolsa keldi ölüm

ölümke asıg kılmaz oq ya tolum (K. B. 3623)

bu kün kēnd uluşka oqır sen mini

bulun kılsa **nefsim** yuluğlı kanı (K. B. 3636)

biliglig tise bolmağay ol kişig

havası udu kılsa barça işig (K. B. 3641)

‘azabı telim erse rañmet öküş

yazuqluğ üçün boldı rañmet kūsüş (K. B. 3650)

bayat birdi kılka iki köz kılak

biri dünya baḳsa biri ʿuḳbi baḳ (K. B. 3657)

aḁaḳ birdi iki yorıḡu üçün

berü maṅsa **biri** naru maṅ küçün (K. B. 3659)

yazuḳum öküş tip umınç kesmegü

tapuḡḳa inanıp tapuḡ yazmaḡu (K. B. 3674)

ḳayu işni ḳılmaḳ tilese **özünḡ**

könḡül birle aşnu kiṅeşgil sözüṅ (K. B. 3688)

bitig ıdtı ilig öz elgin bitip

özünḡ barmasa sen bitig bir itip (K. B. 3710)

tapuḡsuz **özüm** bulsa eḁḡü açıḡ

ḳalı taplamaz men bu devlet yaşıḡ (K. B. 3736)

veḁliḳin bu bir ḳaç müni bar aḁın

özüm barsa yası ma kelgey ḳıḁın (K. B. 3737)

munı birḡüke bir **küçünḡ** yetmese

ne artuḳluḡuṅ bar maṅa ay kese (K. B. 3760)

sini men küḁezḡü kerek men ḳiçe

mini ol küḁezür söz aydım aça (K. B. 3765)

ötüḡçi kereksiz muṅaḁsa **özüm**

tilim tepremedin eşitür sözüm (K. B. 3767)

yazukum telim erse rahmet me bar

anı kıl meniḡ birle sindin yarar (K. B. 3777)

neḡü tir eşit boḡzı eḡni bütün

barım tap tise er bolur beḡ kutun (K. B. 3798)

örü turdı öḡdülmiş aydı sözüm

kesildi seninḡdin barayın *özüm* (K. B. 3833)

yüzi kızdı onḡdı yana külçirip

saķındı bir ança uzun kiç irip (K. B. 3845)

ayur *bu kadaşınḡ* irig sözlemiş

aḡgar torķu ıdtım tiken çiknemiş (K. B. 3846)

beg ol bu könḡül kör ķamuḡ öz ķalı

begi ķança barsa uḡu ķul yolu (K. B. 3856)

yana aydı ilig ay öḡdülmiş

ķadaşınḡ tüköl ök kişı ermiş (K. B. 3858)

tönḡöldürdi aydı yana kelme tip

özüm bargu ermez küçün ķolma tip (K. B. 3865)

ilig aydı *arzuḡ* bu erse ķalı

bitig me bitiyin açıp söz yolu (K. B. 3893)

özünġ koldı erse bu zahid atın

atınġ boldı zahid **özünġ** taġ katın (K. B. 3915)

taġı ma negü erse **kalmuş sözüm**

ķadaşınġ tegürgey tutuzdı özüm (K. B. 3940)

katıġlan **yaraġı** ne erse taġı

anı kıl anı ķend uluşķa okı (K. B. 3944)

tileki ne erse bu yirke kelip

anı men bireyin itigin kılıp (K. B. 3945)

iligke bitigin tegürdüm sözünġ

tilin me negü aydı erse **özünġ** (K. B. 3967)

ayur ay ķadaşım ne erki iginġ

mini munķa yavlaķ eķerdi **beginġ** (K. B. 3970)

özünġ‘ uķbi ķolsa ay zahid bulur

muyan eķġü mundın iletse bolur (K. B. 3976)

ķac erse **tilekinġ** kerek neġ taķar

ġazılıķ tilese yime bu yarar (K. B. 3982)

nenġi bolmasa er alıp birġüke

elig kışğa boldı kamuğ edğüke (K. B. 3983)

bu beglerke tapmaq tilese *özünġ*

könġül til köni tut küdezgil sözünġ (K. B. 4000)

kalı öġrenür erse emdi *özünġ*

tilin tıldama emdi kesgil sözünġ (K. B. 4030)

yüz utru turur bolsa begke *özünġ*

içi korku turġıl küdezgil közünġ (K. B. 4051)

negü edġü kolsa saġga *bu özünġ*

tapuğ kıl tapuġunġ yarutġay yüzünġ (K. B. 4054)

özünġ karşıka kirse baġnu yorı

sini kim aġırlar aġırla anı (K. B. 4110)

özünġ oldurur erse ornunġ bilin

kişig satġamaġıl siliglik kılın (K. B. 4112)

ögelik tegir erse öġlenġü ol

yanġılsa *begi* bu ayu birse yol (K. B. 4141)

sü başı ya il başı bolsa *özünġ*

köni bol yiti tut kulakınġ közünġ (K. B. 4143)

özünġ bolsa haçıb orunç almaġu

çıǵay tul yetimler sözın tınglaǵu (K. B. 4144)

bitigçi ılımǵa bolunsa *özünġ*

köngül sırrı bek tut çıkarma sözünġ (K. B. 4146)

özüm kęndke kirse ilig tapǵınǵa

baru turǵu künde anıġ kapǵınǵa (K. B. 4161)

yakınlık tilese *özünġ* beg bile

kapuǵdaǵı birle yakınlık tile (K. B. 4171)

negü teg kılınsa saǵa *koldaşıġ*

sen andaǵ kılınǵıl sevin sü işiġ (K. B. 4192)

özünġ edǵu atlıǵ bolayın tise

isizke katalma katıǵlan usa (K. B. 4195)

adaş köngli bilmek tilese *özünġ*

buşurǵıl sözün sen yime tüg yüzünġ (K. B. 4209)

sevigli öküşrek tilese *özünġ*

tuz etmek yitürgil açuǵ tut yüzünġ (K. B. 4219)

seniġde uluġunġ sini tepsegey

uçuz bolǵa özünġ ökünçler yigey (K. B. 4248)

seniġde kiçiġ saǵa tapsula

tilemegey edgüñg tepizlik bile (K. B. 4250)

yağı bolsa *işiñg* öñger canıñga

ya tirmiş yumıtmış anuñ malıñga (K. B. 4265)

özünñni negü teg küdezse *özünğ*

işiñni anı teg küdez kes sözünğ (K. B. 4268)

yağıñg boldı erse et öz can küdez

yağılıg kişiler kutulmakı az (K. B. 4270)

yakınıg yıratmak tilese *özünğ*

negü kolsa birme irig tut sözünğ (K. B. 4278)

kamuğka sevitmek tilese *özünğ*

könğül til biriktür süçig tut sözünğ (K. B. 4280)

kalı *asğı* tegsün tise sen sañga

yime edgü tutğıl ay ersig tonga (K. B. 4363)

kalı tenğsiz erse *tüşi* keğ yavuz

çıgayka birip neñg küdezgü et öz (K. B. 4369)

kılayın tise sen *özünğ* iş küdüg

ayıtgu kerek edgü isiz ödüg (K. B. 4385)

kalı edgü ögdi tilese *özünğ*

bularnı sevindür kesildi sözüñg (K. B. 4398)

çavıkmak tilese **özün̄g** belgölüg

satıgçıka edgü yanut kıl ülüg (K. B. 4436)

at edgü tilese **özün̄g** ay urı

ümeg arkışığ edgü tutgıl yorı (K. B. 4437)

özün̄g ölgü ağır bu atın̄g kalır

atın̄g edgü bolsa tiriglik tatır (K. B. 4466)

kalı evlik almak tilese **özün̄g**

talusın tile keç yiti kıl közüñg (K. B. 4475)

kılınçı köni erse körki kelir

tişi körki kılķ ol biligli bilir (K. B. 4500)

közün körmese arzu qolmaz köñgöl

közüñg körse köñglün̄g qolur ay oğul (K. B. 4515)

vefa yok bularda ozadın berü

közi kaçça baksa bu köñgli naru (K. B. 4521)

özün̄g edgü atlıg bolayın tise

aķı bolgıl artuķ qatıqlan usa (K. B. 4555)

başım kökke tegsün tise sen turup

bilig birle işle kamuğ iş körüp (K. B. 4557)

ajunka yağılmağ tilese *atıñg*

ümeg eçgü tutğıl yügürdi atıñg (K. B. 4558)

katılsa *özüm* men kişiler bile

barışgu kelişgü kerek men küle (K. B. 4569)

yigit erse *yaşıñg* yaz erse *yılıñg*

soğık işke tutğıl isitür kaniñg (K. B. 4623)

yaşıñg kırkıta keçse kün ay erse küz

isig neñg bile sen özünğ taḃ'ı tüz (K. B. 4624)

yaşıñg erse altmış *ödüñg* erse kış

isig işke tutğıl soğık kılma iş (K. B. 4625)

taduñg tumlıg erse isigin küçe

isig erse tumlıg yiyü tur içe (K. B. 4628)

kalı samduy erse *taduñg* belgülüg

isigli soğıklı ara bir ülüg (K. B. 4629)

bıçış kıl *küçüñg* yetse bıçğıl ağı

usa tiş teri bir kesilsü çoğı (K. B. 4661)

kamuğ bir kişiğe katılmış üçün

yası munça erse küçeme öçün (K. B. 4686)

tiriglik uçuktı tirip bu nenging

anuk kimke kodğu kesilse *tinig* (K. B. 4698)

ara aç ara tok yügürgü kerek

begi yatsa emgek bu körgü kerek (K. B. 4749)

yarasa tapuğ özke erksiz bolur

yaramasa *tapğı* küninge ilür (K. B. 4754)

özüm kalsa yalnguz idim yadı tap

özüm sözlegüke idim atı tap (K. B. 4793)

başing kökke tegse beüklük atın

kirip yatğu ornung kara yir katın (K. B. 4820)

kalı bulsa tevfiğ bayattın *kulu*

kamuğ edgülükke açıldı yolu (K. B. 4858)

iligdin kolu bir mening ‘ üzrümi

yarağı ne erse otı kıl emi (K. B. 4871)

ayur *ol kadaşing* köni sözlemiş

söz ol söz turur kim ol aymış timiş (K. B. 4903)

bayat hukminge kod kamuğ işlerig

öçi kelse itlür açar ay tirig (K. B. 4927)

ajunğa elig bolmasun ol kişi

tili yalğan erse **kalınçı buşı** (K. B. 5074)

neteg beg bolur ol buçunğa uluğ

tili yalğan erse kör **elgi** kuruğ (K. B. 5075)

ķamuğ nenğ kötürgüsi içtin bolur

içi bolmasa taş yaramaz ķalur (K. B. 5113)

ķalı ķıldı erse **özünğ** edğülük

asığ ķıldınğ özke açu menğülük (K. B. 5147)

atanğ öldi erse ķalı ne ödün

sańga ayduķı ol oğul kör ođun (K. B. 5156)

atańgnı anańgnı ölüm ķođmadı

sinimü ķođur kör yetilse **öçi** (K. B. 5159)

tiriglik uçuksa yetilse **yaşıńğ**

negüke tusulğay sańga bu kişıńğ (K. B. 5167)

bu begler baş ol ķanča barsa **başı**

uđula barır barča uđmıř kiři (K. B. 5202)

yarağlıǵnı itmek tilese **özünğ**

yarağsızka yakma kesildi sözünġ (K. B. 5205)

yarağsız yavuz neġ **özünġ** kolmasa

yarağsıznı kılma söz aydım kese (K. B. 5207)

buşı bolma işte sen övke yığın

kalı kelse **övkeneġ** özünġ kıl ağın (K. B. 5216)

isizke katılma küyürgey isiz

atınġ edġü bolsa kalır edġü iz (K. B. 5256)

ilig bolsa isiz ajunuġ buzır

kasıġısı bolmasa yoldın azar (K. B. 5282)

birisi yaġusa birisi tezer

iki birle tutsa kişi yol azar (K. B. 5313)

bu üç işte bolsa **kişisi** köni

buğun inçke tegdi yarudı köni (K. B. 5332)

menidin törümiş özünġ men time

özünġ men tise ay unu ornuġ ol (K. B. 5413)

kerek yir öze tur kerek yir kıtın

çavıkısa **özünġ** kör bu edġü atın (K. B. 5572)

taķı bir tiler neġ yime yüz suvı

hem at ton tiler kör yorisa **saṽ** (K. B. 5518)

çıgay ortu bolsa bu ortu bayur

bayusa **bu ortu iling** bay tolur (K. B. 5567)

at edgü kerek kör öz ölgü turur

ölür öz **atu** kalsa menü turur (K. B. 5573)

köngül kimke bütse anı küzngü tut

özüng körge sen tip anı utru tut (K. B. 5618)

özüm koşsa emdi yarağısızlarığ

köngül bulğanuqtın süzülse arıg (K. B. 5646)

itingü kerek men yarınkı itig

itilse **yarınkı işim** ay tetig (K. B. 5698)

ajun boldı erse **törü öngdisi**

kişike kişilik bolur belgüsi (K. B. 5765)

yararmu saṅga emdi yandru turup

özüng yüz evürse yağı teg bolup (K. B. 5783)

kişi körse ögse sini alḳayu

atıng barsa ilde vefalıg tiyü (K. B. 5786)

kişi aşıṅga kör kılınçı tanuḳ

kalınçı ne erse kör aşlı ol ok (K.B. 5810)

et öz semrir erse yılan kırt anuk

özünġ sevnür erse keçigli konuk (K.B. 5844)

neçeme mini edġü tutsa **özünġ**

yongagçı yongasa tügölgey yüzünġ (K.B. 5860)

biri iöse biri amulluk tiler

biri külse biri sıgıtka ular (K.B. 5867)

biri til köni bolsa **kavli** bütün

ikinci törü kılsa ilke kıtun (K.B. 5903)

tiriglik tileme at edġü tile

atınġ edġü bolsa tirig sen küle (K.B. 5920)

yumuşçı bakıp aydı bir er turur

sözüm bar tuşayın tiyü yol kıolur (K.B. 5955)

özünġ körmüş erse bu tüşni yatıp

yörigi ol erdi kim aydınġ itip (K.B. 6048)

tiriglik bolur suv sen aymış teg ök

yarım içse kıalsa **yarımı** ülüg (K.B. 6058)

hava başgıl **övkünġ** kelir erse yığ

et öz egri yolka barır erse yığ (K.B. 6097)

ķayu ķul ķamuğdın evürse yüzi

yaratmış idike sığinsa **özi** (K.B. 6247)

biri boğzı tıdsa bir az sözlese

yırak tutsa özdin yarağsız usa (K.B. 6353)

ķuşuñg avlamasa bir ördek yas ol

ıtıñg koğsa avın yası bir as ol (K.B. 6368)

özüñg buğrağursa beğütse boyun

sini otķa tartar ultur ünün (K.B. 6369)

negü erse **arzu tilekiñg ķamuğ**

aķa birsü teñgri sañga ol ķapuğ (K.B. 6412)

negü erse **arzu tilekiñg** taķı

tükel birsü teñgri sañga ay aķı (K.B. 6413)

bu barķa uluğ kün nişanı turur

nışanı körünse keligli kelür (K.B. 6493)

adaş ķoldaşımķa sevüğ can teg erdim

yağım boldı erse tosun teg suçıttım (K.B. 6537)

mañga **rābbım** aysa nelük ķıldıñg andağ

negü tılđalım bar avutka tuşıktım (K.B. 6544)

özüm haydar erse yaşın teg kılıçlığ

ya rüstemleyü men ajunda çavıktım (K.B. 6549)

kelse abanğ **terkenim** (DLT, II, 209)

kut kuwıg berse **idhim** kılınğa (I, 320)

kelse abanğ **terkenim** (I, 442)

3.2.2.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Tamlayanı düşmüş iyelik gruplarının fiil grupları dediğimiz, sıfat-fiil, zarf-fiil gruplarında, bu grubun öznesi olarak kullanıldığı görülür.

3.2.2.1.1.1.1.Sıfat Fiil Grubunun Öznesi

negü tir eşitgil biliglig kişi

ajunda sınayu **yetilmiş yaşı** (K. B. 261)

seve bahtıng erse **közüm yümdüküm**

saŋga körkitür men negü erdüküm (K. B. 663)

negü tir eşitgil **ögi yetmiş er**

ölümüg ölünde oza ukmış er (K.B. 1475)

begi taplamaz işni kılsa kılı

ilenç özke kılgu serilse kalı (K.B. 1610)

negü tir eşitgil ay bilgi ögüz

bilig birle *köŋgli yarukmış* kögüz (K. B. 2243)

bu erdi ay ilig *özüm bilmiş*

munuķı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2429)

negü tir eşitgil bu il kēnd begi

ajun başlap ilke *yetilmiş ögi* (K. B. 3460)

özi barmışın hem neteg körmişin

ayu birdi öt saṽ negü aymışın (K.B. 6237)

3.2.2.1.1.1.2.Zarf Fiil Grubunun Öznesi

yaragsıznı boğdı eligde urup

isizig yıratı *ilindin sürüp* (K. B. 437)

yana aydı mundın barur men turup

ilig tapğınğa *bu özüm yüz urup* (K. B. 476)

bu maṽ ni üçün *atım ay toldı tip*

atadı biliglig sözün yinçke yip (K. B. 748)

bu künde naru *bu özüm tınmadın*

munıŋ şükri kılğu kerek irmedin (K. B. 754)

şükür kılsa niṽ meṽ biri on bolur

biri on bolup kör evi neŋg tolur (K. B. 759)

buşar bolsa begler **kelip övkesi**

yıraq turğıl anda tegürgey yası (K. B. 781)

bu yaŋlıg körüp **bu özüm eymenip**

ötüg ötnümez men tilimni yazıp (K. B. 791)

eğiz kiŋg beğzlig saraqıŋg kalıp

ķaraŋgķu yir evde yatur sen ulıp (K.B. 1419)

sözin kesti ilig **közi yaş saça**

turup çıktı andın saķınçıg ķuça (K.B. 1562)

ilin itse bassa tüz öŋdi urup

isinse er at **köŋgli eçgü bulup** (K. B. 2179)

ayıklıg turur bu ölüm belgölüg

öğ kelmeginçe er ölmez külüg (K. B. 2286)

bu yaŋlıg bolur erse sü başlar er

işi barça itlip küvençke teger (K. B. 2414)

ilig altunı tıŋa **köŋgli bütüp**

sevinçin tirilgey ajunuğ tutup (K. B. 3152)

ağır **yük yüğip bu özünġ** yalŋguzun

yalıŋg aç yorır sen ne yunçıg özün (K. B. 3328)

özüm ға қадаştın нече *ağrılıp*

nelük turgay erdim bu yirke kelip (K. B. 3337)

negü *asğı bar tip* ayur sen tapuğ

tapuğ қulluқ ol құлқа ақты қапуғ (K. B. 3356)

yimek içmek ol bir tatıǵ ay қадаş

yanutı çıқarda yavuz ay adaş (K. B. 3577)

özünġ tođmaǵınça maŋa teǵmez aş

mini toğrur öngdün özi yimez aş (K. B. 3766)

ötügçi kereksiz muŋađsa özüm

tilim tepremedin eşitür sözüm (K. B. 3767)

yaşıқ yirke yandı yüzin kizledi

қалық *meŋzi kiş teǵ bolup* örledi (K. B. 3836)

meninġ öz ilimde *tilekim bolup*

yaraǵsız bolur bulmasa men қолup (K. B. 3861)

biri oǵlan erken tapuğқа kirür

taқы bir beğük bolsa ötrü қилur (K. B. 4032)

aдақын yorıǵlı ay қылқы түзүн

öçi bolmaǵınça körünme özün (K. B. 4124)

beğütgey tilin *köñgli neñgke bolup*

kötürgü kerek neñg tilese ıolup (K. B. 4492)

kalı toğsa yigrek aña yir koyı

eñ bolsa ıoşnı ölügler toyı (K. B. 4512)

özüm ıalsa yalñguz idim yadı tap

özüm sözlegüke idim atı tap (K. B. 4793)

bu ıadğı saıanç birle erken özüm

negü teg iligke barır men tüzüm (K. B. 4851)

yorı yangıl emdi iligke sözüm

tegürgü kelür tip munu *bu özüm* (K. B. 5002)

hazınem öküş *tip* küvenme neñgin

haşem sü telim tip kötürme egin (K. B. 5214)

sözin kesti ilig *özi amrulup*

ıopup çıktı ögdülmiş andın turup (K. B. 5623)

tüzüldi buğun hem süzüldi ili

tınıp inçke tegdi yıl ay kün *tili* (K. B. 5626)

közünğ toğtı *köñglüñg* yime *amrulup*

yorır sen ilig birle eçgü bolup (K. B. 5760)

negü tir eşitgil bu buğun begi

sınap sözlemiş sözni **yetlip ögi** (K.B. 6138)

tüşüp kirdi evke sağınçın tügük

sevinçi kitip köngli qağgun ügük (K.B. 6198)

sözin kesti ilig **özi amrulup**

yorıp çıktı ögdülmiş andın turup (K.B. 6274)

kağaşı müridi kumarı çıkıp

şelam kıldı ötrü **közi yaş saçıp** (K.B. 6286)

neçe dünya yigli ajun begleri

ölüm tuttı bardı **közi telmire** (K.B. 6634)

kamuğ yaşru işinğ bolup aşkara (A. H. 171)

arıslık karımar **idisi karıp** (A. H. 306)

vefa köli suğlup kırup **yulları** (A. H. 387)

ıtım tutup kudhı çaldı (II, 24)

öpkem kelip oğradım (I, 126)

kani akip yuşuldı (II, 128)

sıkırıp üni yurlayu (I, 189)

kani yozup turuğtı (I, 192)

yurtı kalıp ağlayu (III, 256)

kanı akıp jağıladı (III, 325)

3.2.2.1.2. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde tamlayanı düşmüş iyelik grubunun cümlede belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kalı kaçaka kirme tutgıl özünġ

kalı kaçasız bil uzatma *sözünġ* (K. B. 27)

mini emgetür til idi ök telim

başım kesmesüni / keseyin *tilim* (K. B. 166)

esenlik tilese seninġ bu özünġ

tilinġde çıkarma *yarağısız sözünġ* (K. B. 169)

toğulı ölür kör kalır belgü söz

sözünġ edgü sözle özünġ ölgüsüz (K. B. 180)

sözüm oğluma sözledim men tonġa

oğul minde altın maġa ne tenġe (K. B. 186)

saġa sözledim men *sözüm* ay oğul

saġa birdi bu peñd özüm ay oğul (K. B. 187)

sözüm sözledim men bitidim bitig

sunup iki ajunnı tutğu elig (K. B. 351)

tegürdi maṅga elgin elig yaşım

kuğu kıldı *kuzgun tüsi teg başım* (K. B. 365)

tiler men seningdin du‘ am bu sözün

tirig tutgıl ança *yaşım* kıl uzun (K. B. 379)

karangkuda erdim yaruttı *tünüm*

tünerikte erdim toğurdi künüm (K. B. 383)

karangkuda erdim yaruttı tünüm

tünerikte erdim toğurdi *künüm* (K. B. 383)

köngül birdi köz hem ukuş ög bilig

aça birdi *sözüm* yorıttı tilig (K. B. 387)

ılaḫi bilür sen *bu ‘acızlıkım*

saṅgar ok açar men muṅgum hem taḫım (K. B. 391)

tenimdin çıkarda mening bu canım

şehadet bile kesgil *aḫır tınım* (K. B. 394)

sini körsü bilsü eşitsü *sözünḡ*

tileking ne erse tilin ay özünḡ (K. B. 513)

men aşnu ayayın iligke *sözünḡ*

ne ermiş tileking kim ermiş özünġ (K. B. 539)

sini bilsü ötrü **yüzünġ** körsünü

uçuz tutmasunı ağır tutsunı (K. B. 540)

saŋa men **kereking** baġa turġa men

ġamug işlerinġni seve ġılġa men (K. B. 541)

mini kördi ġacıb **sözüm** tıŋladı

yaraġı körü tursu vaġtı ödi (K. B. 559)

yanġıldı bu tüşte meninġ bu özüm

negü teg açayın ġişike **sözüm** (K. B. 630)

saŋa sözledim men **sözünġ** tıŋladım

közünġ yumduŋ erse özüm taŋladım (K. B. 648)

tutuzmadımu kör saŋa ġıl başınġ

basınma beginġni küdezgil **başınġ** (K. B. 652)

küle aydı ay toldı uġtı **özüm**

ayıtınġ munı sen eşitgil sözüm (K. B. 657)

küle aydı ay toldı uġtı özüm

ayıtınġ munı sen eşitgil **sözüm** (K. B. 657)

seve baġtınġ erse **közüm** yümdüküm

saṅga körkitür men *negü erdüküm* (K. B. 663)

seve baḳtıṅ erse közüm yümdüküm

saṅga körkitür men *negü erdüküm* (K. B. 663)

yana sözleding sen yime sözledim

seve baḳtıṅ erse *yüzüm* kızledim (K. B. 665)

ilig aydı uqtum *bu erdemleriṅ*

münüṅ barmu aygıl bileyin seniṅ (K. B. 683)

ilig aydı uqtum *bu irsellikiṅ*

irip kitgü yirde bolurmu bekiṅ (K. B. 697)

ilig aydı *barça* eşittim *sözünḡ*

yaruttı *sözünḡ* hem yaradı özünḡ (K. B. 751)

ilig aydı keldür maṅa ay sözünḡ

yaruttı *sözünḡ* hem yaradı özünḡ (K. B. 751)

ilig aydı keldür maṅa ay *sözünḡ*

negüni taṅgırkaḁı emdi özünḡ (K. B. 785)

yana irlü kirdi bu tolmuş ayı

kaḁır kışka yandı *yarumuş yayı* (K. B. 1052)

asıḡ kılmaḁı künde arttı *igi*

koradı küçi künde yitti ögi (K. B. 1062)

yana ma saṅga aydım **uṣ bu sözüm**

ķılınçım yayıĝ tip ne irsel özüm (K. B. 1088)

bayat eḡgü ķılĝay bu igdin sini

ķöṅgölüṅ çökürme sen inç yat köni (K. B. 1109)

elig til uzun kıldım erdi öküş

ölüm keldi tuttı **ṭnım** kıstı uṣ (K. B. 1120)

saṅga tapnur erdi meniṅ bu özüm

munuķı eçel tuttı kesti **sözüm** (K.B. 1153)

atı erdi ögdülmiş aṣlı arıĝ

yüzi körklüg erdi me ķılķı arıĝ (K.B. 1159)

nelük tirdiṅ erdi bu ķalĝu neṅgiṅ

negüke ülemediṅ **artĝu neṅgiṅ** (K.B. 1205)

nelük tirdiṅ erdi **bu ķalĝu neṅgiṅ**

negüke ülemediṅ artĝu neṅgiṅ (K.B. 1205)

tiriglik üçün öknür erse özünĝ

ökün tutçı yıĝla ķurıtma **ķözünĝ** (K.B. 1239)

negü kim **ķerekiṅ** anıṅdın tile

anınḡda adın yok sanḡa küç bile (K.B. 1280)

yorıkḡnḡ köni tut yanḡılma özünḡ

könḡül til kiçig tut beḡütme sözünḡ (K.B. 1282)

yorıkḡnḡ köni tut yanḡılma özünḡ

könḡül til kiçig tut beḡütme *sözünḡ* (K.B. 1282)

özünḡ otka atma bu dünya üçün

kişi nenḡin alma küçeme küçün (K.B. 1284)

tuta bilse tap bu tirilmiş nenḡinḡ

ikigün ajunda kızartḡay *enḡinḡ* (K.B. 1287)

iki yüzlüḡ erke sözünḡ sözleme

yaḡılḡay *sözünḡ* sır açılḡay yime (K.B. 1298)

tilinḡni küḡezgil közünḡni küḡez

boḡuzuḡnḡ küḡezgil ḡalal yigil az (K.B. 1312)

ḡalınḡa ḡatılsa sen bekle *sözünḡ*

kişiler evinde küḡezgil közünḡ (K.B. 1324)

ḡalınḡa ḡatılsa sen bekle sözünḡ

kişiler evinde küḡezgil *közünḡ* (K.B. 1324)

kirişke körü sen çıkış ḡıl *nenḡinḡ* /

sözün̄g sözlemegil meğer öz ten̄ḡinḡ (K.B. 1325)

tiriglik yaʋa kılma eçgü kılın

keçer kün içinde *kerekin̄g* alın (K.B. 1333)

tükel sözledim men muᅅga bütse sen

sevinç eksümegey *sözüm* tutsa sen (K.B. 1340)

tilese törütür bolur *kolmuşı*

tilep boldı barça anıᅅg kılmuşı (K.B. 1346)

tözü işleriᅅge yime ök adın

tegürsün *salamım* idim kesmedin (K.B. 1349)

ay ilig munu men bağırsak saᅅga

sözüm işke tutğıl ay ersig toᅅga (K.B. 1360)

özün̄g otka atma bu dünya üçün

hava boynı biçgil et özke öçün (K.B. 1375)

yakın tut özün̄gke kişi eğgüsi

isizdin yırak tur tokıgay *yası* (K.B. 1378)

kişi suᅅıᅅga birmegil sen *işin̄g*

vefasız kişike yitürme aşıᅅg (K.B. 1379)

kişi suᅅıᅅga birmegil sen işin̄g

vêfasız kişike yitürme *aşîng* (K.B. 1379)

anasında toĝsa atansa *atı*

müşafır bolup mindi öğlek atı (K.B. 1388)

küni bir maŋım ol tüni bir maŋım

iletür ölümke ıuritur *engim* (K.B. 1389)

yoluŋ ongça kelse itildi işiŋ

kalı solça kelse ulıp çal *başıng* (K.B. 1392)

tariĝlaĝ erür dünya ilig ıutı

tarısa orar er tirilgü *otı* (K.B. 1393)

kanı tüş sanı boldı keçmiş künüŋ

ökünçte adın yok *bu kalmış künüŋ* (K.B. 1397)

açıĝ suv teg ol kör bu dünya nengi

neçe içse ıanmaz ölimez *tili* (K.B. 1408)

yava ıılma emdi *bu kalmış künüŋ*

özünĝdin arıtĝıl yazuıunĝ münüŋ (K.B. 1440)

vêfa ıılĝu ermez bu dünya bilin

keçer dünyada öz *azuıunĝ* alın (K.B. 1441)

özünĝ köçgü mundın *köçünĝ* aşnu ıd

kerekligni algıl kereksizni tıd (K.B. 1445)

ölümdin utulgu yarı yok bilin

ölümke itingil **kereking** alın (K.B. 1474)

kezigçe kelir bu ölümün g urı

ölümke **özü g** ın anuqlap yorı (K.B. 1476)

ay ilig munu men ötedim **h king**

t kel ıldım emdi **bağırsaklık g** (K.B. 1478)

bitigim okısun s z m tutsunı

ölümke anunsun işin its ni (K.B. 1498)

bitigim okısun **s z m** tutsunı

ölümke anunsun işin its ni (K.B. 1498)

ayur ay bağırsak ışide burun

apug m uritt g or itting  orun (K.B. 1558)

tirigle tapınd g  öted g  **h k m**

 l rde mun gağıp yid g  hem amım (K.B. 1559)

tirigle tapınd g  öted g  h k m

 l rde mun gağıp yid g  hem **am m** (K.B. 1559)

neteg kim sevin lig men sindin bu k n

bayat birsüni *miñg sevinçiñg kutun* (K.B. 1561)

ata pëndini sen katıg tut katıg

ķutađgay *künüñg* birge künde tatıg (K.B. 1568)

küniñge ağırladı ilig anı

ķamuğ ilke toldı kör *atı* üni (K.B. 1692)

küniñge ağırladı ilig anı

ķamuğ ilke toldı kör atı *üni* (K.B. 1692)

ķopurdı *ķutı* künde ögdülmişig

sav aydı buđunķa eşitti kişig (K.B. 1751)

bütün buldı ilig kör ögdülmişi

siziksiz köni tip *negü ķalmışı* (K.B. 1753)

negü tir eşit emdi bilge öge

biligsiz uķup emdi *boynuñg* ege (K.B. 1754)

körü bargu begler *tapuğçı ķulm*

tapındurđu ķulnı sinayu ulın (K.B. 1755)

elig urdı ilig mini edledi

bolu birdi evren *özüm* yokladı (K.B. 1805)

bilir men *bu yañgliğ tapuğ ķalduķuñg*

bağırsaklık ol bu mini ҡolduķuᅇᅇ (K.B. 1878)

boᅇ ortu kerek hem teᅇᅇiᅇce yaraᅇ

iᅇiᅇᅇ ortu tut ay biliglig kiᅇi (K.B. 2090)

bu erdi ay ilig meniᅇᅇ bilmiᅇim

munuķı ۆtöndüm saᅇᅇa *uķmıᅇim* (K. B. 2174)

tilin arsız il bol küᅇezgil *ۆzüᅇᅇ*

toķıᅇka iᅇinmegü kesgil sözüᅇᅇ (K. B. 2363)

uzatma *iᅇiᅇᅇ* sen erig tir toķıᅇ

üle neᅇᅇ erig öᅇ toķıᅇ at oķıᅇ (K. B. 2365)

yaᅇıķa yalıᅇᅇ teg *neᅇᅇiᅇᅇ* almasu

uzatsa basıttıᅇᅇ yiti ķıl adaķ (K. B. 2369)

sen altun kümüᅇni ülegil *neᅇᅇiᅇᅇ*

yuluᅇ ķılᅇa canın saᅇ altun teᅇᅇiᅇᅇ (K. B. 2411)

tetiglik bile er tilekke tegir

bilig bil uķuᅇ uķ *iᅇiᅇᅇ* ۆtrü ķıl (K. B. 2627)

bu yaᅇᅇᅇᅇᅇ kiᅇi bulsa ilig ķutı

aᅇᅇar birse bolᅇay yalava *atı* (K. B. 2667)

ay begler ınanı *sözüᅇᅇ* kizle berk

sözünġ kizlemese başınġ bargâ terk (K. B. 2683)

küyer ot teg ol bu kereksiz sözünġ

ağızdın çıkarmağı küygey **özünġ** (K. B. 2687)

közi tok kişiler **neñġ** edlemez

bütün çın kişiler özin yiglemez (K. B. 2753)

könġül til köni tut **kılınçınġ** bütün

sañġa kelge devlet bu dünya bütün (K. B. 2759)

añġar birse bolġay ağı kaznağı

ınansa yaraġay küdezse **hula** (K. B. 2822)

neçe me bütün çın er erse köni

anınġda bütün çın **özünġ** bil munı (K. B. 2849)

kamuġnı bütün tut küdezgil **özünġ**

özünġke bağırsaq seninġ öz közüñġ (K. B. 2852)

kamuġda ‘azizrek bu canınġ ‘aziz

‘aziz canı bek tut uzatma **sözünġ** (K. B. 2853)

uquşluġ kişidin kişilik kelür

biliglig kişiler **kişisi** bolur (K. B. 2873)

kişi emgek ıdşa tiriglik ıdıp

anı sevgü yüdgü yüdürse **yüki** (K. B. 2910)

ķarın açmış erke **yüzi** körse aş

usup suvsamışķa körüp ķangusuz (K. B. 2924)

olarda bağırsak özünke özünġ

ağın bolmaġay sen uzatma **sözünġ** (K. B. 2940)

yanut birdi ilig ayur ay bŷġ

negü ol maġa ay **sözünġ** sözlegü (K. B. 2948)

tilekim bu ol kim maġa kelġüçi

bayusa meninġdin beğüse **küçi** (K. B. 3019)

ķişike birür men tilep eđġ at

du‘a artsu **atım** yorıtsu bayat (K. B. 3022)

yana yangıl emdi tilek birge öz

tilinġ evre yandur turu ķaldı söz (K. B. 3092)

meninġ emgerimke ilig altunı

aġır ķılmasu **könġli** tutsu köni (K. B. 3139)

ilig aydı emdi bu erse yaraġ

bitiyin **bitigim** anġar bolsu aġ (K. B. 3185)

bu yanġlıġ ķılınçıġ eşitti özüm

sini arzuladı ay körklüg yüzüm (K. B. 3201)

özünġ eġgü ħolma *beginġ* eġgü ħol

begi eġgü bolsa buġun asġı ol (K. B. 3267)

biliglig negü tir eşitgil *özünġ*

yalavaċ tetig ıġ tutuz ma sözünġ (K. B. 3278)

bayat birdi aġır *tilekim* maġa

esenlik bile men ħavuştum saġa (K. B. 3316)

negü ol nelük munċa emger özünġ

maġa belgülüg ay bileyin *sözünġ* (K. B. 3333)

yaġın ħa ħadaştın yıraħ bolduġum

olarħa toġurmadım açım toġum (K. B. 3350)

yaratsa yaratmasa erklig bayat

tapuġ *atu* tilde atamasa at (K. B. 3358)

isiz ħılġa *atınġ* öze ħargışın

sini sökge yat baz uluġlar başın (K. B. 3379)

yanut birdi öġdülmiş aydı özüm

tilek birle keldi açayın *sözüm* (K. B. 3454)

könġül til köni tut *ħılınċınġ* bütün

ķayuda tilese tirilgil ķutun (K. B. 3504)

ķörürde ķüyürme özüñgni küçün

özüñg otķa atma bu dünya üçün (K. B. 3624)

ķeçürdüñg **ķeçigli bu tünki tünüñg**

ķeçermü siziklig keligli kūñüñg (K. B. 3633)

ķeçürmiş ķeçürgü ara bir tüşün

tiriglikke munķa beğütme **ünüñg** (K. B. 3434)

eliğ birdi iki sunup tutguķa

biri dünyaķa tut **biri** ˘uķbiķa (K. B. 3658)

munu bilmişimni ayu birdim uş

sözüm işke tutgil yarın kelge tuş (K. B. 3679)

ķalı tutmasa sen **bu aymışlarım**

ķevab ķıl yanayın ay ersig erim (K. B. 3680)

mañga eçgü saķnıp bu söz sözledinğ

muyan birsü teñgri **saķnıñım** yidinğ (K. B. 3684)

ķayu işni ķılmaķ tilese özüñg

ķöñgöl birle aşnu kinğeşgil **sözüñg** (K. B. 3688)

ķişide yavuzı özüñg bil **özüñg**

meğer edgü bolsa özünġ hem sözünġ (K. B. 3678)

yanut birdi ögdülmiş aydı **sözüm**

eşitgil eşitti sözünġni özüm (K. B. 3707)

kesildi sözüm sen esen edgü kal

iligke bitig bir **yüzüm** kılma al (K. B. 3709)

tutayın men emdi maŋa bir cevap

sözünġ sözleyük öz tilin ülgülep (K. B. 3711)

ķamuġ edgü isiz çıġay baylıkım

bayattın körür men ay ersig aķım (K. B. 3746)

ay ilig **bu tört ħacetim** kıl reva

saŋa tapnayın men elig yüz ova (K. B. 3755)

bu tört neŋg maŋa bir saŋa tapınayın

sevüg can yuluġlap **özüm** itneyin (K. B. 3758)

bu neŋgler maŋa birse sen ay ilig

özüm ķul ķılayın bireyin elig (K. B. 3759)

ötügçi kereksiz muŋaķsa özüm

tilim tepremedin eşitür **sözüm** (K. B. 3767)

keçürgil **yazuķum** saŋa yası yok

kınama mini sen saṅga asğı yok (K. B. 3776)

bilir sen bilir mensini **bir iḏim**

bilir men bilir sen sini bir tidim (K. B. 3779)

usanma ay ilig uğıma oğun

özünḡde kiğin **eḏḡü atıḡ** koğun (K. B. 3786)

yava kıldıḡ erse keçürmiş kününḡ

yava kıılma emdi **keligli tününḡ** (K. B. 3787)

keçer kün içinde **kerekiḡ** alın

köçütçi kelirke itigin kıılın (K. B. 3788)

ayur men bitidim **tilekim** sözüm

tilin sözlemiştir söz eşittiḡ tüzüm (K. B. 3812)

ayur men bitidim tilekim **sözüm**

tilin sözlemiştir söz eşittiḡ tüzüm (K. B. 3812)

yanut birdi ögdülmiştir aydı **sözünḡ**

eşittim negü sözledi söz özünḡ (K. B. 3821)

könḡül arzu kıolsa negü erseni

emi ol tilekke tegürse anı (K. B. 3870)

yana bargu erse barayın özüm

negü aygu erse ayayın **sözüm** (K. B. 3886)

tümen miñg sçlamım sevüg savçıka

tegürsün bayatım köni yolçıka (K. B. 3905)

özünğ taplamaduk **berü kelmekiñg**

mañga tuşmañg hem yüzüm körmekiñg (K. B. 3910)

bitigke yanut söz bitimiş özünğ

tilin me kadaşñg tegürdi **sözünğ** (K. B. 3911)

oqıdım **bitigiñg** uquldı bu söz

sözümni eşitgil kaçurmağıl öz (K. B. 3912)

tapuğ kılmişñg barça atıñg üçün

yava kılmağıl sen **öz ülgünğ** küçün (K. B. 3917)

töşek koldı yattı sağındı özün

negü sözlegüsi kadaşı közün (K. B. 3950)

iligke bitigin tegürdüm **sözünğ**

tilin me negü aydı erse özünğ (K. B. 3967)

kalı mundağ erse kim aydım bu söz

tilin kön **sözüm** tut aya könğli tüz (K. B. 3993)

bu beglerke tapmak tilese özünğ

köngül til köni tut küdezgil **sözünġ** (K. B. 4000)

köngülke kirürmü **sözünġ** tınglayın

özüm öğrenürmü anı aňlayın (K. B. 4025)

ukuška yırak erdi aşnu yolunġ

könilikke urdunġ sen emdi **uluġ** (K. B. 4028)

yüz utru turur bolsa begke özüġ

ıdı kórku turġıl küdezgil közüġ (K. B. 4051)

kılnıç it yorık tüz özüġni küdez

köngül til köni tut kısurġıl **sözünġ** (K. B. 4052)

negü edġü kolsa saňa bu özüġ

tapuġ kıl tapuġunġ yarutġay **yüzünġ** (K. B. 4054)

kalı begke utru turur erse sen

közünġ yirde tutġıl kulaq törde sen (K. B. 4055)

elig kavşuru tut **ađakınġ** tüze

bu oġ elġinġ urġıl sol elġinġ öze (K. B. 4056)

elig kavşuru tut ađakınġ tüze

bu oġ elġinġ urġıl sol elġinġ öze (K. B. 4056)

kapuġda kirürde **oġunġ** aşnu maġ

tilin yarlıķarda ögünġ birle anġ (K. B. 4057)

küvezlenme *elġinġ* sala kirmegil

elig alşu tutşu yime turmaġıl (K. B. 4111)

özünġ oldurur erse *ornuġ* bilin

kişig satġamaġıl siliglik kılın (K. B. 4112)

yana alma tırnġak adışma *butuġ*

uçuzluk tegürgey iletgey kutuġ (K. B. 4115)

yana alma tırnġak adışma butuġ

uçuzluk tegürgey iletgey *kutuġ* (K. B. 4115)

ayıtsa ötünġil bilirin özünġ

sözin kesse ıodġıl uzatma *sözüġ* (K. B. 4127)

bitigçi ılımġa bolunsa özünġ

könġül şırır bek tut çıkarma *sözüġ* (K. B. 4146)

basıtma ıatıġlan kişigke özünġ

tilin oynamaġıl tıda tut *sözüġ* (K. B. 4184)

kalı tenġrilik iş tutunsa özünġ

yükin yüd açıġ kılma tügme *yüzüġ* (K. B. 4204)

muninġ asġı munda tileme serin

bu asgüñg bayat birge anda yarın (K. B. 4205)

adaş köñgli bilmek tilese özünğ

buşurgıl sözün sen yime tüg *yüzünğ* (K. B. 4209)

sevigli öküşrek tilese özünğ

tuz etmek yitürgil açuk tut *yüzünğ* (K. B. 4219)

asığ yas üçün bolsa emdi yağı

añgar qođ *ol asgüñg* yaraş ay ağı (K. B. 4228)

seniñde kiçinğ sañga tapsula

tilemegey *edgüñg* tepizlik bile (K. B. 4250)

yakınığ yıratmak tilese *özünğ*

negü kolsa birme irig tut sözünğ (K. B. 4278)

kamuğka sevitmek tilese özünğ

köñgöl til biriktür süçig tut *sözünğ* (K. B. 4280)

kişi tutçı ögmek tilese özünğ

kılınç edgü tutğıl yaruğ tut *yüzünğ* (K. B. 4283)

köñgöl sırrı açma *sözünğ* tegmeke

kalı açtınğ erse özünğ emgeke (K. B. 4293)

ayu birdim emdi eşitti özünğ

köngülke alıngıl uzatma *sözünğ* (K. B. 4313)

qara qarnı toğsa tili başsırar

basatutmasa bek özi erk sürer (K. B. 4329)

qara qarnı toğsa *tili* başsırar

basatutmasa bek *özi* erk sürer (K. B. 4329)

içi yaqşı aymış biliglig qarı

biliglike ayıp *işinğ* kıl yorı (K. B. 4387)

negü qolsa birgil bularka tükel

bularnıñ tilindin *özünğ* satgın al (K. B. 4399)

bularka qatılğıl qarılğıl özüñg

tilin yaqşı sözle açuq tut *yüzünğ* (K. B. 4418)

toğardın batarka yorıp tezgünür

tilemiş tilekinğ sañga keldürür (K. B. 4423)

işinğ kılsalar terk terin tegrü bir

yitürgil içürgil aşın kinğrü bir (K. B. 4462)

qalı evlik almak tilese *özünğ*

talusın tile keğ yiti kıl közüñg (K. B. 4475)

ülüşlerde turma ya tutma *neñginğ*

ökünçün sarıǵ bolǵa kızǵu eñǵıñǵ (K. B. 4544)

isizke qatılma selamet yorı

qalınçıñǵ köni tut kevel teg küri (K. B. 4549)

sözüñǵ saǵnu sözle saǵınç kelmegey

yaıa qılma oğ kün ökünç bolmaǵay (K. B. 4552)

adaş qoldaş erdeş qadaş aşıları

bolur erse körgü barıp **ışleri** (K. B. 4579)

boǵuzunǵ küdez bolma erniñǵ ili

bu **boǵzuñǵ** üçün bolma yalñuq qulı (K. B. 4589)

oñǵ elgiñǵ bile sun bayat atı ay

yigü üdregey hem özüñǵ bolǵa bay (K. B. 4597)

oñǵ elgiñǵ bile sun bayat atı ay

yigü üdregey hem **özüñǵ** bolǵa bay (K. B. 4597)

yir erken asıǵ türtme tirki öze

kişi körki buzma **qalınçıñǵ** tüze (K. B. 4602)

munu sözledim men eşitti özüñǵ

munı tap qıl emdi uzatma **sözüñǵ** (K. B. 4677)

ikide adın yok tapuǵçı işi

ya tapğı yarağay kötürgey **başı** (K. B. 4746)

karın toğguça yi kamuğ yim içim

kerek arpa yür tut toğurğu **açım** (K. B. 4769)

tatığ sürme tatığ kını keğ katığ

tatığka yanut **ornı** tengsiz batığ (K. B. 4771)

mini ol törütti bu ol çın sözüm

mini ol igığti beğüdi **özüm** (K. B. 4791)

köñgöldeki sırrım açar men sañga

tilek arzu birle uçar men sañga (K. B. 4796)

tünek ol bu dünya müsülman öze

tünekte erej kılma **köñglüñg** tüze (K. B. 4809)

yava kılmağıl **bu keçer öğ künüñg**

yana bulğu ermez keçigli tünüñg (K. B. 4811)

yava kılmağıl bu keçer öğ künüñg

yana bulğu ermez **keçigli tünüñg** (K. B. 4811)

kerek miñg yaşağıl kerek on sekiz

özünğ ölgü **eçgü atıñg** koğğıl iz (K. B. 4818)

bilig aytur erse unu bilmişim

eşitting ayu bir *negü aymışım* (K. B. 4866)

usanma katıqlan *sözüm* işke tut

kalı tutmasa sen munu uş bolur (K. B. 4870)

ağır kılma *könglüng* maṅga ay қадаş

yaқınlıқ içinde mini tutmataş (K. B. 4873)

eşittim sözünḡni öḡün tıḡladım

sözüm kestim emdi *sözünḡ* tēḡledim (K. B. 4875)

mini me bayattın қolu bir turup

aça birsü *könglüm* bayat oḡgurup (K. B. 4880)

oқıdım *қадаşıḡ* maṅga kelmedi

ol arzu tilekni özüm bulmadı (K. B. 4935)

özümdin yana oқ қatıqlaṅga men

bu arzu tilekiḡ tükel қılḡa men (K. B. 4956)

yorı kel kirelim maṅga ay sözünḡ

nelük evre keldi yana bu *özünḡ* (K. B. 4975)

keligli қадаşı ayur ay tüzüm

қаşıḡ түgme aşnu eşitgil *sözüm* (K. B. 4977)

sen *aymış sözünḡ* barça eksüksüzün

iligke tegürdüm ötündüm özün (K. B. 4978)

ķamuğ neñgke ĥad ol teñgi belgölüg

teñginde keçürme *işing* ay külüg (K. B. 4982)

barıp tuş añar sen ay kelsün saña

yüzüñg körsüni bir ay köñgli kiñge (K. B. 4987)

munıñda oza barmadım men añar

öz asğı tiler erdi mindin singar (K. B. 4993)

yorıķ tüzse ötrü könitse *sözi*

arıtsa ilinde isizler izi (K. B. 4997)

yorı yangıl emdi iligke *sözüm*

tegürgü kelür tip munu bu özüm (K. B. 5002)

meniñde basa sen bütürgil *sözüñg*

umınç kılınmış öçte yetürgil özünğ (K. B. 5009)

meniñde basa sen bütürgil sözünğ

umınç kılınmış öçte yetürgil *özüñg* (K. B. 5009)

yana oķ tutuzdı ayur ay ķadaş

sözüñg kıyma kelgil ay köñgli tudaş (K. B. 5011)

atınğķa yaraşı kılınçınğ bütün

tilekiŋ tüköl birsü tengri utun (K. B. 5102)

alı bildiŋ erse *iim* ay bke

bu kn srgey erdiŋ mini miŋ ske (K. B. 5105)

seniŋde aın yok sıŋıu iim

yazukum baıla ylegil utun (K. B. 5125)

lgni krgli me almaz tirig

lmke anun tutma *alnŋ* irig (K. B. 5143)

keer kn iinde *kerekiŋ* alın /

kergey sini  *itigiŋ* ılın (K. B. 5162)

sen z *alnŋ* itgil / *alınnŋ* knit

buun ılı itlr sen zni aıt (K. B. 5204)

isiz bolma *atıŋ* isiz ılmaıl

isizlerni ısıl bolu birmegil (K. B. 5227)

iliŋde yiti tut kzŋ ulaıŋ

tzke tegrgil *baırsaklınŋ* (K. B. 5272)

kzi su ay artu uzun sanur er

lm tutmaz erken *barıŋ bara* bir (K. B. 5299)

ay ilig *bu nesiŋ* yaıla atı

tilekini birme yitürme tatıĝ (K. B. 5318)

bu neſsiñĝ uçuzla ağır bolĝa can

bilig beg bolup kör uķuķ bolĝa ħan (K. B. 5321)

ķut ol beg buğunka ķutađĝu kerek

ķutađsa buğun *ķarnı* tođĝu kerek (K. B. 5355)

negü asĝı aķır ajun tirdükünĝ

eçel can tirer kör üzer *bu köküñĝ* (K. B. 5383)

bu erdi ay ilig meniñĝ bilmiķim

sañĝa sözledim men *negü uķmıķım* (K. B. 5391)

olar bardı ķaldı sañĝa bu orun

yava ķılma öđ kūn *kerekiñĝ* körün (K. B. 5407)

busuĝda turur bu körünmez ölüm

çıķa tuķsa herĝiz unitmaz *yolum* (K. B. 5414)

bu toĝ toz tumandın örü tart *özüñĝ*

süzük meñĝü il ķol sen açĝıl közüñĝ (K. B. 5426)

tilim tığnumadı telim sözledi

sözüm eksümedi *su v* eksüdi (K. B. 5436)

könĝül tüz *özüñĝ* süz bayatķa tapın

buḍunḡa törü kıl bağırsaklıkın (K. B. 5471)

havaḡnı uḡuş birle basḡıl utup

bu nefsiḡ bilig birle yenḡgil tutup (K. B. 5472)

kani inḡ il itḡü tegümez özüm

bu iş iş öze boldı yummaz **közüm** (K. B. 5499)

negüke uzatur sen **ḡalḡu işiḡ**

uzatma işiḡ kıl keçer bu yaşıḡ (K. B. 5501)

negüke uzatur sen ḡalḡu işiḡ

uzatma **işḡ** kıl keçer bu yaşıḡ (K. B. 5501)

bu küḡki işiḡ ḡoḡma ḡılma yarın

yarın bolsa işiḡ ḡalur ḡılmadın (K. B. 5503)

işḡ iş biligli ḡişilerke bir

ḡılu bilmese iş sınıp ḡaḡḡu yir (K. B. 5534)

il asḡı tile me **öz asḡıḡ** tile

ḡişi asḡıḡa baḡma turma ile (K. B. 5536)

ötemiş bolur sen ra'ıyyet ḡaḡı

sen ötrü **ḡaḡıḡ** ḡol ay ilḡi aḡı (K. B. 5578)

bu düḡnya neḡi barḡa ḡalḡu turur

atıng edgü kılğıl öz ölgü turur (K. B. 5605)

bayat birsü *arzu tileking tükel*

tükel kıldıng arzum aya edgü fal (K. B. 5613)

bayat birsü arzu tileking tükel

tükel kıldıng *arzum* aya edgü fal (K. B. 5613)

büter men saıga çın inanur özüm

sözünğ örtme minde ay körlüg yüzüm (K. B. 5615)

maıga kün negü teg yarumış künüm

seniıde körür men men emdi *münüm* (K. B. 5616)

özüm yaıgu boldı bayatka turup

yazuqlarka ‘*uzri* tilese kolup (K. B. 5645)

negü iş kaluruı kişike kiıgeş

kiıgeşmez kişike katılma yıraş (K. B. 5659)

iligke ötündi ayur men bu kün

kağasımkı *bargum* kelir örtügün (K. B. 5663)

bayattın kolu birsü *yazuqlarım*

dı ‘a birle bolgay keçürgey kırım (K. B. 5667)

keçer uş munuı bu künki künüm

bulurmu özüm **bu keligli tünüm** (K. B. 5696)

yidi arzu ni‘ me‘ **özüm** uğlayu

tirildim hem uğ teg bilü bilmeyü (K. B. 5635)

ilig kıldı ilke kör **elgiñg** uzun

kıllur sen kamuğ **eçgü atıñg** tüzün (K. B. 5727)

niyet eçgü kılsa köñgölde kişi

ajunda tilek teg itildi **işi** (K. B. 5732)

mañga **munda yigrek tidüki** özüm

ayayın sañga men ay körklüg yüzüm (K. B. 5748)

bağa kör sen emdi ilig eğgüsin

özünğ buldı **ni‘ me‘ yigü keğgüsün** (K. B. 5769)

uzun kıldı **elgiñg** yorık kıldı söz

sever sevmez erse sañga açtı köz (K.B. 5806)

kamuğ eğgülükke ilig boldı baş

bu eğgüg çoğup sen **özünğ** kılma taş (K.B. 5813)

küdeşsü idim tutsu **köñgüm** tüze

ne kılķım kılınķım könilik öze (K.B. 5820)

nü kılsun er at bir ikindi bile

yava kılma mini *sevinçim* tile (K.B. 5851)

et ol bu kişi *köngli* artar yıdır

anı keğ küdeşgü ay kılkı kaçır (K.B. 5862)

sözüm tutsa tutğıl kalı tutmasa

özüng körg şeksiz maŋga bütmeŋe (K.B. 5933)

yavuz kılma *könglüng* tilingni yıga

yazukka kefareť bolur ig toğa (K.B. 5979)

tüşüng yörme yörse bilig birle yör

kıyas ma' ni birle idi yetrü kör (K.B. 6000)

yörügke barır tüş *tüşüng* yaqşı yör

tüpi aşı bilgil ukuş birle kör (K.B. 6003)

küçenmiş bolur kör anıng bałğamı

isig neŋg yitürgi içirgü *emi* (K.B. 6014)

ıdıslıg su vuğ men tükel içmişim

tiriglikke yördüŋg uzattıŋg yaşım (K.B. 6057)

ıdıslıg suvuğ men tükel içmişim

tiriglikke yördüŋg uzattıŋg *yaşım* (K.B. 6057)

sakınçım bu ol ay köngüldeş işim

ölümde kiðin teňgri itsü **işim** (K.B. 6077)

barın tap kılıp men keçürdüm **künüm**

erej emgek ertti yarudı tünüm (K.B. 6078)

ölümüg unıtma **itigiňg** kılın

özünęni unıtma tüp aşlıňg bilin (K.B. 6091)

ölümüg unıtma itigiňg kılın

özünęni unıtma **tüp aşlıňg** bilin (K.B. 6091)

köni sözle **ķavliňg** tükel kıl bütün

bolır ķavli yalğan kişiler otun (K.B. 6094)

tilek arzu sürme havaňgı yıgın

ķışig soňdamağıl **tiliňg** kıl ağın (K.B. 6118)

dönięni ağır tut **bu dünyaňg** uçuz

ağır kılğa diniňg ay bilgi ögüz (K.B. 6135)

sen emdi küdezgil **özünę** ay ķadaş

seniňg boldı dünya özünę boldı baş (K.B. 6160)

ulıma köňgöl bertme minde basa

köňgöl bas du‘a kıl ķatıǵlan usa (K.B. 6181)

sıǵıt kılma artuķ tıda tut **özünę**

bu işni bayat ıdtı kesgil sözüñg (K.B. 6182)

ıdım yadı tab ol avıñgu işim

körü ıdmağay teñgri itgey *ışim* (K.B. 6189)

ayıttı ilig emdi ھاlıñg ne ol

sakınçlıg körür men *özüñg* ay amul (K.B. 6227)

bayat birge *barça tilekiñg tükel*

yekig keç yağıla bayatka tüzül (K.B. 6251)

anunmuş turur bu ölüm tutğalı

özüñg ıdmağıl sen uğıp yatğalı (K.B. 6269)

kapuğ beklemiş sen yime yol kesip

yüzüñg kizlemiş sen tilin süz basıp (K.B. 6308)

ayur uş kadaşım mañga koğmışı

bu erdi *neñg* uş *туру kalmışı* (K.B. 6323)

çıgay ölse kutlur kiter emgeki

bay ölse qalur neñg iletür *yüki* (K.B. 6375)

küdeşsü uğan teñgri *imanımız*

kötürsü bu fıtne beła isiz iz (K.B. 6494)

qayu türlüg erse yorıqıñg yolıñg

ayu birdim azrak bekütgil **uluṅ** (K.B. 6497)

kiçiglik keçürdüm yigitlik yitürdüm

künüm çeliledim özümni çökittim (K.B. 6534)

sen ök sen yazuḱ yarlıkaḱlı idim bir

sayurḱa mini sen **yazuḱum** unıttım (K.B. 6564)

ḱamuḱ arzu buldum kiṣi bulmadım men

ḱalı bulsa arzum yüziṅge baḱayı (K.B. 6567)

yigüm ot köki bolsu yaḱmur suvı tap

eḱiz ḱum tüneyi taḱar ton keḱeyi (K.B. 6571)

baḱırsak kiṣi yok ajunda tiledim

baḱırsızḱa **köṅglüm** negü teg ulayı (K.B. 6576)

ḱanı ḱoṣnı aṣnı sevinç ḱaḱḱuḱa iş

ḱamuḱum bireyi men evdin çıkayı (K.B. 6585)

atım bilmesünler mini körmesünler

tilep bulmasunlar sözümni keseyi (K.B. 6600)

cḱfa cḱvri barı maṅga tegmesüni

otun bifalardın sınıḱardın bolayı (K.B. 6603)

bu bilḱiṅ bile **öz başıṅ** tezginür

bilümez özüñgni özüñgde yıra (K.B. 6610)

bilig bil kişi bol beğütgil **özüñg**

ya yılķı atanġıl kişide yıra (K.B. 6611)

sunup tutmışımça eğerdim **sözüñg**

kelü birdi ötrü yıparı bura (K.B. 6619)

yoluñg tüzgil emdi yorıķıñg köni

özüñg iki ajunda bulġıl töre (K.B. 6641)

tiliñg tığ boġuz yıġ uğıma öküş

közüñg yum kulaķ tu bir inçin tura (K.B. 6643)

tiliñg tığ boġuz yıġ uğıma öküş

közüñg yum kulaķ tu bir inçin tura (K.B. 6643)

kel ottın **özüñg** yul ölümdin önġe (A. H. 12)

könġül bamaķıñg bil ħaťa'lar başı (A. H. 220)

yime **pęndim** al kel uzatma emel (A. H. 293)

ķalı kedseng atlas unıtma **bözüñg** (A. H. 354)

uluġķa kiçigke sılıġ kıl **sözüñg** (A. H. 356)

uyağıp birürler **sarıñgu bözüñg** (A. H. 432)

yadhsun **çawıñg** budhunķa (I, 45)

tiŋgle **sözüm** külgüsüz (I, 96)

telim yorip **küçi** kewdim (I, 167)

sızgurgalır üdhikler **essiz yüzi** burkurar (II, 188)

yağınŋ taba titrü bakıp **bükdenŋ** bile

eligim arıŋ kırçatur ok başaŋı (II, 328)

bulmuş nenŋinŋ sewersen (III, 361)

barmış nenŋinŋ saŋınma (III, 361)

Tamlayanı düşmüş iyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kümüş işke tutsa tüker alŋınur

sözüm işke tutsa kümüş kazğanur (K. B. 189)

bu ay toldı itti kör at ton tolum

ayur köndüreyin tapuŋka **yolum** (K. B. 474)

tilek bu iligke tapınsa özüm

yaraŋ körse hacib ötünse **sözüm** (K. B. 529)

öküş eçgü sözler tilin sözledi

işinŋ itge men tip katıŋ kur badı (K. B. 542)

saŋga sözledim men sözünŋ tıŋgladım

közünğyumduñğ erse özüm tanğladım (K. B. 648)

bayat kimke birse *tilek arzusu*

anınğ şükri boldı yanut kılğusı (K. B. 753)

ilig aydı uqtum *sözünğ* belgülep

açayın sözümni sañga ülgülep (K. B. 792)

ilig aydı uqtum men emdi *sözünğ*

sevinçim tile keç küdezgil *özünğ* (K.B. 846)

köni sözler erse tiling tepresü

sözünğ egri erse özünğ kizlesü (K. B. 1026)

begi taplamaz işni kılsa *kulı*

ilenç özke kılğu serilse kalı (K.B. 1610)

beginğe yarağlıg körünse *kulı*

añgar ötrü açğu ağırlık yolu (K.B. 1756)

menğilig bolur beg tükel kut başı

bağırsak kulı bolsa kılsa işi (K.B. 1881)

başınğ kılsa begler sözün sözleme

yana ilke yazma başınğnı yime (K. B. 2514)

ötünse er at *ötgi* kılsa tilek

munğadmış kişike bu bolsa yülek (K. B. 2541)

ay begler inançı sözüñg kizle berk

sözüñg kizlemese başıñg barga terk (K. B. 2683)

negü tutsa körklüg kişi **kalı uz**

yaraşur alır kör bu can ülgı köz (K. B. 2921)

oķı kelse kelgey ıalı kelmese

negüke ilengü **sözüm** tutmasa (K. B. 3162)

yanut birdi oğğurmış aydı **sözüñg**

eşittim sözümni eşitgil özüñg (K. B. 3318)

yanut birdi ögdülmiş aydı **sözüñg**

eşittim eşit sen evürme yüzüñg (K. B. 3367)

yanut birdi oğğurmış aydı özüm

sözüñgni eşitti eşitgil **sözüm** (K. B. 3512)

yava kıldıñg erse **keçürmiş künüñg**

yava ılma emdi keligli tünüñg (K. B. 3787)

ilig aydı uķtum eşittim **sözüñg**

bu söz işke kirmez yobatma **özüñg** (K. B. 3866)

nenģi bolsa yalñguķ bulur öģ bilig

ķamug eğg l k ke uzatur elig (K. B. 3980)

ķalı tenġrilik iş tutunsa ** z nġ**

y kin y d a ıġ  ılma t ġme y z nġ (K. B. 4204)

y z nġ tut ı suvluġ tutayın tise

tilin s zleme s zni yalġan usa (K. B. 4297)

yaşık yirke yansa y zin kizlese

k m r  artışı d nya y zke basa (K. B. 5012)

ķalı bildinġ erse **i im** ay b ke

bu k n s rgey erdinġ mini minġ s ke (K. B. 5105)

s z m tutsa ařġı yarın teggey  k

ķalı tutmasa sen saġa bolġa y k (K. B. 5393)

ķamuġ arzu buldum kişi bulmadım men

ķalı bulsa **arzum** y ziġge ba ayı (K.B. 6567)

3.2.2.1.2.1.Fiil Gruplarında Kullanılışı

Tamlayanı d şm ş iyelik gruplarının fiil grupları dediġimiz isim-fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil gruplarında, bu grubun belirtisiz nesnesi olarak kullanıldıġı g r l r:

3.2.2.1.2.1.1. İsim Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

 z nġ taplamaduķ ber  kelmekinġ

maᅇga tuşmaᅇiᅇg hem *yüzüm körmekiᅇg* (K. B. 3910)

3.2.2.1.2.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

*sözüm sözlemiş*ke saᅇga eymeni

özüm ‘ uzri ᅇoldı saᅇga uş munu (K. B. 204)

negü tir eşit bu sinamış kişi

başında keçürmiş *yetürmiş yaşı* (K. B. 426)

seve baᅇtiᅇg erse *közüm yümdüküm*

saᅇga körkitür men negü erdüküm (K. B. 663)

işim barça sındı yok ol bildeᅇi

kanı bir baᅇırsak *işim ᅇaldaᅇı* (K.B. 1615)

uᅇuşluᅇ uᅇuşᅇa ayur ay işim

ne eᅇᅇü işim sen *itigli işim* (K.B. 1862)

yaᅇıᅇı yaraᅇıᅇı kişi ol tuᅇı

yaᅇı sanᅇᅇuᅇı hem *yetürgen uᅇı* (K. B. 2316)

negü tir eşitgil yaᅇılıᅇ kişi

yaᅇı birle urşu *tükemiş yaşı* (K. B. 3400)

negü tir eşitgil kişi eᅇᅇüsi

bu eᅇᅇü bile *yaᅇmış atı küsi* (K. B. 3429)

ıdı yaqşı aymış tapı bolmış er

tapılık içinde **kutı tolmuş** er (K. B. 3799)

negü tir eşitgil budun başcısı

törü birle ilde **yağığlı küsi** (K. B. 5287)

yıraq tut **sevinçing tilemez** kişig

sevitme aňgar birme kılgu işig (K. B. 5531)

negü tir eşitgil kişi eğgüsi

könilik bile halkқа **yaçmış küsi** (K.B. 5891)

3.2.2.1.2.1.3. Zarf Fiil Gruplarında

saňga keldim ođrap uzun yol yorıp

tilekke bu kün tegdim **arzum kanıp** (K. B. 591)

bu taň taňsuk işler maňga körkitip

buşurduň mini sen **işing berkitip** (K. B. 794)

avındım bu dünyaka **köňglüm birip**

vefa kılmadı kör meniňdin irip (K.B. 1171)

kereklig işim barça yirde **koçup**

kereksizni kıldım havağa uçup (K.B. 1174)

tapuğ ta'atim tip küvenme öküş

tapuğ kıl bayatka tapuğluğ küsüş (K. B. 3255)

özüm bargu ermez bu yirdin naru

özün̄g emgetip kelme yandru berü (K. B. 3827)

aşığ tatganu yi sen *elgiñg sunup*

sini körse evlik sevinsün turup (K. B. 4607)

tiriglik uçuktı *tirip bu neñgiñg*

anuk kimke koğgu kesilse tınıñg (K. B. 4698)

tükel belgölüg bil kişi kıtsuzı

karıp yügrür erse *havası uğu* (K. B. 4709)

bu iki üçün men *özüm kul kılıp*

kişi tapğı kılmak yararmu bilip (K. B. 4775)

tusulgu öğinde sen andın kaçıp

ön̄gin tursa sen kalğa *kön̄gli açıp* (K. B. 5784)

ne eçgü bolur kör at eçgü bolup

ölüp barsa barmaz kör *atı ölüp* (K.B. 5918)

sunup tutsa *elgiñg* eğer kök közin

başıñg kökke tegse yana yirde sen (K.B. 6149)

adaş koldaşım tip inanç boldacı kim

anı beg kılıp men özüm kıl bolayı (K.B. 6586)

3.2.2.1.3. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde tamlayanı düşmüş iyelik grubunun cümlelerin belirtili nesne fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ay muṅsuz iḍim sen bu muṅluḡ kuluḡ

suyurkap keçürgil *yazuḡın kamuḡ* (K. B. 28)

atasın anasın yuluḡ kıldı ol

tilek ümmet erdi ayu birdi yol (K. B. 37)

atasın *anasın* yuluḡ kıldı ol

tilek ümmet erdi ayu birdi yol (K. B. 37)

kıyamette körkit *tolun teg yüzin* /

elig tuttaçı kıl ilāhi *özin* (K. B. 48)

fıda kıldı barın neṅin hem özin

yalaṽaç aṅgar birdi *iki kızin* (K. B. 56)

ular kuş *ünin* tüzdi ünder işin

silig kız okır teg köṅül birmişin (K. B. 75)

ular kuş ünin tüzdi ünder *işin*

silig kız okır teg köṅül birmişin (K. B. 75)

iletü maṅga açtı dünya **sözin**

ayur körmedingmü bu haḫan yüzin (K. B. 82)

ajun inçke tegdi tüzüldü törü

törü birle **atın** kopurdı örü (K. B. 103)

severin esen tut yağısın kötür

sevinçin tolu tut saḫınçin kotur (K. B. 117)

severin esen tut **yağısın** kötür

sevinçin tolu tut saḫınçin kotur (K. B. 117)

severin esen tut yağısın kötür

sevinçin tolu tut saḫınçin kotur (K. B. 117)

severin esen tut yağısın kötür

sevinçin tolu tut **saḫınçin** kotur (K. B. 117)

törütü tilek teg tözü 'alēmig

yaruttı ajunḫa künüg hem ayıg (K. B. 125)

yorı ay biligsiz **igini** ota

biligsiz otın sen ay bilge ḫuta (K. B. 158)

til arslan turur kör işikte yatur

aya evlig er saḫ **başıni** yiyür (K. B. 164)

sözün̄gni küdezgil başın̄g barmasun /

tilin̄gni küdezgil tişin̄g sınmasun (K. B. 167)

tilig keḁ küdezgil küdezildi baş

sözün̄gni kısurğıl uzatıldı yaş (K. B. 176)

buḁun tili yavlak sini sözlegey

kişi kılkı kirtüç *etin̄gni* yigey (K. B. 194)

negülük tise sen ayayın saṅga

eşitgil *sözümni* ay ersig toṅga (K. B. 196)

isizke söküş eḁgü ögdi bulur

özün̄gke baḁa kör *ḁayusın* ḁolur (K. B. 239)

ḁayusın tilese öḁürgil *birin*

isiz eḁgü bolsa ökünme yarın (K. B. 244)

ilin itmiş ötrü bayumış ḁara

ḁara baylıḁın ḁılmış özke tura (K. B. 256)

ḁılıḁ ursa bıḁsa yağı boynını

törü birle tüzse ili *buḁını* (K. B. 286)

törü tüz yorıttı bayudı buḁun

atin eḁgü ḁıldı ol eḁgü öḁün (K. B. 291)

basası bilig ol bularda biri

bu tört neñg uçuz tutma yüksek **töri** (K. B. 308)

sevügrek atın er kişenlig tutar

kereklig atın kör küdezlig tutar (K. B. 315)

sevügrek atın er kişenlig tutar

kereklig atın kör küdezlig tutar (K. B. 315)

tilekin bulur eçgü künde **yañgı**

isizning küninge ming artar mungı (K. B. 349)

sevinçin yoriğı ay eçgü yigit

sözümni yağa kılma könglün eşit (K. B. 359)

katıqlan yañgılma könilik yolın

yigitlik yağa kılma **asgın** alın (K. B. 360)

köngülüg bezerdi yaruqluq bile

tilimni bezedi tanuqluq bile (K. B. 386)

seviglini sevmez keyik teg kaçır

kaçıqlıқа yapçur **açakın** kaçır (K. B. 401)

ara körse evrer yana terk **yüzin**

avağlar neçe tutsa birmez özin (K. B. 403)

ara körse evrer yana terk yüzün

avağlar neçe tutsa birmez **özün** (K. B. 403)

bu saklık bile kör **ilin** başladı

kutı künde arttı örü yokladı (K. B. 438)

ilin itti tüzdi bayudı buğun

böri koy bile suvladı ol öğün (K. B. 449)

sözün aydı şa'ır muᅅgar meᅅgzetü

tili lafzı birle aᅅgar yaᅅgzatu (K. B. 471)

özünge kerekin itindi itig

iligke yüz urdı bu bilge tetig (K. B. 475)

negü tir eşit emdi bilgi teᅅgsiz

sözün yaᅅgzatur körse kızgu meᅅgiz (K. B. 480)

yirindin bu ilke nelük kelmişin

ayu birdi **barça özi bilmişin** (K. B. 504)

yirindin bu ilke nelük kelmişin

ayu birdi barça özi bilmişin (K. B. 504)

küsemiş aᅅgar bardı bir kün turup

sözün sözledi sözke ul tüp urup (K. B. 506)

ayıttı bu hacib **sözün** yetrüräk

tileki ne ermiş taķı bütüräk (K. B. 507)

küsemiş ayu birdi **barça sözün**

ne erdi tileki kim ermiş özin (K. B. 508)

aᅇgar sözledim men **sözünᅇni** neçe

taķı minde yigrek sen ayᅇıl aça (K. B. 514)

tonın keᅇti ay toldı turdı örü

küsemiş bile çıķtı bardı naru (K. B. 519)

saᅇga men kerekiᅇg baķa turᅇa men

ķamuᅇ işleriᅇni seve ķılᅇa men (K. B. 541)

öᅇi boldı hacib iligke **sözün**

aça aydı ay toldı ķılķı tözin (K. B. 568)

bu oᅇlan yᅇᅇürdi tegürdi sözi

tonın keᅇti turdı sevinᅇin özi (K. B. 575)

atın mindi keldi ķapuᅇķa tüşüp

yorıp utru hacib oķıᅇi tuşup (K. B. 576)

yüküнди iligke kör açtı **sözün**

süᅇitti sözi ᅇem sevitti özin (K. B. 582)

ķut ol beg yakın bolsa ķutķa ķiŗi

tilekin bulur barķa itlür iŗi (K. B. 606)

eŗit emdi bilge sōzi ne tiyūr

sōzin yaṅzatur sōzke yinķe ayur (K. B. 613)

sevindi ilig ķōr yaruttı yūzin

anı ķōrdi ay toldı yumdı **ķōzin** (K. B. 624)

sōzin kesti ilig hiķ ūndemedi

ķōzin yumdı ay toldı hiķ aķmadı (K. B. 625)

yana aytu ķirdi ilig ōz sōzin

yanut birdi ay toldı tūgdi **yūzin** (K. B. 626)

seve baķtı ilig avıttı **ōzin**

bu ay toldı terkin evürdi yūzin (K. B. 628)

seve baķtı ilig avıttı ōzin

bu ay toldı terkin evürdi **yūzin** (K. B. 628)

bar erse yazuķum ķına erk saṅga

yok erse **yüzüṅni** ķarartma maṅga (K. B. 639)

tutuzmadımu ķōr saṅga ḥıl baŗıṅg

basınma **begiṅni** ķūdezgıl baŗıṅg (K. B. 652)

özini küdeşse ayı ertmese

ya'vuz yunçığ işke yakın turmasa (K. B. 704)

bu ay toldı aydı meniñ atımı

bügü menğzetür ayka *bu kılqamı* (K. B. 730)

qayu evke kirse bu ay terk çıkar

çıqarı üçün terk *yatarın* yıkar (K. B. 745)

bu ni' me't idisi unıtur özin

munıñ şükri kılsa evürmez *yüzin* (K. B. 757)

ilig bir kün oldrup özi yalñguzun

e'vin kıldı ħali irikti özün (K. B. 765)

bu ay toldı oldurdu aqru amul

közin yirke tikti yaruttı köñgöl (K. B. 769)

iligke baqa kördi yaşru közin

qaşı közi tügmiş açıtmiş *yüzin* (K. B. 770)

negü *kalmışınğı* sen adra seçe

yora birdiñg uqtum kamuğnı aç a (K. B. 797)

bu kün me meniñ bu özüm kılqların

sañga körkitür *barça erdemlerin* (K. B. 799)

ilig aydı bilge meniᅡg kılķımı

körüp menᅡzetü urdı **bu atımı** (K.B. 824)

muᅡgar menᅡzetü aydı şa‘ir **sözün**

tilin söz bile tüzdi açtı yüzün (K. B. 1007)

muᅡgar menᅡzetü aydı şa‘ir sözün

tilin söz bile tüzdi açtı yüzün (K. B. 1007)

muᅡgar menᅡzetü aydı şa‘ir **sözün**

tilin söz bile tüzdi açtı **yüzün** (K. B. 1007)

bu sözler eşitti sevindi ilig

közün kökke tikti kötürdi elig (K. B. 1029)

tilekimni birdiᅡg **kamuᅡ** arzular

erej dünya devlet öküş edᅡüler (K. B. 1032)

sözün kesti açtı aᅡı kaznaķı

üledi öküş neᅡg çıᅡaylar ᅡaķı (K. B. 1034)

ne kim işler erse **tükelin** küder

tükeᅡli tükeᅡe inişke yanar (K. B. 1050)

bu ay toldı buldı **tilekin tükel**

tüketti tiriglig turu ᅡaldı mal (K. B. 1051)

yaraşık tadular arıştı için

küçendi biri tuttı bastı **üçin** (K. B. 1053)

ilig aytu keldi bu ay toldını

kelip kördi ilig **yatur alini** (K. B. 1068)

küvençlik tiriglik kötürdi **özin**

yayığ dünya mindin evürdi yüzin (K. B. 1073)

ayu başa kirse uğu ırtısı

uğu teg örüng ılğu **könglin** işi (K. B. 1101)

az edgüke tegse unitur **özin**

yaşıl kökte üstün yoritur sözün (K. B. 1124)

az edgüke tegse unitur özin

yaşıl kökte üstün yoritur **sözün** (K. B. 1124)

saınça sızar kör erejke irer

se verin bulur bulsa terkin yirer (K. B. 1127)

yayığ uta avnıp küvenür kür er

yağız yir atında **yürekin** yirer (K. B. 1144)

közin kökke tikti ayur ay idim

seninğde adım men idi bilmedim (K.B. 1151)

okıdı **bu oğlın** öziñge yakın

tutup kuçtı közde ağıttı aķın (K.B. 1160)

okıdı bu oğlın öziñge yakın

tutup kuçtı **közde** ağıttı **aķın** (K.B. 1160)

eğer hile, çare, yok erse adın

kamuğ neng hazine, ülegil **barın** (K.B. 1189)

yanut birdi ay toldı aydı oğul

eşitgil **sözümni** bu iştin tönğül (K.B. 1195)

kamuğ dünya bolsa biregüke tüz

kalır dünya **ülgi** tegir iki böz (K.B. 1238)

eşitti kör ay toldı oğlı sözün

kötürdi elig kökke tikti **közün** (K.B. 1249)

meniñde kiñin sen **negü kılguñı**

ayayın eşitgil uķulmıř teñgi (K.B. 1277)

könğül til köni tut bayatķa tapın

usanma **yarınlıķ işiñgi** itin (K.B. 1278)

erejlig tilese kişi öz künin

könilik içinde tilegü **emin** (K.B. 1291)

tiliṅni küdezgil közüṅni küdez

boğuzunṅ küdezgil ḥalal yigil az (K.B. 1312)

tiliṅni küdezgil *közüṅni* küdez

boğuzunṅ küdezgil ḥalal yigil az (K.B. 1312)

ḳayu işke kirse *çıḳışiṅni* kör

çıḳış körmese iş bolur erke ḳor (K.B. 1316)

ölümüg unıtma anuḳ tur saḳın

özüṅni unıtma tübüṅke baḳın (K.B. 1323)

tapuḡḳa irig bol bayatḳa tapın

yazuḳtın yıraḳ tur *özüṅni* saḳın (K.B. 1329)

bu dünya işiṅge iş erdim bile

işiṅni yorıttım könilik bile (K.B. 1355)

ölüm tutmaz erken oḡun ay ilig

işiṅni itiṅgil yetürgil bilig (K.B. 1366)

künüṅni keçürdüṅ tilek arzuḳa

tiriglik tükeḋi ökünç ol yoḡuḡ (K.B. 1400)

yuluḡ ḳılma özni aḋınlar üçün

suyurḳa *özüṅni* küyürme küçün (K.B. 1404)

buşı bolma işte sen övke yıgın

buşı bolsa begler buzar **beglikin** (K.B. 1414)

et öz arzu sergen havaka bulun

bulun bolma bolsa **özünġni** yulun (K.B. 1438)

isiz öngdi ursa özi öz ödin

isiz koğtı **atın** özinde kiğin (K.B. 1460)

kim erse urup koğsa eđġü törü

anın tiktı **atın** adaķın örü (K.B. 1461)

özünġni yaġılma ay ilig baķın

tüpünġni unıtma öyü tur saķın (K.B. 1462)

severim sen erdiġ ay ilig maġa

asıġlıġ kumarumnı koğtum saġa (K.B. 1468)

bitigim okısun sözüm tutsunı

ölümke anunsun **işin** itsüni (K.B. 1498)

yana aldı **oġlın** konıġa kuça

öpüp yıġladı bürnü yaşın saça (K.B. 1500)

kereklig sözüg men tutuzdum saġa

sözümni unıtma du‘a kıl maġa (K.B. 1503)

kiçe yatsa kiç yat yana erte tur

yatıp erte kopğan **kutın** arturur (K.B. 1506)

sözünġni küdeşgil selamet yorı

özünġni küdeşgil esenin qarı (K.B. 1509)

sözünġni küdeşgil selamet yorı

özünġni küdeşgil esenin qarı (K.B. 1509)

sözün kesti **oġlın** kuçup yıġladı

ulındı yana ol ökünçler yidi (K.B. 1510)

sıġıt koğtı ay toldı yetrüp öġin

ķumarı üledi kişike **neġin** (K.B. 1517)

közün kökke tikti kötürdi elig

şehadet bile kesti teprer tilig (K.B. 1519)

könġülün çökürme **özünġni** avıt

baķa tur maġga öz tapuġķa ivit (K.B. 1551)

ilig aldı açtı oķıdı bitig

sözün uķtı aydı isiz ay tetig (K.B. 1557)

ataġnı anaġnı sevindür tapın

yanut birge tapġuġn tümen miġn asıġ (K.B. 1569)

ataŋnı *anaŋnı* sevindür tapın

yanut birge tapğunğ tümen miŋ asıg (K.B. 1569)

ölürde ol ay toldı *oğlın* maŋa

tutuzdı anı men unıttım taŋa (K.B. 1578)

ata öldi erse oğul bar tirig

birisin yitürdüm tutayın birig (K.B. 1579)

kiminğ emgeki kirse kimke birer

yanutın öküş kıl sen ötrü aŋar (K.B. 1597)

kurın badı ögdülmiş anda naru

kıyıksız tapuğ kıldı ilde turu (K.B. 1605)

ata bardı ornı kuruğ hem koğuz

koğuz tolguğa kördüm *oğlın* keğ uz (K.B. 1626)

mumı edleyin men bu bolsun kişi

kişi bolmış *asğın* tusulğay tuşı (K.B. 1627)

vefağa vefa ol kişilik haqı

vefa kıl kişi bol *atıŋnı* beğüt (K.B. 1691)

bolumsuzğa devlet kelü birse kut

iter *devletin* ol keçürmez küni (K.B. 1715)

işin sürdi ögdülmiş artuk köni

küniñge yakın tuttı ilig anı (K.B. 1721)

aça adra tuttı *kamuğ işlerin*

sakışlıg bitip koğtı barça barın (K.B. 1722)

aça adra tuttı kamuğ işlerin

sakışlıg bitip koğtı *barça barın* (K.B. 1722)

küdezdi *neñgin* keğ özin sakladı

tapındı kayırça kıyık kılmağı (K.B. 1723)

küdezdi neñgin keğ *özin* sakladı

tapındı kayırça kıyık kılmağı (K.B. 1723)

körü bargu begler *tapuğcı kılın*

tapındurğu kılını sınayu ulın (K.B. 1755)

uru bardı ögdülmiş eçgü törü

ağırladı *tegme kişisin* körü (K.B. 1770)

sevigli telim boldı sevmez yağı

ilin koğtı kaçtı süzüldi toğı (K.B. 1773)

ukušluğka tegse adın begliki

ilin inçke tegrür bu bir sözke büt (K.B. 1781)

közin kökke tikti kötürdi elig

ayur ay idim sen birigli bilig (K.B. 1783)

bağırsak bayat kör **ödürmiş** **kulın**

kişedi ukuş birle kılkın tilin (K.B. 1838)

bağırsak bayat kör ödürmiş kulın

kişedi ukuş birle kılkın **tilin** (K.B. 1838)

kim edgü tilese ağır yük yüder

ağır yük yüdügli **tilekin** küder (K.B. 1875)

yükümni yüder sen tilek iş yorır

mini tındurur sen saṅga yük tegir (K.B. 1876)

bayat birsü tevfiḵ maṅga emdi küç

haḵṅni öteyin yanut birke üç (K.B. 1877)

negü tir eşit bu tapuḡcı tili

begin inçke tegrür tapuḡsak kulı (K.B. 1880)

tapuḡcı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuḡ kılsa tındrur **begin** (K.B. 1882)

keçürdi yıl ay kün bu arzu öze

ilin itti edgü törüsin tüze (K.B. 1888)

yanut birdi ögdülmiş aydı bolur

sevüg yüzke baksa **severin** bilür (K.B. 1896)

oṅgayın ilig tuttı tersi maṅga

kemişmegil emdi ay ersig toṅga (K.B. 1908)

eşitsü ayayın özüm bilmişin

ilig me keçürsün **haṭı bolmuşın** (K.B. 1920)

ḳayu beg saḳ erse **ilin** bekledi

yaḡı boynı yenṭti öze örkledi (K.B. 2016)

ḳayu beg törü birse ilde köni

ilin itti ḳoḡdı yaruttı küni (K.B. 2017)

biri küç birisi usallıḳ ḳılur

bu iki bile beg **ilin** artatur (K.B. 2024)

usal bolsa begler **işin** bütrümez

usal beg bütün bilgü beglik yimez (K.B. 2027)

negü tir eşitgil biliglig sözün

yyümedi küçkey **ilin** kiç uzun (K.B. 2031)

aṽa yıḡlu tirlür er at sü bolur

er at sü bile er **tilekin** bulur (K.B. 2051)

ajun buğnı barça aᅅgar ҡul bolur

ajun yir bu begler **tilekin** bulur (K.B. 2076)

oyunķa avınsa ajun tutġuķı

ilin buzdı boldı özi ҡoltġuķı (K.B. 2093)

ķiři iglese ot otaķı birür

otaķı iġiᅅge **otun** kim ҡılur (K.B. 2109)

uluġ boldı begler ҡutun belġülüg

ķiřiġ tutġu **köᅅġlin** kötürse ülüg (K.B. 2116)

bu begler ķapuġın sıyasæt bezer

sıyasæt bile beg **ilini** tüzer (K.B. 2130)

bitig birle yalnġuķ bitir **bilmişin**

bitise bilür er negü ķılmıřın (K. B. 2223)

bitig birle yalnġuķ bitir bilmişin

bitise bilür er **negü ķılmıřın** (K. B. 2223)

bilişmez ķiřiġ sen bileyin tise

bilişin ayıtġıl uķulġay basa (K. B. 2251)

bu yanġlıġ bolunsa ay ilig vezir

begin inķke tegrür ķarası uğır (K. B. 2260)

ayu bir maᅅga sen kayusı yarar

çerigin söküp ol *yaᅅsin* tarar (K. B. 2268)

ülese er atka *ᅅamuᅅbar malın*

adaş koldaş erdeş tutunsa kalın (K. B. 2276)

oᅅul kız kişim tip *neᅅgin* irkmese

ya yir suv baᅅım tip kümüş tirmese (K. B. 2278)

kılıçın tilese *ᅅamuᅅarzusın*

urup alsa birse beᅅütse küsin (K. B. 2279)

kılıçın tilese ᅅamuᅅ arzusın

urup alsa birse beᅅütse *küsin* (K. B. 2279)

negü tir eşitgil azıᅅlıᅅ kür er

ölümüᅅ unıtsa *yaᅅsin* urar (K. B. 2287)

uᅅut birle yaᅅᅅguk *yaᅅsin* saçar

yaᅅıda eᅅᅅ aşnu uᅅutsuz kaçar (K. B. 2291)

uᅅutka bolup korᅅlık alᅅlık kılur

öᅅünçke bolup er *özin* öldürür (K. B. 2292)

kılınçı oᅅᅅay bolsa ᅅodᅅkı köᅅᅅül

buᅅunᅅa seᅅitür *özin* bu yaᅅᅅ ol (K. B. 2294)

tegür edgülerke tükel edgülük

sevinçin tilegü yüdürmegü yük (K. B. 2304)

kalın sü yayılsa *için* bulğaşur

anı itse bolmaz yarağsız tuşur (K. B. 2336)

yorıqn küdezse ‘ałem başlar er

öngi turmasa bir yağığ işler er (K. B. 2346)

süsin keç küdezse til içginmasa

süsi az öküşin yağı bilmese (K. B. 2350)

aňgar tēnglese ötrü itse *işin*

yağı boynı yençse kiterse başın (K. B. 2352)

aňgar tēnglese ötrü itse işin

yağı boynı yençse kiterse *başın* (K. B. 2352)

negü tir eşitgil qarışğan kür er

seriňgil seriňgen *yağısın* urar (K. B. 2379)

bu yirde *özünğni* küdezgil oğul

küdezgil yok erse özünğdin tōngül (K. B. 2392)

usal bolsa er kör yorırda ölür

usal bolmasa er *tilekin* bulur (K. B. 2393)

boş azad kişiler munğar kıl bolur

bu kıl can yuluğlar *sevinçin* kılur (K. B. 2406)

sen altun kümüşni ülegil nenging

yuluğ kılğa *canın* sav altun tenging (K. B. 2411)

anğar ötrü begler mansa bolur

tilemiş tilekin beg andın bulur (K. B. 2416)

haciblar özele bu bolsa uluğ

bağırsaklıkın kılsa *canın* yuluğ (K. B. 2432)

yanut birdi ögdülmiş açtı *tilin*

ayur inç tirilsü ilig ming yılın (K. B. 2435)

yol ağzında erse kişi başlağı

törüsün tokusın yazım kılmağı (K. B. 2497)

yol ağzında erse kişi başlağı

törüsün *tokusun* yazım kılmağı (K. B. 2497)

üçünçi körürde küdezse *özin*

tilinde çıkarmasa tegme sözün (K. B. 2505)

başing kolsa begler *sözün* sözleme

yana ilke yazma başingnı yime (K. B. 2514)

ķara ilke yazsa ķuritur **başın**

tili s zde yazsa uşatur tişin (K. B. 2515)

ķara ilke yazsa ķuritur başın

tili s zde yazsa uşatur **tişin** (K. B. 2515)

 k ş me eşittim bu til s zlemiş

k ng l sırrı a lıp **erin** başlamış (K. B. 2517)

turup barsa evke ĥilin ķoldařın

 zi birle iltse yit rse **aşın** (K. B. 2559)

i i saķ k dezg  bu yirde **begin**

yoduĥ tegmese anda te gsizlikin (K. B. 2582)

baĥırsak tapuĥcı beg aşın tiler

beg aşın tilegli **begin**  ın se er (K. B. 2608)

yalava  işi k r ne e s z bolur

s zi yaķřı bolsa **tilekin** bulur (K. B. 2666)

yumıtsa ķayuda bu    t rl g er

tilekin bulur er t men arzu yir (K. B. 2709)

k zi tok kişiler ne ging  edlemez

b t n  ın kişiler ** zin** yiglemez (K. B. 2753)

bor içse aklık kılur ol nengin

kişike üler neng alumaz **tengin** (K. B. 2765)

bağırsak tapuğcı kör özkey bolur

bu özkey tapuğcı **begin** bay kılur (K. B. 2767)

ağıcı oduğ bolsa iş artamaz

sakışlıg tutar neng **özin** örtemez (K. B. 2769)

ukuš bolmasa er özin tutnumaz

bilig bolmasa er **işin** itnümez (K. B. 2790)

bolur karşı içre ağıcı işi

özin keğ küdezgü bu yaŋlıg kişi (K. B. 2791)

közin keğ küdezse tilin beklese

ukuš birle arzu havağ örklese (K. B. 2793)

közin keğ küdezse **tilin** beklese

ukuš birle arzu havağ örklese (K. B. 2793)

tükel sır beğiz ol köngülsüz kişi

köngülsüz kişi **bilge atın** yodur (K. B. 2798)

tilemişte bulsa tilegli **nengin**

yanut kılsa bolmaz canında öngin (K. B. 2819)

ķamuĝ yirde begler kũdezĝũ **ũzin**

yigũ içĝũde açĝu saķlık kũzin (K. B. 2833)

ķamuĝ yirde begler kũdezĝũ ōzin

yigũ içĝũde açĝu **saķlık kũzin** (K. B. 2833)

muᅅgar kiŗki eski tapuĝcũ kerek

aķnu sũķinũ **aŗın** birse terk (K. B. 2836)

ķamuĝda ‘azizrek bu canıᅅ ‘aziz

‘**aziz canı** bek tut uzatma sũzũᅅ (K. B. 2853)

uķuŗluĝ vefalıĝ kiŗi tũzũni

yuluĝlar kiŗike **ķamuĝ ōzini** (K. B. 2875)

arıĝsız  efalıĝ kılınķı otun

ķalı aydı erser kıyar **sũzini** (K. B. 2876)

ũkũŗ kũrdũm erni yaŗa ķıldı baŗ

kũdezmedi **boĝın** ķovı ķıldı yaŗ (K. B. 2894)

aķnu sũķinũ baĝırsaķlıķın

iŗiŗin kũdezse ōtese ᅁaķın (K. B. 2905)

aķnu sũķinũ baĝırsaķlıķın

iŗiŗin kũdezse ōtese **ᅁaķın** (K. B. 2905)

bularıĝ ıdı keğ talula **birin**

ķalı tuŗsa teŋsiz  k nme yarın (K. B. 2929)

ayıtmıŗnı aydım ay ilig ķutı

neg  teg kerekin emi hem otı (K. B. 2944)

bu yaŋlıĝ kiŗi birle begler beğ r

yaĝı boynı yen er **k   a v n** ığur (K. B. 2945)

er at bolsa begler ili eks mez

er at bolmasa beg **ilin** ki  yimez (K. B. 3032)

neg  tir eŗitgil biliglig tilin

saranlıķ bile beg yiy mez **ilin** (K. B. 3035)

maŋa k   bir emdi  teyin ** aķın**

sevins  maŋa bolsu k ŋgli yaķın (K. B. 3060)

kiminĝ birle devlet yaraŗsa kelip

baŗın k  kke tegr r yoķaru ķılıp (K. B. 3072)

teĝir erse kimke bu devlet kelip

t zer **ı  taŗını** bu bar a itip (K. B. 3079)

ķalı barsa ilt r **bu keld rmiŗin**

yaĝız yirke ildir r k t rmiŗ baŗın (K. B. 3081)

kalı barsa iltür bu keldürmişin

yağız yirke ildirür **kötürmiş başın** (K. B. 3081)

keçer dünya ıoğıl tile **‘uqbini**

ıoğu birmese dünya ıoğgay sini (K. B. 3087)

bayat tapğı birle **özin** emgetür

tapuğ birle yazuğ igin emletür (K. B. 3149)

kadaşıngı ıdtım bu ögdülmişig

sözümni tegürgey uqup bilmişig (K. B. 3202)

eren er ıtında **özin** kizledi

tapuğ kıldı yüz yıl anı azladı (K. B. 3234)

munu sözledim söz bitigin ulam

tükettim **sözümni** ıurıttım ıalem (K. B. 3273)

yaşığ yandı yirke yaıurdı **başın**

yaruğ dünya meñzi kızardı ışın (K. B. 3283)

ayıttı **kadaşların** oğgurmısa

esen tip ıaber birdi ögdülmişe (K. B. 3302)

oğul kıız isizi atada kıdın

atamaz **atasın** anasın adın (K. B. 3389)

oğul kız isizi atada kiðin

atamaz atasın *anasın* adın (K. B. 3389)

yaðar *erdem*in barça halkkâ ayur

münün körse kızler til açmaz tuyur (K. B. 3412)

köngülde kiterse kör *öç keklerin*

tilinde yorıtsa köngülde barın (K. B. 3428)

bayat tapğı birle *özin* emgetür

tapuğ birle yazuğ igin emletür (K. B. 3149)

kişisiz tirilme kişiler ara

kişi ‘aybı körme *özünğni* köre (K. B. 3505)

kişi eðğüsi kör unıtmaz *özin*

ķayuda yorısa tiler eðğü yol (K. B. 3508)

bu dünya *özin* ked sevitmiş saŋa

ķamuğ ‘aybı erdem körünmiş saŋa (K. B. 3513)

özünğ dünya sevmiş nişanı bu ol

ķamuğ ‘aybın erdemke tutmış köngül (K. B. 3518)

özünğ dünya sevmiş *nişanı* bu ol

ķamuğ ‘aybın erdemke tutmış köngül (K. B. 3518)

ödürse bayat bir tilemiş kılın

aṅgar dünya birmez arıtur *yolın* (K. B. 3524)

özünḡ iki künlük avıṅgu üçün

körürde küyürme özünḡni küçün (K. B. 3532)

ağırmaz *kişisin* kuluḡ ya begig

ödürmez talusın yavuz ma yigig (K. B. 3534)

ağırmaz kişisin kuluḡ ya begig

ödürmez *talusın* yavuz ma yigig (K. B. 3534)

birig beglenür kör taķı *bir begin*

okıyu turur tegme künde *öṅin* (K. B. 3535)

sini kim yise yir sen aķır etin

öçünḡni alır sen kıara yir kıatın (K. B. 3554)

sini kim yise yir sen aķır *etin*

öçünḡni alır sen kıara yir kıatın (K. B. 3554)

yoriḡlı kişı yolda itmez *evin*

köçüḡli kişı evde kıoğmaz neṅin (K. B. 3560)

yoriḡlı kişı yolda itmez evin

köçüḡli kişı evde kıoğmaz *neṅin* (K. B. 3560)

tuzakçı körünmez *meñgin* körkitür

bezenmiş kelin teg köñgöl yilkitür (K. B. 3567)

bulak semrise kör munar hem azar

iñsin çalar yirke andın tezer (K. B. 3600)

tiriglik barır künde sindin kaçır

yavuz bu ölüm kör *uluñgu* bıçar (K. B. 3620)

körürde küyürme *özüñni* küçün

özünğ otka atma bu dünya üçün (K. B. 3624)

munuķı bu yanğlığ turur bu ajun

münin barça aydım sen uķıl özün (K. B. 3645)

‘ azabķa katıg kork umın *raķm etin*

tapuğ kıl yetürgil bu kulluķ atın (K. B. 3651)

tapuğķa *özüñni* çığay bil çığay

tapuğķa çığay bil yazuqlarķa bay (K. B. 3677)

munu *bilmişimni* ayu birdim uş

sözüm işke tutğıl yarın kelge tuş (K. B. 3679)

seninğdin kılur men munu ‘*użrümü*

koğu bir mini ay kişi ködrümi (K. B. 3693)

tilekke barur erse yalñguḡ yorıp

bulur ol *tilekin* bu qalmaz arıp (K. B. 3703)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözüm

eşitğil eşitti *sözünñni* özüm (K. B. 3707)

tilemiş tileki bolur bol tise

yorıtur *qazusın* ne erse kese (K. B. 3729)

ilig yarlıqamış bitig birle söz

oqıdım *bitigin* yaruḡ boldı köz (K. B. 3732)

keçer kün içinde kerekiñ alın

köçütçi kelirke *itigin* qılın (K. B. 3788)

tiriglik bolurça *yigümni* bulur men

kerek bolsa birgey mañğa bir ıdim tap (K. B. 3801)

miñ eḡğüḡ aḡaḡını tutqınça sen

yaḡaññni bir ök yolu tutğıl esen (K. B. 3806)

tüketti *sözün* türdi badı bitig

sunup birdi aldı qadaşı tetig (K. B. 3811)

atın mindi ögdülmiş evre yanıp

eviñge kelip tüşti yattı tınıp (K. B. 3835)

yaşıq yirke yandı **yüzin** kızledi

kalık menġzi kiş teg bolup örledi (K. B. 3836)

ötündi iligke eşitmiş sözün

ne yanġlıġ yoritmış **sözün** tüp tözin (K. B. 3849)

sizinmedim erdi kör oġgurmışığ

oġp kelmegüsin er erdi bışıġ (K. B. 3882)

negü ħolsa ħolmış **tilekin** bulur

negüg bol tise ol tilemiş bolur (K. B. 3901)

saġga ıdtım erdi **ħadaşıġnı** men

tilekim ol erdi maġga kelse sen (K. B. 3909)

oġıdım bitigiġ uġuldı bu söz

sözümni eşitgil ħaçurmaġıl öz (K. B. 3912)

bayat kızledi kör **sevügrek ħulın**

bu ħullar ara ħalġ tanumaz tilin (K. B. 3920)

ħalal dünya kazġan **özünġni** yitür

toġur aç yalıġnı ħem oprak bütür (K. B. 3923)

yüzin kızledi yirke rumi kıztı

ajun ħırtıştı boldı zeġgi yüzi (K. B. 3948)

usı uçtı kıoptı adakın örü

kıara tün kötürmiş **etekin** örü (K. B. 3952)

yaşık kıoptı yirdin kötürdi **başın**

yaruķ yüz küler teğ yirişti tişin (K. B. 3953)

atın tuttı terkin bir oğlan bile

turup kııķtı evdin sevünçün küle (K. B. 3955)

barıp tegdi erse kıadařķa yaķın

yıraķ tüşti attın küdezdi **haķın** (K. B. 3956)

tapuğçı köz aķsa **begini** körür

negü aysa begler anı oķ kıılur (K. B. 3966)

iligke **bitigin** tegürdüm sözünę

tilin me negü aydı erse özünę (K. B. 3967)

neçe minę tapuğçı tapındı yılın

ķıķar can öğinde yitürdi **yolın** (K. B. 3987)

negü tir eřitęil tapuğ bilgüçi

sınap bilmişin aydı azraķ üçi (K. B. 3999)

ķiķig kıur bu yirke tege türķise

negüke **yararın** seçer beg basa (K. B. 4044)

kılınç it yorık tüz **özünġni** küdez

köngül til köni tut kısurġıl sözünġ (K. B. 4052)

kerek emdi begler **tapuġcı kılın**

biligi tenġinçe beğütse ulın (K. B. 4079)

ay begler aġırlap beğük bolmış er

basınma **beġinġni** beğük tut aġır (K. B. 4085)

öçeşme bu begler bile sen bolup

sözün sözlemegil meġer keğ körüp (K. B. 4086)

katıġlanġu begke tapuġ yazmasa

tapuġcı yolında **onġın** azmaza (K. B. 4093)

neçe me yakın tutsa begler sini

özünġni unıtma yorıġıl köni (K. B. 4094)

kalı basnu tegse buşar baş keser

tamurın teşer kör sorup kan içer (K. B. 4099)

telim sözni eştip eşitmez itin

közün körmişinġni yitürgil katın (K. B. 4102)

közünġni küdezgil özünġni tutun

özin tutġuçı er ajunda küsüş (K. B. 4105)

közün̄gni küdezgil **özün̄gni** tutun

özin tutğuçı er ajunda küsüş (K. B. 4105)

yon̄gama kişig sen uşak sözleme

köni sözlegil söz **barın** kizleme (K. B. 4108)

özün̄gni arıĝ tut kamuĝdın sınıĝar

arıĝ ol bu begler arıĝ nen̄g sever (K. B. 4109)

bu üç nen̄g turur er küdezmeşe öz

başın alsıkar terk eşit uş bu söz (K. B. 4119)

ikinç yazmasa ilke tursa köni

özin keğ küdezse bu bulĝak küni (K. B. 4121)

kaçan söz sorar erse begler saın̄ga

uzatma **sözün̄gni** ay ersig ton̄ga (K. B. 4126)

teĝir erse ħıl ya saın̄ga on otaĝ

elig tarĝu **malın** kılıç tutĝu yaĝ (K. B. 4139)

kalı kök ayukluk tegir erse kör

özin keğ küdezgü kutı badı ħur (K. B. 4142)

özün̄g bolsa ħacıb orunç almaĝu

çıĝay tul yetimler **sözın** tin̄glaĝu (K. B. 4144)

negü teg yorıķın bilinġü adaş

tiriglik olardıñ turur ay ķadaş (K. B. 4162)

tiriglik olarnıñ bile ol ķadaş

ķayusın ķadaş tut *ķayusın* adaş (K. B. 4167)

uluġla olarnı aġırla *sözın*

sini eġġü tutġay yarutġay yüzın (K. B. 4176)

uluġla olarnı aġırla sözın

sini eġġü tutġay yarutġay *yüzın* (K. B. 4176)

basıtma ķatıġlan kiçigke özünġ

tilin oynamaġıl tıġa tut sözünġ (K. B. 4184)

tapuġ kılsa bir nenġ yazuķ kılsa ur

yava ıġma boşlaġ *işın* aytu tur (K. B. 4185)

uçar kuş işın bildi tuttı üġür

kişi sen ķatılġu kişinġni öġür (K. B. 4200)

uçar kuş *işın* bildi tuttı üġür

kişi sen *ķatılġu kişinġni* öġür (K. B. 4200)

ķalı tenġrilik iş tutunsa özünġ

yükin yüġ aġıġ kılma tügme yüzünġ (K. B. 4204)

sever sevmesin sen bileyin tise

sevügrek neñgin kol uqulğay basa (K. B. 4210)

kalı bulmasa ol evürgey yüzün

toğup körmedük teg yıratğay *özün* (K. B. 4216)

tuz etmek yitürgil kişike küle

yüzüñgni yaruk tut süçig söz bile (K. B. 4222)

katıqlan *yağıñgni* yakın kıl yaraş

selamet tirilgil esen bolğa baş (K. B. 4230)

bu iş tuş yükin yüd sıma *köñgli*

sözümni unıtma küdeşgil munı (K. B. 4264)

bu iş tuş yükin yüd sıma köñgli

sözümni unıtma küdeşgil munı (K. B. 4264)

özünñni negü teg küdeşse özünğ

işinñni anı teg küdeş kes sözünğ (K. B. 4268)

özünğde uluğka *tilin* özneme

cevab kılgu yirde irig sözleme (K. B. 4303)

sözüg barça söz tip çıkarma tilin

öyü saknu sözle *kerekin* bilin (K. B. 4334)

oları atığ se  ağırla s zın

biliglerin  gren  k ş ya azın (K. B. 4342)

buları yime eğ  tutęıl yakın

kereklig kişi bu k dezgil **aan** (K. B. 4360)

iřinę kılsalar terk **terin** tegr  bir

yit rgil i  rgil aşın kinęr  bir (K. B. 4462)

iřinę kılsalar terk terin tegr  bir

yit rgil i  rgil **aşın** kinęr  bir (K. B. 4462)

 z nę  lg  aır bu atinę alır

atinę eğ  bolsa tiriglik tatır (K. B. 4466)

alı  vlik almak tilese  z nę

talusin tile ke  yiti ıl k z nę (K. B. 4475)

ay k r kl g koluğlı muni olmağıl

ızıl me nęzinęi sen sarığ ılmağıl (K. B. 4485)

k z nęni k dezgil k nę l olmağay

k nę l olmasa  z bulun bolmağay (K. B. 4516)

 z nęni unitma yangılma yorık

kelir uta yapma se amet yoluğ (K. B. 4535)

e almak tilese ayıt **konşısın**

yir almak tilese ayıtıl suvın (K. B. 4548)

e almak tilese ayıt konşısın

yir almak tilese ayıtıl **su vın** (K. B. 4548)

ölümüg unıtma oğulğay özünġ

iđinġni unıtma açılğay közünġ (K. B. 4551)

bu et özke birme **tilek arzusın**

tilek bulsa yiyür idisi başın (K. B. 4563)

munġar edġü kılsa bu isiz kıılır

isiz kılsa **boynın** eger erksizin (K. B. 4564)

kamuġ bir toğum yim aş içġü üçün

özünġni uçuz kıılmaıl sen küçün (K. B. 4587)

isig artsa terkin soġık iç öze

soġık artar erse **isigin** tüze (K. B. 4622)

bu yanġlıġ küdeşgil **taduġnu** köni

esen bolġa inçin tiriglik küni (K. B. 4630)

adaşıġ kadaşıġ yırak ya yakın

tözüg aşka ünde küdeşgil **haķın** (K. B. 4649)

munıngda narukı **negü birgüñgi**

mañga sen ayıtma ayıtgıl öñgi (K. B. 4657)

taķı bir kişi körse aşķa barır

aşın yır anı yandru aşķa okır (K. B. 4666)

boğuzdın kirür ig kişike aşın

kişig ig ķarıtur tükemez **yaşın** (K. B. 4674)

begin ķulda açra bilümez özüm

çığayığ bayında seĉümez közüm (K. B. 4724)

ajunda **tilekin** bulundı özüm

ħarıřlık özindin kiterdi közüm (K. B. 4731)

tapuğķa inanma ay tapğı telim

tapuğ ķılğa aħır **başıññu** ķalım (K. B. 4755)

iğimni tiler men özüm usı yok

nışanın bulur men körüglisi yok (K. B. 4781)

iğimni tiler men özüm usı yok

nışanın bulur men körüglisi yok (K. B. 4781)

bu mundağ iğimni ķalı sevmeyin

tilep bulğūķa öz ķalı ivmeyin (K. B. 4788)

köñgüldin ķıķarğū **ķamuğ dñnyasın**

aṅgar ötrü kirse bayat sevgi çın (K. B. 4808)

ulaştın uluşka köçügli kisi

köçin öngdün ıdsa iter uz işi (K. B. 4814)

kerek ıd **köçüṅni** kerek ıdmağıl

özünṅ köçgü ahır usal bolmağıl (K. B. 4816)

tiriglik bulup er yava kılsa öd

özin otka attı uş ol yılkı ud (K. B. 4821)

meninṅ kaḍgumı sen yime ay kadaş

sen **öz kaḍṅuṅni** yi töküp közde yaş (K. B. 4823)

az eḍgüke yalṅguḵ unıtur **özin**

yaşıl kökte üstün yoritır sözin (K. B. 4844)

az eḍgüke yalṅguḵ unıtur özin

yaşıl kökte üstün yoritır **sözin** (K. B. 4844)

sözümni tutuṅlar qalı tutmasa

yarın kelge barça bu kün bütmeşe (K. B. 4867)

eşittim **sözüṅni** ögün tıṅladım

sözüm kestim emdi sözünṅ teṅgledim (K. B. 4875)

atın mindi evre eviṅge kelip

tüşüp kirdi turdı bir ança tınıp (K. B. 4882)

yidi içti ança saķındı özün

eşitmiş sözini bışurdı uzun (K. B. 4883)

turup kıoptı yundı kör ögdülmişe

namazın yetürdi okıp bilmişe (K. B. 4894)

saᅇga kim yoᅇgasa eşitgil sözün

çının yalᅇanın keᅇ ayıt *tüp tözin* (K.B. 5873)

sözünᅇni tilin ay sözüni eşit

taķı bir bitig ay tetig ne kerek (K. B. 4949)

sözünᅇni tilin ay *sözüni* eşit

taķı bir bitig ay tetig ne kerek (K. B. 4949)

berü kelmese men barayın naru

yüzün köreyin yanayın berü (K. B. 4954)

yaşıķ türtti yüzke sarıᅇ za‘ faran

özin kıldı mina öᅇgi teg cıhan (K. B. 4960)

toᅇa keldi örlep çıkardı *yüzün*

yaruk kıldı dünya kıolın hem özin (K. B. 4968)

atın tuttı mindi bir oᅇlan bile

ķadaşı tapa bardı sevnü küle (K. B. 4970)

nelük emgetürsen *özünġni* küçün

negüke karışınġ maŋa bu öçün (K. B. 4974)

eşitti ilig söz tükel tıŋladı

sözünġni eşitti öküş tengledi (K. B. 4979)

kişi körse kündüz mini soŋdaġa

özin otķa atġa mini sözlege (K. B. 5004)

atın mindi keldi iligke turup

tüşüp kirdi ilig tapa yol ķolup (K. B. 5014)

tegürdi iligke *uķulmuş sözün*

sevindi ilig yazdı ķaşın közin (K. B. 5015)

bu erdi mening bu igimke emi

sevindürdi emdi *mening köŋlümi* (K. B. 5021)

ķadaşınġni alġıl maŋa kel turup

ziyaret ķılayın yüzini körüp (K. B. 5023)

muŋar menġzetür emdi bilge *sözün*

negü tir eşitgil bu tüpi tözin (K. B. 5024)

kişi köŋgli tutķı tiler arzunu

avıtur tilek bulġuķa *özini* (K. B. 5025)

yaşık yirke indi **yüzin** kizledi

kararip tuman tozdi dünya tudı (K. B. 5028)

ajun **tul tonın** keçti kaçın tügüp

kalık yek yüzi teg kararadı oᅇgup (K. B. 5029)

köᅇgöl arzulasa yıraᅇ yir yaᅇuᅇ

bolur terk **tilekin** bulur ol anuᅇ (K. B. 5044)

yanut birdi oᅇgürmiş aydı ay beg

taşımını körür sen kişi öggü teg (K. B. 5104)

taşın körmegil sen ay ilig kişig

kişiniᅇ için kör yaşutluᅇ işig (K. B. 5109)

saᅇga tegdi emdi bu ordu orun

köçüᅇni özünᅇde oza ıᅇ burun (K. B. 5178)

negü tir eşit emdi köᅇgli oᅇuᅇ

iᅇiᅇni beze tutma taş sır boᅇuᅇ (K. B. 5112)

özünᅇ otᅇa atma kişiler üᅇün

özüᅇni küyürme körürde küᅇün (K. B. 5168)

ne yaᅇᅇliᅇ bu ᅇevlet turumaz kaçır

tirilmiş neᅇiᅇni tüle ol saçır (K. B. 5188)

sini teg et özlüg bayat kulların

saŋga kıldı muŋluğ körür sen **barın** (K. B. 5193)

köŋül til köni tut kör erdem uluğ

özünġni unitma yaŋılma yoluğ (K. B. 5210)

hazınem öküş tip küvenme **neġin**

haşem sü telim tip kötürme egin (K. B. 5214)

işe işleme iş meğer din işi

işek işte **asġın** bulumaz kişi (K. B. 5217)

akı bol buğunka üle neng yitür

saran bolsa begler **atın** artatur (K. B. 5220)

süçig sözle barça kişike tilin

açuk tut **yüzünġni** yaruğ tut alın (K. B. 5222)

bağa kör **keçürmiş künüġni** bu kün

tükel boldı tüş teg saķıŋıl öġün (K. B. 5146)

uķuşluğ kim erse anı tut yaķın

biliglig sözün tut küdeşgil **haķın** (K. B. 5229)

seninġdin ayıtġay yarın bir bay

cəvabın anutġıl özünġke bərat (K. B. 5246)

isizler isizliklerin ismese

sen isme **kanın** berge tutğıl basa (K. B. 5280)

oyunğa avınma **özünğni** küdez

erejke sevinme kününğ kaldı az (K. B. 5284)

katığlan **özünğni** tamudın yırat

ķamuğ edğülük ķıl küdezgey bayat (K. B. 5306)

ıdı yakşı aymış biliglig tüzün

bitimiş **bu ķalğı işinğni** sözün (K. B. 5308)

ay ilig bu nefsinğ yağıla katığ

tilekini birme yitürme tatığ (K. B. 5318)

bu beglik bile sen kötürme egin

kögüz kerme artuķ **özünğni** saķın (K. B. 5326)

bizinğ kopğumızın küder bu ķutu

küder **kelğümüzni** olar ay botu (K. B. 5342)

bu kün bizke tegdi bu tirki yimi

neçe birge erki **yigü keğğümi** (K. B. 5343)

özünğni unıtma ay ilig saķın

ķalı öz unıtısa tüpünğke baķın (K. B. 5409)

ölümüg ünıtma gürüng yurtung ol

özüngni ünıtma savı yurtung ol (K. B. 5412)

tükel ming yaşasa *tilekin* tamam

tükel ök bulumaz kerekin tamam (K. B. 5431)

tükel ming yaşasa tilekin tamam

tükel ök bulumaz *kerekin* tamam (K. B. 5431)

tilekin tilegli *tükelin* tiler

tilekin tüketse tüker çın tamam (K. B. 5432)

elig tarttı aştın yimedi adın

şükür kıldı rabқа atadı *atın* (K. B. 5442)

evürdi *kağasın* kör odğurmışa

esenleştı yandı kör ögdülmişe (K. B. 5447)

yaşıq koptı *kögsin* kötürdi örü

ajun toldı kafur saçar teg tolu (K. B. 5450)

tonın keçti altandı evdin köre

yana qarşıқа bardı andın köre (K. B. 5453)

havañnı ukuš birle basgıl utup

bu nefsing bilig birle yençgil tutup (K. B. 5472)

negü tir eşitgil yağıcı kür er

kümüş birse altun **yağısın** urar (K. B. 5480)

evin barkın örte sığıl burhanın

anınġ ornı meşcid cema‘at kılın (K. B. 5486)

evin **barkın** örte sığıl burhanın

anınġ ornı meşcid cema‘at kılın (K. B. 5486)

evin barkın örte sığıl **burhanın**

anınġ ornı meşcid cema‘at kılın (K. B. 5486)

bayat birge ötrü **sevinçin** sanġa

seninġ bolġa iki ajun ay tonga (K. B. 5492)

taķı bir kutusı tiler nenġ tavar

yuluġ kılsu **canın** tavar bir anġar (K. B. 5517)

yüdürmegü baylar **yükin** ortuķa

bu ortu buzulġa tükel artaġa (K. B. 5564)

birisi ilinġde arıġ tut kümüş

‘**yarın** küdeşgil ay bilgi öküş (K. B. 5575)

tusulur tenġinçe aġırla açın

bayutġıl **nenġin** sen beğütgil küçin (K. B. 5593)

ilig anda naru kör inçlik qodup

ilin itti tüzdi köp emgek yüdüp (K. B. 5624)

öziñge baqa kördi qılqın işin

tiriglik yigitlik ya va qalmışın (K. B. 5630)

kiçe yattı erte turup yundı kör

atın mindi ilig tapa bardı kör (K. B. 5661)

qalığı tügdi *qasın* tünertti *yüzin*

tutup badı barça kişiler közin (K. B. 5670)

yarudı basa yıldırıq adğır bile

tizildi erentir *özın* belgüle (K. B. 5676)

yana turdı yundı namazın qılıp

atın mindi tağqa yüz urdı yilip (K. B. 5681)

tüşükrek körür men sening könglüñgi

sarığraq körür men *qızıl meñgiñgi* (K. B. 5686)

ölümde oza yan *özünğni* yığa

ölüm tutsa öknüp asıg qılmağa (K. B. 5714)

ölüm tutmaz erken oduğ bol saqın

ölüm tutsa *asğı* bulumaz baqın (K. B. 5718)

yanut birdi oğgurmış aydı adaş

eşitgil **sözümni** ay köngli tudaş (K. B. 5721)

niyet eçgü ılğana eçgü bolur

nee ılmasa ol **muayanın** bulur (K. B. 5733)

kiming sen aşın yise sen ıl **işin**

bağırsaklık artur alal yi aşın (K. B. 5796)

tuz etmek aını küdezip eren

yitürmiş kişike yuluğlar **başın** (K. B. 5797)

oğı ıdtı kesme yaruk yüz tuda

alılık tul tonı keçti **bilin** badı (K.B. 5824)

oğundi baa kördi kötrüp başın

alılık ız küler teg yirişti **tişin** (K.B. 5827)

atın mindi bardı yana arşıa

tüşüp kirdi ilig taparu oa (K.B. 5830)

saŋga ıldım emdi **özümni** yuluğ

sen inin tirilgil ay ili uluğ (K.B. 5857)

saŋga kim yonđasa eşitgil **sözün**

ının yalđanın keğ ayıt tüp tözin (K.B. 5873)

sözüg barça tıngla **kerekini** al

kereksiz sözüg sen yana evre sal (K.B. 5876)

ķayu beg bu yol ķoķsa tutsa öngin

buzar **beglikin** ol alumaz **oñgin** (K.B. 5909)

sözüg kesti ilig **tilin** tındı oturup

ķıķtı ögdülmiş akru amul (K.B. 5938)

atın mindi keldi eviñge yana

tüşüp kirdi evke suçuldı tona (K.B. 5939)

yana ķıķtı oğlan ayıttı **sözün**

ķayun kelmişin hem tilekin özin (K.B. 5957)

bu er aydı odğurmuş ıdı mini

sözüm bar **ķadaşın** köreyin ķanı (K.B. 5958)

uķup kirdi aydı **negü aymışın**

ķadaşı anıñgdın yumuş ıdımışın (K.B. 5959)

atın mindi bardı ķadaşı tapa

tegip kirdi tuştı elig yüz öpe (K.B. 5973)

ķadaşını kördi uzatu yatur

ķögesin töşenmiş **yinğın** yastanur (K.B. 5974)

yavuz kıılma könglünğ *tiliñni* yığa

yazukқа кёfareт bolur ig toğa (K.B. 5979)

biligsizke ayma *tüşüñni* aça

bilirke ayıt түş ayıtma kiçe (K.B. 5995)

bu sevdä küçenmiş bolur ay қадаş

ot içgü *meñgesin* arıtgu adaş (K.B. 6012)

negü ol *tüşüñni* mañga ay aça

anı men yöreyin kör açra seçe (K.B. 6031)

şatununğ başınğa tegi yokladım

yaşımni tükettim tiriglik yidim (K.B. 6053)

usayuk bu yalñguқ bilir *ölgüsin*

özindin kitermez usallıқ usın (K.B. 6075)

barın tap kılıp men keçürdüm күнüm

erej emgek ertti yarudı түнüm (K.B. 6078)

usanma қatıғlan *yüküñni* yinit

yoluñғ kılda yinçe *özüñni* könit (K.B. 6082)

bu күн yatma emge *işinñni* itin

кечер emgeking sen köçerde unit (K.B. 6083)

ölümüg unıtma itiginġ kılın

özünġni unıtma tıp aşlınġ bilin (K.B. 6091)

tavar neng *barın* kıl özünġke yuluġ

buđunuġ sevindür ay bilgi uluġ (K.B. 6099)

kişi öçrümi kör kişini yular

sevüg can yuluġlap *sevinġin* tiler (K.B. 6100)

özünġni yol ötgen saķın ay ķadař

sevinġ kılma artuķ yazuķ tutma ķař (K.B. 6114)

tilek arzu sürme *havanġni* yıġın

kişig songđamaġıl tilingġ kıl aġın (K.B. 6118)

bezenür kişike *özin* körkitür

könġül birdinġ erse ađaķ berkitür (K.B. 6128)

diniġni aġır tut bu dünıanġ ucuz

aġır kılġa dininġ ay bilgi öġüz (K.B. 6135)

ķayusı yimez aş *özin* sızġurur

ķayu tünle yatmaz ađaķın turur (K.B. 6158)

kereklig tutuzdum saġa barķa söz

unıtma *sözümni* aya könġli tüz (K.B. 6184)

sıgıt birle çıktı kör andın turup

atın mindi keldi yüz evke urup (K.B. 6197)

yaşık yirke indi **yüzin** kizledi

kalık karşı keldi **izin** izledi (K.B. 6211)

töşek koldı yattı usı kelmedi

sakınç kaçgu birle **közün** yummadı (K.B. 6212)

yüzün kizledi yirke rumi kıızı

ajun menġzi boldı bu zengi yüzi (K.B. 6215)

közün kökke tikti baġa turdı kiç

ġara tün tünardi yarumadı hiç (K.B. 6217)

yana ġoptı yundı tarandı arıġ

naımaz kıldı **vırdin** okıdı arıġ (K.B. 6222)

tonın keçti terkin atını tutup

yana ġarşıġa bardı evdin turup (K.B. 6224)

negü yük kötürdüġ köġgülke bu kün

nişanın körür men alında tügün (K.B. 6228)

taġı ġut evürmedi sindin yüzün

yayıġ dünya devlet yaratur **közün** (K.B. 6230)

yanut birdi ögdülmiş açtı **sözin**

қадаşı игі ҳали ne erdükin (K.B. 6236)

өzi barmışın hem neteg körmişin

ayu birdi **öt sa v negü aymışın** (K.B. 6237)

anı kim küdezür **igin** kim körür

ol ig birle yalñguz negü teg yatur (K.B. 6241)

mini evre sürdi **sözüm** tutmadı

sözin қаdra kördüm **küçüm** yetmedi (K.B. 6244)

siziksiz küdezür anı bir bayat

tilekin birür hem bulur edgü at (K.B. 6248)

ölür özke tegmez meger edgü at

bu atın tirig tutsu erklig bayat (K.B. 6268)

busuğda küder bu körünmez eçel

usalın basıkur umunçın' әмел (K.B. 6271)

saқınçın қадаşı үçün қағғurup

sarıғ қıldı **meñgzin** özin sızғurup (K.B. 6276)

yorı bar meniñdin yime ök ayıt

negü ol **igin** kör me **köñglin** avıt (K.B. 6282)

bayat h kmi erdi  adaş n   ze

yorıttı ** azusın** sen  z  ıl  t ze (K.B. 6311)

ayıttı ilig  vre o  urmi  

neteg  lmi in  al neg  bilmi ig (K.B. 6320)

 t ndi iligke **neg  k rmi in**

 l rde va ıyy  itip  o mı ın (K.B. 6321)

ilig me k t rs   umarı **birin**

 uta  ay bu k n  em tusul ay yarın (K.B. 6324)

ke  rdi tiriglik turu  lmedi

anuk yiglilerke **ne  in**  o madı (K.B. 6335)

ol itti **i in** k r  utuldı bu k n

biz n  i  ne erki yazılmaz t   n (K.B. 6337)

sa  n n ke  rdi k r   d lmi e

tapu  a ba a turdı itti i e (K.B. 6345)

 ari lık bile ol tapu  ba ladı

ki e ta  a bardı **i in** i ledi (K.B. 6346)

ma  a k z  ulak sen **i imni  amu **

senin din tiler men a a bir  apu  (K.B. 6349)

yarağısızka yakmaz yıratır **özin**

kereksizni körmez yumıtır **közin** (K.B. 6357)

vefa kimke kıldıñg cefağa anun

cefaçı **cefasın** tegürgey künün (K.B. 6362)

yolın kısımasa kuş **meñgin** edlemez

semiz bolsa ıt tok avın avlamaz (K.B. 6366)

egin bütse boğzın toğursa aşın

kıılır teñgri tapğı iter ol **işin** (K.B. 6371)

özi igdür ök san özi semritür

özi ök **etin** yir özi yavırtur (K.B. 6389)

kerek bilge bolğıl kerek mıñg yaşa

tutup bütrü ajun **erejin** aşı (K.B. 6399)

yir öpti turup çıktı kesti sözün

atın mindi urdı eviñge yüzün (K.B. 6420)

yana kıoptı erte **işin** başladı

ayu birdi kördi özi işledi (K.B. 6422)

biliglig uçuz boldı tutnur **özin**

uķuşluğ ağıñ boldı açmaz **sözün** (K.B. 6452)

esirkep açır men saṅga ay yigitlik

ḡamuḡ körkümi sen yırattıṅ yıratım (K.B. 6528)

kiçiglik keçürdüm yigitlik yitürdüm

künüm çeliledim **özümni** çökittim (K.B. 6534)

bayat tapḡı ḡaldı kişi tapḡı ḡıldım

ajun tegre yügrü **özümni** kürettim (K.B. 6541)

çaḡan teg tikerler çıbun teg sorarlar

köpek teg ürerler **ḡayusın** urayı (K.B. 6601)

bu bilgıṅ bile öz başıṅ tezginür

bilümez **özünḡni** özünḡde yıra (K.B. 6610)

ay bilge kişeldıṅ biligsiz yorır

biligsiz kişelse **kişenin** bura (K.B. 6615)

nelük al boḡdudunḡ **ḡazıl meṅziṅi**

negü birdi dünya saṅga öz öṅi (K.B. 6229)

ḡalın sü idisi ajunçı ḡanı

süsın ḡoḡtı boldı ḡara yir sanı (K.B. 6437)

satıḡçı kötürdi **emanḡlerin**

bu uzlar kötürdi naşıḡatlerin (K.B. 6473)

bu bilgîñg bile öz başıñg tezginür

bilümez *özünğni* özünğde yıra (K.B. 6610)

uķuş huş yititip *sözümni* anğa (A. H. 22)

yyümedi bardı körünğ *halini* (A. H. 274)

ol anda yatıpan birür *sanını* (A. H. 276)

bütün kılķa fîlin öte irtegil (A. H. 321)

yarağlığ aşınğni kişike yitür (A. H. 329)

kişiglerni küstağ kılur bil yaķın (A. H. 348)

sözünğ kizle kidin / *başınğ* kizleme (A. H. 358)

yirer sen *zaman aınğni* halkan kōdup (A. H. 407)

zaman aınğni yirme / *kişisini* yir (A. H. 408)

sañga hēdye kıldım *bu tañgsuķ sözüm* (A. H. 483)

kişi tilni bilse bilür *mā'nisin* (A. H. 503)

bile bilmegendin ular *özini* (A. H. 506)

hālayıķ ara gūzinler özin (A. H. 512)

koydı bulut *yağmırın* (III, 39)

kerip tutar *aķtorın* (III, 39)

kırķa kōdhtı ol *ķarın* (III, 39)

ödhlék **öçin** aldı mu (I, 41)

yawlak ködhez **tılınġnı** edhgü sawıġ tilengil (III, 43)

emdi **udhin** udġarur (I, 46)

eşin yeme kaçurdum (I, 47)

ķorum kibi **idhişin** ķodı yuwar (III, 61)

aġruķ aġır işinġni adhnaġuķa yüdhürme (III, 69)

kizleb tutar **tayımı** (III, 71)

erdi **aşin** taturġan (II, 74)

tavarınġnı saçmadınġ (I, 79)

ķırķan taķı ķoluştı (II, 110)

altı “**Turumtay**”ımı (II, 110)

alpaġutın adhırdı (I, 144)

süşin yana ķadırdı (I, 144)

todhġurmadı **ıtımını** (II, 177)

turġurġalır **atımını** (II, 177)

ķaz takı kordayımı (II, 177)

berdi **elin** arturu (I, 219)

özümni adhırdım (III, 228)

idhimni ögermen (II,243)

kördi közüm **tawraḵan** (III, 256)

anda bolup tenḡrigerü **tapḡın** öter(III, 261)

kimni ḵalı satḡasa **küçin** kewer (III, 288)

uyḡur tatın yufḡa alıp **yumḡın** satar (II, 294)

begim **özin** oḡurladı (I, 301)

tanḡut **süsin** üşikledi (I, 307)

erin /atın belikledi (I, 307)

özin ögnüp urıladı (I, 309)

basmıl **süsin** ḵomıttı II,312)

yalnḡuḡ **küçin** kewretür (II,335)

bilig eri **yaḡısın** nelik sewer (III, 385)

yumurlayu erkenin **sütün** saḡar (I, 389)

başın yandru yanḡıladı (III, 406)

urmuş ajun **pusuḡın** ḵılmış anı balıḡ (I, 407)

bilge erig edhgü tutup sözün işit (I, 428)

kesmelerin ketsimiz (I,434)

erdi **aşın** taturḡan (I, 516)

Tamlayanı düşmüş iyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

akı şurçin kim köreyin tise

kelip körsü hağan yüzini usa (K. B. 104)

biliglig çıkarmasa ***bilgin*** tilin

yarutmaz anıñg bilgi yatsa yılın (K. B. 214)

kayusin tilese ödürgil birin

isiz edgü bolsa ökünme yarın (K. B. 244)

tiriglik kerek bir tuçı igsizin

tapınsa kıyıksız yarutsa ***yüzin*** (K. B. 482)

yir öpti kör ay toldı aydı ilig

yarutsa ***közin*** birdi devlet elig (K. B. 598)

kayu erse begler tapuğçı kılın

tapındurğu ötrü açınsa ***yolın*** (K. B. 635)

teñgi birle tutsa ***tirilmiş neñgin***

yorık tüzse ***kalı kalınçı yañgin*** (K. B. 705)

yavalık bile borķa baş soķmasa

yavallıķķa boşlağ ***neñgin*** saçmasa (K. B. 708)

ilig aydı uktum sözünġ belgülep

açayın *sözümni* sanġa ülgülep (K. B. 792)

begin keğ sevindürse tapnur ġulı

açıldı bu ġulġa aġırılık yolu (K.B. 845)

yana aydı ay toldı uktum bu söz

taġı *bir tilekimni* aytur bu öz (K.B. 859)

könġülin çıkarsa ayada urup

yorısa uyağmasa yalnġuġ körüp (K.B. 864)

bu ay toldı aydı eşit ay oġul

sözümni unıtma maġa tut könġül (K.B. 1167)

bu kün öknüp asġı negü ay ata

başın yirke çalsa ulıp mınġ ġata (K.B. 1207)

kısa tutsa *oġlın* kör eđġü bolur

atası anası yarunġu bolur (K.B. 1219)

kiçigde ata ığsa *oġlın* yaıa

oġuldın yazuġ yoġ atadın çefa (K.B. 1224)

kısa tutsa *oġlın* ata öġretü

uluġ bolsa seıvnür oġul ġız yetü (K.B. 1226)

negü teg kerek beg munı başlasa

çavı barsa atı **işin** işlese (K.B. 1924)

ilin itse bassa tüz öngdi urup

isinse er at köngli edgü bulup (K. B. 2179)

süsin başlasa hem **işin** işlese

işin başka iltse hata tuşmasa (K. B. 2267)

süsin başlasa hem işin işlese

işin başka iltse hata tuşmasa (K. B. 2267)

özinge bir at ton tolum koçsa tap

çavıksa ajunda **atın** yaçsa tap (K. B. 2277)

süsin itse yapsa ma yortuğ tüzüp

kiğin kalmasa er ya öngdün ozup (K. B. 2344)

serimlig kerek hem tuta bilse öz

közin keç küdezse tilin tıdşa söz (K. B. 2480)

serimlig kerek hem tuta bilse öz

közin keç küdezse **tilin** tıdşa söz (K. B. 2480)

üçünçi körürde küdezse özin

tilinde çıkarmasa **tegme sözün** (K. B. 2505)

biri tilde *yalğın* çıkarsa *sözün*

biri egrilik ol sikirtse *özin* (K. B. 2508)

biri söz eşitse katıg tutsa berk

biri körse teñsiz *közün* yumsa terk (K. B. 2511)

öziñge bir at ton tolum kılsa tap

ağınun ülese bir az kodsı tap (K. B. 2561)

munğadıglı barmu elig tarlıkın

munğınğa yarasa ötese *hıkın* (K. B. 2565)

sü başçı tüze tursa yortuğ kırın

iriglerni yıgsa yetürse *sonğın* (K. B. 2586)

neçe me bu begler *sözün* kizlese

bu iki kişike kerek sözlese (K. B. 2678)

sözün kıysa begler umınç kötrülür

umınç kitti erse neñging kötrulur (K. B. 2812)

boğuzdın bolur barça begke hañar

işin kılsa aşçı anı kim yeter (K. B. 2832)

ukuš işke tutsa küdezse özin

bilig işke tutsa tıdusa *közün* (K. B. 2870)

uķuş işke tutsa küdezse **özin**

bilig işke tutsa tıdusa közin (K. B. 2870)

öz igdiş kerek keğ sinamış yılın

köngül basmış erse **könitmiş yolın** (K. B. 2884)

yanut birdi oğğurmuş aydı sözünġ

eşittim **sözümni** eşitgil özünġ (K. B. 3318)

tilek birle mańgsa yıraķ yir yakın

kaçan körse **yüzin** bulur can ilek (K. B. 3325)

kişike tusulġu kerek bu tirig

tirig tutsa **atın** kopursa erig (K. B. 3369)

yağar erdemin barça ħalkķa ayur

münün körse kızler til açmaz tuyur (K. B. 3412)

erende eri ol ķamuġ neńġke erk

bulup ķılġu yirde **özin** tutsa berk (K. B. 3449)

taķı erde yigrek eren ol turur

minġ arzu bulup **bu özin** tıdsa terk (K. B. 3450)

yanut birdi oğğurmuş aydı özüm

sözünġni eşitti eşitgil sözüm (K. B. 3512)

ödürse bayat **bir tilemiş kılın**

aṅgar dünya birmez arıtur **yolın** (K. B. 3524)

közi suḡ serimsiz usayuḡ özünḡ

meṅgin tattınḡ erse aḡaḡ berkitür (K. B. 3568)

uḡuşsuz kişiler ol ol ay ḡadaş

hava arzularḡa **özın** ḡılsa baş (K. B. 3644)

yalavaḡa mün yok **sözın** ḡıymasa

tutuzmış sözüg çın tükel sözlese (K. B. 3816)

yalavaḡ tidüküm bu ilçi turur

bu ilçi **sözın** aysa ölmez ḡalır (K. B. 3819)

yalavaḡ **tutuzmış sözın** sözlese

aḡıḡ bir tilin öḡ söz aydım kese (K. B. 3820)

ayıttı ilig aşnu oḡgurmışıḡ

ayur sözle keltür **sözünḡni bışıḡ** (K. B. 3842)

aḡılıḡ ol ermez ülese **neṅgin**

aḡı ol yuluḡ ḡılsa **canın teṅin** (K. B. 3932)

yavuz ermez emdi bu dünya ḡutın

bulup tirlü bilse ḡopursa **atın** (K. B. 3975)

bağırşak ol ermez **özün** beklese

bağırşak ol ol kör kişig eğlese (K. B. 3933)

seninġde uluġrak **sözün** sözlese

sözüg barça ƣođġu anı tıġlasa (K. B. 4116)

sıġırçuknı kördüm uçar ƣaƣ ara

tenġin baƣtım erse ikigü ƣara (K. B. 4198)

se ver se vmezün sen bileyin tise

sevügrek nenġin ƣol uƣulġay basa (K. B. 4210)

ƣaşın tügmese ol bu iki yirig

bu can birle tüz tutġu uş bu erig (K. B. 4211)

ƣalı **umdusın** bulsa ol umduƣı

ataġay sini ol ini ya içi (K. B. 4215)

özünġni negü teg küdezse özünġ

işinġni anı teg küdez kes sözünġ (K. B. 4268)

için irtemegil ya ƣılƣın tözin

meġer tilde tenġsiz yorıtısa **sözün** (K. B. 4340)

tirig bolsa yalnġuk yime igler ök

igin emçi körse otun emler ök (K. B. 4358)

bilig birle yalnıguk **ışin** başlasa

tilek boldı sakın negü işlese (K. B. 4388)

ajunda **atıngı** yağayın tise

ümeg eçgü tutgıl ıatıgılan usa (K. B. 4435)

tükel bilse bolmaz **kılıklarını**

yime alsa bolmaz **alıklarını** (K. B. 4757)

yaşıq yirke yansa **yüzin** kizlese

kömür kırtışı dünya yüzke basa (K. B. 5012)

kalı bulsa **arzu tilekin tükel**

köngül kötrür anda keser sözini (K. B. 5026)

isizler **isizliklerin** ismese

sen isme kınnın berge tutgıl basa (K. B. 5280)

tilekin tilegli tükelin tiler

tilekin tüketse tüker çın tamam (K. B. 5432)

biri **yarlıgıngı** ağır tutsalar

negü erse terkin anı kılsalar (K. B. 5580)

buğun bulsa ötrü begi eğgüsin

begi bulsa inçlik yorıtısa **küşin** (K. B. 5585)

satıgıcı küdezsü **emanetlerin**

kılu tursu uzlar **naşihatların** (K. B. 5589)

bu törtinç titimlig kerek bolsa alp

yağı **boynun** egse **işin** kılsa yarp (K.B. 5905)

oyun sakışı ol bu dünya işi

açakın tilese birür bu başı (K.B. 5927)

közin yumdı erse uğımak tilep

usı uçtı bardı közindin yırap (K.B. 5970)

yana **pişesin** körse tüşte kör er

anğar ma yörüg yok ay kılkı kür er (K.B. 6018)

sen algıl bu røkve kadaşınğ özin

munıñ birle üşgür tilese **yüzin** (K.B. 6326)

hava arzularğa bolur erse erk

buşup övke kelse **özin** tutsa berk (K.B. 6354)

açurğu bularığ **yolın** tutsa keğ

anın yolğa kirse boyun egse keğ (K.B. 6365)

yolın kısmasa kuş **menğin** edlemez

semiz bolsa it tok **añın** avlamaz (K.B. 6366)

kuşuṅ avlamasa bir ördek yas ol

itiṅ koḏsa *aṽn* yası bir as ol (K.B. 6368)

egin bütse *boğın* toḏursa aşın

ķılur teṅgri tapğı iter ol işin (K.B. 6371)

özünḡ kullukı ķıl bayat birge küç

ķayusin tilese tile ķılma üç (K.B. 6500)

3.2.2.1.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Tamlayanı düşmüş iyelik gruplarının fiil grupları dediğimiz sıfat-fiil, zarf-fiil gruplarında, bu grubun belirtili nesnesi olarak kullanıldığı görülür:

3.2.2.1.3.1.1.Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

könilik bütünlük kerek işçike

anın bütse begler *işin birgüke* (K. B. 2211)

bor içmez kerek hem *özin tutğuç*

özin tutğuç er ķutuğ tapğuç (K. B. 2764)

bağırsak kerek keḏ *begini se ver* /

uvutluğ kerek keḏ *özini yığar* (K. B. 2867)

bu üçte birisin ķalığ kişi

neçe me beḏük erse keslür başı (K. B. 4123)

3.2.2.1.3.1.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

ölürin bilip kılmış özke itig

bitip koğmış *atın* tirigke bitig (K. B. 258)

bu yaŋlıg beg erdi bu bilgi öze

tirildi yorıdı *kalınçın tüze* (K. B. 410)

bu ma‘ni üçün atım ay toldı tip

atadı biliglig *sözın yınçke yip* (K. B. 748)

bu yaŋlıg körüp bu özüm eymenip

ötüg ötnümez men *tilimni yazıp* (K. B. 791)

sözın kesti ança sakındı turup

aķıttı közün yaş kör *oğlın körüp* (K.B. 1157)

tüketti bitig türdi badı tutup

alıp oğlınğa birdi *elgin sunup* (K.B. 1496)

yana aldı oğlın konınğa kuça

öpüp yığladı bürnü *yaşın saça* (K.B. 1500)

sıgıt koğtı ay toldı *yetrüp ögin*

ķumarı üledi kişike nenġin (K.B. 1517)

keķürdi yıl ay kün bu arzu öze

ilin itti *eçgü törüsin tüze* (K.B. 1888)

ayu bir maŋga sen kayusı yarar

çerigin söküp ol yağısın tarar (K. B. 2268)

yağı sançmış ersig eren bulnuķup

yana evre sançtı *yağısın utup* (K. B. 2389)

öçi bolmağınça özi kirmese

ayıtmazda aşnu ötüg birmese (K. B. 2520)

ķalı yol öçi bolsa başlap kirip

körünse *ķilin barça yumğı tirip* (K. B. 2537)

bu barça begiŋge bağırsaklık ol

sevinçin tilep bu tapuğsaklık ol (K. B. 2568)

bağırsak kerek er ne *bağrı süçip*

törü birse eçgü isizke açıp (K. B. 3246)

eğerlerdi terkin *atını tutup*

ķadaşı tapa bardı evdin turup (K. B. 3289)

ķapuğ açtı çıktı *ķadaşın körüp*

ķuçuştı esenleştı yüz kóz öpüp (K. B. 3292)

elig aldı evke kigürdi bata

orun birdi olurdı *elgin tuta* (K. B. 3293)

ıdı ök sevindi *kadaşın körüp*

bayatka şükür kıldı artuk ögüp (K. B. 3294)

yağı ol eriğ yatsa oğurguçı

münün erdemin ilke *bildürgüçi* (K. B. 3413)

yitürse içürse çıgayka ülep

bayatka tapuğ kılsa *köñlin ulap* (K. B. 3445)

negü sözlese men sözümni yirip

cevabın kılmur sen *özümni serip* (K. B. 3452)

tilek birle mañsa kişi arzulap

arpı yolda qalmaz *tilekin ulap* (K. B. 3702)

negü beg bolur *ol tilekin tilep*

anı bulmasa ol tuçı arzulap (K. B. 3867)

tileki ne erse bu yirke kelip

anı men bireyin *itiğin kılıp* (K. B. 3945)

kapug açtı terkin ol utru çıkıp

selam kıldı tuttı kör *elgin alıp* (K. B. 3958)

yana kirdi oğgurmış *elgin tutup*

orun kıldı törde ağırlap öpüp (K. B. 3959)

negüke küçer sen mini berk tutup

iligke tapın tip *sözümni utup* (K. B. 4004)

mini ol ödürdi enġ aşnu tilep

anın öz tiler boldı *könġlin ulap* (K. B. 4790)

yunup kıldı yatġu namazın turup

töşek kıldı yattı *yaraġın körüp* (K. B. 4887)

ikigü sözi tındı bir söz öze

sevinçin turup çıktı *kaşın* yaza (K. B. 5010)

sini küdġe men evde kelgil maġa

yaraġın körüp iş kılayın saġa (K. B. 5013)

kaşaşınġnı alġıl maġa kel turup

ziyaret kılayın *yüzini körüp* (K. B. 5023)

ajun tul tonın keçti *kaşın tüġüp*

kalık yek yüzi teg qarardı onġup (K. B. 5029)

negü tir eşitgil yazukluġ kılu

yazuķın bilip ‘uzrı kıldı tili (K. B. 5123)

hazine, haşem sü idisi bolup

tirildi bir ança **tilekin** bulup (K. B. 5152)

olarķa efa kıldı dñnya titip

saᅇgamu vefa kılgā **ķalkān itip** (K. B. 5160)

turup bardı andın yana taᅇ tapa

ķadaşı uᅇu bardı **elgin öpe** (K. B. 5446)

tiriglik küçi bardı mindin kitip

tayaķ tuttı elgim **bu tirgin atıp** (K. B. 5633)

unitmasunı ol dū   ada mini

bayatķa **uladuķta sŗrın** köni (K. B. 5666)

yana turdı yundı **n mazın ķılıp**

atın mindi taᅇķa yüz urdı yilip (K. B. 5681)

oᅇundı baķa kördi **k tr p başın**

ķalıķ kız küler teg yirişti tişin (K.B. 5827)

kimi erse d vlet es rtse kelip

yaᅇız yirde yarlur **y reki ulıp** (K.B. 6139)

se erin bulup k rse se n  k le

ķalır aᅇrılurda bu ķaᅇᅇu bile (K.B. 6201)

tonın keᅇti terkin **atını tutup**

yana qarşıka bardı evdin turup (K.B. 6224)

tüşüp kirdi qarşıka terkin yorıp

okıdı ilig kirdi *könglin tirip* (K.B. 6225)

sakınçın kadaşı üçün kağgurup

sarığ kıldı menğzin *özin sızgurup* (K.B. 6276)

ayur ay kadaşım maŋga bağ turup

üdiklerim uçsun *yüzüŋni körüp* (K.B. 6300)

turup røkve birle *tayağan alıp*

ilig utru urdı kumaru kılıp (K.B. 6322)

et öz toğsa kansa bolur buğrağuk

açar *eğgülerin süre* ıdmağu (K.B. 6367)

menğilig turur kör menği yok çığay

barın tap kılıp ol yorır köŋgli bay (K.B. 6370)

kayusı törütmiş idike turup

yağı teg ok attı *yasını kurup* (K.B. 6397)

diriğa seninğ teg kişiler ölüp

kara yirde yatsa *süŋgüki ulup* (K.B. 6415)

ajun boldı ahır törü artadı

isizlerin edgü *körü* artadı (K.B. 6489)

biliglig kişeldi turup yügrümez

biligsiz yorır kör *tilekin süre* (K.B. 6614)

atsa *oñan* kez kerip kimtür anı yıgdacı (III, 106)

ķarķa ķalı bilse *munğın* ol buz suķar (I, 425)

3.2.2.1.4. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde tamlayanı düşmüş iyelik grubunun cümlede yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ay iç taş biligli ay ĥaķķu ’l-yaķın

közümde yıraķ sen kõngülke yaķın (K. B. 11)

sañgar oķ sığındım umınçım sañga

munğadınış yirimde elig tut mañga (K. B. 29)

tözü tört işiñge tümen miñg sełam

tegürgil kesüksüz tutaşı ulam (K. B. 31)

yaşıķ yandı *bolğay* yana *orniñga*

balıķ kuđruķındın kozi burnıñga (K. B. 66)

bularda birisi *biriñge* yağı

yağıķa yağı ıdtı kesti çoğı (K. B. 144)

tilin emgemiş er negü tir eşit

bu söz işke tutğıl **özünge** iş it (K. B. 165)

esenlik tilese sening bu özüng

tilinde çıkarma yarağsız sözüng (K. B. 169)

kişi köngli tüpsüz tengiz teg turur

bilig yinçü sanı **tüpinde** yatur (K. B. 211)

isizke söküş edgü ögdi bulur

özünge bağa kör kayusın qolur (K. B. 239)

oğungıl ay kökçin ölümke anun

bu keçmiş kününge sıgıt kıl ünün (K. B. 376)

yana kür küvez erdi kılkı köni

küninge kötürdi bu kılkı anı (K. B. 409)

körüp sevdi hacib bu ay toldını

tilinde yorıttı kamuğ ögdini (K. B. 530)

turup çıktı ay toldı andın yana

evinge kelip kirdi yazdı tona (K. B. 561)

özünge baka kör kim erding maŋga

qayudın kelir bu fuğulluq saŋga (K. B. 644)

bu edgü tilegli negü tir eşit

ķamuğ edgölük ķıl *özünge* iş it (K.B. 914)

tirilse usal bolsa yalnguk özün

ökünsü *özinge* ilensü sözün (K.B. 1206)

beğüklük tilese buğunka uluğ

özünge açuk tut könilik yoluğ (K.B. 1293)

evinge yağutma uşakçı kişig

bütün ilke yağgay körüp bilmişig (K.B. 1299)

buğun munķa bolsa yırak tur saça

ķara bulğakınga katılma ķaça (K.B. 1313)

tilingde yorımasu begler sözi

meğer edgölükte adın ay ķozı (K.B. 1314)

ölümüğ unıtma anuk tur saķın

özüngni unıtma *tübünge* baķın (K.B. 1323)

tilingde çıkarma bu yalğan sözüğ

bu yalğan sözün er uçuzlar özüğ (K.B. 1326)

tözü işleriinge yime ök adın

tegürsün selamım idim kesmedin (K.B. 1349)

yakın tut *özünge* kişi edgüsi

isizdin yırak tur tokıgay yası (K.B. 1378)

saŋga ma anunmış turur bu ölüm

öğnge küder ay yarumış künüm (K.B. 1406)

yava kılma emdi bu kalmış kününg

özüngdin arıtıl yazukunğ mününg (K.B. 1440)

munu men barur men mini kör oğun

katıglan *özünge* at edgü qodun (K.B. 1446)

kamuğ edgülerig ağır tut kötür

isizlerni tutma *ilingdin* qotur (K.B. 1455)

negü tir eşitgil ay bilge külüg

bu sözdin kötürgil *özünge* ülüg (K.B. 1457)

tüketti bitig türdi badı tutup

alıp *oğluŋa* birdi elgin sunup (K.B. 1496)

bu ay toldı yasın keçürdi ilig

oqıp *oğluŋa* birdi öt sav erig (K.B. 1548)

ayur ay oğul kılma artuk saqınç

saqınç keçse ahır *tüpinde* sevinç (K.B. 1549)

kişi ıdtı terkin kör ögdülmişig

okıdı **öziñge** bekitti işig (K.B. 1580)

kiterdi **özindin** yarağsız muhal

tusuldı kamuğ türlüg işke tükel (K.B. 1653)

köñgöl til köni tut ay bilge büğü

sañga eksümegey **öñinde** yigü (K.B. 1743)

baş ağırığ yük emgek kötürse kılı

begiñge aç a birse arzu yolu (K.B. 1883)

ilig aydı emdi köni sözleding

sen emdi **özünge** kutun kıl bading (K.B. 1917)

körü barsa **tegme işinde** hañar

hañarlıg işig körse tatıg kiter (K.B. 2152)

taşı körse tap tut **içiñge** tanuk

taşı teg içi ol içi teg taş ol (K. B. 2216)

negü tir atıkmış yağıçı eşit

bu söz eştip ötrü **özünge** iş it (K. B. 2338)

bu yirde özüngni küdezgil oğul

küdezgil yok erse **özünge**lön tönğöl (K. B. 2392)

bu iki kılınç kimde bolsa köni

özünge yakurma ay ilig anı (K. B. 2509)

bu barça *beginge* bağırsaklık ol

sevinçin tilep bu tapuğsaklık ol (K. B. 2568)

tapuğcı *beginge* bağırsak kerek

bağırsak tigüçi tapuğsak kerek (K. B. 2570)

bu beytig okıgıl negü tir eşit

bilig birle başlap *özünge* iş it (K. B. 2625)

bağırsak tapuğcı beg aşgın tiler

teni canı malın *beginge* ular (K. B. 2728)

bağırsak tapuğcı bütün çın kişi

beginge yuluğlar et öz can başı (K. B. 2831)

boğuzuğ küdezse *başınğa* asıg

aşıg az yise bu ağızka tatıg (K. B. 2893)

olarda bağırsak *özünge* özünğ

adın bolmağay sen uzatma sözüng (K. B. 2940)

et öz can yuluğlar mening işime

du' a arturur *bu keçer yaşıma* (K. B. 3059)

turup çıktı andın sevinçlig bolup

atın mindi keldi *evinge* turup (K. B. 3068)

esirker men emdi ay ögdülmişe

bir ök sen *atandın* maŋa qalmışa (K. B. 3131)

bu *yalınguzluķuŋķa* özüm eymenür

taķı bir iş erse saŋa ay unur (K. B. 3134)

saŋa bargu erse itingil itig

munu men *özümdin* bitiyin bitig (K. B. 3186)

devat qoldı kağıd bitidi bitig

bitig birle itti *işinge* itig (K. B. 3187)

özüŋķe muyan ol maŋa eçgü at

ikigü ajun birge erklig bayat (K. B. 3262)

yaķın tegdi erse qadaşķa barıp

atındın qodı tüşti tegdi yorıp (K. B. 3290)

müşülman işin it *muŋıŋga* yara

bayat birge uçmaq kör ornuŋ töre (K. B. 3503)

bilir sen tiriglik ölümke turur

anundı ölüm uş *ödiŋge* küdür (K. B. 3530)

tatıg kayda erse tatıgsız bile

süçig kayda erse *soñında* açığ (K. B. 3585)

sakığ ol bu dünya *közünge* uçar

neçe öz ederse ol ança kaçar (K. B. 3627)

bu king dünya özke küçün kılma tar

yazukluğ kuliñga bayat fażlı bar (K. B. 3649)

bayat ‘adliñge tutçı kórku yorı

umın *fazlıñga* tutçı tagnü yorı (K. B. 3668)

kamuğda bağırsak *özünge* özünğ

könğül taplamaz işni kóđ kes sözünğ (K. B. 3690)

muñgađmıñ özümke birür sen tilek

yavuz arkasızka sen arka yülek (K. B. 3772)

igimke şıfa sen sakınçka sevinç

muñgumka tayançım irikse avınç (K. B. 3773)

igimke şıfa sen sakınçka sevinç

muñgumka tayançım irikse avınç (K. B. 3773)

cefalıg ajundın kótürdüm könğül

vefalıg içimke sığındım amul (K. B. 3790)

negüke tusulğay saṅa bu özüm

özünge özünğ ök tusul tut sözüm (K. B. 3792)

yanarda *kaşaşımka* aydım bu söz

yana ıdğay ilig saṅa kelgey öz (K. B. 3863)

tözü işleriñge yime ök selam

tegürsün bayatım kesüksüz ulam (K. B. 3906)

sözünge yanut kıldı ıdtı bitig

çıkarı bitig birdi elgin tetig (K. B. 3968)

tapuğug onğarsa bu yaṅlıg kiçig

begiñge yağudı onğardı keçig (K. B. 4042)

bağırsak kerek kul *begiñge* açır

anı ötrü begler açınca tegir (K. B. 4081)

neçe kul beğüse kul atı kul ok

beğütmiş begiñge tapuğçı ol ok (K. B. 4083)

buşar ödte barma *begiñge* yağuk

kalı bardıñğ erse uçuzluk anuk (K. B. 4100)

işinğ hem tuşunğ bu katılgu kişi

yanutka yanut kıl *işinğ* tuşı (K. B. 4182)

kişi *dışmanındın* asıg kılmadı

kalı kıldı erse özi uzlukı (K. B. 4191)

özünge tengeşi tutunıl adaş

tengeşlig tengeşi bile ol tudaş (K. B. 4193)

tilese *nengiňge* tegürgey elig

tilese canıngka yitürgey yilig (K. B. 4267)

tilese nengiňge tegürgey elig

tilese *canıngka* yitürgey yilig (K. B. 4267)

tükel bay bolayın tise belgülüg

barınga tapı bol kötürdüň ülüg (K. B. 4282)

kiři aslı bilmek tilese özüň

kılınçında körgil açılğay sözünğ (K. B. 4285)

nengiňde ülüg kıl süçig söz bile

aş içgü yitürgil tapuğ kıl küle (K. B. 4348)

törü bir *işinde* bağırsaklıkın

saňga bolğa barça kiřiler yakın (K. B. 4473)

taķı bir uruğluğ tüp aşlı kılur

uluğluk atınga küvenür bolur (K. B. 4488)

oğul kız törüse sening ay tengin

evingde igidgil igidme öngin (K. B. 4504)

kalı bolsa sen beg budunka uluğ

köngül til kiçig tut *özüngke* yuluğ (K. B. 4534)

yoğ aş bolur ya ölüg atınga

ya ol at bulup aş birür *yatınga* (K. B. 4577)

bularda birisi *biringe* yağı

yağusa yağıkça yağı adrara (K. B. 4633)

taķı bir kişi aşķa barmaz bolup

kişig me *evinge* okımaz körüp (K. B. 4667)

özümdin kötürdüm bu arzu tilek

kođu bir bayatım mańga tap yölek (K. B. 4728)

ajunda tilekin bulundı özüm

ħariřlık *özindin* kiterdi közüm (K. B. 4731)

barınga muķır men tiler men usuz

ķayuda tilegü özüm belgüsüz (K. B. 4780)

muńgumķa taķımķa mańga ol yarar

ķayuda tilegü özüm belgüsüz (K. B. 4780)

munğumka **taqımka** maŋa ol yarar

bela qağu tegse mini ol yular (K. B. 4789)

bu kün biz qılurmız **özümüzke** küç

aŋgar ma taqı küç qılurmız hem öç (K. B. 4904)

sevinç qayda erse **soŋında** bela

erej qayda erse miŋg emgek bile (K. B. 4918)

maŋgar asğı tegsün aŋgar yası yok

süzülsün **özümdin** kamuğ bulğanuğ (K. B. 4940)

yakın tegdi erse anıŋ üskiŋe

tüşüp bardı akru yorıp **kapğıŋa** (K. B. 4971)

turup evke kirdi bu iki qadaş

qadaşıŋa zahid alın tügdi qaş (K. B. 4976)

kamuğ neŋke hağ ol teŋgi belgölüg

teŋinde keçürme işiŋ ay külüg (K. B. 4982)

teŋinde keçürme kamuğ işni sen

teŋinde keçürse yana qaçğa san (K. B. 4984)

mini sen eŋg aşnu tapuğka tilep

özüŋke oqıdıŋ öküş arzulap (K. B. 5066)

katıǵlan *özünge* qodun edǵu at

vefa qılmaǵay qut sini qılǵa yat (K. B. 5087)

yana men *ıǵmdin* umınç kesmedim

yazuk yarlıqalı ol ol bir ıǵım (K. B. 5122)

qara edǵu bolsa anıǵ edǵusi

öziñge bolur ay buǵun belǵusi (K. B. 5224)

bütün çın köni edǵu atlıǵ kişig

özünge yaqın tut anǵar bir işig (K. B. 5230)

seniǵdin ayıtǵay yarın bir bay

cevabın anutǵıl *özünge* berat (K. B. 5246)

iliñde yiti tut közüñ qulǵağıñ

tözuke tegürgil baǵırsaqlıqıñ (K. B. 5272)

uşaqçı kişig qılma özke yaqın

ozunçıǵ *özünǵdin* yıraǵ tut saqın (K. B. 5303)

bu küñki küñüñde yarınkı küñüñ

barı edǵu bolsun yarınkı tünüñ (K. B. 5307)

emanet yüǵürdi bayat *boynuñga*

küǵez bu emanet ayıtǵa sañǵa (K. B. 5360)

özün̄gni unitma ay ilig saḳın

ḳalı öz unitma *tüpüñgke* baḳın (K. B. 5409)

yaraḡsız yoritma *tiliñde* yaḡuz

bayat taplamaḡay ay bilgi öḡüz (K. B. 5468)

er atnı seḡindür ḡazine, üle

olardın *özün̄gke* miñḡ arzu tile (K. B. 5479)

isiz bolma isiz isizke yorit

isizlerni *barça iliñdin* arıt (K. B. 5505)

kim isiz ḳılınsa *yolında* yoḡuḡ

könike köni bol könülik küni (K. B. 5511)

baḡırsaq ḳışig tut *özün̄gke* yaḳın

uḡutsuznı özdin yıraḳ tut saḳın (K. B. 5528)

birisi *iliñde* arıḡ tut kümüş

‘ıyarın küḡezgil ay bilgi öküḡ (K. B. 5575)

ikinç tıḡmasalar ḡazine, ḡaḳı

öñinde tegürse ay elgi aḳı (K. B. 5581)

isizig yıratı kör eḡḡüḡ ḳamuḡ

öziñge yaḳın ḳıldı birdi yoluḡ (K. B. 5625)

öziñge bağa kördi kılkın işin

tiriglik yigitlik yağa kılınmışın (K. B. 5630)

körür erdi közler bu künlük yirig

tünerdi körümez *katında* erig (K. B. 5641)

iligke ötündi ayur men bu kün

kadaşımka bargum kelir örtügün (K. B. 5663)

bu kün tevbe, birle yanayın mene

iñdin bu ‘üzrug kolayın mene (K. B. 5711)

kişi edgölükke kılur edgölük

birinçe yanutı kılur on ülüg (K. B. 5766)

kişi bol kişiye kişilik kılın

kişi atı ögdi *özüñge* alın (K. B. 5789)

bu küç tutgıl emdi ilig işinçe

dı‘a artsu edgü *uzun yaşıñga* (K.B. 5802)

atın mindi keldi *evinçe* yana

tüşüp kirdi evke suçuldı tona (K.B. 5939)

kiçeki tüşüñge yörügi adın

yana körse kündüz körügi adın (K.B. 5996)

taķı bir tüş ol kör bu yıl faşlınga

tadusı küçenip barır *aşlınga* (K.B. 6006)

usayuk bu yalnıguk bilir ölgüsin

özindin kitermez usallık usın (K.B. 6075)

tavar neᅅg barın kıl *özünge* yuluᅅ

buᅅunuᅅ seᅅindür ay bilgi uluᅅ (K.B. 6099)

kim isiz kılınsa *özinge* kılur

ol isiz yanutı hem isiz bolur (K.B. 6263)

ilig sundı aldı tayaᅅ *elginge*

ayur bu kumarı kutadısu maᅅga (K.B. 6325)

ilig aydı körgil bu'ıbrēt bu kün

biringe tap emdi saᅅınsa öᅅün (K.B. 6328)

muᅅgar meᅅgzer emdi bu söz belgölüg

bu sözde *özünge* kötürgil ülüg (K.B. 6376)

yir öᅅti turup çıktı keᅅti sözin

atın mindi urdı *evinge* yüzün (K.B. 6420)

kelip tüşti kirdi *evinge* yorıp

yidi içti yattı bir anᅅa serip (K.B. 6421)

tözü tört işiñge meniñdin selam

tegür ay bayatım tutaşı ulam (K.B. 6520)

adaş koldaşımka sevüg can teg erdim

yağım boldı erse tosun teg suçıttım (K.B. 6537)

ķamuğ arzu buldum ķişı bulmadım men

ķalı bulsa arzum *yüziñge* bakayı (K.B. 6567)

apañg bulsa men bir çeşalığ aķı er

eginke yüğeyi *közümke* urayı (K.B. 6569)

ya seşda küçeğip menğim artadı ol

közümkemü körnür özüm ĥab içeyi (K.B. 6590)

bilig bil *özünge* orun ķıl töre

bilig bilse özke idi berk tura (K.B. 6605)

bu bilgiñg bile öz başıñg teźginür

bilümez özünğni *özünge* yıra (K.B. 6610)

mançsız ajun ķılķı irsel yayığ

uķuşluğ *özindin* yıraķ tur yıra (K.B. 6629)

ya raķ yarlıķağıl ķamuğ mü' minig

telim raķmıñdin tükel turgura (K.B. 6644)

tegür savçımızka tümen ming selam

tözü tört işiñge taķı ertüre (K.B. 6645)

körklüg tonuğ *özüñge* (I, 45)

ķalmışınğa ilendi (I, 205)

Tamlayanı dümüş iyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

öziñge basut ķılsa iş başlasa

özi tınsa ança ol iş işlese (K. B. 419)

bağırsak tilese özüñge özüñg

özüñde bağırsak yok ol kes sözüñg (K. B. 518)

ķimi tutsa begler öziñge yakın

ķamuğ nenğ yakınlık ķılur kör bakın (K. B. 605)

tapınsa tapuğķı *begiñge* ķalı

ķatıg tutğu begler sevinçi yolu (K.B. 842)

ilig aydı: “ay toldı uķıl bu söz

ayıtmuş sözüñge yanut ķıldı öz” (K.B. 938)

anasında toğsa atansa atı

müşafır bolup mindi öğlek atı (K.B. 1388)

kimi tutsa begler *öziñge* yakın

yağudı tileki kereki bakın (K.B. 1631)

begiñge yarağlıg körünse kılı

añgar ötrü açğu ağırlık yolu (K.B. 1756)

anasında toğsa toğar beglikin

körü öğrenür iş bilür yiglikin (K.B. 1932)

bu sözke tanuķı munu bu söz ol

söziñge baķa körse ma‘ ni tüz ol (K.B. 2112)

öziñge bir at ton tolum koğsa tap

çavıķsa ajunda atın yaçsa tap (K. B. 2277)

orunç olmasa kılsa barça işig

yağutsa *begiñge* yıramış kişig (K. B. 2506)

ötünse begiñge bu tegme birig

aça açra birse kötürse erig (K. B. 2545)

öziñge bir at ton tolum kılsa tap

ağının ülese bir az koğsa tap (K. B. 2561)

muñgadıgılı barmu elig tarlıkın

muñgiñga yarasa ötese haķın (K. B. 2565)

söz uķğan kerek bolsa hazır cevap

cevab kalsa birmiş söziñge şavab (K. B. 2648)

kerekinde balsa kişi öz muñğı

yam erse yañğança bolur ol tenğı (K. B. 2817)

köñgölde kiterse kör öç keklerin

tilinde yorıtsa köñgölde barın (K. B. 3428)

ağırlık tilese *özüñge* tuçı

ağırla kişig sen aya koptaçı (K. B. 4150)

tenğinde keçürme kamuğ işni sen

tenğinde keçürse yana kaçğa san (K. B. 4984)

yorık tüzse ötrü könitse sözi

arıtsa *ilinde* isizler izi (K. B. 4997)

içinde tatıǵ bolmasa ol kağun

anı taştın atǵu bolur ay sıǵun (K. B. 5111)

kişi körse ögse sini alķayu

atıñg barsa ilde vefalıǵ tiyü (K. B. 5786)

külse kişi *yüzinǵe* körklüg yüzin körüngil (III, 43)

ķut ķuwıǵ berse idhim *ķulıñga* (I, 320)

3.2.2.1.4.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Tamlayanı düşmüş iyelik gruplarının fiil grubu zarf-fiil grubunda, bu grubun yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı görülür:

3.2.2.1.4.1.1. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

e vînge kelip kirdi kõngli tüşük

kapuğ yaptı kaç kün sakınçın tügük (K.B. 1563)

3.2.2.1.5. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde tamlayanı düşmüş iyelik grubunun cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

basası bilig ol bularda biri

bu tört neñg uçuz tutma yüksek töri (K. B. 308)

du‘a arttı ilde kör eçgü atı

beğüdi *künin*ge atı hem kutı (K. B. 459)

*öçin*ge küdeşgü işig ivmegü

ķamuğ iş öğinde bolur ay bögü (K. B. 557)

*künin*ge örü bardı içrek bolu

ķokuz boldı ķađgu sevinçi tolu (K. B. 617)

ilig me ķatıđlandı anda naru

küniñge uru bardı eçgü törü (K.B. 1570)

bayatka bütügli biliglig kişi

*tegürmiş öçi*nde tükel yir aşı (K.B. 1740)

ķılıç baş özele meşel beglik ol

küniñge aňgar miňg ħaťarlıg işi (K.B. 2155)

yağusa çerigke ilişse eri

tuşınça tegişgü kemişse urı (K. B. 2375)

saķışta usansa kayu işler

saķış birdükinde ulır baş çalır (K. B. 2781)

satıgka oňgay bolsa ķılķı köni

aňgar eksümez neňg *kereklig küni* (K. B. 2806)

neğü er bolur kör miňg er duşmanı

miňger sözlemese *küniñge* anı (K. B. 3421)

yana öz eviñge okımaz kişi

başı bürnü yir evde *yalñguz* aşı (K. B. 4665)

uçup kökke örlep tükel ađduķuñg

tilek birge tenğri negü ķolduķuñg (K.B. 6046)

esürse ķalı borķı bornı içip

uğıp kopsa adlur *usında* keçip (K.B. 6142)

*sunup tutmısim*ça eğerdim sözüñg

kelü birdi ötrü yıparı bura (K.B. 6619)

Tamlayanı düşmüş iyelik grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

*öğ*nde keçürse bu beglik işin

anı yetse bolmaz eğerse kuşın (K.B. 2094)

*tusulğu öğ*nde sen andın kaçıp

öñgin tursa sen kalğa köñgli açıp (K. B. 5784)

3.2.2.1.6. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde tamlayanı düşmüş iyelik grubunun cümlelerin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

iki neñg bile er qarımaz özi

bir *eçgü kılınçı* bir *eçgü sözi* (K. B. 181)

ukušluğ kişike *işi tap* ukuš

biligsiz kişike *atı tap* söküş (K. B. 320)

tapuğsuz kuluñg men yazukum öküş

özünğ faızlı birle keçür ay küsüş (K. B. 396)

bu edgü onġ ol kör isizlik bu sol

soluġdın tamu ornı uşmaġ onġ ol (K.B. 917)

ķamuġ edgölük tegdi sindin maġa

tapuġsuz ķuluġmen yazuķluġ saġa (K. B. 1031)

uçuzķa ağır ol kiġigke uluġ

yavuzķa *yöleki* beğükke ediz (K.B. 1248)

törüttüġ mini sen kötürdüġ ħutun

yazuķluġ ķuluġmen tapuġsuz otun (K.B. 1258)

buğun ħoy sanı *ol* begi *ķoyķısı*

baġırsak kerek ħoyķa ħoy kütķisi (K.B. 1412)

men *igdiş ķuluġmen* tapuġcı seniġ

yuluġ bolsu canım iligke meniġ (K.B. 1554)

tapuġcı ķuluġmen begim sen uluġ

uluġ beg aġırlar tapuġcı ħuluġ (K.B. 1602)

ķişıde kereki yaraġlısı ol

yarap ħem tusulup yoriġlısı ol (K.B. 1619)

bu ay toldı oġlı ata yurnı ol

ata barsa ornı oġul *orni ol* (K.B. 1625)

uķuřluę uķuřķa ayur ay işim

ne *eđęü işim sen itigli işim* (K.B. 1862)

řakınuķ kişi ol kişi öçrümi

muńęadımiřķa barça bu *ol ot emi* (K. B. 2191)

iki neńę beđütür bu begler çavı

ilinde tuğı kör törinde livi (K. B. 2553)

kerek öđte bir yam yańęança bolur

ķamuę neńęke yańęzaę munu *bu teńęin* (K. B. 2820)

isizke ķatılmaz uķuřluę kişi

bütün çın bolur bu biliglig işi (K. B. 2897)

olarda baęırsaķ özünke *özüńę*

ađın bolmaęay sen uzatma sözüńę (K. B. 2940)

beg içtin bolur körgü taştın közi

baęırsaķ ķulu ol közi hem sözi (K. B. 3124)

közüm sen tilim sen elim sen mańęa

anın eđęü boldı atım ay tońęa (K. B. 3125)

bayat yirmişi ol bu yek sevmişi

taķı artuķı ol seväp salmışı (K. B. 3523)

ķamuğda bağırsak özüñke **özüñg**

köñgöl taplamaz işni ķođ kes sözüñg (K. B. 3690)

igimke şıfa sen saķınķķa sevinç

munğumķa **tayançım** irikse avinç (K. B. 3773)

neçe minğ tapuğsuz **yazukluğ kuli**

aķır tın keserde onğardı yolu (K. B. 3988)

bularda biri özde **ulğunğ** turur

uluğķa tapınsa özüñg ķut bulur (K. B. 4175)

tilekim anıñgdın umınçım anğar

sıñnıñ içim ol küvençim anğar (K. B. 4764)

ķamuğ işke yañgzağ **teñgi ol** yañgı

ķamuğ neng tengi birle boldı esen (K. B. 4985)

selam ol kişike **iminlik aman**

selam ķılsa ötrü imin boldı can (K. B. 5056)

yana men içimdin umınç kesmedim

yazuķ yarlıķağlı ol ol bir içim (K. B. 5122)

yazuķluğ cefalığ kuluñg men otun

baķa ķörse barķa yazuķ men bütün (K. B. 5124)

bu dünya kutınga inanma ayıg

inançsız turur kör **kalınçı** yayıg (K. B. 5175)

öküş arzu ni‘met yiyü semridi

bu kün argurayın **yetildi öçi** (K. B. 5705)

bu **bir türlügi ol** tağı birisini

ayayın eşitgil aça men anı (K. B. 5762)

közüm sen kulağam sen körgil eşit

ne teŋsiz körünse körü ıdma it (K.B. 5849)

ıdım yadı tab **ol a vıngı işim**

körü ıdmağay teŋgri itgey işim (K.B. 6189)

ay ni‘met ıdısı ölüm **mıhnetiŋg**

ay mıhnet ıdısı ölüm **ni‘metiŋg** (K.B. 6377)

sen ök **sen yazuk yarlıkağlı ıdım bir**

sayurka mini sen yazukum unıttım (K.B. 6564)

u vıtsuz kuluŋg men yazukum telim

tüzünlük seniŋdin kelür belgüre (K.B. 6638)

aıklık erür bil buğul **körksüzi** (A. H. 250)

könğülde gaminğ ol tiliŋde sözünğ (A. H. 430)

köngülde ğamıng ol *tilingde sözünĝ* (A. H. 430)

3.2.2.1.7. Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubunun Cümlede Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde tamlayanı düşmüş iyelik grubunun cümlelerin cümle dışı unsurfonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

meniĝdin bularkā öküş miĝ selam

tegürgil *iĝim* sen kesüksüz ulam (K. B. 61)

seniĝdin kolup küç bu söz başladım

tükel kılĝuķa küç sen ök bir *iĝim* (K. B. 380)

ayur emdi *oĝlum* barır men munu

saĝga ıaldı ornum barı neĝ unu (K.B. 1161)

usallık mini alķtı öknür özüm

ođunĝıl usal bolma *körklüg yüzüm* (K.B. 1209)

ayur *oĝluma* boldı köĝlüm bütün

bayat fażlı birle tirilgil ıutun (K.B. 1251)

ata erdim emdi ölü bu ata

iĝim sen tirig sen aĝar bir ıuta (K.B. 1262)

yana aydı ay toldı *oĝlum* eşit

özünĝ edĝü birle tamudın köşit (K.B. 1295)

kirişke körü sen çıkış kıl nenging

sözüng sözlemegil *meğer öz tenger* (K.B. 1325)

közin kökke tiktı kötürdi elig

ayur *ay içim* sen birigli bilig (K.B. 1783)

ayur ay bağırsak *manğu içim*

katıgılk yirinde sığınğu içim (K. B. 3052)

taķı ma negü erdi erse sözüm

kağasıng tegürgey tilin *ay yüzüm* (K. B. 3274)

basumaz özüm bu et özni utup

basa bir *bağırsak içim* sen tutup (K. B. 3598)

bayat tapgınga bu ulanmış özüm

kişi tapgı kılmaķ yararmu *tüzüm* (K. B. 3696)

aya çın vefalıg *bağırsak içim*

seningde bağırsak adın bulmadım (K. B. 3771)

kü vengü a vınğu sığınğu içim

ķamuğdın üzöldüm kaçır men sańga (K. B. 4797)

iđim muńķa tegdim vefasızķa tuştum

efalıg kim erki sevüg can bireyi (K.B. 6574)

oğlum saňa k odhurmen erdem    t xumaru (III, 440)

Karahanlı T rk esinde tespit edilen iyelik gruplarının c mle i inde kullanılışları bakımından sayısı 3060'tır. Bunların 252'si iyelik grubu, 2808'i ise tamlayanı d şm ş iyelik grubudur. İyelik grupları c mle i inde isim, sıfat ve zarf g revlerinde kullanılmıştır. 3060 iyelik grubundan 1658'i  zne, 1107'si nesne, 198'i yer tamlayıcısı, 33'  zarf, 47'si y klem ismi ve 17'sinin c mle dışı unsur olarak kullanıldığı g r lm şt r.

3.3. SIFAT TAMLAMASI

Tamlayan bir sıfat unsuru ile tamlanan bir isim unsurunun eksiz olarak birleşmesiyle meydana gelen kelime grubudur. Sıfat tamlamalarının sıfat kısmı bir sıfat veya sıfat olarak kullanılan bir kelime grubu, isim unsuru ise bir isim veya isim h k m nde bir kelime grubu olur. Sıfat unsuru niteleyen, isim unsuru ise nitelenen durumdadır.

Sıfat tamlamaları i in T rk gramercileri  eşitli terimleri kullanmışlardır: M. Ergin, K. Bilgegil, Z. Korkmaz, L. Karahan *sıfat tamlaması*, T. Banguoğlu, T. N. Gencan, H. Ediskun *sıfat takımı (sıfattakımı)*.

Muharrem Ergin'e g re, sıfat tamlaması bir sıfat unsuru ile bir isim unsurunun meydana getirdikleri kelime grubudur. Sıfat unsuru isim unsurunu vasıflandırmak veya belirtmek i in getirilir. Sıfat tamlayan, yardımcı; isim tamlanan, asıl unsurdur. Sıfat tamlaması eksiz bir birleşmedir. Her iki unsur da ek almadan doğrudan doğruya yan yana getirilirler. Sıfat bu birleşmede daima teklik halde bulunur, sıfatların  oklukları yapılmaz. Sıfat tamlamasında sıfat ismin başına gelir; yani sıfat  nce isim sonra getirilir. Tamlamanın sıfat unsuru bir sıfat veya sıfat olarak kullanılan bir kelime grubu, isim unsuru ise bir isim veya isim vazifesi g ren bir kelime grubu olur. En basit sıfat tamlaması bir sıfat ile bir isimden kurulan iki kelimelik tamlamadır. Sıfat veya isim unsurunun veya her iki unsurun kelime grubu olması halinde sıfat tamlaması kelime gruplarının hacmi nispetinde genişler. Geniş

bir kelime grubu tamlamanın sıfat unsuru, yine geniş bir kelime grubu da tamlamanın isim unsuru olabilir.

Tahsin Banguoğlu'na göre sıfat hiçbir ek almaksızın vasıfladığı, veya belirlediği adın önüne gelerek onunla bir takım teşkil eder.

Leyla Karahan'a göre, bir isim unsurunun, bir sıfat unsuruyla nitelendiği veya belirtildiği kelime grubudur.⁵⁰

Tahir Nejat Gencan'a göre, sıfat takımlarında asıl kelime *isim*'dir. Sıfatın görevi sadece tamlamaktır. Türkçede bütün tamlayıcılar gibi sıfatlar da önce gelir:

Ediskun, sıfat tamlamasını şu şekilde tanımlar: "Sıfat takımı, bir sıfatla isimden oluşan takımdır: *kırık masa, tembel insanlar, on iki öğrenci* gibi."⁵¹

Sıfat tamamasının özelliklerini şu şekilde sıralamamız mümkündür:

1. Sıfat tamlamalarında sıfat yardımcı unsurdur, ana unsur olan isimden önce gelir.
2. Sıfat tamlamaları başka kelime grupları içinde görev alabilirler.
3. Sıfat tamlamasının esas unsuru olan sıfat, en basit tarifiyle isimlerin önüne gelerek renk, sayı, durum ve nitelik bildiren kelime demektir.

3.3.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN SIFAT TAMLAMALARI

3.3.1.1. Sıfat Tamlamasının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat tamlamasının cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

⁵⁰ a.g.e., s. 18.

⁵¹ a.g.e., s. 144.

tileği törütli bu bolmış ıamuğ

bir ök bol tidi boldı *ıolmış ıamuğ* (K. B. 4)

ıamuğ barça muñluğ *törütülmüş*i

muñı yok ıdı bir añar yok işi (K. B. 5)

ay erklig uğan meñü muñsuz bayat

yaramaz seniñdin ağınka *bu at* (K. B. 6)

aya bir birikmez saña *bir ağın*

ıamuğ aşnuda sen sen öñdüñ kiğin (K. B. 8)

törütgen barınga törütmiş tanuı

töremiş iki bir tanuı anuı (K. B. 15)

orun ol törütti orun yok añar

anıñsız orun yok bütün bol muñar (K. B. 19)

ay sırka yakın ay köñülke eđiz

tanuı ol saña *barça sura* beğiz (K. B. 20)

uıuğlı yoriğlı tınığlı neçe

tirilü seniñdin bulup bir içe (K. B. 23)

sevüğ savçı ıdı *bağırsak ıdı*

buğunda talusı kişide keçi (K. B. 34)

basa *‘uṣman* erdi *u vutluĝ silig*

kiṣide öđürmiṣ aḱa kiṅ elig (K. B. 55)

bu tört iş maṅga tört tadu teg turur

tüzülse tadu *çın tiriglik* bolur (K. B. 60)

irinçig kışıĝ sürdi *yazḱa esin*

yaruḱyaz yana ḱurdi devlet yasın (K. B. 65)

*ḱurımıṣ yıĝaç*lar tonandı yaşıł

bezendi yipün al sarıĝ kök kızıl (K. B. 67)

yaĝız yir yaşıł torḱu yüzke badı

ḱıṭay arkıṣı yağtı taṽĝaç eği (K. B. 68)

tümen tü çiçekler yazıldı küle

yıpar toldı kafur ajun yıd bile (K. B. 70)

ḱara çumĝuk ötti sıta tumṣuḱın

üni oĝlaĝu kıız üni teg yaḱın (K. B. 77)

bezendim begim boldı *ḱaḱan uluĝ*

ötündüm munu ḱolsa canım yuluĝ (K. B. 85)

esirdin keligli ḱalıḱ ḱuṣları

ḱayu ray-i ḱındi ḱayu ḱayṣarı (K. B. 94)

bu türlüğ çiçek yirde **munça beğiz**

yazı tağ kır oprı yaşıl kök menğiz (K. B. 96)

iđi kički söz ol meşelde kelir

ata ornı atı oğulka kalır (K. B. 110)

talı neng taŋuğı tuttı **miŋ miŋ elig**

munu kıl taŋuğı kutağgu bilig (K. B. 112)

kıtabka bitindi bu hağan atı

bu at menğü kaldı ay terken kütı (K. B. 115)

yağız yir bakır bolmağınça kıızıl

ya otta **çiçek** önmeginçe **yaşıl** (K. B. 120)

bu kökteki yulduz bir ança bezek

bir ança kulavuz bir ança yezek (K. B. 128)

bir ança yarutmış haıayıkka ol

bir ança kulavuz bulur yitse yol (K. B. 129)

karışmaz yağılar yaraştı için

körüşmez yağılar kötürdi öçin (K. B. 145)

biligni beğük bil ukuşnı uluğ

bu iki beğütür öğürmiş kuluğ (K. B. 152)

uķuřluę uķar **ol biliglig** bilir

biliglig uķuęlı tilekke tegir (K. B. 155)

biligsiz kişi barça iglig bolur

iglig emlemese kişi terk  l r (K. B. 157)

tilin emgemiş er neg  tir eşit

bu s z işke tutęıl  z nęe iş it (K. B. 165)

kişi s z bile  optı boldı meľik

 k ş s z başığ yirke  ıldı k lik (K. B. 173)

yaņęılmaz kişi kim ayu bir maņęa

yaņęılmıř t men miņę ayayın saņęa (K. B. 198)

bilip s zledeşi kişi bar  k ş

anı bildeçi er maņęa keğ k s ş (K. B. 207)

ķamuę eđę l kler bilig asęı ol

bilig birle buldı meş l k kke yol (K. B. 208)

yağız yir ķatındaķı altun taş ol

ķalı  ıkşa begler başında tuş ol (K. B. 213)

ajun tutęuķa **er uķuřluę** gerek

buğun basęuķa  g gerek hem y rek (K. B. 217)

ķayu    te erse bu k nde burun

biligligke tegdi **be  dikrek orun** (K. B. 220)

b     bilge begler bu      a ba  ı

      birle itmi   biligsiz i  ı (K. B. 223)

bu iki birikse bolur **er t  kel**

t  kel er ajunu   t  mam yir t  kel (K. B. 225)

yigitlik       **ol tiriglik** u    r

bu t    teg ajund  n   z       terk ke    r (K. B. 231)

tiriglikni m  n    l ası            

yar  n bol  a **      yig   ke        ** (K. B. 232)

ajunda **ne ya          ren** to    i k  r

bir an  a yorı  i yana   ldi k  r (K. B. 234)

sa   a tegdi emdi **ke       orun**

  amu               l sen       burun (K. B. 236)

iki t  rl    at ol bu tilde yorır

bir       bir isiz ajunda   alır (K. B. 238)

s         nel    boldı **         otun**

nel        i bul  i f  ridun      n (K. B. 241)

munğar menğzetür söz *sinamış kişi*

sinamış kişi bildi il kün işi (K. B. 245)

kişi edgü atın kör alkış bulur

atıkmış isiz ölse qarğış bulur (K. B. 246)

isizlik ot ol ot küyürgen bolur

yolında *keçig* yok *ötülgen* bolur (K. B. 249)

negü bar ajunda *biligde küsüş*

biligsiz tise erke körksüz söküş (K. B. 260)

kalı bilgeke tegse ilde orun

ol il boldı törde taķı keğ burun (K. B. 263)

biligke turur *bu ağırlık kamuğ*

ajunķa kerek tör kerek il ķapuğ (K. B. 264)

iki türlüg ol kör *bu aşlı kişi*

biri beg biri bilge yalñguķ başı (K. B. 265)

bu türk beglerinde atı belgölüg

toñǵa alp er erdi *ķutı belgölüg* (K. B. 277)

ne ödrüm ne ködrüm ne ersig eren

ajunda *tetiğ er* yidi bu cıhan (K. B. 279)

tejikler ayur anı efrasiyab

bu efrasiyab tuttı iller talap (K. B. 280)

ıdı yakşı aymış *azıǵlıǵ kür er* /

azıǵlıǵ eren berk tügenler yazar (K. B. 283)

miñg erdem kerek bu cihan tutǵuğa

kör arslan kerek bu kulan başǵuğa (K. B. 284)

ajunçıka *erdem* kerek *miñg tümen*

anın tutsa il kün kiterse tuman (K. B. 285)

negülük tise sen uquşsuz turur

uquşsuz kişiler ülügsüz turur (K. B. 296)

uquşka turur *bu aǵırlıǵ itig*

uquşsuz kişi bir avuçça tetig (K. B. 297)

muñgar menǵzetü keldi *türkçe meşel*

okıǵıl munı sen köñgöl ögke al (K. B. 319)

bolur ötrü işler bütün hem bışıǵ

biliglig kişiler bışıǵ yir aşıǵ (K. B. 330)

tilekke tegir ol *bu yañǵlıǵ kişi*

ikigü ajunda itiglig işi (K. B. 331)

bu birkaç neṅ ol kör kişiye yaʋuz

munı bilse yaṅguḵ ılıḵar et öz (K. B. 337)

üçünçi taḵı bir bor işçe seʋe

siziksiz *bu er* boldı birtem yaʋa (K. B. 339)

yana *bir arıḡsız* bu kılḵı otun

kişiler evinde bu ḵoprur tütün (K. B. 341)

bu ḵaç neṅ birikse bireḡü öze

anıṅdın yırar *ol ıdıḵ kut* teze (K. B. 343)

bolu birmez evren başı tezginür

anıṅ birle *ḵılḵa yaṅḡ* tezginür (K. B. 344)

ḵarımaz *bu eḡḡü* neçe yıllasa

isizlik eḡikmez neçe eḡlese (K. B. 347)

yaşı ḵasḡa isiz ökünçün ḵarır /

uzun yaşıḡ eḡḡü ökünçsüz yorır (K. B. 348)

kişensiz külündi maṅumaz adaḵ

tünerdi yarumaz *körügli ḵaraḵ* (K. B. 374)

ḵaḇib saʋçı yolu mini yetteçi

ol oḵ saʋçı bolsu elig tuttaçı (K. B. 388)

bu barça idim fażlı erdi **ķamuğ**

ağırladı minteg tapuğsuz ķuluğ (K. B. 389)

siyasæt ķılur erdi hımmet bile

bu hımmet yaraşur mürüvvet bile (K. B. 411)

bu kūn toğdı ilig bu ķılķı bile

yarudı ajunķa kūn ay teg yala (K. B. 415)

baş ağırığ ķöp ol ķörse işi öķüş

öķüş işni süzgen uķuşluğ küsüş (K. B. 421)

ķılumaz özüm bu ķamuğ il işin

mańga **er** kerek tir **bilir iş başın** (K. B. 422)

basutçı kerek erke yarıçılar

uķuşluğ biliglig būğü ilçiler (K. B. 427)

basutçı kerek **barça işni bilir**

bilip işlese er tilekke tegir (K. B. 428)

ķörü barsa yakşı ayur uş bu söz

sınap sözlegüçi ıdıķ ķutluğ öz (K. B. 433)

neçe er beğüse baş ağırığ beğür

neçe baş beğüse **beğük börk** keçür (K. B. 435)

ilig köz kulaḡ tuttı ilde kamuḡ

açıldı aṅgar *barça beḡlik kamuḡ* (K. B. 436)

kamuḡ yirde erke *bu saḡlık* kerek

bu beḡlik işiṅge *taḡ saḡ* kerek (K. B. 439)

bu saḡlık oḡluḡ bu il işiṅge

tözü asḡı boldı uzun yaşıṅga (K. B. 440)

oḡluḡ bu saḡlıkı öḡdi eren

usalılık bile öldi *er miṅg tümen* (K. B. 442)

usal er teger köz usalın uḡır

usal bolma saḡlan ay kılḡı ḡadır (K. B. 447)

bu beḡlik uluḡluḡ idi eḡü neṅg

yorıḡı köni erse ay kızḡu eṅg (K. B. 453)

idi eḡü beḡlik *taḡ eḡürek*

törü ol anı tüz yoritḡu kerek (K. B. 454)

ne eḡü bolur beg *ol eḡü kişi*

kişilik bile itse il kün işi (K. B. 457)

bir ay toldı athḡ er erdi *tetiḡ*

eşitti bu çavıḡ itindi itig (K. B. 462)

yigit erdi oğlan kılınçı amul

uğuşluğ biliglig hem öglüg köngül (K. B. 463)

bu ay toldı itti kör at ton tolum

ayur köndüreyin tapuğka yolum (K. B. 474)

öziñge kerekin itindi itig

iligke yüz urdı **bu bilge tetig** (K. B. 475)

siziksiz kerek bolğa **altun kümüş**

özüm işleteyin tise men **öküş** (K. B. 479)

kim erse tapuğka kireyin tise

iki neñg kerek bil söz aydım kese (K. B. 481)

tiriglik kerek **bir** tuçı **igsizin**

tapınsa kıyıksız yarutsa yüzün (K. B. 482)

taşı **bir sa v altun** kerek ay tetig

anı işletip itse özke itig (K. B. 483)

anıñda basala yarar bu tapuğ

munı bilse bolmaz **bu beklig** kapuğ (K. B. 484)

ıdı ters bolur kör **bilişmez kişi**

kalın yat ara kirse yañguz başı (K. B. 491)

ıdı sarp bolur **bu yaŋgı kelgüci**

bilişi yok erse mungağsa tuçı (K. B. 492)

bilişmez kişiler karağu sanı

karağu yorık yazsa sökme anı (K. B. 493)

kişike kerek tegme yirde biliş

biliş birle itlür **kamuğ türlüg iş** (K. B. 497)

bu ay toldı ança yorıdı bu yaŋg

ğarıblık saķınçı sarıg kıldı eŋg (K. B. 498)

bu ay toldı özke kör itti işig

adaştı kiŋgeşti bir atlıg kişig (K. B. 501)

iligke yaķın haş hacıb erdi bir

ayı ersig ilig bile sözke sır (K. B. 505)

ayıttı **bu hacıb** sözün yetrürek

tileki ne ermiş taķı bütürerek (K. B. 507)

ıdı yaķşı aymış tili köŋgli tüz

körü barsa yetrü köni ök **bu söz** (K. B. 515)

bilişinğ ne barmu **adaş ya kadaş** /

körügli ne barmu **yigü içgü aş** (K. B. 524)

bu yaŋlıg bolur **bu kişi eğgüsi**

kişi eğgüsi ol buğun yüğgüsi (K. B. 543)

yayıg ol **bu dıvleğ** iter hem buzır

ne irsel turur terk irikse tezer (K. B. 548)

sen az ivme işler öđiŋge tapuğ

öçi kelse açlur **bu beklig kapuğ** (K. B. 554)

kayu işke ivse uzır kiç kalur

i ve kalmış işler ökünçlüg bolur (K. B. 556)

öđiŋge küğezgü işig ivmegü

kamuğ iş öğinde bolur ay bügü (K. B. 557)

eşitti **bu ay toldı** barça sözüg

ayur serneyin men tutayın özüg (K. B. 558)

ħacıb kördi ay toldı **kalkı yaŋı**

erende adınsıg kişide öŋgi (K. B. 562)

bu mundağ kişiler bolur idı kıız

bu kıız kıızlıkı kıldı kıız atı kıız (K. B. 564)

kayu neŋg kıız erse uş **ol neŋg** küsüş

küsüş neŋg tilep bulmaz emger öküş (K. B. 565)

bu mundağ kişiler iligke kerek

iligke kerek neñg kör ilke kerek (K. B. 566)

ķamuğķa tusulur kör **erdemlig er**

bu erdem bile er tilek arzu yir (K. B. 567)

tiler erdim emdi **bu yañlıg kişig**

uğu barsa ķılsa bu beglik işig (K. B. 571)

bu oğlan yügürdi tegürdi sözi

tonın keçti turdı sevinçin özi (K. B. 575)

bu ay toldı kirdi köründi söküp

açıldı ilig kõñgli ol yüz körüp (K. B. 581)

amulluķ siliglik uķuķ ķılķı ol

uķuķsız kişiler ķamuğ yılķı ol (K. B. 585)

iķe kirme işke şabır ķıl serin

iķe ķalmıķ işler ökünçi yarın (K. B. 587)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

tapuğ birle hoş boldı ķulluķ atı (K. B. 589)

ķimi tutsa begler öziñge yaķın

ķamuğ neñg yaķınlıķ ķılur kör baķın (K. B. 605)

tapındı **bu ay toldı** anda naru

tapuğda kıyılmadı erte turu (K. B. 607)

tapuğ birle begler ağırlar kuluğ

tapuğ singse boldı **kiçig öz** uluğ (K. B. 611)

bu ay toldı künde yetürdi tapuğ

ilig me açığ birle açtı kapuğ (K. B. 616)

tapuğka süçindi **bu ay toldı** keğ

ilig me açındı yarı arttı eđ (K. B. 618)

seve baqtı ilig avıttı özin

bu ay toldı terkin evürdi yüzün (K. B. 628)

i ve kalmış işler neçe yig bolur

i ve bışmış aşnı yise ig bolur (K. B. 632)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

negüke buşar erki toldı otı (K. B. 637)

özünğke baka kör kim erding maŋga

ķayudın kelir **bu fuḫulluk** saŋga (K. B. 644)

ayu birmedimü **ataŋg ya anaŋg**

ay oğlum beginğke özünğ kılma teŋg (K. B. 651)

bu begler ot ol otka barma yağuk

kalı barding erse küyürmek anuk (K. B. 653)

neteg kim **orunsuz topık** yuylunur

anı teg me devlet özüm yolunur (K. B. 662)

aķar su v yorık til bu kut turmadı

ajun tezgınürler yorıp tınmadı (K. B. 669)

mańga aygıl emdi ne ol erdeming

beğik sözledi **söz** bu oktem tiling (K. B. 672)

bu ay toldı aydı kör erdem okuş

meningdin tegir tegse erke uluş (K. B. 673)

munğar mengzetü keldi emdi **bu söz**

munı eştip uksu biliglig **keğöz** (K. B. 680)

bu ay toldı aydı mańga yas kılur

münüm yok vekilin kişiler ayur (K. B. 684)

ķamuğ eski neńgler irinçig bolur

irinçig yüki kör yirinçig bolur (K. B. 687)

yańgı neńg bolurda **bu eski** nerek

talı neńg bolurda yavuz ne kerek (K. B. 688)

munğar menğzetü aydı **alp er** açuk

anıñ ma' nisi kör bu sözke tanuñ (K. B. 691)

törümiş neñğ erse yokalgu turur

törütügli halıñ ne kolsa kılur (K. B. 692)

küvenme bu kutka kelir hem barır

inanma **bu devlet** birür hem alır (K. B. 694)

yayığ ermez erse bu devlet özi

ne edgü neñğ erdi **bu kut** ay kozı (K. B. 695)

kelip barmaz erse bu devlet yana

tünermegey erdi **yarumış küne** (K. B. 696)

bu ay toldı aydı meniñ bu özüm

keyik teg turur kılkı kestım sözüm (K. B. 698)

bu ay toldı aydı mañga berk kişen

bu bir kaç neñğ ol kör bireyin nişan (K. B. 702)

mini bulguçı kılkı alçaq kerek

köñgöl koğka til sözde yumşaq kerek (K. B. 703)

ara körmedük teg yüz evrer özünğ

ağınsıg bolur **barça kılkañg sözüñg** (K. B. 718)

bu ay toldı aydı ay ilig utı

m n m erdemim bara aydım atı (K. B. 720)

utamış kişi k r saınmış kerek

amuğ tengsiz iştin yıramış kerek (K. B. 726)

bu ay toldı aydı meninę atımı

b ğ  menęzet r aya bu ılımı (K. B. 730)

t kel bolsa k r ay bu ağsa eiz

yana irl  t rir kiter **k rk menęiz** (K. B. 733)

munęar menęzet  keldi şa'ir s zi

bu şa'ir s zi ol biligsiz k zi (K. B. 739)

yayığ tilve değlet k nę l bamağıl

tolun teg **bu değlet** yana iril r (K. B. 741)

bu ay b rcı şertan **bu e v** evril r

e i evril r hem  zi evril r (K. B. 744)

ayu evke kirse **bu ay** terk ıkar

ıkarı    n terk yatarın yıkar (K. B. 745)

oıdı k r ay toldıa ıldı yol

bu ay toldı kirdi av şturdı ol (K. B. 766)

bu ay toldı oldurdu akru amul

közin yirke tikti yaruttı köngül (K. B. 769)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

mening sözlegüke özüm yok şatı (K. B. 776)

taķı yakşı aymış **biliglig bügü**

buşar öçte begler bolur ot aģu (K. B. 779)

ikinci eligde ne ol **bu biçek**

munı ma özüm yetrü bilgü kerek (K. B. 788)

ķamuğ üç adaķlıģ emitmez bolur

üçegü turur tüz ķamıtmaz bolur (K. B. 802)

ķalı üç adaķta emitse biri

ikisi ķamıtar uçar **ol eri** (K. B. 803)

ķamuğ üç adaķlıģ köni tüz turur

ķalı bolsa tört kör bir egri bolur (K.B. 804)

şeker teg süçiyü barır **ol ķişi**

sevinçlig bolur anda yazlur ķaşı (K.B. 813)

uraģun yime **ol ķişiler** içer

özi küçkey erse könidin ķaçar (K.B. 814)

ikinci togar kün yarur **bu ajun**

tözü halkқа tegrür yokalmaz özün (K.B. 827)

üçünçi bu tün togsa yirke isig

çiçek yazlur anda **tümen miñg tüsig** (K.B. 829)

ķayu ilke tegse meniñg bu törüm

ol il barķa itlür taş erse ķorum (K.B. 830)

meniñg me ķılınķım bu ol belgölüg

tözüke tegir **barķa** mindin **ölüg** (K.B. 832)

bu kün bürķi arslan **bu bürķ** tepremez

evi tepremezi üçün artamaz (K.B. 834)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

aşasu ajun il yadılsu atı (K.B. 836)

bu ay toldı aydı eşittim munı

taķı bir sözüm bar ayu bir anı (K.B. 854)

taşı teg içi ol içi teg taşı

bu yañlıg bolur **ol köni cın ķişi** (K.B. 863)

ķız ermez **bu yalñguķ** ķişilik ķız ol

az ermez **bu yalñguķ** könilik az ol (K.B. 866)

yoriğlı bu yalınğuk idi ök öküş /

köni çın bütün er maᅇga *keᅇ küsüş* (K.B. 868)

bu eᅇgü kişiler bolurmu isiz

isiz me ururmu kör eᅇgüke iz (K.B. 871)

taᅇı *bir eᅇgü* kör ötgünç bolur

isizke ᅇatılsa ol isiz ᅇılur (K.B. 874)

iki türlüg ol kör *bu isiz* yime

ikigüni bir tip isizke sama (K.B. 875)

taᅇı biri ötgünç bolur *bu isiz*

işı eᅇgü bolsa tüzer bu ma iz (K.B. 877)

ᅇarında törümiş ᅇılınç ögretig

yağız yir ᅇatında kiter ay tetig (K.B. 883)

taᅇı bir seᅇeb kör *bu eᅇgü isiz*

yakınlık yolındın tüzer tüzse iz (K.B. 886)

begi eᅇgü bolsa *budun barᅇa* tüz

bolur ᅇılᅇı eᅇgü yorıᅇları uz (K.B. 887)

yakın tutsa begler kör eᅇgü ᅇişiᅇ

isiz barᅇa eᅇgü ᅇılur *ol* işig (K.B. 888)

bu eğgüg bilir **ol kişi** eçgü tip

asığlıg erürin munı kılgu tip (K.B. 897)

sever **barça yalñgu** tiler arzular

anı koldaçılar nelük buldılar (K.B. 898)

isizlik uçuz ol anı kıldaçı

ya vuz iş uçuz ol isiz boldaçı (K.B. 901)

bu eçgü ağış teg ağır ağguğa

ya vuz neñg iniş ol uçuz bulguğa (K.B. 903)

ağış teg bu eçgü ağumaz kişi

teqip **tegme yalñgu** kılumaz işi (K.B. 905)

ağır neñg kamuğı ağır kılguğa

kılumaz bu işni **biligsiz buşı** (K.B. 906)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

bu ögdi bile munça eçgü atı (K.B. 907)

yas ermez **bu eçgü** bu künlük sanğa

yarın bolğa asğıñg bu kün büt munğa (K.B. 915)

asıg körnür erse isizlik **bu kün**

yarın yas kılur anda uqğıl ögün (K.B. 916)

bu eḡü onġ ol kör *isizlik bu* sol

solunġdın tamu ornı uşmaġ onġ ol (K.B. 917)

neçe satġaġ erse *bu eḡü kişi*

tapı men bolayın bu eḡü işi (K.B. 924)

isizlik bile erse beglik maṅa

kerekmez *bu beglik* ıoıur men saṅa (K.B. 925)

ıayu eḡü öknür kör eḡü üçün

atıkmış isiz aıır öknür küçün (K.B. 928)

bu eḡü kişi barça iş eḡüsi

bu eḡü iş ol barça iş eḡüsi (K.B. 935)

işinġ eḡü bolsa negü ıolsa ıol

iş eḡü kerek ol özünġ bulsa yol (K.B. 936)

kamuġ teprenigli *bu sansız ıalın*

tanuıluı birür bir bayatıġ tilin (K. B. 1021)

ıamuġ eḡülük tegdi sindin maṅa

tapuıısuz ıulunġ men yazuıluı saṅa (K. B. 1031)

bu ay toldı sordı ıamuġ iş küdüġ

küvenç ııldı özke bu bulmış ödüġ (K. B. 1038)

telim arttı ilde *yaṅı kēnd uluṣ*

ilig aznaı toldı altun k m ṣ (K. B. 1043)

yime yaṣı aymıṣ *biliglig b g *

t kel bolsa ni‘m t bulumaz yig  (K. B. 1046)

bu ay toldı buldı tilekin t kel

t ketti tiriglig turu aldı mal (K. B. 1051)

tadu artadı k r k i eks di

aıl teg *k ni bo* egildi oı (K. B. 1055)

bu ay toldı alın eṣitti ilig

 l m tutaı ig teg rmiṣ elig (K. B. 1067)

bu ay toldı aydı ay ilig utı

mini tuttı *ol ig* aṅar yo otı (K. B. 1070)

tolu erdi ayım irildi tolu

talı erdi ılım barır *bu talı* (K. B. 1071)

k venlik tiriglik k t rdi  zin

yayı d nya mindin ev rdi y zin (K. B. 1073)

kiṣi bara igler k r e  bolur

saṅa yalṅuz ermez *bu ig* ay unur (K. B. 1081)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

bu igke emi yok tileme otı (K. B. 1085)

cefa kıldı tip sen ilenme maṅga

meningde ceḫacı **bu dūnya** saṅga (K. B. 1092)

yime yakşı aymış **būgü bilgi kiṅg**

eşıtgil munı sen aya kızgu eṅg (K. B. 1100)

tü nı̇met yiding me tiriglik yiding

ölüm yir sini sen usanma öküş (K. B. 1106)

ölür erdi erse kamuğ iglegen

kişi kalmağay erdi **ruzi yigen** (K. B. 1108)

ne muṅgluğ turur **bu apa oğlanı**

tilek teg bulumaz tiriglik küni (K. B. 1122)

öküندی **bu ay toldı** tındı uluğ

ayur men yitürdüm könilik yoluğ (K. B. 1128)

ajunda ölümdin ıatıgrak kayu

toğuglı kişi öldi mundağ ayu (K. B. 1137)

negü bar ajunda **ölümdin ıatıg**

ölümüg saıınsa kiter miṅg tatıg (K. B. 1139)

öküş nengke todmaz **közi suķ kişi**

ęeēl tutsa öknür itümez işi (K. B. 1143)

yayığ ęutķa avnıp küvenür **kür er**

yağız yir ęatında yürekin yirer (K. B. 1144)

bu ay toldı öknüp öküş yığladı

ökünęi bu yirde asığ ęılmađı (K.B. 1149)

yime yaķşı aymış bu türk buyruķı

körür köz yarukı **oğul ķız** okı (K.B. 1163)

oğul ķız saķınęi bu tüpsüz tengiz

oğul ķız sarığ ķıldı ķızgu mengiz (K.B. 1164)

oğul ķızda ötrü ata yir etin

oğul ķız atamaz atası atın (K.B. 1166)

bu ay toldı aydı eşit ay oğul

sözümni unitma mańga tut köńgöl (K.B. 1167)

süçig **bu tiriglik** ağığ **bu ölüm**

anundı ķanı emdi ķaęgu yolum (K.B. 1170)

ęeķa ķıldı dünya ķaradı **bu ķut**

sini armasunı munu sözke büt (K.B. 1173)

negü bar ajunda aṅgar *hile*siz

negü hile bar kim aṅgar çare siz (K.B. 1182)

ķamuğ neṅke *hile itig çare* bar

meğer bu ölümke ölüm hile siz (K.B. 1183)

ölümke asığ ķılmaz *altun kümüş* /

ölüm yüz ķılur erdi erse körüp

ağır sa vçılar ķalgay erdi turup (K.B. 1200)

toğuglı tirigler ölümke sanı

ölümke toğuglı tirig kim ķanı (K.B. 1201)

tüşün ol *bu dünya* keligli keçer

yigen yıl bükte teg yir erken açar (K.B. 1202)

bu ay toldı aydı ay oğlum eşit

mini kör usanma yarınlık iş it (K.B. 1208)

ölügli ķişi barça ödke tutuğ

yetilse ödi kör maṅıtmaz butuğ (K.B. 1211)

yıl ay *kün keçer* teg tiriglik keçer

keçer kün keçürgey sini belgölüg (K.B. 1214)

oğul ķız isiz bolsa ķılķı yaṅı

ol isiz **ata** kıldı ıdtı oñgı (K.B. 1225)

nerek қадағurar sen nerek **bu sıǵıt**

bayat hıkmı keldi sıǵıtnı aǵıt (K.B. 1233)

қаmuǵ дүnya bolsa biregüke түз

қалır дүnya үлgi tegir **iki böz** (K.B. 1238)

‘aziz ol ‘aziz kim ‘azizlarқа ‘iz

anıñgdın tegir **‘ız ‘aziz** emdi қız (K.B. 1247)

kamuǵ edgüke mün **bu edgü қalıñ**

қalıñ edgü bolsa bolur **miñg sevinç** (K.B. 1255)

bu ay toldı elgin kötürdi yana

bayatıǵ öküş ögdi kıldı şena (K.B. 1256)

ata erdim emdi ölür **bu ata**

ıdim sen tirig sen añgar bir қuta (K.B. 1262)

bayat kimke қılsa ‘inayet basut

ikigü ajunda **bu er** buldı қut (K.B. 1267)

muñgar menğzetü aydı **öglüg kişi**

kim öglüg sözi tutsa itlür işi (K.B. 1270)

negü kim kereking anıñgdın tile

anıñgda ađn yok sañga *küç* bile (K.B. 1280)

tire bildi *bu öz* yiyü bilmedi

künüm keçti öknüp asıg kılmadı (K.B. 1285)

köni bol bütünlik bile tut kılınç

könilik içinde turur *bu sevinç* (K.B. 1289)

özünğ bay bolayın tise belgülüg

könilikte buldı *bu baylar* ülüg (K.B. 1292)

kişig tepsemegil yime içme song

bu iki kılınçlıg bulur tutçı muñg (K.B. 1302)

tişig boşlağ ıdma yapa tut kapuğ

tişidin tegir erke *teñsiz kamuğ* (K.B. 1303)

kamuğ işte ivme serin öz buğa

serimlig kişiler tegir arzuğa (K.B. 1310)

serinse kişi öz tilekin tapar

serip turdaçı er örünğ kuş tutar (K.B. 1319)

bu iki kılıktın *ıduķ kut* kaçır

ol erke çığaylık yolını açır (K.B. 1335)

bor içme zınağa katılma hāzer

bu iki çığaylık tonını keçer (K.B. 1337)

ölümke törütti bu sansız konum

tirig barça ölgü aňgar yok ölüm (K.B. 1347)

mini eđgü tutuňg açındıňg öküş

saňga tapnumadın barır **bu öz** uş (K.B. 1353)

bağırsak kişiniňg sözi tut saı

bu söz sa v saňga bolga devlet aı (K.B. 1358)

kerek boldı emdi **bu kalmış tapuğ** /

ökünç boldı **kalmış isizlik kamuğ** (K.B. 1362)

yatu kaldı **tirmiş bu altun kümüş**

maňga tegdi sağış anıňgdın ülüş (K.B. 1363)

ulır men ökünüp asıg yok ökünç

iğm raħmetinde ağn yok **umunç** (K.B. 1364)

ölümüg unıtma aňgar yok tolum

busuğdın çıkar teg çıkar **bu ölüm** (K.B. 1381)

küđer ol ajunda saňga **iki yol**

bu iki yoluňda kayu erki yol (K.B. 1391)

bu tüş teg tiriglik keçer belgüsüz

kerek beg kerek ul barır kelgüsüz (K.B. 1396)

seniŋde ozaķa ajun begleri

ajun oğtı bardı yatur kör gürı (K.B. 1405)

saŋga ma anunmış turur *bu ölüm*

öđiŋge küçer ay yarumış künüm (K.B. 1406)

kölike teg ol kör *bu dñnya* toŋga

eğerse açar açsa yapçur saŋga (K.B. 1409)

apuğda tirildi *ķalın aç böri*

ay ilig oyuğ keğ küdeşip yorı (K.B. 1413)

irig sözlemegil ķıřike tilin

irig til ot ol kör küyer teg yalın (K.B. 1415)

yüz utru turur *bu uzun yol sefer*

uķuřluğ bu yolķa azuķ keğ iter (K.B. 1417)

usal yalŋuķ oğlı öķüş neŋg tirer

yigüke tegirmü saķınmaz birer (K.B. 1422)

a vıŋcu se vügler bile a vımur öz

ķara yir atında yaşıp yatğı tüz (K.B. 1427)

yayılmaz yorığa keveldin tüşüp

eðersiz yıgaç mingü munğluğ bolup (K.B. 1428)

bor içme fësadın yırağ tur teze

bu kaç neñg yorır tutçı beglik buza (K.B. 1434)

keçürmiş tiriglik tüpi boldı yıl /

bu kalmış tiriglik neçe birge il (K.B. 1439)

vëfa kılgu ermez *bu dünya* bilin

keçer dünyada öz azukunğ alın (K.B. 1441)

bu ajun tüşün ol sen arķış sanı

tüşünde neçe bolğa arķış küni (K.B. 1443)

isiz kılķı tutma ay elgi uzun

isiz kılķ ulıtur ikigün ajun (K.B. 1463)

uzun boldı elging budunka yakın

füşusun keçer *bu tiriglik* bakın (K.B. 1464)

keçigli turur dünya keçti saķın

keligli ölüm utru keldi saķın (K.B. 1465)

asığlığ kumarı kişike söz ol

ķumaru sözüğ tutsa asğı yüz ol (K.B. 1469)

bayat birsü tevfik ķamuğ eğgüke

ķutadsu **bu eçgü** yigü keğgüke (K.B. 1479)

saŋga ma siziksiz **bu öğ**kelgü ol

usal bolma aķır özünġ ölgü ol (K.B. 1502)

yaruk can üzüldi tünerdi küni

bayat atı birle kesildi tını (K.B. 1520)

eğizlik tiledi **süzük can turuġ**

uçup bardı can ķaldı **kalbüd ķuruġ** (K.B. 1521)

kerek erdi bilge tirilse ķutun

ķamuġ ölsün erdi **biligsiz otun** (K.B. 1539)

isiz eçgü ķalmaz neçe tüz ölür

uluġ ya kiķig tut **ķara yir** bolur (K.B. 1540)

ne yakķı ayur **bu buğun başlar er**

biligin uķuřun işin işler er (K.B. 1542)

erejke tegürdi mini **bu ölüm**

ölüm ol buzuġlı tüpüm hem ulum (K.B. 1544)

ölümke taŋġ ermez toġuġlı ölür

toġuġlı ölür kör **ķara yir** bolur (K.B. 1545)

bu ķurtġa ķalıncı bu ol **öŋġlisi**

kerek öngdi tutgıl kerek tönğdisi (K.B. 1547)

saṅga tegmedi **bu saḱanç** yalnguzun

maṅga tegdi **kaḱḱu saḱançlar uzun** (K.B. 1550)

ölürde **ol ay toldı** oḱlın maṅga

tutuzdı anı men unıttım taṅga (K.B. 1578)

ötündi **bu ögdülmiş** ilig ıutı

uzun kiç tirilsü yaḱılsu atı (K.B. 1585)

ilig tegme türlüg ayıttı bilig

ötündi **bu ögdülmiş** açtı tilig (K.B. 1590)

tapuğçı ıulung men begim sen uluğ

uluğ beg ağırlar tapuğçı ıuluğ (K.B. 1602)

ıapuğda **ıalın boḱ** tirildi **tolu**

ıanı **bir işimke yarağlı talu** (K.B. 1614)

işim barça sındı yok ol bildeçi

ıanı **bir bağırsaı işim ıaldaçı** (K.B. 1615)

bu boḱ sin yoriğlı ıara baş ıalın

ıişi tip inanğı ıişi yok bilin (K.B. 1618)

ıalın boḱ ıara baş yoriğlı telim

telimde tilese tusuğlısı yok (K.B. 1622)

içi yaqşı aymış *ıla atlığı*

buğunda beđđiki kişi kutluğı (K.B. 1629)

bu eđđü karımaz yime opramaz

yaşı keğ uzun ol atı artamaz (K.B. 1640)

oňgardı törü hem toķu iç tapuğ

açıldı tapuğdın *tilemiş kapuğ* (K.B. 1643)

uluğ bolğu oğlan ne ersig toğan

kiçigde bolur *barça* belgü *nışan* (K.B. 1648)

tapındı *bu ögdülmiş* utru turup

kıyılmadı taňda kiçe öđ bolup (K.B. 1652)

kılınç edgü bolsa *kamuğ halk* seçer

kılıķı köni bolsa törke ağar (K.B. 1661)

taķı bir saran ol kişide ili

bu üç neňg üçegü biligsiz tili (K.B. 1669)

saranlıkta inğa negü bar *ağın*

tirer neňg yiyümez kalır neňg kiđin (K.B. 1672)

anadınmu bilge toğar *bu kişi*

azu öğrenürmü yetilse yaşı (K.B. 1678)

biligsiz toğar ol turu öğrenür

bilig bilse ötrü **ķamuġ iş** önür (K.B. 1680)

sevindi ilig kör eşitti **bu söz**

ayur öz tilekini buldı bu öz (K.B. 1684)

kiminġ arķası bolsa küçlüg bolur

bu küçlüg ķişi ķutķa tüplüg bolur (K.B. 1699)

ne edġü bolur ķutķa **ķođķa kōġġül**

ne körklüg bolur bilge bolsa amul (K.B. 1700)

yime yaķşı aymış **bu öġlüg ķişi**

kim öġlüg sözün tutsa itlür işi (K.B. 1701)

ne edġü bolur **ķođķa alķaķ ķişi**

ne körklüg bolur künde itlür işi (K.B. 1705)

uluġsıġ kü vez kür ķişi ol turı

küniġe ķođı ol küvezlik ķurı (K.B. 1706)

biligsizke devlet kelir erse ķut

turumaz **bu devlet** anıġ birle büt (K.B. 1712)

kelir ķut ķişıke aġırlar anı

sing̃er *ol ağrlık* yorisa kōni (K.B. 1714)

ağır neᅅg kişike *bu altun kŭmŭş*

ōzin tutđuđı er kŭmŭşte kŭsŭş (K.B. 1725)

kŭmŭşke ilinmegli yalᅅᅅuđ bŭtŭn

teğir çın tŭkel bu ajunka şutun (K.B. 1726)

bu emgek neçe boğzı egni ŭçŭn

tirer neᅅg yimez ōlse emger kŭçŭn (K.B. 1738)

bu barça biligsiz kişi kılkı ol

biligsiz kişiler tŭkel yılkı ol (K.B. 1739)

bayatka bŭtŭgli biliglig kişi

tegŭrmiş ōđinde tŭkel yir aşı (K.B. 1740)

yime yakşı aymış *ōgi yetmiş er*

kōnilik bile bu ajun tutmış er (K.B. 1746)

içi yakşı aymış *bu yağma begi*

şamuğ işke bilgi yetilmiş ōgi (K.B. 1758)

yeter ol biligsiz barır *bu otun* /

işi barça buzlor şopar *kōk tŭtŭn* (K.B. 1763)

şapuğdağı er at kiçig ya uluğ

tanğuk tuttı barça kılıp can yuluğ (K.B. 1768)

ķamuğ işçi barça körüندی kelip

tapuğ tozğu birle neñg artut kılıp (K.B. 1769)

sevigli telim boldı **se vmez ya ğı**

ilin ķodtı ķaķtı süzüldi toğı (K.B. 1773)

bu yañlı ğ ası ğlar biligdin kelir

uķuşluğ biliglig siligdin kelir (K.B. 1775)

çığayķa üledi **öküş neñg ta var**

köñgül tüzdi rāķa ķamuğdın singar (K.B. 1786)

ķişi ödrümi kör bu yañlı ğ bolur

isizim **bu yañlı ğ ķişiler** ölür (K.B. 1788)

menğilig **bu đın** kim **bu yañlı ğ begi**

menğelig beg ol ķolsa buğnı yigi (K.B. 1789)

muñgar menğzetü aydı Türkçe meşel

başında keķürmiş bu köķcin saķal (K.B. 1798)

bayat fażlı birle beđür **ol ķişi**

tilekin bulur künde itlür işi (K.B. 1799)

ķalı bolmasa eđģü yarlı ğ tilin

yaşarmış çiçekler kırır terk bilin (K.B. 1810)

taķı bir sebeb ķolsa oĝlan bilig

kiçigde tegürgü biligke elig (K.B. 1822)

bilig tut ya erdem kişi öğrenür

meğer *bu uķuş* ol tadudın önür (K.B. 1825)

munĝar menĝzetü keldi *Türkçe meşel*

okıĝıl munı sen asıĝ özke al (K.B. 1826)

kişide uluĝrak *uķuşluĝ kişi*

uķuş boldı erke minĝ erdem başı (K.B. 1830)

yana aydı ilig eşittim bu söz

taķı bir sözüm bar ayıtĝu *bu öz* (K.B. 1832)

baĝırsaķ bayat kör ödürmiş kılın

kişedi uķuş birle kılķın tilin (K.B. 1838)

ķaraĝķu ev ol *bu kişi* tün sanı

uķuş bir yula teg yarutur anı (K.B. 1840)

uķuştın kelür kör *ķamuĝ eĝülük*

biligin beĝür er bolur belgülük (K.B. 1841)

biligin sechildi kişi yılķıdın

biligde beğikrek negü bar *ağın* (K.B. 1843)

maŋga tegmedi *bir* seningdin *ülüg*

seningsiz kişi köngli boldı ölüg (K.B. 1860)

bu emgek yük ol bir ağır yüdğüke

anı yüdse ötrü tegir eğğüke (K.B. 1874)

bağırsaķ tapuğcı tükeli ol bolur

öz asğın qoğup kör beg asğın qolur (K.B. 1879)

törüttü apa oğlanın *bir bayat* /

uluğ bar kiçig bar *isiz eğğü at* (K.B. 1922)

negü teg kerek *beg* munı başlasa

çavı barsa atı işin işlese (K.B. 1924)

bu beglik işin *barça begler* bilir

törü öngdi kılķ yaŋ olardin kelir (K.B. 1931)

ilig aydı uqtum *bu söz* barça çın

köni sözleding söz yıpar burdı kin (K.B. 1937)

bu iş kılğıcı er kılur öz işi

mün erdem biligli körügli kişi (K.B. 1938)

bağırsaknı ögdi uķuşluğ öküş

bağrsak kişiler kişiye küşüş (K.B. 1946)

biliglig kerek *beg ukuşluğ oduğ* /

anğar tegmese *bir müfaca yo duğ* (K.B. 1956)

kalınç edgü / *erdem* kerek *miñg tümen*

atı edgü bolsa tutunsa boduğ (K.B. 1957)

ıduğ ol *bu beglik* arıglık tiler

arıglık bile ilde saklık tiler (K.B. 1960)

buğunka begi *artuğ öçrüm* kerek /

köñgöl til köni kılkı köğrüm kerek (K.B. 1963)

seza *beg* bolur bu buğunka *uluğ* /

munıñdın kelir ötrü *edgü uruğ* (K.B. 1966)

ikigün ajunuğ buluğlı kişi

ıdı kutluğ ol bu tükel kut başı (K.B. 1973)

kalınç edgü / *erdem* kerek *miñg tümen*

anın tutsa il kēnd kötürse tuman (K.B. 1981)

toğumsuz bolur *ol közi suğ kişi*

közi suğka yetmez bu dünya aş (K.B. 2001)

bu suğluk ig ol bir otı yok emi

anı emleyümez bu dünya kāmı (K.B. 2002)

u vutluĝ gerek *beg kişide talu*

uvutluĝ kılınçı irilmez tolu (K.B. 2005)

ne eĝü neñg ol *bu uvut* erke körk

kamuĝ eĝü işke uvut boldı örk (K.B. 2009)

içi saķ gerek *beg* yana keğ oduĝ

usal bolsa begler toķınur yođuĝ (K.B. 2014)

usal bolsa begler işin bütrümez

usal beg bütün bilgü beglik yimez (K.B. 2027)

saķer tutçı itnip usalıĝ busar

usal bolmaĝınça yaĝıĝ kim basar (K.B. 2028)

bu küçkey kişi kendü beglik yimez

bu küçkey küçini buğun kötrümez (K.B. 2030)

telim ordular buzdı küçkey küçin

turu öldi aķır *bu küçkey* açın (K.B. 2035)

köñgöl tüzse begler yorıtsa törü

bu beglik buzulmaz turur kiç örü (K.B. 2036)

sözi çın gerek *beg* ne kılķı bütün

mansa aṅgar ḥalḳ tirilse ḳutun (K.B. 2038)

bu yalḡan kişiler vefasız bolur

vefasız kişi ḥalḳḳa teṅsiz ḳılur (K.B. 2039)

yürekliḡ kerek *beg yime alp atım*

yürek birle boldı yaḡıḳa titim (K.B. 2043)

sü başlar eren kür yürekliḡ kerek

yüreksiz er at alsa andın yürek (K.B. 2044)

yürekliḡ yüreksizke bolsa başı

yürekliḡ bolur ötrü *tegme kişi* (K.B. 2045)

kör arslan bolu birse ıtḳa başı

bu ıt barça arslan bolur öz tuşı (K.B. 2047)

ḳalı bolsa arslanḳa ıt başcısı

ol arslan bolur barça ıt saḳış (K.B. 2048)

aḳılık kerek begke *ḳoḑḳa köṅül*

bu ḳoḑḳı köṅül birle ḳılḳı amul (K.B. 2049)

azıḡlıḡ kür erke *bu neṅ* eksümez

tutuḡlı örünḡ ḳuşḳa meṅg eksümez (K.B. 2054)

ḳılıç baldu oḳ ya ḳavi küç yürek

bar erken keğ *er neñgke kırkma*z kerek (K.B. 2055)

ajunçı bñgü beg nelük kenç urur

er at kıayda bolsa anuk kenç alur (K.B. 2056)

bu il tutğuka *köp er at sü* kerek

er at tutğuka neñg tavar tü kerek (K.B. 2057)

bu neñg alğuka *bir* kerek *bay buğun*

buğun baylıkıñga törü tüz kıoğun (K.B. 2058)

bularda eñg ınğa *bu arkıuk kıılınç*

bu arkıuk kıılınçlıg ne muñgluğ erinç (K.B. 2064)

ağır yük kışıke kıılınç arkıukı

kıılınç arkıuk erse bulun at okı (K.B. 2066)

ay ilig *bu kaç neñg* kerek begke kör

buğunka sevülse orun bolsa tör (K.B. 2071)

küler yüz / süçig söz / silig öz kerek /

kıılınçı bularka *tükel tüz* kerek (K.B. 2072)

kışı öçrümi bu buğunda talu

talü öçrüm ol *bu irüksüz tolu* (K.B. 2075)

ajun buğını barça añar kıul bolur /

ajun yir **bu begler** tilekin bulur (K.B. 2076)

tügük yüz / irig söz / kü vez kür kılık

kişig yirgürür köndrü bilmez yorık (K.B. 2077)

yüzi körki körklüg kerek **beg** yülüg

boğı ortu bolsa ne çavluğ külüg (K.B. 2083)

kalı mundağ erse **boğortu** kerek

boğı ortu bolsa bolur eğgürek (K.B. 2087)

bor içmez kerek **beg** fësad kılmasa

bu iki kılıktın kaçar kut basa (K.B. 2091)

yağı ol **bu bor** timçi iltür kümüş

kılınçı tütüş boldı kılıkı uruş (K.B. 2098)

neçe kılgu işler bor içse qalır /

neçe kılmağı iş esürse kelür (K.B. 2101)

neçe teñsiz işler bor içse bolur /

neçe eçgü işler esürse qalır (K.B. 2102)

arığ ol **bu kut** kıv arıqlık tiler /

süzük ol **bu devlet** süzükni yüler (K.B. 2105)

buğun basçısı begke **bu hımmet** kerek

bu hımmet bile hem mürüvvet gerek (K.B. 2124)

bu sözke yanutı **bu beyt** ol tanuk /

tanuk kayda bolsa **bu hıccet** anuk (K.B. 2129)

kılıç birle begler uzatur elig

kalıcsız usal beg basumaz ilig (K.B. 2139)

ilig boynı kılça ükekçe başı

anğar keç inanmaz **ukuşluğ kişi** (K.B. 2154)

tükel beg bolur bu buğunka başı

anıñdın bulur tegme edğü kişi (K. B. 2166)

biliglig gerek **beg ukuşluğ köni**

yürekliğ hem öglüg beğüse üni (K. B. 2168)

közi tok serimlig ne **koğka köñgüil** /

suyurkap keçürgen ne kılkı amul (K. B. 2170)

toğar kut küni ilke inçlik bolur

diriğa **bu yañlığ kişiler** ölür (K. B. 2173)

iç artuğ öçrüm talu er gerek

ögi köñgli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

uluğ iş bu işke **er öçrüm** gerek

bütünlük bile kılkı ködrüm kerek (K. B. 2187)

saķanuķ kerek *din iķisi arıĝ*

imin bolsa il budnı andın arıĝ (K. B. 2190)

saķanuķ kişi iŗte saklık kılur

yaraĝsızķa yakmaz iŗ oĝrın bilür (K. B. 2192)

uruĝsuz kişiler arıĝsız bolur

arıĝsız vezirķa yaraĝsız bolur (K. B. 2194)

vefaliĝ bolur *bu uruĝluĝ kişi*

çeķacı bolur ol arıĝsız iŗi (K. B. 2195)

uvutluĝ kerek hem közi tok bütün

u vutsuz kişi ol kişide otun (K. B. 2199)

kişide talusı uvutluĝ kişi

u vutluĝ kişi ol kişide başi (K. B. 2201)

u vutsuz kişi ol kişide ili

köni sözlemez söz uvutsuz tili (K. B. 2203)

yülüg bolsa ķařıĝ bolur *ol vezir*

vezir bolsa ķařıĝ iŗi keķ yorır (K. B. 2217)

tetiglik nişanı turur *bu bitig*

bitig bilgüçi er bolur keğ tetig (K. B. 2224)

bitip koçmasa erdi bilge bitig

sakışka negü erdi *ol yañg itig* (K. B. 2226)

köñgöl koğkı bolsa sevitür kişig

se vitmiş kişiler avıtur işig (K. B. 2230)

buğunda seväg boldı *koğla kişi*

sevägsüz bolur *köñgli katka kişi* (K. B. 2232)

vezirlikka *artuğ bütün er* kerek

okıgılı bitigli keğ öglüg kerek (K. B. 2234)

isiz bolmağınça *bu begler* bakın

isizig yakurmaz öziñge yakın (K. B. 2247)

ğara tün yaruğ künke yakmaz yağuk

yaşıl su ħkızıl otka bolmaz konuğ (K. B. 2250)

ğamuğ neñg katıldı öz ügri bile

köni tur katılma sen egri bile (K. B. 2252)

vezir begke tutçı kiñgeşçi bolur

kiñgeşçi kişiler tengeşçi bolur (K. B. 2256)

mañga aygıl emdi *sü başlar kişi*

negü teg kerek kılsa begler işi (K. B. 2266)

bu işke *idî kırç katıĝ er* kerek

başında keçürmiş tükel toĝg yürek (K. B. 2271)

idî ök uluĝ iş *bu sü başlamaĝ*

çerig tüzmeki hem yaĝını sımaĝ (K. B. 2272)

talı er kerek *saĝ* bu işke *oĝuĝ*

aĝgar tegmese bir usalın yoĝuĝ (K. B. 2273)

aĝ bolĝu artuk *sü başlar kişi*

tirilse aĝgar ötrü ödrüm başı (K. B. 2275)

aĝgar tirlür ötrü kör *ersig eren*

sevüĝ can yuluĝlap yatur taĝ kayan (K. B. 2281)

yaĝıda kereksiz *yüreksiz kişi*

yüreksiz kişi ol tişiler işi (K. B. 2283)

yüreksiz kişiler çerig artatur

çerig artasa er erig artatur (K. B. 2284)

ayıklıĝ turur *bu ölüm* belgölüĝ

ödi kelmeginçe er ölmez külüĝ (K. B. 2286)

u vutluĝ kerek *er* u vutı için

yağı birle qarşur qağıtmaz öcün (K. B. 2290)

isitür kişi könglin **alçaķ kişi**

yıratır erenig tili il buşı (K. B. 2295)

beğük tutsa könglin **bu sü başlar er**

siziksiz yağıdın **bu er** berge yir (K. B. 2296)

bu köngli beğük er usallık kıılır /

usal er ya buzır ya ödsüz ölür (K. B. 2297)

ķayı sü bolır bolsa başsız boşang

uşı **ol sü** buzıldı ilig kişi yaşang (K. B. 2302)

tegür eğgülerke **tükel eğgülük**

sevinçin tilegü yüdürmegü yük (K. B. 2304)

bu eğgüg tiler **barça yalnguk** turup

kişi ķul bolır erke eçgü bulup (K. B. 2305)

boşı azad kişi barça eçgü ķılı

sen eçgü ķılı aç könilik yolu (K. B. 2307)

ķerek sü başınga **bu bir kaç kılık**

yağıķa yüz ursa bu tüzse yorık (K. B. 2309)

ķerek ĥayl başınga **bu bir kaç kılık**

itilse işi ötrü tüzse yorık (K. B. 2323)

bu törtünç kerek alçı hile bilir

bu hile bilir erke arslan ulır (K. B. 2327)

titimlig kerek hem topulsa çerig

yitilik kerek *keç* komıtsa erig (K. B. 2328)

öküş er kereksiz / *er öçrüm* kerek /

er öçrüm bolunsa *tolum tüm* kerek (K. B. 2332)

öküş sü çerig erse başsız bolur /

bu başsız çerig sü yüreksiz bolur (K. B. 2333)

sınamış yağıcı kişi tēnglemiş /

on iki miñg er sü öküş sü timiş (K. B. 2334)

çerig sançmış alp er tutuzmuş ayu

mañga *tört miñg er sü* tükel sü tiyü (K. B. 2335)

ça vıkmış kür alp er yime sözlemiş

er öçrüm kerek *sü tolumluğ* timiş (K. B. 2337)

itiglig az eçgü öküşte körü

telim tuştı artağ öküş sü bile (K. B. 2340)

yorığın küdezse ‘*alēm başlar er*

ön̄gi turmasa bir yağğ işler er (K. B. 2346)

körüşmez yağının̄ küsi keğ yırak

körüşse basınur **körügli karak** (K. B. 2368)

kiçig kur yigitler bolur keğ yiti

kalı yüz evürse uğitur otı (K. B. 2373)

at üstem yarıklar bolur kıp kızıl

kızıl kızgu en̄gler bolur yap yaşıl (K. B. 2385)

maṅga mundağ aydı **sınamış kişi**

sınamış kişiler sözi söz başı (K. B. 2394)

muṅgukmış kişiler ölümüg kolar

ölümüg koluğlı er öldrü ölür (K. B. 2397)

isig söz küler yüz bile birgü neṅg

bu üç neṅg kişike bolur eçgü yang (K. B. 2405)

boş azad kişiler muṅgar kul bolur /

bu kul can yuluğlar sevinçin kolar (K. B. 2406)

muṅgar meṅgzer emdi **bu söz** ay bögü

körü barsa yetrü çın aymış tigü (K. B. 2407)

küler yüz isig söz üle neṅg tavar

boş azad kişiler bu üçke avar (K. B. 2408)

yana aydı ögdülmiş ilig kutı

iki iş bedük iş uluğluk atı (K. B. 2417)

bu il bağı örki **bu iki** tüzer

bu iki birikse anı kim üzer (K. B. 2419)

ıdı artuğ ödrüm kerek **bu kişi**

kalı öznese begke iltür başı (K. B. 2420)

begi bolsa edgü kişi ödrümi

bu iki tapuğcı budun ködrümi (K. B. 2422)

kılıç birle aldı kör **il alğucu**

kalım birle bastı **ol il basğucu** (K. B. 2425)

manğa sözle emdi körüp edgürek

uluğ hacıbiğ ay **neteg er** kerek (K. B. 2431)

uluğ hacıb artuğ bütün çın kerek

bu çınlık bile keç bütün din kerek (K. B. 2436)

tüpi edgü bolsa er edgü bolur

bu edgü kişi halkka edgü kolur (K. B. 2438)

közi toķ kişi işte almaz orunç

orunç alsa hacib bolur beg külünç (K. B. 2442)

u vutluğ kişi kılmaz isiz işig

yarağısızka yakmaz *bu sermez kişig* (K. B. 2445)

yime yakşı aymış *biliglig beğük*

biligligke tegdi öz ülgı keğ ök (K. B. 2448)

biliglig kerek kılsa begler işi

ķamuğķa yaramaz *biligsiz kişi* (K. B. 2449)

bilig birle yalnıguk beğup çavlanur

kişilerde üster *ķamuğ iş* önür (K. B. 2451)

biligsiz kişi ol ķuruğ sır beğiz

biliglig kişi ornı kökte eğiz (K. B. 2452)

uķuş bolsa asğı idı ök öķüş

ķamuğ eğgölük ülgı ol *bu uķuş* (K. B. 2454)

uķuşsuz kişi ol yimişsiz yıgaç

yimişsiz yıgaçıg negü kılsun aç (K. B. 2455)

yüzi ķörki ķörklüg kerek *hem yülüg*

toğan ersig ünlüg sözi belgölüg (K. B. 2458)

saķanuk arıg din içisi kişi

irinmez kılur barça yalnġuk işi (K. B. 2462)

saġanuk kişi yir kişi ġadġusı

sakınuk kişi ol kişi edġüsü (K. B. 2463)

bu körklüg yüzüg körse yüz suvlanur

könġül açlur anda **bu can** yimlenür (K. B. 2465)

ıdı edġü nenġ bu kişi körki yüz

bu yüz körkinġe suv içer **iki köz** (K. B. 2467)

könġüllüg kerek hem **keġ öġlüg** kerek

amul bolsa kılkı taķı edġürek (K. B. 2469)

könġüllüg kişi söz unıtmaz bolur

könġülsüz sözüg keġ tutumaz bolur (K. B. 2470)

könġülsüz kişiler kuruġ kep bolur

könġül birle yalnġuk ġamuġ iş kılur (K. B. 2472)

ögi keġ kerek könġli alġaķ amul

ġıġay tul yetimke **baġırsak könġül** (K. B. 2473)

bu erdem bilig kör kerek barça tüz

uluġ ġacıb ötrü kızıl kılsa yüz (K. B. 2483)

bu kaç nenġ kerek kim atansa ġacıb

kişi başlasa yolka öngdün keçip (K. B. 2485)

hacıblıkka aşnu **bu on neñg** kerek

yiti köz kulak sak köngül king kerek (K. B. 2487)

uluğ iş turur **bu hacıblık işi**

munı başka iltmez meğer keğ kişi (K. B. 2492)

bu işke **basut barça** andın kelir

kalı artasa kalsa andın kalır (K. B. 2502)

telim körmişim bar **tegimsiz kişi**

turup ilke yazdı kesildi başı (K. B. 2516)

öküş me eşittim **bu til** sözlemiş

köngül sırrı açlıp erin başlamış (K. B. 2517)

yana aydı **bilge büğü** sözledi /

özün tutnumaz er başın yir tidi (K. B. 2518)

kamuğ nengke vakt ol ödi belgülüg

ödi boldı erse körür **iki köz** (K. B. 2523)

bu yañlıg kerek **barça erdem bilig**

uluğ hacıb ötrü uzatsa elig (K. B. 2524)

manga aygıl emdi **kapuğ başlar er**

negü teg kerek ay *bu iş işler er* (K. B. 2527)

kapuğ başlar er *keḁbağrsak* kerek

teni canı birle tapuğsak kerek (K. B. 2529)

törü hem toğu bilse kılsa tapuğ

oḅgay bolsa *kalḁ kılınçı kamuğ* (K. B. 2531)

azaḁyat baz erse ayıtḁu kerek

oḁuğrak kim erse yaḁutḁu kerek (K. B. 2534)

körü bekletip çıksa karşı kapuğ

tükel boldı *ol künki barça tapuğ* (K. B. 2535)

neçe ka tegürgü kerek bu aşıḁ

ḁuruğ ḁoḁmasa bir içig hem taşıḁ (K. B. 2552)

iki neḅḅ beḁütür bu begler çavı

ilinde tuḁı kör törinde livi (K. B. 2553)

aḁın ma *iki neḅḅ* kapuğ körki ol

beḁütür beg atın açar ḁutḁa yol (K. B. 2554)

bu barça begiḅge baḁırsaklık ol

sevinçin tilep bu tapuğsaklık ol (K. B. 2568)

tügük yüz açığ söz kişig tumlıtur

tiriglikte kitmez köngülde yatur (K. B. 2577)

kiçig kur uluğlar ara kirmese

yıraq taş yoriğlı yakın yortmasa (K. B. 2587)

bu yañlıg kerek *bu kapuğ başlar er*

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

negü teg kerek *bu yala vaçlık er*

añar bütse begler qarılatsa yir (K. B. 2595)

kamuğ erde ödrüm yala vaç kerek

biliglig ukušluğ talu keç yürek (K. B. 2597)

yala vaçtın itlür *telim türlüg iş* /

yala vaçtın ötrü kelür *körklüg iş* (K. B. 2599)

ukuşluğ kerek *ked yala vaç* örüg

biliglig kerek sözke bilse yörüg (K. B. 2600)

kayu işte aşnu aşunsa ukuš

ol iş başka bardı sınıdım öküş (K. B. 2604)

tetiglik bile bolsa erke bilig

tözü işke tegrür *bu bilgi* elig (K. B. 2624)

ukuş işke tutsa bilig başlasa

öküş işler itlür kişi işlese (K. B. 2606)

bağrsak tapuğcı beg asğın tiler

beg asğın tilegli begin çın sever (K. B. 2608)

bağrsak tapuğcı bağır sanı teg

bağırda yakınrağ yürek kanı teg (K. B. 2610)

közi suğ kişi özke erksiz bolur

bu suğlar yalağaça teğsiz bolur (K. B. 2611)

suğ er umduçı ol yavuz umduçı

kişi umduçısı atı koltğuçı (K. B. 2613)

neçe me kul erse közi tok beg ol

suğ öz beglikindin *bu kulluğ* yig ol (K. B. 2619)

kaşu beg suğ erse çığay ol çığay

kaşu kul közi tok beg ol köngli bay (K. B. 2620)

uvutluğ kerek keğ amul hem silig

siliglik bile bilse *türlüğ bilig* (K. B. 2621)

bu yağlığ kerek barça erdem bilir

bu yağlığ yala vaç tilekke tegir (K. B. 2637)

yala vaç barır er idi keğ kerek

kamuğ türlüğ işke bu tutsa yürek (K. B. 2640)

bor içmez kerek ked özin tutğuçı

özin tutğuçı er bulur kut küçi (K. B. 2649)

bor ol *bu biligke ukuşka yağı*

bor atı haķikat tütüş ol çoğı (K. B. 2651)

neçe me uvutluğ silig kılķı uz

bor içse otunluğ kılur *barça öz* (K. B. 2653)

ķarınķa süçig kirse çıkarur sözüg

bu çıķmış söz ök yandru örter özüg (K. B. 2656)

tili uz kerek hem kõngüllüg kerek

sözi uz kerek hem *keğ öglüg* kerek (K. B. 2660)

siŋimliĝ bolur *ol tili uz kişi*

sözi uz yorisa yarar er işi (K. B. 2661)

bu iç söz tutuĝlı bütün çın kerek

bütünlükke artuķ bütün din kerek (K. B. 2676)

bu iki kişide bolur *barça söz*

bu söz tutmasa öz işin buzdı öz (K. B. 2681)

yazıldı ajunķa anı tirgüsüz

eşitti **tözü halk** anı örtgüsüz (K. B. 2685)

akar suv teg ol **bu tilin edgü söz**

ķayuka bu akķa ķiķek öndi tüz (K. B. 2688)

ķızıl til ķara baķķa yavlaķ yağı

bu yavlaķ yağığ bekle inķin salın (K. B. 2692)

ķamuğ edgü sözler bitigde bolur

bitinmiķ üķün söz unıtmaz ķalur (K. B. 2697)

ıdı keğ kereklig turur **bu bitig**

bitig birle begler iter il itig (K. B. 2702)

birisi biliglig **uķuķluğ bğü**

taķı bir bitigķi turur sözlegü (K. B. 2704)

üķünķi kür ersig er ol tong yürek

yağıķa bōrike **bu ersig** kerek (K. B. 2705)

bularda naruķı ķalın bu ķutu

bu üķke uğu bardaķı ol butu (K. B. 2710)

aya beg **bu iki** uluğ erdem ol

bğü ilķi begler munı tutğu yol (K. B. 2717)

munğar menğzetü keldi emdi **bu söz**

eşitgil munı sen aya eçgü öz (K. B. 2718)

ķılıç birle tutlur *talı edđü il*

ķalem birle itlür tilek arzu yir (K. B. 2720)

közi toķ ķiři nengke suķlanmaz ol

ķiři neng bile bolsa arsızķmaz ol (K. B. 2722)

bağırsak tapuğcı ışık yastanur

tiledükte tutçı ķapıđda turur (K. B. 2727)

bağırsak tapuğcı beg asđın tiler

tenı canı malın begiñge ular (K. B. 2728)

bu iki ķiřidin tuşar tuşsa iş

bu iki ķiřiler iter itse iş (K. B. 2735)

ağı ķaznaķı tutsa altun kümüş

ol er bařķa iltse bu aymış yumuş (K. B. 2742)

yanut birdi öğdölmiş ilig ķutı

sevüğ neñđ bu altun kümüş can otı (K. B. 2743)

iğı cın bütün keğ kerek *er köni*

köñöl yaymasa ötrü tutsa munı (K. B. 2744)

sevüğ neng bu can *canda yigrek sevüğ*

kümüş altun ol canda keğrek sevüg (K. B. 2746)

itilmez köngülüg iter **bu kümüş**

egilmez kişini eger **bu kümüş** (K. B. 2747)

kür er kördi altun özi yumşadı

irig sözlüg erniğ sözi yumşadı (K. B. 2749)

közi tok kişiler nengiğ eğlemez

bütün çın kişiler özin yiglemez (K. B. 2753)

özi korçar erse bayatka qalı

bu er tutğa şeksiz könilik yolu (K. B. 2755)

könilik mün ol **barça eğü** asığ

bu asğı bile buldı meñgü tatığ (K. B. 2756)

bor içmez kerek hem özin tutğuçı

özin tutğuçı er qutuğ tapğuçı (K. B. 2764)

bu işke **ağıçı saran** eğgürek

saranlıq bile neñg küdezgü kerek (K. B. 2766)

bağırsaq tapuğçı kör özkey bolur

bu özkey tapuğçı begin bay qılur (K. B. 2767)

bağırsaq kişi ol kişi öçrümi

bağırsaknı bek tut ay er ködrümi (K. B. 2768)

unitğan bolur körse *ögsüz kişi*

bu ögsüz ağıcı buzar öz işi (K. B. 2771)

biliglig kişiler bolur çın köni

köni kayda bolsa yaruyur küni (K. B. 2789)

bolur karşı içre ağıcı işi

özin keğ küdezgü *bu yañğlıg kişi* (K. B. 2791)

tükel sır beğiz ol *köñgülsüz kişi*

köñgülsüz kişi bilge atın yoğar (K. B. 2798)

oğuğ saķ kerek *keğ* kereksiz azak

azak bolsa işçi bolur iş uzak (K. B. 2813)

bu beglerke tapnur *tapuğcı kamuğ*

muñgađıp kelip tuttı tapgun kapuğ (K. B. 2814)

uzatsa ağıcı bu neng birmese

muñgađmış tapuğcı töngülgey basa (K. B. 2816)

kerek öçte *bir yam* yañgança bolur

ķamuğ nengke yañzağ munu bu teñgin (K. B. 2820)

içi ters turur *bu aş içgü yigü*

siziklig kişidin yise ay bŷgŷ (K. B. 2826)

yanut birdi ŷgdŷlmiş aydı ilig

bu işke **bŷtŷn er** kerek keğ silig (K. B. 2828)

bağrsak tapuğcı bŷtŷn çın kişi

beğinge yuluğlar et ŷz can başı (K. B. 2831)

munğar **kişki eski tapuğcı** kerek

açını sŷçinŷ aşın birse terk (K. B. 2836)

kayu neñge emgek katılsa ŷkŷş

sevŷğ boldı **ol neñg** kamuğda kŷsŷş (K. B. 2839)

ķayu neñge ığsa tiriglik kişi

sevŷğ boldı **ol neñg** sevŷğ can tuşı (K. B. 2840)

kŷzi suk kişi aşķa suķluk ķılur

elig tegrŷr aşķa aşığ artatur (K. B. 2847)

munğar menğzetŷ keldi emdi **bu sŷz**

unitma bu sŷzni aya eđğŷ ŷz (K. B. 2851)

bu kŷrklŷğ kişi kŷzke kŷrnŷr arığ

arığ bolmasa aş boğuzķa ķarığ (K. B. 2855)

arığlıķnı sevmiş turur **bir bayat**

arıǵlık bile er bulur eǵǵu at (K. B. 2856)

arıǵlıkını *barça kişiler* tiler

arıǵ bolsa aş suv kişi arzular (K. B. 2857)

uǵuǵlıǵ kişiler at eǵǵu ǵolur /

biliglig kişiler ınaǵlıǵ bolur (K. B. 2872)

uǵuǵlıǵ kişidin kişilik kelür

biliglig kişiler kişisi bolur (K. B. 2873)

öz igdiş kerek keğ sınamış yılın

könǵül basmış erse könitmiş yolın (K. B. 2884)

telim türlüǵ otlar anıǵda bolur

yigü yalǵaǵu ot ya içǵü ǵolur (K. B. 2888)

boǵuzdın bolur *barça* begke *ǵaǵur*

boǵuz tatǵı aşçı idişçi tutar (K. B. 2890)

isizke ǵatılmaz *uǵuǵlıǵ kişi*

bütün ǵın bolur bu biliglig işi (K. B. 2897)

kirür ötrü emgek begi tapǵınǵa

ol emgek tusulur ǵulı asǵınǵa (K. B. 2906)

ǵayu nengke kirse kişi emgeki

sevüg boldı *ol neñg* sevüg can köki (K. B. 2909)

bu işke munı teg *silig er* kerek

munıñ tapğı körki yarutsa yürek (K. B. 2912)

sağalsız kerek *bu iñşçi* arıg

küdeşilse içgüde kıl tü yamıg (K. B. 2917)

sevinme keç *artuğ erejlig kişi*

bolur ağır emgek erejke tuşı (K. B. 2938)

neçe me *bu aşçı iñşçi* saña

bütün erse artuğ ay ersig toña (K. B. 2939)

bu barça ası sanı boldı tegim

asıg kılguçıg eçgü tutgu begim (K. B. 3001)

kamuğ teprenigli asıgka yorır

asıg bolmasa avçı evde qarır (K. B. 3004)

er at boldı begler qanatı yügi

kanatsız kuş uçmaz ay begler begi (K. B. 3005)

yumıtsa qayu begke ersig eren

ajunğa *bu* beg boldı *sahib kıran* (K. B. 3007)

qayu begde erdem yumıtsa tükel

anğar yığlur *arzu* ne kolsa *tükel* (K. B. 3008)

ajunçıkā *erdem* kerek *miñg tümen*

bu erdem bile yir ajunçı cihan (K. B. 3009)

bilig erdem ögren ağır tut anı

ağır kılğay ağır *ol erdem* sini (K. B. 3013)

ölügli kişike *negü* bar *açın*

meger edgü atı yorisa kiğin (K. B. 3026)

hazinc, nerek *köp er at* çok kerek

begi bay kereksiz buğun tok kerek (K. B. 3031)

iki neñg karıştı yakışmaz kaçar

sarança yağumaz ağığ berk kuçar (K. B. 3036)

sarandın kaçar *barça erdemlig er*

açıkā yumıtur tilek arzu yir (K. B. 3037)

açılık bile beklegü *ol ilig*

açılık bile beg beğür ay ilig (K. B. 3040)

savv altun yazar ol tögülmiş kişig /

savv altun iter ol buzulmuş işig (K. B. 3044)

aya beg kümüş saç tirilsü *keçer* /

kümüş yıgsa saçlur **ķılıçlıĝ ķur er** (K. B. 3046)

ķılıçlıĝ ķür er kör kümüşke tutuĝ

yumutmuş savvaltun ķılıçķa yuluĝ (K. B. 3047)

saran beg tirer neňĝ ħazine, urur /

aķı beg ķılıç birle artlap alur (K. B. 3048)

ķayu eđĝü ħaldı maňĝa ķılmađıň /

negü arzu ħaldı maňĝa birmedıňĝ (K. B. 3054)

meniňĝdin kerek emdi **eđĝü yanut**

saňĝa ħaķ öteyin tiriglik anut (K. B. 3065)

muňĝar menĝzetü aydı kökçin saňĝa

bu söz yaķşı tıňĝla ay ersig toňĝa (K. B. 3074)

nerek **bu karaňĝķu tünerig orun**

süzük meňĝü ilke aşuňĝıl burun (K. B. 3083)

tünek ol **bu dıňya** kötürgil köňĝül

eğiz ordu il ħol sen amrul amul (K. B. 3084)

cefaçı **bu dıňya** cefa ķıl aňĝar

cefa ķılsa ötrü yaraşur saňĝar (K. B. 3088)

il içre **negü** bar **yaraĝsız yavuz**

buḍun ḥali açğıl maṅga örtme söz (K. B. 3099)

buḍun tillerinde *negü söz* yorır

söküşmü telimrek ya ögdi kelir (K. B. 3100)

ikinci basınçak *buḍun başlar er*

üçünçi suḵ erse buḍun bağı yir (K. B. 3110)

seniṅde yok emdi bu üçte biri

ḵayudın tegir ilke *küçkey eri* (K. B. 3111)

bir ök sen maṅga kör ay ḵılḵı köni

sini öz yitürse *aḍn bir* ḵanı (K. B. 3133)

saṅga tegmegey erdi *emgek öküş*

maṅga ma *du ‘a* teggey erdi *üküş* (K. B. 3135)

tile barmu körgil ḵadaşlar ara

saṅga *uḍgu teg bir* ayıtgıl köre (K. B. 3136)

öküş bolsa ilke basutçı tile

il itlür *beḍük beg* yatıp yir küle (K. B. 3143)

yok ermez ḵadaşlar ara bar meniṅ

bu yaṅğıḷḷḷ ḵişi bilgi artuḵ anıṅ (K. B. 3145)

sırılğaymu erki ilig altunı

ilengeymü erki manğa **ol köni** (K. B. 3160)

biliglig ukušluğ kişi ol kişi /

anıñda naru barça yılkı tuşı (K. B. 3165)

mungar mengzer emdi **bu söz** belgölüg

eşitgil munı sen ay ersig külüg (K. B. 3167)

bilig birle yazlur **kamuğ ters tügün**

bilig bil ukuš uq tirilgil ögün (K. B. 3168)

kaşaşlıg bolur sen kerek **bu kaşaş**

kaşaş bolmasa tutğu erke adaş (K. B. 3171)

ilig me bitisü öz elgin bitig

oqısu ilig yarlıgın **ol tetig** (K. B. 3178)

neçe me özüm sözlese söz tilin

ilig yarlıgı **bu bitig** söz ağın (K. B. 3180)

ayur men bitidim bayatım atı

bu at ol kamuğ türlüg igke otı (K. B. 3189)

turup tağka kirmiş özünğ yalñguzun

tapuğ kılguğa **bu tapuğ** keğ uzun (K. B. 3204)

yağız yir yaşıł suv yaraştı bile

ara *miñg çiçekler* yazıldı küle (K. B. 3212)

uluş kendte *ta 'at telim* bar ıduş

uş ol yirde yetrü körü barsa yok (K. B. 3215)

bilig öğren aşnu tapuğka öküş

biligsiz tapuğ asğı bolmaz ülüş (K. B. 3216)

uluş kend içinde *tapuğ* bar *telim*

uş ol yirde kılsa bulumaz yarım (K. B. 3226)

muniñda ağın anda *ta 'at* kayu

mañga körkitü bir tilin sözleyü (K. B. 3228)

muñgar arşıkar erse emdi özünğ

bu ta 'at yava boldı kesgil sözünğ (K. B. 3230)

tapuğ kizlegü kıl kişi körmesü

bu söz sırrım erdi özüm sözledi (K. B. 3235)

bu samış tapuğ barça ta'at turur

bu ta'at bile barça raħat turur (K. B. 3241)

ıdı yaqşı aymış kişi öçrümi

kişike bağırsağ kişi köçrümi (K. B. 3244)

ıdı yaqşı aymış *büğü bilgi kiñg*

munı işke tutğıl aya elgi kîng (K. B. 3254)

okır men sini halkka edğü için

bu edğü buğun asğı buzma küçün (K. B. 3259)

özüngke muyan ol maŋga edğü at

ikigü ajun birge **erklig bayat** (K. B. 3262)

begi bolsa edğü buğunka bütün

anıng asğı **barça buğun** yir kutun (K. B. 3266)

tözü yalŋguğ oğlı sever edğüni /

bu edğü kayu ol ögeyin anı (K. B. 3270)

bağırsak bolur halkka **edğü kişi**

bağırsak bolun bolduŋg edğü kişi (K. B. 3272)

negü tutzayın men saŋga emdi söz

şamu söz seningde aya köngli tüz (K. B. 3279)

ilel tip turup çıktı **ögdülmişe**

ol edğü kalınc birle igđilmişe (K. B. 3281)

tuma **torğu kalğan** kötürdi uşun

yaruk yüz küler teg yarudı ajun (K. B. 3288)

tiriglik tilegil tileme tilek

tilek bulguğa **bu tiriglik** yülek (K. B. 3315)

ķayu işke arzu yorisa tilek

ağak ursa buldı **ol arzu** yülek (K. B. 3324)

tilek birle maᅅsa **yıraķ yir** yakın

ķaçan ķorse yüzün bulur can ilek (K. B. 3325)

apa oğlanı barça yalnġuz umaz

özünġ munda yalnġuz ķalı iglemez (K. B. 3330)

bu ķađġu mini evde yatġurmadı

saķınç ķađġu birle özüm umadı (K. B. 3331)

bu dñnya işiᅅge ķatılmıř ķiři

ķılumaz tapuġ birle ‘uķbi işi (K. B. 3340)

hava nefis bile ķör yaġı ol uluġ

bu iki azıtur tapuġçı kulug (K. B. 3344)

bu ‘arşta ķođı ķör **seraķa tegi**

tözü barça bir teg bayatķa munġı (K. B. 3354)

sen aymış **bu söz** barça andaġ turur

ħaķıķat ķörü barsa tıldaġ turur (K. B. 3368)

ķiřiķe tusulġu kerek **bu tirig**

tirig tutsa atın kopursa erig (K. B. 3369)

yanut birdi oğgurmış aydı bu çın

munıngda ağınsıg yime bar *ağın* (K. B. 3376)

oğul kıız yağı ol yağı ne kerek

yağısız tiriglik taķı eğgürek (K. B. 3380)

özünđ sızgurur sen oğul kıız tiyü

bu emgek biligli oğul kıız kayu (K. B. 3384)

yime yaķşı aymış *bügü bilgi yarp*

kişi köngli yuvķa küdezmeķi sarp (K. B. 3393)

sırınçga saķıřı turur *bu köngül*

içi keğ küdez sınmasu ay oğul (K. B. 3394)

kişike tusulmaz kişi ol ölüğ

tusulđıl ölüğ bolma ersig külüg (K. B. 3408)

keğ erke bolur kör yağı belğölüg

yavuzķa yağı yok *yavuz er* ölüğ (K. B. 3417)

neğü tir eşitgil kör *erdemliğ er*

bu erdem bile er tilek arzu yir (K. B. 3420)

neğü tir eşitgil *kişi eğgüsi*

bu eğü bile yağmış atı küsi (K. B. 3429)

cefa kılguçıķa kılı tur vefa

vefa er kılur **ol isizler** cefa (K. B. 3432)

kişiler öze yok saᅇa **erk elig**

özünᅇ yıᅇsa sen bolsa atınᅇ silig (K. B. 3440)

ķayu neᅇᅇ bulup ķođtuᅇᅇ emdi anı

ķayu tilve zahıd atadı sini (K. B. 3441)

öküşüᅇ ķođup er azıᅇ taplasa

bu er ötrü zahıd bolur ķur basa (K. B. 3442)

bu kün togdı ilig eşitti sini

özünᅇ kereklep kör ıdı mini (K. B. 3455)

törülüg köni beg ķut ol belgülüg

ķutı birle tegrür tözüke ülüg (K. B. 3461)

bu kök tırgüki ol **könilik törü**

törü artasa kök turumaz örü (K. B. 3463)

beğük iş turur kör **bu işler** maᅇa

neteg kılgu ayᅇıl kınᅇş bir munᅇa (K. B. 3475)

kişiler araķa muyan eğgülük

bu yirde bulunmaz munu belgölük (K. B. 3499)

munğar menğzer emdi **bu beyt** ay büğü

oığı munı ötrü işke bağı (K. B. 3506)

bu edğü kamuğ yirde edğü bolur

ol edğü yanutı hem edğü bulur (K. B. 3510)

bu dünya özin ked sevitmiş sağa

kamuğ ‘aybı erdem körünmiş sağa (K. B. 3513)

negü tir eşitgil **bu sevmiş kişi**

sevügke sevüg ‘aybı erdem başı (K. B. 3516)

apa yazdı erse bayat kınadı

bu dünyağ tünek kıldı **erklig içi** (K. B. 3520)

bayat men tigüçi kişide haşı

ajun koldı bardı ol it sakışı (K. B. 3526)

yalıng toğmış er kör yalıng bargu ol

nelük dünya tirmek yana koğgu ol (K. B. 3528)

kapuğ açtı dünya tağı bir kapuğ

ölüm kapğı açlur kirür **halak kamuğ** (K. B. 3531)

yayığ dünya irsel kutı evrölür

negü birdi erse yana terk alur (K. B. 3533)

munğar menğzer emdi körü bar **bu söz**

munıng ma‘ nisi uq aya köngli tüz (K. B. 3537)

bu dünya kaçar kim eğerse anı

kalı kaçsa andın eğerür sini (K. B. 3538)

bezenip **bu dünya** özin körkitür

itinmiş kelin teg köngül yilkitür (K. B. 3540)

köngül birse **kurtğa** bolur **bir turı**

yağa ying tutar künde kesmez urı (K. B. 3541)

negü tir eşitgil sakınuk oduğ

yırak tur **bu dünya** tegürgey yoğuğ (K. B. 3552)

barıglı turur **bu ajun** terk ödüñ

keligli turur **ol ajun** keğ oduñ (K. B. 3556)

ölümüğ biligli sevinmez özün

ölürüg körügli avınmaz uzun (K. B. 3559)

yoriğli kişi yolda itmez evin

köçügli kişi evde qodmaz nengin (K. B. 3560)

konuk sen **bu dünya** sañga bir tüşün

tüşünde saķınç tutma artuķ uzun (K. B. 3561)

körünmez teg ol **bu tuzakçı** saᅇga

bu dünya neᅇgi ol **saçılmış meᅇge** (K. B. 3564)

usayuķ **bu yalᅇguķ** idi suķ közi

ķalı torķa kirmez bu yalᅇguķ özi (K. B. 3565)

neᅇü tir eᅇitᅇil saķınuķ başı

bu dünya işindin saķınmış kişi (K. B. 3566)

keçürmiş tiriglik saᅇga bolᅇa tüᅇ

neᅇü kıldınᅇ erse yanut kelge tüᅇ (K. B. 3571)

üçünçi esenin tiriglik turur

bu üçte bu **bir** keᅇ kereklig turur (K. B. 3575)

yimek içmek ol **bir tatıᅇ** ay ķadaᅇ

yanutı çıķarda yavuz ay adaᅇ (K. B. 3577)

tışi birle ᅇuᅇbᅇet idi keᅇ tatıᅇ

soᅇuk suvķa yunmaķ yanutı ķatıᅇ (K. B. 3584)

süçig bu tatıᅇlıᅇ tiriglik kūnüm

tatıᅇsız ķılur aᅇır **açıᅇ ölüm** (K. B. 3587)

bu dünya yaᅇı ol et öz bir yaᅇı

bu iki yağıning yağıglıg ağı (K. B. 3589)

üçünci yağı yek bu din oğrısı

tegürmesü tenğri bularnıng yası (K. B. 3590)

bularda içi sarp bu yavlak yağı

et özdin tegir **ol öküşrek çoğı** (K. B. 3591)

içi yaqşı aymış **biliglig büğü**

biliglig bügüler sözün tınglağı (K. B. 3594)

bu yavlağ osuğluğ turur **bu et öz**

semiz tutsa artuğ bolur **bu yavuz** (K. B. 3599)

tiriglik tükeli tükel üç kün ol

anıngda narusı neçe tüş tün ol (K. B. 3605)

birisi yarın ol biri keçti tün

yarınğa tegirmü **tiriglik bu kün** (K. B. 3606)

boguz tatğı barça qarın toğmağ ol

qarın toğsa **artuğ asıg** qoğmağ ol (K. B. 3610)

qarın toğsa arpa ya ھاıva bir ol

qalur barça artıp tulur **kirgü yol** (K. B. 3611)

neğü tir eşitgil **sağanuğ çığay**

çıġay erse nengke közi köngli bay (K. B. 3613)

ajunuġ neçe tirse öz ölgülüġ

iki böz tegir ol saŋga belgülüġ (K. B. 3616)

tiriglik barır künde sindin kaçır

yavuz *bu ölüm* kör uluŋnı bıçar (K. B. 3620)

sakıġ ol *bu dünya* közüŋde uçar

neçe öz eğerse ol ança kaçır (K. B. 3627)

keçürmiş tiriglik barır kelgüsüz /

neçe ol *bu kalmış* yime belgüsüz (K. B. 3630)

neġü tir eşitgil o~~đ~~*unmuş kişi*

kamuġ bulġanuġtın süzülmüş kişi (K. B. 3632)

tilekinçe ığma katıġlan tiren

et öz ülgı birmez *u~~đ~~uşluġ eren* (K. B. 3638)

u~~đ~~uşsuz *kişiler ol* ol ay kadaş

hava arzularķa özin kılsa baş (K. B. 3644)

munuķı bu yaŋġlıġ turur *bu ajun*

münün barķa aydım sen u~~đ~~ġıl özün (K. B. 3645)

munı ma eşitgil taķı belgülüġ

biligke ukuška **bu söz** ülgülüğ (K. B. 3647)

buzulğay **ajun barça** ƙalğay ƙuruğ /

apa oğlanı barça kesgey uruğ (K. B. 3653)

tapuğ ƙoɗsa dünya tilese tamuğ

yime ƙalmağay erdi **bu uçmaƙ** ƙuruğ (K. B. 3656)

yime yaƙşı aymış **büğü bilgi kiñ**

ajunda ƙavıƙmış aƙı elgi kiñ (K. B. 3660)

apa oğlanın barça **erklig bayat**

açığılı toɗuğılı törüttü bu at (K. B. 3663)

ƙişi ağıruƙı bolmasa **bu boğuz**

ƙişi önmezi ol **bu ağıruƙ boğuz** (K. B. 3667)

rıca ƙavf **bu iki** ƙanat sanı ol

bu ikin uçuğılı bulur ƙökke yol (K. B. 3673)

elig başƙa urdı **bu oğurmuşa**

saƙındı uzun ƙiç ƙötürdi başa (K. B. 3682)

ne eɗğü bilig birdi bilgi beɗük

sevitmiş sevüglерke köñgli süzük (K. B. 3687)

iɗi yaƙşı aymış **sevitmiş ƙişi**

vefağa çavıkmış sevügler başı (K. B. 3704)

yakın bolsa könglün **yırağ yir** yakın

yakınlık vefasın köngülke baktır (K. B. 3705)

bir ol **bir içi** kim törüttü iki

sakışka katılmaz anıñ birliki (K. B. 3719)

yoriğli bu yalñguk bu arzu öze

yorırlar tileyü ajunuğ keze (K. B. 3735)

törü yok toğu yok yime kılğ kılınç

törüsüz tapuğcı yaramaz erinç (K. B. 3739)

sañga birdi dünya esirkemedi

mañga birmegeymü **birigli içi** (fK. B. 3745)

bayat kapğı tuttum kılur men tapuğ

ğamuğ ğalğyumuğı bu ol **çın kapuğ** (K. B. 3747)

içi yaqşı aymış **süzülmüş köñgöl**

eşitgil ay bilge uquşluğ amul (K. B. 3752)

muni çın biligli uquşluğ kişi

ağınsığ bolurmu ay ilçi başı (K. B. 3763)

öküş kıldım emdi sañga men yazuğ

seniñ raḥmeṭiñde **bu yazuḵ** az oḵ (K. B. 3775)

orunçaḵ turur **bu sevüḡ can rēvan**

orunçaḵ yana bir kötürmez **bu can** (K. B. 3781)

ay ilig **bu dünya** keçimlig turur

tiriglik küniñge tüker alḵınur (K. B. 3782)

idi yaḵşı aymış **tapı bolmış er** /

tapılıḵ içinde ḵutı tolmış er (K. B. 3799)

tusulmaḵ üçün ünder erse ilig

meniñde **tusulḡu uḵuş** yok **bilig** (K. B. 3802)

ajunda çavıkmış ne **türlüḡ eren**

iliḡke yumıtmış turur **miñḡ tümen** (K. B. 3807)

negü tir eşitgil uç ordu ḡanı

tözü ilke yañḡzap söz aymış köni (K. B. 3815)

ajun türtti yüzke kömür teg boḡuḡ

körür köz yumuldı uḡıdı oḡuḡ (K. B. 3837)

müni yok bu sözke köni sözlemiḡ

köni söz iriḡ ol iriḡ çoḡlamış (K. B. 3847)

negü erdi **sözler tilin sözlemiḡ**

maᅇga ayᅇıl emdi eşıtmiş ömiş (K. B. 3848)

beg ol **bu köᅇgül** kör ıamuᅇ öz ıulı

begi ıanıa barsa uᅇu ıul yolu (K. B. 3856)

yana ma **bu arzu** maᅇga boldı ig

munı emlemese özüm bargu yig (K. B. 3871)

negü ıolsa ıolmış tilekin bulur

negüg bol tise **ol tilemiş** bolur (K. B. 3901)

okıdım bitigiᅇg uıulı **bu söz**

sözümni eşıtgil ıaçurmaᅇıl öz (K. B. 3912)

bayat tapᅇı barıa kerek örtügün

aılmasa ᅇalııa **bu örtüg** bu kün (K. B. 3919)

öz özin me **ol ıul** bilümez baıın

yaᅇımu bayatıa bilemü yaıın (K. B. 3921)

bu sözni eşıt ay maᅇga kelmedük

negü tir **arıᅇ bilge** baᅇı beᅇük (K. B. 3925)

tuıa erse dünya ıalı eᅇgüke

yarar **iki ajun** yigü keᅇgüke (K. B. 3926)

kııı eᅇgü tirler **bu eᅇgü** ıayı

maṅga ayu birgil ay bilge bŭgü (K. B. 3934)

kişi eḡgü tirler bu eḡgü kim ol /

bu eḡgü kişi muṅda erke em ol (K. B. 3935)

uzun sözlese söz irinçig bolur

uḡşluḡ kişiler sözüḡ az ılur (K. B. 3938)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe

yorıp keldi evke *ol eḡgü işe* (K. B. 3946)

kalık bütrü tuttı kara kuş öṅgi

ajun barça toldı kara kuş yünḡi (K. B. 3949)

usı uçtı ıpottı adakın örü

ḡara tün kötürmiş etekin örü (K. B. 3952)

neçe miṅḡ tapuḡcı tapındı yılın

çıkar can öḡinde yitürdi yolın (K. B. 3987)

neçe miṅḡ tapuḡsuz yazukluḡ ılı

aḡır tın keserde öṅardı yolu (K. B. 3988)

neḡü teḡ ılur men beḡiṅke tapuḡ

yapılmış turur kör maṅga *bu ılpuḡ* (K. B. 4003)

bu il itḡü tutḡu buḡun tüzḡüke

bu begler tikildi ajun süzgüke (K. B. 4009)

ajun tutğuçı er ukuşluğ gerek /

buğun basğuçıka gerek *keğyürek* (K. B. 4013)

kişi öğrenip ötrü bilge bolur

bilig bilse ötrü *kamuğış* önür (K. B. 4022)

men emdi ayayın eşitgil ögün

sen öğren yazılsu saŋga *bu tügün* (K. B. 4029)

iki türlü ol *bu tapuğçı kişi*

tapuğ kılsa itlür küninge işi (K. B. 4031)

tapuğug onğarsa *bu yaŋlıg kiçig*

beğinge yağudı onğardı keçig (K. B. 4042)

tapuğ birle itlür *kamuğ türlüğ iş* /

tapuğ birle kavşur saŋga *eçgü iş* (K. B. 4053)

ıdı yakşı aymış *ukuşluğ büğü*

tegimsiz kişike bu kıur birmegü (K. B. 4074)

ukuşsuz kişiler bilig artatur /

biligsiz kişiler buğun yavırtur (K. B. 4076)

takı yakşı aymış *sınap bilmiş er* /

tapuĝ birle ħopmıř tilek bulmış er (K. B. 4089)

közüñgñi küdeşgil özüñgñi tutun

özin tutĝuĝı er ajunda küsüş (K. B. 4105)

taķı biri yalĝan biri suķluk ol

bu üç iş üçegü tüpi yokluk ol (K. B. 4107)

özüñgñi arıĝ tut kamuĝdın sınıĝar

arıĝ ol ***bu begler*** arıĝ neñĝ sever (K. B. 4109)

iĝip karřıķa kirme özni tutun

yaraĝsız bolur ***ol iĝigli otun*** (K. B. 4118)

ıdı yakşı aymış ***biliglig kişi***

bu söz tutsa asĝı saı altun tuşı (K. B. 4135)

bu ol ***atķa tegmiş tapuĝ ĝılĝuĝı***

munıñda narusı uda birĝüĝi (K. B. 4147)

bir anĝa yime bar taķı ***iřĝiler***

töřekĝi ya ĝuřĝı yime ařĝılar (K. B. 4148)

bu yañĝlıĝ turur ***begke ĝılĝu tapuĝ***

tapuĝ sınıĝse ötrü aĝar ĝut ĝapuĝ (K. B. 4157)

tusulĝu tapuĝ bu muni bilĝü tap

kalı bildinġ erse özünġ begke sap (K. B. 4158)

yanut birdi oğğurmiş aydı **bu söz**

eşittim men emdi aya eđġü öz (K. B. 4159)

ıdı yakşı aymış **biliglig büġü**

büġüler sözini uçuz tutmaġu (K. B. 4177)

adaş koldaş erdeş kalın tut katıl

kalın bolsa koldaş öger **tegme til** (K. B. 4186)

yaġı kılma özke kişig bilmedi

yaġlıġ kişiler sevinç bulmadı (K. B. 4187)

negü tir eşitgil ay köñgli oduġ

yaġı yası tegrüp toķamış yođuġ (K. B. 4189)

isiz iş tutunma yıraķ tur teze

isiz iş azıtur sini yol öze (K. B. 4194)

negü tir eşitgil ay ilçi başı

sınap eđġü isiz keçürmiş yası (K. B. 4197)

uçar kuş işin bildi tuttı üġür

kişi sen katılġu kişinġni öğür (K. B. 4200)

iki türlüġ ol bu yakınlık işi

bu iki üçün dost tutar **ol kişi** (K. B. 4201) 800

taķı bir tutar iş  z asġı    n

bu işlik t   kmez bolur ol k   n (K. B. 4203)

iki t  rl  g ol k  r yime **ol yaġı**

yaġı bolsa erke ya ıldı aġı (K. B. 4224)

biri te   rilik ol yaġı bolda ı

bu kaf  r yaġılar yaġı ol tu ı (K. B. 4225)

taķı **bir yaġılı ** asıġ yas    n

bolur bu yaġılı  kılur er    n (K. B. 4226)

tapuġ   z kılın kılma   zke yaġı

yaġılıġ kişike   par **mi      oġı** (K. B. 4232)

ya ınlık bu iki kişi birle tut

bulardın sa   a teggey **e    yanut** (K. B. 4237)

bayat h  kmi ol **bar  a e    isiz**

bayat birse tepsep tı umaz tepiz (K. B. 4254)

i    i taş    nı adaş     bilir

bu i  taş biligli kişi ne    alır (K. B. 4266)

idi yakşı aymış **t  r   bilmiş er**

t  r       di birle budun t  zmiş er (K. B. 4309)

telim halklar öldi bu boğzı üçün

qara yir qatında yiyür ot öçün (K. B. 4328)

er atta öñgin beg kişisinde taş

katılgu kişiler bu ol ay kadaş (K. B. 4336)

bular ol *yarar ya yaramazları*

seçip açra tutğan köni yol arıĝ (K. B. 4343)

bularda basa *kaç kutu* bar *açın*

baḳa körse bilgi biligde öngin (K. B. 4355)

yime ök kereklig saṅga *bu kişi*

anıñsıız oñgulmaz tiriglik işi (K. B. 4357)

uğısa bu yalnguk tüşer ök *bu tüş*

yora bilse terkin kelir ağzı tuş (K. B. 4367)

bu tüş çilmi körgil *bağır saḳ bayat*

qulı edgüsin qoldı birdi ayat (K. B. 4370)

bu yaŋlıĝ tüşüg *uz yörügli* bular

biliglig bağırsak bolup edgüler (K. B. 4374)

yıl ay kün saķışı bularda bolur

kereklig turur **bu saķaş** ay unur (K. B. 4377)

ıdı yakşı aymış **biliglig karı**

biliglike aytıp işing kıl yorı (K. B. 4387)

basa keldi şa'ir **bu söz tırgüçi**

kişig öggüçiler yime yirgüçi (K. B. 4392)

tariğçi turur kör taķı **bir kutu**

kereklig kişiler turur **bu butu** (K. B. 4400)

tözü tun toķağlı açıp toğıuçı

munğar boldı munğluğ tirig bolğuçı (K. B. 4403)

sańga ma siziksiz kerek **bu kişi**

itilse anın ötrü boğzunğ işi (K. B. 4404)

ķamuğ teprenigli tözü yir öngi

yorıglı aşı ol uçıglı meńgi (K. B. 4417)

ķıtay arķışı kesse arķış toğı

ķayun kelgey erdi **tümen tü ağı** (K. B. 4426)

bu yańlıg bolur **bu satıđçı ķamuğ**

ķatılğıl olarkā açuk tut ķapuğ (K. B. 4429)

munıngda basa ol **bu igdişçiler**

ķamuğ yılķılarkā bular başçılar (K. B. 4439)

asıǵlıǵ kışiler bolur **bu kutu**

bularıǵ yime eǵǵu tut ay botu (K. B. 4443)

ıdı yaǵşı aymıǵ törü birǵüçi

buǵun birle katıp sınap bilgüçi (K. B. 4449)

biligsizke yaǵma özüñni tutun

özın tutǵuçı er tirildi kútun (K. B. 4452)

kereklig kışiler yime bu sañǵa

yaǵın tut bularıǵ tusulǵay toñǵa (K. B. 4457)

bu dünya itigi bulardıñ turur

ajunda **tañǵ işler** bulardıñ törür (K. B. 4459)

yime yaǵşı aymıǵ **biliglig süzük**

buǵunǵa baǵırsaq ne köñli tüzük (K. B. 4464)

tiriglik tileme at eǵǵu tile

at eǵǵu kerek bu tiriglik bile (K. B. 4465)

mün ol **bu tiriglik** tile eǵǵu at

isiz kılma eǵǵun kılın meñǵu at (K. B. 4468)

duǵaçı tururlar sañǵa ay ǵadaş

ıdı eǵǵu neñǵ **bu duǵa** ay adaş (K. B. 4470)

bu ol *ilde türlüg katulğu kişi*

saᅇga tüşse iş ya olarkā işi (K. B. 4472)

törü bir işinde bağırsaklıkın

saᅇga bolğa *barça kişiler* yakın (K. B. 4473)

özüᅇgde koğı al *kisi* alsa sen

beğük tüpke yakma bulun bolğa sen (K. B. 4479)

tözü ħalk sever ol kisi körkini

meğer teᅇgri fağlı küdezse anı (K. B. 4494)

sakınuk arığ bolsa aşlı bolur

ol üç neᅇg bu yirde bolur ay unur (K. B. 4501)

negü teg küdezgü olarığ tutup

küdezigli teᅇgri küdezsü utup (K. B. 4526)

ıdı yakşı aymış *sakınuk kişi*

bu söz işke tutğıl ay kılkı saşı (K. B. 4562)

öküş türlüg ol *bu oğığı kişi*

telim türlüg ol bu konukluk aşı (K. B. 4574)

yarım ya yitim bolğa *oldruğ turuğ*

yavuz bolğa köᅇglüᅇg ay eğğü uruğ (K. B. 4585)

törü bilmez **ögsüz kılıksız kişi**

törülüg kişi körse taŋglur başı (K. B. 4595)

törüsüzlük ol bu törüçe yorı

törüsüz kişiler kişike qorı (K. B. 4603)

ıdı yakşı aymış **törülüg kişi**

törü bilse yalŋguk bulur tör başı (K. B. 4604)

aşığ teŋgleyü yi yime aş öküş

maŋga mundağ aydı **u kuşluğ küsüş** (K. B. 4613)

öküş yigililerniŋ aşı yig bolur

aşı yig kişi tutçı iglig bolur (K. B. 4614)

tutsa terkin kişig yavırıtur

anı emlemese ölüm tavratur (K. B. 4616)

yime yakşı aymış **otaçı hâkim**

hâkimler sözini yavuz tigli kim (K. B. 4617)

kişi men tigüçi apa oğlanı

isig tumlıgıg bilgü adra anı (K. B. 4620)

quruğ tumlıg artsa isig öl anut

bu iki aŋgar qılga evre yanut (K. B. 4626)

oqımasa aş suv **müni bir** bolur

okısa körügli birig yüz kılur (K. B. 4647)

taķı **bir kutu** aşķa barmaz okıp

kişig aşķa ünder tokımlar tokıp (K. B. 4669)

bularda eng edgü yorık bu turur

bügü bilge ögmiş kılık bu turur (K. B. 4670)

öküş yigli yalngu kör igçil bolur

sarıg menęzi kovdaķ atı il bolur (K. B. 4672)

yanut birdi odęurmuş aydı **bu söz**

eşittim men emdi eşit evre söz (K. B. 4680)

bu kün sen mańga kelmişingde berü

baķa kör **tapuğ barça** kaldı turu (K. B. 4685)

kişig oğlan erken kılınç edgü tut

uluęlukķa tegse uğınur **bu ot** (K. B. 4694)

ne teńgsiz bolur kör **ķarımış kişi**

yava bolsa kılsa yigitler işi (K. B. 4696)

bu munça isinmek azu tumlımak

tilek iki boldı ay ersig çomaķ (K. B. 4701)

ıdı yakşı aymış **bügü bilgi king**

eşitgil munı sen aya kızgu eng (K. B. 4707)

kanı *ol otun it* bu dünya bulup

yaşıl kökke söndi kara kuş münüp (K. B. 4711)

kanı ol *bayat men tigüçi otun*

tengizde qodı ıdtı tengri töbün (K. B. 4712)

kanı ol *toğardın batar қа tegi*

yorıp il tutuğlı bu dünya begi (K. B. 4714)

kanı ol *peri kuş bu yalñuq öze*

uluğluq kılığlı kılınçı tüze (K. B. 4716)

kanı ol *ölüg tırgürügli kişi*

ölümke tutuğ boldı ağır işi (K. B. 4717)

kanı ol *kişide ödürmiş talu*

koğuz qaldı dünya irildi tolu (K. B. 4718)

baқа körgil emdi yağız yir qoyı

ne yañlığ kişi kirdi tolmaz oyı (K. B. 4721)

açıp körse erdiñg qara yir qatın

ne ödrüm talular yatur inçıkın (K. B. 4722)

ne begler yaturlar qara yir bolup

ne bilge bügü sızdı yirde ölüp (K. B. 4723)

neçe kür kü vezler bir ig iglemez

kara yirke kirdi kanı tepremez (K. B. 4725)

bu yaṅlıĝ kişiler töşendi yirig

ya senmü qalır sen ya menmü tirig (K. B. 4726)

yoriyu turuĝlı bu barqan kişi

uluĝ yolda itmez bu ev barq işi (K. B. 4727)

uruĝ edĝü ekse öner edĝülük

ol edĝü bolur ol yigü kedĝülük (K. B. 4734)

uruĝ isiz ekse isiz ök önür

ol isiz boyunqa yarın yük bolur (K. B. 4735)

bolup qalĝu erse nerek *bu ajun*

sini qoĝu erse anı qoĝ özün (K. B. 4739)

qalı siṅmese kör bu qılmış tapuĝ

yaṁa boldı *isiz tiriglik qamuĝ* (K. B. 4750)

se vüĝ bolmasa tap *içim se vmişı*

yaĝım yek turur öz yaĝılamış (K. B. 4763)

ajunda alındam özümke öṅgi

qa vuq sökti yim tap tonum qoy yünĝi (K. B. 4767)

şekerde tatıĝlıĝ kavuq yür maṅa

çuz ol *bu örüm ton* aĝılar teṅgi (K. B. 4768)

açıĝ süçig aşlar boğuz tatĝı ol /

boğuz tatĝı sürgen kişi yılķı ol (K. B. 4772)

aĝı çuz keçim ton kişi keđĝüsü

et öz örtĝü tap ķıl ay er eđĝüsü (K. B. 4773)

eğiz ‘arşta altın sera’ka tegi

tözü barça munĝluĝ turur bir tenĝi (K. B. 4776)

meger bir bayat ol *tükel munĝsuzun*

munĝug bildeçi ol baĝırsak tüzün (K. B. 4777)

tünek ol *bu dñnya* müsülman öze

tünekte erej ķolma kõnĝlünĝ tüze (K. B. 4809)

esenlik bulup er yaĝa ķılsa yaş

bu *körksüz tiriglik* bolur ay ķadaş (K. B. 4822)

usanma tiriglik barır belĝüsüz

keçer uş *bu öd kün* yana yangusuz (K. B. 4831)

neçe miñg tirig öldi tulup batur

biziñg kelĝümüzni küdeşip yatur (K. B. 4835)

inançsız turur *bu cefaçı ajun*

yayıĝ ķılķı irsel ķılınçı otun (K. B. 4839)

ereji uzamaz ne emgekleri

nerek ötrü *munça çoğı ün* urı (K. B. 4842)

ıdı yakşı aymış *bügü bilgi kiñg*

kılıkı yorıkı bile köñgli teñg (K. B. 4843)

kim erse bu ıalığ bilür erse çın

añgar bolğu ermez *bu dñnya* yakın (K. B. 4847)

apa oğlını emdi *erklig bayat*

törüttü iki iş üçün birdi at (K. B. 4854)

silerke meniñdin *asıǵ söz* kerek

özümde körü bu sözüm eǵgürek (K. B. 4861)

meniñde *negü* bar adın *eǵgü iş*

silerke asıǵ kılsa ay eǵgü iş (K. B. 4864)

keçigli turur *bu ajun* ıalǵusuz /

bu ıalmış tiriglik yime belǵüsüz (K. B. 4905)

siziksiz kelir utru *meñgü ajun*

erej erse emgek uzalmaz uzun (K. B. 4906)

hava nefis tirilse ölür *bu köñgöl*

köñgöl ölse ıa' at ıalır ay oǵul (K. B. 4912)

ıdı yakşı aymış *biliglig kişi*

ajunuğ sinayu yetilmiş yaşı (K. B. 4916)

sevinç kayda erse sonğında bela

erej kayda erse *miñgemgek* bile (K. B. 4918)

qara tün inde turur *kelgü iş* /

yarutur *yaruq kün* aya eçgü iş (K. B. 4925)

mañgar asğı tegsün añar yası yok

süzülsün özümdin *kamuğ bulğanuq* (K. B. 4940)

yana bir bitig yarlıkasun ilig

okıp bütsü kelsü saña *ol silig* (K. B. 4944)

ilig aydı emdi nerek *bu bitig* /

bitigde bütünrek bütün sen tetig (K. B. 4945)

sözünğni tilin ay sözini eşit

tağı *bir bitig* ay tetig ne kerek (K. B. 4949)

sarığ sandvaç ötti ünün sayradı

belinğlep oğındı usı kelmedi (K. B. 4963)

kalıq yırttı keçmiş qara köñglekin

açıldı *yaruq yüz* kötürdi egin (K. B. 4966)

küle baqtı örlep talu kız yüzi

yarudı *bu dünya* iri hem qızı (K. B. 4967)

turup evke kirdi **bu iki kadaş**

kaşaşına zahid alın tügdi kaş (K. B. 4976)

kaşuğ işke yaŋzağ tenği ol yaŋı

kaşuğ neŋ tenği birle boldı esen (K. B. 4985)

selam kıldı ötrü alıştı elig

turup evke kirdi **bu iki silig** (K. B. 5032)

könğül arzulasa **yıraķ yir** yağuk

bolur terk tilekin bulur ol anuk (K. B. 5044)

adaķın yorıǵlıķa emgek tegir

könğül birle maŋsa **ol emgek** barır (K. B. 5047)

sen emdi könğül birle kelding maŋa

velikın neteg ol **bu iş** ay tonga (K. B. 5051)

muŋgar menğzetü keldi emdi **bu söz**

eşitgil munı sen aya könğli tüz (K. B. 5057)

tükel büttüm emdi saŋa belgülüg

maŋa **edgü** teggey seningdin **ülüg** (K. B. 5071)

uluğluk yimesün **ol elgi uzun**

yanar erse tilde yoritmış sözün (K. B. 5073)

ajunķa elig bolmasun *ol kişi*

tili yalġan erse kıılınķı buşı (K. B. 5074)

içi yakşı aymış *köni sözlüg er*

köni sözlüg erke bayat birsü ter (K. B. 5078)

sözi cın kerek *beg kıyıķsız köni*

sözinde yanıġlıġ time er anı (K. B. 5079)

uluġluk bu beglik yüz evrür saġa

meger eđġülük yüz evürmez tonga (K. B. 5089)

kişi bar *ķalın boğ* boġuz aġruķı

köni cın baġırsak yok ol ay aķı (K. B. 5095)

bu begler bulur barķa arzu tilek

özi könglinge sıġġu bulmaz yölek (K. B. 5096)

ķapuġda *ķalın baş* yumıttı yorır /

tusulur kişi yok maġa ay bilir (K. B. 5097)

muġar meġzer emdi *bu beyt* ay aķı

uķayın tise sen munuķı oķı (K. B. 5098)

kişi tip yoriġlı telim bar sanı

ķıřike tusulġu tilese ķanı (K. B. 5099)

ķılur *bir kişi* miġ ķıřiniġ işin

öküş minġ yumıtsa kılumaz anı (K. B. 5100)

maŋga at uruldı *bu zahid atı*

bu atım maŋga boldı ʔaʔ at yutı (K. B. 5106)

içinde tatıġ bolmasa *ol kaġun*

anı taştın atġu bolur ay sıġun (K. B. 5111)

bu kavaķ ko vı dınya kiçki ajun /

neçe beg ʔarıttı ʔarımaz özün (K. B. 5133)

seniŋde ozaķı ajun tutġuçı

ʔanı ʔança bardı ʔanı ol küçi (K. B. 5137)

olar ʔança bardı körü bar saķın

saŋga ma naru *bargu ödkün* yaķın (K. B. 5138)

ıdı yaķşı aymış *biliglig büġü*

biliglig sözi yinçü yaķut tigü (K. B. 5142)

ölümüg biligli ay ʔılķı usal

keçer *bu tiriglik* özünġ ülgı al (K. B. 5144)

ķalın aç bōriler yıġıldı saŋga

ķoyuġ keğ küdezgil ay ilçi tonga (K. B. 5164)

ay beg men tigüçi beğütme köŋöl

vefasız turur *dünya devlet* tönğül (K. B. 5174)

ay ilig *bu karşı / bu ordu* orun

saᅅga tegmişı bir tüşün ol körün (K. B. 5176)

saᅅga tegdi emdi *bu ordu orun*

köçünᅅni özünᅅde oza ıd burun (K. B. 5178)

tünek ol *bu dünya* ay dünya begi

tünek içre bolmaz saᅅınçta öᅅᅅi (K. B. 5185)

ne yaᅅᅅlıᅅ *bu devlet* turumaz kaçır

tirilmiş nengünᅅni tüle ol saçar (K. B. 5188)

bu begler baş ol kaçır barsa başı /

uᅅula barır *barça uçmuş kişı* (K. B. 5202)

erejke avınma sen içme süçig

tengiz ol *bu iki* aᅅᅅar yok keçig (K. B. 5208)

kalı edᅅü tutsa bu begler kılınç

kamuᅅ edᅅü ilke bolur minᅅ sevinç (K. B. 5225)

ay ilig otaçı sanı sen bu kün

buᅅun barça iglig saᅅga muᅅᅅluᅅun (K. B. 5241)

seninᅅdin ayıtᅅay yarın *bir bay*

cevabın anutgıl özünge beıat (K. B. 5246)

tiriglik keçer terk **bu beglik** kalur

kereklig sańga edgü atıń turur (K. B. 5247)

tarıǵlaǵ turur **bu ajun** ay ilig /

negü ekse anda alır **bu elig** (K. B. 5248)

bilig birle işle kamuǵ türlüg iş

biligdin kelir **ol kamuǵ körklüg iş** (K. B. 5253)

barıǵlı turur **bu ajun** kalǵusuz

özünge edgülık kıl yitip bargusuz (K. B. 5254)

isizke katılma küyürgey isiz

atıńge edgü bolsa kalır **edgü iz** (K. B. 5256)

usanma usansa **bu beglik** barır

usayuk ikigün ajunda ulır (K. B. 5259)

bor içme fěsadka katılma yıra

bu iki buzar qarşı ordu tura (K. B. 5263)

ölümke toǵar **bu toǵuǵlı kişi** /

atın iz qodur **bu ölügli kişi** (K. B. 5264)

tutamça tiriglik tüker alqınur

isiz eçgü erse kör atı alur (K. B. 5265)

avın birle ögrir *bu d nya* sini

usanma uğıtması ğafl t k ni (K. B. 5266)

bu ğafl t turur k r uğıtur kişig

uğığlı kişi oğtı yumğı işig (K. B. 5267)

baa tur neg  tir *saınuk kişi*

saınuk s zin tutsa itl r işi (K. B. 5274)

ay ilig ılı berge sinde turur

bu berge ayınlar isizke er r (K. B. 5279)

k nilik  ze sen turu ıl t r 

t r  birle *beglik* turur *ol*  r  (K. B. 5285)

içi yaşı aymış *biliglig t z n*

bitimiş bu ılğu işing ni s z n (K. B. 5308)

bu din dalı d nya dalı arşı ol

yağuşmaz ikig n yolu yarşı ol (K. B. 5311)

amuğda isizrek yağı bu turur

m ngar eğg  ılsa bu isiz ılur (K. B. 5319)

bu d nya yağı ol bu neşsing  yağı

bu iki yağıning yağıglığ ağı (K. B. 5322)

bu dñnya itig ig bu tirki sanı /

yoriğlı bu yalnđuđ neçe yir anı (K. B. 5338)

biziñde ozağı kutu barđuđı

yidi toğtı ıandı ölüp yatđuđı (K. B. 5339)

uluğ toy bağıp kör yaturlar küğu

oğır bizni barđu siziksiz uğu (K. B. 5340)

tağı *bir kutu* ol ıarındağılar

biziñde basa tirki yigli olar (K. B. 5341)

biziñ ıopđumızni küçer *bu kutu*

küçer kelgümizni olar ay botu (K. B. 5342)

bu begler teñgiz ol tüpi yinçülük

teñgizke yağuğlı bayuğu kerek (K. B. 5356)

bu begler tağ ol kani altun kümüş

kümüş kan ıazığlı bayur ol öküş (K. B. 5357)

asığlığ kerek *beg* kör *elgi ağı*

ajun buđnıñga tegse andın toğı (K. B. 5358)

teñgizdeki gevhər tükemez sañga /

tüpindeki yinçü tuyumaz saṅga (K. B. 5362)

kevel tazı büktel tağı arķunı

aķur toldı tolmaz **bu suķluk** ķanı (K. B. 5369)

tirildi **tümen miṅṅ talu köp titir**

yazıda **ķalın yond** aķurda ķatır (K. B. 5370)

ķayada yoriğlı bu imğa teke

ķutulmaz seningdin ay ersig böke (K. B. 5373)

ķalıķta uçuğlı ķara ķuş yorı

seningdin keķümez aya kök böri (K. B. 5378)

bu munça ajun barķa bütrü saṅga

tükemez tüker sen ay küçlüg tonga (K. B. 5381)

körü barsa barķa bu suķluk turur

suķkun açmış özler kaçan tok bolur (K. B. 5384)

közi suķķa tütmez **bu dñnya bütün**

barı tap tigüçi tirildi ķutun (K. B. 5389)

ķalı bu tigüni yiyü bilmese

ķatılma ķođu bir **ķüyer ot** yisü (K. B. 5396)

menğilig sen emdi ay köṅgli oğuğ

bu beglik maᅇga boldı emdi yoᅇuᅇ (K. B. 5398)

iᅇi kişki *dünya* turur *bu* qarı

telim beg keçürdi *bu kılka turı* (K. B. 5405)

telim beg qarıttı sening teg erig

sini me uzun tutmaᅇay bu tirig (K. B. 5406)

busuᅇda turur *bu körünmez ölüm*

çıka tuşsa herᅇiz unitmaz yolum (K. B. 5414)

tirigke adın hiç yok erse kıyın

tap erdi *bu açığ* ölümke baᅇın (K. B. 5415)

tünek ol *bu dünya* içi ok yılan

munı koᅇ yaruk çın ajunka ulan (K. B. 5421)

süzük can kepi bu kara yir tuᅇı

kara yir kep örtür ay kılkı aᅇı (K. B. 5422)

bu dünya tünek ol karaᅇᅇku kuᅇuᅇ

bela miᅇnet ol barça munda yoᅇuᅇ (K. B. 5423)

koᅇu bir avutça kara topraᅇıᅇ

uluᅇ meᅇᅇü il kol nerek *bu saᅇıᅇ* (K. B. 5425)

nerek emdi beglik bu yalᅇᅇuᅇ yüki

bu kağıu saķınç üzdi kõnglüm köki (K. B. 5458)

er at tirgüke kör *telim neñg* barır

neñg almak tilese körü küç tegir (K. B. 5464)

bir egnim meniñ me bir ök *bu boğuz*

nelük munça yalñguķ yüki yüdmek öz (K. B. 5465)

neçe me çığay erse kalmaz açın

alır *bu ölüm* kör tirigde öçin (K. B. 5466)

ağırladı birdi *bu beglik* sañga

munıñ şükri kılğıl ay bilgi kiñge (K. B. 5470)

nelük boldı ‘acız özüñg ay ilig

ķamuğ eçgü ķalğı küçüñg bar *elig* (K. B. 5476)

hazine, telim bar *er at sü öküş* /

ķamuğ işke *yolçı bilig* bar *uķuş* (K. B. 5478)

er atnı sevindür tilegil tilek

tilek barça kelgey yağı boynı eg (K. B. 5482)

bayat birge ötrü sevinçin sañga

seniñ bolğa *iki ajun* ay toñga (K. B. 5492)

buçunuğ törü birle tüzgil tükel

süzülsü kör ilde **yarağsız mұhal** (K. B. 5498)

kanı inç il itgü tegümez özüm

bu iş iş öze boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

bu tetrü kılınçlığ / bu tetrü kişi

isiz tügmeginçe onğarmaz işi (K. B. 5507)

ay ilig **tapuğcı bu** kaç türlüg ol

seçe adra tutğıl yañılmasu yol (K. B. 5515)

sañğa **kılğu işler** bu ol ay ilig

munı kıldınğ erse sen itting ilig (K. B. 5540)

basaka kutu ol sañğa tapğuçı

tıda tutmasa sen bu ol qopğuçı (K. B. 5557)

bularda basası kör ortu kişi

bu ortu kılumaz bu baylar işi (K. B. 5562)

yüdürmegü baylar yükin ortuğa

bu ortu buzulğa tükel artağa (K. B. 5564)

çıgayıg küdezilse ortu bolur

bu ortu birer tınsa baylıq bulur (K. B. 5566)

il itlür erejke tegir **bu buçın**

dü‘ a artar ötrü saṅga ol ödün (K. B. 5568)

at eḍgü kerek kör öz ölgü turur

ölür öz atı ˘kalsa meṅgü turur (K. B. 5573)

ay ilig bu ol bu kutung belgölüg

saṅga *iki ajun tegürgü ülüg* (K. B. 5586)

tarıǵçı tarıǵka irig bolsunı

yime *yul˘açı igdiş* öklitsüni (K. B. 5590)

ikigün ajunluk asıǵ ˘alǵu söz

bu erdi munuǵı ayu birdi öz (K. B. 5603)

bu ajun ereji bile *eḍgü at*

saṅga bolǵa dünya ya ‘uǵbi ulat (K. B. 5604)

iǵı yaǵşı sözler *köṅgöl bulmış er*

köṅgöl til birikip yaǵın bolmış er (K. B. 5617)

baǵırsaǵ kişi özke küznṅü bolur

aṅgar baǵsa ˘ılǵ yaṅṅnı tüzgü bolur (K. B. 5619)

yorıdı bir ança *bu ögdülmişe*

irildi saǵınç ˘adıǵu birle bışa (K. B. 5629)

kingeşgü kerek öz yakınka kingeş

kingeş birle itlür **kamug türlüg iş** (K. B. 5652)

kinġeşe onġarur kişi öz işi

ökünçlüg bolur kin **kinġeşmez kişi** (K. B. 5653)

yaraġlıġ tise men kılayın bu iş

yaraġsız tise ıalsunı **bu kinġeş** (K. B. 5655)

negü kağıu tegdi ne erki ġalıġ

maġa sözlegil söz sen açġıl tiliġ (K. B. 5687)

tiriglik uçuktı yüküm aġrudı

yazuktın **özüm** boldı **yanġu öğ** (K. B. 5692)

kelü birdi dünya tiriglik barır

tiriglik tüker kör **bu dünya** ıalır (K. B. 5694)

tiriglik üçün men tiledim ajun

tiriglik tükedi nerek **bu otun** (K. B. 5695)

muġar menġzetü keldi emdi **bu söz**

bu söz işke tutġıl aya köġgli tüz (K. B. 5699)

yarın bolġu işke bu kün it itig

maġa mundaġ aydı **biliglig tetig** (K. B. 5702)

bu kün it usanma bu tapġun işig

bu kün itse itlür **yarınka itig** (K. B. 5703)

kürek men idimdin küremiş otun

kamuğ öz yazukça kömüldi bütün (K. B. 5710)

yigitlik ödinde yetürgil tapuğ

karılık yetilse barır **küç kamuğ** (K. B. 5716)

bir ök türlüğ ermez bu işke bilig

büte **türlüg iş** bar **tegürgü elig** (K. B. 5723)

negü tir eşitgil tusulur kişi

tusulur kişi ol kişide başı (K. B. 5729)

asıgsız kişiler kişide turı

asığlığ kişi asğı ilke tolur (K. B. 5731)

iminlik törü ilke inçlik turur

ilig buğnı sindin sevinçlig turur (K. B. 5734)

törü öngdi eçgü uruldı tükel

isiz yitti ilde çoğup hile, al (K. B. 5735)

bularığ çoğup sen berü kelse sen

ol işler buzulğay ökünç bulğa sen (K. B. 5736)

yana tegşürülgey **bu öngdi törü**

buzulğa iling kalmağay **bir örü** (K. B. 5737)

seniñ ornunğka **bir isiz** ornağay /

buçunuğ ulıtğay **bir inç** ıdmağay (K. B. 5738)

seniñdin ayıtğay munı **bir bayat** /

bayat aytığı bar yime **eçgü at** (K. B. 5740)

bu barça bayat fızlı erdi sanğa

ķamuğ eğgölük birdi kızdı enge (K. B. 5761)

bilir sen ajunda **bu ögdi öküş**

vęfalığ kişike bolur ay küsüş (K. B. 5764)

bu erdem bilig ya uķuşķa ķamuğ

şebeb boldı ilig açıldı ķapuğ (K. B. 5770)

köni söz irig ol köngülke açığ

siñgürse anıñ asğı birgey tatığ (K. B. 5774)

irig sözke buşma ķalı tegse söz

köni söz irig ol iriglenme öz (K. B. 5775)

köni söz açığ ol siñgürgil anı

yarın asğı kelgey süçitgey sini (K. B. 5777)

köni söz köngülke kör açığ irig /

irig söz köni ol / **köni söz** ķanı (K. B. 5778)

bu küç tutğıl emdi ilig işiñge

du‘a artsu *eçgü* uzun yaşıñga (K.B. 5802)

ıdı yaqşı aydıñg bu sözler bu kün

yazıldı mañga *bu tügülmış tügün* (K.B. 5817)

mañga örtüg erdi *bu sözler* neçe

kötürdüñg bu örtüg sen aydıñg aça (K.B. 5818)

ajunda yok erse bu eçgü du‘a

esiz yir qodı bargay erdi toğa (K.B. 5834)

yanut birdi ögdülmış aydı *bu söz*

köni yarlıqadı bilig birle tüz (K.B. 5835)

tüşüñg teg keçer *bu tiriglik* barır

tiriglik keçerke *keçer kün* tanuq (K.B. 5845)

seniñde bağırsaqañ yok mañga

ınanıp ısanur men emdi sañga (K.B. 5847)

buğundın yırağ tutsu küçkey elig

bilgisiz isiz ölsü qalsu bilig (K.B. 5852)

erejlensü ilig tirilsü qutun

mañga tegsü *emgek baş ağığ bütün* (K.B. 5856)

et ol **bu kişi** kõngli artar yıdır

anı keğ küdezgü ay kılkı kaçır (K.B. 5862)

kõngül beg turur **bu et öz** kul eşir

ara sözke tumlır arala isir (K.B. 5865)

sevinçlig tidükte saķınç keldürür

saķınçlığ tise **bu se vınç** küldürür (K.B. 5868)

taķı munda yigrek ayur uş **bu söz**

munı işke tutğıl aya eçgü öz (K.B. 5875)

kişilik sańga birdi **erklig bayat**

kõngül til kılık hem kõni boldı at (K.B. 5880)

senińdin kaçan kelge **isiz yortı** /

örüng süt bile kirdi **eçgü kılık** (K.B. 5881)

sini sözlegüçi kişiler mańga /

yağı teg yağı ol ay bilgi kińge (K.B. 5882)

ķalı arzu yir **ol törü birgüçi**

kõni yalğanığ açra tutmaz tuçı (K.B. 5887)

bayattın mańga çın^ç ađa sen bu kün

senińdin yazıldı **ķamuğ berk tügün** (K.B. 5888)

meningdin kerek emdi **edgü yanut**

saṅga tegse sen yi triglik anut (K.B. 5890)

maṅga tegdi sindin **ḡamuḡ edgölük**

aḡırlık ya baylık yigü keḡgölük (K.B. 5898)

tuçı beg bolayın tise belgülüg

bu tört neṅg kerek ötrü tegse ülüg (K.B. 5902)

bu edgü turur kör könilik çını

tiriglik turur körse edgü anı (K.B. 5922)

bu dünya işi kör oyun ol oyun

oyunḡa ḡatılma nerek **bu oyun** (K.B. 5930)

ne edgü turur kör **bu edgü törü**

törü birle beglik turur ol örü (K.B. 5944)

bu begler bayattın musallat turur

buḡun edgü bolsa beg edgü bolur (K.B. 5947)

tuman toz arıdı açıldı taṅguk

tüzüldi süzüldü **ḡamuḡ bulḡanuḡ** (K.B. 5951)

bu künlerde bir tün **bu ögdümişe**

turup yatḡalır erdi yastap başa (K.B. 5953)

bu er aydı oğğurmuş ıdı mini

sözüm bar ıadaşın köreyin ıanı (K.B. 5958)

ıopa keldi terkin aᅇgar ııldı yol

bu er kirdi ötrü seıam ııldı ol (K.B. 5960)

yana turdı anıa bu oldurdıya

sarığ taᅇg ata keldi öᅇgdürdi ya (K.B. 5971)

negü tir eşitgil biliglig sözi

bilig ol *kiterdeıi köᅇgül tozu* (K.B. 5980)

yazukıa keıaret ig ol kör saᅇga

yazuıksuz kişı kim ayu bir maᅇga (K.B. 5981)

kişı iglese *barıa* töklür *yazuı*

yazuı tökse ıutlur kişı ay toᅇga (K.B. 5982)

kişı barıa yazuı ıılur az öküş

yazuıksuz kişı bu ajunda küsüş (K.B. 5983)

ölür erse iglep kişı tegme ig

kişı ıalmaıay erdi yirde *tirig* (K.B. 5990)

tirig yalıᅇguk oğlı igin igler ök

ıamuğ ig ölüm birle kesmez bu kök (K.B. 5991)

telim tüş bolur yim içimke barır

yarağsız yirmiș bolsa tenğsiz kelir (K.B. 6005)

bu sęvda küçenmiş bolur ay ғаdaș

ot içgü menğesin arıtgu adaș (K.B. 6012)

küçenmiş bolur kör anıñ balğamı

isig neñg yitürge içirgü emi (K.B. 6014)

kiçe saknu yatsa anı körse tüş

añgar ma **yörüg** yok **anıñg yangı** tuș (K.B. 6016)

kișike körüp yörlür emdi **bu tüş**

añgar yaqşığ erse yağutur uquș (K.B. 6028)

tüş ol kör anı körse beklig bolur

ol oq tüş taķı birni iglig kılur (K.B. 6029)

başında **bir atçı** mañga suv birür

alır men tüketü içip öz konur (K.B. 6035)

yanut birdi ögdülmiş aydı **bu tüş**

idi eçgü tüş ol kör asğı öküş (K.B. 6037)

șatu tüşte' izz ol ağarı tenğı

birer bağna sayu ağırlıķ öñgi (K.B. 6043)

ıdışlıġ su vıġ sen alıp içtüküñġ

tiriglik uzun bolġa yıldız köküñġ (K.B. 6045)

eğiz baġnalıġ men şatu kördüküm

triglik turur ay kadaş yördüküm (K.B. 6052)

negü tir eşitgil **uķuşluġ büġü**

büġüler sözün sözke ul tüp tigü (K.B. 6061)

tañġ ermez ölüm toġsa yalñġuķ ölür

ķamuġ tın toķıġlı ölümke turur (K.B. 6073)

tañġı bu turur kör **ölüġli et öz**

ölümüġ unıtıp ķodır tilde söz (K.B. 6074)

usayuķ **bu yalñġuķ** bilir öġüsin

özindin kitermez usallıķ usın (K.B. 6075)

ölüm ġaķ turur kör **ķeçiş** yok **ağın**

negü erki ġalim ölümde kiğin (K.B. 6076)

negü tir eşitgil bilig birġüçi

baġırsaķ bu öt sa v erig birġüçi (K.B. 6081)

köni bol yitürme könilik yolın

bu yol iltge arzu tilekke bilin (K.B. 6088)

köni sözle avliŋ tükeli ıl bütün

bolır *avli yalġan kişiler* otun (K.B. 6094)

özünġ köġü atınġ seninġ köġün ol

köçütçi ölüm kelġü aġır kün ol (K.B. 6112)

köçüġli kişi itmez ordu şaray /

yoriġli kişi yolda almaz yıl ay (K.B. 6113)

keçigli turur *bu ajun* alġusuz

ölüġli turur öz küni belġüsüz (K.B. 6115)

bu dinya aş ol bir bu aş yiglininġ

atını sen ök ay şatım yok meniŋ (K.B. 6117)

tükeli ız ılınçlıġ turur *bu ajun*

sini armasunı ay ılķı tüzün (K.B. 6122)

negü tir eşitgil *bu buğun begi*

sınap sözlemiş sözni yetlip öġi (K.B. 6138)

neçe minġ yaşasa öz öġü turur

ulaşmış et özler üzüġü turur (K.B. 6146)

erej arzu ni‘ meť bu odmak amuġ

yayıġ dinya yaptı maŋa bu apuġ (K.B. 6152)

bayattın yıratır **bu dñnya** kişig

tıdar kıldru ıdmaz bu eçgü işig (K.B. 6153)

bu yaŋlıg yorırlar **oçunmuş kişi**

uğımuş tururmız usayuk başı (K.B. 6159)

isizke atılma ılın eçgü tut

isiz **iki ajun** ılur özke yut (K.B. 6164)

negü tir eşit **köŋgli bışmış kişi** /

ölümde oza işin itmiş kişi (K.B. 6165)

negü tir eşitgil **ölügli kişi**

ölürde ulıp yirke almış başı (K.B. 6177)

ölür men ökünün aar köz yulum

tatıqlar tatıqsız ılur **bu ölüm** (K.B. 6178)

ölümde basa kör **iki yol** küder

ikide ayu erki bargu yolum (K.B. 6179)

ıdı yakşı aymış **köni sözlüg er** /

işig aşru körmiş **yiti közlüg er** (K.B. 6191)

negü bar ajunda **fıraqta atıg**

fıraq ağguları tenizde batıg (K.B. 6203)

ķamuĝda ķatıĝrak  l m ol fıraq

fıraqın t ker yaŗ *ķ r gli ķarak* (K.B. 6208)

k zin k kke tikti baķa turdı kiķ

ķara t n t nerdi yarumadı hiķ (K.B. 6217)

toĝardın *ķara ķuŗ* ķopup  rledi

yaĝı ot k t rmiŗ teg ot yıldradı (K.B. 6219)

taķı ķut ev rmedi sindin y zin

yayıĝ d nya devlet yaratur k zin (K.B. 6230)

siziksiz k dez r anı *bir bayat* /

tilekin bir r h m bulur *edĝ  at* (K.B. 6248)

keķ rmiŗ tiriglik bu k n boldı t ŗ

neteg keķti erse yanut kelge tuŗ (K.B. 6256)

 l r  zke tegmez meĝer edĝ  at

bu atın tirig tutsu *erklig bayat* (K.B. 6268)

anunmuŗ turur *bu  l m* tutĝalı

 z nĝ ıdmaĝıl sen uķıp yatĝalı (K.B. 6269)

busuĝda k der *bu k r nmez eķel*

usalın basıķur umunķın  am l (K.B. 6271)

isiz eğü barça kara yir bolur

bitilmiş eçelke yetilse ezel (K.B. 6272)

yime serdi kaç kün *bu ögdülmışe*

sakınç kaçgu birle yorıdı tuşa (K.B. 6275)

turup bardı ilig taparu yorıp

okıdı *ilig bu* köründi kirip (K.B. 6278)

ulıma sen emdi seringil tıdın

tirigke *çıkış* yok *ölümde ağın* (K.B. 6289)

toğuğlı ölür ök *sevüg can* barur

kerek beg kerek kul ne savcı kalur (K.B. 6290)

biziñge anunmış turur *bu ölüm*

ölümke itig yok azu berk tolum (K.B. 6291)

tözüke turur *bu ölüm kelgü kün*

ol öldi sen emdi ölümke anun (K.B. 6294)

seniñdin yaramaz *bu yañglıg kılık*

ukušluğ yorımaz bu yolça yorık (K.B. 6309)

negüke ulır sen negü *bu sıgt* /

bu kılķ eğü ermez munı sen ağıt (K.B. 6312)

toğılı ölür *ol ağılı* ilür /

yorıglı tınur *ol birigli* alur (K.B. 6313)

seniñde ozaķı ölügli miñge

birür peñd ayur uş mañga kör mañga (K.B. 6318)

ilig sundı aldı tayaķ elgiñge

ayur *bu kumaru* kutaǵsu mañga (K.B. 6325)

ilig aydı körgil *bu ğıbrat* bu kün

birinģe tap emdi saķınsa ögün (K.B. 6328)

saķınç kıldı kaç kün *bu ögdülmişe*

keçürdi bu kaǵu yazıldı kaşa (K.B. 6340)

ıdı yaķşı aymış *buǵun başlar er* /

bilig birle il kün işin işler er (K.B. 6342)

ħarişlık bile *ol tapuǵ* başladı

kiçe tañga bardı işin işledi (K.B. 6346)

sañga tegdi kaç kün *bu kaǵu saķınç*

tegümedinģ işke işinģ ne erinç (K.B. 6350)

yolın kısımasa kuş menģin eğlemez

semiz bolsa *ıt toķ* avin avlamaz (K.B. 6366)

mengilig turur kör *menği yok cığay*

barın tap kılıp ol yorır köngli bay (K.B. 6370)

uluğluk *bu devlet / bu kut kâv* kişig

küvezlikke tartar қоdуп öz işig (K.B. 6372)

biligsizke uçmak turur *bu ajun*

erej birle aynur yorır muñgsuzun (K.B. 6382)

körü barsa dünya kılınçı tenği

yigen yıl büke teg *bu kalka yañğı* (K.B. 6388)

olarda berü tut bu ödke tegi

ne yañğığ eren koptı begler begi (K.B. 6392)

neçe sa vçı toğdı *o katçı amul*

bayat hıkmı birle ayu birdi yol (K.B. 6395)

neçe edğü koptı / *bu bilge büğü*

tilep bulmadılar tiriglik yigü (K.B. 6401)

ne türlüg ne yañğığ kişi koptı kör /

yağız yir olarığ yidi optı kör (K.B. 6403)

bayat birdi bizke bu kün bu künüg

yava kılsa bolmaz *bu bulmış öğüg* (K.B. 6408)

köngül til köni tuttu tüzdi yorık

ḡamuḡ egriler köndi itti kılık (K.B. 6423)

itildi ajun arttı **eḡü dü‘a**

ḡutaḡtı küni künde eḡü dü‘a (K.B. 6424)

köri bargıl emdi **bu yaḡlıḡ kişi**

kişimü bolur bu fırişte işi (K.B. 6426)

kişi erdi erse olar ne öḡün

negü ol ayu bir **bu küñki buḡun** (K.B. 6427)

uḡuşluḡ uḡar **ol biliglig** bilir /

ölür öz **bu düñya** siziksiz ḡalur (K.B. 6430)

ḡalır **ḡarşı ordu şaraylar ḡamuḡ** /

anı bēnd tutumaz **bu öz** ay uluḡ (K.B. 6433)

neḡe kēnd uluş baḡ çiçekliklerig

ḡuruḡ ḡoḡtı kör **bu ölüm** ay tirig (K.B. 6435)

ḡalın sü iḡisi ajunḡı ḡanı

süsin ḡoḡtı boldı ḡara yir sanı (K.B. 6437)

ḡanı ol **suḡ ilḡi** ilim az tidi /

öküş il kücedi viyü bilmedi (K.B. 6438)

kanı ol *küçegli kişiler* yirin

külaç yir alındı yatur inçikın (K.B. 6439)

kanı ol *kışig satğağuçı kişi*

nelük boldı satğağ kara yir tuşı (K.B. 6441)

kanı ol *tirigli ta var koçmadın*

iki böz ilette *tilemez ağın* (K.B. 6443)

kanı ol *öküş yir tilegli kişi*

kara yir töşendi itildi işi (K.B. 6444)

körü bar ay bilge bu künki ödüğ

öngin boldı *barça kamuğ iş küçüg* (K.B. 6451)

telim boldı ilde *bu ya vlaķ kişi*

yavaş boldı satğağ kötürmez başı (K.B. 6453)

namaz ruzķa birle yoriğli kişi

münañık atandı ay ilçı başı (K.B. 6456)

halal yitti barça haram üstedi

haram yigli könglin *kara kir* tudı (K.B. 6457)

munğar mengzetü keldi emdi *bu söz*

munı yakşı tıngla aya köngli tüz (K.B. 6462)

kanı *emr-ü mæʻruf kılığlı kişi* /

kanı *nehy-ü münker tıdğılı kişi* (K.B. 6472)

satıgçı kötürdi emanetlerin

bu uzlar kötürdi naşihatlerin (K.B. 6473)

köni bardı keldi *neçe ergilik* /

kanı kalmadı *bir kişi teñgrilik* (K.B. 6475)

kişi barça yarmak kılı boldılar

kümüş kimde erse boyun birdiler (K.B. 6476)

çemaʻ at köp erdi *bu meşcidler* az

kalın boldı meşcid çemaʻ atler az (K.B. 6477)

negü tir eşitgil *sakınuk kişi*

könğülde alın sen ay edğü başı (K.B. 6478)

müşülman karıştı için et yişür

tükel inçke tegdi *bu kafir* yatır (K.B. 6481)

kamuğ tegşürüldi *törü öñgdiler*

karalı örünğli bir ök boldılar (K.B. 6492)

bu barça uluğ kün nişanı turur

nişanı körünse keligli kelür (K.B. 6493)

küdezsü *uğan teŋri* imanımız

kötürsü bu fıtne beła isiz iz (K.B. 6494)

tilim sözledi söz bitidi elig

ölür *bu elig til* ay kılkı silig (K.B. 6505)

isiz *bu yigitlik* kanı kaçça bardı

tilep bulmadım men neçe me tilettim (K.B. 6524)

tiriglikke tatğı süçig can sevinçi

yigitlik teg edgü yok ermiş ayıttım (K.B. 6525)

keçer dñya keçti tüpi yıl keçer teg

keçer dñyaka öz usalın basıttım (K.B. 6554)

yigitlikni ıdtım karılıkka tegdim

yana yangıl emdi *negü söz* tağıttım (K.B. 6557)

iç kiçki dñya öküş ardı halkıg

kayusunda men men ne munça sevittim (K.B. 6562)

yigüm ot köki bolsu yağmur suvı tap

ediz kum tñneyi tağar ton keğeyi (K.B. 6571)

atı kaldı yalŋguk kişi kılkı bardı

bu kalk kaçça bardı uğu men barayı (K.B. 6575)

bağrsak kişi yok ajunda tiledim

bağrsızka könglüm negü teg ulayı (K.B. 6576)

apañg andka erse iminlik bütünlik

bu and tutğu kim anı er atayı (K.B. 6583)

mañga okmu tuştı **bu yañğı** kişiler

arzu menmü tetrü kişi men yanayı (K.B. 6591)

bu kün körse erdi **bu öñdi törü kıl**

olar koğmış erse sevinçlig bolayı (K.B. 6593)

kamuğ edğü bardı törü öñdi iltti

kişi songı kaldı ne edğü bulayı (K.B. 6595)

biligsiz yürek til negüke yarar

bilig birle suv teg kamuğka yara (K.B. 6606)

öküş sözleding söz suvı barماسun

öküş sözke yalkar **bu yalñgu** ire (K.B. 6628)

öküş halknı ıdtı **bu irsel ajun**

köni yolda azdı kişi keğ köre (K.B. 6632)

yigitlik yava boldı isiz künüm

tüker **bu tiriglik** ökün kağgura (K.B. 6635)

sevinçin süzülmiş **bu dünya** bütün
munı koş takı bir ajunka köre (K.B. 6642)
seniň barlıkıngka tanukluk birür (A. H. 5)
çemad canvar uçgan yügürge (A. H. 6)
yarattı **ol uğan** tününğ kundüzünğ (A. H. 13)
bu kudret içisi uluğ bir bayat (A. H. 19)
bahalığ dinar ol **biliglig kişi** (A. H. 85)
bu cahıl biligsiz bahasız bişi (A. H. 86)
biliglig tişi er / **cahıl er** tişi (A. H. 88)
biliglig er öldi atı ölmedi (A. H. 95)
ne nenğ bar **bilig teg asıǵlıǵ önğin** (A. H. 100)
biligni **biligsiz otun** ne kılur (A. H. 108)
biligsizke **haq söz** tatıǵsız erür (A. H. 109)
ne türlüg arıǵsız arır yumaqın (A. H. 111)
bilig kişi kör bilür iş öçin (A. H. 113)
bilig birli bilnür **törütgen içi** (A. H. 121)
öküş yanğsağan til unulmaz yağı (A. H. 134)
hıredlıǵmu bolur **tili boş kişi** (A. H. 137)
telim başnı yidi **bu söz** til boşı (A. H. 138)

köni söz ‘aşel teg / *bu yalğan* başal (A. H. 161)

bu yalğan söz ig teg / *köni söz* şifa’ (A. H. 163)

bu bir söz ozaķı urulmuş meşel (A. H. 164)

bu körgeñ eşitgen sanğa külmesün (A. H. 172)

bu ajuñ rıbať ol tüşüp köçgölüg (A. H. 177)

önğ arķaş uzadı kopup yol tutup (A. H. 179)

önği kopmış arķaş neçe kiçgölüg (A. H. 180)

meniñg timişinğ nenğ adınlar onğı (A. H. 198)

neçe yir bar erdi *sığışmaz eri* (A. H. 201)

neçe ‘alim erdi *neçe feylesuf* (A. H. 203)

bu ajuñ kaçan ol umınça orun (A. H. 212)

yılan teg *bu ajuñ* yılan oķlağı (A. H. 213)

bu ajuñ ma körmekke körklüg taşı (A. H. 217)

ķamuğ til aķı er şenasın ayur (A. H. 229)

egilmez köñgölñi *aķa er* eger (A. H. 233)

tegilmez mıradķa *aķa er* teger (A. H. 234)

bāķıllıķnı ķanı *öger til* ķayu (A. H. 235)

aķa er biligni yete bildi kör (A. H. 337)

tirip *könğli* toğmaz *közi suķ bāķıl* (A. H. 255)

ķamuğ ķazğanıǵlı ajuñ malını (A. H. 273)

ajun**ka bu söküş mēlamet** nelik (A. H. 453)

ķamuġ tegdeçi nenġ ķazadın erür (A. H. 457)

ķaza birle uçġan ķalıķ ķuřları (A. H. 459)

kelür küz keçer yaz barur **bu ‘ümür** (A. H. 471)

tüketür ‘ümürni **bu yazım küzüm** (A. H. 472)

anın uz erür **bu ķıtab** bir süzük (A. H. 477)

nevadır süzük az bolur hezl üküş (A. H. 479)

ķuz aķas bolur ķız uçuzı böz ök (A. H. 480)

sebeb erdi **bu iş bitidük ķıtab** (A. H. 509)

yuwġa yaġı uwulsun (II,6)

ķuř ķurt ķamuġ tirildi (III, 6)

tegmedi **bu saw uřaķ** (II, 20)

ısız ajun ķaldı mu (I, 41)

bilge ķiři öġüt berip tawraķ uķar (III, 46)

bulnar mini **ulas köz** /

ķara menġiz / ķızıl yüz (I, 60)

andın tamar **tükel tüz** (I, 60)

alplar ķamuġ tirkeşür (III, 65)

balıķ telim baķa turur (I, 73)

bardı **eren konuḡ körüp kutḡa saḡar** (I, 85)

ḡaldı **yawuz oyuḡ körüp ewni yıḡar** (I,85)

saḡlık sürüg ḡoşuldı (III, 102)

sütler ḡamuḡyuşuldı (III, 102)

endik kişi tetilsün (I, 106)

emgek telim ıdhu (I, 110)

yumşar **ḡatıḡ ödhü** (I, 110)

edhgü tawar oḡurluḡ (I, 114)

türlüg çeçek yarıldı (I, 119)

türlüg çeçek suçuldı (II, 122)

kögler kamuḡtüzüldi (III, 131)

yügürdi **kewel at** (II, 133)

ḡaḡıldı **ḡızıl ot** (II, 133)

köyürdi **arut ot** (II, 133)

ḡara bulıt kökreşür (III, 147)

ḡalın eren tirkeşür (I, 149)

usıtḡan ḡuyaş ḡapsadı (I, 155)

umunḡluḡ adhaş yaysadı (I, 155)

tılda ḡıḡar **edhgü söz** (III, 161)

sedhremiş **olġun koyak** (III, 167)

tütü çeçek çerkeşür (I, 179)

aġdı **kızıl bayrak** (III, 183)

toġdı **kara topraġ** (III, 183)

kar buz kamuġ erüşdi (I, 186)

kökşin bulıt örüşdi (I, 186)

kuvi çuvaç kuruldı (I, 195)

ol kar kamuġ kışın iner (II, 204)

aşlık tarıġ anın öner (II, 204)

yawlaġ yaġı mende tınar (II, 204)

kolan tükel komuttı (I, 214)

kara kızıl böri kördüm (III, 219)

kalmış tawar adhınınıġ kirse ġara orunġa (III, 222)

ġara bulıt kökreşür (II, 223)

tümen çeçek tizildi (I, 234)

oġrı tuzaġ uzattı (II, 234)

balġıġ balıġ yugrulur (I, 248)

tegme çeçek öküldi (II, 285)

tügsin tüġün tüġüldi (II, 285)

uluĝ tenĝri ağırladı (I, 301)

önmiş uluĝ ternĝek üze **köp kaşakı** (II, 328)

bardı **eren konuĝ bulup kutka saĝar** (I, 384)

ķaldı **alıĝ oyuk körüp ewni yıķar** (I, 384)

telim başlar yuwaldı mat (I, 397)

ķoldaķıķa **minĝ yaĝak**

barça bile ayruķ tayak (I, 417)

tegme çeçek öküldi (I, 437)

tügsin tüĝün tüĝüldi (I, 437)

ķatĝı yaĝı yuwılsun (I, 441)

utru turup yaĝdı anĝar ķış **oķa cıĝılwar** (I, 494)

Sıfat tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

negü tir eşitgil **bu il ķeńd begi**

uķuşķa biligke yetürmiş öĝi (K. B. 216)

bu iki birikse bolur er tükel

tükel er ajunuĝ temam yir tükel (K. B. 225)

büĝü beg kim erse biligke yaķın

biliglig ķışig ķılmış özke yaķın (K. B. 254)

negü tir eşitgil *biliglig kişi*

ajunda sınayu yetilmiş yaşı (K. B. 261)

uğuşluğ kişi kör qarısıa munar

uğuş kitti tip hem qalēm me tınar (K. B. 294)

eşitgil negü tir *biliglig kişi*

biliglig sözi çın sevüg can tuşı (K. B. 336)

bu kaç neñg birikse biregü öze

anıñdın yırar ol ıduğ qut teze (K. B. 343)

negü tir eşit *bu sinamış kişi*

başında keçürmiş yetürmiş yaşı (K. B. 426)

neçe er beğüse baş ağığ beğür

neçe baş beğüse beğük börk keçür (K. B. 435)

negü tir eşit *bu ajun tutmuş er* /

tükel saklap ötrü yağığ utmuş er (K. B. 445)

ilig kolsa saklan *ajunçı kişi*

bu saklık erür hem şeri‘ at işi (K. B. 446)

negü tir eşit emdi bilgi teñgsiz

sözin yañgzatur körse *kızgu meñgiz* (K. B. 480)

neçe **keḏ kiṣi** bolsa özke yakın

özinde bağırsak bolurmu saḑın (K. B. 517)

negü tir eṣitgil **sevitmiṣ kiṣi**

sevitse kiṣi kör mün erdem baṣı (K. B. 533)

negü tir eṣitgil **buḑun baṣlar er**

ḑamuḡ iṣni yetrü körüp iṣler er (K. B. 544)

ḑayu neṅg kız erse uṣ ol neṅg küsüş

küsüş neṅg tilep bulmaz emger öküṣ (K. B. 565)

negü tir eṣit **bu ḑutun ḑopmiṣ er**

ḑutı birle arzu tilek bulmiṣ er (K. B. 602)

negü tir eṣit emdi **türkçe meṣel**

baṣında keḑürmiṣ bu kökḑin saḑal (K. B. 667)

bu ḑut ḑayda bolsa boyun bir yaraṣ

kalı öznese ḑutḑa ḑaḑḑun küreṣ (K. B. 681)

bu ḑut kelse yalnḑuḑ ḑutaḑur köni

tümen arzu birle talulap yir aṣ (K. B. 682)

törümiṣ neṅg erse yoḑalḑu turur

törütüḑli ḑalıḑ ne ḑolsa ḑılur (K. B. 692)

kelip barmaz erse **bu d vl ** yana

t n rmegey erdi yarum   k ne (K. B. 696)

mini bulda ı er tutup beklese

 a umaz men and n s z ayd m kese (K. B. 700)

neg  tir e itgil **sinam    arı**

sinam    arılar s zi k z  ur  (K. B. 723)

bu ay to sa a nu  di az to ar

k n  nge be  y r yo aru a ar (K. B. 731)

t kel bolsa k r **ay bu** a sa e iz

yana irl  t r ir kiter k rk men iz (K. B. 733)

anı k rdi erse **bu ay told **   n

 at    or tı   ke  od  aldı t n (K. B. 773)

 ayu ne   t z erse  amu   uz ol

 amu   uz k r  barsa   l  t z ol (K.B. 805)

 ayu ne   emitse k r egri bolur

 amu   egriler isiz ur   bulur (K.B. 806)

 ayu t z emitse turumaz t  er /

 ayu ne   k ni bolsa t  mez serer (K.B. 807)

şeker ol *kişi bir* anğar küç tegip

törü bulsa mindin kapuğka kelip (K.B. 812)

üçünçi *bu tün* toğsa yirke isig

çiçek yazlur anda tümen ming tüsig (K.B. 829)

yana aydı ay toldı uktum bu söz

taķı bir tilekimni aytur *bu öz* (K.B. 859)

örüng süt bile kirse *eçgü kılık*

ölüm tutmağınça evürmez yorık (K.B. 881)

isiz baş kötürse kör eçgü yiter

bu eçgü elig bulsa isiz kiter (K.B. 890)

ķalı eçgü bolsa *bu begler* ķutun

ķamuğ eçgü boldı ķarası bütün (K.B. 891)

yana aydı ay toldı uktum muni

ilig yarlıkadı *bu sözler* köni (K.B. 896)

ķayu neñg talu bolsa ödrüm ağır

anıñ ķılmaķı barķa özke ağır (K.B. 900)

ķayu neñg uçuz bolsa yirde yatur

ağı ķuz ağır boldı törde yatur (K.B. 902)

bu satġaġ basınçak üçün edġünü

isizler yorıp kör yarutmaz küni (K.B. 911)

neçe satġaġ erse *bu edġü kişi*

ökünmez yarın anda itlür işi (K.B. 919)

negü tir eşitgil *sakınuk kişi*

sakınuk kişi ol kişiler başı (K. B. 1063)

kayı kim toġar erse ölgü kerek

kayı neġ agar erse ilġü kerek (K. B. 1086)

barır men muġar sen sizik tutmaġıl

toġuġlı kim ölmez tise bütmeġil (K. B. 1090)

negü tir eşitgil *yiti közlüg er*

kişi ke baġırsaġ köni sözlüg er (K. B. 1133)

negü tir eşitgil *uġısluġ bilir*

bu söz işke tutsa kör asġı alır (K.B. 1146)

negü tir eşitgil *oġulmuş kişi*

ölümüġ uġup yetrü bilmiş kişi (K.B. 1177)

negü bar ajunda anġar ġile_osiz

negü ġile_o bar kim anġar *ġare_osiz* (K.B. 1182)

eğer *hile* *çare* yok erse *ağın*

ķamuđ neňg ĥazine ülegil barın (K.B. 1189)

ĥazine bu neňg bolsa başķa yuluş

esen bol yana bolġa altun kümüş (K.B. 1190)

negü tir eşitgil *közi toķ kişi*

tuz etmek içisi aķı er başı (K.B. 1191)

tirilse usal bolsa *yalňguķ* özün

ökünsü öziňge ilensü sözün (K.B. 1206)

ķalı kıstaķı bolmasa *ol oġul*

yaŗa boldı sen ol oġuldın töňgöl (K.B. 1220)

oġulluġ ata bolsa bilge tetig

ķısa tutġu tutķı emi bu itig (K.B. 1221)

negü tir eşitgil *oġulluġ kişi*

başında keķürmiş yetilmiş yaşı (K.B. 1222)

ķamuġ dünya bolsa biregüke tüz

ķalır dünya ülgı tegir iki böz (K.B. 1238)

maňga erse emdi *bu ķadġu saķınç*

saķınç ķılma ķılġıl sen emdi sevinç (K.B. 1241)

negü tir eşitgil *saķınuk kişi*

saķınuk kişi ol kişiler başı (K.B. 1266)

ķayū ķul bayatķa inansa turup

bēla ķadģu ķapģin öziŋge tudı (K.B. 1272)

negü tir eşit *bu ķōni ķılķlıģ er*

bu iki ajunuģ *ķōni ķılķlıģ* yir (K.B. 1290)

negü tir eşitgil *seriŋgen kişi*

serinse iter er buzulmış işi (K.B. 1318)

negü tir eşitgil *sinamış kişi*

sinamış kişiler bilir iş başı (K.B. 1336)

negü tir eşitgil *baģırsaķ kişi*

baģırsaklıķ ol ķōr kişilik başı (K.B. 1357)

negü tir eşitgil *ķōni sōzlūģ er*

ķiķigde odunmıř yiti ķōzlūģ er (K.B. 1369)

negü tir eşitgil *oğunmış kişi* /

oğunmışta kiğin öķünmüs kişi (K.B. 1398)

negü tir eşit dūnya ‘aybın bilip

saŋga sōzlegüçi uķuřtın alıp (K.B. 1407)

negü tir eşitgil *saķnuķ kişi*

saķınuk kişi ol ajunda başi (K.B. 1442)

negü tir eşitgil *ölügli tirig*

ölürde birip bardı öt saŗ erig (K.B. 1447)

negü tir eşitgil *ögi yetmiŗ er*

ölümüg ölürde oza uķmıŗ er (K.B. 1475)

negü tir eşitgil *ögi yetmiŗ er*

ölümüg ölürde oza uķmıŗ er (K.B. 1475)

negü tir eşitgil *ölügli ök er*

ölümke ökünüp ulıǵlı bek er (K.B. 1514)

negü tir eşitgil *ođunmıŗ kişi*

ölümüg uķup yolķa kõnmıŗ kişi (K.B. 1536)

ne teŋgsiz ölüm sen ay yaŗlak ölüm

tusulmaz saŋga itse *tük miŋg tolum* (K.B. 1537)

negü tir eşit emdi *öglüg kişi*

başında keçürmiŗ bilir il işi (K.B. 1567)

negü tir eşitgil *uç ordu begi*

bilip sözlemiŗ sözke yetrüp ögi (K.B. 1594)

negü tir eşit **bu tapuġ kılġuçı**

tapuġ birle devlet atın mingüçi (K.B. 1608)

negü tir eşitgil **sınamış kişi**

sınap eġü isizni bilmiş kişi (K.B. 1616)

negü tir eşitgil **bu şîr ayġuçı**

sözüg ma‘ni birle tizip ıodġuçı (K.B. 1620)

yana aydı ilig meşelde kelir

uruġluġ kişi ölse urġı ıalır (K.B. 1623)

ol üç neġ kiminġ bolsa keldi ıtı

bu üç neġ kiminġ bolsa yitti atı (K.B. 1676)

ıamuġka yaraşur **bu kut** ursa yüz

uıuşluġka artuı yaraşur keğ uz (K.B. 1707)

negü tir eşitgil **yetilmiş yaşı**

tiriglikte kızraı bütün ın kişi (K.B. 1724)

biliglig bilig birdi bilgin köre

köni ın kişi bolsa közke süre (K.B. 1727)

negü tir eşit emdi **bilge öge**

biligsiz uıup emdi boynunġ ege (K.B. 1754)

kayu beg yarağsızka birse işi

yarağsız özi kıldı kılmaz kişi (K.B. 1760)

negü tir eşitgil *ıla beg* sözi

sözi ma‘nisi ol sözüngke tözi (K.B. 1779)

neteg met yumıttı *bu erdem* saṅga

ayu birgil emdi munı sen maṅga (K.B. 1795)

ḳayu beg bulur erse mundağ ḳuluğ

bayattın ‘aṭa ol aṅgar keḭ uluğ (K.B. 1884)

negü tir eşitgil *sinamış bügü*

sözüg sözlemegü eşitgü ögü (K.B. 1913)

yumıtsa er at bolsa küçlüg elig

yorıtsa *törü tüz* yetürse bilig (K.B. 1927)

erejin avınsa yise il uzun

bütün can üzülse yise ol ajun (K.B. 1929)

negü tir eşitgil *bağırsaḳ kişi*

bağırsaḳlık ol kör kişilik başı (K.B. 1945)

negü tir eşitgil *bilig bilmiş er* /

başında keçürmiş öküş yılmış er (K.B. 1955)

negü tir eşitgil **ötüken begi**

sınap sözlemiş sözni yetrüp ögi (K.B. 1962)

yanğılsa **bu begler** ay ilig ıutı

anınğ begliki igler itgü otı (K.B. 1969)

ıamuğ aç yise içse ahır toğur

közi aç kişi ölse açlık ıoğur (K.B. 2003)

ıayu beg saı erse ilin bekledi

yağı boynı yençti öze örkledi (K.B. 2016)

ıayu beg törü birse ilde köni

ilin itti ıoğtı yaruttı küni (K.B. 2017)

bu beglik bağı kör bu iki bolur

bu iki tükel bolsa beglik ıılur (K.B. 2018)

negü tir eşitgil **yağıcı kür er**

bu saılık bile öz yağısın urar (K.B. 2019)

negü tir eşitgil **vıfalığ kişi**

vıfa ol kişi ke kişilik başı (K.B. 2040)

sü başlar eren kür yürekliğ kerek

yüreksiz er at alsa andın yürek (K.B. 2044)

negü tir eşitgil **urup yigli er**

urup al ay alp er yana erke bir (K.B. 2052)

negü tir eşitgil **sinamış kişi**

başında keçürmiş yaşamış kişi (K.B. 2088)

negü tir eşitgil **u kuşlu ğyig er**

bu ğunda talusı biliglig beg er (K.B. 2117)

negü tir eşitgil **biliglig tetig**

biliglig tetig bilgi ilke itig (K. B. 2167)

negü tir eşitgil **törülüg kişi**

törülüg kişi boldı il tör başı (K. B. 2196)

negü tir eşitgil **u vutlu ğtüzün**

saŋga ötl er emdi bağırsak özün (K. B. 2204)

negü tir eşitgil **sinamış kişi**

sinap e ğü isizni bilmiş kişi (K. B. 2214)

negü tir eşitgil kör alçaq amul

ne e ğü bolur erke **ko ğla kö ğül** (K. B. 2231)

negü tir eşitgil ay **bilgi ö ğüz**

bilig birle kö ğli yaranmış kö ğüz (K. B. 2243)

negü tir eşitgil **azı ğlı ğ kür er**

ölümüg unıtsa yağısın urar (K. B. 2287)

yürekliġ tigüçi uvutluġ bolur

u vutluġ kişi ölse urşı ölür (K. B. 2293)

bu begler ne yolça yorısa alı

uş ol beg yorıı bu ulnuġ yolu (K.B. 2113)

küvezlik asıġsız köġül tımlıtur

köġül oı bolsa ıřıġ yolatur (K.B. 2120)

bu iki utu bulsa begdin sevinç

ili apġı itlür bulur beg avınç (K.B. 2135)

ayu beg buďuna törü birmese

küdezmeze buďnın yigüçi yise (K.B. 2136)

ayu beg er atnı sevindürmeze

ılıç ında ımaz anıġda basa (K.B. 2138)

bütün can üzölse umunç tut uluġ

bayat birge eďġüke eďġü yolug (K.B. 2163)

ayu erde bolsa **bu erdem** törü

anı beg atap ilke tikġü örü (K. B. 2165)

alın azna ursa **bu altun kümüş**

itilse ili artsa **ol k nd uluş** (K. B. 2178)

saķařçı kerek bolsa **bilge tetig**

bilig birle bilse bu t rl g bitig (K. B. 2218)

uķuřluĝ kişi urĝi eĝ  uruĝ

ķopar ķayda bolsa bu ķalmaz ķuruĝ (K. B. 2189)

t kel kimde bolsa **bu erdem bilig**

vezirlik a gar birse bolĝay ilig (K. B. 2238)

bu ya nĝluĝ kişi bolsa begke vezir

begi birle budn  t z in ke tegir (K. B. 2239)

vezir bolsa ilke **yaraĝs z ya v uz**

ol il budn  buzlur  ıĝay bay  t z (K. B. 2241)

bu begler ya ın tutsa eĝ  kişi

at  eĝ  ķald  hem il k n işi (K. B. 2258)

bu ya nĝluĝ bolunsa ay ilig **vezir**

begin in ke tegr r ķaras  u ır (K. B. 2260)

ilig ayd  u tum bu s zler  ĝ n

i i eĝ  s zler yorıd  bu k n (K. B. 2265)

be  k tutsa k  nĝlin **bu s  b şlar er**

siziksiz yağıdın bu er berge yir (K. B. 2296)

ḳayu sü bolur bolsa başsız boşanġ

uş ol sü buzuldı ilig kiç yaşıanġ (K. B. 2302)

bu yañġlıġ sü başçı bu sü başlasa

elig bulğa düşman öze işlese (K. B. 2330)

öküş sü çerig erse başsız bolur

bu başsız çerig sü yüreksiz bolur (K. B. 2333)

ḳalın sü yayılsa için bulğaşur

anı itse bolmaz yarağısız tuşur (K. B. 2336)

çavıķmış kür alp er yime sözlemiş

er öḋrüm kerek **sü tolumluġ** timiş (K. B. 2337)

negü tir **atıķmış yağıçı** eşit

bu söz eştip ötrü özünġke iş it (K. B. 2338)

yağıķa ḳalı yortsa **sü başlar er**

yakın tutġu özke yağıġ işler er (K. B. 2341)

yezek hem **telim** yetse tutġaķ kitip

yağıġ başġu bolsa urunsa ḳayıp (K. B. 2343)

vtüşün bilse yortuġ tüze bilse keḋ

er at tutsa *saḳçı* oduḡ tursa keḑ (K. B. 2345)

negü tir eşitgil *yaḡı sançmış er*

başında keçürmiş közün körmiş er (K. B. 2367)

negü tir eşitgil *ḳarışgan kür er*

serinḡil serinḡen yaḡısın urar (K. B. 2379)

yaḡı körse *alp er* ḳörpirtür izig

bu ḳarşur aḑınlarka tegmez kezig (K. B. 2382)

çerig körse *alp er* kör arslan bolur

sekirtür ya öldürür ya urşu ölür (K. B. 2383)

yaḡı körse *alp er* ḳızartur menḡiz

ḳarışsa boḑulur ḳızıl hem yaḡız (K. B. 2384)

sü başlar ḳişi bolsa mundaḡ kerek

anın başlasa sü bolur eḑgürek (K. B. 2410)

bu yaḡlıḡ bolur erse *sü başlar er*

işi barça itlip küvençke teger (K. B. 2414)

bu il baḡı örki *bu iki* tüzer

bu iki birikse anı kim üzer (K. B. 2419)

negü tir eşitgil kör *ilçi büḡü*

bügü sözlerin bulsa aş teg yigü (K. B. 2424)

küler yüz isig sözke yaln̄guḵ isir

isinse **bu yaln̄guḵ** bolur ḵul eşir (K. B. 2479)

törü hem toḵu öngdi yinḵe tapuḡ

uluḡ hacıḡ itse açar yol ḵapuḡ (K. B. 2490)

iki neḡ kişide bolunsa ilig

aḡar birmegil iş uzatma elig (K. B. 2507)

bu iki ḵalınḵ kimde bolsa köni

özünḡke yaḵurma ay ilig anı (K. B. 2509)

negü tir eşitgil **bügü bilge beg**

bu söz işke tutsa saḡa bolḡa yig (K. B. 2513)

yana aydı bilge бүгү sözledi

özün tutnumaz er başın yir tidi (K. B. 2518)

körü bekletip çıḵsa **ḵarşı ḵapuḡ**

tükel boldı ol künki barḵa tapuḡ (K. B. 2535)

ḵapuḡda ite tursa oldruḡ turuḡ

tüzülse orun ḵalmasa **bir ḵuruḡ** (K. B. 2547)

tapuḡḵa kelir erse **yat baz kişi**

körü alsa itse otağı işi (K. B. 2562)

negü tir eşitgil *tapuğ kalmış er*

tapuğ birle begde ağır bolmuş er (K. B. 2569)

sü başçı tüze tursa yortuğ kırın

iriglerini yıgsa yetürse sonğın (K. B. 2586)

munuķı men aydım eşitti ilig

talı er tilese ödürsü bilig (K. B. 2591)

negü tir eşitgil *ajunçı beg er*

buçın başlağıcı biliglig yig er (K. B. 2602)

negü tir eşitgil *közi tok kişi*

közi tok kişi boldı baylar başı (K. B. 2614)

kimi erse *umdu* kıılır erse *kul*

anıñ boşluğu kör ölüm birle ol (K. B. 2616)

kayı beg suķ erse çığay ol çığay

kayı kul közi tok beg ol köñgli bay (K. B. 2620)

negü tir eşitgil bilir kök ayuķ

bu söz uķmasa er anıñ ögi yok (K. B. 2644)

neçe me *biliglig uķuşluğ kişi*

başın borķa soksa buzar öz işi (K. B. 2652)

ķalı içting erse **esürgü süçig**

köngül sırrı açtı çıkardı içig (K. B. 2658)

köngüllüg kerek keç unitmasa söz

negü söz eşitse ķatığ tutsa öz (K. B. 2662)

bu yañğlıķ ķişi bulsa ilig ķutı

añar birse bolğay yalavaç atı (K. B. 2667)

ķalı tutmasa **bu bitigçi** sözü

begi sırrı açlur bu örter özüg (K. B. 2677)

neçe me **bu begler** sözün kizlese

bu iki ķişıke kerek sözlese (K. B. 2678)

bu iki ķişıde bolur barça söz

bu söz tutmasa öz işin buzdı öz (K. B. 2681)

bitip ķođmasa erdi **bilge bügü**

bizingde ozaķığ kim erdi tigü (K. B. 2699)

ķılıç alsa **ersig eren** işlese

yağı boynı yençse öze iglese (K. B. 2708)

yumıtsa ķayuda **bu üç türlüg** er

tilekin bulur er tümen arzu yir (K. B. 2709)

negü tir eşitgil **bu sartlar başı**

ajun tezigini nengke tegmiş kişi (K. B. 2745)

kümüş körse yalnguk köngül tutmasa

yarağay anı **çın fırışte** tise (K. B. 2748)

bağrsak tapuğcı kör özkey bolur

bu özkey tapuğcı begin bay kılur (K. B. 2767)

negü tir eşitgil **bağrsak kişi**

sakış birle bek tutğu işçi işi (K. B. 2777)

sakışta usansa **kayu işler**

sakış birdükinde ulır baş çalır (K. B. 2781)

negü tir eşitgil **bu kökçin** saŋga

muŋgađmış muŋgıŋga yara ay toŋga (K. B. 2818)

bu yaŋgıg kişi bulsa emdi ilig

u kuşluğ biliglig u vutluğ silig (K. B. 2821)

bütün çın bışığ bolmasa **bu kişi**

hatarlıg bolur ašta begler işi (K. B. 2835)

kayu nengke ıdsa **tiriglik kişi**

sevüg boldı ol neñg sevüg can tuşı (K. B. 2840)

yumıtsa *kalın yig* bu aş oğrısı

kaçan körki kelgey begi tirkisi (K. B. 2861)

negü tir eşitgil *köni kılklığ er*

köni kılkı bolsa ajun bütrü yir (K. B. 2863)

hyan et kişi kayda sunsa elig

teñgiz erse suğlur kırıtur yirig (K. B. 2866)

negü tir eşitgil ukuşluğ kişi

ukuşluğ kişi ol kişide başı (K. B. 2874)

bu aşçı içişçi bütün bolmasa

idi sarp bolur begke içşe yise (K. B. 2891)

negü tutsa *körklüg kişi kılka uz*

yaraşur alır kör bu can ülgı köz (K. B. 2921)

negü tir eşitgil *kinğeşçi öge*

kinğeşte töker begke yünçü üge (K. B. 2935)

negü tir eşitgil bu şartlar başı

öz asğın tilep dünya kezgen kişi (K. B. 3002)

yumıtsa kayu begke *ersig eren*

ajunğa bu beg boldı sahib kıran (K.B.3007)

ķayu begde *erdem* yumıtsa *tükel*

aᅇgar yıēglur arzu ne ķolsa tükel (K. B. 3008)

negü tir eşitgil *örüᅇğ başlıē er* /

ajunuēē ķarıtmıē uzun yaēlıē er (K. B. 3012)

özüm köçse barsa ķalır *bu buğun*

du‘a birle tapsa maᅇga ol öğün (K. B. 3024)

ķür alp er kötürse yaēın teg temür

azıēlıē erenlerde teēlür tamur (K. B. 3041)

negü tir eşitgil ķutı belgölüg

ķutı birle ilde çavıķmıē külüg (K. B. 3071)

kelü birse devlet yumıtsa *bu neᅇğ*

ķiēi köᅇgli tirlür bolur kızēu eᅇğ (K. B. 3073)

teēir erse kimke *bu devlet* kelip

tüzer iç taēını bu barça itip (K. B. 3079)

taķı bir bar erse *sini teg* adın

uğa birgey erdi kör öᅇgdün kiğin (K. B. 3132)

negü tir eşitgil ay ilçi bügü

bügülep kılur ilçi künde ögü (K. B. 3142)

tirig yalñguḡ oğlu tusulğan kerek

tusulmaz kişi toḡsa ölgen kerek (K. B. 3247)

ilig aydı bargıl taḡı ma ***negü***

yaraḡlıḡ ***söz*** erse tegür ay büḡü (K. B. 3276)

negü tir eşitgil ***baḡırsaḡ kadaş*** /

yaḡnılıḡ ulaḡlı köñgüldenş adaş (K. B. 3299)

ḡamuḡ ḡayıb özler körüşse közün

saḡınç boldı kısḡa sevinçi uzun (K. B. 3300)

ne körlüg bolur kör kişi adırılıp

selamet ḡavuşsa ***iki öz*** özün (K. B. 3301)

negü tir eşitgil ***küsemiş kişi*** /

keçer üḡlekig keḡsınamış kişi (K. B. 3312)

negü tir eşitgil ***saḡınuḡ kişi***

hava birle bolmaz bütün din işi (K. B. 3343)

yaratsa yaratmasa ***erklig bayat***

tapuḡ atı tilde atamasa at (K. B. 3358)

kisi alḡu toḡsa ***oḡul ḡız öküş***

oğulsuz tise erke körksüz söküş (K. B. 3371)

oğulsuz kişi ölse kesti uruğ

ajunda atı yitti ornı ıuruğ (K. B. 3375)

negü tir eşitgil *yağılığ kişi*

yağı birle urşu tükemiş yaşı (K. B. 3400)

kelir bolsa *dünya* köngül bamasa

barır erse ağırip ıaşın tüğmese (K. B. 3446)

negü tir eşitgil *bu il kęnd begi*

ajun başlap ilke yetilmiş ögi (K. B. 3460)

negü tir eşitgil *biliglig ıigil*

biligsiz eşitgil boyun bir egil (K. B. 3491)

kingeş ol ıışike kingeş ay ıadaş

ol er ıolmaz erse öz asğın adaş (K. B. 3493)

tañg ermez seningdin meşelde kelir

ıayu neñg sevüğ bolsa ‘aybı barır (K. B. 3514)

kamuğ dünya birke yumıtsa bütün

erej birle ming yıl tirilse ıutun (K. B. 3569)

negü tir eşitgil *özın basmış er* /

hava boynı yençip özin tutmış er (K. B. 3639)

ajun buçnu barça uluş kēnd ƙoɖup

turup tağƙa kirse uluğ yük yüɖup (K. B. 3652)

yana barça yaln̄guƙ bu ɖunya tilep

yügürse tüni barça künke ulap (K. B. 3655)

iki öz ƙörüſmek tilese küsep

maŋgar kelme sen men barayın tilep (K. B. 3698)

negü tir eſitgil *bağırſaƙ kiſi* /

ya~~ƙ~~n~~l~~ı~~ƙ~~ ulağlı tapuğsaƙ kiſi (K. B. 3700)

bu ƙul ƙulƙa ƙulluƙ yarağsız bolur

tapuğcıƙa tapsa uçuzluƙ bulur (K. B. 3750)

yalavaç tidüküm bu ilçi turur

bu ilçi sözin aysa ölmez ƙalur (K. B. 3819)

*tilep bulmağ*u *neŋg* tilese yavuz

yorımağ söz sözlese sen uçuz (K. B. 3828)

ilig aydı uƙtum eſittim sözüŋg

bu söz işke kirmez yobatma özüŋg (K. B. 3866)

bu iki bolunsa basa tapğuçı

törülüg tokuluğ kerek bilgüçi (K. B. 4014)

sözüg örtetutsa songı yig bolur

ḳayu neḡ yig erse tüpi ig bolur (K. B. 4035)

kiçig ḳur bu yirke tege türçise

negüke yararın seçer beg basa (K. B. 4044)

bularda ḳayuḳa ulansa **bu öz**

ıdı ḳorḳu aynu tapuğ ḳılgu uz (K. B. 4049)

bu ḳurḳa tegip uz tapınsa **bu er**

uluğluḳḳa yetlür tükel arzu yir (K. B. 4066)

bu ḳurḳa tegürse tapuğçıḡ **bu beg**

ötedi tapuğçı ḥaḳın öggü teg (K. B. 4071)

uluğluḳḳa tegse **uḳuṣsuz kişi**

ıdısi başın yir ay ilçi başı (K. B. 4078)

negü tir eşitgil **özın tutnur er** /

öğinde kirip kör **ötüg ötnür er** (K. B. 4103)

ıdı yakşı aymış biliglig kişi

bu söz tutsa asḡı saṽ altun tuşı (K. B. 4135)

negü tir eşitgil tapuğ ḳılguçı

törü birle başlap kapuǵ tüzgüçi (K. B. 4170)

tapuǵ kılsa *bir neǵ* yazuǵ kılsa ur

yaıa ıdma boşlaǵ işin aytu tur (K. B. 4185)

negü tir eşitgil *adaş tutmış er*

adaş asǵı yası sinap bilmiş er (K. B. 4207)

kalı umdusın bulsa *ol umduçı*

ataǵay sini ol ini ya içi (K. B. 4215)

talı er tilese yakın tutǵuǵa

iki türlüǵ ol bu tilek bulǵuǵa (K. B. 4234)

negü tir eşitgil *yaǵılamış er*

yaǵısı özele eliǵ bulmış er (K. B. 4261)

negü tir eşitgil *törülüǵ kişi*

otundın yıramış uǵuǵluǵ başı (K. B. 4290)

negü tir eşitgil *özın tutmış er* /

tilin bek tutuǵlı bilig bilmiş er (K. B. 4333)

yok erse ajunda *bu alım bügü*

tikip önmegey erdi yirde yigü (K. B. 4346)

uǵısa *bu yalǵuǵ* tüşer ök bu tüş

yora bilse terkin kelir ağzı tuş (K. B. 4367)

tüşüg edgü yorsa **bu tüş yorğuçı**

ol edgü kelir kör bu sevnür tuçı (K. B. 4368)

negü tir eşitgil sakınuk başı

ķamuğ türlüg iştin saķınmış ķişi (K. B. 4406)

satığçı yok erse **ajun kezgüçi**

ķaçan keçgey erding̃ kara ķiş içi (K. B. 4425)

negü tir eşitgil **ajun kezmiş er** /

başında keçürmiş telim körmiş er (K. B. 4434)

telim bar **bu yañlıg̃** sasa söz uzar

özün̄g sen uķa bar özüm söz üzer (K. B. 4460)

negü tir eşitgil **sınamış ķişi**

sınamış ķişining̃ bışıg̃ ol işi (K. B. 4480)

aya ķoldaş erdeş söz aydım kese

bu ķaz toğmasa yig tirig turmasa (K. B. 4511)

negü tir eşit **köñgli alçaķ ķişi**

ķişilik ķılığlı ķişilik tuşı (K. B. 4554)

yaķan ķoşnı aşnı aş itse sañga

azu *teñgrilik iş* okısa toñga (K. B. 4581)

törü bilmez ögsüz kılıksız kişi

törülüg kişi körse tañglur başı (K. B. 4595)

kılıksız törü öñgdi bilmez kişi

kişike katılsa itilmez işi (K. B. 4606)

bu öl tumlıg artsa sañga kılssa yas

isigin kuruğun anı yandru bas (K. B. 4627)

negü tir eşit emdi *kökçin sakal*

uğa bar munı sen turu qalma qal (K. B. 4636)

taķı **bir kişi** körse aşķa barır

aşın yir anı yandru aşķa okır (K. B. 4666)

negü tir eşit *dünya koqmış kişi* /

yayıg dünyaķa köñgli toqmış kişi (K. B. 4730)

ķalı siñmese kör *bu qalmış tapuğ*

yava boldı isiz tiriglik ķamuğ (K. B. 4750)

se vüg bolmasa tap *içim se vmişi*

yağım yek turur öz yağılamışı (K. B. 4763)

negü tir eşitgil *süzülmış kişi* /

ığisi bile ın tüzölmiş kişi (K. B. 4795)

keer kün yaıa bolsa öknür kiğin

tiriglik yaıa kılsa bulmaz ağın (K. B. 4812)

ulaştın uluşka köügli kisi

köin öngdün ığsa iter uz işi (K. B. 4814)

kalı ***ol ajunluğ*** tilese mini

mini bardı sağnıp yorısı köni (K. B. 4853)

ķayu iş ķılıp bulmasa ***ol tatığ***

ķođu birgü anan ay bilgi batığ (K. B. 4928)

negü tir eşit ***yaķsı yağma begi***

ķamuğ iş içinde yetilmiş ögi (K. B. 4947)

yaruğ dñnya yüzke eşitse eşitük

men ötrü barayın ay eski tütük (K. B. 5003)

köngülsüz ķayu yirke mańsa ađak

nee yir yaķın erse boldı yıraķ (K. B. 5046)

köngül kimni seıse tilese baķın

nee yir yıraķ erse boldı yaķın (K. B. 5049)

negü tir eşitgil ***örüñğ başlığ er*** /

ajunuğ keürmiş uzun yaşlığ er (K. B. 5085)

kılur bir kişi mĩng kişining işin

öküş miñg yumıtsa kılumaz anı (K. B. 5100)

meniñde ya vuzraķ bayatım kılı

men ök men ay ilig tilese kılı (K. B. 5120)

uluğluk beğüklük bu beglik kumuğ

kılır *bu ölüm* kelse açsa kumuğ (K. B. 5169)

negü tir eşitgil *bu karşı* sañga

baķa körse çin ok ayur ay toñga (K. B. 5182)

kılı edgü tutsa *bu begler* kılınç

kumuğ edgü ilke bolur mĩng sevinç (K. B. 5225)

negü tir eşitgil *bilig bulmuş er* /

bilig birle ilde ağır bolmuş er (K. B. 5238)

negü tir eşitgil *büğü ilçi beg* /

bu beglik işini bilir yolçı beg (K. B. 5250)

bu gāfla yok erse kişike kumuğ

fırışte bolup kılğay erdi tapuğ (K. B. 5268)

negü tir eşitgil *hālāl yigli er* /

saķnuķ başı çin hālāl tigli er (K. B. 5349)

negü tir eşitgil *uluğ kənd begi*

ḡamuḡ iş içinde yetürmiş ögi (K. B. 5354)

negü tir eşitgil *közi toḡ kişi*

bu köz tokluğu ol bu baylık başı (K. B. 5385)

negü tir eşitgil *özin bilmiş er*

həvasın uḡuşḡa bulun ḡalmış er (K. B. 5411)

tirigke *adın* hiç yok erse *ḡayın*

tap erdi bu açığ ölümke bakın (K. B. 5415)

er at tutsa şeksiz kerek neḡ taḡar

bu neḡ bolmasa er yığılmaz aḡar (K. B. 5460)

negü tir eşitgil *bu sü başlar er*

tiriglik ıḡp beg işin işler er (K. B. 5461)

bu iki bile beg beḡüklük bulur

bu iki yumıtsa beḡür beg tacı (K. B. 5463)

negü tir eşitgil *yaḡıḡı kür er*

kümüş birse altun yaḡısın urar (K. B. 5480)

muḡadsa ma *eḡü ḡılıḡıḡ kişi*

ḡılınḡ artatur hem ol eḡü tuşı (K. B. 5526)

negü tir eşitgil **bağırsaḳ kiṣi**

bağırsaḳlıḳı kör söziṅge tuṣı (K. B. 5543)

çıḡay ortu bolsa bu ortu bayur

bayusa **bu ortu** ilinḡ bay tolur (K. B. 5567)

ölüp kim ḳalur erse **eḡü dıʿa**

yana bir tiriglik bulur bu toḡa (K. B. 5571)

bütülmiṣ kiṣike ayıtḡu sözüḡ

bütülmiṣ kiṣi aysa tutḡu sözüḡ (K. B. 5621)

negü tir eşitgil **kinḡeṣür kiṣi**

kinḡeṣin iter ol kiṣi öz iṣi (K. B. 5658)

negü tir eşitgil **tusulur kiṣi** /

tusulur kiṣi ol kiṣide baṣı (K. B. 5729)

çıḡay bay bolup **ol** bayusa ḳalı

anıṅḡdın kiter terk könilik yolu (K. B. 5756)

bu ḳut bulmaduḳ er ḳalı bulsa ḳut

baru ḳılḳı artar ḳılur ilke yut (K. B. 5757)

ajunda yok erse **bu eḡü dıʿa**

esiz yir ḳoḡı bargay erdi toḡa (K.B. 5834)

ḳayu beg bu tört iş tükel ḳılmasa

irüklük kirür ilke anda basa (K.B. 5906)

ḳayu beg bu yol ḳoḏsa tutsa öngin

buzar beglikin ol alumaz öngin (K.B. 5909)

yayıḡ dñya sindin evürse yüzi

kerek bolḡu eḡḡu turur ay ḳozı (K.B. 5925)

telim tüṣ bolur yim içimke barır

yaraḡsız yimiṣ bolsa teṅgsiz kelir (K.B. 6005)

negü tir eşitgil **mı'abbır –akim**

ayıḡu kerek er tüṣer erse kim (K.B. 6020)

aḳıtsa **aḳa er** buḏunḳa taḃar

aḳa yıḡlu tirlür aṅgar ḥalḳ aḃar (K.B. 6107)

negü tir eşitgil ay köṅgli oduḡ

bu söz işke tutsa toḳınmaz yoḏuḡ (K.B. 6119)

bu devlet esürtse adın adlumaz

ölüm tutmaḡınḳa uḏır oḏnumaz (K.B. 6143)

bu kün ya yarın tut yumulsa **bu köz**

silerniḡ ḏı' aḳa bolur muṅḡluḡ öz (K.B. 6172)

ķayu ķul ķamuġdın evürse yüzi

yaratmış idike sıġınsa özi (K.B. 6247)

neķe ķađġu saķınķ sini bulnasa

yana oķ **ķüler ķöz** neķe yıġlasa (K.B. 6343)

öķüktürme erni tilin bil **bu til** (A. H. 139)

iki nenġ birikse bir erde ķalı (A. H. 149)

ķüdeşilse **bu til** ķüdeşlür özünġ (A. H. 158)

neķe me **manķlıġ iş** erse **yaķın** (A. H. 174)

bu mal kelse erte barur baz kiķe (A. H. 184)

ol er kim uluġsındı men men tidi (A. H. 271)

yaraġ bulsaġ **opraķ** yalıġnı bütür (A. H. 330)

minġ er dostuġ erse öķüş körmegil (A. H. 359)

bir er duşman erse anı azlama (A. H. 360)

ne iş utru kelse anġa ked baķın (A. H. 369)

ķanı **bir vefalıġ** bar erse tile (A. H. 394)

eġer bilse kařġar tilin **her ķiři** (A. H. 501)

kelse ķalı yarlıġ bolup **yunķıġuma** (D.L.T. I, 93)

körse anı **bilge ķiři** sözge bütür (D.L.T. III, 137)

3.3.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Sıfat tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim – fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil gruplarında, bu grubun öznesi olarak kullanıldığı görülür:

3.3.1.1.1.1. İsim Fiil Grubunun Öznesi

erej arzu ni'met bu koğmak *ķamuĝ*

yayıĝ dünya yaptı maᅅga bu ķapuĝ (K.B. 6152)

3.3.1.1.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Öznesi

ular ķuř ünin tüzdi ünder işin

silig ķız oķır teg kõᅅĝül birmişin (K. B. 75)

bu ķürsi özele *öz öldurduķı*

ağaki üç ol kör ay kõᅅĝlüm toķı (K. B. 801)

tuma torķu ķalkān kötürdi uşun

yaruķ yüz ķüler teg yarudı ajun (K. B. 3288)

tözüke turur *bu ölüm kelĝü* kūn

ol öldi sen emdi ölümke anun (K.B. 6294)

bilip tutsa *her ķim* edibniᅅ sözün (A.H. 511)

3.3.1.1.1.3. Zarf Fiil Grubunun Öznesi

ajun tındı *ornap bu ķakan* öze

anın ığtı dünya taᅅĝuķlar tüze (K. B. 93)

münüm bu mini *yalnıgırsel tiyü*

ayıglap yorırlar kişike ayu (K. B. 685)

yanı neıg bolurda bu eski nerek

talı neıg bolurda yaıvuz ne kerek (K. B. 688)

anada atada bağırsak bolup

ayada tutar sen *küler yüz urup* (K. B. 717)

tadu birle *katıp törümiş kılınç*

ölüm buzmağınça buzulmaz erinç (K.B. 882)

bu begler isiz bolmağınça isiz

ol ilde sevinçin kızartmaz menğiz (K.B. 892)

tükel buldı ay toldı arzu tilek

ka vı kut karıp yıktı arka yülek (K. B. 1045)

içi yaşı sözler bilig *yanızatu*

bu öd kün tirigliklerig menğzetü (K.B. 1385)

anğar tirlür ötrü kör ersig eren

sevüg can yuluğlap yatur tağ kıayan (K. B. 2281)

çerig sançmış alp er tutuzmış ayu

manga *tört miğer sü* tükel sü *tiyü* (K. B. 2335)

kü vez alp sekirtip çerig sürse bat

laçın kuş kovar teg töker kanları (K. B. 2381)

yağı sançmış ersig eren bulnuķup

yana evre sançtı yağısın utup (K. B. 2389)

tapuķka açayın tise er ķapug

ķiķig oĝlan erken ķılınĝu tapuĝ (K. B. 4037)

taķı **bir ķiķi** aşķa barmaz **bolup**

ķiķig me evinĝe okımaz ķörüp (K. B. 4667)

baķa ķördi öngdün **ķara ķuķ toĝup**

ķopa keldi yirdin yalın teg bolup (K. B. 5675)

başıngā aĝıp men **ol atçı kelip**

manĝa birdüki suvni içtim alıp (K.B. 6054)

diriĝa **seniĝ teg ķiķiler ölüp**

ķara yirde yatsa süngüki ulup (K.B. 6415)

uluĝlarnı buşrup saĝa **bu mizah** (A. H. 347)

ķaķa ķaytarılmaz **ķatıĝ ya ķurup** (A. H. 462)

minĝ ķiķi yoluĝı bolup özünĝe (III, 14)

yaruķ yulduz toĝurda udhu kelip baķar men (III, 194)

minġkişi yoluġı *bolup* özinġe (I, 243)

3.3.1.2. Sıfat Tamlamasının Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat tamlamasının cümlede belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ķamuġ sen törüttünġ *ne erselerig*

yokaçdur ne erse sen ök sen tirig (K. B. 14)

törüttünġ tümen minġ bu sansız tirig

yazı taġ tenġiz kötki *oprı yirig* (K. B. 21)

ay munġsuz idim sen *bu munġluġ ķuluġ*

suyurķap keķürgil yazukın ķamuġ (K. B. 28)

uluġ künde körkit olarnınġ yüzin

elig tuttaçı ķılġıl *eķġü sözün* (K. B. 32)

irinġig ķasıġ sürdi yazķı esin

yaruk yaz yana ķurdı devlet yasın (K. B. 65)

törüttü tilek teg *tözü ‘alēmıġ*

yaruttı ajunķa kūnüg hem ayıġ (K. B. 125)

yaşıl kök yarattı öze yulduzı

ķara tün törüttü *yaruk kūndüzi* (K. B. 127)

biligni beđük bil ukušnı uluğ

bu iki beğütür **öğürmiş kuluğ** (K. B. 152)

bu sözke tanuķı munu keldi söz

bu sözni eşitgil sözünğ munda üz (K. B. 153)

ukuş birle işle kamuğ iş küğüğ

bilig birle bekle **bu bulmuş öğüğ** (K. B. 161)

tilig ögdüm ança **ara söktüküm**

tilekim söz erdi saŋga yördüküm (K. B. 184)

kamuğ sözni yığsa ukuš taplamaz

kerek sözni sözler kişi kizlemez (K. B. 185)

bilig birle sözle **kamuğ sözni** sen

biligin beğük bil **kamuğ özni** sen (K. B. 209)

büğü beg kim erse biligke yakın

biliglig kişig kılmış özke yakın (K. B. 254)

ukuş ol yula teg **karaŋğku tüni**

bilig ol yarukluk yaruttı sini (K. B. 288)

kiçig oğlanığ kör ukuška ulam

yaşı yetmeginçe yorımaz kılam (K. B. 293)

körü barsa yakşı ayur **bu sözüg**

uğuşsuz biligsiz beğütmez özüg (K. B. 298)

bolur ötrü işler bütün hem bışığ

biliglig kişiler **bışığ** yir **aşıg** (K. B. 330)

basa aydım emdi **bu ay toldını**

anıngdın yaruyur ıduķ kut küni (K. B. 354)

bu barça idim fażlı erdi kamuğ

ağırladı **minteg tapuğsuz kuluğ** (K. B. 389)

özüm kalsa yalnguz kara yir katın

maņgar ıdgıl anda **öküş raḥmētin** (K. B. 395)

kamuğ mü'minuğ sen tözü yarlıķa

yarıñķı beķadın bu kūn kıl lıķa (K. B. 397)

bir ay toldı atlıg er erdi tetig

eşitti **bu çavıg** itindi itig (K. B. 462)

bu ay toldı özke kör itti işig

adaştı kiņgeşti **bir atlıg kişig** (K. B. 501)

körüp sevdi hacib **bu ay toldını**

tilinde yorıttı **kamuğ ögdini** (K. B. 530)

eşitti bu ay toldı **barça sözüg**

ayur serneyin men tutayın özüg (K. B. 558)

kamuğ türlüg işke sinadı ilig

tilek teg tükel buldı **tapnur erig** (K. B. 619)

ķayu erse begler **tapuğcı kulin**

tapındurğu ötrü açinsa yolın (K. B. 635)

uķup kıldım emdi **bu işlerni** men

kerek erdi sen me munı uķsa sen (K. B. 658)

mini kim bulup berk tutayın tise

ayu birdim **ol neñgni** tutsun usa (K. B. 721)

añgar sözledi **sözni barça** ilig

anıñdın tiledi ķamuğ ög bilig (K. B. 762)

bir anķa yorıdı sinadı ilig

ķamuğdın tükel buldı **bulmuş erig** (K. B. 764)

beğük bir biķekig eligde tutar

solındın urağun oñındın şeker (K. B. 772)

könilik özele keser men işig

ağırmaz men **begsig ya ķulsıg kişig** (K.B. 809)

bıçek teg bıçar men keser men işig

uzatmaz men *da'vi kılığlı kişig* (K.B. 811)

meniñg kılķımı kör yime *bir yañın*

özüm tegşürölmez yarukta öñin (K.B. 835)

ķız ermez ķişı kör ķişilik ķız ol

köni cın kişilerni ögdi uķuş (K.B. 869)

yakın tutsa begler kör *eçgü kişig* /

isiz *barça* eçgü ķılur ol *işig* (K.B. 888)

bu eğgüg bilir ol ķişı eçgü tip

asığlıg erürin munı kılıgu tip (K.B. 897)

ilig aydı eçgü talu neñg turur

talu neñgni tutçı talular ķolur (K.B. 899)

negü teg ögeyin *bu isiz kişig*

negü teg tileyin bu isiz işig (K.B. 930)

ķalı sevmeyin kör *bu eçgü kişig*

ķalı ögmeyin men bu eçgü işig (K.B. 933)

kamuğ teprenigli bu sansız ķalın

tanuķluk birür *bir bayatıg* tilin (K. B. 1021)

törütti *tümen miñg hālayıqlarıġ*

tili birle tenġrig ögerler arıġ (K. B. 1022)

bu şükruġ negü teg ötey öz özün

munıñ şükri sen kıl sañga ay tüzün (K. B. 1033)

ağırladı ilig *bu ay toldını*

açıġ birdi elgin tilin ögdini (K. B. 1035)

bu ay toldı sordı kamuġ iş küdüġ

küvenç kıldı özke *bu bulmış öđiġ* (K. B. 1038)

ilig aytu keldi *bu ay toldını*

kelip kördi ilig yatur ħalini (K. B. 1068)

öküندی bu ay toldı tındı uluġ

ayur men yitürdüm *könilik yoluġ* (K. B. 1128)

nelük koğtum erki *bu eğü işig*

nelük söktüm erki *yazuksuz kişig* (K. B. 1130)

negü bar ajunda ölümün katıġ

ölümüġ saġınsa kiter *miñg tatıġ* (K. B. 1139)

negü tir eşit bu köni kılklıġ er

bu iki ajunuġ köni kılklıġ yir (K.B. 1290)

beğüklük tilese buğunka uluğ

özünge açuk tut *könilik yoluğ* (K.B. 1293)

evinge yağutma *uşaķçı kişig*

bütün ilke yağgay körüp bilmişig (K.B. 1299)

sınamış bütölmiş kişig tut katığ

saňa teggey andın *tümen miñg tatığ* (K.B. 1300)

sözüg barça tıñla yime bütme terk

könğül sırrı açma katığ kizle berk (K.B. 1301)

muñgar menğzer emdi *bu sözni* eşit

bu söz işke tutğıl özünge iş it (K.B. 1306)

negü tir eşitgil seringen kişi

serinse iter er *buzulmuş işi* (K.B. 1318)

tilinde çıkarma *bu yalğan sözüg*

bu yalğan sözün er uçuzlar özüg (K.B. 1326)

ķamuğ edğülerig ağır tut kötür

isizlerni tutma ilingdin ķotur (K.B. 1455)

isiz ķılķı tutma ay elgi uzun

isiz ķılķ ulıtur ikigün ajun (K.B. 1463)

munu söz bitip koğtum emdi çını

unıtma **bu sözni** unıtma mini (K.B. 1470)

kereklig sözüg men tutuzdum saᅇga

sözümni unıtma du‘a kı1 maᅇga (K.B. 1503)

bu ay toldı yasın keçürdi ilig

oķıp oğlınᅇga birdi öt saᅇ erig (K.B. 1548)

atam canı boldı iligke yuluᅇ

yuluᅇ kılsu teᅇgri saᅇga **bu kuluᅇ** (K.B. 1555)

yana saķnu aldı kör ögdülmişıᅇ

ayur men unıtmişıᅇ men **eᅇᅇü işig** (K.B. 1577)

kişı emgek ıᅇsa saᅇga belgülüg

unıtma **ol emgekni** bolma ölüᅇ (K.B. 1595)

tapuᅇçı kuluᅇᅇ men begim sen uluᅇ

uluᅇ beg aᅇırlar **tapuᅇçı kuluᅇ** (K.B. 1602)

yaķın tuttı ilig kör ögdülmişıᅇ

törüçe ayu birdi **tegme işig** (K.B. 1612)

aᅇırladı ilig kör ögdülmişıᅇ

aᅇgar aydı **eᅇᅇü isiz** öz işig (K.B. 1641)

munğar mengzer emdi **bu bęytig** okı

uğa barsa ma‘ni açılğay taķı (K.B. 1649)

uķušta ađın barça erdemlerig

ķişı öğrenür ötrü yetlür bilig (K.B. 1683)

bağırsak körür men **bu ögdülmişig**

bütünlük bile ķıldı **barça işig** (K.B. 1687)

munğar mengzer emdi **bu bęytig** okı

okıgıl uğa bar ay elgi aķı (K.B. 1708)

sınadı kör ilig **bu ögdülmişig**

könilik öze buldı **barça işig** (K.B. 1716)

ağırladı ilig kör ögdülmişig

inandı anğar birdi **yumğı işig** (K.B. 1764)

ķalı ögmegü ol uķuşluğ ķişıg

neteg yirmegü **bu uķuşsuz işig** (K.B. 1776)

uķuşsuz ķişini ķişı timegü

neçe sözlese söz yime bütmeğül (K.B. 1831)

uķuşsuz ölüg ol uķuşluğ tirig

uķuş munça **teńgıg** adırtlar **erig** (K.B. 1839)

bu iki bile boldı yalnıguk uluğ

bu ilkin ongarur *könilik yoluğ* (K.B. 1842)

munğar menğzer emdi *bu sözni* okı

uğa tursa ma' ni açılğay tağı (K.B. 1869)

bu işni ilig minde yigrek bilür

atası beg erdi özi beg turur (K.B. 1936)

kamuğ işni uktunğ ma bildinğ özün

mañga ma bağırsak sen kılkın sözün (K.B. 1942)

bu sözke tanuķı *bu beytig* okı

bu sözke anuķ tut könğül ög tağı (K.B. 2046)

özünğ dünya ' uķbi bulayın tise

bu kaç işni koğma katığlan usa (K.B. 2157)

bütün can üzülse umunç tut uluğ

bayat birge eğğüke *eğğü yolug* (K.B. 2163)

uvt kimde bolsa *kamuğ işni* ur

uvt birle yalnıguk otun kapğı tur (K. B. 2202)

ferište bitir kul negü kılmışın

ıdı ötrü aydur yarın *ol işin* (K. B. 2228)

bu sözke tanuķı bu beyt ol oķı

bu beytig oķı sen kõngülke tokı (K. B. 2253)

yoriĝlı uçuĝlı kamuĝ neñgni kör

tutar özke iş tuş özi teñgni kör (K. B. 2254)

isiz eđĝü birle ķatılmaz ķaçar

ķamuĝ neñgke yañĝaĝ bu bir yañĝnı kör (K. B. 2255)

yidi **bu ajunuĝ** yigey ol ajun

tirilgey ķutun tutķı meñĝü uzun (K. B. 2264)

bu eđĝüg tiler barķa yalñĝuķ turup

ķişı ķul bolur erke eđĝü bulup (K. B. 2305)

negü tir eşitgil ay ķılķı tüzün

bu beytig oķıĝıl avıñĝıl özün (K. B. 2306)

yaĝıķı **örüñĝ ķırĝıl ersiglerig**

yaĝıķa alın ķıl kötürsü çerig (K. B. 2371)

mañĝa sözle emdi körüp eđĝürek

uluĝ ħacıbıĝ ay neteg er kerek (K. B. 2431)

uvtluĝ ķişı ķılmaz **isiz işig**

yaraĝsızķa yakmaz bu sermez ķişıĝ (K. B. 2445)

uķuşsuz kişi ol yimişsiz yığaç

yimişsiz yığaçığ negü kılsun aç (K. B. 2455)

ķupa ķörklügü ķör kılin özke fal

işinę edęü bolęay *ķamuę sözni* üz (K. B. 2468)

yana ķorse *iç taş yarağsızlarığ*

ayu birse tığsa kötürse arığ (K. B. 2500)

orunę olmasa kılsa *barça işig*

yağutsa beginęe *yıramış kişig* (K. B. 2506)

biri tilde *yalgan* çıkarsa *sözni*

biri egrilik ol sikirtse özin (K. B. 2508)

üçünçi özin tutsa tursa ķoni

sevinçin keçürgey *bu bulmış ķüni* (K. B. 2512)

neçe ķa tegürgü kerek *bu aşığ*

ķuruę ķođmasa bir içig hem taşığ (K. B. 2552)

munęar menęzer emdi *bu beytig* okı

sözi ma‘ni birle uķulęay takı (K. B. 2578)

ilig aydı uķtum munı belgölüg

takı *bir sözüg* ay mańga ülgölüg (K. B. 2592)

bu b ytig okıgıl neg  tir e it

bilig birle ba lap  z ngke i  it (K. B. 2625)

 t g birdi  gd lmi  aydı ay beg

yorayın **bu s zni** k ng lteki teg (K. B. 2673)

kızıl til  ara ba  a yav ak ya ı

bu ya  ak ya ı  bekle in in salın (K. B. 2692)

ki ide talula **bu iki ki ig**

a gar  tr  birgil **bu iki i ig** (K. B. 2732)

itilmez k ng l g iter bu k m  

egilmez ki ini eger bu k m   (K. B. 2747)

bitigsiz i ig bek tutumaz k ng l

k ng lke i anma biti ay   ul (K. B. 2778)

e in teg yarır **bu yiti  at k k g**

a ırttı se im teg yir erse  a ı (K. B. 2787)

b t n tut u **bar a ki ig  ın bı ı **

 z g ke  sa ıng  k  ezg  ba ı  (K. B. 2850)

m ng r m ng zet  keldi emdi bu s z

unıtma **bu s zni** aya e g   z (K. B. 2851)

öküş kördüm *erni* yağa kıldı baş

küdeşmedi boğzın kovı kıldı yaş (K. B. 2894)

yigü içgü katmış kamuğ otlarığ

öz elgi bile kıtsa tutsa arığ (K. B. 2903)

ilig tınglar erse anı sözleyin

yoğ erse *bu sözni* özüm kızleyin (K. B. 2947)

asığlığ kul erse oğulda yakın

asığsız oğulnı yağı bil sakın (K. B. 3003)

bu altun kümüşüg üle ay ilig

kaşu il tilese yetilgey elig (K. B. 3028)

bu iki bile itgü *uş bu ilig*

bu iki bile er beğür ay ilig (K. B. 3043)

sav altun yazar *ol tügülmüş kişig*

sav altun iter *ol buzulmuş işig* (K. B. 3044)

ayur ay bağırsak ıdım sen uluğ

ağır kıldıng ilde *bu yunçığ kuluğ* (K. B. 3117)

bu şükriğ kaçan kılğa özüm yete

munıng şükri mindin sağa sen öte (K. B. 3119)

tapuğcı talusı bağırsak bolur

bağırsak tapuğcığ tilep kim bulur (K. B. 3129)

negü tir eşitgil ay aslı ağı

ğara könglin avlar begi yarlığı (K. B. 3181)

tağı yaqşı aymış biliglig özi

tügülmış köngülni yazar beg sözi (K. B. 3182)

tiledi törütti **ğamuğ teprerig**

tirilgü birür yim tutar ol tirig (K. B. 3191)

ğadaşingnı ıdtım **bu ögdülmışig**

sözümni tegürgey uqup bilmişig (K. B. 3202)

sağga oq törütmedi teğgri tamuğ

sağga aymadı **bu ‘azabığ ğamuğ** (K. B. 3332)

hava nefis bile kör yağı ol uluğ

bu iki azıtur **tapuğcı kulug** (K. B. 3344)

törütti bayat **bu ajunuğ** bilip

yigü içgü ıdtı ħalaldin qılıp (K. B. 3404)

oqımış ilig emdi kelgil tiyü

ğamuğ eğgölükni atamış sayu (K. B. 3474)

sevitmiş negü tir **bu beytig** okı

sevüglüg yüzi ol köngül toqluķı (K. B. 3479)

neçe iş kişike kinğesgü kerek

köngül taplamış işni kılgu kerek (K. B. 3495)

apa yazdı erse bayat kınadı

bu dünyag tünek kıldı erklig idı (K. B. 3520)

apa oğlanın barça erklig bayat

açıklı toduğlı törüttü bu at (K. B. 3663)

rıca birle havfnı kanat sen kılın

bu iki arakı yoluğ sen alın (K. B. 3671)

kamuğda bağırsak özünğke özünğ

köngül taplamaz işni koğ kes sözünğ (K. B. 3690)

köngül taplamadı **bu işni** seve

özüm yandı emdi bu sözdin ive (K. B. 3692)

komıtsa köngül kör yorıtsa kişig

yakın boldı saķın **tilemiş işig** (K. B. 3701)

yarattı **kalın barça sansız kuluğ**

tilemişke birdi ağırlık kamuğ (K. B. 3722)

tilese ağırlar **tapuğsuz kuluğ**

tilese uçuzlar tusulmaz tapuğ (K. B. 3728)

öküş eçgü yarlıg tümen öt erig

maᅇga yarlıkamaş **kamuğ sözlerig** (K. B. 3733)

tapuğsuz özüm bulsa eçgü açığ

kalı taplamaz men **bu devlet yaşığ** (K. B. 3736)

yalavaçka bolmaz ölüm ya kıyın

eşitmiş sözün çın tegürse tilin (K. B. 3818)

kolup birmegü neᅇgni kolma küçün

tilep bulmağı neᅇg tileme küçün (K. B. 3830)

kaşaı uzattı kör ögdülmişig

tutuzdı taķı **söz ömiş bilmişig** (K. B. 3834)

ötündi iligke **eşitmiş sözün**

ne yaᅇglıg yoritmiş sözün tüp tözin (K. B. 3849)

negü tir eşitgil **bu beytig** okı

anıᅇg ma‘ nisi uķ ay köᅇglüm toķı (K. B. 3872)

bu sözni eşit ay maᅇga kelmedük

negü tir arıg bilge bağı beᅇük (K. B. 3925)

bayat  ulların a tusul ay b   

ki ike tusulur erig er tig  (K. B. 3928)

neg l k  odur sen *bu ed  lerig*

nel k taplamaz sen bu  t sav erig (K. B. 3984)

e itmi  s z g sen e itmed k it

k z n g k rmi in sen k r nmed k it (K. B. 4062)

k ni s zle *s zni*  ızart ay en in  /

s z g s zlemegil meger  z *ten in * (K. B. 4117)

 amug ne ni k rd m  z  gr n yorır

 i i yıl ı  u   urt  z  grin bilir (K. B. 4196)

 a ın t gmese ol bu iki yirig

bu can birle t z tut u u  *bu erig* (K. B. 4211)

telim k rd m *ed  g * isiz i     n

yo u  a ilindi yo adı ı k   n (K. B. 4245)

y z n g tut ı su lu  tutayın tise

tilin s zleme *s zni yal an* usa (K. B. 4297)

kerek bol u s zni ayı  n  ma a

ayayın e itgil munı men sa a (K. B. 4319)

yana c  m   u t  fri   m  sah  t  a   t

yiti   at felekni yatur yam  a tut (K. B. 4381)

f  saddın k  rer ol bulunm  ş   utu  

f  sad tamdurur **ol udunm  ş otu  ** (K. B. 4412)

t  men mi  ng   k  l  g   a v  l  g ersiglerig

ti  şiler anı yirke k  mdi tirig (K. B. 4525)

k   i  ng   te  ng  şi y  d  rgil **y  kin**

ay  t  gay senin  gdin bayat erkligin (K. B. 4528)

  z  n  gni unitma yan  gilma yor  k

kelir   ut  a yapma **s  lam  t yolu  ** (K. B. 4535)

  k  ş k  rd  m **ilde be  d  mi  ş erig**

bulun   ıldı bo  zı t   sendi yirig (K. B. 4591)

telim bayn   k  rd  m bo  guz bulnad  

  zi bold   m   f  s     aylı   yidi (K. B. 4592)

yig   alsa ti  le u   ak tan  ula

isig a  n     rme sen a  z  n  g bile (K. B. 4601)

esenlik tilese k  r igzizlikin

az atlı   otu   yi tiril ay tigin (K. B. 4642)

öz inçlik tilese ereji uzun

til atlıġ etig yi tiril ay tüzün (K. B. 4643)

ölüm tuttı iltti **bu samışlarıġ**

sinimü koğur kör ay kılķı arıġ (K. B. 4719)

sini koçmaz erken **bu dñnyanı** koğ

saᅇga toğmaz erken sen ir aşnu toğ (K. B. 4737)

munı koğ tile **ol ajunuġ** turup

erejin tiril anda menġü bolup (K. B. 4740)

taķı munda yigrek tileyin tise

ikigün ajunuġ tileme usa (K. B. 4741)

öküş miᅇg usalıġ ölüm basmış ol /

telim yumġlarıġ ölüm saçmış ol (K. B. 4827)

öküş tirnekig kör taradı ölüm

ölümüġ saķınsa aķar köz yulum (K. B. 4829)

aġır sa vçılarıġ ilette ölüm

ağın kim itügey ot em ya tolum (K. B. 4838)

neçe kür köġüzlüġ kü venür erig

ölüm yençti köġsin saçıttı közin (K. B. 4845)

ikigün arala yorumış sözüġ /

ötündi iligke **kamuġ tüp tözüġ** (K. B. 4901)

seniŋde uluġraġ sözün sözlese

sözüġ barça qođġu anı tıŋlasa (K. B. 4116)

bayat hıkmıŋe qoğ **kamuġ işlerig**

ödi kelse itlür açar ay tirig (K. B. 4927)

oqıdım qadaşıŋ maŋa kelmedi

ol arzu tilekni özüm bulmadı (K. B. 4935)

barayın **bu sözni** aŋar sözleyin

ilig barmasun men anı keldreyin (K. B. 4943)

kalıq yırttı **keçmiş qara köŋlekin**

açıldı yaruk yüz kötürdi egin (K. B. 4966)

keligli qadaşı ayur ay tüzüm

qasıŋ tügme aşnu eşitgil sözüm (K. B. 4977)

teŋinde keçürme **kamuġ işni** sen

teŋinde keçürseyana kaçġa san (K. B. 4984)

bilir sen selam fażlı artuġ uluġ

kim aşnu aşunsa açar **bu yoluġ** (K. B. 5052)

mini kördüŋ erse selam kılmadıŋ

bu fâzlıĝ muyanıĝ kalı koldımadıĝ (K. B. 5053)

taşın körmegil sen ay ilig kişig

kişiniĝ için kör **yaşutluĝ işig** (K. B. 5109)

ataĝnı anaĝnı ölüm koğmadı

sinimü koğur kör yetilse ödi (K. B. 5159)

ne eđĝü bilig birdi bilgi uluĝ

bu söz işke tutnup yorı **bu yoluĝ** (K. B. 5171)

meniĝ tip bilir sen **bu karşıĝ** bu kün

haķıķat baķa körse ermez öĝün (K. B. 5181)

bu erter erejig erej tutmaĝıl /

ya **keĝĝü sevinĝig** sevinĝ timegil (K. B. 5187)

sini teg et özlüĝ bayat kulların

saĝa kıldı muĝluĝ körür sen barın (K. B. 5193)

uķuş birle işle **ķamuĝ işlerig**

havaķa basıķma köĝül tut tirig (K. B. 5196)

neĝe kür köĝüzlüĝ kü venür erig

ölüm yirke kömdi eşüdi yirig (K. B. 5212)

bütün ĝın köni eđĝü atlıĝ kişig

özün̄gke yakın tut an̄gar bir işig (K. B. 5230)

yazı tağ yirig tut yorır koy sürüg

ya kul küng tapuğcı ay kılķı örüg (K. B. 5371)

yırak tut sevinçin̄g tilemez kişig

sevitme an̄gar birme *kal̄gu işig* (K. B. 5531)

bu kün it usanma *bu tapgun işig*

bu kün itse itlür yarınķı itig (K. B. 5703)

kişilik kıl ay er kişi bol uluğ

kişi mundağ urdı *kişilik yoluğ* (K. B. 5788)

yana aydı ögdülmiş ilig kutı

ajunķa bayat yağtı *eğü atı* (K.B. 5900)

başın̄ga ağıp men ol atçı kelip

mañga birdüki su vnu içtim alıp (K.B. 6054)

ığıslığ su vuğ içtim emdi tükel

tükettim triglik esen eğü kal (K.B. 6060)

baķa körgil emdi ay köñgli tirig

ölüm kötķi kıldı *yağz yirlerig* (K.B. 6069)

neçe kür kü venür beğük beglerig

ölüm yirke soқты baқа kör tirig (K.B. 6071)

neçe küç bileklig yumıtmuşlarıĝ

ölüm tuttı saçtı yıratı arıĝ (K.B. 6072)

telim yılke birdi sini teglerik

keçürdi ilig teg **telim beglerig** (K.B. 6123)

munĝar menĝzer emdi eşit **bu sözüg**

könĝülke alıngıl evürme yüzüg (K.B. 6147)

bayattın yıratır bu dünya kişig

tıdar kıldru ıdmaz **bu eĝü işig** (K.B. 6153)

sıĝıt kılma artuĝ tıda tut özünĝ

bu işni bayat ıdtı kesgil sözünĝ (K.B. 6182)

munĝar menĝzer emdi **bu sözni** eşit

könĝülke alın ötrü özke iş it (K.B. 6249)

bayat yarlıkasu **ol oĝurmışıĝ**

keçürsü anıngdın yazuĝ kılmışıĝ (K.B. 6306)

unıttı **bu kaĝu saķançıĝ** yime

yidi içti küldi sevindi yana (K.B. 6341)

küvezlik bayattı yıratır ĝuluĝ

uğuşluğ yorımaz *bu yaṅluğ yoluğ* (K.B. 6373)

okıgıl *bu bəytig* negü tir eşit

uğa bargıl emdi özünğ kılkı it (K.B. 6398)

bayat birdi bizke bu kün *bu künüg*

yağa kılsa bolmaz bu bulmış ödüg (K.B. 6408)

neçe kənd uluş bağ çiçekliklerig

kuruğ qodtı kör bu ölüm ay tirig (K.B. 6435)

körü bar ay bilge *bu küнки ödüg*

öñgin boldı barça kamuğ iş küdüg (K.B. 6451)

ilahi özüm *bu sözüg* başladı

tilekim ne erdi bilir sen idi (K.B. 6501)

aya meñgü muñgsuz idim sen uluğ

sen ök yarlıkağıl *bu muñgluğ kuluğ* (K.B. 6508)

yime yarlıkağıl *kamuğ mü'miniğ*

toğardın batarğa tegi ay arıg (K.B. 6512)

tözü yarlıkağıl *kamuğ mü'miniğ*

yazukum olarkā bağışla arıg (K.B. 6518)

qarılıқта qor yok köni turdum erse

yavallıkka *isiz tiriglikni* ıdtım (K.B. 6527)

sere söktüm emdi *neçe yalñgu kuğ* men

yazuksuzka yarlıg elig til uzattım (K.B. 6538)

ıdı kiçki dünya *öküş* ardı *halqıg*

qayusunda men men ne munça sevittim (K.B. 6562)

keyik tağı kördüm *bu türkçe sözüg*

anı akru tuttım yaqurdum ara (K.B. 6617)

köni sözde taştın sözüg söz time

köni egri farkı örünğli qara (K.B. 6622)

ay yusuğ kerek *sözni* sözle *köni* /

kereksiz sözüg kizle qılğa qora (K.B. 6627)

öküş halqnı ıdtı bu irsel ajun

köni yolda azdı kişi keç köre (K.B. 6632)

ya rağ yarlıkağıl *kamuğ mü ‘mınuğ*

telim rağmetingdin tükel turğura (K.B. 6644)

biligsiz *kereklig sözüg* sözleyür (A. H. 117)

kereksiz sözini kömüp kizleyür (A. H. 118)

telim başnı yidi bu söz til boşı (A. H. 138)

könilik tonın keğ koçup ergilik (A. H. 167)

aķa erni öggil öger erse sen (A. H. 227)

sökünç kelgü yolnu aķılık tıyur (A. H. 232)

egilmez köngülni aķı er eger (A. H. 233)

tözü ķul ķılurlar **azad özlerin** (A. H. 422)

köp ilni körür biz  dib sözini (A. H. 505)

ġalať ma‘nilerni ayıtmıř yana (A. H. 508)

atġalır **oķnı azak** (II, 20)

yawlak ködhez tılınġnı **edhgü sawıġ** tilengil (III, 43)

körklüg tonuġ özünġge (I, 45)

tatlıġ aşıġ adhınķa (I, 45)

yawlaķ yaġıġ ķatarġan (II, 74)

urut ? otın yaşurdı (II, 79)

keldür **anuķ bolmış aşıġ** tutma uma (I, 93)

elkin taşup bermış aşıġ başra ķaķar (1, 102)

erik bolġu yeri kördi (I, 139)

bařlıġ közüġ yapsama (II, 172)

yetmiş yaşıġ ķartadı (I, 245)

keçmiş üdhük irtedi (I, 245)

kaçmış kutuğ irtedim (I, 272)

katığ yanı kura kördüm

ordhulanıp **yüksek tağığ** oğlak çatar (II, 294)

uyğur tatın yufka alıp yumğın satar (II, 294)

yırağ yerig karıladı (I, 309)

yarattı **yaşıl çeş** (I, 331)

sawurdi **ürünğ kaş** (I, 331)

alp erenni udhurdum (I, 370)

buluğ barça mañga yığdı (I, 399)

bıçğas bitik kılurlar (I, 459)

and key yeme berürler (I, 459)

kutluğ yayığ tepsedi (I, 463)

yawlak yağığ kaçurgan (I, 516)

Sıfat tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kamuğ sözni yığsa ukuş taplamaz

kerek sözni sözler kişi kizlemez (K. B. 185)

kişidin kişiğe kumaru söz ol

kumaru sözüg tutsa asğı yüz ol (K. B. 190)

bu ikin itümeşe koğıl bilig

kılıçka tegürgil sen ötrü elig (K. B. 222)

ive kılmış işler neçe yig bolur

i ve bışmış aşnı yise ig bolur (K. B. 632)

ayur ay idim sen törüttüñg tözüg

yimi birle igdür sen **sansız özüg** (K.B. 1257)

asığlıg kumarı kişiğe söz ol

kumaru sözüg tutsa asğı yüz ol (K.B. 1469)

körü barsa yalñguğ bu erksizlikin

nelük munça yavlağ kötürdi egin (K.B. 1534)

begi taplamaz işni kılsa kulı

ilenç özke kılgu serilse qalı (K.B. 1610)

tağı **bir ajunuğ** bulayın tise

könilik bütünlik bile qol usa (K.B. 1745)

tağı **bir ajunuğ** tutayın tise

könilik bile tut köñgöl til özünğ (K.B. 1748)

ķayu beg bulur erse **mundaĝ ķuluĝ**

bayattın ‘ aĝa ol aᅇgar keĝ uluĝ (K.B. 1884)

körü barsa tegme işinde ģaĝar

ģaĝarlıĝ işig körse tatıĝ kiter (K.B. 2152)

bilişmez kişig sen bileyin tise

bilişin ayıtgıl uķulĝay basa (K. B. 2251)

ilig aydı sözle yime **bu sözüg**

munı ma ayu bir yarut **bu közüĝ** (K. B. 2434)

bu körklüg yüzüg körse yüz suvlanur

köᅇgül açlur anda bu can yimlenür (K. B. 2465)

ķapuĝda yarutsa **karaᅇᅇku tünüĝ**

ķapuĝda batarsa **yarumış künüĝ** (K. B. 2530)

ötünse begiᅇᅇ **bu tegme birig**

aĝa aĝra birse kötürse erig (K. B. 2545)

körü alsa **yat baz keligli kişig**

aĝır tutsa **ķoldaş ķalınmış işig** (K. B. 2548)

ķamuĝ til bilir erse açsa tilig

ķamuĝ ģaĝı bilse bitise elig (K. B. 2636)

negü tir eşitgil **bu bęytig** okı

köngül sırrı kizle ay könglüm tokı (K. B. 2690)

severig sevügsüz kılayın tise

tilin aygu neğni tıdıp birmese (K. B. 2810)

bağırsaķ kuluğ bulsa begler tilep

anı tutgu altun kümüşke ęalap (K. B. 3127)

bu otuğ negü teg öçürse öçer

kerek erse körklüg ya körksüz ęuçar (K. B. 3609)

biliglig tise bolmağay ol kişig

havası uğu kılsa **barça işig** (K. B. 3641)

biliglig tise bolmağay **ol kişig**

havası uğu kılsa barça işig (K. B. 3641)

uķuşluę tise bolmağay **ol erig**

et öz bulnı bolsa ay köngli tirig (K. B. 3642)

biliglig tise bolmağay **ol kişig**

havası uğu kılsa barça işig (K. B. 3641)

uķuşluę tise bolmağay **ol erig**

et öz bulnı bolsa ay köngli tirig (K. B. 3642)

ḳayu işni ḳılmaḳ tilese özüñg

köñgöl birle aşnu kıngeşgil sözüñg (K. B. 3688)

köñgöl taplamasa **ḳayu işlerig**

asıg bolmaz anda ay köñgli tirig (K. B. 3691)

negü bolğa mindin iligke asıg

asıgsız işig ḳılsa bolmaz tatıg (K. B. 3808)

bakır altunuğ er körüp bilmese

alıp azḳına **bir taşıg** sürse tap (K. B. 3964)

ḳalı mundağ erse ḳamuğ ta'atıg

tükel ḳılgu bulsa bu aymış tatıg (K. B. 3991)

ḳaşın tügmese ol **bu iki yirig**

bu can birle tüz tutgu uş bu erig (K. B. 4211)

yağıg ḳul ḳılayın tise sen **tükel**

töküp ıd saḳ altun sunup tut saḳal (K. B. 4277)

yigü bolsa içgü anuḳ bolmasa

ağu boldı saḳın **ol aşnu** yise (K. B. 4655)

ol aymış sözüg körse barça köni

küçese yime bolmaz emdi anı (K. B. 4922)

okıdı ilig bir kün ögdülmişig

ayur kılgu boldu saŋga bir işig (K. B. 4934)

ḱamuġ bulġanuḱnu süzeyin tise

özüg süzgü buḱnuŋ süzülgey basa (K. B. 5201)

ḱalı *bu tiġüni* yiyü bilmeŋe

ḱatılma ḱoḱu bir küyer ot yisü (K. B. 5396)

bu iki neŋig kim unıtsa ḱalı

anıŋdın yıradı könilik yolu (K. B. 5410)

söz asġı ol ol kör *eşitmiş sözüġ*

alıp işke tutsa könitse özüg (K. B. 5434)

negü tir eşitgil *toŋu alp erig*

bilip sözlemiŋ kör bu öt saḱ erig (K.B. 5861)

negü teg bolur ilde ilçi uluġ

aḱırmasa *eḱgü isizig ḱamuġ* (K.B. 5884)

ıḱşlıġ su vıuġ tüşte içse yarım

tükeḱ tiriglik yarımı birim (K.B. 6062)

bulıt hedye ḱılsa *uḱaḱ ḱaṭṭeŋi* (A. H. 66)

edhgü sawıġ edhleŋe özge siŋger (D.L.T. III, 155)

3.3.1.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Sıfat tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun belirtili nesnesi olarak kullanıldığı görülür:

3.3.1.2.1.1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

baş ağrığ köp ol körse işi öküş

öküş işni süzgen ukuşluğ küşüş (K. B. 421)

ikigün ajunuğ buluğlı kişi

ıdı kutluğ ol bu tükel kut başı (K.B. 1973)

negü tir eşitgil küsemiş kişi

keçer üğlekig keğ *sınamış* kişi (K. B. 3312)

3.3.1.2.1.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

ıdı yakşı sözler bilig yaŋgzatu

bu öğkün tirigliklerig meŋgzetü (K.B. 1385)

ilig bir kün oldurdı yalŋguz özi

bu ögdülmişig ündep aydı sözi (K.B. 1791)

tęķebbür lıbasın keçip tap salın (A. H. 277)

yimişsiz yıgaçnı kesip örtegil (A. H. 324)

bilge erig edhgü tutup sözün işit (I, 428)

bilge erig bulup sen baķğıl anıŋ tabaru (III, 440)

3.3.1.3. Sıfat Tamlamasının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat tamlamasının cümlenin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yağız yir yaşıl kök kün ay birle tün

törütütti hılayık öd ödle bu kün (K. B. 3)

yağız yir *yaşıl kök* kün ay birle tün

törütütti hılayık öd ödle bu kün (K. B. 3)

tiledi törütütti *bu bolmuş kamuğ*

bir ök bol tidi boldı kılmuş kamuğ (K. B. 4)

törütütti *tümen miñg bu sansız tirig*

yazı tağ tēngiz kötki oprı yirig (K. B. 21)

yaşıl kök bezediñg tümen yulduzun

kara tün yaruttuñg yaruk kündüzün (K. B. 22)

tözü tört işiñge *tümen miñg* şelam

tegürgil *kesüksüz tutaşı ulam* (K. B. 31)

se vüg sa vçı ıdtı bağırsak ıdı

bu dunda talusı kişide keçi (K. B. 34)

yağız yir yaşıl kökte erdi küş

anğar birdi tēngri *ağırılığ öküş* (K. B. 44)

meningdin bularkā *öküş miñg sēlam*

tegürgil idim sen *kesüksüz ulam* (K. B. 61)

yağız yir yıpar toldı kafur kitip

bezenmek tiler dünya körkin itip (K. B. 64)

yağız yir *yaşıl torqu* yüzke badı

hıtay arqışı yağtı tavğaç eği (K. B. 68)

ajun tuttı tavğaç uluğ buğra han

qutağsu atı birsü *iki cihan* (K. B. 88)

bayat birdi *barça tilemiş tilek*

bayat oq bolu birsü arqa yülek (K. B. 90)

ajun tındı ornap bu hakan öze

anın ıdı dünya *tanğuklar tüze* (K. B. 93)

qayusı toğardın tutar *miñg tanğuk*

qayusı batardın tapuğcı anuq (K. B. 99)

talı neñg tanğuk tuttı miñg miñg elig

munu kıl tanğukı *qutağu bilig* (K. B. 112)

ya rağ üste devlet *tükel* kıl *tilek*

ķamuĝ işte bolĝıl sen arķa yũlek (K. B. 116)

bir anķa yarutmış ħalayıķķa ol

bir anķa ķulavuz bulur yıtse yol (K. B. 129)

se vũg yũz urundı bıŝınķi sevit

seve baķtı erse sen øzni avıt (K. B. 135)

ukuş birle işle **ķamuĝ iş kũđıĝ**

bilig birle bekle bu bulmış øđũĝ (K. B. 161)

tilin emgemiş er negũ tir eşit

bu sũz işke tutĝıl øzũnĝe iş it (K. B. 165)

biliglig **bilig** birdi tilke **bıŝıĝ**

aya til idisi kũdezgil baŝıĝ (K. B. 168)

økũŝ sũzde **artuk asıĝ** kũrmedim

yana sũzleŝmiŝte asıĝ tulmadım (K. B. 171)

økũŝ sũzlese yaŋĝadı tir bilig

yana sũzlemese **aĝın** tir **tilig** (K. B. 174)

saŋĝa sũzledim men sũzũm ay oĝul

saŋĝa birdi **bu pẽnd** øzũm ay oĝul (K. B. 187)

yaŋĝılmaŝ kişi kim ayu bir maŋĝa

yaṅgılmıṣ tümen miṅg ayayın saṅga (K. B. 198)

ajunḡa apa inmişinde berü

uḡuşluḡ uru keldi *eḡü törü* (K. B. 219)

biligsizke törde orun bolsa kör

bu tör ilke sandı ilig buldı tör (K. B. 262)

ıdı yaḡşı aymıṣ azıḡlıḡ kür er

azıḡlıḡ eren *berk tüḡünler* yazar (K. B. 283)

muṅgar bütmeſe kör *bu nuşın reʻvan*

uḡuş közi birle yaruttı cıhan (K. B. 290)

basası bilig ol bularda biri

bu tört neṅg uçuz tutma yüksek töri (K. B. 308)

uḡuşluḡ keḡ er övke özdin yırat

biliglig beg er buşma *eḡü* kıl *at* (K. B. 322)

eşitgil negü tir bḡü bilge teṅg

bu söz işke tutḡıl aya kızḡu eṅg (K. B. 333)

kıtab atı urdum *kutaḡu bilig*

ḡutaḡsu okıḡlıḡa tutsu elig (K. B. 350)

bu kün toḡdı ilig tidim söz başı

yörügin ayayın ay eçgü kişi (K. B. 353)

küsüş tut yigitlik keçer sinde terk

kaçar **bu tiriglik** neçe tutsa berk (K. B. 361)

ay munğsuz idim menğü tutçı tirig

ölümke törüttünğ **bu sansız tirig** (K. B. 378)

seninğdin kolup küç **bu söz** başladım

tükel kılğuka küç sen ök bir idim (K. B. 380)

öküş beg qarıttı qarımaz özi

telim beg keçürdi kesilmez sözi (K. B. 404)

körü barsa yakşı ayur uş **bu söz**

sınap sözlegüçi ıduķ kutluğ öz (K. B. 433)

usal bolma saklan kamuğ işte sen

bu saklık bile **iki ajun** tilen (K. B. 443)

ajunka badı kör **tükel kut kırı**

kozi birle katlıp yorıdı bōri (K. B. 461)

anıñda basala yarar **bu tapuğ**

munı bilse bolmaz bu beklig kapuğ (K. B. 484)

adaş tuttı ay toldı **eçgü kişi**

küsemiş atı erdi eçgü işi (K. B. 502)

yana uğturayın iligke **bu söz**

ķayu kün körüngü ķaçan kelgü öz (K. B. 510)

körü aldı ģacıb orun birdi tör

isig sözledi **söz** tilin **yaķı** kör (K. B. 522)

öküş eçgü sözler tilin sözledi

işing itge men tip ķatıę ķur badı (K. B. 542)

tilek barça buldum bu ol bir sözüm

bu yaņlıę kişi ke muņęadıur özüm (K. B. 572)

turup ķıķtı ģacıb ķapuęķa tegip

bir oğlan yügürtti tilin söz ıdıp (K. B. 574)

muņęar meņęzetü aydı şa'ır **bu beyt**

işing tüşse ivme şabır birle ayt (K. B. 586)

eşitti **bu söz** kör sevindi ilig

tilek teg bululdı sınağ erig (K. B. 593)

tapınmak üçün keldim evdin turup

uzun yol yorıdım saņęa yüz urup (K. B. 599)

ayıttı ilig **tegme türlüg bilig**

yanut birdi ay toldı açtı tilig (K. B. 623)

bağa kördi ilig *ḡamuḡ türlüḡün*

tükel buldı bilgi uḡuşı öḡün (K. B. 627)

eḡitmezmü erdiḡ büḡüdin *bu söz*

yaḡın bolsa begke küdeşḡü keḡ öz (K. B. 650)

mün ermez maḡa kör bu irsellikim

yaḡı neḡ talular ma özke *bekim* (K. B. 686)

yaḡıda bolur körse *barḡa tatıḡ*

tatıḡnı tilep er kör emger ḡatıḡ (K. B. 689)

taḡı *bir bu ma'ni* ayayın saḡa

eḡitgil anı sen munu büt maḡa (K. B. 742)

tiler erdim emdi *sini teg kiḡi*

bayat birdi arzu ay er de başı (K. B. 752)

telim neḡ ta var birdi öḡdi öküḡ

aḡırladı birdi kör altun kümüş (K. B. 761)

aḡar sözledi sözni barḡa ilig

anıḡdın tiledi *ḡamuḡ öḡ bilig* (K. B. 762)

kümüḡ kḡırsi urmuş öze oldurur

bu kürsi adakı üç adrı turur (K. B. 771)

munğar menğzetü keldi emdi **bu söz**

könğülke alıngıl küdeşgil keç öz (K. B. 782)

bu oldruğ ne kürsi yiri ol saᅇga

bu maᅇni uᅇayın ayu bir maᅇga (K. B. 787)

yarayın tise sen maᅇga belgölüg

bu kaç neᅇᅇ özünğdin yırat ay külüg (K.B. 852)

munğar menğzetü aydı şaᅇir **bu söz** /

saᅇga sözledi emdi körgil **bu öz** (K.B. 867)

yana aydı ay toldı ilig ᅇutı

maᅇga açsu emdi **bu söz** bük ᅇatı (K.B. 870)

ilig aydı eᅇğü iki türlüg ol

munıᅇᅇda biri ᅇın tutar **eᅇğü yol** (K.B. 872)

munğar menğzetü aydı **türkçe meᅇel**

eᅇitgil munı sen uᅇup özke al (K.B. 880)

ne **eᅇğü söz** aymıᅇ köni er tili

köni er tili urdı sözke ulı (K.B. 921)

munğar menğzetü aydı şaᅇir **bu söz**

okısa açılğay yiti kıl **bu köz** (K.B. 927)

erej arzu nı'met kü vençin a vınç

bu edğü yanutı bolur **bu se vınç** (K.B. 937)

bu sözler eşitti sevindi ilig

közin kökke tikti kötürdi elig (K. B. 1029)

sözin kesti açtı ağı kaznağı

üledi **öküş neñg** çığaylar haqı (K. B. 1034)

bu ay toldı sordı **kamuğış kü dıg**

küvenç kıldı özke bu bulmış ödüg (K. B. 1038)

tükel buldı ay toldı **arzu tilek**

kıvı kut qarıp yıktı arqa yülek (K. B. 1045)

kayusı soğık itti kattı cülab

kayu kıldı birdi **kereklig şerab** (K. B. 1060)

ilig aydı ay toldı qoğıl **bu söz**

bu söz sözlemegil aya köñgli tüz (K. B. 1080)

bayat edğü kılğay **bu söz** söyleme

tügün urma otun meniñ köñlüme (K. B. 1084)

muñgar menğzetü aydı şa'ır **bu söz**

eşitgil munı sen aya edgü öz (K. B. 1104)

çıgayka üledi *öküş neñg ta var*

asığ kılğamu tip saķındı añar (K. B. 1112)

ne munğluğ turur bu apa oğlanı

tilek teg bulumaz *tiriglik küni* (K. B. 1122)

nelük tirdim erdi *bu altun kümüş*

nelük kılmadım men çıgayka ülüş (K. B. 1129)

burun ıdğum erdi *kamuğ edğülüg*

asığ kılğay erdi yarın belgülüg (K. B. 1131)

yarınlık orun edgü kolsa özün

isiz kılmasunı *bu iki ajun* (K.B. 1147)

çıgayka üledi kör altun kümüş

kađaslarķa kıldı *kumaru öküş* (K.B. 1150)

közin kökke tikti ayur ay ıdım

seniñde ağın men *içi* bilmedim (K.B. 1151)

otunluk bile kıldım *isiz öküş*

tüzünlük bile sen keçür ay küsüş (K.B. 1155)

yavallıkta keçti tiriglik isiz

süre ıdtım öd kün **bu beglik** isiz (K.B. 1156)

ayur emdi oğlum barır men munu

saṅga ƙaldı **ornum barı neṅ**unu (K.B. 1161)

oğul ƙız saƙıncı bu tüpsüz teṅgiz

oğul ƙız sarıg ƙıldı **ƙazgı meṅgiz** (K.B. 1164)

eger hile, çare, yok erse adın

ƙamuḡ neṅ hazine ülegil barın (K.B. 1189)

bu ay toldı aydı ay oğlum eşit

mini kör usanma **yarınlık iş** it (K.B. 1208)

çın aymış ukušluḡ körü bar **bu söz**

anıṅ ma‘nisi bil yiti ƙıl bu köz (K.B. 1252)

kiminḡ ƙılƙı eḡü ƙılınçı oṅgay

tilek buldı **barça** yaruttı kün ay (K.B. 1254)

ıdı eḡü tuttuṅ bu öḡke tegi

ƙamuḡ arzu birdinḡ bu dünya yigi (K.B. 1259)

tözü arzu nı‘mæt tüköl men yidim

sevinçlig men sindin ay eḡü ıdı (K.B. 1260)

ƙamuḡ eḡü isiz bayat hıkmı bil

bayatka inanıl anıñ tapğı kıl (K.B. 1279)

tuta bilse tap **bu tirilmiş neñgiñg**

ikigün ajunda kızartğay eñgiñg (K.B. 1287)

tuta bilmese sen adın **munça neñg**

sañga yetmegey kör sarıg kılga eñg (K.B. 1288)

muñgar meñgzer emdi bu sözni eşit

bu söz işke tutğıl özünge iş it (K.B. 1306)

nerek neñg kişike kerek edgü yañg

kerek bolsa bulğay **kamuğ edgü neñg** (K.B. 1307)

serinse kişi öz tilekin tapar

serip turdaçı er **örünge kuş** tutar (K.B. 1319)

sañga sözledim söz kumarı atı

unıtma **bu sözler** köngülke bitı (K.B. 1341)

törüttı **tümen miñg bu sansız tirig**

tirilgü birür koçmaz açın birig (K.B. 1344)

yorıtur kamuğka **tilemiş tilek**

kerek bolmaz anda kör arka yülek (K.B. 1345)

ölümke törüttı **bu sansız konum**

tirig barça ölgü aṅgar yok ölüm (K.B. 1347)

sevüg savçıka mīṅg meniṅdin selam

tegürsün bayatım *kesüksüz ulam* (K.B. 1348)

uzun kiç yaşağıl ay ilig qutı

öküş il aşığıl bu beglik atı (K.B. 1350)

bu edğü yanutı *ḡumaru bitig*

bitip qoḡtum emdi saṅga ay tetig (K.B. 1354)

küvezlenme artuḡ kötürme köṅgöl

ınanç kılğı ermez *bu dḡnya* töṅgöl (K.B. 1377)

tüşüṅg teg keçürdüṅg tiriglik oḡuḡ

ḡanı asğı körkit maṅga *bir boḡuḡ* (K.B. 1399)

nerek kenç urur sen *bu altun kümüş*

saṅga teggüsi ol iki böz ülüş (K.B. 1420)

usal yalṅuḡ oḡlı *öküş neṅg* tirer

yigüke tegirmü saḡınmaz birer (K.B. 1422)

yayılmaz yoriḡa keveldin түşüp

eḡersiz yıḡuḡ mīṅgü muṅluḡ bolup (K.B. 1428)

ulug yük boyunḡa yüḡürdi ilig

usal bolma saklan ay kılkı silig (K.B. 1437)

munu men barur men mini kör oğun

katıgılan özüñgke **at eğü** koğun (K.B. 1446)

ay ilig bu beglik uzun kolsa sen

kaç iş kıl kaç iş koğ kılur erse sen (K.B. 1450)

ay ilig bu beglik uzun kolsa sen

kaç iş kıl **kaç iş** koğ kılur erse sen (K.B. 1450)

ikinci usal bolma sak tur oğug

sañga tegmesün **bir müfaca yoğug** (K.B. 1452)

bu kaç neñg küdezgil küdezildi il

uzun turğa beglik sañga birge il (K.B. 1454)

evinge kelip kirdi köñgli tüşük

kapug yaptı kaç kün sakınçın **tügük** (K.B. 1563)

atañgnı anañgnı sevindür tapın

yanut birge tapğunğ **tümen miñg asıg** (K.B. 1569)

ilig me katıglandı anda naru

küñinge uru bardı **eğü törü** (K.B. 1570)

ilig **tegme türlüg** ayıttı **bilig**

ötündi bu ögdülmiş açtı tilig (K.B. 1590)

ötegü kerek men *bu haqlar* saᅇga

kişiler tili bolmasa bir maᅇga (K.B. 1593)

tilese ağır tut tilese uçuz

yuluᅇ kıldım emdi saᅇga men *bu öz* (K.B. 1603)

kalı kılsa begler tapısız tapuᅇ

yaᅇa kıldı *tapmış tiriglik kamuᅇ* (K.B. 1611)

tilese bulur *barça arzu* kişi

tilek teg kişi bulmaz *eᅇgü başı* (K.B. 1617)

bu eᅇgü kılu tur ay eᅇgü kişi

karımaz bolur eᅇgü meᅇgü yaşı (K.B. 1639)

ilig ündedi bir kün ögdülmişig

aᅇgar sözledi *söz uᅇup bilmişig* (K.B. 1655)

yana aydı ilig eşittim *bu söz*

tusulmaz kayu ol kişiye yaᅇuz (K.B. 1665)

biri arᅇuk erse bu kılkı yaᅇuz

taᅇı biri *yalᅇan* tüzer erse *söz* (K.B. 1668)

sevindi ilig kör eşitti *bu söz*

ayur öz tilekini buldı bu öz (K.B. 1684)

emanet yüdürdi boyunka **uluĝ**

emanet yüder erke canım yuluĝ (K.B. 1720)

apa oĝlanın körse munĝluĝ tigü

bütün kün tirer **neĝ** bulunmaz **yigü** (K.B. 1732)

könilik bütünlik bile kıl **bu iş**

kişilik bile kıl **kamuĝ türlüg iş** (K.B. 1750)

bayat kimni erse kötürse kutun

aĝgar **işçi** birür yaraĝlıĝ **bütün** (K.B. 1761)

kötürmişni ilmek tilese yana

aĝgar **işçi** birür **yarutmaz küne** (K.B. 1762)

öküş eĝü yarlıĝ / tümen eĝü söz

ilig yarlıkadı yakın boldı öz (K.B. 1767)

uru bardı ögdülmiş **eĝü törü**

aĝırladı tegme kişisin körü (K.B. 1770)

buĝundın kötürdi **kamuĝ küç basınç**

özindin kiterdi **yaraĝsız kılınç** (K.B. 1771)

bilig birdinĝ ilke **elig** birdinĝ **erk**

könilik öze tut köngül bolsu berk (K.B. 1784)

munğar mengzetü aydı *Türkçe meşel*

başında keçürmiş bu kökçin sahal (K.B. 1798)

munğar mengzetü aydı şa'ir *bu söz*

munı uqğıl emdi aya eçgü öz (K.B. 1812)

törütürde birse bayat ög köngül

tükel maye buldı biligke oğul (K.B. 1818)

bilig erdem *eçgü kılınç* ya kılık

kişi ögrenür ötrü tüzlür yorık (K.B. 1824)

bayattın 'aşa ol ukuş belgölüg

ukuştın bulur er *miñg eçgü ülüg* (K.B. 1829)

yana aydı ilig eşittim *bu söz*

taşı bir sözüm bar ayıtgu bu öz (K.B. 1832)

bu sözler eşitti sevindi ilig

ayur ay oğunmış sözi ög bilig (K.B. 1872)

bayat birdi *barça* tükel *eğgülük*

bayattın 'aşa sen mañga belgölük (K.B. 1873)

kim eçgü tilese *ağır yük* yüder

ağır yük yüdügli tilekin küder (K.B. 1875)

ilig aydı uqtum eşittim **bu söz**

taķı bir sözüm bar anı aysu öz (K.B. 1903)

kereklig söz aytur men emdi saᅇga

içi keğ baķıp sözleyü bir maᅇga (K.B. 1904)

sözüg sözlegüçi **bu can** yaᅇritur

eşitgüçi aᅇnur et öz semritür (K.B. 1912)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

içi ters ayıttı maᅇga **bu bilig** (K.B. 1930)

maᅇga oķ tapındıᅇg kiçigde berü

körü öğrenü bildiᅇg **eğü törü** (K.B. 1941)

bağırsak üçün sen büter men saᅇga

bağırsaklıķın ay **bu sözler** maᅇga (K.B. 1944)

muᅇgar meᅇgzetü aydı şa'ır **bu söz**

körü barsa maᅇ'ni biligsizke köz (K.B. 1974)

bayat kimke birse uvut köz suᅇı

aᅇgar birdi devlet **tükel yüz su vı** (K.B. 2007)

bu neᅇg alğuşa bir kerek bay buᅇun

buðun baylıķıñğa **törü tüz** ıoðun (K.B. 2058)

aðın ma **bu biş neñg** yıraķ tutğı beg

atı eðgü bolsa kü çav bolğu teg (K.B. 2060)

öküş il tutayın tise ay ilig

üç iş ıılğu ötrü yetilse elig (K.B. 2068)

ķamuğ türlüg erdem bu bilse tükel

yıraķ erse andın yarağsız muħal (K.B. 2074)

negü tir eşitgil saķınuķ tili

bu söz işke tutğıl ay boğzı ıulı (K.B. 2100)

küvez kör kereksiz ne kõñgli uluğ

küvezlik azıtur **könilik yoluğ** (K.B. 2115)

tükel beg bolur bu buðunķa başı

anıñğdın bulur **tegme eðgü** ıişı (K. B. 2166)

ķamuğ erdemi bolsa erde örü

buðunķa birür bolsa **eðgü törü** (K. B. 2171)

uķuşı öķüş bolsa bilgi teñgiz

ķamuğ iş bütürse ıızartsa meñgiz (K. B. 2185)

uvutsuz ıişı ol ıişıde ili

köni sözlemez *söz* uıutsuz tili (K. B. 2203)

törütmezde aşnu bayat *bu ‘aləm*

törüttü yorıttı *bu levh-u kalem* (K. B. 2227)

kalı bolsa begler bu küçkey isiz

anıñ işçileri buzar *edgü iz* (K. B. 2245)

isiz kayda bolsa isizler bile

ay edgü yorı sen *iş edgü* tile (K. B. 2248)

yidi bu ajunuğ yigey *ol ajun*

tirilgey kutun tutçı menğü uzun (K. B. 2264)

yitürse içürse keğerse keçim

at üstem kız oğlan bu birse *telim* (K. B. 2280)

bu törtünç kerek *alçı hile bilir*

bu hile bilir erke arslan ulır (K. B. 2327)

öküş sü tileme er öçrüm tile

er öçrüm tile hem tolum tüm bile (K. B. 2339)

yağıka kalı yortsa sü başlar er

yakın tutğu özke *yağığ işler er* (K. B. 2341)

yağı sançguğa tutğu *iki tolum*

bu iki tolumdan yağı yir ölüm (K. B. 2355)

manur erig kılgıl öngdün kiðin

öngüngdın soluğdın **bir ança ağın** (K. B. 2374)

er at körse ötrü sevinçlig bolur

yağı oğrı bolsa **se vüg can** birür (K. B. 2404)

küler yüz / isig söz üle neğ tavar

boş azad kişiler bu üçke avar (K. B. 2408)

sen altun kümüş birle alma kuluğ

bu üç neğ yuluğ kıl kamuğrı yavar (K. B. 2409)

köngülsüz kişiler kuruğ kep bolur

köngül birle yalnguk **kamuğ iş** kılur (K. B. 2472)

hacıblar işi tut ya begler işi

uluğ ya kiçig tut **ötügçi kişi** (K. B. 2493)

bu yağlığ tü işler neçe ülgülüg

uluğ hacib elgi tegir belgülüg (K. B. 2501)

ilig aydı uktum eşittim **bu söz**

taķı **bir söz** aytur seningdin **bu söz** (K. B. 2526)

kamuğ türlüg erdem bu bile tükel

bu erdem bile er menġiz kılsa al (K. B. 2630)

yalavaç bilir bolsa *erdem kamuġ*

beğüyür begi atı ilde uluġ (K. B. 2643)

bitimedi erse bitigli bitig

negü bilgey erding *bu hıkmət bilig* (K. B. 2698)

bilig birle başlar begi il törü

ukuş birle işler *kamuġ iş* körü (K. B. 2713)

könilik mün ol barça eçgü asıġ

bu asġı bile buldı *menġü tatıġ* (K. B. 2756)

negü tir eşitgil bağırsak sözi

bu söz işke tutġıl ay ajun tözi (K. B. 2758)

bitigçi küdezgü kiriş hem çıkış

bitigin küdezgü *kamuġ türlüġ iş* (K. B. 2774)

et öz yiti ęndam köngülke uğar

köngül birle yalnġuk *aġır yük* yüder (K. B. 2797)

satıġçı kerek bilse *türlüġ satıġ*

satıġ bilmese er kılumaz asıġ (K. B. 2801)

ayıp birmegü neġ tilin aymaġu

tilin aydıñ erse anı tıdmağú (K. B. 2811)

bu işke *iç cın bütün er* tile

bağırsak tapuğsak uvutı bile (K. B. 2830)

arığ bolsa aşçı *arığ aş* birür

arığ bolsa aş suv seve keğ yilür (K. B. 2846)

arığlıkñı sevmiş turur bir bayat

arığlık bile er bulur *eçgü at* (K. B. 2856)

yıraq tutğu ašta *arığsız kişi*

arığsız kişiniñ arığsız işi (K. B. 2858)

könilik kerek erke eçgü kılınç

anın bulsa ötrü *tilemiş sevinç* (K. B. 2862)

uğuşluğ kişiler *at eçgü* kólur

biliglig kişiler maçlıg bolur (K. B. 2872)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

munğar ma *iç keğ* yetürsü *bilig* (K. B. 2883)

kamuğ türlüğ otlar içişçi tutar

güvariş ya ma^c cun ya çurnı katar (K. B. 2887)

könilik öze işlese *iş bütün*

yakurmasa özke *yarağsız otun* (K. B. 2901)

ķuruğ öl yimiş ya çölengbin cölub

özi ķatğut tutgu *bu barça şerab* (K. B. 2904)

ay ilig ķaç işke *er öçrüm* tile

bağrsak közi toķu vutı bile (K. B. 2927)

seniğdin eşitğü kerek *barça söz*

biligke teñgiz sen uķuşķa öğüz (K. B. 2949)

bu sözler eşitti sevindi ilig

ayur ay uķuşluğ uruğı silig (K. B. 3015)

bu barı hazine / *bu altun kümüş*

er atķa ülegüke tirdim *öküş* (K. B. 3021)

yanut birdi ögdülmiş aydı bilig

yetürdi bu işke *tükel ög bilig* (K. B. 3025)

ülegü neñg *er* tutgu begler *ķalın*

ķaçan ķolsa tutğay yağısı ilin (K. B. 3030)

bu sözler eşitti sevindi ilig

du‘a ķıldı rābķa kötürdi elig (K. B. 3051)

ķalı kelse keldrür *ķamuğ arzular*

ajunda çavıkar atı belgürer (K. B. 3080)

tünek ol bu dünya kötürgil köngül

eğiz ordu il ol sen amrul amul (K. B. 3084)

ay himmet idisi **ajun** ol **talı**

talı oldaı er utı top tolu (K. B. 3086)

köngül tüzdi ilig kör anda naru

buğunka birü turdı **eğü törü** (K. B. 3093)

törü suv teg ol küç kör ot teg yoğuğ

süzük suv aıttıng uğıttı otuğ (K. B. 3107)

törü tüz yorıttıng itildi ajun

kim erse küçek ilde körmez közün (K. B. 3108)

tegürdüng maňa sen **amuđ eđgülık**

munıng şükri boynum öze boldı yük (K. B. 3118)

yanut birdi ögdülmiş aydı **bu söz**

ayıtmıška ilig cevap ıldı öz (K. B. 3157)

öküş ögdi / artu telim miňg şena

ılur men bayata aňgar yo fena (K. B. 3190)

yaşıl kök yarattı yaruttı kün ay

ķara t  n / yaruķ k  n / saķışlıĝ yıl ay (K. B. 3193)

t  r  tti *bu evren* tuĉı evr  l  r

bayat h  kmi taķdir bile tezhin  r (K. B. 3194)

ķalı tegdi erse sa  nĝa k  ĉ basınĉ

ber   kel ma  nĝa ay *bu kaĉĝu saķanĉ* (K. B. 3206)

ķiŗi eĉĝ  si ķılsa ta   at tapuĝ

anı ĥa  ķta kizler yapar *bu ķapuĝ* (K. B. 3232)

cema   at bile ķıl *f  ri  za, n  amaz*

ĉıĝaylar ĥaĉı ķıl *aĉ  na, n  amaz* (K. B. 3239)

ĥa  lal d  nya ķazĝan ĉıĝayķa   le

ķiŗi elgi tutĝıl yanut ķıl y  le (K. B. 3240)

baĝırsaķ kerek er ne baĝrı s  ĉip

t  r   birse *eĉĝ  * isizke aĉıp (K. B. 3246)

seninĝ tapĝinĝa munĝluĝ ermez bayat

  z  nĝ ķulluķı ķıl tile *eĉĝ   at* (K. B. 3251)

tapuĝ ķıl tapuĝ tınma ķulluķ bu ol

tapuĝķa baķa k  r me bekle *bu yol* (K. B. 3253)

mini eĉĝ  ke yit   z  nĝ eĉĝ   bol

kişi edgü erdin tüzer *edgü yol* (K. B. 3263)

bağırsak bolur halkқа *edgü kişi*

bağırsak bolun boldunġ edgü kişi (K. B. 3272)

biliglig negü tir eşitgil özünġ

yalavaç tetig ıd tutuz ma sözünġ (K. B. 3278)

koğı ıdtı kesme *yaruk yüz* tudı

sevüg zülfi toldı yoķaru koğı (K. B. 3284)

yakınlık ulamış üçün bir bayat

muyan birsü *miñg miñg tümen edgü at* (K. B. 3319)

taķı *bir sözüg* ay ne erki *ağın*

anı ma mañga sözle koğma kiğin (K. B. 3320)

oğul kız atası *tüm emġek* körer

bela miñnet erse yañgan teġ yüğer (K. B. 3391)

ķatılsa ķarılsa tutup *edgü iş*

işi edgü bolsa ķılur edgü iş (K. B. 3405)

irig sözke yumşak yanut ķılsa öz

açıġ sözleseler *süçig* tutsa *söz* (K. B. 3426)

yazuķ ķılsa ķul künġ keçür *ol yazuķ*

bu yazuḡ keçürmiş muyan ıl azuḡ (K. B. 3435)

tilep bulmasa barḡa zahid bolur

ṣabırda aḡın hile bulmaz turur (K. B. 3443)

kim ilig yüzün körse kutlug bolur

ikigün ajunda **tükel ut** bulur (K. B. 3459)

ulus end içindeki eḡü neḡe

saḡa sözledim emdi aḡra seḡe (K. B. 3500)

bilir sen **bu sözler** köni sözledim

saḡa eḡü oldum bilir bir iḡim (K. B. 3501)

kiṣi eḡüsi kör unıtmaz özin

ayuda yorisa tiler **eḡü yol** (K. B. 3508)

er eḡü kerek tutsa eḡü ılınḡ

ayuda tilese bulur **miḡḡ sevinḡ** (K. B. 3509)

sen **eḡü ılınḡ** tut isiz bolmagıl

ayuda tilese yorı orḡmaḡıl (K. B. 3511)

negü teg öger sen **bu dṽnya** maḡa

anıḡ aybını men ayayın saḡa (K. B. 3519)

apuḡ açtı dṽnya taḡı **bir apuḡ**

ölüm kapğı açlur kirür hălķ kamuğ (K. B. 3531)

anıḡda naruķa tiriglik neçe

tiriglikke tutma söz aydım açā (K. B. 3607)

bu kiḡḡ dūnya özke küçün kılma tar

yazukluğ kulingā bayat fażlı bar (K. B. 3649)

iki ev yarattı bu hălķķa kamuğ

biri atı uçmaķ biriniḡ tamuğ (K. B. 3654)

bayat birdi kılķa *iki kōz kulaķ*

biri dūnya baķsa biri ‘uķbi baķ (K. B. 3657)

eliğ birdi *iki* sunup tutguķa

biri dūnyaķa tut biri ‘uķbıķa (K. B. 3658)

aķaķ birdi *iki* yoriğū üçün

berü maḡsa biri naru maḡ küçün (K. B. 3659)

törüttı bayat *bu ikigün ajun*

munı bulsa tavrāt anı ķol özün (K. B. 3662)

hălāl dūnya bulsa yise kazğanıp

çığayķa ülese anıḡdın alıp (K. B. 3666)

maḡa eçgü saķnıp *bu söz* sözledinḡ

muyan birsü tenḡri saḡınçım yidinḡ (K. B. 3684)

ne eḡḡü bilig birdi bilgi beḡük

sevitmiş sevüglерke köḡgli süzük (K. B. 3687)

kişike kinḡeşḡil ayıt *barça söz*

köḡḡül taplamasa yıraḡ tutḡıl öz (K. B. 3689)

törüttü *ḡalın boḡ / bu sansız tirig*

tirilḡü birür ḡoḡmaz açın birig (K. B. 3718)

bir ol bar siziksiz ḡalı ḡançasız

köḡḡülde yıraḡ tutḡu *okḡaḡ meḡḡiz* (K. B. 3720)

yarattı ḡalın barça sansız ḡuluḡ

tilemişke birdi *aḡırlıḡ ḡamuḡ* (K. B. 3722)

yaşıl kök törüttü kötürdi eḡiz

kün ay birle yulduz bezedi beḡiz (K. B. 3724)

törüttü tilek teḡ *tilemiş tilek*

kerek bolmadı anda arḡa yülek (K. B. 3727)

öküş eḡḡü yarlıḡ / tümen öt erig

maḡḡa yarlıḡamış ḡamuḡ sözlerig (K. B. 3733)

yime va' deḡ ḡılmış *öküş eḡḡülük*

ağırlık açıklar yigü kedgölük (K. B. 3734)

tapın bir bayatka tuşı tınmadın

tünün kündüzün bul *açıǵlıǵ kapuǵ* (K. B. 3754)

tiriglik qolur men özüm ölgüsüz

yigitlik tiler men *qarı bolǵusuz* (K. B. 3756)

bu tört neñg mañǵa bir sañǵa tapınayın

sevüg can yuluǵlap özüm itneyin (K. B. 3758)

bu neñgler mañǵa birse sen ay ilig

özüm qul qılayın bireyin elig (K. B. 3759)

aya çın vefalıǵ baǵırsaq idim

seniñde baǵırsaq aqın bulmadım (K. B. 3771)

orunçaq turur *bu* sevüg can revan

orunçaq yana bir kötürmez bu can (K. B. 3781)

ayur men bitidim tilekim sözüm

tilin sözlemiş söz eşitting tüzüm (K. B. 3812)

yalavaç söz iltür yanutı qolur

yanut söz eşitting tegür ay unur (K. B. 3814)

yanut birdi oğgurmış aydı qadaş

bu söz sözlemegil köngül bolğa baş (K. B. 3826)

kolup birmegü nengni qolma küçün

tilep bulmağı neñg tileme küçün (K. B. 3830)

ajun türtti yüzke **kömür teg boçuğ**

körür köz yumuldı uğıdı oduğ (K. B. 3837)

ayur **söz** yorıdı **neçe türlügün**

ol aydı men aydım uquşun ögün (K. B. 3850)

negü kıldım erse berü kelmedi

kese sözledi **söz** köngül birmedi (K. B. 3852)

yanarda qadaşımqa aydım **bu söz**

yana ıdğay ilig sañga kelgey öz (K. B. 3863)

bu söz men ötündüm iligke tilin

asığ yok bu kün öz ökünse yılın (K. B. 3877)

ilig me yana **bir bitig** birsüni

oqısun bitig ol mañga bütsüni (K. B. 3887)

ayur **miñg şena** ol uğan teñgrike

eşel hıkmı teğrür köni egrike (K. B. 3898)

tözü teprenürke tirilgü birür

tiriglik tuşı **bu ölüm** ol ıdır (K. B. 3902)

tözü işlerinġe yime ök selam

tegürsün bayatım **kesüksüz ulam** (K. B. 3906)

iligdin **öküş ögdi** aytıġ selam

ıdır men sańġa ay uķuşı temam (K. B. 3907)

bitigke **yanut söz** bitimiş özünġ

tilin me ķadaşınġ tegürdi sözünġ (K. B. 3911)

şekerde süçigrek söz ıdtım sańġa

aġuda açıġ keldi yańġı mańġa (K. B. 3913)

eşitgil yana **bu menińġ sözlerim**

könġülke alın ay baġırsaq erim (K. B. 3914)

ħalal dünya kazġan özünġni yıtür

tođur aç yalıńġnı hem oprak bütür (K. B. 3923)

kişi edġü tirler bu edġü kayu

mańġa ayu birgil ay bilge büğü (K. B. 3934)

kişi edġü tirler bu edġü kim ol

bu edġü kişi muńġda erke em ol (K. B. 3935)

bu söz tap kııl emdi adın sözleme

uķuşķa biligke tilin özneme (K. B. 3939)

ilignîŋ tileki saŋga eđġü ol

bu eđġü içinde tiler **eđġü yol** (K. B. 3972)

bilür sen bu yirde bu ʔaʔ at tapuġ

ķılurunġ neķe **eđġü** aġġay **ķapuġ** (K. B. 3973)

negülük ķoġdur sen bu eđġülerig

nelük taplamaz sen **bu öt sav erig** (K. B. 3984)

ķalı mundaġ erse ķamuġ ʔaʔ atıġ

tükel ķılġu bulsa **bu aymış tatıġ** (K. B. 3991)

baķa kör **bu sözler** kim aydım saŋga

bu yaŋġlıġ erürmü ayu bir maŋga (K. B. 3992)

yanut birdi öġdülmiř aydı **bu söz**

yime eđġü ermez aya köŋgli tüz (K. B. 4005)

seninġdin kötürgey ilig **bu törü**

kerek erse oldur kerek tur örü (K. B. 4006)

yanut birdi oġgurmıř aydı **bu söz**

iġi yaķşı ermez aya ķılķı tüz (K. B. 4007)

munu men bilir men **bu öŋġli törü**

ayayın men emdi sen öğren körü (K. B. 4018)

yanut birdi ögdülmiş aydı tükel

köni sözleding **söz** aya edgü fal (K. B. 4027)

neçe me bu kün söz saṅga aysa öz

kişiglerke başlap ayayın **bu söz** (K. B. 4034)

saṅga söz ayıtsa ötün söz çını

cevab birse **yarlıg** tegürgil **köni** (K. B. 4060)

ıdı yakşı aymış ukuşluğ bögü

tegimsiz kişike **bu kur** birmegü (K. B. 4074)

yoṅama kişig sen uşak sözleme

köni sözlegil **söz** barın kizleme (K. B. 4108)

özünṅni arıg tut kamuğdın sınṅar

arıg ol bu begler **arıg neṅg** sever (K. B. 4109)

bu üç neṅg turur er küdezmeze öz

başın alsıkar terk eşit uş **bu söz** (K. B. 4119)

kişi utruķı aşka sunma elig

özünṅg utruķa aş yigil ay silig (K. B. 4130)

bu yaṅlıg turur begke kılgu tapuğ

tapuğ siṅse ötrü açar **kut kapuğ** (K. B. 4157)

isiz iş tutunma yırağ tur teze

isiz iş azıtur sini yol öze (K. B. 4194)

ozunçı kişike katılma yıra

ozunçı tilinde **küyer ot** köre (K. B. 4212)

adaş koldaş erdeş tutun **umdusuz**

ınanğıl anğar sen tiril kaçğusuz (K. B. 4217)

munğar menğzetü sözlemiş söz bilig

bu söz işke tutgıl ay kılkı silig (K. B. 4221)

tağı bir yağılık asığ yas üçün

bolur **bu yağılık** kılur er öçün (K. B. 4226)

öküş kördüm **eğü atanmış kişi**

isizke katıldı buzuldu işi (K. B. 4244)

sınama yağığ sen beğük bil uluğ

tayaklık yağıka **temür kalқан** it (K. B. 4263)

ķuruğ sözleme sen kişig soṅdama

uşak söz eğerme yime kikneme (K. B. 4301)

sini siz tiseler anı siz tigil

takı anda yigrek yanut sözlegil (K. B. 4310)

yanut birdi ögdülmiş aydı **bu söz**

kereklig erür çın aya kılkı tüz (K. B. 4318)

olarğa yime ök katıl ay kadaş

birü tur olarka **yigü içgü aş** (K. B. 4330)

öküş sözleme **söz** serin til küdez

öküş sözlemiş söz suvı kaldı az (K. B. 4332)

katılğıl bularnıñg bile edgüleş

kutadğay sañga **iki ajun** ulaş (K. B. 4354)

taķı bir bilig kör bu tüş çilmi ol

tüşese yoruğlı açar **edgü yol** (K. B. 4366)

tümen tü ağılar ajun tañgsukı

olarda bolur ay biliglig aķı (K. B. 4424)

negü kolsa birgil kerek bolsa al

köni kördüm **uş bu kutu bilmez ala** (K. B. 4445)

tiriglik tileme **at edgü** tile

at edgü kerek bu tiriglik bile (K. B. 4465)

mün ol bu tiriglik tile **edgü at**

isiz kılma edgün kılın menğü at (K. B. 4468)

olardın tileme tavarın yanut

yanutı bayat birge *edgü konut* (K. B. 4471)

usa *e v kızı* al *elig tegmedük*

seniñde a dın er yüzün körmedük (K. B. 4477)

yüzi körki kılma *kılınç edgü* kıl

kılınç edgü bolsa yarutğay sini (K. B. 4482)

yüzi körki kılma *kılınç edgü* kıl

kılınç edgü bolsa tükel bolğa ol (K. B. 4484)

kim evlik alayın tise *törtte taş*

a dın almaz *e vlik* aya erde baş (K. B. 4486)

biregü *bay e vlik* tiler üstikip

taķı bir körklüg tiler köz tikip (K. B. 4487)

taķı biri *yinçke saķınuk* tiler

anı bulsa terkin añgar öz ular (K. B. 4489)

ay yinçke saķınuk tilegli ınal

munı bulsa bulduñ *bu tört neñg* tükel (K. B. 4497)

ķalı bulsa *edgü saķınuk tişi*

yava ķılma alğıl ay edgü ķişi (K. B. 4498)

saķınuk tile sen *kisi* ay bñgü

sakınuk bolunsa bolur törteğü (K. B. 4502)

avurtası *edgü kişi* tut arıg

oğul kız arıg kopğa turğay qarıg (K. B. 4505)

ķamuğ erdem ögret oğulķa tükel

ol erdem bile bu tire birge mal (K. B. 4508)

negü tir eşitgil uķuşluğ sańga

bu söz işke tutğıl ay bilgi kınge (K. B. 4533)

begig ķoşnı kılmaya *yağgun ögüz*

hışarkā yakın turma ay kōnğli tüz (K. B. 4546)

başım kökke tegsün tise sen turup

bilig birle işle *ķamuğ iş* körüp (K. B. 4557)

ıdı yakşı aymış sakınuk kişi

bu söz işke tutğıl ay kılķı saşı (K. B. 4562)

telim kördüm emdi *ağır bolmuş er*

tıdumadı boğzı üçün boldı yir (K. B. 4590)

aşığ teńgleyü y iyime *aş öküş*

mańga mundağ aydı uķuşluğ kūsüş (K. B. 4613)

arıg it *aş içgü tatıǵlıg silig*

yisü arzu birle sunuğlı elig (K. B. 4646)

usa **edgü** itgil sen **aş su v arıg**

toğup kıpsu barsu keligli arıg (K. B. 4648)

aş içgü yiseler nıkkıl ur yimiş

ķuruğ öl yimiş ur **bir ança simiş** (K. B. 4660)

kerek aşķa bargıl kerek barmağıl

boğuz tıd **aş az** yi esenin tiril (K. B. 4671)

sen aymış **bu sözler** kim örgenseler

ajun içre bulğay tilek arzular (K. B. 4681)

negü teg kılur men **bu ıa ıt tapuğ**

yapulğay menğa bu sıngardın kıpuğ (K. B. 4688)

ne edgü bilig birdi bilgi ögüz

eşitgil munı sen aya köngli tüz (K. B. 4691)

ölüm aldı mindin **bu iki tatıg**

nerek emdi dünya ay bilgi batıg (K. B. 4704)

özümdin kötürdüm **bu arzu tilek**

ķođu bir bayatım mańga tap yölek (K. B. 4728)

ķişıg kıul kılığlı bu suķluk turur

kiterdim **bu suķluk** közüm tok turur (K. B. 4729)

uruğ edgü ekse öner edgölük

ol edgü bolur *ol yigü kedgölük* (K. B. 4734)

ara aç ara tok yügürgü kerek

begi yatsa *emgek bu* körgü kerek (K. B. 4749)

hañarlıg turur dünya nuşı ağu

arığın tile *barça içgü yigü* (K. B. 4801)

ölüm buzdı *ordu telim kend uluş* /

ölüm buzdı *karşı saray e v öküş* (K. B. 4834)

tokun ma keçer hem açın ma keçer

ne begke kıılır yüz ne *bay kul* seçer (K. B. 4841)

bu söz yakşı aymış ay bilgi tengiz

munı işke tutsa kızartur menğiz (K. B. 4868)

köni sözleding *söz* bütünlük bu ol

munıngda narukı neçe egri yol (K. B. 4876)

yaşık badı yüzke *kara yüz bağı*

ajun toldı bütrü kara yir toğı (K. B. 4884)

usuz yattı saknu bir ança oduğ

kalık kırtışı tuttı *kafur boçuğ* (K. B. 4891)

ilig imledi birdi *oldruğ orun*

bu keçti orunka siliglik kurn (K. B. 4897)

hava nefis yağı ol kalı bulsa küç

yetürgey siziksiz saḡa *eski öç* (K. B. 4911)

kiterdim men uş *bu tilemiş tilek*

ağın boldı emdi tilekke yölek (K. B. 4936)

maḡa tuşsu birsü *bir öt sa v erig*

yana yansu kılso kılur işlerig (K. B. 4939)

yanut birdi ögdülmiş aydı *bu söz*

osuḡluḡ turur çın aya kutluḡ öz (K. B. 4941)

bu iş kılğa ilig tilese anı

oқыın yana yarlıkasa mini (K. B. 4942)

yana *bir bitig* yarlıkasun ilig

oқыp bütsü kelsü saḡa ol silig (K. B. 4944)

ilig altunı inç esen bolsunı

bayat birge *barça tilek* kolsunı (K. B. 4957)

yaşık türtti yüzke *sarıḡ za faran*

özin kıldı mina öḡgi teg cihan (K. B. 4960)

usı yitti artuḡ uzadı tüni

küşüş boldı arzun *yaruḡu küni* (K. B. 4965)

koðu birdi emdi sini ay kadas

munıngda ağın bir tilek koldı taş (K. B. 4980)

ilig koğtı emdi *ozaķa tilek*

okır bir ziyaretķa bolgıl yölek (K. B. 4986)

yanut birdi oğgırmış aydı *bu söz*

uķuşķa yakın ol aya köngli tüz (K. B. 4990)

barayın men emdi iligke turup

ayayın *bu sözler* sevinşün uķup (K. B. 5008)

bayat arturu birsü ilig sańga

bu eđgü kılıklar / bu eđgü yańga (K. B. 5082)

katıgılan özünge koğun *eçgü at*

vefa kılmağay kut sini kılga yat (K. B. 5087)

mańga birgil emdi *bu öt sa v erig*

meger eğgülükke yetilgey elig (K. B. 5094)

bu begler bulur *barça arzu tilek*

özi *könglinge sıggu* bulmaz *yölek* (K. B. 5096)

munğar menğzer emdi *bu beyt* ay aķı

uķayın tise sen munuķı oķı (K. B. 5098)

kebit keğ bezedim *kişi körgüsi*

asığ yok kebitte satığ belgüsi (K. B. 5108)

bayat birdi *barça* saᅇga *eğgölük*

bu eçgü yolın aç maᅇga ay külük (K. B. 5130)

sini teg telim beg keçürdi sevip

saᅇga ma anundi keçürgey ivip (K. B. 5134)

uluğluk beğüklük bu beglik kamuğ

kalır bu ölüm kelse açsa kapuğ (K. B. 5169)

ne eçgü bilig birdi bilgi uluğ

bu söz işke tutnup yorı bu yoluğ (K. B. 5171)

bu kün munda itme *bu karşı sᅇray* /

sini koğmağay *bu keçer yıl kün ay* (K. B. 5179)

erej koğ *tilek arzu* meᅇgü tile

bu meᅇgü erej kolsa emgek bile (K. B. 5190)

köᅇgül til köni tut kör erdem uluğ

özünᅇgni unitma yaᅇgilma yoluğ (K. B. 5210)

buᅇunda talu sen talu tut kılık

köᅇgül til köni tut köni tut yorık (K. B. 5223)

apaṅg bolsa begler kılınçı isiz

isizler küçeyür buzar **eḡü iz** (K. B. 5226)

isizlik aḡu ol yime **bu aḡu**

aḡu yigli bolmaz tiriglik yigü (K. B. 5228)

bilig birle işle **ḡamuḡ türlüg iş**

biligdin kelir ol ḡamuḡ körklüg iş (K. B. 5253)

ay yigli içigli yaḡalık bile

sakışka anuḡıl **çıḡış yol** tile (K. B. 5277)

aya bay boluḡlı buḡunda talu

ḡoḡuz kıl **bu baylıḡ** muyan al tolu (K. B. 5296)

aya beg boluḡlı buḡunda burun

burun ıḡ **bu beglik** sen itgil orun (K. B. 5298)

aş az yi ay ilig öküş kıl tapuḡ /

söz az sözle / ögren sen **erdem ḡamuḡ** (K. B. 5301)

usanma oḡuḡ tur uḡıma oḡun

uḡır köz oḡuḡ tut unıt bu unı (K. B. 5310)

itilgey ilinḡ hem bayuḡay buḡun

saṅga artḡa **eḡü du'a** ol öḡün (K. B. 5333)

emanet yüdürdi bayat boynunğa

küdez **bu emanet** ayıtğa saŋğa (K. B. 5360)

ay ilig bağa kör sen özke közün

bir özke **neçe neŋ** tirer sen özün (K. B. 5361)

yağız yir katındağı altun kümüş

tirer sen hazine, urur sen öküş (K. B. 5363)

kamuğ bir boğuzğa eginke bolup

ajun barça tirdiŋ qodur sen ölüp (K. B. 5382)

bu sözler eşitti ilig yıgladı

ayur ay ödürmiş kişide keçi (K. B. 5397)

ıdı kişki dünya turur bu qarı

telim beg keçürdi bu kılkı turı (K. B. 5405)

olar bardı qaldı saŋğa **bu orun**

yava qılma öd kün kerekiŋ körün (K. B. 5407)

beşik tut **bu himmet** ediz tut köngül /

qodu bir **bu dünya** muniŋdın töngül (K. B. 5420)

qodu bir avutça qara toprağı

uluğ menü il qol nerek bu sağı (K. B. 5425)

bu toĝ toz tumandın örü tart özüñg

süzük meñgü il kıl sen açgıl közüñg (K. B. 5426)

yaraĝsız yoritma tilingde *ya vuz*

bayat taplamaĝay ay bilgi ögüz (K. B. 5468)

bu beglik kücün almadıñg sen tilep

bayat birde fazlı bile belgülep (K. B. 5469)

er atnı sevindür ħazine, üle

olardın özüñgke *miñg arzu* tile (K. B. 5479)

ķalı ķolsa sen tutķı *üsteng elig*

er atnı sevindür öge bir erig (K. B. 5481)

ilig aydı körklüg ayur sen *bu söz*

özüm me munı ok tiler ķılsa öz (K. B. 5493)

munıñda eng aşnu il itgü kerek

bu iç taş kebitler arıtĝu kerek (K. B. 5497)

negü tir eşitgil üç ordu ħanı

at edĝü tile ay ölügli ķanı (K. B. 5569)

usa edĝülük ķıl *at edĝü* tile

özüñg meñgü atnı tirig bolsunı (K. B. 5608)

bayat birsü tevfiḳ bu künde naru

sen aymış **bu sözler** tutayın körü (K. B. 5611)

sini teg basutçı maṅga birdi raḅ

umar men tilese tilek birge tip (K. B. 5612)

barayın men emdi ḳadaşım tapa

kiṅgeyin aṅgar men **bu iş** ay apa (K. B. 5654)

yaraḡlıḡ tise men ḳılayın **bu iş**

yaraḡsız tise ḳalsunı bu kiṅgeş (K. B. 5655)

itingü kerek men **yarınḳı itig**

itilse yarınḳı işim ay tetig (K. B. 5698)

muṅgar mṅgzetü keldi emdi bu söz

bu söz işke tutḡıl aya köṅgli tüz (K. B. 5699)

il asḡın buzup sen öz asḡıṅḡ ḳoḑup

ne eḡgü tiler sen bu yirke uḑup (K. B. 5747)

sen emdi **tükel dḡnya deḡlæt** yidiṅ

köṅgül bastıṅ arzu ḥava beklediṅ (K. B. 5759)

bu barça bayat faḫlı erdi saṅga

ḳamuḡ eḡgülük birdi ḳızdı eṅge (K. B. 5761)

unittıngmu erki azu örtölüp

bu iş ötrü tutung ne asğı körüp (K. B. 5763)

sen emdi **du'a** artur **edgü** adaş

sening bolsu devlet uzun bolsu yaş (K.B. 5807)

ıdı yakşı aydıng **bu sözler** bu kün

yazıldı mańga bu tügölmiş tügün (K.B. 5817)

özüm koğtı emdi **bu arzu tilek**

bayat ok bolu birsü arka yölek (K.B. 5819)

koğı ıdı kesme **yarukyüz** tudı

kalık tul tonı keçti bilin badı (K.B. 5824)

yaşık baş kötürdi **yüz** açtı **yanğı**

ajun bütrü tuttı örüng kuş öngi (K.B. 5828)

buğundın yırağ tutsu **küçkey elig**

bilgisiz isiz ölsü kalsu bilig (K.B. 5852)

tilekim bu ol kör kerekim bu ol

aça birsü tengri **köni edgü yol** (K.B. 5855)

negü tir eşitgil tońga alp erig

bilip sözlemiş kör **bu öt sa v erig** (K.B. 5861)

bu yalğan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut ay elgi uzun (K.B. 5878)

at eçgü tilegil bayat birdi kut

ķutuđ bulduńđ erse kõńgüľ eđgü tut (K.B. 5901)

tiriglik tileme **at eçgü** tile

atıńđ eđgü bolsa tirig sen küle (K.B. 5920)

ķeķer dűnya ķeķmez **bu eđgü kılık**

bu eçgü kılık birle eçgü yorık (K.B. 5924)

nelűg tilde **körksűz** yoritur sen **sűz**

ölürűńđ ne bildińđ aya kõńgli tűz (K.B. 5985)

yanut birdi ögdűľmiş aydı **bu sűz**

yime eđgü ermez aya kõńgli tűz (K.B. 5989)

tirig yalńguķ ođlı igin igler ök

ķamuđ ig ölűm birle kesmez **bu kűk** (K.B. 5991)

yana yıđlasa tűšte kűrse saķıńķ

erej birle aŗnur bulur **mińđ se vıńķ** (K.B. 6026)

nelűk özke **teńđsiz** yűrer sen **yűrűg**

yűrűgke barır tűş ay kõńgli örűg (K.B. 6038)

neçe satğag erse bu edgü kişi

tapı men bolayın **bu edgü işi** (K.B. 924)

kişig kul kılığlı bu sukluk turur

kiterdim **bu sukluk** közüm tok turur (K. B. 4729)

bayat arturu birsü ilig saṅga

bu edgü kılıklar / bu edgü yaṅga (K. B. 5082)

katıgılan özüṅke qodun **edgü at**

vefa kılmağay qut sini kılga yat (K. B. 5087)

maṅga birgil emdi **bu öt sa v erig**

meger edgülükke yetilgey elig (K. B. 5094)

bu begler bulur **barça arzu tilek /**

özi köṅgliṅge sıggu bulmaz **yölek** (K. B. 5096)

kebit keḍ bezedim **kişi körgüsi**

asıg yok kebitte satıg belgüsi (K. B. 5108)

içinde tatıg bolmasa **ol kağun**

anı taştın atgu bolur ay sıgun (K. B. 5111)

bayat kullarında meniṅde ya vuz

aḍn bilmegil sen ay bilgi ögüz (K. B. 5119)

münğar mēnğzer emdi eşit uş **bu söz**

asığ kılğa tutsa aya özke köz (K. B. 5155)

tünekte sen **artuḡ** tileme **sevinç**

sevinç ornı uçmak turur hem avınç (K. B. 5186)

i ve işleme **iş** meğer din işi

ivek işte asgın bulumaz kişi (K. B. 5217)

barayın men emdi kadaşım tapa

kinğeyin anğar men **bu iş** ay apa (K. B. 5654)

itingü kerek men **yarınḡa itig**

itilse yarınḡı işim ay tetig (K. B. 5698)

münğar mēnğzetü keldi emdi bu söz

bu söz işke tutğıl aya köngli tüz (K. B. 5699)

özünğ eḡgülük kıl törü eḡgü ur

tiril **iki ajun** isiz körme sen (K. B. 5744)

il asgın buzup sen öz asğınğ ḡoḡup

ne eḡgü tiler sen bu yirke uḡup (K. B. 5747)

sen emdi **tükel dünya devlet** yiding

könğül bastınğ arzu hāva bekledinğ (K. B. 5759)

bu barça bayat fazlı erdi saṅa

ḱamuḡ eḡülük birdi ḱızdı enḡe (K. B. 5761)

unittıṅmu erki azu örtülüp

bu iş ötrü tutuṅ ne asḡı körüp (K. B. 5763)

özünḡ buldı **nı ‘mḡ ḱamuḡ eḡülük**

yaḡıldı atıṅ ilde bolduṅ külüg (K. B. 5782)

sen emdi **du‘a** artur **eḡü** adaş

senuṅ bolsu devlet uzun bolsu yaş (K.B. 5807)

ıdı yaḡşı aydıṅ **bu sözler** bu kün

yazıldı maṅa bu tügülmüş tügün (K.B. 5817)

özüm ḱoḡdı emdi **bu arzu tilek**

bayat ok bolu birsü arḱa yölek (K.B. 5819)

oḡı ıdı kesme **yaruk yüz** tudı

ḱalık tul tonı keḡdı bilin badı (K.B. 5824)

yaşık baş kötürdi yüz açtı yaṅı

ajun bütrü tuttı örünḡ ḱuş öṅi (K.B. 5828)

buḡundın yıraḱ tutsu **küḱey elig**

bilgisiz isiz ölsü ḱalsu bilig (K.B. 5852)

tilekim bu ol kör kerekim bu ol

aça birsü tengri **köni eçgü yol** (K.B. 5855)

bu yalğan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut ay elgi uzun (K.B. 5878)

at eçgü tilegil bayat birdi kut

ķutuğ bulduñg erse köñgöl eçgü tut (K.B. 5901)

tiriglik tileme **at eçgü** tile

atıñg eçgü bolsa tirig sen küle (K.B. 5920)

keçer dünya keçmez **bu eçgü kılık**

bu eçgü kılık birle eçgü yorık (K.B. 5924)

nelüg tilde **körksüz** yoritur sen söz

ölürüñg ne bildiñg aya köñgli tüz (K.B. 5985)

yanut birdi ögdülmiş aydı **bu söz**

zyime eçgü ermez aya köñgli tüz (K.B. 5989)

tirig yalñguķ oğlı igin igler ök

ķamuğ ig ölüm birle kesmez **bu kök** (K.B. 5991)

yana yığlasa tüşte körse saķınç

erej birle aŗnur bulur **miñg se vıñç** (K.B. 6026)

nelük özke *teñgsiz* yörer sen *yörüg*

yörügke barır tüş ay köngli örüg (K.B. 6038)

uçup kökke örlep tükel ağduķuṅ

tilek birge tengri *negü koldukung* (K.B. 6046)

sening himmeting barça dünya turur

bu dünya tilegli *bu dünya* bulur (K.B. 6049)

tükel yörmeding tüş yörügin maṅga

eşitgil **bu tüş** men yöreyin saŋga (K.B. 6051)

neçe karşı ordu bezeglik saray

ölüm buzdı barça turu qaldı hay (K.B. 6070)

saṅga *kaç ağız söz* özüm sözleyin

unıtma anı sen meniñde kiğin (K.B. 6085)

küler yüz isig söz kıılınç edğü tut

bolu birge ödlek kelü birge kut (K.B. 6095)

özün̄gni yol ötgen saķın ay ķadaş

sevinç kılma *artuk* yazuk tutma kaç (K.B. 6114)

köni sözleyin *söz* saṅga ay kadaş

negü kizleyin men ay köngli tudaş (K.B. 6150)

kalı sevmes öz kör bu dünya nengin

tü ni'met talu yüz kılınçın yaŋın (K.B. 6151)

erej arzu ni'met bu koğmak kamuğ

yayığ dünya yaptı maŋa *bu kapuğ* (K.B. 6152)

kayusı örüm keçti bügri uça

kayu yir kezer bu közi yaş saça (K.B. 6157)

kereklig tutuzdum saŋa *barça söz*

unıtma sözümni aya köŋgli tüz (K.B. 6184)

bayat fağlı kimke yetilse tükel

bulur *iki ajun* bolur eçgü hal (K.B. 6193)

erentir başı indi yirke yağuk

yaşığ baş kötürdi *yüz* açtı *yaruk* (K.B. 6221)

negü yük kötürdüŋ köŋgülke bu kün

nişanın körür men alında tügün (K.B. 6228)

saŋa tügmedim men *bu kaşım közüm*

küler yüz tutar men sevinçlig özüm (K.B. 6232)

saŋa kim tegürdi *bu kađđu sakınç*

negü erki halinğ sözünğ ne erinç (K.B. 6233)

yanut birdi ögdülmiş aydı **bu söz**

aṅgar sözledim men ay bilgi ögüz (K.B. 6243)

bu kalmış tiriglik yaṽa kılmaḡu

haya arzularḡa köṅgöl birmegü (K.B. 6257)

mini ḡutaḡaru bir özünḡni bile

yanutı bayat birge **eḡgü yola** (K.B. 6260)

ḡamuḡ eḡgü bolḡay buḡunḡa törü

tuta birge teṅgri **bu beglik** örü (K.B. 6266)

ölür özke tegmez meḡer **eḡgü at**

bu atın tirig tutsu erklig bayat (K.B. 6268)

bayat birdi erdi aṅgar **can reṽan**

yana yandru aldı çıkıp bardı can (K.B. 6296)

saṅga kim tegürdi maṅga ay **bu küç**

o kim övkeledi ya kim ḡıldı öç (K.B. 6310)

sen alḡıl **bu reḡve** ḡadaşıṅg özin

munıṅg birle üşgür tilese yüzün (K.B. 6326)

sakınḡ ḡıldı ḡaç kün bu ögdülmişe

keḡürdi **bu ḡaḡgu** yazıldı ḡaşa (K.B. 6340)

ilig aydı körklüg ayur sen **bu söz**

asığlıg turur bu sözünġ artuġ öz (K.B. 6358)

çıġay ma ölür ök yime bay ölür

iki böz iletür ġara yir bolur (K.B. 6374)

münġar menġzer emdi **bu söz** belgölüg

bu sözde özünġke kötürgil ülüg (K.B. 6376)

yanut birdi ögdölmiş aydı **bu söz**

tükel söz ġını ol uġuş birle tüz (K.B. 6387)

negü erse arzu tilekinġ ġamuġ

aġa birsü tenġri saġga **ol ġapuġ** (K.B. 6412)

itildi ajun arttı eġġü dü‘a

ġutaġtı küni künde **eġġü dü‘a** (K.B. 6424)

neġe ġarşı ordu / neġe berk tura

ölüm buzdı ġıldı **ġara yir** köre (K.B. 6434)

ġanı ol küġegli ġişiler yirin

ġulaġ yir alındı yatur inġıġın (K.B. 6439)

ġanı ol tirigli taġar ġoġmadın

iki böz ilette tilemez aġın (K.B. 6443)

kanı ol öküş yir tilegli kişi

ğara yir töşendi itildi işi (K.B. 6444)

yakınlık yoğunluk yıratı kadaş

bağırsaklığın koğtı **eğü adaş** (K.B. 6468)

küdezsü uğan tengri imanımız

kötürsü **bu fñne beła isiz iz** (K.B. 6494)

yıl altmış iki erdi tört yüz bile

bitiyü tükettim **bu söz** ülgüle (K.B. 6495)

ögüm yetmiş söz bitidim tükel

okıglı uğuğlu özünđ ülgı al (K.B. 6496)

tilekim bu erdi umınçım bu ok

okıglı mańga **bir dı‘a** ıdğa uđ (K.B. 6504)

yıparsığ kara başka kafur aşudum

tolun teg tolu yüz kayuka ilettim (K.B. 6530)

yimek içmek erse yidim içtim uğ teg

tilek sürmek erse **tümen toğ** tozıttım (K.B. 6535)

negü asđı ahır yanış yirke boldı

туру kaldı dünya **iki böz** ilettim (K.B. 6552)

karılık kavurdu yigitlik yıradı

tatıĝ bardı *barĝu uğu yol* k nittim (K.B. 6561)

yig m ot k ki bolsu yaĝmur suvı tap

ediz k m t neyi *taĝar ton* keğeyi (K.B. 6571)

taķı bolmaz erse *ajun barça* koğtum

 g z teg aķayı t pi teg toĝayı (K.B. 6573)

içim mu ĝka tegdim vefasızka tuştum

vefalıĝ kim erki *sev g can* bireyi (K.B. 6574)

neçe s zlese men t kemez taķı

s z bu munça tap emdi s z  ĝ ne barayı (K.B. 6598)

ma ga *munda yigrek ağın* bulmadım men

uluş k nd koğayı kişide yırayı (K.B. 6599)

bilig bir te  siz ol uçı yok t pi

neçe su v k t rgey sem rg k sora (K.B. 6609)

k ni s zledim *s z irig hem açıĝ*

k ni s zni y dgen uķuřluĝ ere (K.B. 6620)

yıl altmış iki erdi t rt y z bile

bu s z s zledim men tutup can s re (K.B. 6623)

tükel on sekiz ayda aydım **bu söz**

ödürdüm ağırdım söz evdip tire (K.B. 6624)

öküş sözledinġ **söz** suvı barmasun

öküş sözke yalkar bu yalnġuk ire (K.B. 6628)

ilahi **öküş hımd** ayur men sanġa (A. H. 1)

bulur bir nenġ içre **deliller minġge** (A. H. 8)

eşit emdi **kaç söz** habib fazlındın (A. H. 21)

tutar erse **minġ la'n** ıdır men anġa (A. H. 36)

yılan yumşak erken **ya'vuz fı'l** iter (A. H. 215)

bahıl tirdi **zer sim** haramdın **öküş** (A. H. 241)

sini terkin **isiz kalıklıġ** kılur (A. H. 380)

kidin künde **hayr iş** me kötrülgülüg (A. H. 390)

'arîf rıks çıkarıp iter **hoş sema'** (A. H. 402)

bek tut **yavaş taķaġu** süwlin yazın edirme (III, 11)

aydı **öküş öğütler** (I, 89)

dük minġ **ķayu temenler**

ķudhruk tikip yügrüşür (III, 367)

Sıfat tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bügü beg **kim** erse **biligke yakın**

biliglig kişig kılmış özke yakın (K. B. 254)

yana aydı ay toldı uktum **bu söz**

taķı bir tilekimni aytur bu öz (K.B. 859)

özünġ **menġü beglik** tilese tuçı

törü kıl buğundın kötürgil küçi (K.B. 1435)

ay ilig **bu beglik** uzun kılsa sen

kaç iş kıl kaç iş koğ kılur erse sen (K.B. 1450)

körü barsa yalnġuk **bu erksizlikin**

nelük munça yavlaķ kötürdi egin (K.B. 1534)

bayat kimke birse **bu eđġü kılık**

bu eđġü kılık birle eđġü yorık (K.B. 1978)

körü barsa **tegme işinde** hatar

hatarlıġ işig körse tatıġ kiter (K.B. 2152)

bu begler yakın tutsa **eđġü kişi**

atı eđġü kıldı hem il kün işi (K. B. 2258)

yağıka yağusa yezekin alu

tüşürse tayuğ körse *ot su v talu* (K. B. 2349)

ilig aydı sözle yime bu sözüg

munı ma ayu bir yarut bu közüg (K. B. 2434)

tükel bilse *erdem* bitise bitig

ķamuğ işke bilgin bu ķılsa itig (K. B. 2482)

ķıkıp *edgü yarlıg* tegürse tilin

er at kõnğli mundağ isitse alın (K. B. 2546)

özinge *bir at ton tolum* ķılsa tap

adının ülese bir az ķođsa tap (K. B. 2561)

bütün çın se vıgli bağrsak ķişi

yakın yortsa begke küdezse başı (K. B. 2585)

ķamuğ til bilir erse açsa tilig

ķamuğ ģatnı bilse bitise elig (K. B. 2636)

ķayu türlüg erdem aņgar satsalar

anı utsa ötrü ağır tutsalar (K. B. 2641)

ağı ķaznaķı tutsa altun kümüş

ol er baķķa iltse *bu aymuş yumuş* (K. B. 2742)

bilir bolsa **tegme bu türlüg bitig**

anın saqlasa ötrü kılsa itig (K. B. 2780)

uzatsa ağıcı **bu neñg** birmese

munğadmış tapuğcı tönğülgey basa (K. B. 2816)

kayu nengke **emgek** katılsa **öküş**

sevüg boldı ol neñg kamuğda küsüş (K. B. 2839)

yağığ kul kılayın tise sen tükel

töküp ıd sav altun sunup tut saçal (K. B. 4277)

tağı **bir ajunuğ** tutayın tise

könilikni tutğu söz aydım kese (K. B. 5173)

erej қоd tilek arzu menğü tile

bu menğü erej kılsa emgek bile (K. B. 5190)

yarağısız ya vuz neñg özünğ kılmasa

yarağısızı kıılma söz aydım kese (K. B. 5207)

kim erse bu tört işke **beği‘tiğad** (A. H. 35)

eger yığdıñg erse ‘**ımürlük tavar** (A. H. 29)

3.3.1.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Sıfat tamlamalarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı görülür:

3.3.1.3.1.1. İsim Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

erej arzu ni'met bu koğmak kamuğ

yayıđ dñnya yaptı mańga bu kapuđ (K.B. 6152)

3.3.1.3.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

mińg erdem kerek bu cihan tutđuğa

kör arslan kerek *bu kulan basđuğa* (K. B. 284)

okığçı kelürke anunđu kerek

uzun yol yorırğa itingü kerek (K.B. 1473)

kümüş kur bağuçı munu men tiyü

ölüm tuttı erse üzöldi qırı (K.B. 1477)

bitigçi kerek uz *kamuğ hağ bilir*

sakışığ bitigin küdezse qalır (K. B. 2773)

uquşluğ kerek hem *bilig keğ bilir*

uquşluğ kişidin kişilik kelir (K. B. 2896)

talı er tilese yakın tutđuğa

iki türlüğ ol *bu tilek bulđuğa* (K. B. 4234)

ıdı yakşı aymış *bu beyt ayđuçı*

sözın mańni birle tanuđ kılđuçı (K. B. 4286)

bular ol yarar ya yaramazlarıĝ

seçip adra *tutĝan köni yol arıĝ* (K. B. 4343)

aya *bay tilegli* sen *e vlik talu*

bulun bolmaĝıl sen ay bilgi tolu (K. B. 4491)

ay *yinçke saĝnuĝ tilegli* mal

munı bulsa bulduĝ bu tört nenĝ tükel (K. B. 4497)

3.3.1.3.1.3. Zarf Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

yaĝız yir baĝar bolmaĝınça kızıl

ya otta çiçek önmeginçe yaşıll (K. B. 120)

ĝamuĝ türlüg erdem tükel *öğrenip*

yorır erdi erdem eligke alıp (K. B. 465)

bu ay toldı kirdi körüندی söküp

açıldı ilig köngli *ol yüz körüp* (K. B. 581)

saĝa keldim oĝrap *uzun yol yorıp*

tilekke bu kün tegdim arzum ĝanıp (K. B. 591)

topıĝ yirde urdum *bu söz berkitü*

özüm yaĝzaĝını saĝa körkitü (K. B. 661)

kör ay toldı ma *bu aĝırlıĝ bulup*

tapındı bütün çın bağırsak bolup (K. B. 763)

bu taṅg taṅsuk işler maṅa körkitip

buşurdunḡ mini sen işiṅ berkitip (K. B. 794)

meniṅ me özüm *bu uzun yol yorip*

saṅa keldi emgep hem artuḡ arıp (K.B. 837)

tutup çaldı yirke *aḡır ig kelip*

töşekke kirip yattı muṅluḡ ulıp (K. B. 1056)

kim erse *urup* koḡsa *eḡü törü*

anın tikti atın adaḡın örü (K.B. 1461)

tire bildiṅ altun yiyü bilmediṅ

bu altun yığıp bir nelük birmeding (K.B. 1674)

atasın yitürdüm munuḡı oḡul

ata ornı tuttı *bulup eḡü yol* (K.B. 1685)

bu il tutḡuḡa köp er at sü kerek

er at tutḡuḡa neṅ taḡar tü kerek (K.B. 2057)

negü tir atıḡmıḡ yaḡıçı eḡit

bu söz eḡtip ötrü özüṅke iş it (K. B. 2338)

öküş neṅ körü toḡmıḡ erse közi

yana k rk r erse bayat a  zi (K. B. 2751)

vefa k lsa begke *tilep ed   at*

ol at birle ed    al r men   at (K. B. 2871)

ya  l k k sar   al a   ton ke  p

a   u k t rse yara  ur yor p (K. B. 2916)

k venmez men emdi *bu beglik bulup*

 z in lik tilep me tiriglik bulup (K. B. 3018)

ki ike bir r men *tilep ed   at*

du   a artsu at m yor tsu bayat (K. B. 3022)

te ir erse kimke bu devlet kelip

t zer i  ta  n  *bu bar a itip* (K. B. 3079)

a  r y k y    p bu  z n   yal   uzun

yal    a   yor r sen ne yun     z n (K. B. 3328)

bu ya            n men ulu   kend  o  p

bu yirke s    nd m *a  r y k y    p* (K. B. 3347)

 at lsa  ar lsa *tutup ed   i *

i i ed   bol a   lur ed   i  (K. B. 3405)

er ol er bolur k r *mi    arzu bulup*

aṅgar yüz evürse eren teg bolup (K. B. 3444)

taķı erde yigrek eren ol turur

miṅgarzu bulup bu özin tıdşa terk (K. B. 3450)

ajun buḍnı barça uluş kēnd qoḍup

turup tağķa kirse *uluğ yük yüḍip* (K. B. 3652)

yana barça yalṅguķ *bu ḍünya tilep*

yügürse tüni barça künke ulap (K. B. 3655)

bu tört neṅ maṅga bir saṅga tapınayın

sevüğ can yuluğlap özüm itneyin (K. B. 3758)

men emdi *bu qalmış tiriglik ıḍp*

bayatım sevinçin tiler men tapıp (K. B. 3794)

yağığ kul kılayın tise sen tükel

töküp ıḍ *saṽ altun sunup* tut saķal (K. B. 4277)

bu ḍünya tileyü yügürse kişi

yatu qaldı ṯaṽ at tapuğlar işi (K. B. 4684)

ıḍi eḍgü erdi *bu iki bulup*

ölüm tutmasa qalsa meṅgü bolup (K. B. 4703)

ķanı ol *bu ḍünya tilep* tutguçı

özünge *temür kend tura yapğucı* (K. B. 4710)

kanı ol otun it *bu dünya bulup*

yaşıl kökke söndi *kara kuş münüp* (K. B. 4711)

yüz utru kitergü *bu dünya salıp*

anın bolsa ‘uqbı bolungay alıp (K. B. 4799)

yayığ dünya bekrü eligde tutup

negü teg bulur menğü ajun yatup (K. B. 4800)

bu dört neñg tükel *koğmağınça* kişi

ağın dört kılumaz kişi uz işi (K. B. 4804)

kayu iş kalıp bulmasa ol tatıg

koğu birgü ançan ay bilgi batıg (K. B. 4928)

yana kıptı yundi tonandı tükel

naımaz kıldı özke *yorup eçgü fal* (K. B. 4969)

özünğ yük yinitti bu dünya koçup

ilindim men emdi *ağır yük yüçüp* (K. B. 5115)

ne eçgü bilig birdi bilgi uluğ

bu söz işke tutnup yorı bu yoluğ (K. B. 5171)

kötürme köñgöl sen küvezlenmegil

er at sü telim tîp kögüz kermegil (K. B. 5211)

ilig anda naru kör inçlik koşup

ilin itti tüzdi *köp emgek yüdüp* (K. B. 5624)

yarım su v içip koştum erse yarım

yarım ıalğay erdi tirigliklerim (K.B. 6059)

kişı ödrümi kör kişini yular

se vüig can yuluğlap sevinçin tiler (K.B. 6100)

bu iki bulup miñg yaşasa tükel

ölüm tutsa ahır adın bolğu hal (K.B. 6109)

itiglig saray ordu karşı koşup

yağız yir töşenip yaturlar küdüp (K.B. 6404)

ökünçün yaturlar kör inçiklayu

küsep edğülükni *miñg arzu yiyü* (K.B. 6407)

bulunmış bu öd kün ya va kılmadın

tapuğ kılğu tegmez manunğda adın (K.B. 6431)

ajunda *at edğü koşup* bardı kör (A. H. 240)

karğış kılur umalar *yunçığ körüp konukluğ* (I, 274)

körmedhip oğrı tuzağ (I, 380)

3.3.1.4. Sıfat Tamlamasının Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat tamlamasının cümlenin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

öküş ögdi birle tümen ming şena

uğan bir bayatka aŋgar yok fena (K. B. 2)

saķışķa katılmaz sening birliking

tözü neŋke yetti bu erkligliking (K. B. 9)

okıçı ol erdi bayattın saŋga

sen ötrü *köni yolka* kirding tonga (K. B. 36)

başı erdi öngdün *kamuğ başçıka* /

kiğin boldı tamğa *kamuğ sa vçıka* (K. B. 45)

olarnı meningdin sevindür tuçı

uluğ künde kılğıl elig tuttaçı (K. B. 62)

ajunda çavı bardı haķan küsi

körümegli közlerde kitti usı (K. B. 102)

ya raķ üste devlet tükel kıl tilek

kamuğ işte bolğıl sen arķa yülek (K. B. 116)

yağa tursu yağmur yazılsu çiçek

kurmuş yıgaçtın salınsu küjek (K. B. 118)

anıñda basa boldı ikinç onğay

bir evde alır on adın iki ay (K. B. 132)

bayat kimke birse uuş g bilig

küş edgülıkke uzattı elig (K. B. 151)

küş sözde artuk asıg körmedim

yana sözleşmişte asıg tulmadım (K. B. 171)

küş sözleme söz birer sözle az

tümen söz tögünün **bu bir sözde** yaz (K. B. 172)

alı mundağ erse bilip sözle söz

sözünğ bolsu **közsüz arağuka** köz (K. B. 178)

kümüş alsa altun meniñdin sañga

anı tutmağıl sen **bu sözke** tenge (K. B. 188)

yaşıl köktin indi **yağız yirke** söz

sözi birle yalñgu ağır kıldı öz (K. B. 210)

yigitlik açar ol tiriglik uar

bu tüş teg ajundın özünğ terk keçer (K. B. 231)

iki türlög at ol **bu tilde** yorır

bir edgü bir isiz ajunda kalır (K. B. 238)

tilekke tegir ol bu yaŋlıg kişi

ikigü ajunda itiglig işi (K. B. 331)

ķamuğ mü'minığ sen tözü yarlıķa

yarınķa beķadın bu kūn ķıl lıķa (K. B. 397)

basutçı kerek *barça işte* bilin

bu beglik işiŋge taķı köp ķılın (K. B. 430)

basutçı tilep bulmadı kör ilig

tegürdi özi *barça işke* elig (K. B. 431)

ķamuğ yirde erke bu saķlıķ kerek

bu beglik işiŋge taķı saķ kerek (K. B. 439)

usal bolma saķlan *ķamuğ işte* sen

bu saķlıķ bile iki ajun tilen (K. B. 443)

tözü ilke tegdi ilig edgüsi

ajunķa yadıldı bu çavı küsi (K. B. 458)

negüke yorır men *bu yerde* ķuruğ

iligke barayın ķılayın tapuğ (K. B. 467)

kelip tegdi *ilig turur orduķa*

ögi kōngli  olmış tilek arzu a (K. B. 487)

bu s zke tanu ı munu keldi s z

okı ıl munı sen aya e     z (K. B. 535)

kimin  de leti baş k t rse  r 

 amu  e    kıl   *bu un a* t r  (K. B. 545)

bu  ut a inanma usa e    kıl

bu k n munda erse yarın anda bil (K. B. 549)

bu  ut a k venme ay  ut bul u ı

keligli turur  ut yana bargu ı (K. B. 550)

tilek bar a buldum bu ol bir s z m

bu ya  lı  kişike m n a ur  z m (K. B. 572)

 amu  işte i me serin  z tutun

serinse bulur  ul bu beglik  urın (K. B. 588)

 amu  t rl   işke sına ı ilig

tilek teg t kel bul ı tapnur erig (K. B. 619)

ya  ıldı *bu t şte* menin  bu  z m

neg  teg a ayın kişike s z m (K. B. 630)

k venme *kı v   ut a*  utlu  kişi

ınınma özüñg kutka atlıg kişi (K. B. 668)

yüzüm körki körklüg ne kılķım silig

tilemiş tilekke yetürdim elig (K. B. 675)

munğar menğzetü aydı alp er açuk

anıñ ma' nisi kör *bu sözke* tanuķ (K. B. 691)

küvenme *bu kutka* kelir hem barır

ınanma bu devlet birür hem alır (K. B. 694)

ilig aydı uķtum bu irsellikiñg

irip kitgü yirde bolurmu bekiñg (K. B. 697)

özini küdezse ayı ertmese

ya vuz yunçığ işke yakın turmasa (K. B. 704)

ķutađmıř kişi kör saķınmıř kerek

ķamuğ teñsiz iştin yıramış kerek (K. B. 726)

az eğgüke artuķ öküş şükri ķıl

öküř bolsa ni' meť anıñ ģadıri bil (K. B. 758)

bir ança turup baş kötürdi ilig

bu ay toldıķa aydı tepret tilig (K. B. 774)

ikinci togar kün yarur bu ajun

tözü hălķķa tegrür yokalmaz özün (K.B. 827)

begin keğ sevindürse tapnur kılı

açıldı *bu kılķa* ağırılık yolu (K.B. 845)

tözü hălķķa barça kılur eđgölük

yana minnet urmaz kişike külük (K.B. 857)

öz asgın tilemez kişike asığ

birür ol *asığdın bu* kalmaz yanığ (K.B. 858)

bu begler isiz bolmağınça isiz

ol ilde sevinçin kızartmaz menġiz (K.B. 892)

akılık kişilik asığ eğgölük

bu *eçgü kişidin* kelir belgölüg (K.B. 934)

kamuġ ilke kıldı kör elgi uzun

boyun egdi düşman kiterdi özün (K. B. 1037)

yana irlü kirdi bu tolmuş ayı

kaçır kışķa yandı yarumış yayı (K. B. 1052)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

bu igke emi yok tileme otı (K. B. 1085)

usanma ölür sen meniġde basa

inanma **bu dñnyaķa** bñtme usa (K. B. 1093)

örünġ boldı erse kara saĉ sakal

anuġu **busugĉı ölümke** tükel (K. B. 1103)

ķara saĉ örünġi ölümġin yumuş

kılur **ol tirigke** tiriglik küsüş (K. B. 1105)

bayat eġġü ķılġay **bu igġin** sini

könġülünġ ĉökürme sen inĉ yat köni (K. B. 1109)

tözü kın tokırķa ölüm bir ķapuġ

ķirür **bu ķapuġķa** yoriġlı ķamuġ (K. B. 1134)

öküş neġke todmaz közi suķ ķiři

eĉel tutsa öknür itümez işi (K. B. 1143)

yayıġ ķutķa avnıp küvenür kür er

yaġız yir ķatında yürekin yirer (K. B. 1144)

bu ay toldı öknüp öküş yıġladı

ökünĉi **bu yirde** asıġ ķılmadı (K.B. 1149)

avındım **bu dñnyaķa** könġlüm birip

veķa ķılmadı kör meninġdin irip (K.B. 1171)

ķamuġ nenġke ġile, itig ĉare, bar

meğer *bu ölümke* ölüm hile_osiz (K.B. 1183)

yanut birdi ay toldı aydı oğul

eşitgil sözümni *bu iştin* töngül (K.B. 1195)

kamuğ neñgke vakt ol küni belgülüg

nefes tın to kırka sanı belgülüg (K.B. 1213)

kalı kıstaçı bolmasa ol oğul

yava boldı sen *ol oğuldın* töngül (K.B. 1220)

kalı birmez erse yetilse eçel

bitilmiş bolur *bu eçelke* ezel (K.B. 1232)

bayat kimke birse ukuş ög bilig

kamuğ arzularğa yetildi elig (K.B. 1253)

kamuğ eğgüke mün bu eçgü kılınç

kılınç eçgü bolsa bolur ming sevinç (K.B. 1255)

erejke yakın tut yırak tut beła

ikigün ajunda munı sen yula (K. B. 1263)

bayat kimke kılsa ‘ınayet basut

ikigü ajunda bu er buldı kut (K.B. 1267)

kayu kulğa bolsa bayattın yülek

bu buldı *ikigün ajunda* tilek (K.B. 1268)

inanma tiriglikke yıl teg keçer

usanma *bu dñnyadın* öz terk köçer (K.B. 1274)

tuta bilse tap bu tirilmiş neñging

ikigün ajunda kızartğay eñging (K.B. 1287)

oñgay bolsa yalñguk kılınçı köni

ikigün ajunda yaruyur küni (K.B. 1294)

isiz işke yakma sañga kılğa qor

isizlik yılan ol sini tikge kör (K.B. 1297)

iki yüzlüg erke sözüng sözleme

yadılğay sözüng sır açılğay yime (K.B. 1298)

evingke yağutma uşaqçı kişig

bütün ilke yağğay körüp bilmişig (K.B. 1299)

u vutsuz kişidin yırax tur teze

meningdin ming alqış uvutlug öze (K.B. 1309)

kamug işte ivme serin öz buka

serimlig kişiler tegir arzuğa (K.B. 1310)

kayu işke kirse çıkışingnı kör

çıkış körmese iş bolur erke qor (K.B. 1316)

avınma *bu dünyağa* erter barır

inanma *bu devletğa* terkin qarır (K.B. 1331)

tayanma tiriglikke tüş teg keçer

küvenme *ka vı kutğa* kuş teg uçar (K.B. 1332)

bu iki kılıktın ıduq kut kaçır /

ol erke çığaylık yolını açar (K.B. 1335)

bu bordın kopar / *miñg yazuğa* yürek

zinadın kaçır kut yüzüñgke suğar (K.B. 1338)

se vüg sa vçığa miñg meniñdin selam

tegürsün bayatım kesüksüz ulam (K.B. 1348)

kişi suqıñga birmegil sen işiñg

vçfasız kişiğe yitürme aşıñg (K.B. 1379)

küder *ol ajunda* sañga iki yol

bu iki yolunğda qayu erki yol (K.B. 1391)

kişi nengi alma yime tökme qan

bu iki yazuğa ulır çıksa can (K.B. 1395)

örüg bol amul bol tüzün bol silig

ḡamug'edgölükke tegürgil elig (K.B. 1416)

ediz king bedizlig şarayıng ǵalıp

ḡaraṅǵu yir e'vde yatur sen ulıp (K.B. 1419)

özüng ǵolsa iki ajun begliki

bu biş işke yaǵma bu ol yigliki (K.B. 1432)

vefa ǵılǵu ermez bu dünya bilin

keçer dünyada öz azuǵuǵ alın (K.B. 1441)

negü tir eşitgil ay bilge külüg

*bu söz*din kötürgil özüǵke ülüg (K.B. 1457)

isiz ǵılǵı tutma ay elgi uzun

isiz ǵılǵ ulıtur *ikigün ajun* (K.B. 1463)

tü ni'met bile bu igidmiş özüm

kirür *bu ḡara yirke* körklüg yüzüm (K.B. 1512)

baǵıl ǵoldı *barça ǵadaşlarǵa* ol /

tiler boldı canı *yaşıl kökke* yol (K.B. 1518)

tözüke tegir sen ǵutulmaz biri

isiz edgü neṅke sen ök sen torı (K.B. 1538)

ḡamug'bolǵu neṅke bolur belgü teng

kiçigde beğüginçe ol bolğu tenġ (K.B. 1650)

kiterdi özindin yarağsız muħal

tusuldı *ķamuġ türlüg işke tükel* (K.B. 1653)

taķı bir siliglik ķılınçı köni

ikigü ajunda ķutađur küni (K.B. 1663)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bügülep *bu sözke* yetürsü bilig (K.B. 1666)

küniġe ağırladı ilig anı

ķamuġ ilke toldı kör atı üni (K.B. 1692)

adaş ķoldaş erdeş tutundı ķalın

adaş ķoldaş *ol erke* arķa bilin (K.B. 1697)

munuķı *bu sözke* tanuķ keldi söz

oķıġıl munı sen aya köġgli tüz (K.B. 1713)

emanet yüğürdi boyunķa uluġ

emanet yüğer erke canım yuluġ (K.B. 1720)

kümüške ilinmegli yalġuķ bütün

teġir *ķın tükel bu ajunķa* ķutun (K.B. 1726)

ķamuġ ilke ķıldı kör elgi uzun

uzun boldı elgi yorık til sözün (K.B. 1765)

uğuşluğa tegse adın begliki

ilin inçe tegrür **bu bir sözke** büt (K.B. 1781)

sen ök bir manga küç **kamuğ edgüke**

elig asrakılar yükin yüdgüke (K.B. 1785)

atam kıldı erdi kör edgü dü‘a

dü‘a birle tegdim **bu yirke** ağa (K.B. 1803)

iligni sebeb kıldı erklig idim

bu erdem biligdin turu kalmadım (K. B. 1804)

yanut birdi ögdülmiş açtı tilin

ayur men uyarın **bu sözke** ulın (K.B. 1817)

bilig tut ya erdem kişi öğrenür

meğer bu uğuş **ol tadudın** önür (K.B. 1825)

neçe **bulğanuğ işke** tegse süzer

neçe ters tügün erse baksa yazar (K.B. 1856)

köngül tatgı ne ol bu köz tatgı ne

bu iki tatıgdın özüm ülgı ne (K.B. 1891)

kamuğ neñgke örtüg bolur baksa köz

köngülke yok örtüg munı bilgü öz (K.B. 1897)

eşitse bolur ol kulakka tatıg

telim sözlemiş sözde bolmaz asıg (K.B. 1915)

kamug edgüke bolsa elgi uzun

uvutluğ silig hem kılınçı tüzün (K.B. 1965)

biliglig ukuşluğ büğü ilçi beg

ikigün ajunda bolur ornı yig (K.B. 1972)

yise birse dünya tirilse kutun

taķı *bir ajunda* bu buldı töre (K.B. 1976)

kimingde uvut bolsa kılķı silig

kamug tengsiz işke tegürmez elig (K.B. 2006)

köngül til onğay bolmasa kör kılık

ol ildin kaçır kutka bolmaz yorık (K.B. 2012)

sözün kayğucu begke tutma umunç

tiriglik yava bolğa kılğay ökünç (K.B. 2013)

aya ilçi begler ilig kolsa sak

bu saklık bile sen *tözü ilke* baķ (K.B. 2020)

iki neñg bile ilçi beglik buzır

kirür **egri yolka** könidin azar (K.B. 2023)

bu sözke tanuķı bu beytig oķı

bu sözke anuķ tut köngöl ög taķı (K.B. 2046)

bu kaç neᅅde begler yıraķ tutᅅu öz

atı artmasa yorıķ bolsa söz (K.B. 2063)

yaᅅıka ķatıᅅ bolsa ersigliki

körür közke suv birse körkülüķi (K.B. 2085)

bor içmez kerek beg fēsad kılmasa

bu iki kılıķın kaçır ķut basa (K.B. 2091)

beg alçaķ kerek bolsa köᅅgli açuķ

yazuķluᅅ kişidin keķürse yazuķ (K.B. 2122)

kiminᅅ hiᅅmeᅅi bolmasa ol ölüᅅ

ikigün ajunda bu bulmaz ülüᅅ (K.B. 2126)

bütünsüz bolur **tegme yirde** köᅅgül

köᅅgül bütmeᅅe erke artuķ munᅅ ol (K.B. 2151)

tözü halkka köᅅᅅlün baᅅırsaķ bolun

tuķı eᅅᅅülük kıl sen eᅅᅅü bulun (K.B. 2160)

ķayu ilke bolsa bu yaᅅᅅliᅅ begi

kutuldı ol il buğnı kitti igi (K. B. 2172)

u vutsuz kişide yırak tur yırak

uvutsuz bolur üsterigli karak (K. B. 2205)

kara tün *yaruk künke* yakmaz yağuk

yaşıl suv *kızıl otka* bolmaz konuk (K. B. 2250)

ikinci akılık kerek birse neng

saranka yumıtmaz kişi *algu yang* (K. B. 2325)

bu törtünç kerek alçı hile bilir

bu hile bilir erke arslan ulır (K. B. 2327)

katıglañgu aşnu til algu kerek

bu tildin yağı kılkı bilgü kerek (K. B. 2351)

yağı sançguğa tutgu iki tolum

bu iki tolumdın yağı yir ölüm (K. B. 2355)

bu yirde özüngni küdezgil oğul

küdezgil yok erse özünğdin tönğül (K. B. 2392)

küler yüz isig söz üle neng tavar

boş azad kişiler *bu üçke* avar (K. B. 2408)

yüz utru bolur tutçı hacib özi

körür közke körklüg kerek ol yüzi (K. B. 2464)

tükel bilse erdem bitise bitig

ķamuĝ işke bilgin bu ķılsa itig (K. B. 2482)

bu işke basut barķa andın kelir

ķalı artasa ķalsa andın ķalır (K. B. 2502)

ay ilig ĥacıblarkķa sakķlanĝu ol

bu ***ķaķ yirde*** artuķ ķatıĝlanĝu ol (K. B. 2503)

ķiķe bolsa yatĝaķ bu yatsa burun

ayu birse ***tegme ķişıke*** orun (K. B. 2533)

ötünse er at ötgı ķolsa tilek

muñĝuĝmıř ķişıke bu bolsa yülek (K. B. 2541)

baĝırsız tusulmaz oĝulda körü

baĝırsak tapuĝķı tususı örü (K. B. 2574)

iĝi sak ķüĝezĝü ***bu yirde*** begin

yoĝuĝ tegmese anda teñĝsizlikin (K. B. 2582)

ķapuĝda neteg erse oldruĝ turuĝ

bu yortuĝda andaĝ kerek ay uluĝ (K. B. 2588)

yanut birdi öĝdülmıř aydı ilig

bu işke idi keğ yetürsü bilig (K. B. 2596)

ıayı işke bilge yetürdi bilig

anı yetti tuttı tegürdi elig (K. B. 2605)

közi tok çığay erse bayka sanur

serinse kişi **tegme işte** unur (K. B. 2612)

tetiglik bile bolsa erke bilig

tözü işke tegrür bu bilgi elig (K. B. 2624)

yalavaç barır er idi keğ kerek

ıamuğ türlüg işke bu tutsa yürek (K. B. 2640)

isizim uvut ya ukuş ög bilig

arığsız bu borıa birür ay silig (K. B. 2654)

sözi bolsa yumşak şeker teg süçig

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bu işke idi keğ yetürsü bilig (K. B. 2672)

neçe me bu begler sözün kizlese

bu iki kişi kerek sözlese (K. B. 2678)

birisi bitigçi birisi vezir

bu iki kişike söz açmak tegir (K. B. 2679)

bu iki kişike söz açgu kerek

söz açsa avâğları yüdgü kerek (K. B. 2680)

bu iki kişide bolur barça söz

bu söz tutmasa öz işin buzdı öz (K. B. 2681)

kızıl til **ğara başka** yavlağ yağı

bu yavlağ yağıg bekle inçin salın (K. B. 2692)

közi tok kişi **neñke** suklanmaz **ol**

kişi neng bile bolsa arsızmaz ol (K. B. 2722)

bu iki kişidin tuşar tuşsa iş

bu iki kişiler iter itse iş (K. B. 2735)

bu yañlığ kişike mansa bolur

kişilig tilese anıñdın kelür (K. B. 2738)

uvutluğ kerek hem yime ög köñül

u vutsuz kişide yırağ tur tönğül (K. B. 2762)

bu beglerke tapnur tapuğcı kamuğ

muñgađıp kelip tuttı tapgun ғаpuğ (K. B. 2814)

boğuzdın bolur **barça begke** ғатар

işin kılsa aşçı anı kim yeter (K. B. 2832)

ḳamuġyirde begler küdeşgü özin

yigü içgüde açġu saḳlık közin (K. B. 2833)

tiriglik isiz ermez emgek isiz

bu emgekke birmez tiriglik isiz (K. B. 2841)

saḳınuk kerek din şeri‘at bilir

bu mundaġḳişidin bütünlük kelir (K. B. 2844)

uḳuşluġḳişidin ḳişilik kelür

biliglig ḳişiler ḳişisi bolur (K. B. 2873)

anın ötrü bolsa idiş tutġuġı

yaraġay **bu işke** yetilgey küçi (K. B. 2886)

ḳuruġ öl yimiş tut ya içgü süçig

anınġdın bolur **bu boġuzḳa** keçig (K. B. 2889)

uḳuşluġ kerek hem bilig keḳ bilir

uḳuşluġḳişidin ḳişilik kelir (K. B. 2896)

ḳayu neḡke kirse ḳişi emgeki /

uş **ol neḡde** boldı canınınġ köki (K. B. 2907)

ḳayu neḡke kirse ḳişi emgeki

sevüg boldı ol neñg sevüg can köki (K. B. 2909)

bu işke munı teg silig er kerek

munıñ tapğı körki yarutsa yürek (K. B. 2912)

karın açmış erke yüzi körse aş

usup suvsamışka körüp ıanğusuz (K. B. 2924)

ay ilig *kaç işke* er ödrüm tile

bağırsak közi toğ uvutı bile (K. B. 2927)

yanut birdi ögdülmiş aydı bilig

yetürdi *bu işke* tükel ög bilig (K. B. 3025)

saranlıq bile boldı beglik yağı

saranğa ıp par *tegme yirde* coğı (K. B. 3038)

kür alp er kötürse yaşın teg temür

azıqlıq erenlerde teşlür tamur (K. B. 3041)

qalı barsa iltür bu keldürmişin

yağız yirke ildrür kötürmiş başın (K. B. 3081)

ay ilig *üç iştin* tegir küç basınç

biri beg usal bolsa tegse irinç (K. B. 3109)

sebeb sen sen emdi *kamuğ eğgüke*

küçüg tıdğuğa hem törü birgüke (K. B. 3121)

kılinçı köni atı oğğurmuş ol

ķamuğ eğgölükke elig urmuş ol (K. B. 3147)

velikın evürdi **bu dñnyada** yüz

turup tağğa kirdi kõngül kıldı tüz (K. B. 3148)

mini birle bolsa meniñ ol ķadaş

ķamuğ işke bolğay anıñ bilgi baş (K. B. 3151)

negü teg kıılır sen **bu işke** itig

mañga yaķru bir sen anı ay tetig (K. B. 3154)

ayur men bitidim bayatım atı

bu at ol **ķamuğ türlüğ igke** otı (K. B. 3189)

uğan ol köni çın törü birgüçi

törümiş ķamuğ ħalkķa yetrür küçi (K. B. 3192)

sañga men bireyin törü küç bile

bu yirde tirilgil sevinçin küle (K. B. 3207)

uluş kendte ta‘at telim bar ıduķ

uş **ol yirde** yetrü körü barsa yok (K. B. 3215)

berü kel uluş kendte kılgıl tapuğ

ķamuĝ eĝölükke açılsu ķapuĝ (K. B. 3236)

mini eĝüke yit özüñg eĝü bol

ķiři ***eĝü erdin*** tüzer eĝü yol (K. B. 3263)

baķa kördüm emdi dinim yigliki

bu yirde köründi özüm yigliki (K. B. 3338)

anın keldim emdi ***bu yirke*** turup

bayat tapĝı kılsa men yalñguz bolup (K. B. 3339)

bu ĥalkķa tözü yapmaĝınķa ķapuĝ

törütüĝli rābķa ķılumaz tapuĝ (K. B. 3341)

bu yañĝlıĝ üçün men uluş kend ķoĝup

bu yirke sığındım ağır yük yüĝüp (K. B. 3347)

bu yañĝlıĝ ‘*ıyaldın*’ kaçır bar vefa

ķılıķı yavuz ol ķılınķı cefa (K. B. 3390)

yaĝar erdemin ***barķa ĥalkķa*** ayur

münün körse kızler til açmaz tuyur (K. B. 3412)

keĝerke bolur kör yaĝı belĝölüĝ

yavuzķa yaĝı yok yavuz er ölüĝ (K. B. 3417)

ķayu erke duşman yumıtsa ķalın

ol er erdemi erde artuḡ bilin (K. B. 3418)

irig sözlemegil kiṣike tilin

irig sözke aḡrır köṅgöl kiç yılın (K. B. 3430)

bu sözke yaḡar körse ma‘ ni bu söz

eṣit işke tutḡıl aya kılķı tüz (K. B. 3448)

kim ilig yüzün körse kutlug bolur

ikigün ajunda tükel ıtut bulur (K. B. 3459)

bayat birdi erdi uḡuṣ öḡ bilig

tözü eḡgölükke tegürdüm elig (K. B. 3467)

seniṅdin ılur men *bu işke* kiṅgeṣ

bilig birle sen bu kiṅgeṣke tenḡeṣ (K. B. 3484)

kiṅgeṣ *ol kiṣike* kiṅgeṣ ay ıdaṣ

ol er ılalmaz erse öz asḡın adaṣ (K. B. 3493)

sen ök bil negü ılıḡu erse kiṅgeṣ

tileme meniṅdin *bu işke* kiṅgeṣ (K. B. 3497)

kiṣiler araķı muyan eḡgölük

bu yirde bulunmaz munu belgölük (K. B. 3499)

bu eḡgü *ķamuḡ yirde* eḡgü bolur

ol eḡgü yanutı hem eḡgü bulur (K. B. 3510)

tiriglik mün ol kör *ḡamuḡ eḡgüke*

yava ḡılmaḡıl sen anı ay böke (K. B. 3545)

bu üç neḡg sevinçi tatıḡı kamuḡ

aḡın üçke tegmez ay ilde uluḡ (K. B. 3576)

kuruḡ ḡumḡa okḡsar bu yalḡguk özi

ögüz kirse toḡmaz bu suḡluḡ közi (K. B. 3626)

et öz bir yaḡı ol idi sarp yaḡı

ḡamuḡ yirde yaḡmıḡ tuzaḡı aḡı (K. B. 3637)

tirigke *bu neḡḡdin* keçiḡ yok ḡadaḡ

egin bütḡü ton hem ḡarın toḡḡu aḡ (K. B. 3665)

baḡa kördüm emdi *bu işte* maḡa

ḡalaḡı körünmez ay ersig toḡa (K. B. 3685)

könḡül taplamadı *bu iştin* ḡaḡar

könḡül taplamaz işke yaḡsa ḡaḡar (K. B. 3686)

könḡül taplamadı bu işni seve

özüm yandı emdi *bu sözdin* ive (K. B. 3692)

öküş miḡḡ ḡalamım *sevüḡ savḡıḡa*

ol edgü kılavuz köni yolçıka (K. B. 3730)

tapın *bir bayatka* tuş tınmadın

tünün kündüzün bul açıklıg kapuğ (K. B. 3754)

cefalıg ajundın kötürdüm köngül

vefalıg idimke sıgındım amul (K. B. 3790)

koğu bir ay ilig mini sen maŋga

du‘ aç bolayın *bu yirde* saŋga (K. B. 3791)

özüm bargu ermez *bu yirdin* naru

özünġ emgetip kelme yandru berü (K. B. 3827)

yorıp tegmegü yirke barma yağağ

kalı bardıŋ erse öz emger kücün (K. B. 3831)

müni yok *bu sözke* köni sözlemiş

köni söz iriğ ol iriğ çoğlamış (K. B. 3847)

ayur miŋg şena *ol uğan teŋrike*

ezeł hıkmı teğrür köni egrike (K. B. 3898)

tümen miŋg şelamım *sevüg savçıka*

tegürsün bayatım *köni yolçıka* (K. B. 3905)

sini men müşülman tususı üçün

okır men **bu yirke** ay zahid kücün (K. B. 3929)

ay köngli süzük er ay bilgi öküş

bağa kör **bu sözke** yetürgil ukuş (K. B. 3936)

uçup bardı azrağ oğundı yana

öçükmiş kömür teğ karañgku tüne (K. B. 3951)

bilür sen **bu yirde** bu ʔaː at tapuğ

kıluṛuñg neçe eçgü açğay ıpauğ (K. B. 3973)

nengı bolsa yalñguğ bulur ög bilig

ıamug eğgülıkke uzatur elig (K. B. 3980)

bu neng birle yalñguk tilese tilek

yasıł kökke yoğlar neng ol keđ yölek (K. B. 3981)

bu üç neñgke bolma yağın ıpşnısı

küyer ot ağar suv bu begler küsi (K. B. 4097)

kişı aşı bilmek tilese açuğ

köñgöl til ıpılınçı **bu işke** tanuğ (K. B. 4287)

meniñde basa sen bütürgil sözünğ

umınç ıpılmış öçte yetürgil özünğ (K. B. 5009)

yana aydı ilig **ne öçte** kelir

ķayuda tuŗar men aŗgar ay bilir (K. B. 5017)

ilig aydı emgep yũgũrdũŗg œkũŗ

yanut birsũ tenŗri **ol emgekke** tuŗ (K. B. 5020)

ayur emgedinŗ sen ay oŗŗurmıŗa

yaŗaŗın **bu yirke** œzũŗg kelmiŗe (K. B. 5039)

kœŗgũlsũz ķayu yirke maŗŗsa adaķ

neŗe yir yakın erse boldı yıraķ (K. B. 5046)

selam **ol ķıŗike** selamet yolu

selam ķıldı erse uruldı ulı (K. B. 5055)

selam **ol ķıŗike** iminlik aŗan

selam ķılsa œtrũ imin boldı can (K. B. 5056)

ilig elgi **barŗa buŗunŗa** uzun

negũ ķolsa ķılŗay tũŗulse yũzũn (K. B. 5064)

bolu birmedim men sœzũŗg tutmadım

bu alŗı ajunŗa œzũn bũtmedim (K. B. 5067)

iŗi yakŗı aymıŗ kœni sœzlũŗ er

kœni sœzlũŗ erke bayat birsũ ter (K. B. 5078)

tilin sœzlemiŗ sœzde yanmaz eren

sœzinde yanıŗlı iŗiler sanı (K. B. 5080)

yanut birdi oğğurmuş aydı ilig

bu eçgü kılıklarğa boldı elig (K. B. 5081)

yanut birdi oğğurmuş aydı bege

kamuğ eğgülikke sen eğgün tege (K. B. 5118)

yanut birdi oğğurmuş aydı ilig

bayat birsü **barça tilekke** elig (K. B. 5132)

küsüş tut tiriglik **kerek işke** ıd

üle neñg kişike muyan özke tıd (K. B. 5161)

yime yakşı aymış **biliglik beğük**

biliglig sözi tutsa tuşlar keğ ök (K. B. 5213)

küçingē küvenip kögüz kergüçi

yorıtumadı **bir cıbunğa** alın (K. B. 5215)

ive işleme iş meğer din işi

i vek işte asğın bulumaz kişi (K. B. 5217)

irig sözlemegü özüg tutğu berk

irig sözke tumlır kişi köñgli terk (K. B. 5221)

süçig sözle **barça kişike** tilin

açuk tut yüzüñni yaruğ tut alın (K. B. 5222)

bu künki erejke avınma saķın

yarınķı erejig tile keğ baķın (K. B. 5235)

ay ilig ķatıǵlan oduǵ tur oduǵ

usayuk ķışike toķınur yođuǵ (K. B. 5257)

usanma usansa bu beglik barır

usayuk **ikigün ajunda** ulır (K. B. 5259)

ķaşım ķılma özke yime tökme ķan

bu iki yazukķa ulır çıķsa can (K. B. 5260)

vefasız ajunķa köngül bamaǵıl

cefa ķılǵa aķır bolu birmegil (K. B. 5297)

bu künke yarın bar ayıtǵu küni

yarınķa saķınsa yorıǵıl köni (K. B. 5309)

ay ilig keğ ödrüm tile üç ķışig

anıǵda basa bir **bu üçke** ışig (K. B. 5328)

bu begke vezir ol tutup yitǵüçi

ili ķapǵı atı bu ol itǵüçi (K. B. 5336)

ay ilig baķa kör sen özke közün

bir özke neçe neǵ tirer sen özün (K. B. 5361)

közi suk kişike bayup asğı yok

sukıg yarlıkagıl aya köngli tok (K. B. 5388)

tünek ol bu dünya içi ok yılan

munı kod ***yaruk çın ajunka*** ulan (K. B. 5421)

bu toğ toz tumandın örü tart özüng

süzük menğü il kol sen açgıl közüng (K. B. 5426)

bayat birsü tevfiğ saňa ay ilig

kamuğ edgülükke tegürgil elig (K. B. 5437)

hazine, telim bar er at sü öküş

kamuğ işke yolçı bilig bar ukuş (K. B. 5478)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

uzatma işig sen ***kamuğ işke*** teg (K. B. 5500)

işing ***iş biligli kişilerke*** bir

kılu bilnese iş sınıp kadğu yir (K. B. 5534)

iç ilde kötürgil budun küçlerin

taşirtın arıtgıl karakçı barın (K. B. 5547)

sevindür bularıg açın nenğ bile

körü tur ***açın işke*** katma yula (K. B. 5592)

yayılma köni tur köngül tut köni

köni *iki ajun[da]* könilik bulur (K. B. 5601)

bütülmiş kişike ayıtgu sözüg

bütülmiş kişi aysa tutgu sözüg (K. B. 5621)

eng aşnu *bu işke* kingeşgü kerek

yarağısıznı özdin kemişgü kerek (K. B. 5649)

negü tir eşitgil kişi tildemi

ķamuķ ķalķu işke kingeş ol emi (K. B. 5651)

kingeşse kingür *ol kişike* bilig

kingeşke bilig kirse yetlür elig (K. B. 5657)

negü iş ķılurunķ kişike kingeş

kingeşmez kişike ķatılma yıraş (K. B. 5659)

ķayu işke tegse kingeş ötrü ķıl

tilemiş tilekke kingeşin teńgeş (K. B. 5660)

bu keçmiş tiriglikke öknür özüm

neçe erki ķalmış kūnüm ay yüzüm (K. B. 5700)

yarın bolķu işke bu kūn it itig

manķa mundaķ aydı biliglig tetig (K. B. 5702)

men emdi sanġa keldim andın turup

bu işke kinġeş bir idı keğ körüp (K. B. 5719)

bir ök türlüg ermez *bu işke* bilig

büte türlüg iş bar tegürgü elig (K. B. 5723)

isiz yolka tartġay iligni isiz

isizler işini tüzüp qođġa iz (K. B. 5739)

bilir sen ajunda bu öġdi öküş

vefalıġ kişike bolur ay küşüş (K. B. 5764)

irig sözke buşma qalı tegse söz

köni söz irig ol iriglenme öz (K. B. 5775)

tuz etmek ħaġını küdeşip eren

yitürmiş kişike yuluġlar başın (K. B. 5797)

kamuġ eđġülükke ilig boldı baş

bu eđġüg qoğup sen özünġ kılma taş (K.B. 5813)

bu kün *ol iligke* baġırsaġlıġın

du‘ a tilde kesmez ne könġli yaġın (K.B. 5838)

meninġdin kerek bolsa yarı basut

maġa ay kılayın *ol işke* men ot (K.B. 5850)

ilig aydı tevfiķ ķolur men turup

bayattın **bu işke** kõngül tüz urup (K.B. 5934)

ķatıġlan taşırtı **ķamuġ işke** bak

ođuġ bol ķulak kōz yiti tut ma sak (K.B. 5936)

ķiři barķa yazuķ ķılur az ōķuř

yazuķsuz ķiři **bu ajunda** kūsüř (K.B. 5983)

tüşüg yōrmegü ōz kõngülķe kōrüp

yime aymaġu **tegme erke** turup (K.B. 5998)

taķı biri aźġař-u aġlam bolur

bu tüşke yōrüg yok ay ķılķı unur (K.B. 6015)

munuķı **bu sōzke** tanuķ keldi sōz

tüşüg yōrgüķi tüş yōrüp ķođtı ōz (K.B. 6042)

mening bu ōzüm ķaķtı dūnya ķođup

bu yirde turur men kōr emgek yūdüp (K.B. 6050)

bu künke saķındım ōzüm yūklerin

yinitmek tiledim yazuķum barın (K.B. 6080)

telim yılke birdi sini teglerik

ķeķürdi ilig teg telim beglerig (K.B. 6123)

kalır dñnyaķa birme saklan kõngül

çeşaı turur bu ay kılkı amul (K.B. 6131)

kölike turur dünya devlet küni

kölike ***bir ök yirde*** turmaz köni (K.B. 6134)

kimi erse devlet esürtse kelip

yağız yirde yarlur yüreki ulıp (K.B. 6139)

ķayu tağda yügrür üngürde evi

yimi ot köki içgü yağmur suvı (K.B. 6155)

yatıp bardı azraķ oğundi turup

yaşıl kökke baıtı yoķaru körüp (K.B. 6218)

yime yaķşı aymış kişı öçrümi

çeşaı et özke otı hem emi (K.B. 6361)

mungar mengzer emdi bu söz belgölüg

bu sözde özüngke kötürgil ülüg (K.B. 6376)

ķayusı ***törütmiş iğke*** turup

yağı teg oķ attı yasını ķurup (K.B. 6397)

bayat birsü tevfiķ bu künde naru

ķamu ğeğgölükke ay eçgü törü (K.B. 6409)

yıparsıg **ƙara bařƙa** kafur aşudum

tolun teg tolu yüz ƙayuka ilettim (K.B. 6530)

neçe ƙuřƙa a vƙa avındım sevindim

uçar ƙuř teg arƙun ağımda kürettim (K.B. 6536)

keçer dünya keçti tüpi yıl keçer teg

keçer dünyaƙa öz usalın basıttım (K.B. 6554)

tiriglikke asğı ƙanı eçgü ƙılƙım

tiriglikte tarlağ **ƙayu yirke** ektim (K.B. 6555)

nelük artadı ƙaľƙ negü öngdi ƙođtı

ƙayu öçke tuştum ya ƙayda turayı (K.B. 6588)

öküş sözleding söz suvı barmasun

öküş sözke yalƙar bu yalnguk ire (K.B. 6628)

sen emdi yapuştung **bu dünyaƙa** berk

ƙatıđlan kõngül mundın üzgil bura (K.B. 6630)

öküş ƙaľƙnı ığtı bu irsel ajun

köni yolda azdı ƙiři keğ köre (K.B. 6632)

sańga ok sığındım bayat sen küdez

bu ğaľ usındın mini oğgura (K.B. 6637)

yolunġ tüzgil emdi yonıġınġ köni

özünġ *iki ajunda* bulġıl töre (K.B. 6641)

sevinġin süzülmüş bu dünya bütün

munı koġ takı *bir ajunġa* köre (K.B. 6642)

reşuller örünġ yüz *bu* ol *yüzke* köz (A. H. 25)

ya olar kıızıl enġ *bu enġke* menġe (A. H. 26)

yiligsiz süñgekke sunulmaz elig (A. H. 92)

biliglig birinġe biligsiz minġin (A. H. 97)

ġamuġ türlüg işte biligsiz onġı (A. H. 115)

eşit büt *bu sözke* ġamuġ tanġda ten (A. H. 147)

bükendi *ol erke* mürüvvet yolu (A. H. 150)

tili yalġan erdin yırak tur teze (A. H. 153)

tegilmez mıradġa aķı er teger (A. H. 234)

teķebbür *ġamuġ tilde* yirlür kılık (A. H. 269)

isiz ġalġan erke sen edġü kıla (A. H. 333)

bu itiglig erke azad öz ġul ol (A. H. 344)

neġe tetik erdin birer sehv kelür (A. H. 361)

neġe pür hünەرliġda bir ‘ayb bolur (A. H. 362)

isiz edgü işke yanut kiçmez ol (A. H. 374)

bu kün *bu ajunda* kişilik isiz (A. H.385)

kidin künde hayr iş me kötrülgülüg (A. H. 390)

nelük *bu ajunğa* kılur sen gile (A. H. 396)

ne yirke yıgar baz sini ne tilin (A. H. 416)

tegme ewet *ışka* körüp turğıl ala (III, 26)

andağ süge kim yeter (II, 274)

buladuğ nenğge sewinmenğ (I, 419)

korğma anğar otu turup *tegre yere* (III, 422)

tegme yanğak pustımız (I, 434)

uyğurdağı tatlağa (I, 483)

Sıfat tamlamalarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kişi *kirmedük ilke* kirse qalı

kelin teg bolur er agın teg tili (K. B. 494)

neçe *yunçığ özke* yüz ursa özüm

baru körki artar keser men sözüm (K. B. 736)

ğayu işte aşnu aşunsa ukuş

ol iş başka bardı sınıdım öküş (K. B. 2604)

köngülsüz **kayu yir**ke maᅁsa adaᅁ

neᅁe yir yakın erse boldı yırak (K. B. 5046)

uluᅁluk yimesün ol elgi uzun

yanar erse **tilde yoritmiş söz**ün (K. B. 5073)

kim erse **bu tört işke** beᅁ i'tıᅁad (A.H. 35)

öᅁü bilmez erke öᅁüt öᅁretür (A.H. 45)

iki neᅁᅁ birikse **bir erde** ᅁalı (A.H. 149)

bu körlüᅁ ᅁalıᅁᅁa köᅁᅁül örklüᅁ ol (A.H. 318)

kim erse **bu sözke** aᅁınlar sözün (A.H. 467)

3.3.1.4.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Sıfat tamlamalarının fiil grupları dediᅁimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı ᅁörülür:

3.3.1.4.1.1. İsim Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

taᅁı bir tatıᅁ bu tişi tatᅁı ol

soᅁuk suvᅁa yunmaᅁ anıᅁᅁ yaᅁᅁı ol (K. B. 3581)

tişi birle şuhbet idi keᅁ tatıᅁ

soᅁuk suvᅁa yunmaᅁ yanutı ᅁatıᅁ (K. B. 3584)

3.3.1.4.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

ıdı yakşı aymış bu yağma begi

ķamuĝ işke bilgi *yetilmiş* ögi (K.B. 1758)

ķamuĝ tenĝsiz iştin yığıĝlı uvut

ķamuĝ eĝü işke ulaĝlı uvut (K.B. 2008)

bularda narukı kalın bu ķutu

bu üçke uĉu bardaĉı ol butu (K. B. 2710)

neĝü tir eşitĝil oĉunmış kişi

ķamuĝ bulĝanuķtın süzölmiş kişi (K. B. 3632)

negü tir eşit dünya ķoĉmış kişi

yayıĝ dünyaķa ķöñĝli toĉmış kişi (K. B. 4730)

bayat birdi tevfıķ saĝa eĉĝüke

ķamuĝ eĉĝülükke sunup *teĝĝüke* (K. B. 5745)

turĝan uluĝ ışlaka (II, 54)

3.3.1.4.1.3. Zarf Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı

ķadhķa tükel üsneyü (II, 223)

3.3.1.5. Sıfat Tamlamasının Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat tamlamasının cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yaşıl kök bezediŋg *tümen yulduzun* /

kara tün yaruttuŋg *yaruk kündüzün* (K. B. 22)

uluğ künde körkit olarnıŋg yüzün

elig tuttaçı kılğıl edgü sözün (K. B. 32)

yula erdi halkқа *karaŋgku tüni*

yarukluğu yağtı yaruttı sini (K. B. 35)

kurımış yıgaçlar tonandı yaşıl

bezendi *yipün al sarıg kök kızıl* (K. B. 67)

kara çumguk ötti *sita tumşuğan*

üni oğlağı kız üni teg yakın (K. B. 77)

çiçeklikte sandvaç öter *miŋg ünün* /

okır şırı ‘ibri *tünün hem künün* (K. B. 78)

bu öğe ajun öz öziŋge bakıp

küvenip sevinip eđiŋge bakıp (K. B. 81)

tirilsüni terken kutı *miŋg kutun*

yalınsunı körmez arakı otun (K. B. 121)

anı᠒da basa boldı ikin on᠒ay

bir evde alır *on* adın *iki ay* (K. B. 132)

bilig birdi yalı᠒guk be᠒üdi *bu kün*

uuş birdi ötrü yazıldı tü᠒ün (K. B. 150)

bilig birle sözle amu᠒ sözni sen

biligin be᠒ük bil amu᠒ özni sen (K. B. 209)

ajunda ne ya᠒᠒lı᠒ eren to᠒dı kör

bir ana yorıdı yana öldi kör (K. B. 234)

kişi *e᠒᠒ü atın* kör alı bulur

atı᠒mı isiz ölse ar᠒ı bulur (K. B. 246)

bu kün kim oısa oları᠒ bilir

a᠒᠒ar ötgünür andın e᠒᠒ü kelir (K. B. 259)

i᠒i ya᠒ı aymı azı᠒lı᠒ kür er

azı᠒lı᠒ eren berk tü᠒ünler yazar (K. B. 283)

törü tüz yorıttı bayudı bu᠒un

atın e᠒᠒ü ıldı ol *e᠒᠒ü ö᠒ün* (K. B. 291)

uuş birle *aı* atanur *kişi*

bilig birle begler iter il işi (K. B. 303)

uķuřluę kişike işi tap uķuř /

biligsiz kişike atı tap söküş (K. B. 320)

takı biri erke *bu arķuķ kılınç*

bu arķuķ kılınçlıęķa bolmaz sevinç (K. B. 340)

ķamuę mü'minığ sen tözü yarlıķa

yarınķı beķadın *bu kūn* kıl lıķa (K. B. 397)

munęadıp ayur *bir kūn* oldrup özi

beķük iş bu beglik işi hem sözi (K. B. 420)

basutçı kerek barķa işte bilin

bu beglik işinęe *taķa köp* kılın (K. B. 430)

bu saklık oduğluk bu il işinęe

tözü asğı boldı *uzun yařınęa* (K. B. 440)

ilin itti tüzdi bayudı buğun

böri koy bile suvladı *ol öğün* (K. B. 449)

özinęe bakıp aydı men me *bu kūn*

tümen erdemim birle ilde burun (K. B. 466)

sözin aydı şa'ır munęar menęzetü

tili lafzı birle aṅgar yaṅzatu (K. B. 471)

bu ay toldı ança yorıdı *bu yaṅ*

ğariblik saḳınçı sarığ kıldı eṅg (K. B. 498)

küsemiş aṅgar bardı *bir kün* turup

sözin sözledi sözke ul tüp urup (K. B. 506)

ayıttı bu hacıb sözin *yetrürek*

tileki ne ermiş *taḳı bütrürek* (K. B. 507)

yana uḳturayın iligke bu söz

ḳayu kün körüngü ḳaçan kelgü öz (K. B. 510)

iḏi yaḳşı aymış tili köṅgli tüz

körü barsa yetrü köni ök bu söz (K. B. 515)

bu mundağ kişiler bolur *iḏi ḳız*

bu ḳız ḳızlıkı kıldı ḳız atı ḳız (K. B. 564)

saṅga keldim oḅrap uzun yol yorıp

tilekke *bu kün* tegdim arzum ḳanıp (K. B. 591)

tapın öz *oḅurluḅ baḅırsaḳlıḳın*

ḳapuḅda asunḅıl maṅga bol yaḳın (K. B. 595)

iligke *kirü hem cıḳa* türçidi /

ilig *eḡü közün* baқа түрçidi (K. B. 609)

baқа көрди ilig *ḡamuḡ türlügün*

tükel buldı bilgi uḡuşı ögün (K. B. 627)

yazukı bar erse ḡınaḡu tutup

yok erse *mingeḡü* avıtḡu kerek (K. B. 642)

bu kūn men me devlet ḡaraḡu sanı

maḡa kim ilinse tutar men anı (K. B. 664)

oyunḡa ḡatılmasa *elgin tilin*

könilik öze tutsa ḡılḡı yaḡın (K. B. 709)

yayıḡ ḡutnı bulsa *iḡi bekrü* tut

ḡalı beklemese yana bardı büt (K. B. 725)

bu ay toḡsa aḡnu *iḡi az* toḡar

küniḡe beḡüyür yoḡaru aḡar (K. B. 731)

bir anḡa yorıdı sınadı ilig

ḡamuḡdın tükel buldı bulmış erig (K. B. 764)

ḡaraḡa bilig birdi bilgi açuk

buḡar öḡte beglerke barma yaḡuḡ (K. B. 778)

taḡı yaḡşı aymış biliglig büḡü

buşar öçte begler bolur ot ağu (K. B. 779)

buşar öçte beglerke barma yağuk

kalı bardıng erse uçuzluk anuk (K. B. 783)

sini men okıdım *eñg aşnuķı kün* /

ağırlık bile birdim *ol kün* orun (K. B. 793)

bu kün me meniñg bu özüm kılkların

sañga körkitür barça erdemlerin (K. B. 799)

kamuğ üç adaķlıđ *köni tüz* turur

kalı bolsa tört kör bir egri bolur (K.B. 804)

meniñg me törüm bu yokalmaz özüm

kamug ħalkka bir teg ne kılķım sözüm (K.B. 828)

yana ma *bu kün* bürce şabıt turur

bu şabıt tidüküm tüpi berk bolur (K.B. 833)

meniñg me özüm bu uzun yol yorıp

sañga keldi *emgep ħem artuķ arıp* (K.B. 837)

taşı teg içi ol içi teg taşı

bu yañlıđ bolur ol köni çın kişı (K.B. 863)

bir eçgü bolur kör anadın toğup

yorır ol **köni çın** kör eçgü bolup (K.B. 873)

isiz me katılsa kör eçgü bile

ķamuğ eğgülükke bu buldı yula (K.B. 885)

ķayu nenğ talu bolsa öçrüm ağır

anıñ kılmaķı **barça özke** ağır (K.B. 900)

yas ermez bu eçgü **bu künlük** sañga

yarın bolğa asğınğ **bu kün** büt muñga (K.B. 915)

ķaķıķat munı bil ay ay toldı sen

ökünçsüz men **eçgü atın** ölse men (K.B. 920)

et özlüg ķişıke kereki bu ol

birisi tilin söz birisi köñgöl (K. B. 1023)

yorıdı **bir ança / bu yañğlığ kutun**

tüzüldi ili buğnı barça bütün (K. B. 1042)

içi yaķsı aymış biliglig sözi

bu bilge sözi ol biligsiz közi (K. B. 1048)

munu ağrılur men seninğdin **bu kün**

ulıyu barır men ökünçün muñgun (K. B. 1075)

tilek arzun ermez meninğ ölmekim

bu kün bolmış ermez kelip barmağım (K. B. 1095)

ajun malı tirdi özüm suklukun

kalır neḡ barır men **bu kün** yoklukun (K. B. 1119)

bu yaḡlıḡ ökündi öküş yıḡladı

ökünçi ölümke asıḡ kılmağı (K. B. 1121)

negü asḡı bar bu ökünçüm **bu kün**

ölüm tuttı kesti bu söz birle ün (K. B. 1132)

tözü tın toḡırka ölüm bir kapuḡ

kirür bu kapuḡka yoriḡlı kamuḡ (K. B. 1134)

isiz kılmaḡıl sen ay kılkı tüzün

bu kün edḡü kılḡıl kılınçın sözün (K.B. 1148)

orunçun ya malın itilmez işim

elig tuttaçı yok **bu kün** bir kısım (K.B. 1176)

kamuḡ neḡke ḡile, itig çare, bar

meḡer bu ölümke ölüm ḡile,siz (K.B. 1183)

eşitti kör öḡdülmiş aydı ata

iḡ keḡ uḡulmuş ölümüḡ yete (K.B. 1203)

sen ök sen saḡınçım barır men muḡun

kiçiglikte minsiz qalır sen **bu kün** (K.B. 1216)

bayatka şükür kıldı **artuğ öküş**

bayat birmişiñge oğulka ukuş (K.B. 1250)

içi eğü tuttuñg bu öçke tegi

qamuğ arzu birdiñg bu dünya yigi (K.B. 1259)

munu ağrılur men seniñdin **bu kün**

ökünçün sıgıt birle yıglap ögün (K.B. 1276)

tirildim **bir ança** barır men saqın

negü kıldı dünya mañga kör baqın (K.B. 1283)

munu emdi **artuğ bağırsaqlıqan**

bitip qoğtum öt saı qumarı oqın (K.B. 1356)

bu kün men barır men munu erksizin

yarın sen kelir sen uğu şeksizin (K.B. 1365)

ata arqasındın toğulsa oğul

ana qarnı menzıl **kaç aylıq** amul (K.B. 1387)

irig sözlemegil kişike tilin

irig til ot ol kör küyer teg yalın (K.B. 1415)

yüz utru turur bu uzun yol sefer

uğuşluğ **bu yolka** azuk keğ iter (K.B. 1417)

buğunka başı sen ay ilig **bu kün**

buçunuğ küdeşgil oduğ tur ögün (K.B. 1436)

bu ajun tüşün ol sen arkış sanı

tüşünde **neçe** bolğa arkış **küni** (K.B. 1443)

iki öğe kılma kayu erse iş

hava övke kelse serip kısgu tiş (K.B. 1453)

mini kör meningdin kötür öt erig

ökünme yarın sen **bu kün** sen tirig (K.B. 1466)

siziksiz ölüm **bir kün** ahır kelir

tirilmiş bu canlığ canın alğalır (K.B. 1472)

bayat birsü teşfik **kamuğ eğgüke**

kutadısu bu eçgü yigü keğgüke (K.B. 1479)

esenin tirilgil **öküş yıl** yaşa

sevinçin avınçın öküş il aş (K.B. 1480)

anadın neteg toğdum erse **bu kün**

anıñ teg barır men yalıñın muñgun (K.B. 1513)

neteg kim sevinçlig men sindin **bu kün**

bayat birsüni ming sevinçing kutun (K.B. 1561)

evinge kelip kirdi köngli tüşük

kapuğ yaptı **kaç kün** sakınçın tügük (K.B. 1563)

ilig **bir kün** olurdu yalnguz özün

kemişti kıtab ötrü baktı uzun (K.B. 1572)

bu kün edlep ilig mini ündedi

umınçlıgka devlet maŋga kur badı (K.B. 1588)

turup çıktı akru kapuğka kelip

bir ança yorıp bardı evke tegip (K.B. 1604)

yana **bir kün** oldrup mungağtı ilig

ayur ay diriğa yitürdüm erig (K.B. 1613)

ata bardı ornı kuruğ hem kokuş

kokuş tolguka kördüm oğlın **keğuz** (K.B. 1626)

ilig ündedi **bir kün** ögdülmişig

aŋgar sözledi söz ukup bilmişig (K.B. 1655)

bayatka şükür kılgu emdi öküş

buğunka törü kılgu **edgü ülüş** (K.B. 1686)

aŋgar ma **bu kün** kılgu edgü yanut

ol eḡgü yanutın bu bulsu anut (K.B. 1688)

budunda bedük boldı belgü nişan

ajunda çavı bardı *eḡgü dı'an* (K.B. 1693)

işin sürdi ögdülmiş *artuḡ köni*

küniḡe yakın tuttı ilig anı (K.B. 1721)

apa oğlanın körse muḡluḡ tigü

bütün kün tirer neḡ bulunmaz yigü (K.B. 1732)

ilig me sınağı *ḡamuḡ türlüḡün*

bütünlük bile buldı baḡtı öḡün (K.B. 1752)

iḡi yaḡsı aymış bu yaḡma begi

ḡamuḡ işke bilgi yetilmiş öḡi (K.B. 1758)

tirildi *bu yaḡlıḡ se viḡin* kün ay

tözü il ḡarası tükel boldı bay (K.B. 1787)

ilig *bir kün* öldürdü yaḡḡuz özi

bu ögdülmişig ündep aydı sözi (K.B. 1791)

ḡayu baḡḡa tegse suḡ eksümedin

çiçek yazlur anda *tümen tü yıḡın* (K.B. 1808)

kiḡig oḡlan erken bilig öḡrenür

uluğ bolsa ötrü tilekke tegür (K.B. 1823)

yanut birdi ögdülmiş aydı ukuš

ağır neñg turur *ol kişike* küsüş (K.B. 1835)

bu iki bile boldı yalñuğ uluğ

bu ikin oñgarur könilik yoluğ (K.B. 1842)

örüg hem silig ol ne kılkı amul

ķamuğ teprenürke bağırsaq köñgöl (K.B. 1852)

ukuşsuz öküdi ayur ay ukuš

seniñsiz muñgaður men *artuķ öküş* (K.B. 1859)

ķayu beg bulur erse mundağ ķuluğ

bayattın ‘aķa ol añgar *keğuluğ* (K.B. 1884)

ilig *bir kūn* ündedi ögdülmişig

ayur aytayın söz sen ay bilmişig (K.B. 1889)

itilse ili hem bayusa buğun

atı eçgü bolsa *ol erter öğün* (K.B. 1925)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

içi ters ayıttı mañga bu bilig (K.B. 1930)

bu beglikke aşnu tüp aşlı kerek

atım alp katıg kırç yana tong yürek (K.B. 1949)

ne edgü turur bu kılınç edgüsi

kılınç edgü erke yigü kedgüsi (K.B. 1982)

idi sak kerek beg yana **kedoğu**

usal bolsa begler tokınur yoduğ (K.B. 2014)

azıglıg kür erke bu neng eksümez /

tutuğlı örüñg kuşka menğ eksümez (K.B. 2054)

begi edgü bolsa yorıkı köni

taķa artuķ edgü yoriğay kılı (K.B. 2114)

buğun basçısı begke bu himmet kerek

bu himmet bile hem müriüvvet kerek (K.B. 2124)

munukı men aydım eşitti ilig

bu yanğlıg kerek begke **erdem bilig** (K.B. 2164)

kalın kaznaķ ursa **bu altun kümüş**

itilse ili artsa ol kınd uluş (K. B. 2178)

uluğ iş **bu işke** er ödrüm kerek

bütünlük bile kılķı ködrüm kerek (K. B. 2187)

sakınuk kişı ol kişı ödrümi

muṅgaḍmıŝka barça bu ol ot emi (K. B. 2191)

negü tir eşitgil uvutluğ tüzün

saṅga ötler emdi *bağrsak özün* (K. B. 2204)

bularda eṅg inğa bu arķuk kılınç

bu arķuk kılınçlıg ne muṅgluğ erinç (K.B. 2064)

uluğ iş *bu işke* er öçrüm kerek

bütünlük bile kılķı köğrüm kerek (K. B. 2187)

yidi bu ajunuğ yigey ol ajun

tirilgey *ķutun* tutçı *meṅgü* uzun (K. B. 2264)

bu işke idi ķurç ķatıg er kerek

başında keçürmiş tükel toṅg yürek (K. B. 2271)

talı er kerek saķ *bu işke* oduğ

aṅgar tegmese bir usalın yoğuğ (K. B. 2273)

aķı alp atım bolsa *alçaķ köṅgöl*

tuzı etmeki kiṅg ne kılķı amul (K. B. 2274)

uvut birle yalṅguk yağısın saçar

yağıda *eṅgaŝnu* uvutsuz kaçar (K. B. 2291)

ķılınçı oṅgay bolsa ķodķı köṅgöl

buḍunḳa sevitür özin **bu yaṅ** ol (K. B. 2294)

isitür kişi **köṅlin alçaḳ** kişi

yıratır erenig tili il buşı (K. B. 2295)

toṅuz teg titimlig böri teg küçi /

aḍḡlayu azḡır ıutuz teg öçi (K. B. 2311)

eṅ aşnu yaḡıḳa kerek ḡile al

bu ḡile bile ḳıl yaḡı meṅzi al (K. B. 2356)

eṅ aşnu yıraḳtın tegiřḡü oḳun

yaḡusa süṅün teggü birse boyun (K. B. 2376)

bu üç neṅke bolur tapuḡçı ḳulı

munı tutsa begler ḳamuḡ neṅ ulı (K. B. 2412)

iḍi artuḳ öḍrüm kerek bu kişi

ḳalı öznese begke iltür başı (K. B. 2420)

ḳılıç birle alsa ḳayu il küçün

anı sürse bolmaz **öküş yıl** öçün (K. B. 2427)

uluḡ ḡacıb **artuḳ bütün çın** kerek

bu çınlıḳ bile keḍ bütün din kerek (K. B. 2436)

silig erke deṽlet siṅimlig bolur

silig bolsa qutqa tegimlig bolur (K. B. 2446)

köngül koğı bolsa qamuğqa kiçig

tili bolsa yumşaq şekerde süçig (K. B. 2475)

yüzi körki boğ til uquş ög bilig

qılınçı bularka *tükel teñg* kerek (K. B. 2488)

qamuğ neñgke vaqt ol ödi belgölüg

ödi boldı erse körür iki köz (K. B. 2523)

bu yañlıg kerek barça erdem bilig

uluğ hacib ötrü uzatsa elig (K. B. 2524)

qapuğ başlar er *keğ bağırsaq* kerek

teni canı birle tapuğsaq kerek (K. B. 2529)

çıkıp edgü yarlıg tegürse tilin

er at köñgli *mundağ* isitse *alın* (K. B. 2546)

içi saq küdeşgü bu yirde begin

yoduğ tegmese anda teñsizlikin (K. B. 2582)

qapuğ başlar erniñ bağırsaklıkı

bu yañlıg kerek ay ajunçı aqı (K. B. 2589)

bu yañlıg kerek bu qapuğ başlar er

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bu işke *içi keğ* yetürsü bilig (K. B. 2596)

yalavaç barır er *içi keğ* kerek

ķamuğ türlüg işke bu tutsa yürek (K. B. 2640)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bu işke *içi keğ* yetürsü bilig (K. B. 2672)

içi yaķsı aymış ötüken begi

tilin tutzu birmiş saᅇga söz yigi (K. B. 2682)

akar suv teg ol *bu tilin* eçgü söz

ķayuka bu aķsa çiçek öndi tüz (K. B. 2688)

aya er atanmış biliglig bögü

köᅇgöl sırrı *artuķ katıĝ* kızlegü (K. B. 2689)

içi keğ kereklig turur bu bitig

bitig birle begler iter il itig (K. B. 2702)

bitigçi *bu yaᅇgliĝ* kerek ay ilig

inansa aᅇgar birse bolĝay elig (K. B. 2737)

ilig aydı uķtum munı ma öĝün

taķı bir sözüm bar anı ay **bu kün** (K. B. 2740)

kiçigde körü ķalsa altun kümüş

anıñg suķluğu bolmaz **ança öküş** (K. B. 2754)

bor içse aķılık ķılur **ol neñgin**

kişike üler neñg alumaz teñgin (K. B. 2765)

bu işke ağıcı saran eğgürek

saranlık bile neñg küdeşgü kerek (K. B. 2766)

iç yaķsı aymış biliglig sözüg

ay ersig küdeşgil köñgülüg közüg (K. B. 2796)

kerek öçte bir yam yañgança bolur

ķamuğ neñgke yañgzağ munu bu teñgin (K. B. 2820)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bu işke bütün er kerek **keğsilig** (K. B. 2828)

bu işke içi çın bütün er tile

bağırsak tapuğsak uvutı bile (K. B. 2830)

buğun başlar erke bolur miñg yağı

yağı bolsa kimke yađıǵlıǵ ağı (K. B. 2834)

tiriglik barır er açımaz tilin

yava bolsa emgek açır **kiç yılın** (K. B. 2842)

hıyanet kayu yirde ursa adağ

asıg birgü barça kaçar **keď yırağ** (K. B. 2865)

munu aydım emdi ay ilig kişi

bu yañlıg kerek bolsa aşçı başı (K. B. 2877)

ıdışçı başı **keď kuyuğ er** kerek

köni tutsa ötrü köñgöl ög yürek (K. B. 2900)

sakalsız kerek bu ıdışçı **arığ**

küdezilse içgüde kıl tü yamıg (K. B. 2917)

ıdışçı başı kör uş andağ kerek

ıdış tutğuçılar **bu mundağ** kerek (K. B. 2925)

bularıg **iďi keď** talula birin

kalı tuşsa teñsiz ökünme yarın (K. B. 2929)

bilig bil ukuş uq yorıma yava

ödi kelse edgü birür **ol küni** (K. B. 3014)

iďi yaqsı urduñg kişilik ulı

bu ol çın vefalıg kişiler yolu (K. B. 3016)

bu begler sevinçi yarınkı asıg

du‘a tap maŋga *eḍgü atın* yanığ (K. B. 3020)

özüm köçse barsa ǵalır bu buḍun

du‘a birle tapsa maŋga *ol öḍün* (K. B. 3024)

ölügli kişike negü bar adın

meger eḍgü atı yorısa kiḍin (K. B. 3026)

munı birdiŋ emdi maŋga sen ‘aṭa’

ǵılur men munıŋ şükri *yüz miŋ ǵata* (K. B. 3058)

neteg kim sevindi seniŋdin köŋül

bayat birsü *andaǵ sevinç* ay oǵul (K. B. 3066)

nerek bu karaŋǵu tünerig orun

süzük meŋgü ilke aşunǵıl burun (K. B. 3083)

tirildi *bir ança* yorıdı *bu yaŋg*

böri toǵlı birle ǵozı boldı teŋg (K. B. 3096)

ilig *bir kün* oldrup kör ögdülmişig

oǵıdı ayıttı keçer kün işig (K. B. 3097)

özünǵ buldı tevfiǵ *ǵamuǵ eḍgüke*

buḍun toḍtı bütti yigü keḍgüke (K. B. 3113)

şükür ǵıl bayatǵa tapuǵ ǵıl sevin

erej kı1 **bir ança** sen inçin avın (K. B. 3114)

bilig işke tutgıl taķı til kōni

taķı ōgrenū tur usanma **bu kūn** (K. B. 3169)

içi yaķsı aymış ķōr ilçi başı

ķamuğda kūçi bek ķadaşlığ ķiři (K. B. 3172)

tilin sōzleyin men **tūkel tūrlüğün**

biligdin uķuřtın sōz ōdrūp ōğün (K. B. 3177)

ķiři **iki tūrlüğ** ķiři atanur

biri ōğretigli biri ōgrenūr (K. B. 3217)

eren er ķatında ōzin kizledi

tapuğ ķıldı **yüz yıl** anı azladı (K. B. 3234)

iđi yaķsı aymıř ķiři ōdrūmi

ķiřike bağırsak ķiři kōdrūmi (K. B. 3244)

içi yaķsı aymış büğü bilgi ķinğ

munı işke tutgıl aya elgi ķinğ (K. B. 3254)

kūser erdim artuķ sini kōrgūke

bu kūn buldum inçlik saᅇga kelgūke (K. B. 3308)

hava nefis boyunın sıgu **keğ katığ**

özünġ ötrü bulsa tapuġda tatıġ (K. B. 3342)

ne eġü bilig birdi bilgi koyuġ

oġul kız atı erke kitmez oyuġ (K. B. 3382)

sırınġa saķışı turur bu köngül

iġ keġ küġez sınmasu ay oġul (K. B. 3394)

irig sözlemegil kişike tilin

irig sözke aġrır köngül *kiġ yılın* (K. B. 3430)

bu kün sen bir evke kirip yalnguzun

ne eġü bulur sen ay kılķı tüzün (K. B. 3437)

bilir sen *bu kün* men kişi bolduķum

sebeb ilig erdi yülekim toķum (K. B. 3466)

bayat birdi tevġik *ķamuġ eġüke*

buġun asġınġa hem yüki yüġüke (K. B. 3468)

sini me tiler emdi ilig *bu kün*

elig bir ķılıp yazsa beglik tügün (K. B. 3469)

oķıdı bitig kiġ saķındı uzun

ayur *keġ bilig* birmiş ilig sözün (K. B. 3473)

köngülde negü erse arzu tilek

ağız açsa **barça tilin** sözde ol (K. B. 3481)

bağırsak sen ök sen **bu kün** çın maṅa

negü kılgu aygıl büter men saṅa (K. B. 3486)

nelük arsızkar sen aya öldeçi

özünḡ **iki künlük** konuk boldacı (K. B. 3529)

birig beglenür kör taķı bir begin

oķıyu turur **tegme künde** öṅin (K. B. 3535)

yana kılķı irsel kılınçı yayıḡ

begi birle turmaz **tükel üç ayıḡ** (K. B. 3542)

barıḡlı turur bu ajun **terk öḡün**

keligli turur ol ajun keḡ oḡun (K. B. 3556)

konuķ sen bu dünya saṅa bir tüşün

tüşünde saķınç tutma **artuķ uzun** (K. B. 3561)

iḡi yaķsı aymış biliglig bögü

biliglig bögüler sözün tıṅlaḡu (K. B. 3594)

tişi şuḡbeti me bu erlik otın

öḡürmek üçün ol **birer sa‘atın** (K. B. 3608)

iki küнки erter erejke bolup

nelük arsızkar sen tiriglik bulup (K. B. 3618)

bu kün kēnd uluşka oqır sen mini

bulun kılsa neşsim yuluğlı ęanı (K. B. 3636)

et öz bir yağı ol **içi sarp** yağı

ęamuę yirde yağmış tuzaķı ağı (K. B. 3637)

iki ev yarattı **bu ģalkķa ęamuę**

biri atı uçmaķ biriniņę tamuğ (K. B. 3654)

içi yaķsı aymış bilig biręüçi

biligsizke öt sav erig biręüçi (K. B. 3670)

içi yaķsı aymış sevitmiş kişi

vefaķa çavıķmıř sevüçler başi (K. B. 3704)

öküş öğdi sansız şena **bu tilin**

ķılur men bayatķa ayın ģem yılın (K. B. 3716)

içi yaķsı aymış süzülmış kõņęül

eşitgil ay bilęe uķuşluę amul (K. B. 3752)

ölüğlig körür sen ölüğ sen tirig

sizik tutma **bir kün** eşüngey yirig (K. B. 3785)

içi yaķsı aymış tapı bolmış er

tapılık içinde utı tolmış er (K. B. 3799)

yüzi kızdı oᅇgdı yana külçirip

saķındı **bir ança** uzun kiç irip (K. B. 3845)

ötündi iligke eşitmiş sözün

ne yaᅇglıᅇ yoritmiş sözün tüp tözin (K. B. 3849)

amuᅇ igke ot ol emi belgülüᅇ

ol ig emlegüçi amı belgülüᅇ (K. B. 3873)

ilig inç esenin tirilsün uzun

sanga men bolayın yulug **bu özün** (K. B. 3876)

bu söz men ötündüm iligke tilin

asıᅇ yok **bu kün** öz ökünse yılın (K. B. 3877)

ilig bir tilese özüm miᅇᅇ tiler

tusulᅇay maᅇᅇa **tegme künde** onar (K. B. 3883)

tanıᅇlı kişike tanuᅇ ol bitig

tanuᅇ bolsa ᅇileᅇ yorımaz itig (K. B. 3892)

bayat tapᅇı barça kerek örtüᅇün

açılmasa ᅇalᅇᅇa bu örtüᅇ **bu kün** (K. B. 3919)

bulup dᅇᅇya malın yiyü bilmes

saķış tegdi űlgi *ađır yűđgűke* (K. B. 3927)

tegip tűřti olurđı evke kirip

yidi iĉti tındı *bir anĉa* serip (K. B. 3947)

ķiřike sınađı bir űk kűrse tap

tilek bilgűke *bir tilin* yűrse tap (K. B. 3963)

neűgi bolmasa er alıp birgűke

elig ķıřga boldı *ķamuđ eđgűke* (K. B. 3983)

tapuđķa *eűgařnu* tűrű bilgű űz

yime ķılķ ķılınĉı sűzi sűzke tűz (K. B. 3997)

içi yaķıřı aymış aĉun ilĉisi

biliglig uķuřluđ buğun bařĉısı (K. B. 4012)

ayı munđķarur sen *bu kűn* sen mini

negű teg bolur ay bu tapguűđ ķanı (K. B. 4024)

űzinde uluđķa tapuđ ķılsa űz

tilin beklese *keđ ķatıđ* tutsa sűz (K. B. 4041)

yűz utru turur bolsa begke űzűűđ

iđi ķorķu turđıl kűđezgil kűzűűđ (K. B. 4051)

bu ķurķa tegip er tapınsa birer

içi keğ tusulur begi arzu yir (K. B. 4072)

iđi yađsı aymış ukušluđ bğü

tegimsiz kişike bu kıur birmegü (K. B. 4074)

buşar öçte barma begiñke yağuk

kalı bardıñ erse uçuzluk anuk (K. B. 4100)

ikinç yazmasa ilke tursa köni

özin keğ küdezse *bu bulgak küni* (K. B. 4121)

içi yağsı aymış biliglig kişi

bu söz tutsa asğı sav altun tuşı (K. B. 4135)

munı ma ayu bir mañga sen *bu kün*

negü teg kıatılgu uķayın öğün (K. B. 4164)

içi yağsı aymış biliglig bğü

bğüler sözini uçuz tutmağu (K. B. 4177)

isizke kıatılma ay edğü kişi

isiz bolga kılkıñ *ol isiz tuşı* (K. B. 4241)

bu yañlıđ bolur ol kişi aşılsı

kişike kişilik kişi belgüsi (K. B. 4284)

içi yağsı aymış bu beyt ayđuçı

sözin ma'ni birle tanuḡ kılḡuçı (K. B. 4286)

idi yaḡsı aymış törü bilmiş er

törü öñḡdi birle budun tüzmiş er (K. B. 4309)

bu yañḡlıḡ bolur kör er at şuḡbeti

ḡatılmaḡ tilese emi bu otı (K. B. 4312)

bu kün bu özüm keñd uluşḡa kirip

ḡatılḡu ḡarılḡu buḡunḡa yorıp (K. B. 4316)

iḡi yaḡsı aymış biliglig ḡarı

biliglike aytıp işiñḡ kıl yorı (K. B. 4387)

iḡi yaḡsı aymış ḡılınçı silig

bilig birle işke yetürmiş elig (K. B. 4413)

bu yañḡlıḡ bolur bu satıḡcı ḡamuḡ

ḡatılḡıl olarḡa açuḡ tut ḡapuḡ (K. B. 4429)

bu yañḡlıḡ ḡatılḡıl satıḡcı bile

tiril *eḡḡü atın* sevinçin küle (K. B. 4438)

iḡi yaḡsı aymış törü birḡüçi

buḡun birle ḡatlıp sınap bilḡüçi (K. B. 4449)

biligsizni *artuḡ yaḡın* tutmaḡu

yakın tutsa şeksiz kılur kılmağı (K. B. 4450)

bu yañgıg bolur emdi igdişçiler

katılmağ tilese sözüm yolçılar (K. B. 4454)

yime *yaqşı* aymış biliglig süzük

buğunka bağırsaq *ne* köñgli tüzük (K. B. 4464)

eñiñ barqıñgı *keğ arıg* tut silig

sañga kelge devlet ağı kiñg elig (K. B. 4536)

içi yaqşı aymış saqınux kişi

bu söz işke tutğıl ay kılkı saşı (K. B. 4562)

törüsüzlük ol *bu törüçe* yorı

törüsüz kişiler kişike qorı (K. B. 4603)

içi yaqşı aymış törülüg kişi

törü bilse yalñguk bulur tör başı (K. B. 4604)

kamuğ neñke öñgdi törü bar sözi

törü tüz yorıtsa yarur er yüzi (K. B. 4605)

kişi köñgli yuvka sırınçga sanı

içi keğ küdez sına serme anı (K. B. 4610)

bu yañgıg küdezgil tadunğı köni

esen bolğa inçin tiriglik küni (K. B. 4630)

bu yaŋlıg bolur kör aş içgü işi

oqıqlıka barsa ya kelse kişi (K. B. 4676)

bu kün sen maŋa kelmişingde berü

bağa kör tapuğ barça qaldı turu (K. B. 4685)

kiçiglikte yandım qarıdım **bu kün**

bayat tapğı birle tirildim ögün (K. B. 4689)

ne eçgü bolur kör **yigitlik öğün**

ülüg alsa özke kamuğ eğgüdün (K. B. 4695)

içi yaqşı aymış bögü bilgi kiŋg

eşitgil munı sen aya kızgu eŋg (K. B. 4707)

boğuz bir toğunsa **iki kün** barır

egin keçse bir ton **iki yıl** qalır (K. B. 4774)

mini ol tiledi **eŋg aşnu** sevip

anı men tiler boldum emdi ivip (K. B. 4786)

mini ol öğürdi **eŋg aşnu** tilep

anın öz tiler boldı köŋglin ulap (K. B. 4790)

bu kün keldi devlet tilekçe yorır

inanma aŋgar sen yana terk barır (K. B. 4825)

içi yaqşı aymış bŷgŷ bilgi kŷng

ķılıķı yorıķı bile kŷngli teŷg (K. B. 4843)

bu kŷn bu sŷzŷm kŷr saŷga tuş bolur

yarın anda kŷrgil saŷga tuş bolur (K. B. 4869)

ilig imledi birdi oldruğ orun

bu keçti orunķa *siliglik ķurun* (K. B. 4897)

bu kŷn biz ķılurmız ŷzŷmizke kŷç

aŷgar ma taķı kŷç ķılurmız hem ŷç (K. B. 4904)

biziŷg kŷnglŷmiz ŷldi bolģa *bu kŷn*

ħava nefis me ķıldı boyun *keğyoğun* (K. B. 4913)

içi yaqşı aymış biliglig ķişı

ajunuğ sınavu yetilmiş yaşı (K. B. 4916)

kŷđelim *bir ança* sınalım anı

negŷ teg aķır ħal zāmaneŷ kŷni (K. B. 4930)

yime keçti *ķaç kŷn* bu sŷzke adın

saķındı ilig baķtı ŷngdŷn kiğin (K. B. 4933)

oķıdı ilig *bir kŷn* ŷgdŷlmişig

ayur ķılģu boldu saŷga bir işig (K. B. 4934)

kızıl yüz öngi öngdi boldı sarıg

ajun boldı *altun öngi teg arıg* (K. B. 4959)

nelük emgetürsen özüngni küçün

negüke karişing maŋga *bu öçün* (K. B. 4974)

mini sözçi ıdtı *bu işke* saŋga

uvut kılmağıl sen mini ay toŋga (K. B. 4981)

eŋg aşnu saŋga men tuşayın barıp

neteg kılgu andın kılalım yorıp (K. B. 5006)

selam kıldı ilig *eŋg aşnu* körüp

‘aleyk birdi zahid selamka turup (K. B. 5036)

orun kıldı artuk öziŋge yakın

ağırladı *aşru bağırsaqlıkan* (K. B. 5038)

ilig aydı sözde *eŋg aşnu* saŋga

ayıtgu sözüm bar ayu bir maŋga (K. B. 5050)

yanut birdi odğurmuş aydı selam

bilip kılmadım men *eŋg aşnu* ulam (K. B. 5054)

anı koğtung emdi ziyaret üçün

oқıdıŋg munu keldim emdi *bu tün* (K. B. 5068)

içi yakşı aymış köni sözlüg er

köni sözlüg erke bayat birsü ter (K. B. 5078)

bu kün edgü kazğan buğun yüki yüd

yarın edgü kelgey keçip barsa öd (K. B. 5090)

qalı bildiñg erse içim ay böke

bu kün sürgey erdiñg mini miñg söke (K. B. 5105)

olarkā negü kıldı erse asıg

bu kün sen anı kıl yarın bul tatıg (K. B. 5140)

içi yakşı aymış biliglig bügü

biliglig sözi yinçü yakut tigü (K. B. 5142)

baqa kör keçürmiş kününñni **bu kün**

tükel boldı tüş teg sağıñıl ögün (K. B. 5146)

hazine, haşem sü idisi bolup

tirildi **bir ança** tilekin bulup (K. B. 5152)

atañg öldi erse qalı **ne öğün**

sañga aydukı ol oğul kör oğun (K. B. 5156)

atanıñ ananıñ ölümü tükel

oğul kızka pënd ol uqup özke al (K. B. 5158)

yula teg küyer sen **bu kün** ay ilig

yarukluk adınka turur ay silig (K. B. 5166)

bu kün munda itme bu karşı saray

sini qodmağay bu keçer yıl kün ay (K. B. 5179)

özünğ yatğı orı kör **ol belgölüg**

anı itgü edğü bile ay külüg (K. B. 5180)

meninğ tip bilir sen bu qarşığ **bu kün**

haqıkat baqa körse ermez ögün (K. B. 5181)

munıñ şükri qılğı **bu kün** ay ilig

bayat halkanğa bolğıl edğü silig (K. B. 5194)

bu kün edğü bolsun tise sen qamuğ

özünğ edğü bolğıl ay ilde uluğ (K. B. 5200)

ay ilig otaçı sanı sen **bu kün**

buğun barça iglig sañğa munğluğun (K. B. 5241)

içi yaqsı aymış biliglig sözi

uqa bargıl emdi ay köñgli yazı (K. B. 5269)

köñgülçe yorıqlı ay teltük müne

ayıtğay seninğdin bayat **bir küne** (K. B. 5276)

içi yaḳsı aymış buḁunlar begi

buḁunda beḁüki kişide yigi (K. B. 5293)

içi yaḳsı aymış biliglig tüzün

bitimiş bu kılḡu işiḡni sözün (K. B. 5308)

üçünçi *keḁ öḁrüm* kerek bu vezir

buḁunḁa negü tegse mundın tegir (K. B. 5331)

itilgey ilinḡ hem bayuḡay buḁun

saḡa artḡa eḁḡü ḁu' a *ol öḁün* (K. B. 5333)

bu kün bizke tegdi bu tirki yimi

neçe birge erki yigü keḁḡümi (K. B. 5343)

yanut birdi öḁḁülmiş aydı ilig

ḁamuḡ işke öḡḡḁüm yoritsun elig (K. B. 5467)

negüke muḡḡaḁur sen *munḁa ḁatıḡ*

negüke ḁılur sen tiriglik aḁıḡ (K. B. 5477)

er at köp ḁalın tut sevinḁür sene

sevüḡ canrı birgey saḡa *bir küne* (K. B. 5483)

bulun ḁılḡıl oḡlın ḁızın ḁul küḡin

ḁazine, ur anda sen *almış neḡin* (K. B. 5487)

il itlür erejke tegir bu buğun

du‘ a artar ötrü saŋga **ol öğün** (K. B. 5568)

kiminġ edġü atı bile çıksa can

kesilmez aninġ atı **eđġü du‘an** (K. B. 5570)

bu yaŋġıġ kerek beg yorısa yoluġ

ra‘ iyyet uş andaġ kerek ay uluġ (K. B. 5584)

usa edġülük kıl at edġü tile

özünġ **meŋġü atın** tirig bolsunı (K. B. 5608)

içi yaķı sözler köŋġül bulmış er

köŋġül til birikip yakın bolmış er (K. B. 5617)

yorıdı **bir ança** bu ögdülmişe

irildi saķınç kađġu birle bışa (K. B. 5629)

yıraķ eştür erdi kulaķ tutsa ma

bu kūn boldı elgin özüm imleme (K. B. 5642)

özüm yaŋġu boldı bayatķa **bu kūn**

yazuķlar üçün yıġlasa men ünün (K. B. 5644)

eŋġaşnu bu işke kinġeşġü kerek

yaraġsıznı özdin kemişġü kerek (K. B. 5649)

iligke ötündi ayur men **bu kün**

қадашымқа барғум келir örtügün (K. B. 5663)

намаз қилди ятти төшекке кirip

bir ança uğıdı ol ança irip (K. B. 5671)

bir ança uğıdı **bir ança** oğuğ

қopa келди сақnu тоға келди туғ (K. B. 5672)

yarın bolğu işke **bu kün** it itig

maṅga mundağ aydı biliglig tetig (K. B. 5702)

bu kün it usanma bu tapgun işig

bu kün itse itlür yarınkı itig (K. B. 5703)

öküş arzu nı ʿ meṭ yiyü semridi

bu kün arğurayın yetildi öçi (K. B. 5705)

elig til uzattım kişike telim

anıṅ ʿ uṛri qılsu bu kün bu tilim (K. B. 5708)

bu kün teṽbcₒ birle yanayın mene

içimdin bu ʿ uṛrug қolayın mene (K. B. 5711)

bu kün anda turmaq saṅga eğgürek

yana munda turmaq maṅga eğgürek (K. B. 5725)

seniḡdin **bu kün** ilke asḡı öküş

buzulsa asıḡ bolḡa ƣarḡış söküş (K. B. 5726)

tilek bulduḡ arzu ƣamuḡ eḡḡü yol

bu kün eḡḡü birle aḡar sen tusul (K. B. 5798)

iḡ yaḡsı aymış bu tazı tili

kişi aşı bilḡüke açmış yolu (K.B. 5809)

sevindi kör öḡdülmiş aydı ƣadaş

bu yaḡlıḡ kerek ay kişilikke baş (K.B. 5816)

iḡ yaḡsı aydıḡ bu sözler **bu kün**

yazıldı maḡa bu tüḡülmiş tüḡün (K.B. 5817)

töşek ƣoldı yattı bir az inçrünüp

uḡıdı **bir ança** süçig amrulup (K.B. 5826)

ƣadaşım **bu kün** anda yaḡḡuzluḡun

du‘a birle bizni ƣolur muḡḡluḡun (K.B. 5836)

bu kün ol iligke baḡırsaḡlıḡın

du‘a tilde kesmez ne köḡḡli yaḡın (K.B. 5838)

bir ök ḡaçetim bar seniḡdin **bu kün**

yorıḡ ƣıl anı sen sevinçin öḡün (K.B. 5858)

içi yakşı aymış kişide burun

sözüg tıngla kıılma köngülde orun (K.B. 5874)

kaçan yir ilin *ol tünermiş küne*

sınamış kişig ol sinasa yana (K.B. 5886)

bayattın maŋga çin' aña sen *bu kün*

seniŋdin yazıldı kamuğ berk tügün (K.B. 5888)

tapuğ kıldıŋ *artuğ bağırsağıdın*

ötediŋ maŋga sen tuz etmek haqın (K.B. 5889)

yorık buzmağıl sen *bu izçe* yorı

bu erdi seniŋde ozağı kırı (K.B. 5908)

tirig ti kim ölse kör *eğü atın*

neçe yatsa oprap kara yir katın (K.B. 5919)

bir ança yime keçti ödle kün aya

jun körki keldi buğun boldı bay (K.B. 5950)

turup evke kirdi *içi kağıguluğ*

sevinç kitti boldı saqıncı uluğ (K.B. 5968)

aŋgar ağıdım emdi *birer bağnaça*

başıŋga tegi bağna sadım neçe (K.B. 6034)

bu kün yatma emge işingni itin

keçer emgeking sen köçerde unit (K.B. 6083)

içi yaxşı aymış kör ödrüm talu

biliglig ukušluğ meñgesi tolu (K.B. 6101)

özüng köçgü atıng sening köçgün ol

köçütçi ölüm kelgü *aħır kün* ol (K.B. 6112)

içi yaxşı aymış kör ödrüm talu

biliglig ukušluğ hıređi tolu (K.B. 6132)

bu yañlıg yorırlar oğunmış kişi

uğımış tururmız usayuk başı (K.B. 6159)

munukı barır men *bu kün* adrılıp

sening me yolung bu kel eçgü kılıp (K.B. 6163)

isizke katılma kılınç eçgü tut

isiz iki ajun kılur *özke* yut (K.B. 6164)

ayur ay kadaşım barır men muñgun

iki neñke artuk açır men *bu kün* (K.B. 6170)

bu kün adrılur men muñgun öz barır

kavuşgum kaçan erki tengri bilir (K.B. 6176)

içi yaḳsı aymış köni sözlüg er

işig aşru körmiş yiti közlüg er (K.B. 6191)

bayat faḳlı kimke yetilse tükel

bulur iki ajun bolur *eḳü ḥal* (K.B. 6193)

negü yük kötürdüḅ köḅgülke *bu kün*

nişanın körür men alında tügün (K.B. 6228)

keçürmiş tiriglik *bu kün* boldı tuş

neteg keçti erse yanut kelge tuş (K.B. 6256)

içi yaḳsı aymış biliglik tili

bu yaḅḅlıḅ bolur kör saḳınuḅ yolu (K.B. 6270)

yime serdi *ḳaḅ kün* bu ögdülmişe

saḳınc ḳaḅḅu birle yorıdı tuşa (K.B. 6275)

ötündi iligke ayur men *bu kün*

barayın ḳadaşım taparu yoḅun (K.B. 6279)

seniḅdin yaramaz bu yaḅḅlıḅ ḳılık

uḳuşluḅ yorımaz *bu yolḅa* yorık (K.B. 6309)

ilig me kötörsü ḳumaru birin

ḳutaḅḅay *bu kün* ḥem tusulḅay yarın (K.B. 6324)

ilig aydı körgil bu' ibret **bu kün**

biringe tap emdi sakınsa ögün (K.B. 6328)

ol itti işin kör kutuldu **bu kün**

bizing iş ne erki yazılmaz tügen (K.B. 6337)

ilig ötledi kör **minge dgü sözün**

köngül hem qarın urdı ötlep uzun (K.B. 6338)

sakınç kıldı **kaç kün** bu ögdülmişe

keçürdi bu kaçgu yazıldı kaşa (K.B. 6340)

içi yakşı aymış buğun başlar er

bilig birle il kün işin işler er (K.B. 6342)

okıdı ilig **bir kün** ögdülmişig

ayıttı buğun hali il kün işig (K.B. 6347)

saŋga tegdi **kaç kün** bu kaçgu sakınç

tegümeding işke işing ne erinç (K.B. 6350)

bu kün biz ilinmiş tururmız muŋar

küdezsün bayat bu beladin singar (K.B. 6386)

kaşu az yaşadı kayusu uzun

kaşu baş kötürdi **beğükrek sözün** (K.B. 6396)

bu kün kör neçe toğmatuḵ teg bolup

ḵara yir ḵatında yaturlar ölüp (K.B. 6402)

olar barça munḡluḡ **bu kün** eḡḡüke

eligleri yetmez yigü keḡḡüke (K.B. 6406)

bayat birdi bizke **bu kün** bu künüg

yaḡa ḵılsa bolmaz bu bulmış öḡüg (K.B. 6408)

negü ḵılḡu tenḡri bu dünya işi

bu yaḡlıḡ töritmiş ay ilçi başı (K.B. 6416)

iḡi yaḡsı aymış bḡḡü bilgi kinḡ

ajunuḡ sınaḡlı aḡı elgi kinḡ (K.B. 6488)

bu ol din yolu hem bu dünya yolu

bu yolça yorı yolda azma ulı (K.B. 6498)

temam eḡḡıvan teg ḵızıl menḡzim erdi

bu kün zaḑ fēran urḡın enḡde tarıttım (K.B. 6529)

yaruḡ yaz teg erdim **tümen tü çiçeklig**

ḵazanmu tüşüttüm ḵamuḡnı ḵurıttım (K.B. 6531)

uzun tünle yatma idike tapın sen

oḡun yıḡla tınma yazuḡḡa basıttım (K.B. 6558)

kimi sevdim erse *se vüg cança* tuttum

cefa keldi andın kimi met seveyi (K.B. 6578)

bu kün munda minçe kimi iş kılayı

ya kimke büteyi kimi dost tutayı (K.B. 6580)

köngül kimke birgü mungum kimke aygu

munğadtım men emdi *bir azraķ* ayayı (K.B. 6581)

bu kün körse erdi bu öngdi törü kılķ

olar koğmış erse sevinçlig bolayı (K.B. 6593)

keyik tağı kördüm bu türkçe sözüg

anı akru tuttum yaķurdum ara (K.B. 6617)

oķıđlıķa *artuķ ağır* kelmesün

özüm ‘ uzrı koğdum aça hem yora (K.B. 6621)

tükel on sekiz ayda aydım bu söz

öğürdüm adırdım söz evdip tire (K.B. 6624)

imin bolma dünyaka *artuķ*

imin bayatķa sıgıngıl katığ yalvara (K.B. 6631)

sańga yazdı sindin küredi özüm

bu kün sıgnu keldim sańga yalvara (K.B. 6639)

bu kün tegsü mindin dürud ol yarın (A. H. 29)

tenğizdin kırımrek şahım *miñg kata* (A. H. 67)

bezedim kıtabnı *nevadır sözün* (A. H. 77)

yeter başka *bir kün* bu til boşlağı (A. H. 136)

bu kün bar yarın yok bu dünya neñgi (A. H. 197)

kanı *bu kün* olar miñginde biri (A. H. 204)

tiril *edgü fı'lin* köñgüller alıp (A. H. 365)

bu kün bu ajunda kişilik isiz (A. H. 385)

ne yirke yıǵar baz sini *ne tilin* (A. H. 416)

hālāl kendü qayda *bu kün* kanı kim (A. H. 419)

bu kün qaǵu saǵıñ yarın yük vebal (A. H. 426)

bu kün kendü süçüg bu tirmek sañga (A. H. 435)

bitidim *bu tanǵsuq tıraq sözler*in (A. H. 475)

külse kişi yüzinǵe *körklüg yüzin* körüngil (III, 43)

üs es körüp *yüksek kalık* qodı qaǵar (III, 46)

*tumluǵ qadır kışla*qa (II, 54)

qurǵaq yılın budhun kör qanda tüşer qodı il (III, 69)

yuwǵa suwın suwulma (III, 80)

qanǵır közün baqıştı (I, 170)

ķanġır kōzün baķıştılar (I, 183)

ķamuġ tol[u]mun toķuştılar (I, 183)

satulayu sayraşıp **tatlıġ ünün** ķuş öter (III, 194)

yükün barķa özi ķaġdı (I, 210)

ķanġır kōzin baķıştılar (I, 359)

ķamuġ tol[u]mın toķuştılar (I, 359)

tüküz atın yarıştım (I, 367)

önġdün nelek yalwarmadıġ **ķaķ ķata** berdiġ tawar (I,498)

Sıfat tamlamalarının yukarıda sıraladıġımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bu kün me kim **eđġü** atansa **ķişi**

olar boldı aşnu ol eđġü başı (K. B. 253)

baġırsak bütün cın ķalınķı kōni

tili kōnġli tüz bolsa bilse munı (K. B. 424)

yayıġ ķut ķişeni bu nenġler turur

bu yanġlıġ basa ķutnı ķaçmaz ķalır (K. B. 710)

buđunķa talusı kerek alp atım

beçdik işke ötrü bu bolsa titim (K.B. 1961)

yana *alçı* bolsa *kızıl tilkü teg*

titir buğrası teg kör öç sürse keg (K. B. 2312)

alımka birikme oᅇgay eᅇgü bol

kayu öᅇte kılsa açuk bolğa yol (K. B. 4539)

bu kün it usanma bu tapᅇun işig

bu kün itse itlür yarınkı itig (K. B. 5703)

eşit büt bu sözke *kamuᅇ tanᅇ*da ten (A. H. 147)

3.3.1.6. Sıfat Tamlamasının Cümlede Yükleme İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat tamlamasının cümlede yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kiᅇin öᅇgdün ermez ne soldın oᅇgun

ne astın ne üstün ne *otru orun* (K. B. 18)

basa ‘*uᅇman* erdi *u vutluᅇ silig*

kiᅇide öᅇürmiᅇ aᅇ kiᅇᅇ elig (K. B. 55)

‘*ali* erdi munda basakı *talı*

kür ersig yürekliᅇ meᅇᅇesi tolu (K. B. 57)

ᅇara çumᅇuk ötti sıta tumᅇukın

üni *oᅇlaᅇu ᅇız üni teg ᅇaᅇın* (K. B. 77)

bu türlüĝ çiçek yirde munça beĝiz

yazı taĝ kır oprı *yaşıl kök meňgiz* (K. B. 96)

ķayusı toĝardın tutar miňg tanguk

ķayusı batardın *tapuĝcı anuk* (K. B. 99)

bu kökteki yulduz *bir ança bezek* /

bir ança ķulavuz / *bir ança yezek* (K. B. 128)

on iki ükek ol bularda adın

ķayu *iki e vlig* ķayu birke in (K. B. 138)

ķozı *yazķı yulduz* basa uĝ kelir

erentir ķuķık birle sançu yorır (K. B. 139)

üçi *yazķı yulduz* üçi yayķı bil

üçi küzki yulduz üçi ķışķı bil (K. B. 142)

burunduķluĝ ol söz *ti ve burnı teg*

barur ķança yetse titir boynı teg (K. B. 206)

bilip sözledeçi ķişı bar öķüş

anı bildeçi er maňga *keď küsüş* (K. B. 207)

tengizdin ķıķarmasa yinçü ķişı

kerek yinçü bolsun kerek *say taşı* (K. B. 212)

uķuşlı biligli *idi eçgü neŋ*

ķalı bulsa işlet uçup kökke teŋ (K. B. 215)

negü bar ajunda biligde küsüş

biligsiz tise erke *körksüz söküş* (K. B. 260)

iki türlü ol kör bu aşlı kişi

biri beg biri bilge yalŋguk başı (K. B. 265)

uķuşķa turur bu ağırlık itig

uķuşsuz kişi *bir a vūçķa tetig* (K. B. 297)

bu törtte biri ot birisi yağı

üçünçi *ig* ol kör *tiriglik ağı* (K. B. 307)

bilig *baylık* ol *bir çığay bolğusuz*

tegip oğrı tevlig anı alğusuz (K. B. 313)

uķuş ol saŋa *eçgü andlığ adaş*

bilig ol saŋa *keğbağırsak ķadaş* (K. B. 317)

biligligke bilgi *tükel ton aş* ol /

biligsiz ķılınçı *ya vūz ķoldaş* ol (K. B. 321)

takı biri erke *bu arķuk ķılınç*

bu arķuk ķılınçlığķa bolmaz sevinç (K. B. 340)

sözüm sözledim men bitidim bitig

sunup iki ajunnı **tutǵu elig** (K. B. 351)

bu kün toǵdı tigli **törü öl köni**

bu ay toldı tigli ıut ol kör anı (K. B. 355)

anıǵda basası **bu oǵurmış ol**

munı ‘ aqıbet tip özüm yörmiş ol (K. B. 357)

negü kıldım erki elig men saǵa

nelük türdüǵ emdi **bu öcke** maǵa (K. B. 369)

tiler men senıǵdın du‘ am **bu sözün**

tirig tutǵıl ança yaşıım kıl uzun (K. B. 379)

muǵadıp ayur bir kün oldrup özi

beǵlık iş bu beglik işi hem sözi (K. B. 420)

negü tir eşit emdi köǵli oǵuǵ

sözi kör çiçek teg **tümen tü boǵuǵ** (K. B. 452)

bu beglik uluǵluk **iǵi eǵü neǵ**

yorıķı köni erse ay kızǵu eǵ (K. B. 453)

iǵi eǵü beglik taķı eǵürek

törü ol anı tüz yoritǵu kerek (K. B. 454)

ne **kutlug kut ol** erke edgü atı

bu edgü atı bardı menġü kutı (K. B. 456)

içi keğ katıġ bu ġariblık işi

ġariblıkta yanġlur talu er başı (K. B. 478)

meninġ kılķım ol kör emitmez köni

köni egri bolsa **könilik küni** (K.B. 808)

yorıġlı bu yalnġuk **içi ök öküş** /

köni çın bütün er manġa keğ küsüş (K.B. 868)

ilig aydı edgü **iki türlüġ ol**

munınġda biri çın tutar edgü yol (K.B. 872)

iki türlüġ ol kör bu isiz yime

ikigüni bir tip isizke sama (K.B. 875)

taķı **bir sebeb** kör bu edgü isiz

yakınlık yolındın tüzer tüzse iz (K.B. 886)

kişide uçuzı kişi yanġşakı

kişide ağırı **kişi ol aķı** (K. B. 1028)

tözü kın tokırķa ölüm **bir kapuġ**

kirür bu kapuġķa yorıġlı ķamuġ (K. B. 1134)

ölüm *bir teñgiz ol* uçı yok tüpi

baķa körse yetrü *tüpi yoķ batıġ* (K. B. 1140)

ne ya vıaķ neñg ol bu ölüm tarmakı

ne yavıaķ erür bu kişig urmaķı (K.B. 1179)

oġulluġ ata bolsa bilge tetig

ķısa tutġu tutķı emi *bu itig* (K.B. 1221)

törüttüñg mini sen kötürdüñg ķutun

yazuķduġ ķulunġ men *tapuġsuz otun* (K.B. 1258)

nerek neñg kişike kerek *eđġü yañg*

kerek bolsa bulġay ķamuġ eđġü neñg (K.B. 1307)

uvutsuz kişidin yıraķ tur teze

meningdin *miñg alķaş* uvutlug öze (K.B. 1309)

bayat atı birle sözüg başıadı

törütgen igiğgen keķürgen içi (K.B. 1343)

sevüg savķıķa *miñg* meningdin *selam*

tegürsün bayatım kesüksüz ulam (K.B. 1348)

baġırsaķ kişi ol kişide çımı

baġırsaķ sözi tut beğütgey sini (K.B. 1359)

ata arķasındın toĝulsa oĝul

ana ķarnı **m^{en}zıl** kaç aylık **amul** (K.B. 1387)

küni bir maᅅım ol tüni **bir maᅅım**

iletür ölümke ķuritur eᅅim (K.B. 1389)

ajun bir tüşün ol gürüᅅ **bir tüşün**

bu tüşün ķopursa tüşün **ol ajun** (K.B. 1390)

irig sözlemegil ķışike tilin

irig til **ot** ol kör **küyer teg yalın** (K.B. 1415)

nerek kenç urur sen bu altun kümüş

saᅅga teggüsi ol **iki böz ülüş** (K.B. 1420)

negü tir eşitgil saķınuk ķişı

saķınuk ķişı ol ajunda başı (K.B. 1442)

biligli bayat ol bilir bu işig

uķuĝlı uĝan ol uķar bu işig (K.B. 1531)

iᅅi ķasĝa özlüg bu yalᅅguk özi

saķınçı uzun hem beᅅük til sözi (K.B. 1533)

ne **teᅅsiz ölüm** sen ay yavlaķ ölüm

tusulmaz saᅅga itse tük miᅅᅅ tolum (K.B. 1537)

kapuğ körki erdi manğa *edgü iş*

buðun asğı erdi anğar tegse iş (K.B. 1575)

bu edgü qarımaz yime opramaz

yaşı *keç uzun* ol atı artamaz (K.B. 1640)

uvut ol tıdıǵlı kamuğ tenğsizig

uvutsuzluk erke *içi tenğsiz ig* (K.B. 1662)

kişike tusulmaz tükel yas kılur

bu üç neñg turur kör ay ilçi unur (K.B. 1667)

kiminğ bolsa qoldaş adaşı telim

anınğ arqası bek kaya ol yalım (K.B. 1698)

ağır neñg kişike bu altun kümüş

özin tutğuçı er kümüşte küsüş (K.B. 1725)

bu barça biligsiz kişi kılkı ol

biligsiz kişiler *tükel yulka* ol (K.B. 1739)

menğilig buðun kim bu yañlıǵ bege

menğelig beg ol qolsa buðnı yigi (K.B. 1789)

karañgku e v ol bu kişi tün sanı

uquş bir yula teg yarutur anı (K.B. 1840)

örüg hem silig ol ne kılkı amul

ķamuğ teprenürke **bağrsak köngül** (K.B. 1852)

isig yüzlüg ol kör ķamuğķa sevüg

ķışilerke andın asığlar ülüg (K.B. 1854)

yiti közlüg ol kör baķışı yırak

ķayu işke tegse bekitür adaķ (K.B. 1855)

ķılınķı ķarı **oğlan özlüg** uķuş

uķuş ķayda bolsa aņgar bar yapuş (K.B. 1870)

bu emgek **yük** ol **bir ağır** yüdgüke

anı yüdse ötrü tegir eğgüke (K.B. 1874)

bu iş ķılguçı er kılur öz işi

mün erdem biligli **körügli ķişi** (K.B. 1938)

ikigün ajunuğ buluğlı ķişi

içi ķutluğ ol bu tükel ķut başı (K.B. 1973)

bu suķluk **ig** ol **bir otı yoķ emi**

anı emleyümez bu dünya ķamı (K.B. 2002)

ne eçgü neņg ol bu uvut erke körk

ķamuğ eçgü işke uvut boldı örk (K.B. 2009)

kişi yalğanında tileme vefa

bu *bir söz sinanmış öküş yılķa* ol (K.B. 2042)

bu törtünç yavuz begke *arķuk kılınç*

bişinçi yarağısız bu yalğan erinç (K.B. 2062)

bularda enġ inġa *bu arķuk kılınç*

bu arķuk kılınçlıġ ne muġluġ erinç (K.B. 2064)

ķara kılķı begke *kereksiz yaġuk*

yaġuk bolsa begke uçuzluk anuk (K.B. 2079)

kişi ödrümi bu buğunda talu

talü ödrüm ol bu *irüksüz tolu* (K.B. 2075)

bu sözke tanuķı munu *bu söz* ol

sözinge baķa ķorse ma‘ ni tüz ol (K.B. 2112)

bu sözke yanutı *bu beyt* ol tanuķ

tanuķ ķayda bolsa bu ħuccet anuk (K.B. 2129)

beğik iş buğun başlamakı *aġır*

baş aġrıġ bile tutķı emgek tegir (K.B. 2147)

bütünsüz bolur tegme yirde köġül

köġül bütmeşe erke *artuk muġ* ol (K.B. 2151)

kalıç baş özele meşel beglik *ol*

küninġe aṅgar minġ ḥaṭarlıġ işi (K.B. 2155)

uluġ iş bu işke er ödrüm kerek

bütünlük bile kılķı ködrüm kerek (K. B. 2187)

sakınuķ kişi ol kişi ödrümi

munġadımışķa barça bu ol ot emi (K. B. 2191)

uṽutsuz yüzi körse ***etsiz süṅgük*** /

uṽutsuz özi körse ***bütmez irük*** (K. B. 2206)

kişide talusı ***u ṽutluġ kişi***

uṽutluġ kişi ol kişide başı (K. B. 2201)

saķış saķlıķın boldı atı saķış

körü barsa saķış ***iḏi ök saķ iş*** (K. B. 2221)

bu sözke tanuķı ***bu beyt*** ol oķı

bu beytig oķı sen köṅgülke tokı (K. B. 2253)

iḏi ök uluġ iş bu sü başlamak

çerig tüzmeķi hem yaġını simaķ (K. B. 2272)

yaġıķı ***yaraġcı kişi*** ol tuçı

yaġı sançġuçı hem yetürġen uçı (K. B. 2316)

sınamış yağıcı kişi tēnglemiŝ

on iki mīng er sū **öküş sū** timiş (K. B. 2334)

oğuğ beg sözi kör **büke yolçılığ**/

kör arslan münügli **ķılıç ķamçılığ** (K. B. 2354)

körüşmez yağınıng küsi **keďyırak**

körüşse basınur körügli ķarak (K. B. 2368)

yana aydı ögdülmiş ilig ķutı

iki iş **bedük iş** uluğluk atı (K. B. 2417)

vezir bir ikinci **sū başlar ‘alēm**

birisi ķılıç tuttı biri ķalem (K. B. 2418)

ķılınçı oᅇgay bolsa tēngler söz ök

sözüg tēngler erniᅇ işi **keďsüzük** (K. B. 2440)

biligsiz kiŝi ol **ķuruğ sır** beďiz

biliglig kiŝi ornı kökte eďiz (K. B. 2452)

uķuş bolsa asğı **iďi ök öküŝ**

ķamuğ eďgülük ülgı ol bu uķuş (K. B. 2454)

uķuşsuz kişi ol **yimişsiz yığaç**

yimişsiz yığaçığ negü ķılsun aç (K. B. 2455)

saķınuk kişi yir kişi ķadğusı

saķınuk kişi ol kişi eğğüsü (K. B. 2463)

içi eğğü neñg bu kişi ķörki yüz

bu yüz ķörkinge suv iķer iki ķöz (K. B. 2467)

ķönğüllüg kerek hem keğ öglüg kerek

amul bolsa ķılķı **taķı eğğürek** (K. B. 2469)

uzun kiķ yaşasunı ilig özi

uluğ ģacıb ol begke ķörgü ķözi (K. B. 2489)

törü hem toķu öñgdi **yinķke tapuğ**

uluğ ģacıb itse aķar yol ķapuğ (K. B. 2490)

törü hem toķu öñgdi **yinķke tapuğ**

uluğ ģacıb itse aķar yol ķapuğ (K. B. 2490)

ağın üç iş ol ķör tapuğķı işi

ķüdezmese andın özi yir başı (K. B. 2510)

bu barķa begiñge bağırsaklık ol

sevinķin tilep **bu tapuğsaķlık** ol (K. B. 2568)

ķayu beg suķ erse ķığay ol ķığay

ķayu ķul ķözi toķ **beg** ol **ķönğli bay** (K. B. 2620)

çögenke keğ erse atar erse ok

yime *kuşçı a vçı ajunda ozuk* (K. B. 2635)

kızıl til kara başka *ya vıak yağı*

bu yavıak yağıg bekle inçin salın (K. B. 2692)

belağat bile hağ tengeşe kalı

içi eğü til bu bitig söz tili (K. B. 2695)

negü tir eşitgil ıla sır tenđi

içi eğü yağı bu bitig söz yağı (K. B. 2696)

bu begler işinđe tusulur kişi

bu üç türlüg ol kör ay ilçi başı (K. B. 2703)

birisi *biliglig ukuşluğ büğü*

takı bir bitigçi turur sözlegü (K. B. 2704)

üçünçi *kür ersig er* ol *toğıyürek*

yağıka börike bu ersig kerek (K. B. 2705)

aya beg bu iki *uluğerdem* ol

büğü ilçi begler munı tutđu yol (K. B. 2717)

içi eğü erdem bilig bilse er

takı artuğerdem kılıç ursa er (K. B. 2719)

birisi *bitigçi haṭ belgölüg*

birisi *yala vaç tili ülgölüg* (K. B. 2733)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

se vüg neṅ bu altun kümüş can otı (K. B. 2743)

se vüg neṅ bu can canda yigrek sevüg

kümüş altun ol *canda keḏrek se vüg* (K. B. 2746)

körü barsa *yinçke saḷş* hendese.

munı birle yir kök bolur ol sasa (K. B. 2784)

iḏ me *baṭḡ* hendese. saḷış

anın tezgınür kör ḥakimler başı (K. B. 2786)

biliglig uḷuşluḡ kerek kılķı tüz

uḷuşluḡ kişiler işi *barça uz* (K. B. 2788)

tükel sır beḏiz ol köṅölsüz kişi

köṅölsüz kişi bilge atın yodar (K. B. 2798)

aķılık *iḏ keḏ* anı ḳoḏmaḡu

kişi nengi birle aķı bolmaḡu (K. B. 2800)

kişide talusı *köni çın kişi*

öḏürgü anḡar birgü aş suv işi (K. B. 2829)

közi suḳ kişiniḡ ḳılınçı yig ol

ḳılınç yigliki erke *teḡsiz ig* ol (K. B. 2848)

muḡar meḡzetü sözledi söz silig

siligler sözi körse *barça bilig* (K. B. 2908)

iḡişiçi ya aşçı yig erse ḳalı

anıḡ yası *can* kör *tiriglik ulı* (K. B. 2931)

bu begler sevinçi *yarınḳı asıḡ*

du‘ a tap maḡa eḡü atın yanıḡ (K. B. 3020)

ḳamuḡ eḡgülükte taḳı artuḳı

bu öḡdülmış ol emdi köḡlüm toḳı (K. B. 3057)

taşırtın negü tuşsa yaḡluḳ yazuḳ

munu men *yüḡürdeçi ḳul* men anuḳ (K. B. 3115)

turup taḡka kirmiş özüḡ yaḡḡuzun

tapuḡ ḳılḡuḳa bu tapuḡ *keḡuzun* (K. B. 3204)

ḳişike tusulur ḳişi eḡüsi

bu eḡü ḳişi ol buḡun toḡḡusı (K. B. 3248)

özüḡke muyan ol maḡa *eḡü at*

ikigü ajun birge erklig bayat (K. B. 3262)

ne körlüg sevinç ol kişi adrılıp

selamet kavuşsa tileyü kelip (K. B. 3295)

hava nefis bile kör *yağı* ol *uluğ*

bu iki azıtur tapuğcı kulug (K. B. 3344)

kisi alğu toğsa oğul kız öküş

oğulsuz tise erke *körksüz söküş* (K. B. 3371)

oğul kız yağı ol yağı ne kerek

yağısız tiriglik *tağı edğürek* (K. B. 3380)

ne edğü bilig birdi bilgi koyuğ

oğul kız atı erke *kitmez oyug* (K. B. 3382)

adaş koldaş erdeş tutungu tiding

bu edğü *içi ters* yüki yüdmeking (K. B. 3392)

törülüg köni beg *kut* ol *belgölüg*

kutı birle tegrür tözüke ülüg (K. B. 3461)

konuğ sen bu dünya saŋga *bir tüşün*

tüşünde saŋınç tutma artuğ uzun (K. B. 3561)

usayuğ bu yalnguğ *içi suğ* közi

kalı torğa kirmez bu yalnguğ özi (K. B. 3565)

tişi birle řuĥbet *içi keğ tatığ*

soğuk suvķa yunmak yanutı ķatıđ (K. B. 3584)

bu dűnya yađı ol et ۆz *bir yađı*

bu iki yađınınđ yağığlığ ağı (K. B. 3589)

kiđig ođlan ۆzlűđ et ۆz menđzegi

boguz tođsa yűgrűr tiler ۆz tenđi (K. B. 3603)

tiriglik tűkeli *tűkel űç kűn* ol

anınđda narusı *neçe tűř tűn* ol (K. B. 3605)

et ۆz *bir yağı* ol içi sarp yağı

ķamuđ yirde yağmış tuzakı ağı (K. B. 3637)

toğardın batarka *bir ۆrlem yir* ol

vefa birle bilse yakınlık ĥaķın (K. B. 3706)

uluđluk anđar ol beđűklűk anđar

uğan erklig ol bir ķamuđdın sınđar (K. B. 3721)

ۆkűř minđ řelamım seVűđ savķıķa

ol eđgű ķulavuz kűni yolķıķa (K. B. 3730)

olarda biri *bu tapuğ* bilmez ۆz

barıp tapnumasa yarumađa yűz (K. B. 3738)

ikinci *cefaçı bu* dünyag bilip

cefa kıldım aşnu cefa kılğa tip (K. B. 3740)

barı tap kereksiz adın artukum

bu dünya tüpi *keďüyük* ol suķum (K. B. 3795)

bu neᅅ birle yalnᅅuk tilese tilek

yaşıl kökke yoklar neᅅ ol *keďyölek* (K. B. 3981)

bayatıᅅ tapuᅅ birle bulmaz kılı

iďi yinće yol bu tapuᅅçı yolu (K. B. 3986)

bilümese emdi bu ıa'at cını

ķayu ıa'at erki uķumaz munı (K. B. 3990)

iki türlüᅅ ol bu tapuᅅçı kişı

tapuᅅ kılsa itlür küniᅅge işi (K. B. 4031)

ķayusı manć beg ķayu çağrı beg

ķayusı tigin beg ķayu *ćavlı beg* (K. B. 4068)

bu üç neᅅke bolma yakın ķoşnısı

ķüyer ot /aķar su v bu begler küsi (K. B. 4097)

kirü tur tiseler *aᅅrlıķ öküş*

çıķa tur tise kör yüzüᅅke söküş (K. B. 4104)

tükel **üç kutu** ol kapuğda kişi

bularnıñ bile ol tiriglik işi (K. B. 4174)

işinğ hem tuşuñg **bu katılgu kişi**

yanutka yanut kıl işinğ tuşı (K. B. 4182)

kuğuka katılmaz körü tur yuğak

kara kuş örünğ kuş bile **keğyırak** (K. B. 4199)

iki türlüg ol bu yaqınlık işi

bu iki üçün dost tutar ol kişi (K. B. 4201)

kişig kul kılığlı **bu iki kılınç**

ağın bulmadım men bulunsa tile (K. B. 4223)

iki türlüg ol kör yime ol yağı

yağı bolsa erke yağıldı ağı (K. B. 4224)

talı er tilese yaqın tutguğa

iki türlüg ol bu tilek bulguğa (K. B. 4234)

isizke çañkımış kişidin yıra

bu yañlıg kişiler kılınçı kara (K. B. 4238)

tepizlik **ig** ol **bir** otatgu uzun

yimişi anı yir sızar bu özün (K. B. 4253)

birisi ozunçı yongag kılguçı

biri *iki yüzlüg kişi* umduçı (K. B. 4272)

taķı bir kutu *bilge ʕalimler* ol

olar ʕilmi halkķa yaruttaçı yol (K. B. 4341)

bularnı yime edgü tutgıl yakın

kereklig kişi bu küdezgil haxın (K. B. 4360)

munıngda basa emdi yulduzçı ol

baķa körse yetrü *içi yinçke* yol (K. B. 4376)

oķı zarb-u kısmet tükel bil küsür

tükelke *tükel imtiħan* ol yetür (K. B. 4379)

ayıt söz olarka yime bütme terk

biligli bayat ol munı tutgu berk (K. B. 4390)

fesad birle devlet turumaz kaçar

ķalı tursa taᅅg yok *tünerçe konuķ* (K. B. 4415)

dıʕacı tururlar saᅅga ay ķadaş

içi edgü neᅅg bu dıʕa ay adaş (K. B. 4470)

cefa birle önmiş igiğmiş yıgaç

yimişi aĝu ol aᅅgar bolma aç (K. B. 4522)

öküş türlüğ ol bu okıgu kişi

telim türlüğ ol bu konukluk aşı (K. B. 4574)

kişi kırk yaşap öz tadu bilmeşe

tükel yulka ol bu neçe sözlese (K. B. 4637)

negü asğı ahır ölür erse öz

saṅga teggüsi yok meger **iki böz** (K. B. 4700)

özümdin kötürdüm bu arzu tilek

koḍu bir bayatım maṅga **tap yölek** (K. B. 4728)

baḳa barsa **ters iş** bu begler işi

tapınsa telim terk yaranmaz kişi (K. B. 4753)

saḳam ol körü barsa **körnü urur**

tutayın tidükte yiter yok bolur (K. B. 4759)

ıdım yadı **iş tap / seviṅgü sevinç**

anıṅ yarlığı tap **aṽnḡu aṽnç** (K. B. 4762)

tatıḡ sürme tatıḡ kını **keḍ katıḡ**

tatıḡka yanut ornı **teṅsiz batıḡ** (K. B. 4771)

meger **bir bayat** ol tükel muṅsuzun

muṅgug bildeçi ol bağırsak tüzün (K. B. 4777)

aˆvıngum sıgıngum yölekim tokum

ol ol **bir içi** toğgu açım tokum (K. B. 4794)

kalı ‘ukbi kılsa yorıkı **bu ħal**

kalı dünya kılsa bilir sen tükel (K. B. 4862)

köni sözlediñg söz bütünlük bu ol

munıñgda narukı neçe **egri yol** (K. B. 4876)

oğunmış turur ol kıdařıñg tükel

anı biz okımak **içi keğ mıħal** (K. B. 4908)

ereji az ol körse **emgek öküş**

baş ağrığ telim bar ma kıarış söküş (K. B. 4915)

bilir sen selam fağlı **artuk uluğ**

kim ařnu ařunsa ačar bu yoluđ (K. B. 5052)

ilig aydı begke **içi keğ ya vuz**

tilin sözlemiştin yana yansa öz (K. B. 5072)

yanut birdi ili gayur ay süzük

içıñg me tařıñg birle **barça tüzük** (K. B. 5114)

yana men idimdin umıñ kesmedim

yazuk yarlıkadı ol **ol bir içim** (K. B. 5122)

bu kıvçak kovı dünya **kiçki ajun**

neçe beg karıttı qarımaz özün (K. B. 5133)

ay ilig bu qarşı bu ordu orun

saᅇga tegmişı **bir tüşün** ol körün (K. B. 5176)

bu alçı ajun kılkı irsel yayıᅇ

usal bolma saᅇlan yolu **keᅇtayıᅇ** (K. B. 5231)

ᅇaramka katılma küᅇez öz katıᅇ

ᅇaram yigli ornı **tamu ol batıᅇ** (K. B. 5261)

bu yaᅇᅇlıᅇ kişı ol kişı yalıᅇı

kişı yalıᅇın sen yaᅇı bil yaᅇı (K. B. 5304)

üçünçi keᅇ öᅇrüm kerek **bu vᅇzir**

buᅇunka negü tegse mundın tegir (K. B. 5331)

iᅇi kişki dünya **turur** bu **karı**

telim beg keᅇürdi bu kılkı turı (K. B. 5405)

bu dünya tünek **ol karaᅇᅇku kuᅇuᅇ**

beᅇa miᅇnet ol barᅇa munda yoᅇuᅇ (K. B. 5423)

ay ilig tapuᅇcı bu **kaᅇ türlüᅇ ol**

seᅇe aᅇra tutᅇıl yaᅇᅇılmasu yol (K. B. 5515)

ağın ma bu il buğnı **kaç türlüg ol**

munı açra tutđu açuk bolsa yol (K. B. 5550)

bu ma **üç kutu ol** munı açra tut

küçeme küçese bolur ilke yut (K. B. 5560)

bularda basası kör **ortu kişi**

bu ortu kılumaz bu baylar işi (K. B. 5562)

bütölmiş kişike ayıtđu sözüg

bütölmiş kişi aysa **tutđu sözüg** (K. B. 5621)

kürek men **iğmdin küremiş otun**

ķamuğ öz yazukķa kömölđi bütün (K. B. 5710)

sańga eđgü kıldı ilig **mińg yanut**

ol eçgü yanutı sen eçgü anut (K. B. 5790)

yanutluğ kişi ol kişi eğgüsi

buğunda talusı kişi belgüsi (K. B. 5791)

bilir sen kimi tutsa begler yakın

kiři barķa songdar anıńg bar yokın (K.B. 5859)

bayattın mańga **ķın ʻaķu sen** bu kūn

senińgdin yazıldı ķamuğ berk tügün (K.B. 5888)

biri *alp atum kırç yürekliğ eren*

kılıç birle ilke tusulur tümen (K.B. 5911)

ikinci *bügü bilge ilçi kişi*

kinğeske tusulur iter il işi (K.B. 5912)

telim türlüğ ol emdi tüşke yörüg

anı bilgü barça ay kılkı örüg (K.B. 5994)

taķı *bir tüş* ol kör bu yıl faşlınga

tadusı küçenip barır aşlınga (K.B. 6006)

bir ök yañlığ ermez bu tüşke yörüg

munı keğ sakıngu ay kılkı örüg (K.B. 6023)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu tüş

iç eçgü tüş ol kör asğı öküş (K.B. 6037)

neçe ağsa tüşte ağar kut kıvı

ağırlık bulur *keğ* bulur *yüz su vı* (K.B. 6040)

şatu tüşte^c izz ol ağarı tenği

birer bağna sayu *ağırlık öñgi* (K.B. 6043)

asığlığ kişi ol kişi ödrümi

bağırsak kişi ol buğun ködrümi (K.B. 6102)

tilek arzu sürmek **içi keğtatığ**

tatığ aytığı bar yarınlık katığ (K.B. 6120)

iligke tegürgil meniŋdin selam

bu **ağır selam** ol ay bilgi tamam (K.B. 6185)

ķamuđda katığrak fıraq **bu ölüm**

ölümke itig yok ya tutmaz tolum (K.B. 6205)

ķamuđnuŋ fıraqı yakın ya yırak

ölümnüŋ fıraqı **yırak bu fıraq** (K.B. 6206)

köŋgöl bertti ilig yuvuldı yaşı

ayur ay dırığa ol **eçgü kişi** (K.B. 6238)

ķuşuŋ avlamasa **bir ördek** yas ol

ıtıŋ ķođsa avın yası **bir as** ol (K.B. 6368)

elig til nişanı munu **bu bitig**

saŋga ķođtum emdi bitip ay tetig (K.B. 6506)

maŋga okmu tuştı **bu yaŋđlıđ kişiler**

arzu menmü **tetrü kişi** men yanayı (K.B. 6591)

bilig **bir teŋsiz** ol uçı yok tüpi

neçe suv kötürgey semürgük sora (K.B. 6609)

köni sözledim söz irig hem açığ

köni sözni yüdgen **u^{kuş}luğ** ere (K.B. 6620)

köni sözde taştın sözüg söz time

köni egri farkı **örü^{ng}li kara** (K.B. 6622)

bu kudret idisi **uluğ bir bayat** (A. H. 19)

reşuller **örü^{ng}yüz** bu ol yüzke köz (A. H. 25)

ya olar **kazıl enğ** bu enğke menğe (A. H. 26)

‘**ali** törtilençi **ol ersig tonğa** (A. H. 34)

bahalıg dinar ol biliglig kişi (A. H. 85)

bu cahıl biligsiz **bahasız bişi** (A. H. 86)

üküş yangşağan til **unulmaz yağı** (A. H. 134)

bu bir söz **ozağa urulmuş meşel** (A. H. 164)

bu aıun **rıbağ ol tüşüp köçgülüg** (A. H. 177)

al artuğ tileme **vəbal yü^{dg}ülük** (A. H. 190)

eliglerde kutluğ **birigli elig** (A. H.251)

bağlıllık **otalap onğulmaz ig ol** (A. H. 253)

tekebbür kamuğ tilde **yirlür kalık** (A. H. 269)

emel timişim dost **uzun sanmağ ol** (A. H. 295)

harislık ma erke **yavuz haslet ol** (A. H. 301)

h rislik tek erke ** uru  zahmet ol** (A. H. 304)

ya bustan teg ol hilm kerem **al g l ol** (A. H. 342)

senin  malın  **ol mal a ındurdu un ** (A. H. 433)

bu ajun me e-si ** atı lı  me e** (A. H. 437)

bulunmaz  amu   ızda ol  ızrak ol (A. H. 444)

Sıfat tamlamalarının yukarıda sıraladığımız  rneklerin dı ında bir de birle ik c mlelerde i  c mlelerin y klem ismi olarak kullanıldı ı bir  rnek bulunmaktadır. Bu  rnek a a ıda belirtilmi tir:

ilig aydı k rgil **k ni er**  zi

tili k n li birle biriker s zi (K.B. 862)

3.3.1.7. Sıfat Tamlamasının C mlede C mle Dı ı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı T rk esinde sıfat tamlamasının c mlenin y klem ismi fonksiyonunda kullanıldı ı bir  rnek a a ıda belirtilmi tir:

yalwın tutar k zkiye

mun um menin  bilinge (III, 359)

3.3.1.8. Sıfat Tamlamasının Deyimle mesi

Karahanlı T rk esinde sıfat tamlaması yapısında olup da bir isim halini alarak deyimle mesi hususunda bir  rne e tesad f edilmi tir. Bu a a ıda belirtilmi tir:

 alı **k k ayu luk** tegir erse k r

özin keğ küdeşgü kutı badı kur (K. B. 4142)

3.3.2. UNSURLARI KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN SIFAT TAMLAMALARI

3.3.2.1. Sıfat Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları

yüzi körki körklüg kerek *beg* yülüg

boğı ortu bolsa ne çavluğ külüg (K.B. 2083)

bu begler e vi atı karşı turur

bu karşı içindeki karşı turur (K. B. 4246)

kişi aslı bilmek tilese özünğ

kılınçında körgil açılğay sözünğ (K. B. 4285)

se vüg bolmasa tap *içim se vmişi*

yağım yek turur öz yağılamışı (K. B. 4763)

kişi bar *kalın boğ boğuz ağru ka*

köni çın bağırsak yok ol ay akı (K. B. 5095)

kebit keğ bezedim *kişi körgüsi*

asığ yok kebitte satığ belgüsi (K. B. 5108)

3.3.2.2. Sıfat Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları

meningdin bularkā *öküş miñg sđam*

tegürgil idim sen kesüksüz ulam (K. B. 61)

tümen tü çiçekler yazıldı küle

yıpar toldı kafur ajun yıd bile (K. B. 70)

bu türlüğ çiçek yirde munça beğiz

yazı tağ kır oprı yaşıł kök menğiz (K. B. 96)

bu kökteki yulduz *bir ança bezek* /

bir ança kulavuz / *bir ança yezek* (K. B. 128)

ukušlı biligli *idi edğü neñg*

kalı bulsa işlet uçup kökke teng (K. B. 215)

iki türlüğ at ol bu tilde yorır

bir edğü bir isiz ajunda kalır (K. B. 238)

içi artuğ erdem kerek ög bilig

ajun tutğuka ötrü sunsa elig (K. B. 281)

ukuşka turur bu ağırlık itig

ukuşsuz kişi *bir a vıçça tetig* (K. B. 297)

tümen miñg tü erdem öküş ögdiler

ukuş birle kılmış üçün ögdiler (K. B. 304)

tümen miñg tü erdem öküş ögdiler

uķuş birle kılınış üçün ögdiler (K. B. 304)

uķuş ol sañga **eçgü andlıg adaş**

bilig ol sañga **keğ bağırsaķ kadaş** (K. B. 317)

tilekke tegir ol **bu yañlıg kişi**

ikigü ajunda itiglig işi (K. B. 331)

yaşı kısga isiz ökünçün qarır

uzun yaşlıg eçgü ökünçsüz yorır (K. B. 348)

oğugluk bu saķlıķnı ögdi eren

usallık bile öldi **er miñg tümen** (K. B. 442)

negü tir eşit emdi köñgli ođug

sözi kör çiçek teg **tümen tü boğug** (K. B. 452)

bu beglik ulugluk **içi eçgü neñg**

yorıķı köni erse ay kızgu eñg (K. B. 453)

bu barça iđim fażlı erdi ķamuğ

ağırladı **minteg tapuğsuz ķuluğ** (K. B. 389)

oğugluk bu saķlıķnı ögdi eren

usallık bile öldi **er miñg tümen** (K. B. 442)

negü tir eşit emdi köngli oduğ

sözi kör çiçek teg **tümen tü boçuğ** (K. B. 452)

bu beglik uluğluk **içi eçgü neñg**

yorıķı köni erse ay kızgu eñg (K. B. 453)

içi keğ katıg bu ğarıblık işi

ğarıblıkta yañglur talu er başı (K. B. 478)

kişike kerek tegme yirde biliş

biliş birle itlür **kamuğ türlüg iş** (K. B. 497)

kamuğ türlüg işke sınağ ilig

tilek teg tükel buldı tapnur erig (K. B. 619)

ayıttı ilig **tegme türlüg bilig**

yanut birdi ay toldı açtı tilig (K. B. 623)

üçünçi bu tün toĝsa yirke isig

çiçek yazlur anda **tümen miñg tüsig** (K.B. 829)

törüttü **tümen miñg ğalayıklarıg**

tili birle teñgrig ögerler arıg (K. B. 1022)

yorıdı bir ança **bu yañlıg kutun**

tüzüldi ili buğnı barça bütün (K. B. 1042)

ne eḡgü neḡ erdi bu devlet kelip

yana barmaz erse tilekçe yelip (K. B. 1077)

ne yaḡsı neḡ erdi bu beglik işi

ölüm tutmaz erse yorisa kişi (K. B. 1078)

ne körklüg kün erdi yigitlik küni

karılık yok erse yorisa köni (K. B. 1079)

negü tir eşitgil *yiti közlüg er*

kişike bağırsak köni sözlüg er (K. B. 1133)

atam erding artuḡ bağırsak aḡı

seningde bağırsak törütgen taḡı (K.B. 1243)

negü tir eşitgil sakınuk kişi

sakınuk kişi ol kişiler başı (K.B. 1266)

negü tir eşit bu *köni kılklığ er*

bu iki ajunuḡ köni kılklığ yir (K.B. 1290)

iki yüzlüg erke sözüḡ söyleme

yaḡılḡay sözüḡ sır açılḡay yime (K.B. 1298)

törütütti *tümen miḡ bu sansız tirig*

tirilḡu birür ḡoḡmaz açın birig (K.B. 1344)

negü tir eşitgil **köni sözlüg er**

kiçigde odunmış **yiti közlüg er** (K.B. 1369)

içi yaqsı sözler bilig yaŋgzatu

bu öğ kün tirigliklerig menġzetü (K.B. 1385)

nerek kenç urur sen bu altun kümüş

saŋga teggüsi ol **iki böz ülüş** (K.B. 1420)

içi kısığa özlüg bu yalŋguķ özi

saķınçı uzun hem beğük til sözi (K.B. 1533)

ne eçgü iş erdi ölüm bolmasa

ne körklüg iş erdi kişi ölmese (K.B. 1543)

ataŋġnı anaŋġnı sevindür tapın

yanut birge tapġunġ **tümen miŋġ asıġ** (K.B. 1569)

ilig **tegme türlüg** ayıttı **bilig**

ötündi bu ögdülmiş açtı tilig (K.B. 1590)

ataŋġ **tapġı** bar erdi **artuķ telim**

öteyümedim bardı qaldı birim (K.B. 1592)

kiterdi özindin yaraġsız muħal

tusuldı **ķamuġ türlüg iş**ke tükel (K.B. 1653)

uʋut ol tıdıǵlı ƙamuǵ teǵsizig

uʋutsuzluk erke *iǵ teǵsiz ig* (K.B. 1662)

ol üç neǵ kiming bolsa keldi ƙutı

bu üç neǵ kiming bolsa yitti atı (K.B. 1676)

könilik bütünlik bile ƙıl bu iş

ƙişilik bile ƙıl *ƙamuǵ türlüg iş* (K.B. 1750)

öküş eǵü yarlıǵ tümen eǵü söz

ilig yarlıƙadı yakın boldı öz (K.B. 1767)

ƙapuǵdaƙı er at ƙıçig ya uluǵ

taǵuƙ tuttı barça ƙılıp can yuluǵ (K.B. 1768)

ne eǵü yaraşur uƙuşluǵƙa ƙut

ya *eǵü ƙalınçlıǵ biliglig*ke büt (K.B. 1778)

tirildi *bu yaǵlıǵ se vınçin* kün ay

tözü il ƙarası tükel boldı bay (K.B. 1787)

ƙayu baǵƙa tegse suʋ eksümedin

çiçek yazlur anda *tümen tü yıǵın* (K.B. 1808)

uƙuşnuǵ *eǵ aşnu ƙılıƙı* onǵay

könilik bile ol yorıƙı yıl ay (K.B. 1865)

kalınç edgü erdem kerek *miñg tümen*

atı edgü bolsa tutunsa boduğ (K.B. 1957)

kalınç edgü erdem kerek *miñg tümen*

anın tutsa il kēnd kötürse tuman (K.B. 1981)

içi saķ kerek *beg* yana keğ oduğ

usal bolsa begler tokınur yoğuğ (K.B. 2014)

ķamuğ türlüg erdem bu bilse tükel

yırak erse andın yarağsız muħal (K.B. 2074)

negü tir eşitgil uķuşluğ yig er

buğunda talusı *biliglig beg er* (K.B. 2117)

ķayu ilke bolsa *bu yañglıg begi*

ķutuldı ol il buğnı kitti igi (K. B. 2172)

toğar ķut küni ilke inçlik bolur

điriğa *bu yañglıg kişiler* ölür (K. B. 2173)

bu yañglıg begi bolsa *erdem* tolu

veziri negü teg kerek ay talu (K. B. 2177)

içi artuķ öçrüm talu er kerek

ögi kõñgli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

içi artuğ öçrüm talu er kerek

ögi köngli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

sakışçı kerek bolsa bilge tetig

bilig birle bilse *bu türlüg bitig* (K. B. 2218)

sakış saklıkın boldı atı sakış

körü barsa sakış *içi ök sakış* (K. B. 2221)

bitip қоdmasa erdi bilge bitig

sakışқа negü erdi *al yañg itig* (K. B. 2226)

vezirlıkқа *artuğ bütün er* kerek

oқıgılı bitigli keğ öglüg kerek (K. B. 2234)

bu yañgıg kişi bolsa begke vezir

begi birle budnı tüz inçe tegir (K. B. 2239)

bu yañgıg bolunsa ay ilig *vezir*

begin inçe tegrür қarası udır (K. B. 2260)

ilig aydı uқtum bu sözler ögün

içi edgü sözler yorıdı bu kün (K. B. 2265)

içi ök ulugış bu sü başlamak

çerig tüzmeki hem yağını sımak (K. B. 2272)

ikinci akılık kerek birse neng

saranka yumıtmaz *kişi algu yaŋg* (K. B. 2325)

bu yaŋgıg sü başcı bu sü başlasa

elig bulga düşman öze işlese (K. B. 2330)

sınamış yağıcı kişi tenglemiş

on iki miŋg er sü öküş sü timiş (K. B. 2334)

çerig sançmış alp er tutuzmuş ayu

maŋga *tört miŋg er* sü tükel sü tiyü (K. B. 2335)

körüşmez yağınınğ küsi keç yıraç

körüşe basınur körügli qarac (K. B. 2368)

*yağıcı örüŋg kırğıl ersig*lerig

yağıka alın kıl kötürsü çerig (K. B. 2371)

manur erig kılğıl öngdün kiðin

oŋgungdın soluŋgdın *bir ança ağın* (K. B. 2374)

bu yaŋgıg sü başcı bulur erse beg

işi başka bargay küvenç bolgu teg (K. B. 2413)

içi artuğ öçrüm kerek bu kişi

kalı öznese begke iltür başı (K. B. 2420)

közi tok kerek hem uvutluğ silig

tetiglik kerek hem *tümen tü bilig* (K. B. 2441)

içi edgü neñg bu kişi körki yüz

bu yüz körkinge suv içer iki köz (K. B. 2467)

içi edgü neñg bu kişi körki yüz

bu yüz körkinge suv içer iki köz (K. B. 2467)

bu yañlıg tü işler neçe ülgülüg

uluğ hacib elgi tegir belgülüg (K. B. 2501)

körü alsa *yat baz* keligli *kişig*

ağır tutsa koldaş kılınmış işig (K. B. 2548)

yalavaçtın itlür *telim türlüg iş*

yalavaçtın ötrü kelür körklüg iş (K. B. 2599)

negü tir eşitgil *ajunçı beg er*

buğun başlağucı biliglig yig er (K. B. 2602)

ķamuğ türlüg erdem bu bile tükel

bu erdem bile er menğiz kılsa al (K. B. 2630)

bu yañlıg kerek barça erdem bilir

bu yañlıg yala vaç tilekke tegir (K. B. 2637)

yalavaç barır er idi keç kerek

kamug türlü işke bu tutsa yürek (K. B. 2640)

kayu türlü erdem anğar satsalar

anı utsa ötrü ağır tutsalar (K. B. 2641)

kayu türlü er me sözün sözlese

anı uksa bilse yana kizlese (K. B. 2642)

elig sunsa erdem bile er tegip

ulug tağ başın yirke ildür egip (K. B. 2647)

sözi bolsa **yumşak şeket teg süçig**

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

bu yanğlıg kişi bulsa ilig kutı

anğar birse bolğay yalavaç atı (K. B. 2667)

bitigçi biliglig ukuşlug kerek

hatı uz **belağat tağı edğürek** (K. B. 2693)

belağat bile hağ tengeşe kalı

idi edğü til bu bitig söz tili (K. B. 2695)

negü tir eşitgil ıla sır tenği

idi edğü yanğ bu bitig söz yanğı (K. B. 2696)

içi eçgü erdem bilig bilse er

taķa artuķ erdem kılıç ursa er (K. B. 2719)

bu yaŋglıķ kişıke inansa bolur

kişilig tilese anıŋdın kelür (K. B. 2738)

kür er kördi altun özi yumşadı

irig sözlüg erniŋ sözi yumşadı (K. B. 2749)

bitigçi küdezgü kiriş hem çıkış

bitigin küdezgü *ķamuĝ türlüg iş* (K. B. 2774)

bilir bolsa tegme *bu türlüg bitig*

anın saklasa ötrü kılsa itig (K. B. 2780)

evin teg yarır bu *yiti ķat köküĝ*

ağırttı seçim teg yir erse ķaşı (K. B. 2787)

bolur ķarşı içre aĝıçı işi

özin keğ küdezgü *bu yaŋglıķ kişı* (K. B. 2791)

bu yaŋglıķ kişı bulsa emdi ilig

uķuşluĝ biliglig uvutluĝ silig (K. B. 2821)

bu işke *içi çın bütün er* tile

baĝırsak tapuĝsak uvutı bile (K. B. 2830)

negü tir eşitgil *köni kılkığ er*

köni kılkı bolsa ajun bütrü yir (K. B. 2863)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

mungar ma *ıçı keğ* yetürsü *bilig* (K. B. 2883)

bütün çın bağırsak közi köngli tok

köni bolsa kılkı *męşel atğu ok* (K. B. 2885)

bütün çın bağırsak közi köngli tok

köni bolsa kılkı *męşel atğu ok* (K. B. 2885)

kamuğ türlüğ otlar ıdışçı tutar

güvariş ya ma‘cun ya çurnı katar (K. B. 2887)

telim türlüğ otlar anıngda bolur

yigü yalğağ ot ya içgü kolar (K. B. 2888)

ıdışçı başı *keğ kuyug er* kerek

köni tutsa ötrü köngül ög yürek (K. B. 2900)

yalıng yüzlüg oğlan tolun teg yüzi

boğı tal kara saç beğiz teg özi (K. B. 2914)

sevinme keğ *artuğ erejlig kişi*

bolur ağır emgek erejke tuşı (K. B. 2938)

bu yaŋlıĝ kişi birle begler bedür

yaĝı boynı yençer kü çavın ıdur (K. B. 2945)

ajunçıkā *erdem* kerek *miŋg tümen*

bu erdem bile yir ajunçı cıhan (K. B. 3009)

negü tir eşitgil *örüŋg bařlıĝ er*

ajunuĝ karıtmış uzun yařlıĝ er (K. B. 3012)

munı birdiŋg emdi maŋga sen ‘aťa’

ķılur men munıŋg şükri *yüz miŋg ķata* (K. B. 3058)

negü tir eşitgil ay kõŋgli süzük

ķamuĝ iş içinde ay kõŋgli tüzük (K. B. 3085)

yok ermez ķadařlar ara bar meniŋg

bu yaŋlıĝ kişi bilgi artuķ anıŋg (K. B. 3145)

ayur men bitidim bayatım atı

bu at ol *ķamuĝ türlüĝ ig*ke otı (K. B. 3189)

öküş öĝdi *artuķ telim miŋg şena*

ķılur men bayatķa aŋgar yok fena (K. B. 3190)

bu yaŋlıĝ ķalıŋçıŋg eşitti özüm

sini arzuladı ay körklüg yüzüm (K. B. 3201)

munu sözledim *söz bitigin ulam*

tükettim sözümni kırıttım qalem (K. B. 3273)

ne körlüg sevinç ol kişi adrlıp

selamet kavuşsa tileyü kelip (K. B. 3295)

kamuğ ğayib özler körüşse közün

sakınç boldı kısga sevinçi uzun (K. B. 3300)

bu yañlığ 'iyaldın kaçar bar vefa

kılıkı yavuz ol kılınçı cefa (K. B. 3390)

taķı erde yigrek eren ol turur

miñ arzu bulup bu özin tıdşa terk (K. B. 3450)

neçe miñg tırig öldi tulup batur

biziñ kelgümüzni küdeşip yatur (K. B. 4835)

ilig aydı begke *içi keğ ya vuz*

tilin sözlemiştin yana yansa öz (K. B. 5072)

içi yakşı aymış *köni sözlüg er /*

köni sözlüg erke bayat birsü ter (K. B. 5078)

buğunda talu ol bu begler özi

özi teg talu tutğu kılıkı sözi (K. B. 5083)

negü tir eşitgil *örünğ başlığ er* /

ajunuğ keçürmiş *uzun yaşlığ er* (K. B. 5085)

kişi bar *kalın boğ boğuz ağıru ka*

köni çın bağırsak yok ol ay ağı (K. B. 5095)

sini teg et özlüg bayat kullarm

saṅga kıldı munğluğ körür sen barın (K. B. 5193)

maṅga okmu tuştı *bu yaṅlığ kişiler*

arzu menmü tetrü kişi men yanayı (K.B. 6591)

3.3.2.3. Sıfat Unsuru İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bu kürsi özele öz oldurdukı

adağı üç ol kör ay köñglüm tokı (K. B. 801)

yok ermez kadaşlar ara bar mening

bu yaṅlığ kişi bilgi artuğ anıṅ (K. B. 3145)

ilig aydı men söz ayıttım saṅga

sen *öz bilmişinğ* sözni aydıṅ maṅga (K. B. 3161)

kiçe saknu yatsa anı körse tüş

aṅgar ma yörüg yok *anıṅ yanğı tuş* (K.B. 6016)

3.3.2.4. Sıfat Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

tilig ögdüm ança *ara söktüküm*

tilekim söz erdi *saṅga yördüküm* (K. B. 184)

bu törtte biri ot birisi yağı

üçünçi *ig* ol kör *tiriglik ağı* (K. B. 307)

kerek tir maṅga emdi *öçrüm kişi*

ukuşlug biliglig *kişiler başı* (K. B. 423)

bu kışri özele öz oldurduķı

aḁaķı üç ol kör ay köṅglüm toķı (K. B. 801)

bu ay toldı ḁalin eşitti ilig

ölüm tutḁaķı ig tegürmiş elig (K. B. 1067)

tilese bulur barça arzu kişi

tilek teg *kişi* bulmaz *eçgü başı* (K.B. 1617)

iḁışçi ya aşçı yig erse ḁalı

anıṅ yası *can* kör *tiriglik ulı* (K. B. 2931)

cemaʿ at bile ḁıl fariḁa, nāmaz

çığaylar ḁacı ḁıl *aḁna, nāmaz* (K. B. 3239)

mini *bir bayatım küdeşmişi* teg

küdeşümegey sen aya aşlı beg (K. B. 3764)

köni sözle sözni kızartgay enging

sözüg sözlemegil meger *öz tenging* (K. B. 4117)

negü tir eşitgil törülüg kişi

otundın yıramış *u kuşlu ğ başı* (K. B. 4290)

küçingge tengeşi yüdürgil *yükin*

ayıtgay seningdin bayat erkligin (K. B. 4528)

se vüg bolmasa tap *i dım se vmişi*

yağım yek turur *öz ya ğılamış* (K. B. 4763)

tonum koy yü ngi tap yigüm arpa aş

tükel boldu dünya maŋga ay kadaş (K. B. 4765)

ajunda alındam özümke öngi

kaşuk sökti yim tap *tonum koy yü ngi* (K. B. 4767)

kebit keğ bezedim *kişi körgüsi*

asığ yok kebitte satığ belgüsi (K. B. 5108)

tengizdeki gevhër tükemez saŋga

tüpindeki yinçü tuyumaz saŋga (K. B. 5362)

ıdışlġ su vug sen alıp içtüküñg

tiriglik uzun bolġa yıldız köküñg (K.B. 6045)

uçup kökke örlep tükel ağduķuñg

tilek birge teñgri *negü kolduķuñg* (K.B. 6046)

eğiz baġnalıġ men *şatu kördüküm*

tiriglik turur ay kadaş yördüküm (K.B. 6052)

başınġa ağıp men ol atçı kelip

mañġa birdüki su vıı içtim alıp (K.B. 6054)

negü tir eşitgil sakınuk başı

sakıñıl ay *devlæt içisi kişi* (K.B. 6130)

uķuşluġ sunup *algısı az neñgi*

biliglig açıp az *yigüsi meñgi* (K.B. 6381)

ķalın sü içisi ajunçı ķanı

süşin ķođtı boldı ķara yir sanı (K.B. 6437)

ögüm yetmişi söz bitidim tükel

oķıġlı uķuġlu özünġ ülgı al (K.B. 6496)

3.3.2.5. Sıfat Unsuru Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

öküş ögdi birle tümen miñg şena

*uğan bir bayat*ka añar yok fena (K. B. 2)

ay *erklig uğan meñgü muñgsuz bayat*

yaramaz seningdin adınka bu at (K. B. 6)

törüttüñg *tümen miñg bu sansız tirig*

yazı tağ tengiz kötki oprı yirig (K. B. 21)

uçuğlı yoriğlı tınığlı neçe

tirilgü seningdin bulup bir içe (K. B. 23)

tözü tört işiñge *tümen miñg sđam*

tegürgil *kesüksüz tutaşı* ulam (K. B. 31)

sevüğ savçı ıdtı *bağırsak içi*

buçunda talusı kişide keçi (K. B. 34)

‘*atık* erdi aşnu kamuğda oza

bayatka bütügli köñgöl til tüze (K. B. 51)

basa ‘*uşman* erdi *u vutluğ silig*

kişide öğürmiş akı kiñg elig (K. B. 55)

‘**ali** erdi munda basakı **talı**

kür ersig yüreklig meñgesi tolu (K. B. 57)

bu türlüğ çiçek yirde munça beğiz

yazı tağ kır oprı **yaşıl kök meñgiz** (K. B. 96)

bügü bilge begler buçunğa başı

kılıç birle itmiş biligsiz işi (K. B. 223)

ıdı yakşı aymış **azıglıg kür er**

azıglıg eren berk tügünler yazar (K. B. 283)

beg erdi ajunda **bügü bilge baş**

bu beglik özele uzun boldı yaş (K. B. 405)

negü tir eşit **bu sinamış kişi**

başında keçürmiş yetürmiş yaşı (K. B. 426)

basutçı kerek erke yarıçılar

ukušluğ biliglig бүгü ilçiler (K. B. 427)

körü barsa yakşı ayur uş bu söz

sınap sözlegüçi **ıduķ kutluğ öz** (K. B. 433)

yigit erdi **oğlan kılınçı amul**

ukušluğ biliglig hem öglüg köñgül (K. B. 463)

uꞑuꞑluĝ biliglig beg ermiş ***amul***

tiler ermiş erdem idilerin ol (K. B. 469)

iligke yaḡın haṣ hacıḡ erdi ***bir***

ayı ersig ilig bile sözke sır (K. B. 505)

körü aldı hacıḡ orun birdi tör

isig sözledi ***söz*** tilin ***yaḡı*** kör (K. B. 522)

biliṣiṅ ne barmu adaṣ ya ḡadaṣ

körügli ne barmu ***yigü içgü aṣ*** (K. B. 524)

ayur körmişim yok ***bu yaṅlıĝ kiṣi***

biliglig uꞑuꞑluĝ buḡında baṣı (K. B. 563)

mün ermez maṅa kör bu irsellikim

yaṅı neṅ talular ma özke ***bekim*** (K. B. 686)

özini küdezse ayı ertmese

yaṅuz yunḡıĝ işke yaḡın turmasa (K. B. 704)

yayıĝ til ve devlet köṅül bamaĝıl

tolun teg bu devlet yana irilür (K. B. 741)

könilik özele keser men işig

aḡırmaz men ***begsig ya ḡulsıĝ kiṣig*** (K.B. 809)

yorıǵlı bu yalñguk iǵi ök öküş

köni çın bütün er mañga keğ küsüş (K.B. 868)

ilig aydı **eçgü talu neñg** turur

talı neñni tutçı talular ıolur (K.B. 899)

neğü tir eşitgil **büğü il begi**

buğun başlağucı kişide yigi (K. B. 1076)

kiming egri bolsa **köni tal boğ**

köni ılǵu könglin yetildi ödi (K. B. 1102)

neğü tir eşitgil yiti közlüg er

kişike bağırsağ köni sözlüg er (K. B. 1133)

neğü tir eşitgil **oğulluğ kişi**

başında keçürmiş yetilmiş yaşı (K.B. 1222)

törüttüng mini sen kötürdüng ıutun

yazuğluğ kuluñg men **tapuğsuz otun** (K.B. 1258)

sınamış bütülmüş kişig tut ıatıǵ

sañga teggey andın tümen ming tatıǵ (K.B. 1300)

bayat atı birle sözüğ başladı

törütgen igiğgen keçürgen içi (K.B. 1343)

tözü işleringe yime ök *ağın*

tegürsün selamım idim kesmedin (K.B. 1349)

eđiz kiňg beđizlig sarayıng kalıp

karangku yir evde yatur sen ulıp (K.B. 1419)

ikinci usal bolma sak tur oduğ

saňa tegmesün bir *mıfaca yođuđ* (K.B. 1452)

ayur ay *mançsız ajun bi-vefa*

nelük kıldıng emdi maňa sen cefa (K.B. 1511)

edizlik tiledi *süzük can turuğ*

uçup bardı can kaldı kalbüd kuruğ (K.B. 1521)

saňa tegmedi bu sakınç yalnguzun

maňa tegdi *kađu sakınçlar uzun* (K.B. 1550)

negü tir eşit emdi *öglüg kişi*

başında keçürmiş bilir il işi (K.B. 1567)

ıdı yakşı aymış *ıla atlığı*

buğuında beğiki kişi kutluğı (K.B. 1629)

kiming bolsa koldaş adaşı telim

anın arkası *bek kaya* ol *yalım* (K.B. 1698)

uluḡsıḡ kü vez kür kişi ol turı

küniḡe qoğı ol küvezlik qurı (K.B. 1706)

kümüške ilinmegli yalḡuq bütün

teḡir **çın tükel** bu **ajun**qa qutun (K.B. 1726)

biliglig bilig birdi bilgin köre

köni çın kişi bolsa közke süre (K.B. 1727)

negü tir eşitgil **uḡşluḡ amul**

yoriḡlı tınıḡlı küdeşçisi ol (K.B. 1741)

bayat kimni erse kötürse qutun

aḡar **işçi** birür **yaraḡlıḡ bütün** (K.B. 1761)

törüttı apa oḡlanın bir bayat

uluḡ bar kiçig bar **isiz eḡü at** (K.B. 1922)

negü tir eşitgil bilig bilmiş er

başında keçürmiş öküş yılmış er (K.B. 1955)

biliglig kerek beg **uḡşluḡ oḡuḡ**

aḡar tegmese bir müfaca yoḡuḡ (K.B. 1956)

biliglig uḡşluḡ бүгү ilçi beg

ikigün ajunda bolur ornı yig (K.B. 1972)

yüreklig kerek **beg yime alp atım**

yürek birle boldı yağıka titim (K.B. 2043)

tügük yüz irig söz **kü vez kür** kılık

kişig yirgürür köndrü bilmez yonık (K.B. 2077)

yüzi körki körklüg kerek **beg** yülüg

boğ ortu bolsa ne çavluğ külüg (K.B. 2083)

negü tir eşitgil **ukušluğyig er /**

buğunda talusı biliglig beg er (K.B. 2117)

kılıç birle begler uzatur elig

ğalışsız usal beg basumaz ilig (K.B. 2139)

beğük iş buğun başlamakı **ağır**

baş ağırığ bile tutçı emgek tegir (K.B. 2147)

biliglig kerek **beg ukušluğ köni**

yüreklig hem öglüg beğüse üni (K. B. 2168)

ukušluğ kişi urğı eđü uruğ

kopar kayda bolsa bu kalmaz kuruğ (K. B. 2189)

saķanuķ kerek **din içisi arığ**

imin bolsa il buğnı andın arığ (K. B. 2190)

saķışçı kerek bolsa *bilge tetig*

bilig birle bilse bu türlüg bitig (K. B. 2218)

buğunda sevüg boldı ıodķı kişi

sevügsüz bolur *küñgli katķı kişi* (K. B. 2232)

vezirlikķa *artuķ bütün* er kerek

okıǵlı bitigli keğ öglüg kerek (K. B. 2234)

közi tok ođuǵ saķ biligli işig

ađırǵan *yaraǵlıǵ yaraǵsız kişi* (K. B. 2236)

yoriǵlı uçuǵlı kamuǵ *neñni* kör

tutar özke iş tuş özi teñni kör (K. B. 2254)

bu işke *içi kurç katıǵ er* kerek

başında keçürmiş tükel toñg yürek (K. B. 2271)

talı er kerek *saķ* bu işke *ođıǵ*

añgar tegmese bir usalın yodıǵ (K. B. 2273)

kişilik kılıǵlı mançlıǵ akı

tuz etmek haķı tip öter er haķı (K. B. 2321)

çavıķmış *kür alp er* yime sözlemiş

er öçrüm kerek sü tolumluǵ timiş (K. B. 2337)

itiglig **az eđü** öküšte körü /

telim tuştı **artağ öküş sü** bile (K. B. 2340)

kiçig kur yigitler bolur keğ yiti

kalı yüz evürse uğtur otı (K. B. 2373)

kelin kız sevinçi küden tünleri

kür alp er küvençi çerig künleri (K. B. 2380)

boş azad kişiler muᅅgar kul bolur

bu kul can yuluᅅlar sevinçin kolur (K. B. 2406)

küler yüz isig söz üle neᅅg taᅅar

boş azad kişiler bu üçke aᅅar (K. B. 2408)

uluᅅ hacib **artuᅅ bütün çın** gerek

bu çınlık bile keğ bütün din gerek (K. B. 2436)

uᅅuᅅluᅅ biliglig kiᅅi ol kiᅅi

kiᅅide talusı buᅅunda baᅅı (K. B. 2457)

saᅅınuk gerek **din iᅅisi arıᅅ**

arıᅅ bolsa kılkı kılınçı arıᅅ (K. B. 2461)

saᅅınuk arıᅅ din iᅅisi kiᅅi

irinmez kılur barça yalnᅅuᅅ işi (K. B. 2462)

saķnuk arıĝ din iķisi kişi

irinmez kılur barķa yalnĝuk işi (K. B. 2462)

ķaķıblar işi tut ya begler işi

uluĝya kiķig tut  t ĝķi kişi (K. B. 2493)

yana ķorse ***iķ taŗ yaraĝsızlarıĝ***

ayu birse tıķsa ķ t rse arıĝ (K. B. 2500)

bu ya nĝlıĝ t  iŗler neķe  lg l ĝ

uluĝ ķaķıb elgi tegir belĝ l ĝ (K. B. 2501)

neg  tir eŗitgil ***b ĝ  bilge beg***

bu s z iŗke tutsa sa nĝa bolĝa yig (K. B. 2513)

tapuĝsak bir  zkey baĝırsak ķulı

bek t r yarı k nde beglik ulı (K. B. 2571)

baĝırsız tusulmaz oĝulda ķ r 

baĝırsak tapuĝķı tususı  r  (K. B. 2574)

asıĝsız tusulmaz ķadaŗ erse ķoĝ

tusulur adaŗ tut asıĝ birle toĝ (K. B. 2575)

b t n ķın se v ĝli baĝırsak ķiři

yakın yortsa begke ķ ĝezse baŗı (K. B. 2585)

ķamuĝerde öçrüm yala vaç gerek

biliglig uķuřluĝ talu keğ yürek (K. B. 2597)

uķuřluĝ gerek *keğ yala vaç örüg*

biliglig gerek sözke bilse yörüg (K. B. 2600)

negü tir eşitgil ajunçı beg er

buğun başlaĝuçı biliglig yig er (K. B. 2602)

neçe me *biliglig uķuřluĝ kişi*

başın borķa soksa buzar öz işi (K. B. 2652)

üçünçi *kür ersig er ol toņg yürek*

yaĝıķa börike bu ersig gerek (K. B. 2705)

aya beg bu iki uluĝ erdem ol

bügü ilçi begler munı tutĝu yol (K. B. 2717)

ķılıķ birle tutlur *talu eđĝü il*

ķalem birle itlür tilek arzu yir (K. B. 2720)

içi cın bütün keğ gerek *er köni*

köņĝül yaymasa ötrü tutsa munı (K. B. 2744)

közi tok kişiler nenĝing edlemez

bütün cın kişiler özin yiglemez (K. B. 2753)

bu yanğlıg kişi bulsa emdi *ilig*

u kuşluğ biliglig u vutluğ silig (K. B. 2821)

bağrsak tapuğcı bütün çın kişi

beğinge yuluğlar et öz can başı (K. B. 2831)

neçe me *bütün çın er* erse *köni*

anınğda bütün çın özüng bil munı (K. B. 2849)

bütün tutğu barça *kişig çın bışığ*

özüg keğ sakıngu küdezgü başığ (K. B. 2850)

könilik kerek hem *bütün çın kılığ*

köni bolmasa er tüzümez yorık (K. B. 2859)

telim türlüğ otlar anınğda bolur

yigü yalğau ot ya içgü kılur (K. B. 2888)

kurug öl yimiş tut ya içgü süçig

anınğdın bolur bu boğuzka keçig (K. B. 2889)

kurug öl yimiş ya çölengbin cülab

özi katğu tutğu bu barça şerab (K. B. 2904)

yaşıl kök sarığ al ağı ton keçip

aşağı kötürse yaraşur yorıp (K. B. 2916)

negü tutsa *körklüg kişi kılka uz*

yaraşur alır kör bu can ülgı köz (K. B. 2921)

ay ilig kaç işke *er ödrüm* tile

bağrsaķ közi toķ u vutu bile (K. B. 2927)

kür alp er kötürse yaşın teg temür

azıglıg erenlerde teşlür tamur (K. B. 3041)

nerek bu *karañgku tünerig orun /*

süzük meñgü ilke aşunğıl burun (K. B. 3083)

il içre *negü* bar *yarağsız ya vuz*

buğun ħali açğıl mañga örtme söz (K. B. 3099)

ay eçgü *törülüg arıg beg silig*

bayat birdi erdem sañga ög bilig (K. B. 3112)

negü tir eşit emdi *ħaķan* tili

ajun başlamış bütrü basmış ili (K. B. 3126)

köni cın kişi bulsa begler *bütün*

özi inçke tegdi tirildi ħutun (K. B. 3128)

biliglig uķuşluğ kişi ol kişi

anıñda naru barça yılķı tuşı (K. B. 3165)

kalı beg tili yumşak erse süçig

anı sevdi *buḏnı uluḡ tut kiçig* (K. B. 3184)

ilig me idi eḡgü sultan turur

buḏunḡa *baḡırsaḡ se vüḡ can* turur (K. B. 3458)

bularda idi *sarp* bu *ya vıak yaḡı*

et özdin tegir ol öküşrek çoḡı (K. B. 3591)

yarattı *kalın* barça *sansız kulug*

tilemişke birdi aḡırlık kamuḡ (K. B. 3722)

kaḡaşı uzattı kör öḡdülmişig

tutuzdı taḡı *söz ömiş bilmişig* (K. B. 3834)

süçig içme boşlaḡ yorıma yava

yaraḡsız ya vuz işte kaçḡıl i ve (K. B. 4061)

taḡı yaḡşı aymış sinap bilmiş er

tapuḡ birle kopmış tilek bulmuş er (K. B. 4089)

yaḡı bolsa işiṅ öṅer canıṅa

ya *tirmiş yumutmuş anuḡ mahıṅa* (K. B. 4265)

olarḡa yime ök katıl ay kaḡaş

birü tur olarḡa *yigü içgü aş* (K. B. 4330)

er atta öñgîn beg kişisinde taş

katılgu kişiler bu ol ay kadaş (K. B. 4336)

bular ol yarar ya yaramazlarığ

seçip adra tutğan *köni yol arıg* (K. B. 4343)

bularda basa keldi afsunçılar

bu *yıl yeklig igke* bu ol emçiler (K. B. 4361)

bularkâ yime ök katılgu kerek

bu yıl yeklig igke okıgu kerek (K. B. 4362)

negü tir eşitgil ajun kezmiş er

başında keçürmiş telim körmiş er (K. B. 4434)

usa ev kıızı al *elig tegmedük*

seniñde aqın er yüzün körmedük (K. B. 4477)

aya *bay* tilegli sen *evlik talu*

bulun bolmağıl sen ay bilgi tolu (K. B. 4491)

uruğluğ tarıgıg beğükler tili

beğükrek bolur bolma evçi kılı (K. B. 4496)

kalı bulsa *eçgü sakınux tişi*

yava kılma alğıl ay eçgü kişi (K. B. 4498)

avurtası *edgü kişi* tut *arığ*

oğul kız arığ kopğa turgay qarığ (K. B. 4505)

törü bilmez *ögsüz kalıksız kişi*

törülüg kişi körse tanğlur başı (K. B. 4595)

kalıksız törü öngdi bilmez kişi

kişike katılsa itilmez işi (K. B. 4606)

arığ it aş içgü tatıglıg silig

yisü arzu birle sunuğlı elig (K. B. 4646)

usa *edgü* itgil sen *aş su v arığ*

toğup qopsu barsu keligli arığ (K. B. 4648)

aş içgü yiseler nıxıl ur yimiş

kurug öl yimiş ur bir ança simiş (K. B. 4660)

munğar menğzeyür kör *otaçı* sözi

tadu bilgüçi köngli bilgi yazı (K. B. 4673)

şekerde tatıglıg kavuğ yür maŋa

çuz ol bu örüm *ton ağılar* teŋgi (K. B. 4768)

açıg süçig aşılar boğuz tatğı ol

boğuz tatğı sürgen kişi yılkı ol (K. B. 4772)

ağı uz keçim ton kişi keğgüsi

et öz örtgü tap kıl ay er eğgüsi (K. B. 4773)

ıdı yakşı aymış *bügü bilgi king*

kalıka yorıka bile köngli teňg (K. B. 4843)

yazuğuğ cefalığ kulunđ men otun

baķa körse barça yazuğ men bütün (K. B. 5124)

bu *ka vaķ ko vı dınyı* kişki ajun

nee beg ķarıttı ķarımaz özün (K. B. 5133)

ķalın a büriler yıđıldı saňga

ķoyuđ keğ küdezgil ay ili tonğa (K. B. 5164)

yarađsız ya vuz neňg özünđ ķolmasa

yarağsıznı ķılma söz aydım kese (K. B. 5207)

nee *ķür kögüzlüğ kü venür* erig

ölüm yirke kömdi eşüdi yirig (K. B. 5212)

bütün ın köni eçgü atlığ kişig

özünđke yakın tut aňar bir iřig (K. B. 5230)

közi suķ ay *artuķ uzun saķnur* er

ölüm tutmaz erken bariň barça bir (K. B. 5299)

negü tir eşitgil h       yigli er

saḳınuḱ başı çın ḥalal tigli er (K. B. 5349)

asığlıg kerek beg kör elgi aḳı

ajun budıñğa tegse andın tokı (K. B. 5358)

yazı tağ yirig tut yorır koy sürüg

ya k̲ul k̲üŋg tapuğçı ay k̲ılķı örüg (K. B. 5371)

tünek ol bu dünya içi ok yılan

munı kōđ *yaruḱ* *çin ajun*ḱa ulan (K. B. 5421)

koðu bir avutça kara toprakıg

uluḡ meṅü il k̇ol nerek bu sakıḡ (K. B. 5425)

bu toğ toz tumandın örü tart özünğ

süzük meṅgü il *kol* sen açgıl közüṅ (K. B. 5426)

munı̄ngda ēng aṣnu il itgü kerek

bu *iç taş kebitler* arıtgu kerek (K. B. 5497)

biliglig ukušluğ er erse silig

agırla tegür neng̃ uzatgıl elig (K. B. 5520)

haşım kıldı özke ***kalın köp** kişig*

sevinçlig kılayın iteyin işig (K. B. 5707)

kiçig erding *oğlan biligsiz otun*

sini ol yöledi ıpırdı ıpıtun (K. B. 5792)

ilekim bu ol kör kerekim bu ol

aça birsü tengri *köni edgü yol* (K.B. 5855)

negü tir eşitgil *toñgu alp erig*

bilip sözlemiş kör bu öt sav erig (K.B. 5861)

neçe *kür kü venür beğük* beglerik

ölüm yirke soқты baқа kör tirig (K.B. 6071)

yana aydı ay *çın bağırsak kadaş*

barır men udu sen kelir sen adaş (K.B. 6084)

özünğni yol ötgen sakın ay kadaş

sevinç kılma artuk yazuk tutma kaş (K.B. 6114)

kaşu bilge toğdı kaşu alp atım

kaşu *kür kü vez er* kaşu teg yalım (K.B. 6393)

ne türlüg ne yañğıg kişi koptı kör

yağız yır olarığ yidi optı kör (K.B. 6403)

vefa kitti halkta ceşa urdı iz

inanğı tayanğı kişi boldı kız (K.B. 6467)

aya *menġü munġsuz* idim sen uluġ

sen ök yarlıkaġıl bu munġluġ kuluġ (K.B. 6508)

yaruk yaz teg erdim *tümen tü çiçeklig*

hazanmu tüştüm kamuġnı kırıtım (K.B. 6531)

apaġ bulsa men bir *cefalıġ aķa er*

eginke yüdeyi közümke urayı (K.B. 6569)

köni sözledim *söz irig hem açığ*

köni sözni yüdgen ukuşluġ ere (K.B. 6620)

3.3.2.6. Sıfat Unsuru Edat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

ķara çumġuk ötti sita tumşukın

üni *oġlaġu ķaz üni teg yaķın* (K. B. 77)

burundukluġ ol *söz ti ve burnı teg*

barur ķanķa yetse titir boynu teg (K. B. 206)

yigitlik ķaķar ol tiriglik uķar

bu tüş teg ajundın özünġ terk keķer (K. B. 231)

ajunda *ne yanġlıġ eren* toġdı kör

bir anķa yorıdı yana öldi kör (K. B. 234)

tegürdi maġa elgin elig yaşım

kuğu kıldı *kuzgun tüsi teg* başım (K. B. 365)

bu barça idim faşlı erdi kamuğ

ağırladı *minteg tapuğsuz* kuluğ (K. B. 389)

bu iki bile tutçı emger et öz (K. B. 332)

ayur körmişim yok *bu yañlığ kişi*

tiler erdim emdi *bu yañlığ kişiğ*

uğu barsa kılsa bu beglik işig (K. B. 571)

tilek barça buldum bu ol bir sözüm

*bu yañlığ kişi*ke mungağur özüm (K. B. 572)

tiler erdim emdi *sini teg kişi*

bayat birdi arzu ay erde başı (K. B. 752)

ne mungağluğ turur bu apa oğlanı

tilek teg bulumaz *tiriglik küni* (K. B. 1122)

közin kökke tikti ayur ay idim

seniñde ağın men *içi* bilmedim (K.B. 1151)

negü teg bolur sen meniñde kiğin

meniñ yok *sağançım muniñda ağın* (K.B. 1217)

negü kim kerekiñ anıñdın tile

anıñgda ağın yok sañga *küç* bile (K.B. 1280)

ulır men ökünüp asıg yok ökünç

iğım rāhmęinde ağın yok *umunç* (K.B. 1364)

bu tüş teg tiriglik keçer belgüsüz

kerek beg kerek kul barır kelgüsüz (K.B. 1396)

negü tir eşitgil oğunmış kişi

oğunmışta kiğın ökünmüş kişi (K.B. 1398)

et öznüñ evi ol beğizlig eviñg

süzük can evi ol *beğız teg tęniñg* (K.B. 1524)

tilese bulur barça arzu kişi

tilek teg kişi bulmaz eçgü başi (K.B. 1617)

boluğluğ körür men yarağu munı

kiçiglikte taştın ağın yok münı (K.B. 1628)

munu boldı emdi *tilek teg kişi*

taķı bolğusı bar yetilse yaşi (K.B. 1647)

uķuřta ağın barça erdemlerig

kişi öğrenür ötrü yetlür bilig (K.B. 1683)

yime yaķrı aymış ögi yetmiş er

könilik bile bu ajun tutmuş er (K.B. 1746)

bu yaṅlıĝ asıĝlar biligdin kelir

uquşluĝ biliglig siligdin kelir (K.B. 1775)

tirildi *bu yaṅlıĝ se vīn*cin kün ay

tözü il qarası tükel boldı bay (K.B. 1787)

kişi ödrümi kör bu yaṅlıĝ bolur

isizim *bu yaṅlıĝ kişiler* ölür (K.B. 1788)

negü teg kerek *beg* munı başlasa

çavı barsa atı işin işlese (K.B. 1924)

ķalıç baş özele meşşel beglik ol

küninge aṅgar miṅĝ ḥaṭarlıĝ işi (K.B. 2155)

toṅguz teg titimlig böri teg küçi

ađıĝlayu azĝır ķutuz teg öçi (K. B. 2311)

toṅguz teg titimlig *böri teg küçi*

ađıĝlayu azĝır ķutuz teg öçi (K. B. 2311)

toṅguz teg titimlig böri teg küçi

ađıĝlayu azĝır *ķutuz teg öçi* (K. B. 2311)

yana *alçı* bolsa *ķazıl tilkü teg*

titir buğrası teg kör öç sürse keg (K. B. 2312)

kapuğ başlar er keğ bağırsak kerek

tēni canı birle tapuğsak kerek (K. B. 2529)

negü tir eşitgil tapuğ kılmış er

tapuğ birle begde ağır bolmuş er (K. B. 2569)

sözi bolsa yumşak *şekər teg süçig*

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

ay ilig kaç işke er ödrüm tile

negü teg kerekin emi hem otı (K. B. 2944)

seniñde ağın yok *yülek*im mañga

küvençim sen ök sen umınçım sañga (K. B. 3053)

taķı *bir* bar erse *sini teg ağın*

uğa birgey erdi kör öñgdün kiğin (K. B. 3132)

tile barmu körgil қадашlar ara

sañga *uđgu teg bir* ayıtıl köre (K. B. 3136)

biliglig uķuшluğ kişi ol kişi

anıñda naru barça yılķı tuşı (K. B. 3165)

muniñda ağın anda *ta ‘at* қayu

manğa körkitü bir tilin sözleyü (K. B. 3228)

ağın ma sözüm bar *bu sözde basa*

anı ma ayayın özünğ tınglasa (K. B. 3317)

bu ‘arşta kochi kör *şeraķa tegi*

tözü barça bir teg bayatķa munğı (K. B. 3354)

yanut birdi oğgurmış aydı bu çın

munıñda ağınsıg yime bar *ağın* (K. B. 3376)

baralım timekte ağın yok *sözüm*

neteg ayğa barma tiyü bu özüm (K. B. 3489)

tişi birle şuħbet idı keğ tatıg

soguk suvķa yunmak yanutı katiğ (K. B. 3584)

ilig aydı ıdtım bitig bir yolu

bitigke yanut kıldı *taş teg tolu* (K. B. 3888)

uçup bardı azrak oğundı yana

öçükmiş kömür teg karañķu tüne (K. B. 3951)

aya çın vefalıg bağırsak idim

seniñde bağırsak ağın bulmadım (K. B. 3771)

ajun türtti yüzke *kömür teg boğıg*

körür köz yumuldu uğıdı oğuğ (K. B. 3837)

negü teg yorıķın bilıngü adaş

tiriglik olardin turur ay ķadaş (K. B. 4162)

munıngda ağın ma takı bar *sözüm*

anı ma ayu bir ay körklüg yüzüm (K. B. 4315)

yimekid bilirler ķarın toğgusı

boğuzda ağın yok olar *ķađgusı* (K. B. 4325)

usa ev kıızı al elig tegmedük

seniıngde ağın er yüzın körmedük (K. B. 4477)

munı teg bulur erse sen *bir tişi*

ķatıgılan yaıa ığma ersig kişi (K. B. 4503)

oğul kıız törüse senıng *ay tenıngin*

evıngde igığgil igığme öıngin (K. B. 4504)

ıkide ağın yok *tapuğcı işi*

ya tapğı yarağay kötürgey başı (K. B. 4746)

eğiz ‘arşıta altın *sera*’ķa *tegi*

tözü barķa munıgluğ turur bir tenıgi (K. B. 4776)

negü tir eşitgil süzülmiş kişi

içisi bile ın tüzölmiş kişi (K. B. 4795)

ikigün arala yorumış sözüg

ötündi iligke kamuğ tüp tözüg (K. B. 4901)

bitig *bütmegü teg kişi*ke bolur

seninġde bütünrek adın kim bulur (K. B. 4946)

kızıl yüz öñgi öñgdı boldı sarıġ

ajun boldı *altun öñgi teg arıġ* (K. B. 4959)

koğu birdi emdi sini ay kadaş

munıñda ağın bir tilek koldı taş (K. B. 4980)

sini teg telim beg keçürdi sevip

sañġa ma anundı keçürgey ivip (K. B. 5134)

sini teg et özlüg bayat kulların

sañġa kıldı munġluġ körür sen barın (K. B. 5193)

ay *yigli içigli ya valıķ bile*

sakıřķa anunġıl ıkış yol tile (K. B. 5277)

aya *beg* boluġlı *buğında burun*

burun ıç bu beglik sen itgil orun (K. B. 5298)

uçuġlı yoriġlı *su v içre balıķ*

ķutulmaz seningdin aya sarp kılık (K. B. 5366)

telim beg ķarıttı *sening teg erig*

sini me uzun tutmağay bu tirig (K. B. 5406)

sini teg basutçı maņa birdi raḅ

umar men tilese tilek birge tip (K. B. 5612)

seningde bağırsak aḁn yok maņa

inanıp ışanur men emdi saņa (K.B. 5847)

ulıma sen emdi seringil tıdın

tirigke *çıķış* yok *ölümde aḁn* (K.B. 6289)

seningde ozaķı ölügli minge

birür peḁd ayur uş maņa kör maņa (K.B. 6318)

ķayu bilge toğdı ķayu alp atım

ķayu *kür kü vez er ķaya teg yalım* (K.B. 6393)

diriğa *sening teg kişiler* ölüp

ķara yirde yatsa süngüki ulup (K.B. 6415)

tiriglikke tatğı süçig can sevinçi

yigitlik teg eḁgü yok ermiş ayıttım (K.B. 6525)

yıparsıg ķara başķa kafur aşudum

tolun teg tolu yüz kayuka ilettim (K.B. 6530)

қадың teg boğum erdi oқ teg көni түз

ya teg egri boldı egildim tönğittim (K.B. 6532)

қадың teg boğum erdi *oқ teg көni түз*

ya teg egri boldı egildim tönğittim (K.B. 6532)

қадың teg boğum erdi oқ teg көni түз

ya teg egri boldı egildim tönğittim (K.B. 6532)

kögüz kerdim ança yağı sançmış er teg

kü vez teg kür erip қaya teg қадыттım (K.B. 6539)

özüm ҳайдар erse *yaşın teg қalıчlıғ*

ya rüstemleyü men ajunda çavıktım (K.B. 6549)

қalı bulmasa men *vęfa birle yalңuқ*

keyik tağı birle tiriglik қılayı (K.B. 6570)

köni sözde taştın sözüg söz time

köni egri farқы örünğli қara (K.B. 6622)

3.3.2.7. Sıfat Unsuru Kuvvetlendirme Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

mini emgetür til *içi ök telim*

başım kesmesüni keseyin tilin (K. B. 166)

yorıǵlı bu yalñguk **iǵı ök öküş**

köni çın bütün er mañga keğ küsüş (K.B. 868)

bir ök oǵulı erdi bu ay toldıñg

kiçig erdi yaşı uş ol oǵlınıñ (K.B. 1158)

mañga tegdi ħukmüñg barur men munu

bir ök oǵlum erdi koğur men unu (K.B. 1261)

saķış saķlıķın boldı atı saķış

körü barsa saķış **iǵı ök saķ** iş (K. B. 2221)

iǵı ök uluǵ iş bu sü başlamak

çerig tüzmeki ħem yaǵını sımaķ (K. B. 2272)

uķuş bolsa asǵı **iǵı ök öküş**

ķamuǵ eđǵülük ülgı ol bu uķuş (K. B. 2454)

yana aydı ilig ay öǵdülmişe

ķadaşınıñ **tükel ök ķişi** ermişe (K. B. 3858)

bir ök türlüg ermez bu işke bilig

büte türlüg iş bar tegürgü elig (K. B. 5723)

bir ök ħacım bar seningdin bu kūn

yorık kıl anı sen sevinçin ögün (K.B. 5858)

bir ök yañlıĝ ermez bu tüşke yörüg

munı keğ saķıñu ay kılķı örüg (K.B. 6023)

kölike turur dünya devlet küni

kölike *bir ök yirde* turmaz köni (K.B. 6134)

3.3.2.8. Sıfat Unsuru Aitlik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

seniñde ozaķı ajun begleri

ajun koğtı bardı yatur kör güri (K.B. 1405)

körü bekletip çıķsa karşı kapuĝ

tükel boldı *ol küñki barça tapuĝ* (K. B. 2535)

bularda naruķı kalın bu kutu

bu üçke uğu bardaķı ol butu (K. B. 2710)

ķiřiler araķı muyan eđĝülük

bu yirde bulunmaz munu belgülük (K. B. 3499)

uluş ķeñd içindeki eđĝü neçe

sañĝa sözledim emdi açra seçe (K. B. 3500)

anıñda naruķı tiriglik neçe

tiriglikke tutma söz aydım aça (K. B. 3607)

iki künki erter erejke bolup

nelük arsızkar sen tiriglik bulup (K. B. 3618)

rıca birle hıvfnı kanat sen kıln

bu iki arakı yoluğ sen alın (K. B. 3671)

kişi utrukı aşka sunma elig

özünğ utrukı aş yigil ay silig (K. B. 4130)

kişi utrukı aşka sunma elig

özünğ utrukı aş yigil ay silig (K. B. 4130)

bu ol kör **bu künki tilekim** meninğ

özüm bir yüzini köreyin anınğ (K. B. 4937)

seni ngde ozakı ajun tutğuçı

kanı kaçça bardı kanı ol küçi (K. B. 5137)

bu künki erejke avınma sakın

yarınkı erejig tile keğ bakın (K. B. 5235)

bu künki kününğde yarınkı kününğ

barı eçgü bolsun yarınkı tününğ (K. B. 5307)

bu künki işinğ koğma kılnma yarın

yarın bolsa işinğ kalur kılnmadın (K. B. 5503)

keçer uş munukı **bu küñki künüm**

bulurmu özüm bu keligli tünüm (K. B. 5696)

yorık buzmağıl sen bu izçe yorı

bu erdi **seniñde ozaķı kırı** (K.B. 5908)

3.3.2.9. Sıfat Unsuru Sayı Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

anıñda basa boldı ikinç onğay

bir evde qalır **on** ağın **iki ay** (K. B. 132)

on iki ükek ol bularda ağın

qayu iki evlig qayu birke in (K. B. 138)

ajunçıķa **erdem** kerek **miñg tümen**

anın tutsa il kün kiterse tuman (K. B. 285)

sınamış yağıcı kişi teñglemiş

on iki miñg er sü öküş sü timiş (K. B. 2334)

yaķınlıķ ulamış üçün bir bayat

muyan birsü **miñg miñg tümen eçgü at** (K. B. 3319)

ajunda qavıķmıř ne türlüğ **eren**

iliğke yumıtmış turur **miñg tümen** (K. B. 3807)

otuz iki tişim örüng yinçüler

üzüldi yipi kör saçıldı birer (K. B. 5640)

tükel *on sekiz ayda* aydım bu söz

ödürdüm adırdım söz evdip tire (K.B. 6624)

3.3.2.10. Sıfat Unsuru Kısaltma –İsnat – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

yaşı kışğa isiz ökünçün qarır

uzun yaşlıg edgü ökünçsüz yorır (K. B. 348)

yime yakşı aymış *bügü bilgi kinğ*

eşitgil munı sen aya kızgu enğ (K. B. 1100)

ölüm *bir teñgiz* ol *uçı yoq tüpi*

bağa körse yetrü tüpi yoq batıg (K. B. 1140)

öküş neñge todmaz *közi suq kişi*

eçel tutsa öknür itümez işi (K. B. 1143)

negü tir eşitgil *közi toq kişi*

tuz etmek idisi aqı er başı (K.B. 1191)

menğilig budun kim *bu yañglıg begi*

menğelig beg ol kolsa budnı yigi (K.B. 1789)

toğumsuz bolur ol *közi suq kişi*

közi suķķa yetmez bu dünya aşı (K.B. 2001)

bu suķluk *ig* ol bir *otu yoķ emi*

anı emleyümez bu dünya ķamı (K.B. 2002)

ķamuğ aç yise içse ahır toğur

ķözi aç ķiři ölse açlık ķođur (K.B. 2003)

sözi çın gerek *beg* ne kılkı bütün

ınansa ańgar ĥalk tirilse ķutun (K.B. 2038)

tili yalğan erniń cefa kılkı ol

cefa kimde erse uş ol yılķı ol (K.B. 2041)

yüzi ķörki ķörklüg gerek *beg* yülüg

boğı ortu bolsa ne çavluğ külüg (K.B. 2083)

isitür ķiři kõńglin alçaķ ķiři

yıratur *erenig tili* il *buşı* (K. B. 2295)

bu *köńgli beđik er* usallık kıılır

usal er ya buzlor ya ödsüz ölür (K. B. 2297)

ķözi toķ ķiři işte almaz orunç

orunç alsa ĥacıb bolur beg külünç (K. B. 2442)

ķözi suķ ķiři özke erksiz bolur

bu suklar yalavaça tenġsiz bolur (K. B. 2611)

negü tir eşitgil **közi toķ kişi**

közi toķ kişi boldı baylar başı (K. B. 2614)

negü tir eşitgil közi toķ kişi

közi toķ kişi boldı baylar başı (K. B. 2614)

ķayu beg suķ erse ııġay ol ııġay

ķayu **ķul közi toķ** beg ol kōġli bay (K. B. 2620)

ķayu beg suķ erse ııġay ol ııġay

ķayu ķul közi toķ **beg** ol **kōġli bay** (K. B. 2620)

sinġimlig bolur ol **tili uz kişi**

sözi uz yorısa yarar er işi (K. B. 2661)

közi toķ kişi nenġke suķlanmaz ol

kişi nenġ bile bolsa arsızmaz ol (K. B. 2722)

birisi **bitigçi ĥaı belġölüg**

birisi yalavaç tili ülgölüg (K. B. 2733)

birisi bitigçi ĥaı belġölüg

birisi **yala vaç tili ülgölüg** (K. B. 2733)

közi tok kişiler nenġinġ eğlemez

bütün çın kişiler özin yiglemez (K. B. 2753)

uvut ol tıdıǵlı yaraǵsız işig

uvut ol iter **kalğa artağ kişi**g (K. B. 2763)

közi suk kişi aşka sukluk kılur

elig tegrür aşka aşıǵ artatur (K. B. 2847)

közi suğ kişiniñ ǵılınçı yig ol

ǵılınç yigliki erke tengsiz ig ol (K. B. 2848)

ıdı yaǵşı aymıǵ **büğü bilgi kiñ**

munı işke tutǵıl aya elgi kiñ (K. B. 3254)

yime yaǵşı aymıǵ **büğü bilgi yarp**

kişi köñgli yuvğa küdezmeke sarı (K. B. 3393)

yime yaǵşı aymıǵ **büğü bilgi kiñ**

ajunda çavıǵmıǵ aǵı elgi kiñ (K. B. 3660)

ay **köñgli süzük er** ay bilgi öküş

bağa kör bu sözke yetürgil uǵuş (K. B. 3936)

ķayu yavǵu yuǵruş bolur il begi

ķayu **atı tengsiz** bolur **er** ögi (K. B. 4069)

negü tir eşit **köñgli alçağ kişi**

kişilik kılığlı kişilik tuşu (K. B. 4554)

öküş yigililerniñ aşu yig bolur

aşu yig kişi tutçı iglig bolur (K. B. 4614)

ıdı yaqşı aymış **büğü bilgi kiñg**

eşitgil munı sen aya kızgu eñg (K. B. 4707)

ıdı yaqşı aymış **büğü bilgi kiñg**

kalıka yorıka bile köñgli teñg (K. B. 4843)

sözi çın kerek **beg kıyıkız köni**

sözinde yanığlıg time er anı (K. B. 5079)

negü tir eşitgil **közi tok kişi**

bu köz tokluğı ol bu baylık başu (K. B. 5385)

közi suk kişike bayup asğı yok

sukug yarlıkağıl aya köñgli tok (K. B. 5388)

közi suk kişi neñgke todmaz közi

meğer tolmağınça kara yir tozu (K. B. 5390)

yana pişe sin körse tüşte kör er

añgar ma yörüg yok ay **kalıka kür er** (K.B. 6018)

köni sözle qavliñg tükel kıl bütün

bolır *ķavli yalġan kişiler* otun (K.B. 6094)

negü tir eşit *köngli bışmış kişi*

ölümde oza işin itmiş kişi (K.B. 6165)

menġilig turur kör *menġi yok çıġay*

barın tap kılıp ol yorır köngli bay (K.B. 6370)

ıdı yaķřı aymış bögü *bilgi kiġ*

ajunuġ sınaġlı aķı elgi kiġ (K.B. 6488)

3.3.2.11. Sıfat Unsuru Kısaltma – Yaklaşma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bu sözke tanuķa munu keldi söz

bu sözni eşitgil sözüġ munda üz (K. B. 153)

bögü beg *kim* erse *biligke yaķın*

biliglig kişig kılımış özke yaķın (K. B. 254)

bu mundaġ kişiler iligke kerek

iligke kerek neġ kör ilke kerek (K. B. 566)

ķara ķılķa begke kereksiz *yaġuķ*

yaġuķ bolsa begke uçuzluķ anuķ (K.B. 2079)

tükel beg bolır *bu buđunķa başı*

anınḡdın bulur tegme eḡḡ kişi (K. B. 2166)

isiz eḡḡ birle ḡatılmaz ḡaḡar

ḡamuḡ neḡḡke yaḡḡzaḡ bu bir yaḡḡnı kör (K. B. 2255)

iḡi yaḡrı aymış kişi öḡrümi

kişike baḡırsaḡ kişi köḡrümi (K. B. 3244)

yana aydı öḡdülmıř ilig ḡutı

ajunda *negü* bar *aḡḡa yoḡ otı* (K. B. 3875)

bulup dünya malın yiyü bilnese

saḡıř tegdi *ülḡi aḡır yüḡḡüke* (K. B. 3927)

isizke yüreklig aya buḡraḡu

isiz ḡılma isiz yimi ol aḡu (K.B. 6166)

negü tir eřitḡil ay ḡılḡı amul

bayat ḡullarıḡḡa baḡırsaḡ köḡḡül (K.B. 6261)

3.3.2.12. Sıfat Unsuru Kısaltma – Bulunma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

negü tir eřitḡil yetilmiş yaşı

tiriglikte ḡazraḡ bütün ḡın kişi (K.B. 1724)

bayat ḡullarında meniḡḡde ya vuz

ağn bilmegil sen ay bilgi ögüz (K. B. 5119)

meniṅde ya vuzrak bayatım kılı

men ök men ay ilig tilese kılı (K. B. 5120)

3.3.2.13. Sıfat Unsuru Kısaltma – Ayrılma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

negü bar ajunda *biligde küsüş*

biligsiz tise erke körksüz söküş (K. B. 260)

negü bar ajunda *ölümdin katıg*

ölümüg saınsa kiter miṅ tatıg (K. B. 1139)

közin kökke tikti ayur ay idim

seniṅde ağn men *içi* bilmedim (K.B. 1151)

köni bol sen iş kıl ay ersig begim

könilikte taştın yok ermiş *yigim* (K. B. 2899)

3.3.2.14. Sıfat Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bu türk beglerinde atı belgülüg

toṅu alp er erdi kutı belgülüg (K. B. 277)

negü tir eşitgil yetilmiş yaşı

tiriglikte kızrak *bütün çın kişi* (K.B. 1724)

ıdı artuk **öçrüm talu er** kerek

ögi köngli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

begi içgüçi bolsa müfsid otun

ķamuĝ içgüçi boldı **budnı bütün** (K.B. 2106)

beg **alçaķ** kerek bolsa **ķodķa köngül**

munı teg yok erse sen andın tönğül (K.B. 2121)

boş azad ķişi barça eçgü ķılı

sen eçgü ķılı aç könilik yolu (K. B. 2307)

yaĝıçı **örüng kırğıl ersiglerig**

yaĝıķa alın ķıl kötürsü çerig (K. B. 2371)

at üstem yarıķlar bolur ķıp ķızıl

ķızıl ķazĝu engler bolur yap yaşıł (K. B. 2385)

ķalı yol öçi bolsa başlap kirip

körünse **ķılın barça yumĝı** tirip (K. B. 2537)

tapuĝķa kelir erse **yat baz ķişi**

körü alsa itse otaĝı işi (K. B. 2562)

ķişıde talusı **köni cın ķişi**

öğürgü anĝar birgü aş suv işi (K. B. 2829)

bu yalğan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut ay elgi uzun (K.B. 5878)

bayat birge **barça tileking tükel**

yekig keç yağıla bayatka tüzül (K.B. 6251)

körü bar ay bilge bu künki ödüg

öngin boldı **barça kamuğ iş küdüg** (K.B. 6451)

3.3.2.15. Sıfat Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

tözüke tegir sen kutulmaz biri

isiz edgü nengke sen ök sen torı (K.B. 1538)

negü tir eşitgil biliğ birgüçi

sınap **edgü isiz kişig** bilgüçi (K. B. 3962)

kişi erdi erse olar ne ödün

negü ol ayu bir **bu künki buçın** (K.B. 6427)

körü bar ay bilge **bu künki ödüg**

öngin boldı barça kamuğ iş küdüg (K.B. 6451)

3.3.2.16. Sıfat Unsuru İsim Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

beg içtin bolur **körgü taştın közi**

bağırsak ılı ol kızi hem sızi (K. B. 3124)

alı *il işiñge tusulu kişi*

tiler erse ilig buun il başı (K. B. 3141)

3.3.2.17. Sıfat Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

tileği trutlı *bu bolmış amu*

bir k bol tidi boldı olmış amu (K. B. 4)

yaşık yandı *bolay* yana orninga

balık uruındın ozı burnıñga (K. B. 66)

esirdin keligli alı uşları

ayu ray-i hıñdi ayu ayşarı (K. B. 94)

ukuş birle işle amu iş kd

bilig birle bekle *bu bulmış ğig* (K. B. 161)

tilin emgemış er neg tir eşit

bu sz işke tutıl zñge iş it (K. B. 165)

tilekim *sz* erdi ay bilge b

kiğın keldeike *zm szleg* (K. B. 192)

bilip szledei kişi bar kş

anı bildeçi er maṅga keḍ küsüş (K. B. 207)

bilip sözledeçi kişi bar öküş

anı bildeçi er maṅga keḍ küsüş (K. B. 207)

negü tir eşitgil **bu il kēnd begi**

uḵuşḵa biligke yetürmiş ögi (K. B. 216)

körü tursa bizde oza barguçı

ḵara tut ya **begler ajun tutḡuçı** (K. B. 250)

negü tir eşitgil **biliglig kişi**

ajunda **sınyu yetilmiş yaşı** (K. B. 261)

baş aḡrıḡ köp ol körse işi öküş

öküş işni süzgen uḵuşluḡ küsüş (K. B. 421)

ḵılumaz özüm bu ḵamuḡ il işin

maṅga **er** kerek tir **bilir iş başın** (K. B. 422)

basutçı kerek **barça işni bilir**

bilip işlese er tilekke tegir (K. B. 428)

körü barsa yakşı ayur uş bu söz

sınap sözlegüçi ıdıḵ ḵutluḡ öz (K. B. 433)

negü tir eşit **bu ajun tutmuş er**

tükel saklap ötrü yağığ utmış er (K. B. 445)

negü tir eşit bu ajun tutmış er

tükel saklap ötrü yağığ utmış er (K. B. 445)

kelip tegdi **ilig turur orduka** /

ögi köngli kalmış tilek arzuğa (K. B. 487)

negü tir eşitgil **buğun başlar er**

ķamuğ işni yetrü körüp işler er (K. B. 544)

kayu işke iğse uzar kiç kalur

i ve kalmış işler ökünçlög bolur (K. B. 556)

i ve kirme işke şabır kıl serin

i ve kalmış işler ökünçi yarın (K. B. 587)

negü tir eşit **bu kutun kopmış er**

ķutı birle arzu tilek bulmış er (K. B. 602)

negü tir eşitgil biliglig tilin

i ve kalmış işler ökünçi yılın (K. B. 631)

i ve kılmış işler neçe yig bolur

i ve bıışmış aşnı yise ig bolur (K. B. 632)

ilig aydı uktum bu irselliking

irip kitgü yirde bolurmu beking (K. B. 697)

mini buldaçı er tutup beklese

kaçumaz men andın söz aydım kese (K. B. 700)

teñgi birle tutsa *tirilmiş neñin*

yorık tüzse kılkı kılınçı yangın (K. B. 705)

bıçek teg bıçar men keser men işig

uzatmaz men *da'vi kılıklı kişig* (K.B. 811)

negü tir eşitgil ıla atlıgı

tapuğun beğümiş kişi kutluğı (K.B. 841)

özüm taplamaz neñ biri yalğan ol

muningda basası bu küç kılğan ol (K.B. 848)

müni barmu *yalnguğanı sözlegü*

uğuşluğ uğarmu bilirmü negü (K.B. 908)

kamuğ teprenigli bu sansız kalın

tanuqluğ birür bir bayatıg tilin (K. B. 1021)

yana irlü kirdi *bu tolmış ayı*

kaçır kışka yandı yarumış yayı (K. B. 1052)

özelü barır men öz erksiz bolup

ķutulġu yirim yok ***tiriglik bulup*** (K. B. 1096)

ölür erdi erse ķamuġ iglegen

ķiři ķalmaġay erdi ***ruzi yigen*** (K. B. 1108)

orunķun ya malın itilmez işim

elig tutaķı yok bu kün ***bir ķiřim*** (K.B. 1176)

eşitti kör öġdülmiř aydı ata

iķi keķuķulmiř ölümüg yete (K.B. 1203)

serinse ķiři öz tilekin tapar

serip turdaķı er örünġ ķuř tutar (K.B. 1319)

negü tir eşitgil köni sözlüg er

ķiķigde odunmiş yiti közlüg er (K.B. 1369)

aġı ķuz töşenür özünġ oġlaġu

ķara yir töřenġü turur ay bġü (K.B. 1426)

a vınķu se vügler bile a vınur öz

ķara yir ķatında yaşıp yatġu tüz (K.B. 1427)

negü tir eşitgil ***öġi yetmiş er***

ölümüg ölürde oza uķmiř er (K.B. 1475)

tü nı'mķ bile bu ***igıķmiř*** özüm

kirür bu qara yirke körklüg yüzüm (K.B. 1512)

negü tir eşitgil ölügli ök er

ölümke ökünüp ulıǵı bek er (K.B. 1514)

negü tir eşitgil odunmış kişi

ölümüg uqup yolqa könmüş kişi (K.B. 1536)

ne yaqşı ayur bu **buqun başlar er**

biligin uqusun işin işler er (K.B. 1542)

quruǵ qaldı ornı irildi işim

irükler bütürgü qanı **bir kişim** (K.B. 1576)

negü tir eşitgil uç ordu begi

bilip sözlemiş sözke yetrüp ögi (K.B. 1594)

ay begler sevinçi tilegli kişi

qamuǵ beg tileki öze qıl işi (K.B. 1609)

qapuǵda qalın boq tirildi tolu

qanı **bir işimke yaraǵlı talu** (K.B. 1614)

işim barqa sındı yoq ol bildeçi

qanı **bir baǵırsaq işim qaldaçı** (K.B. 1615)

negü tir eşitgil sınamış kişi

sınap *edgü isizni bilmiş kişi* (K.B. 1616)

bu boḏsın yoriğlı kara baş kalın

kişi tip inanğu kişi yok bilin (K.B. 1618)

kalın boḏ kara baş yoriğlı telim

telimde tilese tusuğlısı yok (K.B. 1622)

ilig ündedi bir kün ögdülmişig

anğar sözledi *söz uḵup bilmişig* (K.B. 1655)

emanet yüdürdi boyunḵa uluğ

emanet yüder erke canım yuluğ (K.B. 1720)

negü tir eşitgil *yetilmiş yaşı*

tiriglikte kızrak bütün çın kişi (K.B. 1724)

kümüşke ilinmegli yalnğuk bütün

teğir çın tükel bu ajunḵa ḵutun (K.B. 1726)

bayatḵa bütügli biliglig kişi

tegürmiş öḏinde tükel yir aşı (K.B. 1740)

yime yakşı aymış *ögi yetmiş er*

könilik bile *bu ajun tutmuş er* (K.B. 1746)

ıḏı yakşı aymış *bu yağma begi*

ķamuĝ işke bilgi yetilmiş öĝi (K.B. 1758)

munĝar menĝzetü aydı Türkçe meşel

başında keĉürmiř bu kökĉin saķal (K.B. 1798)

uķuřluĝ uķuřķa ayur ay işim

ne ***eĉĝü*** işim sen ***itigli işim*** (K.B. 1862)

eşitse bolur ol ķulaķķa tatıĝ

telim sözlemiş sözde bolmaz asıĝ (K.B. 1915)

bu iş ķalĝuĉı er kılur öz işi

mün erdem biligli körüĝli ķiři (K.B. 1938)

negü tir eşitgil ***bilig bilmiş er***

başında keĉürmiř öķüř yilmiş er (K.B. 1955)

negü tir eşitgil ***ötüken begi***

sınap sözlemiş sözni yetrüp öĝi (K.B. 1962)

ikigün ajunuĝ buluĝlı ķiři

iĉi ķutluĝ ol bu tükel ķut başi (K.B. 1973)

sözün ķayĝuĉı begke tutma umunĉ

tiriglik yaıa bolĝa ķılĝay öķünĉ (K.B. 2013)

ķiři yalĝanında tileme veıa

bu *bir söz sinanmış öküş yulka* ol (K.B. 2042)

negü tir eşitgil *urup yigli er*

urup al ay alp er yana erke bir (K.B. 2052)

negü tir eşitgil sinamış kişi

başında keçürmüş yaşamış kişi (K.B. 2088)

bor içmez kerek *beg* fësad kılmasa

bu iki kılıktın kaçar kut basa (K.B. 2091)

negü tir eşitgil sinamış kişi

sınap *edgü isizni bilmiş kişi* (K. B. 2214)

kerek köngli koğkı ma yumşak tili

bu ol *kör kişiğe se vitür yolı* (K. B. 2229)

negü tir eşitgil ay bilgi ögüz

bilig birle köngli yarunmuş kögüz (K. B. 2243)

maᅅga aygıl emdi *sü başlar kişi*

negü teg kerek kılsa begler işi (K. B. 2266)

aķı bolġu artuk *sü başlar kişi*

tirilse aᅅgar ötrü ödrüm başı (K. B. 2275)

beğük tutsa könglin bu *sü başlar er*

siziksiz yağıdın bu er berge yir (K. B. 2296)

bu törtünç kerek alçı hile, bilir

bu *hile, bilir erke* arslan ulır (K. B. 2327)

çerig sançmış alp er tutuzmış ayu

maṅga tört miṅ er sü tükel sü tiyü (K. B. 2335)

yağıka kalı yortsa *sü başlar er*

yaḳın tutḡu özke yağığ işler er (K. B. 2341)

yağıka kalı yortsa sü başlar er

yaḳın tutḡu özke *yağığ işler er* (K. B. 2341)

yorıḳın küdeşse *‘alem başlar er*

öṅgi turmasa *bir yağığ işler er* (K. B. 2346)

negü tir eşitgil *yağı sançmış er*

başında keçürmiş közün körmiş er (K. B. 2367)

negü tir eşitgil yağı sançmış er

başında keçürmiş közün körmiş er (K. B. 2367)

negü tir eşitgil yağı sançmış er

başında keçürmiş *közün körmiş er* (K. B. 2367)

yağı sançmış ersig eren bulnuḳup

yana evre sançtı yağısın utup (K. B. 2389)

munğukmış kişiler ölümüg qolur

ölümüg qoluğlı er öldrü ölür (K. B. 2397)

sü başlar kişi bolsa mundağ kerek

anın başlasa sü bolur eğgürek (K. B. 2410)

bu yaŋlığ bolur erse **sü başlar er**

işi barça itlip küvençke teger (K. B. 2414)

vezir bir ikinçi **sü başlar ‘aləm**

birisi kılıç tuttı biri qalem (K. B. 2418)

qılınçı oŋgay bolsa tengler söz ök

sözüg tengler erniŋ işi keğ süzük (K. B. 2440)

yana aydı bilge bögü sözledi

özin tutnumaz er başın yir tidi (K. B. 2518)

maŋga ayğıl emdi **qapuğ başlar er**

negü teg kerek ay bu iş işler er (K. B. 2527)

maŋga ayğıl emdi qapuğ başlar er

negü teg kerek ay bu **iş işler er** (K. B. 2527)

qapuğ başlar er keğ bağırsaq kerek

teñi canı birle tapuğsak kerek (K. B. 2529)

körü alsa yat baz keligli kişig

ağır tutsa *ğoldaş kalınmış işig* (K. B. 2548)

negü tir eşitgil *tapuğ kılınmış er*

tapuğ birle begde ağır bolmış er (K. B. 2569)

negü tir eşitgil tapuğ kılınmış er

tapuğ birle begde ağır bolmış er (K. B. 2569)

negü tir eşitgil tapuğ kılınmış er

tapuğ birle *begde ağır bolmış er* (K. B. 2569)

kapuğ başlar erniñ bağırsaklıkı

bu yañlıg kerek ay ajunçı akı (K. B. 2589)

bu yañlıg kerek bu *kapuğ başlar er*

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

bu yañlıg kerek bu kapuğ başlar er

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

yala vaç barır er idi keç kerek

ka muğ türlüğ işke bu tutsa yürek (K. B. 2640)

bor içmez kerek ked özin tutğuçı

özin tutğu er bulur kut küçi (K. B. 2649)

aya *er atanmış biliglig büğü*

köngül sırrı artuğ katıg kızlegü (K. B. 2689)

bu iki turur bu ajun tutrukı

oza keçmiş iş hem kelir utrukı (K. B. 2716)

negü tir eşitgil bu sartlar başı

ajun tezginip *neñke tegmiş kişi* (K. B. 2745)

bor içmez kerek hem özin tutğuçı

özin tutğu er kutuğ tapğuçı (K. B. 2764)

severig sevügsüz kılayın tise

tilin aygu neñni tıdıp birmese (K. B. 2810)

ayıp birmegü neñ tilin aymağı

tilin aydıñ erse anı tıdmağı (K. B. 2811)

buğun başlar erke bolur mینگ yağı

yağı bolsa kimke yağıglıg ağı (K. B. 2834)

yigü içgü katmış kamuğ otlarığ

öz elgi bile kıtsa tutsa arığ (K. B. 2903)

karın açmış erke yüzi körse aş

usup suvsamışka körüp angusuz (K. B. 2924)

negü tir eşitgil bu şartlar başı

öz asgın tilep *dünya kezgen kişi* (K. B. 3002)

negü tir eşitgil örüng başlıg er

ajunuğ arıtmuş uzun yaşlıg er (K. B. 3012)

ayur ay bağırsak ınangu idim

atıgılı yirinde sığınu iım (K. B. 3052)

negü tir eşitgil utı belgölüg

utı birle ilde avımış küllüg (K. B. 3071)

ay himmet idisi ajun ol talu

talı oldaı er utı top tolu (K. B. 3086)

aya yolda azmış başı tezgınük

ayı seçme dünyağ tüpi ol üyük (K. B. 3089)

negü tir eşitgil ay ili bögü

bögülep ılur ili künde ögü (K. B. 3142)

baa kör *men aymış bu sözler* tapa

ın erse berü kelgil andın opa (K. B. 3260)

ilel tip turup ıktı *ögdülmışe*

ol *eçgü kılınç birle igđilmişe* (K. B. 3281)

negü tir eşitgil bağırsak kıadaş

yaķanlıķ ulağlı köñgüldes adaş (K. B. 3299)

negü tir eşitgil küsemiş kişi

keçer üğlekig keğsınamış kişi (K. B. 3312)

bu dñnya işiñge katılmış kişi

ķılumaz tapuğ birle ‘uķbi işi (K. B. 3340)

özünđ sızđurur sen oğul kıız tiyü

bu emgek biligli ogul kıız kıayu (K. B. 3384)

negü tir eşitgil yağılığ kişi

yağı birle urşu tükemiş yaşı (K. B. 3400)

bu yalñguz yorığlı kişi kıvçaķı

ķişıke tusulmaz bolur ay aķı (K. B. 3407)

ķişıke tusulmaz kişi ol ölüğ

tusulđıl ölüğ bolma ersig külüg (K. B. 3408)

neğü tir eşitgil *ķişi eğğüsi*

bu eğğü bile yaçmış atı küsi (K. B. 3429)

yazuķ kılsa ķul künđ keçür ol yazuķ

bu yazuḡ keçürmiş muyan ıl azuḡ (K. B. 3435)

erende eri ol amuḡ nenḡke erk

bulup ılḡu yirde özin tutsa berk (K. B. 3449)

neḡü tir eitḡil **bu il kēnd begi**

ajun başlap ilke yetilmiş öḡi (K. B. 3460)

neḡe i kiike kinḡeḡü kerek

köḡḡül taplamış ini ılḡu kerek (K. B. 3495)

yalıḡ toḡmış er kör yalıḡ bargu ol

nelük dünya tirmek yana oḡḡu ol (K. B. 3528)

ölümüḡ biligli sevinmez özün

ölürüḡ körüḡli avınmaz uzun (K. B. 3559)

neḡü tir eitḡil saınuk başı

bu dünya iindin saınmış kii (K. B. 3566)

neḡü tir eitḡil oḡunmış kii

amuḡ bulḡanuḡtın süzülmüş kii (K. B. 3632)

neḡü tir eitḡil özin basmış er

hava boynı yenḡip özin tutmuş er (K. B. 3639)

neḡü tir eitḡil **özin basmış er**

hava boynı yençip *özin tutmuş er* (K. B. 3639)

köñgöl taplamadı bu iştin kaçır

köñgöl taplamaz işke yaksa hatar (K. B. 3686)

kamuğda bağırsak özüñge özüñg

köñgöl taplamaz işni qod kes sözüñg (K. B. 3690)

iligke tusulğu yok *erdemlerim*

ne kılķım kılınçım savım sözlerim (K. B. 3694)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

yakınlık ulağlı tapuğsaķ kişi (K. B. 3700)

ıdı yakşı aymış sevitmiş kişi

vefaķa çavıķmış sevüçler başı (K. B. 3704)

bayat kapğı tuttum kılur men tapuğ

ķamuğ ħalk yumutğu bu ol *çın ķapuğ* (K. B. 3747)

tiriglik ķolur men özüm ölgüsüz

yigitlik tiler men *ķarı bolğusuz* (K. B. 3756)

munı çın biligli uķuşluğ kişi

ağınsığ bolurmu ay ilçi başı (K. B. 3763)

men emdi *bu ķalmış tiriglik* ıdıp

bayatım sevinçin tiler men tapıp (K. B. 3794)

idi yakşı aymış *tapı bolmış er*

tapılık içinde kutı tolmış er (K. B. 3799)

idi yakşı aymış tapı bolmış er

tapılık içinde kutı tolmış er (K. B. 3799)

ajunda çavıkmış ne türlüğ eren

ilığke yumıtmış turur miñg tümen (K. B. 3807)

ayur men bitidim tilekim sözüm

tilin sözlemiş söz eşitting tüzüm (K. B. 3812)

negü tir eşitgil *uç ordu hanı*

tözü ilk yañğzap söz aymış köni (K. B. 3815)

tilep bulmağı neñg tilese yaवuz

yorımağı söz sözlese sen uçuz (K. B. 3828)

kolup birmegü neñgni kolma küçün

tilep bulmağı neñg tileme küçün (K. B. 3830)

kolup birmegü neñgni kolma küçün

tilep bulmağı neñg tileme küçün (K. B. 3830)

yorıp tegmegü yirke barma yaдаğ

kalı bardıṅ erse öz emger küçün (K. B. 3831)

negü erdi *sözler tilin sözlemiş*

maṅga aygıl emdi eşitmiş ömiş (K. B. 3848)

sözüg saḡnu sözle sen iŵme serin

ive sözlemiş söz ökünçi yarın (K. B. 3881)

bayat ḡullarıṅga tusul ay bögü

kişike tusulur erig er tigü (K. B. 3928)

bu aymış sözüm çın erürmü köre

çın erse ḡava bas berü kel tura (K. B. 3937)

ajun tutḡuçı er uḡuŝluḡ gerek

buḡun basḡuçıḡa gerek keḡ yürek (K. B. 4013)

muṅgar meṅgzetü aydı bilgi açuḡ

bu söz tutmaz erniṅ biligi bıçuḡ (K. B. 4020)

ay begler aḡırlap *bedük bolmiŝ er*

basınma begiṅni beḡük tut aḡır (K. B. 4085)

taḡı yaḡŝı aymış *sınap bilmiş er*

tapuḡ birle ḡopmiŝ tilek bulmiŝ er (K. B. 4089)

negü tir eşitgil *özin tutnur er*

öğinde kirip kör ötüg ötnür er (K. B. 4103)

negü tir eşitgil özin tutnur er

öğinde kirip kör **ötüg ötnür er** (K. B. 4103)

közünġni küdeşgil özünġni tutun

özin tutġuçı er ajunda küsüş (K. B. 4105)

içip karşıka kirme özni tutun

yaraġsız bolur **ol içigli otun** (K. B. 4118)

bu üçte birisin ġalıġlı kişi

neçe me beğük erse keslür başı (K. B. 4123)

bu ol **atġa tegmiş tapuġ ġalġuçı**

munınġda narusı uda birġüçi (K. B. 4147)

bu yańġlıġ turur **begke ġılġu tapuġ**

tapuġ sınġse ötrü açar ġut ġapuġ (K. B. 4157)

negü tir eşitgil **adaş tutmiş er**

adaş asġı yası sınaġ bilmiş er (K. B. 4207)

negü tir eşitgil adaş tutmiş er

adaş asġı yası sınaġ bilmiş er (K. B. 4207)

yaġıda asıġ yok yetürġil bilig

asıġ bolmaz işke tegürme elig (K. B. 4231)

isizke ça vîkmış kişidin yıra

bu yaŋlıġ kişiler kılınçı kara (K. B. 4238)

öküş kördüm *eçgü atanmış kişi*

isizke katıldı buzuldu işi (K. B. 4244)

negü tir eşitgil yağılamış er

yaġısı özele elig bulmuş er (K. B. 4261)

içinġi taşınġnı adaşınġ bilir

bu iç taş biligli kişi neng alır (K. B. 4266)

birisi ozunçı yonġaġ kılġuçı

biri *iki yüzlüġ kişi umduçı* (K. B. 4272)

öz asġı tiler dostka birme köŋgül

asıġ bulmasa boldı düşman tönġül (K. B. 4274)

negü tir eşitgil törülüg kişi

otundın yıramış uķuşluġ başı (K. B. 4290)

özünġde uluġka tilin özneme

cevab kılgu yırde irig sözleme (K. B. 4303)

idi yakşı aymış *törü bilmiş er*

törü öngdi birle budun tüzmiş er (K. B. 4309)

idi yakşı aymış törü bilmiş er

törü öngdi birle budun tüzmiş er (K. B. 4309)

kerek bolğu sözni ayıttıng manğa

ayayın eşitgil munı men sańga (K. B. 4319)

negü tir eşitgil kara kılķını

sınap sözlegüçi kişi barķını (K. B. 4326)

öküş sözleme söz serin til küdez

öküş sözlemiş söz suvı kaldı az (K. B. 4332)

negü tir eşitgil **özin tutmış er**

tilin bek tutuğlı bilig bilmiş er (K. B. 4333)

negü tir eşitgil özin tutmış er

tilin bek tutuğlı bilig bilmiş er (K. B. 4333)

negü tir eşitgil özin tutmış er

tilin bek tutuğlı **bilig bilmiş er** (K. B. 4333)

negü tir eşitgil sakınuk başı

ķamuğ türlüg iştin saķınmış kişi (K. B. 4406)

satıgıcı yok erse **ajun kezgüçi**

kaçan ked̡ey erding̡ kara kiş içi (K. B. 4425)

negü tir eşitgil *ajun kezmiş er*

başında keçürmiş telim körmüş er (K. B. 4434)

negü kolsa birgil kerek bolsa al

köni kördüm uş bu *ķutu bilmez ala* (K. B. 4445)

biligsizke yakma özün̡ni tutun

özün tut̡guç er tirildi ķutun (K. B. 4452)

bu ol *ilde* türlüg *ķatıl̡gu kişi*

saṅga tüşse iş ya olarkā işi (K. B. 4472)

aya *körk tilegli kişi* ed̡güsi

kisi körki ķolma buḡun kül̡güsi (K. B. 4493)

ay *yin̡ke saķanuķ tilegli inal*

munı bulsa bulduṅ bu tört nen̡g tükel (K. B. 4497)

taķı *bir sözüm* bar *ayıt̡gu saṅga*

anı ma ayu bir aça sen maṅga (K. B. 4568)

telim kördüm emdi *ağır bolmuş er*

tıḡmadı boğzı üçün boldı yir (K. B. 4590)

öküş kördüm *ilde beḡümiş erig*

bulun kıldı boğzı töşendi yirig (K. B. 4591)

kişi men tigüçi apa oğlanı

isig tumlıgıg bilgü adra anı (K. B. 4620)

bularda eng edgü yorık bu turur

bügü bilge ögmiş kılık bu turur (K. B. 4670)

öküş yigli yalngu k kör igçil bolur

sarıg mengzi koydağ atı il bolur (K. B. 4672)

kanı ol ***bayat men tigüçi otun***

tengizde kodı ıdtı tengri töbün (K. B. 4712)

kanı ol ***toğardın batar ka tegi***

yorıp il tutuğlı bu dünya begi (K. B. 4714)

kanı ol ***peri kuş bu yalngu k öze***

uluğluk kılığlı kılınçı tüze (K. B. 4716)

kanı ol ***ölüg tırgürügli kişi***

ölümke tutuğ boldı ahır işi (K. B. 4717)

kanı ol ***kişide ödürmiş talu***

koğuz kaldı dünya irildi tolu (K. B. 4718)

yoriyu turuğlı bu barқан kişi

uluğ yolda itmez bu ev bark işi (K. B. 4727)

negü tir eşit *dünya koçmış kişi*

yayığ dünyaka köngli toçmış kişi (K. B. 4730)

negü tir eşit dünya koçmış kişi

yayığ dünyaka köngli toçmış kişi (K. B. 4730)

kalı singmese kör *bu kalmış tapuğ*

yava boldı isiz tiriglik kamuğ (K. B. 4750)

saķım ol körü barsa *körnü urur*

tutayın tidükte yiter yok bolur (K. B. 4759)

açığ süçig aşlar boğuz tatğı ol

boğuz tatğı sürgen kişi yılķı ol (K. B. 4772)

negü tir eşitgil süzülmiş kişi

ıdısi bile *çın tüzülmiş kişi* (K. B. 4795)

ulaştın uluşķa köçügli kişi

köçin öngdün ıdsa iter uz işi (K. B. 4814)

basıng kökke tegse beğüklük atın

kirip yatgu ornuğ kara yir kıatın (K. B. 4820)

negü tir eşit yakşı yağma begi

ķamuĝ iş içinde yetilmiş öĝi (K. B. 4947)

meniĝde basa sen bütürgil sözünĝ

umınç ķalmıř öçte yetürgil özünĝ (K. B. 5009)

uluĝluk yimesün ol elgi uzun

yanar erse ***tilde yoritmiş*** sözün (K. B. 5073)

tilin sözlemiş sözde yanmaz eren

sözinde yanıĝlı işiler sanı (K. B. 5080)

negü tir eşitgil örünĝ bařlıĝ er

ajunuĝ kećürmiř uzun yařlıĝ er (K. B. 5085)

bu begler bulur barća arzu tilek

özi ***köñĝliñĝe sıĝĝu*** bulmaz yölek (K. B. 5096)

ķiři tip yoriĝlı telim bar san

ķiřike tusulĝu tilese ķanı (K. B. 5099)

ölümüĝ biligli ay ķılķı usal

kećer bu tiriglik özünĝ ülgı al (K. B. 5144)

usanıp yoriĝlı ay arzu ķulı

ölümke basıķma kelir alĝalı (K. B. 5145)

negü tir eşitgil ***bilig bulmiş*** er

bilig birle ilde aĝır bolmiş er (K. B. 5238)

negü tir eşitgil bilig bulmış er

bilig birle ilde ağır bolmuş er (K. B. 5238)

negü tir eşitgil bögü ilçü beg

bu beglik işini bilir yolçı beg (K. B. 5250)

ölümke toğar **bu toğuglı** kişi

atın iz koşdur bu ölügli kişi (K. B. 5264)

ölümke toğar bu toğuglı kişi

atın iz koşdur **bu ölügli** kişi (K. B. 5264)

ay **boşlağ yorıglı** budun öktemi

bayat aytığı bar anutgil emi (K. B. 5275)

köngülçe yorıglı ay teltük müne

ayıtğay seningdin bayat bir küne (K. B. 5276)

ay **kaznağ uruğlı** ajun begleri

özüngde kiğün koşma kaznağ yorı (K. B. 5294)

biziñde ozağı kutu **barğucı**

yidi toğtı kandı ölüp yatğucı (K. B. 5339)

negü tir eşitgil **halal yigli er**

sakınuk başı çın **halal tigli er** (K. B. 5349)

negü tir eşitgil uluğ kēnd begi

ḡamuḡ iş içinde yetürmiş ögi (K. B. 5354)

yaḡız yir özele önügli evin

tirip sen tolular sen ḡaznaḡ evin (K. B. 5365)

ya ***ḡuzda yoriḡlı*** ḡalın köp ḡutuz

ya tüzde yoriḡlı uḡ inḡek öküz (K. B. 5372)

ya ḡuzda yoriḡlı ḡalın köp ḡutuz

ya ***tüzde yoriḡlı*** uḡ inḡek öküz (K. B. 5372)

ḡayada yoriḡlı bu ımḡa teke

ḡutulmaz seninḡdin ay ersig böke (K. B. 5373)

ḡalıḡta ucuḡlı ḡara ḡuş yori

seninḡdin keḡümez aya kök böri (K. B. 5378)

körü barsa barḡa bu suḡluk turur

suḡkun açmış özler ḡaçan toḡ bolur (K. B. 5384)

negü tir eşitgil ***özin bilmiş*** er

ḡavasın uḡuşḡa bulun ḡılmış er (K. B. 5411)

negü tir eşitgil özin bilmiş er

ḡavasın uḡuşḡa bulun ḡılmış er (K. B. 5411)

negü tir eşitgil bu **sü başlar** er

tiriglik ıdıp beg işin işler er (K. B. 5461)

negü tir eşitgil bu sü başlar er

tiriglik ıdıp **beg işin işler** er (K. B. 5461)

nelük boldı ‘acız özünġ ay ilig

ķamuġ eġü ķalġu küçünġ bar elig (K. B. 5476)

ķanıkı **muġar teggü** işim ay er

munı ķılġuķa sen maġa yarı bir (K. B. 5494)

yırak tut **sevinġinġ tilemez** ķişıġ

sevitme aġar birme ķılġu işig (K. B. 5531)

işinġ **iş biligli** ķişılerke bir

ķılıl bilnese iş sınıp ķaġu yir (K. B. 5534)

ay ilig bu ol bu kutung belġülüg

saġa **iki ajun tegürgü** ülüg (K. B. 5586)

ikigün ajunluk **asıġ ķalġu** söz

bu erdi munuķı ayu birdi öz (K. B. 5603)

ıdı yakşı sözler **köġül bulmış** er

köġül til birikip yakın bolmış er (K. B. 5617)

ıdı yakşı sözler köngül bulmış er

köngül til birikip *yaķın bolmış* er (K. B. 5617)

tiriglik uçuktı yüküm aŗrudı

yazuktın *özüm* boldı *yangı* öd (K. B. 5692)

keŗer uş munuķı bu künki künüm

bulurmu özüm *bu keligli* tünüm (K. B. 5696)

yarın bolġu işke bu kün it itig

mańga mundaġ aydı biliglig tetig (K. B. 5702)

bir ök türlüġ ermez bu işke bilig

büte türlüġ iş bar *tegürgü elig* (K. B. 5723)

negü tir eşit emdi sartlar başı

ajun tezinigli ııtay arķısı (K. B. 5754)

bu *ķut bulmaduķ* er ķalı bulsa ķut

baru ķılķı artar ķılur ilke yut (K. B. 5757)

sini sözlegüçi kişiler mańga

yaġı teg yaġı ol ay bilgi kinge (K.B. 5882)

negü tir eşitgil bu buğun begi

sınap sözlemiş sözni yetlip ögi (K.B. 6138)

negü tir eşit kõngli bışmış kişi

ölümde oza işin itmiş kişi (K.B. 6165)

negü tir eşitgil ölügli kişi

ölürde ulıp yirke çalmış başı (K.B. 6177)

tözüke turur **bu ölüm kelgü kün**

ol öldi sen emdi ölümke anun (K.B. 6294)

ayur uş kıadaşım maᅅga koğmışı

bu erdi neᅅgi uş **туру kalmışı** (K.B. 6323)

içi yakşı aymış **buğun başlar** er

bilig birle il kün işin işler er (K.B. 6342)

içi yakşı aymış buğun başlar er

bilig birle il kün işin işler er (K.B. 6342)

kanı ol **kişig satğağucı** kişi

nelük boldı satğağ kara yir tuşı (K.B. 6441)

kanı ol tirigli **ta var koçmadın**

iki böz ilette **tilemez ağın** (K.B. 6443)

kanı ol **öküş yir tilegli** kişi

kara yir töşendi itildi işi (K.B. 6444)

f sad fışk  disi atandı eren

bor  mez kişi atı boldı saran (K.B. 6455)

n maz ruzk  birle yorığlı kişi

m nafık atandı ay il i başi (K.B. 6456)

ķanı * mr-  m  ruf k lığlı kişi* /

ķanı *n hy-  m  nk r t đęli kişi* (K.B. 6472)

k g z kerdim an a *yaği san mış* er teg

k vez teg k r erip ķaya teg ķadıttım (K.B. 6539)

i ip yatmış er teg u ıp o lu keldim

 z m yolda azmış bayatķa uya tım (K.B. 6540)

sen  k sen *yazuķyarlıķaęlı*  dim bir

sayurķa mini sen yazuķum unıttım (K.B. 6564)

ne e d nya yigli ajun begleri

 l m tutti bardı k zi telmire (K.B. 6634)

3.3.2.18. Sıfat Unsuru Zarf Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

neg  tir eşitgil o ulmış kişi

 l m g u up yetr  bilmiş kişi (K.B. 1177)

bu boğ sın yorıǵlı ƙara baş ƙalın

ƙiři tip inanǵu ƙiři yok bilin (K.B. 1618)

negü tir eşitgil bu sartlar başı

ajun tezginip neǵke tegmiş ƙiři (K. B. 2745)

negü tir eşitgil bu sartlar başı

öz asǵın tilep dñnya kezgen ƙiři (K. B. 3002)

negü tir eşitgil özin basmış er

hava boynı yençip özin tutmış er (K. B. 3639)

ay begler aǵırlap bedük bolmış er

basınma beginǵni bedük tut aǵır (K. B. 4085)

negü tir eşitgil tapuǵ ƙılǵuçı

törü birle başlap ƙapuǵ tüzgüçi (K. B. 4170)

negü tir eşitgil ay köǵli oduǵ

yaǵı yaşı tegrüp toǵmıř yođuǵ (K. B. 4189)

negü tir eşitgil ay ilçi başı

sınap eđǵü isiz keçürmiş yaşı (K. B. 4197)

içi yaǵřı aymış törü birgüçi

buğun birle ƙatlıp sınap bilgüçi (K. B. 4449)

ay ilig baķa k r seninġde oza

beg erdi atang ilde *erk t rk t ze* (K. B. 5151)

neg  tir e itgil bu s  ba lar er

tiriglik ı p beg i in i ler er (K. B. 5461)

ı i yak  ı s zler k ng l bulmı  er

k ng l til birikip yak n bolmı  er (K. B. 5617)

3.3.2.19. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları

esirdin keligli  alı  k  ları

 ayu ray-  hindi  ayu  ay arı (K. B. 94)

neg  tir e itgil *bu il k nd begi*

u    a biligke yet rmı   gi (K. B. 216)

bu *t rk beglerinde* atı belg l g

ton a alp er erdi  ut  belg l g (K. B. 277)

bu yan lı  bolur *bu ki i e   si*

ki i e   si ol bu un y    si (K. B. 543)

mun ar men zet  keldi  a  r s zi

bu  a  r s zi ol biligsiz k zi (K. B. 739)

neg  tir e itgil *b    il begi*

buğun başlağuçı kişide yigi (K. B. 1076)

ne munğluğ turur *bu apa oğlanı*

tilek teg bulumaz *tiriglik küni* (K. B. 1122)

seniñde ozaķa ajun begleri

ajun ıoğtı bardı yatur kör güri (K.B. 1405)

usal yalñguķ oğlı öküş neñg tirer

yigüke tegirmü saķınmaz birer (K.B. 1422)

bu *ķurtğa ķalınçı* bu ol *öñgdisi*

kerak öñgdi tutğıl kerak tönğdisi (K.B. 1547)

bu ay toldı yasın keçürdi ilig

oķıp oğlınğa birdi öt sav erig (K.B. 1548)

negü tir eşitgil *uķ ordu begi*

bilip sözlemiş sözke yetrüp ögi (K.B. 1594)

ıdı yaķşı aymış *bu yağma begi*

ķamuğ işke bilgi yetilmiş ögi (K.B. 1758)

ağın il kişisi eşitti munı

yüzin körgüke arzuladı anı (K.B. 1887)

negü tir eşitgil *ötüken begi*

sınap sözlemiş sözni yetrüp ögi (K.B. 1962)

bayat kimke birse uʋut köz suʋı

aᅇgar birdi devlet tükel **yüz su v** (K.B. 2007)

ajun buᅇnu barça aᅇgar ᅇul bolur

ajun yir bu begler tilekin bulur (K.B. 2076)

ᅇara ᅇalᅇa begke kereksiz **yaᅇuᅇ**

yaᅇuᅇ bolsa begke uçuzluk anuᅇ (K.B. 2079)

buᅇun başᅇısı begke bu hımmet kerek

bu hımmet bile hem mürevvet kerek (K.B. 2124)

sakınuᅇ kerek **din iᅇisi arıᅇ**

imin bolsa il buᅇnı andın arıᅇ (K. B. 2190)

yüz ursa yaᅇıᅇa **bu sü başᅇısı**

oᅇuᅇ turᅇu tün kün kiterse usı (K. B. 2331)

saᅇınuk kerek **din iᅇisi arıᅇ**

arıᅇ bolsa ᅇılᅇı ᅇılınᅇı arıᅇ (K. B. 2461)

baᅇırsak tapuᅇᅇı baᅇır sanı teg

baᅇırda yaᅇınraᅇ yürek ᅇanı teg (K. B. 2610)

yaᅇık badı yüzke **ᅇara yüz baᅇı**

ajun toldı bütrü qara yir toğı (K. B. 4884)

negü tir eşit *yaqşı yaǵma begi*

qamuǵ iş içinde yetilmiş ögi (K. B. 4947)

tüpi yil turur *bu tiriglik küni*

mançsız turur qut keçürgey sini (K. B. 5091)

maᅇga at uruldu *bu zahid atı*

bu atım maᅇga boldı ta' at yutı (K. B. 5106)

meniᅇnde ya vuzraq bayatım qulı

men ök men ay ilig tilese qalı (K. B. 5120)

usanıp yoriǵlı ay arzu qulı

ölümke basıqma kelir alǵalı (K. B. 5145)

sini teg *et özlüg bayat qullarım*

saᅇga kıldı munǵluǵ körür sen barın (K. B. 5193)

ay *boşlaǵ yoriǵlı bu dın öktemi*

bayat aytıǵı bar anutǵıl emi (K. B. 5275)

ay *qaznaq uruǵlı ajun begleri*

özünᅇde kiᅇin qoᅇma qaznaq yorı (K. B. 5294)

negü tir eşitgil *uluǵ kᅇnd begi*

ķamuĝ iş içinde yetürmiş ögi (K. B. 5354)

bu tüş 'İlminĝe baksa şartı öküş

munı bilgü aşnu yetürse uķuş (K.B. 5997)

neçe ağsa tüşte ağar ķut kıvı

aĝırlık bulur *keğ* bulur *yüz su vı* (K.B. 6040)

negü tir eşitgil *bu buğun begi*

sınap sözlemiş sözni yetlip ögi (K.B. 6138)

aya *kinĝ yorıkıĝ buğun ökte mi*

ölüm yetgelir terk otı kıl emi (K.B. 6167)

neçe dñya yigli ajun begleri

ölüm tuttı bardı közi telmire (K.B. 6634)

sańĝa oķ sığındım bayat sen küdeş

bu ĝaf usındın mini ođĝura (K.B. 6637)

3.3.2.20. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Sıfat Tamlamaları

se vüg sa vçı ıdtı baĝırsak ıdı

buğunda talusı kişide keçi (K. B. 34)

negü tir eşitgil *biliglig kişi*

ajunda sınayu yetilmiş yaşı (K. B. 261)

bu türk beglerinde atı belgölüg

toŋa alp er erdi kutı belgölüg (K. B. 277)

bu tegme biri asğı yası telim

qayusı birim teg qayusı alım (K. B. 309)

bu kaç neŋ birikse biregü öze /

anıŋdın yırar **ol ıduķ kut** teze (K. B. 343)

negü tir eşit **bu sınamış kişi**

başında keçürmiş yetürmiş yaşı (K. B. 426)

körü barsa yakşı ayur uş bu söz

sınap sözlegüçi ıduķ kutluğ öz (K. B. 433)

bir ay toldı atlığ er erdi tetig

eşitti bu çavığ itindi itig (K. B. 462)

bir ay toldı atlığ er erdi tetig

eşitti bu çavığ itindi itig (K. B. 462)

öziŋge kerekin itindi itig

iligke yüz urdı **bu bilge tetig** (K. B. 475)

yayığlık yok erse bu irsellikiŋ

ne eçgü iş erdi seniŋ kelmekiŋ (K. B. 715)

kutağmış kişi k r sağınmış kerek

kamuđ teňgsiz iřtin yıramıř kerek (K. B. 726)

tađı *bir bu ma‘ni* ayayın saňga

eřitgil anı sen munu b t maňga (K. B. 742)

kayu e vke kirse bu ay terk  ıkar

 ıkarı     n terk yatarın yıkar (K. B. 745)

beğ k bir bi ekig eligde tutar

solındın urađun oňgındın řeker (K. B. 772)

bu oldruđ ne *k rsi* yiri ol saňga

bu ma‘ni u ayın ayu bir maňga (K. B. 787)

bu taňg taňgsuk iřler maňga k rkitip

buřurdunđ mini sen iřinđ berkitip (K. B. 794)

kamuğ    a a lığ emitmez bolur

     turur t z  amıtmaş bolur (K. B. 802)

kamuğ    a a lığ k ni t z turur

 alı bolsa t rt k r bir egri bolur (K.B. 804)

kayu ilke tegse meniň bu t r m

ol il bar a itl r taş erse  orum (K.B. 830)

meninġ me özüm **bu uzun yol** yorıp

saġa keldi emgep hem artuġ arıp (K.B. 837)

yarayın tise sen maġa belgölüg

bu kaç neġ özünġdin yırat ay külüg (K.B. 852)

taşı teg içi ol içi teg taşı

bu yaġlıġ bolur **ol köni çın kişi** (K.B. 863)

yoriġlı bu yalġuk idi ök öküş

köni çın bütün er maġa keġ küsüş (K.B. 868)

nelük tirdinġ erdi **bu kalġu neġinġ**

negüke ülemedinġ artġu neġinġ (K.B. 1205)

kamuġ eġüke mün **bu eġü kılınç**

kılınç eġü bolsa bolur minġ sevinç (K.B. 1255)

tuta bilse tap **bu tirilmiş neġinġ**

ikigün ajunda kızartġay enġinġ (K.B. 1287)

negü tir eşit **bu köni kılklıġ er**

bu iki ajunuġ köni kılklıġ yir (K.B. 1290)

kişiġ tepsemegil yime içme sonġ

bu iki kılınçlıġ bulur tutçı muġ (K.B. 1302)

nerek neñg kişiğe kerek edğü yang

kerek bolsa bulğay *kamuğ edğü neñg* (K.B. 1307)

tiliñgde çıkarma *bu yalğan sözüg*

bu yalğan sözün er uçuzlar özüg (K.B. 1326)

bu iki kılıktın ıduğ kut kaçar

ol erke çığaylık yolını açar (K.B. 1335)

törütüti tümen miñg *bu sansız tiriğ*

tirilgü birür koçmaz açın birig (K.B. 1344)

ölümke törütüti *bu sansız konum*

tiriğ barça ölgü añar yok ölüm (K.B. 1347)

kerek boldı emdi *bu kalmış tapuğ*/

ökünç boldı *kalmış isizlik kamuğ* (K.B. 1362)

yatu kaldı *tirmiş bu altun kümüş*

mañga tegdi sağış anıñgdın ülüş (K.B. 1363)

negü tir eşitgil köni sözlüg er

kiçigde *odunmış yiti közlüg er* (K.B. 1369)

küçer ol ajunda sañga iki yol

bu iki yolunğda qayu erki yol (K.B. 1391)

kişi nengi alma yime tökme kan

bu iki yazuka ulır çıksa can (K.B. 1395)

kanı tüş sanı boldı keçmiş kününg

ökünçte adın yok **bu kalmış kününg** (K.B. 1397)

negü tir eşitgil oğunmış kişi

oğunmışta kiğin ökünmüş kişi (K.B. 1398)

kapuğda tirildi **kalin aç böri**

ay ilig koyuğ keğ küdeşip yorı (K.B. 1413)

irig sözlemegil kişike tilin

irig til **ot** ol kör **küyer teg yalın** (K.B. 1415)

yüz utru turur **bu uzun yol sefer**

uğuşluğ bu yolka azuğ keğ iter (K.B. 1417)

eğiz king beğizlig sarayıng kalıp

karañgku yir ede yatur sen ulıp (K.B. 1419)

ağı çuz töşenür özüng oğlağı

kara yir töşengü turur ay bögü (K.B. 1426)

özüng kolsa iki ajun begliki

bu biş işke yakma bu ol yigliki (K.B. 1432)

bor içme fësadın yırak tur teze

bu kaç neñg yorır tutçı beglik buza (K.B. 1434)

keçürmiş tiriglik tüpi boldı yil

bu kalmış tiriglik neçe birge il (K.B. 1439)

yava kılma emdi bu *kalmış kününg*

özünğdin arıtğıl yazukunğ mününg (K.B. 1440)

bu kaç neñg küdezgil küdezildi il

uzun turğa beglik sañga birge il (K.B. 1454)

siziksiz ölüm bir kün ağır kelir

tirilmiş bu canlığ canın alğalır (K.B. 1472)

negü tir eşitgil ölügli ök er

ölümke ökünüp *ulıǵı bek er* (K.B. 1514)

kerek erdi bilge tirilse qutun

kamuğ ölsün erdi *biligsiz otun* (K.B. 1539)

ne yakşı ayur *bu buçun başlar er*

biligin uquşun işin işler er (K.B. 1542)

ķuruğ qaldı ornı irildi işim

irükler bütürgü qanı *bir kişim* (K.B. 1576)

negü teg keçer **bu keçigli künüŋ**

könimü yorır sen ya egri yolunġ (K.B. 1583)

kalı kılsa begler tapısız tapuġ

yaıa kıldı **tapmış tiriglik kamuġ** (K.B. 1611)

kapuġda **kalın boğ** tirildi **tolu**

kanı bir işimke yaraġlı talu (K.B. 1614)

işim barça sındı yok ol bildeçi

kanı **bir baġırsak işim kaldaçı** (K.B. 1615)

negü tir eşitgil sınamış kişi

sınap **eğü isizni bilmiş kişi** (K.B. 1616)

tilese bulur barça arzu kişi

tilek teg kişi bulmaz eğü başı (K.B. 1617)

bu boğ sın yoriġlı kara baş kalın

kişi tip manġu kişi yok bilin (K.B. 1618)

bu boğ sın yoriġlı kara baş kalın

kişi tip manġu kişi yok bilin (K.B. 1618)

kalın boğ kara baş yoriġlı telim

telimde tilese tusuġlısı yok (K.B. 1622)

*ḡamuḡ bolḡu neṅḡ*ke bolur belḡu teṅḡ

kiçigde beḡüginçe ol bolḡu teṅḡ (K.B. 1650)

kiterdi özindin yaraḡsız muḡḡal

tusuldı *ḡamuḡ türlüg iş*ke *tükel* (K.B. 1653)

ikinci uvut ol üçünçi köni

bu üç neṅḡ bile er bulur ḡut küni (K.B. 1660)

könilik uvut hem *bu eḡḡü ḡalınc*

üçegün birikse bu buldı sevinç (K.B. 1664)

kişike tusulmaz tükel yas ḡılur

bu üç neṅḡ turur kör ay ilçi unur (K.B. 1667)

taḡı bir saran ol kişide ili

bu üç neṅḡ üçegü biligsiz tili (K.B. 1669)

çavıḡsa kim erse *bu yalḡan tilin*

saḡı bardı yalnḡuḡ ara sen bilin (K.B. 1671)

saranlıkta inḡa negü bar *aḡın*

tirer neṅḡ yiyümez ḡalır neṅḡ kiḡin (K.B. 1672)

ay *dünya tirip* sen *yiyümez kişi*

yigüçi anundı anuḡ tut aşı (K.B. 1675)

ol üç nenġ kiminġ bolsa keldi kutı

bu üç nenġ kiminġ bolsa yitti atı (K.B. 1676)

uķuķta aķın barķa erdemlerig

ķiķi ġġrenür ötrü yetlür bilig (K.B. 1683)

kiminġ arķası bolsa küķlüg bolur

bu küķlüg ķiķi ķutķa tüplüg bolur (K.B. 1699)

yime yakķı aymıķ *bu öġlüg ķiķi*

kim öġlüg sözün tutsa itlür iķi (K.B. 1701)

negü tir eķitġil *yetilmiķ yaķı*

tiriglikte ķazraķ bütün ķın ķiķi (K.B. 1724)

kümüķke ilinmegli yalġnuķ bütün

teġir *ķın tükel bu aķunķa* ķutun (K.B. 1726)

bayatķa bütüġli biliglig ķiķi

teġürmiķ öğinde tükel yir aķı (K.B. 1740)

yime yakķı aymıķ öġi yetmiķ er

könilik bile *bu aķun tutmiķ er* (K.B. 1746)

içi yakķı aymıķ bu yaġma begi

ķamuġ iķke bilgi yetilmiķ öġi (K.B. 1758)

kalı ögmegü ol ukuşluğ kişig

neteg yirmegü **bu ukuşsuz işig** (K.B. 1776)

ukuşluğka tegse adın begliki

ilin inçke tegrür **bu bir sözke** büt (K.B. 1781)

munğar mengzetü aydı türkçe meşel

başında keçürmiş bu kökçin sakal (K.B. 1798)

munğar mengzetü aydı türkçe meşel

başında keçürmiş **bu kökçin sakal** (K.B. 1798)

bayattın ʿaṭa ol ukuş belgülüg

ukuştın bulur er **miñg eḍgü ülüg** (K.B. 1829)

biligin seçildi kişi yılkıdın

biligde beḍükreḱ negü bar **aḱın** (K.B. 1843)

ukuşluğ ukuşka ayur ay işim

ne **eḍgü işim** sen **itigli işim** (K.B. 1862)

bu emgek **yük** ol **bir ağır yüḍgüke**

anı yüḍse ötrü tegir eḍgüke (K.B. 1874)

bağrsak tapuğcı tükel ol bolur

öz asğın ḱoḱup kör beg asğın ḱolur (K.B. 1879)

köngül tatgı ne ol bu köz tatgı ne

*bu iki tatıg*dın özüm ülgı ne (K.B. 1891)

itilse ili hem bayusa budun

atı edgü bolsa *ol erter öğün* (K.B. 1925)

bayat kimke birse *bu edgü kılık*

bu edgü kılık birle edgü yorık (K.B. 1978)

toğumsuz bolur *ol közi suķ kişi*

közi suķķa yetmez bu dünya aşı (K.B. 2001)

bu suķluk *ig* ol *bir otı yoķ emi*

anı emleyümez bu dünya ķamı (K.B. 2002)

u vutluğ kerek *beg kişide talu*

uvutluğ kılınçı irilmez tolu (K.B. 2005)

kimingde uvut bolsa kılķı silig

ķamuđ teňgsiz işke tegürmez elig (K.B. 2006)

ķamuđ teňgsiz iştin yığığlı uvut

ķamuđ edgü işke ulağlı uvut (K.B. 2008)

ne edgü neňg ol bu uvut erke körk

ķamuđ edgü işke uvut boldı örk (K.B. 2009)

negü tir eşitgil *yağıcı kür er*

bu saıklık bile öz yağısın urar (K.B. 2019)

bu küçkey kişi kendü beglik yimez

bu küçkey küçini buğun kötrümez (K.B. 2030)

bu yalğan kişiler vefasız bolur

vefasız kişi halkka tenğısiz kıılur (K.B. 2039)

kişi yalğanında tileme vefa

bu bir söz sınanmış öküş yılkı ol (K.B. 2042)

kör arslan bolu birse ıtka başı

bu ıt barça arslan bolur öz tuşı (K.B. 2047)

kalı bolsa arslanğa ıt başcısı

ol arslan bolur *barça* ıt sağışı (K.B. 2048)

aıklık kerek begke koğkı köngül

bu koğka köngül birle kılkı amul (K.B. 2049)

ajunçı büğü beg nelük kenç urur

er at kayda bolsa anuğ kenç alur (K.B. 2056)

adın ma *bu biş neğ* yırağ tutđu beg

atı eçgü bolsa kü çav bolđu teg (K.B. 2060)

bu kaç neṅde begler yırak tutḡu öz

atı artmasa yorık bolsa söz (K.B. 2063)

bularda eṅ inḡa *bu arkuḡ kılınç*

bu arkuḡ kılınçlıḡ ne muṅluḡ erinç (K.B. 2064)

ay ilig *bu kaç neṅ* kerek begke kör

buḡunḡa sevülse orun bolsa tör (K.B. 2071)

negü tir eşitgil sınamış kişi

başında keçürmiş yaşamış kişi (K.B. 2088)

bor içmez kerek beg fësad kılmasa

*bu iki kılıḡ*ın kaçır kut basa (K.B. 2091)

neçe kılḡu işler bor içse qalur

neçe kılmaḡu iş esürse kelür (K.B. 2101)

neçe teṅsiz işler bor içse bolur

neçe eḡü işler esürse qalur (K.B. 2102)

begi eḡü bolsa yorıḡı köni

taḡı artuḡ eḡü yorıḡay qulı (K.B. 2114)

bu iki kutu bulsa begdin sevinç

ili ḡapḡı itlür bulur beg avınç (K.B. 2135)

özünġ dünya ‘ uġbi bulayın tise

bu kaç işni ıodma ıtıġlan usa (K.B. 2157)

taġa bir ayıtġu sözüm bar saġga

anı ma açuġlug ayu bir maġga (K. B. 2176)

vefalıġ bolur *bu uruġluġ kişi*

cefaçı bolur ol arıġsız işi (K. B. 2195)

bu körklüg kişi kılkı körklüg bolur

kıılınç bolsa körklüg il asġı tolur (K. B. 2212)

yorıġlı uçuġlı kamuġ neġni kör

tutar özke iş tuş özi teġni kör (K. B. 2254)

isiz eġġu birle ıtılmaı ıaıar

ıamuġ neġke yaġzaġ bu bir yaġni kör (K. B. 2255)

isiz eġġu birle ıtılmaı ıaıar

ıamuġ neġke yaġzaġ *bu bir yaġni* kör (K. B. 2255)

neġü tir eşitgil *azıġlıġ kür er*

ölümüġ unıtsa yaġısın urar (K. B. 2287)

beġük tutsa köġlin *bu sü başlar er*

siziksiz yaġıdın bu er berge yir (K. B. 2296)

bu köngli beğük er usallık kılur

usal er ya buzlor ya ödsüz ölür (K. B. 2297)

kerek sü başınga **bu bir kaç kalık**

yağıka yüz ursa bu tüzse yorık (K. B. 2309)

kerek hayl başınga **bu bir kaç kalık**

itilse işi ötrü tüzse yorık (K. B. 2323)

bu törtünç kerek alçı hile, bilir

bu hile, bilir erke arslan ulır (K. B. 2327)

öküş sü çerig erse başsız bolur

bu başsız çerig sü yüreksiz bolur (K. B. 2333)

sınamış yağıcı kişi tenglemiş

on iki ming er sü öküş sü timiş (K. B. 2334)

çerig sançmış alp er tutuzmuş ayu

maŋga tört ming er sü tükel sü tiyü (K. B. 2335)

ça vıkmış kür alp er yime sözlemiş

er ödrüm kerek sü tolumluğ timiş (K. B. 2337)

yağı sançguğa tutğu iki tolum

bu iki tolumdan yağı yir ölüm (K. B. 2355)

negü tir eşitgil yağı sançmış er

başında keçürmiş közüñ körmüş er (K. B. 2367)

negü tir eşitgil **karışğan kür er**

seringil seringgen yağısın urar (K. B. 2379)

yağı sançmış ersig eren bulnuķup

yana evre sançtı yağısın utup (K. B. 2389)

isig söz küler yüz bile birgü neñg

bu üç neñg kişike bolur eçgü yang (K. B. 2405)

sen altun kümüş birle alma ķuluğ

bu üç neñg yuluğ kıl ķamuğnı yavar (K. B. 2409)

bu üç neñg ke bolur tapuğcı kılı

munı tutsa begler ķamuğ neñg ulı (K. B. 2412)

begi bolsa eçgü kişi ödrümi

bu iki tapuğcı budun ködrümi (K. B. 2422)

tüpi eçgü bolsa er eçgü bolur

bu eçgü kişi ķalkķa eçgü ķolur (K. B. 2438)

bu körklüg yüzüg körse yüz suvlanur

köñgöl açlur anda bu can yimlenür (K. B. 2465)

bu erdem bilig kör kerek **barça tüz**

uluğ hacib ötrü kızıl kılsa yüz (K. B. 2483)

tapuğlarda artuğ **bu yinçke tapuğ**

haciblik turur baksa yetrü kamuğ (K. B. 2484)

bu kaç neñg kerek kim atansa hacib

kişi başlasa yolğa öñgdün keçip (K. B. 2485)

bu yañlıg tü **işler neçe ülgülüg**

uluğ hacib elgi tegir belgülüg (K. B. 2501)

bu iki kılınç kimde bolsa köni

özünge yakurma ay ilig anı (K. B. 2509)

añın üç iş ol kör tapuğcı işi

küdezmese andın özi yir başı (K. B. 2510)

üçünçi özin tutsa tursa köni

sevinçin keçürgey **bu bulmuş küni** (K. B. 2512)

mañga aygıl emdi kapuğ başlar er

negü teg kerek ay **bu iş işler er** (K. B. 2527)

körü bekletip çıksa karşı kapuğ

tükel boldı **ol künki barça tapuğ** (K. B. 2535)

ötünse begiñge **bu tegme birig**

aça adra birse kötürse erig (K. B. 2545)

bu iki kişi birle itlür kapuğ

uluğluk bile atı yağlur kamuğ (K. B. 2556)

negü tir eşitgil tapuğ kılmış er

tapuğ birle begde ağır bolmuş er (K. B. 2569)

bu yañlıg kerek **bu kapuğ başlar er**

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

ayu bir mañga **bir bilig söz** uzı

yalaavaş ıdır ildin ilke özi (K. B. 2594)

negü teg kerek **bu yalaavaşlık er**

añgar bütse begler qarılatsa yir (K. B. 2595)

bu yañlıg kerek **barça erdem** bilir

bu yañlıg yalaavaş tilekke tegir (K. B. 2637)

söz ukgan kerek bolsa **hazır cevap**

cevab kılsa birmiş söziñge şavab (K. B. 2648)

isizim uvut ya ukuş ög bilig

arısız bu borğa birür ay silig (K. B. 2654)

karınka süçig kirse çıkarur sözüg

bu çıkmış söz ök yandru örter özüg (K. B. 2656)

sinğimlig bolur **ol tili uz kişi**

sözi uz yorisa yarar er işi (K. B. 2661)

bu iç söz tutuğlı bütün çın kerek

bütünlükke artuğ bütün din kerek (K. B. 2676)

neçe me bu begler sözün kizlese

bu iki kişike kerek sözlese (K. B. 2678)

birisi bitigçi birisi vezir

bu iki kişike söz açmak tegir (K. B. 2679)

bu iki kişike söz açgu kerek

söz açsa avağları yüdgü kerek (K. B. 2680)

bu iki kişide bolur barça söz

bu söz tutmasa öz işin buzdı öz (K. B. 2681)

küyer ot teg ol **bu kereksiz sözün**g

ağızdın çıkarmağı küygey özüng (K. B. 2687)

aya **er atanmış biliglig büğü**

köngöl sırrı artuğ katıg kizlegü (K. B. 2689)

kızıl til kara başka yavlaḡ yaḡı

bu yaḡlaḡ yaḡı bekle inçin salın (K. B. 2692)

beḷaḡat bile ḡaṭ teṅgeṣse ḡalı

idi eḡḡü til **bu bitig söz** tili (K. B. 2695)

negü tir eṣitḡıl ıla sır teṅḡi

idi eḡḡü yaṅḡ **bu bitig söz** yaṅḡı (K. B. 2696)

ḡamuḡ eḡḡü sözler bitigde bolur

bitinmiṣ üçün söz unıtmaz ḡalur (K. B. 2697)

bu begler işiṅḡe tusulur kiṣi

bu üç türlüg ol kör ay ilçi başı (K. B. 2703)

uḡuṣluḡ biliglig **bu özlüg büḡü**

kiṅḡeṣke tusulur aṅḡar ne tigü (K. B. 2706)

yumıtsa ḡayuda **bu üç türlüg er**

tilekin bulur er tümen arzu yir (K. B. 2709)

bularda naruḡı ḡalın bu ḡutu

bu üçke uḡu bardaḡı ol butu (K. B. 2710)

bularda naruḡı *ḡalın bu ḡutu*

bu üçke uḡu bardaḡı ol butu (K. B. 2710)

biligin ukušun tegip il tüzer

bu üç neñg bile er ajunuğ süzer (K. B. 2712)

kişide talula **bu iki kişig**

añgar ötrü birgil **bu iki işig** (K. B. 2732)

bu iki kişidin tuşar tuşsa iş

bu iki kişiler iter itse iş (K. B. 2735)

ağı kaznağı tutsa altun kümüş

ol er başka iltse **bu aymış yumuş** (K. B. 2742)

negü tir eşitgil bu sartlar başı

ajun tezigip neñge tegmiş kişi (K. B. 2745)

köñgöl til köni tut kılınçing bütün

sañga kelge devlet **bu dünya bütün** (K. B. 2759)

bağırsak tapuğcı kör özkey bolur

bu özkey tapuğcı begin bay kılur (K. B. 2767)

unitğan bolur körse ögsüz kişi

bu ögsüz ağıcı buzar öz işi (K. B. 2771)

bilir bolsa **tegme bu türlü bitig**

anın saklasa ötrü kılsa itig (K. B. 2780)

evin teg yarır **bu yiti kat kökü**g

adırttı seçim teg yir erse kaşı (K. B. 2787)

bu yañılgı kişi bulsa emdi ilig

uquşluğ biliglig u vutluğ silig (K. B. 2821)

sakınuk kerek din şeri‘at bilir

bu mundağ kişidin bütünlük kelir (K. B. 2844)

bütün tutğu **barça kişig çın bısığ**

özüg keğ sakıngu küdezgü başıg (K. B. 2850)

bu körklüg kişi közke körnür arıg

arıg bolmasa aş boğuzka qarıg (K. B. 2855)

vefa kılsa begke tilep edğü at

ol at birle **edğü** kalır menğü at (K. B. 2871)

yigü içğü katmış **kamuğ otlarıg**

öz elgi bile kıtsa tutsa arıg (K. B. 2903)

kuruğ öl yimiş ya çülengbin cülab

özi katğu tutğu **bu barça şerab** (K. B. 2904)

yaşıl kök sarıg al ağı ton kedip

aşağı kötürse yaraşur yorıp (K. B. 2916)

katıǵlan ay ilig **bu birkaç kişig**

talulayu ödrü tutuzǵıl işig (K. B. 2932)

munu sözledim men seǵa belgülüg

taķa bir sözüm bar **aǵn ülgülüg** (K. B. 2946)

munu sözledim men seǵa belgülüg

taķı **bir** sözüm bar aǵın **ülgülüg** (K. B. 2946)

negü tir eşitgil bu şartlar başı

öz asǵın tilep dñnya kezgen kişi (K. B. 3002)

negü tir eşitgil örünǵ başlıǵ er

ajunuǵ karıtmış uzun yařlıǵ er (K. B. 3012)

bu barı ħazine, bu altun kümüş

er atķa ülegüke tirdim **öküş** (K. B. 3021)

sarandın kaçar **barça erdemlig er**

aķıķa yumıtur tilek arzu yir (K. B. 3037)

saǵ altun yazar **ol tüǵulmıř kişig**

saǵ altun iter **ol buzulmış işig** (K. B. 3044)

aya beg kümüş saķ tirilsü keķer

kümüş yıǵsa saķlur **ķalıķlıǵ ķur er** (K. B. 3046)

ķılıçlıĝ kür er kör kümüşke tutuĝ

yumutmış sa v altun ķılıçķa yuluĝ (K. B. 3047)

neteg tapnuĝay men bu ol çın sözüim

aya menĝü munĝsuz **bu mu nĝluĝ** özüm (K. B. 3055)

et öz can yuluĝlar meniĝ işime

du‘ a arturur **bu keçer** yaşıma (K. B. 3059)

nerek **bu kara nĝķu tünerig** orun

süzük menĝü ilke aşunĝıl burun (K. B. 3083)

ayur ay baĝırsak idim sen uluĝ

aĝır kıldıĝ ilde **bu yunçıĝ ķuluĝ** (K. B. 3117)

yok ermez ķadaşlar ara bar meniĝ

bu ya nĝluĝ ķişi bilgi artuķ anı nĝ (K. B. 3145)

bilig birle yazlur **ķamuĝ ters tüĝün**

bilig bil uķuş uķ tirilgil öĝün (K. B. 3168)

öküş öĝdi **artuķ telim mi nĝ şena**

ķılur men bayatķa a nĝar yok fena (K. B. 3190)

uĝan ol köni çın törü birĝüçi

törümiş ķamuĝ ħalkķa yetrür küçi (K. B. 3192)

cema' at bile kıl farıza nâamaz

çığaylar hâcı kıl *ağna nâamaz* (K. B. 3239)

bu samış tapuğ barça ta' at turur

bu ta' at bile barça raḥat turur (K. B. 3241)

kişike tusulur kişi eğgüsi

bu eçgü kişi ol buğun toğgusı (K. B. 3248)

kiming atı kul bolsa kılkı tapuğ

tapuğsuz kul atı mecaz ol *kamuğ* (K. B. 3252)

ilel tip turup çıktı *ögdülmişe*

ol eçgü kılınç birle igđilmişe (K. B. 3281)

yakınlık ulamış üçün bir bayat

muyan birsü *ming miñg tümen eçgü at* (K. B. 3319)

taķı bir sözüğ ay ne erki adın

anı ma maṅga sözle koğma kiğin (K. B. 3320)

saṅga oķ törütmedi teṅgri tamuğ

saṅga aymadı *bu 'azabığ kamuğ* (K. B. 3332)

bu ḥalkka tözü yapmağınça kapuğ

törütügli rābķa kılumaz tapuğ (K. B. 3341)

tapuğcı tapınsa **bu yalnguz** özün

negü kor kıılır künke yalnguz özi (K. B. 3362)

negü tir eşitgil **yağılıg kişi**

yağı birle urşu tükemiş yaşı (K. B. 3400)

törülüg köni beg kut ol belgülüg

kutı birle tegrür tözüke ülüg (K. B. 3461)

ulus kænd içindeki edgü neçe

saŋga sözledim emdi adra seçe (K. B. 3500)

negü tir eşitgil **bu se vmiş kişi**

sevügke sevüg ‘aybı erdem başı (K. B. 3516)

ödürse bayat **bir tilemiş kılın**

aŋgar dünya birmez arıtur yolın (K. B. 3524)

birig beglenür kör **tağı bir begin**

oқыu turur tegme künde öŋgin (K. B. 3535)

köŋgöl birse **kurtğa** bolur **bir turı**

yağa ying tutar künde kesmez urı (K. B. 3541)

yana kılkı irsel kıılınçı yayıg

begi birle turmaz **tükel üç ayıg** (K. B. 3542)

ajun tatğı barça **bu üç neᅅ** turur

üçegü tatıǵları tüz teᅅ turur (K. B. 3573)

bu üç neᅅ sevinçi tatıǵı kamuǵ

ağın üçke tegmez ay ilde uluǵ (K. B. 3576)

süçig **bu** tatıǵlıǵ **tiriglik künüm**

tatıǵsız kılur ağır açıǵ ölüm (K. B. 3587)

bu üç neᅅ turur dünya tatğı bütün

yanutı eşitᅅ ay kılkı tüzün (K. B. 3588)

bu dünya yağı ol et öz bir yağı

bu iki yaǵmıᅅ yađıǵlıǵ ağı (K. B. 3589)

bularda ıdı sarı bu yaᅅlak yağı

et özdin tegir **ol öküşrek çoğı** (K. B. 3591)

bu yaᅅlaᅅ osuǵluǵ turur bu et öz

semiz tutsa artuᅅ bolur bu yaᅅuz (K. B. 3599)

tükel aᅅçı it teᅅ et özke bağın

semiz bolsa bilmez ıdısi ᅅađın (K. B. 3601)

tiriglik tükeli **tükel üç kün** ol

anıᅅda narusı neçe tüş tün ol (K. B. 3605)

anıñgda narıķa tiriglik neçe

tiriglikke tutma söz aydım açā (K. B. 3607)

iki künki erter erejke bolup

nelük arsızkar sen tiriglik bulup (K. B. 3618)

kuruğ ıumķa okşar bu yalñguk özi

ögüz kirse toğmaz *bu suķluk közi* (K. B. 3626)

keçürdüñg *keçigli bu tünki* tünüñg

keçermü siziklig keligli künüñg (K. B. 3633)

negü tir eşitgil özin basmış er

hāva boynı yençip özin tutmış er (K. B. 3639)

bu kiñg dünya özke küçün ılma tar

yazuķluğ ılıñga bayat fażlı bar (K. B. 3649)

iki ev yarattı *bu ħalkķa ķamuğ*

biri atı uçmaķ biriniñg tamuğ (K. B. 3654)

törüttı bayat *bu ikigün ajun*

munı bulsa taṽrat anı ıl özün (K. B. 3662)

ne eđģü bilig birdi bilgi beğük

sevitmiş sevüglерke köñgli süzük (K. B. 3687)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

yaḳanlıḳ ulaḡlı tapuḡsaḳ kişi (K. B. 3700)

törüttü ḳalın boḡ *bu sansız tirig*

tirilgü birür ḳoḡmaz açın birig (K. B. 3718)

yarattı *ḳalın barça sansız ḳuluḡ*

tilemişke birdi ağırlıḳ ḳamuḡ (K. B. 3722)

ḳaraṅḡḳu titigsig *bu börk e v* içi

yaruttı yaşıḳ birle erklig küçi (K. B. 3723)

öḳüş eḡgü yarlıḡ tümen öt erig

maṅga yarlıḳamış ḳamuḡ sözlerig (K. B. 3733)

yoriḡlı bu yalṅḡuk bu arzu öze

yorırlar tileyü ajunuḡ keze (K. B. 3735)

bayat kapḡı tuttum ḳılur men tapuḡ

ḳamuḡ ḡalḳyumuṡḡu bu ol *çın ḳapuḡ* (K. B. 3747)

ay ilig *bu tört ḡac*ım ḳıl reḡa

saṅga tapnayın men eliḡ yüz oḡa (K. B. 3755)

bu tört neṅḡ maṅga bir saṅga tapınayın

sevüḡ can yuluḡlap özüm itneyin (K. B. 3758)

munı *çın biligli ukušluğ kişi*

ağınsıg bolurmu ay ilçi başı (K. B. 3763)

orunçaķ turur *bu se vüġ can rēvan*

orunçaķ yana bir kötürmez bu çan (K. B. 3781)

orunçaķ turur bu *se vüġ can rēvan*

orunçaķ yana bir kötürmez bu çan (K. B. 3781)

ajunda ça vıkmış ne türlüġ eren

iligke yumıtmış turur *ming tümen* (K. B. 3807)

ne erklig bolur ol budunķa uluġ

yoritmasa ilde *bu yarlıġ kamuġ* (K. B. 3868)

beğüklük nişanı bu ol belgölüġ

tilemiş tilektin bu bulsa ülüġ (K. B. 3869)

ayur ming şena *ol uġan teŋrike*

eźel hıkmı teġrür köni eġrike (K. B. 3898)

kişi eġü tirler bu eġü kim ol

bu eġü kişi mungda erke em ol (K. B. 3935)

ilel tip turup çıktı öġdölmiře

yorıp keldi evke *ol eġü işe* (K. B. 3946)

uçup bardı azrak oğundı yana

öçükmiş kömür teğ karaṅḡku tüne (K. B. 3951)

kalı mundağ erse kamuğ ta‘ atıḡ

tükel kılḡu bulsa *bu aymış tatıḡ* (K. B. 3991)

yanut birdi ögdülmiş aydı kadaş

içi ters iş ermez batar kılsa aş (K. B. 4017)

iki türlüḡ ol *bu tapuḡcı kişi*

tapuḡ kılsa itlür küniḡe işi (K. B. 4031)

elig kavşuru tut adaḡıḡ tüze

bu oṅḡ elḡiḡ urḡıl sol elḡiḡ öze (K. B. 4056)

kalı ornasa *bu otun er* ili

içi ök uluḡ yas kılur bu kılı (K. B. 4073)

ay begler aḡırlap bedük bolmış er

basınma begiḡni beḡük tut aḡır (K. B. 4085)

taḡı biri yalḡan biri suḡluk ol

bu üç iş üçeḡü tüpi yoḡluk ol (K. B. 4107)

bu üç neḡḡ turur er küdezmese öz

başın alsıkar terk eḡit uş bu söz (K. B. 4119)

ikinç yazmasa ilke tursa köni

özin keç küdeşse **bu bulğak küni** (K. B. 4121)

ne **türlüg bu işke** tegir erse öz

bağırsaklığın teg yaruk kılğa köz (K. B. 4134)

taķı **bir sözüm** bar **ayıtgu** saᅇga

anı ma ayu birgil emdi maᅇga (K. B. 4160)

işing hem tuşuᅇg **bu katulgu kişi**

yanutķa yanut kıl işinge tuşı (K. B. 4182)

ķaşın tügmese ol **bu iki yirig**

bu can birle tüz tutgu uş bu erig (K. B. 4211)

bu iki ķalıķķa isinür kişi

isiz eᅇgüde bu ķılur öz işi (K. B. 4220)

ķişig ķul ķılıᅇlı **bu iki ķalınç**

aᅇın bulmadım men bulunsa tile (K. B. 4223)

biri teᅇgrilik ol yaᅇı boldaᅇı

bu kafır yaᅇlar yaᅇı ol tuᅇı (K. B. 4225)

öküş kördüm **eᅇgü atanmış kişi**

isizke ķatıldı buzuldı işi (K. B. 4244)

negü tir eşitgil özin tutmış er

tilin bek tutuğlı bilig bilmiş er (K. B. 4333)

er atta öngin beg kişisinde taş

katılgı kişiler bu ol ay kadaş (K. B. 4336)

yok erse ajunda **bu ʿalim büğü**

tikip önmegey erdi yirde vigü (K. B. 4346)

bularda basa kaç kutu bar adın

bağa körse bilgi biligde öngin (K. B. 4355)

bularda basa keldi afsunçılar

bu yıl yeklig igke bu ol emçiler (K. B. 4361)

bularkā yime ök katılgı kerek

bu yıl yeklig igke okıgu kerek (K. B. 4362)

fesad ol buzuğlı tüpüg yıldızığ

fesad ol buzuğlı **bu edgü ızıg** (K. B. 4411)

bu yanglıg bolur **bu satıgçı kamuğ**

katılgıl olarkā açuk tut kapuğ (K. B. 4429)

negü kolsa birgil kerek bolsa al

köni kördüm uş **bu kutu bilmez ala** (K. B. 4445)

bu ol ilde *türlüg katulgu kişi*

saᅇga tüşse iş ya olarkā işi (K. B. 4472)

kim evlik alayın tise *törtte taş*

aᅇn almaz *eᅇlik* aya erde baş (K. B. 4486)

ay yinçke saᅇnuᅇ tilegli ınal

munı bulsa bulduᅇ *bu tört neᅇg* tükel (K. B. 4497)

saᅇnuᅇ arıᅇ bolsa aşı bolur

ol üç neᅇg bu yirde bolur ay unur (K. B. 4501)

munı teg bulur erse sen *bir tişi*

katıᅇlan yaᅇa ıᅇma ersig kişi (K. B. 4503)

*tümen miᅇg külüᅇ ᅇaᅇlıᅇ ersig*lerig

tişiler anı yirke kömdi tirig (K. B. 4525)

bu üç ᅇoşnılıᅇ tın saᅇga asᅇi yok

anıᅇg yası tegse aᅇgar osᅇi yok (K. B. 4547)

taᅇi *bir söᅇüm* bar *ayıtᅇu* saᅇga

anı ma ayu bir aᅇa sen maᅇga (K. B. 4568)

ᅇamuᅇ bir toᅇum yim aş içᅇü üçün

özünᅇni uçuz ᅇılmaᅇıl sen küᅇün (K. B. 4587)

öküş kördüm *ilde beğümiş* erig

bulun kıldı boğzı tōşendi yirig (K. B. 4591)

kamuğ bir kişike katılmış üçün

yası munça erse küçeme öçün (K. B. 4686)

ne eçgü bilig birdi bilgi ögüz

eşitgil munı sen aya köngli tüz (K. B. 4691)

ölüm aldı mindin *bu iki tatığ*

nerek emdi dünya ay bilgi batıg (K. B. 4704)

kanı *ol otun it* bu dünya bulup

yaşıl kökke söndi kara kuş münüp (K. B. 4711)

ne begler yaturlar kara yir bolup

ne bilge büğü sızdı yirde ölüp (K. B. 4723)

yorıyu turuğlı bu barқан kişi

uluğ yolda itmez bu ev barқ işi (K. B. 4727)

yorıyu turuğlı *bu barқан kişi*

uluğ yolda itmez bu ev barқ işi (K. B. 4727)

yarasa tapuğ beğ kötürse anı

bolur özke erksiz *bu bulmuş küni* (K. B. 4748)

kalı singmese kör bu kılmış tapuğ

ya'va boldı *isiz tiriglik kamuġ* (K. B. 4750)

şekerde tatıġlıġ kavuġ yür maṅa

çuz ol *bu örüm ton* aġılar teṅgi (K. B. 4768)

bu mundaġ iḍimni kalı sevmeyin

tilep bulġuğa öz kalı i'vmeyin (K. B. 4788)

negü tir eşitgil süzülmüş kişi

iḍisi bile çın tüzülmüş kişi (K. B. 4795)

bu tört neṅg tükel koḍmaġınça kişi

aḍın tört kılumaz kişi uz işi (K. B. 4804)

ya'va kılmaġıl *bu keçer öḍ künüṅ*

yana bulġu ermez keçigli tünüṅ (K. B. 4811)

inançsız turur *bu cefaçı ajun*

yayıġ kılķı irsel kılınçı otun (K. B. 4839)

meniṅde negü bar *aḍın eḍgü iş*

silerke asıġ kılśa ay eḍgü iş (K. B. 4864)

barayın men emdi esen eḍgü kal

ikigün ajunluķ aya *eḍgü fal* (K. B. 4878)

yaşıķ örledi yirde ķoptı toġı

yaka keldi aşnu **to kuz al tuğ** (K. B. 4893)

ikigün arala yorımış sözüg

ötündi iligke kamuğ tüp tözüg (K. B. 4901)

keçigli turur bu ajun kalğusuz

bu kalmış tiriglik yime belgüsüz (K. B. 4905)

ol aymış sözüg körse barça köni

küçese yime bolmaz emdi anı (K. B. 4922)

kiterdim men uş **bu tilemiş tilek**

ağın boldı emdi tilekke yölek (K. B. 4936)

negü tir eşit **ya kşı yağma begi**

kamuğ iş içinde yetilmiş ögi (K. B. 4947)

kalık yırttı **ke dmiş kara könglekin**

açıldı yaruk yüz kötürdi egin (K. B. 4966)

turup evke kirdi **bu iki kadaş**

kadaşınğa zahid alın tügdi kaş (K. B. 4976)

koğu birdi emdi sini ay kadaş

munıngda **a dın bir tilek** koldı taş (K. B. 4980)

selam kıldı ötrü alıştı elig

turup evke kirdi **bu iki silig** (K. B. 5032)

bolu birmedim men sözüñg tutmadım

bu alçı ajunka özün bütmedim (K. B. 5067)

yanut birdi odğurmuş aydı ilig

bu edgü kalıqlarka boldı elig (K. B. 5081)

bayat arturu birsü ilig sañga

bu edgü kalıqlar / bu edgü yañga (K. B. 5082)

negü tir eşitgil örünğ başlıg er

ajunuğ keçürmiş uzun yaşlıg er (K. B. 5085)

kişi bar **kalın boğ boğuz ağru ka**

köni çın bağırsak yok ol ay ağı (K. B. 5095)

yana men idimdin umınç kesmedim

yazuk yarlıkağı ol **ol bir içim** (K. B. 5122)

seniñde ağın yok **sıgınğu içim**

yazukum bağışla yölegil kutun (K. B. 5125)

yanut birdi ili gayur ay oduğ

bu kılkıñg boğudı **bu edgü boçuğ** (K. B. 5126)

bu ka vça k ko vı dñnya kički ajun

neçe beg qarıttı qarımaz özün (K. B. 5133)

bu bulmuş öğig barı kılma ya'va

ölümke anungıl tapuğka i've (K. B. 5150)

ölüm tuttı ağır ilette anı

asığ kılmağı **ol beğümiş üni** (K. B. 5153)

uluğluğ beğüklük **bu beglik kamuğ**

kalır bu ölüm kelse açsa kapuğ (K. B. 5169)

ne eğü bilig birdi bilgi uluğ

bu söz işke tutnup yorı bu yoluğ (K. B. 5171)

saŋga tegdi emdi **bu ordu orun**

köçünğni özüngde oza ıç burun (K. B. 5178)

bu kün mundaitme **bu karşı saray** /

sini koğmağay **bu keçer yıl kün ay** (K. B. 5179)

bu erter erejig erej tutmağıl

ya keçgü sevinçig sevinç timegil (K. B. 5187)

bu begler baş ol kaçça barsa başı

uğula barır **barça uçmış kişi** (K. B. 5202)

otunka katılma fesadın yıra

bu iki kılıktın bolur er kara (K. B. 5206)

neçe kür kögüzlüg kü venür erig

ölüm yirke kömdi eşüdi yirig (K. B. 5212)

bu alçı ajun kılkı irsel yayıg

usal bolma saklan yolu keğ tayıg (K. B. 5231)

negü tir eşitgil *bügü ilçi beg* /

bu beglik işini bilir yolçı beg (K. B. 5250)

bilig birle işle *kamuğ türlüg iş* /

biligdin kelir ol *kamuğ körklüg iş* (K. B. 5253)

haşım kılma özke yime tökme kan

*bu iki yazuk*ka ulır çıkısa can (K. B. 5260)

ıdı yakşı aymış biliglig tüzün

bitimiş *bu kalgu işingni* sözün (K. B. 5308)

bu dünya yağı ol bu nefsing yağı

bu iki yağnıng yağıglıg ağı (K. B. 5322)

ay ilig *keğ öçrüm* tile *üç kişig*

anıngda basa bir bu üçke işig (K. B. 5328)

bu üç işte bolsa kişisi köni

buğun inçke tegdi yarudı köni (K. B. 5332)

bu üç işte bolsa yarağsız kişi

yarağsız bolur barça il kün işi (K. B. 5334)

bu dünya itig ig bu tirki sanı

yorıǵlı bu yalñuǵ neçe yir anı (K. B. 5338)

tirildi tümen mıñ **talı köp titir**

yazıda qalın yond aqurda qatır (K. B. 5370)

ya **qızda yorıǵlı qalın köp qutuz**

ya tüzde yorıǵlı uğ inǵek öküz (K. B. 5372)

ya qızda yorıǵlı **qalın köp qutuz**

ya tüzde yorıǵlı uğ inǵek öküz (K. B. 5372)

qayada yorıǵlı bu ımǵa teke

qutulmaz seninǵdin ay ersig böke (K. B. 5373)

qalıqta uçuǵlı qara qış yorı

seninǵdin keçümez aya kök böri (K. B. 5378)

bu munça ajun barça bütrü sañǵa

tükemez tüker sen ay küçlög toñǵa (K. B. 5381)

közi suqqa tütmez **bu dünya bütün**

barı tap tigüçi tirildi qutun (K. B. 5389)

bu iki neṅg kim unıtsa alı

anıṅdın yıradı k nilik yolu (K. B. 5410)

busuḡda turur *bu k r nmez  l m*

ıa tuṡsa herḡiz unıtmaz yolum (K. B. 5414)

s z k can kepi *bu ara yir* tuḡı

ara yir kep  rtn r ay ılı aḡı (K. B. 5422)

neg  tir eṡitgil *bu s  baṡlar er* /

tiriglik ıd p beg iṡin iṡler er (K. B. 5461)

neg  tir eṡitgil *yaḡıı k r er*

k m ṡ birse altun yaḡısın urar (K. B. 5480)

er at s  bile yen *bu kaf r yaḡıḡ*

bayattın tile k  sen araṅ arıḡ (K. B. 5484)

munıṅda eṅ aṡnu il itg  kerek

bu i taṡ kebitler arıt u kerek (K. B. 5497)

bu tetr  ılınlıḡ / *bu tetr  kiṡi*

isiz t gmegine oṅarmaz iṡi (K. B. 5507)

ıḡay ortu bolsa bu ortu bayur

bayusa *bu ortu ilıṅ* bay tolur (K. B. 5567)

kerek yir öze tur kerek yir qatın

çavıksa özünġ kör **bu edġü atın** (K. B. 5572)

ikigün ajunluk asıġ qalġu söz

bu erdi munuķı ayu birdi öz (K. B. 5603)

ıdı yaķşı sözler köngül bulmış er

köngül til birikip yaķın bolmış er (K. B. 5617)

negü tir eşitgil kişi tildemi

ķamuġ qalġu işke kingeş ol emi (K. B. 5651)

bu keçmiş tiriglikke öknür özüm

neçe erki qalmış künüm ay yüzüm (K. B. 5700)

yava bardı ısız yigitlik küni

yava barماسu **bu keligli tünüm** (K. B. 5701)

bu kün it usanma **bu tapġun işig**

bu kün itse itlür yarınķı itig (K. B. 5703)

bir ök **türlüg** ermez **bu işke** bilig

büte türlüg iş bar tegürgü elig (K. B. 5723)

bu qut bulmaduķ er qalı bulsa qut

baru qılķı artar qılur ilke yut (K. B. 5757)

bilir sen ajunda **bu ögdi öküş**

vefalıg kişike bolur ay küsüş (K. B. 5764)

bu erdem bilig ya ukuşka kamuğ

sebeb boldı ilig açıldı kapuğ (K. B. 5770)

bu kul küng at adğır **bu yir su v kamuğ**

iligdin tegip açtı devlet kapuğ (K. B. 5781)

özüng buldı **nı mət kamuğ edgülük**

yağıldı atıng ilde boldung külüg (K. B. 5782)

ıdı yakşı aydıng bu sözler bu kün

yazıldı maŋga **bu tügülmüş tügün** (K.B. 5817)

ajunda yok erse **bu edgü dü'a**

esiz yir qodı bargay erdi toğa (K.B. 5834)

bu yalğan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut ay elgi uzun (K.B. 5878)

kaçan yir ilin **ol tünermiş küne**

sınamış kişig ol sınaşa yana (K.B. 5886)

bayattın maŋga çın'ağa sen bu kün

seningdin yazıldı **kamuğ berk tügün** (K.B. 5888)

tuçı beg bolayın tise belgölüg

bu tört neñg kerek ötrü tegse ülüg (K.B. 5902)

qayu beg *bu tört iş* tükel kılmasa

irüklük kirür ilke anda basa (K.B. 5906)

ağır tut ay ilig *bu üç türlügü*

ayayın sañga men mañga tut ögüg (K.B. 5910)

keçer dünya keçmez *bu eçgü kılık* /

bu eçgü kılık birle eçgü yorık (K.B. 5924)

ne eçgü turur kör *bu eçgü törü*

törü birle beglik turur ol örü (K.B. 5944)

ıdışlıg su vug sen *alıp içtüküñg*

tiriglik uzun bolga yıldız köküñg (K.B. 6045)

eğiz bağnalıg men *şatu kördüküm*

tiriglik turur ay kadaş yördüküm (K.B. 6052)

eğiz bağnalıg men *şatu* kördüküm

tiriglik turur ay kadaş yördüküm (K.B. 6052)

neçe kür kü venür beğük beglerig

ölüm yirke soqtı baqa kör tirig (K.B. 6071)

neçe küç bileklig yumutmuşlarığ

ölüm tuttı saçtı yıratı arığ (K.B. 6072)

tükel kız kalıncılığ turur bu ajun

sini armasunu ay kılkı tüzün (K.B. 6122)

erej arzu ni'met bu koğmak **kamuğ**

yayığ dünya yaptı manğa bu kapuğ (K.B. 6152)

bayattın yıratır bu dünya kişig

tıdar kıldru ıdmaz **bu edğü işig** (K.B. 6153)

negü tir eşitgil **ölügli kişi**

ölürde ulıp yirke çalmış başı (K.B. 6177)

kereklig tutuzdum sañga **barça söz**

unıtma sözümni aya köñgli tüz (K.B. 6184)

kamuğnuñg fırakı yakın ya yırak

ölümnüñg fırakı **yırak bu fırağ** (K.B. 6206)

bağa kördi ilig kör ögdülmişig

tüşük kördi köñglin **ol edğü kişig** (K.B. 6226)

bu kalmış tiriglik yağa kılmağı

hağa arzularğa köñgül birmegü (K.B. 6257)

busuğda küder **bu körünmez eçel**

usalın basıkur umunçın' amel (K.B. 6271)

ilig ötledi kör **miñge dğü** sözün

köñgöl hem qarın urdı ötlep uzun (K.B. 6338)

qayu bilge toğdı qayu alp atım

qayu kür kü vez er qaya teg yalım (K.B. 6393)

neçe dğü qoptı **bu bilge bügü**

tilep bulmadılar tiriglik yigü (K.B. 6401)

bayat birdi bizke bu kün bu künüg

yağa qılsa bolmaz **bu bulmış öğig** (K.B. 6408)

olar bardı qaldı **ol dğü atı**

yitip bargu ermez atı hürmeți (K.B. 6425)

bulunmış **bu öğkün** yağa qılmadın

tapuğ qılgu tegmez manunğda adın (K.B. 6431)

neçe qarşı ordu **neçe berk tura**

ölüm buzdı kıldı qara yir köre (K.B. 6434)

telim boldı ilde **bu ya vlaķ kişi**

yağış boldı satğag kötürmez başı (K.B. 6453)

köni bardı keldi neçe ergilik

kanı kalmadı *bir kişi teñrilik* (K.B. 6475)

aya menğü munğsuz idim sen uluğ

sen ök yarlıkağıl *bu munğluğ kuluğ* (K.B. 6508)

yıpardın yıpar ok yıdır ol ıdı

peıiddin kelir *ol arığsız yıdı* (K.B. 6514)

tümen miñg selamım tegür savçıka

ol edğü kulavuz köni yolçıka (K.B. 6519)

tözü tört işiñge meniñdin selam

tegür ay bayatım tutaşı ulam (K.B. 6520)

yıparsıg kara başka kafur aşudum

tolun teg tolu yüz kayuka ilettim (K.B. 6530)

karılık kavurdı yigitlik yıradı

tatıg bardı *barğu uğu yol* könittim (K.B. 6561)

sen ök sen *yazuğ yarlıkağlı idim bir*

sayurka mini sen yazuğum unıttım (K.B. 6564)

apañg bulsa men *bir cefalıg ağı er*

eginke yüdeyi közümke urayı (K.B. 6569)

keyik tağı kördüm *bu türkçe sözü*

anı akru tuttum yakurdum ara (K.B. 6617)

köni sözledim *söz irig hem açığ*

köni sözni yüdgen ukuşluğ ere (K.B. 6620)

tükel on sekiz ayda aydım bu söz

ödürdüm adırdım söz evdip tire (K.B. 6624)

öküş halkını ıdtı *bu irsel ajun*

köni yolda azdı kişi keç köre (K.B. 6632)

tegür savçımızka tümen ming selam

*tözü tört işi*nge tağı ertüre (K.B. 6645)

sebeğ erdi *bu iş bitidük kışab* (A. H. 509)

3.3.2.21. İsim Unsuru İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

eşitgil yana *bu meniñ sözlerim*

köngülke alın ay bağırsak erim (K. B. 3914)

3.3.2.22. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

kişi iki ajunni tutsa kutun

kutağmış bolur *bu sözüm cın bütün* (K. B. 352)

yorıǵlı bu yalǵuk *iǵı ök öküş*

köni çın bütün er maǵa keç küsüş (K.B. 868)

uķuşluǵ uķuşka ayur ay işim

ne *eǵü işim* sen *itigli işim* (K.B. 1862)

sen *aymış sözüñg barça* eksüksüzün

iligke tegürdüm ötündüm özün (K. B. 4978)

yana men iǵımdın umınç kesmedim

yazuķ yarlıķaǵı ol ol *bir iǵım* (K. B. 5122)

3.3.2.23. İsim Unsuru Eksiz Tamlama Olan Sıfat Tamlamaları

bu yaǵlıǵ sü başçı bulur erse beg

işi başķa bargay küvenç bolǵu teg (K. B. 2413)

3.3.2.24. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

‘atıķ erdi aşnu ķamuǵda oza

bayatķa bütügli *köñgöl til tüze* (K. B. 51)

biligligke bilgi *tükel ton aş* ol

biligsiz ķılınçı yavuz ķoldaş ol (K. B. 321)

munǵadıp ayur bir kūn oldrup özi

bedük iş *bu beglik işi hem sözi* (K. B. 420)

bu saklık oduğluk bu il işiŋge

tözü asğı boldı uzun yaşınğa (K. B. 440)

bu beglik ulugluk idi edgü neng

yorıķı köni erse ay kızgu eᅇg (K. B. 453)

özünge kerekin itindi itig

iligke yüz urdı *bu bilge tetig* (K. B. 475)

kılınçım oᅇgay korse yaşıᅇm kiçiᅇ

ḵamuḡ beg beḏükke meniḡdin keḡig (K. B. 674)

ara körmedük teg yüz evrer özünġ

adınsıg bolur *barça kılkıñg sözüñg* (K. B. 718)

bu ay toldı aydı ay ilig kütü

münüm erdemim barça aydım atı (K. B. 720)

anğar sözledi sözni barça ilig

anıñǵdın tiledi *ḡamuǵ ög bilig* (K. B. 762)

bu böğde birçek kim eligde turur

bıçıklı kesikli turur ay unur (K.B. 810)

karında törümiş kılınç öğretig

yağız yir atında kiter ay tetig (K.B. 883)

erej arzu nı'met kü vençin a vınç

bu edgü yanutı bolur *bu se vınç* (K.B. 937)

otaı tirildi tamur kördiler

ol ig kem ne ermiş ayu birdiler (K. B. 1057)

nelük tirdim erdi *bu altun kümüş*

nelük kılmadım men ıgıya ülüş (K. B. 1129)

ayur emdi oğlum barır men munu

saga aldı *ornum barı neg*unu (K.B. 1161)

oğul ız saını *bu tüpsüz tegiz*

oğul ız sarıg ıldı ızgu meniz (K.B. 1164)

eğer *hile are* yok erse *aın*

amug neg azine ülegil barın (K.B. 1189)

azine bu neg bolsa baka yuluş

esen bol yana bolga altun kümüş (K.B. 1190)

tüşün ol bu dünya keligli keçer

*yigen yıl bük*e teg yir erken aar (K.B. 1202)

maga erse emdi *bu adgu saınç*

sakınç kılma kılğıl sen emdi sevinç (K.B. 1241)

tözü arzu nı'met tükel men yidim

sevinçlig men sindin ay edgü idim (K.B. 1260)

bayat fazlı bolsa kim erze öze

kamuğ arzu nı'met ke tegdi tüze (K.B. 1269)

kamuğ edgü isiz bayat hıkmı bil

bayatka inanğıl anıñ tapğı kıl (K.B. 1279)

bağırsak kişiniñ sözi tut saı

bu söz saı sañga bolga devlet aı (K.B. 1358)

yatu kaldı tirmiş *bu altun kümüş*

mañga tegdi sakış anıñdın ülüş (K.B. 1363)

ıdı yakşı sözler bilig yañgzatu

bu *ödkün tirigliklerig* menğzetü (K.B. 1385)

er at sü bu neñgke küvenme öküş

asığ kılmağay sü bu *altun kümüş* (K.B. 1403)

yüz utru turur bu *uzun yol sefer*

ukušluğ bu yolka azuk keđ iter (K.B. 1417)

nerek kenç urur sen *bu altun kümüş*

saᅇga teggüsi ol iki böz ülüş (K.B. 1420)

ağır neᅇg kişike *bu altun kümüş*

özin tutğuçı er kümüşte küsüş (K.B. 1725)

kapuğdaki er at *kiçig ya uluğ*

taᅇguᅇ tuttı barça kılıp can yuluğ (K.B. 1768)

buᅇundın kötürdi *ᅇamuğ küç basınç*

özindin kiterdi yarağsız kılınç (K.B. 1771)

çıgayᅇa üledi öküş *neᅇg ta var*

köᅇgül tüzdi raᅇᅇa ᅇamuğdın singar (K.B. 1786)

iligni seᅇᅇᅇ kıldı erklig idim

*bu erdem bilig*din turu ᅇalmadım (K. B. 1804)

biliglig kerek beg uᅇuşluğ oᅇuğ

aᅇgar tegmese *bir müfaca yoᅇuğ* (K.B. 1956)

buᅇunᅇa begi artuᅇ öᅇrüm kerek

köᅇgül til köni ᅇıllᅇı köᅇrüm kerek (K.B. 1963)

kişi öᅇrümi bu buᅇunda talu

talu öᅇrüm ol bu irüksüz tolu (K.B. 2075)

ᅇalın ᅇaznaᅇ ursa *bu altun kümüş* /

itilse ili artsa **ol k nd uluş** (K. B. 2178)

bu h mm t m r vv t bile barsa  a 

bolur beg tileki yorır  tr  a  (K.B. 2125)

munu ı men aydım eşitti ilig

bu ya n lı  kerek begke **erdem bilig** (K.B. 2164)

 ayu erde bolsa **bu erdem t r **

anı beg atap ilke tıg   r  (K. B. 2165)

 alın  azna  ursa **bu altun k m ş** /

itilse ili artsa **ol k nd uluş** (K. B. 2178)

t r tmezde aşnu bayat bu   al m

t r tti yorıttı **bu lev -u  al m** (K. B. 2227)

t kel kimde bolsa **bu erdem bilig**

vezirlik a  ar birse bol ay ilig (K. B. 2238)

 alı bolsa begler **bu k  key isiz**

anı  iş ileri buzar e    iz (K. B. 2245)

ı ı  k ulu  iş **bu s  başlamak**

 erig t zmeki h m ya n  s mak (K. B. 2272)

 lese er at a ** amu  bar malın**

adaş koldaş erdeş tutunsa kalın (K. B. 2276)

yitürse içürse keçürse keçim

at üstem kız oğlan bu birse *telim* (K. B. 2280)

öküş sü çerig erse başsız bolur

bu *başsız çerig sü* yüreksiz bolur (K. B. 2333)

ikinci *bu saklık oduğluk* turur

kayusu sak erse ol üsteng bolur (K. B. 2357)

uluğ hacib *artuk bütün cın* gerek

bu cınlık bile keğ bütün din gerek (K. B. 2436)

bu erdem bilig kör gerek barça tüz

uluğ hacib ötrü kızıl kılsa yüz (K. B. 2483)

bu yanğlıg gerek *barça erdem bilig*

uluğ hacib ötrü uzatsa elig (K. B. 2524)

törü hem toğu bilse kılsa tapuğ

oňgay bolsa *kalka kalıncı kamuğ* (K. B. 2531)

öziñge *bir at ton tolum* kılsa tap

adının ülese bir az qoğsa tap (K. B. 2561)

çögenke keğ erse atar erse ok

yime **kuşçı a vçı ajunda ozuḳ** (K. B. 2635)

bitimedi erse bitigli bitig

negü bilgey erding **bu hıkmæt bilig** (K. B. 2698)

yanut birdi ögdülmiş ilig qutı

sevüg neng **bu altun kümüş** can otı (K. B. 2743)

tükel sır beḏız ol köngülsüz kişi

köngülsüz kişi bilge atın yodar (K. B. 2798)

kamuḡ neṅg ta varıḡ biligli kerek

ağırın uçuzun uḡuḡlı kerek (K. B. 2802)

oḏuḡ saḳ kerek **keḏ** kereksiz azaq

azaq bolsa işçi bolur iş uzak (K. B. 2813)

iḏi ters turur **bu aş içgü yigü**

siziklig kişidin yise ay bögü (K. B. 2826)

bu işke **iḏi cın bütün** er tile

bağırsaq tapuḡsaḳ uḡutı bile (K. B. 2830)

bu aşçı iḏişçi bütün bolmasa

iḏi sarp bolur begke içşe yise (K. B. 2891)

neçe me **bu aşçı iḏişçi** sanḡa

bütün erse artuḡ ay ersig toṅa (K. B. 2939)

bu barı ḡazine, *bu altun kümüş*

er atḡa ülegüke tirdim öküṡ (K. B. 3021)

yanut birdi ögdülmiṡ aydı bilig

yetürdi bu işke *tükel ög bilig* (K. B. 3025)

bu altun kümüşüḡ üle ay ilig

ḡayu il tilese yetilgey elig (K. B. 3028)

bu yaṅlıḡ turur bu ajun öṅdüsi

yayıḡ dünya devlet ḡavıḡar küsi (K. B. 3077)

tünek ol bu dünya kötürgil köṅül

eḡiz ordu il ḡol sen amrul amul (K. B. 3084)

yaşıl kök yarattı yaruttı kün ay

ḡara tün yaruḡ kün *sakışlıḡ yıl ay* (K. B. 3193)

eṡittim sening *eḡü ḡılḡıṅ yaṅıṅ*

bu öḡte yoḡ ol tip saṅa tuṡ teṅing (K. B. 3199)

negü tir eṡitgil baḡırsaq ḡadaṡ

yaḡınlıḡ *ulaḡlı köṅüldeṡ adaṡ* (K. B. 3299)

negü tir eṡitgil *bu il ḡend* begi

ajun başlap ilke yetilmiş ögi (K. B. 3460)

kişiler araķa muyan eğgölük

bu yirde bulunmaz munu belgölük (K. B. 3499)

bu üç neng ***sevinçi tatığı kamuğ***

adın üçke tegmez ay ilde uluğ (K. B. 3576)

tiriglik tükeli tükel üç kün ol

anınđda narusı ***neçe tüş tün*** ol (K. B. 3605)

bayat birdi kılķa ***iki köz kulaķ***

biri dünya bakķa biri ıķķbi bak (K. B. 3657)

iligke tusulđu yok erdemlerim

ne ***ķılķım ķılınķım savım sözlerim*** (K. B. 3694)

tapuğsız özüm bulsa eçgü aķıđ

ķalı taplamaz men ***bu devlet yaşığ*** (K. B. 3736)

ķamuđ eçgü isiz çığay baylıķım

bayattın körür men ay ersig aķım (K. B. 3746)

ķüvenķim avınķım şevinķim ķamuđ

sevinķinđ içinde turur ay uluğ (K. B. 3774)

tusulmaķ üçün ünder erse ilig

meniñde tusulğu uķuş yok bilig (K. B. 3802)

bilür sen bu yirde *bu ƣa‘at tapuğ*

ķıluruñg neçe eçgü açğay ķapuğ (K. B. 3973)

adaş ķoldaş erdeş tutun *umdusuz*

inangıl añar sen tiril ķađgusuz (K. B. 4217)

olarda birisi otaçı turur

*ķamuğ ig toğ*ķa bu emçi erür (K. B. 4356)

oğul ķız törüse sening *ay teñgin*

evingde igidgil igidme öñgin (K. B. 4504)

cefa birle önmiş igidmiş yığaç

yimişi ağı ol añar bolma aç (K. B. 4522)

neçe miñg *azıglıg eren erkeki*

tişilerde ötrü üzöldi köki (K. B. 4523)

neçe ķazgu eñlig yüzi savlug er

tişilerde ötrü özi boldı yir (K. B. 4524)

tümen miñg külüg ķa vlug ersiglerig

tişiler anı yirke kömdi tirig (K. B. 4525)

ķamuğ *bir toğum yim aş içgü* üçün

özünġni uçuz kıılmaġıl sen küçün (K. B. 4587)

bu öl tumlıġ artsa saġa kılsa yas

isigin kıruġun anı yandru bas (K. B. 4627)

arıġ it *aş içġü tatıġlıġ silig*

yisü arzu birle sunuġlı elig (K. B. 4646)

usa edġü itgil sen *aş su v arıġ*

toğup kıpsu barsu keligli arıġ (K. B. 4648)

negü teg kıılur men *bu ıa ıat tapuġ*

yapulġay menġa bu sıġardın kıpuġ (K. B. 4688)

kıanı ol bu dünya tilep tutġuı

öziġe *temür kend tura* yapġuı (K. B. 4710)

açıp kıorse erdiġ kıara yir kıatın

ne öçrüm talular yatur ınçıkın (K. B. 4722)

neçe kür kü vezler bir ig iglemez

kıara yirke kıirdi kıanı tepremez (K. B. 4725)

uruġ edġü ekse öner edġülük

ol edġü bolur *ol yigü kedġülük* (K. B. 4734)

kıarın tođġuıa yi *kıamuġ yim içim*

kerek arpa yür tut tođurđu açım (K. B. 4769)

haıarlığ turur dñnya nuşı ağu

arığın tile barça *içgü yigü* (K. B. 4801)

kalı bulsa *arzu tilekin tükel*

köngül kötrür anda keser sözini (K. B. 5026)

mini kördünđ erse selam kılmadığ

bu fağlığ muyanığ kalı kılmadığ (K. B. 5053)

uluğuğ bu beglik yüz evrür sağa

meger edgölük yüz evürmez toğa (K. B. 5089)

kişi bar *kalın boğ boğu* ağrukı

köni çın bağırsak yok ol ay akı (K. B. 5095)

bu begler bulur *barça arzu tilek*

özi könglinđe sıđđu bulmaz yölek (K. B. 5096)

olar kaçça bardı körü bar sağın

sağa ma naru barđu *öğkün yağın* (K. B. 5138)

sağa tegdi emdi *bu ordu orun*

köçünđni özüňde oza ıđ burun (K. B. 5178)

bu kün mundaitme *bu karşı sağay* /

sini qodmağay bu *keçer yıl kün ay* (K. B. 5179)

ay *yigli içigli ya valıx bile*

sakışka anungıl çıkış yol tile (K. B. 5277)

ay ilig kılıç berge sinde turur

bu berge kıynlar isizke erür (K. B. 5279)

bu din dalı dünya dalı karşı ol

yağuşmaz ikigün yolu yarşı ol (K. B. 5311)

bu kün bizke tegdi bu tirkı yimi

neçe birge erki *yigü keçümi* (K. B. 5343)

yağız yir katındakı altun kümüş

tirer sen hazine, urur sen öküş (K. B. 5363)

ya kuzda yorıglı kalın köp kutuz

ya *tüzde yorıglı uğingek öküz* (K. B. 5372)

kayada yorıglı *bu imğa teke*

kutulmaz seningdin ay ersig böke (K. B. 5373)

kamuğ bir boğuzka eginke bolup

ajun barça tirding qodur sen ölüp (K. B. 5382)

bu toğ toz tumandın örü tart özüng

süzük menġü il ol sen açġıl közüġ (K. B. 5426)

nerek emdi beglik bu yalnġuk yüki

bu aġġu saın üzdi köġlüm köki (K. B. 5458)

nelük boldı ‘aciz özünġ ay ilig

amuġ eġġü ılġu *küüġ* bar *elig* (K. B. 5476)

azine, telim bar er at sü ökü

amuġ işke *yolı bilig* bar *uu* (K. B. 5478)

il itġü budun süzgü aşnu turup

bu iç ta yorıġlı yaraġın körüp (K. B. 5495)

ökü arzu n ‘m yiyü semridi

bu kün argurayın yetildi öi (K. B. 5705)

törü öġġdi eġġü uruldı tükel

isiz yitti ilde oġup ile, al (K. B. 5735)

yana tegürölgey *bu öġġdi törü*

buzulġa ilinġ almaġay bir örü (K. B. 5737)

ii körmedük bolsa *altun kümü*

körüp bulsa ılı ılur minġ söküş (K. B. 5753)

sen emdi *tükel dnya dvl* yidinġ

köñgöl bastıñg arzu havaş bekledıñg (K. B. 5759)

bu erdem bilig ya ukuşka kamuğ

sebeb boldı ilig açıldı kapuğ (K. B. 5770)

bu kul küñg at adğır bu **yir su v kamuğ**

iligdin tegip açtı devlet kapuğ (K. B. 5781)

özünğ buldı **nı 'mæt kamuğ edğülük**

yağıldı atıñg ilde bolduñg külüg (K. B. 5782)

tilek bulduñg **arzu kamuğ** edğü yol

bu kün edğü birle añar sen tusul (K. B. 5798)

tümen arzu nı'mæt yiding inçlenip

boyun yal bedüttüñg buka teg kılıp (K.B. 5801)

erejlensü ilig tirilsü kutun

mañga tegsü **emgek baş ağığ bütün** (K.B. 5856)

neçe keğ beg erse **ukuşluğ oduğ**

yoñgağcı yakın bolsa tegrür yoğuğ (K.B. 5864)

negü teg bolur ilde ilçi uluğ

adırmasa **edğü isizig kamuğ** (K.B. 5884)

sañga **kuç ağız söz** özüm sözleyin

unıtma anı sen meningde kiğin (K.B. 6085)

erej arzu ni'met bu ıodmak *kamuğ*

yayıđ dñnya yaptı mańga bu ıapuđ (K.B. 6152)

takı kut evürmedi sindin yüzin

yayığ dñnya devlet yaratur közin (K.B. 6230)

sańga tügmedim men *bu ıaşım közüm*

küler yüz tutar men sevinçlig özüm (K.B. 6232)

neçe sa vıctı toğdı *okatçı amul*

bayat hıkmı birle ayu birdi yol (K.B. 6395)

itiglig şaray ordu karşı ıodup

yağız yir töşenip yaturlar küğüp (K.B. 6404)

bulunmış *bu ödkün* ya va kılmadın

tapuđ kılgı tegmez manuńda adın (K.B. 6431)

kalır *karşı ordu şaraylar kamuğ*

anı bınd tutumaz bu öz ay uluğ (K.B. 6433)

neçe karşı ordu neçe berk tura

ölüm buzdı kıldı kara yir köre (K.B. 6434)

neçe kınd uluş bağ çiçekliklerig

ķuruğ ķođtı ķör bu ölüm ay tirig (K.B. 6435)

ķamuğ tegşürüldi *törü öñgdiler*

ķaralı örünğli bir ök boldılar (K.B. 6492)

ķüdeşü uğan tengri imanımız

ķötürsü *bu fññe bēla isiz iz* (K.B. 6494)

tilim sözledi söz bitidi elig

ölür *bu elig til* ay kılķı silig (K.B. 6505)

ķadıñg teg boğum erdi *ok teg köni tüz*

ya teg egri boldı egildim tönğittim (K.B. 6532)

neçe kuşķa a vķa avındım sevindim

uçar kuş teg arķun ağımda kürettim (K.B. 6536)

bu kūn ķörse erdi *bu öñgdi törü kılķ*

olar ķođmış erse sevinçlig bolayı (K.B. 6593)

cēfa cēvri barı mañga tegmesüni

otun bifalardın sīngardın bolayı (K.B. 6603)

biligsiz yürek til negüke yarar

bilig birle suv teg ķamuğķa yara (K.B. 6606)

3.3.2.25. İsim Unsuru Edat Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

bu ögdi bile munça edgü atı (K.B. 907)

taķı *bir* bar erse *sini teg ağın*

uğa birgey erdi kör öngdün kiğin (K. B. 3132)

3.3.2.26. İsim Unsuru Birleşik İsim Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

basa aydım emdi *bu ay toldı*mı

anıngdın yaruyur ıduķ kut küni (K. B. 354)

bu kün toğdı tigli törü öl köni

bu ay toldı tigli kut ol kör anı (K. B. 355)

bu ay toldı ança yorıdı bu yang

ğarıblıķ saķınçı sarıg kıldı eng (K. B. 498)

bu ay toldı özke kör itti işig

adaştı kiñgeşti bir atlıg kişig (K. B. 501)

bu ay toldı aydı ay hacıb kutı /

eşittim *bu kün toğdı ilig* atı (K. B. 526)

körüp sevdi hacıb *bu ay toldı*mı

tilinde yorıttı kamuğ ögdini (K. B. 530)

eşitti **bu ay toldı** barça sözüg

ayur serneyin men tutayın özüg (K. B. 558)

bu ay toldı kirdi körüdi söküp

açıldı ilig köngli ol yüz körüp (K. B. 581)

bu ay toldı aydı ay ilig ıutı

tapuğ birle hoş boldı ıulluğ atı (K. B. 589)

tapındı **bu ay toldı** anda naru

tapuğda kıyılmadı erte turu (K. B. 607)

bu **ay toldı** künde yetürdi tapuğ

ilig me açığ birle açtı ıapuğ (K. B. 616)

tapuğka süçindi **bu ay toldı** keğ

ilig me açındı yarı arttı eđ (K. B. 618)

seve bağıtı ilig avıttı özin

bu ay toldı terkin evürdi yüzün (K. B. 628)

bu ay toldı aydı ay ilig ıutı

negüke buşar erki toldı otı (K. B. 637)

bu ay toldı aydı kör erdem öküş

meningdin tegir tegse erke ülüş (K. B. 673)

bu ay toldı aydı maṅa yas kılur

münüm yok vekiḷin kişiler ayur (K. B. 684)

bu ay toldı aydı meniṅ bu özüm

keyik teg turur kılķı kestim sözüm (K. B. 698)

bu ay toldı aydı maṅa berk kişen

bu bir kaç neṅ ol kör bireyin nişan (K. B. 702)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

münüm erdemim barça aydım atı (K. B. 720)

bu ay toldı aydı meniṅ atımı

bügü meṅzetür ayķa bu kılķımı (K. B. 730)

oķıdı kör ay toldıķa kıldı yol

bu ay toldı kirdi ķavuşturdı ķol (K. B. 766)

bu ay toldı oldurdı aķru amul

közin yirke tiktı yaruttı köṅül (K. B. 769)

anı kördi erse **bu ay toldı** çın

ķatıḡ ķorķtı özke ķođı aldı tın (K. B. 773)

bir anķa turup baş kötürdi ilig

bu ay toldıķa aydı tepret tilig (K. B. 774)

bu ay toldı aydı ay ilig utı

mening  s zleg ke  z m yok atı (K. B. 776)

bu ay toldı aydı ay ilig utı

aasu ajun il yaılsu atı (K.B. 836)

bu ay toldı aydı eıttim munı

taı bir s z m bar ayu bir anı (K.B. 854)

bu ay toldı aydı ay ilig utı

bu  gdi bile muna eg  atı (K.B. 907)

bu ay toldı aydı  k  s z ol ol

ayılmadı s zlep irikse k ng l (K. B. 1005)

bu ay toldı aydı s z g bilgedin

eitg  biligsizke aysa kiin (K. B. 1012)

bu ay toldı aydı eitg  ilig

tilin s zlemese alur bu bilig (K. B. 1019)

bu ay toldı sordı amu i k d g

k ven ıldı  zke bu bulmı  d g (K. B. 1038)

bu ay toldı buldı tilekin t kel

t ketti tiriglig turu aldı mal (K. B. 1051)

bu ay toldı halin eşitti ilig

ölüm tutğakı ig tegürmiş elig (K. B. 1067)

ilig aytu keldi **bu ay toldı**nı

kelip kördi ilig yatur halini (K. B. 1068)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

mini tuttı ol ig aṅgar yok otı (K. B. 1070)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

bu igke emi yok tileme otı (K. B. 1085)

bu ay toldınıṅ kör igi aḡrudı

umınçsız bolup candın elgin yudı (K. B. 1115)

öküندی **bu ay toldı** tındı uluḡ

ayur men yitürdüm könilik yoluḡ (K. B. 1128)

bu ay toldı öknüp öküş yıḡladı

ökünçi bu yirde asıḡ kılmadı (K.B. 1149)

bir ök oḡlı erdi **bu ay toldı**nıṅ

kiçiḡ erdi yaşı uş ol oḡlınıṅ (K.B. 1158)

bu ay toldı aydı eşit ay oḡul

sözümni unıtma maṅga tut köṅgül (K.B. 1167)

tirigliki toldı *bu ay toldı*mıng

ökünçün ulır kör asıg yok anıng (K.B. 1169)

bu ay toldı aydı ay oğlum eşit

mini kör usanma yarınlık iş it (K.B. 1208)

bu ay toldı elgin kötürdi yana

bayatıg öküş ögdi kıldı şena (K.B. 1256)

*bu ay toldı*mıng kıldı oğlı yoğı

çıgayka üledi kümüş hem ağı (K.B. 1564)

ölürde *ol ay toldı* oğlın maŋga

tutuzdı anı men unıttım taŋga (K.B. 1578)

bu ay toldı oğlı ata yurnı ol

ata barsa ornı oğul ornı ol (K.B. 1625)

bu ay toldı tapğı telim erdi kör

kişilik kılayın anıng yangı kür (K.B. 1635)

3.3.2.27. İsim Unsuru Kısaltma –İsnat – Grubu Olan Sifat Tamlamaları

yana bir arıgsız *bu kılķı otun*

kişiler evinde bu koprur tütün (K. B. 341)

içi yaqısı aymış ***ıla atlığı***

buğunda beğüki kişi kutluğı (K.B. 1629)

biri arkux erse bu ***kalı ya vuz***

tağı biri yalđan tüzere erse söz (K.B. 1668)

aya yolda azmış başı tezginiük

ayı sevme dünyag tüpi ol üyük (K. B. 3089)

ne eğü bilig birdi bilgi beğük

sevitmiş sevüglere ***köngli süzük*** (K. B. 3687)

kanı ol peri kuş bu yalnguk öze

uluğluk kılığlı ***kalınçı tüze*** (K. B. 4716)

uluğluk yimesün ***ol elgi uzun***

yanar erse tilde yoritmiş sözün (K. B. 5073)

ölümüğ biligli ay ***kalı usal***

keçer bu tiriglik özünđ ülgı al (K. B. 5144)

içi kişi dünya turur bu karı

telim beg keçürdi ***bu kalı turı*** (K. B. 5405)

3.3.2.28. İsim Unsuru Kısaltma – Yaklaşma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bor ol *bu biligke ukuška yağı*

bor atı haqıkat tütüş ol çoğı (K. B. 2651)

3.3.2.29. İsim Unsuru Kısaltma – Bulunma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bu törtte biri ot birisi yağı

üçünçi ig ol kör tiriglik ağı (K. B. 307)

seningde yok emdi *bu üçte biri*

ķayudın tegir ilke küķkey eri (K. B. 3111)

yimek içmek ol kör *bu üçte biri*

taķı bir tişı ol avıtsa eri (K. B. 3574)

üçünçi esenin tiriglik turur

bu üçte bu *bir* keğ kereklig turur (K. B. 3575)

bu üçte birisin kılgılı kişı

neçe me beğük erse keslür başı (K. B. 4123)

3.3.2.30. İsim Unsuru Kısaltma – Ayrılma – Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bayat men tigüçi kişide ħaşı

ajun ķoldı bardı ol it saķışı (K. B. 3526)

3.3.2.31. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

ḡamuḡ barḡa munḡluḡ törütülmüş

munḡı yok ıdı bir aḡar yok işi (K. B. 5)

ukuş birle işle *ḡamuḡ iş küḡiḡ*

bilig birle bekle bu bulmuş öḡüḡ (K. B. 161)

tiriglikni mün kıl asıḡ eḡgölük

yarın bolḡa *eḡü yigü keḡgölük* (K. B. 232)

telim neḡ ta var birdi öḡdi öküş

aḡırladı birdi kör altun kümüş (K. B. 761)

bu ay toldı sordı *ḡamuḡ iş küḡiḡ*

küvenḡ kıldı özke bu bulmuş öḡüḡ (K. B. 1038)

telim arttı ilde *yaḡı keḡd uluş*

ilig ḡaznaḡı toldı altun kümüş (K. B. 1043)

tükel buldı ay toldı *arzu tilek*

ḡıvı ḡut ḡarıp yıḡtı arḡa yüleḡ (K. B. 1045)

adaş ḡoldaş erdeş tutundı *ḡalın*

adaş ḡoldaş ol erke arḡa bilin (K.B. 1697)

çıǵayқа üledi *öküş neñg ta var*

köñgöl tüzdi raǵқа ǵamuǵdın singar (K.B. 1786)

sü başlar eren kür yüreklig kerek

yüreksiz er at alsa andın yürek (K.B. 2044)

bu il tutǵuқа *köp er at sü* kerek

er at tutǵuқа neñg ta var tük erek (K.B. 2057)

bu il tutǵuқа köp er at sü kerek

er at tutǵuқа *neñg ta var tü* kerek (K.B. 2057)

iǵı artuǵ öǵrüm talu er kerek

ögi köñgli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

sınamış yaǵıçı kişi teñglemiş

on iki miñg er sü öküş sü timiş (K. B. 2334)

çerig sançmış alp er tutuzmış ayu

mañga *tört miñg er sü* tükel sü tiyü (K. B. 2335)

tüşün bilse yortuǵ tüze bilse keğ

er at tutsa *saǵçı* oduǵ tursa keğ (K. B. 2345)

qaleñ birle tutsa *qayu keñd uluş*

tilek tegrür anda tözüke ülüş (K. B. 2428)

azaḵyat baz erse ayıtǵu kerek

oǵuǵraḵ kim erse yaǵutǵu kerek (K. B. 2534)

körü alsa *yat baz keligli* kişig

aǵır tutsa ḵoldaş ḵılınmış işig (K. B. 2548)

hazine, nerek köp *er at çoḵ* kerek

begi bay kereksiz buḁun toḵ ḵereḵ (K. B. 3031)

alı tegdi erse saṅga küç basınç

berü kel maṅga ay *bu ḵaḁǵu saḵınç* (K. B. 3206)

bu ‘arşta ḵoḁı kör şeraḵa tegi

tözü barça bir teg bayatḵa muṅǵı (K. B. 3354)

öküş eḁǵü yarlıǵ *tümen öt erig*

maṅga yarlıḵamış ḵamuǵ sözlerig (K. B. 3733)

ḵamuǵ eḁǵülükke neṅ ol yolçısı

ḵamuǵ iǵ toǵaḵa neṅ ol emçisi (K. B. 3979)

negülük ḵoḁur sen bu eḁǵülerig

nelük taplamaz sen *bu öt sa v erig* (K. B. 3984)

bu il kün itigi bu begler işi

törü hem toḵu birle itti kişi (K. B. 4010)

munu men bilir men *bu öngdi törü*

ayayın men emdi sen öğren körü (K. B. 4018)

bu iş tuş yükin yüd sıma könglini

sözümni unıtma küdezgil munı (K. B. 4264)

yigü kedgü *mingü at adğır* sülük

bulardın çıkar hem yüdürgü kölük (K. B. 4441)

yorıyu turuğlı bu barkın kişi

uluğ yolda itmez *bu e v barķ* işi (K. B. 4727)

özümdin kötürdüm *bu arzu tilek*

koğu bir bayatım maŋga tap yölek (K. B. 4728)

ağı çuz *keçim ton kişi keğgüsi*

et öz örtgü tap kıl ay er edgüsi (K. B. 4773)

eğiz 'arşta altın sera'ka tegi

tözü barça munğluğ turur bir teŋgi (K. B. 4776)

yava kılmağıl bu *keçer öd kününğ*

yana bulğu ermez keçigli tününğ (K. B. 4811)

usanma tiriglik barır belgüsüz

keçer uş *bu öd kün* yana yangusuz (K. B. 4831)

ölüm buzdı *ordu telim kend uluş*

ölüm buzdı karşı saray ev öküş (K. B. 4834)

ölüm buzdı ordu telim kend uluş

ölüm buzdı *karşı saray e v öküş* (K. B. 4834)

ereji uzamaz ne emgekleri

nerek ötrü *munça çoğı ün* urı (K. B. 4842)

neçe kür kögüzlüg kü venür erig

ölüm yençti kögsin saçıttı közin (K. B. 4845)

bu kağıu saıanç birle erken özüm

negü teg iligke barır men tüzüm (K. B. 4851)

ikigün arala yorımış sözüg

ötündi iligke *kamuğ tüp tözüg* (K. B. 4901)

okıdım kadaşınğ manğa kelmedi

ol arzu tilekni özüm bulmadı (K. B. 4935)

manğa tuşsu birsü *bir öt sa v erig*

yana yansu kılsu kılur işlerig (K. B. 4939)

özümdin yana ok katıglanğa men

bu arzu tilekinğ tükel kılğa men (K. B. 4956)

ilig il begi ol buğunka uluğ

aṅgar kılgu *hürmet ağırlık kamuğ* (K. B. 4996)

maṅga birgil emdi *bu öt sa v erig*

meger edgülükke yetilgey elig (K. B. 5094)

kötürme köṅül sen küvezlenmegil

er at sü telim tip kögüz kermegil (K. B. 5211)

köṅülçe yoriğlı ay *teltük müne*

ayıtgay seningdin bayat bir küne (K. B. 5276)

bu üç işte bolsa yarağsız kişi

yarağsız bolur *barça il kün* işi (K. B. 5334)

hazine, telim bar *er at sü öküş*

kamuğ işke yolçı bilig bar ukuş (K. B. 5478)

bayat birsü *arzu tilekiṅ tükkel*

tükkel kıldıṅ arzum aya edgü fal (K. B. 5613)

özüm koğtı emdi *bu arzu tilek*

bayat ok bolu birsü arka yölek (K.B. 5819)

negü tir eşitgil toṅga alp erig

bilip sözlemiş kör *bu öt sa v erig* (K.B. 5861)

neçe karşı ordu bezeglik saray

ölüm buzdı barça turu qaldı hay (K.B. 6070)

qayusı bıyabanda yügrür kezip

bayatqa **bu qorqu saqınç**ın sızıp (K.B. 6156)

saŋga kim tegürdi **bu qadğu saqınç**

negü erki qalıŋg sözünŋ ne erinç (K.B. 6233)

unıttı **bu qadğu saqınç**ıŋ yime

yidi içti küldi sevindi yana (K.B. 6341)

saŋga tegdi kaç kün **bu qadğu saqınç**

tegümedinŋ işke işinŋ ne erinç (K.B. 6350)

uluqluk bu devlet **bu kut kv** kişig

küvezlikke tartar qodup öz işig (K.B. 6372)

körü barsa dünya qılınçı tenŋi

yigen yil büke teg bu qılkı yaŋı (K.B. 6388)

körü barsa dünya qılınçı tenŋi

yigen yil büke teg **bu qalkı yaŋı** (K.B. 6388)

negü erse **arzu tilekinŋ kamuŋ**

aça birsü tenŋri saŋga ol qapuŋ (K.B. 6412)

körü bar ay bilge bu künki ödüg

öñgin boldı barça *ķamuġ iş küñig* (K.B. 6451)

bu boğsin yoriġlı kişi erse barça

firişte mü erdi olar ne bileyi (K.B. 6596)

3.3.2.32. İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

kisi alġu toġsa *oġul ķız öķüş*

oġulsuz tise erke ķörksüz sōķüş (K. B. 3371)

negü tir eşit emdi bilgi ķoyuġ

sınap bilgüçi *eđġü isiz ķamuġ* (K. B. 3829)

bayat hıķmi ol *barça eđġü isiz*

bayat birse tepsep tığumaz tepiz (K. B. 4254)

içinġi tařınġnı adařınġ bilir

bu iç taş biligli kişi nenġ alır (K. B. 4266)

bu ķul küñġ at ađġır buyır suv ķamuġ

iligdin tegip açtı devlet ķapuġ (K. B. 5781)

isiz eđġü barça kara yir bolur

bitilmiş ecelke yetilse ezel (K.B. 6272)

3.3.2.33. İsim Unsuru Unvan Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

bu kün toğdı ilig tidim söz başı

yörügün ayayın ay eçgü kişi (K. B. 353)

bu kün toğdı ilig bu kılkı bile

yarudı ajunğa kün ay teg yala (K. B. 415)

bu kün toğdı ilig eşitti sini

öziñge kereklep kör ıdı mini (K. B. 3455)

3.3.2.34. İsim Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olan Sıfat Tamlamaları

ıdı sarp bolur *bu yañğı kelgüçi*

bilişi yok erse muñğadsa tuçı (K. B. 492)

özüm taplamaz neñg biri yalğan ol

munıñda basası *bu küç kılğan* ol (K.B. 848)

negü tir eşit *dünya ‘aybın bilip*

sañga sözlegüçi ukuştın alıp (K.B. 1407)

negü tir eşit *bu tapuğ kılguçı*

tapuğ birle devlet atın mingüçi (K.B. 1608)

negü tir eşitgil *bu şır ayguçı*

sözüg ma‘ni birle tizip qoğıuı (K.B. 1620)

qılıç birle aldı kör il alıuı

qaleğ birle bastı *ol il basıuı* (K. B. 2425)

bu ol *atqa tegmiş tapuğ qılıuı*

munıngda narusı uda birıuı (K. B. 4147)

negü tir eşitgil tapuğ qılıuı

törü birle başlap qapuğ tüzıuı (K. B. 4170)

negü tir eşitgil ay ilçi başı

sınap edğü isiz keçürmiş yaşı (K. B. 4197)

bular ol yarar ya yaramazlarığ

seçip açra tutğan köni yol arığ (K. B. 4343)

tüşüg edğü yorsa *bu tüş yorıuı*

ol edğü kelir kör bu sevnür tuı (K. B. 4368)

bu yaıglığ düşüg *uz yörügli* bular

biliglig bağırsak bolup edğüler (K. B. 4374)

basa keldi şa‘ir *bu söz tırıuı*

kişig öggüçiler yime yirıuı (K. B. 4392)

tözü tın toklığ açıp toğıuı

munğar boldı munğluğ tirig bolğucı (K. B. 4403)

ıdı yakşı aymış törü birgüçi

buğun birle katıp sinap bilgüçi (K. B. 4449)

neçe kür küvezler **bir ig iglemez**

kara yirke kirdi qanı tepremez (K. B. 4725)

seniñde ozaqı ajun tutğucı

kanı qanqa bardı qanı ol küçi (K. B. 5137)

qalı arzu yir **ol törü birgüçi**

köni yalğanıq adra tutmaz tuçı (K.B. 5887)

tañğ ermez ölüm toğsa yalñguk ölür

qamuğın toqğı ölümke turur (K.B. 6073)

negü tir eşitgil bilig birgüçi

bağırsaq **bu öt sa v erig birgüçi** (K.B. 6081)

apañğ andqa erse iminlik bütünlik

bu and tutğucı kim anı er atayı (K.B. 6583)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen sıfat tamlamalarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 3599' dur. Bu sayı sıfat tamlamasının bu tarihî şivede en çok kullanılan kelime grubu olduğunu göstermektedir. Karahanlı Türkçesi metinlerinin manzum olması bazen sıfat tamlamalarında tamlayan tamlanan sırasının değişmesine sebep olmaktadır. Gerek Kutadgu Bilig gerekse Atebetü'l-Hakayık'da

sıfat tamlamalarının çokluğu bu metinlerde tasvirilere ve benzetmelere sıkça başvurulduğunu göstermektedir.

3.4. BİRLEŞİK İSİM GRUBU

“Birleşik isim bir nesnenin ismi olmak üzere yan yana gelen birden fazla ismin meydana getirdiği kelime grubudur.”⁵² Bu grupta kelimeler bir araya gelirken ek almazlar.

4.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BİRLEŞİK İSİM GRUBU

3.4.1.1. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde birleşik isim grubunun cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

adaş tuttı *ay toldı* edgü kişi

küsemiş atı erdi edgü işi (K. B. 502)

aṅgar açtı *ay toldı* köṅgli sözi

ne ermiş tileki kim ermiş özi (K. B. 503)

küsemiş turup çıktı andın yana

kelip aydı *ay toldı* toḡdı küne (K. B. 511)

tonın keḏti *ay toldı* turdı öri

küsemiş bile çıktı bardı naru (K. B. 519)

⁵² Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 385.

turup çıktı **ay toldı** andın yana

evinge kelip kirdi yazdı tona (K. B. 561)

hacib kördi **ay toldı** kılkı yangı

erende adınsıg kişide öngi (K. B. 562)

amulluk bile açtı **ay toldı** til

siliglik bile öz sozin aydı bil (K. B. 584)

yir öpti kör **ay toldı** aydı ilig

yarutsa közin birdi devlet elig (K. B. 598)

ilig bir kün oldrup özi yalnguzun

oqip kirdi **ay toldı** sevnür özün (K. B. 620)

kirip turdı **ay toldı** utru örü

ilig imledi kelgil oldur berü (K. B. 621)

çıkardı topık koğtı **ay toldı** kör

anı yastanıp ötrü oldurdı kör (K. B. 622)

ayıttı ilig tegme türlüg bilig

yanut birdi **ay toldı** açtı tilig (K. B. 623)

sevindi ilig kör yaruttı yüzün

anı kördi **ay toldı** yumdı közin (K. B. 624)

yana aytu kirdi ilig öz sözün

yanut birdi **ay toldı** tügdi yüzün (K. B. 626)

küle aydı **ay toldı** uktı özüm

ayıttıḡ munı sen eşitgil sözüm (K. B. 657)

ilig birdi alkış kör **ay toldı**қа

ayur tünle kündüz maḡa tur baқа (K. B. 760)

yana aydı **ay toldı** uktum bu söz

taқı bir tilekimni aytur bu öz (K.B. 859)

yana aydı **ay toldı** ilig қutı

maḡa açsu emdi bu söz бүк қатı (K.B. 870)

yana aydı **ay toldı** uқtum munı

ilig yarlıқadı bu sözler көni (K.B. 896)

һақıқаt munı bil ay **ay toldı** sen

ökünçsüz men eçgü atın ölse men (K.B. 920)

yir öpti kör **ay toldı** turdı örü

ayur ay ıduқ қut ay eçgü törü (K.B. 939)

tükel buldı **ay toldı** arzu tilek

қıvı қut қарıp yıқtı арқа yüleк (K. B. 1045)

yanut birdi **ay toldı** aydı oğul

eşitgil sözümni bu iştin tönğül (K.B. 1195)

yana aydı **ay toldı** kör ay oğul

ne ħalin barır men mini kör oğul (K.B. 1215)

eşitti kör **ay toldı** oğlı sözün

kötürdi elig kökke tiktı közin (K.B. 1249)

yana aydı **ay toldı** oğlum eşit

özünğ edğü birle tamudın köşit (K.B. 1295)

sözün kesti **ay toldı** aydı oğul

unıtma sañğa söz kereki bu ol (K.B. 1339)

sıgıt koğtı **ay toldı** yetrüp ögin

ķumaru üledi ķışike nenğın (K.B. 1517)

Alp Er Tonğā öldi mü (I, 41)

ķaçtı anğar **Alp Aya** (III, 208)

3.4.1.1.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Birleşik isim grubunun zarf-fiil grubunda, bu grubun öznesi olarak kullanıldığı bir örneğe tesadüf edilmiştir:

kör **ay toldı** ma bu **ağırлық bulup**

tapındı bütün çın bağırsak bolup (K. B. 763)

3.4.1.2. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Birleşik isim grubunun birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır:

yana aydı ay toldı ilig kıtı

nelük boldı *kün toğdı* ilig atı (K.B. 823)

3.4.1.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Birleşik isim grubunun zarf-fiil grubunda, bu grubun belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı bir örneğe tesadüf edilmiştir:

bu ma' ni üçün atım *ay toldı tip*

atadı biliglig sözün yinçke yip (K. B. 748)

3.4.1.3. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde birleşik isim grubunun cümlelerin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yanut birdi hacib kör *ay toldıka*

ayur emdi iyme maṅga tur baḳa (K. B. 538)

ilig birdi alqış kör *ay toldıka*

ayur tünle kündüz maṅga tur baḳa (K. B. 760)

okıdı kör *ay toldıka* kıldı yol

bu ay toldı kirdi kavuşturdı qol (K. B. 766)

3.4.1.4. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde belirtili isim tamlamasının cümlenin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

edib aḥmed atım edeb pēnd sözüm (A.H.469)

3.4.1.5. Birleşik İsim Grubunun Cümlede Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması

Birleşik isim grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin cümle dışı unsuru olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ilig aydı *ay toldı* kördüm sini

sevitti bu körkünḡ bu kılkınḡ mini (K. B. 594)

ilig aydı *ay toldı* uḡıl bu söz

ayıtmış sözünḡke yanut kıldı öz (K.B. 938)

ilig aydı *ay toldı* qoḡıl bu söz

bu söz sözlemegil aya köḡgli tüz (K. B. 1080)

ilig aydı *ay toldı* ivme serin

ig ol bu yazuqlarqa yulḡı yarın (K. B. 1107)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen birleşik isim gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 40'tır. Birleşik isim grupları cümle içinde isim göreviyle kullanılmıştır. 40 birleşik isim grubundan 30'u özne, 1'si nesne, 3'ü yer tamlayıcısı, 2'si yüklem ismi ve 4'ünün cümle dışı unsur olarak kullanıldığı görülmüştür.

3.5. TEKRAR GRUPLARI

Tekrarlar aynı cinsten iki kelimenin arka arkaya getirilmesi ile meydana gelen kelime gruplarıdır. Tekrarı meydana getiren iki kelimenin tekrara iştiraki tamamiyle birbirine eşittir.⁵³

3.5.1. YAPI BAKIMINDAN TEKRAR GRUPLARI

Tekrar grupları yapı bakımından aynen tekrarlar, eş manalı tekrarlar, zıt manalı tekrarlar ve eklemeli tekrarlar olmak üzere dörde ayrılırlar:

3.5.1.1. AYNEN TEKRARLAR

Bunlar bir kelimenin arka arkaya iki defa tekrarlanmasıyla yapılan tekrarlardır.

Ele alıp incelediğimiz metinlerde aynen tekrarların çok sık kullanılmadığı görülür.

Kutadgu Bilig'de sadece bir yerde isim+yarsımcı fiil şeklinde oluşturulmuş bir birleşik fiil grubunda grubun isim unsuru olarak kullanıldığı görülmüştür:

ķara ' am tōşīnge yōrūgi ađına**āđn boldı** begler tūşī kōr **ađn** (K.B. 6024)

Kutadgu Bilig ve Divānū Lūgati't-Türk'te sadece bir yerde cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı tespit edilmiştir:

⁵³ a.g.e., s. 377.

ata ornı  aldı atı ma bile

ağın ma tağı bolsu *mi ng mi ng* ula (K. B. 111)

bu  bu   ter sem rg k (II, 290)

Aynen tekrar grubunun Kutadgu Bilig’de sayı grubunun i inde yer aldığı g r lm şt r:

yakınlık ulamı     n bir bayat

muyan birs  *mi ng mi ng t men* e g  at (K. B. 3319)

Ayrıca aynen tekrar grubunun edat grubunun i inde de yer aldığı g r lm şt r:

bir bir  ze al aşur (I, 237)

3.5.1.2. YAKIN / E  MAN ALI TEKRARLAR

Bunlar aynı manaya gelen veya  ok yakın manalı iki ayrı kelimenin meydana getirdiği tekrarlardır.

3.5.1.2.1. C MLEDE KULLANILI LARI BAKIMINDAN YAKIN / E  MANALI TEKRAR GRUPLARI

 ncelediğimiz metinlerde e  manalı tekrar gruplarının c mlede  zne, belirtili nesne, belirtisiz nesne, yer tamlayıcısı, zarf ve y klem ismi olarak kullanıldığı saptanmı tır:

3.5.1.2.1.1. Yakın / E  Man lı Tekrar Grubunun C mlede  zne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı T rk esinde yakın / e  man lı tekrar grubunun c mlenin  znesi fonksiyonunda kullanıldığı  rnekler a ağıda sıralanmı tır:

arıĝ ol bu **kut *ka* v** arıĝlık tiler

süzük ol bu devlet süzükni yüler (K.B. 2105)

meniĝdin nerek emdi **öt *sa* v erig**

bu ödlek öti tap saĝa ay tirig (K. B. 5136)

Yakın/ eş manâlı tekrar grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlede iç cümlenin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır:

kalı tuşsa beglerke **yaĝluk *ha* tı**

tuşar at öze kuşta avda süde (K. B. 2583)

anı ıdsa bolĝay yalavaçlıķın

yıraķ erse **yat *baz*** öz erse yakın (K. B. 2668)

adaş tut kişide talusın keğin

yavuz bolsa **iş *tuş*** ökünç yir kiğin (K. B. 4233)

öd ödlek yarutsa birip öt erig

köĝül ölmüş erse bolur tip tirig (K. B. 5689)

meniĝdin kerek bolsa **yarı *basut***

maĝa ay kılayın ol işke men ot (K.B. 5850)

3.5.1.2.1.2. Yakın / Eş Manâlı Tekrar Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yakın/ eş manâlı tekrar grubunun cümlelerin belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı bir örnek aşağıda verilmiştir:

anğar birse bolğay *ağı kaznağı*

inansa yarağay küdezse hağı (K. B. 2822)

Yakın/ eş manâlı tekrar grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlede iç cümlelerin belirtili nesnesi olarak kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır:

ağı kaznağı tutsa altun kümüş

ol er başka iltse bu aymış yumuş (K. B. 2742)

3.5.1.2.1.3. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yakın/ eş manâlı tekrar grubunun cümlelerin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bu begler bulur barça *arzu tilek*

özi könglînge sıggu bulmaz yölek (K. B. 5096)

maṅga *öt erig* bir tutunsu özüm

kutadşu sözünğ çın süzülsü özüm (K. B. 5117)

ay eçgü kılıklığ bütün işi çın

maṅga *öt erig* bir bağırsaklıkın (K. B. 5129)

kalın h          elgin   uzun

tilek arzu birdi yorık til s    n (K. B. 5192)

sen emdi t     d  nya d  v  t yidin  

k      bast    arzu h  va bekled    (K. B. 5759)

o     ilig bir k  n           

ay     bu   n h  li *il k  n i    * (K.B. 6347)

yana kelgil emdi yigitlik ma   a sen

ayada tutay  n *a       * t           (K.B. 6523)

Yak  n / e     manalı tekrar grubunun yukarıda sıraladı                 n d    nda bir de birle     c      de i   c      n belirtisiz nesnesi olarak kullan  ld             r bulunmaktadır:

neteg tutsa begler k  r *       t  r  *

bu   n bold   anda   ol        k  r   (K.B. 2111)

tapu   a irig bolsa erte turup

k       til ki     tutsa        bolup (K. B. 4039)

yanut birdi            ayd   ilig

bu yan       bir   tursa *   sa   erig* (K.B. 6265)

3.5.1.2.1.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Yakın / eş manalı tekrar grubunun fiil grupları dediğimiz zarf-fiil grubunda, bu grubun belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır.

ay ilig baқа kör seningde oza

beg erdi atang ilde *erk türk tüze* (K. B. 5151)

3.5.1.2.1.4. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yakın/ eş manalı tekrar grubunun cümlede yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı bir örnek aşağıda verilmiştir:

özüm dünya devlet bolup körmedi

tilek arzularқа köngül birmedi (K. B. 5749)

Eş manalı tekrar grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yüklem ismi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

hava arzularқа bolur erse erk

buşup övke kelse özin tutsa berk (K.B. 6354)

3.5.1.2.1.5. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yakın/ eş manalı tekrar grubunun cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

uzun kiç yaşağıl ay ilig kutı

öküş il aşâğıl bu beglik atı (K.B. 1350)

sü başlar eren *kür yüreklig* kerek

yüreksiz er at alsa andın yürek (K.B. 2044)

aķı *alp atım* bolsa alçaķ köngül

tuzı etmeki kîng ne kılkı amul (K. B. 2274)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

esen inç tirilgil ay kılkı silig (K. B. 2528)

ayıttı ilig andın oğgurmışığ

ayur *inç esen* barmu kılkı bışığ (K.B. 5831)

bayat birdi erdi aňgar can revan

yana yandru aldı çıkıp bardı can (K.B. 6296)

ajun *barça bütrü* tükel artadı

körüp taňgladaçı qanı bir munı (K.B. 6480)

tözü tört isingē meniňdin selam

tegür ay bayatım *tutaşı ulam* (K.B. 6520)

3.5.1.2.1.6. Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yakın/ eş manalı tekrar grubunun cümlelerin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

esürse kişi **til ve munduz bolur**

bu tilve işi kör kaçan tüz bolur (K.B. 2099)

yoriğlı uçuğlı kamuğ nengni kör

tutar özke **iş tuş** özi tengni kör (K. B. 2254)

yana alçı bolsa kızıl tilkü teg

titir buğrası teg kör **öç sürse keg** (K. B. 2312)

biliglig bor içse biligsiz bolur

biligsiz bor içse **bolur kenç kiçig** (K. B. 2659)

bayuğay buğun il itilgey orun

neçe kolsa **kaznak hazine urun** (K. B. 5542)

özüm koğtı emdi bu arzu tilek

bayat oğ **bolu birsü arka yölek** (K.B. 5819)

ğadasıng ölümi sańga bolsu pënd

seringil muyan ur **şeker bolsu känd** (K.B. 6314)

azu **til ve munduzmu boldum** ya mundum

negü sözledim men ayu bir uğayı (K.B. 6589)

Yakın / eş manalı tekrar grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yüklem ismi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yüzi körki körklüg kerek beg yülüg

boğı ortu *bolsa* ne *ça vlug külüg* (K.B. 2083)

kür ersig kerek bolsa kaçışğ yülüg

yağılsa atı *bolsa* *ça vlug külüg* (K. B. 2298)

3.5.1.3. ZIT MANÂLI TEKRARLAR

Bunlar birbirinin zıddı olan iki kelimenin meydana getirdiğı tekrarlardır.

3.5.1.3.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ZIT MANALI TEKRARLAR

3.5.1.3.1.1. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde zıt manâlı tekrar grubunun cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

aya bir birikmez saḡa bir adın

ķamuğ aşnuda sen sen *öḡdlün kiğın* (K. B. 8)

isiz eçgü kalmaz neçe tüz ölür

uluğ ya kiçig tut ķara yir bolur (K.B. 1540)

tilin sözlese söz şekerde süçig

boyun birdi *beg kul* uluğ ya kiçig (K.B. 2070)

oğul kız yağı ol yağı ne kerek

yağısız tiriglik taķı eğgürek (K. B. 3380)

ađırlıķ uçuzluķ bayattın turur

ölüm ya tiriglik hem andın erür (K. B. 3762)

ađırlıķ uçuzluķ anıñ ħukmi ol

uluğķa kiçigke yime açsa yol (K. B. 3903)

ķapuğdaķı birle yaraşgu kerek

ķatılgu **ķelişgu barışgu** kerek (K. B. 4168)

negü teg keçürse keçer terk küni

barır **eçgü isiz** ne egri köni (K. B. 4840)

negü teg keçürse keçer terk küni

barır eçgü isiz ne **egri köni** (K. B. 4840)

ra‘iyetķa vacib begi yarlığı

ağır tutsa estip **ķicig uluğı** (K. B. 4999)

seniñde kiğin ķalģa tutsa ölüm

oğul ķaz isizlikke bulģay tolum (K. B. 5291)

barın tap ķılıp men keçürdüm künüm

erej emgek ertti yarudı tünüm (K.B. 6078)

ajun öñğdisi bu telimde berü

isiz eğü erter neçe yıllasa (K.B. 6344)

muningda uluğ pënd taķı ne bolur

seniňde ozaķa ölür köz körür (K.B. 6432)

oğul ķaz kemişti ata ħurmeti

söküş boldı erke avuçğa atı (K.B. 6491)

ķamuđ tegşürüldi törü öngdiler

ķaralı örüňgli bir ök boldılar (K.B. 6492)

bilig bir teňgsiz ol *uçı* yok *tüpi*

neçe suv kötürgey semürgük sora (K.B. 6609)

3.5.1.3.1.2. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde zıt manalı tekrar grubunun cümlelerin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

içinđi taşınđı adaşınđ bilir

bu iç taş biligli ķişi neňg alır (K. B. 4266)

ķişi men tigüçi apa oğları

isig tumlığığ bilgü açra anı (K. B. 4620)

saňga kim yonğasa eşitgil sözün

ķının yalđanın keğ ayıt tüp tözin (K.B. 5873)

eşitgil sözüğ ırte *yalğan çınığ*

çınığ özke algıl kına yalğanığ (K.B. 5877)

neteg beg bolur ol buğun erkligi

köni egrini açra tutmaz ögi (K.B. 5885)

yarattı ol uğan *tününğ kündüzünğ* (A.H.13)

3.5.1.3.1.3. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde zıt manâlı tekrar grubunun cümlede belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

içinğ taşınğnı adaşınğ bilir

bu iç taş biligli kişi neñğ alır (K. B. 4266)

kişi men tigüçi apa oğlanı

isig tumlığığ bilgü açra anı (K. B. 4620)

sañga kim yonğasa eşitgil sözin

çının yalğanın keğ ayıt tüp tözin (K.B. 5873)

eşitgil sözüğ ırte *yalğan çınığ*

çınığ özke algıl kına yalğanığ (K.B. 5877)

neteg beg bolur ol buğun erkligi

köni egrini açra tutmaz ögi (K.B. 5885)

3.5.1.3.1.4. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde zıt manâlı tekrar grubunun cümlelerin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kiḏin öngdün ermez ne soldın ongun

ne astın ne üstün ne otru orun (K. B. 18)

yime tuttı iş tuş yakın kıldı öz

uluḡka kiçigke açuk tuttı yüz (K. B. 500)

alımka birimke ongay bolsa öz

uluḡka kiçigke süçig tutsa söz (K. B. 2804)

ayur ming şena ol uğan teḡrike

ezel hıkmı teḡrür *köni eḡrike* (K. B. 3898)

alımka birikme ongay edgü bol

kayu öḡte kılsa açuk bolḡa yol (K. B. 4539)

yime keçti kaç kün bu sözke adın

sakındı ilig baḡtı *öngdün kiḏin* (K. B. 4933)

3.5.1.3.1.5. Zıt Manalı Tekrar Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde zıt manâlı tekrar grubunun cümlelerin zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

sini oldı **t n k n** bu emgek bile
anı  g sen emdi sevin in tile (K. B. 39)
kaz  rdek u u ıl alıklı  tuda
akılayu aynar **yoaru oı** (K. B. 72)
tapındı **ki e ta da** tepremedi
t nin yattı yat ak a  anda yidi (K.B. 1606)
tapındı bu  gd lmi  utru turup
ıyılmadı **ta da ki e**  d bolup (K.B. 1652)
y z ura ya ıka bu s  ba  ısı
odu  tur u **t n k n** kiterse usı (K. B. 2331)
yana erte tursa apu  ba lasa
ki e ta da tur aknı tepretmese (K. B. 2536)
bitig i **ki e ta da** ilde kerek
ne ede kerek bolsa anda kerek (K. B. 2731)
ıyıksız **ki e ta da** ıldı tapu 
yaradı tapu  a tı devlet apu  (K. B. 3069)
ul atı anın boldı ul a ata 
tapu  ılsa **t n k n** ulanulsa ta  (K. B. 3357)

tapın bir bayatka tuşı tınmadın

tünün kündüzün bul açığıg ıpap (K. B. 3754)

adaş koldaş erdeş sevinç kadguda

tusulur kişike **isiz edgüde** (K. B. 4218)

bu iki kılıkka isinür kişi

isiz edgüde bu kıllur öz işi (K. B. 4220)

yava kıldıng erse tiriglik kalı

ökünç birle **tün kün** uğıma ulı (K. B. 5148)

yidi arzu ni met özüm uğlayu

tirildim hem uğ teg **bilü bilmeyü** (K. B. 5635)

yuluğ kıll anğar emdi canıng tenıng

uğıp yatma **tün kün** işin kıll anıng (K. B. 5793)

kişi barça yazuk kıllur **az öküş**

yazuksuz kişi bu ajunda küsüş (K.B. 5983)

katıglandı **tün kün** yinitti yüki

keçip bardı andın ajun emgeki (K.B. 6336)

ulındım men emdi otunlarka tuştum

ökünç birle **tün kün** neçe yük yüdeyi (K.B. 6602)

3.5.1.3.1.6. Zıt Manâlı Tekrar Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde zıt manâlı tekrar grubunun cümlede yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı bir örnek aşağıda verilmiştir:

uluğ sen olar boldı sinde kiçig

kiçigke uluğ **boldı açığ süçig** (K. B. 4531)

Zıt manâlı tekrar grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yüklem ismi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bular ol ajunda kör at iltgüçi

isiz edgü erse anı yadğuçı (K. B. 4431)

uzun kıldı elgiñg yorık kıldı söz

se ver se vmez erse sañga açtı köz (K.B. 5806)

3.5.1.4. EKLEMELİ TEKRARLAR

Karahanlı Türkçesinde eklemeli tekrar grubunun cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

at üstem yarıklar bolur **kap kızıl**

kızıl kızgu engler bolur **yap yaşıl** (K. B. 2385)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen tekrar gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 93'tür. Bunların 38'i yakın/eş manalı tekrar grubu, 54'ü zıt manalı tekrar grubu ve 1'i de eklemeli tekrar grubudur. Tekrar grupları cümle içinde isim, sıfat ve zarf görevlerinde kullanılmıştır. 93 tekrar grubundan

24'ünün özne, 11'inin nesne, 8'inin yer tamlayıcısı, 27'sinin zarf, 13'ünün yüklem ismi olarak kullanıldığı görülmüştür.

3.6. ÂİTLİK GRUBU

Bu grup âitlik ekine dayanan bir kelime grubudur. **–ki** âitlik eki ile ondan önceki bir kelime grubunun yalın hali, genitif veya lokatif hali ile kurulur: *tarihten önceki, yaşlı adamınki, Ankara ile İstanbul arasında sefer yapan otobüslerdeki* misallerinde olduğu gibi.⁵⁴

3.6.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ÂİTLİK GRUPLARI

3.6.1.1. Âitlik Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde âitlik grubunun cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

köni sözleding söz bütünlük bu ol

munıngda naruḳı neçe egri yol (K. B. 4876)

kişide ya vuzraḳı yalğan bolur

yāvuzda yāvuz va' deḳıyğan bolur (K. B. 5077)

3.6.1.2. Âitlik Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde âitlik grubunun cümlelerin zarfı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

⁵⁴ a.g.e., s. 385.

muniṅda basaḳa bu boşgutları

saḳalsız kerek barça körki yarı (K. B. 2913)

muniṅda naruḳa negü birgüṅgi

maṅga sen ayıtma ayıtıl öṅgi (K. B. 4657)

3.6.1.2. 1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Âitlik grubunun fiil grupları dediğimiz sıfat-fiil grubunda, bu grubun zarfı olarak kullanıldığı bir örnek bulunmaktadır.

kişi yalḡanında tileme vefa

bu bir söz *sınanmış öküṣ yılḳa* ol (K.B. 2042)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen aitlik grubunun cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 4'tür. 4 aitlik grubundan 2'i özne, 2'si de nesne görevinde kullanılmıştır.

3.7. EDAT GRUBU

Edat grubu bir isim unsuru ile bir son çekim edatının meydana getirdiği kelime grubudur. İsim unsuru önce, son çekim edatı sonra getirilir. Edat unsuru daima tek kelime halindedir. İsim unsuru ise tek bir kelime olabileceği gibi isim yerine kullanılan bir kelime grubu da olabilir.⁵⁵

Edat grubunun isim unsuru incelediğimiz metinlerde şu kelime grupları şeklinde karşımıza çıkmıştır:

⁵⁵ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 392.

3.7.1. İSİM UNSURU KELİME GRUBU ŞEKLİNDE OLAN EDAT GRUPLARI

3.7.1.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olan Edat Grupları:

bayat atı birle sözüg başladım

törütgen igidgen keçürgen idim (KB. 1)

qara çumguk ötti sita tumşuqın

üni *oğlağı kız üni teg* yakın (K. B. 77)

bayat atı birle sözüg başladım

törütgen igidgen keçürgen idim (K. B. 124)

burunduqluğ ol söz *ti ve burnı teg*

barur qanqa yetse *titir boynı teg* (K. B. 206)

ajunqa apa inmişinde berü

uquşluğ uru keldi edğü törü (K. B. 219)

muṅgar bütmeſe kör bu nuşın revan

uquş közi birle yaruttı cihan (K. B. 290)

tegürdi maṅga elgin elig yaşıım

quğu kıldı *quḡun tüsi teg* başım (K. B. 365)

tapuğ *beg tapısı üze* bolmasa

yaramaz bu tapğı neçe emgese (K.B. 840)

bu begler tapısı üze kıl tapuğ

begi taplasa tapğı açtı kapuğ (K.B. 843)

kalı *dünya devlet kalırı üçün*

sıgıt kılsa kılma bu bolmaz küçün (K.B. 1234)

ayur oğluma boldı könglüm bütün

bayat faızı birle tirilgil kutun (K.B. 1251)

bitigü bile koldı kağıd tetig

bayat atı birle bitidi bitig (K.B. 1342)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igidgen keçürgen idi (K.B. 1343)

ulır men ökünüp asıg yok ökünç

içim rahmetinde ağın yok umunç (K.B. 1364)

yaruk can üzüldi tünerdi küni

bayat atı birle kesildi tını (K.B. 1520)

ay begler sevinçi tilegli kişi

kamuğ beg tileki üze kıl işi (K.B. 1609)

bayat faızı birle beğür ol kişi

tilekin bulur künde itlür işi (K.B. 1799)

kişi körkinġe iç kılıkı iş ol

yüzi körki birle kılinçı tuş ol (K. B. 2215)

vezir edġü bolsa budunġa asıġ

buġun asġı birle iligke tatıġ (K. B. 2242)

saġızġanda sakrak kerek tutsa öz

ġaya ġuzġunu teg yırak tutsa köz (K. B. 2313)

baġırsak tapuġçı **baġır sanı teg**

baġırda yakınrak yürek ġanı teg (K. B. 2610)

bu aġzıġ mişali **üġġür sanı teg**

sözünġ çıksa andın **seġhar tanı teg** (K. B. 2684)

örünġ ġuş ġutı teg bu erdem ġutı

yorı ġuş ataġıl sen erdem atı (K. B. 3011)

bayat tapġı birle özin emgetür

tapuġ birle yazuġ igin emletür (K. B. 3149)

bayat atı birle sözüġ başladı

törütgen igidgen keçürgen tidi (K. B. 3188)

maġa tegsü emgek sen inġin tiril

ilig tapğı birle buğun asğı kıl (K. B. 3699)

bayat atı birle sözüg başladı

törügken igidgen keçürgen tidi (K. B. 3715)

mini *bir bayatım küdeşmişi teg*

küdeşümegey sen aya aşlı beg (K. B. 3764)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igidgen keçürgen tidi (K. B. 3897)

sini men *müşülman tususu üçün*

oılır men bu yirke ay zahid küçün (K. B. 3929)

birisi bu begler sözün tutğu beg

küdeşgü anı *öz se vüg canı teg* (K. B. 4120)

tağı bir tutar iş *öz asğı üçün*

bu işlik tüpükmez bolur ol küçün (K. B. 4203)

apañg *dünya asğı üçün* erse iş

bu işke katılma katılsa sesiş (K. B. 4206)

er atta öñgin *beg kişisinde taş*

katılğu kişiler bu ol ay kadaş (K. B. 4336)

bular ehl-i beyt ol hâbibka kadaş

ḥabib sa vçı ḥakkı için se v adaş (K. B. 4339)

kiçiglikte yandım qarıdım bu kün

bayat tapğı birle tirildim ögün (K. B. 4689)

kızıl yüz öngi öngdi boldı sarıg

ajun boldı *altun öñgi teg* arıg (K. B. 4959)

yaşık türtti yüzke sarıg za' faran

özin kıldı *mina öngi teg* cihan (K. B. 4960)

ajun tul tonın keçti aşın tgp

qalıq *yek yüzi teg* qarardı oᅇgup (K. B. 5029)

özünġ asġı ҡolma buġun asġı ҡol

buḍun asgı içre özünġ asgı ol (K. B. 5353)

negü tir eşitgil ay kılkı arıg

bu ödlek oḡa birle köngli balıḡ (K. B. 5430)

firişte, yüzi teg yarudı ajun

qalıq boldı kafur saçar teg yüzün (K. B. 5451)

köngül inçliki birle öğretsüler

bilgisizler andın ma ögrensüler (K. B. 5554)

bu ajun ereji bile edgü at

saᅡga bolᅡa dũnya ya ʻ ƣkbi ulat (K. B. 5604)

tatıdı tiriglik *il asᅡı bile*

erejin avındı sevinçin küle (K. B. 5627)

saçım boldı *suᅡᅡkur tüsi teg* şaşut

saᅡal boldı yazkı güleᅡ teg orut (K. B. 5639)

ᅡara erdi *ᅡuzᅡun tüsi teg* başım

ᅡuᅡu ᅡondı başᅡa yetildi yaşıım (K. B. 5643)

köᅡᅡül közi birle baᅡıp teᅡᅡledim

özüm yolda azmıᅡ turup taᅡᅡladım (K. B. 5691)

saçım boldı yazkı güleᅡ teg orut

saᅡal boldı *suᅡᅡkur tüsi teg* şaşut (K. B. 5697)

erejke avınma sevinme saᅡın

bayat yadı birle tapuᅡ ᅡıl baᅡın (K.B. 6136)

neçe saᅡᅡı toᅡdı oᅡıtᅡı amul

bayat ᅡᅡᅡmi birle ayu birdi yol (K.B. 6395)

ya keᅡçim tükel boldı *ᅡarun neᅡᅡi teg*

ya aşᅡab-ı reᅡ teg temür keᅡd toᅡıttım (K.B. 6551)

uᅡan ᅡᅡᅡmi birle kelür kelgen iş (A. H. 451)

3.7.1.2. İsim Unsuru Belirtili İsim Tamlaması Olan Edat Grupları

şatunuṅ başıṅga tegi yokladım

yaşımını tükettim tiriglik yidim (K.B. 6053)

3.7.1.3. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olan Edat Grupları

keyik sanı devlet kişi*ke tezig*

kalı kelse bekle tuşa hem tizig (K. B. 712)

kelir kıt kişi*ke atı* çavlanur

yaṅgi ay teg artar yaru*kı tolur* (K. B. 740)

bu ma'ni üçün atım ay toldı tip

atadı biliglig sözün yin*ke yip* (K. B. 748)

bu künde naru bu özüm tınmadın

munıṅ şükri kıl*gu kerek irmedin* (K. B. 754)

a'vıncu se vüglér bile avnur öz

kara yir kıatında yaşıp yat*gu tüz* (K.B. 1427)

bayat kimke birse bu ed*gu kılık*

*bu ed*gu kılık birle** ed*gu yorık* (K.B. 1978)

anıṅ boldı dünya *tü nı'met bile*

tilese özünġ yi tilese üle (K.B. 1979)

eñġ aşnu yağıka kerek ħile al

bu ħile bile kıl yağı menġzi al (K. B. 2356)

itiglig az eđġü öküšte körü

telim tuştı artak **öküş sü bile** (K. B. 2340)

ötüg ötnür erken köni tut elig

iki tiz bile sök tüzün bol silig (K. B. 4058)

körü bar kara begke kılmaz selam

bu ma ‘ni üçün ol ay bilgi tamam (K. B. 5065)

kalın ħalk öze kıldı elġing uzun

tilek arzu birdi yorık til sözün (K. B. 5192)

köni sözde taştın sözüġ söz time

köni egri farkı örünġli kara (K.B. 6622)

biligsiz **yiligsiz süñgek teg** ħali (A. H. 91)

yayınka bulut teg ya tüş teg ħali (A. H. 223)

tişisi kalıp **bir adın er bile** (A. H. 275)

yimişsiz yıġaç teg keremsiz kişi (A. H. 323)

kerem **bir bina teg** anġar hilm ul ol (A. H. 341)

bu bir ‘aybdın ötrü başın kesġüçi (A: H. 363)

tamamı erür *kaşğari til bile* (A. H. 499)

önmiş *uluġ ternġek üze* köp qaşakı (II, 328)

Sıfat tamlamasının deyimleşmiş şekli edat grubunun isim unsuru olarak sadece bir örnekte görülmektedir:

qayuka ögelik tegir ög bolur

qayu *kök ayuqluq* öze at alur (K. B. 4067)

3.7.1.4. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olan Edat Grupları

aya birke bütmiş *tiliġ birle* ög

köġgöl bütti şeksiz amul tutġıl ög (K. B. 25)

sini *erdüküġ teg* ögümez özüm

sini senmet öggil kesildi sözüm (K. B. 33)

bayat raġmeţi erdi *ħalkı üze*

qılınçı silig erdi qılķı tüze (K. B. 42)

ata ornı qaldı *atı* ma *bile*

aqın ma taķı bolsu mīġ mīġ ula (K. B. 111)

yaşıl köktin indi yaġız yirke söz

sözi birle yalıġuķ ağır kıldı öz (K. B. 210)

beğük bilgi birle öküş erdemi

biliglig ukušluğ buđun köđrümi (K. B. 278)

keçip bardı öğ kün yavalık bile

bu kalmış künüñg birle ‘ ızrüng tile (K. B. 377)

bu kün toğdı ilig **bu kalkı bile**

yarudı ajunka kün ay teg yala (K. B. 415)

ilig saklıkı kıldı ilke asıg

bu asğı bile boldı ilde tatıg (K. B. 448)

öziñge bakıp aydı men me bu kün

tümen erdemim birle ilde burun (K. B. 466)

negü tir eşit bu kutun kopmış er

kutı birle arzu tilek bulmış er (K. B. 602)

yayıg tip sökerler **bu kalkam üçün**

mañga mün ururlar **bu atım üçün** (K. B. 690)

teñgi birle tutsa tirilmiş nengın

yorık tüzse kılkı kılınçı yañgın (K. B. 705)

bu kün bürçü arslan bu bürç tepremez

evi **tepremezi üçün** artamaz (K.B. 834)

taşı teg içi ol **içi teg** taşı

bu yaŋlıg bolur ol köni çın kişi (K.B. 863)

sevinçin toğar erdi toğmış künüm

künüm batğalır *teg yarumaz tünüm* (K. B. 1072)

ayur ay idim sen törüttüŋ tözüg

yimi birle igdür sen sansız özüg (K.B. 1257)

tüşüŋ teg keçürdüŋ tiriglik oduğ

kanı asğı körkit maŋga bir boçuğ (K.B. 1399)

isiz öŋdi ursa özi öz ödin

isiz koğtı atın *özinde kiğin* (K.B. 1460)

negü kıldı ödlele *ataŋda kiğin*

sevinçmü birür ya sakıncı kağğudın (K.B. 1584)

elig ursa begler kimi eğlese

yakur baş bolur bu *beginde basa* (K.B. 1630)

bayat *fazlı birle* ağırlar kuluğ

bilig kapğı açlur öŋarur yoluğ (K.B. 1813)

öŋ elgin kılıç tutsa ursa salıp

sol elgi bile neŋ ülese alıp (K.B. 2069)

beginde basa ilke elgi uzun

vezir ol iligke kılınçın sözün (K. B. 2193)

taşı körse tap tut içinge tanuk

taşı teg içi ol **içi teg** taş ol (K. B. 2216)

bu yaṅlıg kişi bolsa begke vezir

begi birle budnı tüz inçke tegir (K. B. 2239)

uṽutluğ kerek er **u ṽutu üçün**

yağı birle qarşur qağıtmaz öçün (K. B. 2290)

bulardın bolur ötrü ilke asıg

bu asḡ bile ötrü begke tatıg (K. B. 2423)

turup barsa evke ħilin koldaşın

özi birle iltse yitürse aşın (K. B. 2559)

tili birle yumşak süçig tutḡu söz

köṅgöl tutsa alçak yaruk tutsa yüz (K. B. 2576)

muṅgar menḡzer emdi bu beytig okı

sözi ma‘ni **birle** uḡulḡay taḡı (K. B. 2578)

kişi **erdemî birle** erdin keçer

öküş bolsa erdem er örlep uçar (K. B. 2646)

birisi bitigde yaṅılsa sözüg

birisi **tili birle** itse sözüg (K. B. 2736)

könilik mün ol barça edğü asıg

bu **asg bile** buldı menğü tatıg (K. B. 2756)

aıklık idı keğ anı qodmağu

kişi **nenği birle** aklı bolmağu (K. B. 2800)

ay ilig kaç işke er ödrüm tile

bağırsak közi tok **u vutu bile** (K. B. 2927)

yana aydı ögdülmiş ilig qutı

beğük boldı begler işi **teg atı** (K. B. 2933)

sevüg can üzele iminde imin

qolup bulmadım men **özümde öngin** (K. B. 2942)

sav altun bile bertse begler elig

qılıqsız **tili birle** evrer ilig (K. B. 3042)

negü tir eşitgil qutı belgülüg

qutu birle ilde çavıqmış külüg (K. B. 3071)

tegürdüng manga sen qamuğ edgülük

munıng şükri **boynum üze** boldı yük (K. B. 3118)

biliglig uquşluğ tidüküng üçün

anı arzuladım havaş a öcün (K. B. 3164)

bu edgü ol ol kılsa halkka asıg

bu asğı bile bulsa budnı tatıg (K. B. 3271)

ederlerdi terkin atını tutup

kadaşı tapa bardı evdin turup (K. B. 3289)

maṅga kelmişingde berü men bu kün

tapuğdın kesildim bağa kör ögün (K. B. 3364)

bu ol erlik anın eren yük yüdüp

yorır **şabrı birle** ölümüg küdüp (K. B. 3436)

törülüg köni beg kut ol belgülüg

kutı birle tegrür tözüke ülüg (K. B. 3461)

yana kılkı irsel kılınçı yayıg

begi birle turmaz tükel üç ayıg (K. B. 3542)

öz asğın tilegli **öz ülgı üçün**

yarağlıgı tenğısiz turur tir küçün (K. B. 3494)

tapuğ kılmışing barça **atıṅg üçün**

yava kılmağıl sen öz ülgüng küçün (K. B. 3917)

kapuğda kirürde oṅguṅ aşnu maṅg

tilin yarlıkarda *öğüñg birle* anğ (K. B. 4057)

oñg elgiñg bile sen kötürgil yigü

bayat atı aşnu ayıt ay bögü (K. B. 4129)

negü tir eşitgil yağılamış er

yağısı üzele elig bulmış er (K. B. 4261)

sañga *teñg tuşuñg birle* iltiş barış

katılgıl karılgıl alış hem biriş (K. B. 4305)

ķara ķadğusı barķa *ķarnı üçün*

buğun tevşigi barķa *boğzı üçün* (K. B. 4327)

telim ħalklar öldi *bu boğzı üçün*

ķara yir ķatında yiyür ot öçün (K. B. 4328)

tişilerni evde küdeşgil tuçı

tişiniñ *taşı teg* bolumaz içi (K. B. 4513)

boğuzuñg küdeş bolma erniñg ili

bu boğzuñg üçün bolma yalñguķ ķulı (K. B. 4589)

telim kördüm emdi ağır bolmuş er

tığumadı *boğzı üçün* boldı yir (K. B. 4590)

oñg elgiñg bile sun bayat atı ay

yigü üdregey hem özünġ bolġa bay (K. B. 4597)

yigü alsa tişle uşak tançula

isig aşnı ürme sen *aġzınġ bile* (K. B. 4601)

bu kün sen *maġa kelmişinġde berü*

baġa kör tapuġ barġa ġaldı turu (K. B. 4685)

ġanı ol bu dünya neġin tirġüçi

neġi birle yirde ġodı barguġı (K. B. 4713)

negü tir eşitgil süzülmiş kişi

iġisi bile çın tüzülmiş kişi (K. B. 4795)

atın tuttı mindi bir oġlan bile

ġadaşı tapa bardı sevnü küle (K. B. 4970)

ġamuġ işke yaġzaġ tenġi ol yaġı

ġamuġ neġ *tenġi birle* boldı esen (K. B. 4985)

ayur eġü boldı bu bir iş barı

sözünġ teg çın erse ol aymışları (K. B. 5016)

buġunda talu ol bu begler özi

özi teg talu tutġu ġılķı sözi (K. B. 5083)

mini alġtaġı kör bu atım turur

bu atım için nefs maᅅga beg bolur (K. B. 5107)

özünᅅni yavuzrak *biliring için*

buᅇunda sen eᅇᅅü bolur sen küᅅün (K. B. 5127)

saᅅga tegdi emdi bu ordu orun

köᅅünᅅni *özünᅅde oza* ıᅇ burun (K. B. 5178)

ay ᅅaznaᅅ uruᅅlı ajun begleri

özünᅅde kiᅇin ᅅoᅇma ᅅaznaᅅ yorı (K. B. 5294)

yanut birdi oᅇᅅurmuş aydı ay beg

bayat birsü tevᅅik *tilekingke teg* (K. B. 5402)

bu beglik küᅅün almadıᅅ sen tilep

bayat birdi *fazlı bile* belᅅülep (K. B. 5469)

ᅅiᅅi köᅅᅅli körme *ol asᅅı için*

il asᅅı tile öznı buzma küᅅün (K. B. 5537)

saᅅga kim tusulur tusulᅅıl aᅅgar

tusulmaz ᅅiᅅig ᅅıl *özünᅅde sıᅅgar* (K. B. 5538)

barayın men emdi *ᅅadaᅅım tapa*

ᅅiᅅᅅeyin aᅅgar men bu iᅅ ay apa (K. B. 5654)

tüşünᅅ teg keᅅer bu tiriglik barır

tiriglik keçerke keçer kün tanuḵ (K.B. 5845)

atın mindi bardı *ḵadaşı tapa*

tegip kirdi tuştı elig yüz öpe (K.B. 5973)

aṅgar aḡdım emdi birer baḡnaça

başıṅga tegi baḡna sadım neçe (K.B. 6034)

tirigde baḡırsaq özüm bolsunı

özümde kiḡn bu sözüm ḵalsunı (K.B. 6086)

mini ḵutaḡaru bir *özüṅni bile*

yanutı bayat birge eḡḡu yola (K.B. 6260)

saḵınçın *ḵadaşı üçün* ḵaḡgurup

sarıḡ ḵıldı meṅḡzin özin sızḡgurup (K.B. 6276)

turup sernümedi *ḵadaşı üçün*

yana barḡusı keldi evre küçün (K.B. 6277)

ötümdi iligke ayur men bu kün

barayın *ḵadaşım taparu* yoḡun (K.B. 6279)

aş içḡü yidi az yana at tutup

ḵadaşı tapa bardı ḵaḡḡu yutup (K.B. 6284)

bayat ḥukmi erdi *ḵadaşıṅ üze*

yorıttı azasın sen z l tze (K.B. 6311)

bu bilgi bile z ba tezg n r

bil mez z ni z de yıra (K.B. 6610)

sa sandu u teg m ş lmank  san (A. H. 326)

‘aş l ayda erse *bile arısı* (A. H. 439)

atım birle teg  ewdim (I, 167)

k ksi ara ot t ter (I, 230)

ya taba titr  baıp b kden bile (III, 272)

bo uun me len r (II, 290)

3.7.1.5. İsim Unsuru Balama Grubu Olan Edat Grupları:

yaız yir yaıl k k *k n ay birle* t n

t r tti alayık    lek bu k n (K. B. 3)

t men t   ekler yazıldı k le

yıpar toldı *kafur* ajun *yıd bile* (K. B. 70)

bu k n todı ilig bu l bile

yarudı ajunk  *k n ay teg* yala (K. B. 415)

ıdı ters bolur k r bilimez ii

alın yat ara kirse yaguz baı (K. B. 491)

negü tir eşitgil ukuş menğzetü

kyas ma'ni birle anğar yangzatu (K. B. 640)

ajun erki bulduṅ uzun bolsu yaş

erej eḡü birle esen bolsu baş (K.B. 940)

oḡul kızda ötrü ata yir etin

oḡul kız atamaz atası atın (K.B. 1166)

büte boldı ilig yüzin körmedim

sakınç kaḡu birle yorıp külmedim (K.B. 1587)

biligsiz beḡük bolsa devlet bile

biliglig beḡükrek **kü ça v at bile** (K.B. 1711)

bu emgek neçe **boḡu egni üçün**

tirer neṅ yimez ölse emger küçün (K.B. 1738)

taḡı bir ajunuḡ bulayın tise

könilik bütünlik bile kol usa (K.B. 1745)

könilik bütünlik bile kıl bu iş

kişilik bile kıl kamuḡ türlüḡ iş (K.B. 1750)

bayat birdi emdi saṅga öḡ köṅül

ukuş hem bilig birle bolduṅ amul (K.B. 1940)

akı bolsa begler atı çavlanur

atı ça v birle ajun beklenür (K.B. 2050)

negü tir eşitgil ajun tutğuçı

klıç baldu birle yağığ utğuçı (K.B. 2141)

öküş sü tileme er ödrüm tile

er ödrüm tile *hçm tolum tüm bile* (K. B. 2339)

katılsa *klıç baldu birle* tegiş

tişin tırngakın teg yağa tut iliş (K. B. 2377)

isig söz küler yüz bile birgü neñg

bu üç neñg kişike bolur edgü yañg (K. B. 2405)

sen *altun kümüş birle* alma kuluğ

bu üç neñg yuluğ kıl kamuğnı yavar (K. B. 2409)

kapuğ başlar er keğ bağırsak kerek

teni canı birle tapuğsak kerek (K. B. 2529)

sözi bolsa *yumşak şeker teg* süçig

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

bu işke idi çın bütün er tile

bağırsak tapuğsak u vutu bile (K. B. 2830)

seninġdin olur men **basut k   bile**

k  ni yol   ze tut mini sen y  le (K. B. 3056)

barıřġu kerek **a adaşlar bile** /

atılġu kerek **iş adaşlar bile** (K. B. 3209)

bu ađġu mini evde yatġurmadı

saan ađġu birle   z  m umadı (K. B. 3331)

saray arşı yir suv sini **birle** yok

at   stem ız oġlan anı birle yok (K. B. 3439)

saray arşı yir suv sini birle yok

at   stem ız oġlan anı **birle** yok (K. B. 3439)

sevin birle igđip t  kel semrit  r

saan ađġu birle yana yavritur (K. B. 3549)

ke  rmiş ke  rġ   ara bir t  ş  n

tiriglikke muna beğ  tme   n  nġ (K. B. 3634)

yaşıl k  k t  r  tti k  t  rdi eğiz

k  n ay birle yulduz bezedi beğiz (K. B. 3724)

iligke d   aı bitidim bitig

slamın esenlik   ze ay tetig (K. B. 3731)

bilir men bayatın sevinçi kamuğ

tapuğ ta'at içre turur ay uluğ (K. B. 3989)

törü hem toğu birle öğren tapuğ

tapuğ bilding erse yarudı yüzüing (K. B. 4001)

bu il kün itigi bu begler işi

törü hem toğu birle itti kişi (K. B. 4010)

aya tüp tilegli beğüklük bile

uçuz kılmağı öz *beğük tüp bile* (K. B. 4495)

kanı ol *peri kuş bu yalnguğ üze*

uluğluk kılığlı kılınçı tüze (K. B. 4716)

tamuğka ya uçmak begi bolguğa

ağırlık üçün ya uçuz kılguğa (K. B. 4855)

evinge kelip kirdi köngli kokuş

sakınç kağu birle uğıtmadı köz (K. B. 5448)

isizke katılma yorıgıl köni

köni egri birle küni tar küni (K. B. 5510)

butıklandı yirde yoğaru sita

kalık menğzi boldı *yalın teg ota* (K. B. 5679)

sini **at ayağ birle** kıldı uluğ

saṅga eḡgölükke ol açtı ıpauğ (K. B. 5771)

nāmaz ruzka birle yoriğlı kişi

mūnafık atandı ay ilçi başı (K.B. 6456)

yakınlık neçe boldı yarmağ üçün

kanı iş kılığlı **kōni hağ üçün** (K.B. 6470)

tilek arzu birle yügürdüm neçe men

ıpaturmış böri teg ajunnı ulıttım (K.B. 6542)

tutayın ya kışra ya ıpaysarça boldum

ya **şeddad-u ‘ad teg** tağı uçmağ ittim (K.B. 6547)

kalı bulmasa men vefa birle yalṅuğ

keyik tağı birle tiriglik kılayı (K.B. 6570)

tuz etmek hağı tip küdezigli barmu

kümüş gevhər altun bile men kalayı (K.B. 6584)

ajun toldı **‘udvan ceḡa cevr bile** (A. H. 393)

3.7.1.6. İsim Unsuru Unvan Grubu Olan Edat Grupları:

dad işpehsalar beg üçün bu kitip (A. H. 69)

İsim unsuru aynen tekrar grubu olabilir:

bir bir üze alkaşur (I, 237)

3.7.1.7. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olan Edat Grupları:

ağın ma bu biş neḡ yırak tutġu beg

atı eđġü bolsa *kü ça v* bolġu *teg* (K.B. 2060)

özüg *arzu nı m et bile* semritip

erej birle aṽnur özümüz yatıp (K.B. 5841)

3.7.1.8. İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olan Edat Grupları:

taķı bir yaġılık *asıġ yas için*

bolur bu yaġılık kılur er öçün (K. B. 4226)

asıġ yas için bolsa emdi yaġı

aḡar koğ ol asġıḡ yaraş ay aġı (K. B. 4228)

tün kün bile sewnelim (I, 100)

3.7.1.9. İsim Unsuru Birleşik İsim Grubu Olan Edat Grupları:

ya ʿ isa bolup kökke aġdım taķı men

ya *nuşin reṽan teg* törü tüz yorıttım (K.B. 6550)

3.7.1.10. İsim Unsuru Kısaltma –Yaklaşma - Grubu Olan Edat Grupları

süngekke yilig teg erenke bilig (A. H. 89)

3.7.1.11. İsim Unsuru Kısaltma – İsnat - Grubu Olan Edat Grupları:

basa faruk erdi kişi ödrümü

tili köngli bir teg budun ködrümi (K. B. 53)

uğuşluğ kişiler sözi öggü teg

köni tüz bolur ol *özi belgü teg* (K.B. 6356)

3.7.1.12. İsim Unsuru İyelik Grubu Olan Edat Grupları:

tapuğsuz kulunğ men yazukum öküş

özüng faızı birle keçür ay küsüş (K. B. 396)

kamuğ nenğ katıldı *öz ügri bile*

köni tur katılma sen egri bile (K. B. 2252)

nücum bilse tıb hem yora bilse tüş

anıng yormış teg sözi kelse tuş (K. B. 2632)

öz elgi bile katsa içgü körüp

özi beklese kodsı tamğa urup (K. B. 2902)

yigü içgü katmış kamuğ otlarığ

öz elgi bile kıatsa tutsa arıĝ (K. B. 2903)

kimiñg edgü atı bile çıksa can

kesilmez anıñg atı edgü du‘an (K. B. 5570)

anıñg vuddı birle köñgüller tolup (A. H. 73)

anıñg yadı birle ajun tolsu tip (A. H. 74)

anıñg emri birle teger teggüçi (A. H. 452)

3.7.1.13. İsim Unsuru İsim Fiil Grubu Olan Edat

Grupları:

baralım timekte ağın yok sözüm

neteg ayğa barma tiyü bu özüm (K. B. 3489)

3.7.1.14. İsim Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olan Edat Grupları:

ular kıuş ünin tüzdi ünder işin

silig kıaz okır teg köñgöl birmişin (K. B. 75)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asıĝsız ulır men özümke açıp (K.B. 1175)

yıl ay kün keçer teg tiriglik keçer

keçer kün keçürgey sini belgölüg (K.B. 1214)

bolup toĝmaduk teg yitip bardı can

ajunda atı aldı belgü nişan (K.B. 1522)

küvez alp sekirtip çerig sürse bat

laçın kuş o var teg töker anları (K. B. 2381)

bu yaŋlıę sü başçı bulur erse beg

işi başqa bargay **kü venç bolęu teg** (K. B. 2413)

tuma toru alkın kötürdi uşun

yaruk yüz küler teg yarudı ajun (K. B. 3288)

yaınlık ulamış üçün bir bayat

muyan birsü ming ming tümen eđęü at (K. B. 3319)

tek ök bir saŋga öz atılmış üçün

yası munça erse küçeme küçün (K. B. 3365)

sevitmiş üçün dünya ‘aybı amuğ

saŋga bolmış erdem ay ilde uluğ (K. B. 3515)

özünę **iki künlük anıŋgu üçün**

körürde küyürme özünęni küçün (K. B. 3532)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

odundum men emdi küyer men açıp (K. B. 3796)

toğardın butıqlandı ot teg yalın

yarudı *yañgi yüz açar teg kelin* (K. B. 3839)

yaşık kıptı yirdin kötürdi başın

yaruk yüz küler teg yirişti tişin (K. B. 3953)

kalı bulmasa ol evürgey yüzün

toğup körmedük teg yıratğay özin (K. B. 4216)

ķamuğ bir kişike ķatılmış üçün

yası munça erse küçeme öçün (K. B. 4686)

usanma ölümke saķınma uzun

busuğdın çıkar teg çıkar ödsüzün (K. B. 4826)

‘qbir bürkirer teg tünardi kalık

sıta kıptı yirdin yağıldı butık (K. B. 4892)

bu ança iş ermez *ağır kelgü teg*

bu iştin belinglep yırak tezgü teg (K. B. 4950)

bu ança iş ermez ağır kelgü teg

bu iştin belinglep *yırak tezgü teg* (K. B. 4950)

yaşık kıptı kögsin kötürdi örü

ajun toldı *kafur saçar teg* tolu (K. B. 5450)

fırışte, yüzi teg yarudı ajun

kalık boldı *kafur saçar teg* yüzün (K. B. 5451)

tapuğa bolup birme erke işig

özüñge tusulğu üçün tut kişig (K. B. 5535)

se vüg külçirer teg yaradı ajun

sakınç kışğa boldı sevinçler uzun (K. B. 5680)

bu halıg bilirdenaru barsa men

içi artağ erdi tapuğ koğsa men (K. B. 5752)

oğundi bağa kördi kötrüp başın

kalık *kız küler teg* yirişti tişin (K.B. 5827)

şatuğa ağar teg ağar ol qutı

uluğluğ bile ilde yağlur atı (K.B. 6041)

tiriglik bolur suv *sen aymış teg* ök

yarım içse qalsa yarımı ülüg (K.B. 6058)

toğardın qara quş kopup örledi

yağı *ot kötürmiş teg* ot yıldradı (K.B. 6219)

yoriğı bulıt teg yigitlikni ıdtım

tüpi yıl keçer teg tiriglik tükettim (K.B. 6521)

keçer dünya keçti *tüpi yıl keçer teg*

keçer dünyaka öz usalın basıttım (K.B. 6554)

okısa tatır til *yimiş teg ‘aşel* (A.H. 466)

3.7.2. YAPISI BAKIMINDAN EDAT GRUBU

3.7.2.1. *adın* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

ay erklig uğan menġü munġsuz bayat

yaramaz *seniġdin aġınka* bu at (K. B. 6)

ulugluk saġa ol beğüklük saġa

seniġdin aġın yok saġa tuş teġe (K. B. 7)

aya bir birikmez saġa *bir aġın*

ķamuġ aşnuda sen sen öġdün kiġin (K. B. 8)

on iki ükek ol *bularda aġın*

ķayu iki evlig ķayu birke in (K. B. 138)

negü teg bolur sen meniġde kiġin

meniġ yok saķınķım *munıġda aġın* (K.B. 1217)

tiliġde yorımasu begler sözi

meġer *eġgülükte aġın* ay ķozı (K.B. 1314)

ulır men ökünüp asıġ yok ökünç

iġim raķmēinde aġın yok umunç (K.B. 1364)

ay ilig atıqlan meniŋde kiin

yaa ılma d k n **tapuda an** (K.B. 1372)

tapuka irig bol yazuta tıin

saŋga tegg  ermez **tapuda an** (K.B. 1380)

anı t ş sanı boldı kemiş k n ŋ

 k nte an yok bu almış k n ŋ (K.B. 1397)

kimin  oqlı alsa atada kiin

atama anı sen **tirigde an** (K. B. 3374)

bu  te an yok bu d nya nen i

alal ol ya ş bh , aram ol  n i (K. B. 3546)

sini se ge **sindin an** bilmegey

yaraqsız ya tengsiz ılık kelmegey (K. B. 4478)

senin de an yok sıgıŋu idim

yazuum baıqla y legil utun (K. B. 5125)

sini ten ri se gey k nilik   n

k nide an ılma alka   n (K. B. 5598)

et  z  lg  aır yigey urt yılan

 k nte an yok ıkıp barsa can (K.B. 5842)

 k şl k ne as ı  l mde kiin

anı yigli sevnür *seniñde ağın* (K.B. 6333)

bulunmış bu öd kün yağa kılmadın

tapuğ kılgu tegmez *muniñda ağın* (K.B. 6431)

çefadın çefa ok kelir ay idim

vefada *vefadin ağın* bilmedim (K.B. 6517)

munda adhin tegdeg ok (I, 160)

3.7.2.2. *adra* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

begin *kulda açra* bilümez özüm

çıgayıg bayında seçümez közüm (K. B. 4724)

3.7.2.3. *adruk* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

yağı kılmağusın kılınçı kılur

yağı *bu yağıda* negü *ađruķı* (K.B. 2067)

3.7.2.4. *ara* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

ıdı ters bolur kör bilişmez kişi

kalın yat ara kirse yañguz başı (K. B. 491)

bayatķa tutuzdum munı yalvara

tilese küdeşgey *küyer ot ara* (K.B. 1483)

çavıķsa kim erse bu yalğan tilin

sa'vı bardı **yalnıgıara** sen bilin (K.B. 1671)

uluğ boldı **iş tuş ara** belgölüg /

beğük boldı **begler ara** bu külüg (K.B. 1694)

menğilig kayu ol manğa ay yora

kişi kutluğı kim **kişiler ara** (K.B. 1975)

atı beg bolur bolsa kılkı kara

karada bu inga bolur **halk ara** (K.B. 2082)

kiçig kur **uluğlar ara** kirmese

yırak taş yorıglı yakın yortmasa (K. B. 2587)

yok ermez **kadaşlar ara** bar **meniñ**

bu yanğılığ kişi bilgi artuğ anıñ (K. B. 3145)

negü bar **kişiler ara** ay külüg

asığ tut ya kor yas sañga belgölüg (K. B. 3355)

özüm kirse emdi **kişiler ara**

kaçan tegge elgim tapuğka köre (K. B. 3366)

kişisiz tirilme **kişiler ara**

kişi 'aybı körme özünğni köre (K. B. 3505)

keçürmiş keçürgü ara bir tüşün

tiriglikke munça beğütme ünüñ (K. B. 3634)

bu iki ara boldı ıulluı bilin

bu ol yol yaŋılma bu ıulluı yolın (K. B. 3669)

bu ıav birle atıŋ yağıldı köre

beğük belğü boldı **kişiler ara** (K. B. 3916)

bayat kızledi kör sevügrek ıulın

bu ıullar ara ħalk tanumaz tilin (K. B. 3920)

berü kel tusulğıl kişike yara

tusulmaz ölüğ ol **tirigler ara** (K. B. 3930)

sıırııuknı kördüm uıar **ıaı ara**

tengin baııtım erse ikigü ıara (K. B. 4198)

ayınğlamasunlar sini **ıalı ara**

atıŋ artamasun munı keğ köre (K. B. 4463)

birisi sürer kör birisi oıır

bu ikin ara kim erejke tegir (K. B. 5345)

kişiler ara kör kişı ol bolur

anıŋdın kişiler asığlar bulur (K. B. 5730)

neıe keğ er erse yonğağ tıŋlamaz

ozunı ara kirse sernü umaz (K.B. 5863)

bilir men tise sen biligdin yıraı

biligsizke sandıŋ **biligli ara** (K.B. 6608)

sözüg kim tüketür neçe sözlese

ağa tınmaz erter **bulaqlar ara** (K.B. 6626)

köksi ara ot tüter (I, 230)

kiçinki keligli kişiler ara (A. H. 75)

sevilmek tilesenĝ **kişiler ara** (A. H. 259)

3.7.2.5. **arala** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

kişi edgüsinĝe katılğıl qarıl

kişi bol **kişiler arala** tiril (K. B. 4543)

kimi sözleĝey sen kişi bolmasa

kişiler arala özünĝ turmasa (K. B. 3424)

3.7.2.6. **aşnu** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

yatıĝ evke ıdma çıkarma tişig

katılmazda aşnu sınağıl kişig (K.B. 1304)

törütmezde aşnu bayat bu   al m

t r tti yoritti bu levh -u q l m (K. B. 2227)

 di bolmaĝın a  zi kirmese

ayıtmazda aşnu  t g birmese (K. B. 2520)

t r tmezde aşnu yoritti q za

қазаққа тапı bol boyun eg uğa (K. B. 3195)

tülek işte așnu tusulur bilig

kinilse bilig işke yetmez elig (K. B. 4389)

bu tüş ‘ ilmi bilgü kerek **așnu keğ**

yöre bilse ötrü idı sağnu keğ (K.B. 5993)

bu **köçmezde așnu** köç ığsa oza

köçüp barsa așğı yarutur küze (K. B. 4815)

3.7.2.7. **basa** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

anıñda basa boldı ikinç oñgay

bir evde ıalır on ağın iki ay (K. B. 132)

usanma ölür sen **meniñde basa**

ınanma bu dünyaka bütme usa (K. B. 1093)

elig urisa begler kimi eğlese

yağur baș bolur bu **beginde basa** (K.B. 1630)

törütür öğinde köñgöl birmese

tilekke tegümez bu **anda basa** (K.B. 1821)

ıayu beg er atnı sevındürmese

ıılıç ıında ııkımaz **anıñda basa** (K.B. 2138)

beginde basa ilke elgi uzun

vezir ol iligke kılınçın sözün (K. B. 2193)

özi çıksa körnüp öküş turmasa

kapuğda kişi koğsa **özde basa** (K. B. 2538)

anıñda basa kör oğul kız turur

oğul kız yükin yüdmek emgek erür (K. B. 3582)

taķı bir **seniñde basa** ol kiçig

bularnıñ bile ol açığ ya süçig (K. B. 4183)

bularda basa kaç kutu bar adın

baķa körse bilgi biligde öñgin (K. B. 4355)

bularda basa keldi aşsunçılar

bu yıl yeklig igke bu ol emçiler (K. B. 4361)

munıñda basa emdi yulduzçı ol

baķa körse yetrü idi yinçke yol (K. B. 4376)

bileyin tise sen oķı hendese

açılğay saķış kapğı **munda basa** (K. B. 4378)

keliglisi kelgey qalı kelmese

köñgöl qalmağay kör **anıñda basa** (K. B. 4650)

et öz ülgı birme qatıqlan usa

özüñ yolqa köñgey **anıñda basa** (K. B. 4810)

meniñde basa sen bütürgil sözünġ

umınç kılmış öçte yetürgil özünġ (K. B. 5009)

ay ilig keğ öçrüm tile üç kişig

anıñda basa bir bu üçke işig (K. B. 5328)

taķı bir ııtu ol ıarındaķılar

biziñde basa tirki yigli olar (K. B. 5341)

tap erdi yana **bu ölümde basa**

ıara yir ıatında ölüp oprasa (K. B. 5416)

anıñda basa kör neçe işler ol

anı barıa körgü olüm aısa yol (K. B. 5417)

bularda basa muııteşibler turur

bular elgi küçlüġ kerek ay unur (K. B. 5555)

bularda basa ıaldı buđnuñġ ıara

bularnı törü birle eđġü köre (K. B. 5559)

ııġaylar turur kör **bularda basa**

bularıġ küđezġü ıamuġdın oza (K. B. 5563)

anıñda basa bilge ‘ alım turup

buğunkıa bilig birsü yetrü körüp (K. B. 5587)

ıayu beg bu tört iş tükel ıılmasa

irüklük kirür ilke **anda basa** (K.B. 5906)

anınga basa kökke uçtum tenġip

özüm belgüsüz boldı örlep sinġip (K.B. 6036)

ölüm keldi iltür barır men muġun

saġa kelge **minde basa** sen anun (K.B. 6175)

ölümde basa kör iki yol küder

ikide kayu erki barġu yolum (K.B. 6179)

ulıma köġül bertme **minde basa**

köġül bas du' a kıl katıġlan usa (K.B. 6181)

kimi eġü tutsa bayat eġlese

ķamuġ eġü boldı **anınga basa** (K.B. 6190)

3.7.2.8. *basala* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

anınga basala yarar bu tapuġ

muni bilse bolmaz bu beklig ķapuġ (K. B. 484)

3.7.2.9. *berü* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

tümen yılda berü tul erdim tulas

bu tul tonı suçlup örünġ keġtim as (K. B. 84)

ajunķa apa inmişinde berü

uķuşluġ uru keldi eġü törü (K. B. 219)

maṅga oḡ tapındıṅ **kiçigde berü**

körü ögrenü bildiṅ eḡgü törü (K.B. 1941)

maṅga kelmişiṅde berü men bu kün

tapuḡdın kesildim baḡa kör öḡün (K. B. 3364)

bu kün sen **maṅga kelmişiṅde berü**

baḡa kör tapuḡ barḡa ḡaldı turu (K. B. 4685)

ajun öṅḡdisi bu **telimde berü**

isiz eḡgü erter neḡe yıllasa (K.B. 6344)

olarda berü tut bu öḡke tegi

ne yaṅḡlıḡ eren ḡoptı begler begi (K.B. 6392)

3.7.2.10. **bile** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

sini ḡoldı tün kün **bu emgek bile**

anı öḡ sen emdi sevinḡin tile (K. B. 39)

tümen tü çiçekler yazıldı küle

yıpar toldı **kafur** ajun **yıd bile** (K. B. 70)

ata ornı ḡaldı **atı** ma **bile**

aḡın ma taḡı bolsu miṅḡ miṅḡ ula (K. B. 111)

kör **arslan bile ḡoşnı** buḡday başı

basa ülgü boldı çaḁan ya işi (K. B. 140)

kişi **söz bile** koptı boldı meḁik

öküş söz başıḁ yirke kıldı kölik (K. B. 173)

iki neḁḁ bile er kırıamaz özi

bir eḁḁü kılınçı bir eḁḁü sözi (K. B. 181)

biligsiz bile hiç sözüm yok meniḁḁ

ay bilge özüm uş tapuḁçı seniḁḁ (K. B. 203)

uḁuşun aḁar ol biligin beḁür

bu iki bile er aḁırlık körür (K. B. 289)

bu iki bile işke yaḁma iḁe

ḁalı yaḁsa kıldıḁḁ tiriglik yaḁa (K. B. 323)

buşaklık bile erke övke yaḁuz

bu iki bile tutçı emger et öz (K. B. 332)

aya ḁergüçi kel mini ḁergüle

yıl ay tutḁunı boldum **emgek bile** (K. B. 373)

keḁip bardı öḁ kün **yaḁalıḁ bile**

bu ḁalmış künüḁḁ birle ‘üzrüḁḁ tile (K. B. 377)

köḁḁülüg bezerdi **yarukluk bile**

tilimni bezedi tanukluk bile (K. B. 386)

köngülüg bezerdi yaruqluḡ bile

tilimni bezedi **tanuḡluḡ bile** (K. B. 386)

tënimdin çıkarda mening bu canım

şehadet bile kesgil aḡır tınım (K. B. 394)

siyaset kılur erdi **himmət bile** /

bu himmet yaraşur **mürüvvet bile** (K. B. 411)

siyaset kılur erdi himmet bile

bu himmet yaraşur **mürüvvet bile** (K. B. 411)

bu kün toḡdı ilig **bu ḡalḡa bile**

yarudı ajunḡa kün ay teg yala (K. B. 415)

bu saḡlıḡ bile kör ilin başladı

ḡutı künde arttı örü yoḡladı (K. B. 438)

oḡluḡluḡ bu saḡlıḡnı oḡdı eren

usalḡ bile öldi er ming tümen (K. B. 442)

usal bolma saḡlan ḡamuḡ işte sen

bu saḡlıḡ bile iki ajun tilen (K. B. 443)

ilig saḡlıḡı ḡıldı ilke asıḡ

bu asḡı bile boldı ilde tatıḡ (K. B. 448)

ne eḡḡü bolur beg ol eḡḡü ḡişi

kişilik bile itse il kün işi (K. B. 457)

bilişti yime ol **kişiler bile**

otağ tuttı özke yarudı küle (K. B. 499)

yorı bar biliş emdi **hacib bile**

tilekin̄ negü erse andın tile (K. B. 512)

tonın keçti ay toldı turdı örü

küsemiş bile çıktı bardı naru (K. B. 519)

ay devlet idisi **bu devlet bile**

turayın tise tur sen eçgü tile (K. B. 551)

ķamuğķa tusulur ķör erdemlig er

bu erdem bile er tilek arzu yir (K. B. 567)

amulluķ bile açtı ay toldı til

siliglik bile öz sozin aydı bil (K. B. 584)

amulluķ bile açtı ay toldı til

siliglik bile öz sozin aydı bil (K. B. 584)

kişig satğamasa **kü vezlik bile**

basıtmasa özde kiçigke küle (K. B. 707)

ya valıķ bile borķa baş sokmasa

yavalıķķa boşlağ nen̄gin saçmasa (K. B. 708)

baķıp kördi ilig közin imledi

īşarət bile kelgil oldur tidi (K. B. 768)

sini men okıdım eñg aşnuķı kün

ağırlıķ bile birdim ol kün orun (K. B. 793)

meniñ me kılınçım añgar okşadı

könilik bile toldı eksümedi (K.B. 826)

örüñg sūt bile kirse eđgü kılık

ölüm tutmağınça evürmez yorık (K.B. 881)

isiz me ķatılsa kr **eçgü bile**

ķamuğ eğgülükke bu buldı yula (K.B. 885)

uluğluķ bile bul öküş ilke erk

bu erk birle beglik ulı bolsu berk (K.B. 942)

söz asğı bile kr yağız yirdeki

yaşıl kökke yoķlar bolur tördeki (K. B. 1002)

munğar menğzetü aydı şa'ır sözün

tilin **söz bile** tüzdi açtı yüzün (K. B. 1007)

tiriglik keçürdüm **usallıķ bile**

yigitlikni ıdıtım ya'valıķ bile (K. B. 1117)

tiriglik keçürdüm usallıķ bile

yigitlikni ıdtım **ya valıķ bile** (K. B. 1117)

otunluķ bile kıldım isiz öküş

tüzünlük bile sen keçür ay küsüş (K.B. 1155)

otunluķ bile kıldım isiz öküş

tüzünlük bile sen keçür ay küsüş (K.B. 1155)

oğul kızķa ögretgü erdem bilig

bu erdem bile bolsu kılkı silig (K.B. 1228)

köni bol **bütünlük bile** tut kılinç

könilik içinde turur bu sevinç (K.B. 1289)

bu dünya işinġe iş erdim bile

işinġni yorıttım **könilik bile** (K.B. 1355)

a vınçu se vügler bile avnur öz

ķara yir ķatında yaşıp yatġu tüz (K.B. 1427)

közin kökke tikti kötürdi elig

şhadet bile kesti teprer tilig (K.B. 1519)

yori uğ atanma kişilik kıla

kişike kişi bol **kişilik bile** (K.B. 1599)

kişilik üçün at urundı kişi

kişilik bile at kötürdi kişi (K.B. 1600)

ikinçi uvut ol üçünçi köni

bu üç neñg bile er bulur ıut küni (K.B. 1660)

bağırsak körür men bu ögdülmışig

bütünlük bile kıldı barça işig (K.B. 1687)

biligsiz bile tursa devlet kalı /

biliglig bile turğa tüplüg erip (K.B. 1710)

biligsiz beğük bolsa devlet bile

biliglig beğükrek **kü ça v at bile** (K.B. 1711)

takı bir ajunuğ bulayın tise

könilik bütünlük bile ıol usa (K.B. 1745)

takı bir ajunuğ tutayın tise

könilik bile tut köñgöl til özünğ (K.B. 1748)

könilik bütünlük bile kıl bu iş /

kışilik bile kıl kamuğ türlüg iş (K.B. 1750)

ilig me sinadı kamuğ türlügün

bütünlük bile buldı baqtı öğün (K.B. 1752)

biligke tegir ötrü bilge bolur

bu bilgi bile aşğı ilke tolur (K.B. 1820)

bu iki bile boldı yalñguı uluğ

bu ilkin oᅅgarur kōnilik yoluᅅ (K.B. 1842)

uᅅuᅅluᅅ kōni ᅅem silig til sözi

bütünlük bile boldı ılılkı tözi (K.B. 1866)

tapuᅅçı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuᅅ ılılsa tındrur begin (K.B. 1882)

eᅅitmek bile boldı bilge kiᅅi

bu söz sözlemektin barır er baᅅı (K.B. 1914)

ıduᅅ ol bu beglik arıᅅlık tiler

arıᅅlık bile ilde saᅅlık tiler (K.B. 1960)

ilig me sınadı ılamuᅅ türlüᅅün

bütünlük bile buldı baᅅtı öᅅün (K.B. 1752)

biligke tegir ötrü bilge bolur

bu bilgi bile aᅅᅅi ilke tolur (K.B. 1820)

bu iki bile boldı yalᅅguᅅ uluᅅ

bu ilkin oᅅgarur kōnilik yoluᅅ (K.B. 1842)

uᅅuᅅluᅅ kōni ᅅem silig til sözi

bütünlük bile boldı ılılkı tözi (K.B. 1866)

tapuᅅçı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuᅅ ılılsa tındrur begin (K.B. 1882)

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

ıduķ ol bu beglik arıǵlık tiler

arıǵlık bile ilde saķlık tiler (K.B. 1960)

ilig me sınağı ķamuǵ tǔrlǔǵǔn

bǔtǔnlǔk bile buldı baķtı ǒǵǔn (K.B. 1752)

biligke tegir ǒtrǔ bilge bolur

bu bilgi bile asǵı ilke tolur (K.B. 1820)

bu iki bile boldı yaǵnǵuķ uluǵ

bu ilkin oǵarur kǒnilik yoluǵ (K.B. 1842)

uķuşıluǵ kǒni hem silig til sǒzi

bǔtǔnlǔk bile boldı ķılķı tǒzi (K.B. 1866)

tapuǵı bile beg kǒtǔrđi egin

tilek teg tapuǵ ķılsa tındrur begin (K.B. 1882)

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

ıduķ ol bu beglik arıǵlık tiler

arıǵlık bile ilde saķlık tiler (K.B. 1960)

ilig me sınağı ķamuǵ tǔrlǔǵǔn

bütünlük bile buldı baḳtı ögün (K.B. 1752)

biligke tegir ötrü bilge bolur

bu bilgi bile aşḡı ilke tolur (K.B. 1820)

bu iki bile boldı yalḡuḡ uluḡ

bu ilkin oḡarur könilik yoluḡ (K.B. 1842)

uḡuşluḡ köni hem silig til sözi

bütünlük bile boldı ılḡı tözi (K.B. 1866)

tapuḡı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuḡ ılḡsa tındrur begin (K.B. 1882)

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

ıduḡ ol bu beglik arıḡlıḡ tiler

arıḡlıḡ bile ilde saḡlıḡ tiler (K.B. 1960)

ilig me sınadı ılmuḡ türlüḡün

bütünlük bile buldı baḳtı ögün (K.B. 1752)

biligke tegir ötrü bilge bolur

bu bilgi bile aşḡı ilke tolur (K.B. 1820)

bu iki bile boldı yalḡuḡ uluḡ

bu ilkin oḡarur könilik yoluḡ (K.B. 1842)

uķuşluę köni hem silig til sözi

bütünlük bile boldı kılķı tözi (K.B. 1866)

tapuğçı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuğ kılķsa tındrur begin (K.B. 1882)

eşitmek bile boldı bilge kişı

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

ıduķ ol bu beglik arığlık tiler

arığlık bile ilde saķlık tiler (K.B. 1960)

ilig me sinadı ķamuę türlüğün

bütünlük bile buldı baķtı öğün (K.B. 1752)

biligke tegir ötrü bilge bolur

bu bilgi bile aşęı ilke tolur (K.B. 1820)

bu iki bile boldı yalnęuķ uluğ

bu ilkin onęarur könilik yoluğ (K.B. 1842)

uķuşluę köni hem silig til sözi

bütünlük bile boldı kılķı tözi (K.B. 1866)

tapuğçı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuğ kılķsa tındrur begin (K.B. 1882)

eşitmek bile boldı bilge kişı

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

ıduķ ol bu beglik arıķlık tiler

arıķlık bile ilde saķlık tiler (K.B. 1960)

anıńg boldı dünya **tü nı'met bile**

tilese özünġ yi tilese üle (K.B. 1979)

negü tir eşitgil yaġıcı kür er

bu saķlık bile öz yaġısın urar (K.B. 2019)

aya ilçi begler ilig ķolsa saķ

bu saķlık bile sen tözü ilke baķ (K.B. 2020)

bu saķlık bile arttı begler ili

usallık körü buzdı beglik ulı (K.B. 2021)

bu saķlık bile sen yaġı boynı yenç

buđunķa törü ķıl tiril kinġrü inç (K.B. 2022)

iki neġ bile ilçi beglik buzar

kirür egri yolķa könidin azar (K.B. 2023)

biri küç birisi usallık ķılur

bu iki bile beg ilin artatur (K.B. 2024)

bu saķlık bile sançtı begler yaġı

usallık bile buzdı beglik baġı (K.B. 2026)

bu saqlık bile sançtı begler yağı

usallık bile buzdı beglik bağı (K.B. 2026)

aṽa yıǵlu tirlür er at sü bolur

er at sü bile er tilekin bulur (K.B. 2051)

onġ elgin kılıç tutsa ursa salıp

sol elgi bile neġ ülese alıp (K.B. 2069)

sıyasat bile beg tüzer il törü

ķara kılķı itlür sıyasat körü (K.B. 2128)

bu begler ķapuġın sıyasat bezer

sıyasat bile beg ilini tüzer (K.B. 2130)

aya il tutuġlı ilig saķlaġu

usallık bile yir yigüçi aġu (K.B. 2142)

beğük iş buğun başlamaķı aġır

baş aġırġ bile tutçı emgek tegir (K.B. 2147)

uluġ iş bu işke er öçrüm kerek

bütünlük bile kılķı köğrüm kerek (K. B. 2187)

tetig bolmasa iş onġarmaz kişi

tetiglik bile kıldı yalnġuķ işi (K. B. 2222)

tapuġsaķ ne özkey yine eymenük

emanet bile bolsa köngli süzük (K. B. 2237)

ķamuğ neng katıldı **öz ügri bile** /

köni tur katılma sen **egri bile** (K. B. 2252)

bu yağlar bile er yağıcı bolur

yağıcı bolur hem yarağcı bolur (K. B. 2315)

uluğluk tilese aş içgü üle

uzun yaş tilese bulur **aş bile** (K. B. 2322)

öküş sü tileme er ödrüm tile

er ödrüm tile **hem tolum tüm bile** (K. B. 2339)

itiglig az edgü öküšte körü

telim tuştı artaķ **öküş sü bile** (K. B. 2340)

eng aşnu yağıķa kerek hile al

bu hile bile kıl yağı menğzi al (K. B. 2356)

kim iş kılsa terkin angar birgü neng

uş **ol neng bile** er kızıl kılsa eng (K. B. 2398)

isig söz küler yüz bile birgü neng

bu üç neng kişike bolur edgü yang (K. B. 2405)

bulardın bolur ötrü ilke asıg

bu asğ bile ötrü begke tatıg (K. B. 2423)

uğuşluğ kerek işte artuğ oduğ

oduğluğ bile işte tutnur boçuğ (K. B. 2453)

yaruğ tutsa yüz köz kişike küle

kıılınç eçgü tutsa **kişilik bile** (K. B. 2476)

bu iki kişi birle itlür kapuğ

uluğluğ bile atı yağlur kamuğ (K. B. 2556)

uutluğ kerek keğ amul hem silig

siliglik bile bilse türlüğ bilig (K. B. 2621)

tetiglik bile er tilekke tegir

bilig bil uğuş uğ işiñg ötrü kııl (K. B. 2627)

kamuğ türlüğ erdem bu bile tükel

bu erdem bile er menğiz kılsa al (K. B. 2630)

biligin uğuşun tegip il tüzer

bu üç neñg bile er ajunuğ süzer (K. B. 2712)

közi tok kişi neñgke suklanmaz ol

kişi **neñg bile** bolsa arsızkmaz ol (K. B. 2722)

könilik mün ol barça eçgü asıg

bu **asğ bile** buldı menğü tatıg (K. B. 2756)

bağırsak kerek hem oduğ sak tetig

tetiglik bile er kıılır mīng itig (K. B. 2761)

bu işke ağıcı saran eğgürek

saranlık bile neñg küdeşgü kerek (K. B. 2766)

bu işke idi çın bütün er tile

bağırsak tapuğsak u vutu bile (K. B. 2830)

arığlıkni sevmiş turur bir bayat

arıklık bile er bulur eçgü at (K. B. 2856)

öz elgi bile kıatsa içgü körüp

özi beklese kıoğsa tamğa urup (K. B. 2902)

yigü içgü kıatmış kıamuğ otlarığ

öz elgi bile kıatsa tutsa arığ (K. B. 2903)

ay ilig kıaç işke er öçrüm tile

bağırsak közi tok **u vutu bile** (K. B. 2927)

ajunçıkā erdem kerek mīng tümen

bu erdem bile yir ajunçı cıhan (K. B. 3009)

negü tir eşitgil biliglig tilin

saranlık bile beg yiyümez ilin (K. B. 3035)

aķlık bile beklegü ol ilig

aķılık bile beg beğür ay ilig (K. B. 3040)

sav altun bile bertse begler elig

ķılıcsız tili birle evrer ilig (K. B. 3042)

bu iki bile itgü uş bu ilig /

bu iki bile er beğür ay ilig (K. B. 3043)

seningdin ķolur men **basut küç bile**

köni yol üze tut mini sen yüle (K. B. 3056)

ınançlıķ bağırsak bütün sen silig

könilik bile sen kötürdüñg elig (K. B. 3063)

törüttü bu evren tuķı evrülür

bayat hıķmi **tāķdir bile** tezginür (K. B. 3194)

sañga men bireyin törü **küç bile**

bu yirde tirilgil sevinçin küle (K. B. 3207)

barışgu kerek **ķa ķadaşlar bile** /

ķatılgu kerek **iş adaşlar bile** (K. B. 3209)

cema ‘at bile ķıl fariża, namaz

çıgaylar hıacı ķıl adına, namaz (K. B. 3239)

bu samış tapuğ barça ta‘at turur

bu ta'at bile barça rahat turur (K. B. 3241)

bu edgü ol ol kılsa halkka asıg

bu asğı bile bulsa budnı tatıg (K. B. 3271)

bayat birdi ağır tilekim maṅga

esenlik bile men kavuştum saṅga (K. B. 3316)

neḡü tir eşitgil kör erdemliḡ er

bu erdem bile er tilek arzu yir (K. B. 3420)

karangku titigsig bu bork ev içi

yaruttı **yaşıḡ birle** erklig küçi (K. B. 3723)

otun men **otunluḡ bile** öz ulır

tüzün sen tüzünlük me sindin kelir (K. B. 3780)

atın tuttı terkin **bir oḡlan bile**

turup çıktı evdin sevünçün küle (K. B. 3955)

ötüg ötnür erken köni tut elig

iki tiz bile sök tüzün bol silig (K. B. 4058)

öçeşme **bu begler bile** sen bolup

sözin sözlemegil meḡer keḡ körüp (K. B. 4086)

zemanə, tururlar **zəmanə, bile**

yaraşıḡ kerek er sevinse küle (K. B. 4088)

oñg elgiñg bile sen kötürgil yigü

bayat atı aşnu ayıt ay bögü (K. B. 4129)

yakınlık tilese özünğ *beg bile*

kapuğdaki birle yakınlık tile (K. B. 4171)

özünğke tengeşi tutunğıl adaş

teñgeşlig teñgeşi bile ol tudaş (K. B. 4193)

tuz etmek yitürgil kişike küle

yüzünğni yaruk tut *süçig söz bile* (K. B. 4222)

seniñde kiçiñ sañga tapsula

tilemegey edğünğ *tepizlik bile* (K. B. 4250)

öçeşme *bu devlet bile* sen yaraş

yaramazsa devlet ağı kılğa aş (K. B. 4299)

negü teg yorıgu *olarnıñg bile*

muni ma ayu bir mañga söz ula (K. B. 4317)

nenğingde ülüg kıl *süçig söz bile*

aş içgü yitürgil tapuğ kıl küle (K. B. 4348)

katılğıl *bularnıñg bile* edğüleş

kutağay sañga iki ajun ulaş (K. B. 4354)

bularnıñg bile sen katıl hem qarıl

boğuzdın sınıgar sen sakınçsız tiril (K. B. 4401)

bularnıng bile me katıl ay kadaş

arığ bolğa boğzuñg halal bolğa aş (K. B. 4405)

bu yanglıg katılğıl **satıgçı bile**

tiril edgü atın sevinçin küle (K. B. 4438)

bularnı bile me katıl hem qarıl

sevindür olarığ sevinçin tiril (K. B. 4461)

tiriglik tileme at edgü tile

at edgü kerek **bu tiriglik bile** (K. B. 4465)

aya tüp tilegli beğüklük bile

uçuz kılmağı öz **beğük tüp bile** (K. B. 4495)

kamuğ erdem ögret oğulğa tükel

ol erdem bile bu tire birge mal (K. B. 4508)

katılsa özüm men **kışiler bile**

barışgu kelişgu kerek men küle (K. B. 4569)

oñg elgiñg bile sun bayat atı ay

yigü üdregey hem özünğ bolğa bay (K. B. 4597)

yigü alsa tişle uşak tançula

isig aşnı ürme sen **ağzıñg bile** (K. B. 4601)

yaşınġ kırkıta keçse kün ay erse küz

isig neġbile sen özünġ ıtab'ı tüz (K. B. 4624)

negü tir eşitgil süzülmiş kişi

içisi bile çın tüzülmiş kişi (K. B. 4795)

uluġlukka artuġ küvenme küle

uluġ boldunġ erse **baş aġrıġ bile** (K. B. 4917)

atın tuttı mindi **bir oġlan bile**

ķadaşı tapa bardı sevnü küle (K. B. 4970)

eligleştı ilig **bu zahıd bile**

ayıttı ilig yazlu sevnü küle (K. B. 5037)

uğıma **bu ġaflıet bile** ay ilig

esürme bu beglik bile ay silig (K. B. 5234)

uğıma bu ġaflıet bile ay ilig

esürme **bu beglik bile** ay silig (K. B. 5234)

ķayusı kötürmiş bolur küç irinç

ķayusı **çıġaylık bile** yir saķınç (K. B. 5242)

ķamuġ ġaflıet ol bu sevinçin ıarab

bu ġaflıet bile öz yoķadıur 'ačeb (K. B. 5270)

bu beglik bile sen kötürme egin

kögüz kerme artuḡ özünġni saḡın (K. B. 5326)

esenleṣti **ilig bile** ol köre

eligleṣti ḡaldı ilig ḡaḡgura (K. B. 5445)

ḡazincı er at boldı begler küci

bu iki bile er alır öz öci (K. B. 5462)

bu beglik kücün almadınġ sen tilep

bayat birdi **fazlı bile** belgülep (K. B. 5469)

er at sü bile yenç bu kafır yaġıġ

bayattın tile küç sen arḡaġ arıġ (K. B. 5484)

müsiülman **müsiülman bile** ol ḡadaṣ

ḡadaṣḡa ḡatılma ulam eḡgüleṣ (K. B. 5490)

isizig yaġutma tokıġay yoduġ

köniler bile sen tirilgil oduġ (K. B. 5508)

eminig **ḡıyanet bile** ḡatmaġıl

yaraġlıġ yaraġsız bile tutmaġıl (K. B. 5532)

eminig ḡıyanet bile ḡatmaġıl

yaraġlıġ **yaraġsız bile** tutmaġıl (K. B. 5532)

olarda biri bilge ‘alim turur

bu ‘alim bile erke ḡut ḡıv bolur (K. B. 5551)

kiminġe *edgü* *atı bile* çıkısa can

kesilmez aninġ atı *edgü* dü‘an (K. B. 5570)

sevindür bularıġ açın *ne* *ng* *bile*

körü tur adın işke katma yula (K. B. 5592)

bu *ajun* *ereji bile* *edgü* at

saġga bolġa dünya ya ‘ıķbi ulat (K. B. 5604)

tatıdı tiriglik *il* *asġı* *bile*

erejin avındı sevinçin küle (K. B. 5627)

ayur men yorıdım usalın küle

tiriglik ya‘a boldı *ġ* *afl* *et* *bile* (K. B. 5632)

ayur men yorıdım usalın küle

künümni keçürdüm *ya* *valı* *ķ* *bile* (K. B. 5636)

buğun birle katlıp yorıķ tüzmedim

ya *begler* *bile* men kılık bilmedim (K. B. 5750)

özüg *arzu* *nı*‘*m* *et* *bile* semritip

erej birle avnur özümüz yatıp (K.B. 5841)

seninġdin kaçan kelge isiz yorıķ

örünġ *süt* *bile* kirdi *edgü* kılık (K.B. 5881)

avınma *bu* *dünya* *bile* ay ilig

vefa kılgu ermez yetürgil bilig (K.B. 5926)

şatuka aġar teg aġar ol kutı

uluġluḡ bile ilde yağlur atı (K.B. 6041)

bu iki bile er yoḡađur küçün

munġar kim bulun bolsa emger öçün (K.B. 6162)

aġır ig bile sen özüñg yalñguzun

negü teg kılur sen ay urġı tüzün (K.B. 6187)

severin bulup körse sevnü küle

ḡalır ağrılurda **bu ḡađġu bile** (K.B. 6201)

mini ḡutaġaru bir **özüñgni bile**

yanutı bayat birge eđġü yola (K.B. 6260)

ḡarıslıḡ bile ol tapuġ başladı

kiçe tañġa bardı işin işledi (K.B. 6346)

eşitgil negü tir bilig birġüçi

ay **emgek bile** sen şabır kılġuçı (K.B. 6448)

yılan ḡurt ḡonġuz yimi öz igdıleyü

bu ni'met bile men negüke igığtim (K.B. 6559)

tuz etmek ḡaḡı tip küdeşigli barmu

kümüş ġevḡer altun bile men ḡalayı (K.B. 6584)

olar bardı  aldım **bularnı bile** men

neg  teg yorıy  ne kıl ın yaray  (K.B. 6597)

bu bilg ng bile  z ba  ng tezgin r

bil mez  z ng ni  z ng de yıra (K.B. 6610)

ti isi k l p **b r  d n er bile** (A. H. 275)

 jun told  ‘** dvan c fa c vr bile** (A. H. 393)

   l k yda erse **bile arısı** (A. H. 439)

t mam  er r **ka  ari til bile** (A. H. 499)

ayıtını   dib **r    t-i d l bile** (A. H. 500)

t nle bile k  elim (II, 6)

 olda  bile yara  ıl  ar ıp edin  d rme (III, 11)

biste bile yara dı (III, 71)

yay **   bile**  arı tı (II, 97)

t n k n bile sewnelim (I, 100)

 l g bile  o uldu (II, 128)

 ı  **yay bile** to u tı (I, 170)

odh    bile ewri  r (I, 248)

erdem bile  glelim (II, 343)

menin  bile ken ge di (III, 393)

barça bile ayruḡ tayak (I, 417)

tünle bile bastımız (I, 434)

3.7.2.11. *birle* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

bayat atı birle sözüḡ başladım

törütgen igiḡgen keḡürgen idiḡm (KB. 1)

yaḡız yir yaşıḡ kök **kün ay birle** tün

törütte ḡalayık öḡ öḡlek bu kün (K. B. 3)

aya birke bütmiş **tiliḡ birle** öḡ

köḡḡül bütte ḡeksiz amul tutḡıl öḡ (K. B. 25)

se vüḡ sa vçı birle ḡopurḡıl mini

elig tuttaçı ḡıl könilik küni (K. B. 30)

ḡılaḡi küdeḡgil meniḡ köḡḡlümi

se vüḡ sa vçı birle ḡopur ḡopḡımı (K. B. 47)

atın ündeḡ ünin türtüşüp

kü venḡ birle aḡnur sevinḡke tuḡup (K. B. 95)

ḡayusı **yıḡ birle** tapnur tapuḡ

ḡayu körk meḡḡiz birle açtı ḡapuḡ (K. B. 97)

ḡayusı yıḡı birle tapnur tapuḡ

ḡayu **körk meḡḡiz birle** açtı ḡapuḡ (K. B. 97)

ajun inçe tegdi tüzüldü törü

törü birle atın kopurdi örü (K. B. 103)

bayat atı birle sözüg başladım

törütgen igidgen keçürgen idim (K. B. 124)

ukuş birle işle kamuğ iş küdüg

bilig birle bekle bu bulmış ödüg (K. B. 161)

ukuş birle işle kamuğ iş küdüg

bilig birle bekle bu bulmış ödüg (K. B. 161)

kamuğ eşgölükler bilig asğı ol

bilig **birle** buldı ~~müşel~~ kökke yol (K. B. 208)

bilig birle sözle kamuğ sözni sen

biligin beğük bil kamuğ özni sen (K. B. 209)

yaşıl köktin indi yağız yirke söz

sözi birle yalnıguğ ağır kıldı öz (K. B. 210)

ukuş birle aslur kişi artağı /

bilig birle süzlür buğun bulgağı (K. B. 221)

büğü bilge begler buçunğa başı

ğılıç birle itmiş biligsiz işi (K. B. 223)

beğük bilgi birle öküş erdemi

biliglig ukušluğ buđun köđrümi (K. B. 278)

ķılıç ursa bıçsa yağı boynını

törü birle tüzse ili buğnını (K. B. 286)

munğar bütmeſe kör bu nuşın reſvan

ukuš közi birle yaruttı cihan (K. B. 290)

ukuš birle aşı atanur kişı /

bilig birle begler iter il işi (K. B. 303)

bolu birmez evren başı teſginür

anıñg birle kılķı yañğı teſginür (K. B. 344)

keçip bardı öd kūn yaſalıķ bile

bu ķalmıſ kūnüñg birle ˆ uzrüng tile (K. B. 377)

tapuğsuz ķuluñg men yazuķum öküş

özüñg fażlı birle keçür ay küsüş (K. B. 396)

öziñge baķıp aydı men me bu kūn

tümen erdemim birle ilde burun (K. B. 466)

kişıke kerek tegme yırd biliş

biliş birle itlür ķamuğ türlüğ iş (K. B. 497)

ağırladı ģacıb orun birdi tör

edeb birle ay toldı oldurdi kör (K. B. 577)

munğar menğzetü aydı şa'ir bu beyt

işing tüşse ivme **şabır birle** ayt (K. B. 586)

bu ay toldı aydı ay ilig kutı

tapuğ birle hoş boldı kulluk atı (K. B. 589)

negü tir eşit bu kutun kopmış er

kutı birle arzu tilek bulmış er (K. B. 602)

tapuğ birle begler ağırlar kuluğ

tapuğ sîngse boldı kiçig öz uluğ (K. B. 611)

tapuğ kıl **tapuğ birle** kul beg bolur

tapuğ sîngmeginçe tilek kim bulur (K. B. 612)

tegimsiz **tapuğ birle** törke tegir

yaragsız yaransa kör ilke tegir (K. B. 614)

bu ay toldı künde yetürdi tapuğ

ilig me **açığ birle** açtı kapuğ (K. B. 616)

negü tir eşitgil ukuş menğzetü

kıyas ma'ni birle anğar yañgzatu (K. B. 640)

özüm kayda bolsa kamuğ arzular

meniñg birle yügrür mañga öz ular (K. B. 676)

tenġi birle tutsa tirilmiş nengin

yorık tüzse kılķı kılınçı yanġın (K. B. 705)

manġa ay könilik kayu ol köni

anıġ birle yalıġuķ yarutsa küni (K.B. 860)

ajun erki bulduġ uzun bolsu yaş

erej eġü birle esen bolsu baş (K.B. 940)

uluġluķ bile bul öküş ilke erk

bu erk birle beglik ulı bolsu berk (K.B. 942)

öküş söz eşitgil telim sözleme

uķuş birle sözle bilig birle tüz (K. B. 1009)

öküş söz eşitgil telim sözleme

uķuş birle sözle **bilig birle** tüz (K. B. 1009)

ayur oġluma boldı köġlüm bütün

bayat fażlı birle tirilgil kutun (K.B. 1251)

ayur ay idim sen törüttüġ tözüġ

yimi birle igdür sen sansız özüġ (K.B. 1257)

munu adırılur men seniġdin bu kün

ökünçün **sıġt birle** yıġlap öġün (K.B. 1276)

yana aydı ay toldı oġlum eşit

özün̄g **ed̄gü birle** tamudın köşit (K.B. 1295)

isizke negülük kerek nen̄g taṽar

neçe kirse bolğay **çığay birle** ten̄g (K.B. 1308)

bitigü bile ḵoldı kağıd tetig

bayat atı birle bitidi bitig (K.B. 1342)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igid̄gen keçür̄gen id̄i (K.B. 1343)

isizim yigitlik tiriglik işiz

ökün̄çün **sıgıt birle** gürke kirür (K.B. 1516)

yaruk can üzöldi tünerdi küni

bayat atı birle kesildi tını (K.B. 1520)

büte boldı ilig yüz̄in körmedim

saḵın̄ç ḵad̄gü birle yorıp külmedim (K.B. 1587)

köngül til kiçig tuttı ḵılḵı on̄gay

yaraştı **ḵamuğ birle** keçti kün ay (K.B. 1695)

kimin̄g birle devlet yaraşsa kelip

kön̄göl ḵod̄ḵı tut̄gu kiçiglik ḵılıp (K.B. 1702)

biligsiz bile tursa devlet ḵalı

biliglig bile turğa tüplüg erip (K.B. 1710)

biligsizke devlet kelir erse kut

turumaz bu devlet **anıñ birle** büt (K.B. 1712)

ķamuğ işçi barķa ķörüñdi kelip

tapuğ tozğu birle neñg artut kılıp (K.B. 1769)

bayat fażlı birle beđür ol kiři

tilekin bulur künde itlür işi (K.B. 1799)

atam ķıldı erdi ķor eğğü du'a

du'a birle tegdim bu yirke ağa (K.B. 1803)

bayat **fażlı birle** ağırlar ķuluğ

bilig ķapğı ačlur oñgarur yoluğ (K.B. 1813)

ķiři öğrenipmü bolur ol büğü

azu **tadu birle** togarmu tigü (K.B. 1816)

bayattın erür bu uķuş bolğusı

tadu birle kirse bolur belğüsü (K.B. 1828)

bağırsak bayat ķor oğürmiş ķulın

ķiředi **uķuş birle** ķılķın tilin (K.B. 1838)

ķiři yılķı birle ağırtı bilig

bilig birle yalñuķ kötürdi elig (K.B. 1845)

yorı yılķı bolma bilig bil uķuķ

bilig birle sözle yorıķ tut tilig (K.B. 1846)

yanut birdi ögdülmıķ ilig ķutı

bilig birle begler beğütı atı (K.B. 1905)

bayat birdi emdi saᅇga ög köᅇgöl

uķuķ hem bilig birle bolduᅇᅇ amul (K.B. 1940)

bilig birle begler buğun baķladı /

uķuķ birle il kūn iķin iķledi (K.B. 1952)

beg atı **bilig birle** baēlıē turur

bilig lamı kitse beg atı ķalur (K.B. 1953)

bilig birle baķlar ķiķi iķ baķıᅇ

uķuķ birle uķsa oᅇgarur iķin (K.B. 1967)

buđunuē **bilig birle** bastı begi

bilig bolmasa iķke yaķmaz ögi (K.B. 1968)

bu beglik iēiᅇge otı ög bilig

uķuķ birle emle ay ķılķı silig (K.B. 1970)

bayat kimke birse bu eđēü ķılıķ

bu eđēü ķılıķ birle eđēü yorıķ (K.B. 1978)

il artar **törü birle** itlür ajun /

il eksür **bu küç birle** buzlur ajun (K.B. 2034)

yürekliḡ kerek beg yime alp atım

yürek birle boldı yağıka titim (K.B. 2043)

aķı bolsa begler atı çavlanur

atı ça vı birle ajun beklenür (K.B. 2050)

törü birle buğnı sevinse turup

kümüş bolsa er at yarunsa körüp (K.B. 2134)

ķalıç birle begler uzatur elig

ķılıçsız usal beg basumaz ilig (K.B. 2139)

negü tir eşitgil ajun tutḡuçı

ķalıç baldu birle yağıḡ utḡuçı (K.B. 2141)

uruḡluḡ ķiřiler ķılınçı silig

vefa birle ḡalkķa yađıḡlı elig (K. B. 2197)

uḡut kimde bolsa ķamuḡ işni ur

uḡut birle yalnḡuķ otun ķapḡı tur (K. B. 2202)

uḡut birle yalnḡuķ yüzi suḡlanur

uḡut bolsa ötrü közi suḡlanur (K. B. 2207)

ķiři körkinḡe iç ķılıķı iş ol

yüzi körki birle ķılınçı tuş ol (K. B. 2215)

saķaķ birle saķlar kiķi iķ kũdũĝ

saķıķın seķer er yıl ay kũn ȳdũĝ (K. B. 2220)

bitig birle yalnĝuk bitir bilmiķin

bitise bilũr er negũ ķılmiķın (K. B. 2223)

bu yanĝlıĝ kiķi bolsa begke vezir

begi birle budnı tũz inķke tegir (K. B. 2239)

vezir edĝũ bolsa budunķa asıĝ

buğun asĝi birle iligke tatıĝ (K. B. 2242)

isiz **edĝũ birle** yaraķmaz bolur /

kũni **egri birle** kũreķmez bolur (K. B. 2249)

isiz **edĝũ birle** ķatılmaz ķaķar

ķamuĝ nenĝke yanĝzaĝ bu bir yanĝnı kũr (K. B. 2255)

uũutluĝ kerek er uũutu ũķũn

yaĝi birle ķarķur ķadıtmaz ȳķũn (K. B. 2290)

uũut birle yalnĝuk yaĝısın saķar

yaĝıda enĝ aķnu uũutsuz ķaķar (K. B. 2291)

ķatılsa **ķalıķ baldu birle** tegiķ

tiķin tırnĝaķın teg yaķa tut iliķ (K. B. 2377)

sen **altun kũmũķ birle** alma ķuluĝ

bu üç neñg yuluğ kıl kamuğnı yavar (K. B. 2409)

bulardın bolur ötrü ilke asıg

bu asğı bile ötrü begke tatıg (K. B. 2423)

kalıç birle alsa bolur terk ilig

kalēm bolmağınça basumaz elig (K. B. 2426)

kalıç birle alsa kayu il küçün

anı sürse bolmaz öküş yıl öçün (K. B. 2427)

kalēm birle tutsa kayu kēnd uluș

tilek tegrür anda tözüke ülüş (K. B. 2428)

kalıç birle aldı kör il alğuçı /

kalēm birle bastı ol il basğuçı (K. B. 2425)

kalıç birle aldı kör il alğuçı

kalēm birle bastı ol il basğuçı (K. B. 2425)

bilig birle yalñguğ beğüp çavlanur

kişilerde üster kamuğ iş önür (K. B. 2451)

köñülsüz kişiler kuruğ kep bolur

köñgöl birle yalñguğ kamuğ iş kılur (K. B. 2472)

kapuğ başlar er keğ bağırsak kerek

tēni canı birle tapuğsak kerek (K. B. 2529)

turup barsa evke h̄ilin k̄oldaşın

ōzi birle iltse yitürse aşın (K. B. 2559)

asığsız tusulmaz k̄adaş erse k̄oğ

tusulur adaş tut **asığ birle** toğ (K. B. 2575)

t̄ili birle yumşak süçig tutğu söz

kōngül tutsa alçak yaruk tutsa yüz (K. B. 2576)

mungar mengzer emdi bu beytig okı

sōzi ma‘ni **birle** uķulğay takı (K. B. 2578)

uūt bolmasa er otun il bolur

uūt birle yalnguk bütünlük kılur (K. B. 2622)

uķuş birle uķ / iş **bilig birle** bil

kününg bolsu k̄utluğ k̄utağsunı yıl (K. B. 2626)

kişi **erdemī birle** erdin keçer

öküş bolsa erdem er örlep uçar (K. B. 2646)

içi keğ kereklig turur bu bitig

bitig birle begler iter il itig (K. B. 2702)

ķalıç birle tutlur ķalı tutsa il /

ķalām birle baslur ķalı bassa il (K. B. 2711)

bilig birle başlar begi il törü /

uꞑuş birle işler ıamuğ iş körü (K. B. 2713)

ıalıç birle tutlur talu eçgü il /

ıalçem birle itlür tilek arzu yir (K. B. 2720)

suk erse bıtigçi bilig artatur

bitir **umdu birle** bitig artatur (K. B. 2725)

birisi bitigde yaŋılsa sözüg

birisi **tili birle** itse sözüg (K. B. 2736)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

saꞑış birle bek tutğu işçi işi (K. B. 2777)

körü barsa yinçke saꞑış hendese

munı birle yir kök bolur ol sasa (K. B. 2784)

közin keğ küdeşse tilin beklese

uꞑuş birle arzu havağ örklese (K. B. 2793)

et öz yiti ęndam köŋgülke uğar

köŋgül birle yalŋguꞑ ağır yük yüğer (K. B. 2797)

akılık idı keğ anı ıoğmağu

kişi **nenđi birle** akı bolmağu (K. B. 2800)

er at birle begler küçi belgürer /

er at birle begler tügenler yörer (K. B. 3006)

özüm köçse barsa kalır bu buğun

dı‘a birle tapsa maᅡga ol öğün (K. B. 3024)

sav altun bile bertse begler elig

kılıcsız **tili birle** evrer ilig (K. B. 3042)

saran beg tirer nenᅡ ᅡazine, urur

aķı beg **ķalıķ birle** artlap alur (K. B. 3048)

negü tir eşitgil ķutı belgölüg

ķutı birle ilde çavıķmıķ külüg (K. B. 3071)

ķimiᅡᅡ birle devlet yaraşsa kelip

başın kökke tegrür yoķaru ķılıp (K. B. 3072)

örü tartᅡıl özni üyüktin ķutul

özünᅡ ᅡulluķın sen **tapuᅡ birle** yul (K. B. 3091)

erej birle erter buğun ķünleri

sevinçin keçer kör bütün tünleri (K. B. 3105)

tilin sözledi barça eđᅡü sena

dı‘a birle tınmaz tınıᅡlı tına (K. B. 3106)

bayat tapᅡı birle özin emgetür

tapuᅡ birle yazuķ iᅡin emletür (K. B. 3149)

mini birle bolsa mening ol kadaş

ķamuğ işke bolğay anıng bilgi baş (K. B. 3151)

bilig birle yazlur ķamuğ ters tügen

bilig bil uķuş uķ tirilgil ögün (K. B. 3168)

devat ķoldı kağıd bitidi bitig

bitig birle itti işińge itig (K. B. 3187)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igidgen keķürgen tidi (K. B. 3188)

ķadaştın ķadaşķa asıglar bolur

asığ birle yalıńguķ tatıglar bulur (K. B. 3208)

bilig birle yaķıl bayat tapğıńga

bilig tamğa bolur tamu ķapğıńga (K. B. 3223)

mini birle turğıl mańga kıl basut

çıǵayıǵ yülegil neńgin edǵu tut (K. B. 3261)

tilek birle mańgsa yıraķ yir yaķın

ķačan korse yüzin bulur can ilek (K. B. 3325)

bu ķadǵu mini evde yatǵurmadı

saķınç ķadǵu birle özüm umadı (K. B. 3331)

bu dünya işiñge katılmış kişi

kııumaz **tapuğ birle** ‘ ıķbi işi (K. B. 3340)

negü tir eşitgil saķınıķ kişi

hava birle bolmaz bütün din işi (K. B. 3343)

bu ol erlik anın eren yük yüdüp

yorır **şabrı birle** ölümüg küdüp (K. B. 3436)

yanut birdi ögdülmüş aydı özüm

tilek birle keldi açayın sözüm (K. B. 3454)

törülüg köni beg kut ol belgülüg

kutı birle tegrür tözüke ülüg (K. B. 3461)

seniñdin ıolur men bu işke kiñgeş

bilig birle sen bu kiñgeşke tengeş (K. B. 3484)

sini birle bolsa kör asğı öküş

öz asğın tilerke kiñgeşmez uķuş (K. B. 3490)

yana kııkı irsel kıılınçı yayığ

begi birle turmaz tükel üç ayığ (K. B. 3542)

sevitse kimi dünya aķır sürer

avıtsa erej birle terkin irer (K. B. 3548)

sevinç birle igdıp tükel semritür

saķanç kağıu birle yana yavritur (K. B. 3549)

kamuğ dınyı birke yumıtsa bıtın

erej birle mıng yıl tirilse ıtun (K. B. 3569)

ķayu işni ķılmaķ tilese özüng

köngül birle aşnu kıngeşgil sözüng (K. B. 3688)

mańga tegsü emgek sen inçin tiril

ilig tapđı birle buğun asđı ķıl (K. B. 3699)

tilek birle mańsa ķişı arzulap

arpy yolda ķalmaz tilekin ulap (K. B. 3702)

toğardın batarka bir örlem yir ol

vęfa birle bilse yakınılık ĥaķın (K. B. 3706)

bayat atı birle sözüğ başıladı

törügken igidgen keķürgen tidi (K. B. 3715)

yaşıl kök törütüti kötürdi eğiz

kün ay birle yulduz bezedi beğiz (K. B. 3724)

yazuķum telim erse raķmeť me bar

anı ķıl **menińg birle** sindin yarar (K. B. 3777)

bayat atı birle sözüğ başıladı

törütgen igidgen keçürgen tidi (K. B. 3897)

bu çav birle atıng yağıldı köre

beğük belgü boldı kişiler ara (K. B. 3916)

bu neñg birle yalñguk tilese tilek

yaşıl kökke yoqlar neñg ol keğ yölek (K. B. 3981)

bayatıg **tapuğ birle** bulmaz ıulı

içi yinçke yol bu tapuğcı yolu (K. B. 3986)

törü hem tokı birle öğren tapuğ

tapuğ bildiñg erse yarudı yüzüñg (K. B. 4001)

bu il kün itigi bu begler işi

törü hem tokı birle itti kişi (K. B. 4010)

tapuñ birle itlür kamuğ türlüğ iş /

tapuğ birle kavşur sañga eğğü iş (K. B. 4053)

ıapuzda kirürde oñguñg aşnu mañg

tilin yarlıkıarda **öğüñg birle** añg (K. B. 4057)

ıalı aşka begler okısa sini

eğeb birle aş yi keğ öğren munı (K. B. 4128)

ıalı tegse beglik sañga belgölüg

bilig birle işlet işig ay külüg (K. B. 4136)

er at birle şeıksiz katılğı kerek

olarķa yaraşı tirilğı kerek (K. B. 4163)

ķapuđdaķı birle yaraşıu kerek

ķatılğı kelişğı barışğı kerek (K. B. 4168)

ķapuđdaķı birle yaraşmasa uz

tiriglik tatımaz aya eğğı öz (K. B. 4169)

yakınlık tilese özünġ beg bile

ķapuđdaķı birle yakınlık tile (K. B. 4171)

uluġluk tapayın tise sen özün

er at birle yakşı yorı ay tüzün (K. B. 4172)

neçe me yakın tutsa begler sini

yaraşııl **er at birle** turgıl köni (K. B. 4173)

ķaşın tügmese ol bu iki yirig

bu can birle tüz tutğı uş bu erig (K. B. 4211)

yana **umduçı birle** bolma yaġuk

siziksiz sańġa bu yağı bolġay oķ (K. B. 4214)

yakınlık **bu iki ķişı birle** tut

bulardın sańġa teggey eđğı yanut (K. B. 4237)

sańġa **teńġ tuşuńġ birle** iltiş barış

katılgıl karılgıl alış hem biriş (K. B. 4305)

kerek dñnya işi kerek ıķbi tut

saķıř birle açra tutar bilge bñt (K. B. 4383)

saķıř artasa dñnya ıķbi işi

neçe birle artar ay eđgñ kişi (K. B. 4384)

bilig birle yalnıgñ işin başlasa

tilek boldı saķın negñ işlese (K. B. 4388)

içi yaķřı aymış kılınçı silig

bilig birle işke yetürmiş elig (K. B. 4413)

munıñda basası satıgçı turur

satıg birle tınmaz asıgçı turur (K. B. 4419)

taķı munda yaķřı ayur kñr bilig

bilig birle işke tegñrgñ elig (K. B. 4451)

kızıgñ tutma eñde uzun begsizin

ñkñnç birle ñlgey ñzññgñ ıgsizin (K. B. 4510)

başım kñkke tegsñn tise sen turup

bilig birle işle ķamuğ iş kñrñp (K. B. 4557)

ķayu tñrlñg ařķa barır erse sen

ēdeē birle aş yi bilir erse sen (K. B. 4594)

arıǵ it aş içǵü tatıǵlıǵ silig

yisü **arzu birle** sunuǵlı elig (K. B. 4646)

kiçiglikte yandım ǵarıdım bu kün

bayat tapǵı birle tirildim öǵün (K. B. 4689)

köǵüldeki sırrım açar men saǵa

tilek arzu birle uçar men saǵa (K. B. 4796)

ıdur men sini kör bu ǵacet üçün

oǵı **eǵü birle** oǵıma küçün (K. B. 4953)

ǵamuǵ işke yaǵzaǵ tenǵı ol yaǵı

ǵamuǵ neǵ **teǵı birle** boldı esen (K. B. 4985)

negü tir eşitgil böke yaǵǵısı

uǵuş birle yaǵmıǵ ajunǵa küni (K. B. 5043)

köǵül birle maǵsa kişi arzulap

teǵir arzuka terk yaǵuǵluǵ ulap (K. B. 5045)

aǵaǵın yorıǵlıǵa emgek teǵir

köǵül birle maǵsa ol emgek barır (K. B. 5047)

köǵül birle keldim saǵa ay ilig

ǵaçan tegge emgek yetürgil bilig (K. B. 5048)

sen emdi **köǵül birle** keldiǵ maǵa

velikın neteg ol bu iş ay tönğa (K. B. 5051)

ya'va kıldınğ erse tiriglik qalı

ökünç birle tün kün uğıma ulı (K. B. 5148)

uquş birle işle kamuğ işlerig

havaqa basıkma köngül tut tirig (K. B. 5196)

negü tir eşitgil bilig bulmış er

bilig birle ilde ağır bolmış er (K. B. 5238)

qayu aç qayusı yalınmış bolur

qayu **qadğu birle** ulınmış bolur (K. B. 5243)

seninğde turur kör bularnıñ emi

otağıl **daru birle** bolğıl qamı (K. B. 5244)

a'ınç birle ögrir bu dünya sini

usanma uğıtmasu ğaflıt küni (K. B. 5266)

könilik üze sen turu qıl törü

törü birle beglik turur ol örü (K. B. 5285)

qatıqlan **uquş birle** basğıl hava

havaqa basıksa bolur er ya'va (K. B. 5403)

negü tir eşitgil ay qılqı arığ

bu öğlek oqı birle köngli balığ (K. B. 5430)

evinge kelip kirdi köngli qoquz

saqanç kaqdu birle uğıtmadı köz (K. B. 5448)

havaŋnı *uquş birle* basğıl utup /

bu nefsiŋ *bilig birle* yençgil tutup (K. B. 5472)

törü bir buğunqa erej kılsunı

saŋga *edgu birle* du‘a bolsunı (K. B. 5491)

buçunuğ *törü birle* tüzgil tükel

süzülsü kör ilde yaraqsız muhal (K. B. 5498)

isizke qatılma yorıgıl köni

köni egri birle küni tar küni (K. B. 5510)

ay ilig er attın saŋga çare, yok

er at birle begler süzer bulğanuq (K. B. 5512)

isizniŋ *kanı birle* kılkın evür

isizke isizlik yaraşur tegür (K. B. 5548)

köngül inçliki birle ögretsüler

bilgisizler andın ma ögrensüler (K. B. 5554)

bilig yaqşı sözler muŋga meŋgzetü

sözi *ma‘ni birle* aŋgar yaŋgzatu (K. B. 5606)

yorıdı bir ança bu ögdülmişe

irildi **sa^hınç ka^dıu birle** bışa (K. B. 5629)

kiⁿgeş birle kılgu kerek iş bilip

ökindi kiⁿgeşmegli işte ulıp (K. B. 5650)

kingeşgü kerek öz yakıncı kingeş

kingeş birle itlür kamug türlüğ iş (K. B. 5652)

bayattın kolu birsü yazuklarım

dı ‘a birle bolğay keçürgey kırım (K. B. 5667)

köⁿgöl közi birle bakıp teⁿgledim

özüm yolda azmış turup taⁿgladım (K. B. 5691)

bu kün **t^evbe birle** yanayın mene

ıdımdin bu ‘ uzrug kolayın mene (K. B. 5711)

bu^dun inçke tegdi itildi ili

dı ‘a birle tınmaz ra ‘ iyyet tili (K. B. 5728)

közün^g to^dtı köⁿglün^g yime amrulup

yorır sen **ilig birle** e^dgü bolup (K. B. 5760)

sini **at ayağ birle** kıldı uluğ

saⁿga e^dgölükke ol açtı kapuğ (K. B. 5771)

tilek bulduⁿg arzu kamug e^dgü yol

bu kün **e^dgü birle** aⁿgar sen tusul (K. B. 5798)

dı'a birle yarı basut kıl mǎnga

unıtma mini sen tutuzdum saǎga (K.B. 5821)

dı'a birle yalǎguk bulur eǧgölük

dı'a birle uçmak bulur menǧölük (K.B. 5833)

dı'a birle yalǎguk bulur eǧgölük

dı'a birle uçmak bulur menǧölük (K.B. 5833)

yanut birdi öǧdölmiş aydı bu söz

köni yarlıkadı **bilig birle** tüz (K.B. 5835)

kadaşım bu kün anda yalǎguzluğun

dı'a birle bizni kılur munǧluğun (K.B. 5836)

özüg arzu nı' me't bile semritip

erej birle aǧnur özümüz yatıp (K.B. 5841)

bu yalǧan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut ay elgi uzun (K.B. 5878)

biri alp atım kılur yürekliğ eren

ıalıç birle ilke tusulur tümen (K.B. 5911)

ne eǧgü turur kör bu eǧgü törü

törü birle beglik turur ol örü (K.B. 5944)

şükür kıldı ilig bayatka yana

telim ögdi birle o꣓ıdı şena (K.B. 5952)

tirig yalñgu꣓ oğlı igin igler ök

꣓amuğ ig **ölüm birle** kesmez bu kök (K.B. 5991)

tüşüñg yörme yörse **bilig birle** yör

꣓ıyas ma꣓ ni birle ıdı yetrü kör (K.B. 6000)

tüşüñg yörme yörse bilig birle yör

꣓ıyas ma꣓ ni **birle** ıdı yetrü kör (K.B. 6000)

yörügke barır tüş tüşüñg ya꣓şı yör

tüpi aşlı bilgil **u꣓uş birle** kör (K.B. 6003)

yana yığlasa tüşte körse sa꣓ınç

erej birle avnur bulur miñg sevinç (K.B. 6026)

şekær birle igdür birür kin ağu

yayığ ꣓ut ꣓ılınçı bu ol ay bögü (K.B. 6129)

erejke avınma sevinme sa꣓ın

bayat yadı birle tapuğ ꣓ıl ba꣓ın (K.B. 6136)

hava bas **u꣓uş birle** ne꣓s boynı sı

bu ol er nişanı u꣓uş belgüsi (K.B. 6161)

yori yangıl emdi yana evke bar

sa꣓ınç ꣓açgu birle köñgöl ꣓ılma tar (K.B. 6183)

sığıt birle çıktı kör andın turup

atın mindi keldi yüz evke urup (K.B. 6197)

töşek ıoldı yattı usı kelmedi

saķınç kağıu birle közin yummadı (K.B. 6212)

anı kim küdezür igin kim körür

ol ig birle yalġuz negü teg yatur (K.B. 6241)

yana aydı ilig ay ögdülmişe

saķınç kağıu birle yorıma buşa (K.B. 6252)

yime serdi kaç kün bu ögdülmişe

saķınç kağıu birle yorıdı tuşa (K.B. 6275)

sen algıl bu rıke ķadaşıġ özin

munıġ birle üşgür tilese yüzün (K.B. 6326)

biligsizke uçmaķ turur bu ajun

erej birle avnur yorır munġsuzun (K.B. 6382)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

tükel söz cını ol **uķuş birle** tüz (K.B. 6387)

neçe savçı toġdı okıtçı amul

bayat ħukmi birle ayu birdi yol (K.B. 6395)

bu yanġlıġ turur dünya ħali ķamuġ

u~~ğ~~uş birle körgil açılğay kapuğ (K.B. 6445)

n~~a~~maz ruzk~~a~~ birle yorığlı kişi

müna~~f~~ık atandı ay ilçı başı (K.B. 6456)

h~~a~~ram birle artu~~k~~ karardı köngül

h~~a~~lal kayda bulğu tilep ay oğul (K.B. 6461)

h~~a~~ram birle könglüm kara boldı kir

bilig işke tutmaz özüm yüzde bir (K.B. 6463)

ya~~v~~a kıldım isiz tiriglik a~~v~~ıncın

ökünç birle közde kanın yaş a~~k~~ıttım (K.B. 6533)

tilek arzu birle yügürdüm neçe men

kıuturmuş böri teg ajunrı ulıttım (K.B. 6542)

kalı bulmasa men v~~e~~fa birle yaln~~g~~u~~k~~

keyik tağı birle tiriglik kılayı (K.B. 6570)

ulındım men emdi otunlar~~k~~a tuştım

ökünç birle tün kün neçe yük yüdeyi (K.B. 6602)

biligsiz yürek til negüke yarar

bilig birle su~~v~~ teg kamuğ~~k~~a yara (K.B. 6606)

atım birle tegü ewdim (I, 167)

ölüm birle tüpüledi (III, 327)

uluĝ birle  ariştım (I, 367)

şahım me d hı birle bezeyin kıtáb (A. H. 43)

bilig birle bulnır sa‘ad et yolu (A. H. 83)

bilig birle ‘alım yo ar yokladı (A. H. 101)

bilig birle biln r t r tgen ı ı (A. H. 121)

arımaz ne e yusa ** an birle**  an (A. H. 328)

uĝan h  mi birle kel r kelgen iş (A. H. 451)

anı ĝ  emri birle teger teg   i (A. H. 452)

 aza birle san lur ada   a tiken (A. H. 455)

 aza birle iln r tuzak  a elik (A. H. 456)

atım birle teg  ewdim (I, 167)

uĝan h  mi birle kel r kelgen iş (A. H. 451)

3.7.2.12. *burun* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

 ayu    te erse **bu k nde burun**

biligligke tegdi be   krek orun (K. B. 220)

ı ı yakşı aymış **kişide burun**

s z   tı  la  ılma k     de orun (K.B. 5874)

3.7.2.13. *i re* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

bolur ** arşı i re** aĝı ı işi

özin keğ küdeşgü bu yaŋlıĝ kişi (K. B. 2791)

il işe negü bar yaraĝsız yavuz

buğun ħali açĝıl maŋa örtme söz (K. B. 3099)

tünekte ne arzu tiler sen tilek

tilek *uçmaĝ işe* bolur ħut yülek (K. B. 3521)

apa *uçmaĝ işe* yidi kör evin

arıŋĝu ħılını bu dünya evin (K. B. 3522)

üçünç *ħarşı işe* köni tutsa öz

yıraĝ tutsa teŋsiz yaraĝsızda köz (K. B. 4122)

sen aymış bu sözler kim örgenseler

ajun işe bulĝay tilek arzular (K. B. 4681)

tünek ol bu dünya ay dünya begi

tünek işe bolmaz saĝınçta öŋĝi (K. B. 5185)

erej eđĝü kolsa yorı eđĝü bol

öküş nı'met işe yorı meŋĝü bol (K. B. 5237)

bayat birse izzin yoĝ ol ĝayeti

öküş raħmet işe özünĝ raħati (K. B. 5239)

özünĝ asĝı ħolma buğun asĝı ħol

buğun asĝı işe özünĝ asĝı ol (K. B. 5353)

men emdi **e v i çre** yatur men usal

işim barça taştın ay bilgi tükeli (K.B. 5848)

bulur **bir ne n g i çre** deliller min g ge (A. H. 8)

bilgisizlik i çre kanı hayr yidi (A. H. 122)

tokuş i çre uruş berdim (II, 83)

a ğız i çre a ğu sağdı (III, 339)

to kış i çre uruştım (I, 367)

3.7.2.14. **kibi** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

yagmur kibi kan saçar (I, 272)

3.7.2.15. **kidin** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

negü teg bolur sen **meni n g de ki d in**

meni n g yok sa k in çim muni n g da a d in (K.B. 1217)

seni n g de ki d in men tirig turmayın

seni n g ka d ğu la rı n g kö zün kö rmeyin (K.B. 1230)

ay ilig ka tı ğ lan **meni n g de ki d in**

ya va kılma ö d kün ta pu ğ da a d in (K.B. 1372)

isiz ö n g di ur sa ö zi ö z ö d in

isiz ko d tı at ın **ö zi n de ki d in** (K.B. 1460)

negü kıldı ödlele *atañgda kiğın*

sevinçmü birür ya saķınç kağgudın (K.B. 1584)

kiminğ oğlı ķalsa *atada kiğın*

atama anı sen tirigde ağın (K. B. 3374)

ķıđay bay ikigün *ölümde kiğın*

yana tüz bolurlar ķara yir ķatın (K. B. 3617)

usanma ay ilig uğıma oğun

özünğde kiğın eğğü atınğ ķođun (K. B. 3786)

ölüm kaçğusı tuttı kitti sevinç

ölümde kiğın iş negü teg erinç (K. B. 4850)

seninğde kiğın ķalğa tutsa ölüm

oğul ķız isizlikke bulğay tolum (K. B. 5291)

ay ķaznaķ uruğlı ajun begleri

özünğde kiğın ķođma ķaznaķ yorı (K. B. 5294)

atınğ eğğü bolğa ķutulğay özünğ

seninğde kiğın ķalğa atınğ sözünğ (K. B. 5541)

ölüm ģaķ turur ķör keķiş yok ağın

negü erki ģalim *ölümde kiğın* (K.B. 6076)

saķınçım bu ol ay kõngülden işim

ölümde kiđın teńgri itsü işim (K.B. 6077)

sańga kaç ağız söz özüm sözleyin

unıtma anı sen **menińde kiđın** (K.B. 6085)

tirigde bağırsak özüm bolsunı

özümde kiğın bu sözüm qalsunı (K.B. 6086)

duǵada unıtma mini ay qadaş

menińde kiđın sen kelir sen ulaş (K.B. 6173)

neçe kılsa ańır öz ölgü turur

ölümde kiđın mińg öküngü turur (K.B. 6258)

öküşlük ne asğı **ölümde kiğın**

anı yigli sevnür senińde adın (K.B. 6333)

3.7.2.16.naru Edatı ile Kurulan Edat Grubu

bu künde naru bu özüm tınmadın

munıń şükri qılǵu kerek irmedin (K. B. 754)

ikide naru barça yılkı sanı

tilese munı tut tilese anı (K. B. 3218)

boǵuzqa eginke barım yetgey ök

nerek *anda naru* maṅga bolğa yük (K. B. 3742)

bu halıǵ bilirde naru barsa men

ıdı artaǵ erdi tapuǵ ǵoǵsa men (K. B. 5752)

3.7.2.17. *oza* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

‘atıǵ erdi aǵnu *ǵamuǵda oza*

bayatǵa bütüǵli köṅül til tüze (K. B. 51)

telim dünya yigli *seniṅde oza*

ǵoǵup bardı barǵa bu inçik üze (K.B. 1236)

ajun begleri öldi *bizde oza*

öküşreki bardı bu arzu üze (K.B. 1885)

bitip ǵoǵmasa erdi bilge bügü

biziṅde oza ǵıǵ kim erdi tigü (K. B. 2699)

muniṅde oza barmadım men aṅgar

öz aǵı tiler erdi mindin sınǵar (K. B. 4993)

saṅga tegdi emdi bu ordu orun

köçüṅni *özüṅde oza* ıd burun (K. B. 5178)

ǵıǵaylar turur kör bularda basa

bularıǵ küdeşgü *ǵamuǵdın oza* (K. B. 5563)

ölümde oza yan özüṅni yıǵa

ölüm tutsa öknüp asıg kılmağa (K. B. 5714)

men aşnu barayın *seniñdin oza*

sen akru udu kel ay kılkı tüze (K.B. 5966)

arı zəhri tatğu *‘aşeldin oza* (A. H. 440)

3.7.2.18. *öñgi* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

ukušuğ adırtıñ *biligde öñgi*

negü teg turur ay sözünñnünñ onğı (K.B. 1833)

tünek ol bu dünya ay dünya begi

tünek içre bolmaz *sakınçta öñgi* (K. B. 5185)

3.7.2.19. *öñgin* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

meniñ kılkıımı kör yime bir yañın

özüm tegşürülmez *yarukta öñgin* (K.B. 835)

tilemişte bulsa tilegli nengin

yanut kılsa bolmaz *canında öñgin* (K. B. 2819)

sevüg can üzele iminde imin

kolup bulmadım men *özümde öñgin* (K. B. 2942)

sevüg can üzele iminde imin

kolup bulmadım men *özümde öñgin* (K. B. 2942)

kişide öngin boldum erse kalı

ķuruğ sözlemez men ne ‘aybet tili (K. B. 3348)

3.7.2.20. örü Edatı ile Kurulan Edat Grubu

kim erse urup ķođsa eçgü törü

anın tiktı atın *ađaķın örü* (K.B. 1461)

ķatıđlandı ögdülmış anda naru

ķamuğ işni ķıldı *ađaķın örü* (K.B. 5941)

3.7.2.21. ötrü Edatı ile Kurulan Edat Grubu

oğul ķızda ötrü ata yir etin

oğul ķız atamaz atası atın (K.B. 1166)

yalavaçtın itlür telim türlüğ iş

yala vaçtın ötrü kelür körklüğ iş (K. B. 2599)

ağır tutğu yarlığ uçuz ķılsa öz

uçuzluķtın ötrü ağır bolsa öz (K. B. 3676)

anın ötrü begler uzattı elig

uķuş utru tuttı yorıttı tilig (K. B. 4011)

anın ötrü begler beğütür küçin

yağı boynı yençer alır öz öçin (K. B. 4015)

bağırsak kerek ķul begiņge açır

anı ötrü begler açınca tegir (K. B. 4081)

saṅga ma siziksiz kerek bu kişi

itilse **anın ötrü** boğzuṅ işi (K. B. 4404)

neçe miṅg azıglıg eren erkeki

tişilerde ötrü üzüldi köki (K. B. 4523)

ḥasis neṅdin ötrü tip özünṅ küçe (A. H. 182)

bu bir ‘aybdın ötrü başın kesgüçi (A. H. 363)

3.7.2.22. **sanı** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

kişi köṅgli tüpsüz teṅgiz teg turur

bilig **yinçü sanı** tüpinde yatur (K. B. 211)

keyik sanı devlet kişike **tezig**

kalı kelse bekle tuşa hem tizig (K. B. 712)

ḫaraṅḫu ev ol bu kişi **tün sanı**

uḫuş bir yula teg yarutur anı (K.B. 1840)

tutmuş sanı umnalım (III, 429)

3.7.2.23. **sıṅar** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

çıḡayḫa üledi öküş neṅg taḫar

köṅgül tüzdi raḫḫa **ḫamuḡdın sıṅar** (K.B. 1786)

uluḡluk aṅgar ol beḡüklük aṅgar

uğan erklig ol bir **ḡamuḡdın sıḡar** (K. B. 3721)

özünḡni arıḡ tut **ḡamuḡdın sıḡar**

arıḡ ol bu begler arıḡ neḡ seḡer (K. B. 4109)

bularnıḡ bile sen ḡatıl ḡem ḡarıl

boḡuzdın sıḡar sen saḡıncsız tiril (K. B. 4401)

ayı artuḡ emgek tegürme aḡar

bayat ol saḡa ḡaşıḡı **andın sıḡar** (K. B. 4529)

tönḡöldüm bu ḡaḡtın sıḡındım aḡar

küḡezgey mini ol **ḡamuḡdın sıḡar** (K. B. 4792)

munıḡda oza barmadım men aḡar

öz aḡı tiler erdi **mindin sıḡar** (K. B. 4993)

saḡa kim tusulur tusulḡıl aḡar

tusulmaz kişıḡ ḡıl **özünḡde sıḡar** (K. B. 5538)

bu kün biz ilinmiḡ tururmız muḡar

küḡezsün bayat **bu beḡadın sıḡar** (K.B. 6386)

3.7.2.24. *tapa* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

isizler yaḡın bolsa **begler tapa**

uzadı isiz elgi ilke tüpe (K.B. 889)

baḡa kör **men aymıḡ bu sözler tapa**

çın erse berü kelgil andın ƣopa (K. B. 3260)

eğerlerdi terkin atını tutup

ƣadaşı tapa bardı evdin turup (K. B. 3289)

yana yandru yanmaƣ **ya vâlık tapa**

yararmu maᅇga ay bağırsaq apa (K. B. 4690)

atın tuttı mindi bir oğlan bile

ƣadaşı tapa bardı sevnü küle (K. B. 4970)

atın mindi keldi iligke turup

tüşüp kirdi **ilig tapa** yol ƣolup (K. B. 5014)

aş içgü ƣıƣardı yitürdi körü

kişi idtı **ilig tapa** uƣturu (K. B. 5033)

ikigü turup bardı **ilig tapa**

körü aldı ilig yorıdı ƣopa (K. B. 5035)

turup bardı andın yana **tağ tapa**

ƣadaşı uğu bardı elgin öpe (K. B. 5446)

barayın men emdi **ƣadaşım tapa**

kingeyin aᅇgar men bu iş ay apa (K. B. 5654)

kiçe yattı erte turup yundı kör

atın mindi **ilig tapa** bardı kör (K. B. 5661)

yorıp kirdi **ilig tapa** yol olup

orun birdi ilig aırlap krp (K. B. 5662)

ktrdi yaık baktı **mrk tapa**

krr adı yirdin yoaru opa (K. B. 5678)

atın mindi bardı **adaı tapa**

tegip kirdi tutı elig yz pe (K.B. 5973)

a i yidi az yana at tutup

adaı tapa bardı adu yutup (K.B. 6284)

aya hukmin **ajun tapa**  (A. H. 449)

bizni taba ne elk (I, 94)

erig taba yaıtı (II, 103)

arıar **ta tapa** (III, 208)

yayla taba emitti (I, 214)

ya taba titr baıp bkden bile (III, 272)

arslan taba emitti (II, 312)

awı yaıp **tuza taba** menge baar (I, 425)

3.7.2.25. **tapar** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

atın mindi bardı yana arıa

tp kirdi **ilig taparu** oa (K.B. 5830)

ötündi iligke ayur men bu kün

barayın *kadaşım taparu* yoğun (K.B. 6279)

3.7.2.26. *taş* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

er atta öngin *beg kişisinde taş*

katılğu kişiler bu ol ay kadaş (K. B. 4336)

*köni sözde taş*tın sözüg söz time

köni egri farkı örüngli kara (K.B. 6622)

3.7.2.27. *teg* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

barıng belgülüg sen *kün ay teg yaruğ*

neteglikke yetgü köngül ögde yok (K. B. 12)

sini *erdüküng teg* ögümez özüm

sini senmet öggil kesildi sözüm (K. B. 33)

kıyamette körkit *tolun teg* yüzün

elig tuttaçı kıl ilâhi özin (K. B. 48)

basa faruğ erdi kişi öğrümü

tili köngli bir teg buğun köçrümi (K. B. 53)

kökiş turna kökte ünün yangğular

tizilmiş titir teg uçar yilkürer (K. B. 74)

ara körse yügrür bezenip udu

ara **körmedük teg** kıılır yir kıoğu (K. B. 402)

bu kün toğdı ilig bu kılkı bile

yarudı ajunka **kün ay teg** yala (K. B. 415)

negü tir eşit emdi köngli oduğ

sözi kör **çiçek teg** tümen tü boçuğ (K. B. 452)

kişi kirmedük ilke kirse kıalı

kelin teg bolur er / **agın teg** tili (K. B. 494)

eşitti bu söz kör sevindi ilig

tilek teg bululdu sınıadı erig (K. B. 593)

kamuğ türlüğ işke sınıadı ilig

tilek teg tükel buldı tapnur erig (K. B. 619)

yanğıldı bu tüşte meniğ bu özüm

negü teg açayın kışıke sözüm (K. B. 630)

ara **körmedük teg** yüz evrer özünğ

ağınsığ bolur barça kılkıñg sözünğ (K. B. 718)

mañga urmasa örk mini tutaçı

keyik teg kaçır men kim ol yetteçi (K. B. 722)

yana saçlur andın tirilmiş neñgi

söki teg bolur yandru kılkı yaṅı (K. B. 738)

kelir küt kişike atı çavlanur

yaṅı ay teg artar yaruḳı tolur (K. B. 740)

yayıḡ tilve devlet köṅül bamaḡıl

tolun teg bu devlet yana irilür (K. B. 741)

bıçek teg bıçar men keser men işig

uzatmaz men da'vi kılıḡlı kişig (K.B. 811)

şekær teg süçiyü barır ol kişi

sevinçlig bolur anda yazlur қаşı (K.B. 813)

maṅa kelse tütşü törü birse men

uraḡun ißer teg açır körse men (K.B. 815)

künüg kör irilmez tolu ok turur

yaruḳluḳı **bir teg** talu oḳ turur (K.B. 825)

bu eḡü қayu ol neteg ol özi

negü teg bolur eḡü kılkı tözi (K.B. 855)

қayunı ayurlar könilik yolu

negü teg bolur bu könilik ulı (K.B. 861)

taşı teg içi ol **içi teg** taşı

bu yaṅlıḡ bolur ol köni çın kişi (K.B. 863)

negü teg ögeyin bu isiz kişig /

negü teg tileyin bu isiz işig (K.B. 930)

bu şükruğ **negü teg** ötey öz özün

munıng şükri sen kıl saṅga ay tüzün (K. B. 1033)

tadu artadı kör küçi eksüdi

kağıl teg köni boğ egildi ıoğı (K. B. 1055)

sevinçin toğar erdi toğmış künüm

künüm batğalır **teg yarumaz tünüm** (K. B. 1072)

boğum erdi **oı teg** egildi boğum

tiriglik tükedi yetildi öğüm (K. B. 1099)

ıayu başka kirse ıuğu kırtısı

ıuğu teg örüng ıılğu könglin kişi (K. B. 1101)

kiming boldı erse oğul kız kisi

negü teg kelir ol kişining usı (K.B. 1165)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asığsız ulır men özümke açıp (K.B. 1175)

tüşün ol bu dünya keligli keçer

yigen yıl büke teg yir erken açar (K.B. 1202)

yıl ay kün keçer teg tiriglik keçer

keçer kün keçürgey sini belgölüg (K.B. 1214)

negü teg bolur sen meniñde kiðin

meniñ yok saķınçım munıñda adın (K.B. 1217)

ınanma tiriglikke **yıl teg** keçer

usanma bu dünyadın öz terk köçer (K.B. 1274)

tayanma tiriglikke **tüş teg** keçer

küvenme kıvı kutķa **ķuş teg** uçar (K.B. 1332)

ölümüg unitma añgar yok tolum

busuğdın çıkar teg çıkar bu ölüm (K.B. 1381)

tüşüñg teg keçürdüñg tiriglik oduğ

ķanı asğı körkit mañga bir boçuğ (K.B. 1399)

irig sözlemegil kişike tilin

irig til ot ol kör küyer **teg yalın** (K.B. 1415)

avınma erejke küvenme ay beg

avınçıñg küvençıñg uğıtğayu **teg** (K.B. 1424)

anadın neteg toğdum erse bu kün

anıñg teg barır men yalıñın munğun (K.B. 1513)

bolup toğmaduķ teg yitip bardı can

ajunda atı ķaldı belgü nişan (K.B. 1522)

et öznüñg evi ol beðizlig eviñg

süzük can evi ol **beðiz teg** teniñg (K.B. 1524)

negü teg keçer bu keçigli küñüñg

könimü yorır sen ya egri yoluñg (K.B. 1583)

ķarañķu ev ol bu ķiři tün sanı

uķuř **bir yula teg** yarutur anı (K.B. 1840)

tapuğķı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuğ ķılsa tındrur begin (K.B. 1882)

negü teg kerek beg muni başlasa

ķavı barsa atı işin işlese (K.B. 1924)

atası beg erse oğul toğdı beg

oğul toğsa beg hem **ataları teg** (K.B. 1950)

ağın ma bu biş neñg yıraķ tutğı beg

atı eğğü bolsa **kü ķa v** bolğı **teg** (K.B. 2060)

beg alķaķ kerek bolsa ķođķı kõñğül

muni teg yok erse sen andın tönğül (K.B. 2121)

bu yañğılığ begi bolsa erdem tolu

veziri **negü teg** kerek ay talu (K. B. 2177)

kiminğ bolsa körklüg yüzi taş özi

taşı teg yime körklüg ol iç yüzi (K. B. 2213)

taşı körse tap tut içing̃e tanuḡ

taşı teg içi ol **içi teg** taş ol (K. B. 2216)

maṅga aygıl emdi sü başlar kişi

negü teg kerek kılsa begler işi (K. B. 2266)

yağıḡa yalıṅ teg **eren teg** uruş

çeçsiz ölüm bolmaz özke bolup (K. B. 2289)

yana alçı bolsa kızıl tilkü teg

titir buğrası teg kör öç sürse keg (K. B. 2312)

sağızğanda sakrak kerek tutsa öz

kaya kuzğunu teg yırak tutsa köz (K. B. 2313)

uluḡ tutsa ḡamyet kör arslanlayu

ügi teg usuz bolsa tünle sayu (K. B. 2314)

küvez alp sekirtip çerig sürse bat

laçın kuş ko var teg töker kanları (K. B. 2381)

bu yaṅlıḡ sü başçı bulur erse beg

işi başḡa bargay **kü venç bolgu teg** (K. B. 2413)

negü tir eşitgil kör ilçi bögü

bögü sözlerin bulsa **aş teg** yigü (K. B. 2424)

maṅga aygıl emdi ƙapuğ başlar er

negü teg kerek ay bu iş işler er (K. B. 2527)

negü teg kerek bu yalavaçlık er

aṅgar bütse begler ƙarılatısa yir (K. B. 2595)

bağırsak tapuğcı **bağır sanı teg**

bağırda yakınraƙ yürek ƙanı teg (K. B. 2610)

nücum bilse tıb hem yora bilse tüş

anıṅg yormışı teg sözi kelse tuş (K. B. 2632)

sözi bolsa **yumşak şeker teg** süçig

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

bitigcı **negü teg** kerek ay tetig

aṅgar beg inanıp bititse bitig (K. B. 2671)

ötüg birdi ögdülmiş aydı ay beg

yorayın bu sözni **köṅülteki teg** (K. B. 2673)

bu ağızıṅ mişali **üṅgür sanı teg**

sözünṅ çıksa andın **sehar tanı teg** (K. B. 2684)

ağıcı **negü teg** kerek ay maṅga

aṅgar bütse begler yitürse neṅge (K. B. 2741)

negü tir eşitgil ay bilge bögü

biliglig sözi bolsa **aş teg** yigü (K. B. 2785)

e vîn teg yarır bu yiti at köküg

ağırttı seim teg yir erse aşı (K. B. 2787)

evin teg yarır bu yiti at köküg

ağırttı **seim teg** yir erse aşı (K. B. 2787)

aya tirkı başlar bu aş başısı

negü teg kerek ayıl aş işisi (K. B. 2824)

maᅇga ayıl emdi iğiı başı

negü teg kerek ılsa içgü işi (K. B. 2881)

bu işke **muni teg** silig er kerek

munıᅇg tapı körki yarutsa yürek (K. B. 2912)

yana aydı ögdülmış ilig utı

beğük boldı begler işi **teg atı** (K. B. 2933)

örüᅇg uş utı teg bu erdem utı

yorı uş ataıl sen erdem atı (K. B. 3011)

kür alp er kötürse **yaşın teg** temür

azıqlı erenlerde teşlür tamur (K. B. 3041)

negü teg keer kün ay ögdülmış ay

ıaymu telim boldı ilde ya bay (K. B. 3098)

törü suv teg ol küç kör **ot teg** yoğuğ

süzük suv aķıttıñg uğıttı otuğ (K. B. 3107)

negü teg kılur sen bu işke itig

mañga yaķru bir sen anı ay tetig (K. B. 3154)

negü teg oķılım anı ay berü

kimi ığsa bolğay oķıtçı naru (K. B. 3155)

esen barmu erki et öz inçlikin

negü teg yüğer erki öğlek yükin (K. B. 3198)

tuma torķu kalkān kötürdi uşun

yaruķyüz küler teg yarudı ajun (K. B. 3288)

bu  arşta ķođı kör şeraķa tegi

tözü barça **bir teg** bayatķa muñgı (K. B. 3354)

ķişike ķatılmaķnı ögdüñg ķadaş

negü teg ķatılğı ya bolsa adaş (K. B. 3363)

ķalı eçgü bolsa oğul ķız silig

anı teg bolur kim yorıttıñg tilig (K. B. 3377)

yağıdın **negü teg** yaruķluķ bolur

yağı atı yaskā tanuķluķ birür (K. B. 3381)

oğul ķız atası tüm emğek körer

bela mihnet erse **yanğan teg** yüder (K. B. 3391)

mini ıdtı ilig okıtçı saṅga

negü teg kiṅgeşür sen emdi maṅga (K. B. 3488)

negü teg öger sen bu dünya maṅga

anıṅ ‘aybını men ayayın saṅga (K. B. 3519)

bezenip bu dünya özin körkitür

itinmiş kelin teg köṅül yilkitür (K. B. 3540)

körünmez teg ol bu tuzakçı saṅga

bu dünya neṅgi ol saçılmış menṅe (K. B. 3564)

tuzakçı körünmez menṅin körkitür

bezenmiş kelin teg köṅül yilkitür (K. B. 3567)

özüm dünyadın kaçtı keldi berü

yana men **negü teg** barayın naru (K. B. 3695)

törüttü **tilek teg** tilemiş tilek

kerek bolmadı anda arқа yülek (K. B. 3727)

mini **bir bayatım küdeşmiş teg**

küdeşümegey sen aya aşlı beg (K. B. 3764)

bu ḥalıḡ körürde meniṅ bu közüm

negü teg baruḡay saṅga bu özüm (K. B. 3789)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

odundum men emdi küyer men açıp (K. B. 3796)

toğardın butıqlandı ot teg yalın

yarudı **yañğı yüz açar teg kelin** (K. B. 3839)

yana oğ **negü teg** bitiyin bitig

bitig ornıñğa sen bitig sen tetig (K. B. 3889)

yaşık koptı yirdin kötürdi başın

yaruk yüz küler teg yirişti tişin (K. B. 3953)

tapuğқа **negü teg** inansa bolur

tapındım tiyü bilse müflış qalur (K. B. 3985)

negü teg qılur men beğıñgke tapuğ

yapılmış turur kör mañğa bu qapuğ (K. B. 4003)

negü teg yaraşur sañğa ya mañğa

törü bilmeşe öz yarısa añğa (K. B. 4008)

biz emdi bu öñgdi törü ursamız

negü teg yaraşur törü buzsamız (K. B. 4016)

bu qurqa tegürse tapuğçığ bu beg

ötedi tapuğçı hıqın **öggü teg** (K. B. 4071)

birisi bu begler sözün tutğu beg

küdeşgü anı **öz se vüg canı teg** (K. B. 4120)

teşi teg yimegil yime tavrakın

silig bolma artuķ tişi teg saķın (K. B. 4132)

ne türlüg bu işke tegir erse öz

ba ğırsa ğılıķın teg yaruk ıılğa köz (K. B. 4134)

men aydım eşittinġ sen öġrendinġ ul

negü teg tapınġu tükel bildinġ ul (K. B. 4156)

munı ma ayu bir mańġa sen bu kün

negü teg ıtılġu uķayın öġün (K. B. 4164)

negü teg ıtılınsa sańġa ıtoldaşıńġ

sen andaġ ıtılınġıl sevin sü işinġ (K. B. 4192)

ķalı bulmasa ol evürgey yüzin

to ğup körmedük teg yıratġay özin (K. B. 4216)

özünġni negü teg küdeşse özünġ

işinġni **anı teg** küdeş kes sözünġ (K. B. 4268)

negü teg ıtılınsa sen andaġ ıtılın

süçig sözlese söz süçig bol tilin (K. B. 4307)

negü teg yorıġu olarnıńġ bile

munı ma ayu bir mańġa söz ula (K. B. 4317)

ayu birdim emdi saṅga belgölüg

negü teg tirilgü alıṅu ülüg (K. B. 4455)

tişilerni evde küdeşgil tuçı

tişiniṅ **taşı teg** bolumaz içi (K. B. 4513)

negü teg küdeşgü olarıḡ tutup

küdeşigli teṅri küdeşsü utup (K. B. 4526)

isizke ˘atılma se˘lamet yori

˘ılınçınıḡ köni tut **ke vel teg** küri (K. B. 4549)

neteg bargu aşka neteg yigü aş

okısa **negü teg** okıḡu adaş (K. B. 4571)

negü teg ˘ılur men bu ˘a˘at tapuḡ

yapulḡay meṅga bu sıṅardın ˘apuḡ (K. B. 4688)

yayıḡ dünya bekrü eligde tutup

negü teg bulur meṅgü ajun yatup (K. B. 4800)

usanma ölümke saḡınma uzun

busuḡdın ˘ıkar teg ˘ıkar ödsüzün (K. B. 4826)

bu ˘adıḡu saḡınç birle erken özüm

negü teg iligke barır men tüzüm (K. B. 4851)

saṅga tegdi emgek kelü hem baru

yanutı bayat birsü **kün teg** yaru (K. B. 4872)

yana yattı ança usı kelmedi

keziglig kişi teg közin yummadı (K. B. 4890)

‘**qbir bürkirer teg** tünardi alığı

sıta optı yirdin yaıldı butı (K. B. 4892)

yanut birdi ögdülmı aydı sözi

negü teg yorımı sözi tıp tözi (K. B. 4900)

bu ana iş ermez **ağır kelgü teg** /

bu iştin belinglep **yıra tezgü teg** (K. B. 4950)

ızıl yüz öngi öngdi boldı sarıg

ajun boldı **altun öngi teg** arıg (K. B. 4959)

yaı türtti yüzke sarıg za‘ aran

özin ıldı **mina öngi teg** cıhan (K. B. 4960)

ayur eçgü boldı bu bir iş barı

özüng teg ın erse ol aymıları (K. B. 5016)

ajun tul tonın keçti aşın tügüp

alı **yek yüzi teg** arardı öngup (K. B. 5029)

buğunda talu ol bu begler özi

özi teg talu tutgu ılıı sözi (K. B. 5083)

yanut birdi oğğurmiş aydı ay beg

taşımını körür sen kişi **öggü teg** (K. B. 5104)

bağa kör keçürmiş kününġni bu kün

tükel boldı **tüş teg** saķınġıl öġün (K. B. 5146)

munı sen ayur sen meniġ tip meniġ

negüke ayur sen **negü teg** seniġ (K. B. 5183)

yaşuķ teg yaruġıl ay ilçi bögü

buğun bulsu sindin kör içgü yigü (K. B. 5359)

yanut birdi oğğurmiş aydı ay beg

bayat birsü teşfıķ **tilekiġke teg** (K. B. 5402)

yaşıķ koptı köġsin kötürdi örü

ajun toldı **kafur saçar teg** tolu (K. B. 5450)

fırışte, yüzi teg yaradı ajun /

ķalıķ boldı **kafur saçar teg** yüzün (K. B. 5451)

negü teg tirilgü bu künde naru

çöküp bardı eġnim ķopumaz örü (K. B. 5457)

yidi arzu ni‘ meť özüm uđlayu

tirildim hem **uğ teg** bilü bilmeyü (K. B. 5635)

saķım boldı **sunġkur tüsi teg** şaşut

saķal boldı yazķı g  le  teg orut (K. B. 5639)

ķara erdi *ķuzġun t  si teg* ba ım

ķuġu ķondı ba ķa yetildi ya ım (K. B. 5643)

butıķlandı yirde yoķaru sıt 

ķalıķ menġzi boldı *y  n teg ota* (K. B. 5679)

se v  g k  l  rer teg yarudı ajun

saķın  ķısġa boldı sevin ler uzun (K. B. 5680)

sa ım boldı yazķı g  le  teg orut

saķal boldı *su ġkur t  si teg*  a ut (K. B. 5697)

yidim i tim *u  teg* yorıdım ya a

a ıp su satayın munı men i e (K. B. 5704)

n  yet edġ  ķılsa k     lde ķi i

ajunda *tilek teg* itildi i i (K. B. 5732)

o undı baķa k  rdi k  tr  p ba ın

ķalıķ *ķ  z k  ler teg* yiri ti ti in (K.B. 5827)

t     ġ teg ke er bu tiriglik barır

tiriglik ke erke ke er k  n tanu  (K.B. 5845)

yanut birdi ilig ayur ay b  ġ 

neteg tutğu özni **negü teg** küğü (K.B. 5846)

sini sözlegüçi kişiler maṅga

yağı teg yağı ol ay bilgi kiṅge (K.B. 5882)

negü teg bolur ilde ilçi uluğ

ağırmasa eçgü isizig kamuğ (K.B. 5884)

neteg yörse tüşni **anı teg** bolur

yaıvuz yörme tüşni saṅga kılğa kor (K.B. 6004)

şatuḡa aḡar teg aḡar ol ıutı

uluḡluk bile ilde yağlur atı (K.B. 6041)

tiriglik bolur suı **sen aymış teg** ök

yarım içse ıalsa yarımı ülüg (K.B. 6058)

telim yılke birdi sini teglerik

keçürdi **ilig teg** telim beglerig (K.B. 6123)

yanut birdi ögdülmüş aydı turup

negü teg barayın sini men ıoğup (K.B. 6186)

aḡır ig bile sen özünḡ yaṅguzun

negü teg kılur sen ay urḡı tüzün (K.B. 6187)

toḡardın ıara ıuş ıopup örledi

yağı **ot kötürmiş teg** ot yıldradı (K.B. 6219)

anı kim küdeşür igin kim körür

ol ig birle yalnguz **negü teg** yatur (K.B. 6241)

ay kõnglüm talusı sevüg canka can

seniñsiz **negü teg** tirilsü revan (K.B. 6302)

ilig aydı öglen ay ögdülmişe

dı'a birle itgil añar sen işe (K.B. 6305)

bu dünya münü ming bir ol erdemi

negü teg keçürse keçer ademi (K.B. 6332)

ayur il hali ne buğun hali ne

negü teg keçer emdi ödle küne (K.B. 6348)

ukušluğ kişiler sözi öggü teg

köni tüz bolur ol **özi belgü teg** (K.B. 6356)

yoriğlı bulıt teg yigitlikni ıdtım

tüpi yıl keçer teg tiriglik tükettim (K.B. 6521)

tęmam ęrgüvan teg kızıl menğzim erdi

bu kün za' fęran urğın enğde tarıttım (K.B. 6529)

yimek içmek erse yidim içtim **ud teg**

tilek sürmek erse tümen toğ tozıttım (K.B. 6535)

neçe kuşka avka avındım sevindim

uçar kuş teg arğun ağımda kürettim (K.B. 6536)

adaş koldaşımka sevüg can teg erdim

yağım boldı erse **tosun teg** suçıttım (K.B. 6537)

kögüz kerdim ança **yağ sanmış er teg**

küvez teg kür erip **kaya teg** kaçıttım (K.B. 6539)

içip yatmış er teg uğıp oğlu keldim

özüm yolda azmış bayatka uyağtım (K.B. 6540)

tilek arzu birle yügürdüm neçe men

kuturmuş böri teg ajunnı ulıttım (K.B. 6542)

tutayın ya kısrı ya kayşarça boldum

ya **şeddad-u ‘ad teg** taķı uçmaķ ittim (K.B. 6547)

ya ‘isa bolup kökke ağdım taķı men

ya **nuşin rewan teg** törü tüz yorıttım (K.B. 6550)

ya kençim tükel boldı **karun neñgi teg**

ya aşhab-ı reş teg temür kēnd tokıttım (K.B. 6551)

keçer dünya keçti **tüpi yıl keçer teg**

keçer dünyaka öz usalın basıttım (K.B. 6554)

taķı bolmaz erse ajun barça koğtum

ögüz teg aḱayı / **tüpi teg** toḱayı (K.B. 6573)

baḱırsak kişi yok ajunda tiledim

baḱırsızḱa köḱlüm **negü teg** ulayı (K.B. 6576)

kimi özke **köz teg** yakın tuttum erse

yaḱı çıktı yek yekig ne ḱılayı (K.B. 6577)

adaş ḱoldaşımda umınḱ bilmedim men

ḱadaş ḱılḱı yat teg **negü teg** aḱayı (K.B. 6582)

olar bardı ḱaldım bularnı bile men

negü teg yorıyı ne ḱılḱın yarayı (K.B. 6597)

ḱaḱan teg tikerler ḱıbun teg sorarlar

köpek teg ürerler ḱayusın urayı (K.B. 6601)

ḱaḱan teg tikerler **ḱıbun teg** sorarlar

köpek teg ürerler ḱayusın urayı (K.B. 6601)

ḱaḱan teg tikerler ḱıbun teg sorarlar

köpek teg ürerler ḱayusın urayı (K.B. 6601)

biligsiz yürek til negüke yarar

bilig birle **suṽ teg** ḱamuḱḱa yara (K.B. 6606)

yaḱım **tü ḱıḱek teg** yıdı kin burar

ötündüm men itnü tükettim tura (K.B. 6625)

süñgekke yilig teg erenke bilig (A. H. 89)

biligsiz *yiligsiz süñgek teg* ħali (A. H. 91)

keçer *yil keçer teg* mezs müddeti (A. H. 194)

yazar kol *kuçar teg* yana terk kaçar (A. H. 222)

yayınkı bulıt teg ya tüş teg ħali (A. H. 223)

sañga sandu kuñg teg muşulmankā san (A. H. 326)

kerem *bir bina teg* anğar hilm ul ol (A. H. 341)

okısa tatır til *yimiş teg ‘aşel* (A.H. 466)

3.7.1.28. *tegi* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

ediz ‘arşta altın şeraķa tegi

tözü barça munğluğ sañga ay idi (K. B. 24)

idi eçgü tuttuñg *bu öçke tegi*

ķamuğ arzu birdiñg bu dünya yigi (K.B. 1259)

bu ‘arşta ķodı kör *şeraķa tegi*

tözü barça bir teg bayatķa munğı (K. B. 3354)

törütte igiğti *bu öçke tegi*

taķı ma igiğgey ay dünya begi (K. B. 3744)

anğar ağdım emdi birer bağnaça

başıñga tegi bağna sadım neçe (K.B. 6034)

şatunuṅ başıṅga tegi yokladım

yaşımın tükettim tiriglik yidim (K.B. 6053)

olarda berü tut *bu öḡke tegi*

ne yaṅlıḡ eren ıoptı begler begi (K.B. 6392)

yime yarlıkaḡıl kamuḡ mü' minıḡ

toḡardın batarḡa tegi ay arıḡ (K.B. 6512)

3.7.2.29. *tegre* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

fəsad tigre turma yorıma yaḡuk

fəsad kayda bolsa uçuzluk anuk (K. B. 4414)

3.7.2.30. *uçun / üçün* Edatı ile Kurulan Edat Grubu

yayıḡ tip sökerler *bu kılḡam üçün*

maṅga mün ururlar *bu atım üçün* (K. B. 690)

bu ma'ni üçün atım ay toldı tip

atadı biliglig sözün yinḡke yip (K. B. 748)

bu kün bürç arslan bu bürç tepremez

evi *tepremezi üçün* artamaz (K.B. 834)

kalı *dünya devlet kalırı üçün*

sıḡıt kılsa kılma bu bolmaz küçün (K.B. 1234)

bu emgek neçe **boǵı egni için**

tirer neñg yimez ölse emger küçün (K.B. 1738)

uvutluǵ kerek er **uvutu için**

yaǵı birle qarşur qağıtmaz öçün (K. B. 2290)

biliglig uquşluǵ tidüküñg için

anı arzuladım havağa öçün (K. B. 3164)

yaqınlıq ulamış için bir bayat

muyan birsü miñg miñg tümen eçgü at (K. B. 3319)

tek ök bir sañga öz katılmış için

yası munça erse küçeme küçün (K. B. 3365)

öz asgın tilegli **öz ülgı için**

yaraǵlıǵnı teñsiz turur tir küçün (K. B. 3494)

sevitmiş için dünya ‘aybı kamuǵ

sañga bolmış erdem ay ilde uluǵ (K. B. 3515)

özünñg **iki künlük anıñgu için**

körürde küyürme özünñgni küçün (K. B. 3532)

tapuǵ kılmaşıñg barça **atıñg için**

yava kılmaǵıl sen öz ülgünñg küçün (K. B. 3917)

sini men *mîşîlman tususı üçün*

okır men bu yirke ay zahid küçün (K. B. 3929)

taķı bir tutar iş *öz asġı üçün*

bu işlik tüpükmez bolur ol küçün (K. B. 4203)

apaŋg *dînya asġı üçün* erse iş

bu işke katılma katılsa sesiş (K. B. 4206)

taķı bir yağılık *asıġyas üçün*

bolur bu yağılık kılur er öçün (K. B. 4226)

asıġyas üçün bolsa emdi yaġı

aŋgar koğ ol asġıŋg yaraş ay aġı (K. B. 4228)

ķara ķađġusı barķa *ķarnı üçün*

buğun tevşigi barķa *boġzı üçün* (K. B. 4327)

telim ħalklar öldi *bu boġzı üçün*

ķara yir ķatında yiyür ot öçün (K. B. 4328)

bular ehl-i beyt ol ħabibķa ķadaş

ħabib sa vçı ħaķķa üçün sev adaş (K. B. 4339)

boġuzuŋg küdez bolma erniŋg ili

bu boġzuŋg üçün bolma yalıŋġuķ ķulı (K. B. 4589)

telim kördüm emdi ağır bolmuş er

tıdumadı **boğzı üçün** boldı yir (K. B. 4590)

ķamuğ bir kişike ķatılmış üçün

yası munça erse küçeme öçün (K. B. 4686)

tamuğķa ya uçmak begi bolğūķa

ağırlık üçün ya uçuz kılğūķa (K. B. 4855)

körü bar ķara begke ķılmaz selam

bu ma‘ni üçün ol ay bilgi tamam (K. B. 5065)

mini alķtaķı kör bu atım turur

bu atım üçün neşs maᅇga beg bolur (K. B. 5107)

özünᅇni yavuzrak **biliring üçün**

buᅇunda sen eᅇgü bolur sen küçün (K. B. 5127)

tapuğķa bolup birme erke işig

özünᅇke tusulgu üçün tut kişig (K. B. 5535)

kişi kõᅇgli körme **ol asğı üçün**

il asğı tile özni buzma küçün (K. B. 5537)

saķınçın **ķadaşı üçün** ķaᅇgurup

sarığ ķıldı menᅇzin özin sızᅇgurup (K.B. 6276)

turup sernümedi **kadaşı üçün**

yana bargısı keldi evre küçün (K.B. 6277)

yakınlık neçe boldı yarmak üçün

kanı iş kılıklı **köni haq üçün** (K.B. 6470)

dad işpehsalar beg üçün bu kitip (A. H. 69)

boğzı uçun me nğlenür (II, 290)

3.7.2.31. **üze** Edatı ile Kurulan Edat Grubu

bayat rahmeti erdi **halqa üze**

kılınçı silig erdi kılkı tüze (K. B. 42)

yaşıl kök yarattı **üze** yulduzı

kara tün törütti yaruq kündüzi (K. B. 127)

yağız yir üze yalnguk oğlu elig

kötürdi kamuğka yetürdi bilig (K. B. 302)

bu kaç neñg birikse **biregü üze**

anıñdın yırar ol ıduq kut teze (K. B. 343)

bu tört neñg üze sözledim men sözüg

okısa açılğay yitig kıl közüg (K. B. 358)

ödürdi törütti yaruttı köñgöl

köni yol üze tuttı könglüm amul (K. B. 382)

köni yol üze tüz tuta bir mini

suçulma meniñdin bu iman tonı (K. B. 393)

oyunğa katılmasa elgin tilin

könilik üze tutsa kılkı yañın (K. B. 709)

könilik üze boldı beglik ulı

bu beglik köki ol könilik yolu (K.B. 821)

tapuğ **beg tapısı üze** bolmasa

yaramaz bu tapğı neçe emgese (K.B. 840)

bu begler tapısı üze kıl tapuğ

begi taplasa tapğı açtı qapuğ (K.B. 843)

telim dünya yigli seniñde oza

qoğup bardı barça **bu inçik üze** (K.B. 1236)

bayat fažlı bolsa **kim erze üze**

qamuğ arzu ni‘metke tegdi tüze (K.B. 1269)

uıutsuz kişidin yırağ tur teze

meniñdin miñg alkış **u vutlug üze** (K.B. 1309)

ay begler sevinçi tilegli kişi

qamuğ beg tileki üze kıl işi (K.B. 1609)

sınadı kör ilig bu ögdülmişig

könilik üze buldı barça işig (K.B. 1716)

bu dünyada baylık tilese özünġ

köni bol **könilik üze** tut sözünġ (K.B. 1747)

bilig birdinġ ilke elig birdinġ erk

könilik üze tut köngül bolsu berk (K.B. 1784)

ajun begleri öldi bizde oza

öküşreki bardı **bu arzu üze** (K.B. 1885)

keçürdi yıl ay kün **bu arzu üze**

ilin itti eġgü törüsin tüze (K.B. 1888)

ķamuġda yaraġsız ay ilig ķutı

bu begler üze ķopsa yalġan atı (K.B. 2037)

uruġluġ kerek hem saķınuķ köni

könilik üze keķse ötrü küni (K. B. 2186)

bu yaŋġlıġ sü başķı bu sü başlasa

elig bulġa **düşman üze** işlese (K. B. 2330)

ķalı tuşsa beglerke yaŋġluk ġaķa

tuşar **at üze** ķuşta aıda süde (K. B. 2583)

köŋül beg turur **yiti endam üze**

begi başlasa buğnı yügrür tüze (K. B. 2795)

könilik üze işlese iş bütün

yağurmasa özke yarağsız otun (K. B. 2901)

seniñdin ıolur men basut küç bile

köni yol üze tut mini sen yüle (K. B. 3056)

tegürdüñ mañga sen ıamuğ eğgölük

munıñ şükri **boynum üze** boldı yük (K. B. 3118)

iligdin selam köñül aytu bitig

bitidim **esenlik üze** ay tetig (K. B. 3197)

kışiler üze yok sañga erk elig

özüñ yığsa sen bolsa atıñ silig (K. B. 3440)

ıalı üstese elgi **arzu üze**

özini tutunsa köñül til tüze (K. B. 3447)

iligke du‘ açı bitidim bitig

sılamın esenlik üze ay tetig (K. B. 3731)

yorıglı bu yalñguk **bu arzu üze**

yorırlar tileyü ajunuğ keze (K. B. 3735)

elig kavşuru tut ađakıñ tüze

bu oñ elgiñ urğıl **sol elgiñ üze** (K. B. 4056)

ķayusı alur ħil bolur ħil başı

ķayusı **at ağır üze** il başı (K. B. 4064)

ķayuķa ögelik tegir ög bolur

ķayu **kök ayuķluķ üze** at alur (K. B. 4067)

isiz iş tutunma yıraķ tur teze

isiz iş azıtur sini **yol üze** (K. B. 4194)

yir erken asıg türtme **tirki üze**

ķişı ķörki buzma ķılınçınġ tüze (K. B. 4602)

ķanı ol **peri ķuş bu yalınġuķ üze**

uluġluķ ķılıġlı ķılınçı tüze (K. B. 4716)

tünek ol bu dünya **mışılman üze**

tünekte erej ķolma kõnġlünġ tüze (K. B. 4809)

ikigü sözi tındı **bir söz üze**

sevinçin turup çıktı ķaşın yaza (K. B. 5010)

köni bol **könilik üze** ķıl törü

uzun turġa beglik adaķın örü (K. B. 5170)

könilik üçün tenġri tiktı sini

köni bol **könilik üze** tur ķanı (K. B. 5195)

baġırsak bolun **barça yalınġuķ üze**

kişi yası olma yorıma aza (K. B. 5262)

könilik üze sen turu ıl törü

törü birle beglik turur ol örü (K. B. 5285)

kanı in il itgü tegümez özüml

bu iş **iş üze** boldı yummaz közüml (K. B. 5499)

bu kün ılmasa iş yarın iş bolur

işin **iş üze** bolsa irklip alur (K. B. 5502)

kerek **yir üze** tur kerek yir atın

avısa özüñ kör bu egü atın (K. B. 5572)

küdezsü idim tutsu köñlüm tüze

ne ılım ılınım **könilik üze** (K.B. 5820)

baırsaq bolun **bara tını üze**

tabu ıl bayata köñül til tüze (K.B. 6089)

bayat hkmi erdi **adaşıñ üze**

yorıttı azasın sen öz ıl tüze (K.B. 6311)

keür sen me ‘umrün **könilik üze** (A. H. 154)

önmiş **ulu ternek üze** köp aaı (II, 328)

bir bir üze alaşur (I, 237)

erdem üze türlünür (II, 243)

tün kün üze yürkenür (I, 331)

kendler üze çıktımız (I, 343)

burxan üze sıçtımız (I, 343)

ağa **büktir üze** yordım (I, 456)

süti üze sağrak yeri taķı aēlak (I, 468)

tapuē **beg tapısı üze** bolmasa

yaramaz bu tapēı neēe emgese (K.B. 840)

3.7.2.32. üzele Edatı ile Kurulan Edat Grubu

beg erdi ajunda bēēü bilge baē

bu beglik üzele uzun boldı yaē (K. B. 405)

könilik üzele keser men işig

ağırmaz men begsig ya kulsıē kiēig (K.B. 809)

ħacēblar üzele bu bolsa uluē

baēırsaklıkın kılsa canın yuluē (K. B. 2432)

se vüē can üzele iminde imin

kölup bulmadım men özümde öñēin (K. B. 2942)

negü tir eşitgil yaēılamıē er

yaēısı üzele elig bulmıē er (K. B. 4261)

ķatılēıl ķarılēıl yitür hem içür

könilik üzele tiriglik keçür (K. B. 4444)

3.7.3. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN EDAT GRUBU

3.7.3.1. Edat Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Edat grupları aslında cümlede zarf yaparlar. Ancak Karahanlı Türkçesi eserlerinden Kutadgu Bilig’de görülen bazı edat gruplarının tamlayan olarak kullanıldığı sıfat tamlamalarında tamlananın düştüğü ve edat grubunun özne fonksiyonunu yüklendiği görülür

Bu tür kullanılışlar aşağıda sıralanmıştır:

tapuğka irig bol yazukta tıdın

saŋga teggü ermez *tapuğda ağın* (K.B. 1380)

kanı tüş sanı boldı keçmiş kününg

ökünçte ağın yok bu qalmış kününg (K.B. 1397)

tilemişte bulsa tilegli neŋgin

yanut kılsa bolmaz *canında öngin* (K. B. 2819)

ikide naru barça yılkı sanı

tilese munı tut tilese anı (K. B. 3218)

boğuzka eginke barım yetgey ök

nerek *anda naru* maŋga bolğa yük (K. B. 3742)

taķı bir *seniŋde basa* ol kiçig

bularnıŋ bile ol açığ ya süçig (K. B. 4183)

tünek ol bu dünya ay dünya begi

tünek içre bolmaz *sakınçta öŋgi* (K. B. 5185)

çıgaylar turur kör *bularda basa*

bularıĝ küdezgü kamuĝdın oza (K. B. 5563)

et öz ölgü ahır yigey kurt yılan

ökünçte ağın yok çıkıp barsa can (K.B. 5842)

içi yakşı aymış *kişide burun*

sözüg tıŋla kılma köŋgölde orun (K.B. 5874)

bulunmış bu öd kün yaıa kılmadın

tapuĝ kılgu tegmez *muniŋda ağın* (K.B. 6431)

çefadın çefa ok kelir ay içim

vefada *vefadın ağın* bilmedim (K.B. 6517)

3.7.3.2. Edat Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde edat grubunun cümlenin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

sini seıge *sindin ağın* bilmegey

yarağsız ya tēngsiz kılık kelmegey (K. B. 4478)

Edat grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kişide öñgin boldum erse kalı

ķuruğ sözlemez men ne ‘aybet tili (K. B. 3348)

ħasis nenğdin ötrü tip özünğ küçe (A. H. 182)

3.7.3.3. Edat Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde edat grubunun cümlelerin belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı bir örnek tespit edilmiştir:

bitip ķođmasa erdi bilge bñğü

biziñde ozaķı kim erdi tigü (K. B. 2699)

3.7.3.4. Edat Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde edat grubunun cümlelerin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ay erklig uğan menğü muñgsuz bayat

yaramaz *seniñdin ağınka* bu at (K. B. 6)

bayat rahmeği erdi *ħalkı üze*

kılınçı silig erdi kılkı tüze (K. B. 42)

yağız yir üze yalnıguk oğlu elig

kötürdi kamuğka yetürdi bilig (K. B. 302)

ödürdi törütti yaruttı köngül

köni yol üze tuttı könglüm amul (K. B. 382)

köni yol üze tüz tuta bir mini

suçulma meniñdin bu iman tonı (K. B. 393)

beg erdi ajunda bögü bilge baş

uzun boldı yaş (K. B. 405)

uıutsuz kişidin yırak tur teze

meniñdin miñg alkış *u vutlug üze* (K.B. 1309)

çavıksa kim erse bu yalğan tilin

saıı bardı *yalınguı ara* sen bilin (K.B. 1671)

uluğ boldı *iş tuş ara* belgülüg

beğük boldı begler ara bu külüg (K.B. 1694)

uluğ boldı iş tuş ara belgülüg

beğük boldı *begler ara* bu külüg (K.B. 1694)

meniñlig kayu ol mañga ay yora

kişi qutluğı kim *kişiler ara* (K.B. 1975)

atı beg bolur bolsa qılqı qara

qarada bu inğa bolur *halk ara* (K.B. 2082)

haciblar üzele bu bolsa uluğ

bağırsaklıqın qılsa canın yuluğ (K. B. 2432)

şireni çıkarda körüp saklasa

anğar toğru yolda elig tegmese (K. B. 2550)

kiçig kur *uluğlar ara* kirmese

yırak taş yoriğı yakın yortmasa (K. B. 2587)

il içre negü bar yarağısız yavuz

buđun ħali açğıl mańğa örtme söz (K. B. 3099)

yok ermez *kadařlar ara* bar *menińg*

bu yańğılığ kiři bilgi artuğ anıńg (K. B. 3145)

baqa kör *men aymış bu sözler tapa*

qın erse berü kelgil andın qopa (K. B. 3260)

eğerlerdi terkin atını tutup

kadaşı tapa bardı evdin turup (K. B. 3289)

bu ‘arşta qoğı kör *seraqa tegi*

tözü barça bir teg bayatka munġı (K. B. 3354)

negü bar *kişiler ara* ay külüg

asıġ tut ya qor yas saġa belgölüg (K. B. 3355)

kime mindi sakın kisi alġuçı

teġiz utra kirdi kime mingüçi (K. B. 3386)

kişiler üze yok saġa erk elig

özünġ yıġsa sen bolsa atınġ silig (K. B. 3440)

kişisiz tirilme *kişiler ara*

kişi ‘aybı körme özünġni köre (K. B. 3505)

tünekte ne arzu tiler sen tilek

tilek *uçmaķ içre* bolur qut yülek (K. B. 3521)

apa *uçmaķ içre* yidi kör evin

arınġu qılındı bu dünya evin (K. B. 3522)

keçürmiş keçürgü ara bir tüşün

tiriglikke munça beğütme ününġ (K. B. 3634)

bu çav birle atınġ yağıldı köre

beğük belgü boldı *kişiler ara* (K. B. 3916)

bayat kızledi kör sevügrek qulın

bu kullar ara h  lk tanumaz tilin (K. B. 3920)

ber   kel tusul  gil ki  ike yara

tusulmaz   l  g ol *tirigler ara* (K. B. 3930)

elig kav  şuru tut a  a  ı  n  g t  ze

bu   n  g el  gin  g ur  ıl *sol el  gin  g   ze* (K. B. 4056)

kayus   alur h  il bolur h  il ba  ı

kayus   *at a    r   ze* il ba  ı (K. B. 4064)

kayuka   gelik tegir   g bolur

kayu *k  k ayu  kluk   ze* at alur (K. B. 4067)

  z  n  gni arı   tut *kamu    n s  n  r*

arı   ol bu begler arı   nen  g se  er (K. B. 4109)

    n   *kar  ı i  re* k  ni tutsa   z

yırak tutsa ten  gsiz yara  sızda k  z (K. B. 4122)

sı  ır  uk  n   k  rd  m u  ar *ka   ara*

ten  gin ba  tım erse ikig   kara (K. B. 4198)

f  sad tegre turma yorıma ya  uk

f  sad   ayda bolsa u  uzluk anuk (K. B. 4414)

ayı  n  glamasunlar sini *h    k ara*

atıñg artamasun munı keğ köre (K. B. 4463)

ayı artuq emgek tegürme añar

bayat ol saña haşmı *andın sınağar* (K. B. 4529)

kişi eđgüsiñge katılğıl qarıl

kişi bol *kişiler arala* tiril (K. B. 4543)

yir erken asıg türtme *tirki üze*

kişi körki buzma kılınçıñg tüze (K. B. 4602)

sen aymış bu sözler kim örgenseler

ajun içre bulğay tilek arzular (K. B. 4681)

yana yandru yanmaq *ya valıq tapa*

yararmu maña ay bağırsaq apa (K. B. 4690)

töngüldüm bu haqtın sıgındım añar

küdezgey mini ol *kamuğdın sınağar* (K. B. 4792)

atın tuttı mindi bir oğlan bile

kadaşı tapa bardı sevnü küle (K. B. 4970)

munıñda oza barmadım men añar

öz asğı tiler erdi *mindin sınağar* (K. B. 4993)

atın mindi keldi iligke turup

tüşüp kirdi **ilig tapa** yol qolup (K. B. 5014)

seniŋde adın yok sıgıŋu idim

yazukum bağışla yölegil qutun (K. B. 5125)

tünek ol bu dünya ay dünya begi

tünek içre bolmaz saqınçta öŋi (K. B. 5185)

turup bardı andın yana **tağ tapa**

qadaşı udu bardı elgin öpe (K. B. 5446)

barayın men emdi **qadaşım tapa**

kiŋgeyin aŋgar men bu iş ay apa (K. B. 5654)

kiçe yattı erte turup yundı kör

atın mindi **ilig tapa** bardı kör (K. B. 5661)

yorıp kirdi **ilig tapa** yol qolup

orun birdi ilig ağırlap körüp (K. B. 5662)

kötürdi yaşıq baqtı **męsrık tapa**

körür ağı yirdin yoqaru qopa (K. B. 5678)

kişiler ara kör kişi ol bolur

anıŋdın kişiler asıqlar bulur (K. B. 5730)

atın mindi bardı yana qarşıqa

tüşüp kirdi *ilig taparu* oğa (K.B. 5830)

men emdi *e v içre* yatur men usal

işim barça taştın ay bilgi tükel (K.B. 5848)

atın mindi bardı *kadaşı tapa*

tegip kirdi tuştı elig yüz öpe (K.B. 5973)

bağırsak bolun *barça tınlıg üze*

tabuğ kıl bayatka köngül til tüze (K.B. 6089)

ötündi iligke ayur men bu kün

barayın *kadaşım taparu* yoğun (K.B. 6279)

aş içgü yidi az yana at tutup

kadaşı tapa bardı kaçgu yutup (K.B. 6284)

bayat hıkmı erdi *kadaşıng üze*

yorıttı qazasın sen öz kılq tüze (K.B. 6311)

bu kün biz ilinmiş tururmız mungar

küdezsün bayat *bu beladın sıngar* (K.B. 6386)

yime yarlıkağıl kamuğ mü' minig

toğardın batarqa tegi ay arıg (K.B. 6512)

bilir men tise sen biligdin yırak

bilgisizke sandıŋ **biligli ara** (K.B. 6608)

sözüg kim tüketür neçe sözlese

ağa tınmaz erter **bulaqlar ara** (K.B. 6626)

bulur **bir nenğ içre** deliller minğge (A. H. 8)

bilgisizlik içre kanı hayr yidi (A. H. 122)

ülüş boldı malı **kişiler ara** (A. H. 243)

bizni taba ne elük (I, 94)

çerig taba yakıştı (II, 103)

suwlar üze tayanma(III, 161)

arslan taba emitti (II, 312)

awçı yaşıp **tuzaḱ taba** menğge baḱar (I, 425)

Edat grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bu kaç nenğ birikse **biregü üze**

anıŋdın yırar ol ıduḱ ḱut teze (K. B. 343)

ıdı ters bolur kör bilişmez kişi

ḱalın yat ara kirse yaŋguz başı (K. B. 491)

isizler yakın bolsa **begler tapa**

uzadı isiz elgi ilke tüpe (K.B. 889)

ķamuğda yarağsız ay ilig ķutı

bu begler üze ķopsa yalğan atı (K.B. 2037)

yağı ķılmağusın ķılınçı ķılur

yağı **bu yağda** negü **ađruķı** (K.B. 2067)

özüm kirse emdi **ķiřiler ara**

ķaçan tegge elgim tapuğķa ķöre (K. B. 3366)

bu tatğınğ üç ernek boğuzķa turur

anıñda naru barsa ķarınğ tolur (K. B. 3578)

neçe keğ er erse yonğağ tıñlamaz

ozunçı ara kirse sernü umaz (K.B. 5863)

ķiđinki keligli ķiřiler ara (A. H. 75)

sevílmek tilesenğ **ķiřiler ara** (A. H. 259)

aya ħukmin **ajun tapa** üggüçi (A. H. 449)

3.7.3.5. Edat Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde edat grubunun cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bayat atı birle sözüg başladım

törütgen igidgen keçürgen idim (KB. 1)

uluğluk saṅa ol beḍüklük saṅa

seniṅdin aḍın yok saṅa tuş teṅge (K. B. 7)

uluğluk saṅa ol beḍüklük saṅa

seniṅdin aḍın yok saṅa tuş teṅge (K. B. 7)

barıṅ belgölüg sen *kün ay teg yaruḵ*

neteglikke yetgü köṅül ögde yok (K. B. 12)

ediz ‘arşta altın şeraḵa tegi

tözü barça munğluğ saṅa ay idi (K. B. 24)

aya birke bütmiş *tiliṅ birle* ög

köṅül bütti şeksiz amul tutgıl ög (K. B. 25)

se vüg sa vçı birle kopurgıl mini

elig tuttaçı kıl könilik küni (K. B. 30)

sini *erdüküṅ teg* ögümez özüm

sini senmet öggil kesildi sözüm (K. B. 33)

sini ḵoldı tün kün *bu emgek bile*

anı ög sen emdi sevinçin tile (K. B. 39)

ḵamuğ ḵaḍgusı erdi ümmet üçün

ķutulmak tiler erdi **raĥat üçün** (K. B. 40)

ilāhi küdezgil mening könglümi

se vüg sa vçı birle ĳopur ĳopgumi (K. B. 47)

ķıyamette ķörkit **tolun teg** yüzin

elig tuttaçı ĳıl ilāhi özin (K. B. 48)

‘atıķ erdi aşnu **ķamuĳda oza**

bayatķa bütügli köngül til tüze (K. B. 51)

basa faruķ erdi ķiři ödrümi

tili köngli bir teg buĳun ködrümi (K. B. 53)

tümen tü çiçekler yazıldı küle

yıpar toldı **kafur** ajun **yıd bile** (K. B. 70)

ķöķiř turna ķökte ünün yangķular

tizilmiş titir teg uçar yilkürer (K. B. 74)

ular ĳuř ünün tüzdi ünder işin

silig ĳız oķır teg köngül birmişin (K. B. 75)

ünin ötti keklik küler ĳatģura

ķızıl aģzı ĳan teg ĳaşı ĳap ĳara (K. B. 76)

tümen yılda berü tul erdim tulas

bu tul tonı suçlup örüng keçtim as (K. B. 84)

öger atın ündep ünin türtüşüp

kü venç birle aıvur sevinçke tuşup (K. B. 95)

ķayusı **yığ birle** tapnur tapuğ

ķayu ķork menğiz birle açtı ķapuğ (K. B. 97)

ķayusı yıdı birle tapnur tapuğ

ķayu **ķork menğiz birle** açtı ķapuğ (K. B. 97)

bu yaıglı topuğķa itindi ajun

yağı boynı egdi ķötürdi özün (K. B. 101)

ajun inçke tegdi tüzüldü törü

törü birle atın ķopurdı örü (K. B. 103)

ata ornı ķaldı **atı ma bile**

ağın ma taķı bolsu miıng miıng ula (K. B. 111)

bayat atı birle sözüg başıladım

törütgen igidgen keçürgen idim (K. B. 124)

törüttü **tilek teg** tözü ‘alemiğ

yaruttı ajunķa künüg hem ayığ (K. B. 125)

yarattı ķör evren tuçı evrilür

anıñg birle tezginç yime tezginür (K. B. 126)

yaşıl kök yarattı *üze* yulduzı

kara tün törütti yaruk kündüzi (K. B. 127)

anıñda basa boldı ikinç onğay

bir evde qalır on adın iki ay (K. B. 132)

on iki ükek ol *bularda açın*

qayu iki evlig qayu birke in (K. B. 138)

ukuş birle işle kamuğ iş küdüg

bilig birle bekle bu bulmış ödüg (K. B. 161)

ukuş birle işle kamuğ iş küdüg

bilig birle bekle bu bulmış ödüg (K. B. 161)

kişi *söz bile* qoptı boldı meşik

öküş söz başıg yirke kıldı kölik (K. B. 173)

iki neñg bile er qarımaz özi

bir edgü kılınçı bir edgü sözi (K. B. 181)

biligsiz bile hiç sözüm yok mening

ay bilge özüm uş tapuğçı sening (K. B. 203)

burundukluğ ol söz tiñe burnı teg

barur kaçça yetse *titir boynu teg* (K. B. 206)

kaçuğ edğülükler bilig asğı ol

bilig *birle* buldı *męşel* kökke yol (K. B. 208)

bilig birle sözle kaçuğ sözni sen

biligin beğük bil kaçuğ özni sen (K. B. 209)

yaşıl köktin indi yağız yirke söz

sözi birle yalnıguk ağır kıldı öz (K. B. 210)

kişi köngli tüpsüz tengiz teg turur

bilig *yinçü sanı* tüpinde yatur (K. B. 211)

ukaç birle tuttı ajun tutğuçı

bilig birle bastı buğun başğuçı (K. B. 218)

ukaç birle tuttı ajun tutğuçı

bilig birle bastı buğun başğuçı (K. B. 218)

ajunka apa inmişinde berü

ukaçluğ uru keldi edğü törü (K. B. 219)

ukaç birle aslur kişi artakı

bilig birle süzlür buğun bulğakı (K. B. 221)

ukaç birle aslur kişi artakı

bilig birle süzlür buğun bulğakı (K. B. 221)

bügü bilge begler buğunka başı

ķılıç birle itmiş biligsiz işi (K. B. 223)

bu kün kim okısa olarığ bilir

anğar ötgünür andın eçgü kelir (K. B. 259)

ķılıç ursa bıçsa yağı boynını

törü birle tüzse ili buğnını (K. B. 286)

uķuş ol **yula teg** ķaraŋķu tüni

bilig ol yarukluk yaruttı sini (K. B. 288)

uķuşun ağar ol biligin beğür

bu iki bile er ağırlık körür (K. B. 289)

munğar bütmeşe kör bu nuşın revan

uķuş közi birle yaruttı cıhan (K. B. 290)

uķuş birle aşlı atanur ķişi

bilig birle begler iter il işi (K. B. 303)

uķuş birle aşlı atanur ķişi

bilig birle begler iter il işi (K. B. 303)

bu iki bile işke yakma iwe

kalı yaksa kıldınġ tiriglik yaʋa (K. B. 323)

buşaklık bile erke övke yaʋuz

bu iki bile tutçı emger et öz (K. B. 332)

bolu birmez evren başı teziginür

anıġ birle kılkı yaġı teziginür (K. B. 344)

bu tört neġ üze sözledim men sözüg

okısa açılġay yitig kıl közüg (K. B. 358)

boğum erdi **ok teg** köġül erdi ya

köġül kılġu ok teg boğum boldı ya (K. B. 371)

aya çerġüçi kel mini çerġüle

yıl ay tutġunı boldum **emgek bile** (K. B. 373)

keçip bardı öd kün **ya ʋalık bile**

bu kalmış künüġ birle ‘ ʋzrüġ tile (K. B. 377)

keçip bardı öd kün yaʋalık bile

bu kalmış künüġ birle ‘ ʋzrüġ tile (K. B. 377)

köġülüg bezerdi **yarukluk bile**

tilimni bezedi tanukluk bile (K. B. 386)

köġülüg bezerdi yarukluk bile

tilimni bezedi **tanuḡduḡ bile** (K. B. 386)

tenimdin çıkarda mening bu canım

şehadet bile kesgil aḡır tınım (K. B. 394)

tapuḡsuz ḡulunḡ men yazuḡum öküş

özüñg faḡlı birle keçür ay küsüş (K. B. 396)

seviglini sevmes **keyik teg** kaçır

kaçıḡlıḡa yapçur adaḡın ḡuçar (K. B. 401)

ara körse yügrür bezenip udu

ara **körmedük teg** kılur yir ḡoḡu (K. B. 402)

bu yañḡlıḡ beg erdi bu bilgi üze

tirildi yorıdı ḡılınçın tüze (K. B. 410)

siyaset kılur erdi **hımmet bile**

bu hımmet yaraşur mürüvvet bile (K. B. 411)

siyaset kılur erdi hımmet bile

bu hımmet yaraşur **mürüvvet bile** (K. B. 411)

bu kün toḡdı ilig **bu ḡalkı bile**

yarudı ajunḡa kün ay teg yala (K. B. 415)

bu saḡduḡ bile kör ilin başladı

ķutı künde arttı örü yokladı (K. B. 438)

oğugluk bu saklıknı ögdi eren

usallık bile öldi er mīng tümen (K. B. 442)

usal bolma saklan ķamuğ işte sen

bu saklık bile iki ajun tilen (K. B. 443)

ilig saklıkı ķıldı ilke asıg

bu asğı bile boldı ilde tatıg (K. B. 448)

negü tir eşit emdi kõngli ođug

sözi kör **çiçek teg** tümen tü boğug (K. B. 452)

anıngda basala yarar bu tapug

munı bilse bolmaz bu beklig ķapuğ (K. B. 484)

ķişi kirmedük ilke kirse ķalı

kelin teg bolur er / **agın teg** tili (K. B. 494)

ķişıke kerek tegme yirde biliş

biliş birle itlür ķamuğ türlüg iş (K. B. 497)

bilişti yime ol **ķişiler bile**

otağ tuttı özke yarudı küle (K. B. 499)

yorı bar biliş emdi **ħacıb bile**

tileking negü erse andın tile (K. B. 512)

tonın keçti ay toldı turdı örü

küsemiş bile çıktı bardı naru (K. B. 519)

bu yañgıg bolur bu kişi eğgüsi

kişi eğgüsi ol buğun yüğgüsi (K. B. 543)

ķamuğķa tusulur ķör erdemlig er

bu erdem bile er tilek arzu yir (K. B. 567)

ağırladı ĥacıb orun birdi tör

elēb birle ay toldı oldurdı ķör (K. B. 577)

amulluķ bile açtı ay toldı til

siliglik bile öz sozin aydı bil (K. B. 584)

amulluķ bile açtı ay toldı til

siliglik bile öz sozin aydı bil (K. B. 584)

muñgar menğzetü aydı şa'ır bu beyt

işing tüşse ivme **şabır birle** ayt (K. B. 586)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

tapuğ birle ĥoş boldı ķulluķ atı (K. B. 589)

eşitti bu söz ķör sevindi ilig

tilek teg bululdı sınağı erig (K. B. 593)

bu künde naru sen kıyılma tapın

tapınsa öter beg tapuğcı haqın (K. B. 597)

tapınmağ üçün keldim evdin turup

uzun yol yorıdım saŋa yüz urup (K. B. 599)

tapındı bu ay toldı **anda naru**

tapuğda kıyılmadı erte turu (K. B. 607)

tapuğ birle begler ağırlar kulug

tapuğ siŋse boldı kiçig öz uluğ (K. B. 611)

tapuğ kıl **tapuğ birle** kul beg bolur

tapuğ siŋmeginçe tilek kim bulur (K. B. 612)

tegimsiz **tapuğ birle** törke tegir

yaragsız yaransa kör ilke tegir (K. B. 614)

bu ay toldı künde yetürdi tapuğ

ilig me **açığ birle** açtı kapuğ (K. B. 616)

kamuğ türlüğ işke sınağı ilig

tilek teg tükel buldı tapnur erig (K. B. 619)

yaŋıldı bu tüşte meniŋ bu özüm

negü teg açayın kişike sözüm (K. B. 630)

özüm kayda bolsa kamuğ arzular

meniñ birle yügrür mañga öz ular (K. B. 676)

yayığ tip sökerler bu kılķım için

mañga mün ururlar bu atım için (K. B. 690)

yayığ tip sökerler **bu kılķım için**

mañga mün ururlar **bu atım için** (K. B. 690)

teñgi birle tutsa tirilmiş neñgin

yorık tüzse kılķı kılınçı yañgin (K. B. 705)

kişig satğamasa **kü vezlik bile**

basıtmasa özde kiçigke küle (K. B. 707)

ya valıķ bile borķa baş soķmasa

yavalıķķa boşlağ neñgin saçmasa (K. B. 708)

oyunķa katılmasa elgin tilin

könilik üze tutsa kılķı yañgin (K. B. 709)

ara **körmedük teg** yüz evrer özünğ

ağınsığ bolur barķa kılķınğ sözünğ (K. B. 718)

mañga urmasa örk mini tutaçı

keyik teg kaçar men kim ol yetteçi (K. B. 722)

yana saçlur andın tirilmiş neñgi

söki teg bolur yandru kılkı yañgi (K. B. 738)

kelir kut kişike atı çavlanur

yañgi ay teg artar yaruķı tolur (K. B. 740)

yayıǵ tilve devlet köñgöl bamaǵıl

tolun teg bu devlet yana irilür (K. B. 741)

ķayu evke kirse bu ay terk çıkar

çıkarı üçün terk yatarın yıķar (K. B. 745)

bu ma'ni üçün atım ay toldı tip

atadı biliglig sözün yinķe yip (K. B. 748)

bu künde naru bu özüm tınmadın

munıñ şükri kılǵu kerek irmedin (K. B. 754)

bakıp kördi ilig közin imledi

ışarǵ bile kelgil oldur tidi (K. B. 768)

sini men oķıdım eñg aşnuķı kün

aǵırlıķ bile birdim ol kün orun (K. B. 793)

könilik üzele keser men işig

ağırmar men begsig ya ıulsığ kişig (K.B. 809)

bıçek teg bıçar men keser men işig

uzatmar men da' vi ılılığ kişig (K.B. 811)

şekçer teg süçiyü barır ol kişi

sevinçlig bolur anda yazlur ıaşı (K.B. 813)

maᅇga kelse tütşü törü birse men

urağun içer teg açır körse men (K.B. 815)

könilik üze boldı beglik ulı

bu beglik köki ol könilik yolu (K.B. 821)

künüg kör irilmez tolu ok turur

yaruklukı **bir teg** talu ok turur (K.B. 825)

meninᅇ me kılınçım aᅇgar okşadı

könilik bile toldı eksümedi (K.B. 826)

bu kün bürçü arslan bu bürç tepremez

evi **tepremezi üçün** artamaz (K.B. 834)

meninᅇ ılıkıımı kör yime bir yaᅇgın

özüm tegşürölmez **yarukta öᅇgin** (K.B. 835)

bu ılıkıᅇ bu erdemleriᅇ bar üçün

küsep keldim emdi tapuğka küçün (K.B. 838)

bu begler tapısı üze kıl tapuğ

begi taplasa tapğı açtı kapuğ (K.B. 843)

bu eçgü kayu ol neteg ol özi

negü teg bolur eçgü kılkı tözi (K.B. 855)

maᅇga ay könilik kayu ol köni

anıᅇg birle yalıᅇguᅇ yarutsa küni (K.B. 860)

kayunu ayurlar könilik yolu

negü teg bolur bu könilik ulı (K.B. 861)

kayu eçgü öknür kör *eçgü üçün*

atıkᅇmiş isiz aᅇır öknür küçün (K.B. 928)

negü teg ögeyin bu isiz kişig

negü teg tileyin bu isiz işig (K.B. 930)

negü teg ögeyin bu isiz kişig

negü teg tileyin bu isiz işig (K.B. 930)

ajun erki bulduᅇg uzun bolsu yaş

erej eçgü birle esen bolsu baş (K.B. 940)

uluᅇtuᅇ bile bul öküş ilke erk

bu erk birle beglik ulı bolsu berk (K.B. 942)

uluğluğ bile bul öküş ilke erk

bu erk birle beglik ulı bolsu berk (K.B. 942)

söz asğı bile kör yağız yırdeki

yaşıl kökke yoqlar bolur tördeki (K. B. 1002)

munğar menğzetü aydı şa‘ir sözün

tilin **söz bile** tüzdi açtı yüzün (K. B. 1007)

öküş söz eşitgil telim sözleme

ukuš birle sözle bilig birle tüz (K. B. 1009)

öküş söz eşitgil telim sözleme

ukuş birle sözle **bilig birle** tüz (K. B. 1009)

könğül til törütti **köni söz üçün**

sözi egri bolsa küyer ol küçün (K. B. 1024)

bu şükruğ **negü teg** ötey öz özün

munıñ şükri sen kıl sañga ay tüzün (K. B. 1033)

tadu artadı kör küçi eksüdi

kağıl teg köni boğ egildi qoğı (K. B. 1055)

sevinçin toğar erdi toğmış künüm

künüm batğalır teg yarumaz tünüm (K. B. 1072)

usanma ölür sen ***meniḡde basa***

inanma bu dünyaka bütme usa (K. B. 1093)

boğum erdi ***oḡ teg*** egildi boğum

tiriglik tükedi yetildi öğüm (K. B. 1099)

ḡayu baḡka kirse ḡuḡu ḡırtıḡı

ḡuḡu teg örünḡ ḡılḡu köḡḡlin ḡiḡi (K. B. 1101)

tiriglik keçürdüm ***usallıḡ bile***

yigitlikni ıdtım yaḡalık bile (K. B. 1117)

tiriglik keçürdüm usallıḡ bile

yigitlikni ıdtım ***ya ḡalıḡ bile*** (K. B. 1117)

otunluḡ bile ḡıldım isiz öküş

tüzünlük bile sen keçür ay küsüş (K.B. 1155)

otunluḡ bile ḡıldım isiz öküş

tüzünlük bile sen keçür ay küsüş (K.B. 1155)

ḡiminḡ boldı erse oḡul ḡız ḡisi

negü teg kelir ol ḡiḡininḡ usı (K.B. 1165)

oḡul ḡızda ötrü ata yir etin

oğul kız atamaz atası atın (K.B. 1166)

tüşün ol bu dünya keligli keçer

yigen yıl büke teg yir erken açar (K.B. 1202)

negü teg bolur sen *meniñde kiñ* /

meniñ yok saķınçım *muniñda ağın* (K.B. 1217)

toğuglı neçe toğdı *ölgü üçün*

neçe barmasa iltür ahır küçün (K.B. 1210)

yıl ay kün keçer teg tiriglik keçer

keçer kün keçürgey sini belgölüg (K.B. 1214)

negü teg bolur sen meniñde kiñ

meniñ yok saķınçım muniñda ağın (K.B. 1217)

negü teg bolur sen *meniñde kiñ*

meniñ yok saķınçım muniñda ağın (K.B. 1217)

oğul kızka ögretgü erdem bilig

bu erdem bile bolsu kılķı silig (K.B. 1228)

seniñde kiñ men tirig turmayın

seniñ kađgulariñ közün körmeyin (K.B. 1230)

telim dünya yigli *seniñde oza*

koçup bardı barça bu inçık üze (K.B. 1236)

telim dünya yigli seningde oza

koçup bardı barça **bu inçık üze** (K.B. 1236)

ıdı edğü tuttuñg **bu öçke tegi**

ķamuğ arzu birdiñg bu dünya yigi (K.B. 1259)

inanma tiriglikke **yil teg** keçer

usanma bu dünyadın öz terk köçer (K.B. 1274)

munu ağrılur men seningdin bu kün

ökünçün **sıgıt birle** yıglap ögün (K.B. 1276)

meniñde kiğin sen negü kılguñgı

ayayın eşitgil **uķulmuş teñgi** (K.B. 1277)

özünğ otķa atma **bu dünya üçün**

ķişi nengin alma küçeme küçün (K.B. 1284)

köni bol **bütünlük bile** tut kılınç

könilik içinde turur bu sevinç (K.B. 1289)

yana aydı ay toldı oğlum eşit

özünğ **edğü birle** tamudın köşit (K.B. 1295)

yatıg evke ığma çıkarma tişig

katılmazda aşnu sınağıl kişig (K.B. 1304)

isizke negülük kerek neng tañar

neçe kirse bolğay ***çığay birle teñg*** (K.B. 1308)

tilingde yorımasu begler sözi

meğer ***eğgülıkte ağn*** ay ızozı (K.B. 1314)

tayanma tiriglikke ***tüş teg*** keçer

küvenme kıvı kutka kuş teg uçar (K.B. 1332)

tayanma tiriglikke tüş teg keçer

küvenme kıvı kutka ***kuş teg*** uçar (K.B. 1332)

bitigü bile koldı kağıd tetig

bayat atı birle bitidi bitig (K.B. 1342)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igidgen keçürgen idi (K.B. 1343)

bu dünya işingde iş erdim bile

işingni yorıttım ***könilik bile*** (K.B. 1355)

ay ilig katıglan ***meniñde kiğin***

yava kılma öd kün tapuğda ağın (K.B. 1372)

ay ilig katıglan meniñde kiğin

yava kılma öd kün *tapuğda ağın* (K.B. 1372)

özünġ otka atma *bu dñnya üçün*

hava boynı bıçgil et özke öçün (K.B. 1375)

ölümüg unıtma aňgar yok tolum

busuğdın çıkar teg çıkar bu ölüm (K.B. 1381)

tüşüňg teg keçürdüňg tiriglik oduğ

kanı asğı körkit maňga bir bođuğ (K.B. 1399)

yuluğ kılma özni *ağınlar üçün*

suyurka özünġni küyürme küçün (K.B. 1404)

irig sözlemegil kişike tilin

irig til ot ol kör küyer *teg yalın* (K.B. 1415)

avınma erejke küvenme ay beg

avınçınġ küvençinġ uğıtğay *u teg* (K.B. 1424)

tiriglik yava kılma *dñnya üçün*

keçigli turur bolga emgek küçün (K.B. 1425)

saray ol ajun kör bu kazğanç yiri

negü bulsa *munda naru* ıd yorı (K.B. 1444)

isiz öňgdi ursa özi öz öđin

isiz oğtı atın *özinde kiğın* (K.B. 1460)

kim erse urup oğsa eçgü törü

anın tıktı atın *açakın örü* (K.B. 1461)

bayata tutuzdum munı yalvara

tilese küdezgey *küyer ot ara* (K.B. 1483)

anadın neteg toğdum erse bu kün

anıñ teg barır men yalıñın muñgun (K.B. 1513)

isizim yigitlik tiriglik isiz

ökünçün *sığıt birle* gürke kirür (K.B. 1516)

közin kökke tıktı kötürdi elig

şhadet bile kesti teprer tilig (K.B. 1519)

yaruk can üzüldi tünerdi küni

bayat atı birle kesildi tını (K.B. 1520)

bolup toğmaduk teg yitip bardı can

ajunda atı aldı belgü nişan (K.B. 1522)

et öznüñ evi ol beğizlig eviñ

süzük can evi ol *beğiz teg* teñiñ (K.B. 1524)

ilig me atığlandı *anda naru*

küninġe uru bardı edġü törü (K.B. 1570)

negü teg keçer bu keçigli kününġ

könimü yorır sen ya egri yolunġ (K.B. 1583)

negü kıldı ödlek *atanġda kiġin*

sevinçmü birür ya saķınç kaġġudın (K.B. 1584)

ilig aydı *munda naru* ay oġul

maġa tapnu turġıl çökürme köġül (K.B. 1591)

yorı uġ atanma kişilik kıla

kişike kişi bol *kişilik bile* (K.B. 1599)

kişilik üçün at urundı kişi

kişilik bile at kötürdi kişi (K.B. 1600)

kişilik üçün at urundı kişi

kişilik bile at kötürdi kişi (K.B. 1600)

ķurın badı öġdülmiş *anda naru*

ķıyķsız tapuġ kıldı ilde turu (K.B. 1605)

ay begler sevinçi tilegli kişi

ķamuġ beg tileki üze ķıl işi (K.B. 1609)

elig ursa begler kimi eġlese

yakur baş bolur bu **beginde basa** (K.B. 1630)

ikinci uvut ol üçünçi köni

bu üç neñg bile er bulur kut küni (K.B. 1660)

bağırsak körür men bu ögdülmişig

bütünlük bile kıldı barça işig (K.B. 1687)

köngül til kiçig tuttı kılkı oñgay

yaraştı **kamuğ birle** keçti kün ay (K.B. 1695)

biligsiz bile tursa devlet kalı

biliglig bile turğa tüplüg erip (K.B. 1710)

biligsiz beğük bolsa devlet bile

biliglig beğükrek **kü ça v at bile** (K.B. 1711)

biligsizke devlet kelir erse kut

turumaz bu devlet **anıñg birle** büt (K.B. 1712)

sınadı kör ilig bu ögdülmişig

könilik üze buldı barça işig (K.B. 1716)

bu dünyada baylık tilese özünğ

köni bol **könilik üze** tut sözünğ (K.B. 1747)

taķı bir ajunuğ tutayın tise

könilik bile tut köngül til özüng (K.B. 1748)

könilik bütünlik bile kıl bu iş

kişilik bile kıl kamuğ türüg iş (K.B. 1750)

könilik bütünlik bile kıl bu iş

kişilik bile kıl kamuğ türüg iş (K.B. 1750)

ilig me sınağ kamuğ türügün

bütünlik bile buldı bağtı ögün (K.B. 1752)

kamuğ işçi barça köründi kelip

tapuğ tozğu birle neng artut kılıp (K.B. 1769)

bilig birding ilke elig birding erk

könilik üze tut köngül bolsu berk (K.B. 1784)

çıgayka üledi öküş neng tavar

köngül tüzdi rabka **kamuğdın singar** (K.B. 1786)

atam kıldı erdi kör eğğü du'a

du'a birle tegdim bu yirke ağa (K.B. 1803)

bayat **fazlı birle** ağırlar kuluğ

bilig kapğı açlur ongarur yoluğ (K.B. 1813)

kişi öğrenipmü bolur ol bögü

azu **tadu birle** togarmu tigü (K.B. 1816)

biligke tegir ötrü bilge bolur

bu bilgi bile asğı ilke tolur (K.B. 1820)

törütür öğinde köngül birmese

tilekke tegümez bu **anda basa** (K.B. 1821)

uķuşuđ adırtıng **biligde öngi**

negü teg turur ay sözünğnünğ onğı (K.B. 1833)

uķuş ornı üstün menğede turur

ağır neñg üçün ornı başta erür (K.B. 1836)

bağırsak bayat kör ödürmiş kılın

kişedi **uķuş birle** kılkın tilin (K.B. 1838)

ķarañķu ev ol bu kişi **tün sanı**

uķuş bir yula teg yarutur anı (K.B. 1840)

ķarañķu ev ol bu kişi tün sanı

uķuş **bir yula teg** yarutur anı (K.B. 1840)

bu iki bile boldı yalñuķ uluğ

bu ilkin onğarur könilik yoluğ (K.B. 1842)

kişi yılķı birle adırtı bilig

bilig birle yalnıguk kötürdi elig (K.B. 1845)

yorı yılķı bolma bilig bil uķuş

bilig birle sözle yorıķ tut tilig (K.B. 1846)

uķuşluğ köni hem silig til sözi

bütünlük bile boldı kılķı tōzi (K.B. 1866)

tapuğcı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuğ kılķsa tındrur begin (K.B. 1882)

ajun begleri öldi **bizde oza**

öküşreki bardı bu arzu üze (K.B. 1885)

ajun begleri öldi bizde oza

öküşreki bardı **bu arzu üze** (K.B. 1885)

keçürdi yıl ay kün **bu arzu üze**

ilin itti edğü törüsin tüze (K.B. 1888)

yanut birdi ögdülmiş ilig ķutı

bilig birle begler beğütüti atı (K.B. 1905)

eşitmek bile boldı bilge ķişı

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

negü teg kerek beg munı başlasa

çaı barsa atı işin işlese (K.B. 1924)

bayat birdi emdi saŋa ög köŋöl

uıuş hem bilig birle bolduŋ amul (K.B. 1940)

maŋa ok tapıduŋ **kiıigde berü**

körü ögrenü bildiŋ edü törü (K.B. 1941)

baıırsak üçün sen büter men saŋa

baıırsaklıkı ay bu sözler maŋa (K.B. 1944)

atası beg erse oıul toıdı beg

oıul toısa beg hem **ataları teg** (K.B. 1950)

bilig birle begler buıun başladı /

uıuş birle il kün işin işledi (K.B. 1952)

beg atı **bilig birle** baııı turur

bilig lamı kitse beg atı ıalır (K.B. 1953)

apa oılanı barıa aşı beıük

bilig birle boldı kör öırum keı ök (K.B. 1958)

ııuk ol bu beglik arııık tiler

arııık bile ilde saklık tiler (K.B. 1960)

bilig birle başlar kışı iş başın

uķuş birle uķsa oņgarur işin (K.B. 1967)

buçunuğ **bilig birle** bastı begi

bilig bolmasa işke yakmaz ögi (K.B. 1968)

bu beglik iginęe otı ög bilig

uķuş birle emle ay kılķı silig (K.B. 1970)

anıņg boldı dünya **tü nı‘mę bile**

tilese özünę yi tilese üle (K.B. 1979)

negü tir eşitgil yağıçı kür er

bu saķlık bile öz yağısın urar (K.B. 2019)

aya ilçı begler ilig ķolsa saķ

bu saķlık bile sen tözü ilke baķ (K.B. 2020)

bu saķlık bile arttı begler ili

usallık körü buzdı beglik ulı (K.B. 2021)

bu saķlık bile sen yağı boynı yenę

buğunka törü kıl tiril kiņgrü inę (K.B. 2022)

iki neņg bile ilçı beglik buzar

kirür egri yolķa könidin azar (K.B. 2023)

biri küç birisi usallık ķılur

bu iki bile beg ilin artatur (K.B. 2024)

bu saḳlıḳ bile sançtı begler yağı

usallıḳ bile buzdı beglik bağı (K.B. 2026)

bu saḳlıḳ bile sançtı begler yağı

usallıḳ bile buzdı beglik bağı (K.B. 2026)

il artar **törü birle** itlür ajun

il eksür bu küç birle buzlur ajun (K.B. 2034)

il artar törü birle itlür ajun

il eksür **bu küç birle** buzlur ajun (K.B. 2034)

yüreklig kerek beg yime alp atım

yürek birle boldı yağıḳa titim (K.B. 2043)

aḳı bolsa begler atı çavlanur

atı ça v birle ajun beklenür (K.B. 2050)

aḳa yıḡlu tirlür er at sü bolur

er at sü bile er tilekin bulur (K.B. 2051)

aḳın ma bu biş nenḡ yıraḳ tutḡu beg

atı eḡḡu bolsa **kü ça v** bolḡu **teg** (K.B. 2060)

bu begler ne yolça yorısa ḳalı

uş ol beg yonkđ bu kılunıĝ yolu (K.B. 2113)

kü vezlik bile kökke aĝmaz kişi

kalđ koldkı bolsa buzulmaz işi (K.B. 2119)

sıyasat bile beg tüzzer il törü

kara kılkı itlür sıyasat körü (K.B. 2128)

bu begler kapuĝın sıyasat bezer

sıyasat bile beg ilini tüzzer (K.B. 2130)

kayu beg er atnı sevindürmese

kılıç kında çıkmaz **anıĝda basa** (K.B. 2138)

kılıç birle begler uzatur elig

kılıcsız usal beg basumaz ilig (K.B. 2139)

negü tir eşitgil ajun tutĝuçı

kılıç baldu birle yaĝıĝ utĝuçı (K.B. 2141)

aya il tutuĝlı ilig saklaĝu

usallık bile yir yigüçi aĝu (K.B. 2142)

bedük iş buğun başlamaķı aĝır

baş aĝrıĝ bile tutçı emgek tegir (K.B. 2147)

bu yanglıĝ begi bolsa erdem tolu

veziri **negü teg** kerek ay talu (K. B. 2177)

uruğluğ kerek hem saşınıuğ köni

könilik üze keçse ötrü küni (K. B. 2186)

uluğ iş bu işke er ödrüm kerek

bütünlük bile kılkı ködrüm kerek (K. B. 2187)

beginde basa ilke elgi uzun

vezir ol iligke kılınçın sözün (K. B. 2193)

uruğluğ kişiler kılınçı silig

vefa birle halkka yağıglı elig (K. B. 2197)

uvut kimde bolsa kamuğ işni ur

u vut birle yalnıguğ otun kapğı tur (K. B. 2202)

u vut birle yalnıguğ yüzi suvlanur

uvut bolsa ötrü közi suvlanur (K. B. 2207)

kiminğ bolsa körklüg yüzi taş özi

taşı teg yime körklüg ol iç yüzi (K. B. 2213)

saş birle saşlar kişi iş küdüğ

saşışın seçer er yıl ay kün ödüğ (K. B. 2220)

tetig bolmasa iş onğarmaz kişi

tetiglik bile kıldı yalnġuk işi (K. B. 2222)

bitig birle yalnġuk bitir bilmişin

bitise bilür er negü kılmışın (K. B. 2223)

törütmezde aşnu bayat bu ‘alēm

törütti yorıttı bu levh-u qaleṃ (K. B. 2227)

tapuġsaḡ ne özkey yine eymentük

emanet bile bolsa kõnġli süzük (K. B. 2237)

bu yaṅlıġ kişi bolsa begke vezir

begi birle budnı tüz inçke tegir (K. B. 2239)

vezir eḡü bolsa buḡunḡa asıġ

buḡun asġi birle iligke tatıġ (K. B. 2242)

isiz **eḡü birle** yaraşmaz bolur

köni egri birle küreşmez bolur (K. B. 2249)

isiz eḡü birle yaraşmaz bolur

köni **egri birle** küreşmez bolur (K. B. 2249)

qamuġ neṅġ qatıldı **öz ügri bile**

köni tur qatılma sen egri bile (K. B. 2252)

qamuġ neṅġ qatıldı öz ügri bile

köni tur qatılma sen *egri bile* (K. B. 2252)

isiz *edgü birle* katılmaz kaçar

ḱamuḡ nēngke yaṅzəḡ bu bir yaṅnı kör (K. B. 2255)

maṅga aygıl emdi sü başlar kişi

negü teg kerek kılsa begler işi (K. B. 2266)

yağıka yalıŋ teg *eren teg* uruş

eçelsiz ölüm bolmaz özke bolup (K. B. 2289)

u v u t l u ğ k e r e k e r *u v u t u ü ç ü n*

yağı birle qarşur qadıtmaz öçün (K. B. 2290)

uvutluğ gerek er uvutı için

yağı birle karşıur kağıtmaz öçün (K. B. 2290)

u vut birle yalnguk yağısın saçar

yağıda eṅg aşnu uvutsuz kaçır (K. B. 2291)

yana alçı bolsa kızıl tilkü teg

titir buğrası teg kör öç sürse keg (K. B. 2312)

sağızğanda sakrak kerek tutsa öz

ḳaya ḳuzḡunu teg yırak tutsa köz (K. B. 2313)

uluğ tutsa hamyet kör arslanlayu

ügi teg usuz bolsa tünle sayu (K. B. 2314)

bu yañğlar bile er yağıçı bolur

yağıçı bolur hem yarağçı bolur (K. B. 2315)

uluğluk tilese aş içgü üle

uzun yaş tilese bulur *aş bile* (K. B. 2322)

itiglig az edgü öküšte körü

telim tuştı *artağ öküş sü bile* (K. B. 2340)

eñg aşnu yağıka kerek hile al

bu hile bile kıl yağı menğzi al (K. B. 2356)

katılsa *kılıç baldu birle* tegiş

tişin tırnğakın teg yağa tut iliş (K. B. 2377)

küvez alp sekirtip çerig sürse bat

laçın kuş kovar teg töker qanları (K. B. 2381)

kim iş kılsa terkin añar birgü neñg

uş *ol neñg bile* er kızıl kılsa eñg (K. B. 2398)

kim er tutsa öggü açınğu kerek

ol açığ bile er urunsa yürek (K. B. 2399)

isig söz küler yüz bile birgü neñg

bu üç neñg kişike bolur eçgü yañg (K. B. 2405)

sen *altun kümüş birle* alma ıulug

bu üç neñg yuluğ kıl ıamuğnı yavar (K. B. 2409)

bu yañılgı sü başcı bulur erse beg

işı başka bargay *kü venç bolgu teg* (K. B. 2413)

bulardın bolur ötrü ilke asığ

bu asđı bile ötrü begke tatığ (K. B. 2423)

negü tir eşitgil kör ilçi bögü

bögü sözlerin bulsa *aş teg* yigü (K. B. 2424)

kılıç birle aldı kör il alđuçı

kıalem birle bastı ol il başđuçı (K. B. 2425)

kıılıç birle aldı kör il alđuçı

kıalem birle bastı ol il başđuçı (K. B. 2425)

bilig birle yalñguđ beğüp çavlanur

kişilerde üster ıamuğ iş önür (K. B. 2451)

uıuşluğ kerek işte artuğ oğuğ

oduğluğ bile işte tutnur boğuğ (K. B. 2453)

köñgülsüz kişiler kuruğ kep bolur

köñgöl birle yalnıguk kamuğ iş kılur (K. B. 2472)

yaruk tutsa yüz köz kişiğe küle

kıılınç edğü tutsa *kişilik bile* (K. B. 2476)

ödi bolmağınça özi kirmese

ayıtmazda aşnu ötüg birmese (K. B. 2520)

bu erdi ay ilig özüm bilmiş

munukı ötündüm *ayıtmış tuştı* (K. B. 2525)

mañga ayğıl emdi kapuğ başlar er

negü teg kerek ay bu iş işler er (K. B. 2527)

özi çıkşa körnüp öküş turmasa

kapuğda kişi koşsa *özde basa* (K. B. 2538)

bu iki kişi birle itlür kapuğ

uluğluk bile atı yağlur kamuğ (K. B. 2556)

bu iki kişi birle itlür kapuğ

uluğluk bile atı yağlur kamuğ (K. B. 2556)

turup barsa evke ħilin qoldaşın

özi birle iltse yitürse aşın (K. B. 2559)

asığsız tusulmaz kadaş erse koş

tusulur adaş tut **asıġ birle** toğ (K. B. 2575)

ķalı tuşsa beglerke yaŋluk ħađa

tuşar **at üze** ķuşta avda süde (K. B. 2583)

negü teg kerek bu yalaavaşlık er

aŋgar bütse begler ķarılsa yir (K. B. 2595)

yalaavaşın itlür telim türlüġ iş

yalaavaşın ötrü kelür körklüğ iş (K. B. 2599)

uvutluġ kerek keğ amul ħem silig

siliglik bile bilse türlüġ bilig (K. B. 2621)

uvut bolmasa er otun il bolur

uvut birle yalŋuķ bütünlük ķılur (K. B. 2622)

uķuş birle uķ iş bilig birle bil

künüŋ bolsu ķutluġ ķutađsunı yıl (K. B. 2626)

uķuş birle uķ iş **bilig birle** bil

künüŋ bolsu ķutluġ ķutađsunı yıl (K. B. 2626)

tetiglik bile er tilekke tegir

bilig bil uķuş uķ işiŋ ötrü ķıl (K. B. 2627)

ķamuġ türlüġ erdem bu bile tükel

bu erdem bile er menġiz kılsa al (K. B. 2630)

nücum bilse tıb hem yora bilse tüş

anıġyormışı teg sözi kelse tuş (K. B. 2632)

kişi *erdemî birle* erdin keçer

öküş bolsa erdem er örlep uçar (K. B. 2646)

bitigçi *negü teg* kerek ay tetig

anġar beg inanıp bititse bitig (K. B. 2671)

ötüg birdi ögdülmiş aydı ay beg

yorayın bu sözni *köġgölteki teg* (K. B. 2673)

kamuġ edġü sözler bitigde bolur

bitinmiş üçün söz unıtmaz qalır (K. B. 2697)

ıdı keğ kereklig turur bu bitig

bitig birle begler iter il itig (K. B. 2702)

qılıç birle tutlur qalı tutsa il

qalem birle baslur qalı bassa il (K. B. 2711)

qılıç birle tutlur qalı tutsa il

qalem birle baslur qalı bassa il (K. B. 2711)

biligin ukušun tegip il tüzer

bu üç neñg bile er ajunuğ süzer (K. B. 2712)

bilig birle başlar begi il törü

ukuš birle işler kamuğ iş körü (K. B. 2713)

bilig birle başlar begi il törü

ukuş birle işler kamuğ iş körü (K. B. 2713)

kılıç birle tutlur talu edğü il

kalem birle itlür tilek arzu yir (K. B. 2720)

kılıç birle tutlur talu edğü il

kalem birle itlür tilek arzu yir (K. B. 2720)

suk erse bitigçi bilig artatur

bitir **umdu birle** bitig artatur (K. B. 2725)

birisi bitigde yañgılsa sözüg

birisi **tili birle** itse sözüg (K. B. 2736)

ağıç **negü teg** kerek ay mañga

añgar bütse begler yitürse neñge (K. B. 2741)

könilik mün ol barça edğü asıg

bu asğı bile buldı menğü tatıg (K. B. 2756)

bağırsak kerek hem oduğ sak tetig

tetiglik bile er kıılır mıng itig (K. B. 2761)

bu işke ağıcı saran eğgürek

saranlık bile neñg küdeşgü kerek (K. B. 2766)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

sakış birle bek tutğu işçi işi (K. B. 2777)

körü barsa yinçke sakış hendese.

munı birle yir kök bolur ol sasa (K. B. 2784)

negü tir eşitgil ay bilge bügü

biliglig sözi bolsa **aş teg** yigü (K. B. 2785)

evin teg yarır bu yiti kat köküg

ağırttı seçim teg yir erse kaçşı (K. B. 2787)

evin teg yarır bu yiti kat köküg

ağırttı **seçim teg** yir erse kaçşı (K. B. 2787)

bolur **karşı içre** ağıcı işi

özin keğ küdeşgü bu yañlıg kişi (K. B. 2791)

közin keğ küdeşse tilin beklese

ukuš birle arzu havağ örklese (K. B. 2793)

köñgül beg turur **yiti endam üze**

begi başlasa budnı yügrür tüze (K. B. 2795)

et öz yiti  ndam k ng lke u ar

k ng l birle yaln g k a ır y k y der (K. B. 2797)

ak lık  di ke  anı  odma u

ki i **ne gi birle** ak  bolma u (K. B. 2800)

ayak tirk  ba lar bu a  ba  ısı

neg  teg kerek ay ıl a  i  isi (K. B. 2824)

bu i ke  di  ın b t n er tile

ba rsak tapu  sak u v tu bile (K. B. 2830)

ar lı n  sevmi  turur bir bayat

ar lı k bile er bulur e    at (K. B. 2856)

v fa k lsa begke tilep e    at

ol at birle e     al r me    at (K. B. 2871)

ma  a ay ıl emdi  di  i ba ı

neg  teg kerek k lsa      i i (K. B. 2881)

k nilik  ze i lese i  b t n

ya urmasa  zke yara sız otun (K. B. 2901)

 z elgi bile  atsa      k r p

özi beklese odsa tama urup (K. B. 2902)

yigü içgü atmış amuğ otlarığ

öz elgi bile atsa tutsa arığ (K. B. 2903)

bu işke **muni teg** silig er kerek

munıng tapğı körki yarutsa yürek (K. B. 2912)

yana aydı ögdülmiş ilig utı

beğük boldı begler işi **teg atı** (K. B. 2933)

se vüg can üzele iminde imin

olup bulmadım men özümde öngin (K. B. 2942)

sevüg can üzele iminde imin

olup bulmadım men **özümde öngin** (K. B. 2942)

bu yanğlığ kişi birle begler beğür

yağı boynı yençer kü çavın ıdır (K. B. 2945)

er at birle begler küçi belgürer /

er at birle begler tügünler yörer (K. B. 3006)

ajunçıkā erdem kerek minğ tümen

bu erdem bile yir ajunçı cihan (K. B. 3009)

özüm köçse barsa alır bu buğun

du 'a birle tapsa maṅga ol ödüñ (K. B. 3024)

negü tir eşitgil biliglig tilin

saranlık bile beg yiyümez ilin (K. B. 3035)

aklık bile beklegü ol ilig

akılık bile beg beður ay ilig (K. B. 3040)

akılık bile beklegü ol ilig

aklık bile beg beður ay ilig (K. B. 3040)

kür alp er kötürse *yaşın teg* temür

azıglıg erenlerde teşlür tamur (K. B. 3041)

sav altun bile bertse begler elig

kılıcsız *tili birle* evrer ilig (K. B. 3042)

bu iki bile itgü uş bu ilig

bu iki bile er beður ay ilig (K. B. 3043)

bu iki bile itgü uş bu ilig

bu iki bile er beður ay ilig (K. B. 3043)

saran beg tirer neṅg ḥazine, urur

akı beg *klık birle* artlap alur (K. B. 3048)

seningdin қолur men *basut küç bile*

köni yol üze tut mini sen yüle (K. B. 3056)

seninġdin olur men basut küç bile

köni yol üze tut mini sen yüle (K. B. 3056)

inanlıġ baġırsaq bütün sen silig

könilik bile sen kötürdüġ elig (K. B. 3063)

örü tartġıl özni üyüktin utul

özünġ ulluın sen **tapuġ birle** yul (K. B. 3091)

könġül tüzdi ilig kör **anda naru**

buğuna birü turdı eđġü törü (K. B. 3093)

negü teg keçer kün ay ögdülmiş ay

ıġaymu telim boldı ilde ya bay (K. B. 3098)

erej birle erter buğun künleri

sevinin keçer kör bütün tünleri (K. B. 3105)

tilin sözledi bara eđġü sena

du ‘a birle tınmaz tınıġlı tına (K. B. 3106)

törü suv teg ol küç kör **ot teg** yoduġ

süzük suv aıttıġ uğıttı otuġ (K. B. 3107)

tegürdüġ manġa sen amuġ eđġülük

munıḡ şükri **boynum üze** boldı yük (K. B. 3118)

bayat tapğı birle özin emgetür

tapuḡ birle yazuḡ igin emletür (K. B. 3149)

bayat tapğı birle özin emgetür

tapuḡ birle yazuḡ igin emletür (K. B. 3149)

negü teg kılur sen bu işke itig

manḡa yaḡru bir sen anı ay tetig (K. B. 3154)

negü teg oḡlım anı ay berü

kimi ıḡsa bolḡay oḡıtçı naru (K. B. 3155)

sen ögdüḡ anıḡ türlüḡ erdemlerin

ol erdem üçün men tiler men erin (K. B. 3163)

biliglig uḡşluḡ **tidüküḡ üçün**

anı arzuladım haḡaḡa öḡün (K. B. 3164)

bilig birle yazlur ḡamuḡ ters tüḡün

bilig bil uḡuş uḡ tirilgil öḡün (K. B. 3168)

devat ḡoldı ḡaḡıḡ bitidi bitig

bitig birle itti işiḡe itig (K. B. 3187)

bayat atı birle sözüḡ baḡladı

törütgen igidgen keçürgen tidi (K. B. 3188)

törütti bu evren tuçı evrülür

bayat hıkmı **taǵdır bile** tezgınür (K. B. 3194)

törütmezde aşnu yorıttı ǵaǵa

ǵaǵaǵa tapı bol boyun eg uǵa (K. B. 3195)

ilıgıdin selam köngül aytı bitig

bitidim **esenlik üze** ay tetig (K. B. 3197)

esen barmu erki et öz inçlikin

negü teg yüder erki ödleǵ yükin (K. B. 3198)

saǵa men bireyin törü **küç bile**

bu yirde tirilgil sevinçin küle (K. B. 3207)

ǵadaştın ǵadaşǵa asıǵlar bolur

asıǵ birle yalǵıǵuǵ tatıǵlar bulur (K. B. 3208)

barışǵu kerek **ǵa ǵadaşlar bile**

ǵatılǵu kerek iş adaşlar bile (K. B. 3209)

barışǵu kerek ǵa ǵadaşlar bile

ǵatılǵu kerek **iş adaşlar bile** (K. B. 3209)

bilig birle yaǵǵıl bayat tapǵıǵa

bilig tamğa bolur tamu ƙapğınğa (K. B. 3223)

cema ‘at bile ƙıl farıza◦ nıamaz

çığaylar Һacı ƙıl adına◦ nıamaz (K. B. 3239)

bu samış tapuğ barça ta‘ at turur

bu ta ‘at bile barça raҺat turur (K. B. 3241)

oƙır men sini Һaƙƙa *eğü üçün*

bu eğü buğun asğı buzma küçün (K. B. 3259)

mini birle turğıl mańğa ƙıl basut

çığayıg yülegil nenğın eğü tut (K. B. 3261)

tuma torƙu ƙalkın kötürdi uşun

yaruƙ yüz küler teg yarudı ajun (K. B. 3288)

bayat birdi aҺır tilekim mańğa

esenlik bile men ƙavuřtum sańğa (K. B. 3316)

yaƙınlıƙ ulamış üçün bir bayat

muyan birsü mińg mińg tümen eđü at (K. B. 3319)

bu ƙađgu mini evde yatğurmadı

saƙınc ƙađgu birle özüm umadı (K. B. 3331)

bu dünya işınge ƙatılmıř ƙiři

kılumaz **tapuğ birle** ‘uqbi işi (K. B. 3340)

negü tir eşitgil saķınıuķ kişi

hava birle bolmaz bütün din işi (K. B. 3343)

havaķa basıķma uķuř birle kes

et öz baş kötürse bilig birle bas (K. B. 3346)

havaķa basıķma **uķuř birle** kes

et öz baş kötürse **bilig birle** bas (K. B. 3346)

bu yaŋlığ üçün men uluş kend ķođup

bu yirke sıgındım ağır yük yüçüp (K. B. 3347)

bu ‘arşta ķođı kör řeraķa tegi

tözü barķa **bir teg** bayatķa muŋı (K. B. 3354)

ķiřike ķatılmaķnı ögdüŋ ķadař

negü teg ķatılģu ya bolsa adaş (K. B. 3363)

maŋa kelmiřiŋde berü men bu kün

tapuğdın kesildim baķa kör öģün (K. B. 3364)

tek ök bir saŋa öz ķatılmış üçün

yası munķa erse küçeme küçün (K. B. 3365)

kiminģ oğlı ķalsa atada kişin

atama anı sen **tirigde ağn** (K. B. 3374)

kalı eçgü bolsa oğul kız silig

anı teg bolur kim yoritıng tilig (K. B. 3377)

yağıdın **negü teg** yaruqluğ bolur

yağı atı yaska tanuqluğ birür (K. B. 3381)

oğul kız atası tüm emğek körer

bela miğnet erse **yanğun teg** yüder (K. B. 3391)

negü tir eşitgil kör erdemliğ er

bu erdem bile er tilek arzu yir (K. B. 3420)

bu ol erlik anın eren yük yüdüp

yorır **şabrı birle** ölümüğ küdüp (K. B. 3436)

yanut birdi ögdülmiş aydı özüm

tilek birle keldi açayın sözüm (K. B. 3454)

törülüğ köni beg ıut ol belgülüğ

ıutı birle tegrür tözüke ülüğ (K. B. 3461)

seningdin ıolur men bu işke kınğeş

bilig birle sen bu kınğeşke tenğeş (K. B. 3484)

mini ıdı ilig oııtçı saंगा

negü teg kingeşür sen emdi maṅga (K. B. 3488)

öz asḡın tilegli *öz ülgü için*

yaraḡlıḡnı teṅsüz turur tir küçün (K. B. 3494)

sevitmiş için dünya ‘aybı kamuḡ

saṅga bolmış erdem ay ilde uluḡ (K. B. 3515)

negü teg öger sen bu dünya maṅga

anıṅ ‘aybını men ayayın saṅga (K. B. 3519)

bayat men tigüçi kişide ḡaşı

ajun ḡoldı bardı ol *it saḡası* (K. B. 3526)

özünḡ *iki künlük avıṅu için*

körürde küyürme özünḡni küçün (K. B. 3532)

bezenip bu dünya özin körkitür

itinmiş kelin teg köṅül yilkitür (K. B. 3540)

yana ḡılḡı irsel ḡılınçı yayıḡ

begi birle turmaz tükel üç ayıḡ (K. B. 3542)

bu üçte aḡn yok bu dünya nengi

ḡalal ol ya şübhe, ḡaram ol öṅi (K. B. 3546)

sevinç birle igḡip tükel semritür

saķanç kağıu birle yana yavritur (K. B. 3549)

körünmez teg ol bu tuzakçı saᅇga

bu dünya neᅇgi ol saçılmış meᅇge (K. B. 3564)

tuzakçı körünmez meᅇgin körkitür

bezenmiş kelin teg köᅇgül yilkitür (K. B. 3567)

anıᅇgda basa kör oᅇul kıız turur

oᅇul kıız yükin yüdmek emgek erür (K. B. 3582)

çıᅇgay bay ikigün *ölümde kiᅇin*

yana tüz bolurlar kıara yir kıatın (K. B. 3617)

körürde küyürme özüᅇgni küᅇün

özüᅇᅇ otkı atma *bu dünya üᅇün* (K. B. 3624)

‘ aᅇabı telim erse raᅇmet öküᅇ

yazuᅇluᅇ üᅇün boldı raᅇmet küsüᅇ (K. B. 3650)

aᅇaᅇ birdi iki *yoriᅇu üᅇün*

herü maᅇᅇsa biri naru maᅇᅇ küᅇün (K. B. 3659)

bu iki ara boldı kıulluᅇ bilin

bu ol yol yaᅇᅇılma bu kıulluᅇ yolın (K. B. 3669)

aᅇır tutᅇu yarlıᅇ uᅇuz kıılsa öᅇ

uçuzluḡtın ötrü ağır bolsa öz (K. B. 3676)

ḡayu işni ḡılmaḡ tilese özünḡ

könḡül birle aşnu kınḡeḡgil sözünḡ (K. B. 3688)

özüm dünyadın ḡaçtı keldi berü

yana men **negü teg** barayın naru (K. B. 3695)

manḡa tegsü emgek sen inḡin tiril

ilig tapḡı birle buḡun asḡı ḡıl (K. B. 3699)

toḡardın batarḡa bir örlem yir ol

vḡfa birle bilse yaḡınlıḡ ḡaḡm (K. B. 3706)

bayat atı birle sözüg başladı

törügken iḡiḡgen keḡürgen tidi (K. B. 3715)

uluḡluk anḡar ol beḡüklük anḡar

uḡan erḡlig ol bir **ḡamuḡdın sınḡar** (K. B. 3721)

ḡaranḡḡu titigsig bu börk ev içi

yaruttı **yaşıḡ birle** erḡlig küçi (K. B. 3723)

törüttı **tilek teg** tilemiş tilek

kerek bolmadı anda arḡa yülek (K. B. 3727)

iligke du‘ açı bitidim bitig

sçlamun esenlik üze ay tetig (K. B. 3731)

yorıglı bu yalnıguk *bu arzu üze*

yorırlar tileyü ajunuğ keze (K. B. 3735)

törüttü igıdtı *bu öçke tegi*

taķı ma igıdğey ay dünya begi (K. B. 3744)

mini *bir bayatım küçezmişi teg*

küçezümegey sen aya aşlı beg (K. B. 3764)

yazukum telim erse raħmet me bar

anı kıl *meniñ birle* sindin yarar (K. B. 3777)

otun men *otunluķ bile* öz ulır

tüzün sen tüzünlük me sindin kelir (K. B. 3780)

usanma ay ilig uğıma oğun

özüñde kiçin eğğü atıñg ıoğun (K. B. 3786)

bu ıalığ körürde meniñg bu közüm

neğü teg baruğay sañga bu özüm (K. B. 3789)

miñg eğğüg ağakını tutgıñça sen

yakañgı *bir* ök *yoh* tutgıl esen (K. B. 3806)

veıikıñ sizikim bu ol ay ıadaş

ilig kıлмаğay kör sini **özde taş** (K. B. 3823)

toğardın butıqlandı **ot teg** yalın

yarudı yaŋı yüz açar teg kelin (K. B. 3839)

toğardın butıqlandı ot teg yalın

yarudı **yaŋı yüz açar teg kelin** (K. B. 3839)

yana oğ **negü teg** bitiyin bitig

bitig ornıŋa sen bitig sen tetig (K. B. 3889)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igidgen keçürgen tidi (K. B. 3897)

bu çav birle atıŋ yağıldı köre

beğük belgü boldı kişiler ara (K. B. 3916)

sini men **müşülman tususı üçün**

okır men bu yirke ay zahid küçün (K. B. 3929)

yaşıq koptı yirdin kötürdi başın

yaruk yüz küler teg yirişti tişin (K. B. 3953)

atın tuttı terkin **bir oğlan bile**

turup çıktı evdin sevünçün küle (K. B. 3955)

bayatıg **tapuğ birle** bulmaz kılı

ıdı yinçke yol bu tapuğcı yolu (K. B. 3986)

törü hem toķu birle öğren tapuğ

tapuğ bildiñg erse yarudı yüzüñg (K. B. 4001)

negü teg kılur men beğiñgke tapuğ

yapılmış turur kör mañga bu ħapuğ (K. B. 4003)

negü teg yaraşur sañga ya mañga

törü bilmeſe öz yarısı añga (K. B. 4008)

bu il kün itigi bu begler işi

törü hem toķu birle itti kişi (K. B. 4010)

anın ötrü begler uzattı elig

uķuş utru tuttı yorıttı tilig (K. B. 4011)

anın ötrü begler uzattı elig

uķuş utru tuttı yorıttı tilig (K. B. 4011)

anın ötrü begler beğütür küçin

yağı boynı yençer alır öz öçin (K. B. 4015)

biz emdi bu öñgdi törü ursamız

negü teg yaraşur törü buzsamız (K. B. 4016)

tapuğ birle itlür kamuğ türlüg iş

tapuğ birle kavşur saṅga eḡgü iş (K. B. 4053)

tapuğ birle itlür kamuğ türlüğ iş

tapuğ birle kavşur saṅga eḡgü iş (K. B. 4053)

kapuğda kirürde oṅguṅ aṣnu maṅ

tilin yarlıķarda **öḡüṅ birle** aṅ (K. B. 4057)

ötüg ötnür erken köni tut elig

iki tiz bile sök tüzün bol silig (K. B. 4058)

bu yirke tegi ol tapuğcı kır

munıṅda naru yok aḡırlık kır (K. B. 4070)

bu kırķa tegürse tapuğcıḡ bu beg

ötedi tapuğcı hāķın **öḡgü teg** (K. B. 4071)

baḡırsak kerek kul begiṅe açır

anı ötrü begler açınca tegir (K. B. 4081)

öçeşme **bu begler bile** sen bolup

sözin sözlemegil meḡer keḡ körüp (K. B. 4086)

zemanē tururlar **zemanē bile**

yaraşık kerek er sevinse küle (K. B. 4088)

birisi bu begler sözin tutḡu beg

küdezgü anı **öz se vüg canı teg** (K. B. 4120)

kalı aşka begler okısa sini

edeb birle aş yi keğ öğren munı (K. B. 4128)

oñg elgiñg bile sen kötürgil yigü

bayat atı aşnu ayıt ay bügü (K. B. 4129)

teşi teg yimegil yime tavrakın

silig bolma artuķ tişi teg saķın (K. B. 4132)

teşi teg yimegil yime tavrakın

silig bolma artuķ **tişi teg** saķın (K. B. 4132)

ne türlüg bu işke tegir erse öz

bağır saķlıķın teg yaruķ kılğa köz (K. B. 4134)

kalı tegse beglik sañga belgülüg

bilig birle işlet işig ay külüg (K. B. 4136)

men aydım eşitting sen ögrending ul

negü teg tapıñgu tükel bilding ul (K. B. 4156)

er at birle şeksiz katılgu kerek

olarķa yaraşı tirilgu kerek (K. B. 4163)

munı ma ayu bir mañga sen bu kün

negü teg katılgu uķayın ögün (K. B. 4164)

ķapuġdaķa birle yaraşgu kerek

ķatılgu kelişgu barışgu kerek (K. B. 4168)

yakınlık tilese özünġ beg bile

ķapuġdaķa birle yakınlık tile (K. B. 4171)

uluġluk tapayın tise sen özün

er at birle yakşı yorı ay tüzün (K. B. 4172)

neçe me yakın tutsa begler sini

yaraşıl *er at birle* turġıl köni (K. B. 4173)

özünġke teñġeşi tutunġıl adaş

teñġeşlig teñġeşi bile ol tudaş (K. B. 4193)

isiz iş tutunma yıraķ tur teze

isiz iş azıtur sini *yol üze* (K. B. 4194)

iki türlüg ol bu yakınlık işi

bu iki üçün dost tutar ol kişi (K. B. 4201)

taķı bir tutar iş *öz asġı üçün*

bu işlik tüpükmez bolur ol küçün (K. B. 4203)

ķaşın tügmese ol bu iki yirig

bu can birle tüz tutğu uş bu erig (K. B. 4211)

yana **umduçı birle** bolma yağuk

siziksiz saŋga bu yağı bolğay ok (K. B. 4214)

kalı bulmasa ol evürgey yüzün

toğup körmedük teg yıratğay özin (K. B. 4216)

tuz etmek yitürgil kişike küle

yüzünğni yaruk tut **süçig söz bile** (K. B. 4222)

taķı bir yağılık **asığ yas üçün**

bolur bu yağılık kılur er öçün (K. B. 4226)

yakınlık **bu iki kişi birle** tut

bulardın saŋga teggey eğğü yanut (K. B. 4237)

telim kördüm eğgüg **isiz iş üçün**

yođuğķa ilindi yoķadıķı küçün (K. B. 4245)

seninğde kiçinğ saŋga tapsula

tilemegey eđgünğ **tepiżlik bile** (K. B. 4250)

bu yaŋğığ üçün karşı karşı bolur

ikigün karışsa birisi ölür (K. B. 4251)

özünğni negü teg küdeşse özünğ

işingni **anı teg** küdez kes sözünġ (K. B. 4268)

buşı birle bolma yime keğ yakın

kalı buşsa buzġay yakınlık hâkın (K. B. 4292)

öçeşme **bu devlet bile** sen yaraş

yaramazsa devlet aġu kılġa aş (K. B. 4299)

saġa **teñg tuşuñg birle** iltiş barış

katılgıl karılgıl alış hem biriş (K. B. 4305)

negü teg yorıġu olarnıñg bile

munı ma ayu bir maġa söz ula (K. B. 4317)

negü teg yorıġu **olarnıñg bile**

munı ma ayu bir maġa söz ula (K. B. 4317)

telim hâkklar öldi **bu boġı üçün**

ķara yir ķatında yiyür ot öķün (K. B. 4328)

bular ehl-i beyt ol hâbibķa ķadaş

hâbib sa vçı hâķķa üçün sev adaş (K. B. 4339)

nenġingde ülüg kıl **süçig söz bile**

aş içġü yitürgil tapuġ kıl küle (K. B. 4348)

ķatılgıl **bularnıñg bile** eđġüleş

ķutadġay saġga iki ajun ulaş (K. B. 4354)

bularda basa ķaç ķutu bar adın

baķa ķorse bilgi biligde öġġin (K. B. 4355)

bularda basa keldi ařsunķılar

bu yıl yeklig iġke bu ol emķiler (K. B. 4361)

munıġda basa emdi yılduzķı ol

baķa ķorse yetrü içi yinķe yol (K. B. 4376)

bileyin tise sen okı hēdēse

aķılġay saķıř ķapġı *munda basa* (K. B. 4378)

kerek dūnya iři kerek ıķķbi tut

saķıř birle açra tutar bilge büt (K. B. 4383)

saķıř artasa dūnya ıķķbi iři

neķe birle artar ay eđġü ķiři (K. B. 4384)

tūlek iřte ařnu tusulur bilig

kinilse bilig işke yetmez elig (K. B. 4389)

bularnıġ bile sen ķatıl hēm ķarıl

boġuzdın sıġar sen saķınķsız tiril (K. B. 4401)

bularnıġ bile sen ķatıl hēm ķarıl

boğuzdın sığar sen saķınçsız tiril (K. B. 4401)

saᅇga ma siziksiz kerek bu kişi

itilse **anın ötrü** boğzuᅇg işi (K. B. 4404)

bularnıᅇg bile me katıl ay kadaş

arıᅇ bolᅇa boğzuᅇg ᅇalal bolᅇa aş (K. B. 4405)

iᅇi yaᅇřı aymış kılınçı silig

bilig birle işke yetürmiş elig (K. B. 4413)

munıᅇgda basası satıᅇçı turur

satıᅇ birle tınmaz asıᅇçı turur (K. B. 4419)

bu yaᅇᅇliᅇ katılᅇıl **satıᅇçı bile**

tiril eᅇᅇü atın sevinçin küle (K. B. 4438)

katılᅇıl karılᅇıl yitür hem içür

könilik üzele tiriglik keçür (K. B. 4444)

taᅇı munda yaᅇřı ayur kör bilig

bilig birle işke tegürgü elig (K. B. 4451)

ayu birdim emdi saᅇga belᅇülüg

negü teg tirilᅇü alıᅇü ülüᅇ (K. B. 4455)

bularnı bile me katıl ᅇem karıl

sevindür olarığ sevinçin tiril (K. B. 4461)

tiriglik tileme at edgü tile

at edgü kerek **bu tiriglik bile** (K. B. 4465)

aya tüp tilegli beğüklük bile

uçuz kılmağı öz **beğük tüp bile** (K. B. 4495)

aya tüp tilegli **beğüklük bile**

uçuz kılmağı öz beğük tüp bile (K. B. 4495)

kamuğ erdem ögret oğulka tükel

ol erdem bile bu tire birge mal (K. B. 4508)

kızığ tutma evde uzun begsizin

ökünç birle ölgey özünğ igsizin (K. B. 4510)

tişilerni evde küdeşgil tuçı

tişiniñ **taşı teg** bolumaz içi (K. B. 4513)

vefa yok bularda **ozadın berü**

közi kaçça baksa bu köñgli naru (K. B. 4521)

neçe miñg azıglıg eren erkeki

tişilerde ötrü üzül-di köki (K. B. 4523)

negü teg küdeşgü olarığ tutup

küdezigli tengri küdezsü utup (K. B. 4526)

isizke katılma selamet yori

kıılınçınğ köni tut **ke vel teg** küri (K. B. 4549)

başım kökke tegsün tise sen turup

bilig birle işle kamuğ iş körüp (K. B. 4557)

neteg bargu aşka neteg yigü aş

okısa **negü teg** okıgu adaş (K. B. 4571)

kamuğ bir to dum yim aş içgü üçün

özünğni uçuz kıılmağıl sen küçün (K. B. 4587)

boğuzunğ küdez bolma erniğ ili

bu boğzuñg üçün bolma yalnıguğ kılı (K. B. 4589)

telim kördüm emdi ağır bolmuş er

tıdumadı **boğzu üçün** boldı yir (K. B. 4590)

kayu türlüğ aşka barır erse sen

edeb birle aş yi bilir erse sen (K. B. 4594)

onğ elgiñg bile sun bayat atı ay

yigü üdregey hem özünğ bolğa bay (K. B. 4597)

yigü alsa tişle uşak tançula

isig aşnı ürme sen *agzıng bile* (K. B. 4601)

yaşing kırkıta keçse kün ay erse küz

isig neing bile sen özüng tab'ı tüz (K. B. 4624)

arığ it aş içgü tatıglıg silig

yişü *arzu birle* sunuğlı elig (K. B. 4646)

keliglisi kelgey qalı kelmese

köngül qalmağay kör *anıngda basa* (K. B. 4650)

bu kün sen *maing kelmişingde berü*

baqa kör tapuğ barça qaldı turu (K. B. 4685)

qamuğ bir kişike qatılmış üçün

yası munça erse küçeme öçün (K. B. 4686)

negü teg kıılır men bu ta'at tapuğ

yapulğay menğa bu singardın qapuğ (K. B. 4688)

kiçiglikte yandım qarıdım bu kün

bayat tapğı birle tirildim ögün (K. B. 4689)

tiriglik üçün boldı dünya neingi

tiriglik tükeşe tüker neng munğı (K. B. 4697)

kanı ol bayat men tigüçi otun

teṅgizde ıdıtı ıdtı teṅgri *töbün* (K. B. 4712)

begin *ḡulda aḡra* bilümez özüm

çıḡayıḡ bayında seçümez közüm (K. B. 4724)

köṅgüldeki sırrım açar men saṅga

tilek arzu birle uçar men saṅga (K. B. 4796)

yüz utru kitergü bu dünya salıp

anın bolsa ‘uḡbi bolunḡay alıp (K. B. 4799)

yayıḡ dünya bekrü eligde tutup

negü teg bulur meṅgü ajun yatup (K. B. 4800)

tünek ol bu dünya *müṣülman üze*

tünekte erej ḡolma köṅglünḡ tüze (K. B. 4809)

et öz ülgı birme ḡatıḡlan usa

özünḡ yolḡa köṅgey *anıḡda basa* (K. B. 4810)

usanma ölümke saḡınma uzun

busuḡdın çıkar teg çıkar ödsüzün (K. B. 4826)

baḡa kör olarıḡ sen açḡıl közüṅ

begig *ḡulda aḡra* bilürmü özünḡ (K. B. 4836)

az eḡgüke yalnḡuḡ unıtur özin

yaşıl kökte üstün yorıtır sözün (K. B. 4844)

siziksiz ölümke anungu ödi

bu künde naru ol ay yalnıguk keçi (K. B. 4849)

ölüm kaçğusı tuttı kitti sevinç

ölümde kiğin iş negü teg erinç (K. B. 4850)

bu kaçğuşa sakınç birle erken özüm

negü teg iligke barır men tüzüm (K. B. 4851)

apa oğlını emdi erklig bayat

törüttü **iki iş üçün** birdi at (K. B. 4854)

sańga tegdi emgek kelü hem baru

yanutı bayat birsü **kün teg** yaru (K. B. 4872)

yana yattı ança usı kelmedi

keziglig kişi teg közin yummadı (K. B. 4890)

‘abir bürkirer teg tünerdi ıalıķ

sıta ıoptı yirdin yağıldı butıķ (K. B. 4892)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözi

negü teg yorımış sözi tüp tözi (K. B. 4900)

bu ança iş ermez **ağır kelgü teg**

bu iştin belinglep yıraķ tezgü teg (K. B. 4950)

bu ança iş ermez ağır kelgü teg

bu iştin belin̄lep *yıraq tezgü teg* (K. B. 4950)

ıdır men sini kör *bu hacet üçün*

okı edgü birle okıma küçün (K. B. 4953)

ıdır men sini kör bu hacet üçün

okı *edgü birle* okıma küçün (K. B. 4953)

özümdin yana ok katıglan̄ga men

bu arzu tilekin̄g tükel kılga men (K. B. 4956)

yaşık türtti yüzke sarıg zaʿ faran

özin kıldı *mina öngi teg* cihan (K. B. 4960)

atın tuttu mindi *bir oğlan bile*

kadaşı tapa bardı sevnü küle (K. B. 4970)

kamuğ işke yañzaga ten̄gi ol yañı

kamuğ nen̄g *ten̄gi birle* boldı esen (K. B. 4985)

muniñda oza barmadım men añar

öz asğı tiler erdi mindin singar (K. B. 4993)

meniñde basa sen bütürgil sözün̄g

umınç kılmış öçte yetürgil özün̄g (K. B. 5009)

ikigü sözi tındı **bir söz üze**

sevinçin turup çıktı kaşın yaza (K. B. 5010)

ayur edgü boldı bu bir iş barı

sözün̄g teg çın erse ol aymışları (K. B. 5016)

ajun tul tonın keçti kaşın tügüp

kalık **yek yüzi teg** karardı on̄gup (K. B. 5029)

aş içgü çıkardı yitürdi körü

kişi ıdtı **ilig tapa** ukturu (K. B. 5033)

ikigü turup bardı **ilig tapa**

körü aldı ilig yorıdı kopa (K. B. 5035)

eligleşti ilig **bu zahıd bile**

ayıttı ilig yazlu sevnü küle (K. B. 5037)

negü tir eşitgil böke yavğusı

u kuş birle yağmış ajunka küni (K. B. 5043)

kön̄göl birle mañgsa kişi arzulap

tegir arzuka terk yağukluk ulap (K. B. 5045)

açakın yorıglıkā emgek tegir

kön̄göl birle mañgsa ol emgek barır (K. B. 5047)

kön̄göl birle keldim sañga ay ilig

kaçan tegge emgek yetürgil bilig (K. B. 5048)

sen emdi *köñgöl birle* keldiñg mañga

velikñ neteg ol bu iş ay toñga (K. B. 5051)

körü bar kara begke kılmaz selam

bu ma'ni üçün ol ay bilgi tamam (K. B. 5065)

anı koğtunğ emdi *zıyaret üçün*

okıdınğ munu keldim emdi bu tün (K. B. 5068)

buğunda talu ol bu begler özi

özi teg talu tutğu kılkı sözi (K. B. 5083)

mini alқтаçı kör bu atım turur

bu atım üçün neñs mañga beg bolur (K. B. 5107)

yanut birdi odğurmış aydı ay beg

taşımnı körür sen kişi *öggü teg* (K. B. 5104)

mini alқтаçı kör bu atım turur

bu atım üçün neñs mañga beg bolur (K. B. 5107)

seniñde ađn yok sıgıñgu idim

yazukum bağışla yölegil kutun (K. B. 5125)

özüñni ya vuzraķ biliriñg üçün

buḡunda sen eḡḡ bolur sen küçün (K. B. 5127)

baḡa kör keçürmiş kününḡni bu kün

tükel boldı **tüş teg** saḡıḡıl öḡün (K. B. 5146)

yaḡa ḡıldınḡ erse tiriglik ḡalı

ökünç birle tün kün uḡıma ulı (K. B. 5148)

ay ilig baḡa kör **seninḡde oza**

beg erdi ataḡ ilde erk türk tüze (K. B. 5151)

yula teg küyer sen bu kün ay ilig

yarukluk aḡınḡa turur ay silig (K. B. 5166)

özünḡ otḡa atma **kişiler üçün**

özünḡni küyürme körürde küçün (K. B. 5168)

köni bol **könilik üze** ḡıl törü

uzun turḡa beglik aḡaḡın örü (K. B. 5170)

saḡa tegdi emdi bu ordu orun

köçünḡni **özünḡde oza** ıḡ burun (K. B. 5178)

munı sen ayur sen meninḡ tip meninḡ

negüke ayur sen **negü teg** seninḡ (K. B. 5183)

könilik üçün tenḡri tikti sini

köni bol **könilik üze** tur anı (K. B. 5195)

uuş birle işle amuğ işlerig

havaa basıma köngül tut tirig (K. B. 5196)

uıma **bu alet bile** ay ilig

esürme bu beglik bile ay silig (K. B. 5234)

uıma bu alet bile ay ilig

esürme **bu beglik bile** ay silig (K. B. 5234)

erej edğü kolsa yorı edğü bol

öküş nım içre yorı menğü bol (K. B. 5237)

negü tir eşitgil bilig bulmış er

bilig birle ilde ağır bolmış er (K. B. 5238)

bayat birse ‘ızzin yok ol ayeti

öküş ram içre özünğ raatı (K. B. 5239)

ayusı kötürmiş bolur küç irinç

ayusı **ıaylık bile** yir saınç (K. B. 5242)

ayu aç ayusı yalınmış bolur

ayu **adğü birle** ulınmış bolur (K. B. 5243)

seninğde turur kör bularnıng emi

otağıl *daru birle* bolğıl kāmı (K. B. 5244)

bilig birle işle kāmıg türüg iş

biligdin kelir ol kāmıg körklüg iş (K. B. 5253)

bağırsak bolun *barça yalnguğ üze*

kişi yası kılma yorıma aza (K. B. 5262)

a vınç birle ögrir bu dünya sini

usanma uğıtması ğaflæt küni (K. B. 5266)

kāmıg ğaflæt ol bu sevinçin tarab

bu ğaflæt bile öz yoķadıur ‘açeb (K. B. 5270)

könilik üze sen turu kıl törü

törü birle beglik turur ol örü (K. B. 5285)

könilik üze sen turu kıl törü

törü birle beglik turur ol örü (K. B. 5285)

ay kaznaķ uruğlı ajun begleri

özünğde kiğin koğma kaznaķ yorı (K. B. 5294)

bu beglik bile sen kötürme egin

kögüz kerme artuķ özünğni saķın (K. B. 5326)

ay ilig keğ öçrüm tile üç kişig

anıṅda basa bir bu üçke işig (K. B. 5328)

taķı bir utu ol arındaķılar

biziṅde basa tirki yigli olar (K. B. 5341)

birisi sürer kör birisi okır

bu ikin ara kim erejke tegir (K. B. 5345)

yaşuķ teg yaruğıl ay ilçi bğü

buḑun bulsu sindin kör içğü yigü (K. B. 5359)

yanut birdi oḑgurmış aydı ay beg

bayat birsü tevfiķ *tilekiṅke teg* (K. B. 5402)

atığlan *uķuş birle* basğıl havaş

havaşā basıķsa bolur er yavaşā (K. B. 5403)

tap erdi yana *bu ölümde basa*

ara yir atında ölüp oprasa (K. B. 5416)

anıṅda basa kör neçe işler ol

anı barça körgü olüm açsa yol (K. B. 5417)

esenleştı *ilig bile* ol köre

elikleştı aldı ilig aḑgura (K. B. 5445)

evıṅge kelip kirdi kõṅgli oķuz

saķanç kağu birle uğıtmadı k z (K. B. 5448)

yaşıķ ķoptı k gsin k t rdi  r 

ajun toldı *kafur saçar teg* tolu (K. B. 5450)

f r şte y zi teg yarudı ajun

ķalıķ boldı kafur saçar teg y z n (K. B. 5451)

f r şte y zi teg yarudı ajun

ķalıķ boldı *kafur saçar teg* y z n (K. B. 5451)

neg  teg tirilg  *bu k nde naru*

ķ k p bardı egnim ķopumaz  r  (K. B. 5457)

neg  teg tirilg  bu k nde naru

ķ k p bardı egnim ķopumaz  r  (K. B. 5457)

ķ zine  er at boldı begler k  i

bu iki bile er alır  z   i (K. B. 5462)

bu iki bile beg be   kl k bulur

bu iki yumıtsa be   r beg tacı (K. B. 5463)

bu beglik k   n almadı  sen tilep

bayat birde *f zlı bile* belg lep (K. B. 5469)

ķ va   nı *u    birle* bas  l utup

bu neḡsinḡ bilig birle yenḡgil tutup (K. B. 5472)

havaḡnı uḡuḡ birle basḡıl utup

bu neḡsinḡ **bilig birle** yenḡgil tutup (K. B. 5472)

er at sü bile yenḡ bu kafır yaḡıḡ

bayattın tile küḡ sen arḡaḡ arıḡ (K. B. 5484)

bu kafır üçün ter er at sü tolum

ölüm tüḡse kafırde bolmaz ölüm (K. B. 5485)

müḡsülman **müḡsülman bile** ol ḡadaḡ

ḡadaḡḡa ḡatılma ulam eḡḡüleḡ (K. B. 5490)

törü bir buḡunḡa erej ḡılsunı

saḡa **eḡḡü birle** du‘a bolsunı (K. B. 5491)

buḡunuḡ **törü birle** tüzgil tükel

süzülsü kör ilde yaraḡsız muḡḡal (K. B. 5498)

kanı inḡ il itḡü tegümez özüm

bu iş **iş üze** boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

isizig yaḡutma tokıḡay yoḡuḡ

köniler bile sen tirilgil oḡuḡ (K. B. 5508)

isizke ḡatılma yorıḡıl köni

köni egri birle küni tar küni (K. B. 5510)

ay ilig er attın saṅga çare, yok

er at birle begler süzer bulğanuḵ (K. B. 5512)

eminig ***hıyanet bile*** qatmaḡıl

yaraḡlıḡ yaraḡsız bile tutmaḡıl (K. B. 5532)

eminig hıyanet bile qatmaḡıl

yaraḡlıḡ ***yaraḡsız bile*** tutmaḡıl (K. B. 5532)

tapuḡқа bolup birme erke işig

özünḡke tusulḡu üçün tut kişig (K. B. 5535)

kişi köṅgli körme ***ol asḡı üçün***

il asḡı tile özni buzma küçün (K. B. 5537)

saṅga kim tusulur tusulḡıl aṅar

tusulmaz kişig qıl ***özünḡde sınḡar*** (K. B. 5538)

atıṅ edḡı bolḡa qutulḡay özünḡ

seniṅde kiḡın qalḡa atıṅ sözünḡ (K. B. 5541)

isizniṅ ***qanı birle*** qılqın evür

isizke isizlik yaraşur tegür (K. B. 5548)

olarda biri bilge ‘alim turur

bu ‘alim bile erke kut kıv bolur (K. B. 5551)

köngül inçliki birle öğretsüler

bilgisizler andın ma öğrensüler (K. B. 5554)

bularda basa muhtesibler turur

bular elgi küçlüg kerek ay unur (K. B. 5555)

bularda basa kaldı buđnuñğ kara

bularnı törü birle edğü köre (K. B. 5559)

bularda basa kaldı buđnuñğ kara

bularnı *törü birle* edğü köre (K. B. 5559)

çığaylar turur kör bularda basa

bularıg küdeşgü *kamuğdın oza* (K. B. 5563)

kerek *yir üze* tur kerek yir katın

çavıkısa özünğ kör bu edğü atın (K. B. 5572)

anıñda basa bilge ‘alim turup

buğunka bilig birsü yetrü körüp (K. B. 5587)

sevindür bularıg açın neñg bile

körü tur adın işke katma yula (K. B. 5592)

sini teñgri sevgey *könilik üçün*

könide adın kılma hălķķa öçün (K. B. 5598)

sini tenġri sevġey könilik üçün

könide aċın kılma hălķķa öçün (K. B. 5598)

könilik üçün kök adaķın turur

yayılmaz üçün yirde ot yim önür (K. B. 5600)

könilik üçün kök adaķın turur

yayılmaz üçün yirde ot yim önür (K. B. 5600)

bu ajun ereji bile eĊġü at

saġga bolġa dünya ya ‘ uķbi ulat (K. B. 5604)

bilig yaķşı sözler muġga meġġzetü

sözi **mā‘ni birle** aġgar yaġġzatu (K. B. 5606)

bayat birsü tevfik **bu künde naru**

sen aymış bu sözler tutayın körü (K. B. 5611)

bu künde naru sen baġırsaklıkın

basut kıl maġga sen ay köġgli yaķın (K. B. 5614)

ilig **anda naru** kör inçlik ķoĊup

ilin itti tüzdi köp emgek yüĊüp (K. B. 5624)

tatıdı tiriglik **il asġı bile**

erejin avındı sevinçin küle (K. B. 5627)

yorıdı bir ança bu ögdülmişe

irildi *saķınç kağıu birle* bısa (K. B. 5629)

ayur men yorıdım usalın küle

tiriglik yaıa boldı *ğaflet bile* (K. B. 5632)

ayur men yorıdım usalın küle

künümni keçürdüm yaıalık bile (K. B. 5636)

saçım boldı *sunğkur tüsi teg şaşut*

saķal boldı yazķı güleş teg orut (K. B. 5639)

saçım boldı sunğkur tüsi teg şaşut

saķal boldı *yazķı güleş teg* orut (K. B. 5639)

ķara erdi *ķuzğun tüsi teg* başım

ķuğu ķondı başķa yetildi yaşıım (K. B. 5643)

özüm yangı boldı bayatķa bu kün

yazuķlar üçün yığlasa men ünün (K. B. 5644)

kingeş birle ķılgu kerek iş bilip

ökindi kingeşmegli işte ulıp (K. B. 5650)

kingeşgü kerek öz yakınka kingeş

kingeş birle itlür kamug türlüg iş (K. B. 5652)

bayattın qolu birsü yazuqlarım

dı ‘a birle bolğay keçürgey kerim (K. B. 5667)

se vüg külçirer teg yarudı ajun

sakınç kışğa boldı sevinçler uzun (K. B. 5680)

köngül közi birle bakıp teñgledim

özüm yolda azmış turup tañgladım (K. B. 5691)

tiriglik üçün men tiledim ajun

tiriglik tükedi nerek bu otun (K. B. 5695)

saçım boldı **yazka güleş teg** orut

sakal boldı **sunğkur tüsi teg** şaşut (K. B. 5697)

saçım boldı yazkı güleş teg orut

sakal boldı **sunğkur tüsi teg** şaşut (K. B. 5697)

yidim içtim **uğ teg** yorıdım yağa

açıp suvsatayın munı men iğe (K. B. 5704)

bu kün **tevbə birle** yanayın mene

içimdin bu ‘uzrug qolayın mene (K. B. 5711)

ölümde oza yan özünğni yığa

ölüm tutsa öknüp asıg kılmağa (K. B. 5714)

buðun inçke tegdi itildi ili

du 'a **birle** tınmaz ra 'ıyyet tili (K. B. 5728)

niyet edğü kılsa köngülde kişi

ajunda **tilek teg** itildi işi (K. B. 5732)

buðun birle katlıp yorık tüzmedim

ya **begler bile** men kılık bilmedim (K. B. 5750)

bu halıg bilirde naru barsa men

idi artak erdi tapuğ koçsa men (K. B. 5752)

közünğ toğtı könglünğ yime amrulup

yorır sen **ilig birle** edğü bolup (K. B. 5760)

sini **at ayağ birle** kıldı uluğ

saŋga edğülükke ol açtı kapuğ (K. B. 5771)

tilek bulduŋ arzu kamuğ edğü yol

bu kün **edğü birle** aŋgar sen tusul (K. B. 5798)

küdeşsü idim tutsu könglüm tüze

ne kılķım kılınķım **könilik üze** (K.B. 5820)

du'a **birle** yarı basut kıl maŋga

unıtma mini sen tutuzdum saᅇga (K.B. 5821)

oᅇundi baᅇa kōrᅇi kōtrūp baᅇın

ᅇalıᅇ *ᅇaz küler teg* yiriᅇti tiᅇin (K.B. 5827)

dı‘a birle yalnᅇguk bulur eᅇᅇülük

dı‘a birle uçmaᅇ bulur meᅇᅇülük (K.B. 5833)

dı‘a birle yalnᅇguk bulur eᅇᅇülük

dı‘a birle uçmaᅇ bulur meᅇᅇülük (K.B. 5833)

yanut birdi öᅇᅇülmıᅇ aydı bu söz

kōni yarlıᅇadı *bilig birle* tüz (K.B. 5835)

ᅇadaᅇım bu kün anda yalnᅇguzluᅇın

dı‘a birle bizni ᅇolur muᅇᅇluᅇın (K.B. 5836)

özüg arzu ni‘ meᅇ bile semritip

erej birle aᅇnur özümiᅇ yatıp (K.B. 5841)

tüşüᅇᅇ teg keᅇer bu tiriglik barır

tiriglik keᅇerke keᅇer kün tanuᅇ (K.B. 5845)

yanut birdi ilig ayur ay bᅇᅇü

neteg tutᅇü öznᅇ *negü teg* küᅇü (K.B. 5846)

nü ᅇılsun er at bir *ikindi bile*

yaʋa ʃılma mini sevinçim tile (K.B. 5851)

bu yalğan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut ay elgi uzun (K.B. 5878)

seningdin kaçan kelge isiz yorık

örüng süt bile kirdi edgü kılık (K.B. 5881)

sini sözlegüçi kişiler maᅅga

yağı teg yağı ol ay bilgi kinge (K.B. 5882)

negü teg bolur ilde ilçi uluᅅ

ağırmasa edgü isizig kamuᅅ (K.B. 5884)

kişike yanut kıl kişilik tenᅅi

yanutluᅅ üçün at urundı kişi (K.B. 5893)

ᅅayu beg bu tört iş tükel ʃılmasa

irüklük kirür ilke **anda basa** (K.B. 5906)

biri alp atım ʃurç yürekliᅅ eren

ᅅalıç birle ilke tusulur tümen (K.B. 5911)

aᅅınma **bu dünya bile** ay ilig

vefa ʃılᅅu ermez yetürgil bilig (K.B. 5926)

ᅅatıᅅlandı öᅅdülmiş **anda naru**

ķamuę işni ķıldı adaķın örü (K.B. 5941)

ķatıęlandı ögdülmiş anda naru

ķamuę işni ķıldı **açakın örü** (K.B. 5941)

ne eđęü turur kör bu eđęü törü

törü birle beglik turur ol örü (K.B. 5944)

şükür ķıldı ilig bayatķa yana

telim ögdi birle okıdı şena (K.B. 5952)

unamadı aydı ķadaşınę ģalı

yavuzrak ay bilgem köner **teg yolu** (K.B. 5965)

men aşnu barayın **seninędin oza**

sen aķru uğu kel ay ķılķı tüze (K.B. 5966)

tirig yalınęuķ oğlı igin igler ök

ķamuę ig **ölüm birle** kesmez bu kök (K.B. 5991)

bu tüş ‘ilmi bilgü kerek **aşnu keğ**

yöre bilse ötrü idı saķnu keğ (K.B. 5993)

tüşünę yörme yörse **bilig birle** yör

ķıyas ma‘ni birle idı yetrü kör (K.B. 6000)

tüşünę yörme yörse bilig birle yör

k̄yas ma‘ ni *birle* idi yetrü kör (K.B. 6000)

yörügke barır tüş tüşüñg yakşı yör

tüpi aşlı bilgil *uk̄uş birle* kör (K.B. 6003)

neteg yörse tüşni *anı teg* bolur

yaʋuz yörme tüşni sañga kılğa qor (K.B. 6004)

yana yığlasa tüşte körse saqıñç

erej birle aʋnur bulur miñg sevinç (K.B. 6026)

şatu kördüm elig aniñg bağnası

yüz utru uruğluğ eğiz hem yası (K.B. 6033)

añgar ağıdım emdi birer bağnaça

başıñga tegi bağna sadım neçe (K.B. 6034)

anıñga basa kökke uçtum teñgip

özüm belgüsüz boldı örlep siñgip (K.B. 6036)

şatuqa añar teg añar ol qutı

uluğluq bile ilde yağlur atı (K.B. 6041)

şatuqa añar teg añar ol qutı

uluğluq bile ilde yağlur atı (K.B. 6041)

şatunuñg başıñga tegi yoqladım

yaşımnnı tükettim tiriglik yidim (K.B. 6053)

ölüm haq turur kör keçiş yok adın

negü erki halim **ölümde kiğn** (K.B. 6076)

sakınçım bu ol ay köngüldeş işim

ölümde kiğn teŋgri itsü işim (K.B. 6077)

saŋga kaç ağız söz özüm sözleyin

unıtma anı sen **meniŋde kiğn** (K.B. 6085)

tirigde bağırsak özüm bolsunı

özümde kiğn bu sözüm qalsunı (K.B. 6086)

telim yilke birdi sini teglerik

keçürdi **ilig teg** telim beglerig (K.B. 6123)

şekər birle igdür birür kin ağı

yayığ kut kılnıçı bu ol ay bğü (K.B. 6129)

erejke avınma sevinme sakın

bayat yadı birle tapuğ kıl bakın (K.B. 6136)

bu korıanç üçün bilge dünya qodup

ajun tezginü yügrür emgek yüdüp (K.B. 6154)

haya bas **ukuş birle** nefs boynı sı

bu ol er nişanı ukuş belgüsi (K.B. 6161)

bu iki bile er yoқаdur küçün

munğar kim bulun bolsa emger öçün (K.B. 6162)

du‘ ada unitma mini ay қадаş

meniṅde kiḏın sen kelir sen ulaş (K.B. 6173)

ölüm keldi iltür barır men munğun

saṅga kelge **minde basa** sen anun (K.B. 6175)

ölümde basa kör iki yol küder

ikide қayu erki bargu yolum (K.B. 6179)

ulıma köṅgöl bertme **minde basa**

köṅgöl bas du‘ a kıl қatıǵlan usa (K.B. 6181)

yorı yangıl emdi yana evke bar

sakınç қаdǵu birle köṅgöl kılma tar (K.B. 6183)

yanut birdi ögdülmiş aydı turup

negü teg barayın sini men қоdup (K.B. 6186)

aǵır ig bile sen özünḡ yalṅguzun

negü teg қılır sen ay urǵı tüzün (K.B. 6187)

aǵır ig bile sen özünḡ yalṅguzun

negü teg kılur sen ay urğı tüzün (K.B. 6187)

kimi eçgü tutsa bayat eğlese

ķamuğ eçgü boldı *anıñga basa* (K.B. 6190)

sığt birle çıktı kör andın turup

atın mindi keldi yüz evke urup (K.B. 6197)

severin bulup körse sevnü küle

ķalır ağrılurda *bu ķađgu bile* (K.B. 6201)

töşek ķoldı yattı usı kelmedi

sakıncı ķađgu birle közin yummadı (K.B. 6212)

toğardın ķara ķuş ķopup örledi

yağı *ot kötürmiş teg* ot yıldradı (K.B. 6219)

yitiken kötürdi yana baş örü

töñgitti yana yıldırık *ağğır naru* (K.B. 6220)

anı kim küdezür igin kim körür

ol ig birle yalñguz negü teg yatur (K.B. 6241)

anı kim küdezür igin kim körür

ol ig birle yalñguz *negü teg* yatur (K.B. 6241)

yana aydı ilig ay ögdülmişe

saķınç kaçgu birle yorıma buŗa (K.B. 6252)

neçe kılsa ahır  z  lg  turur

 l mde kiğn mi g  k ng  turur (K.B. 6258)

bu k nde naru sen taŗırtı turup

buğun k  lerin k r bağırsak bolup (K.B. 6259)

mini kıtağaru bir * z  ngni bile*

yanut  bayat birge eğg  yola (K.B. 6260)

ilig aydı te gri *bu k nde naru*

ma ga birs  te fık kılayın t r  (K.B. 6273)

yime serdi kaç k n bu  gd lmiŗe

saķınç kaçgu birle yorıdı tuŗa (K.B. 6275)

saķın ın *kağası    n* kağgurup

sarığ kıldı me gzin  zin sızgurup (K.B. 6276)

turup sern medi *kağası    n*

yana barđus  keldi  vre k  n (K.B. 6277)

ay k  gl m talus  se  g canķa can

seni gsiz *neg  teg* tirils  re van (K.B. 6302)

ilig aydı  glen ay  gd lmiŗe

du'a birle itgil aṅgar sen işe (K.B. 6305)

bu kuḏḡu üçün birsü teṅgri muyan

bayattın sevinç bul tamudın aman (K.B. 6307)

sen alḡıl bu rēkve ḡadaşıṅ özin

munıṅ birle üşgür tilese yüzün (K.B. 6326)

öküşlük ne aşḡı *ölümde kiḡın*

anı yigli sevnür seniṅde aḡın (K.B. 6333)

öküşlük ne aşḡı ölümde kiḡın

anı yigli sevnür *seniṅde aḡın* (K.B. 6333)

ajun öṅḡdisi bu *telimde berü*

isiz eḡḡü erter neçe yıllasa (K.B. 6344)

ḡarişlıḡ bile ol tapuḡ başladı

kiçe taṅḡa bardı işin işledi (K.B. 6346)

ayur il ḡali ne buḡun ḡali ne

negü teg keçer emdi öḡlek küne (K.B. 6348)

uḡuşluḡ kişiler sözi öḡḡü teg

köni tüz bolur ol *özi belḡü teg* (K.B. 6356)

uḡuşluḡ kişiler sözi *öḡḡü teg*

köni tüz bolur ol özi belgü teg (K.B. 6356)

biligsizke uçmaķ turur bu ajun

erej birle aŗnur yorır muŗgsuzun (K.B. 6382)

yanut birdi ögdülmiŗ aydı bu söz

tükel söz çını ol *uķuş birle* tüz (K.B. 6387)

olarda berü tut bu ödke tegi

ne yaŗıglıŗ eren ķoptı begler begi (K.B. 6392)

olarda berü tut *bu ödke tegi*

ne yaŗıglıŗ eren ķoptı begler begi (K.B. 6392)

neçe savçı toŗdı okıtçı amul

bayat hıķmi birle ayu birdi yol (K.B. 6395)

ķayusı törütmiŗ idike turup

yaŗı teg ok attı yasını ķurup (K.B. 6397)

bayat birsü tevfiķ *bu künde naru*

ķamuŗ edŗülükke ay edŗü törü (K.B. 6409)

kerek öl kerek kiç yaŗaŗıl uzun

atıŗ *edŗü birle* yaŗıldı sözün (K.B. 6418)

bu yaŗıglıŗ turur dünya ħali ķamuŗ

u~~ş~~ birle körgil açılğay kapuğ (K.B. 6445)

eşitgil negü tir bilig birgüçi

ay **emgek bile** sen şabır kılğuçı (K.B. 6448)

h~~aram~~ birle artuğ qarardı köngül

halal kayda bulğu tilep ay oğul (K.B. 6461)

h~~aram~~ birle könglüm kara boldı kir

bilig işke tutmaz özüm yüzde bir (K.B. 6463)

yakınlık neçe boldı **yarma~~ğ~~ üçün/**

kanı iş kılığlı **köni h~~ağ~~ üçün** (K.B. 6470)

yoriğli bulıt teg yigitlikni ıdtım

tüpi yıl keçer teg tiriglik tükettim (K.B. 6521)

yoriğli bulıt teg yigitlikni ıdtım

tüpi yıl keçer teg tiriglik tükettim (K.B. 6521)

t~~emam~~ e~~rg~~ıvan teg kızıl me~~ng~~zim erdi

bu kün za‘ f~~er~~an urğın e~~ng~~de tarıttım (K.B. 6529)

yava kıldım isiz tiriglik avınçın

ökünç birle közde kanın yaş ağıttım (K.B. 6533)

yimek içmek erse yidim içtim **u~~d~~ teg**

tilek sürmek erse tümen toğ tozıttım (K.B. 6535)

neçe kuşka avka avındım sevindim

uçar kuş teg arğun ağımda kürettim (K.B. 6536)

adaş koldaşımka sevüg can teg erdim

yağım boldı erse **tosun teg** suçıttım (K.B. 6537)

kögüz kerdim ança **yağı sançmış er teg**

küvez teg kür erip kaya teg kaçdıttım (K.B. 6539)

kögüz kerdim ança yağı sançmış er teg

küvez teg kür erip **kaya teg** kaçdıttım (K.B. 6539)

içip yatmış er teg udıp odlu keldim

özüm yolda azmış bayatka uyağtım (K.B. 6540)

tilek arzu birle yügürdüm neçe men

kuturmuş böri teg ajunnı ulıttım (K.B. 6542)

tilek arzu birle yügürdüm neçe men

kuturmuş böri teg ajunnı ulıttım (K.B. 6542)

tutayın ya kısrı ya kaçsarça boldum

ya **şeddad-u 'ad teg** takı uçmak ittim (K.B. 6547)

ya 'isa bolup kökke ağdım takı men

ya *nuşin rıvan teg* törü tüz yorıttım (K.B. 6550)

ya kençim tükel boldı *karun neñgi teg*

ya aşhab-ı reş teg temür kınd tokıttım (K.B. 6551)

keçer dünya keçti *tüpi yıl keçer teg*

keçer dünyaka öz usalın basıttım (K.B. 6554)

yılan kırt kınguz yimi öz igdıleyü

bu nı'met bile men negüke igdıttım (K.B. 6559)

kalı bulmasa men vefa birle yalñguk

keyik tağı birle tiriglik kılayı (K.B. 6570)

tağı bolmaz erse ajun barça kıdıtım

ögüz teg akeyı tüpi teg toğayı (K.B. 6573)

tağı bolmaz erse ajun barça kıdıtım

ögüz teg akeyı *tüpi teg* toğayı (K.B. 6573)

bağırsak kışı yok ajunda tiledim

bağırsızka köñglüm *negü teg* ulayı (K.B. 6576)

adaş kıldaşımda umınç bilmedim men

kadaş kılkı yat teg *negü teg* akeyı (K.B. 6582)

tuz etmek hağı tip küdezigli barmu

kümüş gəvhər altun bile men qalayı (K.B. 6584)

olar bardı qaldım **bularnı bile** men

negü teg yorıyı ne qılqın yarayı (K.B. 6597)

olar bardı qaldım bularnı bile men

negü teg yorıyı ne qılqın yarayı (K.B. 6597)

çağan teg tikerler qıbun teg sorarlar

köpek teg ürerler qayusın urayı (K.B. 6601)

çağan teg tikerler **qıbun teg** sorarlar

köpek teg ürerler qayusın urayı (K.B. 6601)

çağan teg tikerler qıbun teg sorarlar

köpek teg ürerler qayusın urayı (K.B. 6601)

ulındım men emdi otunlarqa tuştım

ökünç birle tün kün neçe yük yüğeyi (K.B. 6602)

biligsiz yürek til negüke yarar

bilig birle suv teg qamuğqa yara (K.B. 6606)

biligsiz yürek til negüke yarar

bilig birle **su v teg** qamuğqa yara (K.B. 6606)

bu bilgiñg bile öz başıñg tezginür

bilümez özüñgni özüñgde yıra (K.B. 6610)

yağım **tü çiçek teg** yıdı kin burar

ötündüm men itnü tükettim tura (K.B. 6625)

kel ottın özüñg yul **ölümdin öñge** (A.H. 12)

şahım meğlı birle bezeyin kıtab (A. H. 43)

dad işpehsalar beg üçün bu kitip (A. H. 69)

bilig birle bulnur sa‘adet yolu (A. H. 83)

biligsiz **yiligsiz süñgek teg** ħali (A. H. 91)

bilig birle ‘alım yoğar yokladı (A. H. 101)

bilig birle bilnür törütgen idi (A. H. 121)

keçür sen me ‘umrñg **könilik üze** (A. H. 154)

keçer **yıl keçer teg** mezs müddeti (A. H. 194)

yazar kol **kuçar teg** yana terk kaçır(A. H. 222)

yayınkı bulıt teg ya **tüş teg** ħali (A. H. 223)

dirēngsiz keçer bağt ya **kuş teg** uçar (A. H. 224)

sañga sandu kuñg teg muşulmankā san (A. H. 326)

arımaz neçe yusa **kan birle** kan (A. H. 328)

bu bir ‘aybdın ötrü başın kesgüçi (A. H. 363)

ajun toldı **‘ıdvan cefa cęvr bile** (A. H. 393)

arı zəhri tatğu **‘aşəldin oza** (A. H. 440)

uğan həkmi birle kelür kelgen iş (A. H. 451)

anınğ emri birle teger teggüçi (A. H. 452)

kəza birle sançlur adaqқа tiken (A. H. 455)

kəza birle ilnür tuzaqқа elik (A. H. 456)

okısa tatır til **yimiş teg ‘aşel** (A. H. 466)

ayıtınış edib **rıqqat-i dil bile** (A. H. 500)

‘ayıbқа koyuptur **həlayıq ara** (A. H. 507)

həlayıq ara güzinler özin (A. H. 512)

tünle bile köçelim (II, 6)

koldaş bile yaraşğıl qarşıp edin üdürme (III, 11)

korum kibi idhişin qodı yuwar (III, 61)

biste bile yaraşdı (III, 71)

tokuş içre uruş berdim (II, 83)

yay **kəş bile** qarıştı (II, 97)

tün kün bile sewnelim (I, 100)

ölüg bile qoşuldı (II, 128)

adaşlıq üze turmadı (I, 149)

munda adhin tegdeg ok (I, 160)

atım birle tegü ewdim (I, 167)

ķış **yay bile** toķuştı (I, 170)

ķarıķar **taġ tapa** (III, 208)

yaylaġ taba emitti (I, 214)

köksi ara ot tüter (I, 230)

bir bir üze alķaşur (I, 237)

erdem üze türlünür (II, 243)

odhġuġ bile ewrişür (I, 248)

yagmur kibi ķan saġar (I, 272)

boġzı uçun menġlenür (II, 290)

ölüm birle tüpüledi (III, 327)

tün kūn üze yürkenür (I, 331)

aġz içre aġu saġdı (III, 339)

kendler üze çıķtıımız (I, 343)

burxan üze sıķtıımız (I, 343)

erdem bile öglelim (II, 343)

toķış içre urıştıım (I, 367)

uluĝ birle karıştıı (I, 367)

meniĝ bile kenĝeřdi (III, 393)

barça bile ayruk tayak (I, 417)

tutmuş sanı umnalım (III, 429)

tünle bile bastımız (I, 434)

aĝa **büktir üze** yordım (I, 456)

süti üze sağrak yeri takı aĝlak (I, 468)

kuşlar kibi uçtıımız (I, 483)

Edat grubunun yukarıda sıraladıĝımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler ařaĝıda sıralanmıştır:

ķayu öçte erse **bu künde burun**

biligligke tegdi beğükrek orun (K. B. 220)

ne eđĝü bolur beg ol eđĝü ķiři

ķiřilik bile itse il kün işi (K. B. 457)

öziĝe bakıp aydı men me bu kün

tümen erdemim birle ilde burun (K. B. 466)

ay devlet idisi **bu devlet bile**

turayın tise tur sen eđĝü tile (K. B. 551)

örünġ sūt bile kirse edġü kılık

ölüm tutmaġınça evürmez yorık (K.B. 881)

tapuġ *beg tapısı üze* bolmasa

yaramaz bu tapġı neçe emgese (K.B. 840)

isiz me katılsa kör *edġü bile*

ķamuġ edġülükke bu buldı yula (K.B. 885)

bu satġaġ *basınçaķ üçün* edġüni

isizler yorıp kör yarutmaz küni (K.B. 911)

ķalı *dünya devlet ķalırı üçün*

sıġıt ķılsa ķılma bu bolmaz küçün (K.B. 1234)

tiriglik üçün öknür erse özünġ

ökün tutķı yıġla ķurıtma közünġ (K.B. 1239)

ayur ay idim sen törüttünġ tözüġ

yimi birle igdür sen sansız özüg (K.B. 1257)

bayat faķlı bolsa *ķim erze üze*

ķamuġ arzu ni‘meķke tegdi tüze (K.B. 1269)

ķiminġ birle devlet yaraķsa kelip

könġül ķođķı tutġu kiķiglik ķılıp (K.B. 1702)

biligsiz bile tursa devlet kalı

biliglig bile turğa tüplüg erip (K.B. 1710)

biligsiz beğük bolsa **dēvlēt bile**

biliglig beğükrek kü çav at bile (K.B. 1711)

bayat fāzlı birle beğer ol kişi

tilekin bulur künde itlür işi (K.B. 1799)

bayattın erür bu ukuš bolğusı

tadu birle kirse bolur belğüsü (K.B. 1828)

tapuğcı bile beg kötürdi egin

tilek teg tapuğ kılsa tındrur begin (K.B. 1882)

bilig birle başlar kişi iş başın

ukuš birle uksa oᅇgarur işin (K.B. 1967)

beg alçaq kerek bolsa koğkı kōᅇgül

muni teg yok erse sen andın tōᅇgül (K.B. 2121)

bu hımmēt mürüvvēt bile barsa çav

bolur beg tileki yorır ötrü av (K.B. 2125)

törü birle buğnı sevinse turup

kümüş bolsa er at yarunsa körüp (K.B. 2134)

bu erdem bile bolsa sü başçısı

yağı sançğa yağğa yađınıñ küsi (K. B. 2329)

bu yañlıg sü başçı bu sü başlasa

elig bulğa **düşmān üze** işlese (K. B. 2330)

kalıç birle alsa bolur terk ilig

kalēm bolmağınça basumaz elig (K. B. 2426)

kalıç birle alsa kayu il küçün

anı sürse bolmaz öküş yıl öçün (K. B. 2427)

kalēm birle tutsa kayu kēnd uluş

tilek tegrür anda tözüke ülüş (K. B. 2428)

közi tok kişi nēngke suklanmaz ol

kişi **nēng bile** bolsa arsızmaz ol (K. B. 2722)

sav altun bile bertse begler elig

kılıcsız tili birle evrer ilig (K. B. 3042)

kimiñg birle devlet yaraşsa kelip

başın kökke tegrür yoқaru kılıp (K. B. 3072)

mini birle bolsa meniñ ol қадаş

қamuғ işke болғay anıñg bilgi baş (K. B. 3151)

bu edgü ol ol kılsa hâlkka asıg

bu asğı bile bulsa budnı tatıg (K. B. 3271)

tilek birle maṅsa yıraḡ yir yakın

kaçan körse yüzün bulur can ilek (K. B. 3325)

kiming oğlu kılsa **atada kiḡn**

atama anı sen tirigde adın (K. B. 3374)

kalı üstese elgi **arzu üze**

özini tutunsa köngül til tüze (K. B. 3447)

kimi sözleḡey sen kişi bolmasa

kişiler arala özünḡ turmasa (K. B. 3424)

sini birle bolsa kör asğı öküş

öz asğın tilerke kiṅeşmez uḡuş (K. B. 3490)

sevitse kimi dünya ahır sürer

avıtsa erej birle terkin irer (K. B. 3548)

kamuḡ dünya birke yumıtsa bütün

erej birle ming yıl tirilse ḡutun (K. B. 3569)

bu otuḡ **negü teg** oḡürse oḡer

kerek erse körklüg ya körksüz ḡuḡar (K. B. 3609)

tilek birle maṅsa kişi arzulap

arpı yolda almaz tilekin ulap (K. B. 3702)

tusulma uun uṇder erse ilig

meningde tusulgu uuş yok bilig (K. B. 3802)

tusulma uun uṇder erse ilig

meningde tusulgu uuş yok bilig (K. B. 3802)

ilig aydı ıdtım bitig *bir yolu*

bitigke yanut ıldı taş teg tolı (K. B. 3888)

bu neṅ birle yalṅguk tilese tilek

yaşıl kkke yoqlar neṅ ol keḁ ylek (K. B. 3981)

tapuḡa *negu teg* inansa bolur

tapındım tiyü bilse mflis alur (K. B. 3985)

kirur hem ıkar bolsa *anda naru*

tunse tug saṽ true kru (K. B. 4043)

kapuḡdaa birle yaraşmasa uz

tiriglik tatımaz aya eḡu z (K. B. 4169)

yaınlık tilese zunḡ *beg bile*

apuḡdaı birle yaınlık tile (K. B. 4171)

negü teg kılınsa sanğa koldaşınğ

sen andağ kılınğıl sevinsü işinğ (K. B. 4192)

asığ yas üçün bolsa emdi yağı

anğar koğ ol asınğ yaraş ay ağı (K. B. 4228)

negü teg kılınsa sen andag kılın

süçig sözlese söz süçig bol tilin (K. B. 4307)

bilig birle yalnğuk işin başlasa

tilek boldı sakın negü işlese (K. B. 4388)

katılrsa özüm men *kişiler bile*

barışgu kelişgu kerek men küle (K. B. 4569)

bu *köçmezde aşnu* köç ıdsa oza

köçüp barsa asğı yarutur küze (K. B. 4815)

negü teg keçürse keçer terk küni

barır eçgü isiz ne egri köni (K. B. 4840)

uluğlukka artuğ küvenme küle

uluğ boldunğ erse *baş ağığ bile* (K. B. 4917)

adağın yorıqlıka emgek tegir

könğül birle manğsa ol emgek barır (K. B. 5047)

seniṅde kiḏn kalğa tutsa ölüm

oğul kız isizlikke bulğay tolum (K. B. 5291)

bu kün kılmasa iş yarın iş bolur

işing *iş üze* bolsa irklip kalur (K. B. 5502)

kimiṅ eḏgü atı bile çıkısa can

kesilmez anıṅ atı eḏgü dü‘an (K. B. 5570)

bu dünya münü miṅ bir ol erdemi

negü teg keçürse keçer ademi (K.B. 6332)

kimi özke *köz teg* yakın tuttum erse

yağı çıktı yek yekig ne kılayı (K.B. 6577)

3.7.3.6. Edat Grubunun Yüklem İsmi Olarak Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde edat grubunun cümlelerin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı bir örneğe tesadüf edilmiştir:

bu tegme biri asğı yası telim

ķayusı *birim teg* ķayusı alım (K. B. 309)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

bu ögdi bile munça eḏgü atı (K.B. 907)

tonğuz teg titimlig *böri teg* küçi

adığlayu azğır *ķutuz teg* öçi (K. B. 2311)

körü barsa dünya *kölike sanı*

eğerse kaçır kaçsa eğerer sini (K. B. 3536)

3.7.3.6.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Edat grubunun fiil grubu dediğimiz sıfat-fiil grubunda, bu grubun zarfı olarak kullanıldığı görülür:

kişi eğgüsi kim kişiler başı

kişilik kalığlı kişike tuşı (K.B. 5892)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen edat gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 1102'dir. Edat grupları cümle içinde genellikle zarf, bazen de isim ve sıfat görevlerinde kullanılmıştır. 1102 edat grubundan 998'i zarf, 12'si özne, 4'ü nesne, 85'i yer tamlayıcısı ve 3'ü cümle dışı unsur olarak kullanılmıştır.

3.8. UNVAN GRUBU

Unvan grubu bir şahıs adıyla bir unvan veya akrabalık isminin herhangi bir ek almadan bir araya gelmeleriyle oluşan kelime grubudur.

“Unvan ve akrabalık isimleri başa getirildiği takdirde birleşik isim meydana gelir. Unvan veya akrabalık ismi şahsın bir ismi durumunda geçer: *Dede Korkut, Molla Kasım, Kraliçe Elizabet* gibi... Birçok dillerin aksine Türkçede unvan ve akrabalık isimlerinin sonda geldiği unutulmamalıdır.”⁵⁶

⁵⁶ Muharrem Ergin, *Türk Dil Bilgisi*, s. 390.

3.8.1. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN UNVAN GRUPLARI

3.8.1.1. Unvan Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde unvan grubunun cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ajun tuttı *ta vğaç uluğ buğra han*

kutadşu atı birsü iki cihan (K. B. 88)

3.8.1.2. Unvan Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde unvan grubunun cümlenin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ķayusı *inanç beg* ķayu *çağrı beg*

ķayusı *tigin beg* ķayu çavlı beg (K. B. 4068)

Unvan grubu cümle içinde kullanılmasının dışında kelime gruplarının içinde de yer almıştır:

Unvan grubu sıfat tamlamasının tamlanan unsuru olabilir:

bu kūn toğdı ilig tidim söz başı

yörügin ayayın ay edgü ķişi (K. B. 353)

bu kūn toğdı ilig bu ķılķı bile

yarudı ajunķa kün ay teg yala (K. B. 415)

bu kün togdı ilig eşitti sini

öziñge kereklep kör ıdıtı mini (K. B. 3455)

Unvan grubu edat grubu içinde yer alabilir:

dad işpehsalar beg üçün bu kitip (A. H. 69)

Unvan grubu edat grubunun içinde yer alabilir:

dad işpehsalar beg üçün bu kitip (A. H. 69)

3.9.BİRLEŞİK FİİL GRUBU

Birleşik fiil, bir isim veya fiil unsurunun bir yardımcı fiil ile bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubudur. Grupta iki unsur vardır: İsim veya fiil unsurları ve yardımcı fiil. İsim unsuru ile yardımcı fiil eksiz bir araya gelirler iken fiil unsuru ile yardımcı fiillerin birleşmelerinde araya zarf-fiil ekleri getirilir.

Birleşik fiilin tanımı ve sınıflandırılması hususunda değişik görüşler mevcuttur. Bu konuda çalışan uzmanlar birleşik fiil yapımında iki yol olduğunu, bunlardan ilkinin bir isimle bir yardımcı fiilin bir araya getirilerek, diğerinin de bir fiil ile yardımcı fiilin zarf-fiiller yardımıyla bir araya gelmesiyle oluştuğunu ifade etmişlerdir

3.9.1. İSİM + YARDIMCI FİİL KURULUŞUNDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER

3.9.1.1.İSİM UNSURU BİR KELİME GRUBU OLAN BİRLEŞİK FİİLLER

3.9.1.1.1. Yardımcı Fiili *aç-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.1.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

yanut birdi ögdülmiş *açtı tilin*

ayur men uyarın bu sözke ulın (K.B. 1817)

yanut birdi ögdülmiş *açtı tilin*

ayur söz eşitgil köngülke alın (K. B. 3403)

baқа көр оларıғ sen *açğıl közüñg*

begig kılda açra bilürmü özünğ (K. B. 4836)

men emdi bilindim *açıldı közüm*

mini otқа atmış meniñg bu özüm (K. B. 5399)

ра‘ıyyet öze ol seniñg üç Һақıñg

tilegü olardıñ sen *aç kılğakıñg* (K. B. 5579)

negü kaçgu tegdi ne erki Һalıñg

mañga sözlegil söz sen *açğıl tiliñg* (K. B. 5687)

3.9.1.1.2. Yardımcı Fiili *al-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.2.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

neçe me çığay erse kalmaz açın

alır bu ölüm kör tirigde *öçin* (K. B. 5466)

3.9.1.1.3. Yardımcı Fiili *ba-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.3.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

öküş eçgü sözler tilin sözledi

işing itge men tip *katıg kur badı* (K. B. 542)

3.9.1.1.3.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

hacib çıktı aydı ay ay toldı tur

tapuğka körüngil *kutuñg badı* kur (K. B. 580)

3.9.1.1.4. Yardımcı Fiili *başla-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.4.1. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

ayağ tirkı başlar bu aş başçısı

negü teg kerek aygıl aş işçisi (K. B. 2824)

3.9.1.1.5. Yardımcı Fiili *bir-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.5.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

tağı bir buğunka *törü bir köni*

kötür bir ikidin küçin kör anı (K. B. 5576)

3.9.1.1.5.2. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

ya yat baz yalavaç keliş ya barış

boşuğ birgü açığ olarka tegiş (K. B. 2495)

3.9.1.1.6. Yardımcı Fiili *bol-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.6.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar

tengizdin çıkarmasa yinçü kişi

kerek yinçü *bolsun* kerek *say taş* (K. B. 212)

aya çergüci kel mini çergüle

yıl ay tutgunı boldum emgek bile (K. B. 373)

bağırsak kişiniñ sözi tut savı

bu söz sav sañga *bolga devlet a v* (K.B. 1358)

kanı *tüş sanı boldı* keçmiş kününğ

ökünçte adın yok bu kalmış kününğ (K.B. 1397)

bu beglik işi *boldı begler işi*

bu begler işin bildi beglik kişi (K.B. 1935)

kalı bolsa arslanğa ıt başçısı

ol arslan *bolur* barça *ıt sağısı* (K.B. 2048)

kara *kul karası bolur* beg örünğ

ķaralı örüngli adırttı körüng (K.B. 2080)

ķılıķ baldu **boldı bu il saķısı**

ķılıķın alır il buķun başısı (K.B. 2140)

negü tir eşitgil törülüg ķişı

törülüg ķişı **boldı il tör başı** (K. B. 2196)

oķuķ saķ kerek keķ kereksiz azak

azaķ bolsa işçi / **bolur iş uzaķ** (K. B. 2813)

ķişı asķı bolsa ķişıke ķatıl

ķişıke tusulmak ķişı asķı bil (K. B. 3406)

yüzin kızledi yirke rumi kıızı

ajun ķırtısı **boldı zēngi yüzi** (K. B. 3948)

ķayusı alur ķıl **bolur ķıl başı**

ķayusı at adķır öze il başı (K. B. 4064)

ķayu yavķu yuķruķ bolur il begi

ķayu **atı teņsiz bolur er ögi** (K. B. 4069)

tamuķķa ya uķmak begi bolķuķa

aķırlık üçün ya uķuz kılķuķa (K. B. 4855)

maņga at uruldı bu zahıd atı

bu atım manğa **boldı** *ta 'at yutu* (K. B. 5106)

ajun kırtışı **boldı** *altun öngi*

yaşık za ' fëran kıldı yakut öngi (K. B. 5669)

öğ ödlele yarutsa birip öt erig

köngül ölmış erse **bolur** *tip tirig* (K. B. 5689)

köpup çıktı ilke yuvuldu yaşı

ajun menğzi **boldı** *habes kırtışı* (K.B. 6213)

yüzin kızledi yirke rumi kıızı

ajun menğzi **boldı** *bu zengi yüzi* (K.B. 6215)

ajun kırtışı **boldı** *altun öngi*

yalın teg bolup dünya kızdı engi (K.B. 6223)

kişi barça **yarmaq kulu** boldılar

kümüş kimde erse boyun birdiler (K.B. 6476)

3.9.1.1.6.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

içi ters bolur kör bilişmez kişii

kalın yat ara kirse yaŋguz başı (K. B. 491)

ne **eçgü bolur** *beg* ol eçgü kişi

kişilik bile itse il kün işi (K. B. 457)

içi ters bolur kör bilişmez kişi

kalın yat ara kirse yaṅguz başı (K. B. 491)

içi sarp bolur ve yaṅı kelgüçi

bilişi yok erse muṅaḍsa tuçı (K. B. 492)

munu **boldı** emdi **tilek teg kişi**

taķı bolgusı bar yetilse yaşı (K.B. 1647)

kalı **bol**masa **eğü yarlıg** tilin

yaşarmış çiçekler kırır terk bilin (K.B. 1810)

kalı **bolsa** begler **hiyanet köṅül**

buḍunķa asıg bolmaz andın töṅül (K.B. 2011)

bu beglik bağı kör **bu iki bolur**

bu iki tükel bolsa beglik kıılır (K.B. 2018)

beg **alçaķ** gerek **bolsa koḍķı köṅül**

munı teg yok erse sen andın töṅül (K.B. 2121)

uvutsuz kişide yırak tur yırak

uvutsuz **bolur üsterigli karaķ** (K. B. 2205)

tetiglik nişanı turur bu bitig

bitig bilgüçi er **bolur keḍtetig** (K. B. 2224)

negü tir eşitgil kör alçaq amul

ne eḍgü bolur erke ıoḍkı köngül (K. B. 2231)

kalı *bolsa* begler *bu küçkey isiz*

anıḡ işçileri buzar eḍgü iz (K. B. 2245)

aḳ bolḡu artuk sü başlar kişı

tirilse anḡar ötrü ödrüm başı (K. B. 2275)

usal bolmasa *bolsa artuk oḍuḡ*

usal bolsa tegrür basımçı yoḍuḡ (K. B. 2348)

kiçig kıur yigitler *bolur keḍyiti*

kalı yüz evürse uḍıtur otı (K. B. 2373)

yaḡuz öḡdi bulsa *iḍi keḍ bolur*

keḍig öḡse kendü kaçan kin kalur (K. B. 2400)

isig söz küler yüz bile birgü nenḡ

bu üç nenḡ kişıke *bolur eḍgü yaḡḡ* (K. B. 2405)

söz uḳḡan kerek *bolsa ḡazır cevap*

cevab kılsa birmiḡ söziḡe şavab (K. B. 2648)

sözi *bolsa yumşak şeker teg süçig*

süçig sözke yumşar uluḡ hem kiçig (K. B. 2665)

buðun başlar erke **bolur miŋyağı**

yağı bolsa kimke yağılıgı ağı (K. B. 2834)

bu aşçı idişçi bütün bolmasa

içi sarp bolur begke içşe yise (K. B. 2891)

ne körlüg bolur kör bağırsak kadaş

kadaşka kadaş köŋgli bolsa yakın (K. B. 3297)

ne körlüg bolur kör bağırsaklıkın

kadaşka kadaş köŋgli bolsa yakın (K. B. 3298)

ne körlüg bolur kör kişi adrlıp

selamet kavuşsa iki öz özün (K. B. 3301)

çibun **boldı duşman** yaŋganka **beğük**

ısırsa yaŋganıgı suçıtur ked ök (K. B. 3399)

biligsiz kişi ol **bolur** belgölüg

et özke birür bolsa tutçı ülüg (K. B. 3643)

ķopa keldi örlep sıta ķalkanı

ajun menġzi **boldı örüŋg erdini** (K. B. 3840)

bu çav birle atıŋg yağıldı köre

beğük belgü boldı kişiler ara (K. B. 3916)

kalı *ya vgu te ngsiz bolur* erse sen

vefa kıl neçe küç bulur erse sen (K. B. 4137)

sözin kesti ögdülmiş aydı munu

bu ya nglıg bolur beg tapuğcı unu (K. B. 4155)

buşı birle *bolma* yime *ke d ya lan*

kalı buşsa buzğay yakınlık hakin (K. B. 4292)

kamug edgüke *bol* sen *edgü kişi*

isizke isiz bol ol isiz tuşı (K. B. 4308)

ası ghlıg kişiler bolur bu kutu

bularıg yime edgü tut ay botu (K. B. 4443)

küvezlenme *artu k turı bolga* sen /

saran bolma artu k söküş bulga sen (K. B. 4553)

bu aşka okıgılı *bolur tört kutu*

barıgılı yime tört bolur ay botu (K. B. 4663)

ne edgü bolur kör yigitlik ödün

ülüg alsa özke kamug edgüdün (K. B. 4695)

ne te ngsiz bolur kör qarımış kişi

yava bolsa kılsa yigitler işi (K. B. 4696)

mengilik ol ol anda bulsa erej

bolur edgü ornı **bolur edgü iz** (K. B. 4907)

neteg **beg bolur** ol buğunka **uluĝ**

tili yalĝan erse kör elgi kuruĝ (K. B. 5075)

kalı edgü tutsa bu begler kılınç

ķamuĝ edgü ilke **bolur miĝsevinç** (K. B. 5225)

çıĝay tul yetimig baķa tur körü

bularıĝ küdezse **bolur cın törü** (K. B. 5302)

tiriglik uçuktı yüküm aĝrudı

yazuķtın **özüm boldı yangı öğ** (K. B. 5692)

ķiřilik kıl ay er **ķiři bol uluĝ**

ķiři mundaĝ urdı ķiřilik yoluĝ (K. B. 5788)

üçünçi **tetiĝ uz bitiĝçi bolur**

ķiriř hem çıķıř bilse ķaznaķ tolur (K.B. 5913)

ne edgü bolur kör at edgü bolup

ölüp barsa barmaz kör atı ölüp (K.B. 5918)

isiz edgü barķa **ķara yir bolur**

bitilmiş eçelke yetilse eçel (K.B. 6272)

çıġay ma ölür ök yime bay ölür

iki böz iletür **ķara yir bolur** (K.B. 6374)

ķadıńġ teg bođum **erdi oķ teg ķöni tüz**

ya teg egri boldı egildim tönġittim (K.B. 6532)

3.9.1.1.6.3. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

bezendim **begim boldı** ġaķan uluġ

ötündüm munu ķolsa canım yuluġ (K. B. 85)

bu saķlık ođuġluk bu il işińġe

tözü **asġı boldı** uzun yaşıńġa (K. B. 440)

bayat kimke birse tilek arzısı

anıńġ **şükri boldı** yanut ķılġısı (K. B. 753)

kimińġ **arķası bolsa** küçlüg bolur

bu küçlüg ķişi ķutķa tüplüg bolur (K.B. 1699)

bayattın erür bu uķuş bolġısı

tadu birle ķirse **bolur belġüsü** (K.B. 1828)

ķalı **bolsa** arslanķa ıt **başķısı**

ol arslan bolur barķa ıt saķıķı (K.B. 2048)

bu üç neᅅgke **bolur** tapuᅅcı **ᅅulı**

munı tutsa begler ᅅamuᅅ neᅅg ulı (K. B. 2412)

sevinme keᅅ artuᅅ erejlig kiᅅi

bolur aᅅır emgek erejke **tuᅅı** (K. B. 2938)

bilig ögren aᅅnu tapuᅅᅅa öküᅅ

biligsiz tapuᅅ **asᅅı bolmaz** ülüᅅ (K. B. 3216)

öz asᅅı tilerke kiᅅgeᅅmeᅅü söz

saᅅga **asᅅı bolmaz** aya ᅅutluᅅ öz (K. B. 3492)

bu üç neᅅgke **bolma yaᅅın ᅅoᅅnıᅅı**

küyer ot aᅅar suᅅ bu begler küᅅi (K. B. 4097)

vezirlik tegip **bolsa elᅅiᅅᅅ uzun**

törü urma isiz silig bol tüᅅün (K. B. 4140)

uruᅅluᅅ tarıᅅlıᅅ beᅅükler tili

beᅅükrek bolur **bolma eᅅᅅi ᅅulı** (K. B. 4496)

uᅅuᅅluᅅ kerek ᅅem biliglig kerek

öᅅı bolsa aᅅᅅa iriklig kerek (K. B. 2868)

munu aydım emdi ay ilig kiᅅi

bu yaᅅᅅlıᅅ kerek **bolsa aᅅᅅı baᅅı** (K. B. 2877)

3.9.1.1.6.4. İsim Unsuru Kısaltma -İsnat- Grubu Olanlar

bağırsak bütün çın kılınçı köni

tili köngli tüz bolsa bilse muni (K. B. 424)

ķamuğ ilke kıldı kör elgi uzun

uzun boldı elgi yorık til sözün (K.B. 1765)

adın ma bu biş neñg yırak tutğu beg

atı eçgü bolsa kü çav bolğu teg (K.B. 2060)

yağı ol bu bor timçi iltür kümüş

ķılınçı tütüş boldı kılķı uruş (K.B. 2098)

yağı ol bu bor timçi iltür kümüş

ķılınçı tütüş boldı *ķalka uruş* (K.B. 2098)

ķılınçı köni bolsa kılķı oñgay

munıñdın tegir ħalkķa eçgü yıl ay (K. B. 2209)

ķılınçı köni *bolsa ķalka oñgay*

munıñdın tegir ħalkķa eçgü yıl ay (K. B. 2209)

bor içme bor içse barır er ķutı

bor içse *bolur til ve munduz atı* (K. B. 2655)

yana *elgi küçlüg bolur* muħteşib

isizlerni yıgsu cema' at kezip (K. B. 5588)

3.9.1.1.6. 5. İsim Unsuru Kısaltma -Yaklaşma- Grubu

Olanlar

tükel beg *bolur bu buḍunḵa başı*

anınḡdın bulur tegme eḡgü kişi (K. B. 2166)

3.9.1.1.6.6. İsim Unsuru Kısaltma - Bulunma- Grubu

Olanlar

atı beg bolur bolsa kılkı kara

ḵarada bu *inḡa bolur* ḡalk ara (K.B. 2082)

3.9.1.1.6.7. İsim Unsuru Aynen Tekrar Grubu Olanlar

ḵara ' am töşinḡe yörüḡi adın

aḍn boldı begler tüşi kör *aḍn* (K.B. 6024)

3.9.1.1.6. 8. İsim Unsuru Yakın /Eş Manalı Tekrar Grubu

Olanlar

neteglikke kirme küdezgıl köḡḡül

barınḡa bütün *bolḡıl amrul amul* (K. B. 26)

bayat birdi barḵa tilemiş tilek

bayat oḵ *bolu* birsü *arḵa yülek* (K. B. 90)

ya raḡ üste devlet tükel ḵıl tilek

ķamuĝ iřte **bolĝıl** sen **arķa yūlek** (K. B. 116)

taķı ma negū erse arzu tilek

bayat oķ **bolu** birsū **arķa yūlek** (K. B. 122)

basa aydım emdi munu yalnĝuķuĝ

aĝırlıķı **boldı bilig ōĝ uķuĝ** (K. B. 147)

yūzi ķŋrki ķŋrklūĝ kerek beg yūlūĝ

boķı ortu **bolsa** ne **ķa vluĝ ķūlūĝ** (K.B. 2083)

esūrse ķiři **til ve munduz bolur**

bu tilve iři ķŋr ķaķan tūz bolur (K.B. 2099)

ķūr ersig kerek bolsa ķaşıĝ yūlūĝ

yaķılsa atı **bolsa ķa vluĝ ķūlūĝ** (K. B. 2298)

biliglig bor iķse biligsiz bolur

biligsiz bor iķse **bolur ķeņķ kiķiĝ** (K. B. 2659)

būtūn ķın bolurlar ķatı yoķ būki

ķiřiilerke tegmez bularnıĝ yūki (K. B. 4440)

ilig altunı **iņķ esen bolsunı**

bayat birge barķa tilek ķolsunı (K. B. 4957)

atanĝ ōldi bardı saĝa birdi pēnd

ata pendi tutsa *şeker bolğa kãnd* (K. B. 5154)

olarda biri bilge ‘alim turur

bu ‘alim bile erke *kut kã bolur* (K. B. 5551)

öd ödlele yarutsa birip öt erig

köngül ölmüş erse *bolur tip tirig* (K. B. 5689)

kadasıng ölümi saŋga bolsu pend

seringil muyan ur *şeker bolsu kãnd* (K.B. 6314)

azu *tilve munduzmu boldum* ya mundum

negü sözledim men ayu bir uķayı (K.B. 6589)

3.9.1.1.6.9. İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olanlar

uluğ sen olar boldı sinde kiçig

kiçigke uluğ *boldı açığ süçig* (K. B. 4531)

3.9.1.1.6.10. İsim Unsuru Eklemeli Tekrar Grubu Olanlar

at üstem yarıklar *bolur kãp kızıl* /

kızıl kızğu engler *bolur yap yaşıl* (K. B. 2385)

3.9.1.1.6.11. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

bolur ötrü işler *bütün hem bışığ*

biliglig kişiler bışığ yir aşığ (K. B. 330)

taķı yakşı aymış biliglig bñgñ

buşar öçte begler **bolur ot ağu** (K. B. 779)

ađırlıkķa tegse **kñ vez kür bolur**

ölñm tutsa uğlur ökünçñn ölñr (K. B. 1125)

keçñrmiş tiriglik **tñpi boldı yıl**

bu ħalmış tiriglik neçe birge il (K.B. 1439)

ħamug edgñke **bolsa elgi uzun**

u vñtluđ silig ħñm ħılınçı tñzñn (K.B. 1965)

u ħuşı öküş bolsa bilgi teñgiz

ħamuđ iş bñtñrse ħızartsa meñgiz (K. B. 2185)

isizke ħatılmaz uħuşluđ ħişı

bñtñn ħın bolur bu biliglig işi (K. B. 2897)

er at **bola** begdin **sevinçlig yaruħ**

ħayu il tilese bulur beg anuħ (K. B. 3033)

ne **erklig bolur** ol budunķa **uluğ**

yoritmasa ilde bu yarlığ ħamuđ (K. B. 3868)

kirñr ħñm ħıħar bolsa anda naru

ötñnse ötñg saı törñçe kñrñ (K. B. 4043)

atım ersig erse **bolur oḡyaçı** /

köni erse kılkı bolur tamğaçı (K. B. 4046)

bitig bilse **saḡaḡ ağıçı bolur**

uḡuş öḡ keḡ erse bitigçi bolur (K. B. 4048)

ḡayu yaḡḡu **yuḡruḡ bolur il begi**

ḡayu atı tēḡsiz bolur er öḡi (K. B. 4069)

vezirlik tegip bolsa elḡinḡ uzun

törü urma isiz **silig bol tüzün** (K. B. 4140)

bularḡa ḡatılsa özüḡi tutun

törüsüz toḡusuz bolurlar otun (K. B. 4447)

tilin eḡḡ sözle işimsinmegil

basınḡan bolurlar biligsiz ḡigil (K. B. 4448)

seninḡdin bu kün ilke asḡı öḡuş

buzulsa asıḡ **bolḡa ḡarḡıḡ sōḡuş** (K. B. 5726)

aḡı bolḡıl alḡaḡ tuz etmek yitür

ḡişi' aybi açma sen örtüp yitür (K.B. 6096)

uḡuşluḡ ḡişiler sözi öḡḡu teg

kōni tüz bolur ol özi belḡu teg (K.B. 6356)

haram birle könglüm **ƙara boldı kir**

bilig işke tutmaz özüm yüzde bir (K.B. 6463)

ƙapuş ƙarma boldı müsülman neñgi

ƙanı adra tutğan haramıǵ öñgi (K.B. 6482)

ƙılsa küçün **bolmas** anı **toƙ bay** (III, 239)

3.9.1.1.6. 12. İsim Unsuru Edat Grubu Olanlar

bu yalñuƙ atı **boldı yañgluƙ üçün**

bu yañgluƙ uruldı bu yalñuƙ üçün (K. B. 197)

ƙişi kirmedük ilke kirse ƙalı

ƙelin teg bolur er agın teg tili (K. B. 494)

negü teg bolur sen meniñde ƙıdın

meniñ yok saƙınçım munıñda adın (K.B. 1217)

ƙöçüt teg bolur ƙut tüpi hem tözi

köñgöl ƙođƙısı ol anıñ yıldızı (K.B. 1704)

ƙişi ödrümi kör **bu yañglıƙ bolur**

isizim bu yañglıƙ ƙişiler ölür (K.B. 1788)

mañga aygıl emdi uƙuş şureti

negü teg bolur ol yörügi atı (K.B. 1848)

sever men tiyü barça da' vi kılur

bu da' vika ma' ni *negü teg bolur* (K.B. 1895)

yüz utru bolur tutçı hacib özi

körür közke körklüg kerek ol yüzi (K. B. 2464)

et özni *negü teg* kitergü *bolur*

meğer kim ölüm tutsa kalsa kalur (K. B. 3593)

ayı munğkarur sen bu kün sen mini

negü teg bolur ay bu tapğunğ kanı (K. B. 4024)

kür arslanğa oğşar körü tursa beg

öge tegse yumşar *bolur torğu teg* (K. B. 4098)

uluş kendke kirse meniñ bu özüm

kişi birle bolğa işim hem sözüm (K. B. 4687)

3.9.1.1.6.13. Birden Fazla Kelime İle:

kör arslan bile қоşnı buğday başı

basa ülgü *boldı çağan ya işi* (K. B. 140)

habib savçı yolu mini yetteçi

ol oğ savçı *bolsu elig tuttaçı* (K. B. 388)

başında keçip er yorık tüzmeşe

köni sözlemiş boldı yılķı tise (K. B. 4639)

ķiķide yavuzraķı yalġan bolur

yavuzda yavuz *vā ‘de kayġan bolur* (K. B. 5077)

3.9.1.1.7. Yardımcı Fiili *bul-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.7.1. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

olarda biri saŵçı urġı turur

bularnı ağır tutsa *ķut ķāŵ bulur* (K. B. 4337)

neĉe aġsa anĉa aġırlık bulur

ajun malı ķut ķāŵ bulur öz *onġı* (K.B. 6044)

3.9.1.1.8. Yardımcı Fiili *er-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.8.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar

bayat raġmĉti erdi ġalkı öze

ķılınĉı silig erdi ķılķı tüze (K. B. 42)

bu barĉa *iĉim faġlı erdi* ķamuġ

aġırladı minteg tapuġsuz ķuluġ (K. B. 389)

sen *erdiġ* maġa *ķöz yaruķa* tükel

barır men *seniġdin* esen eġġü ķal (K.B. 1162)

ķapuġ ķörki erdi maġa eġġü iş

buḍun asḡi erdi aṅgar tegse iş (K.B. 1575)

yol aḡzında erse kişi başlaḡu

törüsün tokusın yazım kılmaḡu (K. B. 2497)

yana aydı ilig ay öḡdülmiřim

bayat faḡlı erdi sini bulmışım (K. B. 3120)

bu barça *bayat faḡlı erdi* saṅga

ḡamuḡ eḡḡülük birdi ḡızdı eṅge (K. B. 5761)

bayat ḡukmi erdi ḡadařıṅ öze

yorıttı ḡazasın sen öz kılḡ tüze (K.B. 6311)

3.9.1.1.8.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

‘*atıḡ* erdi aşnu ḡamuḡda oza

bayatḡa bütüḡli köṅḡül til tüze (K. B. 51)

‘*alı* erdi munda basakı talu

kür ersig yüreklig meṅgesi tolu (K. B. 57)

tilekim *söz erdi* ay bilge bḡḡu

kiḡın keldeḡike *özüm sözlegü* (K. B. 192)

tilekim *söz erdi* ay bilge bḡḡu

uḡuşuḡ biligig özüm sözlegü (K. B. 287)

beg erdi ajunda **bügü bilge baş**

bu beglik özele uzun boldı yaş (K. B. 405)

yigit erdi oğlan kılınçı amul

uğuşluğ biliglig hem öglüg köngül (K. B. 463)

uğuşluğ biliglig beg ermiş amul

tiler ermiş erdem idilerin ol (K. B. 469)

yayığ ermez erse bu devlet özi

ne edgü neñg erdi bu kut ay kozı (K. B. 695)

yayıklık yok erse bu irsellikñg

ne edgü iş erdi sening kelmekñg (K. B. 715)

ne edgü neñg erdi bu devlet kelip

yana barmaz erse tilekçe yelip (K. B. 1077)

ne yakşı neñg erdi bu beglik işi

ölüm tutmaz erse yorisa kişi (K. B. 1078)

ne körklüg kün erdi yigitlik küni

karılık yok erse yorisa köni (K. B. 1079)

yok erdim törütti igıdti mini

kiçig oğlan erdim beğütti mini (K. B. 1097)

yalıñg yüzlüg erdim bütürdi saķal

ķara ķuzğun erdim ķuğı ķıldı ķal (K. B. 1098)

ķüremiş ķürek erdi uş bu özüm

eçel tuttı iltür ne asğı sözüm (K. B. 1118)

ne eğğü iş erdi ölüm bolmasa

ne ķörklüg iş erdi ķişi ölmese (K.B. 1543)

asığsız tusulmaz ķadaş erse ķođ

tusulur adaş tut asığ birle toğ (K. B. 2575)

neçe me *bütün çın er* erse *ķöni*

anıñda bütün çın özünğ bil munı (K. B. 2849)

neçe me bu aşçı idişçi sañga

bütün erse artuķ ay ersig toñga (K. B. 2939)

tapuğ kılğı ģalktın anı kizlegü

öküş ta ıt erse anı azlağı (K. B. 3231)

içi ķız erür bu tiriglik ķüni

yava işke işletse bolmaz munı (K. B. 3544)

ayı eğğü ermez bu dünya neñgi

kiminğ bolsa evrer ķılınçı yañğı (K. B. 3562)

yana aydı ilig ay ögdülmişe

қадаşıң *tükel ök kişi* ermişe (K. B. 3858)

бақа көр бу сөзлер kim aydım saңa

bu yaңlıғ erürmü ayu bir maңa (K. B. 3992)

yanut birdi oğurmış aydı bu söz

içi yaқsı ermez aya қılқы түз (K. B. 4007)

yanut birdi ögdülmiş aydı қадағ

içi ters iş ermez batar қılsa ағ (K. B. 4017)

olarda birisi otaçı turur

қамуғ иг тоғақа *bu emçi* erür (K. B. 4356)

içi edgü erdi bu iki bulup

ölüm tutmasa қалса meңgü bolup (K. B. 4703)

bu ança iş ermez ağır kelgü teg

bu iştin belinglep yıraқ tezgü teg (K. B. 4950)

ay ilig бақа көр seningde oza

beg erdi ataң ilde *erk türk tüze* (K. B. 5151)

biliglig uқaşluғ er erse *silig*

ағрла tegür neңg uzatgıl elig (K. B. 5520)

bir ök türlüğ ermez bu işke bilig

büte türlüğ iş bar tegürgü elig (K. B. 5723)

bu ıalığ bilirde naru barsa men

içi artağ erdi tapuğ ıoğsa men (K. B. 5752)

et öz semrir erse yılan ıurt anuğ

özünğ sevnür ***erse keçigli konuğ*** (K.B. 5844)

neçe ***keğ er*** erse yonğag tınglamaz

ozunçı ara kirse sernü umaz (K.B. 5863)

neçe ***keğ beg*** erse ***uıuşıluğ oğuğ***

yonğagçı yakın bolsa tegrür yoğuğ (K.B. 5864)

bu yaııglığ beg erse budun başçısı

menğilig bolur buğnı il barçası (K.B. 5945)

ol ***eçgü kişi*** erdi eçgü başı

ıalı ölse itgey bayatım işi (K.B. 6253)

ıayu türlüğ erse yorıkıııg yolunğ

ayu birdim azrağ bekütgil ulunğ (K.B. 6497)

küremiş ıul erdim yazuğum telim

yazuğ yarlıkağul sen ök sen içim (K.B. 6509)

kağıng teg boğum *erdi oğ teg köni tüz*

ya teg egri boldı egildim tönğittim (K.B. 6532)

kögüz kerdim ança yağı sançmış er teg

kü vez teg kür erip kaya teg kaçıttım (K.B. 6539)

özüm *haydar erse yaşın teg kılıçlığ*

ya rüstemleyü men ajunda çavıktım (K.B. 6549)

anın *uz erür* bu kıtab *bir süzük* (A. H. 477)

neçe me *hañalığ kul* ersem sanğa (A. H. 38)

3.9.1.1.8.3. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

atam erding artuğ bağırsak ağı

seningde bağırsak törütgen tağı (K.B. 1243)

tapuğ kızlegü kıl kişi körmesü

bu söz *sırrım erdi* özüm sözledi (K. B. 3235)

eşitmegüm erdi aning sözlerin

ne kılkı kılınçı ne bilgi barın (K. B. 3859)

bir ök erse düşman ming ol yaşlıkı

mingin *dostuñg* erse bir ol azlıkı (K. B. 4190)

minġ er *dostunġ* erse üküş körmegil (A. H. 359)

3.9.1.1.8.4. İsim Unsuru İyelik Grubu Olanlar

munu men me emdi sanġa keldüküm

meniġ kılķm erdi bu körkittüküm (K. B. 659)

törüttünġ igiđtinġ beđüttünġ mini

seniġ fađlınġ erdi bilir men munı (K.B. 1152)

3.9.1.1.8. 5. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

tüzün erdi *alçaķ kılınçı silig*

u vutluġ baġırsak aķı kiġ elig (K. B. 43)

biliglig beg erdi *uķuşluġ ođuġ*

isizke ot erdi yaġıķa yođuġ (K. B. 408)

ilig ķolsa saklan ajunçı kişi

bu *saklık* erür *hem şeri ʿat işi* (K. B. 446)

yigit erdi oġlan *ķılınçı amul*

uķuşluġ biliglig hem öġlüg köġül (K. B. 463)

buşı erse işte *yime övķelig* /

ya va erse borçı ya ķıyġan elig (K.B. 850)

küvezlenme artuķ kötürme köġül

inanç kılgu ermez bu dünya tönğül (K.B. 1377)

ķayusı *sak erse* yağıda *oğu*

siziksiz yağıķa bu tegrür yoğu (K. B. 2358)

bu otuğ negü teg öçürse öçer

kerek *erse körklüg ya körksüz* ķuçar (K. B. 3609)

eşitti anıñ sözlerin kör ilig

sözi *erdi* barķa *uķuş öğ bilig* (K. B. 3853)

yalavaç neçe *ķın keğerse amul*

bitig bolmasa sözke bütmez könğül (K. B. 3891)

yıl *altmış iki erdi tört yüz bile*

bitiyü tükettim bu söz ülgüle (K.B. 6495)

yıl *altmış iki erdi tört yüz bile*

bu söz sözledim men tutup can süre (K.B. 6623)

3.9.1.1.8.6. İsim Unsuru Birleşik İsim Grubu Olanlar

bu *kün toğdı erdi* atı belgülüg

ajunda çavıķmış ķutı belgülüg (K. B. 406)

mini kör ata erdim emdi sañga

atım *erdi ay toldı* baķ kör mañga (K.B. 1168)

atım *erdi ay toldı* kılkıım tolu

irildi toluluk tüker öz ölü (K.B. 1351)

3.9.1.1.8.7. İsim Unsuru Yakın /Eş Manalı Tekrar Grubu

Olanlar

oğul kız atası tüm emğek körer

bela miñnet erse yaŋgan teğ yüder (K. B. 3391)

kalı *alp atım erse* birgil kümüş

kılıç ursu açsu saŋga keñd uluş (K. B. 5519)

3.9.1.1.8.8. İsim Unsuru Zıt Manalı Tekrar Grubu Olanlar

bular ol ajunda kör at iltgüçi

isiz eçgü erse anı yağguçı (K. B. 4431)

uzun kıldı elgiŋg yorık kıldı söz

se ver se vmez erse saŋga açtı köz (K.B. 5806)

3.9.1.1.8.9. İsim Unsuru Kısaltma -Bulunma - Grubu

Olanlar

atım ersig erse bolur oq yaçı

köni erse kalğa bolur tamğaçı (K. B. 4046)

3.9.1.1.8.10. İsim Unsuru Edat Grubu Olanlar

kamuğ qağgusı *erdi ümmet üçün*

kutulmak tiler erdi raḥat üçün (K. B. 40)

boḍum erdi *oḵ teg* köngül *erdi* ya

köngül kılgu oḵ teg boḍum boldı ya (K. B. 371)

isizlik bile erse beglik maṅga

kerekmez bu beglik ḵoḍur men saṅga (K.B. 925)

köngül aytu ıdtım bitidim bitig

negü teg erür sen ay bilge tetig (K. B. 3908)

apaṅg *dünya asgı üçün erse* iş

bu işke ḵatılma ḵatılsa sesiş (K. B. 4206)

yaruḵ yaz teg erdim tümen tü çiçeklig

ḥazanmu tüşüttüm ḵamuḡnı ḵurıttım (K.B. 6531)

adaş ḵoldaşımḵa *se vüg can teg erdim*

yaḡım boldı erse tosun teg suçıttım (K.B. 6537)

ta vür birle erse uluḡsındukunḡ (A. H 285)

3.9.1.1.8.11. Birden Fazla Kelime İle:

tilekim *söz erdi* ay bilge bügü

uḵuşuḡ biligig özüm sözlegü (K. B. 287)

3.9.1.1.9. Yardımcı Fiili *e vür-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.9.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

küvençlik tiriglik kötürdi özin

yayığ dünya mindin *e vürdi yüzün* (K. B. 1073)

eşitti oğul kör atası sözin

til açtı atağa *e vürdi yüzün* (K.B. 1184)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözünğ

eşittim eşit sen *e vürme yüzünğ* (K. B. 3367)

kalı bulmasa ol *e vürgey yüzün*

toğup körmedük teg yıratğay özin (K. B. 4216)

ağır bolğa könglünğ tönğülgey özünğ

yağa bolğa tapğum *e vürgey yüzünğ* (K.B. 5870)

tağı kut *e vürmedi sindin yüzün*

yayığ dünya devlet yaratur közin (K.B. 6230)

kağı kul kamuğdın *e vürse yüzi*

yaratmış idike sığınsa özi (K.B. 6247)

3.9.1.1.10. Yardımcı Fiili *ıd-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.10.1. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

*ya vā ıd*ma *boşlağ* yığa tut kısa

yığa tutsa oğlan bulur kıt basa (K.B. 1491)

3.9.1.1.11. Yardımcı Fiili *kal-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.11.1. İsim Unsuru Yakın /Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

barayın men emdi *esen edgü kal*

ikigün ajunluk aya edgü fal (K. B. 4878)

ıdışlığ suvuğ içtim emdi tükel

tükettim triglik *esen edgü kal* (K.B. 6060)

3.9.1.1.11.2. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

sen erding mangā köz yarukı tükel

barır men seningdin *esen edgü kal* (K.B. 1162)

bağırsaklık erdi mening bu sözüm

esen kal salamet ay körklüg yüzüm (K.B. 1481)

3.9.1.1.12. Yardımcı Fiili *keçür-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.12.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

muṅgar meṅgzetü aydı Türkçe meşel

başında keçürmiş bu kökçin saḳal (K.B. 1798)

3.9.1.1.13. Yardımcı Fiili *kel-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.13.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

yana yattı ança *usı kelmedi*

keziglig kişi teg közin yummadı (K. B. 4890)

usı kelmedi turdı baḳtı yana

kör ülker saḅulmuş uçukmış tüne (K.B. 6216)

3.9.1.1.14. Yardımcı Fiili *kes-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.14.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

küser men yigitlikke öknür özüm

ökünçüm asıḡ yok *keser* men *sözüm* (K. B. 363)

öküş beg ḳarıttı ḳarımaz özi

telim beg keçürdi *kesilmez sözi* (K. B. 404)

bağırsak tilese özüngeke özünge

özünge de bağırsak yok ol **kes sözünge** (K. B. 518)

hacıb çıktı aydı ay ay toldı tur

tapuğa körünge **kutunge** badı kur (K. B. 580)

sözün kesti ança sakındı turup

ağıttı közün yaş kör oğlın körüp (K.B. 1157)

sözün kesti oğlın kuçup yıgladı

ulındı yana ol ökünçler yidi (K.B. 1510)

ne münğluğ turur körse yalnıguğ özi

yorırda yatar eti **kesür sözi** (K.B. 1528)

sözün kesti ilig közi yaş saça

turup çıktı andın sakınçığ kuça (K.B. 1562)

tilin arsık il bol küdeşgil özünge

tokışka iwinmegü **kesgil sözünge** (K. B. 2363)

sözün kesti ögdülmiş öpti yirig

iligke du' a kıldı ögdi birig (K. B. 3050)

münğar arsıkar erse emdi özünge

bu ta' at ya'va boldı **kesgil sözünge** (K. B. 3230)

bayatım sevinçi tilese özünġ

müşülman sevinçi tile **kes sözüñġ** (K. B. 3250)

yana aydı ögdülmiş uş bu özüm

sañġa kaçura tilde **kesmez sözüm** (K. B. 3326)

özünġke bağırsak seninġ öz özünġ

kişike inanma **kesildi sözüñġ** (K. B. 3496)

ķamuġda bağırsak özünġke özünġ

könġül taplamaz işni ķođ **kes sözüñġ** (K. B. 3690)

kesildi sözüm sen esen eđġü ķal

iligke bitig bir yüzüm ķılma al (K. B. 3709)

örü turdı ögdülmiş aydı **sözüm**

kesildi seninġdin barayın özüm (K. B. 3833)

ķalı öġrenür erse emdi özünġ

tilin tıldama emdi **kesgil sözüñġ** (K. B. 4030)

ayıtsa ötünġil bilirin özünġ

sözün kesse ķođġıl uzatma sözünġ (K. B. 4127)

sözün kesti ögdülmiş aydı munu

bu yanġlıġ bolur beg tapuġcı unu (K. B. 4155)

özünḡni negü teg küdezse özünḡ

işinḡni anı teg küdez **kes sözünḡ** (K. B. 4268)

sözün kesti ögdülmiş aydı kadaş

bu sanḡlıḡ turur ‘am yorıkı adaş (K. B. 4565)

ayu birdim emdi eşitti özünḡ

munı uḡtunḡ erse **kesildi sözünḡ** (K. B. 4566)

özüm ḡoḡdı dünya tilek arzusın

tilekim tükendi **kesildi sözüm** (K. B. 4732)

eşittim sözünḡni öḡün tınḡladım

sözüm kestim emdi sözünḡ tenḡledim (K. B. 4875)

sözün kesti ḡoptı adaḡın örü

esenleşti evke yüz urdı körü (K. B. 4881)

munḡar tegdi **kesti sözün** ilig

turup ḡıḡtı ögdülmiş aḡru silig (K. B. 4932)

ḡalı bulsa arzu tilekin tükeli

könḡül kötrür anda **keser sözün** (K. B. 5026)

yaraḡlıḡnı itmek tilese özünḡ

yaraḡsızḡa yaḡma **kesildi sözünḡ** (K. B. 5205)

sözün kesti koptı adağın örü

ilig tıdıtı aydı az oldur tiyü (K. B. 5439)

sözün kesti ilig özi amrulup

kopup çıktı ögdülmiş andın turup (K. B. 5623)

sıgıt kılma artuk tıda tut özünġ

bu işni bayat ıdıtı *kesgil sözünġ* (K.B. 6182)

sözün kesti oğgurmuş aydı kadaş

yorı bar esen tur közün tökme yaş (K.B. 6195)

sözün kesti ilig özi amrulup

yorıp çıktı ögdülmiş andın turup (K.B. 6274)

yir öpti turup çıktı *kesti sözün*

atın mindi urdı eviñge yüzün (K.B. 6420)

atım bilmesünler mini körmesünler

tilep bulmasunlar *sözümni keseyi* (K.B. 6600)

3.9.1.1.15. Yardımcı Fiili *kal-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.15.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması

Olanlar

kiçig tutsa *kılsa uluğlar sözi*

selamet tirildi kutuldı özi (K. B. 5061)

kalın halk öze *kıldı elgiñ uzun*

tilek arzu birdi yorık til sözün (K. B. 5192)

egin bütse boğzın toğursa aşın

kalur teñgri tapğı iter ol işin (K.B. 6371)

3.9.1.1.15.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

kiminğ devleti baş kötürse örü

ķamuğ *edgü kalğı* buğunka *törü* (K. B. 545)

ayur ay oğul *kalma artuķ saķınç*

saķınç keçse aķır tüpinde sevinç (K.B. 1549)

ķalı *ķalsa* begler *tapısız tapuğ*

yava ķıldı tapmış tiriglik ķamuğ (K.B. 1611)

bu ay toldı tapğı telim erdi ķör

ķiřilik kalayın anınğ yangı *ķür* (K.B. 1635)

anğar ma bu kün *kalğı edgü yanut*

ol edgü yanutın bu bulsu anut (K.B. 1688)

atam *ķıldı* erdi ķör *edgü dı‘a*

dı‘a birle tegdim bu yirke ağa (K.B. 1803)

bağırsak kerek hem oğuğ saķ tetig

tetiglik bile er kıılır *miñg itig* (K. B. 2761)

tetiglik kerek kılsa *türlüg saķş*

tetig bolmağınça kıalı ağrar iş (K. B. 2772)

turup yundı *kıldı* bu *yatgu nāmaz*

töşek kıldı tesbih yime küğti az (K. B. 3285)

*kara zengi kıl*mış yüzini ışın (K. B. 3286)

turup yundı *kıldı* yana *tañg namaz*

öküş ögdi *sansız şena* bu tilin

kılur men bayatķa ayın hem yılın (K. B. 3716)

öküş kıldım emdi sañga men *yazuķ*

seniñ raķmetiñde bu yazuķ az oķ (K. B. 3775)

ķopup yundı *kıldı* yana *tañg nāmaz*

yime turdı anķa du‘a kıldı az (K. B. 3954)

ķalı ornaŗa bu otun er ili

içi ök *uluğ yas kılur* bu ķulı (K. B. 4073)

mün ol bu tiriglik tile eçgü at

isiz kıılma eğgün *kılın meñgü at* (K. B. 4468)

ilig il begi ol buğunka uluğ

aṅgar *kaḷgu ḥurmet aḡırlıḳ kamuḡ* (K. B. 4996)

anı *kaḷ* tutaşı *tirilgü orun*

bu ajun neṅgin ḳoḳ aṅgar yüz urun (K. B. 5189)

aş az yi ay ilig *öküş kaḷ tapuḡ*

söz az sözle ögren sen erdem kamuḡ (K. B. 5301)

kişi körmedük bolsa altun kümüş

körüp bulsa kılķı *kalur miṅg söküş* (K. B. 5753)

kişi eḡgülükke kılur eḡgülük

birinḡe yanutı *kalur on ülüg* (K. B. 5766)

saṅga *kaḷdı* ilig *kamuḡ eḡgülük*

yanutı kereksizmi yandru külüg (K. B. 5785)

туру keldi terkin kör ögdülmişe

yunup *taṅg namaz kaḷdı* tattı aş (K.B. 5829)

3.9.1.1.15.3. İsim Unsuru İyelik Grubu Olanlar

munı birdinḡ emdi maṅga sen ‘aṭa’

kalur men *munıṅg şükri* yüz miṅg ḳata (K. B. 3058)

munıṅg şükri kaḷgu bu kün ay ilig

bayat ḥalķıṅga bolḡıl eḡgü silig (K. B. 5194)

3.9.1.1.15.4. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

kalumaz ma *şükürüñg* sañga men bire

meningdin şükür kıl sañga sen sıra (K. B. 392)

münümmü öküşrek azu erdemim

ayu bir mañga sen *kalayın emim* (K. B. 3101)

ödi emdi ermiş munuķı özüm

sañga tuştı *şükürin kalur* til sözüm (K. B. 3310)

negü sözlese men sözümni yirip

cevabın kalur sen özümni serip (K. B. 3452)

yunup *kaldı yatğu namazın* turup

töşek koldı yattı yarağın körüp (K. B. 4887)

3.9.1.1.15.5. İsim Unsuru Kısaltma – İsnat - Grubu Olanlar

ķamuğ ilke *kaldı* kör *elgi uzun*

uzun boldı elgi yorık til sözün (K.B. 1765)

3.9.1.1.15.6. İsim Unsuru Yakın /Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

kalayın tise sen özünğ *iş kü düg*

ayıtğu kerek edğü isiz ödüg (K. B. 4385)

köni sözle avliᅅg *tükel ıl bütün*

bolır avli yalᅅan işiler otun (K.B. 6094)

bayat kimke *ılsa ımay basut*

anıᅅg boldı ajun bolu birdi ut (K.B. 6192)

3.9.1.1.15.7. İsim Unsuru Baᅅlama Grubu Olanlar

seniᅅgde bar erken yigitlik küi

yava ılma *ı at tapuᅅ ıl* tuı (K. B. 362)

ökuş öᅅdi sansız şena bu tilin

ılur men bayata ayın hem yılın (K. B. 3716)

bu kün biz ılurmız özümüzke kü

anıᅅar ma taı *kü ılurmız hem ö* (K. B. 4904)

bulun ılᅅıl oᅅlın ızın *ul küᅅᅅin*

azine, ur anda sen almiş neᅅᅅin (K. B. 5487)

nee eᅅᅅü ılsa et özke seve

anıᅅar ana *ya vıla ılur* bu *cfa* (K.B. 6360)

3.9.1.1.16. Yardımcı Fiili *kötür*- Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.16.1. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu

Olanlar

mini kör meningdin *kötür öt erig*

ökünme yarın sen bu kün sen tirig (K.B. 1466)

3.9.1.1.17. Yardımcı Fiili *sür*- Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.17.1. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu

Olanlar

yana alçı bolsa kızıl tilkü teg

titir buğrası teg kör *öç sürse teg* (K. B. 2312)

3.9.1.1.18. Yardımcı Fiili *teg*- Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.18.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması

Olanlar

*elig tarlıķa teg*se emdi saᅇga

kişike muᅇgaᅇma ay ersig toᅇga (K. B. 4540)

3.9.1.1.18.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

negüke buzar sen bu eᅇgülerig

saᅇga *yası teg*gey ay köᅇgli tirig (K. B. 5746)

3.9.1.1.19. Yardımcı Fiili *tegür-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.19.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

tegür savçımızka *tümen miñg sēlam*

tözü tört işiñge taķı ertüre (K.B. 6645)

3.9.1.1.19.2. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

küç emgek tegürme kişike qalı (A. H. 331)

3.9.1.1.20. Yardımcı Fiili *tile-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.20.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

keçip bardı öğ kün yavalıķ bile

bu qalmıř kününğ birle ‘*uzrūñg tile*’ (K. B. 377)

3.9.1.1.21. Yardımcı Fiili “toķı-” Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.21.1. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

ķamuğ neñgke vaķt ol küni belgölüg

nefēs tın toķırķa sanı belgölüg (K.B. 1213)

3.9.1.1.22. Yardımcı Fiili *tur-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.22.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması

Olanlar

köni bol bütünlük bile tut kılnıç

könilik içinde turur bu sevinç (K.B. 1289)

tetiglik nışanı turur bu bitig

bitig bilgüçi er bolur keç tetig (K. B. 2224)

sırınçğa saķısı turur bu köngül

ıdı keç küdeş sınmasu ay oğul (K. B. 3394)

tiriglik tatıǵı bu erse kalı

tatıǵsız turur dünya *mıñnı et yolu* (K. B. 3586)

küvençim avınçım şevinçim kamuğ

sevinçing içinde turur ay uluğ (K. B. 3774)

bularda biri özde *ulguñg turur*

uluğka tapınsa özünğ kut bulur (K. B. 4175)

olarda biri *sa vçı urǵı turur*

bularnı ağır tutsa kut kıv bulur (K. B. 4337)

negü kađǵu vaķtı turur ay oğul

mañǵa ay bileyin ay kılkı amul (K.B. 6234)

bu barça *uluġ kün nışanı turur*

3.9.1.1.22.2. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

nışanı körünse keligli kelür (K.B. 6493)

ikinci usal bolma *sak tur oduġ*

saŋga tegmesün bir müfaca yođuġ (K.B. 1452)

yanut birdi ögdülmiş aydı ukuş

aġır neŋg turur ol kişike *küsüş* (K.B. 1835)

aş içgü tuz etmek yaðar er atı

aş içgü turur bu tiriglik otı (K. B. 2318)

ajun tatġı barça bu üç teŋg turur

üçegü tatıġları *tüz teŋg turur* (K. B. 3573)

anıŋda basa kör *oġul kız turur*

oġul kız yükin yüdmeġ emgek erür (K. B. 3582)

kılınç eçgü tut ay ajun tutġuçı

keligli turur kut *yana barguçı* (K. B. 5086)

tüpi yil turur bu tiriglik küni

ımançsız turur kut keçürgey sini (K. B. 5091)

bu beglik köki *sak oduġluk turur*

taķı bir ajun ķolsa mundın bulur (K. B. 5258)

tüpi yıl turur dünya yağmur sanı

kelir çoğlayur az öçer terk üni (K. B. 5314)

olarda biri **bilge ‘alim turur**

bu ‘alim bile erke ķut ķıv bolur (K. B. 5551)

sęfacı turur bu et öz me **otun**

cefaķa ceķa ķıl özünġni tutun (K.B. 6359)

3.9.1.1.22.3. İsim Unsuru Edat Grubu Olanlar

bu tört iş mańġa **tört tadu teg turur**

tüzülse tadu çın tiriglik bolur (K. B. 60)

ķiři köńgli **tüpsüz teńġiz teg turur**

bilig yinçü sanı tüpinde yatur (K. B. 211)

bu ay toldı aydı menińġ bu özüm

keyik teg turur ķılķı keçim sözüm (K. B. 698)

yüz utru turur bu uzun yol seķer

uķuşluġ bu yolķa azuķ keķ iter (K.B. 1417)

bilir men bayatın sevinçi ķamuġ

tapuġ şa‘at içre turur ay uluġ (K. B. 3989)

yüz utru turur bolsa begke özünġ

idi kórķu turgıl küdezgil közüġ (K. B. 4051)

3.9.1.1.22.4. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

usal bolma begler *küyer ot turur*

küyer otķa yaķsa anġar yut turur (K. B. 654)

meninġ bu özüm me *bu yaġlıġ turur*

ara bar bolur ma ara yok bolur (K. B. 735)

ilig aydı *eđġü talu neġ turur*

talı neġni tutķı talular ķolur (K.B. 899)

ne muġluġ turur bu apa oġlanı

tilek teg bulumaz tiriglik küni (K. B. 1122)

muġar meġzetü aydı şa‘ır tili

tükel söz turur bu uķulsa ķalı (K.B. 1212)

ne eđġü turur bu ķılınķ eđġüsi

ķılınķ eđġü erke yigü keđġüsi (K.B. 1982)

iki neġ turur ilke baġı beki

biri saķlık ol bir törü il köki (K.B. 2015)

köyer ot turur küķ yaġusa küyer

törü suv turur aḳsa niḳ meṯ öner (K.B. 2032)

bu il tutruḳı hem tüpi bekliki

iki neṅg turur aḣlı yıldız köki (K.B. 2132)

bu yaṅgıḡ turur barḥa beglik işi

ḳayusı erej yir ḳayu öz başı (K.B. 2156)

ikinci *bu saḳlıḳ oḡluḳ turur*

ḳayusı saḳ erse ol üsteng bolur (K. B. 2357)

uluḡ iş turur bu ḥacıblık işi

munı baḣḳa iltmez meḡer keḡ kişi (K. B. 2492)

bu iki turur bu ajun tutruḳı

oza keḡmiş iş hem kelir utruḳı (K. B. 2716)

iḡ ters turur bu aḣ içḡü yigü

siziklig kişidin yise ay bḡü (K. B. 2826)

bu yaṅgıḡ turur bu ajun öṅdüsi

yayıḡ dünya devlet ḥavıḳar küsi (K. B. 3077)

ilig me *iḡ eḡü sultan turur*

buḡunḳa *baḡırsaḳ sevüg can turur* (K. B. 3458)

beḡlik iş turur kör bu işler maṅa

neteg kılgu aygıl kingeş bir munga (K. B. 3475)

ajun tatgı barça **bu üç neṅ turur**

üçegü tatıgları tüz teṅ turur (K. B. 3573)

üçünçi **esenin tiriglik turur**

bu üçte bu bir keḍ kereklig turur (K. B. 3575)

bu tatgıṅ **üç ernek boğuzka turur**

anıṅda naru barsa ḵarṅıṅ tolur (K. B. 3578)

bu üç neṅ turur dünya tatgı bütün

yanutı eşitṅ ay kılkı tüzün (K. B. 3588)

bu yaṽlaḵ osuḡluḡ turur bu et öz

semiz tutsa artuḵ bolur bu yaṽuz (K. B. 3599)

munuḵı **bu yaṅḡlıḡ turur** bu ajun

münün barça aydım sen uḡıl özün (K. B. 3645)

yana keḅd uluṣta men aymıṣlarım

neçe türlüḡ eḡḡü turur ay erim (K. B. 3974)

bu üç neṅ turur er küḑezmese öz

başın alsıḵar terk eşit uṣ bu söz (K. B. 4119)

bu yaṅḡlıḡ turur begke kılgu tapuḡ

tapuğ siñse ötrü açar kut kapuğ (K. B. 4157)

tariğçi turur kör taķı bir kutu

kereklig kişiler turur bu butu (K. B. 4400)

taķı bir kutusu **bu uzlar turur**

tirilgü tilep özke uzluğ kılur (K. B. 4456)

sözin kesti ögdülmiş aydı kadaş

bu yañlıg turur ʿam yorıķı adaş (K. B. 4565)

bu yañlıg turur bu ajun öñgdisi

kerek öñgdisi tut kerek tönğdisi (K. B. 4720)

kişig kul kılığlı **bu suķluk turur**

kiterdim bu suķluk közüm toķ turur (K. B. 4729)

bu dünya içi **bir tariğlağ turur**

negü ekse munda yarın ol önür (K. B. 4733)

ol ajunķa ornuñg **bu ajun turur**

munı koğmağınça anı kim bulur (K. B. 4798)

bu dünya işi **bek tuzaķçı turur**

tuzaķķa ilinme sini berkitür (K. B. 4824)

ilig me **içi edgü sultān turur**

çıgayķa yaʿvuzķa **seʿvüg can turur** (K. B. 4989)

bu ğafla turur kör uğıtur kişig

uğığlı kişi ıoğtı yumğı işig (K. B. 5267)

bularda birisi **bu baylar turur**

buğun küçlügi bu ay kılkı unur (K. B. 5561)

ne eçgü turur kör bu eçgü törü

törü birle beglik turur ol örü (K.B. 5944)

yumuşçı bakıp aydı **bir er turur**

sözüm bar tuşayın tiyü yol kılur (K.B. 5955)

ol atçı turur kör atalığlarığ

atasız kılığlı ay kılkı arığ (K.B. 6055)

ol atçı turur kör itilmişlerig

buzuğlı yoritmağlı canlığ tirig (K.B. 6056)

süzük can turur ol bu keptin çıķıp

yana yandı kelmez yiriŋge ağıp (K.B. 6065)

bu tüşnüŋ yöriği **bu yaŋğlığ turur**

ağınsığ yörer sen maŋga ay unur (K.B. 6067)

kişilik atı kör **iki neŋg turur**

bağırsak biri bir aķı neŋg birür (K.B. 6103)

iki neṅg turur dünya atı çavı

biri neng taṅar ol biri yüz suṅı (K.B. 6108)

tükel kız kalıncıḡ turur bu ajun

sini armasunı ay kılkı tüzün (K.B. 6122)

ne muṅgluḡ turur körse yalṅguk özi

sevinçi az ol barça kaḡu tözi (K.B. 6199)

bu yaṅlıḡ turur dünya ḡali kamuḡ

uḡuş birle körgil açılḡay kaḡuḡ (K.B. 6445)

aḡız til bezeki *köni söz turur* (A. H. 155)

bu buḡun talusı *aḡa er turur* (A. H. 257)

3.9.1.1.22.5. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

naṅmaz ruza, barça *öz asḡıṅg turur*

öz asḡın tileḡli baḡırsız bolur (K. B. 3243)

mini alḡtaçı kör *bu atım turur*

bu atım üçün neḡs maṅga beg bolur (K. B. 5107)

tiriglik keḡer terk bu beglik ḡalur

kereklig saṅga *eḡü atıṅg turur* (K. B. 5247)

3.9.1.1.23. Yardımcı Fiili *tut-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.23.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

adaş koldaş erdeş tutundı kalın

adaş koldaş ol erke arka bilin (K.B. 1697)

köñgöl tutsa koğka hem elgi aķı

bularka yaraşı bağırsaklıkı (K.B. 2073)

ķatıǵlan olarıǵ *idi edgü tut*

seninǵ atınǵ edgün yırak barga büt (K. B. 4430)

sańǵa tügmedim men bu ķaşım közüm

küler yüz tutar men sevinçlig özüm (K.B. 6232)

3.9.1.1.23.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

bu dünyada baylık tilese özünǵ

köni bol könilik öze *tut sözünǵ* (K.B. 1747)

uķuş bolmasa er *özin tutnumaz*

bilig bolmasa er işin itnümez (K. B. 2790)

negüke tusulǵay sańǵa bu özüm

özünǵke özünǵ ök tusul *tut sözüm* (K. B. 3792)

közün̄gni küdeşgil *özün̄gni tutun*

*özün tut*guç er ajunda küsüş (K. B. 4105)

bularğa katılsa *özün̄gni tutun*

törüsüz toķusuz bolurlar otun (K. B. 4447)

biligsizke yakma *özün̄gni tutun*

*özün tut*guç er tirildi ķutun (K. B. 4452)

bolu birmedim men *sözün̄ng tut*madım

bu alçı ajunka özün bütmedim (K. B. 5067)

mini evre sürdi *sözüm tut*madı

sözün ķadra kördüm küçüm yetmedi (K.B. 6244)

şefacı turur bu et öz me otun

cefaķa cefa kıl *özün̄gni tutun* (K.B. 6359)

biliglig uçuz boldı *tut*nur *özün*

uķuşluğ ağın boldı açmaz sözün (K.B. 6452)

3.9.1.1.23.3. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu

Olanlar

yime *tut*tı *iş tuş* yakın kıldı öz

uluğķa kiçigke açuķ *tut*tı yüz (K. B. 500)

yoriğlı uçuğlı kamuğ nenğni kör

tutar özke *iş tuş* özi tenğni kör (K. B. 2254)

biri beg sözini *katığ tutsa berk*

ikinci havaşka ukuş kılsa örk (K. B. 2504)

biri söz eşitse *katığ tutsa berk*

biri körse tenğsiz közin yumsa terk (K. B. 2511)

katığlan taşırtı kamuğ işke bak

oduğ bol kulak köz *yiti tut* ma *sak* (K.B. 5936)

3.9.1.1.23.4. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

ilig *köz kulak tut*tı ilde kamuğ

açıldı anğar barça beklig kapuğ (K. B. 436)

*arığ tut*ğu begler *köni* kılık kılık

buğun beg yolındın tüzer yol yorık (K.B. 2110)

bir ök bil tilin ög bütürgil köngül

tapuğ kıl köngül til *köni tut amul* (K. B. 3900)

ay begler ağırlap bedük bolmış er

basınma beğni *beçdik tut ağır* (K. B. 4085)

yağı kılma özke katığlan kıdaş

neçe *tut*ğıl emdi *ka*daş *ya* *ada*ş (K. B. 4259)

negü tir eşit emdi köngli oduğ

içingni beze *tut*ma taş *sır bo*duğ (K. B. 5112)

ay ilig tapuğcı bu kaç türlüğ ol

*se*çe *a*dra *tut*ğıl yangılmasu yol (K. B. 5515)

3.9.1.1.24. Yardımcı Fiili *ur*- Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.24.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

bilig kimde erse ajun begleri

*tör*ü *e*duğ *ur*muş kişi yigleri (K. B. 252)

*isiz ö*ngdi *ur*ma / *tör*ü *e*duğ *ur*

kününg *e*duğ bolğay kutuğ bağa kur (K.B. 1456)

*tör*ü *e*duğ *ur* ay törü birgüci

turu öldi isiz törü urğuçı (K.B. 1458)

*isiz ö*ngdi *ur*ma ay ilçi bögü

isiz bolsa bolmaz ajunuğ yigü (K.B. 1459)

*isiz ö*ngdi *ur*sa özi öz ödin

isiz koğtı atın özinde kiğin (K.B. 1460)

*ka*lın *ka*zna~~k~~ *ur*sa bu altun kümüş

itilse ili artsa ol k nd uluş (K. B. 2178)

vezirlik tegip bolsa elging uzun

t r  urma isiz silig bol t z n (K. B. 4140)

 k ş kazna  urma sen altun k m ş

neg  bulsa birgil  legil  k ş (K. B. 5290)

 z ng edg l k k l *t r  edg  ur*

tiril iki ajun isiz k rme sen (K. B. 5744)

3.9.1.1.24.2. İsim Unsuru Yak n / Eş Manalı Tekrar Grubu

Olanlar

bayuğay bu un il itilgey orun

ne e k lsa *kazna  h zine, urun* (K. B. 5542)

3.9.1.1.24.3. İsim Unsuru Tamlayanı D şm ş İyelik Grubu

Olanlar

selam ol kişike selamet yolu

selam k ld  erse *uruld  ul * (K. B. 5055)

3.9.1.1.25. Yardımcı Fiili  z- Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.25.1. İsim Unsuru Tamlayanı D şm ş İyelik Grubu

Olanlar

bu s zke tanu ı munu keldi s z

bu sözni eşitgil *sözünğ* munda *üz* (K. B. 153)

3.9.1.1.26. Yardımcı Fiili *yaz-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.26.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

şeker teg süçiyü barır ol kişi

sevinçlig bolur anda *yazlur kaşı* (K.B. 813)

3.9.1.1.27. Yardımcı Fiili *yet-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.27.1. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

yime yakşı aymış *ögi yetmiş* er

könilik bile bu ajun tutmış er (K.B. 1746)

3.9.1.1.27.2. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

ıdı yakşı aymış bu yağma begi

kamuğ işke *bilgi yetilmiş ögi* (K.B. 1758)

3.9.1.1.28. Yardımcı Fiili *yi-* Olan Birleşik Fiiller

3.9.1.1.28.1. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

ukuš ol burunduk anı yetse er

tilekke tegir ol *tümen arzu yir* (K. B. 159)

ne ödrüm ne ködrüm ne ersig eren

ajunda tetig er *yidi bu cihan* (K. B. 279)

uluğluğ uzun yir kişi kōdkısı

beğüklükke tegmez buğun katkıısı (K. B. 2233)

uğuşluğ yise *yir ikigün ajun*

uğuşluğ atanur atansa tüzün (K. B. 2456)

3.9.1.1.28.2. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

kaçan *yir ilin* ol tünermiş küne

sınamış kişig ol sınaş yana (K.B. 5886)

3.9.1.1.28.3. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

kamuğka tusulur kör erdemlig er

bu erdem bile er *tilek arzu yir* (K. B. 567)

kılıç birle tutlur talu edğü il

kalem birle itlür *tilek arzu yir* (K. B. 2720)

sarandın kaçar barça erdemlig er

aşıka yumıtur *tilek arzu yir* (K. B. 3037)

yidi arzu ni'met özüm uğlayu

tirildim hem uğ teg bilü bilmeyü (K. B. 5635)

3.9.1.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BİRLEŞİK FİİLLER

Karahanlı Türkçesinde birleşik fiillerin cümlelerin yüklemi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.9.1.2.1. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İSİM+YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER

3.9.1.2.1.1. CÜMLENİN YÜKLEMİ FONKSİYONUNDA KULLANILAN İSİM+YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER

İsim + yardımcı fiil şeklindeki birleşik fiiller incelediğimiz metinlerde oldukça geniş yer tutar. Bu yapıda kurulmuş birleşik fiillerde bir isim unsuru ile *aç-*, *aķ-*, *al-at*, *ata-/atan-*, *alın-*, *bol-*, *bul-*, *ıd-*, *it-*, *itin-*, *kel-*, *ķıl-,kōr-*, *kōtūr-*, *teg-,tegūr-*, *tut-*, *ur-*, *yi-* yardımcı fiilleri bir araya gelir:

3.9.1.2.1.1.1. Yardımcı Fiili *aç-* Olan Birleşik Fiiller

ilig tegme tūrlūg ayıttı bilig

ötündi bu ögdülmiş *açtı tilig* (K.B. 1590)

müni boldı erdem sözi boldı söz

ilig turdı erse anġar *açtı kōz* (K.B. 1644)

yanut birdi ögdülmiş *açtı tilin*

ayur men uyarın bu sözke ulın (K.B. 1817)

yanut birdi ögdülmiş **açtı tilin**

ayur söz eşitgil köngülke alın (K. B. 3403)

yaðar erdemin barça halkқа ayur

münin körse kızler **til açmaz** tuyur (K. B. 3412)

tili teprese sözde atıng çıkar

sini körgüke ol **köz açtı** bañar (K. B. 3477)

baña kör olarığ sen açıl közüng

begig kulda adra bilürmü özüng (K. B. 4836)

katıglangu ötrü yetürgü topuğ

tümen edgülükke **açılğay kapuğ** (K. B. 4859)

bu dünya yangı bu eğerse kaçar

koðu birse evre saňa **vol açar** (K. B. 4929)

men emdi bilindim **açıldı közüm**

mini otka atmış meniň bu özüm (K. B. 5399)

ra'ıyyet öze ol seniň üç haqıng

tilegü olardı sen **aç kulğakıng** (K. B. 5579)

turup kirdiler evke alışıp elig

kadaşı ayıttı kör **açtı tilig** (K. B. 5684)

neġü kađġu tegdi ne erki ħalıṅ

maṅa sözlegil söz sen *açġıl tiliṅ* (K. B. 5687)

bu erdem bilig ya uķuşķa ķamuġ

sebeb boldı ilig *açıldı ķapuġ* (K. B. 5770)

uzun ķıldı elġiṅ yorık ķıldı söz

sever sevmes erse saṅa *açtı köz* (K.B. 5806)

sevinç körse tüşte oyun ya bûğig

sakınç ķađġularķa *açıldı kezig* (K.B. 6025)

köz açtı silerke bu birdi elig

usal bolmaġıl sen ay ķılķı silig (K.B. 6124)

et öz eġlü birmez ħava bulnadı /

tapuġķa tegümez özüm *açtı sır* (K.B. 6464)

3.9.1.2.1.1.2. Yardımcı Fiili *aķ-* Olan Birleşik Fiiller

yaḅa ķıldım isiz tiriglik avınçın

ökünç birle közde ķanın *yaş aķattım* (K.B. 6533)

3.9.1.2.1.1.3. Yardımcı Fiili *al-* Olan Birleşik Fiiller

otuz yıġmışın *yandru aldı* elig

neġü ķılġay altmış tegürse elig (K. B. 368)

negü tir eşitgil uķuşluğ bilir

bu söz işke tutsa kör **asğır alır** (K.B. 1146)

ölügli tirigke birür pēnd tilin

eşitgil anı sen **kōngülke alın** (K.B. 1448)

ķayuka ögelik tegir **ög bolur** /

ķayu kök ayuķluk öze **at alur** (K. B. 4067)

ķiçigke uluğluk ulugdın kelir

uluğķa tapınsa ķiçig **ķut alır** (K. B. 4178)

negü ķolsa birgil bularķa tükel

bularnıng tilindin özüng **satğın al** (K. B. 4399)

aya bay boluğlı buğunda talu

ķoķuz ķıl bu baylık **muyan al** tolu (K. B. 5296)

neçe me çığay erse ķalmaz açın

alır bu ölüm kör tirigde **öçin** (K. B. 5466)

yanut birdi oğğurmış açtı tilin

ayur sözleyin men **kōngülke alın** (K.B. 6032)

munğar menğzer emdi eşit bu sözüğ

kōngülke alınğıl evürme yüzüg (K.B. 6147)

munğar menğzer emdi bu sözni eşit

köngülke alın ötrü özke iş it (K.B. 6249)

munğar menğzer emdi bu beyting okı

okıp keğ ***köngülke alın***ğıl taķı (K.B. 6317)

ķanı ol küçegli kişiler yirin

ķulaç ***yir alındı*** yatur inçıkın (K.B. 6439)

negü tir eşitgil saķınuk ķişı

köngülde alın sen ay eçgü başı (K.B. 6478)

ögüm yetmişı söz bitidim tükel

okığlı uķuğlu özünğ ***ülgi al*** (K.B. 6496)

3.9.1.2.1.1.4. Yardımcı Fiili *at-* Olan Birleşik Fiiller

körürde küyürme özünğni küçün

özünğ ***otķa atma*** bu dünya üçün (K. B. 3624)

3.9.1.2.1.1.5. Yardımcı Fiili *ata-* / *atan-* Olan Birleşik Fiiller

bor içme fesadka ķatılma yıra

zına ķılma ***fasıķ atanma*** ķara (K.B. 1334)

yori ***uğ atanma*** ķişılik ķıla

ķişıke ķişı bol ķişılik bile (K.B. 1599)

ķişı iki türlüğ ***ķişı atanur***

biri öğretigli biri öğrenür (K. B. 3217)

atandı özünġ emdi **zahid** atı

bu atınġ sańġa boldı ta' at yutı(K. B. 3229)

ayu neńġ bulup ıođtuńġ emdi anı

ıayı tilve **zahid atadı** sini (K. B. 3441)

3.9.1.2.1.1.6. Yardımcı Fiili *az-* Olan Birleşik Fiiller

erej minde emgek meningdin tezer

sevinġ minde saıınġ mańġa **yol azar** (K. B. 677)

bu ol din yolu ħem bu dñnya yolu

bu yolıa yorı **yolda azma** ulı (K.B. 6498)

iġip yatmış er teg uğıp oğlu keldim

özüm **yolda azmış** bayatıa uyağtım (K.B. 6540)

3.9.1.2.1.1.7. Yardımcı Fiili *ba-* Olan Birleşik Fiiller

köńġil badım emdi anınġ yolınġa

sevip sözi tuttum bütüp ıavlıńġa (K. B. 46)

öküş eđġü sözler tilin sözledi

iřinġ itge men tip **ıatıġ ıur badı** (K. B. 542)

ıacıb ııktı aydı ay ay toldı tur

tapuġıa körünġil **ıutuńġ badı** ıur (K. B. 580)

yayıǵ tilve devlet **köñgöl bamaǵıl**

tolun teg bu devlet yana irilür (K. B. 741)

meniñ kılkıımı aydım erdi sañǵa

köñgöl bamaǵu erdiñg emdi mañǵa (K. B. 1089)

ilig aydı emdi köni sözlediñg

sen emdi özüñge kutun **kur badıñg** (K.B. 1917)

bamaǵıl muñǵar sen haqıqat **köñgöl**

vefa kılǵu ermez haqıqat tönğöl (K. B. 5135)

vefasız ajunǵa **köñgöl bamaǵıl**

cefa kılǵa aǵır bolu birmegil (K. B. 5297)

3.9.1.2.1.1.8. Yardımcı Fiili *bar-* Olan Birleşik Fiiller

qaraqa bilig birdi bilgi açuk

buşar öñte beglerke **barma yaǵuq** (K. B. 778)

buşar öñte beglerke **barma yaǵuq**

qalı bardıñg erse uçuzluq anuq (K. B. 783)

qatıǵlan olarıǵ idi edgü tut

seniñ atıñg edgün **yırak barga** büt (K. B. 4430)

ya va bardı isiz yigitlik küni /

ya vâ barmasu bu keligli tünüm (K. B. 5701)

3.9.1.2.1.1.9 Yardımcı Fiili *başla-* Olan Birleşik Fiiller

elig urmiş işke bakıp işlemiş /

bilig işke tutmuş *buḏun başlamış* (K. B. 255)

yol ağzında erse *kişi başlaḡu*

törüsün tokusun yazım kılmaḡu (K. B. 2497)

ayaḡ tirki başlar bu aş başçısı

negü teg kerek ayḡıl aş işçisi (K. B. 2824)

3.9.1.2.1.1.10. Yardımcı Fiili *berkit-* Olan Birleşik Fiiller

yiti közlüg ol kör baḡış yırak

ḡayu işke tegse *berkitür aḡaḡ* (K.B. 1855)

3.9.1.2.1.1.11. Yardımcı Fiili *bir-* Olan Birleşik Fiiller

asıḡ ḡolsa barḡa özüñg yassızın

berü kel tapuḡ kıl *köñgöl bir* ısın (K. B. 106)

seniñḡdin kolup küç bu söz başladım

tükel ḡılḡuḡa *küç* sen ök *bir* idim (K. B. 380)

körü aldı ḡaçib *orun birdi* tör

isig sözledi söz tilin yaḡşı kör (K. B. 522)

yanut birdi hacib kör ay toldıka

ayur emdi ivme maṅga tur baḳa (K. B. 538)

ağırladı hacib *orun birdi* tör

ędeb birle ay toldı oldurdı kör (K. B. 577)

yir öpti kör ay toldı aydı ilig

yarutsa közin *birdi* devlet *elig* (K. B. 598)

ayıttı ilig tegme türlüg bilig

yanut birdi ay toldı açtı tilig (K. B. 623)

yana aytu kirdi ilig öz sözün

yanut birdi ay toldı tügdi yüzün (K. B. 626)

bu kut kayda bolsa *boyun bir* yaraş

kalı öznese kutka қаdğun küreş (K. B. 681)

sini men oқıdım eṅg aşnuķı kün

ağırlık bile *birdim* ol kün *orun* (K. B. 793)

öz asgın tilemez kişike asıg

birür ol *asıg*dın bu қолmaz yanıg (K.B. 858)

kamuğ teprenigli bu sansız қалın

tanuқluқ birür bir bayatıg tilin (K. B. 1021)

ağırladı ilig bu ay toldını

açıġ birdi elgin tilin ögdini (K. B. 1035)

yanut birdi ay toldı aydı oġul

eşıtgil sözümni bu iştin tönġül (K.B. 1195)

yanut birdi ögdülmiş aydı ata

sening kađġuġı yip küyer men tüte (K.B. 1229)

sini ol törütti saġa *birdi kut*

maġa birmegeymü munu sözke büt (K.B. 1244)

ata erdim emdi ölür bu ata

ıdım sen tirig sen aġar *bir kuta* (K.B. 1262)

ka muġ işke tevfiķ bayattın tile

bayat *birge* şeıksiz saġa *küç* bile (K.B. 1430)

negü kelse tapla kör eđġü isiz

boyun bir ka zaķa köni tut aġız (K.B. 1431)

ölügli tirigke *birür pend* tilin

eşıtgil anı sen köġülke alın (K.B. 1448)

bu kaç neġ küdezgil küdezildi il

uzun turġa beglik saġa *birge il* (K.B. 1454)

ilig könglînge sıgđı erse tapuğ

elig birdi devlet açıldı kapuğ (K.B. 1607)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

bilig ordusı ay kişilerde yig (K.B. 1658)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bügülep bu sözke yetürsü bilig (K.B. 1666)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

bilig hem ukuş ol bu erdem atı (K.B. 1679)

sen ök *bir* manga *küç* kamuğ eğgüke

elig asrakılar yükin yüdgüke (K.B. 1785)

yanut birdi ögdülmiş açtı tilin

ayur men uyarın bu sözke ulın (K.B. 1817)

yanut birdi ögdülmiş aydı ukuş

ağır neñg turur ol kişike küsüş (K.B. 1835)

yanut birdi ögdülmiş aydı ukuş

kılınçı köni kör küvençi öküş (K.B. 1850)

yanut birdi ögdülmiş aydı tatığ

köñgöl arzu kolsa bekürtse katığ (K.B. 1892)

yanut birdi ögdülmiş aydı bolur

sevüg yüzke baksa severin bilür (K.B. 1896)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

bilig birle begler beğüttü atı (K.B. 1905)

yanut birdi aydı ay edgü törü

eşitmek keğ ol sözlemekte körü (K.B. 1911)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

özüm yigledüki bu kulluk atı (K.B. 1918)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

ıdı ters ayıttı manğa bu bilig (K.B. 1930)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

esen inç tirilgil ay üsteng elig (K.B. 1948)

tilin sözlese söz şekerde süçig

boyun birdi beg kul uluğ ya kiçig (K.B. 2070)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

vëzir boldı beglerke sungu elig (K. B. 2181)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

yağıka tuçı bolsu üsteng elig (K. B. 2269)

tiren **arķa birme** yaġıka bolup

yaġıġ sanç yok erse uruş yat ölüp (K. B. 2378)

yaġı at kemişse saᅇga oġrasa

serin **arķa birme** saçıl̄sa basa (K. B. 2386)

yanut birdi ögdölmiş açtı tilin

ayur inç tirilsü ilig miᅇg yılın (K. B. 2435)

muᅇgar meᅇgzetü keldi bilge sözi

eşitse **köᅇgül birsü** alsu özi (K. B. 2491)

yanut birdi ögdölmiş aydı ilig

esen inç tirilgil ay kılķı silig (K. B. 2528)

yanut birdi ögdölmiş aydı ilig

bu işke id̄i keᅇ yetürsü bilig (K. B. 2596)

yanut birdi ögdölmiş aydı ilig

bu işke id̄i keᅇ yetürsü bilig (K. B. 2672)

ötüg birdi ögdölmiş aydı ay beg

yorayın bu sözni köᅇgülteki teg (K. B. 2673)

yanut birdi ögdölmiş ilig ķutı

sevüg neᅇg bu altun kümüş can otı (K. B. 2743)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bu işke bütün er kerek keç silig (K. B. 2828)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

muṅgar ma iḍi keç yetürsü bilig (K. B. 2883)

yanut birdi ilig ayur ay bügü

negü ol maṅga ay sözüṅ sözlegü (K. B. 2948)

bilig bil ukuş uq yorıma yava

ödi kelse *edgü birür* ol küni (K. B. 3014)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

yetürdi bu işke tükel ög bilig (K. B. 3025)

munı *birdiṅ* emdi maṅga sen ‘*aṭı*’

ķılur men munıṅ şükri yüz miṅg ķata (K. B. 3058)

maṅga *küç bir* emdi öteyin ḥaķın

sevinsü maṅga bolsu köṅgli yaķın (K. B. 3060)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

tilek keldi tuttı tegürdi elig (K. B. 3102)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

esen bolsu işke yetilgey elig (K. B. 3137)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

ayıtmışka ilig cevab kıldı öz (K. B. 3157)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

anı çın tilese iteyin otı (K. B. 3175)

buğunka tusulğıl munğınğa yara

қадаşқа *bağır bir* yaқınlık ula (K. B. 3237)

elig aldı evke kigürdi bata

orun birdi olurdı elgin tuta (K. B. 3293)

ayıttı қадашların oğğurmışa

esen tip *hāber birdi* ögdülmişe (K. B. 3302)

yanut birdi ögdülmiş aydı özüm

sini arzuladı ay körklüg yüzüm (K. B. 3306)

yanut birdi oğğurmış aydı sözünğ

eşittim sözümni eşitgil özünğ (K. B. 3318)

yanut birdi oğğurmuş aydı bu söz

eşittim eşitgil cevab birsü öz (K. B. 3334)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözünğ

eşittim eşit sen evürme yüzünğ (K. B. 3367)

yanut birdi oğğurmuş aydı bu çın

munıŋda adınsıg yime bar adın (K. B. 3376)

yağıdın negü teg yaruqluq bolur

yağı atı yaska *tanuqluq birür* (K. B. 3381)

yanut birdi ögdülmiş açtı tilin

ayur söz eşitgil köŋgülke alın (K. B. 3403)

yanut birdi oğğurmuş aydı çın ay

negü ol tilekiŋ aya körki ay (K. B. 3451)

yanut birdi ögdülmiş aydı özüm

tilek birle keldi açayın sözüm (K. B. 3454)

beğük iş turur kör bu işler maŋga

neteg kılgu aygıl *kiŋgeş bir* munga (K. B. 3475)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

sini sözleyü şük qurıtmaz tilig (K. B. 3476)

yanut birdi oğğurmuş aydı maŋga /

kiŋgeş bir yarağı ne ol ay toŋga (K. B. 3482)

bağırsaq qadaşım sen ök sen yaqın

kiŋgeş bir ötegil qadaşlıq haqın (K. B. 3483)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

ayıtma maṅga sen aya kutlug öz (K. B. 3487)

negü tir eşitgil biliglig çigil

biligsiz eşitgil **boyun bir** egil (K. B. 3491)

yanut birdi odğurmuş aydı özüm

sözünḡni eşitti eşitgil sözüm (K. B. 3512)

barıglıka **birmez** biliglig **köṅül**

keliglike itnür ukušluḡ amul (K. B. 3558)

et öz arzu sürgen tapuḡka tezig

körünmez yaḡıka bu **birmez kezig** (K. B. 3628)

et özke **alıḡ birme** egme boyun

avınçı saḡınç ol tileki oyun (K. B. 3629)

biligsiz kişi ol bolur belgülüg

et özke **birür** bolsa tutçı **ülüg** (K. B. 3643)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

eşittim sen aydıṅ aya kutluḡ öz (K. B. 3646)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözüm

eşitgil eşitti sözünḡni özüm (K. B. 3707)

tutayın men emdi maṅga **bir cevap**

sözünḡ sözleyük öz tilin ülgülep (K. B. 3711)

yanut birdi oḡgurmış aydı bitig

bitiyin kör ança ay bilge tetig (K. B. 3713)

bu nengler maṅga birse sen ay ilig

özüm kıl kılayın **bireyin elig** (K. B. 3759)

yalavaç tutuzmış sözün sözlese

açıḡ bir tilin öḡ söz aydım kese (K. B. 3820)

yanut birdi öḡdülmiş aydı sözünḡ

eşittim negü sözledi söz özünḡ (K. B. 3821)

yanut birdi oḡgurmış aydı kadaş

bu söz sözlemegil könḡül bolḡa baş (K. B. 3826)

negü kıldım erse berü kelmedi

kese sözledi söz **könḡül birmedi** (K. B. 3852)

yanut birdi öḡdülmiş aydı ilig

buḡunda talu beg ay kılķı silig (K. B. 3862)

yanut birdi öḡdülmiş ilig kütü

neçe andaḡ erse bitig me biti (K. B. 3890)

yanut birdi ögdülmiş aydı қадаш

manga buşmağıl sen көңгүл қılma baş (K. B. 3965)

yanut birdi ögdülmiş açtı tilin

ayur ay қадашым eşit söz bilin (K. B. 3971)

yanut birdi oğgurmiş aydı қадаш

munğadturduң emdi ağı kıldınğ aş (K. B. 3995)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

yime eçgü ermez aya көңgli түz (K. B. 4005)

yanut birdi ögdülmiş aydı қадаш

ıdı ters iş ermez batar kılsa aş (K. B. 4017)

yanut birdi oğgurmiş aydı seninğ

tilekinğ bu erse tilek yok mening (K. B. 4023)

yanut birdi ögdülmiş aydı түkel

köni sözlediңг söz aya eçgü fal (K. B. 4027)

tağı munda yigrek ayur bu bilig

biligsizke **birme** aya beg **elig** (K. B. 4075)

yanut birdi oğgurmiş aydı bu söz

eşittim men emdi aya eçgü öz (K. B. 4159)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu ma

kereklig turur ay қадаш aysama (K. B. 4165)

öz asğı tiler dostқа *birme köngül*

asıғ bulmasa boldı düşman төңгүл (K. B. 4274)

yanut birdi oğğurmiş aydı bu söz

eşittim men emdi aya көңgli түз (K. B. 4314)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

kereklig erür çın aya қılıқы түз (K. B. 4318)

törü bir işinde bağırsaklıkın

saңga bolға barça kişiler yakın (K. B. 4473)

yanut birdi oğğurmiş aydı bu söz

eşittim tükel men aya қılıқы түз (K. B. 4567)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu ma

kereklig turur bu қадаш aysa ma (K. B. 4573)

yanut birdi oğğurmiş aydı bu söz

eşittim men emdi eşit evre söz (K. B. 4680)

yanut birdi ögdülmiş aydı tilin

özüm uqtı emdi könilik yolın (K. B. 4874)

seningde turur çın meningde oyun

oyun kaldı çınka **birür** men **boyun** (K. B. 4877)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözi

negü teg yorımış sözi tüp tözi (K. B. 4900)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

osuğluğ turur çın aya kutluğ öz (K. B. 4941)

yanut birdi ögdülmiş aydı tilek

tükel bolğa bolsa bayattın yölek (K. B. 4955)

yanut birdi oğğurmış aydı bu söz

ukuška yakın ol aya köngli tüz (K. B. 4990)

bu sözke egildim **birür** men **boyun**

ziyaret kılayın aňgar men bu kün (K. B. 4992)

ayur eçgü boldı bu **bir iş** barı

sözünğ teg çın erse ol aymışları (K. B. 5016)

yanut birdi ögdülmiş aydı kiçe

yaruk dünya meňgi tünense çiçe (K. B. 5018)

ilig aydı emgep yügürdünğ öküş

yanut birsü tengri ol emgekke tuş (K. B. 5020)

selam kıldı ilig eňg aşnu körüp

‘**aleyk birdi** zahid selamka turup (K. B. 5036)

yanut birdi oğğurmuş aydı közüm

sini kördi emgek unıttı özüm (K. B. 5040)

yanut birdi oğğurmuş aydı selam

bilip kılmadım men enġ aşnu ulam (K. B. 5054)

qaman birdi erke selam kılğuçı

selamet bolındı ‘ aleyk alğuçı (K. B. 5058)

taķı eymenür erdim emdi saġga

selamın **qaman birdinġ** emdi maġga (K. B. 5069)

yanut birdi oğğurmuş aydı ilig

bu eđġü kılıklarka boldı elig (K. B. 5081)

yanut birdi oğğurmuş aydı ay beg

taşımın köür sen kişi öggü teg (K. B. 5104)

yanut birdi ilig ayur ay süzük

içinġ me taşınġ birle barça tüzük (K. B. 5114)

yanut birdi oğğurmuş aydı bege

ķamuġ eđġülükke sen eđġün tege (K. B. 5118)

yanut birdi ilig ayur ay ođuġ

bu kılķınġ boğudı bu eđġü bođuġ (K. B. 5126)

ay edgü kişi ötle emdi maᅇga

yanut birge teᅇgri yarınlık saᅇga (K. B. 5131)

yanut birdi oᅇgürmiř aydı ilig

bayat birsü barça tilekke elig (K. B. 5132)

yanut birdi oᅇgürmiř aydı ilig

bayat *birsü* barça tilekke *elig* (K. B. 5132)

ataᅇg öldi bardı saᅇga *birdi pᅇnd*

ata pᅇndi tutsa *řekᅇr bolğa kᅇnd* (K. B. 5154)

bekütmek tilese bu beglik ulı

törü birgü tutᅇu könilik yolu (K. B. 5172)

kişi suᅇiᅇga *birme* ilde *elig*

sizik tutma buzᅇay itilmiş ilig (K. B. 5305)

yanut birdi oᅇgürmiř aydı ay beg

bayat birsü teᅇvfiᅇ tileᅇiᅇgke teg (K. B. 5402)

örü turdı oᅇgürmiř aydı řᅇlam

ilig me *yanut birdi* kıldı kıyam (K. B. 5443)

yanut birdi öᅇdülmiř aydı ilig

ᅇamuᅇ işke öᅇᅇdün yoritsun elig (K. B. 5467)

törü bir buğunka erej kılsunı

saᅇga eçgü birle dı‘a bolsunı (K. B. 5491)

kanıķı muᅅgar teggü işim ay er

munı kılğuka sen maᅅga **yarı bir** (K. B. 5494)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

uzatma işig sen kamuğ işke teg (K. B. 5500)

isiz erse küçkey kötürme anı

elig birme ilke ulıtgay sini (K. B. 5521)

ağırla bularığ negü aysa kıl

şeri‘ at yolu tut **boyun bir** egil (K. B. 5552)

taķı bir buğunka **törü bir köni**

kötür bir ikidin küçin kör anı (K. B. 5576)

isizig yıratı kör eğgüg kamuğ

öziᅅge yaķın kıldı **birdi yoluğ** (K. B. 5625)

yorıp kirdi ilig tapa yol қolup

orun birdi ilig ağırlap körüp (K. B. 5662)

seᅅlam kıldı ötrü kör ögdülmişe

yanut birdi yandru kör oğgurmişa (K. B. 5683)

yanut birdi ögdülmiş aydı kadaş

oğun urdı öðlek köngül kıldı baş (K. B. 5688)

men emdi sanğa keldim andın turup

bu işke *kingeş bir* idi keð körüp (K. B. 5719)

yanut birdi oðğurmuş aydı kadaş

eşitgil sözümni ay köngli tudaş (K. B. 5721)

özüm dünya devlet bolup körmedi

tilek arzularğa *köngül birmedi* (K. B. 5749)

tağı bir buðunka *törü bir köni*

kötür bir ikidin küçin kör anı (K. B. 5576)

köni söz irig ol köngülke açığ

siğürse anıñ asğı *birgey tatıg* (K. B. 5774)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

köni yarlıkadı bilig birle tüz (K.B. 5835)

yanut birdi ilig ayur ay bögü

neteg tutğu özni negü teg kügü (K.B. 5846)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

bayat birsü tevfiķ aya erde yig (K.B. 5854)

yanut birdi ilig ayur ay kişi

reva boldı hacet tilekiŋ tuşı (K.B. 5879)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

erejlensü ilke yetürsü bilig (K.B. 5894)

yanut birdi ögdülmiş aydı kele

negü erse yigil baralım bile (K.B. 5964)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay can

tirig bolsa yalŋguı yorır ig toğan (K.B. 5978)

yanut birdi odğurmuş aydı sebep

ölümüg tüşümde yaruk kıldı rāb (K.B. 5986)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

yime edğü ermez aya köŋgli tüz (K.B. 5989)

yanut birdi odğurmuş açtı tilin

ayur sözleyin men köŋgülke alın (K.B. 6032)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu tüş

içi edğü tüş ol kör aşğı öküş (K.B. 6037)

yanut birdi odğurmuş aydı tüşüm

yörügi bu ermez ay işim tuşum (K.B. 6047)

elig kışğa tuttum taʋar tirmedim

hava arzularķa *köŋgöl birmedim* (K.B. 6079)

köz açtı silerke bu *birdi elig*

usal bolmağıl sen ay kılķı silig (K.B. 6124)

yanut birdi ögdülmiş aydı turup

negü teg barayın sini men qodup (K.B. 6186)

yanut birdi ögdülmiş açtı sözün

ķadaŝı igi ħali ne erdükin (K.B. 6236)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

aŋgar sözledim men ay bilgi ögüz (K.B. 6243)

ilig aydı teŋgri küdezegy anı

şıfa birge ķolsa ķopurgay anı (K.B. 6245)

bu ķalmıŝ tiriglik yaʋa kılmağı

ħava arzularķa *köŋgöl birmegü* (K.B. 6257)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bu yaŋğlığ birü tursa öt saʋ erig (K.B. 6265)

bu ķađğı üçün *birsü teŋgri muyan*

bayattın sevinç bul tıamudın aman (K.B. 6307)

seniŋde ozaķı ölügli miŋge

birür pēnd ayur uş maŋga kör maŋga (K.B. 6318)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

buğun ħali eçgü dı‘a artġu teg (K.B. 6351)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

tükel söz çını ol uķuş birle tüz (K.B. 6387)

kişi barça yarmaķ ħulı boldılar

kümüş kimde erse *boyun birdiler* (K.B. 6476)

sıķadım sevittim *köŋgöl birdi* terk

taķı ma beliŋler birerde yire (K.B. 6618)

3.9.1.2.1.1.12. Yardımcı Fiili *boğu* - Olan Birleşik Fiiller

ķamuġ erdemi bar saķınıuķ ođuġ

ķayu işke tegse *boğur* tü *bođuġ* (K. B. 3146)

3.9.1.2.1.1.13. Yardımcı Fiili *bol-* Olan Birleşik Fiiller

neteglikke kirme küdezgil köŋgöl

bariŋga bütün *bolġıl amrul amul* (K. B. 26)

bezendim *begin boldı* ħaķan uluġ

ötündüm munu ķolsa canım yuluġ (K. B. 85)

bayat birdi barça tilemiş tilek

bayat ok *bolu* birsü *arķa yüleķ* (K. B. 90)

ya raķ üste devlet tükel kıl tilek

ķamuğ işte *bolğıl* sen *arķa yüleķ* (K. B. 116)

taķı ma negü erse arzu tilek

bayat ok *bolu* birsü *arķa yüleķ* (K. B. 122)

kör arslan bile ķoşnı buğday başı

basa ülgü *boldı* *çağan ya işi* (K. B. 140)

basa aydım emdi munu yalnğuküğ

ağırlıkı *boldı bilig öğ uküğ* (K. B. 147)

bu yalnğuk atı *boldı yañgluk üçün*

bu yañgluk uruldı bu yalnğuk üçün (K. B. 197)

tengizdin çıkarmasa yinçü kişı

kerek yinçü *bolsun* kerek *say taşı* (K. B. 212)

bolur ötrü işler *bütün hem bışığ*

biliglig kişiler bışığ yir aşığ (K. B. 330)

aya çergüçi kel mini çergüle

yıl ay tutğunı *boldum* emgek bile (K. B. 373)

ḥabib savcı yolu mini yetteçi

ol ok savcı *bolsu elig tuttaçı* (K. B. 388)

bağırsak bütün çın kılınçı köni

tili köngli tüz bolsa bilse munı (K. B. 424)

bu saklık oduğluk bu il işinge

tözü *asğı boldı* uzun yaşınğa (K. B. 440)

ne *eçgü bolur beg* ol eçgü kişi

kişilik bile itse il kün işi (K. B. 457)

içi ters bolur kör bilişmez kişi

kalın yat ara kirse yaŋguz başı (K. B. 491)

içi sarp bolur ve yaŋgı kelgüçi

bilişi yok erse munğadsa tuçı (K. B. 492)

kişi kirmedük ilke kirse qalı

kelin teg bolur er agın teg tili (K. B. 494)

taķı yakşı aymış biliglig bğü

buşar öçte begler *bolur ot ağı* (K. B. 779)

ağırlıkķa tegse *kü vez kür bolur*

ölüm tutsa uğlur ökünçün ölür (K. B. 1125)

negü teg bolur sen meniñde kiñin

meniñ yok sañınım munıñda adın (K.B. 1217)

bağırsak kişiniñ sözi tut savı

bu söz sav sañga *bolga devlet a v* (K.B. 1358)

kerek boldı emdi bu kılını tapuğ /

ökünç boldı kılını isizlik kamuğ (K.B. 1362)

kanı *tüş sanı boldı* keçmiş künüñ

ökünçte adın yok bu kılını künüñ (K.B. 1397)

keçürmiş tiriglik *tüpi boldı yıl*

bu kılını tiriglik neçe birge il (K.B. 1439)

ikide biri *boldı* şeksiz *ülüg*

tirildi ölümsüz uzun menğülüg (K.B. 1527)

munu *boldı* emdi *tilek teg kişi*

tağı bolğusı bar yetilse yaşı (K.B. 1647)

kimin *arçası bolsa* küçlüg bolur

bu küçlüg kişi kutka tüplüg bolur (K.B. 1699)

köçüt teg bolur kut tüpi hem tözi

köñgöl qoğqısı ol anıñ yıldızı (K.B. 1704)

ķamuĝ ilke ķıldı ķır elgi uzun

uzun boldı elgi yorıķ til sözün (K.B. 1765)

ķiři ödrümi ķır *bu yaŋlıĝ bolur*

isizim bu yaŋlıĝ ķiřiler ölür (K.B. 1788)

bayattın erür bu uķuř bolĝusı

tadu birle kirse *bolur belĝüsi* (K.B. 1828)

maŋa ayĝıl emdi uķuř şureti

negü teg bolur ol yörügi atı (K.B. 1848)

sever men tiyü barça da´ vi ķılur

bu da´ viķa ma´ ni *negü teg bolur* (K.B. 1895)

bu beglik işi *boldı begler işi*

bu begler işin bildi beglik ķiři (K.B. 1935)

bu beglik baĝı ķır *bu iki bolur*

bu iki tükel bolsa beglik ķılur (K.B. 2018)

ķalı bolsa arslanķa ıt başısı

ol arslan *bolur* barça *ıt saķıřı* (K.B. 2048)

ağın ma bu biş neŋg yıraķ tutĝu beg

atı eđĝü bolsa kü çav bolĝu teg (K.B. 2060)

ķara **ķul ķarası bolur** beg  r ng

ķaralı  r ngli ağırttı k r ng (K.B. 2080)

atı beg bolur bolsa ķılķı ķara

ķarada bu **inġa bolur** ġalk  ra (K.B. 2082)

y zi k rki k rkl g kerek beg y l g

boğı ortu **bolsa** ne **ķavluġ k l g** (K.B. 2083)

yaġı ol bu bor timķi ilt r k m ş

ķılınķı t t ş boldı ķılķı uruş (K.B. 2098)

yaġı ol bu bor timķi ilt r k m ş

ķılınķı t t ş boldı **ķalka uruş** (K.B. 2098)

es rse ķişı **til ve munduz bolur**

bu tilve işı k r ķaķan t z bolur (K.B. 2099)

ķılıķ baldu **boldı bu il saķķısı**

ķılıķın alır il buğun basķısı (K.B. 2140)

neg  tir eşıtgil t r l g ķişı

t r l g ķişı **boldı il t r başı** (K. B. 2196)

u utsuz ķişıde yırak tur yırak

u utsuz **bolur  sterigli ķarak** (K. B. 2205)

tetiglik nişanı turur bu bitig

bitig bilgüçi er **bolur keḏtetig** (K. B. 2224)

negü tir eşitgil kör alçaq amul

ne eḏgü bolur erke ḳoḏḳı köngül (K. B. 2231)

ḳalı **bolsa** begler **bu küçkey isiz**

anıḡ işçileri buzar eḏgü iz (K. B. 2245)

aḳa bolḡu artuk sü başlar kişi

tirilse aḡar ötrü ödrüm başı (K. B. 2275)

kiçig ḳur yigitler **bolur keḏyiti**

ḳalı yüz evürse uḏıtur otı (K. B. 2373)

yaḅuz ögdi bulsa **iḏi keḏbolur**

keḏig ögse kendü ḳaçan kin ḳalur (K. B. 2400)

isig söz küler yüz bile birgü neḡ

bu üç neḡ kişike **bolur eḏgü yaḡ** (K. B. 2405)

bu üç neḡke **bolur** tapuḡçı **ḳulu**

munı tutsa begler ḳamuḡ neḡ ulı (K. B. 2412)

yüz utru bolur tutçı ḥacıb özi

körür közke körklüg kerek ol yüzi (K. B. 2464)

bor içme bor içse barır er kütü

bor içse **bolur til ve munduz atı** (K. B. 2655)

buğun başlar erke **bolur miñg yağı**

yağı bolsa kimke yağıglıg ağı (K. B. 2834)

bu aşçı idişçi bütün bolmasa

içi sarp bolur begke içse yise (K. B. 2891)

isizke kätılmaz ukušluğ kiři

bütün çın bolur bu biliglig işi (K. B. 2897)

sevinme keğ artuğ erejlig kişi

bolur ahır emgek erejke **tuşı** (K. B. 2938)

biliglig bor içse biligsiz bolur

biligsiz bor içse **bolur kenç kiçig** (K. B. 2659)

er at **bola** begdin **sevinçlig yaruğ**

kaıu il tilese bulur beg anuğ (K. B. 3033)

bilig öğren aşnu tapuğka öküş

biligsiz tapuğ **asğı bolmaz** ülüş (K. B. 3216)

ne körlüg bolur kör bağırsağ kağaş

kağaşka kağaş köñgli bolsa yakın (K. B. 3297)

ne körlüg bolur kör bağırsaklığın

kadaşka kadaş köngli bolsa yaqın (K. B. 3298)

ne körlüg bolur kör kişi adrlılıp

selamet kavuşsa iki öz özün (K. B. 3301)

çibun *boldı duşman* yaŋganka *beğik*

ısırsa yaŋganıg suçıtur ked ök (K. B. 3399)

öz asğı tilerke kiŋgeşmeğü söz

saŋga *asğı bolmaz* aya kutluğ öz (K. B. 3492)

et özni *negü teg* kitergü *bolur*

meğer kim ölüm tutsa qalsa qalır (K. B. 3593)

biligsiz kişi ol *bolur* belgölüg

et özke birür bolsa tutçı ülüg (K. B. 3643)

qopa keldi örlep sına qalkanı

ajun menğzi *boldı örüŋg erdini* (K. B. 3840)

ne *erklig bolur* ol budunqa *uluğ*

yorıtmasa ilde bu yarlıg qamuğ (K. B. 3868)

bu qav birle atıŋg yağıldı köre

beğik belgü boldı kişiler ara (K. B. 3916)

yüzün kızledi yirke rumi kıızı

ajun kırtışı **boldı z^{en}gi yüzi** (K. B. 3948)

ayı munğkarur sen bu kün sen mini

negü teg bolur ay bu tapğunğ kanı (K. B. 4024)

atım ersig erse **bolur o^qyaçı** /

köni erse kılkı bolur tamğaçı (K. B. 4046)

bitig bilse **sa^qış a^ğıçı bolur**

u^quş ög keğ erse bitigçi bolur (K. B. 4048)

ķayusı alur ħil **bolur ħil başı**

ķayusı at ağğır öze il başı (K. B. 4064)

ķayu ya^vğu yu^ğruş bolur il begi

ķayu **atı teⁿgsiz bolur er ögi** (K. B. 4069)

ķayu ya^vğu **yu^ğruş bolur il begi**

ķayu atı teⁿgsiz bolur er ögi (K. B. 4069)

bu üç neⁿgke **bolma ya^qın ķoşnısı**

küyer ot aķar su^v bu begler küsi (K. B. 4097)

kür arslanķa oķşar körü tursa beg

öge tegse yumşar **bolur tor^ķu teg** (K. B. 4098)

kalı *ya v̇gu te ṅgsiz bol*ur erse sen

vefa kıl neçe küç bulur erse sen (K. B. 4137)

vezirlik tegip bolsa elgiñg uzun

törü urma isiz *silig bol tüzün* (K. B. 4140)

sözin kesti ögdülmiş aydı munu

*bu ya ṅglıg bol*ur beg tapuğcı unu (K. B. 4155)

buşı birle *bol*ma yime *ke ḋ ya lın*

kalı buşsa buzğay yakınlık hâkın (K. B. 4292)

kamug edgüke *bol* sen *edgü kişi*

isizke isiz bol ol isiz tuşı (K. B. 4308)

*asığlıg kişiler bol*ur bu kutu

bularıñ yime edgü tut ay botu (K. B. 4443)

*bütün çın bol*urlar katı yok büki

kişilerke tegmez bularnıñg yüki (K. B. 4440)

bularğa katılsa özüṅgi tutun

*törüsüz to kusuz bol*urlar otun (K. B. 4447)

tilin edgü sözle işimsinmegil

*basınğan bol*urlar *biligsiz çigil* (K. B. 4448)

uruğluğ tarığlığ beğükler tili

beğükrek bolur **bolma e vçi kulu** (K. B. 4496)

uluğ sen olar boldı sinde kiçig

kiçigke uluğ **boldı açığ süçig** (K. B. 4531)

küvezlenme **artu k turı bolğa** sen /

saran bolma artu k söküş bulğa sen (K. B. 4553)

başında keçip er yorık tüzmeşe

köni sözlemiş boldı yılkı tise (K. B. 4639)

bu aşka okıgılı **bolur tört kutu**

barıgılı yime tört bolur ay botu (K. B. 4663)

uluş kendke kirse meniñ bu özüm

kişi birle bolğa işim hem sözüm (K. B. 4687)

ne e dğü bolur kör yigitlik öğün

ülüg alsa özke kamuğ e dğüdün (K. B. 4695)

ne te ngsiz bolur kör qarımış kişi

yava bolsa kılsa yigitler işi (K. B. 4696)

meniñlik ol ol anda bulsa erej

bolur e dğü ornı **bolur e dğü iz** (K. B. 4907)

ilig altunı *inç esen bolsunı*

bayat birge barça tilek ҡolsunı (K. B. 4957)

neteg *beg bolur* ol buğunka *uluğ*

tili yalğan erse kör elgi ҡuruğ (K. B. 5075)

kişide yaǵuzraqı yalğan bolur

yaǵuzda yaǵuz *vā ‘de ҡıyған bolur* (K. B. 5077)

maṅga at uruldı bu zahıd atı

bu atım maṅga *boldı ƣa ‘at yutı* (K. B. 5106)

ataṅğ öldi bardı saṅga birdi pēnd

ata pēndi tutsa *şeker bolga ҡand* (K. B. 5154)

qalı edgü tutsa bu begler ҡılınç

qamuğ edgü ilke *bolur miṅğ sevinç* (K. B. 5225)

çıǵay tul yetimig baqa tur körü

bularıǵ küdezse *bolur çın törü* (K. B. 5302)

olarda biri bilge ‘alım turur

bu ‘alım bile erke *kut ƣı bolur* (K. B. 5551)

yana *elgi küçlüg bolur* muḥteşib

isizlerni yıǵsu cema‘ at kezip (K. B. 5588)

ajun kırtışı **boldı altun öngi**

yaşık za' fëran kıldı yaqut öngi (K. B. 5669)

öd ödlele yarutsa birip öt erig

köngül ölmış erse **bolur tip tirig** (K. B. 5689)

tiriglik uçuktı yüküm ağrudı

yazuktın **özüm boldı yangı öd** (K. B. 5692)

seningdin bu kün ilke asğı öküş

buzulsa asıg **bolğa kargış söküş** (K. B. 5726)

kişilik kıl ay er **kişi bol uluğ**

kişi mundağ urdı kişilik yoluğ (K. B. 5788)

üçünçi **tetiğ uz bitigçi bolur**

kiriş hem çıkış bilse kaznağ tolur (K.B. 5913)

ne edğü bolur kör at edğü bolup

ölüp barsa barmaz kör atı ölüp (K.B. 5918)

akı bolğıl alçağ tuz etmek yitür

kişi' aybi açma sen örtüp yitür (K.B. 6096)

kopup çıktı ilke yuvuldu yaşı

ajun menğzi **boldı habes kırtışı** (K.B. 6213)

yüzin kızledi yirke rumi kıızı

ajun menġzi **boldı bu zengi yüzi** (K.B. 6215)

ajun kırtışı **boldı altun öñgi**

yalın teg bolup dünya kızdı enġi (K.B. 6223)

isiz eġgü barça **ķara yir bolur**

bitilmiş eġelke yetilse eġel (K.B. 6272)

ķadasıñ ġölümi sañga bolsu pënd

seringil muyan ur **ķekēr bolsu ķand** (K.B. 6314)

uķuşluġ kişiler sözi öggü teg**ķöni tüz bolur**

ol özi belġü teg (K.B. 6356)

çıġay ma ölüŗ öķ yime bay ölüŗ

iki böz iletür **ķara yir bolur** (K.B. 6374)

ķaram birle köñġlüm **ķara boldı kir**

bilig işke tutmaz özüm yüzde bir (K.B. 6463)

ķişi barça **yarmaķ ķulı boldılar**

ķümüş kimde erse boyun birdiler (K.B. 6476)

ķapuş ķarma boldı müsülman neñgi

ķanı adra tutġan ķaramıġ öñgi (K.B. 6482)

kağıng teg boğum *erdi oğ teg köni tüz*

ya teg egri boldı egildim töngittim (K.B. 6532)

azu *til ve munduzmu boldum* ya mundum

negü sözledim men ayu bir uķayı (K.B. 6589)

ķılsa küçün *bolmas anı toķ bay* (III, 239)

3.9.1.2.1.1.14. Yardımcı Fiili *bul-* Olan Birleşik Fiiller

ķişi eçgü atın kör *alķış bulur* /

atıķmıķ isiz ölse *ķargıķ bulur* (K. B. 246)

kimingde uķuķ bolsa aķlı bolur

ķayuda bilig bolsa *beglik bulur* (K. B. 301)

bayat kimke ķılsa ʻinayet basut

ikigü ajunda bu er *buldı ķut* (K.B. 1267)

körü ığma ögretgil erdem bilig

bilig erdemin *bulsu ilke elig* (K.B. 1489)

yaıa ığma boķlađ yıĝa tut ķısa

yıĝa tutsa oĝlan *bulur ķut* basa (K.B. 1491)

aņgar ma bu kün ķılĝu eçgü yanut

ol eçgü yanutın bu *bulsu anut* (K.B. 1688)

bütün buldı ilig kör öĝdülmiķi

siziksiz köni tip negü kılmış (K.B. 1753)

kutuldu ilig kıldı inçin sevinç

yetildi tiriglik bu **buldı a vınç** (K.B. 1774)

et öz yiti ındamka baksa kör er

tatıǵ buldı barça öz ülgın tirer (K.B. 1890)

kiming himmeti bolmasa ol ölüg

ikigün ajunda bu **bulmaz ülüg** (K.B. 2126)

bu iki kutu bulsa begdin sevinç

ili kapǵı itlür **bulur** beg **a vınç** (K.B. 2135)

kılıç baldu saqçı tutun ay unur

kılıç saqçı bolsa beg **inçlik bulur** (K.B. 2143)

tözü halkқа könglün bağırsaq bolun

tuçı eǵülük kıl sen **eǵü bulun** (K.B. 2160)

bu yaǵlıǵ sü başçı bu sü başlasa

elig bulǵa düşman öze işlese (K. B. 2330)

köngül koǵkı tutsa **bulur kut** erig

küler yüz isig sözke tirlür tirig (K. B. 2478)

küser erdim artuq sini körgüke

bu kün **buldum inçlik** saǵa kelgüke (K. B. 3308)

bu kün sen bir evke kirip yalñguzun

ne eğü bulur sen ay kılķı tüzün (K. B. 3437)

rıca hıvıf bu iki kanat sanı ol

bu ikin uçuğlı **bulur** kökke **yol** (K. B. 3673)

bu kul kulķa kulluķ yarağsız bolur

tapuđķıķa tapsa **uçuzluķ bulur** (K. B. 3750)

ķomısa köñöl kör tilese tilek

tilek bolmađınķa bu **bulmaz yölek** (K. B. 3857)

bularda biri özde ulğunğ turur

uluğķa tapınsa özünğ **ķut bulur** (K. B. 4175)

olarda biri savķı urğı turur

bularnı ağır tutsa **ķut ķa v bulur** (K. B. 4337)

küvezlenme artuķ turı bolğa sen

saran bolma artuķ **söküş bulğa** sen (K. B. 4553)

yarasa tapuğ beg kötürse anı

bolur özke **erksiz** bu **bulmı**ş küni (K. B. 4748)

köñöl arzulasa yıraķ yir yađuķ

bolur terk tilekin **bulur** ol **anuķ** (K. B. 5044)

bu iki bile beg **beğüklük bulur**

bu iki yumıtsa beḍür beg tacı (K. B. 5463)

çıḡayıḡ küḍezilse ortu bolur

bu ortu birer tınsa **baylıḡ bulur** (K. B. 5566)

ölüp kim ḡalur erse eḡḡü dü‘a

yana bir **tiriglik bulur** bu toḡa (K. B. 5571)

yayılma köni tur köḡḡül tut köni

köni iki ajun **könilik bulur** (K. B. 5601)

bularıḡ ḡoḡup sen berü kelse sen

ol işler buzulḡay **ökünḡ bulḡa** sen (K. B. 5736)

dü‘a birle yalḡḡuk **bulur eḡḡülük**

dü‘a birle uçmaḡ bulur meḡḡülük (K.B. 5833)

dü‘a birle yalḡḡuk bulur eḡḡülük

dü‘a birle uçmaḡ **bulur meḡḡülük** (K.B. 5833)

aḡış barḡa tüşte aḡırlıḡ bolur

aḡarı teḡḡinḡe **uluḡluḡ bulur** (K.B. 6039)

neḡe aḡsa tüşte aḡar ḡut ḡıvı

aḡırlıḡ bulur / keḡ bulur yüḡ su‘ı (K.B. 6040)

neḡe aḡsa anḡa **aḡırlıḡ bulur**

ajun malı ḡut ḡıv bulur öz oḡḡı (K.B. 6044)

bu ad u    n birs  ten ri muyan

bayattın **se v n  bul** tamudın aman (K.B. 6307)

3.9.1.2.1.1.15. Yardımcı Fiili al- Olan Birleşik Fiiller

tutup aldı **yirke** ağır ig kelip

t       kirip yattı mun lu  ulıp (K. B. 1056)

sa ı ta usansa ayu i ler

sa ı  bird kinde ulır **ba  alır** (K. B. 2781)

bulak semrise k r munar h m azar

i isin alar **yirke** andın tezer (K. B. 3600)

3.9.1.2.1.1.16. Yardımcı Fiili    r- Olan Birleşik Fiiller

ilig aydı munda naru ay o ul

man a tapnu turgıl    rme k    l (K.B. 1591)

3.9.1.2.1.1.17. Yardımcı Fiili eg- Olan Birleşik Fiiller

bu yan lı  topu  a itindi ajun

ya ı **boynı egdi** k   rdi    n (K. B. 101)

sevigli sevin in anı   diler

ya ıları e tip **boyun egdiler** (K. B. 450)

amu  ilke ıldı k r elgi uzun

boyun egdi düşman kiterdi özün (K. B. 1037)

törütmezde aşnu yoritti **қаза**

қазақа тапı bol **boyun eg** uğa (K. B. 3195)

negü tir eşitgil böke yavğusı

bayusa **baş eg**mez buğun yuvğası (K. B. 5523)

sen emdi iligke keçür eçgü at

körüp sızsı düşman **boyun eg**sü yat (K.B. 5800)

3.9.1.2.1.1.18. Yardımcı Fiili *er-* Olan Birleşik Fiiller

yula erdi hālķķa ķarāngķu tūni

yaruķlukı yağtı yaruttı sini (K. B. 35)

oķçı ol **er**di bayattın saŋga

sen ötrü köni yolķa kirdiŋg tōŋga (K. B. 36)

atasın anasın yuluğ ķıldı ol

tilek **ümmet** **er**di ayu birdi yol (K. B. 37)

ķamuğ ķađğusı **er**di **ümmet üčün**

ķutulmaķ tiler **er**di raķat üčün (K. B. 40)

atada anada bağırsaq bolup

tiler **er**di tutçı bayattın ķolup (K. B. 41)

bayat rāḥm̃eti erdi ḥalkı öze

ķılınçı silig erdi ķılķı tüze (K. B. 42)

tüzün erdi alçaķ ķılınçı silig

u vutluğ bağırsaķ aķı kiṅg elig (K. B. 43)

yağız yir yaşıł kökte *erdi kūsüş*

aṅgar birdi teṅgri ağırlık öküş (K. B. 44)

başı *erdi öṅdün* ķamuğ başçıķa

ķıdın boldı tamğa ķamuğ savçıķa (K. B. 45)

iki *ķaḍn erdi* küdegü iki

bular erdi ödrüm buḍunda iki (K. B. 50)

‘ *atıķ erdi* aşnu ķamuğda oza

bayatķa bütügli köṅgöl til tüze (K. B. 51)

basa *faruķ erdi* ķişi ödrümü

tili köṅgli bir teg buḍun ködrümi (K. B. 53)

bu erdi basutçı köni dinķa kök

şeri ‘ at yüzindin kiterdi eşük (K. B. 54)

basa ‘ *uṣman erdi* u vutluğ silig

ķişıde ödürmiş aķı kiṅg elig (K. B. 55)

‘**alı** erdi munda basakı talu

kür ersig yüreklig meñgesi tolu (K. B. 57)

alı erdi elgi yüreki teğük

biliglig saķınuk kör atı beğük (K. B. 58)

bular erdi din hem şeri‘at köki

bular yüğti kafır münafık yüki (K. B. 59)

tümen yılda berü **tul erdim** tulas

bu tul tonı suçlup örüng keçtim as (K. B. 84)

tilig ögdüm ança ara söktüküm

tilekim **söz erdi** sañga yördüküm (K. B. 184)

tilekim **söz erdi** ay bilge bögü

kiğin keldeçike **özüm sözlegü** (K. B. 192)

özüng **meñgü** ermez atıñ meñgü ol

atıñ meñgü bolsa özüng meñgü ol (K. B. 229)

biri **eçgü erdi** anı ögdiler /

biri **isiz erdi** anı söktiler (K. B. 242)

tilekim **söz erdi** ay bilge bögü

uķuşuğ biligig özüm sözlegü (K. B. 287)

tatıĝ erdi barça yigitlik işim

aĝu kıldı emdi maŋga yir aşım (K. B. 370)

boğum *erdi ok teg* / köŋgöl *erdi ya*

köŋgöl kılgı ok teg boğum boldı ya (K. B. 371)

ƙaraŋĝkuda erdim yaruttı tünüm

tünerikte erdim toĝurdı künüm (K. B. 383)

bu barça *içim fağlı* erdi ƙamuĝ

aĝırladı minteg tapuĝsuz ƙuluĝ (K. B. 389)

beg erdi ajunda *büĝü bilge baş*

bu beglik özele uzun boldı yaş (K. B. 405)

bu *kün toĝdı* erdi atı belgölüg

ajunda ƙavıƙmış ƙutı belgölüg (K. B. 406)

ƙılınƙı *köni* erdi ƙılƙı oŋgay

tili ƙın bütün hem közi köŋgli bay (K. B. 407)

biliglig beg erdi *uƙuşluĝ ođuĝ*

isizke ot erdi yaĝıƙa yodıĝ (K. B. 408)

bu yaŋlıĝ *beg* erdi bu bilgi öze

tirildi yorıdı ƙılınƙın tüze (K. B. 410)

ilig kolsa saklan ajunçı kişi

bu *saklık* erür *hem şeri ‘at işi* (K. B. 446)

yigit erdi oğlan kılınçı amul

uķuřluđ biliglig hem öglüg köngül (K. B. 463)

yüzi *körklüg erdi* körüp köz kamar /

sözi *yumşak* erdi tili tüz tamar (K. B. 464)

uķuřluđ biliglig beg ermiş amul

tiler ermiş erdem idilerin ol (K. B. 469)

adaş tuttı ay toldı eçgü kişi

küsemiş atı *erdi* eçgü işi (K. B. 502)

aňgar açtı ay toldı köngli sözi

ne ermiş tileki / *kim* ermiş özi (K. B. 503)

ayıttı bu hacıb sözün yetrüräk

tileki *ne* ermiş takı bütüräk (K. B. 507)

küsemiş ayu birdi barça sözün

ne erdi tileki / *kim* ermiş özin (K. B. 508)

men ařnu ayayın iligke sözüňg

ne ermiş tilekiňg / *kim* ermiş özüňg (K. B. 539)

ieklik **bu erdi** sini bilmedin

yakın tuttum zke tapındurmadın (K. B. 634)

zngke baka kr **kim erding** maga

ayudın kelir bu fzulluk saga (K. B. 644)

uçup kıldım emdi bu işlerni men

kerek erdi sen me munı usa sen (K. B. 658)

munu men me emdi saga keldüküm

menig klm erdi bu körkittüküm (K. B. 659)

mn ermez maga kr bu irsellikim

yagı neg talular ma zke bekim (K. B. 686)

yayıg ermez erse bu dvlet zi

ne eg neg erdi bu kut ay kızı (K. B. 695)

yayıglık yok erse bu irsellikg

ne eg iş erdi sening kelmekg (K. B. 715)

kz ermez bu yalngk kişilik kz ol /

az ermez bu yalngk könilik az ol (K.B. 866)

kz ermez kişi kr kişilik kz ol

kni ın kişilerni ögdi uuş (K.B. 869)

yas ermez bu eḡü bu künlük saḡa

yarın bolḡa asḡıḡ bu kün büt munga (K.B. 915)

otaçı tirildi tamur kördiler

ol ig kem *ne ermiş* ayu birdiler (K. B. 1057)

tolu erdi ayım irildi tolu /

talı erdi kılkıım barır bu talı (K. B. 1071)

ne eḡü neḡ erdi bu devlet kelip

yana barmaz erse tilekçe yelip (K. B. 1077)

ne yaḡsı neḡ erdi bu beglik işi

ölüm tutmaz erse yorısa kişı (K. B. 1078)

ne körklüg kün erdi yigitlik küni

karılık yok erse yorısa köni (K. B. 1079)

kişı barça igler kör eḡü bolur

saḡa yalḡuz *ermez* bu ig ay unur (K. B. 1081)

yoḡ erdim törütti igiḡti mini /

kiḡ oḡlan erdim beḡütti mini (K. B. 1097)

yalıḡ yüzlüg erdim bütürdi saḡal

ḡara ḡuzḡun erdim ḡuḡu ḡıldı ḡal (K. B. 1098)

küremiş kürek erdi uş bu özüm

eçel tutı iltür ne asğı sözüm (K. B. 1118)

törüttüñ ıgıdñ beđüttüñ mini

seniñ fañlıñ erdi bilir men munı (K.B. 1152)

bir ök oğı erdi bu ay toldıñ

kiçig erdi yaşı uş ol oğıñ (K.B. 1158)

atı **erdi ögdülmiş** aşı arığ

yüzi **körklüg erdi** me kılkı arığ (K.B. 1159)

sen **erdiñ** mañga **köz yaruķı** tükel

barır men **seniñdin** esen eçgü ķal (K.B. 1162)

mini kör ata erdim emdi sañga

atım **erdi ay toldı** baķ kör mañga (K.B. 1168)

ne yavlaķ **neng** ol bu ölüm tarmaķı

ne ya vlaķ erür bu kişig urmaķı (K.B. 1179)

atam erdiñ artuķ bağırsak aķı

seniñde bağırsak törütgen taķı (K.B. 1243)

ata erdim emdi ölür bu ata

içim sen tirig sen añar bir ķuta (K.B. 1262)

atım *erdi ay toldı* kılıkım tolu

irildi toluluk tükür öz ölü (K.B. 1351)

bu dünya işiñge *iş erdim* bile

işinğni yorittım könilik bile (K.B. 1355)

küvezlenme artuk kötürme köñgöl

inanç kalgı ermez bu dünya tönğöl (K.B. 1377)

tarıglag erür dünya ilig kutı

tarısa orar er tirilgü otı (K.B. 1393)

severim *sen erding* ay ilig mañga

asıglıg kumarumnı koğtum sañga (K.B. 1468)

bağrsaqlık erdi meniñ bu sözüm

esen kal selamet ay körklüg yüzüm (K.B. 1481)

sözin kesti oğlın kuçup yıgladı

ulındı yana ol *ökünçler yidi* (K.B. 1510)

kerek erdi bilge tirilse kutun

kamuğ *ölsün erdi* biligsiz otun (K.B. 1539)

ne eçgü iş erdi ölüm bolmasa

ne körklüg iş erdi kişi ölmese (K.B. 1543)

ölümke **taṅg** ermez toḡuḡlı ölür

toḡuḡlı ölür kör ƣara yir bolur (K.B. 1545)

kişi **isiz** ermez kişilik isiz

eren isiz ermez könilik isiz (K.B. 1546)

ƣapuḡ körki erdi maṅga eḡḡı iş

buḡun asḡı erdi aṅgar tegse iş (K.B. 1575)

yüleki **bar** erdi munuṅ belgölüg

anın eḡledim ƣıldım aƣıḡ ülüg (K.B. 1646)

taƣı munda yigrek ayur kör uƣuř

baḡırsaƣƣa can birse **ermez öküş** (K.B. 1728)

atam **ƣaldı** erdi kör **eḡḡı du'a**

du'a birle tegdim bu yirke aḡa (K.B. 1803)

uƣuř ornı üstün meṅgede turur

aḡır neṅg üçün ornı **başta erür** (K.B. 1836)

yana aydı ilig taƣı bir sözüm

erür bu ayur men ay körklüg yüzüm (K.B. 1847)

yana aydı ilig ay öḡdülmiř ay

seviḡlig nişanı **negü** ermiş ay (K.B. 1894)

ilig aydı emdi ayıtǵu sözüm

bu erdi munu emdi aytur özüm (K.B. 1921)

bu işni ilig minde yigrek bilür

atası **beg erdi** özi beg turur (K.B. 1936)

ķayukā baķa ķorse ķorkıñ turur

sevinçin sora ķorse **azraķ erür** (K.B. 2149)

bu erdi ay ilig meniñ bilmişim

munuķı ötündüm sañǵa uķmıřım (K. B. 2174)

ilig aydı uķtum ķöni sözlediñǵ

kereki **bu erdi** bilig yazmadıñǵ (K. B. 2175)

bitip ķođmasa erdi bilge bitig

sakıřķa **negü erdi** al yañǵ itig (K. B. 2226)

bu erdi ay ilig özüm bilmişi

munuķı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2429)

bu erdi ay ilig özüm bilmişi

munuķı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2525)

bu erdi bu ay ilig meniñ bilmişim

ötündüm iligke tükendi işim (K. B. 2739)

tiriglik **isiz ermez** emgek isiz

bu emgekke birmez tiriglik isiz (K. B. 2841)

bu erdi ay ilig özüm bilmişin

ayu birdim emdi köngül bulmışın (K. B. 2879)

köni bol sen iş kıl ay ersig begim

könilikte taşın **yoğ ermiş** yigim (K. B. 2899)

yana aydı ilig ay ögdülmişim

bayat fağlı erdi sini bulmışım (K. B. 3120)

yoğ ermez kadaşlar ara bar mening

bu yağlığ kişi bilgi artuğ anıng (K. B. 3145)

mağ yağuz **ermez** anıngdın asıg

sağ

tapuğ kizlegü kıl kişi körmesü

bu söz **sırrım erdi** özüm sözledi (K. B. 3235)

ödi **emdi ermiş** munuğı özüm

sağ

bilir sen bu kün men kişi bolduğum

şebēb **ilig erdi** yülekim toğum (K. B. 3466)

tañg ermez seningdin meşelde kelir

ķayu neng sevüg bolsa ‘aybı barr (K. B. 3514)

ayı *edgü* ermez bu dünya ķutı

bayattın yıratır bu ol din yutı (K. B. 3525)

içi *ķız* erür bu tiriglik küni

yava işke işletse bolmaz munı (K. B. 3544)

ayı *edgü* ermez bu dünya nengi

kiming bolsa evrer ķılınçı yangı (K. B. 3562)

aningda basa kör oğul ķız turur

oğul ķız yükin yüdmek *emgek* erür (K. B. 3582)

ağırılık uçuzluk bayattın turur

ölüm ya tiriglik hem *andın* erür (K. B. 3762)

negü erdi sözler tilin sözlemiş

mañga ayğıl emdi eşitmiş ömiş (K. B. 3848)

eşitti aning sözlerin kör ilig

sözi *erdi* barça *uķuş* *ög bilig* (K. B. 3853)

yana aydı ilig ay ögdülmişe

ķadaşing *tükel ök ķişi* ermişe (K. B. 3858)

eşitmegüm erdi anıḡ sözlerin

ne kılķı kılınçı ne bilgi barın (K. B. 3859)

köḡül aytu ıdtım bitidim bitig

negü teg erür sen ay bilge tetig (K. B. 3908)

saḡa ıdtım erdi kadaşınḡnı men

tilekim *ol erdi* maḡa kelse sen (K. B. 3909)

aķlık ol *ermez* ülese neḡin

aķı ol yuluḡ kılsa canın teḡin (K. B. 3932)

bağırsaķ ol *ermez* özin beklese

bağırsaķ ol ol kör kişig eḡlese (K. B. 3933)

ya vuz ermez emdi bu dünya ķutın

bulup tirlü bilse ķopursa atın (K. B. 3975)

baķa kör bu sözler kim aydım saḡa

bu yaḡlıḡ erürmü ayu bir maḡa (K. B. 3992)

yanut birdi öḡdülmiş aydı bu söz

yime *eḡü ermez* aya köḡli tüz (K. B. 4005)

yanut birdi oḡgırmış aydı bu söz

iḡi yaķsı ermez aya kılķı tüz (K. B. 4007)

yanut birdi ögdülmiş aydı kadaş

içi ters iş ermez batar kılsa aş (K. B. 4017)

uķuşķa **yıraq erdi** aşnu yolunġ

könilikke urduġ sen emdi uluġ (K. B. 4028)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

kereklig erür çın aya kılķı tüz (K. B. 4318)

olarda birisi otaçı turur

ķamuġ ig toġaķa **bu emçi erür** (K. B. 4356)

içi eđġü erdi bu iki bulup

ölüm tutmasa ķalsa menġü bolup (K. B. 4703)

bu erdi saġa çın baġırsaķlıkım

munu sözledim men saġa ay aķım (K. B. 4846)

bu erdi munuķı meniġ bilmişim

saġa sözledim men ay eđġü işim (K. B. 4860)

yana aydı ilig ay ögdülmişim

tilekim **bu erdi** anı ķolmışım (K. B. 4919)

bu anķa iş ermez ağır kelġü teg

bu iştin beliġlep yıraq tezgü teg (K. B. 4950)

bu erdi meniᅡ bu igimke emi

sevindürdi emdi meniᅡ köᅡglümi (K. B. 5021)

sini munça bekrü tutup koldukum

bu erdi tilekim meniᅡ ay tokum (K. B. 5093)

meniᅡ tip bilir sen bu karşıᅡ bu kün

ᅡaᅡıkaᅡ baᅡa körse *ermez* öᅡün (K. B. 5181)

ay ilig kılıᅡ berge sinde turur

bu berge kıyınlar *isizke erür* (K. B. 5279)

ajun toklukı barᅡa açlık turur

ereji sevinᅡi kör *emgek erür* (K. B. 5317)

bu erdi ay ilig meniᅡ bilmiᅡim

saᅡᅡa sözledim men negü uᅡmıᅡım (K. B. 5391)

tirigke adın hiᅡ yok erse kıyın

tap erdi bu açığ ölümke baᅡın (K. B. 5415)

tap erdi yana bu ölümde basa

kara yir katında ölüp oprasa (K. B. 5416)

söz asᅡı *ol ermez* öküᅡ sözlese

ya sözni tagırᅡap öküᅡ tıᅡᅡlasa (K. B. 5433)

ikigün ajunluk asıg kılgu söz

bu erdi munuķı ayu birdi öz (K. B. 5603)

ķara erdi ķuzgun tüsi teg başım

ķuķu ķondı başķa yetildi yaşım (K. B. 5643)

bir ök türlüg ermez bu işke bilig

büte türlüg iş bar tegürgü elig (K. B. 5723)

bu ģalıķ bilirde naru barsa men

iķi artaķ erdi tapuķ ķoķsa men (K. B. 5752)

bu barķa *bayat fāzlı erdi* sańga

ķamuķ eķgülık birdi ķızdı eńge (K. B. 5761)

ķiķig erdińg oģlan biligsiz otun

sini ol yöledi ķopurdı ķutun (K. B. 5792)

mańga *örtüg erdi* bu sözler neķe

ķötürdüńg bu örtüg sen aydıńg aķa (K.B. 5818)

yorık buzmaģıl sen bu izķe yorı

bu erdi seningde ozaķı ķurı (K.B. 5908)

yana aydı barģıl ayıtģıl sözi

ne ermiş negü tir *ķim ermiş* özi (K.B. 5956)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

yime **eğü** ermez aya köngli tüz (K.B. 5989)

bir ök yaŋlıg ermez bu tüşke yörüg

munı keğ saķıŋu ay kılķı örüg (K.B. 6023)

yanut birdi oğgurmuş aydı tüşüm

yörügi **bu** ermez ay işim tuşum (K.B. 6047)

özünġ körmüş erse bu tüşni yatıp

yörigi **ol** erdi kim aydınġ itip (K.B. 6048)

aķılık **ol** ermez ülese kümüş

aķı canı haķķa kılur ol yuluş (K.B. 6106)

ol **eğü kişi** erdi eğü başı

ķalı ölse itgey bayatım işi (K.B. 6253)

bayat **birdi** erdi aŋar can revan

yana yandru aldı çıkıp bardı can (K.B. 6296)

bayat hıkmı erdi ķadaşınġ öze

yorıttı ķazasın sen öz kılķ tüz (K.B. 6311)

negüke ulır sen negü bu sıġıt

bu kılķ **eğü** ermez munı sen aġıt (K.B. 6312)

ayur uş ƙadaşım maṅga ƙoḁmışı

bu erdi nengi uş turu ƙalmışı (K.B. 6323)

çema‘ at *köp erdi* bu meşcidler az

ƙalın boldı meşcid çema‘ atler az (K.B. 6477)

yıl *altmış iki erdi dört yüz bile*

bitiyü tükettim bu söz ülgüle (K.B. 6495)

ilahi özüm bu sözüg başladı

tilekim *ne erdi* bilir sen idi (K.B. 6501)

tilekim *bu erdi* umıncım bu ok

okıgılı maṅga bir du‘a ıḁga uƙ (K.B. 6504)

küremiş ƙul erdim yazuƙum telim

yazuƙ yarlıƙağul sen ök sen idim (K.B. 6509)

tiriglikke tatgı süçig can sevinçi

yigitlik teg eḁgü *yok ermiş* ayıttım (K.B. 6525)

temam eḁğuvan teg *ƙızıl* meṅzim *erdi*

bu kün za‘ fëran urğın eṅde tarıttım (K.B. 6529)

yaruk yaz teg erdim tümen tü çiçeklig

hazanmu tüşüttüm ƙamuğnı ƙurıttım (K.B. 6531)

kağıng teg boğum *erdi oğ teg köni tüz*

ya teg egri boldı egildim tönğittim (K.B. 6532)

adaş koldaşımka *se vüg can teg erdim*

yağım boldı erse tosun teg suçıttım (K.B. 6537)

kögüz kerdim ança yağı sançmış er teg

kü vez teg kür erip kaya teg kaçıttım (K.B. 6539)

kişi köngli bilgü *tanuğ erdi* til söz

köngül til ala boldı kimke büteyi (K.B. 6579)

bu boğ sın yorıglı kişi erse barça

fırıšte mü *erdi* olar ne bileyi (K.B. 6596)

yıl *altmış iki erdi dört yüz bile*

bu söz sözledim men tutup can süre (K.B. 6623)

anın *uz erür* bu kıtab *bir süzük* (A. H. 477)

3.9.1.2.1.1.19. Yardımcı Fiili *e vür*- Olan Birleşik Fiiller

keçürdüm yana sözledim söz sanğa

nelük *yüz e vürdüng* ayu bir manğa (K. B. 649)

küvençlik tiriglik kötürdi özin

yayığ dünya mindin *e vürdi yüzin* (K. B. 1073)

eşitti oğul kör atası sözin

til açtı atağa **e vürdi yüzin** (K.B. 1184)

yağın ka kadaştın yitürmiş sen öz

uluş kend buğundın **eñürmiş** sen **yüz** (K. B. 3203)

yanut birdi ögdülmiş aydı sözüñg

eşittim eşit sen **e vürme yüzüñg** (K. B. 3367)

kalı bulmasa ol **e vürgey yüzin**

toğup körmedük teg yıratğay özin (K. B. 4216)

uluğluk bu beglik yüz evrür sañga

meger eğgülük **yüz e vürmez** toñga (K. B. 5089)

ağır bolğa köñglüñg tönğülgey özüñg

yağa bolğa tapğum **e vürgey yüzüñg** (K.B. 5870)

munğar menğzer emdi eşit bu sözüg

köñgülke alıñıl **e vürme yüzüg** (K.B. 6147)

tağı kut **e vürmedi** sindin **yüzin**

yayığ dünya devlet yaratur közin (K.B. 6230)

3.9.1.2.1.1.20. Yardımcı Fiili **ıd-** Olan Birleşik Fiiller

ya va ıdma **boşlağ** yığa tut kısa

yığa tutsa oğlan bulur kut basa (K.B. 1491)

munı teg bulur erse sen bir tişi

katıgılan *ya vü ıd*ma ersig kişi (K. B. 4503)

3.9.1.2.1.1.21. Yardımcı Fiili *il-* Olan Birleşik Fiiller

yana *bağdaş il*me yanın yatmağıl

ünün katğura sen katıg külmegil (K. B. 4114)

3.9.1.2.1.1.22. Yardımcı Fiili *ir-* Olan Birleşik Fiiller

uvutluğ kerek beg kişide talu

uvutluğ kılınçı *irilmez tolu* (K.B. 2005)

3.9.1.2.1.1.23. Yardımcı Fiili *it-* Olan Birleşik Fiiller

tilin emgemiş er negü tir eşit

bu söz işke tutğıl özünge *iş it* (K. B. 165)

egin bütse boğzın toğursa aşın

kılur teñgri tapğı iter ol işin (K.B. 6371)

3.9.1.2.1.1.24. Yardımcı Fiili *kal-* Olan Birleşik Fiiller

sen erdiñg mañga köz yaruķı tükel

barır men seningdin *esen edgü kal* (K.B. 1162)

bağırsaklık erdi mening bu sözüm

esen kal sđlamđ ay körklüg yüzüm (K.B. 1481)

barayın men emdi *esen edgü kal*

ikigün ajunluk aya edgü fal (K. B. 4878)

ıdışlıg suvuğ içtim emdi tükel

tükettim triglik *esen edgü kal* (K.B. 6060)

3.9.1.2.1.1.25. Yardımcı Fiili *ka vus-* Olan Birleşik Fiiller

eşitti ilig kör aᅇgar kıldı yol

bu kirdi iligke *ka vuşturdı kol* (K. B. 4896)

3.9.1.2.1.1.26. Yardımcı Fiili *keçür-* Olan Birleşik Fiiller

muᅇgar meᅇgzetü aydı Türkçe meşel

başında keçürmiş bu kökçin saᅇal (K.B. 1798)

3.9.1.2.1.1.27. Yardımcı Fiili *kel-* Olan Birleşik Fiiller

asıg kolsa barça özünᅇ yassızın

berü kel tapuᅇ kıl köᅇgül bir ısın (K. B. 106)

uᅇuş *keldi utru* ayur bütrü kör

sözünᅇ bolsa yaᅇgluk saᅇga bolᅇa ᅇor (K. B. 193)

ölüm *utru keldi* ökündi özüm

asıg kılmadı bu ökünçüm sözüm (K.B. 1361)

munuḳı bu sözke **tanuḳ keldi** söz

oḳıḡıl munı sen aya köñgli tüz (K.B. 1713)

keçürmiş tiriglik sañga bolğa tüş

neḡü kıldınḡ erse **yanut kelge** tüş (K. B. 3571)

munu bilmişimni ayu birdim uş

sözüm işke tutḡıl yarın **kelge tuş** (K. B. 3679)

yana yattı ança **usı kelmedi**

keziglig kişi teg közin yummadı (K. B. 4890)

usı kelmedi turdı baḳtı yana

kör ülker saḡulmuş uçḡmış tüne (K.B. 6216)

kimi seḡdim erse seḡüg cança tuttum

cəfa keldi andın kimi met seḡeyi (K.B. 6578)

3.9.1.2.1.1.28. Yardımcı Fiili **ker-** Olan Birleşik Fiiller

iki künlük erter ajunuḡ bulup

nelük **kerdi kögsin** ғаaya teg bolup (K.B. 1535)

bu beglik bile sen kötürme eḡin

köḡüz kerme artuḳ özünḡni saḡın (K. B. 5326)

köḡüz kerdim ança yaḡı sanḡmış er teg

küvez teg kür erip ғаaya teg ғаadıttım (K.B. 6539)

3.9.1.2.1.1.29. Yardımcı Fiili *kes-* Olan Birleşik Fiiller

sini erdükünġ teg ögümez özüm

sini senmet öggil *kesildi sözüm* (K. B. 33)

küser men yigitlikke öknür özüm

ökünçüm asıġ yok *keser men sözüm* (K. B. 363)

öküş beg qarıttı qarımaz özi

telim beg keçürdi *kesilmez sözi* (K. B. 404)

bağırsak tilese özüngke özüng

özüngde bağırsak yok ol *kes sözüng* (K. B. 518)

sözün kesti ilig hiç ündemedi

közün yumdı ay toldı hiç açmadı (K. B. 625)

bu ay toldı aydı meniġ bu özüm

keyik teg turur kılkı *kestim sözüm* (K. B. 698)

neçe yunçıġ özke yüz ursa özüm

baru körki artar *keser men sözüm* (K. B. 736)

sözün kesti ança saķındı turup

aķıttı közün yaş kör oġlın körüp (K.B. 1157)

sözün kesti ay toldı aydı oġul

unıtma saṅga söz kereki bu ol (K.B. 1339)

sözın kesti oğlın kuçup yığladı

ulındı yana ol ökünçler yidi (K.B. 1510)

ne muṅgluğ turur körse yalṅuğ özi

yorırda yatar eti *keslür sözi* (K.B. 1528)

sözın kesti ilig közi yaş saça

turup çıktı andın saṅıncığ kuça (K.B. 1562)

tilin arsız il bol küdezgil özünḡ

tokışka ivinmegü *kesgil sözüṅ* (K. B. 2363)

sözın kesti ögdülmiş öpti yirig

iligke du‘a kıldı ögdi birig (K. B. 3050)

sözüg kesti ilig serindi turu

yir öpti tapuğcısı koptı örü (K. B. 3067)

muṅgar arsızkar erse emdi özünḡ

bu ta‘at ya‘a boldı *kesgil sözüṅ* (K. B. 3230)

bayatım sevinçi tilese özünḡ

müşülman sevinçi tile *kes sözüṅ* (K. B. 3250)

yana aydı ögdülmiş uş bu özüm

saṅga қаҗура тилде **kesmez sözüm** (K. B. 3326)

oğulsuz kişi ölse **kesti uruğ**

ajunda atı yitti ornı ҡuruğ (K. B. 3375)

özünḡke bağırsak seninḡ öz özünḡ

kiřiке inanma **kesildi sözünḡ** (K. B. 3496)

buzulğay ajun barça ҡalğay ҡuruğ

apa oğlanı barça **kesgey uruğ** (K. B. 3653)

yazukum öküş tip **umınç kesmegü**

tapuğқа inanıp tapuğ yazmaғu (K. B. 3674)

ҡamuғda bağırsak özünḡke özünḡ

könḡül taplamaz işni ҡoḡ **kes sözünḡ** (K. B. 3690)

kesildi sözüm sen esen eḡḡü ҡal

iligke bitig bir yüzüm ҡılma al (K. B. 3709)

ҡalı öḡrenür erse emdi özünḡ

tilin tıldama emdi **kesgil sözünḡ** (K. B. 4030)

sözün **kesti** öḡdülmiş aydı munu

bu yanḡlıḡ bolur beg tapuğçı unu (K. B. 4155)

özünḡni negü teg küdezse özünḡ

işingni anı teg küdez **kes sözüng** (K. B. 4268)

sözün kesti ögdülmiş aydı kıadaş

bu yaŋlıg turur ʿam yorıkı adaş (K. B. 4565)

ayu birdim emdi eşitti özüng

mumı uktung erse **kesildi sözüng** (K. B. 4566)

özüm kıoğtı dünya tilek arzusın

tilekim tükendi **kesildi sözüüm** (K. B. 4732)

eşittim sözüngni ögün tıngladım

sözüüm kestim emdi sözüng teŋgledim (K. B. 4875)

sözün kesti kıoptı adakın örü

esenleşti evke yüz urdı körü (K. B. 4881)

munğar tegdi **kesti sözini** ilig

turup kııktı ögdülmiş akru silig (K. B. 4932)

kalı bulsa arzu tilekin tükel

köŋgöl kötrür anda **keser sözini** (K. B. 5026)

yana men ıdımdin **umunç kesmedim**

yazuk yarlıkağlı ol ol bir ıdıim (K. B. 5122)

yarağlıgı itmek tilese özüng

yarağsızka yakma **kesildi sözüñg** (K. B. 5205)

sözün kesti kıptı adağın örü

ilig tıdtı aydı az oldur tiyü (K. B. 5439)

sözün kesti ilig özi amrulup

kopup çıktı ögdülmiş andın turup (K. B. 5623)

sözün kesti kıptı adağın örü

esenleştı atlandı keldi berü (K.B. 5822)

sözüg kesti ilig tilin tındı ol

turup çıktı ögdülmiş akru amul (K.B. 5938)

sıgıt kılma artuğ tıda tut özünğ

bu işni bayat ıdtı **kesgil sözüñg** (K.B. 6182)

sözün kesti oğgurmış aydı kadaş

yorı bar esen tur közün tökme yaş (K.B. 6195)

sözün kesti ilig özi amrulup

yorıp çıktı ögdülmiş andın turup (K.B. 6274)

ajun kalmasunı sening̃siz kuruğ

bayat **kesmesüni** sening̃din **uruğ** (K.B. 6411)

yır öpti turup çıktı **kesti sözün**

atın mindi urdı eviñge yüzün (K.B. 6420)

umınçım sen ök sen mañga ay umınç

umınç kesmegey men sañga ay umınç (K.B. 6515)

atım bilmesünler mini körmesünler

tilep bulmasunlar *sözümni keseyi* (K.B. 6600)

3.9.1.2.1.1.30. Yardımcı Fiili *ķıl*- Olan Birleşik Fiiller

sevüg savçı birle ĳopurgıl mini

elig tuttaçı ķıl könilik küni (K. B. 30)

uluğ künde körkit olarnıñ yüzün

*elig tuttaçı ķıl*ğıl edğü sözün (K. B. 32)

ķıyamette körkit tolun teg yüzün

elig tuttaçı ķıl ilāhi özin (K. B. 48)

yuluğ ķıldı malı teñi canını

yalavaç sevinçi tiledi köni (K. B. 52)

fıda ķıldı barın neñgin hem özin

yalavaç añgar birdi iki ĳızın (K. B. 56)

olarnı meniñdin sevindür tuçı

uluğ künde *ķıl*ğıl *elig tuttaçı* (K. B. 62)

asığ ҡolsa barça özünġ yassızın

berü kel **tapuġ ҡal** köngül bir ısın (K. B. 106)

talı neng tanguk tuttı minġ minġ elig

munu **ҡal tanġu ҡa** ҡutaġu bilig (K. B. 112)

kişi söz bile ҡoptı boldı meġlik

öküş söz başıġ **yirke ҡaldı** kölik (K. B. 173)

biligsiz biligligke boldı yaġı

biligsiz biligligke **ҡaldı çoġı** (K. B. 200)

yaşıl köktin indi yaġız yirke söz

sözi birle yalnġuk **aġır ҡaldı** öz (K. B. 210)

apaġ iki ajun ҡolur erse sen

otı **eġgülük** ol **ҡal**ur erse sen (K. B. 226)

ķalı eġgü bolmaķ tilese özünġ

yorı **eġgülük ҡal** kesildi sözüġ (K. B. 227)

ķalı bolsa elġinġ buġunka uzun

ķamuġ **eġgülük ҡal** ķılınķın sözüġ (K. B. 230)

tiriglikni **mün ҡal** asıġ eġgülük

yarın bolġa eġgü yigü keġgülük (K. B. 232)

saṅga tegdi emdi kezigçe orun

ķamuğ **edgölük** **ķal** sen edgü burun (K. B. 236)

ilin itmiş ötrü bayumış ķara

ķara baylıķın **ķalmış** özke **tura** (K. B. 256)

ölürin bilip **ķalmış** özke **itig**

bitip ķođmış atın tirigke bitig (K. B. 258)

törü tüz yorıttı bayudı buğun

atın **edgü** **ķaldı** ol edgü ödün (K. B. 291)

uķuş bolsa aşlı bolur bolsa er

bilig bolsa **beglik** **ķalur** ķılsa er (K. B. 300)

bu iki bile işke yakma ive

ķalı yaksa **ķaldıṅ** tiriglik **ya va** (K. B. 323)

buşıklık yavuz erke iltür bilig

otunluk **ķalur** buşsa ķılķı silig (K. B. 335)

yorı **edgölük** **ķal** ay edgü ķişi

itiglig bolur tutçı edgü işi (K. B. 345)

bu tört neṅg öze sözledim men sözüg

okısa açılğay **yitig** **ķal** közüg (K. B. 358)

sevinçin yorıǵlı ay eǵǵü yigit

sözümni *ya va kal*ma könglün eşit (K. B. 359)

katıǵlan yaǵılma könilik yolın

yigitlik *ya va kal*ma asǵın alın (K. B. 360)

seniǵde bar erken yigitlik küçi

*ya va kal*ma / *ta at tapuǵ kal* tuçı (K. B. 362)

oǵunǵıl ay kökçin ölümke anun

bu keçmiş künüǵke *sıǵıt kal* ünün (K. B. 376)

tiler men seniǵdin du' am bu sözün

tirig tutǵıl ança yaşıım *kal uzun* (K. B. 379)

*kal*umaz ma *şıkrüǵ* saǵa men bire

meniǵdin şükür kıl saǵa sen sıra (K. B. 392)

kamuǵ mü'minıǵ sen tözü yarlıǵa

yarınkı beǵadın bu kün *kal lıka* (K. B. 397)

kişi imini kör *usallık kalur*

yaǵı yetse öǵdün usallar ölür (K. B. 444)

ilig saklıkı *kaldı ilke asıǵ*

bu asǵı bile boldı ilde tatıǵ (K. B. 448)

negüke yorır men bu yerde kuruğ

iligke barayın *kalayın tapuğ* (K. B. 467)

ğariblik yirinde kerek bolğa neñg

bu elgim tarusa *sarığ kalğa eñg* (K. B. 477)

bu ay toldı ança yorıdı bu yañg

ğariblik saķınçı *sarığ kaldı eñg* (K. B. 498)

yime tuttı iş tuş *yakın kaldı* öz

uluğka kiçigke açuķ tuttı yüz (K. B. 500)

kiming devleti baş kötürse örü

ķamuğ *edgü kalgu* buđunķa *törü* (K. B. 545)

bu ķutķa inanma usa *edgü kal*

bu kūn munda erse yarın anda bil (K. B. 549)

bu mundağ kişiler bolur idi kız

bu kız *ķızlıkı kaldı* kız atı kız (K. B. 564)

ive kırme işke *ķabır kal* serin

ive ķılmıř işler ökünçi yarın (K. B. 587)

kimi tutsa begler öziñge yakın

ķamuğ neñg *yaķanlıķ kalur* kör baķın (K. B. 605)

tapuğ kıl tapuğ birle kıl beg bolur

tapuğ siŋmeginçe tilek kim bulur (K. B. 612)

bu ay toldı aydı maŋa *yas kılur*

münüm yok vekiñin kişiler ayur (K. B. 684)

mini terk bulumaz tilegli seve

kalı bulsa tutmaz *kılur* terk *ya va* (K. B. 699)

özinde uluğka *tapuğ kıl*sa öz

özinde kiçigke süçig tutsa söz (K. B. 706)

veñikñin yayığ sen özüñg bi-vefa

vefa körkitür sen *kılur* sen *cefa* (K. B. 716)

şükür kıl ay niç meñ idisi unur

şükür kılsa niç meñ bayat arturur (K. B. 756)

az edgüke artuğ öküş *şükri kıl*

öküş bolsa niç meñ anıñg kadri bil (K. B. 758)

ilig bir kün oldrup özi yalñguzun

eñin *kıldı hali* irikti özün (K. B. 765)

oğıdı kör ay toldıka *kıldı yol*

bu ay toldı kirdi қаvuşturdı қол (K. B. 766)

bu begler tapısı öze **kal tapuğ**

begi taplasa tapğı açtı kapuğ (K.B. 843)

tözü halkқа barça **kalur edgölük**

yana mınnet urmaz kişike külük (K.B. 857)

taķı biri edgü kör ötgünç bolur

isizke katılsa ol **isiz kalur** (K.B. 874)

yakın tutsa begler kör edgü kişig

isiz barça **edgü kalur** ol işig (K.B. 888)

yakınlık kalur er kişike tuşı

yaıuz bolmasa **kalmaz** edgü işi (K.B. 910)

kim edgü tiler erse **edgü kalur**

basınçaķ ya satgağķa bakmaz bolur (K.B. 912)

kim erse bu künlük tilese sevinç

isizlik kalur ol yarın yir saķınç (K.B. 913)

bu edgü tilegli negü tir eşit

ķamuğ **edgölük kal** özünğke iş it (K.B. 914)

asığ körnür erse isizlik bu kün

yarın **yas kalur** anda uķğıl ögün (K.B. 916)

munğar menğzetü aydı şa'ir bu söz

okısa açılğay *yiti kıl* bu köz (K.B. 927)

isiz kılsa isiz yanutı ökünç

usa *edgülik kıl* isizke öçün (K.B. 929)

bayatka *şükür kıldı* ögdi öküş

ayur ay idim sen bağırsak küsüş (K. B. 1030)

ķamuğ ilke *kıldı* kör elgi *uzun*

boyun egdi düşman kiterdi özün (K. B. 1037)

bu ay toldı sordı ķamuğ iş küdüğ

küvenç kıldı özke bu bulmış ödüğ (K. B. 1038)

bayudı buğun hem itildi ili

iligke *dı'a kıldı* buğnı tili (K. B. 1039)

*asığ kıl*madı künde arttı igi

ķoradı küçi künde yitti ögi (K. B. 1062)

ķerek tut otaçı ķerek erse ķam

ölüglike herğiz *asığ kıl*maz em (K. B. 1065)

bayat *edgü kıl*ğay bu söz sözleme

tügün urma otun meniğ könglüme (K. B. 1084)

inançsız time emdi sökme mini

*inanç kıl*mağa dünya qoğğa sini (K. B. 1091)

cefa kıldı tip sen ilenme manğa

meninğde cefacı bu dünya sanğa (K. B. 1092)

yalınğ yüzlüg erdim bütürdi saqal

qara quzğun erdim quğu *kıldı çal* (K. B. 1098)

qayu başqa kirse quğu kırtısı

quğu teg *örünğ kıl*ğu könglin kişi (K. B. 1101)

qara saç örünği ölumdin yumuş

kılur ol tirigke tiriglik *küsüş* (K. B. 1105)

bayat *edgü kıl*gay bu igdin sini

köngülünğ çökürme sen inç yat köni (K. B. 1109)

dı'a kıldı ilig kör açtı tilig

şifa qoldı rabdın kötürdi elig (K. B. 1110)

çığayqa üledi öküş nenğ taçar

*asığ kıl*gamu tip saqındı anğar (K. B. 1112)

elig til *uzun kıldım* erdi öküş

ölüm keldi tuttı tınım kıstı uş (K. B. 1120)

bu yanğlıg ökündi öküş yığladı

ökünçi ölümke *asıg kıl*madı (K. B. 1121)

nelük tirdim erdi bu altun kümüş

nelük *kıl*madım men çıgayka *ülüş* (K. B. 1129)

yarınlık orun edgü kolsa özün

*isiz kıl*masunı bu iki ajun (K.B. 1147)

*isiz kıl*mağıl sen ay kılkı tüzün /

bu kün *edgü kıl*ğıl kılınçın sözün (K.B. 1148)

bu ay toldı öknüp öküş yığladı

ökünçi bu yirde *asıg kıl*madı (K.B. 1149)

oğul kız sakınçı bu tüpsüz teñgiz

oğul kız *sarig kıl*dı kızgu menğiz (K.B. 1164)

avındım bu dünyaka köñglüm birip

*vefa kıl*madı kör meniñdin irip (K.B. 1171)

*cefa kıl*dı dünya karıdı bu kut

sini armasunı munu sözke büt (K.B. 1173)

ölümke *asıg kıl*maz altun kümüş

ölümüg tıdumaz bilig ya ukuš (K.B. 1196)

hâkimlerke hîkmet **asıġ kıl**madı

bügülerke bilgi elig tutmadı (K.B. 1198)

maṅga erse emdi bu kadġu saķınç

saķınç kılma kılġıl sen emdi sevinç (K.B. 1241)

maṅga erse emdi bu kadġu saķınç

saķınç kılma **kılġıl** sen emdi **sevinç** (K.B. 1241)

bayatķa **şükür kıl**dı artuķ öküş

bayat birmişiṅge oġulķa uķuş (K.B. 1250)

çın aymış uķuşluġ körü bar bu söz

anıṅ ma‘nisi bil **yiti kıl** bu köz (K.B. 1252)

bu ay toldı elgin kötürdi yana

bayatıġ öküş öġdi **kıl**dı **şena** (K.B. 1256)

köṅgüldin **birü kıl**dı eġü dü‘a

ay eġü dü‘a sen beḷanı yıġa (K.B. 1265)

agır tut negü erse yarlıġların

agır kılġa teṅgri bu kün hem yarın (K.B. 1281)

tire bildi bu öz yiyü bilmedi

künüm keçti öknüp **asıġ kıl**madı (K.B. 1285)

tuta bilmeſe ſen ağın munça neŋg

ſaŋga yetmegey k r *ſarıĝ  l ga e ng* (K.B. 1288)

 amuĝ *e g l k  l* isizdin yıra

 amuĝ e g  kelgey ſen oldur tura (K.B. 1296)

isiz i ke yakma ſaŋga * l ga  or*

isizlik yılan ol ſini tikge k r (K.B. 1297)

ki i yaſı  olma  z n g * lma yaſ*

ne e e g l k  ıl  ava arzu bas (K.B. 1315)

ki i yaſı  olma  z n g  ılma yaſ

ne e *e g l k  l*  ava arzu bas (K.B. 1315)

kiri ke k r  ſen * ı ı   l* ne n n g

s z n g s zlemegil me er  z te n n g (K.B. 1325)

bolu birse de vlet k vezlenmegil

uſa *e g l k  l* / *isiz  l*maĝıl (K.B. 1330)

tiriglik *ya va  lma* e g   ılın

ke er k n i inde kere n g alın (K.B. 1333)

tiriglik ya va  ılma *e g   l*ın

ke er k n i inde kere n g alın (K.B. 1333)

bor içme fësadka atılma yıra

*zına al*ma fasi atanma ara (K.B. 1334)

ölüm utru keldi ökümdi özüm

*ası al*madı bu ökünçüm sözüm (K.B. 1361)

bela küç yirinde sen *edgü al*n

buçunuğ sevindürgil elgin tilin (K.B. 1367)

ölüm kelmez erken ölümke itin

tiriglik öğinde *tapuğ al* tapın (K.B. 1370)

ay ilig atıqlan meniñde kiğin

*ya va al*ma öğ kün tapuğda ağın (K.B. 1372)

er at sü bu neñgke küvenme öküş

*ası al*mağay sü bu altun kümüş (K.B. 1403)

*yuluğ al*ma özni ağınlar üçün

suyura özüñgni küyürme küçün (K.B. 1404)

tiriglik *ya va al*ma dünya üçün

keçigli turur bola emgek küçün (K.B. 1425)

arama atılma yime *al*ma küç

kişi anı tökme aşım *al*ma öç (K.B. 1433)

özünġ menġü beglik tilese tuçı

törü ħal buğundın kötürgil küçi (K.B. 1435)

*ya va ħal*ma emdi bu ħalmıř kününġ

özünġdin arıtġıl yazuġunġ mününġ (K.B. 1440)

*vəfa ħal*ġu ermez bu dünya bilin

keçer dünyada öz azuġunġ alın (K.B. 1441)

törü ħal ħatıġlan bolup ħılma küç /

tapuġ ħal bayatħa anınġ ħapġı ħuç (K.B. 1451)

iki öçte *ħal*ma ħayu erse *iş*

ħava övke kelse serip ħıřġu tiş (K.B. 1453)

ay ilig munu men ötedim ħaħınġ

*tükel ħal*dım emdi baġırsaklıġınġ (K.B. 1478)

ħamuġ nenġke tenġri *ħal*ur ol *sebeħ*

ħamuġ eđġü isiz anġar öz ülep (K.B. 1485)

kereklig sözüg men tutuzdum sanġa

sözümni unitma *du'a ħal* manġa (K.B. 1503)

ħalı ilig öğlep tilese sini

yorıħ tüz *tapuġ ħal* basınma anı (K.B. 1504)

bayat yarlıgın sen ağır tut ağır

iligke **tapuğ kal** isingil bağır (K.B. 1507)

isizke yağuma yırak tur teze

yorı **eğülük kal** yorık yol tüze (K.B. 1508)

ayur ay inançsız ajun bi-vefa

nelük **kaldıng** emdi maŋga sen **cefa** (K.B. 1511)

ayur ay oğul **kalma artuğ saķınç**

saķınç keçse aķır tüpinde sevinç (K.B. 1549)

ataŋg öldi erse ata men saŋga

atalık kalayın oğul bol maŋga (K.B. 1552)

atam canı boldı iligke yuluğ

yuluğ kalsu tengri saŋga bu kuluğ (K.B. 1555)

bu ay toldınıŋ **kaldı** oğlı **yoğı**

çıgayķa üledi kümüş hem ağı (K.B. 1564)

keçürdi yime ök ata kağgusın

yaķan kaldı özke kişi edğusin (K.B. 1565)

bayudı buğun hem itildi ili

iligke **du'a kaldı** buğmı tili (K.B. 1571)

yorı uğ atanma **kişilik kıla**

kişike kişi bol kişilik bile (K.B. 1599)

tilese ağır tut tilese uçuz

yuluğ kıldım emdi sanğa men bu öz (K.B. 1603)

ķurın badı ögdülmiş anda naru

ķıyıksız **tapuğ kıldı** ilde turu (K.B. 1605)

begi taplamaz işni ķılsa ķulı

ilenç özke **ķalğu** serilse ķalı (K.B. 1610)

ķalı ķılsa begler tapısız tapuğ

ya vü kıldı tapmış tiriglik ķamuğ (K.B. 1611)

bu ay toldı tapğı telim erdi ķör

kişilik ķalayın anıng yangı kür (K.B. 1635)

yüleki bar erdi munuğ belgülüg

anın edledim **ķıldım açığ** ülüg (K.B. 1646)

bayatķa **şükür ķalğu** emdi öküş

buđunķa törü ķılğu edğü ülüş (K.B. 1686)

bayatķa şükür ķılğu emdi öküş

buđunķa **törü ķalğu** edğü ülüş (K.B. 1686)

aṅgar ma bu kün **kal**gu **edgü yanut**

ol edgü yanutın bu bulsu anut (K.B. 1688)

kişilik kılurka kişilik anut

kişilik tenginçe törü **kal yanut** (K.B. 1690)

vəfaқа vəfa ol kişilik haқı

vəfa kal kişi bol atıngı beğüt (K.B. 1691)

küdezdi neṅin keğ özin saқladı

tapındı қайırқа **hayık kal**madı (K.B. 1723)

қamuғ ilke **kaldı** kör **elgi uzun**

uzun boldı elgi yorıқ til sözün (K.B. 1765)

қutuldı ilig **kaldı** inçin **sevinç**

yetildi tiriglik bu buldı avınç (K.B. 1774)

ilig inçke tegdi yarudı küni

bayatқа **şükür kaldı** ögdi anı (K.B. 1782)

atam **kaldı** erdi kör **edgü dı'a**

dı'a birle tegdim bu yirke aға (K.B. 1803)

iligni **sebeb kaldı** erklig idim

bu erdem biligdin turu қалmadım (K. B. 1804)

ajun buğnı tındı avınçın kutun

iligke **du'a kıl**dı buğnı bütün (K.B. 1886)

sever men tiyü barça **da'vi kıl**ur

bu da' vika ma' ni negü teg bolur (K.B. 1895)

sözin kıyğuçı begke tutma umunç

tiriglik yava bolğa **kıl**gay **ökünç** (K.B. 2013)

bu beglik bağı kör bu iki bolur

bu iki tükel bolsa **beglik kıl**ur (K.B. 2018)

bu saklık bile sen yağı boynı yenç

buğunka **törü kıl** tiril kinğrü inç (K.B. 2022)

biri küç birisi **usallık kıl**ur

bu iki bile beg ilin artatur (K.B. 2024)

bu yalğan kişiler vefasız bolur

vefasız kişi halkğa **teñsiz kıl**ur (K.B. 2039)

tözü halkğa könglün bağırsak bolun

tuçı **edgülik kıl** sen edgü bulun (K.B. 2160)

buğunka **asıg kıl** / bolup **kıl**ma yas

kılınç edgü tutgıl isiz yası bas (K.B. 2161)

sakınuk kişi işte **sa~~kl~~ık ~~kl~~ur**

yarağısızka yakmaz iş oğrın bilür (K. B. 2192)

yana beg yakın tutsa isiz kişi

isiz ~~kl~~ı atın hem il kün işi (K. B. 2259)

uvutka bolup korklık **al~~ph~~ık ~~kl~~ur**

ögünçke bolup er özin öldürür (K. B. 2292)

bu köngli beğük er **usallık ~~kl~~ur**

usal er ya buzlur ya ödsüz ölür (K. B. 2297)

enğ aşnu yağıka kerek hile. al

bu hile. bile **~~kl~~** yağı menğzi **al** (K. B. 2356)

yağıka yalıng teg nenğing almasu

uzatsa basitting **yiti ~~kl~~** adağ (K. B. 2369)

yağıcı örüng kırğıl ersiglerig

yağıka **alın ~~kl~~** kötürsü çerig (K. B. 2371)

yağı kaçsa **tap ~~kl~~** eğerme yırak

kalı yandru yansa kaçumaz adağ (K. B. 2390)

yağı kaçsa **tap ~~kl~~** eğerme uğu

eğerçi yidi körse berge toğu (K. B. 2395)

sen altun k m    birle alma  ulu 

bu    n    **yulu   al**  amu nı yav r (K. B. 2409)

sen altun k m   ni  legil n     

yulu   al a canın sav altun t      (K. B. 2411)

 upa k rkl     k r ** al**n    e ** al**

i          bol ay  amu  s   n     (K. B. 2468)

yol a zında erse  i i ba la u

t r   n t     n **yaz m  alma** u (K. B. 2497)

 v t bolmasa er otun il bolur

 v t birle yal     **b t  nl  k  al**ur (K. B. 2622)

ne e me  v tlu  silig         

bor i  e **otunlu   al**ur bar a    (K. B. 2653)

ba  rsak kerek h  m o u  sak tetig

tetiglik bile er ** al**ur **mi    itig** (K. B. 2761)

bor i  e **       al**ur ol n    n

 i   e  ler n     alumaz t     n (K. B. 2765)

ba  rsak tapu     k r       bolur

bu       tapu     begin ** ay  al**ur (K. B. 2767)

közi suk kişi aşka **su~~k~~du~~k~~ ~~k~~al**ur

elig tegrür aşka aşığ artatur (K. B. 2847)

satığçı kerek bilse türlüg satığ

satığ bilmese er **~~k~~alumaz *asıĝ*** (K. B. 2801)

közi suk kişi aşka **su~~k~~du~~k~~ ~~k~~al**ur

elig tegrür aşka aşığ artatur (K. B. 2847)

öküş kördüm erni **ya *v*a ~~k~~al**dı baş

küdezmedi boğzın **ko~~v~~ı ~~k~~al**dı yaş (K. B. 2894)

öküş kördüm erni ya~~v~~a ~~k~~aldı baş

küdezmedi boğzın ***ko~~v~~ı* ~~k~~al**dı yaş (K. B. 2894)

köni bol sen ***iş* ~~k~~al** ay ersig begim

könilikte taştın yok ermiş yigim (K. B. 2899)

münümmü öküşrek azu erdemim

ayu bir ma~~n~~ga sen **~~k~~alayın *emim*** (K. B. 3101)

turup yundı **~~k~~al**dı yana ***ta~~n~~ĝ n~~a~~maz***

***d~~u~~‘a* ~~k~~al**dı teşbih yime küğti az (K. B. 3287)

öçi emdi ermiş munu~~k~~ı özüm

sa~~n~~ga tuştı ***ş~~ü~~krin* ~~k~~al**ur til sözüm (K. B. 3310)

negü sözleşse men sözümni yirip

cevabın kılur sen özümni serip (K. B. 3452)

bu bulmış künün̄g barı kılma yaʼa

ölümke itingil *tapuğ kıl* iʼe (K. B. 3631)

öküş öğdi sansız şena bu tilin

kılur men bayatka ayın hem yılın (K. B. 3716)

açıglı toduğlıka *kılma tapuğ*

negüke kılur sen tapuğka butuğ (K. B. 3753)

yanut birdi oğğurmuş aydı ʼadaş

muñgadturduñ emdi *ağur kıldın̄g* aş (K. B. 3995)

*kıl*ayın tise sen özün̄g *iş kü dñg*

ayıtu kerek edğü isiz ödüg (K. B. 4385)

yunup *kıldı yatgu namazın* turup

töşek kıldı yattı yarağın körüp (K. B. 4887)

bu kün biz kılurmız özümüzke küç

añgar ma taķı *küç kılurmız hem öç* (K. B. 4904)

kiçig tutsa *kıl*sa *uluğlar sözi*

selamet tirildi kutuldi özi (K. B. 5061)

bu dünya işi **kal**dı **məşğul** mini

bayat tapğınğa öz tegümez qanı (K. B. 5116)

bamağıl munğar sen haqıqat köngül

vefa **kal**ğu **ermez** haqıqat tönğül (K. B. 5135)

qalı kıldı erse özüng edğülük

asığ **kal**dıng özke açu menğülük (K. B. 5147)

bu bulmış ödüğ barı **kal**ma **ya va**

ölümke anungıl tapuğka iye (K. B. 5150)

ölüm tuttı ahır ilette anı /

asığ **kal**madı ol beğümiş üni (K. B. 5153)

munğar menğzer emdi eşit uş bu söz

asığ **kal**ğa tutsa aya özke köz (K. B. 5155)

olarqa **cefa** **kal**dı dünya titip /

sağamu **vefa** **kal**ğa kılqın itip (K. B. 5160)

köni bol könilik öze / **kal** törü

uzun turğa beglik adaqın örü (K. B. 5170)

anı **kal** tutaşı **tirilgü orun** /

bu ajuñ nengin qođ anğar yüz urun (K. B. 5189)

bayat faẓlınga bir baķa k r sakın

ne e *eḡ l k  l*d  yetr  baķın (K. B. 5191)

sini teg et  zl g bayat  ulların

sa ga * l*d  *mun lu * k r r sen barın (K. B. 5193)

mun     kri  l   bu k n ay ilig

bayat  al ınga *bol l eḡ * silig (K. B. 5194)

ba ırsak bolun bar a bu nu   ze /

t r   l ulu  a ki igke t ze (K. B. 5197)

bu ı bolma i te sen  v e yı ın

 alı kelse  vkeng  z   * l a ın* (K. B. 5216)

isiz bolma atı  *isiz  l*ma ıl

isizlerni  ı  ıl bolu birmegil (K. B. 5227)

yor  *eḡ l k  l* ekin eḡ l k

sa ga eḡ  bol ay a u men  l k (K. B. 5249)

barı lı turur bu ajun kal susuz

 z   *eḡ l k  l* yitip barg susuz (K. B. 5254)

*   m  l*ma  z e yime t kme  an

bu iki yaz   a ulır  ı sa can (K. B. 5260)

bu ğafl̥et yok erse kişike amuĝ

fiřiŝte bolup **al**ĝay erdi **tapuĝ** (K. B. 5268)

könilik öze sen turu **al törü**

törü birle beglik turur ol örü (K. B. 5285)

aya beg atıĝlan bu aat tenĝi

törü al buďunka tegürgil onĝı (K. B. 5288)

alı tuşsa asır yana  uzri ol

tilin künde **tevb̥e al**ıngıl yaĝı (K. B. 5289)

aya bay boluĝlı buďunda talu

ouz al bu baylı muyan al tolu (K. B. 5296)

vefasız ajunka köĝöl bamaĝıl

c̥fa alĝa aır bolu birmegil (K. B. 5297)

aş az yi ay ilig **öküş al tapuĝ**

söz az sözle öĝren sen erdem amuĝ (K. B. 5301)

uŝaqı kişig **al**ma özke **yaan**

ozunıĝ özünĝdin yırak tut saın (K. B. 5303)

atıĝlan özünĝni tamudın yırat

amuĝ **eĝülük al** küďezgey bayat (K. B. 5306)

bayudum tise sen çığay bolğu bir

ağır men tise sen *uçuz kal*ğa yir (K. B. 5316)

ķamuğda isizrek yağı bu turur

mungar edğü ķılsa bu *isiz kal*ur (K. B. 5319)

vēfa ķılsa yandru yanutı cēfa

cēfa ķılsa ötrü *kal*ur bu *vēfa* (K. B. 5320)

ķalal yigli *kal*maz bayatķa *yazuķ*

ķalal yi ķalal ķıl yarınlık azuķ (K. B. 5350)

naşıhat ķişike *kal*ur ol *tusu*

naşıhat tigüle tilese yisü (K. B. 5395)

du'a kal ay odğurmuş emdi maᅇga

bayat birsü tēvfıķ ķör edğü yaᅇga (K. B. 5401)

olar bardı ķaldı saᅇga bu orun

*ya va kal*ma öd kūn kereķiᅇg ķörün (K. B. 5407)

elig tarttı aştın yimedi adın

*şükür kal*dı raᅇķa atadı atın (K. B. 5442)

örü turdı odğurmuş aydı selam

ilig me yanut birdi *kal*dı *ķyam* (K. B. 5443)

köngül tüz özüng süz bayatka tapın

buğunka **törü kal** bağırsaklıkın (K. B. 5471)

negüke muᅅgađur sen munça katıg

negüke **kalur** sen tiriglik **açıg** (K. B. 5477)

bulun kalgıl oğlın kızın **kal küngin**

hazine, ur anda sen almış neᅅgin (K. B. 5487)

törü bir buğunka **erej kalsunı**

saᅅga eçgü birle dı' a bolsunı (K. B. 5491)

köni bol **köni kal** köni tut yorık

isiz egri köngey evürgey kılık (K. B. 5506)

olarda birisi tiler yüz suvı

aᅅgar **yüz su v kal**gu kıansa kıvı (K. B. 5516)

taķı bir kıutısı tiler neᅅg tavar

yuluğ kalsu canın tavar bir aᅅgar (K. B. 5517)

kötürme bayutma isiz ökteᅅig

aᅅu kalga Şeksiz saᅅga ot emig (K. B. 5522)

ra' iyyet haķı bar seningde kör üç

bu haķnı ötegil özün **kalma küç** (K. B. 5574)

bu dünya neñgi barça ƙalǵu turur

atıñ *edǵü ƙal*ǵıl öz ölgü turur (K. B. 5605)

usa *edǵülük ƙal* at edǵü tile

özünǵ menǵü atın tirig bolsunı (K. B. 5608)

bu künde naru sen baǵırsaǵlıǵın

basut ƙal mañǵa sen ay köñgli yaǵın (K. B. 5614)

isizig yıratı kör edǵüg ƙamuǵ

özünǵe *yaǵın ƙaldı* birdi yoluǵ (K. B. 5625)

ajun ƙırtıǵı boldı altun öñgi

yaşıǵ *za ƴeran ƙaldı* yaǵut öñgi (K. B. 5669)

naǵmaz ƙaldı yattı töşekke kirip

bir ança uǵıdı ol ança irip (K. B. 5671)

selam ƙaldı ötrü kör öǵdülmişe

yanut birdi yandru kör oǵǵurmişa (K. B. 5683)

yanut birdi öǵdülmiş aydı ƙadaş

oǵun urdı öǵlek köñgöl *ƙaldı baş* (K. B. 5688)

haşım ƙaldı özke ƙalın köp ƙıǵı /

sevinçlig ƙalayın iteyin işig (K. B. 5707)

ölümde oza yan özün̄gni yığa

ölüm tutsa öknüp *asığ kıl*mağa (K. B. 5714)

tiriglik küsüş tut iye *kıl tapuğ*

ölüm tutmaz erken bağa tur oduğ (K. B. 5717)

ilig *kıldı* ilke kör elgin̄g *uzun*

kılur sen kamuğ eçgü atın̄g tüzün (K. B. 5727)

ilig kıldı ilke kör elgin̄g uzun

kılur sen kamuğ eçgü atın̄g *tüzün* (K. B. 5727)

isiz kılmağu hem törü urmağu

*isiz kıl*guçıka bolu birmegü (K. B. 5741)

özün̄g *eğgülük kıl* törü eçgü ur

tiril iki aun isiz körme sen (K. B. 5744)

bu kut bulmaduk er kalı bulsa kut

baru kılkı artar *kılur* ilke *yut* (K. B. 5757)

kişi eğgülükke *kılur eğgülük*

birin̄ge yanutı *kılur on ülüg* (K. B. 5766)

sini at ayağ birle *kıldı uluğ*

sañga eğgülükke ol açtı kapuğ (K. B. 5771)

unittıngmu erki bu edgülerig

*yanut kıl*mağumu ay köngli tirig (K. B. 5772)

irig sözledim men sözüg ay kadaş

irilme serilme köngül *kılma baş* (K. B. 5773)

saŋga *kıldı* ilig *kamuğ edgülük*

yanutı kereksizmü yandru külüg (K. B. 5785)

kişilik kıl ay er kişi bol uluğ

kişi mundağ urdı kişilik yoluğ (K. B. 5788)

saŋga *edgü kıldı* ilig ming yanut

ol edgü yanutı sen edgü anut (K. B. 5790)

yuluğ kıl aŋgar emdi canıng teŋiŋ

uğıp yatma tün kün işin kıl anıng (K. B. 5793)

iligke *yuluğ kıl*gıl işlet bu neŋ /

tilekleri bolsu *kızıl kıl*su *eŋ* (K.B. 5804)

uzun kıldı elgiŋ / *yorık kıldı* söz

sever sevmez erse saŋga açtı köz (K.B. 5806)

kişi aşlı mundağ *kılur edgülüg*

ol atı ajunda kılır meŋgülük (K.B. 5808)

ķamuĝ eĝŭlŭkke ilig boldı baş

bu eĝŭg ķoĝup sen ōzŭng **ķılma taş** (K.B. 5813)

ķiŋgeř ķaldıng emdi inanıp maŋga

ōzŭm bilmişin barķa aydım saŋga (K.B. 5814)

duć a birle yarı **basut ķıl** maŋga

unıtma mini sen tutuzdum saŋga (K.B. 5821)

turu keldi terkin ķōr ōĝdŭlmiře

yunup **taŋg naamaz ķıldı** tattı aşa (K.B. 5829)

biziŋgde usalraķ ağın kim bolur

yazuķ biz **ķılur**mız duć a ol ķılur (K.B. 5837)

biziŋgde usalraķ ağın kim bolur

yazuķ biz ķılurmız **duća** ol **ķılur** (K.B. 5837)

nŭ ķılsun er at bir ikindi bile

ya va ķılma mini sevinķim tile (K.B. 5851)

saŋga **ķıldım** emdi ōzŭmni **yuluĝ**

sen inķin tirilgil ay ilķi uluĝ (K.B. 5857)

ķiři řabć ı tōrt ol ķarıřma yaĝı

biri ķŭldŭrŭr bir **ķılur ūn ķoĝı** (K.B. 5866)

tüpinge tegü irte artuk ayıt

negü belgürer erse **kal**gıl **i vit** (K.B. 5872)

ıdı yakşı aymış kişide burun

sözüg tıngla **kal**ma köngülde **orun** (K.B. 5874)

tapuğ kıldıng artuk bağırsaklıkın

ötedinğ maŋga sen tuz etmek haqın (K.B. 5889)

kişike **yanut kal** kişilik tenği

yanutluğ üçün at urundı kişi (K.B. 5893)

avınma bu dünya bile ay ilig

vafa kalgu ermez yetürgil bilig (K.B. 5926)

küçünğ yetmişin kıl inanma maŋga

taķı kalsa **yari kal**ayın saŋga (K.B. 5937)

şükür kıldı ilig bayatka yana

telim ögdi birle oqıdı şena (K.B. 5952)

ķopa keldi terkin aŋgar **kıld**ı **yol**

bu er kirdi ötrü **şelam kıld**ı ol (K.B. 5960)

ya vuz kalma könglünğ tilingni yığa

yazukķa kefareť bolur ig toğa (K.B. 5979)

kişi barça **yazuḡ ḡal**ur az öküş

yazuḡsuz kişi bu ajunda küşüş (K.B. 5983)

yanut birdi oḡurmuř aydı şebep

ölümüḡ tüşümde **yaruḡ ḡal**dı şab (K.B. 5986)

neteg yörse tüşni anı teg bolur

yaṽuz yörme tüşni saṅga **ḡalḡa ḡor** (K.B. 6004)

tüş ol kör anı körse beklig bolur

ol oḡ tüş taḡı birni **iglig ḡal**ur (K.B. 6029)

sen **eḡḡü ḡal**ur sen mening köṅlümi

ölüm utru keldi otı yoḡ emi (K.B. 6068)

baḡa körgil emdi ay köṅli tirig

ölüm **kötki ḡal**dı yaḡız virlerig (K.B. 6069)

sözüm bu usal bolmaḡıl ay ḡadař

isizke tiriglik **ya ṽa ḡal**ma yaş (K.B. 6087)

baḡırsaq bolun barça tınlıḡ öze

tapuḡ ḡal bayatḡa köṅül til tüze (K.B. 6089)

sakınc ḡısḡa tutḡıl **tapuḡ ḡal** uzun

iverde amul bol buşarda tüzün (K.B. 6090)

bayat h kmi tapla neg  kelse y d

bu unk  *ası   al* bolu birse  d (K.B. 6093)

k ni s zle  avli  *t kel  al b t n*

bolır  avli yal an ki iler otun (K.B. 6094)

tavar ne  barın * al*  z   ke *yulu *

bu unu  se ind r ay bilgi ulu  (K.B. 6099)

akılı  ol ermez  lese k m  

akı canı halk   * al*ur ol *yulu * (K.B. 6106)

tilek arzu s rme hava  nı yı ın

ki ig song dama ıl tili  * al a ın* (K.B. 6118)

ere ke avınma se inme sakın

bayat yadı birle *tapu   al* bakın (K.B. 6136)

isizke  atılma  ılın  ed   tut

isiz iki ajun * al*ur  zke *yut* (K.B. 6164)

isizke y reklig aya bu ra u

*isiz  al*ma isiz yimi ol a u (K.B. 6166)

 l r men  k    n akar k z yulum

tatı lar *tatı sız  al*ur bu  l m (K.B. 6178)

yana oḡ ayur ay bağırsaq ƣadaş

meniḡ ƣaḡuma sen köḡül *ƣalma baş* (K.B. 6180)

ulıma köḡül bertme minde basa

köḡül bas *du'a ƣal* ƣatıḡlan usa (K.B. 6181)

sıḡt ƣalma artuḡ tıda tut özüḡ

bu işni bayat ıḡtı kesgil sözüḡ (K.B. 6182)

yorı yangıl emdi yana evke bar

sakınç ƣaḡu birle köḡül *ƣalma tar* (K.B. 6183)

yana ƣoptı yundı tarandı arıḡ

naamaz ƣaldı vırdin oḡıdı arıḡ (K.B. 6222)

bayatƣa ulamış turur öḡ köḡül

ya va ƣalmaḡay bir bayat ay oḡul (K.B. 6246)

isiz öz yigitlik *ya va ƣaldımız*

isiz kep köḡül öḡ isizde isiz (K.B. 6255)

bu ƣalmış tiriglik *ya va ƣalmaḡu*

haḡa arzularƣa köḡül birmegü (K.B. 6257)

isizlik tilese bar *isiz ƣalın*

ol isiz yanutı ulıḡay bilin (K.B. 6264)

ilig aydı teŋgri bu künde naru

maŋga birsü tevfik **kalayın törü** (K.B. 6273)

sakınçın қадаşı üçün қаđgurup

sarığ kıldı menğzin özin sızğurup (K.B. 6276)

қадаşı мүridi қумару çıkıp

salam kıldı ötrü közi yaş saçıp (K.B. 6286)

yorıp keldi utru ayur ay қадаş

muyan birsü teŋgri köŋgöl **kalma baş** (K.B. 6287)

negüke **kalur** sen **sığıt** ay urı

kim urdı ya kim sökti ne ol қорı (K.B. 6295)

eşitti ilig keldi evdin turup

angar **ta'ziyet kıldı** köŋglin urup (K.B. 6304)

saŋga kim tegürdi maŋga ay bu küç

o kim övkeledi ya kim **kıldı öç** (K.B. 6310)

sakınç kıldı kaç kün bu ögdülmişe

keçürdi bu қаđgu yazıldı қаşa (K.B. 6340)

sefacı turur bu et öz me otun

cefaқа **cefa kıl** özünğni tutun (K.B. 6359)

neçe edgü kılsa et özke seve

anğar ança *ya vīlak kılur* bu *cēfa* (K.B. 6360)

egin bütse boğzın toğursa aşın

kılur teṅgri tapğı iter ol işin (K.B. 6371)

bulunmış bu öd kün yağa kılmadın

tapuğ kılgu tegmez munıṅda adın (K.B. 6431)

ay niç meṭ idisi *şükür kıl* yigil /

ay miḥnet idisi *şabır kıl* egil (K.B. 6449)

atalık kılur kör atağa oğul

oğul beg bolup kör ata boldı kıl (K.B. 6485)

yazuklug kılunṅ men kılınçım cēfa

vēfalıṅ idim sen maṅga *kıl vefa* (K.B. 6516)

ya va kıldım isiz tiriglik avınçın

ökünç birle közde kanın yaş akıttım (K.B. 6533)

maṅga rābbım aysa nelük *kıldınṅ andağ*

negü tıldağım bar avutka tuşıqtım (K.B. 6544)

aya usrıḳ öz sen odun yıḡla tınma

bayatka *tapuğ kıl* yok erse yoḡadım (K.B. 6560)

kalı bulmasa men vefa birle yalnıguk

keyik tağı birle **tiriglik kalay**ı (K.B. 6570)

bu kün munda minçe kimi **iş kalay**ı

ya kimke büteyi kimi dost tutayı (K.B. 6580)

ilahi **ruzi kal** sevüg savçı yüzün

yime dört işining yüzini köreyi (K.B. 6604)

bilig bil özünge **orun kal** töre

bilig bilse özke idi berk tura (K.B. 6605)

ay yusuף kerek sözni sözle köni

kereksiz sözüg kızle **kalğa kora** (K.B. 6627)

3.9.1.2.1.1.31. Yardımcı Fiili **kıy-** Olan Birleşik Fiiller

bularda birisi bu til yalğanı

munıngda basası **sözüg kıyğanı** (K. B. 338)

3.9.1.2.1.1.32. Yardımcı Fiili **kızart-** Olan Birleşik Fiiller

yağı körse alp er **kızartur meñiz**

karışsa boğulur kızıl hem yağız (K. B. 2384)

negü tir eşitgil ay bilgi tenğiz

bilig birle işlep **kızartıl meñiz** (K. B. 5199)

sen oğlan kiçig erken öldi atanġ

bilig erdem üstep *ħzartmadinġ enġ* (K. B. 5779)

3.9.1.2.1.1.33. Yardımcı Fiili *kir-* Olan Birleşik Fiiller

usayuk bu yalnġuk idi suġ közi

ħalı *torħa kirmez* bu yalnġuk özi (K. B. 3565)

3.9.1.2.1.1.34. Yardımcı Fiili *kiter-* Olan Birleşik Fiiller

ħakırma sen anda ya suğma ħatıġ

otunluk bolur bu *kiterür tatıġ* (K. B. 4113)

3.9.1.2.1.1.35. Yardımcı Fiili *ħođ-* Olan Birleşik Fiiller

yana yandru terkin mini ıđġa ol

eğer barmasa sen *könġül ħođġa* ol (K. B. 3825)

3.9.1.2.1.1.36. Yardımcı Fiili *ħol-* Olan Birleşik Fiiller

sözüm sözlemişke saġġa eymenü

özüm ‘*ızri ħoldı* saġġa uş munu (K. B. 204)

öz asġın tilemez ħişike asıġ

birür ol asıġdın bu *ħolmaz yanıġ* (K.B. 858)

baħıl ħoldı barħa ħadaşlarħa ol

tiler boldı canı yaşıl kökke yol (K.B. 1518)

3.9.1.2.1.1.37. Yardımcı Fiili *ķop-* Olan Birleşik Fiiller

ajun inķe tegdi tüzüldü törü

törü birle atın *ķop*urdi *örü* (K. B. 103)

saranlık bile boldı beglik yağı

saranķa *ķop*ar tegme yirde *coğı* (K. B. 3038)

sözüg kesti ilig serindi turu

yir öpti tapuğcısı *ķop*tı örü (K. B. 3067)

usı uçtı *ķop*tı *aķakın örü*

ķara tün kötürmiş etekin örü (K. B. 3952)

3.9.1.2.1.1.38. Yardımcı Fiili *ķör-* Olan Birleşik Fiiller

uķuşun aģar ol biligin beďür

bu iki bile er *ağırlıķ ķör*ür (K. B. 289)

sevinçlig tut ay beg kılıç urģuçıģ

sevinçin tiril tutçı *ķör*me *açıģ* (K.B. 2145)

ķara eďģü bolsa bir özke bolur

begi eďģü bolsa buďun *ķün ķör*ür (K. B. 3268)

neçe bolmasa ħalkķa mindin asıģ

yime *ķör*megeyler menińgdin *yasıģ* (K. B. 3352)

özünģ eďģülük kıl törü eďģü ur

tiril iki ajun *isiz körme* sen (K. B. 5744)

3.9.1.2.1.1.39. Yardımcı Fiili *kötür*- Olan Birleşik Fiiller

yorımaz ne yatmaz uğımaz oğuğ

ne menġzeg ne yaŋzađ *kötürmez boğuğ* (K. B. 17)

bu yaŋlıđ topuğka itindi ajun

yağı boynı egdi *kötürdi özün* (K. B. 101)

bu yaŋlıđ topuğka itindi ajun

yağı boynı egdi *kötürdi özün* (K. B. 101)

bısurġu tapuğda sınağu körü

ağırlasa ötrü *kötürgü örü* (K. B. 636)

bir ança turup *baş kötürdi* ilig

bu ay toldıka aydı tepret tilig (K. B. 774)

bu sözler eşitti sevindi ilig

közin kökke tikti *kötürdi elig* (K. B. 1029)

du‘a kıldı ilig kör açtı tilig

şıfa kıldı rağdın *kötürdi elig* (K. B. 1110)

eşitti kör ay toldı oğlı sözün

kötürdi elig kökke tikti közin (K.B. 1249)

küvezlenme artuḡ *kötürme köngül*

inanç kılgu ermez bu dünya tönğül (K.B. 1377)

negü tir eşitgil ay bilge külüg

bu sözdin *kötürgil* özünḡke *ülüg* (K.B. 1457)

mini kör meningdin *kötür öt erig*

ökünme yarın sen bu kün sen tirig (K.B. 1466)

közin kökke tikti *kötürdi elig*

şehadet bile kesti teprer tilig (K.B. 1519)

körü barsa yalnguḡ bu erksizlikin

nelük munça yavlaḡ *kötürdi egin* (K.B. 1534)

kişilik üçün at urundı kişi

kişilik bile *at kötürdi* kişi (K.B. 1600)

açındı ilig kör *kötürdi örü*

bolu birdi evren yumıttı törü (K.B. 1642)

ağırladı ança *kötürdi örü*

uçuzladı ança yavuzraḡ körü (K.B. 1717)

közin kökke tikti *kötürdi elig*

ayur ay idim sen birigli bilig (K.B. 1783)

kişi yılkı birle adırtı bilig

bilig birle yalnıguk **kötürdi elig** (K.B. 1845)

tapuğcı bile beg **kötürdi egin**

tilek teg tapuğ kılsa tındrur begin (K.B. 1882)

aya beg erej kolma **emgek kötür**

erej birle emgek adaşşu yatur (K. B. 2936)

bu sözler eşitti sevindi ilig

du‘a kıldı rābka **kötürdi elig** (K. B. 3051)

ınançlıg bağırsak bütün sen silig

könilik bile sen **kötürdüng elig** (K. B. 3063)

tünek ol bu dünya **kötürgil köngül**

ediz ordu il kol sen amrul amul (K. B. 3084)

şükür kıldı artuğ sevindi ilig

sena kıldı rābka **kötürdi elig** (K. B. 3116)

devat koldı kağaz **kötürdi qalēm**

iligke bitig başladı söz ulam (K. B. 3714)

tuma torqu kalkan **kötürdi uşun**

yaruğ yüz küler teg yarudı ajun (K. B. 3288)

cefalıg ajundın **kötürdüm köngül**

vefalıg idimke sığındım amul (K. B. 3790)

tilin me ötüngil eşitsün ilig

koğu birsü mindin **kötürsü elig** (K. B. 3813)

usı uçtı koptı açakın örü

ğara tün **kötürmiş** etekin **örü** (K. B. 3952)

tapuğka tayanma **kötürme köngül**

saŋga tügge begler yaŋılsa yüzün (K. B. 4091)

kalık yırttı keçmiş ğara könglekin

açıldı yaruk yüz **kötürdi egin** (K. B. 4966)

kötürme köngül sen küvezlenmegil

er at sü telim tip **kögüz kermegil** (K. B. 5211)

hazinem öküş tip küvenme nenġin

haşem sü telim tip **kötürme egin** (K. B. 5214)

bu kutka küvenip **kötürme köngül**

inanma tiriglikke artuğ tönġül (K. B. 5323)

bu beglik bile sen **kötürme egin**

kögüz kerme artuğ özünġni sağın (K. B. 5326)

saķınuk bolayın tise ay külüg

ħalal yi ħalaldin **kötürgil ülüg** (K. B. 5348)

toĝardın yaşıķ **baş kötürdi örü**

ķuĝu ķirtısı boldı dñnya tolu (K. B. 5449)

yaşıķ ķoptı köĝsin **kötürdi örü**

ajun toldı kafur saçar teg tolu (K. B. 5450)

bular **yük kötürmez** bularnıĝ yüki

saĝa yüdgü tegse munıĝ emgeki (K. B. 5558)

yaşıķ **baş kötürdi** yüz açtı yaĝı

ajun bütrü tuttı örüng ķuş öĝi (K.B. 5828)

erentir başı indi yirke yaĝuķ

yaşıķ **baş kötürdi** yüz açtı yaruķ (K.B. 6221)

munĝar menĝzer emdi bu söz belgülüg

bu sözde özüngke **kötürgil ülüg** (K.B. 6376)

ķayu az yaşıadı ķayusı uzun

ķayu **baş kötürdi** beďükreķ sözün (K.B. 6396)

3.9.1.2.1.1.40. Yardımcı Fiili **maĝ-** Olan Birleşik Fiiller

ķişensiz külündi **maĝumaz aďaķ**

tünerdi yarumaz körügli arak (K. B. 374)

3.9.1.2.1.1.41. Yardımcı Fiili *min-* Olan Birleşik Fiiller

atın mindi evke yüz urdı turup

kelip tüşti kirdi yaa ur yörüp (K. B. 3282)

3.9.1.2.1.1.42. Yardımcı Fiili *sa-* Olan Birleşik Fiiller

alılık aşı tügdi közi *yaş saar*

içek yazdı yüz kör küler aturar (K. B. 80)

3.9.1.2.1.1.43. Yardımcı Fiili *sözle-* Olan Birleşik Fiiller

uruğ sözleme sen ışig sondama

ua söz ederme yime kikneme (K. B. 4301)

özünde ulua tilin özneme

cevab ılgı yirde *irig sözleme* (K. B. 4303)

3.9.1.2.1.1.44. Yardımcı Fiili *sun-* Olan Birleşik Fiiller

ayusı *elig sundı* tütüsü tutar

ayu bükirer kin ajun yıd opar (K. B. 98)

işı utruı aşıa *sunma elig*

özünde utruı aşı yigil ay silig (K. B. 4130)

seninde ulu aşıa sunsa elig

sen ötrü **elig sun** bu ol kör bilig (K. B. 4596)

elig sundı oğğurmış aldı tigü

yidi içti azraķ ol içgü yigü (K. B. 5441)

elig sundum uş men biligni tilep

sözüg sözke tizdim şaşurdum ura (K.B. 6616)

3.9.1.2.1.1.45. Yardımcı Fiili *sür-* Olan Birleşik Fiiller

ķara ķarnı toğsa tili başsırar

basa tutmasa bek özi **erk sürer** (K. B. 4329)

tatıĝ sürme tatıĝ kını keğ katıĝ

tatıĝķa yanut ornı tenĝsiz batıĝ (K. B. 4771)

3.9.1.2.1.1.46. Yardımcı Fiili *tap-* Olan Birleşik Fiiller

ķayusı yıdı birle **tapnur tapuĝ**

ķayu körk menĝiz birle açtı ķapuĝ (K. B. 97)

bu begler sevinçi yarınķı asıĝ

dı' a tap manĝa eđĝü atın yanıĝ (K. B. 3020)

3.9.1.2.1.1.47. Yardımcı Fiili *tart-* Olan Birleşik Fiiller

örü tartĝıl özni üyüktin ķutul

özünĝ ķulluķın sen tapuĝ birle yul (K. B. 3091)

elig tarttı aştın yimedi adın

şükür kıldı rābka atadı atın (K. B. 5442)

3.9.1.2.1.1.48.Yardımcı Fiili *teg-* Olan Birleşik Fiiller

ajun *inçke tegdi* tüzüldü törü

törü birle atın kopurdi örü (K. B. 103)

uğuş ol burunduğ anı yetse er

tilekke tegir ol tümen arzu yir (K. B. 159)

uğuş ol burunduğ anı yetse er

tilekke tegir ol tümen arzu yir (K. B. 159)

basutçı kerek barça işni bilir

bilip işlese er *tilekke tegir* (K. B. 428)

usal er *teger köz* usalın uğır

usal bolma sağlan ay kılkı ıadır (K. B. 447)

ağın bolsa yaľnğuk bilir hem bilig

tunğ u bolsa *tegmez* biligke *elig* (K. B. 1016)

sevind i ilig *inçke tegdi* özi

ajunda yağıldı kör atı sözi (K. B. 1044)

tüzüldi törü hem itildi ili

ilig *inçke tegdi* bekip il ulı (K.B. 1772)

ilig **inçke tegdi** yarudı küni

bayatka şükür kıldı ögdi anı (K.B. 1782)

sağ erse begi ilke **tegmez elig**

kalı tegse yetrür ukuş ög bilig (K.B. 2029)

bedük iş budun başlamağı ağır

baş ağrığ bile tutçı **emgek tegir** (K.B. 2147)

bu yanğılığ kişi bolsa begke vezir

begi birle budnı tüz **inçke tegir** (K. B. 2239)

yağı körse alp er körpirtür izig

bu karşıur adınlarğa **tegmez kezig** (K. B. 2382)

bu yanğılığ bolur erse sü başlar er

işi barça itlip **kü vençke teger** (K. B. 2414)

şireni çıkarda körüp saklasa

aňgar tođru yolda **elig tegmese** (K. B. 2550)

ıdı sağ küdeşgü bu yirde begin

yođu tegmese anda teňsizlikin (K. B. 2582)

tetiglik bile er **tilekke tegir**

bilig bil ukuş uķ işiň ötrü kıl (K. B. 2627)

bu yanğılığ kerek barça erdem bilir

bu yaŋlıĝ yalaŋaç **tilekke tegir** (K. B. 2637)

buğun **inçke tegdi** turuķ semridi

seŋverdi beğüdi yaĝı yaŋrıdı (K. B. 3094)

bayudı buğun **inçke tegdi** yatur

uluş kend bezendi köŋül yilkütür (K. B. 3104)

köni çın kişi bulsa begler bütün

özi **inçke tegdi** tirildi ıutun (K. B. 3128)

ayur ay ıadaş **tegdi emgek** saŋga

ıadaşlıķ ıılıp sözledinĝ sen maŋga (K. B. 3683)

maŋga **tegsü emgek** sen inçin tiril

ilig tapĝı birle buğun asĝı ııl (K. B. 3699)

kişi bilmeŋe öğrenür kör bilir

bilip ötrü yaŋlıķ **tilekke tegir** (K. B. 4019)

ayı artuķ **emgek tegürme** aŋgar

bayat ol saŋga ıaşmı andın sınĝar (K. B. 4529)

negü tir eşit emdi köŋli ođuĝ

ölümke usal bolma **teggey yođluĝ** (K. B. 4828)

saŋga **tegdi emgek** kelü hem baru

yanutı bayat birsü kün teg yaru (K. B. 4872)

saṅga ma öküş **tegdi emgek** yorıp

tilin sözledinḡ hem yügürdüḡ arıp (K. B. 4923)

barayın iligke ilig kelmesün

maṅgar **tegsü emgek** aṅgar tegmesün (K. B. 4995)

özüm arzulap keldi emdi saṅga

nelük **teggey emgek** ay ilig maṅga (K. B. 5041)

kişi öz tilekin yorısa barıp

tegir terk **tilekke** bu ıalmaz arıp (K. B. 5042)

köṅül birle maṅsa kişi arzulap

tegir arzuka terk yaḡuıluı ulap (K. B. 5045)

aıdaıın yoriḡlııa **emgek tegir**

köṅül birle maṅsa ol emgek barır (K. B. 5047)

meniḡdin iligke ıaıan **tegge şer**

kııı men kıııııdin negü yası bar (K. B. 5063)

tükel büttüm emdi saṅga belgülüg

maṅga **eğü teggey** seniḡdin ülüg (K. B. 5071)

aḡırla sen **eğüg tegür** eğgülük

buıun eçgü bolḡay tözü ay külük (K. B. 5283)

bu üç işte bolsa kıışı köni

buḍun **inçke tegdi** yarudı köni (K. B. 5332)

birisi sürer kör birisi okır

bu ikin ara kim **erejke tegir** (K. B. 5345)

ite tur süze tur bu il işlerin

buḍun **inçke teggey** özünḡ me yarın (K. B. 5504)

il itlür **erejke tegir** bu buḍun

duḡa artar ötrü saḡa ol öḍün (K. B. 5568)

tüzüldi buḍun hem süzüldi ili

tınıp **inçke tegdi** yıl ay kün tili (K. B. 5626)

buḍun **inçke tegdi** itildi ili

duḡa birle tınmaz raḡıyyet tili (K. B. 5728)

negüke bazar sen bu eḡgülerig

saḡa **yası teggey** ay köḡgli tirig (K. B. 5746)

biziḡde usalraḡ kim ol ay ilig

yaḡa boldı öḍ kün **tegümez elig** (K.B. 5840)

neçe keḍ beg erse uḡuşluḡ oḍuḡ

yoḡaḡçı yakın bolsa **tegrür yoḡuḡ** (K.B. 5864)

neçe keḍ beg erse uḡuşluḡ oḍuḡ

yoḡaḡçı yakın bolsa **tegrür yoḡuḡ** (K.B. 5864)

seniñ bir yüzüñni köreyin tiyü

sañğa **tegdi emgek** okıdım berü (K.B. 5977)

yañın tegdi tüşti yorup bardı ol

ķopuğķa tegip ündedi ķoldı yol (K.B. 6285)

müşülman ķarıştı için et yişür

tükel **inķke tegdi** bu kafır yatır (K.B. 6481)

içim **munğķa tegdim** vefasızķa tuştum

vefalığ kim erki sevüg can bireyi (K.B. 6574)

3.9.1.2.1.1.49.Yardımcı Fiili **tegür-** Olan Birleşik Fiiller

basutçı tilep bulmadı kör ilig

tegürdi özi barça işke **elig** (K. B. 431)

bu ay toldı ģalin eşitti ilig

ölüm tutğacı ig **tegürmiş elig** (K. B. 1067)

örüg bol amul bol tüzün bol silig

ķamuğ eğğülükke **tegürgil elig** (K.B. 1416)

uķuşluğķa tegse adın begliki

ilin **inķke tegrür** bu bir sözke büt (K.B. 1781)

taķı bir sebeb ķolsa oğlan bilig

kiçigde **tegürgü biligke elig** (K.B. 1822)

negü tir eşit bu tapuğcı tili

begin **inçke tegrür** tapuğsağ kılı (K.B. 1880)

kiminğde uvt bolsa kılkı silig

ķamuğ tengsiz işke **tegürmez elig** (K.B. 2006)

bu yanğlığ bolunsa ay ilig vezir

begin **inçke tegrür** ķarası uğır (K. B. 2260)

usal bolmasa bolsa artuķ oduğ

usal bolsa **tegrür** basımçı **yoğuğ** (K. B. 2348)

ķayusı sağ erse yağıda oduğ

siziksiz yağıķa bu **tegrür yoğuğ** (K. B. 2358)

ķayu işke bilge yetürdi bilig

anı yetti tuttı **tegürdi elig** (K. B. 2605)

tetiglik bile bolsa erke bilig

tözü işke **tegrür** bu bilgi **elig** (K. B. 2624)

közi suk ķişi aşķa suķluķ ķılır

elig tegrür aşķa aşığ artatur (K. B. 2847)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

tilek keldi tuttı **tegürdi elig** (K. B. 3102)

telim bolsa ilde tusulur tetig

begig **inçke tegrür** kılur bu itig (K. B. 3144)

kalı bilmedinğ erse öğren bilig

tapuğlarğa ötrü **tegürgil elig** (K. B. 3221)

bayat birdi erdi ukuş ög bilig

tözü edgölükke **tegürdüm elig** (K. B. 3467)

isig tumlıgıg hem kuruğ ya ölüg

yaraşturdi halkğa **tegürdi ülüg** (K. B. 3726)

yana alma tırnğak adışma butunğ

uçuzluğ tegürgey iletgey kutunğ (K. B. 4115)

yağıda asıg yok yetürgil bilig

asıg bolmaz işke **tegürme elig** (K. B. 4231)

tilese nenginğke **tegürgey elig**

tilese canınğğa yitürgey yilig (K. B. 4267)

taķı munda yaķşı ayur kör bilig

bilig birle işke **tegürgü elig** (K. B. 4451)

aya beg katığlan bu taķat tenği

törü kıl budunğa **tegürgil onğ** (K. B. 5288)

bayat birsü tevfiķ sanğa ay ilig

ķamuğ edgölükke **tegürgil elig** (K. B. 5437)

müsilmanğa yakma **tegürme elig**

anınġ haşmı teŋgri turur ay ilig (K. B. 5489)

könilik bu ol kör köni bol köni

tilekke tegürgey könilik sini (K. B. 5597)

ilig aydı bargıl meniŋdin **sđlam**

tegürgil aŋgar sen ay bilgi tamam (K. B. 5665)

iligke **tegürgil** meniŋdin **sđlam**

bu aħır sđlam ol ay bilgi tamam (K.B. 6185)

tözü tört isiŋge meniŋdin **sđlam**

tegür ay bayatım tutaşı ulam (K.B. 6520)

tegür savçımızka **tümen miŋg sđlam**

tözü tört işiŋge taķı ertüre (K.B. 6645)

3.9.1.2.1.1.50.Yardımcı Fiili **toķı-** Olan Birleşik Fiiller

aya ķul boluġlı uķuşluġ oduġ

usal bolma saķlan **toķıġay yođuġ** (K. B. 3661)

3.9.1.2.1.1.51.Yardımcı Fiili **toġ-** Olan Birleşik Fiiller

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

negüke buşar erki **toldı otı** (K. B. 637)

biligke tegir ötrü bilge bolur

bu bilgi bile **asgı** ilke **tolur** (K.B. 1820)

esürtmesü devlet sini ay kadas

açıldıқта şeksiz közüñg **tolğa yaş** (K.B. 6137)

vefa kaçtı boldı **cefa toldı** dünya

vefa kimde erki men azrak kolayı (K.B. 6568)

3.9.1.2.1.1.52.Yardımcı Fiili **tök-** Olan Birleşik Fiiller

sözin kesti oğgurmış aydı kadas

yorı bar esen tur közün **tökme yaş** (K.B. 6195)

turup kuçtı oğdölmiş oğgurmışığ

öpüp yıgladı **yirke tökti yaşığ** (K.B. 6196)

kamuğda katıgrak ölüm ol fıraq

fıraqın **töker yaş** körügli qarak (K.B. 6208)

3.9.1.2.1.1.53.Yardımcı Fiili **töşe-** Olan Birleşik Fiiller

öküş kördüm ilde beğümiş erig

bulun kıldı boğı **töşendi yirig** (K. B. 4591)

bu yanğlıg kişiler **töşendi yirig**

ya senmü qalır sen ya menmü tirig (K. B. 4726)

3.9.1.2.1.1.54. Yardımcı Fiili *tur-* Olan Birleşik Fiiller

til **arslan turur** kör işikte yatur

aya evlig er saḵ başıṅṅni yiyür (K. B. 164)

biligsiz **ḵaraḡu turur** belgülüg

yorı ay biligsiz bilig al ülüg (K. B. 179)

biligke turur bu ağırlık ḵamuḡ

ajunḵa kerek tör kerek il ḵapuḡ (K. B. 264)

negülük tise sen **uḵuşsuz turur** /

uḵuşsuz kişiler **ülüksüz turur** (K. B. 296)

uḵuşḵa turur bu ağırlık itig

uḵuşsuz kişi bir avuçça tetig (K. B. 297)

saṅga men kerekiṅ **baḵa turḡa** men

ḵamuḡ işleriṅni seve ḵılḡa men (K. B. 541)

yayıḡ ol bu devlet iter hem buzar

ne **irsel turur** terk irikse tezer (K. B. 548)

eşitti ilig aydı keldür ḵanı

ḵayuda turur bir köreyin anı (K. B. 570)

iṅklik turur barça yaṅḡluḵ başı /

amulluḵ turur barça eḡḡü işi (K. B. 633)

usal bolma begler **küyer ot turur** /

küyer otka yaksa anğar **yut turur** (K. B. 654)

baka tursa artuk anın **korķu tur**

ķalı ķorķmasa sen küçün ķorķitur (K. B. 656)

inançsız turur ķut vefasız yayığ

yorırda uçar terk adaķı tayığ (K. B. 670)

bu ay toldı aydı meniņg bu özüm

keyik teg turur ķılķı kestim sözüm (K. B. 698)

özini küdeşse ayı ertmese

yaıvuz yunçığ işke **yaķın tur**masa (K. B. 704)

yayığ ķut kişeni **bu neñler turur**

bu yañlığ basa ķutnı kaçmaz ķalır (K. B. 710)

meniņg bu özüm me **bu yañlığ turur**

ara bar bolur ma ara yok bolur (K. B. 735)

kümüş ķiřsi urmış öze oldurur

bu ķiřsi adaķı üç **aķı turur** (K. B. 771)

ķalı bolsa begler buşup övkelig

yaķın turma anda ay ķılķı silig (K. B. 780)

buşar bolsa begler kelip övkesi

yıraḳturıl anda tegürgey yası (K. B. 781)

bu beglik ulı kör **könilik turur**

köni bolsa begler tiriglik bolur (K.B. 819)

künüg kör irilmez **tolu ok turur**

yarukluḳı bir teg **talı ok turur** (K.B. 825)

yana ma bu kün bürce **ṣabıt turur**

bu ṣabıt tidüküm tüpi berk bolur (K.B. 833)

ne muṅluḡturur bu apa oḡlanı

tilek teg bulumaz tiriglik küni (K. B. 1122)

muṅar menḡzetü aydı ṣa'ır tili

tükel söz turur bu uḳulsa ḳalı (K.B. 1212)

köni bol bütünlük bile tut ḳılınḡ

könilik içinde turur bu sevinḡ (K.B. 1289)

uṽutsuz ḳiṣidin **yıraḳtur** teze

meniḡdin miṅ alḳıṣ uṽutlug öze (K.B. 1309)

buḡun munḡa bolsa **yıraḳtur** saḡa

ḳara bulḡaḳıṅḡa ḳatılma ḳaḡa (K.B. 1313)

ölümüg unitma **anuḳtur** saḳın

özünḡni unitma tübünḡke baḳın (K.B. 1323)

tapuğka irig bol bayatka tapın

yazuqtın **yıraḵtur** özünḡni saḡın (K.B. 1329)

yaḡın tut özünḡke kiṣi eḡḡüsi

isizdin **yıraḵtur** tokıḡay yası (K.B. 1378)

bor içme feṣadın **yıraḵtur** teze

bu ḡaç nenḡ yorır tutçı beglik buza (K.B. 1434)

buḡunḡa başı sen ay ilig bu kün

buḡunuḡ küḡezgil **oḡıḡtur** öḡün (K.B. 1436)

ikinci usal bolma **saḡtur oḡıḡ**

saḡa tegmesün bir müfaca yoḡuḡ (K.B. 1452)

bu ḡaç nenḡ küḡezgil küḡezildi il

uzun turḡa beglik saḡa birge il (K.B. 1454)

isizke yaḡuma **yıraḵtur** teze

yorı eḡḡülük ḡıl yorıḡ yol tüze (K.B. 1508)

ne muḡḡıḡturur körse yaḡıḡuḡ özi

yorırda yatar eti keslür sözi (K.B. 1528)

biligsizke devlet kelir erse ḡut

turumaz bu devlet anıḡ birle **büt** (K.B. 1712)

uḡısuḡ aḡırtıḡ biligde öḡḡi

negü teg turur ay sözünġnünġ onġı (K.B. 1833)

negü ol uķuş ornı **ķayda turur**

ķayudın kopar ķopsa ķayda barur (K.B. 1834)

uķuş ornı üstün **meġgede turur**

aġır nenġ üçün ornı başta erür (K.B. 1836)

bu işni ilig minde yigrek bilür

atası beg erdi özi **beg turur** (K.B. 1936)

beg atı bilig birle **baġlıġ turur**

bilig lamı kitse beg atı ķalur (K.B. 1953)

ne eġdü turur bu ķılınç eġġüsü

ķılınç eġġü erke yigü keġġüsü (K.B. 1982)

iki neġ turur ilke baġı beki

biri saķlıķ ol bir törü il köki (K.B. 2015)

köyer ot turur küç yaġusa küyer

törü **su v turur** aķsa niç meť öner (K.B. 2032)

otunluķ ivelik yinık ķurguluķ

ķara ķılķı ol bu **yıraķ turġuluķ** (K.B. 2078)

bu il tutruķı hem tüpi bekliki

iki neġ turur aşlı yıldız köki (K.B. 2132)

ķayuka baķa ķorse **ķorķanķ turur**

sevinķin sora ķorse azrak erur (K.B. 2149)

bu yaṅḡḡ turur barķa beglik iķi

ķayusı erej yir ķayu öz baķı (K.B. 2156)

uṽutsuz kiķide yırak **tur yırak**

uṽutsuz bolur üsterigli ķarak (K. B. 2205)

tetiglik nıķanı turur bu bitig

bitig bilgüķi er bolur keķ tetig (K. B. 2224)

ķamuġ neṅķ katıldı öz ügri bile

ķöni tur ķatılma sen egri bile (K. B. 2252)

ayıķlıġ turur bu ölüm belgölüg

öķi kelmeginķe er ölmez külüg (K. B. 2286)

aķ içķü tuz etmek yaķar er atı

aķ içķü turur bu tiriglik otı (K. B. 2318)

yüz ursa yaġıķa bu sü baķķısı

oķuġ turķu tün kūn kiterse usı (K. B. 2331)

ikinci **bu saķlıķ oķuġluķ turur**

ķayusı saķ erse ol üsteṅķ bolur (K. B. 2357)

munġuķsa yaġı yüz ölümke urur

ölümke yüz ursa kim **utru turur** (K. B. 2391)

tapuğlarda artuğ bu yinçke tapuğ

hacıblıkturur baksa yetrü kamuğ (K. B. 2484)

uluğış turur bu hacıblık işi

muni başka iltmez meğer keğ kişi (K. B. 2492)

içi keğ **kereklig turur** bu bitig

bitig birle begler iter il itig (K. B. 2702)

bu iki turur bu ajun tutrukı

oza keçmiş iş hem kelir utrukı (K. B. 2716)

uvutluğ kerek hem yime ög köngül

uvutsuz kişide **yıraktur** tönğül (K. B. 2762)

köngül **beg turur** yiti ęndam öze

begi başlasa buğnı yügrür tüze (K. B. 2795)

içi ters turur bu aş içgü yigü

siziklig kişidin yise ay büğü (K. B. 2826)

bu yağlıg turur bu ajun öngdüsi

yayığ dünya devlet çavıkar küsi (K. B. 3077)

bu samış tapuğ barça **ta'at turur**

bu ta'at bile barça rahat turur (K. B. 3241)

bu samış tapuğ barça ta'at turur

bu ta'at bile barça **raẖat turur** (K. B. 3241)

namaz ruza, barça **öz asgıñg turur**

öz asgın tilegli bağırsız bolur (K. B. 3243)

asıg yas ne edgü ne isiz barı

bayattın turur kör anıñg taqdiri (K. B. 3353)

sen aymış bu söz barça **andağ turur**

haqıkat körü barsa tıldağ turur (K. B. 3368)

sen aymış bu söz barça andağ turur

haqıkat körü barsa **tıldağ turur** (K. B. 3368)

sırınçğa saqış turur bu köñgöl

ıdı keç küdeş sınmasu ay oğul (K. B. 3394)

er **ol er turur** kör kişiler ara

yorıp til küdeşse bu bulsa töre (K. B. 3425)

tağı erde yigrek eren **ol turur**

mıñg arzu bulup bu özin tıdsa terk (K. B. 3450)

ilig me **ıdı edgü sultan turur**

buğunka bağırsak sevüg can turur (K. B. 3458)

ilig me ıdı edgü sultan turur

buḍunḵa **bağırsaḵ se vüg can turur** (K. B. 3458)

beḍük iş turur kör bu işler maṅga

neteg kılḡu ayḡıl kiṅgeş bir muṅga (K. B. 3475)

öz asḡın tilegli öz ülgı üçün

yaraḡlıḡnı **teṅsiz turur** tir küçün (K. B. 3494)

bilir sen tiriglik **ölümke turur**

anundı ölüm uş ödiṅge küḍür (K. B. 3530)

negü tir eşitgil saḵınuḵ oḍuḡ

yıraḵ tur bu dünya tegürgey yoḍuḡ (K. B. 3552)

seniṅ baylıḡıṅ kör **çıḡaylık turur** /

saṅga kim çıḡay erse **baylıḵ turur** (K. B. 3553)

ajun tatḡı barça **bu üç teṅ turur**

üçegü tatıḡları tüz teṅ turur (K. B. 3573)

ajun tatḡı barça bu üç teṅ turur

üçegü tatıḡları **tüz teṅ turur** (K. B. 3573)

üçünçi **esenin tiriglik turur**

bu üçte bu bir keḍ kereklig turur (K. B. 3575)

üçünçi esenin tiriglik turur

bu üçte bu bir keḍ **kereklig turur** (K. B. 3575)

bu tatğıñg **üç ernek boğuzka turur**

anıñgda naru barsa karnıñg tolur (K. B. 3578)

anıñgda basa kör **oğul kız turur**

oğul kız yükin yüdme emgek erür (K. B. 3582)

tiriglik tatğı bu erse kalı

tatıgsız turur dünya **mıñnet yolu** (K. B. 3586)

bu üç neñg turur dünya tatğı bütün

yanutı eşittıñg ay kılkı tüzün (K. B. 3588)

bu ya ılaķ osuğluğ turur bu et öz

semiz tutsa artuķ bolur bu yavuz (K. B. 3599)

şeker hālva yıgli ya arpa üyür

toğup yatsa tañgda yana **aç turur** (K. B. 3612)

munuķı **bu yañlıg turur** bu ajun

münin barça aydım sen uķıl özün (K. B. 3645)

ağırlıķ uçuzluķ **bayattın turur**

ölüm ya tiriglik hem andın erür (K. B. 3762)

küvençim avıñçım şevinçim kamuğ

se vıñçıñg içinde turur ay uluğ (K. B. 3774)

orunçaķ turur bu sevüğ can revan

orunçaḡ yana bir kötürmez bu can (K. B. 3781)

ay ilig bu dünya **keçimlig turur**

tiriglik küniñge tüker alḡınur (K. B. 3782)

ajunda çavıkmış ne türlüḡ eren

iligke **yumıtmış turur** miñg tümen (K. B. 3807)

yalavaç tidüküm **bu ilçi turur**

bu ilçi sözün aysa ölmez ḡalur (K. B. 3819)

yana keñd uluḡta men aymışlarım

neçe türlüḡ eḡḡü turur ay erim (K. B. 3974)

bilir men bayatın sevinçi ḡamuḡ

tapuḡ ḡa'at içre turur ay uluḡ (K. B. 3989)

kişide yıramış turur bu özüm

törü yok toḡu yok ne ḡılḡım sözüm (K. B. 4002)

olar **ḡut tururlar** ḡut elgi uzun /

küyer ot tururlar küyürgey özün (K. B. 4087)

zḡmaneḡ tururlar zḡmaneḡ bile

yaraşḡk kerek er sevinse küle (K. B. 4088)

kiçig ya uluḡ tut ne çavluḡ külüḡ

tapuḡçı **tapuḡçı turur** belgülüḡ (K. B. 4092)

neçe edgü tutsa özünġ **ķorķu tur**

işimsinmegil sen ķıya baķnu tur (K. B. 4095)

üç işte **yıraķ tur** ķatıġlan usa

biri ķılma beglik söz aydım kese (K. B. 4106)

bu **üç neġ turur** er küdezmeşe öz

başın alsıķar terk eşit uş bu söz (K. B. 4119)

apaġ tegse emdi sü erki saġa

akı bol **oğug tur** ay ersig tonga (K. B. 4138)

bu yaġlıġ tapuġda **yıraķ tur** saġa

ereji birer ol ķör emgek miġe (K. B. 4149)

bu yaġlıġ turur begke kılġu tapuġ

tapuġ siġse ötrü açar ķut ķapuġ (K. B. 4157)

negü teg yorıķın biġiġü adaş

tiriglik **olardın turur** ay ķadaş (K. B. 4162)

yanut birdi öġdüġmiş aydı bu ma

kereklig turur ay ķadaş aysama (K. B. 4165)

neçe me yakın tutsa begler sini

yaraşġıl er at birle **turġıl ķöni** (K. B. 4173)

uluġlar ķut ol ķör tilese ķutuġ

tapingil tapuğka **turur** kut **tutuğ** (K. B. 4180)

isiz iş tutunma **yırağ tur** teze

isiz iş azıtur sini yol öze (K. B. 4194)

bu begler evi atı **karşı turur** /

bu karşı içindeki **karşı turur** (K. B. 4246)

usanma yağıkça **yağın turma** kit

yağığ sen usandur anı torğa yit (K. B. 4262)

tüpi **yil turur** söz köngül ağritur

köngül ağrısa er sini yañritur (K. B. 4302)

olarda biri **sañçı urğı turur**

bularnı ağır tutsa kut kıv bulur (K. B. 4337)

olarda birisi **otaçı turur**

ğamuğ ig toğaka bu emçi erür (K. B. 4356)

yıl ay kün sağışı bularda bolur

kereklig turur bu sağış ay unur (K. B. 4377)

tarığçı turur kör tağı bir kutu /

kereklig kişiler turur bu butu (K. B. 4400)

munıngda basası **satığçı turur** /

satığ birle tınmaz **asığçı turur** (K. B. 4419)

taķı bir ķutusu **bu uzlar turur**

tirilgü tilep özke uzluķ ķılur (K. B. 4456)

bu dñnya itigi **bulardın turur**

ajunda taᅇ işler bulardın törür (K. B. 4459)

bularda basası **çıᅇaylar turur**

nenᅇin eᅇgölük ķıl içür hem yitür (K. B. 4469)

dıᅇacı tururlar saᅇga ay ķadaş

iᅇi eᅇgü nenᅇ bu dıᅇa ay adaş (K. B. 4470)

begig ķoşnı ķılmaya yaᅇᅇun öᅇüz

hışarka **yaᅇın turma** ay köᅇgli tüz (K. B. 4546)

sözin kesti öᅇdölmiş aydı ķadaş

bu yaᅇᅇliᅇ turur ʻam yorıķı adaş (K. B. 4565)

yanut birdi öᅇdölmiş aydı bu ma

kereklig turur bu ķadaş aysa ma (K. B. 4573)

bularda enᅇ eᅇgü yorıķ **bu turur**

büᅇü bilge öᅇmiş ķılıķ bu turur (K. B. 4670)

bularda enᅇ eᅇgü yorıķ bu turur

büᅇü bilge öᅇmiş ķılıķ **bu turur** (K. B. 4670)

bu yaᅇᅇliᅇ turur bu ajun öᅇᅇdisi

kerek öngdisi tut kerek tönğdisi (K. B. 4720)

kişig kul kılığlı **bu suḳluḳ turur**

kiterdim bu suḳluḳ közüm toḳ turur (K. B. 4729)

kişig kul kılığlı bu suḳluḳ turur

kiterdim bu suḳluḳ közüm **toḳ turur** (K. B. 4729)

bu dünya içi **bir tarıḡlaḡ turur**

negü ekse munda yarın ol önür (K. B. 4733)

tüpi **yil turur** bu ajun kör oḡul

kölike turur kör ḳararı yok ol (K. B. 4758)

tüpi yil turur bu ajun kör oḡul

kölike turur kör ḳararı yok ol (K. B. 4758)

sevüg bolmasa tap idim sevmiş

yaḡım **yek turur** öz yaḡılamış (K. B. 4763)

ediz ‘arṣta altın sera’ka tegi

tözü barça **munḡluḡ turur** bir tenḡi (K. B. 4776)

ol ajunḳa ornuḡ **bu ajun turur**

muni ḳoḏmaḡınça anı kim bulur (K. B. 4798)

ḡaḡarlıḡ turur dünya nuşı aḡu

arıḡın tile barça içgü yigü (K. B. 4801)

bu dünya işi **bek tuzaķçı turur**

tuzakķa ilinme sini berkitür (K. B. 4824)

inançsız turur bu cefaçı ajun

yayığ kılķı irsel kılınçı otun (K. B. 4839)

seniñde turur çın meniñde oyun

oyn kıldı cınķa birür men boyun (K. B. 4877)

ayur ol ķadaşınğ köni sözlemiş

söz ol **söz turur** kim ol aymış timiş (K. B. 4903)

ķara tün **inde turur** kelğü iş

yarutur yaruķ kün aya eğğü iş (K. B. 4925)

ķuruğluğ turur bu zāmaneo yası

ara asğı tegrür arala yası (K. B. 4926)

yanut birdi ögdülmüş aydı bu söz

osuğluğ turur çın aya ķutluğ öz (K. B. 4941)

ilig me **içi eğğü sұлfan turur** /

çığayķa yaıuzķa **se vüg can turur** (K. B. 4989)

tüpi yil turur bu tiriglik küni

inançsız turur ķut keçürgey sini (K. B. 5091)

tüpi yil turur bu tiriglik küni

inançsız turur kut keçürgey sini (K. B. 5091)

mini alқтаçı kör **bu atım turur**

bu atım üçün nefs maṅa beg bolur (K. B. 5107)

negüke ökündi ölürde olar

sen andın **yıraḳ tur** tile eḡgüler (K. B. 5141)

özünḡ yüdti munça buḡun yükleri

oḡtur usal bolma saḳnu yorı (K. B. 5163)

yula teg küyer sen bu kün ay ilig

yaruḳluk **aḡınḳa turur** ay silig (K. B. 5166)

bu dünya ḳutınḡa inanma ayıḡ

inançsız turur kör ḳılınçı yayıḡ (K. B. 5175)

tünekte sen artuḳ tileme sevinç

sevinç orni **uçmaḳ turur** hem avinç (K. B. 5186)

seninḡde turur kör bularnıḡ emi

otaḡıl daru birle bolḡıl ḳamı (K. B. 5244)

tiriglik keçer terk bu beglik ḳalır

kereklig saṅa **eḡü atınḡ turur** (K. B. 5247)

tarıḡlaḡ turur bu ajun ay ilig

negü ekse anda alır bu elig (K. B. 5248)

ay ilig katıglan **oduğtur** oduğ

usayuk kişike tokınur yoduğ (K. B. 5257)

bu beglik köki **sağ oduğlukturur**

tağı bir ajun kolsa mundın bulur (K. B. 5258)

bu gâfler turur kör uğıtur kişig

uçıglı kişi koğtı yumğı işig (K. B. 5267)

ay ilig kılıç berge **sinde turur**

bu berge kıyınlar isizke erür (K. B. 5279)

usanma **oduğtur** uğıma oğun

uğır köz oduğ tut unit bu unı (K. B. 5310)

tüpi yıl turur dünya yağmur sanı

kelir çoğlayur az öçer terk üni (K. B. 5314)

ajun toklukı barça **açlık turur**

ereji sevinçi kör emgek erür (K. B. 5317)

kamuğda isizrek yağı **bu turur**

munğar eğğü kılsa bu isiz kılur (K. B. 5319)

körü barsa barça bu **sudluk turur**

sukun açmış özler kaçan tok bolur (K. B. 5384)

içi kişki dünya **turur** bu **kırı**

telim beg keçürdi bu kılkı turı (K. B. 5405)

busuğda turur bu körünmez ölüm

çıka tuşsa herğiz unitmaz yolum (K. B. 5414)

müşülmankı yakma tegürme elig

anınğ haşmı **teñgri turur** ay ilig (K. B. 5489)

buğun baylıkı begke **baylık turur**

tilese anı tut tilese munı (K. B. 5545)

olarda biri **bilge ‘alim turur**

bu ‘alim bile erke kut kıv bolur (K. B. 5551)

bularda basa **mühtesibler turur**

bular elgi küçlüg kerek ay unur (K. B. 5555)

bularda birisi **bu baylar turur**

buğun küçlügi bu ay kılkı unur (K. B. 5561)

çığaylar turur kör bularda basa

bularığ küdeşgü kamuğdın oza (K. B. 5563)

at eçgü kerek kör öz ölgü turur

ölür öz atı kalsa **meñgü turur** (K. B. 5573)

könilik üçün kök **açakın turur**

yayılmaz üçün yirde ot yim önür (K. B. 5600)

yayılma **köni tur** köngül tut köni

köni iki ajun könilik bulur (K. B. 5601)

iminlik törü ilke **inçlik turur**

ilig buğnı sindin sevinçlig turur (K. B. 5734)

iminlik törü ilke inçlik turur

ilig buğnı sindin **sevinçlig turur** (K. B. 5734)

köngül **beg turur** bu et öz ıul eşir

ara sözke tumlır arala isir (K.B. 5865)

ay köngli köni ılık alçağ bütün

tirig bol **esen tur** tirilgil ıtun (K.B. 5897)

bu eğü **turur** kör **könilik** çını

tiriglik turur körse eğü anı (K.B. 5922)

bu eğü turur kör könilik çını

tiriglik turur körse eğü anı (K.B. 5922)

yayığ dünya sindin evürse yüzi

kerek bolğu **eğü turur** ay ızı (K.B. 5925)

ne eğü turur kör bu eğü törü

törü birle beglik turur ol örü (K.B. 5944)

bu begler bayattın **musallat turur**

buḍun eḍgü bolsa beg eḍgü bolur (K.B. 5947)

yumuşçı baķıp aydı **bir er turur**

sözüm bar tuşayın tiyü yol ķolur (K.B. 5955)

seniḡ himmeṡiṡiḡ barça **dünya turur**

bu dünya tilegli bu dünya bulur (K.B. 6049)

eḍiz baḡnalıḡ men şatu kördüküm

tiriglik turur ay ķadaş yördüküm (K.B. 6052)

ol atçı turur kör atalıḡlarıḡ

atasız ķılıḡlı ay ķılķı arıḡ (K.B. 6055)

ol atçı turur kör itilmişlerig

buzuḡlı yoritmaḡlı canlıḡ tirig (K.B. 6056)

süzük can turur ol bu keptin 4ıkıp

yana yandı kelmez yiriḡge aḡıp (K.B. 6065)

bu tüşnüḡ yörügi **bu yaḡlıḡ turur**

aḍınsıḡ yörer sen maḡḡa ay unur (K.B. 6067)

taḡ ermez ölüm toḡsa yaḡḡuk ölür

ķamuḡ tın toķıḡlı **ölümke turur** (K.B. 6073)

taḡı **bu turur** kör ölüḡli et öz

ölümüḡ unitıp ķoḍır tilde söz (K.B. 6074)

ölüm **hâk** turur kör keçiş yok adın

negü erki hâlim ölümde kiğin (K.B. 6076)

iki neṅ turur dünya atı çavı

biri neṅ taṅar ol biri yüz suvı (K.B. 6108)

tükel kız kılınçlıḡ turur bu ajun

sini armasunı ay kılkı tüzün (K.B. 6122)

kalır dünyaka birme saklan köṅül

cefaçı turur bu ay kılkı amul (K.B. 6131)

yayıḡ kutka ilnip yaṅılma yorık

inançsız turur kut kör evrer kılık (K.B. 6133)

kölike turur dünya devlet küni

kölike bir ök yirde turmaz köni (K.B. 6134)

ḡayusı yimez aş özin sızḡurur

ḡayu tünle yatmaz **aḡaḡın** turur (K.B. 6158)

sözin kesti oḡurmuş aydı ḡadaş

yorı bar **esen** tur közün tökme yaş (K.B. 6195)

ne muṅluḡ turur körse yaṅıḡuk özi

sevinçi az ol barça ḡaḡı tözi (K.B. 6199)

negü ḡaḡı vaḡtı turur ay oḡul

maṅga ay bileyin ay kılķı amul (K.B. 6234)

biziṅge turur iş yarın ay bŷgŷ

ne erki tiriglik ne erti tigŷ (K.B. 6254)

ilig aydı barsa **yaraḡlıḡ turur**

ķadaşlık yaķınılık ulaşu bolur (K.B. 6281)

tŷzŷke turur bu ŷlŷm kelḡŷ kŷn

ol ŷldi sen emdi ŷlŷmke anun (K.B. 6294)

ilig aydı kŷrklŷḡ ayur sen bu sŷz

asıḡlıḡ turur bu sŷzŷṅḡ artuķ ŷz (K.B. 6358)

sŷfacı turur bu et ŷz me **otun**

ŷŷfaķa ŷŷfa ķıl ŷzŷṅḡni tutun (K.B. 6359)

meṅḡilig turur kŷr meṅḡi yoķ ķıḡay

barın tap ķılıp ol yorır kŷṅḡli bay (K.B. 6370)

biligsizke **uķmaķ turur** bu ajun

erej birle aṽnur yorır muṅḡsuzun (K.B. 6382)

bu yaṅḡlıḡ turur dŷnya ḡali ķamuḡ

uķuş birle kŷrgil aķılḡay ķapuḡ (K.B. 6445)

bu barķa **uluḡ kŷn nişanı turur**

nişanı kŷrŷnse keligli kelŷr (K.B. 6493)

inançsız ajun kılkı irsel yayıg

uğuşluğ özindin **yıraktur** yıra (K.B. 6629)

3.9.1.2.1.1.55. Yardımcı Fiili *tut-* Olan Birleşik Fiiller

aya birke bütmiş tiling birle ög

köngül bütti şeksiz **amul tutğıl** ög (K. B. 25)

kalı kaçağa kirme **tutğıl özüng**

kalı kaçasız bil uzatma sözüng (K. B. 27)

sağar oğ sığındım umınçım sağa

muğadmış yirimde **elig tut** mağa (K. B. 29)

biri kında çıktı sunup **il tutar**

biri küsi çavı ajunka yeter (K. B. 87)

ajun tuttı tavgaç uluğ buğa han

kutadsu atı birsü iki cihan (K. B. 88)

severin **esen tut** yağısın kötür /

sevinçin **tolu tut** sakınçın kotur (K. B. 117)

tilin emgemiş er negü tir eşit

bu söz **işke tutğıl** özünge iş it (K. B. 165)

tiriglik tilese özünge ölmegü

kılnıñg sözüñg **edgü tut** ay bögü (K. B. 183)

elig urmış işke bakıp işlemiş /

bilig **işke tutmış** / buğun başlamış (K. B. 255)

tejikler ayur anı efrasiyab

bu efrasiyab **tuttı iller** talap (K. B. 280)

bu tört neñg azın **azka tutma** negü

bögü sözlemiş söz eşitgü ögü (K. B. 306)

basası bilig ol bularda biri

bu tört neñg **uçuz tutma** yüksek töri (K. B. 308)

sevügrek atın er kişenlig tutar

kereklig atın kör **küdezlig tutar** (K. B. 315)

eşitgil negü tir bögü bilge teñg

bu söz **işke tutgıl** aya kızgu eñg (K. B. 333)

kıtab atı urdum kutağgu bilig

kutağsu okıǵlıka **tutsu elig** (K. B. 350)

küsüş tut yigitlik keçer sinde terk

kaçar bu tiriglik neçe tutsa berk (K. B. 361)

tiler men seningdin du‘ am bu sözün

tirig tutğıl ança yaşım kıl uzun (K. B. 379)

ilig *köz kulağ tuttı* ilde kamuğ

açıldı aṅgar barça beklig kapuğ (K. B. 436)

yatıg yarlıkağıl içür bir yigü

ümeg *eḡgü tutğıl* ay bilge bügü (K. B. 495)

yime *tuttı iş tuş* yakın kıldı öz

uluğka kiçigke açuğ tuttı yüz (K. B. 500)

yime tuttı iş tuş yakın kıldı öz

uluğka kiçigke *açuğ tuttı* yüz (K. B. 500)

adaş tuttı ay toldı eḡgü kişi

küsemiş atı erdi eḡgü işi (K. B. 502)

sini bilsü ötrü yüzüṅ körsüni

uçuz tutmasunı / *ağır tutsunı* (K. B. 540)

yorık bolsa kiminṅ buḡunḡa sözi

süçig tutğu til söz me koḡkı özi (K. B. 547)

saṅga tegse beglik uluḡluk oḡa

kiçiglik *anuğ tut* örünṅ bolḡuḡa (K. B. 552)

kamuğ işte iḡme serin *öz tutun*

serinse bulur ul bu beglik urın (K. B. 588)

tilekim bu ol sen mini yirmedin

tapuğa *yaan tut* maŋga irmedin (K. B. 592)

ieklik bu erdi sini bilmedin

yaan tuttum zke tapındurmadın (K. B. 634)

tapınsa tapuğı begiŋge alı

*atığ tutğ*u begler sevin yolu (K.B. 842)

ayu aydı *an tutmış* emdi munı

aa birgü ekek aıtğ u anı (K. B. 1058)

ayu aydı *an tutmış* emdi munı

aa birgü ekek aıtğ u anı (K. B. 1058)

ayu aydı *an tutmış* emdi munı

aa birgü ekek aıtğ u anı (K. B. 1058)

saŋga tapnur erdi meniŋ bu özüm

munuı *eel tuttı* kesti sözüm (K.B. 1153)

utulğ u yirim yok yitürdüm bilig

seniŋ rametiŋ *tutsu* emdi *elig* (K.B. 1154)

negü erse barmu ölümke itig

anı **utru tut**ğıl ay bilge tetig (K.B. 1188)

hâkimlerke hîkmet asıg kılmağı

bügülerke bilgi **elig tut**mağı (K.B. 1198)

oğulluğ ata bolsa bilge tetig

ķasa tutğı tutçı emi bu itig (K.B. 1221)

erejke **yaķın tut** yıraķ tut beķa

ikigün ajunda munı sen yula (K. B. 1263)

erejke **yaķın tut** yıraķ tut beķa

ikigün ajunda munı sen yula (K. B. 1263)

köngül til **köni tut** bayatķa tapın

usanma yarınlık işiñgi itin (K.B. 1278)

agır tut negü erse yarlığların

agır kılğa teñgri bu kün hem yarın (K.B. 1281)

yorıķıñg **köni tut** yañılma özünġ /

köñgöl til **kiçig tut** beğütme sözünġ (K.B. 1282)

yorıķıñg **köni tut** yañılma özünġ

köñgöl til kiçig tut beğütme sözünġ (K.B. 1282)

köni bol bütünlik bile **tut ķılınç**

könilik içinde turur bu sevinç (K.B. 1289)

bedüklük tilese buðunka uluğ

özünge *açuk tut* könilik yoluğ (K.B. 1293)

tişig boşlağ ıdma *yapa tut* kapuğ

tişidin tegir erke tenğsiz kamuğ (K.B. 1303)

kılinç *eçgü tut* neñge kağğurmağıl

kılinç eçgü bolsa kelir neñg tigil (K.B. 1305)

munğar menğzer emdi bu sözni eşit

bu söz *işke tut*ğıl özünge iş it (K.B. 1306)

kanı işte bolsa *yorık utru tut*

yorık utru tutsa sañga örge kut (K.B. 1311)

tuz etmekni *kiñg tut* kişike yitür

kişi ‘aybı körse sen açma yitür (K.B. 1328)

ay ilig munu men bağırsak sañga

sözüm *işke tut*ğıl ay ersig toñga (K.B. 1360)

yaķan tut özünge kişi eğgüsi

isizdin yırak tur tokığay yası (K.B. 1378)

ölümke usanma köñgöl *tut tirig*

neçe kiç tirilse töşengü yirig (K.B. 1383)

negü kelse tapla kör edgü isiz

boyun bir qazaka / **köni tut** ağız (K.B. 1431)

qamuğ edgülerig **ağır tut** kötür

isizlerni tutma ilingdin qotur (K.B. 1455)

bayat yarlıgın sen **ağır tut** ağır

iligke tapuğ qıl isingil bağız (K.B. 1507)

ata pëndini sen **katıg tut** katıg

qutağgay kününg birge künde tatıg (K.B. 1568)

tilese **ağır tut** tilese uçuz

yuluğ qıldım emdi sańga men bu öz (K.B. 1603)

yaqan tuttı ilig kör ögdülmişig

törüçe ayu birdi tegme işig (K.B. 1612)

ilig aydı emdi eşit ay oğul

söz aytur özüm sen mańga **tut köngül** (K.B. 1656)

ay dünya tirip sen yiyümez kişi

yigüçi anundı **anuk tut** aşı (K.B. 1675)

köngül til **kiçig tuttı** qılqı ońgay

yaraştı  amuğ birle ke ti k n ay (K.B. 1695)

k ng l ** o  a tuttu** tilin s z s  ig

bu unuğ isitti taşığ hem i ig (K.B. 1696)

adaş  oldaş erdeş tutundı  alın

adaş  oldaş ol erke ar a bilin (K.B. 1697)

kimin  birle de let yaraşsa kelip

k ng l ** o  a tut u** ki iglik  ılıp (K.B. 1702)

işin s rdi  gd lmiş artu  k ni

k nin ge **ya ın tuttu** ilig anı (K.B. 1721)

k ng l til **k ni tut** ay bilge b   

sa ga eks megey   inde yig  (K.B. 1743)

bu d nyada baylık tilese    n 

k ni bol k nilik  ze **tut s z  n ** (K.B. 1747)

 apuğdaki er at ki ig ya uluğ

ta n  a tuttu bar a  ılıp can yuluğ (K.B. 1768)

yorı y  ı bolma bilig bil u uş

bilig birle s zle **yorı a tut** tilig (K.B. 1846)

 ılın  **o  a tutar** hi  solı yok u uş

bütün çın turur hiç alı yok ukuş (K.B. 1863)

sözin kıyguçı begke *tutma umunç*

tiriglik yağa bolğa kılğay ökünç (K.B. 2013)

bu sözke tanuķı bu beytig okı

bu sözke *anuk tut* köngül ög taķı (K.B. 2046)

bu sözke tanuķı bu beytig okı

bu sözke *anuk tut* köngül ög taķı (K.B. 2046)

bu kaç neğde begler *yırak tut*ğü öz

atı artmasa yorık bolsa söz (K.B. 2063)

boğ ortu kerek hem teğinçe yarağ

işinğ *ortu tut* ay biliglig kişı (K.B. 2090)

negü tir eşitgil sakınuk tili

bu söz *iške tut*ğıl ay boğzı kılı (K.B. 2100)

*arığ tut*ğü begler *köni* kılık kılık

buğun beg yolındın tüzer yol yorık (K.B. 2110)

uluğ boldı begler kutun belgölüg

*kiçig tut*ğü könglin kötürse ülüg (K.B. 2116)

sevinçlig tut ay beg kılıç urguçığ

sevinçin tiril tutçı körme açığ (K.B. 2145)

köngül til **köni tut** bayatka sığın /

idi yarlığın sen **ağır tut** tapın (K.B. 2158)

bütün can üzülse **umunç tut** uluğ

bayat birge edgüke edgü yolug (K.B. 2163)

taşı körse tap **tut** içinge **tanuķ**

taşı teg içi ol içi teg taş ol (K. B. 2216)

yoriğlı uçuglı kamuğ nenğni kör

tutar özke **iş tuş** özi tenğni kör (K. B. 2254)

yağıka kalı yortsa sü başlar er

yaķan tutgu özke yağığ işler er (K. B. 2341)

adırgu ödürgü yezek tutğakı

yıraķ tutgu saklap közi kulğakı (K. B. 2342)

katılsa kılıç baldu birle tegiş

tişin tırnğakın teg **yaķa tut** iliş (K. B. 2377)

bilig tegmese kimke erse ülüg

tirig tise bolmaz anı **tut ölüğ** (K. B. 2450)

negü tir eşitgil kişi alçaķı

köngül til **kiçig tut** ay er kıvçakı (K. B. 2477)

yalavaç tetig bolsa bilge oduğ

beg asğı bolur anda **tutnur boçuğ** (K. B. 2638)

kılıç **il tutar** hem buğun kazğanur

kalēm il tūzer hem hazine, urur (K. B. 2714)

aya beg bu iki uluğ erdem ol

büğü ilçi begler munı **tutğu yol** (K. B. 2717)

negü tir eşitgil bağırsak sözi

bu söz **iške tutğıl** ay ajun tözi (K. B. 2758)

köngül til **köni tut** kılınçing bütün

saŋga kelge devlet bu dünya bütün (K. B. 2759)

bağırsak kişi ol kişi ödrümi

bağırsaknı **bek tut** ay er ködrümi (K. B. 2768)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

saķış birle **bek tutğu** işçi işi (K. B. 2777)

bitigsiz işig **bek tutumaz** köngül

köngülke ısanma biti ay oğul (K. B. 2778)

uķuş bolmasa er **özin tutnumaz**

bilig bolmasa er işin itnümez (K. B. 2790)

bu beglerke tapnur tapuğcı kamuğ

munğadıp kelip *tuttı* tapğun *kapuğ* (K. B. 2814)

*bütün tut*ğu barça kişig çın bışığ

özüg keğ sakıngu küdezgü başığ (K. B. 2850)

ķamuğda ‘azizrek bu canıng ‘aziz

‘aziz canı *bek tut* uzatma sözüng (K. B. 2853)

*yırak tut*ğu aşta arıgsız kişi

arıgsız kişiniğ arıgsız işi (K. B. 2858)

ķatığlan küdezgil *ķatıg tut* anı

ķalı bardı erse tileme emin (K. B. 2943)

bu barça ası sanı boldı tegim

asığ kılguçığ *edgü tut*ğu begim (K. B. 3001)

*uçuz tut*ma erdemni öğren oğul

bu erdem yorıķı örüng ķuş teg ol (K. B. 3010)

bilig erdem öğren *ağır tut* anı

ağır kılğay aķır ol erdem sini (K. B. 3013)

meniğ emgerimke ilig altunı

ağır kılmasu köngli **tutsu köni** (K. B. 3139)

bilig **işke tutgıl** taķı til köni

taķı ögrenü tur usanma bu kün (K. B. 3169)

ķadaşing yok erse yorı **tut adaş**

adaş eçgü bolsa bu boldı ķadaş (K. B. 3174)

sening anda tapgung namaz ol biri

taķı biri **ruza, tutar** sen urı (K.B. 3227)

negü tir eşit emdi ma'ni bu söz

bu söz **işke tutgıl** aya eçgü öz (K. B. 3233)

munı barça ķodtı özüng yalnguzun

namaz **ruza, tuttı** ay kılķı tüzün (K. B. 3242)

ıdı yakşı aymış bögü bilgi king

munı **işke tutgıl** aya elgi king (K. B. 3254)

mini birle turgıl mańga kıl basut

çıgayıg yülegil nengin **eçgü tut** (K. B. 3261)

havaķa bolu birse **tutgun bolur**

et öz arzu bulsa mini ķul ķılur (K. B. 3345)

neçe me kiçiğ erse duşman sańga

anı sen **uluĝ tut** ay ersiĝ tonga (K. B. 3398)

ķalı üstese elgi arzu öze

özini tutunsa köngül til tüze (K. B. 3447)

bu sözke yaķar körse ma‘ ni bu söz

eşit **işke tut**ĝıl aya ķılķı tüz (K. B. 3448)

ķadaş sen tilese yime **tut adaş**

adaşlı ķadaşlı ikiĝün tudaş (K. B. 3485)

köngül til **köni tut** ķılınķıng bütün

ķayuda tilese tirilgil ķutun (K. B. 3504)

ķonuk sen bu dünya sańga bir tüşün

tüşünde **saķınç tut**ma artuk uzun (K. B. 3561)

aĝır tutĝu yarlıĝ uçuz ķılsa öz

uçuzluķtın ötrü aĝır bolsa öz (K. B. 3676)

ķişike kińgeşgil ayıt barķa söz

köngül taplamasa **yıraķ tut**ĝıl öz (K. B. 3689)

bir ol bar siziksiz ķalı ķanķasız

köngülde **yıraķ tut**ĝu oķsaĝ menĝiz (K. B. 3720)

esen tut mini sen tuķı igsizin

bayutğıl çığay kılmağıl nenğsizin (K. B. 3757)

ölüglig körür sen ölüğ sen tirig

sizik tutma bir kün eşüngey yirig (K. B. 3785)

negüke tusulğay saňa bu özüm

özünğke özünğ ök tusul **tut sözüm** (K. B. 3792)

minğ edğüg adağını tutgınça sen

yağağnı bir ök yolu **tutğıl esen** (K. B. 3806)

bir ök bil tilin ög bütürgil könğül

tapuğ kıl könğül til **köni tut amul** (K. B. 3900)

bu beglerke tapmak tilese özünğ

könğül til **köni tut** küdezgil sözünğ (K. B. 4000)

kılınç it yorık tüz özünğni küdez

könğül til **köni tut** kısurğıl sözünğ (K. B. 4052)

ötüg ötnür erken **köni tut** elig /

iki tiz bile sök tüzün bol silig (K. B. 4058)

ay begler ağırlap bedük bolmış er

basınma beginğni **beğük tut ağır** (K. B. 4085)

özünğni **arığ tut** kamuğdın singar

arıǵ ol bu begler arıǵ nenǵ seŵer (K. B. 4109)

birisi bu begler sözın *tutǵu beg*

küdeşǵu anı öz seŵüg canı teg (K. B. 4120)

sü başı ya il başı bolsa özünǵ

köni bol *yiti tut* kulaǵınǵ közünǵ (K. B. 4143)

bitigçi ılımǵa bolunsa özünǵ

könǵül sırrı *bek tut* çıkarma sözünǵ (K. B. 4146)

tiriglik olarnıǵ bile ol ƣadaş

ƣayusın *ƣadaş tut* ƣayusın adaş (K. B. 4167)

uluǵla olarnı aǵırla sözın

sini *eǵü tut*ǵay yarutǵay yüzın (K. B. 4176)

iǵi yaǵşı aymış biliglig bügen

bügenler sözini *uçuz tut*maǵu (K. B. 4177)

adaş ƣoldaş erdeş *ƣalın tut* ƣatıl

ƣalın bolsa ƣoldaş öger tegme til (K. B. 4186)

özünǵke tenǵeşi *tutun*ǵıl *adaş*

tenǵeşlig tenǵeşi bile ol tudaş (K. B. 4193)

iki türlügen ol bu yaǵınlıǵ işi

bu iki üçün **dost tutar** ol kişi (K. B. 4201)

biregü **tutar iş** kişiğ tenğrilik

bu işlik içinde yok ol egrilik (K. B. 4202)

taķı bir **tutar iş** öz asğı için

bu işlik tüpükmez bolur ol küçün (K. B. 4203)

adaşığ asığ yas içinde sına

bu yirde adaķ tikse **bek tut** sene (K. B. 4208)

ķaşın tügmese ol bu iki yirig

bu can birle **tüz tut**gu uş bu erig (K. B. 4211)

sevigli öküşrek tilese özünğ

tuz etmek yitürgil **açuķ tut** yüzünğ (K. B. 4219)

munğar menğzetü sözlemiş söz bilig

bu söz **işke tut**gıl ay kılķı silig (K. B. 4221)

tuz etmek yitürgil kişike küle

yüzünğni **yaruķ tut** süçig söz bile (K. B. 4222)

adaş tut kişide talusın keğin

yavuz bolsa iş tuş ökünç yir kiğin (K. B. 4233)

biri aşlı eçgü kişi öçrümi

bolunsa **adaş tut** ay er köçrümi (K. B. 4235)

ya^hınlı^k bu iki kişi birle **tut**

bulardın sa^hga teggey e^hgü yanut (K. B. 4237)

yarağısız kişiike yorıma ya^ha

yarağısız sa^hga kelge **tut^hga ya^hka** (K. B. 4243)

yağı kılma özke katıglan ^hadaş

neçe **tut^hıl** emdi **^hadaş ya ^hadaş** (K. B. 4259)

^halı bolsa emdi sa^hga bir yağı

usal bolmağıl sen **anu^h tut** ağı (K. B. 4260)

yime **tut**ma borçı kişiig sen **adaş** /

v^hfa kılmağay ol / kö^hgöl kılğa baş (K. B. 4273)

ya^hınığ yıratmak tilese özü^hg

negü ^holsa birme **irig tut** sözü^hg (K. B. 4278)

kamuğ^hka sevitmek tilese özü^hg

kö^hgöl til biriktür **sü^hçig tut** sözü^hg (K. B. 4280)

kişi tutçı ögmek tilese özü^hg

kılınç **e^hgü tut^hıl** / **yaruk tut** yüzü^hg (K. B. 4283)

kişi tutçı ögmek tilese özü^hg

kılınç **e^hgü tut^hıl** yaruk tut yüzü^hg (K. B. 4283)

tilin irme serme tuz etmek yıtür

ağır tut olarığ ağırla kötür (K. B. 4350)

bularnı yime **edgü tut**gıl yakın

kereklig kişi bu küdeşgil haxın (K. B. 4360)

kalı asğı tegsün tise sen sanğa

yime **edgü tut**gıl ay ersig tonğa (K. B. 4363)

bularığ yime **edgü tut**gıl kadaş /

tilese **kadaş tut** tilese adaş (K. B. 4375)

kerek dünya işi kerek ʿuqbi tut

sakış birle **açra tutar** bilge büt (K. B. 4383)

bularığ yime **edgü tut**gıl yaraş

tilin serme irme köngül kılma baş (K. B. 4391)

usa **edgü tut**gıl bularnı kadaş

bularnıng tilinge ilinme adaş (K. B. 4397)

bularğa katılğıl qarılğıl özünğ

tilin yaxşı sözle **açuq tut** yüzünğ (K. B. 4418)

katıqlan olarığ **idi edgü tut**

sening atinğ edgün yırak barga büt (K. B. 4430)

ajunda atıngı yağayın tise

ümeg *edgü tut*ğıl ıatığlan usa (K. B. 4435)

at edgü tilese özüng ay urı

ümeg arkışığ *edgü tut*ğıl yorı (K. B. 4437)

asığlığ kişiler bolur bu ıutu

bularığ yime *edgü tut* ay botu (K. B. 4443)

bularıa ıatılsa *özüngi tutun*

törüsüz tokusuz bolurlar otun (K. B. 4447)

biligsizke yakma *özüngni tutun*

özin tutđuı er tirildi ıutun (K. B. 4452)

kereklig kişiler yime bu sańga

yakın tut bularığ tusulđay tonga (K. B. 4457)

bularda talusın ayayın sańga

kisi alđu erse *ıulak tut* mańga (K. B. 4490)

agır tut tişig sen negü ıolsa bir /

eving ıapđı bekle *yırak tut*ğıl er (K. B. 4520)

yime *edgü tut*ğıl elig asrakığ

yigü içgü birgil bütür oprakığ (K. B. 4527)

uluğ boldunğ erse *kiçig tut* köngül

uluğka kiçiglik yaraşur oğul (K. B. 4532)

negü tir eşitgil ukušluğ saŋga

bu söz *iške tut*ğıl ay bilgi kinge (K. B. 4533)

kalı bolsa sen beg buğunka uluğ

köngül til *kiçig tut* özünğke yuluğ (K. B. 4534)

aş içgü tuz etmek yime *kingrütut*

atınğ edğü bolğay kelü birge kut (K. B. 4537)

severinğ eşitgey *elig tut*mağay

sini sevmegüçi küle tınmağay (K. B. 4541)

*uçuz tut*ğa koldaş adaş ya kadaş

anınğ ağırığında köngül bolğa baş (K. B. 4542)

isizke katılma selamet yorı

kılınçinğ *köni tut* kevel teg küri (K. B. 4549)

barığ tap kıl emdi beg atın alın

sakınç *kasğa tut*ğıl sevinçin salın (K. B. 4550)

ajunka yağılmağ tilese atınğ

ümeg *edgütut*ğıl yügürdi atınğ (K. B. 4558)

ķamuę edęülükke tegeyin tise

et özni **ķasa tut** hāvanı basa (K. B. 4561)

idi yakşı aymış saķınuk ķiři

bu söz **iške tut**ğıl ay kılķı saşı (K. B. 4562)

yigit erse yaşıng yaz erse yılıng

soğık **iške tut**ğıl isitür ķanınğ (K. B. 4623)

yaşıng erse altmış ödüng erse kış

isig **iške tut**ğıl soğık kılma iş (K. B. 4625)

ķiçig oğlan erken kılınç **edęü tut**

uluęlukķa tegse uğınur bu ot (K. B. 4694)

törümişke ķorķma tileme tilek

törütgenke ķorķğıl anı **tut yölek** (K. B. 4744)

ķerek erse beg bol ķerek erse ķul

uzun ķalęu ermez ölüm **tuttı yol** (K. B. 4817)

usanma ķatıęlan sözüm **iške tut**

ķalı tutmasa sen munu uş bolur (K. B. 4870)

bolu birmedim men **sözünğ tut**madım

bu alçı ajunkā özün bütmedim (K. B. 5067)

buğunda talu ol bu begler özi

özi teg **talı tut**gu kılkı sözi (K. B. 5083)

kılınç **edgü tut** ay ajun tutguçı

keligli turur kut yana barguçı (K. B. 5086)

negü tir eşit emdi köngli oduğ

içingni beze **tutma** taş **sır boğu** (K. B. 5112)

ölügni körügli me kalmaz tirig

ölümke anun **tutma** kılking **irig** (K. B. 5143)

ölüm tuttı ahır ilette anı /

asığ kılmadı ol beğümiş üni (K. B. 5153)

ölüm tuttı bardım kelir uş saňa

katıgılan kıldın edgü ating koğun (K. B. 5157)

küsüş tut tiriglik kerek işke ıd

üle neng kişike muyan özke tıd (K. B. 5161)

bu erter erejig **erej tutma**ğıl

ya keçgü sevinçig sevinç timegil (K. B. 5187)

ukuš birle işle kamuğ işlerig

hayağa basıkma köngül **tut tirig** (K. B. 5196)

buğun kılkı tengsiz bolup artasa

körü ıdma itgil **ķasa tut** basa (K. B. 5198)

ķılıķıńg **ķōni tut** ķılınķıńg silig

uķuş bolsu yolķıńg ķińgeşķińg bilig (K. B. 5209)

ķōńgöl til **ķōni tut** ķōr erdem uluĝ

ōzūńgni unitma yańılma yoluĝ (K. B. 5210)

irig sözlemegü özüg **tutĝu berk**

irig sözke tumlır ķişi ķōńgli terk (K. B. 5221)

irig sözlemegü özüg **tutĝu berk**

irig sözke tumlır ķişi ķōńgli terk (K. B. 5221)

süçig sözle barķa ķişıke tilin

açuķ tut yüzūńgni / **yaruķ tut** alın (K. B. 5222)

buğunda talu sen **talı tut** ķılıķ /

ķōńgöl til **ķōni tut** / **ķōni tut** yorık (K. B. 5223)

uķuşluĝ kim erse anı **tut yaķın**

biliglig sözın tut küdeşgil ĥaķın (K. B. 5229)

bütün çın ķōni eđĝü atlıĝ ķişıĝ

ōzūńgke **yaķın tut** ańĝar bir işig (K. B. 5230)

ölümüĝ unitma saķınç **ķasĝa tut**

ölümke basıkma aya ilçi küt (K. B. 5233)

aya beg boluğlı buçunğa uluğ

köngül til **kiçig tut** özünğke yuluğ (K. B. 5251)

ilüngde **yiti tut** közüng kılğakıng

tözuke tegürgil bağırsaklıkıng (K. B. 5272)

isizler isizliklerin ismese

sen isme kının **berge tut**ğıl basa (K. B. 5280)

uşaqçı kişig kılma özke yakın

ozunçığ özünğdin **yırağ tut** sakın (K. B. 5303)

kişi sukınga birme ilde elig

sizik tutma buzğay itilmiş ilig (K. B. 5305)

usanma oduğ tur uğıma oğun

uğır köz **oğuğ tut** unıt bu unı (K. B. 5310)

telim beg karıttı senিং teg erig

sini me uzun **tut**mağay bu **tirig** (K. B. 5406)

ölümüğ unıtma ay ilig oğun

sizik tutma kelgey saंगा terk oğün (K. B. 5408)

beğik tut bu hımmet / **eğiz tut** köngül

koğu bir bu dünya munıngdın tönğül (K. B. 5420)

öküş söledim söz eşitting tükel

sözüm işke tutğıl anıng asğı al (K. B. 5435)

köni bol köni kı **köni tut** yorık

isiz egri kõngey evürgey kılık (K. B. 5506)

bağırsak kişig **tut** özünge **yaķın**

uvutsuznı özdin yıraķ tut saķın (K. B. 5528)

yıraķ tut sevinçing tilemez kişig

sevitme aňgar birme kılgı işig (K. B. 5531)

tapuğķa bolup birme erke işig

özünge tusulgu üçün **tut kişig** (K. B. 5535)

ağın ma bu il buğnı kaç türlüg ol

munı **açra tut**gu açuķ bolsa yol (K. B. 5550)

birisi ilingde **arığ tut** kümüş

‘ıyarın küdeşgil ay bilgi öküş (K. B. 5575)

üçünçi **imin tut** kamuğ yollarıg

ķaraķıg sekerçig arıtıl arıg (K. B. 5577)

yayılma köni tur kõngül **tut köni**

köni iki ajun könilik bulur (K. B. 5601)

könġül kimke bütse anı küznġü tut

özünġ körge sen tip anı **utru tut** (K. B. 5618)

könġül kimke bütse anı **küzngü tut**

özünġ körge sen tip anı utru tut (K. B. 5618)

tiriglik küçi bardı mindin kitip

tayaḳ tuttı elgim bu tirgin atıp (K. B. 5633)

munġar menġzetü keldi emdi bu söz

bu söz **iṣke tutġıl** aya könġli tüz (K. B. 5699)

tiriglik **küsüş tut** iwe ḳıl tapuġ

ölüm tutmaz erken baḳa tur oduġ (K. B. 5717)

buḳundın **yıraḳ tutsu** küḳkey elig

bilgisiz isiz ölsü ḳalsu bilig (K.B. 5852)

taḳı munda yigrek ayur uṣ bu söz

munı **iṣke tutġıl** aya eḳgü öz (K.B. 5875)

at eḳgü tilegil bayat birdi ḳut

ḳutuġ bulduġ erse könġül **eḳgü tut** (K.B. 5901)

aġır tut ay ilig bu üç türlüġüġ

ayayın saṅga men maṅga **tut ögüg** (K.B. 5910)

iḍiṅ yarlıgı kıl özüṅ kulluḱı

ḱalı ḱılmasa sen **anuk tut** boyun (K.B. 5931)

ḱatıḱlan taşırtı ḱamuḱ işke bak

oḱuḱ bol ḱulaḱ köz **yiti tut** ma **sak** (K.B. 5936)

negü tir eşitgil ay bilgi teṅgiz

bu söz **işke tut**ḱıl ḱızartḱıl meṅgiz (K.B. 6002)

elig **kasḱa tut**tum taḱar tirmedim

hava arzularka köṅgöl birmedim (K.B. 6079)

sakınc **kasḱa tut**ḱıl tapuḱ kıl uzun

iverde amul bol buşarda tüzün (K.B. 6090)

küler yüz isig söz ḱılınc **eḱgü tut**

bolu birge öḱlek kelü birge ḱut (K.B. 6095)

özünḱni yol ötgen sakın ay ḱadaş

sevinḱ ḱılma artuḱ **yazuḱ tut**ma **kas** (K.B. 6114)

döniṅni **aḱır tut** bu dünyaṅ uçuz

aḱır ḱılḱa diniṅ ay bilgi ögüz (K.B. 6135)

isizke ḱatılma ḱılınc **eḱgü tut**

isiz iki ajun kılur özke yut (K.B. 6164)

ķamuğda ķatığrak fıraķ bu ölüm

ölümke itig yok ya **tutmaz tolum** (K.B. 6205)

saᅇga tüğmedim men bu ķaşım közüm

ķüler yüz tutar men sevinçlig özüm (K.B. 6232)

mini evre sürdi **sözüm tutmadı**

sözin ķađra kördüm küçüm yetmedi (K.B. 6244)

bayatķa sığınğıl ķamuğdın üzül

köᅇgül til **arığ tut** kılınçın süzül (K.B. 6250)

ķamuğ edğü bolğay buğunka törü

tuta birge teᅇgri bu beglik **örü** (K.B. 6266)

ölür özke tegmez meğer edğü at

bu atın **tirig tutsu** erklig bayat (K.B. 6268)

ölüg peᅇdini baķ ayur kör mini

ölüm tuttı bardım tutar uş sini (K.B. 6316)

usanıp yorıdım avındım öküş

ölüm tuttı bardım kelir uş saᅇga (K.B. 6319)

seᅇfacı turur bu et öz me otun

cefağa cefa kıl **özünġni tutun** (K.B. 6359)

kimi **edġü tuttuġ** aġgar qorķu tur

sini isizin ol ulıtġay ünün (K.B. 6363)

könġül til **köni tuttı** tüzdi yorık

ķamuġ egriler köndi itti ķılıķ (K.B. 6423)

ķalır ķarşı ordu saraylar ķamuġ

anı bēnd **tutumaz** bu öz ay uluġ (K.B. 6433)

biliglig uçuz boldı **tutnur özin**

uķuşluġ aġın boldı açmaz sözün (K.B. 6452)

ķaram birle könġlüm ķara boldı kir

bilig **işke tutmaz** özüm yüzde bir (K.B. 6463)

bu kūn munda minçe kimi iş ķılayı

ya kimke bütēyi kimi **dost tutayı** (K.B. 6580)

neçe dūnya yigli ajun begleri

ölüm tuttı bardı közi telmire (K.B. 6634)

3.9.1.2.1.1.56. Yardımcı Fiili **tüg-** Olan Birleşik Fiiller

bu kūn **tügme ķaşıġ** ay bilge būġü

özüm ‘ uzrin aysa yime eymenü (K. B. 191)

3.9.1.2.1.1.57. Yardımcı Fiili *ula-* Olan Birleşik Fiiller

ğadaş yak yağukğa *yağnlık ula*

uluğğa kiçigke sevüg bol küle (K.B. 1327)

3.9.1.2.1.1.58. Yardımcı Fiili *ur-* Olan Birleşik Fiiller

bilig kimde erse ajun begleri

törü edgü urmış kişi yigleri (K. B. 252)

körü barsa barça *urur* bu *keçük*

uğuşluğ biliglig kör aşı keğ ök (K. B. 299)

öziñge kerekin itindi itig

iligke *yüz urdı* bu bilge tetig (K. B. 475)

yayığ tip sökerler bu kılķım için

mañga *mün ururlar* bu atım için (K. B. 690)

tözü ħalkķa barça kılur edgölük

yana *mıñnet urmaz* kişike külük (K.B. 857)

bayat edgü kılğay bu söz sözleme

tügün urma otun meniñ köñglüme (K. B. 1084)

nerek *kenç urur* sen bu altun kümüş

sañga teggüsi ol iki böz ülüş (K.B. 1420)

isiz öñgdi urma törü edgü ur

kününg edgü bolgay kütüng bağa kur (K.B. 1456)

isiz öngdi urma **törü edgü ur**

kününg edgü bolgay kutung bağa kur (K.B. 1456)

törü e^{dgü} ur ay törü birgüçi

turu öldi isiz törü urğuçı (K.B. 1458)

isiz öngdi urma ay ilçi bögü

isiz bolsa bolmaz ajunuğ yigü (K.B. 1459)

kişilik için **at urundı** kişi

kişilik bile at kötürdi kişi (K.B. 1600)

elig urdı ilig mini eğledi

bolu birdi evren özüm yokladı (K.B. 1805)

ajunçı bögü beg nelük **kenç urur**

er at kayda bolsa anuk kenç alur (K.B. 2056)

kılıç il tutar hem budun kazganur

kalēm il tūzer hem *hazine*, *urur* (K. B. 2714)

saran beg tirer neng *hazine*, urur

aķı beg kılıç birle artlap alur (K. B. 3048)

kılinçı köni atı odğurmuş ol

ķamuĝ eđġul kke ***elig*** urmiŗ ol (K. B. 3147)

atın mindi evke **yüz urdı** turup

kelip tüşti kirdi yağa kur yörüp (K. B. 3282)

elig başka urdı bu oğgurmışa

saķındı uzun kiç kötürdi başa (K. B. 3682)

vęzirlik tegip bolsa elginġ uzun

törü urma isiz silig bol tüzün (K. B. 4140)

sözin kesti kıoptı adaķın örü

esenleştı evke **yüz urdı** körü (K. B. 4881)

mańga **at uruldı** bu zahid atı

bu atım mańga boldı ta'at yutı (K. B. 5106)

anı kıl tutaşı tirilgü orun

bu ajun neńgin kıođ ańgar **yüz urun** (K. B. 5189)

öküş kaznaķ urma sen altun kümüş

negü bulsa birgil ülegil öküş (K. B. 5290)

bulun kılgıl oğlın kızın kıul künġin

hazine ur anda sen almış neńgin (K. B. 5487)

ķalı alp atım erse birgil kümüş

ķalıç ursu açsu sańga ķend uluş (K. B. 5519)

bayuġay buğun il itilgey orun

neçe kolsa **kaznak hazine** urun (K. B. 5542)

yana turdı yundı namazın kılıp

atın mindi tağka **yüz urdı** yilip (K. B. 5681)

isizke katılma **törü urma** sen

isiz kılguçka bolu birme sen (K. B. 5743)

kişike yanut kıl kişilik tenği

yanutluğ üçün **at urundı** kişi (K.B. 5893)

kadasiñg ölümi sañga bolsu pënd

seringil **muyan ur** şekër bolsu känd (K.B. 6314)

3.9.1.2.1.1.59. Yardımcı Fiili *uzat-* Olan Birleşik Fiiller

bayat kimke birse ukuş ög bilig

öküş edgölükke **uzattı elig** (K. B. 151)

kılıç birle begler **uzatur elig**

kılıcsız usal beg basumaz ilig (K.B. 2139)

iki neñg kişide bolunsa ilig

añgar birmegil iş **uzatma elig** (K. B. 2507)

neñgi bolsa yalñguş bulur ög bilig

kamug edgölükke **uzatur elig** (K. B. 3980)

anın ötrü begler *uzattı elig*

uğuş utru tuttı yorıttı tilig (K. B. 4011)

biliglig uğuşluğ er erse silig

agırla tegür neñg *uzatgıl elig* (K. B. 5520)

elig til uzattım kişike telim

anıñg ‘üzri kılsu bu kün bu tilim (K. B. 5708)

elig bulmaduğ bulsa ilke elig

uzatur buğunka *elig hēm tilig* (K. B. 5758)

sere söktüm emdi neçe yalñguğuğ men

yazuksuzka yarlıg *elig til uzattım* (K.B. 6538)

3.9.1.2.1.1.60. Yardımcı Fiili *üz-* Olan Birleşik Fiiller

bu sözke tanuķı munu keldi söz

bu sözni eşitgil *sözünğ* munda *üz* (K. B. 153)

3.9.1.2.1.1.61. Yardımcı Fiili *yaru-* Olan Birleşik Fiiller

olarda biri bu tapuğ bilmez öz

barıp tapnumasa *yarumağa yüz* (K. B. 3738)

bu köçmezde aşnu köç ıdsa oza

köçüp barsa asğı *yarutur köze* (K. B. 4815)

eşitti ilig söz sevindi atıg

köngül köz yaruttı bulundu tatıg (K. B. 5609)

eşitti kör ögdülmiş ilig sözün

sevindi ilel tip **yaruttı közin** (K. B. 5622)

ıdı edgü niyyetni ılmış özüng

bayat birsü tevfi **yarutsu közüng** (K. B. 5722)

3.9.1.2.1.1.62. Yardımcı Fiili yaz- Olan Birleşik Fiiller

şeker teg süciyü barır ol kişi

sevinçlig bolur anda **yazlur ası** (K.B. 813)

tegürdi iligke uulmuş sözün

sevindi ilig yazdı **aşın közin** (K. B. 5015)

ilel tip turup ıktı ögdülmişe

evinge kelip tüşti **yazdı aşa** (K. B. 5668)

ol itti işin kör utuldı bu kün

biziing iş ne erki **yazılmaz tügün** (K.B. 6337)

saın ıldı aç kün bu ögdülmişe

keçürdi bu ağıgı **yazıldı aşa** (K.B. 6340)

biliglig **yazılmaz** saının **tügük**

biligsiz sevinçin küler atgura (K.B. 6612)

3.9.1.2.1.1.63 Yardımcı Fiili *yetür-* Olan Birleşik Fiiller

yüzüm körki körklüg ne kılķım silig

tilemiş tilekke **yetürdim elig** (K. B. 675)

ıdı yakşı aymış kılınçı silig

bilig birle işke **yetürmiş elig** (K. B. 4413)

köngül birle keldim saᅇga ay ilig

kaçan tegge emgek **yetürgil bilig** (K. B. 5048)

yigitlik ödinde **yetürgil tapuğ**

ķarılık yetilse barır küç ķamuğ (K. B. 5716)

yanut birdi ögdülmüş aydı ilig

erejlensü ilke **yetürsü bilig** (K.B. 5894)

avınma bu dünya bile ay ilig

vefa ķılğū ermez **yetürgil bilig** (K.B. 5926)

munı barça bilgü **yetürgü uķuş**

ađırğū öđürgü anın yörse tüş (K.B. 6019)

yidi içti ögdülmüş az inçrünüp

ᅇamazın yetürdi ađaķın turup (K.B. 6210)

3.9.1.2.1.1.64. Yardımcı Fiili *yilkit-* Olan Birleşik Fiiller

tuzakķı körünmez menᅇin körkitür

bezenmiş kelin teg **köngül yilkitür** (K. B. 3567)

3.9.1.2.1.1.65. Yardımcı Fiili **yitür-** Olan Birleşik Fiiller

yakın қа қадаştın **yitürmiş** sen **öz**

uluş kend buğundın eürmiş sen yüz (K. B. 3203)

3.9.1.2.1.1.66. Yardımcı Fiili **yora-** Olan Birleşik Fiiller

nücum bilse tıb hem **yora** bilse **tüş**

anınğ yormış teg sözi kelse tuş (K. B. 2632)

3.9.1.2.1.1.67. Yardımcı Fiili **yori-** Olan Birleşik Fiiller

yağı teprese sen uğu tepregil

ite uğ **açakın yori** turmağıl (K. B. 2387)

katığlan sen emdi ay könglüm küni

kişig tepsemegil **yoriğıl köni** (K. B. 4252)

küçinğ küvenip kögüz kergüçi

yoritumadı bir çıbunka **alın** (K. B. 5215)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

ķamuğ işke öngdün **yoritsun elig** (K. B. 5467)

3.9.1.2.1.1.68. Yardımcı Fiili **yu-** Olan Birleşik Fiiller

bu ay toldınınğ kör igi ağrudı

umınçsız bolup *candın elgin yudı* (K. B. 1115)

3.9.1.2.1.1.69. Yardımcı Fiili *yum-* Olan Birleşik Fiiller

yana yattı ança usı kelmedi

keziglig kişi teg *közin yum*madı (K. B. 4890)

3.9.2.1.2. İÇ CÜMLENİN YÜKLEMİ FONKSİYONUNDA KULLANILAN İSİM+YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER

İsim + yardımcı fiil yapısındaki birleşik fiil grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlede iç cümlenin yüklemi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.9.2.1.2.1. Yardımcı Fiili *aç-* Olan Birleşik Fiiller

sevgili kişiniñ yüzi belgölüg

*tili aç*sa maç^ç ni sözi belgölüg (K.B. 1901)

yavuzka yüz ursa yüzi suvlanur

kiçigke *köz aç*sa beğüklük bulur (K. B. 3078)

köñgülde negü erse arzu tilek

*ağız aç*sa barça tilin sözde ol (K. B. 3481)

ağırlık uçuzluk anıñğ hukmi ol

uluğka kiçigke yime *aç*sa *yol* (K. B. 3903)

tapuğçı *köz aç*sa begini körür

negü aysa begler anı oğ kılur (K. B. 3966)

tapuğka *açayın* tise er *kapuğ*

kiçig oğlan erken kılınğu tapuğ (K. B. 4037)

anınğda basa kör neçe işler ol

anı barça körgü olüm *açsa yol* (K. B. 5417)

3.9.2.1.2.2. Yardımcı Fiili *al-* Olan Birleşik Fiiller

sü başlar eren kür yürekliğ kerek

yüreksiz er at *alsa* andın *yürek* (K.B. 2044)

3.9.2.1.2.3. Yardımcı Fiili *ata-* / *atan-* Olan Birleşik Fiiller

yaratsa yaratmasa erklig bayat

tapuğ atı tilde *atamasa at* (K. B. 3358)

3.9.2.1.2.4. Yardımcı Fiili *ba-* Olan Birleşik Fiiller

kelir bolsa dünya *köngül bamasa*

barır erse ağrıp kaçın tügmese (K. B. 3446)

kelir kut kapuğda kalın yumdarur

köngül basa yumğığ adınka birür (K. B. 5315)

3.9.2.1.2.5. Yardımcı Fiili *başla-* Olan Birleşik Fiiller

özinge basut kılsa *iş başlasa*

özi tınsa ança ol iş işlese (K. B. 419)

yana erte tursa *kapuğ başlasa*

kiçe taṅda turğaknı tepretmese (K. B. 2536)

3.9.2.1.2.6. Yardımcı Fiili *bert-* Olan Birleşik Fiiller

saṽ altun bile *bertse* begler *elig*

kılıçsız tili birle evrer ilig (K. B. 3042)

3.9.2.1.2.7. Yardımcı Fiili *bir-* Olan Birleşik Fiiller

bu ay toldı aydı maṅa berk kişen

bu bir kaç neṅ ol kör *bireyin nışan* (K. B. 702)

maṅa kelse tütüşü *törü birse* men

uraḡun içer teg açır körse men (K.B. 815)

bu az söz ol ol kim ayıtmışka öz

cəvab birse sözke / *yanut kıl*sa söz (K. B. 1006)

taķı munda yigrek ayur kör uķuş

bağırsakķa *can birse* ermez öküş (K.B. 1728)

ķayu beg buḡunķa *törü birmese*

küḡezmese buḡnın yigüçi yise (K.B. 2136)

taķı bolmaz erse yaḡı oḡrasa

toķışmak tilese **köngül birmese** (K. B. 2364)

eñg aşnu yıraķtın tegişgü okun

yağusa süñgün teggü **birse boyun** (K. B. 2376)

ödi bolmağınça özi kirmese

ayıtmazda aşnu **ötüg birmese** (K. B. 2520)

ķalı **birse** begler er atķa **açığ**

tegürse anı bolmasa yüzde çığ (K. B. 2807)

yanut birdi oğğurmuş aydı bu söz

eşittim eşitgil **cevab birsü** öz (K. B. 3334)

sañga söz ayıtsa ötün söz çını

cevab birse yarlığ tegürgil köni (K. B. 4060)

açığ birgü erse ivit terk tegür /

ķının berge ursa amulluķ öğür (K. B. 5218)

3.9.2.1.2.8. Yardımcı Fiili **bol-** Olan Birleşik Fiiller

uķuş keldi utru ayur bütrü kör

sözünğ **bolsa yañgluķ** sañga bolğa ķor (K. B. 193)

ķalı **bolsa** elgiñg buğunka **uzun**

ķamuğ eğgülük ķıl ķılınçın sözün (K. B. 230)

özünġ **eġü bolsa** atınġ ögdilig /

ķalı **bolsa isiz** söküş ay silig (K. B. 240)

ķayusın tilese öġürgil birin

isiz **eġü bolsa** ökünme yarın (K. B. 244)

oķır emdi altmış mańar kel tiyü

busuġ bolsa bardım emdi naru (K. B. 366)

munınġ şükri emdi neteg öteyin

tirig bolsa özüm yılın ħem ayın (K. B. 390)

ne ķutluġ bolur öġ buġunķa ķüni

begi **eġü bolsa** yorısa ķöni (K. B. 455)

neķe ķeġ ķişı **bolsa** özke **yaķın**

özinde baġırsak bolurmu saķın (K. B. 517)

yorıķ bolsa kiminġ buġunķa sözi

süçig tutġu til söz me ķoġķı özi (K. B. 547)

meninġdin açıġ bolsu sindin tapuġ

tapuġ bolsa ötrü açar ķut ķapuġ (K. B. 596)

ķut ol beg **yaķın bolsa** ķutķa ķişı

tilekin bulur barķa itlür işi (K. B. 606)

eşitmezmü erdiñg bögüdin bu söz

yağan bolsa begke küdezgü keç öz (K. B. 650)

arığ bolsa özi yorısa köni

munıñ bağı mundağ bilingü munı (K. B. 727)

tolun bolsa tolsa ajunka yarur

ajun halķı andın yaruqluķ bulur (K. B. 732)

tükel bolsa kör ay bu ağsa eğiz

yana irlü türçir kiter körk menğiz (K. B. 733)

az eğgüke artuķ öküş şükri kıl

öküş bolsa ni‘ meť anıñ ģadri bil (K. B. 758)

ķalı **bolsa** begler buşup **övkeliğ**

yakın turma anda ay kılķı silig (K. B. 780)

buşar bolsa begler kelip övkesi

yıraķ turğıl anda tegürgey yası (K. B. 781)

kayu tüz emitse turumaz tüşer

kayu nenğ **köni bolsa** tüşmez serer (K.B. 807)

meninğ kılķım ol kör emitmez köni

köni **egri bolsa** könilik küni (K.B. 808)

törü kılsa ilke **köni bolsa** beg

tilek arzu bulğay bu kılsa kalı (K.B. 822)

ilig aydı edğü bu kılkı yaŋı

tusulur bolur halkka asğı öŋgi (K.B. 856)

taķı biri ötgünç bolur bu isiz

işı **edğü bolsa** tüzer bu ma iz (K.B. 877)

begi **edğü bolsa** budun barça tüz

bolur kılkı edğü yorıķları uz (K.B. 887)

isizler **yaķın bolsa** begler tapa

uzadı isiz elgi ilke tüpe (K.B. 889)

kalı edğü bolsa bu begler kutun

ķamuğ **edğü boldı** ķarası bütün (K.B. 891)

kalı **edğü bolsa** budun başķısı

ķamuğ edğü boldı anıŋ işķisi (K.B. 894)

apaŋ **edğü bolsa** bu begler özün

bayur budnı barça ķör itlür ajun (K.B. 895)

ķayu neŋ **talı bolsa öçrüm ağır**

anıŋ ķılmaķı barça özke ağır (K.B. 900)

ķayu nenġ **uġuz bolsa** yirde yatur

aġı ħuz aġır boldı törde yatur (K.B. 902)

yakınlık kılur er kişike tuşı

ya vuz bolmasa kılmaş edġü işi (K.B. 910)

işinġ **edġü bolsa** negü ħolsa ħol

iş edġü kerek ol özünġ bulsa yol (K.B. 936)

aġın bolsa yalnġuķ bilir ħem bilig /

tuġnu bolsa tegmez biligke elig (K. B. 1016)

könġül til törütti köni söz üçün

sözi **egri bolsa** küyer ol küġün (K. B. 1024)

tilek bulsa bolmaz tiriglik yigü

tirig bolsa bulmaz tilek ay bügen (K. B. 1123)

ħazine, bu nenġ **bolsa** bařķa **yuluş**

esen bol yana bolġa altun kümüş (K.B. 1190)

tirig bolsa yalnġuķ tileki anuķ

et öz baş **esen bolsa** arzu yaġuķ (K.B. 1194)

tirilse **usal bolsa** yalnġuķ özün

ökünsü öziġe ilensü sözün (K.B. 1206)

usallık mini alktı öknür özüm

oğungıl **usal bol**ma körklüg yüzüm (K.B. 1209)

qalı **qıstaçı bol**masa ol oğul

yağa boldı sen ol oğuldın töngül (K.B. 1220)

oğulluğ ata **bolsa bilge tetig**

kısa tutğu tutçı emi bu itig (K.B. 1221)

oğul kız **isiz bolsa** kılkı yaŋı

ol isiz ata kıldı ıdtı oŋı (K.B. 1225)

kısa tutsa oğlın ata öğretü

uluğ bolsa sevnür oğul kız yetü (K.B. 1226)

kamuğ dünya **bolsa** biregüke **tüz**

qalır dünya ülgı tegir iki böz (K.B. 1238)

kamuğ eğgüke mün bu eçgü kılınç

kılınç **eçgü bolsa** bolur miŋ sevinç (K.B. 1255)

qayu qulqa **bolsa** bayattın **yülek**

bu buldı ikigün ajunda tilek (K.B. 1268)

özünğ **bay bol**ayın tise belgülüg

könilikte buldı bu baylar ülüg (K.B. 1292)

ķılınç edgü tut nenġke kađğurmaġıl

ķılınç *edgü bolsa* kelir nenġ tigil (K.B. 1305)

nerek nenġ kişike kerek edgü yanġ

kerek bolsa bulġay kamuġ edgü nenġ (K.B. 1307)

bolu birse *devlæ* küvezlenmegil

usa edgülük ķıl isiz ķılmaġıl (K.B. 1330)

ay ilig ķatıġlan özünġ edgü bol

begi *edgü bolsa* buğun edgü ol (K.B. 1411)

buşı bolma işte sen övke yıġın

buşı bolsa begler buzar beglikin (K.B. 1414)

isiz önġdi urma ay ilçi bügü

isiz bolsa bolmaz ajunuġ yigü (K.B. 1459)

ötegü kerek men bu ġaķlar saġa

ķişiler tili *bol*masa *bir* maġa (K.B. 1593)

ķılınç *edgü bolsa* kamuġ ġaķķ sevr

ķılıķı *köni bolsa* törke aġar (K.B. 1661)

ķimiġ *bolsa arķuķ ķılınçı otun*

işı barça tetrü bolur toġsa kün (K.B. 1670)

kiminġ **bolsa** ҡoldaş adaşı **telim**

anınġ arķası bek ķaya ol yalını (K.B. 1698)

kiminġ **arķası bolsa** küçlüg bolur

bu küçlüg kişi ķutķa tüplüg bolur (K.B. 1699)

ne eġü bolur ķutķa ķoġķı köngül

ne körklüg bolur bilge **bolsa amul** (K.B. 1700)

biligsiz **beġük bolsa** devlet bile

biliglig beġükrek kü çav at bile (K.B. 1711)

biliglig bilig birdi bilgin köre

köni çın kişi bolsa közke süre (K.B. 1727)

isiz eġüler ölse **topraķ bolur**

neçe bolsa topraķ kör atı ķalur (K.B. 1790)

ataġ öldi ķaldinġ sen oġlan kiçig

kiçigke **beġüktin bolur** yol keçig (K.B. 1793)

begi yarlıġı **bolsa eġü söze**

ķulı köġgli yükser yazar ķaş köze (K.B. 1809)

ķalı **bolmasa eġü yarlıġ** tilin

yaşarmış çiçekler ķurır terk bilin (K.B. 1810)

kiçiğ oğlan erken bilig öğrenür

uluğ bolsa ötrü tilekke tegür (K.B. 1823)

kılnçı karı oğlan özlüg ukuš

ukuş **ķayda bolsa** anğar bar yapuş (K.B. 1870)

itilse ili hem bayusa buğun

atı **edğü bolsa** ol erter öğün (K.B. 1925)

yumıtsa er at **bolsa küçlüğ** elig

yorıtsa törü tüz yetürse bilig (K.B. 1927)

uruğ **edğü bolsa** er edğü toğar

er edğü bolup ötrü törke ağar (K.B. 1959)

ķamug edğüke **bolsa elgi uzun**

u vutluğ silig hem kılnçı tüzün (K.B. 1965)

ķalı **bolsa** begler **ķıyan et köngül**

buđunkā asığ bolmaz andın tönğül (K.B. 2011)

köngül til **onğay bol**masa kör kılık

ol ildin kaçar kıtķa bolmaz yorık (K.B. 2012)

ıdı saķ kerek beg yana keğ oğuğ

usal bolsa begler toķınur yoğuğ (K.B. 2014)

bu beglik bağı kör bu iki bolur

bu iki *tükel bolsa* beglik kıılır (K.B. 2018)

usal bolsa begler işin bütrümez

usal beg bütün bilgü beglik yimez (K.B. 2027)

yüreklig yüreksizke *bolsa başı*

yüreklig bolur ötrü tegme kişi (K.B. 2045)

kör arslan *bolu* birse ıtka *başı*

bu ıt barça arslan bolur öz tuşı (K.B. 2047)

kalı *bolsa* arslanğa *ıt başcısı*

ol arslan bolur barça ıt saķışı (K.B. 2048)

aķı bolsa begler atı çavlanur

atı çavı birle ajun beklenür (K.B. 2050)

ajunçı bğü beg nelük kenç urur

er at *ķayda bolsa* anuķ kenç alur (K.B. 2056)

ağın ma bu biş neᅅg yıraķ tutġu beg

atı eđġü bolsa kü çav bolġu teg (K.B. 2060)

bu kaç neᅅgde begler yıraķ tutġu öz

atı artmasa *yorıķ bolsa* söz (K.B. 2063)

ay ilig bu kaç neng kerek begke kör

buđunķa sevülse orun **bolsa tör** (K.B. 2071)

ķara ķılķı begke kereksiz yağuk

yağuk bolsa begke uçuzluk anuk (K.B. 2079)

atı beg bolur **bolsa** ķılķı **ķara**

ķarada bu mġa bolur ġaķ ara (K.B. 2082)

yağıka **ķatıġ bolsa** ersigliki

körür közke suv birse körklüġlüki (K.B. 2085)

ayı boğ **uzun bolsa** öġmez bilig

ayı ma çöküt bolsa bolmaz silig (K.B. 2086)

yüzi körki körklüg kerek beg yülüg

boğı ortu **bolsa** ne **çavluġ külüg** (K.B. 2083)

ayı boğ uzun bolsa öġmez bilig

ayı ma **çöküt bolsa** bolmaz silig (K.B. 2086)

ķalı mundaġ erse boğ ortu kerek

boğı **ortu bolsa** bolur eđġerek (K.B. 2087)

boğı kısġa yunçıġ ķılınçı buşı

buşı **ķayda bolsa** tütüşke başı (K.B. 2089)

ķara borķı boldı nenġi boldı yıl

begi **borķı bolsa** ķaçan turġa il (K.B. 2097)

begi **iķġüçi bolsa müfsıd otun**

ķamuġ iķġüçi boldı budnı bütün (K.B. 2106)

begi eġġü bolsa yorıķı köni

taķı artuķ eġġü yorıġay ķulı (K.B. 2114)

beg **alķaķ** kerek **bolsa ķoġķı köġġül**

munı teg yoķ erse sen andın tönġül (K.B. 2121)

beg **alķaķ** kerek **bolsa köġġli aķuķ**

yazuķluġ kişidin keķürse yazuķ (K.B. 2122)

bu sözke yanutı bu beyt ol tanuķ

tanuķ **ķayda bolsa** bu ġuccet anuķ (K.B. 2129)

ķılıķ baldu saķķı tutun ay unur

ķılıķ **saķķı bolsa** beg inķlik bulur (K.B. 2143)

siziksiz kerek boldı begke vezir

vezir **eġġü bolsa** beg inķin uġır (K. B. 2182)

uķuşı öķüş bolsa bilgi teġġiz

ķamuġ iş bütürse ķızartsa menġiz (K. B. 2185)

uķuřluę kişi uręı eęęü uruğ

ķopar **ķayda bolsa** bu ķalmaz ķuruę (K. B. 2189)

uıut birle yalnęuk yūzi suılanur

u ıut bolsa ötrü kōzi suılanur (K. B. 2207)

ķılınçı kōni bolsa ķalkı onęay

munıngdın tegir ħalkķa eęęü yıl ay (K. B. 2209)

kōni bolmasa işte işçi başı

ķamuę egri boldı bu begler işi (K. B. 2210)

bu kōrklūę kiři ķılķı **kōrklūę bol**ur

ķılınç bolsa kōrklūę il ařı tolur (K. B. 2212)

kiminę **bolsa kōrklūę** yūzi tař özi

tařı teg yime kōrklūę ol iç yūzi (K. B. 2213)

yūlūę bolsa ķařıę bolur ol vęzir

vęzir **bolsa ķařıę** işi keğ yorır (K. B. 2217)

saķıřçı kerek **bolsa bilge tetig**

bilig birle bilse bu tūrlūę bitig (K. B. 2218)

tetig bolmasa iş onęarmaz kişi

tetiglik bile ķıldı yalnęuk işi (K. B. 2222)

köngül **koğk** bolsa sevitür kişig

sevitmiş kişiler avıtur işig (K. B. 2230)

bu yanglıg kişi **bolsa** begke **vęzir**

begi birle budnı tüz inçke tegir (K. B. 2239)

vęzir **bolsa** ilke yarağsız yaवuz

ol il budnı buzlur çığay bayı tüz (K. B. 2241)

vęzir **eçgü** **bolsa** budunka asıg

budun asğı birle iligke tatıg (K. B. 2242)

begi **eçgü** **bolsa** ne köngli tili

tutar işçileri könilik yolu (K. B. 2244)

kalı **bolsa** begler **bu küçkey isiz**

anıng işçileri buzar eçgü iz (K. B. 2245)

begi **eçgü** **bolsa** anıng işçisi

bolur kılkı eçgü tegürmez yası (K. B. 2246)

kür ersig **kerek** **bolsa** kaçıg yülüg

yağılsa atı bolsa çavluğ külüg (K. B. 2298)

kür ersig kerek bolsa kaçıg yülüg

yağılsa atı **bolsa** **ça vluğ külüg** (K. B. 2298)

ķayu sü bolur **bolsa başsız** boşanġ

uş ol sü buzuldı ilig kiç yaşanġ (K. B. 2302)

sözi çın kerek bolsa ķavli bütün

uluġ **bolsa yalġan** inanmaz buğun (K. B. 2324)

öküş er kereksiz er **öçrüm** kerek

er öçrüm **bolunsa** tolum tüm kerek (K. B. 2332)

usal bolmasa / bolsa artuķ ođuġ /

usal bolsa tegrür basımçı yođuġ (K. B. 2348)

usal bolsa er kör yorırda ölür /

usal bolmasa er tilekin bulur (K. B. 2393)

balıķmış bar erse sen emlet körü

bulun bolmış erse yulup ol kirü (K. B. 2402)

er at körse ötrü sevinçlig bolur

yaġı **oġrı bolsa** sevüg can birür (K. B. 2404)

tüpi **eğü bolsa** er eğü bolur

bu eğü kişi ħalkķa eğü ķolur (K. B. 2438)

silig erke devlet siġimlig bolur

silig bolsa ķutķa tegimlig bolur (K. B. 2446)

tetiġ bolsa malka muṅaḍmaz bolur

bilig bilse işte yaṅılmaz bolur (K. B. 2447)

saḵınuk kerek din idisi arıġ

arıġ bolsa kılķı kılınķı arıġ (K. B. 2461)

kōṅüllüg kerek hem keḍ öglüg kerek

amul bolsa kılķı taķı eḍgürek (K. B. 2469)

kiçe bolsa yatġaķ bu yatsa burun

ayu birse tegme kişike orun (K. B. 2533)

u vut bolmasa er otun il bolur

uvut birle yaṅıguk bütünlük kılur (K. B. 2622)

amul bolsa ötrü atanur tüzün /

silig bolsa kılķı sevitür özün (K. B. 2623)

yalaṽaç **tetiġ bolsa bilge oḍuġ**

beg asġı bolur anda tutnur boḍuġ (K. B. 2638)

kişi erdemi birle erdin keçer

öküş bolsa erdem er örlep uçar (K. B. 2646)

söz uķġan kerek **bolsa ḥaẗır cevap**

cevab kılsa birmiş söziṅge şavab (K. B. 2648)

sözi **bolsa yumşak şeker teg süçig**

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

kişi **umduçı bolsa** boldı bulun

suyurğa anı sen ay körki tolun (K. B. 2723)

bitigçi kiçe taṅda ilde kerek

neçede **kerek bolsa** anda kerek (K. B. 2731)

köni bolsa yalṅuḡ küni eḡü ol

küni **eḡü bolsa** ıutı meṅü ol (K. B. 2757)

aḡıçı **oḡuḡ bolsa** iş artamaz

sakışlıḡ tutar neṅ özin örtemez (K. B. 2769)

ögi bolsa yalṅuḡ unıtmaz bolur

sanu saknu işler yaṅılmaḡ bolur (K. B. 2770)

bitise ıalır söz usansa barır

usal bolsa işçi sakışta ulır (K. B. 2779)

uḡuş bolmasa er özin tutnumaz

bilig bolmasa er işin itnümez (K. B. 2790)

oḡuḡ sak kerek keḡ kereksiz azak

azak bolsa işçi bolur iş uzak (K. B. 2813)

buðun başlar erke bolur miñg yağı

yağı bolsa kimke yağıglıg ağı (K. B. 2834)

*bütün çın bısığ bol*masa bu kişi

hañarlıg bolur aştı begler işi (K. B. 2835)

tiriglik barır er açımaz tilin

ya va bolsa emgek açır kiç yılın (K. B. 2842)

arığ boldı begler tadusı özi

arığ bolmasa aş kaçan yir çozi (K. B. 2845)

arığ bolsa aşçı arıg aş birür

arığ bolsa aş suv seve keğ yilür (K. B. 2846)

bu körklüg kişi közke körnür arıg

*arığ bol*masa aş boğuzka qarıg (K. B. 2855)

arıglıknı barça kişiler tiler

arığ bolsa aş suv kişi arzular (K. B. 2857)

könilik kerek hem bütün çın kılık

*köni bol*masa er tüzümez yorık (K. B. 2859)

kalı egri bolsa bu aş başçısı

ķamuğ *egri boldı* anıñ işçisi (K. B. 2860)

negü tir eşitgil köni kılklığ er

köni kılkı **bolsa** ajun bütrü yir (K. B. 2863)

köni **kayda** **bolsa** kutadur küni

tünermez küni er yorisa köni (K. B. 2864)

uquşluğ kerek hem biliglig kerek

öğ **bolsa** aşka iriklig kerek (K. B. 2868)

munu aydım emdi ay ilig kişi

bu yanglıg kerek **bolsa aşçı başı** (K. B. 2877)

bu aşçı idişçi **bütün** bolmasa

idi sarp bolur begke içşe yise (K. B. 2891)

er at **bolsa** begdin **se vınçlıg yaruğ**

şayu il tilese bulur beg anuğ (K. B. 3033)

ağ **bolsa** elgi ajun begleri

ikigü ajunnunğ bu buldı töri (K. B. 3034)

öküş **bolsa** ilke basutçı tile

il itlür beğük beg yatıp yir küle (K. B. 3143)

telim **bolsa** ilde tusulur tetig

begig inçe tegrür kılur bu itig (K. B. 3144)

қадаşıңғ жоқ erse yorı tut адаş

адаş **edgü bolsa** bu boldı қадаş (K. B. 3174)

kimіңғ atı **kul bolsa** қылқы тапуғ

тапуғсuz қул atı mecaz ol қамуғ (K. B. 3252)

begi **bolsa edgü** buдunқа **bütün**

anıңғ asğı barça buдun yir қутun (K. B. 3266)

özüңғ edgü қolma begіңғ edgü қol

begi **edgü bolsa** buдun asğı ol (K. B. 3267)

қара **edgü bolsa** bir özke bolur

begi **edgü bolsa** buдun күn körür (K. B. 3268)

ne körlüg bolur kör bağırsaқlıқın

қадаşқа қадаş көңgli **bolsa yaқан** (K. B. 3298)

esen bolsa ermiş bu yalңғuқ özi

tilekke tegir ay bağırsaқ қузі (K. B. 3311)

tirig bolsa yalңғuқ tilekin bulur

tilek bulғuқа mün tiriglik bolur (K. B. 3313)

tirig bolsa yalңғuқ tilep tapşur oқ /

esen bolsa barmış yana қавşur oқ (K. B. 3314)

cevabı kıldı ögdülmiş aydı bu söz

sini kördi erse **yaru**ğ** boldı** köz (K. B. 3321)

neçe **bol**masa halkka mindin **asığ**

yime körmegeyler meningdin yasığ (K. B. 3352)

kalı **edgü bolsa** oğul kız **silig**

anı teg bolur kim yorittıng tilig (K. B. 3377)

kalı **bolsa isiz** ulıtgay sini

özüng ölse terkin unıtgay sini (K. B. 3378)

adaş köngli sınsa bolur kır yağı

yağı **kayda bolsa** bolur ming çoğı (K. B. 3396)

kişi asğı bolsa kişike katıl

kışike tusulmağ kişi asğı bil (K. B. 3406)

telim bolsa erke adaş qoldaşı

yağıldı atı ilke itti işi (K. B. 3409)

sakınç qağgu bolsa yuluglar özüğ

sevinç bolsa sevnür yarutur közüğ (K. B. 3411)

öküş bolsa emdi bu erdem kiming

öküş boldı tengsiz yağısı anıng (K. B. 3415)

er ol er turur kör kişiler ara

yorip til küdeşse bu **bulsa töre** (K. B. 3425)

tanġ ermez seningdin meşelde kelir

ķayu neng **sevüg bolsa** ‘aybı barır (K. B. 3514)

tükel avçı it teg et özke bakın

semiz bolsa bilmez idisi ĥakın (K. B. 3601)

saķalıng **örüng bolsa** keldi ölüm

ölümke asıġ kılmaz oķ ya tolum (K. B. 3623)

tapuġ kıl tapuġ boldu ķulluķ ķamuġ

kiming atı **kul bolsa** kılķı tapuġ (K. B. 3675)

ķişıde yavuzı özüng bil özüng

meġer **edġü bolsa** özüng ĥem sözüng (K. B. 3678)

yaķan bolsa könglün yıraķ yir yaķın

yaķınlıķ vefasın köngülke bakın (K. B. 3705)

yigü keġġü erse yigüm bar keġim

taķı ma **kerek bolsa** birgey idim (K. B. 3761)

tanıġlı ķişıke tanuķ ol bitig

tanuķ bolsa ĥile, yorımaz itig (K. B. 3892)

biri oğlan erken tapuğka kirür

taķı bir *beğük bolsa* ötrü kıılur (K. B. 4032)

tapuğka *irig bolsa* erte turup

köngül til kiçig tutsa ķodķı bolup (K. B. 4039)

yumuşka *irig bolsa* yügrü turu

ķulaķ köz yiti tutsa aşru körü (K. B. 4040)

kirür hem çıkar bolsa anda naru

ötünse ötüğ saı törüçe körü (K. B. 4043)

yüz utru turur bolsa begke özünğ

ıdı ķorku turğıl küdezgil közüñğ (K. B. 4051)

vezirlik tegip *bolsa elgiñğ uzun*

törü urma isiz silig bol tüzün (K. B. 4140)

sü başı ya il başı bolsa özünğ

köni bol yiti tut ķulaķıñğ közüñğ (K. B. 4143)

özünğ *bolsa hacıb* orunç almağı

çıgay tul yetimler sözün tıñğlağı (K. B. 4144)

bitigçi ilımğa bolunsa özünğ

köñül sırı bek tut ķıkarma sözünğ (K. B. 4146)

adaş koldaş erdeş kalın tut katıl

kalın bolsa koldaş öger tegme til (K. B. 4186)

özünġ **edgü atlıġ bolayın** tise

isizke katılma katıġlan usa (K. B. 4195)

iki türlüg ol kör yime ol yaġı

yaġı bolsa erke yağıldı aġı (K. B. 4224)

adaş tut kişide talusın keğin

ya vuz bolsa iş tuş ökünç yir kiğin (K. B. 4233)

sevinç bolsa kimke özünġ sevnü bir

sakınç kađġu tegse yime saknu bir (K. B. 4257)

kalı **bolsa** emdi sańġa bir **yaġı**

usal bolmaġıl sen anuġ tut aġı (K. B. 4260)

yaġı bolsa işinġ öńġer canınġa

ya tirmiş yumıtmış anuġ malınġa (K. B. 4265)

tükel **bay bolayın** tise belgülig

barınġa tapı bol kötürdünġ ülüg (K. B. 4282)

kılinç **edgü bolsa** köńġül til köni

tüpi aşıńġa bu tanuġ ol anuġ (K. B. 4288)

tirig bolsa yalnġuk yime igler ök

igin emçi körse otun emler ök (K. B. 4358)

tüşü *edġü bolsa* sevinse körüp

isiz körse rābka sığinsa turup (K. B. 4371)

çıġay bolmayın / bay bolayın tise

zına kıılma herġiz kıatıġlan usa (K. B. 4409)

negü kıolsa birgil *kerek bolsa* al

köni kördüm uş bu kıutu bilmez ala (K. B. 4445)

özünġ ölgü aķır bu atınġ kıalır

atınġ *edġü bolsa* tiriglik tatır (K. B. 4466)

yüzi körki kıolma kıılınç edġü kıol

kıılınç *edġü bolsa* yarutġay sini (K. B. 4482)

yüzi körki kıolma kıılınç edġü kıol

kıılınç *edġü bolsa* tükel bolġa ol (K. B. 4484)

saķınuk arıġ bolsa aşı bolur

ol üç nenġ bu yirde bolur ay unur (K. B. 4501)

kalı toġsa yigrek anġa yir kıoyı

evi *bolsa kıoşnı* ölüġler toyı (K. B. 4512)

boğuzka bulun bolma boğzı uluğ

boğuzka **bulun bolsa** bolmaz yuluğ (K. B. 4593)

öd ödleke keçip **bol**masa er **büğü**

kişi tip atamağı yılkı tigü (K. B. 4640)

yigü bolsa içgü **anuk bol**masa

ağı boldı saķın ol aşnı yise (K. B. 4655)

keçer kün **ya va bolsa** öknür kiğin

tiriglik yava kılsa bulmaz ağın (K. B. 4812)

yanut birdi ögdülmiş aydı tilek

tükel bolğa **bolsa** bayattın **yölek** (K. B. 4955)

kiçig **bolsa imin** uluğ şerrindin

selamet bolunsa umup ĥayrındın (K. B. 5062)

biliglig bilig birdi mundağ ayur

beg **eçgü köni bolsa** buğnı bayur (K. B. 5084)

içinde **tatıg bol**masa ol kağun

anı taştın atgu bolur ay sıgun (K. B. 5111)

aķı bol buğunka üle neñg yitür

saran bolsa begler atın artatur (K. B. 5220)

ķara **eçgü bolsa** anıñg eğgüsi

özünge bolur ay buğun belgüsi (K. B. 5224)

apañg **bolsa** begler kılınçı **isiz**

isizler küçeyür buzar eçgü iz (K. B. 5226)

sevinçi uzun ol ereji öküş

erej bolsa mundağ kerek **bolsa tuş** (K. B. 5236)

isizke katılma küyürgey isiz

atıñg **eçgü bolsa** kalır eçgü iz (K. B. 5256)

ilig **bolsa isiz** ajunuğ buzar

kısığlısı bolmasa yoldın azar (K. B. 5282)

bu üç işte **bolsa** kişisi **köni**

buğun inçke tegdi yarudı köni (K. B. 5332)

bu üç işte **bolsa yarağsız** kişi

yarağsız bolur barça il kün işi (K. B. 5334)

saķnuk bolayın tise ay külüg

ħalal yi ħalaldin kötürgil ülüg (K. B. 5348)

elig tarlıķı bolsa eçgü yime

kılınç artatur kör muñgađıp bu ma (K. B. 5525)

ķayu il begi **bolsa eçgü köni**

bayudı ol il buğnı toğdı küni (K. B. 5544)

ağın ma bu il buğnı kaç türlüg ol

munı adra tutđu **açuķ bolsa** yol (K. B. 5550)

çığay **ortu bolsa** bu ortu bayur

bayusa bu ortu iling bay tolur (K. B. 5567)

kiming köngli kimke bakın **bolsa cın**

aňgar bütgü özke yakın bolsa cın (K. B. 5620)

kiming aşı **bolsa** atadın **arığ**

anınğdın kelir eçgü ilke asıg (K. B. 5767)

meninğdin **kerek bolsa** yarı basut

maňga ay kılayın ol işke men ot (K.B. 5850)

neçe keđ beg erse ukušluğ ođuğ

yoňgağçı **yaķan bolsa** tegrür yođuğ (K.B. 5864)

tuçı **beg bolayın** tise belgülüg

bu tört neňg kerek ötrü tegse ülüg (K.B. 5902)

biri til **köni bolsa** qavli bütün

ikinci törü kılsa ilke kutun (K.B. 5903)

üçünçi elig yazsa **bolsa aķı**

tegürse buğunka bağırsaklıkı (K.B. 5904)

bu törtinç titimlig kerek **bolsa alp**

yağı boynın egse işin kılsa yarp (K.B. 5905)

tiriglik tileme at edgü tile

atıng **edgü bolsa** tirig sen küle (K.B. 5920)

buğun ma **mıñ bolsa kılka köni**

anın ötrü begler yaratur küni (K.B. 5946)

bu begler bayattın musallat turur

buğun **edgü bolsa** beg edgü bolur (K.B. 5947)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay can

tirig bolsa yalnguk yorır ig toğan (K.B. 5978)

bayat hukmi tapla negü kelse yüd

buğunka asıg kıl **bolu birse** öd (K.B. 6093)

bu iki bile er yokağur küçün

muñgar kim **bulun bolsa** emger očün (K.B. 6162)

tirigle **fırağ bolsa** kaçsur yana

tilep irteşü yandru tapşur yana (K.B. 6204)

öküş bolsa artmaz bu dünya neñgi

neçe me az erse yeter öz tengi (K.B. 6331)

hava arzularğa **bolur** erse **erk**

buşup övke kelse özin tutsa berk (K.B. 6354)

yolın kımasa kuş menğın edlemez

semiz bolsa ıt toķ avın avlamaz (K.B. 6366)

şabır kılsa **mıñnıñ bolur** nıñ meñing

şükür kılsa nıñ meñka artar tigil (K.B. 6450)

bu kün körse erdi bu öngdi törü kılķ

olar koçmış erse **sevinçlig bolay**ı (K.B. 6593)

3.9.2.1.2.9. Yardımcı Fiili **bul** - Olan Birleşik Fiiller

şeker ol kişi bir anğar küç tegip

törü bulsa mindin қапуғқа kelip (K.B. 812)

isiz baş kötürse kör eçgü yiter

bu eçgü **elig bulsa** isiz kiter (K.B. 890)

bu iki қutu **bulsa** begdin **sevinç**

ili қапғı itlür bulur beg avınç (K.B. 2135)

қalı başғуқа **bul**masa sen **yarı**

yalavaç ıdıp sen bar illeş yorı (K. B. 2362)

bu eçgü ol ol kılsa hâlkka asıg

bu asğı bile **bulsa** buğnı **tatıg** (K. B. 3271)

hava nefis boyunın sıgu keğ katıg

özünğ ötrü **bulsa** tapuğda **tatıg** (K. B. 3342)

havağa bolu birse tutgun bolur

et öz **arzu bulsa** mini kul kıılır (K. B. 3345)

ağrılık bulayın tise sen özün

ağırla kişig sen ay kılkı tüzün (K. B. 4281)

ağrılık bulayın tise sen özün

fesadka katılma ay kılkı tüzün (K. B. 4410)

saŋga az öküş neŋg törü kılsalar

yanut kılgu ötrü **se vınc bulsalar** (K. B. 4432)

buğun bulsa ötrü begi eğgüsin

begi **bulsa inçlik** yorıtsa küsin (K. B. 5585)

bu kut bulmaduk er kalı **bulsa kut**

baru kılkı artar kıılır ilke yut (K. B. 5757)

elig bulmaduk bulsa ilke elig

uzatur buğunka elig hem tilig (K. B. 5758)

3.9.2.1.2.10. Yardımcı Fiili *buz-* Olan Birleşik Fiiller

biz emdi bu öngdi törü ursamız

negü teg yaraşur **törü buz**samız (K. B. 4016)

3.9.2.1.2.11. Yardımcı Fiili *çal-* Olan Birleşik Fiiller

bu kün öknüp asğı negü ay ata

başın **yirke çal**sa ulıp miñg ҡata (K.B. 1207)

3.9.2.1.2.12 Yardımcı Fiili *eg-* Olan Birleşik Fiiller

mañga öznese kim özelip ölür

mañga kim **boyun eg**se arzu bulur (K. B. 678)

açurğu bularıg yolın tutsa keğ

anın yolka kirse **boyun eg**se keğ (K.B. 6365)

3.9.2.1.2.13. Yardımcı Fiili *er-* Olan Birleşik Fiiller

taķı ma **negü er**se arzu tilek

bayat oķ bolu birsü arķa yülek (K. B. 122)

kalı **mundağ er**se yoriķ utru ur

yoriķ utru ursa kişig yoķlatur (K. B. 175)

ķalı **mundağ er**se bilip sözle söz

sözünğ bolsu közsüz ķarağuķa köz (K. B. 178)

tejikler bitigde bitimiş muni

bitigde *yoḵ erse* kim uḵgay anı (K. B. 282)

bu beglik uluḡluk idi eḡgü neṅg

yorıḵı *köni erse* ay kızḡu eṅg (K. B. 453)

idi sarp bolur ve yaṅḡı kelḡüçi

bilişi *yoḵ erse* muṅḡaḡsa tuçı (K. B. 492)

yorı bar biliş emdi ḡacıb bile

tilekiṅg *negü erse* andın tile (K. B. 512)

sini körsü bilsü eşitsü sözünḡ

tilekiṅg *ne erse* tilin ay özüṅg (K. B. 513)

ḡayu neṅg *ḡaz erse* uş ol neṅg küsüş

küsüş neṅg tilep bulmaz emger öküş (K. B. 565)

ḡayu erse begler tapuḡçı ḡulın

tapındurḡu ötrü açınsa yolın (K. B. 635)

bar erse yazuḡum ḡına erk saṅḡa

yoḵ erse yüzünḡni ḡarartma maṅḡa (K. B. 639)

yazuḡı *bar erse* ḡınaḡu tutup

yoḵ erse miṅg eḡḡün avıtḡu kerek (K. B. 642)

yayıǵlık **yoǵ** *erse* bu irsellikiñ

ne eǵǵı iş erdi sening kelmekiñ (K. B. 715)

ķayu neñg **tüz** *erse* ķamuǵı uz ol

ķamuǵ uz körü barsa ķılķı tüz ol (K.B. 805)

uraǵun yime ol ķiřiler iķer

özi **küķey** *erse* könidin ķaķar (K.B. 814)

suǵ *erse* ķılınķı / **yig** *erse* özi

iķek erseķ ilkı uǵutsuz közi (K.B. 849)

buşı *erse* işte **yime övkelig** /

ya vı *erse* borķı ya ķıyǵan elig (K.B. 850)

toǵa **isiz** *erse* añǵar yoķ otı

ajunķa beķa ol buķunķa yutı (K.B. 879)

kim *erse* bu künlük tilese sevinķ

isizlik ķılur ol yarın yir saķınķ (K.B. 913)

neķe **satǵaǵ** *erse* bu eǵǵı ķiři

ökünmez yarın anda itlür işi (K.B. 919)

neķe **satǵaǵ** *erse* bu eǵǵı ķiři

tapı men bolayın bu eǵǵı işi (K.B. 924)

isizlik bile erse beglik maṅga

kerekmez bu beglik qoḏur men saṅga (K.B. 925)

ot em kalmadı kör neçe kıldılar

yaraşık *ne* erse anı birdiler (K. B. 1061)

kerek tut otaçı *kerek* erse qam

ölüglike hergiz asıg kılmaz em (K. B. 1065)

ne körklüg kün erdi yigitlik küni

qarılıq *yok* erse yorisa köni (K. B. 1079)

eğer hile, çare, *yok* erse adın

qamuğ neṅg hazine, ülegil barın (K.B. 1189)

maṅga erse emdi bu qadğu saqınç

saqınç kıılma kılgıl sen emdi sevinç (K.B. 1241)

ağır tut *negü* erse yarlıqların

ağır kılgı teṅgri bu kün hem yarın (K.B. 1281)

bar erse qalı bu tapuğçı haqı

sebeb bol munı eḏgü yolqa oqı (K.B. 1488)

biri arkuq erse *bu kılkı ya vuz*

taqı biri yalğan tüzer erse söz (K.B. 1668)

erende kayu ol tüköl irtegü

köni erse kılkı anı er tigü (K.B. 1730)

kerek yat kerek dünya tezgın yügür

negü erse kısmet sanğa ol tegür (K.B. 1742)

ilig bilse künde kutaður küni

nece me **kiçig** erse bolur uluğ (K. B. 1814)

neçe bulğanuğ işke tegse süzer

neçe **ters tügün** erse baksa yazar (K.B. 1856)

kalı **mundağ** erse sevingü kerek

ayıtmış sözümni sen ayğu kerek (K.B. 1910)

atası **beg** erse oğul toğdı beg

oğul toğsa beg hem ataları teg (K.B. 1950)

kayu beg **sak** erse ilin bekledi

yağı boynı yençti öze örkledi (K.B. 2016)

sak erse begi ilke tegmez elig

kalı tegse yetrür ukuş ög bilig (K.B. 2029)

tili yalğan erniñ cefa kılkı ol

cefa **kimde** erse uş ol yılkı ol (K.B. 2041)

ağır yük kişiğe kılınç arkuı

kılınç **arkuı** erse bulun at okı (K.B. 2066)

kamuğ türlüğ erdem bu bilse tükel

yırak erse andın yarağısız **mıhal** (K.B. 2074)

kalı **mundağ** erse boğ ortu kerek

boğı ortu bolsa bolur eğğürek (K.B. 2087)

beg alçaķ kerek bolsa kođķı köngül

munı teg **yok** erse sen andın tönğül (K.B. 2121)

bolur beg tileki anıngdın tükel

işı barça itlür **kayu** erse hal (K. B. 2261)

siyasæt yorıtsa sü başlığ bolur

süsi **başlığ** erse er aşığ bolur (K. B. 2301)

bu saklık bolur hem oduğluk bolur

yağıda kayusı **sak** erse unur (K. B. 2353)

ikinci bu saklık oduğluk turur

kayusı **sak** erse ol üsteng bolur (K. B. 2357)

kayusı **sak** erse yağıda **oduğ**

siziksiz yağıķa bu tegrür yoduğ (K. B. 2358)

yaraşǵu yaraǵı **bar erse** yaraş /

yoǵ erse yarıqlan bil alşıp küreş (K. B. 2360)

tiren arka birme yaǵıka bolup

yaǵıǵ sanç **yoǵ erse** uruş yat ölüp (K. B. 2378)

bu yirde özünǵni küdeşgil oǵul

küdeşgil **yoǵ erse** özünǵdin tönǵül (K. B. 2392)

balıǵmış **bar erse** sen emlet körü

bulun bolmış erse yulup ol kirü (K. B. 2402)

qalı ölmış erse aǵırlap kötür

oǵul kız **bar erse** anǵar haq yitür (K. B. 2403)

bilig tegmese kimke **erse ülüǵ**

tirig tise bolmaz anı tut ölüǵ (K. B. 2450)

yol aǵında erse kişi başlaǵu

törüsın tokusın yazım qılmaǵu (K. B. 2497)

qalı **iglig erse** ayıtǵu kerek

yavallıq qılur erse tıdǵu kerek (K. B. 2567)

asıǵ kılsa azǵan anıǵ men qalı

çiçek **yaslıǵ erse** biçer men ulı (K. B. 2573)

asığsız tusulmaz kadaş erse ıoı

tusulur adaş tut asığ birle toı (K. B. 2575)

bütünsüz *bar erse* yıratıu anı

siziklig *bar erse* saıınıu anı (K. B. 2584)

ıapuída *neteg erse* oldruğ turuğ

bu yortuída andağ kerek ay uluğ (K. B. 2588)

közi toı *çığay erse* bayıa sanur

serinse kışı tegme işte unur (K. B. 2612)

neçe me *kul erse* közi toı beg ol

suk öz beglikindin bu kılluk yig ol (K. B. 2619)

ıayu beg *suk erse* çığay ol çığay

ıayu kıul közi toı beg ol köngli bay (K. B. 2620)

çögenke *ked erse* atar erse ok

yime kıuşçı avçı ajunda ozuk (K. B. 2635)

özi ersig erse beğük hımmeti

bu iki bile ol kışı kıymeti (K. B. 2664)

anı ıısa bolıay yalavaçlıkı

yıraı erse yat baz / öz *erse yalıan* (K. B. 2668)

yoḵ erse bitig bu kişiler ara

tilin sözke kim bütgey erdi köre (K. B. 2700)

neçe me *beg* erse ḵul ol umduçı

kişide ili umduçı ol tuçı (K. B. 2724)

suḵ erse bitigçi bilig artatur

bitir umdu birle bitig artatur (K. B. 2725)

kerekinde bulsa kişi öz muṅgı

yam erse yaṅgança bolur ol teṅgi (K. B. 2817)

telim tapğı erse öküş emgegi

aṅgar bütse bolğay açınmış begi (K. B. 2837)

neçe me *bütün çın* er *erse köni*

anıṅda bütün çın özüṅ bil munı (K. B. 2849)

hıyanet kişi ḵayda sunsa elig

teṅgiz erse suğlur ḵurıtur yirig (K. B. 2866)

köni ermese küygey erdi ulun

köni turmasa kör bolur er bulun (K. B. 2898)

içişçi ya aşçı *yig* erse ḵalı

anıṅ yası can kör tiriglik ulı (K. B. 2931)

neçe me bu aşçı idişçi saṅga

bütün erse artuḱ ay ersig toṅga (K. B. 2939)

ilig tıṅlar erse anı sözleyin

yoḱ erse bu sözni özüm kizleyin (K. B. 2947)

asıḡlıḡ **ḱul erse** oḡulda yakın

asıḡsız oḡulnı yaḡı bil saḱın (K. B. 3003)

ḱılıç **ḱayda erse** kümüṣ anda ol

kümüṣ **ḱayda erse** ḱılıç tuttı yol (K. B. 3045)

ajun feylesufı neṅḡi bolmasa

neçe **tıldam erse** kişedi tilig (K. B. 3076)

ikinci basınçaḱ buḡun başlar er

üçünçi **suḱ erse** buḡun baḡrı yir (K. B. 3110)

baḡırsak **yoḱ erse** ajunda talu

kişilik ḱaçan turḡay erdi tolu (K. B. 3130)

taḱı bir **bar erse** sini teg adın

uḡa birgey erdi kör öṅḡdün kiḡın (K. B. 3132)

ḱadaşınḡ **yoḱ erse** yorı tut adaş

adaş eḡḡü bolsa bu boldı ḱadaş (K. B. 3174)

kalı beg tili *yumşak* erse *süçig*

anı sevdi buḏnı uluḡ tut kiçig (K. B. 3184)

ilig aydı emdi bu *erse yaraḡ*

bitiyn bitigim aṅgar bolsu aḡ (K. B. 3185)

ḡayuda *yaraşıklıḡ* erse *yaḡan*

ol işte bolur asḡı köṅḡlün baḡın (K. B. 3210)

muṅgar *arsıḡar* erse emdi özüṅ

bu ta' at yaḡa boldı kesgil sözüṅ (K. B. 3230)

tapuḡ kılḡu ḡaḡtın anı kızlegü

öküş ta' at erse anı azlaḡu (K. B. 3231)

baḡa kör men aymış bu sözler tapa

çın erse berü kelgil andın ḡopa (K. B. 3260)

ilig aydı barḡıl taḡı ma negü

yaraḡlıḡ söz *erse* tegür ay bḡü (K. B. 3276)

negü sözlegü erse sözle tilin

yaraḡı *ne* erse sen andaḡ kılın (K. B. 3280)

tek ök bir saṅḡa öz ḡatılmış üçün

yası *munça* erse küçeme küçün (K. B. 3365)

oğul kız atası tüm emğek körer

bela miḥnet erse yaṅgan teğ yüder (K. B. 3391)

yağıdın tiriğlik tatırsız bolur

yağı **kayda** erse yarağısız bolur (K. B. 3397)

neçe me **kiçiğ** erse düşman saṅa

anı sen uluğ tut ay ersiğ tonğa (K. B. 3398)

neçe me **ağır kelse** bargu kerek

iligke tegip bir körüngü kerek (K. B. 3457)

törülüg bu begler **yoḵ** erse tirig

bayat buzğay erdi yiti kat yirig (K. B. 3464)

köṅgülde **negü** erse arzu tilek

ağız açsa barça tilin sözde ol (K. B. 3481)

ḥalalka sağış ol ḥaramka ma kın

kalı **şübhə** erse yime keḍ saḳın (K. B. 3547)

uçı **nı‘mət** erse tüpi miḥnet ol

başı miḥnet erse soṅğı nı‘mət ol (K. B. 3551)

uçı nı‘mət erse tüpi miḥnet ol

başı **miḥnet** erse soṅğı nı‘mət ol (K. B. 3551)

sening baylıķıñ kör çıǵaylık turur

sańǵa kim *çıǵay erse* baylık turur (K. B. 3553)

tatıǵ *ķayda erse* tatıǵsız bile

süçig ķayda erse sonǵında açıǵ (K. B. 3585)

tatıǵ ķayda erse tatıǵsız bile

süçig *ķayda erse* sonǵında açıǵ (K. B. 3585)

tiriglik tatıǵı *bu erse* ķalı

tatıǵsız turur dünya miñnet yolu (K. B. 3586)

bu otuǵ negü teg öçürse öçer

kerek *erse körklüg ya körksüz* ķuçar (K. B. 3609)

negü tir eşitǵıl saķınuķ çıǵay

çıǵay erse nengke közi köngli bay (K. B. 3613)

ķiçig erse umnur saķal öngüke

saķal önse umnur örünǵ bolǵuķa (K. B. 3622)

neçe *andaǵ erse* bu dünya ģalı

açıǵ ķılma özke tiriglik yolu (K. B. 3648)

‘ aźabı *telim erse* raħmet öküş

yazuķluǵ üçün boldı raħmet kūsüş (K. B. 3650)

tileking *bu erse* sening ay kadaş

küçemez men emdi köngül kılma baş (K. B. 3708)

yazukum *telim erse* rahmet me bar

anı kıl mening birle sindin yarar (K. B. 3777)

yanut birdi ögdülmiş ilig kutı

neçe *andağ erse* bitig me biti (K. B. 3890)

yalavaç neçe *çın keğ erse amul*

bitig bolmasa sözke bütmez köngül (K. B. 3891)

ilig aydı arzuñg *bu erse* kalı

bitig me bitiyin açıp söz yolu (K. B. 3893)

tuşa erse dünya kalı edgüke

yarar iki ajun yigü keğgüke (K. B. 3926)

bu aymış sözüm çın erürmü köre

çın erse hava bas berü kel tura (K. B. 3937)

taķı ma *negü erse* qalmış sözüm

kađasıñg tegürgey tutuzdı özüm (K. B. 3940)

katıqlan yarağı *ne erse* taķı

anı kıl anı kēnd uluşka oķı (K. B. 3944)

tileki **ne erse** bu yirke kelip

anı men bireyin itigin kılp (K. B. 3945)

hac erse tilekiñg kerek neng tavar

gazılık tilese yime bu yarar (K. B. 3982)

kalı **mundağ erse** kamuğ ta' atıg

tükel kılgu bulsa bu aymış tatıg (K. B. 3991)

kalı **mundağ erse** kim aydım bu söz

tilin kön sözüm tut aya köñgli tüz (K. B. 3993)

seniñdin kötürgey ilig bu törü

kerek erse oldur kerek tur örü (K. B. 4006)

yanut birdi odgurmış aydı seniñg

tilekiñg **bu erse** tilek yok meniñg (K. B. 4023)

sözüg örte tutsa sonğı yig bolur

kayu neng **yig erse** tüpi ig bolur (K. B. 4035)

tapuğcı tetig erse kalķa bütün

ötügke yarar bu kıpar tek kıtun (K. B. 4045)

atım ersig erse bolur oķ yaçı /

köni erse kalķa bolur tamğaçı (K. B. 4046)

kılnçı arıǵ erse körklüg yüzi

iǵışçı ılur beg ay köngli yazı (K. B. 4047)

bitig bilse saış aǵıçı bolur

uuş öǵ ***keǵ*** erse bitigçi bolur (K. B. 4048)

neçe beg ***kiçig*** erse atı beg ök

tapuǵçı atında beg atı yig ök (K. B. 4084)

bu üçte birisin ılıǵlı kişi

neçe me ***beǵük*** erse keslür başi (K. B. 4123)

neçe me ***to*** erse yigü beg aşi

bu begler aşi ol aǵırlı başi (K. B. 4133)

neçe ***az*** yaǵı ***er***se yası telim

yaǵıda asıǵ bar tip aymaz tilim (K. B. 4188)

bir ök erse duşman ming ol yaslıı

mingin dostuǵ erse bir ol azlıı (K. B. 4190)

bir ök erse duşman ming ol yaslıı

mingin ***dostuǵ*** erse bir ol azlıı (K. B. 4190)

apaǵ ***dünya asǵı üçün*** erse iş

bu işke atılma atılsa sesiş (K. B. 4206)

tevizlik bolur bu kapuğda öküş

teviz **kayda** erse tütüş ol uruş (K. B. 4247)

yoğ erse ajunda bu ‘alim bögü

tikip önmegey erdi yirde yigü (K. B. 4346)

kalı **teñsiz** erse tüşi **keçya vuz**

çığayka birip neñg küdezgü et öz (K. B. 4369)

satığçı **yoğ** erse ajun kezgüçi

kaçan kedgey erdiñg kara kiş içi (K. B. 4425)

bular ol ajunda kör at iltgüçi

isiz eçgü erse anı yağguçı (K. B. 4431)

tilek **baylığ** erse tire birge neñg

bayutğay sini ol kızıl bolğa eñg (K. B. 4499)

kılınçı **köni** erse körki kelir

tişi körki kılğ ol biligli bilir (K. B. 4500)

bularda **ğayu** erse aş suv yigü

anı teñgle bargu azu barmağı (K. B. 4578)

kişi utrukı türmek alma tigü

öz utru **negü** erse algu yigü (K. B. 4598)

neçe me **to~~k~~ erse** yiyü turğu aş

kişi aş kişiğe körü bir kadaş (K. B. 4600)

yigit erse yaşınğ yaz erse yılınğ

soğık işke tutğıl isitür kânınğ (K. B. 4623)

yigit erse yaşınğ **yaz erse** yılınğ

soğık işke tutğıl isitür kânınğ (K. B. 4623)

yaşınğ kırkıta keçse kün ay **erse küz**

isig neng bile sen özünğ tab‘ı tüz (K. B. 4624)

yaşınğ **erse altmış** ödünğ **erse kış**

isig işke tutğıl soğık kılma iş (K. B. 4625)

tadunğ **tumlıg** erse isigin küçe

isig erse tumlıg yiyü tur içe (K. B. 4628)

tadunğ tumlıg erse isigin küçe

isig erse tumlıg yiyü tur içe (K. B. 4628)

kalı **samduy erse** tadunğ belgölüg

isigli soğıklı ara bir ülüg (K. B. 4629)

uğuşluğ kerek öz taduğ tenğlese

yaraşık **ne erse** anı ok yise (K. B. 4634)

körü bar tözüke aş içgü tegür

kinikmiş **bar erse** yime aş yitür (K. B. 4652)

kamuğ bir kişike katılmış üçün

yası **munça erse** küçeme öçün (K. B. 4686)

kalı **kutsuz erse** kişig tumlıtur

karılık ödinde kılınç artatur (K. B. 4706)

kerek erse beg bol / **kerek erse** kul

uzun kalğu ermez ölüm tuttı yol (K. B. 4817)

iligdin kolu bir meni᠑ ‘ üzrümi

yarağı **ne erse** otı kıl emi (K. B. 4871)

siziksiz kelir utru meni᠑ aju᠑

erej erse emgek uzalmaz uzun (K. B. 4906)

sevinç **kayda erse** so᠑᠑ında bela /

erej **kayda erse** mi᠑᠑ emgek bile (K. B. 4918)

ayur e᠑᠑ü boldı bu bir iş barı

sözün᠑ teg **cin erse** ol aymışları (K. B. 5016)

kö᠑᠑ülsüz kayu yirke ma᠑᠑sa ada᠑

neçe yir **ya᠑an erse** boldı yıra᠑ (K. B. 5046)

kö᠑᠑ül kimni se᠑se tilese ba᠑ın

neçe yir **yırak** erse boldı yakın (K. B. 5049)

ajunka elig bolmasun ol kişi

tili yalğan erse kılınçı buşı (K. B. 5074)

neteg beg bolur ol buğunka uluğ

tili yalğan erse kör elgi kuruğ (K. B. 5075)

neçe **körklüg erse** kağun taş yüzi

yıdı ya beğizi ya menđzi tözi (K. B. 5110)

kalır dünya ahır toğuğlı ölür

isiz eğü erse kör atı kalur (K. B. 5255)

tutamça tiriglik tüker alkınur

isiz eğü erse kör atı kalur (K. B. 5265)

bu ğaflęt **yok** erse kişıke kamuğ

fırışte bolup kılğay erdi tapuğ (K. B. 5268)

kiminđ boğzı eğni bar **erse arığ**

aradı anınđdın yazuķı arığ (K. B. 5351)

çığay tip ayurlar kayu ol çığay

közi suķ çığay ol neçe **erse bay** (K. B. 5387)

tirigke adın hiç **yok** erse kıyın

tap erdi bu açığ ölümke bakın (K. B. 5415)

kalı *alp atım erse* birgil kümüş

kılıç ursu açsu saṅga kēnd uluş (K. B. 5519)

biliglig uḳuşluḡ er erse silig

agırla tegür neṅg uzatgıl elig (K. B. 5520)

isiz erse küçkey kötürme anı

elig birme ilke ulıtgay sini (K. B. 5521)

biri yarlıḡıṅnı ağır tutsalar

negü erse terkin anı kılsalar (K. B. 5580)

üçünçi yaḡıka yaḡı bolsalar

severing *kim erse* anı sevseler (K. B. 5582)

uzun kıldı elḡıṅ yorık kıldı söz

se ver se vmez erse saṅga açtı köz (K.B. 5806)

kişi aşıṅga kör kılınçı tanuḡ

kılınçı *ne erse* kör aşlı ol oḡ (K.B. 5810)

ajunda *yoḡ erse* bu eḡü dü' a

esiz yir ḡodı bargay erdi toḡa (K.B. 5834)

et öz semrir erse yılan ḡurt anuḡ

özünġ sevnür *erse keçigli konuġ* (K.B. 5844)

neçe *keĊer erse* yonġaġ tınglamaz

ozunġı ara kirse sernü umaz (K.B. 5863)

neçe *keĊbeg erse uġuşluġ oĊuġ*

yonġaġġı yakın bolsa tegrür yoĊuġ (K.B. 5864)

bu yaġlıġ beg erse budun başġısı

meġilig bolur buĊnı il barġası (K.B. 5945)

yanut birdi öġdölmiş aydı keke

negü erse yigil baralım bile (K.B. 5964)

yıl ülgı *yaz erse* kiġig erse er

ķızıl ķorse barġa yaġız ķorse yir (K.B. 6007)

yıl ülgı yaz erse *kiġig erse* er

ķızıl ķorse barġa yaġız ķorse yir (K.B. 6007)

yıl ülgı *yay erse* tüşegli yigit

sarıġ al tüşese ya ķürküm öġit (K.B. 6009)

yıl ülgı *ķüz erse* er *erse orut*

ķara ķorse taġ ya ķuĊuġ ķorse üt (K.B. 6011)

ķaş erse yana tüş ķörügli *ķarı*

aķar suv tüşese ya buz ķar tolı (K.B. 6013)

ķişıke ķörüp yörlür emdi bu tüş

aᅇgar *yakşıĝ* erse yaĝutur uķuş (K.B. 6028)

taᅇg ermez ölüm toĝsa yaᅇᅇguķ ölür

ķamuĝ tın toķıĝlı ölümke turur (K.B. 6073)

ķara tapsa begler beᅇüyür ķopar

üzengü *bar* erse ķigen berk ķapar (K.B. 6110)

öküş bolsa artmaz bu dünya neᅇgi

neķe me *az* erse yeter öz teᅇgi (K.B. 6331)

negü erse arzu tilekiᅇg ķamuĝ

aķa birsü teᅇgri saᅇga ol ķapuĝ (K.B. 6412)

negü erse arzu tilekiᅇg taķı

tükel birsü teᅇgri saᅇga ay aķı (K.B. 6413)

ķişı erdi erse olar ne öᅇün

negü ol ayu bir bu ķünki buᅇun (K.B. 6427)

ķalı biz *ķişı* ersemiz ay büğü

olarıĝ siziksiz fıŗışte, tigü (K.B. 6428)

negü kelse yüᅇgil sen inķıklama

erej erse erter ne emgek yime (K.B. 6447)

kişi barça yarmaq kılı boldılar

kümüş *kimde erse* boyun birdiler (K.B. 6476)

kayu türlüg erse yorıķıñg yolunğ

ayu birdim azraq bekütgil ulunğ (K.B. 6497)

tilemedim özke kü çav edğü at

kişi asğı koldum *öz erse ya yat* (K.B. 6502)

yimek içmek erse yidim içtim uğ teg

tilek sürmek erse tümen toğ tozıttım (K.B. 6535)

yimek içmek erse yidim içtim uğ teg

tilek *sürmek erse* tümen toğ tozıttım (K.B. 6535)

özüm *haydar erse yaşın teg kılıçlığ*

ya rüştemleyü men ajunda çavıķtım (K.B. 6549)

aya usrıķ öz sen oğun yığla tınma

bayatka tapuğ kıl *yoķ erse* yoķadıttım (K.B. 6560)

apañg *andka erse* iminlik bütünlük

bu and tutğuçı kim anı er atayı (K.B. 6583)

yoķ erse ayu birsü öñgdi törü kılķ

tüzün törke keçsü otunuğ süreyi (K.B. 6594)

bu boğ sin yorıǵlı *kişi erse* barça

fırışte mü erdi olar ne bileyi (K.B. 6596)

neçe me *hañalıǵ kul ersem* sańǵa (A. H. 38)

ta'var birle erse uluǵsındukuńǵ (A. H 285)

mińǵ er *dostuńǵ erse* üküş körmegil (A. H. 359)

3.9.2.1.2.14. Yardımcı Fiili *evür-* Olan Birleşik Fiiller

kiçig kur yigitler bolur keğ yiti

kalı *yüz e vürse* uğıtur otı (K. B. 2373)

er ol er bolur kör mińǵ arzu bulup

ańǵar *yüz e vürse* eren teg bolup (K. B. 3444)

yararmu sańǵa emdi yandru turup

özüń *yüz e vürse* yaǵı teg bolup (K. B. 5783)

yayıǵ dünya sindin *e vürse yüzi*

kerek bolǵu eđǵu turur ay ızı (K.B. 5925)

qayu kul kamuǵdın *e vürse yüzi*

yaratmış idike sıǵınsa özi (K.B. 6247)

3.9.2.1.2.15. Yardımcı Fiili *ıd-* Olan Birleşik Fiiller

kiçigde ata *ıd*sa oğlın *ya va*

oğuldın yazuk yok atadın cefa (K.B. 1224)

kişi *emgek ıd*sa saŋga belgülüg

unıtma ol emgekni bolma ölüg (K.B. 1595)

3.9.2.1.2.16. Yardımcı Fiili *it-* Olan Birleşik Fiiller

taķı bir saŋ altun kerek ay tetig

anı işletip *itse* özke *itig* (K. B. 483)

beg emgep *il itse* buğun şük bayur

bayusa buğun beg tileki bolur (K. B. 2937)

yakın koşnı aşnı *aş itse* saŋga

azu teŋgrilik iş okısa toŋga (K. B. 4581)

ķalı *itseler aş* saŋga oğrayu

ol aşķa yime bar sevindür yiyü (K. B. 4583)

kişi emgek ıdsa saŋga *itse aş*

yava ķılma emgek anı ķılma baş (K. B. 4608)

3.9.2.1.2.17. Yardımcı Fiili *ilt-* Olan Birleşik Fiiller

ağı ķaznaķı tutsa altun kümüş

öl er **başka** iltse bu aymış yumuş (K. B. 2742)

3.9.2.1.2.18. Yardımcı Fiili **kal-** Olan Birleşik Fiiller

özüm **kalsa yalñguz** kara yir kıtın

mañgar ıdğıl anda öküş rañmetin (K. B. 395)

tiriglik bolur suv sen aymış teg ök

yarım içse **kalsa** yarımı **ülüg** (K.B. 6058)

3.9.2.2.19. Yardımcı Fiili **keçür-** Olan Birleşik Fiiller

öñde keçürse bu beglik işin

anı yetse bolmaz eğerse kıuşın (K.B. 2094)

3.9.2.1.2.20. Yardımcı Fiili **kel-** Olan Birleşik Fiiller

nücum bilse tıb hem yora bilse tüş

anıñ yormış teg sözi **kelse tuş** (K. B. 2632)

3.9.2.1.2.21. Yardımcı Fiili **kemiş-** Olan Birleşik Fiiller

ıdışçı töşekçi yime aşçıka

tözü **köz kemişse** yime tuğçıka (K. B. 2557)

3.9.2.1.2.22. Yardımcı Fiili **kes-** Olan Birleşik Fiiller

ayıtsa ötünğil bilirin özünğ

sözün kesse koğıl uzatma sözünğ (K. B. 4127)

3.9.2.1.2.23. Yardımcı Fiili *kal-* Olan Birleşik Fiiller

bügü beg kim erse biligke yakın

biliglig kişig *kal*mış özke *yaķan* (K. B. 254)

özinge *basut kal*sa iş başlasa

özi tınsa ança ol iş işlese (K. B. 419)

yana ma ayıttı tileking ne ol

negü *iş kal*ur sen kereking ne ol (K. B. 525)

şükür kal ay niç meţ idisi unur

şükür kılsa niç meţ bayat arturur (K. B. 756)

*şükür kal*sa niç meţ biri on bolur

biri on bolup kör evi neñg tolur (K. B. 759)

*törü kal*sa ilke köni bolsa beg

tilek arzu bulğay bu kolsa kalı (K.B. 822)

*isiz kal*sa isiz yanutı ökünç

usa edğülük kıl isizke öçün (K.B. 929)

ilig aydı ay toldı uķıl bu söz

ayıtmış sözüñgke *yanut kal*dı öz (K.B. 938)

bu az söz ol ol kim ayıtmışka öz

ceşab birse sözke **yanut ƙalsa** söz (K. B. 1006)

ƙalı dünya devlet ƙalırı üçün

sığt ƙalsa ƙılma bu bolmaz küçün (K.B. 1234)

bayat kimke **ƙalsa** ‘**ınayet basut**

ikigü ajunda bu er buldı ƙut (K.B. 1267)

kiminġ emgeki kirse kimke birer

yanutın **öküş ƙal** sen ötrü aġgar (K.B. 1597)

ƙalı **ƙalsa** begler **tapısız tapuġ**

yaşa ƙıldı tapmış tiriglik ƙamuġ (K.B. 1611)

menġilig bolur beg tükel ƙut başı

baġırsak ƙalı bolsa **ƙalsa işi** (K.B. 1881)

tapuġcı bile beg kötürdi eġin

tilek teg **tapuġ ƙalsa** tındrur begin (K.B. 1882)

biliglig uġuşluġ kerek beg tetig

anın **ƙalsa** ötrü işinġe **itig** (K.B. 1971)

tili çın kerek bolsa köġgli köni

buğunka **asıġ ƙalsa** toġsa küni (K.B. 2010)

bor içmez kerek beg **fesad ƙal**masa

bu iki kılıktın kaçar kut basa (K.B. 2091)

kim *iş kalsa* terkin anğar birgü neñg /

uş ol neñg bile er *kazıl kalsa eñg* (K. B. 2398)

haciblar özele bu bolsa uluğ

bağırsaklıkın *kalsa* canın *yuluğ* (K. B. 2432)

küvense begi hem özi hem ili

olarğa *du'a kalsa* buğnı tili (K. B. 2433)

tükel bilse erdem bitise bitig

kamuğ işke bilgin bu *kalsa itig* (K. B. 2482)

bu erdem bilig kör kerek barça tüz

uluğ hacib ötrü *kazıl kalsa* yüz (K. B. 2483)

konukları körgü ya boğzı yimi

açıglıg açıgsızka *kalsa emi* (K. B. 2496)

mezalim öğinde ötüğçilerig

körü alsa *yol kalsa* bolsa irig (K. B. 2499)

biri beg sözini katıg tutsa berk

ikinci havaka ukuş *kalsa örk* (K. B. 2504)

törü hem toķu bilse *kalsa tapuğ*

oñgay bolsa kılķı kılınçı kamuğ (K. B. 2531)

öziñge bir at ton tolum **ķalsa tap**

ağının ülese bir az ķođsa tap (K. B. 2561)

asıĝ ķalsa azĝan anıñ men ķulı

çiçek yaslıĝ erse biçer men ulı (K. B. 2573)

çıĝay ķalsa kimni kōzi suķlukı

bayutmaz anı bu ajun toķlukı (K. B. 2615)

kamuğ türlüg erdem bu bile tükel

bu erdem bile er **meñĝiz ķalsa al** (K. B. 2630)

söz uķĝan kerek bolsa ĥazır cevap

c cevap ķalsa birmiş söziñge **şavab** (K. B. 2648)

tetiglik kerek **ķalsa türlüg saķař**

tetig bolmaĝınça ķalı ağrar iş (K. B. 2772)

bilir bolsa tegme bu türlüg bitig

anın saķlasa ötrü **ķalsa itig** (K. B. 2780)

severig **se vüĝsüz ķalayın tise**

tilin ayĝu neñĝni tıdıp birmese (K. B. 2810)

tilemişte bulsa tilegli neñĝin

*yanut kıl*sa bolmaz canında öñgin (K. B. 2819)

törüçe yorisa *tapuğ kıl*sa öz

kirürde çıkarda köni tutsa köz (K. B. 2869)

*vəfa kıl*sa begke tilep edğü at

ol at birle edğü kalır menğü at (K. B. 2871)

cefaçı bu dünya *cefa kıl* anğar

cefa kılsa ötrü yaraşur sañgar (K. B. 3088)

biliglig ukušluğ bilir bilse iş

biliglig ukušluğ *kılur* kılsa *iş* (K. B. 3166)

bilig birle ta‘at muyanı tümen

biligsiz *tapuğ kıl*sa bulmaz muyan (K. B. 3224)

kişi edğüsi *kıl*sa ta‘at *tapuğ*

anı hălğa kızler yapar bu kapuğ (K. B. 3232)

kişi tip ayurlar kayu ol kişi

kişike *asığ kıl*sa itse işi (K. B. 3269)

bu edğü ol ol *kıl*sa hălğa *asığ*

bu asğı bile bulsa buğnı tatığ (K. B. 3271)

kul atı anın boldı kulğa atag

*tapuğ kıl*sa tün kün ulanulsa tağ (K. B. 3357)

irig sözke yumşak *yanut kıl*sa öz

açığ sözleseler süçig tutsa söz (K. B. 3426)

kişi yüki yüdse yüdürmese yük

*cefa kıl*salar bu vefa kılsa şük (K. B. 3427)

*yazuğ kıl*sa kıl küñg keçür ol yazuğ

bu yazuğ keçürmiş muyan kıl azuğ (K. B. 3435)

ilig aydı ıdtım bitig bir yolu

bitigke *yanut kıl*dı taş teg tolı (K. B. 3888)

bu kün kēnd uluşka okır sen mini

*bulun kıl*sa neḡsim yuluğlı kanı (K. B. 3636)

uquşsuz kişiler ol ol ay kadaş

hava arzularka özin *kıl*sa *baş* (K. B. 3644)

aıklık ol ermez ülese nēñgin

aķı ol *yuluğ kıl*sa canın tēnin (K. B. 3932)

ikide talu eḡgüreki ol ol

kiçigde *tapuğ kıl*sa bassa köñgöl (K. B. 4033)

ağılıkka *kıl*sa *ağıcı* sini

bütün çın bolup sen yorıgıl köni (K. B. 4145)

*tapuğ kıl*sa bir neñg *yazuğ kıl*sa ur

yağa ıdma boşlağ işin aytu tur (K. B. 4185)

bir neñg yazuğ kılsa ur

yağa ıdma boşlağ işin aytu tur (K. B. 4185)

yağıka *asığ kıl*sa boldı yağık

yağı yası kitgey kör asğı anuğ (K. B. 4229)

*yaqınlıq kıl*ı tursu tise özün

bolup koltğu kolma bolu bir sözün (K. B. 4275)

yağığ *kıl kıl*ayın tise sen tükel

töküp ıd sav altun sunup tut sağal (K. B. 4277)

*kıl*ayın tise sen özünğ *iş kü düg*

ayıtğu kerek edğü isiz ödüğ (K. B. 4385)

sañga az öküş neñg *törü kıl*salar

yanut kılğu ötrü sevinç bulsalar (K. B. 4432)

boşuğ *kıl kıl*ayın tise belgülüg

akı bol üle neñg kötürdünğ ülüg (K. B. 4556)

*kıl*ayın tise sen bayatka *tapuğ*

et özke ömiş birme yapğıl kapuğ (K. B. 4560)

munğar *edgü kalsa* bu isiz kılur

isiz kılma boynın eger erksizin (K. B. 4564)

munğar *edgü kılma* bu isiz kılur

isiz kılma boynın eger erksizin (K. B. 4564)

kişi *emgek ıdşa* saŋa itse aş

yağa kılma emgek anı kılma baş (K. B. 4608)

bu öl tumlığ artsa saŋa *kalsa yas*

isigin kuruğun anı yandru bas (K. B. 4627)

özüm *kalsa yalŋuz* idim yadı tap

özüm sözlegüke idim atı tap (K. B. 4793)

keçer kün yağa bolsa öknür kiğın

tiriglik *ya va kalsa* bulmaz adın (K. B. 4812)

tiriglik bulup er *ya va kalsa* öd

özin otka attı uş ol yılkı ud (K. B. 4821)

esenlik bulup er *ya va kalsa* yaş

bu körksüz tiriglik bolur ay kadaş (K. B. 4822)

meninğde negü bar adın *edgü iş*

silerke *asıĝ kalsa* ay edĝü iş (K. B. 4864)

selam ol kişike selamet yolu

selam kaldı erse uruldı ulı (K. B. 5055)

selam ol kişike iminlik aman

selam kalsa ötrü imin boldı can (K. B. 5056)

olarķa negü *kaldı* erse *asıĝ*

bu kün sen anı kıl yarın bul tatıĝ (K. B. 5140)

ķalı *kaldı* erse özünĝ *edĝülük*

asıĝ kıldınĝ özke açu menĝülük (K. B. 5147)

ya va kaldınĝ erse tiriglik ķalı

ökünç birle tün kün uğıma ulı (K. B. 5148)

küçi yetmişinçe ķatıĝlansu öz

ya va kalsa ‘üzri ķolu tursu öz (K. B. 5286)

ķamuĝda isizrek yaĝı bu turur

munĝar *edĝü kalsa* bu isiz ķılur (K. B. 5319)

vęfa kalsa yandru yanutı cęfa /

cęfa kalsa ötrü ķılur bu vęfa (K. B. 5320)

bu kün *ķalmasa iş* yarın iş bolur

işinġ iş öze bolsa irklip alur (K. B. 5502)

kim *isiz* *alın*sa yolında yoğuğ

könike köni bol könilik küni (K. B. 5511)

niyet *eğü* *al*sa köngölde kişi

ajunda tilek teg itildi işi (K. B. 5732)

biri til köni bolsa avli bütün

ikinci *törü* *al*sa ilke utun (K.B. 5903)

bu törtinç titimlig kerek bolsa alp

yağı boynın egse işin *al*sa *yarp* (K.B. 5905)

isiz *al*sa buğnı beg isiz ılur

isizke *isiz* *al*sa ötrü tılur (K.B. 5948)

bayat kimke *al*sa ‘*ınayət basut*

anınġ boldı ajun bolu birdi ut (K.B. 6192)

kim *eğü* *alın*sa hem eğü yanut

bayat oğ birür eğü közni yarut (K.B. 6262)

kim *isiz* *alın*sa öziñge ılur

ol isiz yanutı hem isiz bolur (K.B. 6263)

neçe *eğü* *al*sa et özke seve

anğar ança yavlağ kılur bu cefa (K.B. 6360)

bayat birdi bizke bu kün bu künüg

ya va kalsa bolmaz bu bulmış ödüğ (K.B. 6408)

şabır kalsa miñnet bolur ni' meñing /

şükür kalsa ni' meñka artar tigil (K.B. 6450)

3.9.2.1.2.24. Yardımcı Fiili kızırt- Olan Birleşik Fiiller

uğuşı öküş bolsa bilgi teñgiz

kamuğ iş bütürse kızırtsa meñgiz (K. B. 2185)

3.9.2.1.2.25. Yardımcı Fiili kir- Olan Birleşik Fiiller

ilig aydı uktum eşittim sözüñg

bu söz işke kirmez yobatma özüñg (K. B. 3866)

3.9.2.1.2.26. Yardımcı Fiili kol- Olan Birleşik Fiiller

asığ kalsa barça özüñg yassızın

berü kel tapuğ kıl köñgöl bir ısıñ (K. B. 106)

yanut birdi ögdülmiş aydı tatıg

köñgöl arzu kalsa bekürtse çatıg (K.B. 1892)

köñgöl arzu kalsa negü erseni

emi ol tilekke tegürse anı (K. B. 3870)

3.9.2.1.2.27. Yardımcı Fiili *kötür-* Olan Birleşik Fiiller

isiz *baş kötürse* kör eğü yiter

bu eğü elig bulsa isiz kiter (K.B. 890)

baş ağrığ *yük emgek kötürse* kılı

begiñge aç birse arzu yolu (K.B. 1883)

uluğ boldı begler kütun belgölüg

kiçig tutđu köñglin *kötürse ülüg* (K.B. 2116)

yana körse iç taş yarağısızlarığ

ayu birse tığsa *kötürse arığ* (K. B. 2500)

kür alp er *kötürse* yaşın teg *temür*

azıglığ erenlerde teşlür tamur (K. B. 3041)

havağa basıkma ukuš birle kes

et öz *baş kötürse* bilig birle bas (K. B. 3346)

kayu yirde devlet *kötürse başı*

bolu bir añar sen ay eğü kişi (K. B. 4298)

3.9.2.1.2.28. Yardımcı Fiili *mañg-* Olan Birleşik Fiiller

köñgülsüz kayu yirke *mañgsa ađak*

neçe yir yakın erse boldı yırağ (K. B. 5046)

3.9.2.1.2.29. Yardımcı Fiili *ötün-* Olan Birleşik Fiiller

çıǵay tul yetim kıışsa birse ötüǵ

anı barça tıǵlap *ötünse ötüǵ* (K. B. 2498)

3.9.2.1.2.30. Yardımcı Fiili *soǵ-* Olan Birleşik Fiiller

yavallıǵ bile borǵa *baş soǵ*masa

yavallıǵa boşlaǵ neǵın saǵmasa (K. B. 708)

3.9.2.1.2.31. Yardımcı Fiili *sözle-* Olan Birleşik Fiiller

uǵıssuz kışını kışi timeǵı

neçe *sözlese söz* yime bütmeǵıl (K.B. 1831)

neçe me özüm *sözlese söz* tilin

ilig yarlıǵı bu bitig söz adın (K. B. 3180)

3.9.2.1.2.32. Yardımcı Fiili *sun-* Olan Birleşik Fiiller

ıdı artuǵ erdem kerek öǵ bilig

ajun tutǵuǵa ötrü *sunsa elig* (K. B. 281)

hıyanet kışi ǵayda *sunsa elig*

tenǵız erse suǵlur ǵurıtur yirig (K. B. 2866)

seningde uluǵ aǵa sunsa elig

sen ötrü *elig sun* bu ol kör bilig (K. B. 4596)

3.9.2.1.2.33. Yardımcı Fiili *sür-* Olan Birleşik Fiiller

yana alçı bolsa kızıl tilkü teg

titir buğrası teg kör *öç sürse keg* (K. B. 2312)

küvez alp sekirtip *çerig sürse* bat

laçın kuş kovar teg töker kanları (K. B. 2381)

3.9.2.1.2.34. Yardımcı Fiili *teg-* Olan Birleşik Fiiller

buğun *inçke tegse* ilig tegmese

begi atı edğün yağılsa basa (K. B. 2180)

ay ilig üç iştin tegir küç basınç

biri beg usal bolsa *tegse irinç* (K. B. 3109)

maṅga *tegse emgek* erej me tegir

erej birle emgek yanaşu yorır (K. B. 3140)

elig tarlıkı tegse emdi saṅga

kişike muṅađma ay ersig toṅga (K. B. 4540)

köṅgöl birle keldim saṅga ay ilig

kaçan *tegge emgek* yetürgil bilig (K. B. 5048)

bularda biri қазақ yinçke arıg

saķınuķ kerek *tegse* ḥalkķa *asıg* (K. B. 5329)

asıǵlıǵ kerek beg kör elgi aǵı

ajun buǵnıńǵa **tegse** andın **toǵa** (K. B. 5358)

tuǵı beg bolayın tise belgülig

bu tört neńg kerek ötrü **tegse ülig** (K.B. 5902)

3.9.2.1.2.35. Yardımcı Fiili **tegür-** Olan Birleşik Fiiller

otuz yıǵmıǵın yandru aldı elig

negü kılǵay altmıǵ **tegürse elig** (K. B. 368)

köńgöl arzu ǵolsa negü erseni

emi ol **tilekke tegürse** anı (K. B. 3870)

3.9.2.1.2.36. Yardımcı Fiili **tik-** Olan Birleşik Fiiller

adaǵıǵ asıǵ yas içinde sına

bu yirde **aǵa tikse** bek tut sene (K. B. 4208)

3.9.2.1.2.37. Yardımcı Fiili **toǵ-** Olan Birleşik Fiiller

kiminǵ bolsa arǵuǵ kılınçı otun

işi barça tetrü bolur **toǵsa kün** (K.B. 1670)

3.9.2.1.2.38. Yardımcı Fiili **töşe-** Olan Birleşik Fiiller

unıtma mini ay oǵıǵlı tirig

özüm dünya ǵoǵsa **töşense yirig** (K.B. 6507)

3.9.2.1.2.39. Yardımcı Fiili *tur-* Olan Birleşik Fiiller

tüşün bilse yortuğ tüze bilse keğ

er at tutsa sakçı *oğuğ tursa* keğ (K. B. 2345)

tusulgu öğinde sen andın kaçıp

öñgin tursa sen ƙalğa köñgli açıp (K. B. 5784)

3.9.2.1.2.40. Yardımcı Fiili *tut-* Olan Birleşik Fiiller

kümüş işke tutsa tüker alƙınur

sözüm *işke tutsa* kümüş ƙazğanur (K. B. 189)

ağırsa öçürse seçe bilse öz

ƙamuğ iş içinde *yitiğ tutsa* köz (K. B. 329)

küsüş tut yigitlik keçer sinde terk

kaçar bu tiriglik neçe *tutsa berk* (K. B. 361)

yatığ *eğü tutsa* yarur er közi /

ümeg *eğü tutsa* yağıldı sözi (K. B. 496)

yaruƙ tutsa begler ƙişike yüzi

yarur er közi hem yarayur sözi (K. B. 604)

kimi *tutsa* begler öziñge *yaƙın*

ƙamuğ neñg yaƙınlıƙ ƙılur kör baƙın (K. B. 605)

özinde uluğka tapuğ kılşa öz

özinde kiçigke **süçig tutsa** söz (K. B. 706)

yağan tutsa begler kör eçgü kişig

isiz barça eçgü kılur ol işig (K.B. 888)

ağırlıkka tegse küvez kür bolur

ölüm tutsa udlur ökünçün ölür (K. B. 1125)

ölümni biligli usansa özün

ölüm tutsa asğı bulunmaz sözün (K. B. 1141)

erejlerke avnıp usal bolğuçı

ölüm tutsa oğlur yetilmez küçi (K. B. 1142)

öküş nengke todmaz közi suğ kişi

ecel tutsa öknür itümez işi (K. B. 1143)

negü tir eşitgil ukušluğ bilir

bu söz **işke tutsa** kör asğı alır (K.B. 1146)

bu ay toldı aydı eşit ay oğul

sözümni unitma maṅga **tut köṅgöl** (K.B. 1167)

ķasa tutsa oğlın kör eçgü bolur

atası anası yarunğu bolur (K.B. 1219)

ķasa tutsa oğlin ata 6gret6

uluğ bolsa sevn6r oğul ķız yet6 (K.B. 1226)

ķayu işte bolsa yorık utru tut

yorık utru tutsa sańa 6rge ķut (K.B. 1311)

yava ıdma boşlağ yığa tut ķasa

yığa tutsa oğlan bulur ķut basa (K.B. 1491)

kimi ***tutsa*** begler 6zińge ***yaķan***

yağudı tileki kereki baķın (K.B. 1631)

munęar menęzet6 s6zledi k6r uķuř

uķuř ***işke tutsa*** k6r asęı 6k6ř (K.B. 1844)

6k6ř ***il tutayın*** tise ay ilig

6ē iş ķılęu 6tr6 yetilse elig (K.B. 2068)

k6ńę6l tutsa kođķa hem elgi aķı

bularķa yaraşı baęırsaķlıķı (K.B. 2073)

uluęsıę beđķik tutsa begler k6ńę6l

siziksiz uęuzluķ k6r6r ay oğul (K.B. 2118)

bu begler ***yaķan tutsa*** eđę6 kişi

atı eđę6 ķaldı hem il k6n işi (K. B. 2258)

yana beg **yaḳan tutsa** isiz kişi

isiz ḳıldı atın hem il kün işi (K. B. 2259)

beḏik tutsa könglin bu sü başlar er

siziksiz yağıdın bu er berge yir (K. B. 2296)

sağızğanda saḳraḳ kerek tutsa öz

ḳaya ḳuzğunı teg **yıraḳ tutsa** köz (K. B. 2313)

uluḡ tutsa ḥamyet kör arslanlayu

ügi teg usuz bolsa tünle sayu (K. B. 2314)

yağıng sü **telim tutsa** azraḳ sening

toḳışḳa ivinme yaraḡ kör aning (K. B. 2359)

ḳalı ḳaçsa sindin yağı turmasa

erig yetgü **tutḡu bulun** tutmasa (K. B. 2388)

yaruḳ tutsa yüz köz kişi ke küle /

ḳılınç **eḏgü tutsa** kişilik bile (K. B. 2476)

köngül **ḳoḏḳa tutsa** bulur ḳut erig

küler yüz isig sözke tirlür tirig (K. B. 2478)

biri beg sözini **ḳatıḡ tutsa berk**

ikinci ḥavaḳa uḳuş ḳılsa örk (K. B. 2504)

biri söz eşitse *katıġ tutsa berk*

biri körse teŋsiz közin yumsa terk (K. B. 2511)

üçünçi *özin tutsa* tursa köni

sevinçin keçürgey bu bulmış küni (K. B. 2512)

negü tir eşitgil бүgü bilge beg

bu söz *iške tutsa* saŋga bolġa yig (K. B. 2513)

körü alsa yat baz keligli kişig

aġır tutsa ħoldaş ħılınmış işig (K. B. 2548)

tili birle yumşak süçig tutġu söz

köŋgöl *tutsa alçaħ/yaruħ tutsa* yüz (K. B. 2576)

uħuş *iške tutsa* bilig başlasa

öküş işler itlür kişi işlese (K. B. 2606)

yalavaç barır er idi keħ gerek

ħamuġ türlüġ işke bu *tutsa yürek* (K. B. 2640)

ħayu türlüġ erdem aŋgar satsalar

anı utsa ötrü *aġır tutsalar* (K. B. 2641)

kümüş körse yalnġuħ *köŋgöl tutmasa*

yaraġay anı ħın fırişte tise (K. B. 2748)

köngül til **köni tutsa** kılkı bütün

aňgar tegmese ot yalını tütün (K. B. 2792)

alımka birimke oňgay bolsa öz

uluğka kiçigke **süçig tutsa** söz (K. B. 2804)

törüçe yorisa tapuğ kılsa öz

kirürde çıkarda **köni tutsa** köz (K. B. 2869)

uğuş **iške tutsa** küdezse özin /

bilig **iške tutsa** tıdusa közin (K. B. 2870)

ıdışçı başı keğ kuyuğ er kerek

köni tutsa ötrü köngül ög yürek (K. B. 2900)

ınansa aňgar ötrü begler bütüp

yağan tutsa bolğay bütün çın tutup (K. B. 2926)

kişike tusulğu kerek bu tirig

tirig tutsa atın kopursa erig (K. B. 3369)

erende eri ol kamuğ neňgke erk

bulup kılgu yirde özin **tutsa berk** (K. B. 3449)

tapuğka irig bolsa erte turup

köngül til **kiçig tutsa** koğkı bolup (K. B. 4039)

yumuşka irig bolsa yügrü turu

kulak köz *yiti tutsa* aşru körü (K. B. 4040)

neçe me *yaķın tutsa* begler sini

özünġni unitma yorıġıl köni (K. B. 4094)

neçe *edġü tutsa* özünġ korķu tur

işimsinmegil sen kıya baķnu tur (K. B. 4095)

üçünç karşı içre *köni tutsa* öz

yıraķ tutsa tenġsiz yaraġsızda köz (K. B. 4122)

neçe me *yakın tutsa* begler sini

yaraġıl er at birle turgıl köni (K. B. 4173)

yüzünġ tutçı *su vlug tutayın* tise

tilin sözleme sözni yalġan usa (K. B. 4297)

ķara ķarnı toğsa tili başırar

basa *tutmasa bek* özi erk sürer (K. B. 4329)

olarda biri saŵçı urġı turur

bularnı *aġır tutsa* ķut kıŵ bulur (K. B. 4337)

biligsizni artuķ yakın tutmaġu

yaķın tutsa ŵeksiz kılur kıлмаġu (K. B. 4450)

bu söz yakşı aymıŵ ay bilgi tenġiz

munı **işke tutsa** kızartur menġiz (K. B. 4868)

ra' iyetka vacib begi yarlıġı

aġır tutsa estip kicig uluġı (K. B. 4999)

kiġig **tutsa** kılsa **uluġlar sözi**

selamet tirildi ġutuldı özi (K. B. 5061)

ķalı **edġü tutsa** bu begler kılınġ

ķamuġ edġü ilke bolur mġng sevinġ (K. B. 5225)

ölüm tutsa aġır bu nenġ asġı yok

turu ķalġa malġng saġga tatġı yok (K. B. 5300)

birisi yaġusa birisi tezer

iki **birle tutsa** ķişi yol azar (K. B. 5313)

söz asġı ol ol kör eşitmiş sözüġ

alıp **işke tutsa** könitse özüg (K. B. 5434)

neçe me **ġıġay erse** ķalmaz açın

alır bu ölüm kör tirigde öġin (K. B. 5466)

ķısa tutsa fasıķ yaġa boşlaġıġ /

tolu tutsa meşġid ġema' atlarıġ (K. B. 5556)

biri yarlıġıġnı **aġır tutsalar**

negü erse terkin anı kılsalar (K. B. 5580)

yıraq eştür erdi **kulaḳ tutsa** ma

bu kün boldı elgin özüm imleme (K. B. 5642)

ölüm tutmaz erken kılayın tapuğ

ölüm tutsa ƙalğay tapuğlar ƙuruğ (K. B. 5712)

ölümde oza yan özünġni yığa

ölüm tutsa öknüp asığ ƙılmağa (K. B. 5714)

ölüm tutmaz erken oduğ bol saƙın

ölüm tutsa aşğı bulumaz baƙın (K. B. 5718)

negü tir eşitgil uƙuşluğ sözi

bu söz **işke tutsa** tap ol ay ƙozı (K.B. 5843)

bilir sen kimi **tutsa** begler **yaƙın**

kişi barça songdar anıġ bar yoƙın (K.B. 5859)

neçeme mini **edġü tutsa** özünġ

yoġgağcı yoġgasa tüğülgey yüzünġ (K.B. 5860)

ƙayu beg bu yol ƙoḁsa **tutsa öñġin**

buzar beglikin ol alumaz onġın (K.B. 5909)

bu iki bulup miġ yaşasa tükel

ölüm tutsa ahır adın bolğu hal (K.B. 6109)

negü tir eşitgil ay köngli oduğ

bu söz **iške tutsa** tokınmaz yođuğ (K.B. 6119)

ölürüg körügli tirig ıalğıuı

kerek **pęnd tutunsa** ıanı tutğıuı (K.B. 6315)

biri boğızı tığsa bir az sözlese

yırağ tutsa özdin yarağısız usa (K.B. 6353)

hava arzularıa bolur erse erk

buşup övke kelse özin **tutsa berk** (K.B. 6354)

ahır ölgü özünğ kara yir bolup

ölüm tutsa iltür ökünçün yaşı (K.B. 6400)

kimi özke köz teg **yağan tuttum** erse

yağı çıktı yek yekig ne kılayı (K.B. 6577)

3.9.2.1.2.41. Yardımcı Fiili **tüş-** Olan Birleşik Fiiller

munğar menğzetü aydı şa'ır bu beyt

işinğ түsse ivme şabır birle ayt (K. B. 586)

bu ol ilde türlüğ ıtılğı kişı

sańga **tüşse iş** ya olarka işi (K. B. 4472)

3.9.2.1.2.42. Yardımcı Fiili *tüz-* Olan Birleşik Fiiller

taķı bir sebeb kör bu eçgü isiz

yakınlık yolındın tüzer *tüzse iz* (K.B. 886)

yorık tüzse buğnı begi kılķ tüzer

kılķ tüzse begler tüzün il süzer (K.B. 5949)

yorık tüzse buğnı begi kılķ tüzer

kılķ tüzse begler tüzün il süzer (K.B. 5949)

3.9.2.1.2.43. Yardımcı Fiili *ur-* Olan Birleşik Fiiller

kılıç ursa bıçsa yağı boynını

törü birle tüzse ili buğnını (K. B. 286)

tirer sen yumıtsa saçar sen kumuğ

okır sen *yüz ursa* yapar sen kapuğ (K. B. 719)

manġa *urmasa örk* mini tutaçı

keyik teg kaçır men kim ol yetteçi (K. B. 722)

neçe yunçığ özke *yüz ursa* özüm

baru körki artar keser men sözü (K. B. 736)

isiz öñġdi ursa özi öz öçin

isiz koğtı atın özinde kiğin (K.B. 1460)

elig ursa begler kimi edlese

yağur baş bolur bu beginde basa (K.B. 1630)

kağuğka yaraşur bu kut *ursa yüz*

uğuşluğka artuğ yaraşur keğ uz (K.B. 1707)

kağuğa *elig ursa* itlü barır

kağuğa sözi tegse yetlü barır (K.B. 1853)

kalın kaznağ ursa bu altun kümüş

itilse ili artsa ol keğd uluş (K. B. 2178)

kerek sü başınga bu bir kaç kılık

yağığa *yüz ursa* bu tüzse yorık (K. B. 2309)

yüz ursa yağığa bu sü başçısı

oğuğ turğu tün kün kiterse usı (K. B. 2331)

munğuksa yağı yüz ölümke urur

ölümke *yüz ursa* kim utru turur (K. B. 2391)

içi eğğü erdem bilig bilse er

tağı artuğ erdem *kalıç ursa* er (K. B. 2719)

hıyanet kayu yirde *ursa ağak*

asıg birgü barça kaçar keğ yırak (K. B. 2865)

yaʋuzka **yüz ursa** yüzi suʋlanur

kiçigke köz açsa beðüklük bulur (K. B. 3078)

ķayu işke arzu yorisa tilek

ağak ursa buldı ol arzu yülek (K. B. 3324)

biz emdi bu öngdi **törü ursamız**

negü teg yaraşur törü buzsamız (K. B. 4016)

ťiken ol uķuşluğķa dünya tolu

ađak ursa yirke kirür saķlağū (K.B. 6383)

3.9.2.1.2.44. Yardımcı Fiili *uzat-* Olan Birleşik Fiiller

bu yaŋlığ kerek barça erdem bilig

uluğ ģacib ötrü **uzatsa elig** (K. B. 2524)

3.9.2.1.2.45. Yardımcı Fiili *yaru-* Olan Birleşik Fiiller

yir öpti kör ögdülmiş aydı ilig

ilig **köz yarutsa** maŋga boldı ig (K.B. 1601)

3.9.2.1.2.46. Yardımcı Fiili *yaz-* Olan Birleşik Fiiller

sini me tiler emdi ilig bu kūn

elig bir ķılıp **yazsa** beglik **tügün** (K. B. 3469)

ķatığlanğū begke **tapuğ yazmasa**

tapuğcı yolında oñgın azmasa (K. B. 4093)

üçünçi *elig yazsa* bolsa aķı

tegürse buğunka bağırsaklıķı (K.B. 5904)

3.9.2.1.2.47. Yardımcı Fiili *yetil-* Olan Birleşik Fiiller

öküş il tutayın tise ay ilig

üç iş kılğu ötrü *yetilse elig* (K.B. 2068)

isiz eçgü barça kara yir bolur

bitilmiş eçelke *yetilse ezel* (K.B. 6272)

3.9.2.1.2.48. Yardımcı Fiili *yetür-* Olan Birleşik Fiiller

yumıtsa er at bolsa küçlüg elig

yorıtsa törü tüz *yetürse bilig* (K.B. 1927)

bu tüş^c ilminge baksa şartı öküş

munı bilgü aşnu *yetürse uķuş* (K.B. 5997)

3.9.2.1.2.49. Yardımcı Fiili *yi-* Olan Birleşik Fiiller

uzun *il yiyeyin* tise ay bügü

törü tüz yoritğu buçunuğ kügü (K.B. 2033)

yana aydı bilge bügü sözledi

özin tutnumaz er *başın yir* tidi (K. B. 2518)

adaş tut kişide talusın keğin

yaşuz bolsa iş tuş *ökünç yir* kiğin (K. B. 4233)

3.9.2.1.2.50. Yardımcı Fiili *yort-* Olan Birleşik Fiiller

sıyasç yoritsa sü başlıg bolur

süsi başlıg erse er aşıg bolur (K. B. 2301)

kişi öz tilekin *yoritsa yoluğ*

anğar tegmez emgek ay bilgi uluğ (K. B. 3322)

3.9.2.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN FİİL + ZARF FİİL EKİ +YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER

3.9.2.2.1. CÜMLENİN YÜKLEMİ FONKSİYONUNDA KULLANILAN FİİL + ZARF FİİL EKİ + YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER

3.9.2.2.1.1. Yardımcı Fiili *al-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

negü tir eşitgil urup yigli er

urup al ay alp er yana erke bir (K.B. 2052)

kılıçın tilese kamuğ arzusın

urup alsa birse beğütse küsin (K. B. 2279)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

kapuğka tegip tüşti kirdi yorıp

körü aldı hacıb kişisi kelip (K. B. 520)

körü aldı hacıb orun birdi tör

isig sözledi söz tilin yaqşı kör (K. B. 522)

bu ay toldı buldı tilekin tükel

tüketti tiriglig **туру kaldı** mal (K. B. 1051)

yana **saķnu aldı** kör ögdülmişig

ayur men unitmiş men eçgü işig (K.B. 1577)

meżalıım öđinde ötüğçilerig

körü alsa yol kılsa bolsa irig (K. B. 2499)

körü alsa yat baz keligli kişig

ağır tutsa koldaş kılınmış işig (K. B. 2548)

turup aķru keldi kör oğğurmişa

küdeşip **körü aldı** ögdülmişe (K. B. 5031)

ikigü turup bardı ilig tapa

körü aldı ilig yorıdı kopa (K. B. 5035)

yana **saķnu aldı** ayur ivmeyin

içeklikte yas ol anı kılmayın (K. B. 5648)

3.9.2.2.1.2. Yardımcı Fiili *ata-* Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

oqımış ilig emdi kelgil tiyü

qamuğ eğgölükni *atamış sayu* (K. B. 3474)

3.9.2.2.1.3. Yardımcı Fiili *ba-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

tüketti bitig türdi *badı tutup*

alıp oğlınğa birdi elgin sunup (K.B. 1496)

3.9.2.2.1.4. Yardımcı Fiili *baq-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

körügli yüzün körse sevse körüp

ili budını *baqsa* küvense *turup* (K.B. 2084)

3.9.2.2.1.5. Yardımcı Fiili *bar-* Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

neçe me sinadım isiz qılğıçı

kite bardı künde üzülde küçi (K. B. 247)

munğar menğzer emdi bu beytig oqı

oqıgıl *uqa bar* ay elgi aqı (K.B. 1708)

telim bar bu yaŋlıg sasa söz uzar

özünġ sen **uġa bar** özüm söz üzer (K. B. 4460)

negü tir eşit emdi kökçin saġal

uġa bar munı sen turu ġalma ġal (K. B. 4636)

ıdı yaġşı aymıġ biliglig sözi

uġa barġıl emdi ay köŋli yazı (K. B. 5269)

oġıl bu beytig negü tir eşit

uġa barġıl emdi özünġ ġılķı it (K.B. 6398)

-p Zarf Fiil Eki İle:

yana aydı mundın **barur** men **turup**

ilig tapġınġa bu özüm yüz urup (K. B. 476)

telim dünya yigli seninġde oza

ġoġup bardı barġa bu inġık öze (K.B. 1236)

eġizlik tiledi süzük can turuġ

uġup bardı can ġaldı kalbüd ġuruġ (K.B. 1521)

bolup toġmaduġ teg **yitip bardı** can

ajunda atı ġaldı belġü niġan (K.B. 1522)

turup ġıķtı aķru ġapuġķa kelip

bir ança **yorıp bardı** evke tegip (K.B. 1604)

turup yundı kıldı bu yatğu nıamaz

töşek kıoldı yattı **uğıp bardı** (K. B. 3285)

ikigün toğup teŋ kiçe yattımız

keçip bardı kelmiş künüm sa' atı (K. B. 3615)

töşek kıoldı yattı kör ögdülmışe

uğıp bardı ança kötürdi başa (K. B. 3838)

uğıp bardı azrak oğundı yana

öçükmiş kömür teğ karangku tüne (K. B. 3951)

bu kün eğğü kazğan buğun yüki yüd

yarın eğğü kelgey **keçip barsa** öd (K. B. 5090)

negü teg tirilgü bu künde naru

çöküp bardı egnim kıopumaz örü (K. B. 5457)

yana yandı evke töşekke kirip

yatıp bardı bir az sakıncın serip (K.B. 6214)

olar bardı kıaldı ol eğğü atı

yitip bargu ermez atı kıurmeți (K.B. 6425)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

tiler erdim emdi bu yaŋlıg kişig

uçı barsa kılsa bu beglik işig (K. B. 571)

tapuğ **arturu bardı** künde yaŋı

ağırladı ilig küninge öŋi (K. B. 610)

küninge **örü bardı** içrek bolu

koğuz boldı kağıu sevinçi tolu (K. B. 617)

şeker teg **süçiyü barır** ol kişi

sevinçlig bolur anda yazlur ıası (K.B. 813)

çın aymış ukuşluğ **körü bar** bu söz

anıŋ ma‘nisi bil yiti kıl bu köz (K.B. 1252)

ilig me katığlandı anda naru

küninge **uru bardı** eğğü törü (K.B. 1570)

ay ilig **körü bar** kişiler küni

ne körklüg keçer ol yorısa köni (K.B. 1749)

körü barıu begler tapuğçı kılın

tapındurğu kılını sınayu ulın (K.B. 1755)

uru bardı ögdülmiş eğğü törü

ağırladı tegme kişisin körü (K.B. 1770)

ᵑayuka elig ur̥sa **itlũ barır** /

ᵑayuka sözi tegse **yetlũ barır** (K.B. 1853)

sen aymış bu söz barça andağ turur

ᵑaᵑıᵑat **körũ barsa** tıldağ turur (K. B. 3368)

mungaṛ meṅzer emdi **körũ bar** bu söz

muniṅ ma' nisi uᵑ aya köṅli tüz (K. B. 3537)

körũ bar tözüke aş içgũ tegür

kinikmiş bar erse yime aş yitür (K. B. 4652)

körũ bar ᵑara begke ᵑılmaz selam

bu ma' ni üçün ol ay bilgi tamam (K. B. 5065)

olar ᵑanᵑa bardı **körũ bar** saᵑın

saṅa ma naru barᵑu öᵑ kũn yaᵑın (K. B. 5138)

turup bardı andın yana tağ tapa

ᵑadaşı **uᵑu bardı** elgin öpe (K. B. 5446)

körũ barᵑıl emdi bu yaṅlıᵑ ᵑişi

ᵑişiᵑü bolur bu fıṛışte işi (K.B. 6426)

körũ bar ay bilge bu kũnki öᵑüᵑ

öṅin boldı barça ᵑamuᵑ iş küᵑüᵑ (K.B. 6451)

3.9.2.2.1.6.Yardımcı Fiili *bas-* Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

bu öl tımlıg artsa saḡga kılsa yas

isigin kuruḡun anı **yandru bas** (K. B. 4627)

3.9.2.2.1.7. Yardımcı Fiili *bil-* Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

tire bildi bu öz yiyü bilmedi

künüm keçti öknüp asıḡ kılmadı (K.B. 1285)

tüşün bilse yortuḡ **tüze bilse** keḡ

er at tutsa sakçı oḡuḡ tursa keḡ (K. B. 2345)

nücum bilse tıḡ hem **yora bilse tüş**

anıḡ yormış tıḡ sözi kelse tuş (K. B. 2632)

ḡalal hem ḡaram aḡrar erse aḡa

yaraḡlıḡ yaraḡsıznı **bilse seḡe** (K. B. 2752)

elig sakışın **bilse** artuḡ **yete**

bışursa öḡi köḡḡli sakış tuta (K. B. 2782)

kirü hem çıḡa bilse oldruḡ turuḡ

tapuḡ bilmese er tek emḡer kuruḡ (K. B. 3998)

isizim yigitlik isizim yigitlik

tuta bilmedim men sini terk kaçıttım (K.B. 6522)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

tire bildi bu öz **yyü bilmedi**

künüm keçti öknüp asıg kılmağı (K.B. 1285)

tire bildiŋ altun **yyü bilmediŋ**

bu altun yığıp bir nelük birmeding (K.B. 1674)

maŋga oğ tapindiŋ kiçigde berü

körü öğrenü bildiŋ eçgü törü (K.B. 1941)

tügük yüz irig söz küvez kür kılık

kişig yirgürür **köndrü bilmez** yorık (K.B. 2077)

maŋga bütsü mindin **tiyü bilmesü**

yime yarlıg eştip kite turmasu (K. B. 3179)

kanı ol suğ ilçi ilim az tidi

öküs il kücedi **yyü bilmedi** (K.B. 6438)

3.9.2.2.1.8. Yardımcı Fiili bir- Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

bolu birdi evren ilig birdi tağt

tuta birsü teŋgri bu tağt birle bağt (K. B. 92)

itigli bayatım ite birdi öz

ite birdi tüzdi yaraşturdi tüz (K. B. 146)

köngül birdi köz hem ukuş ög bilig

aça birdi sözüm yorıttı tilig (K. B. 387)

köni yol öze tüz **tuta bir** mini

suçulma meniñdin bu iman tonı (K. B. 393)

negü kılmışınğnı sen adra seçe

yora birdiñ uktum kamuğnı aç (K. B. 797)

ķayu aydı ķan tutmış emdi munı

aça birgü ekçek akıtğı ķanı (K. B. 1058)

baş ağırğ yük emgek kötürse ķulı

begiñge **aça birse** arzu yolu (K.B. 1883)

basumaz özüm bu et özni utup

basa bir bağırsak ıdım sen tutup (K. B. 3598)

tilek baylık erse **tire birge** neñg

bayutğay sini ol kıızıl bolğa eñg (K. B. 4499)

ķamuğ erdem ögret oğulķa tükel

ol erdem bile bu **tire birge** mal (K. B. 4508)

tükel boldı emdi aş içgü işi

aça bir ķapuğ barsa tıdma ķişı (K. B. 4662)

ağırlık tilese ayu birdi yol

uçuzluk yolın ma **seçe birdi** ol (K. B. 4856)

mini me bayattın kolu bir turup

aça birsü könglüm bayat oğurup (K. B. 4880)

tilekim bu ol kör kerekim bu ol

aça birsü teŋgri köni eçgü yol (K.B. 5855)

munğar menğzer emdi bu beýting oқи

oқısa **aça birge** ma‘ni taқı (K.B. 6207)

ķamuğ eçgü bolğay buğunka törü

tuta birge teŋgri bu beglik **örü** (K.B. 6266)

maŋga köz kulaқ sen işimni ķamuğ

seniŋdin tiler men **aça bir** ķapuğ (K.B. 6349)

negü erse arzu tilekiŋ ķamuğ

aça birsü teŋgri saŋga ol ķapuğ (K.B. 6412)

-p Zarf Fül Eki İle:

bitig türdi badı öze tamğalap

sunup birdi ögdülmiş aldı ulap (K. B. 3275)

tüketti sözün türdi badı bitig

sunup birdi aldı ķadaşı tetig (K. B. 3811)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

atasın anasın yuluğ kıldı ol

tilek ümmet erdi **ayu birdi** yol (K. B. 37)

bayat birdi barça tilemiş tilek

bayat ok **bolu birsü arka yülek** (K. B. 90)

bolu birsü evren tuçı evrilü

koğı bolsu düşman başı kavırılı (K. B. 119)

tağı ma negü erse arzu tilek

bayat ok **bolu birsü arka yülek** (K. B. 122)

yañılmağ kişi kim **ayu bir** mañga

yañılmış tümen miñg ayayın sañga (K. B. 198)

bolu birmez evren başı tezgünür

anıñ birle kılkı yañı tezgünür (K. B. 344)

ılu birse erdi meniñ işlerim

körü barsa erdi içim taşlarım (K. B. 425)

yirindin bu ilke nelük kelmişin

ayu birdi barça özi bilmişin (K. B. 504)

küsemış **ayu birdi** barça sözün

ne erdi tileki kim ermiş özin (K. B. 508)

ayu birdi kılķın kılınķı yaŋġın

sayu birdi bilgin uķuşı teŋġin (K. B. 569)

ayu birdi kılķın kılınķı yaŋġın

sayu birdi bilgin uķuşı teŋġin (K. B. 569)

yazuķum ne erki bilümez özü

ayu birsü evre eşitsü sözüm (K. B. 638)

keçürdüm yana sözledim söz saŋġa

nelük yüz evürdüŋġ **ayu bir** maŋġa (K. B. 649)

ayu birmedimü ataŋġ ya anaŋġ

ay oġlum begiŋġke özüŋġ kılma teŋġ (K. B. 651)

mini kim bulup berk tutayın tise

ayu birdim ol neŋġni tutsun usa (K. B. 721)

munu men me devlet münüm erdemim

ayu birdim emdi igim hem emim (K. B. 749)

bu oldruġ ne kürsi yiri ol saŋġa

bu maᶜ ni uķayın **ayu bir** maŋġa (K. B. 787)

ayu bir maŋġa sen neteg tapnayın

sevinġiŋġ kayu ol anı tutnayın (K.B. 839)

bu yaŋġlıġ kişiler yaramaz maŋġa

ayu birdim emdi açuqluğ saṅga (K.B. 851)

bu ay toldı aydı eşittim muni

taķı bir sözüm bar **ayu bir** anı (K.B. 854)

uluğdın eşitgü kereklig sözüg

kiçigke **ayu birgü** tutsa özüg (K. B. 1013)

otaçı tirildi tamur kördiler

ol ig kem ne ermiş / **ayu birdiler** (K. B. 1057)

ayur ay atam bir sözüm bar saṅga

anı aytayın men **ayu bir** maṅga (K.B. 1185)

saṅga ḥaçetim bu **körü bir** muni

süre ıdma bolğay yaṗalar sanı (K.B. 1484)

yaķın tuttı ilig kör ögdülmişig

törüçe **ayu birdi** tegme işig (K.B. 1612)

açındı ilig kör kötürdi örü

bolu birdi evren yumıttı törü (K.B. 1642)

ayu bir kişike tusulur ḳayu

ḳayu ol tususı maṅga ay sayu (K.B. 1657)

yana aydı ilig eşittim muni

taķı bir sözüm bar **ayu bir** anı (K.B. 1677)

elig urdı ilig mini eğledi

bolu birdi evren özüm yokladı (K.B. 1805)

kereklig söz aytur men emdi saṅga

ıdı keğ bakıp **sözleyü bir** maṅga (K.B. 1904)

taķı bir ayıtǵu sözüm bar saṅga

anı ma açuķlug **ayu bir** maṅga (K. B. 2176)

ayu bir maṅga sen kayusu yarar

çerigin söküp ol yaǵısın tarar (K. B. 2268)

yana körse iç taş yaraǵsızlarıǵ

ayu birse tıǵsa kötürse arıǵ (K. B. 2500)

kiçe bolsa yatǵaķ bu yatsa burun

ayu birse tegme kişike orun (K. B. 2533)

alu birse açıǵ kör altun kümüş

ķayuķa at alsa ķayuķa yumuş (K. B. 2542)

ayu bir maṅga bir bilig söz uzı

yalaṵaç ıdır ildin ilke özi (K. B. 2594)

ilig aydı uķtum eşittim munı

taķı bir sözüm bar **ayu bir** anı (K. B. 2669)

ıdı yaķşı aymış ötüken begi

tilin **tutzu birmiş** saṅga söz yigi (K. B. 2682)

ilig aydı uḡtum yaruttuṅ mini

taḡı bir sözüm bar **ayu bir** anı (K. B. 2823)

muni ma **ayu birgil** emdi maṅga

bileyin uḡayın ay ersig toṅga (K. B. 2827)

bu erdi ay ilig özüm bilmişin

ayu birdim emdi köṅḡül bulmiŝın (K. B. 2879)

ilig aydı uḡtum eşittim muni

taḡı bir sözüm bar **ayu bir** anı (K. B. 2880)

tirildi ögi hem ḡoyuldı bilig

bolu birdi evren uzadı elig (K. B. 3070)

münümmü öküşrek azu erdemim

ayu bir maṅga sen ḡılayın emim (K. B. 3101)

neçe beg ḡatıḡlansa yaṅḡuz özün

bolu birmese ḡul itümez uzun (K. B. 3123)

negü teg ḡılur sen bu işke itig

maṅga **yaḡru bir** sen anı ay tetig (K. B. 3154)

munıṅda adın anda ta'at ḡayu

maṅga **körkitü bir** tilin sözleyü (K. B. 3228)

munu bilmişimni **ayu birdim** uş

sözüm işke tutğıl yarın kelge tuş (K. B. 3679)

seniñdin ҡolur men munu    zr mi

 o u bir mini ay ki i k  r mi (K. B. 3693)

 o u birgil emdi mini ten rike

d   a ı bolayın sa ga e   ke (K. B. 3697)

 o u bir ay ili  mini sen ma ga

d   a ı bolayın bu yirde sa ga (K. B. 3791)

 z m    zri ҡoldum men emdi sa ga

 o u bir mini sen sarılma ma ga (K. B. 3809)

tilin me  t   gil e its n ilig

 o u birs  mindin k t rs  elig (K. B. 3813)

 o u birmegey a ır iltgey sini

bu k n bar tidim men a ırlap anı (K. B. 3864)

ki i e    tirler bu e    ҡayu

ma ga **ayu birgil** ay bilge b    (K. B. 3934)

 gelik tegir erse   len    ol

ya  ılsa begi bu **ayu birse** yol (K. B. 4141)

ta ı bir s z m bar ayıt u sa ga

anı ma **ayu birgil** emdi maṅga (K. B. 4160)

muni ma **ayu bir** maṅga sen bu kün

negü teg ƙatılǵu uƙayın öǵün (K. B. 4164)

sevinç bolsa kimke özünǵ **seǵmü bir** /

saǵınç ƙadǵu tegse yime **saǵnu bir** (K. B. 4257)

yaǵınlıƙ ƙılu tursu tise özün

bolup ƙoltǵu ƙolma **bolu bir** sözün (K. B. 4275)

ƙayu yirde devlet kötürse başı

bolu bir aṅgar sen ay eǵǵu ƙışı (K. B. 4298)

ayu birdim emdi eǵitti özünǵ

könǵülke alıǵıl uzatma sözünǵ (K. B. 4313)

muniṅda aǵın ma taƙı bar sözüm

anı ma **ayu bir** ay körklüg yüzüm (K. B. 4315)

negü teg yorıǵu olarınıǵ bile

muni ma **ayu bir** maṅga söz ula (K. B. 4317)

olardın kereki saṅga ƣılmi ol

könilikke yitse **ayu birse** yol (K. B. 4352)

ayu birdim emdi saṅga belǵülüg

negü teg tirilǵu alıǵu ülüg (K. B. 4455)

işîng kılsalar terk terin **tegrü bir**

yitürgil içürgil aşın kîngrü bir (K. B. 4462)

aş içgü tuz etmek yime kîngrü tut

atîng edgü bolğay **kelü birge** kut (K. B. 4537)

ayu birdim emdi eşitti özünğ

muni uktunğ erse kesildi sözünğ (K. B. 4566)

taķı bir sözüm bar ayıtgu sanğa

anı ma **ayu bir** açā sen maᅅga (K. B. 4568)

muni ma **ayu bir** maᅅga belgüług

bu iştin yime ök alayın ülüg (K. B. 4572)

туру birgü aştā körüp yat bazığ

aş içgü tegiri öküş ya azığ (K. B. 4580)

neçe me toķ erse yiyü turğu aş

kişi aş kişike **körü bir** ķadaş (K. B. 4600)

özümdin kötürdüm bu arzu tilek

ķođu bir bayatım maᅅga tap yölek (K. B. 4728)

ķođu birgü dünya tilek arzusın

anın bulsa ‘uķbi orun edğüsin (K. B. 4802)

ağırлық tilese **ayu birdi** yol

uçuzluk yolın ma seçe birdi ol (K. B. 4856)

bolu birdi evren kelü birdi kut

negü kolsa arzu kelü birge büt (K. B. 4863)

bolu birdi evren kelü birdi kut

negü kolsa arzu **kelü birge** büt (K. B. 4863)

koğu birsü ilig mini tengrike

dıç aç bolayın aṅgar eḡgüke (K. B. 4865)

bilig aytur erse unu bilmişim

eşitting **ayu bir** negü aymışım (K. B. 4866)

iligdin **kolü bir** meniṅ ı üzrümi

yarağı ne erse otı kıl emi (K. B. 4871)

mini me bayattın **kolü bir** turup

aça birsü köṅglüm bayat oḡgurup (K. B. 4880)

kayu iş kılıp bulmasa ol tatıḡ

koğu birgü ançan ay bilgi batıḡ (K. B. 4928)

koğu birdi emdi sini ay kadaş

munıṅda adın bir tilek koldı taş (K. B. 4980)

munıṅda yası yok saṅga ay kadaş

bolu bir maṅga sen aya bağı taş (K. B. 4988)

bolu birmedim men sözüñg tutmadım

bu alçı ajunķa özün bütmedim (K. B. 5067)

bayat **arturu birsü** ilig sañga

bu eçgü kılıķlar bu eçgü yañga (K. B. 5082)

isiz bolma atıñg isiz kılmağıl

isizlerni kısığıl **bolu birm**egil (K. B. 5227)

vefasız ajunķa köñgöl bamağıl

cefa kılğa aħır **bolu birm**egil (K. B. 5297)

ķalı bu tigüni yiyü bilmes

ķatılma **ķođu bir** küyer ot yisü (K. B. 5396)

könilikte azmış özüm ay uluğ

ayu birdiñg emdi könilik yoluğ (K. B. 5400)

beğük tut bu hımmet eđiz tut köñgöl

ķođu bir bu dünya munıñgdın tönğöl (K. B. 5420)

ķođu bir avutķa ķara toprakıg

uluğ meñgü il ķol nerek bu saķıg (K. B. 5425)

ikigün ajunluk asıg kılgu söz

bu erdi munuķı **ayu birdi** öz (K. B. 5603)

bayattın **ķolu birsü** yazuķlarım

dü 'a birle bolğay keçürgey kırım (K. B. 5667)

kelü birdi dünya tiriglik barır

tiriglik tüker kör bu dünya ıalır (K. B. 5694)

bağırsak ıadaşım sen emdi maᅅga

yarağı negü ol **ayu bir** toᅅga (K. B. 5720)

isiz ılımağı hem törü urmağı

isiz ılıguıka **bolu birmegü** (K. B. 5741)

isizke ıatılma törü urma sen

isiz ılıguıka **bolu birme** sen (K. B. 5743)

ilig ılık evürse ay ılık silig

anı evre yandur **ayu bir** bilig (K.B. 5812)

özüm ıoğtı emdi bu arzu tilek

bayat ok **bolu birsü arıa yölek** (K.B. 5819)

bolu birsü evren oᅅgay evrölüp

uğu birsü öğlek tilekçe bolup (K.B. 5896)

bolu birsü evren oᅅgay evrölüp

uğu birsü öğlek tilekçe bolup (K.B. 5896)

tiriglik ıayu ol kör eçgü ıayu

ayu bir maᅅga sen ay bilge бүгü (K.B. 5921)

yazukka kefareť ig ol k r saᅇga

yazuksuz kişi kim **ayu bir** maᅇga (K.B. 5981)

anı  an k cemiş bolur belg l g

ayu bir  an alsun aᅇgar  lg l g (K.B. 6008)

k ler y z isig s z  ılın  ed g  tut

bolu birge   lek kel  birge  ut (K.B. 6095)

k ler y z isig s z  ılın  ed g  tut

bolu birge   lek **kel  birge**  ut (K.B. 6095)

bayat kimke  ılsa   inay t basut

anıᅇg boldı ajun **bolu birdi**  ut (K.B. 6192)

 zi barmışın h m neteg k rmişin

ayu birdi  t sav neg  aymışın (K.B. 6237)

mini ** uta aru bir**  z ᅇgni bile

yanutı bayat birge ed g  yola (K.B. 6260)

ne e sav ı to dı o ıt ı amul

bayat h kmi birle **ayu birdi** yol (K.B. 6395)

yana  optı erte işin başladı

ayu birdi k rdi  zi işledi (K.B. 6422)

kişi erdi erse olar ne    n

negü ol **ayu bir** bu küñki buğun (K.B. 6427)

et öz **eglü birmez** hāva bulnadı /

tapuğka tegümez / özüm açtı sır (K.B. 6464)

ķayu türlüg erse yorıķıñg yolunğ

ayu birdim azrak bekütgil ulunğ (K.B. 6497)

ya rāb **oğğuru bir** mini ay idim sen

süre ıdmağıl men köñgülni arıttım (K.B. 6563)

azu tilve munduzmu boldum ya mundum

negü sözledim men **ayu bir** uķayı (K.B. 6589)

yok erse **ayu birsü** öñgdi törü kılķ

tüzün törke keçsü otunuğ süreyi (K.B. 6594)

sunup tutmıřımķa eğerdim sözünğ

kelü birdi ötrü yıparı bura (K.B. 6619)

3.9.2.2.1.9. Yardımcı Fiili *bol-* Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

eğiz boldı ornı ay ķutluğ ķuta

tengise ķođı inse **boldı yuta** (K.B. 1526)

büte boldı ilig yüzın körmedim

saķınç ķađğı birle yorıp külmedim (K.B. 1587)

eğiz boldı ornı ay utluğ uta

tenđise oğı inse **boldı yuta** (K.B. 1526)

büte boldı ilig yüzin körmedim

saınç ađđu birle yorıp külmedim (K.B. 1587)

-p Zarf Fiil Eki İle:

tilese törütür bolur olmışı

tilep boldı barça anığ kıl mışı (K.B. 1346)

yatu kördi ança usı kelmedi

tüni boldı yılça **yitip bolmadı** (K.B. 5969)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

itildi ili hem tüzüldi törü

ilig devleti **boldı** künde **örü** (K. B. 1041)

isiz öndi urma ay ilçi bğü

isiz bolsa **bolmaz** ajunuğ **yigü** (K.B. 1459)

negü tir eşitgil ay bilge bğü

biliglig sözi **bolsa** aş teg **yigü** (K. B. 2785)

bu tüş körse yörme bilü bilmeyü

neteg yörse tüşni **bolur anlayu** (K.B. 6021)

ilig aydı barsa yarağlığ turur

ğadaşlık yaqınılık **ulaşu bolur** (K.B. 6281)

kayu tilve kılıkı **bolur** munda **tetrü**

keçer künke avnıp tiriglikni ıdtım (K.B. 6545)

3.9.2.2.1.10. Yardımcı Fiili **çık-** Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

turup çıktı akru kapuğka kelip

bir ança yorıp bardı evke tegip (K.B. 1604)

özi **çık**sa **körnüp** öküş turmasa

kapuğda kişi qoğsa özde basa (K. B. 2538)

turup çıktı andın sevinçlig bolup

atın mindi keldi eviñge turup (K. B. 3068)

tegip akru elgin tokıdı kapuğ

turup çıktı oğgurmış ıdtı tapuğ (K. B. 3291)

atın tutti terkin bir oğlan bile

turup çıktı evdin sevünçün küle (K. B. 3955)

3.9.2.2.1.11. Yardımcı Fiili **ıç-** Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

yavalıkta keçti tiriglik isiz

süre ığım öd kün bu beglik isiz (K.B. 1156)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

liv aş tırki kirse *körü ığsa* köz

yarağısıznı körse anı tığsa öz (K. B. 2549)

közüm sen ıulaķım sen körgil eşit

ne teŋsiz körünse *körü ığma* it (K.B. 5849)

bayattın yıratır bu dünya kişig

tığar *kaldru ığmaz* bu eçgü işig (K.B. 6153)

içim yadı tab ol aııŋu işim

*körü ığma*ğay teŋgri itgey işim (K.B. 6189)

3.9.2.2.1.12. Yardımcı Fiili *ķal* - Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

ölüm yüz ıılur erdi erse körüp

ağır savçılar *ķalgay erdi turup* (K.B. 1200)

3.9.2.2.1.13. Yardımcı Fiili *kel*- Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

toğardın *ese keldi* öŋgdün yili

ajun itgüke açtı uşmaķ yolu (K. B. 63)

ağa kelsü arzu kıurıma**z** bolup

kapuğ tutsu devlet kıurıma**z** bolup (K.B. 943)

ğapa keldi örlep sıta kalkanı

ajun menğzi boldı örünğ erdini (K. B. 3840)

yaşık örledi yirde kıoptı toğı

yağa keldi aşnu tokuz al tuğı (K. B. 4893)

toğa keldi örlep çıkardı yüzin

yaruk kıldı dünya kolin hem özin (K. B. 4968)

bir ança uğıdı bir ança oduğ

ğapa keldi saķnu toğa keldi tuğ (K. B. 5672)

bir ança uğıdı bir ança oduğ

ğapa keldi saķnu **toğa keldi** tuğ (K. B. 5672)

baķa kordi öngdün kara kuş toğup

ğapa keldi yirdin yalın teg bolup (K. B. 5675)

ğapa keldi terkin anğar kıldı yol

bu er kirdi ötrü şalam kıldı ol (K.B. 5960)

yana turdı ança bu oldurdiya

sarığ tañ **ata keldi** öngdürdi ya (K.B. 5971)

-p Zarf Fiil Eki İle:

kadaşınḡnı algıl maḡa *kel turup*

ziyaret kılayın yüzini körüp (K. B. 5023)

-u/-ü Zarf Fiil Eki ile:

ajunḡa apa inmişinde berü

uḡuşluḡ *uru keldi* eḡḡü törü (K. B. 219)

muḡar *meḡzetü keldi* türkçe meşel

oḡıḡıl munı sen köḡḡül öḡke al (K. B. 319)

muḡar *meḡzetü keldi* şa'ır sözi

oḡısa açılḡay oḡıḡlı közi (K. B. 412)

muḡar *meḡzeyü keldi* şa'ır tili

bu şa'ır tili boldı sözke ulı (K. B. 441)

ḡayu *sıḡnu keldi* tiledi köşik

ḡayu keldi öpti iligke işik (K. B. 451)

ajun buḡnı eştip anı arzulap

aḡa *yıḡlu keldi* aḡar öz ulap (K. B. 460)

muḡar *meḡzetü keldi* emdi bu söz

munı eştip uḡsu biliglig keḡ öz (K. B. 680)

muḡar *meḡzetü keldi* şa'ır sözi

bu şa'ır sözi ol biligsiz közi (K. B. 739)

munğar **meñgzetü keldi** emdi bu söz

köñgülke alıñıl küdeşgil keç öz (K. B. 782)

ilig **aytu keldi** bu ay toldını

kelip kördi ilig yatur ħalini (K. B. 1068)

munğar **meñgzetü keldi** türkçe meşel

oqıgıl munı sen asıg özke al (K.B. 1826)

munğar **meñgzetü keldi** bilge sözi

eşitse köñgöl birsü alsu özi (K. B. 2491)

munğar **meñgzetü keldi** emdi bu söz

eşitgil munı sen aya eçgü öz (K. B. 2718)

munğar **meñgzetü keldi** emdi bu söz

unıtma bu sözni aya eçgü öz (K. B. 2851)

yağı boynı yençer ħazine, urur

tilek arzu niç meç **ulaşu kelür** (K. B. 3000)

üyükke kirigli üyüldi ħođı

örü kelmedi ol sevinç bulmadı (K. B. 3090)

munğar **meñgzetü keldi** emdi bu söz

eşitgil munı sen aya köñgli tüz (K. B. 5057)

munğar **meñgzetü keldi** emdi sözüm

eşitgil munı sen ay körklüg yüzüm (K. B. 5335)

munğar **meñğzetü keldi** emdi bu söz

bu söz işke tutğıl aya köñgli tüz (K. B. 5699)

munğar **meñğzetü keldi** emdi sözüm

eşitgil munı sen ay körklüg yüzüm (K. B. 5776)

туру keldi terkin kör ögdülmışe

yunup tañğ namaz kıldı tattı aşı (K.B. 5829)

men aşnu barayın seningdin oza

sen aķru **uçı kel** ay kılķı tüze (K.B. 5966)

küler yüz isig söz kılınç edğü tut

bolu birge öğlek **kelü birge** kut (K.B. 6095)

munğar **meñğzetü keldi** emdi bu söz

munı yaķşı tıñğla aya köñgli tüz (K.B. 6462)

içip yatmış er teg uğıp **oğı keldim**

özüm yolda azmış bayatķa uyağtım (K.B. 6540)

sañga yazdı sindin küredi özüm

bu kün **sıǵnu keldim** sañga yalvara (K.B. 6639)

3.9.2.2.1.14. Yardımcı Fiili *kal-* Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

ilin itmiş ötrü bayumış kara

kara baylığın *kal*mış özke *tura* (K. B. 256)

saṅga men kerekiṅ baḳa turga men

ka muğ işleriṅni *se ve kal*ga men (K. B. 541)

-p Zarf Fiil Eki İle:

*uḳup kald*ım emdi bu işlerni men

kerek erdi sen me munı uḳsa sen (K. B. 658)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

sen aydıṅ maṅga ḳut men bilgil mini

saṅga *uḳturu kald*ım uḳğıl munı (K. B. 796)

köṅgüldin *birü kıldı* edḡü dü'a

ay edḡü dü'a sen beḷanı yıḡa (K.B. 1265)

3.9.2.2.1.15. Yardımcı Fiili *kir-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

yorıp kirdi öḡdülmiş utru tutup

iligke körüñdi sevinçlig bolup (K.B. 1581)

turup taġka *kirmiş* özüñg yalñguzun

tapuġ kılġuġa bu tapuġ keġ uzun (K. B. 3204)

bayat yarlıġın kıl özüñg kulluġı

uçup kir şarayġa erejin salın (K. B. 3672)

ķalı oldurur erse öz ķur bulup

oķıp başlasa ötrü *ķirgil turup* (K. B. 4125)

atın mindi evre eviñge kelip

tüşüp kirdi turdı bir anġa tınıp (K. B. 4882)

turup kirdiler evke alışıp elig

ķadaŝı ayıttı ķör açtı tilig (K. B. 5684)

atın mindi bardı yana ķarŝıķa

tüşüp kirdi ilig taparu oķa (K.B. 5830)

atın mindi keldi eviñge yana

tüşüp kirdi evke suçuldı tona (K.B. 5939)

atın mindi bardı ķadaŝı tapa

teġip kirdi tuştı elig yüz öpe (K.B. 5973)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

yana *aytu kirdi* ilig öz sözün

yanut birdi ay toldı tügdi yüzin (K. B. 626)

yana *irlü kirdi* bu tolmuş ayı

kaçır kışka yandı yarumış yayı (K. B. 1052)

3.9.2.2.1.16. Yardımcı Fiili *koğ* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

bu eçgü yanutı kumarı bitig

bitip koğum emdi saŋga ay tetig (K.B. 1354)

munu emdi artuğ bağırsaklıkın

bitip koğum öt saŋ kumarı oğın (K.B. 1356)

beğel kıldı ebdal nenğın hem malın

bağıp koğı zahid bu dünya ulın (K. B. 3563)

3.9.2.2.1.17. Yardımcı Fiili *kop* Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

sözin kesti *koptı ağağın örü*

esenleşti evke yüz urdı körü (K. B. 4881)

-p Zarf Fiil Eki İle

yana kördi ülker saŋılmış başı

toğardın çağan *kopmış örlep* tuşı (K. B. 4889)

turup koptı yundı kör ögdülmişe

namazın yetürdi okıp bilmişe (K. B. 4894)

3.9.2.2.1.18. Yardımcı Fiili *kör* - Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

isizke söküş eçgü ögdi bulur

özünge *bağa kör* kayusın kolur (K. B. 239)

bağa kördi ilig kamuğ türlüğün

tükel buldı bilgi ukušı ögün (K. B. 627)

sever sevmegin öz bileyin tise

köngülke *bağa körgü* bilgey basa (K.B. 1898)

tapuğ kıl tapuğ tınma kulluğ bu ol

tapuğka *bağa kör* me bekle bu yol (K. B. 3253)

bağa kör men aymış bu sözler tapa

çın erse berü kelgil andın kopa (K. B. 3260)

bağa kördüm emdi dinim yigliki

bu yirde köründi özüm yigliki (K. B. 3338)

negü tir eşitgil bu beyt ayğuçı

taşı körme ma' ni *bağa kör* içi (K. B. 3360)

maŋga kelmişingde berü men bu kün

tapuğın kesildim **baķa k r**  g n (K. B. 3364)

yana dinķa   l g bu d nya nenġi

yise d nya din yir **baķa k r** munı (K. B. 3539)

baķa k rd m emdi bu iŗte maġa

ŗalaķı k r nmez ay ersig toġa (K. B. 3685)

ay k ġli s z k er ay bilgi  k ŗ

baķa k r bu s zke yet rgil uķuŗ (K. B. 3936)

baķa k r bu s zler kim aydım saġa

bu yaġlıġ er rm  ayu bir maġa (K. B. 3992)

bu k n sen maġa kelmiŗiġde ber 

baķa k r tapuġ barķa ķaldı turu (K. B. 4685)

baķa k rgil emdi yaġız yir ķoyı

ne yaġlıġ ķiŗi kirdi tolmaŗ oyı (K. B. 4721)

baķa k r olarıġ sen aķıl k z ġ

begig ķulda aŗra bil rm   z ġ (K. B. 4836)

baķa k r keķ rmiŗ k n ġni bu k n

t kel boldı t ŗ teg saķıġıl  g n (K. B. 5146)

bayat faŗlıġa bir **baķa k r** saķın

neķe eŗġ l k ķıldı yetr  baķın (K. B. 5191)

ay ilig **baḡa kör** sen özke közün

bir özke neçe neḡg tirer sen özün (K. B. 5361)

özünge **baḡa kördi** kılkın işin

tiriglik yigitlik yaḡa kılmaşın (K. B. 5630)

baḡa kördi öḡgdün ḡara ḡuş toḡup

ḡopa keldi yirdin yalın teg bolup (K. B. 5675)

baḡa kör sen emdi ilig eḡḡsin

özünḡ buldı nı ‘ meḡ yigü keḡḡsin (K. B. 5769)

oḡundı **baḡa kördi** kötrüp başın

ḡalıḡ ḡız küler teg yirişti tişin (K.B. 5827)

baḡa körgil emdi ay köḡgli tirig

ölüm kötki ḡıldı yaḡız virlerig (K.B. 6069)

neçe kür küvenür beḡük beglerik

ölüm yirke soḡtı **baḡa kör** tirig (K.B. 6071)

-p Zarf Fii Eki ile:

aḡı şureḡin kim köreyin tise

kelip körsü ḡaḡan yüzini usa (K. B. 104)

bitig ıḡtı ilig öz elgin bitip

negü sözledi erse **körgil oḡap** (K. B. 3471)

3.9.2.2.1.19. Yardımcı Fiili *kötür* - Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

kalı ölmiş erse *ağırlap kötür*

oğul kız bar erse aṅgar haḫ yitür (K. B. 2403)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

bısurḡu tapuḡda sınaḡu körü

ağırlasa ötrü *kötürgü örü* (K. B. 636)

açındı ilig kör *kötürdi örü*

bolu birdi eṽren yumıttı törü (K.B. 1642)

ağırladı ança *kötürdi örü*

uçuzladı ança yaṽuzraḫ körü (K.B. 1717)

usı uçtı ıoptı aḡakın örü

ḫara tün *kötürmiş* etekin *örü* (K. B. 3952)

yaşıḫ ıoptı köḡsin *kötürdi örü*

ajun toldı kafur saçar teg tolu (K. B. 5450)

yitiken *kötürdi* yana baş *örü*

töṅgitti yana yıldırıḫ aḡır narı (K.B. 6220)

3.9.2.2.1.20. Yardımcı Fiili *küdeş-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

negü teg küdeşgü olarıǵ tutup

küdeşigli tengri *küdeşsü utup* (K. B. 4526)

3.9.2.2.1.21. Yardımcı Fiili *saqla-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

şireni çıkarda *körüp saqlasa*

anǵar toǵru yolda elig tegmese (K. B. 2550)

3.9.2.2.1.22. Yardımcı Fiili *odın-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

beliñlep odındı kötürdi başın

qara zengi kılmış yüzini ıñın (K. B. 3286)

3.9.2.2.1.23. Yardımcı Fiili *ögle-* Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

küniñge teneǵdūr *туру öglenür*

negüni tilese bilür öglenür (K.B. 1819)

3.9.2.2.1.24. Yardımcı Fiili *öğren* - Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

anasında toğsa toğar beglikin

körü öğrenür iş bilür yiglikin (K.B. 1932)

maṅga oḡ tapındıṅ kiçigde berü

körü öğrenü bildiṅ eḡgü törü (K.B. 1941)

bilig işke tutḡıl taḡı til köni

taḡı **öğrenü tur** usanma bu kün (K. B. 3169)

3.9.2.2.1.25. Yardımcı Fiili *öl* - Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

atım erdi ay toldı kılķım tolu

irildi toluluḡ **tüker** öz **ölü** (K.B. 1351)

törü eḡgü ur ay törü birgüçi

туру öldi isiz törü urḡuçı (K.B. 1458)

telim ordular buzdı küçkey küçin

туру öldi aḡır bu küçkey açın (K.B. 2035)

yürekliḡ tigüçi uṽutluḡ bolur

uṽutluḡ kişi ölse **urşu ölür** (K. B. 2293)

keçürdi tiriglik **туру öldi**

anuk yigilerke neŋin ıoımadı (K.B. 6335)

3.9.2.2.1.26. Yardımcı Fiili *saķın*- Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

sözin kesti ança *saķındı turup*

aķıttı közün yaş kör oğlın körüp (K.B. 1157)

3.9.2.2.1.27. Yardımcı Fiili *sına*- Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

bısurğu tapuğda *sınağu körü*

ağırlasa ötrü kötürgü örü (K. B. 636)

3.9.2.2.1.28. Yardımcı Fiili *sözle*- Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

açukluğ maŋa ay tilekiŋ ne ol

negü ıolğu erse *aça sözle* ıol (K. B. 3453)

-p Zarf Fiil Eki İle:

negü tir eşitgil tonga alp erig

bilip sözlemiş kör bu öt saı erig (K.B. 5861)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

ilig ötrü turdı adaķın örü

ilig *sözle*medi bir ança *туру* (K. B. 767)

munğar *meñgzetü sözler* öglüg kişi

kim öglüg sözün tutsa itlür işi (K.B. 820)

munğar *meñgzetü sözledi* kör ukuş

ukuşluğ sözi tutsa asğı öküş (K.B. 904)

munğar *meñgzetü sözledi* kör ukuş

ukuş işke tutsa kör asğı öküş (K.B. 1844)

munğar *meñgzetü sözledi* söz silig

siligler sözi körse barça bilig (K. B. 2908)

munğar *meñgzetü sözlemiş* söz bilig

bu söz işke tutgıl ay kılkı silig (K. B. 4221)

sözüg barça söz tip çıkarma tilin

öyü *saķnu sözle* kerekin bilin (K. B. 4334)

3.9.2.2.1.29. Yardımcı Fiili *tañgla*- Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

köñgöl közi birle bakıp teñgledim

özüm yolda azmış *turup tañgladım* (K. B. 5691)

3.9.2.2.1.30. Yardımcı Fiili *tın*-Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

aķar suv yorık til bu ķut turmadı

ajun tezgınürler *yorıp tınmadı* (K. B. 669)

3.9.2.2.1.31. Yardımcı Fiili *tik*- Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

ķayu erde bolsa bu erdem törü

anı beg atap ilke *tikgü örü* (K. B. 1265)

3.9.2.2.1.32. Yardımcı Fiili *tiril*- Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

küle baksa begler ķışike turup

aᅇga *yıǵlu tirlür* er at yüz urup (K.B. 1632)

3.9.2.2.1.33. Yardımcı Fiili *tur*- Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

yaǵa tursu yaǵmur yazılsu çiçek

ķurımuş yıǵaķtın salınsu kūjek (K. B. 118)

munu men me ķörgil ķönilik törü

törü kılķları bu *baķa tur* ķörü (K. B. 800)

bor içme fësadın *yıraḳ tur* teze

bu kaç neḡ yorır tutçı beglik buza (K.B. 1434)

köḡülñi çökürme özüḡñi avıt

baḳa tur maḡa öz tapuḡḳa ivit (K.B. 1551)

ḳapuḡda *ite tursa* oldruḡ turuḡ

tüzülse orun ḳalmasa bir ḳuruḡ (K. B. 2547)

maḡa bütsü mindin tiyü bilmesü

yime yarlıḡ eştip *kite tur* masu (K. B. 3179)

kirü tur tiseler aḡırlık öküş

çıḳa tur tise kör yüzüḡke söküş (K. B. 4104)

bularnı ḳatıḡ sev köḡülde berü

neḡin eḡgülük ḳıl *baḳa tur* körü (K. B. 4338)

taduḡ tumlıḡ erse isigin küçe

isig erse tumlıḡ yiyü *tur iče* (K. B. 4628)

baḳa tur negü tir saḳınuḳ kişi

saḳınuḳ sözün tutsa itlür işi (K. B. 5274)

çıḡay tul yetimig *baḳa tur* körü

bularıḡ küḡezse bolur çın törü (K. B. 5302)

ite tur süze tur bu il işlerin

buðun inçke teggey özünġ me yarın (K. B. 5504)

ite tur *süze tur* bu il işlerin

buðun inçke teggey özünġ me yarın (K. B. 5504)

közin kökke tiktı *baķa turdı* kiç

ķara tün tünerdi yarumadı hiç (K.B. 6217)

saķınçın keçürdi kör ögdülmişe

tapuġķa *baķa turdı* itti işe (K.B. 6345)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

ķörü tursa bizde oza barguçı

ķara tut ya begler ajun tutġuçı (K. B. 250)

bilig kimya' teg ol neġ *irklü turur*

uķuş ordusı ol neġ üġlü turur (K. B. 310)

bilig kimya' teg ol neġ irklü turur

uķuş ordusı ol neġ *üġlü turur* (K. B. 310)

tonın keçti ay toldı *turdı örü*

küsemiş bile çıktı bardı naru (K. B. 519)

mini kördi ġacıb sözüm tıġladı

yarağı **körü tursu** vakti ödi (K. B. 559)

kirip **turdı** ay toldı utru **örü**

ilig imledi kelgil oldur berü (K. B. 621)

ilig ötrü **turdı açakın örü**

ilig **sözlemedi** bir ança **turu** (K. B. 767)

yir öpti kör ay toldı **turdı örü**

ayur ay ıduğ kut ay eçgü törü (K.B. 939)

yana aydı ay toldı uğ ay oğul

ölümüg unitma **öyü tur** oğul (K.B. 1273)

özünġni yaŋılma ay ilig bağın

tüpünġni unitma **öyü tur** sağın (K.B. 1462)

ilig aydı munda naru ay oğul

maŋga **tapnu turġıl** çökürme köŋgöl (K.B. 1591)

kişilikni koğma ay aşlı kişi

kişilik kálu tur kişiye tuşı (K.B. 1596)

bu eçgü **kálu tur** ay eçgü kişi

karımaz bolur eçgü menġü yaşı (K.B. 1639)

köŋgöl tüzse begler yorıtısa törü

bu beglik buzulmaz **turur** kiç **örü** (K.B. 2036)

yime **aytu tursa** er at Һallerin

açı hem tokı ya tonın oprakın (K. B. 2564)

köngül tüzdi ilig kör anda naru

buğunka **birü turdı** eçgü törü (K. B. 3093)

bilig işke tutğıl taķı til köni

taķı **öğrenü tur** usanma bu kün (K. B. 3169)

cefa kılğuçıķa **ķalu tur vefa**

vefa er kılur ol isizler cefa (K. B. 3432)

bu kök tırgüki ol könilik törü

törü artasa kök **turumaz örü** (K. B. 3463)

birig beglenür kör taķı bir begin

oķayu turur tegme künde öngin (K. B. 3535)

yorıp bardı akru tokıdı ķapuğ

ķadaşı **örü turdı** ķođtı tapuğ (K. B. 3957)

seniňdin kötürgey ilig bu törü

kerek erse oldur kerek **tur örü** (K. B. 4006)

ķıya baķma anda solun ya öngün

özünġ *eymenü tur* eşit söz öġün (K. B. 4059)

neçe edġü tutsa özünġ korku tur

işimsinmegil sen kıya *baġnu tur* (K. B. 4095)

kirü tur tiseler aġırlık öküş

çıka tur tise kör yüzünġke söküş (K. B. 4104)

özüm kēndke kirse ilig tapġınġa

baru turġu künde anınġ kapġınġa (K. B. 4161)

tapuġ kılsa bir neġ yazuġ kılsa ur

yaıa ıdma boşlaġ işin *aytu tur* (K. B. 4185)

kuġuka katılmaz *körü tur* yuġak

ķara kuş örünġ kuş bile keġ yırak (K. B. 4199)

ķara kılķı barķa bolur ķap ķara

ķara kılma özni *küġezü tura* (K. B. 4323)

olarka yime ök ķatıl ay ķadaş

birü tur olarka yigü içġü aş (K. B. 4330)

neçe me tok erse *yiyü turġu* aş

ķişi aş ķişıke körü bir ķadaş (K. B. 4600)

bu kūn sen maġa kelmişinġde berü

baĤa k r tapuğ barĤa **Ĥaldı turu** (K. B. 4685)

isizlerke berge urup k nmese

 z nĖ **saĤnu turĖu** olardın usa (K. B. 5281)

k nilik  ze sen turu Ĥıl t r 

t r  birle beglik **turur** ol ** r ** (K. B. 5285)

k Ĥi yetmiřinĤe ĤatıĖlansu  z

yaĤa Ĥılsa   zri **Ĥolu tursu**  z (K. B. 5286)

 r  turdı oĖĖurmiř aydı seğlam

ilig me yanut birdi Ĥıldı Ĥıyam (K. B. 5443)

bularnığ ĤaĤı tığma iĤĖ  yig 

bir  tur munĖaĖmasu ilĤi b Ğ  (K. B. 5553)

satıĖĤı k Ğezs   man tlerin

Ĥlu tursu uzlar naşih tların (K. B. 5589)

seğind r bularığ aĤın nenĖ bile

k r  tur ağın işke Ĥatma yula (K. B. 5592)

telim yattı inĤin tilekĤe turu

bu k n **tursu** emdi **aĖaĤın  r ** (K. B. 5706)

ne eĖĖ  turur k r bu eĖĖ  t r 

törü birle beglik **turur** ol **örü** (K.B. 5944)

3.9.2.2.1.34. Yardımcı Fiili **tuş-** Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

ağır boldı köngli yatur inçıkın

teğip tuş aňgar bir ay köngli yakın (K.B. 5963)

3.9.2.2.1.35. Yardımcı Fiili **tut-** Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

tişig boşlağ ıdma **yapa tut** kapuğ

tişidin tegir erke teňgsiz kamuğ (K.B. 1303)

basıtma katıglan kiçigke özünğ

tilin oynamağıl **tıda tut** sözünğ (K. B. 4184)

kerek dünya işi kerek     bi tut

sakış birle **a  ra tutar** bilge b  t (K. B. 4383)

ay ilig tapuğ   bu      t  rl  g ol

se  e a  ra tutğıl ya  n  lmasu yol (K. B. 5515)

asıglı     ayu ol asıgsız   ayu

sen **a  ra se  e tut** ay bilge b  g   (K. B. 5529)

se  er se  mezig me **se  e tut**     n

se  erke se    g bol ya  ı  a yalın (K. B. 5530)

ağın ma bu il buğnı kaç türlüğ ol

muni **açra tut**ğ auk bolsa yol (K. B. 5550)

bu ma  utu ol muni **açra tut**

keme kese bolur ilke yut (K. B. 5560)

neteg beg bolur ol buğun erkligi

kni egrini **açra tut**maz gi (K.B. 5885)

arzu yir ol tr birgi

kni yalğanığ **açra tut**maz tuı (K.B. 5887)

al sığıt ılma artuk **tığra tut** zng

bu işni bayat ığtı kesgil sözüng (K.B. 6182)

-u/- Zarf Fiil Eki İle:

elig **ka vşuru tut** ağağıng tze

bu oing elging urgil sol elging ze (K. B. 4056)

bayat birs tevfik bu künde naru

sen aymış bu sözler **tutayın körü** (K. B. 5611)

amuğ eğg bolğay buğunka tr

tuta birge teıngri bu beglik **r** (K.B. 6266)

3.9.2.2.1.36. Yardımcı Fiili *tüke-* Olan Birleşik Fiiller

-u Zarf Fiil Eki İle:

atım erdi ay toldı kılķım tolu

irildi toluluk *tüker* öz *ölü* (K.B. 1351)

3.9.2.2.1.37. Yardımcı Fiili *tüket-* Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

yıl altmış iki erdi dört yüz bile

bütiyü tükettim bu söz ülgüle (K.B. 6495)

3.9.2.2.1.38. Yardımcı Fiili *türçi-* Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

iligke kirü hem çıķa türçidi

ilig eçgü közün *baķa türçidi* (K. B. 609)

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

tükel bolsa kör ay bu ağsa eğiz

yana *irlü türçir* kiter körk menġiz (K. B. 733)

3.9.2.2.1.39. Yardımcı Fiili *tüş-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

atın mindi evke yüz urdı turup

kelip tüşti kirdi yağa kur yörüp (K. B. 3282)

tegiþ tüşti olurdu evke kirip

yidi içti tındı bir ança serip (K. B. 3947)

3.9.2.2.1.40. Yardımcı Fiili *ur-* Olan Birleşik Fiiller

- u / -ü Zarf Fiil Eki İle:

ilig aydı bilge meniñ kılķımı

körüp meñzetü urdı bu atımı (K.B. 824)

saķım ol körü barsa *körnü urur*

tutayın tidükte yiter yok bolur (K. B. 4759)

3.9.2.2.1.41. Yardımcı Fiili *yağu-* Olan Birleşik Fiiller

-u/-ü Zarf Fiil Eki İle:

yağıķa *yağusa* yezekin *alu*

tüşürse tayuğ körse ot suv talu (K. B. 2349)

3.9.2.2.1.42. Yardımcı Fiili *yat -* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle:

tutup çaldı yirke ağır ig kelip

töşekke *kirip yattı* muñluğ ulıp (K. B. 1056)

bu künlerde bir tün bu ögdümişe

*turup yat*galır erdi yastap başa (K.B. 5953)

3.9.2.2.1.43. Yardımcı Fiili *yaz* - Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

turup çıktı ay toldı andın yana

evin̄ge kelip kirdi *yazdı tona* (K. B. 561)

3.9.2.2.1.44. Yardımcı Fiili *yorı* - Olan Birleşik Fiiller

-a/-e Zarf Fiil Eki İle:

bor içme fışadın yırak tur teze

bu kaç neñg *yorır* tutçı beglik *buza* (K.B. 1434)

-u Zarf Fiil Eki İle:

mañga tegse emgek erej me tegir

erej birle emgek *yanaşu yorır* (K. B. 3140)

bayat ‘adlin̄ge tutçı k̄orķu yorı

umın fazlın̄ga tutçı *tegnü yorı* (K. B. 3668)

özün̄g k̄arşıka kirse *baķnu yorı*

sini kim ağırlar ağırla anı (K. B. 4110)

3.9.2.2.1.45. Yardımcı Fiili *yüğür* - Olan Birleşik Fiiller

-ü Zarf Fiil Eki İle:

bu k̇orkınç üçün bilge ḋünya k̇oğup

ajun **tezginü yügrür** emgek yüçüp (K.B. 6154)

3.9.2.2.1.46. Yardımcı Fiili *-u--/-ü-* Olan Birleşik Fiiller

biligligke sözledim uş bu sözüm

biligsiz tilini **bilümez** özüm (K. B. 202)

yazuķum ne erki **bilümez** özüm

ayu birsü evre eşitsü sözüm (K. B. 638)

mini terk **bulumaz** tilegli seve

ķalı bulsa tutmaz ķılur terk yaıa (K. B. 699)

mini buldaçı er tutup beklese

ķaçumaz men andın söz aydım kese (K. B. 700)

tuta bilse devlet **tezümez** turur

ķalı tezse tegmez yana terk kezig (K. B. 713)

bu yanğlıg̃ körüp bu özüm eymenip

ötüg̃ **ötnümez** men tilimni yazıp (K. B. 791)

kayu tüz emitse **turumaz** tüşer

kayu neňg köni bolsa tüşmez serer (K.B. 807)

ağış teg bu eçgü *agumaz* kişi

tegip tegme yalňguķ kılumaz işi (K.B. 905)

ağış teg bu eçgü agumaz kişi

tegip tegme yalňguķ *kalumaz* işi (K.B. 905)

ağır neňg kamuğı ağır kılguķa

kalumaz bu işni biligsiz buşı (K.B. 906)

ağırladıň erdi tapuğsuz mini

tapuğ *yetrümedim* ay ilig ғанı (K. B. 1094)

ne munğluğ turur bu apa oğlanı

tilek teg *bulumaz* tiriglik küni (K. B. 1122)

öküş neňgke todmaz közi suķ kişi

eçel tutsa öknür *itümez* işi (K. B. 1143)

ölümke asığ kılmaз altun kümüş

ölümüğ *tığumaz* bilig ya uķuş (K.B. 1196)

haķıňgı *öteyümedim* men sening

bayat oķ ötesün sening haķlarınğ (K.B. 1560)

tügüldi ögi könğli *yetlümedi*

tiledi ayıtğu kişi bulmadı (K.B. 1573)

ataᅇg tapğı bar erdi artuğ telim

öteyümedim bardı ıaldı birim (K.B. 1592)

kişi emgekini *bilümez* kişi

tükel uğ bolur bu ay ilçi başi (K.B. 1598)

saranlıkta ıᅇga negü bar adın

tirer neᅇg *yiyümez* ıalır neᅇg kiğin (K.B. 1672)

biligsizke deᅇlet kelir erse ıtut

turumaz bu deᅇlet anıᅇg birle *büt* (K.B. 1712)

bayat birmişin ᅇalđ *ıığumaz* küçün

yağız yir yaşıl kök tirilse öçün (K.B. 1800)

negü tir eşitgil biliglig sözün

yiyümedi küçkey *ilin* kiç uzun (K.B. 2031)

kılıç birle begler uzatur elig

kılıçsız usal beg *basumaz* ilig (K.B. 2139)

közi toğ kerek neᅇgke suğlanmasa

közi aç *toğumaz* bu dünya yise (K. B. 2200)

yağı ıaça tap kııl eğerme yırağ

kalı yandru yansa **kaçumaz** adağ (K. B. 2390)

yağığ bir saçıtsa yana **tirlümez**

otuğ suv uğıtsa yana **tirlümez** (K. B. 2396)

kılıç birle alsa bolur terk ilig

kağem bolmağınça **basumaz elig** (K. B. 2426)

köngül bolmasa er **körümez** işig

ögi bolmasa er itümez işig (K. B. 2471)

köngül bolmasa er körümez işig

ögi bolmasa er **itümez** işig (K. B. 2471)

bor içse akılık kılur ol neğgin

kişike üler neğ **alumaz** teğgin (K. B. 2765)

bitigsiz işig **bek tutumaz** köngül

köngülke ısanma bitı ay oğul (K. B. 2778)

ukuš bolmasa er **özin tutnumaz**

bilig bolmasa er işin itnümez (K. B. 2790)

ukuš bolmasa er özin tutnumaz

bilig bolmasa er işin **itnümez** (K. B. 2790)

satığçı kerek bilse türlüğ satığ

satıĝ bilnese er **kalumaz asıĝ** (K. B. 2801)

negü tir eşitgil biliglig tilin

saranlık bile beg **yiümez** ilin (K. B. 3035)

uluş kend içinde tapuĝ bar telim

uş ol yirde kılsa **bulumaz** yarım (K. B. 3226)

tapuĝka inanıp kayu erse kul

bulumadı teŋgri sevinçinĝe yol (K. B. 3249)

bu dünya işinĝe katılmış kişi

kalumaz tapuĝ birle ʻ uqbi işi (K. B. 3340)

bu halkka tözü yapmaĝınça kapuĝ

törütügli rabka **kalumaz tapuĝ** (K. B. 3341)

bu kök tircüki ol könilik törü

törü artasa kök **turumaz örü** (K. B. 3463)

basumaz özüm bu et özni utup

basa bir baĝırsak idim sen tutup (K. B. 3598)

kapuĝcı **tuğumaz** ya yol kılĝuçı

tegürmez maŋa bir küvez kür küçi (K. B. 3768)

sizinmedim erdi kör odĝurmışıĝ

oķıp kelmegüsin er erdi bışıĝ (K. B. 3882)

öz özin me ol ķul **bilümez** baktır

yaĝımu bayatķa bilemü yakın (K. B. 3921)

bilümeſe emdi bu ıaˆ at ıını

ķayı ıaˆ at erki **uķumaz** munı (K. B. 3990)

bayat hıķmi ol barķa eĝü isiz

bayat birſe tepſep **tıķumaz** tepiz (K. B. 4254)

fēſad birle dēvlet **turumaz** ķaķar

ķalı tursa taṅg yok tünerķe ķonuk (K. B. 4415)

tiſilerni evde ķüdezgıl tuıı

tiſiniṅ taſı teg **bolumaz** iıı (K. B. 4513)

telim ķördüm emdi ağır bolmuſ er

tıķumadı boĝzı üçün boldı yir (K. B. 4590)

begin ķulda açra **bilümez** özüm

ııĝayıĝ bayında ſeķümez ķözüm (K. B. 4724)

begin ķulda açra bilümez özüm

ııĝayıĝ bayında **ſeķümez** ķözüm (K. B. 4724)

bu tört neṅg tükel kođmaĝınķa ķiſi

adın tört **kalumaz** kişi uz işi (K. B. 4804)

bu dünya işin koğmağınça tükel

kalumaz bu ‘uqbi işin ay ınal (K. B. 4805)

hava arzu boynı sımağınça öz

könilik yolınğa **kirümez** et öz (K. B. 4807)

kılur bir kişi ming kişining işin

öküş ming yumıtsa **kalumaz** anı (K. B. 5100)

bu dünya işi kıldı meşğul mini

bayat tapğınğa öz **tegümez** kanı (K. B. 5116)

ne yanglıg bu devlet **turumaz** kaçır

tirilmiş nengingni tüle ol saçar (K. B. 5188)

küçinge küvenip kögüz kergüçi

yortumadı bir çibunğa **alın** (K. B. 5215)

ive işleme iş meğer din işi

ivek işte asğın **bulumaz** kişi (K. B. 5217)

bu tağlar katında çıkar gevherig

kazıp **yetrümezler** sanğa ay arıg (K. B. 5364)

kalıkta uçuglı kara kuş yorı

seniṅdin **keçümez** aya kök böri (K. B. 5378)

neçe miṅ yaşap er tilese tilek

tükel ök **bolumaz** bulunsa tilek (K. B. 5429)

tükel miṅ yaşasa tilekin tamam

tükel ök **bulumaz** kerekin tamam (K. B. 5431)

tilim **tıçhumadı** telim sözledi

sözüm eksümedi suvı eksüdi (K. B. 5436)

er atsız **bolumaz** buḍun başlasa

ya beglik işin barça beg işlese (K. B. 5459)

kanı inç il itgü **tegümez** özüm

bu iş iş öze boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

bularda basası kör ortu kişi

bu ortu **klumaz** bu baylar işi (K. B. 5562)

körür erdi közler bu künlük yirig

tünerdi **körümez** katında erig (K. B. 5641)

kişi öz işin öz **bilümez** körüp

ağınka ayıtgu kerek eştürüp (K. B. 5656)

ölüm tutmaz erken oḍuğ bol sağın

ölüm tutsa asğı **bulumaz** bakın (K. B. 5718)

ķayu beg bu yol ķođsa tutsa öñgin

buzar beglikin ol **alumaz** oñgin (K.B. 5909)

unamadı aydı ķadaşing ģalı

yavuzrak ay bilgem kõner teg yolu (K.B. 5965)

bu devlet esürtse adın **ağlumaz**

ölüm tutmağınça uğır oğnumaz (K.B. 6143)

bu devlet esürtse adın ağlumaz

ölüm tutmağınça uğır **oğnumaz** (K.B. 6143)

turup **sernümedi** ķadaşı üçün

yana bargusı keldi evre küçün (K.B. 6277)

sañga tegdi kaç kün bu ķađgu sakınç

tegümeding işke işing ne erinç (K.B. 6350)

ağı ol biligligke dünya içi

anın aş **yiýümez** üzer öz küçi (K.B. 6384)

ķalır ķarşı ordu saraylar ķamuğ

anı bēnd **tutumaz** bu öz ay uluğ (K.B. 6433)

et öz eglü birmez hāva bulnadı /

tapuğka **tegümez** / özüm açtı sır (K.B. 6464)

bu bilgîng bile öz başîng tezgînür

bilümez özüngni özünge yıra (K.B. 6610)

biliglig kişeldi turup **yügrümez**

biligsiz yorır kör tilekin süre (K.B. 6614)

3.9.2.2. İÇ CÜMLENİN YÜKLEMİ FONKSİYONUNDA KULLANILAN FİİL + ZARF FİİL EKİ + YARDIMCI FİİL YAPISINDAKİ BİRLEŞİK FİİLLER

3.9.2.2.1. Yardımcı Fiili *al-* Olan Birleşik Fiiller

u / ü Zarf Fiil Eki İle:

tapuğka kelir erse yat baz kişi

körü alsa itse otağı işi (K. B. 2562)

3.9.2.2.2. Yardımcı Fiili *bak-* Olan Birleşik Fiiller

a / e Zarf Fiil Eki İle:

küle baķsa begler saᅇga öz közün

sevinme aᅇgar sen küvenme özün (K. B. 4090)

munu sözledim söz eşitti özünge

yete baķsa köᅇglünge açılga közüᅇg (K. B. 5392)

3.9.2.2.3. Yardımcı Fiili *bar-* Olan Birleşik Fiiller

a / e Zarf Fiil Eki İle:

munğar mengzer emdi bu beytig okı

uğa barsa ma'ni açılğay taķı (K.B. 1649)

közi tok kerek hem kılınçı bütün

barı *arta barsa* küniñge kutun (K. B. 2750)

sağa barsa mundağ bu yañlıg telim

uzun bolğa söz tip tireldi tilim (K. B. 4428)

bağa barsa ters iş bu begler işi

tapınsa telim terk yaranmaz kişi (K. B. 4753)

bağa barsa yetrü ajun –alini

engip ƙalğu tañlap kör ukşa anı (K.B. 6390)

u / ü Zarf Fiil Eki İle:

körü barsa yakşı ayur bu sözüg

ukuşsuz biligsiz beğütmez özüg (K. B. 298)

körü barsa barça urur bu keçük

ukuşluğ biliglig kör aşlı keğ ök (K. B. 299)

körü barsa yakşı ayur uş bu söz

sınap sözlegüçi ıduķ kutluğ öz (K. B. 433)

ıdı yakşı aymış tili köngli tüz

körü barsa yetrü köni ök bu söz (K. B. 515)

sakığ ol **körü barsa** dünya işi

tutayın tiyü sunsa yitrür kişi (K.B. 1410)

körü barsa yalnıguķ bu erksizlikin

nelük munça yavlaķ kötürdi egin (K.B. 1534)

ilig aydı emdi tilemiş işim

tözü **itlü bargay** içim hem taşım (K.B. 1645)

munğar menğzetü aydı şa'ır bu söz

körü barsa ma'ni biligsizke köz (K.B. 1974)

körü barsa tegme işinde hatar

hatarlıg işig körse tatıg kiter (K.B. 2152)

sakış saklıķın boldı atı sakı

körü barsa sakış ıdı ök sak iş (K. B. 2221)

munğar menğzer emdi bu söz ay bögü

körü barsa yetrü çın aymış tigü (K. B. 2407)

körü barsa yinçke sakış hendese

munı birle yir kök bolur ol sasa (K. B. 2784)

uluş kendte ta'at telim bar ıduq

uş ol yirde yetrü **körü barsa** yok (K. B. 3215)

körü barsa dünya kölike sanı

eğerse kaçır kaçsa eğerer sini (K. B. 3536)

sevinçin **körü barsa** ağır sağınç

sağınçin tirilse bolur kin sevinç (K. B. 3550)

bayat atı aysa tezer yek barır

şodu barsa dünya seniğdin qalır (K. B. 3592)

körü barsa yağış ayur er başı

köngül bulnasa boldı erksiz kişi (K. B. 3855)

körü barsa yağış ayur emçiler

ağış az yise er esenin küler (K. B. 4641)

sağım ol **körü barsa** körnü urur

tutayın tidükte yiter yok bolur (K. B. 4759)

körü barsa barça bu suqluq turur

sukun açmış özler kaçan tok bolur (K. B. 5384)

körü barsa yağış bitimiş bitig

unıtma bu sözni ay köngli tetig (K.B. 5929)

körü barsa dünya kılınçı tenġi

yigen yil büke teg bu kılķı yaġı (K.B. 6388)

-p Zarf Fiil Eki İle

ķuruġ ķaldı kalbüd **uķup barsa** can

bayat bildi ķanķa barır erse can (K.B. 1525)

bu ķoķmezde aķnu ķoķ ıķsa oza

ķoķüp barsa asġı yarutur ķoķe (K. B. 4815)

et öz ölgü aķır yıgey ķurt yılan

öķünķte adın yok **ķıķap barsa** can (K.B. 5842)

3.9.2.2.4. Yardımcı Fiili bil- Olan Birleşik Fiiller

a / e Zarf Fiil Eki İle:

adırsa ödürse **seķe bilse** öz

ķamuġ iş içinde yitig tutsa ķöz (K. B. 329)

tuta bilse devlet tezümez turur

ķalı tezse tegmez yana terk kezig (K. B. 713)

kelır ķut **tuta bilse** sen barır

birür neġ yiyü bilmeşe sen alır (K. B. 724)

tuta bilse tap bu tirilmiş neġing

ikigün ajunda kızartğay eñging (K.B. 1287)

tuta bilmese sen adın munça neng

sañga yetmegey kör sarıg kılga eng (K.B. 1288)

serimlig kerek hem **tuta bil**se öz

közin keğ küdezse tilin tıdşa söz (K. B. 2480)

serimlig kerek hem **tuta bil**se öz

közin keğ küdezse tilin tıdşa söz (K. B. 2480)

uğısa bu yalnguk tüşer ök bu tüş

yora bilse terkin kelir ağızı tuş (K. B. 4367)

bu tüş ‘ilmi bilgü kerek aşnu keğ

yöre bilse ötrü idi sañnu keğ (K.B. 5993)

kişi tüş tüşese yörügke barır

yöre bilmese tüşnüng asğı kalır (K.B. 6001)

u / ü Zarf Fiil Eki İle:

kelir kut tuta bilmeşe sen barır

birür neng **yiü bil**mese sen alır (K. B. 724)

kalı **sözleyü bil**mese til sözüg

yaşıl kökte erse kör indrür özüg (K. B. 1003)

bulup dünya malın *yyü bil*mese

saķış tegdi ũlgi ağır yũdġũke (K. B. 3927)

yaũuz ermez emdi bu dünya ķutın

bulup *tirlũ bil*se ķopursa atın (K. B. 3975)

tapuġķa negũ teg mansa bolur

tapındım *tiyũ bil*se mũflış ķalur (K. B. 3985)

ķalı bu tigũni *yyü bil*mese

ķatılma ķoġu bir kũyer ot yisũ (K. B. 5396)

3.9.2.2.5. Yardımcı Fiili *bir-* Olan Birleşik Fiiller

u / ũ Zarf Fiil Eki İle:

bolumsuzķa devlet *kelũ bir*se ķut

iter devletin ol keķũrmez kũni (K.B. 1715)

neteg met yumıttı bu erdem saᅇga

*ayu bir*gil emdi munı sen maᅇga (K.B. 1795)

kŕr arslan *bolu bir*se ıtķa *başı*

bu ıt barķa arslan bolur ŕz tuşı (K.B. 2047)

ilig aydı sŕzle yime bu sŕzũg

munı ma *ayu bir* yarut bu kŕzũg (K. B. 2434)

kelü birse devlet yumıtsa bu neng

kişi köngli tirlür bolur kızğu eng (K. B. 3073)

keçer dünya qoğıl tile ‘ uqbini

qoğu birmese dünya qoğgay sini (K. B. 3087)

havağa *bolu birse* tutgun bolur

et öz arzu bulsa mini qul qılur (K. B. 3345)

bu dünya yaŋı bu eğerse qaçar

qoğu birse evre saŋa yol açar (K. B. 4929)

3.9.2.2.6. Yardımcı Fiili *ıd-* Olan Birleşik Fiiller

u / ü Zarf Fiil Eki İle

qadaş köngli barça saŋa qadgurur

*körü ıd*sa bulmaz köngül yilgürer (K. B. 3329)

3.9.2.2.7. Yardımcı Fiili *kal-* Olan Birleşik Fiiller

u / ü Zarf Fiil Eki İle

kiçigde *körü kal*sa altun kümüş

anıŋ suklukı bolmaz ança öküş (K. B. 2754)

3.9.2.2.8. Yardımcı Fiili *ıl-* Olan Birleşik Fiiller

u / ü İle

biliglig tise bolmağay ol kişig

havaşı *uğu ıl*sa barça işig (K. B. 3641)

3.9.2.2.9. Yardımcı Fiili *kör-* Olan Birleşik Fiiller

a /e Zarf Fiil Eki İle

baқа körse begler küyer ot sanı

basınsa üzer baş sorar öz kanı (K. B. 655)

ölüm bir *tengiz* ol uçı yok tüpi

baқа körse yetrü tüpi yok batıg (K. B. 1140)

bu sözke tanuķı munu bu söz ol

sözinge *baқа körse* ma‘ ni tüz ol (K.B. 2112)

ķayuka *baқа körse* ķorkınc turur

sevinķin *sora körse* azrak erür (K.B. 2149)

bularda basa kaç ķutu bar adın

baқа körse bilgi biligde öngin (K. B. 4355)

munıngda basa emdi yulduzķı ol

baқа körse yetrü idi yinķe yol (K. B. 4376)

yazukluĝ efalıĝ ulunĝ men otun

baĝa krse bara yazuk men btn (K. B. 5124)

ay ilig **baĝa kr** seninĝde oza

beg erdi atanĝ ilde erk trk tze (K. B. 5151)

meninĝ tip bilir sen bu arşıĝ bu kn

ħaĝikat **baĝa krse** ermez n (K. B. 5181)

neg tir eşıtgil bu arşı saĝa

baĝa krse ın oĝ ayur ay tonga (K. B. 5182)

3.9.2.2.10. Yardımcı Fiili *ktr-* Olan Birleşik Fiiller

u /  Zarf Fiil Eki İle

kiminĝ devleti başı **ktrse r**

amuĝ edĝ ılĝu buĝuna tr (K. B. 545)

3.9.2.2.11. Yardımcı Fiili *teg-* Olan Birleşik Fiiller

-u / - Zarf Fiil Eki İle

alı **basnu tegse** buşar baş keser

tamurın teşer kr sorup an ier (K. B. 4099)

-p Zarf Fiil Eki İle

ne eĝ bolur ol adaştın yırap

barıp tegse tuşsa yağukluk ulap (K. B. 3296)

3.9.2.2.12. Yardımcı Fiili *tur-* Olan Birleşik Fiiller

a /e Zarf Fiil Eki İle

bağa tursa artuk anın korku tur

kalı korkmasa sen küçün korkitur (K. B. 656)

ilig birdi alkış kör ay toldıka

ayur tünle kundüz maḡa *tur bağa* (K. B. 760)

muḡar meḡzer emdi bu sözni oḡı

uğa tursa ma‘ ni açılḡay taḡı (K.B. 1869)

sü başcı *tüze tursa* yortuḡ kırın

iriglerni yıḡsa yetürse sonḡın (K. B. 2586)

u / ü Zarf Fiil Eki İle

körü tursa bizde oza barḡuḡı

ḡara tut ya begler ajun tutḡuḡı (K. B. 250)

kür arslanḡa oḡşar *körü tursa* beg

öge tegse yumşar bolur torḡu teg (K. B. 4098)

yaḡanlıḡ ḡalu tursu tise özün

bolup ḡoltḡu ḡolma bolu bir sözün (K. B. 4275)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

bu yaŋlıg *birü tursa* öt saŋ erig (K.B. 6265)

3.9.2.2.13. Yardımcı Fiili *tut-* Olan Birleşik Fiiller

a / e Zarf Fiil Eki İle

basakı kutu ol saŋa tapğuçı

*tıda tut*masa sen bu ol kıpğuçı (K. B. 5557)

-p Zarf Fiil Eki İle

ara kılkı kız teg kılınçı silig

sevitür *sunup tutsa* birmez elig (K. B. 400)

3.9.2.2.14. Yardımcı Fiili *ur-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle

oŋ elgin kılıç tutsa *ursa salıp*

sol elgi bile neŋ ülese alıp (K.B. 2069)

3.9.2.2.15. Yardımcı Fiili *yorı-* Olan Birleşik Fiiller

-p Zarf Fiil Eki İle

kişi öz tilekin *yorısa barıp*

tegir terk tilekke bu qalmaz arıp (K. B. 5042)

3.9.2.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Birleşik fiil gruplarının fiil grupları dediğimiz isim – fiil, sıfat-fiil, zarf-fiil gruplarında, bu grubun yüklemi olarak kullanıldığı görülür.

3.9.2.3.1. İsim Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

3.9.2.3.1.1. İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun İsim Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

adaş tutmaḳ asan küdezmeki sarp

yagı bolmaḳ asan yaraşmaḳı sarp (K. B. 4269)

çıḡay ölse ḳutlur kiter emgeki

ölüm tutsa ay bay *saḳaṣ birmekiṅ* (K.B. 6378)

3.9.2.3.1.2. Fiil + Zarf Fiil + Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun İsim Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

tilek arzun ermez meniṅ ölmekim

bu kün bolmış ermez *kelip barmaḳam* (K. B. 1095)

3.9.2.3.2. Sıfat Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

3.9.2.3.2.1. İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Sıfat Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

sevüg savcı birle kıopurgıl mini

elig tuttaçı kıl könilik küni (K. B. 30)

uluğ künde körkit olarnıñ yüzün

elig tuttaçı kılğıl edgü sözün (K. B. 32)

kıyamette körkit tolun teg yüzün

elig tuttaçı kıl ilâhi özin (K. B. 48)

olarnı meniñdin sevindür tuçı

uluğ künde kılğıl **elig tuttaçı** (K. B. 62)

toğardın ese keldi öñgdün yili

ajun itgüke açtı uştañ yolu (K. B. 63)

ular kuş ünün tüzdi ünder işin

silig kız oqır teg **köñgöl birmişin** (K. B. 75)

bilip sözledeçi kişi bar öküş

anı bildeçi er mañga keç küsüş (K. B. 207)

neçe me sinadım **isiz kılğıuçı**

kite bardı künde üzüldi küçi (K. B. 247)

ıdı artuğ erdem kerek ög bilig

ajun tutguğa ötrü sunsa elig (K. B. 281)

negü tir eşit emdi kılkı silig

sınyu tegip ilke **sunmış elig** (K. B. 346)

negü tir eşit bu sınamiş kişi

başında keçürmiş yetürmiş yaşı (K. B. 426)

kayu işke iñse uzar kiç ıalur

iñe ıalmış işler ökünçlüg bolur (K. B. 556)

iñe kirme işke şabır ıl serin

iñe ıalmış işler ökünçi yarın (K. B. 587)

bayat birsü küç **bu tapuğ ıalgıka**

küdezsü sanğar öz tapug yazguğa (K. B. 600)

negü tir eşitgil biliglig tilin

iñe ıalmış işler ökünçi yılın (K. B. 631)

iñe ıalmış işler neçe yig bolur

iñe bısmış aşnı yise ig bolur (K. B. 632)

negü tir eşit emdi türkçe meşel

başında keçürmiş bu kökçin sağal (K. B. 667)

bıçek teg bıçar men keser men işig

uzatmaz men **da'vi ıalıglı** kişig (K.B. 811)

özüm taplamaz neñg biri yalğan ol

munıñda basası bu **küç ıalgan** ol (K.B. 848)

usal bolmağıl ay tirig boldaçı

tirig boldunġ erse özünġ öldeçi (K. B. 1066)

negü tir eşitgil bŷgü il begi

buğun başlaġuçı kişide yigi (K. B. 1076)

erejlerke aŷnıp **usal bolġuçı**

ölüm tutsa oğlur yetilmez küçi (K. B. 1142)

ķamuġ nenġke vaķt ol küni belgŷlŷġ

neķes tın toķırķa sanı belgŷlŷġ (K.B. 1213)

negü tir eşitgil oġulluġ kişi

başında keķŷrmiş yetilmiş yaşı (K.B. 1222)

telim **dŷnya yigli** seninġde oza

ķođup bardı barķa bu inķık öze (K.B. 1236)

bilir erdinġ emdi ceķaçı ajun

ceķa ķalġusın sen usandinġ özün (K.B. 1237)

ölüm tutmaz erken oğun ay ilig

işinġni itinġil yetŷrgil bilig (K.B. 1366)

ölüm kelmez erken ölümke itin

tiriglik oğinde tapuġ ķıl tapın (K.B. 1370)

törŷ eđġŷ ur ay törŷ birġŷçi

turu öldi **isiz törü urğuçı** (K.B. 1458)

bolup toğmaduḵ teg yitip bardı can

ajunda atı ḵaldı belgü nişan (K.B. 1522)

negü tir eşitgil bu **şır ayğuçı**

sözüg ma'ni birle tizip ḵoḵğuçı (K.B. 1620)

munı eḵleyin men bu bolsun ḵişi

ḵişi bolmış asğın tusulğay tuşı (K.B. 1627)

ilig ündedi bir kün ögdülmışig

aḅgar sözledi söz **uḵup bilmişig** (K.B. 1655)

ḵişıke tusulmaz tükel **yas ḵalur**

bu üç neḅg turur kör ay ilçi unur (K.B. 1667)

ḵişilik ḵalurḵa ḵişilik anut

ḵişilik teḅḅinçe törü ḵıl yanut (K.B. 1690)

kelir erse deḅlet ḵişıke küle

tutup berkeḅüsi ḵiçiglik bile (K.B. 1703)

köni tip ayurlar ḵayu ol köni

könilik ḵılıḅlı ęmanet küni (K.B. 1729)

yime yaḵşı aymış **ögi yetmiş** er

könilik bile bu ajun tutmış er (K.B. 1746)

içi yakşı aymış bu yağma begi

ķamuğ işke **bilgi yetilmiş ögi** (K.B. 1758)

munğar menğzetü aydı Türkçe meşel

başında keçürmiş bu kökçin saķal (K.B. 1798)

bilir men **bu yanğlığ tapuğ kılduķunğ**

bağırsaklık ol bu mini ķolduķunğ (K.B. 1878)

eşitsü ayayın özüm bilmişin

ilig me keçürsün **ħaħa bolmışın** (K.B. 1920)

men **iş ķılğuçı** men sen iş körgüçi

işig körgüçidin bilür ķılğuçı (K.B. 1939)

negü tir eşitgil bilig bilmiş er

başında keçürmiş öküş yılmış er (K.B. 1955)

negü tir eşitgil **bilig birgüçi**

biligsizni bordın söküp tıdğuçı (K.B. 2095)

negü tir eşitgil **ajun tutğuçı**

ķılıç baldu birle yağığ utğuçı (K.B. 2141)

aya **il tutuğlı** ilig saķlağ

usallık bile yir yigüçi ağı (K.B. 2142)

sevinçlig tut ay beg **ķalıç urğuçığ**

sevinçin tiril tutçı körme açığ (K.B. 2145)

uruğluğ kişiler kıılınçı silig

vefa birle halkқа **yađıǵı elig** (K. B. 2197)

sıyasat yoritǵı kerek sü başı

siyasatқа aşıǵ bolur sü işi (K. B. 2300)

negü tir eşitgil yağı sançmış er

başında keçürmiş közün körmiş er (K. B. 2367)

bu yaǵlıǵ sü başçı bulur erse beg

işi başқа bargay **kü venç bolǵı** teg (K. B. 2413)

orunç ol buzuǵlı onǵulmış işig

orunç **yig kılur** ol bütürmiş işig (K. B. 2443)

ağıçı bitigçi ya **iş tutǵıçı**

ya tonçı etükçi ‘amıl bolǵıçı (K. B. 2494)

yana aydı bilge bögü sözledi

özin tutnumaz er başın yir tidi (K. B. 2518)

maǵa ayǵıl emdi **kapuǵ başlar** er

negü teg kerek ay bu iş işler er (K. B. 2527)

maǵa ayǵıl emdi kapuǵ başlar er

negü teg kerek ay bu **iş işler** er (K. B. 2527)

kapuğ başlar er keğ bağırsak kerek

tēni canı birle tapuğsağ kerek (K. B. 2529)

irig tapnuri kim bağırsak seve

tapınmaz kayusı yoriğlı yağa (K. B. 2543)

körü alsa yat baz keligli kişig

ağır tutsa **koldaş kılınmış** işig (K. B. 2548)

negü tir eşitgil tapuğ kılınmış er

tapuğ birle begde **ağır bolmış** er (K. B. 2569)

kapuğ başlar erniñ bağırsaklığı

bu yañğığ kerek ay ajunçı ağı (K. B. 2589)

bu yañğığ kerek bu **kapuğ başlar** er

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

bor içmez kerek ked özin tutğuçı

özin tutğuçı er bulur kut küçi (K. B. 2649)

bor içmez kerek ked **özin tutğuçı**

özin tutğuçı er bulur kut küçi (K. B. 2649)

bu iki kişike **söz açğu** kerek

söz açsa avağları yüdgü kerek (K. B. 2680)

bor içmez kerek hem **özin tutğuçı**

özin tutğucı er ıutug tapğucı (K. B. 2764)

bor içmez kerek hem özin tutğucı

özin tutğucı er ıutug tapğucı (K. B. 2764)

ayıp birmegü nenğ tilin aymağ

tilin aydınğ erse anı tıdmağ (K. B. 2811)

buğun başlar erke bolur minğ yağı

yağı bolsa kimke yağılgılg ağı (K. B. 2834)

hıyanet kayu yirde ursa adağ

asıg birgü barça kaçır keğ yırak (K. B. 2865)

anın ötrü bolsa **iğış tutğucı**

yarağay bu işke yetilgey küçi (K. B. 2886)

kağanınğnı ıdıtm bu ögdülmışig

sözümni tegürgey **uçup bilmişig** (K. B. 3202)

turup tağka kirmış özünğ yalnguzun

tapug kılğuka bu tapug keğ uzun (K. B. 3204)

negü tir eşitgil bilig birgüçi

bilig birle **ta ıt tapug kılğucı** (K. B. 3222)

biligsiz **tapug kılmiş**inde körü

biliglig uğırmış muyanı örü (K. B. 3225)

ya~~ğ~~n~~l~~ı~~k~~ ulamış üçün bir bayat

muyan birsü mîng mîng tümen eçgü at (K. B. 3319)

yakın ға kadaştın **yıra~~k~~ boldu~~k~~um**

olarğa toğurmadım açım to~~k~~um (K. B. 3350)

erende eri ol ғamuğ nengke erk

bulup ғalǵu yirde özin tutsa berk (K. B. 3449)

bilir sen bu kün men **kişi boldu~~k~~um**

sebeb ilig erdi yülekim to~~k~~um (K. B. 3466)

nelük arsqar sen aya öldeçi

özünğ iki künlük **konu~~k~~ bolda~~ç~~ı** (K. B. 3529)

siziksiz ölür kör **tirig bolda~~ç~~ı**

ğayu kün ölürüg yo~~k~~ ol bildeçi (K. B. 3621)

aya **ğul boluǵlı** uquşluğ oduğ

usal bolma saqlan to~~k~~ıǵay yo~~đ~~uğ (K. B. 3661)

tiriglik ғolur men özüm ölgüsüz

yigitlik tiler men **ğarı bolǵusuz** (K. B. 3756)

içi ya~~ğ~~şı aymış **tapı bolmış** er

tapılık içinde ғutı tolmış er (K. B. 3799)

toǵardın butıǵlandı ot teg yalın

yarudı yaŋı **yüz açar** teg kelin (K. B. 3839)

sizinmedim erdi kör oğğurmışığ

oğıp kelmegüsin er erdi bışığ (K. B. 3882)

negü tir eşitgil **bilig birgüçi**

sınap eğğü isiz kişig bilgüçi (K. B. 3962)

negü tir eşitgil **tapuğ kılğıuçı**

tapuğ yetrüp ötrü tilek bulğıuçı (K. B. 4050)

negü tir eşitgil törü birgüçi

törü birle beglik **işin itgüçi** (K. B. 4082)

negü tir eşitgil özin tutnur er

öğinde kirip kör **ötüg ötnür** er (K. B. 4103)

közünġni küdeşgil özünġni tutun

özin tutğıuçı er ajunda küsüş (K. B. 4105)

bu ol atķa tegmiş **tapuğ kılğıuçı**

munınġda narusı uda birgüçi (K. B. 4147)

bu ol atķa tegmiş tapuğ kılğıuçı

munınġda narusı **uda birgüçi** (K. B. 4147)

negü tir eşitgil **tapuğ kılğıuçı**

törü birle başlap ĳapuđ tüzgüçi (K. B. 4170)

negü tir eşitgil ay köngli oduğ

yağı yası tegrüp **tolkımış yoğuğ** (K. B. 4189)

negü tir eşitgil **adaş tutmış** er

adaş asğı yası sinap bilmiş er (K. B. 4207)

kişig **kul kılığlı** bu iki kılınç

ağın bulmadım men bulunsa tile (K. B. 4223)

biri teñgrilik ol **yağı boldaçı**

bu kafır yağılar yağı ol tuçı (K. B. 4225)

talı er tilese **yağın tutğ**ka

iki türlüg ol bu tilek bulğka (K. B. 4234)

negü tir eşitgil yağılarnış er

yağısı özele **elig bulmış** er (K. B. 4261)

birisi ozunçı **yoñgağ kılğ**uçı

biri iki yüzlüg kişi umduçı (K. B. 4272)

içi yakşı aymış bu beyt ayğuçı

sözin mañni birle **tanuğ kılğ**uçı (K. B. 4286)

kalı kolsa sen söz **yorığ bolğ**usın

ayıttuğta sözle köni bolsı çın (K. B. 4300)

kerek bolğu sözni ayıttıñ mañga

ayayın eşitgil munı men saṅga (K. B. 4319)

negü tir eşitgil özin tutmış er

tilin **bek tutıǵlı** bilig bilmiş er (K. B. 4333)

yörügke barır tüş tüşüg yaqşı yör

aya **tüş yörügli** tüşüg yinçke köi (K. B. 4373)

tözü **tın toǵıǵlı** açıp toǵuçı

munǵar boldı munǵluǵ tirig bolǵuçı (K. B. 4403)

tözü tın toǵıǵlı açıp toǵuçı

munǵar boldı munǵluǵ **tirig bolǵuçı** (K. B. 4403)

iǵı yaqşı aymış **törü birgüçi**

buǵun birle ǵatlıp sınap bilgüçi (K. B. 4449)

iǵı yaqşı aymış törü birgüçi

buǵun birle ǵatlıp **sınap bilgüçi** (K. B. 4449)

biligsizke yaqma özüñni tutun

özin tutǵuçı er tirildi ǵutun (K. B. 4452)

usa ev ǵızı al **elig tegmedük**

seniñde aǵın er yüzin körmedük (K. B. 4477)

negü tir eşit köñgli alçaq kişi

kişilik ǵalıǵlı kişilik tuşı (K. B. 4554)

negü tir eşitgil **boğuz tıdğuçı**

özi boğzınğa erk bolup tutğuçı (K. B. 4588)

telim kördüm emdi **ağır bolmuş** er

tıdumadı boğzı üçün boldı yir (K. B. 4590)

arığ it aş içgü tatıglıg silig

yisü arzu birle **sunuğlı elig** (K. B. 4646)

kanı ol tayağı **yılan bolğuçı**

tenğiz yarlıp ötrü yorıp keçgüçi (K. B. 4715)

kanı ol peri kuş bu yalnguk öze

uluğluk kılığlı kılınçı tüze (K. B. 4716)

kişig **kul kılığlı** bu sukluk turur

kiterdim bu sukluk közüm tok turur (K. B. 4729)

tile tutçı tınma tilep yetgü yok

tilep bulmadım tip **yanın yatğu** yok (K. B. 4783)

basıng kökke tegse beğüklük atın

kirip yatğu ornuğ kara yir katın (K. B. 4820)

bu ança iş ermez **ağır kelgü** teg

bu iştin belinglep yıraç tezgü teg (K. B. 4950)

meniğde basa sen bütürgil sözünğ

umınç kılmiş öçte yetürgil özünġ (K. B. 5009)

aman birdi erke **selam kılġuġı**

selamet bolındı ‘aleyk alġuġı (K. B. 5058)

aman birdi erke selam kılġuġı

selamet bolındı ‘**aleyk alġuġı** (K. B. 5058)

selam ol selamet kişi řerrinġe

selametlik aldı **yanut kılġuġı** (K. B. 5059)

kılınç eđġü tut ay **ajun tutġuġı**

keligli turur kut yana barguġı (K. B. 5086)

seninġde ozakı **ajun tutġuġı**

kanı kaçça bardı kanı ol küçi (K. B. 5137)

negü tir eşitgil bilig bulmış er

bilig birle ilde **aġır bolmış** er (K. B. 5238)

aya **baş boluġlı** ay üstünġ elig

ķamuġ işke aşnu sen işlet bilig (K. B. 5252)

ķaramķa ķatılma küdez öz ķatıġ

ķaram yigli ornı tamu ol batıġ (K. B. 5261)

ay **ķaznaķ uruġlı** ajun begleri

özünġde kidin ķođma ķaznaķ yorı (K. B. 5294)

aya **bay boluğlı** buğunda talu

koğuz kıl bu baylık muyan al tolu (K. B. 5296)

negü tir eşitgil **h̄alal yigli** er

sakınuk başı çın h̄alal tigli er (K. B. 5349)

bu begke vezir ol **tutup yitgüçi**

ili kapğı atı bu ol itgüçi (K. B. 5336)

negü tir eşitgil **h̄alal yigli** er

sakınuk başı çın h̄alal tigli er (K. B. 5349)

h̄alal yigli kılmaz bayatka yazuk

h̄alal yi h̄alal kıl yarınlık azuk (K. B. 5350)

negü tir eşitgil özin bilmiş er

h̄avasın ukuşka **bulun kalmış** er (K. B. 5411)

negü tir eşitgil bilig birgüçi

bilig birle h̄immet **uluğ tutđuçı** (K. B. 5419)

negü tir eşitgil bu **sü başlar** er

tiriglik ıdıp beg işin işler er (K. B. 5461)

nelük boldı ‘ aciz özünğ ay ilig

kamug **eçgü kılgu** küçünğ bar elig (K. B. 5476)

ikigün ajunluk **asığ kılgu** söz

bu erdi munuķı ayu birdi öz (K. B. 5603)

içi yaķşı sözler köñgöl bulmış er

köñgöl til birikip **yaķın bolmış** er (K. B. 5617)

öziñge baķa kördi kılķın işin

tiriglik yigitlik **ya va ķalmışın** (K. B. 5630)

ölüm tutmaz erken ķılayın tapuğ

ölüm tutsa ķalgay tapuğlar ķuruğ (K. B. 5712)

tiriglik küsüş tut i ve ķıl tapuğ

ölüm tutmaz erken baķa tur oduğ (K. B. 5717)

ölüm tutmaz erken oduğ bol saķın

ölüm tutsa asğı bulumaz baķın (K. B. 5718)

bir ök türlüğ ermez bu işke bilig

büte türlüğ iş bar **tegürgü elig** (K. B. 5723)

isiz ķılmağı hem törü urmağı

isiz ķalğıuçıķa bolu birmegü (K. B. 5741)

isizke ķatılma törü urma sen

isiz ķalğıuçıķa bolu birme sen (K. B. 5743)

bu **ķut bulmaduķ** er ķalı bulsa ķut

baru ķılķı artar ķılur ilke yut (K. B. 5757)

elig bulmaduḡ bulsa ilke elig

uzatur buḡunḡa elig hem tilig (K. B. 5758)

negü tir eṣitgil ay köñgli yaḡın

kişilik ḡalıḡlı bağırsaklıḡın (K. B. 5795)

ḡalı arzu yir ol **törü birgüçi**

köni yaḡanıḡ aḡra tutmaz tuçı (K.B. 5887)

kişi eḡgüsi kim kişiler başı

kişilik ḡalıḡlı kişiye tuşı (K.B. 5892)

uḡup kirdi aydı negü aymışın

ḡadaşı anıñḡdın **yumuş ıḡmıṣın** (K.B. 5959)

bayat yarlıḡasu ol oḡḡurmıṣıḡ

keçürsü anıñḡdın **yazuḡ ḡalmıṣıḡ** (K.B. 6306)

negü tir eṣitgil ḡılınçı silig

uḡuṣ birle işke **yetürmiş elig** (K.B. 6330)

keçürdi tiriglik turu ölmedi

anuḡ yiglılerke neñḡin ḡoḡmadı (K.B. 6335)

eṣitgil negü tir bilig birgüçi

ay emgek bile sen ṣabır ḡılḡuçı (K.B. 6448)

borun **yüz yuḡuçı** namaz ḡoḡḡuçı

kör ersig atandı yoritur küçi (K.B. 6454)

yakınlık neçe boldı yarmağ üçün

kanı *iş kılığlı* köni hax üçün (K.B. 6470)

kapuş karma boldı müsülman nenği

kanı *açra tutğan* haramıg öngi (K.B. 6482)

oğıglı oqısa mini üşgürüp

du'a kalgamu tip mañga bir turup (K.B. 6503)

apañg andka erse iminlik bütünlük

bu *and tutğuçı* kim anı er atayı (K.B. 6583)

neçe *dünya yigli* ajun begleri

ölüm tuttı bardı közi telmire (K.B. 6634)

3.9.2.3.2.2. Fiil + Zarf Fiil + Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Sıfat Fiil Grubunun Yüklemini Olarak Kullanılması

nenği bolmasa er *alıp birgüke*

elig kısga boldı kamuğ eğgüke (K. B. 3983)

evingke yağutma uşakçı kişig

bütün ilke yağgay *körüp bilmişig* (K.B. 1299)

serinse kişi öz tilekin tapar

serip turdaçı er örüng kuş tutar (K.B. 1319)

nenği bolmasa er **alıp birgüke**

elig kıışğa boldı kamuğ edğüke (K. B. 3983)

туру ölmegüçe yigil ay kadaş

yime uđlayu sen taduňg bolğa baş (K. B. 4770)

tilegli yügürgü kerek tınmadı

tınıp yatğuçılar tilek bulmadı (K. B. 4784)

tilep tınmağuçı ne bulmaz bolur

tınıp yatsa arzu tilek kim bulur (K. B. 4785)

ayur uş kadaşım maňga qoğmışı

bu erdi nenği uş **туру qalmışı** (K.B. 6323)

ajun barça bütrü tükel artadı

körüp taňladaçı qanı bir munı (K.B. 6480)

3.9.2.3.3. Zarf Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

3.9.2.3.3.1. İsim +Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Zarf Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

seningdin **kolup küç** bu söz başladım

tükel kılğuka küç sen ök bir idim (K. B. 380)

ķamuę tűrlűę erdem tűkel űęrenip

yorır erdi erdem *eligke alıp* (K. B. 465)

kűsemiř aᅇgar bardı bir kűn turup

sűzin sűzledi sűzke *ul tűp urup* (K. B. 506)

ķacıb kirdi ilig tapa *yűz urup*

iligke űtűndi adaķın turup (K. B. 578)

tapınmak űçűn keldim evdin turup

uzun yol yordım saᅇga *yűz urup* (K. B. 599)

yazukı bar erse *ķanaęu tutup*

yok erse miᅇę edęűn avıtęu kerek (K. B. 642)

anada atada *baęırsaķ bolup*

ayada tutar sen kűler yűz urup (K. B. 717)

řűķűr ķılsa nić meť biri on bolur

biri *on bolup* kűr evi neᅇę tolur (K. B. 759)

řeker ol ķiři bir aᅇgar *ķűć tegip*

tűrű bulsa mindin ķapuęķa kelip (K.B. 812)

bir edęű bolur kűr anadın toęup

yorır ol kűni cın kűr *edęű bolup* (K.B. 873)

bu begler *isiz bolmağınça* isiz

ol ilde sevinçin kızartmaz menğiz (K.B. 892)

özelü barır men öz erksiz bolup

kutulğu yirim yok *tiriglik bulup* (K. B. 1096)

bu ay toldınınğ kör igi ağrudı

umınçsız bolup candın elgin yudı (K. B. 1115)

bu dünya begi sen anğa bolma kıl

sini *koçmaz erken* anı kođđu tul (K.B. 1376)

anasında toğsa atansa atı

müşafır bolup mindi ödlele atı (K.B. 1388)

yayılmaz yoriğa kevelde tüşüp

eğersiz yığaç minğü *munğluğ bolup* (K.B. 1428)

törü kıl katığlan *bolup* kılma *küç*

tapuğ kıl bayatka anıng kapğı kuç (K.B. 1451)

kiçig erken öğret oğulka bilig

kiçigde bilig bilse kötrür elig (K.B. 1493)

iki künlük erter ajunuğ bulup

nelük kerdi kögsin *kaya teg bolup* (K.B. 1535)

yorıp kirdi ögdülmiş utru tutup

iligke köründi *sevinçlig bolup* (K.B. 1581)

küle baksa begler kişike turup

aṅga yıǵlu tirlür er at *yüz urup* (K.B. 1632)

tapındı bu ögdülmiş *utru turup*

kıyılmadı taṅda kiçe öğ bolup (K.B. 1652)

ķapuǵdaki er at kiçig ya uluǵ

taṅuķ tuttı barça *ķalıp* can *yuluǵ* (K.B. 1768)

ķamuǵ işçi barça köründi kelip

tapuǵ tozǵu birle neṅ *artut ķalıp* (K.B. 1769)

örüg ol amul keğ serimlig şabur

ķörüp işni *yetrü* ol aķru tegür (K.B. 1867)

uruǵ eđǵü bolsa er eđǵü toǵar

er *eđǵü bolup* ötrü törke aǵar (K.B. 1959)

yaǵı boynı yençmek tiler erse sen

ķulaķ köz kerek *saķ ķalıp* tursa sen (K.B. 2025)

saķ er tutçı itnıp usalıǵ busar

usal bolmaǵınça yaǵıǵ kim basar (K.B. 2028)

kılıç baldu ok ya kavi küç yürek

bar erken keğ er neŋke qorqmaz kerek (K.B. 2055)

kalıç teprer erken yağı tepremez

kılıç kınka kirse beg inçlik yimez (K.B. 2144)

akı hem tüzün hem uvutluğ silig

bağırsağ bolup keğ küdeşse ilig (K. B. 2169)

ilin itse bassa *tüz öŋdi urup*

isinse er at köŋli eçgü bulup (K. B. 2179)

ilin itse bassa tüz öŋdi urup

isinse er at köŋli *eçgü bulup* (K. B. 2179)

isiz bolmağınça bu begler bağın

isizig yakurmaz öziŋge yakın (K. B. 2247)

uvutka bolup korklık alplik kılur

öğüŋke bolup er özin öldürür (K. B. 2292)

boş azad kişi barça eçgü qulı

sen *eçgü kalu* aç könilik yolu (K. B. 2307)

öz asđı tilemez *bağırsağ bolup*

beg asđı tiler künde eçgü qolup (K. B. 2572)

tetiglik kerek kılsa türlüğ sakış

tetig bolmağınça kalı adrar iş (K. B. 2772)

ınansa aṅgar beg ne köṅgil bütüp

alıp içse içgü anı **çın tutup** (K. B. 2882)

öz elgi bile kıtsa içgü körüp

özi beklese kıdşa **tamğa urup** (K. B. 2902)

ınansa aṅgar ötrü begler bütüp

yakın tutsa bolğay **bütün çın tutup** (K. B. 2926)

kiminḡ birle devlet yaraşsa kelip

başın kökke tegrür **yoḡaru kılp** (K. B. 3072)

kapuğ açtı çıktı kıdaşın körüp

kıçuştı esenleştı **yüz köz öpüp** (K. B. 3292)

anın keldim emdi bu yirke turup

bayat tapğı kılsa men **yalṅuz bolup** (K. B. 3339)

tirer sen ḡaramıḡ barır sen kıalır

sen **ınçık yiyü** bar ol arzu yiyü (K. B. 3385)

tirer sen ḡaramıḡ barır sen kıalır

sen ınçık yiyü bar ol **arzu yiyü** (K. B. 3385)

*cefa kılguç*ka kılı tur vefa

vefa er kılur ol isizler cefa (K. B. 3432)

katıg arzuladı sini körgüke

mini sözçi ıdtı *oıp iltgü*ke (K. B. 3456)

sini me tiler emdi ilig bu kün

elig bir kılıp yazsa beglik tügün (K. B. 3469)

iki künki erter erejke bolup

nelük arsızkar sen *tiriglik bulup* (K. B. 3618)

kiçig erse umnur saçal öngüke

saçal önce umnur *örüng bolgu*ka (K. B. 3622)

tilekim bu ok men bile bolsa men

elig *bir kılıp* keğ tapuğ kılsa men (K. B. 3884)

negüke küçer sen mini *berk tutup*

iligke tapın tip sözümni utup (K. B. 4004)

tapuğka irig bolsa erte turup

köngül til kiçig tutsa *koğla bolup* (K. B. 4039)

ötüg ötnür erken köni tut elig

iki tiz bile sök tüzün bol silig (K. B. 4058)

ķayusı sü başı ķayusı ħacıb

ķayusı ılımğa bolur *söz açıp* (K. B. 4065)

ağılıkķa kılsa ağıcı sini

bütün çın bolup sen yorıgıl köni (K. B. 4145)

yakınlık kılu tursu tise özün

bolup kıltıǵu kıolma bolu bir sözün (K. B. 4275)

bular ol yarar ya yaramazlarıǵ

seçip aķra tutǵan köni yol arıǵ (K. B. 4343)

saka barsa mundaǵ bu yaǵlıǵ telim

uzun bolǵa söz tip tireldi tilim (K. B. 4428)

kiminǵ atı *isiz bolup* artasa

aǵar yigreki ol tirig turmasa (K. B. 4467)

olar ma bayat kılları ol kıamuǵ

aǵar *küç kılıp* özke alma tamuǵ (K. B. 4530)

negü tir eşitgil boǵuz tıǵuçı

özi boǵzınǵa *erk bolup* tutǵuçı (K. B. 4588)

kiçig oǵlan erken kıılınç eǵü tut

uluǵlukķa tegse uğınur bu ot (K. B. 4694)

içi eçgü erdi bu iki bulup

ölüm tutmasa kıalsa *meñgü bolup* (K. B. 4703)

ne begler yaturlar *ķara yir bolup*

ne bilge büğü sızdı yirde ölüp (K. B. 4723)

munı kıoğ tile ol ajunuğ turup

erejin tiril anda *meñgü bolup* (K. B. 4740)

bu iki üçün men özüm *ķul ķalıp*

ķiři tapğı kıılmaķ yararmu bilip (K. B. 4775)

köñgöl bir bayatķa uladım köni

tilekçi bolup men tiler men anı (K. B. 4778)

bu mundağ iğimni ķalı sevmeyin

*tilep bulğū*ķa öz ķalı ivmeyin (K. B. 4788)

ķiřiye *yıraķ bolmağınça* ķadaş

bayat tapğıñga tegse bolmaz adaş (K. B. 4806)

esenlik bulup er yaŗa kılsa yaş

bu körksüz tiriglik bolur ay ķadaş (K. B. 4822)

bu ķađğı saķanç birle erken özüm

negü teg iligke barır men tüzüm (K. B. 4851)

*tamuğķa ya uçmaķ begi bolğū*ķa /

ağrılık üçün ya ucuş kalgıka (K. B. 4855)

ikigü sözi tındı bir söz öze

sevinçin turup çıktı *kaşın yaza* (K. B. 5010)

eşitti ilig kıldı yandru cevab

okıdı olarığ *yaqnılık ulap* (K. B. 5034)

köngül birle maᅡᅡsa kişi arzulap

tegir arzuka terk *yağıklık ulap* (K. B. 5045)

saᅡᅡa tegdi emdi bu beglik qırı

uzun kalgı ermez *iş itnip* yorı (K. B. 5139)

buᅡᅡun kılkı *tenᅡsiz bolup* artasa

körü ıᅡma itgil kısa tut basa (K. B. 5198)

küçinᅡe küvenip *kögüz kergüci* /

yoritumadı bir çıbunka alın (K. B. 5215)

açıᅡ birᅡü erse ivit terk tegür

kının berge ursa amulluk öᅡür (K. B. 5218)

bu ᅡaᅡlet yok erse kişike kamaᅡ

fırışte bolup kılᅡay erdi tapuᅡ (K. B. 5268)

isizlerke *berge urup* könmese

özün̄g saḡnu turḡu olardın usa (K. B. 5281)

közi suḡ ay artuḡ uzun saḡnur er

ölüm tutmaz erken barıḡ barḡa bir (K. B. 5299)

bu neḡsıḡ uçuzla ağır bolḡa can

bilig **beg bolup** kör uḡuş bolḡa ḡan (K. B. 5321)

yana ḡoptı terkin töşektin turup

ma yundı yüküñdi köñḡül **tüz urup** (K. B. 5452)

severig sevindür kör **açıḡ birip**

sini sevmegüçini sürgil serip (K. B. 5496)

ḡalı yarlıḡasa barayın naru

zıyarḡ kılıp terk yanayın berü (K. B. 5664)

öḡ ödleḡ yarutsa **birip öt erig**

köñḡül ölmüş erse bolur tip tirig (K. B. 5689)

çıḡay **bay bolup** ol bayusa ḡalı

anıḡdın kiter terk könilik yolu (K. B. 5756)

közün̄g toḡdı köñḡlün̄g yime amrulup

yorır sen ilig birle **eḡḡü bolup** (K. B. 5760)

sen oḡlan **kiḡig erken** öldi ataḡ

bilig erdem üstep kızartmadıñg eng (K. B. 5779)

yararmu sañga emdi *yandru turup* /

özünğ yüz evürse *yağı teg bolup* (K. B. 5783)

bolu birsü evren oñgay evrölüp

uğu birsü öğlek *tilekçe bolup* (K.B. 5896)

ne eçgü bolur kör at *eçgü bolup*

ölüp barsa barmaz kör atı ölüp (K.B. 5918)

ilig aydı tevfiķ qolur men turup

bayattın bu işke köñgöl *tüz urup* (K.B. 5934)

ili toldı eçgü dı‘a birle söz

atı qaldı *meñgü bolup* yitgüsüz (K.B. 5943)

meniñg bu özüm qaçtı dünya qodup

bu yirde turur men kör *emgek yüğip* (K.B. 6050)

barın *tap qalıp* men keçürdüm künüm

erej emgek ertti yarudı tünüm (K.B. 6078)

qarağurma dünyaqā *suqluq qalıp*

qalır bu barır sen ökünçün ulıp (K.B. 6092)

aķı tip ayurlar qayu ol aķı

akı *can yuluĝlap* öter er ھاķı (K.B. 6105)

bu devlet esürtse adın adlumaz

ölüm tutmaĝınça uğır oğnumaz (K.B. 6143)

munukı barır men bu kün ardılıp

seniĝ me yolunĝ bu kel *eđĝü kılup* (K.B. 6163)

sıĝıt birle çıķtı kör andın turup

atın mindi keldi *yüz* evke *urup* (K.B. 6197)

bu künde naru sen taşırtı turup

buğun küçlerin kör *baĝırsak bolup* (K.B. 6259)

ķadaşı müridi ķumarı çıķıp

selam kıldı ötrü közi *yaş saçıp* (K.B. 6286)

ayur tur ķadaşıĝ ğürin körgile

ziyarət kılup sen yana yangıla (K.B. 6298)

ķapuĝ beklemiş sen yime *yol kesip*

yüzünĝ kızlemiş sen tilin süz basıp (K.B. 6308)

turup reķve birle tayaķın alıp

ilic utru urdı *ķumarı kılup* (K.B. 6322)

yana ķarşıķa bardı ilic turup

tüşüp kirdi evke **saķnçlıĝ bolup** (K.B. 6339)

menĝilig turur kör menĝi yok çıĝay

barın **tap ķalıp** ol yorır köngli bay (K.B. 6370)

aķır ölgü özünĝ **ķara yir bolup**

ölüm tutsa iltür ökünçün yaşı (K.B. 6400)

bulunmış bu öğ kün **ya va ķılmadı**

tapuĝ ķılĝu tegmez munıngda adın (K.B. 6431)

atalıķ ķılur kör ataķa oĝul

oĝul **beg bolup** kör ata boldı ķul (K.B. 6485)

köĝüz kerdim anķa yaĝı sanķmıř er teg

ķü vez teg ķür erip ķaya teg ķadıttım (K.B. 6539)

adaş ķoldařım tip ınanķ boldaķı kim

anı **beg ķalıp** men özüm ķul bolayı (K.B. 6586)

ya **vāķşı bolup** men biyabanda yüĝrü

ķiřide yırayı ajunda yiteyi (K.B. 6572)

3.9.2.3.3.1. Fiil +Sıfat Fiil Eki + Yardımcı Yapısındaki Birleşik Fiil Grubunun Zarf Fiil Grubunun Yüklemi Olarak Kullanılması

sini **ķođmaz erken** bu dūnyanı ķođ

saṅga toğmaz erken sen ir aşnu toğ (K. B. 4737)

sini қоđmaz erken bu дүняны қоđ

saṅga **toğmaz erken** sen ir aşnu toğ (K. B. 4737)

ölüm tutmaz erken kılayın tapuğ

ölüm tutsa қалғай tapuғlar қuruғ (K. B. 5712)

tiriglik күсүс tut iве қıl tapuғ

ölüm tutmaz erken baқа tur ođuғ (K. B. 5717)

ölüm tutmaz erken ođuғ bol saқın

ölüm tutsa asğı bulumaz baқın (K. B. 5718)

bolur atı meṅgü **қarımaz bolup**

bolur ornı eçgü қарısa ulup (K. B. 2263)

taқı bir kişi aşқа **barmaz bolup**

kişig me eviṅge oқımaz körüp (K. B. 4667)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen birleşik fiil gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 314'tür. Bunların 2513'ü isim+yardımcı fiil yapısındaki birleşik fiil grupları, 601'i ise fiil + zarf-fiil eki + yardımcı fiil şeklinde oluşmuş birleşik fiil gruplarıdır. Birleşik fiil grupları cümle içinde fiil görevinde kullanılmıştır. 3114 birleşik fiil grubunun tamamı cümlenin yüklemi fonksiyonunda kullanılmıştır.

3.10. İSİM FİİL GRUBU

İsim fiil grubu bir isim fiil ile onu anlamca tamamlayan veya niteleyen kelimelerin bir araya gelmeleriyle oluşan kelime grubudur. Grubun asıl unsuru olan isim fiil en sonda, yardımcı unsur olan kelimeler ise önce gelir. Bu durumda, grubun yüklemi isim fiil olur; diğer kelimeler ise isim fiilin öznesi, nesnesi, zarfı ve yer tamlayıcısı olurlar.

3.10.1.YAPI BAKIMINDAN İSİM FİİL GRUPLARI

3.10.1.1. *-mak/-mek* Eki İle Kurulan İsim Fiil Grupları

kalı *edgü bolmak* tilese özünġ

yorı edgölük kıl kesildi sözünġ (K. B. 227)

yayıġlık yok erse bu irsellikünġ

ne edgü iş erdi *seniġ kelmekünġ* (K. B. 715)

tilek arzun ermez meniġ ölmekim

bu kün bolmış ermez *kelip barmak*ım (K. B. 1095)

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

yaġı boynı yençmek tiler erse sen

kulak köz kerek sak kılıp tursa sen (K.B. 2025)

bedük iş *buġın başlamak*ı ağır

baş aġrığ bile tutçı emgek tegir (K.B. 2147)

ıdı ök uluġ iş bu *sü başlamak*

*çerig tüzme*ki hem *yağın sımak* (K. B. 2272)

*kişike katılma*kını ögdünğ kadaş

negü teg katılgu ya bolsa adaş (K. B. 3363)

adaş koldaş erdeş tutunğu tiding

bu eğğü idi ters *yüki yüdme*king (K. B. 3392)

kişi asğı bolsa kişike katıl

*kişike tusulma*k kişi asğı bil (K. B. 3406)

baralım timekte açın yok sözüm

neteg ayğa barma tiyü bu özüm (K. B. 3489)

yalınğ toğmış er kör yalınğ bargu ol

nelük *dünya tirmek* yana koğgu ol (K. B. 3528)

taķı bir tatığ bu tişi tatğı ol

*soğuk su vķa yunma*k anıñ yañğı ol (K. B. 3581)

anıñda basa kör oğul kız turur

*oğul kız yükin yüdme*k emgek erür (K. B. 3582)

tişi birle şuhbet idi keğ tatığ

*soğuk su vķa yunma*k yanutı katığ (K. B. 3584)

bayat tapğınğa bu ulanmış özüm

kişi tapğı kılmağ yararmu tüzüm (K. B. 3696)

özünğ taplamaduğ *berü kelmek*ing /

*mañga tuşmağ*ing hem yüzüm körmeking (K. B. 3910)

adaş köñgli bilmek tilese özünğ

buşurgıl sözün sen yime tüg yüzünğ (K. B. 4209)

negü *asğı* ötrü *kişig tepsemek*

kişig tepsegüçi soñğı iglemek (K. B. 4255)

adaş tutmağ asan küdezmeği sarı

yagı bolmağ asan yaraşmağı sarı (K. B. 4269)

adaş tutmağ asan küdezmeği sarı

yagı bolmağ asan yaraşmağı sarı (K. B. 4269)

yağnıg yıratmağ tilese özünğ

negü kolsa birme irig tut sözünğ (K. B. 4278)

kamuğka se vitmek tilese özünğ

köñgöl til biriktür süçig tut sözünğ (K. B. 4280)

kişi tutçı *ögmek* tilese *özünğ*

kılınç edğü tutğıl yaruk tut yüzünğ (K. B. 4283)

kişi aslı bilmek tilese özünğ

ķılınçında k rgil a ıl ay s z n  (K. B. 4285)

ķiŗi aŗlı bilmek tilese a uk

k n   l til ķılın ı bu iŗke tanuk (K. B. 4287)

ķalı **e lik alma ** tilese  z n 

talusın tile ke  yiti ķıl k z n  (K. B. 4475)

e  alma  tilese ayıt  onŗısın

yir alma  tilese ayıt ıl su ın (K. B. 4548)

e  alma  tilese ayıt  onŗısın

yir alma  tilese ayıt ıl su ın (K. B. 4548)

bu ol d nya hali yorı ı yolu

ķiŗike  atılma  tilese  alı (K. B. 4678)

t r tgen i i tap ı e re  o up

t r miŗke tapma  bolurmu u up (K. B. 4745)

bu iki     n men  z m  ul  ılıp

ķiŗi tap ı  ılma  yararmu bilip (K. B. 4775)

bu din d nya birle birikmeki sarp

 a uŗmaz ikig n munı bilse tap (K. B. 5312)

er at tir  ke k r telim n n  barır

neñg almaḵ tilese körü küç tegir (K. B. 5464)

bir egnim meniñ me bir ök bu boguz

nelük *munça yalñguḵ yüki yüḍmek* öz (K. B. 5465)

özi *tēvbeḵ kılmaḵ* tiledi turup

bayatḵa sığinsa yazuḵın ḵolup (K. B. 5647)

bu kün *anda turmaḵ* sañga eḍgürek

yana munda turmaḵ mañga eḍgürek (K. B. 5725)

bu kün anda turmaḵ sañga eḍgürek

yana *munda turmaḵ* mañga eḍgürek (K. B. 5725)

atıñ eḍgü bolğay çavıḵğay özüñ

ajun buḍnı körmek tilegey yüzüñ (K.B. 5916)

bu künke saḵındım özüm yüklerin

yinitmek tiledim *yazuḵum* barın (K.B. 6080)

tilek arzu sürmek idı keḍ tatıḡ

tatıḡ aytıḡı bar yarınlıḵ ḵatıḡ (K.B. 6120)

erej arzu ni'met bu ḵoḍnaḵ ḵamuḡ

yayıḡ dünya yaptı mañga bu ḵapuḡ (K.B. 6152)

çıḡay ölse ḵutlur kiter emgeki

ölüm tutsa ay bay *saķş birmek*ing (K.B. 6378)

ölüglerni tirgüzmek asan anġa (A. H. 20)

olardın usanmaķ kaçan ol manġa (A. H. 32)

bu dünya sonġında yügürmek neçe (A. H. 181)

nelük malķa munça *könġül bamaķ*ing (A. H. 183)

*könġül bamaķ*ing bil ġaķa'lar başı (A. H. 220)

bu kün kendü süçüg *bu tirmek* sanġa (A. H. 435)

3.10.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İSİM FİİL GRUBU

3.10.2.1. İsim Fiil Grubunun Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isim fiil grubunun cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kişi asġı bolsa kişike katıl

kişike tusulmaķ kişi asġı bil (K. B. 3406)

yalıng toġmış er kör yalıng bargu ol

nelük *dünya tirmek* yana ķođġu ol (K. B. 3528)

taķı bir tatıġ bu tişi tatġı ol

soġuk su vķa yunmaķ anıng yańġı ol (K. B. 3581)

anınḡda basa kör oḡul kız turur

oḡul kız yükin yüḡmek emgek erür (K. B. 3582)

tişi birle şuhbet idi keḡ tatıḡ

soḡuk su vḡka yunmaḡ yanutı katiḡ (K. B. 3584)

adaş tutmaḡ asan küḡezmeki sarp

yagı bolmaḡ asan yaraşmaḡı sarp (K. B. 4269)

adaş tutmaḡ asan küḡezmeki sarp

yagı bolmaḡ asan yaraşmaḡı sarp (K. B. 4269)

törütgen idi tapḡı evre koḡup

törümişke tapmaḡ bolurmu *uḡup* (K. B. 4745)

bu iki üçün men özüm kul kılıp

kişi tapḡı kılmaḡ yararmu bilip (K. B. 4775)

bir egnim mening me bir ök bu boḡuz

nelük *munça yalḡguḡ yüki yüḡmek* öz (K. B. 5465)

bu kün *anda turmaḡ* saḡa eḡḡerek

yana munda turmaḡ maḡa eḡḡerek (K. B. 5725)

bu kün anda turmaḡ saḡa eḡḡerek

yana *munda turmaḡ* maḡa eḡḡerek (K. B. 5725)

tilek arzu sürmek idi keğ tatığ

tatığ aytığı bar yarınlık ıatığ (K.B. 6120)

ölüglerni tirgüzmek asan anđa (A. H. 20)

olardın usanmak kaçan ol manđa (A. H. 32)

bu dünya sonđında yügürmek neçe (A. H. 181)

bu kün kendü süçüg *bu tirmek* sanđa (A. H. 435)

3.10.2.2. İsim Fiil Grubunun Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isim fiil grubunun cümlelerin belirtisiz nesne fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

özi *tēvbe* *kılmak* tiledi turup

bayatka sığinsa yazukın ıolup (K. B. 5647)

atıng edğü bolğay çavıkkay özünđ

ajun buçdı körmek tilegey yüzünđ (K.B. 5916)

bu künke sakındım özüm yüklerin

yinitmek tiledim *yazu* *kum* barın (K.B. 6080)

İsim fiil grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesne olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kalı *edğü bolmak* tilese özünđ

yorı edgölük kıl kesildi sözünġ (K. B. 227)

kötürmişni ilmek tilese yana

aġar işçi birür yarutmaz küne (K.B. 1762)

yaġı boynı yençmek tiler erse sen

kulak köz kerek sak kılıp tursa sen (K.B. 2025)

adaş köġli bilmek tilese özünġ

buşurgıl sözün sen yime tüg yüzünġ (K. B. 4209)

yaķınıġ yıratmaķ tilese özünġ

negü kolsa birme irig tut sözünġ (K. B. 4278)

kamuġka se vîtmek tilese özünġ

könġül til biriktür süçig tut sözünġ (K. B. 4280)

kişi tutçı **ögmek** tilese **özünġ**

ķılınç edġü tutġıl yaruk tut yüzünġ (K. B. 4283)

ķişi aslı bilmek tilese özünġ

ķılınçında körgil açılġay sözünġ (K. B. 4285)

ķişi aşlı bilmek tilese açuk

könġül til ķılınçı bu işke tanuk (K. B. 4287)

ķalı **e vîlik almaķ** tilese özünġ

talusın tile keğ yiti kıl közüñg (K. B. 4475)

eṽ almaḵ tilese ayıt ḵonşısın

yir almak tilese ayıtğıl suvın (K. B. 4548)

eṽ almak tilese ayıt ḵonşısın

yir almaḵ tilese ayıtğıl suvın (K. B. 4548)

bu ol dünya hali yorıkı yolu

ḵiṣike ḵatılmaḵ tilese ḵalı (K. B. 4678)

er at tirgüke kör telim neñg barır

neñg almaḵ tilese körü küç tegir (K. B. 5464)

3.10.2.3. İsim Fiil Grubunun Belirtili Nesne

Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isim fiil grubunun cümlelerin belirtili nesne fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ḵiṣike ḵatılmaḵnı ögdüñg ḵadaş

negü teg ḵatılgu ya bolsa adaş (K. B. 3363)

İsim fiil grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesne olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ḵiṣi tutçı *ögmek* tilese *özüñg*

ḵılınç eçgü tutğıl yaruk tut yüzüñg (K. B. 4283)

3.10.2.4. İsim Fiil Grubunun Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isim fiil grubunun cümlenin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

3.10.2.5. İsim Fiil Grubunun Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isim fiil grubunun cümlenin zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

erej arzu ni'met bu kıdınak kumuğ

yayığ dünya yaptı maŋa bu kapuğ (K.B. 6152)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen isim fiil gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 39'dur. İsim fiil grupları cümle içinde isim, görevinde kullanılmıştır. 39 isim-fiil grubundan 17'si özne, 19'u nesne, 1'i yer tamlayıcısı, 2'si zarf olarak kullanılmıştır.

3.11. SIFAT FİİL GRUBU

Bir sıfat fiil ile ona bağlı unsurlardan meydana gelen kelime grubudur. Bu kelime grubu, fiili sıfat fiil olan bir fiil grubudur. Fiil grubu olduğu için de bu fiile bağlı olarak kelime grubunun diğer unsurları kendi içinde cümle öğeleri gibi değerlendirilir. Grupta sıfat fiil sonda bulunur, diğer unsurlar önce gelir. Ancak

manzum metinlerde vezin ve kafiye gereği bu kurala uygun olmayan dizilişler söz konusudur.

Sıfat fiil grubunun yapısı ve cümledeki görevleri Karahanlı Türkçesinde şu şekildedir:

3.11.1. YAPISI BAKIMINDAN SIFAT FİİL GRUBU

3.11.1.1. Geçmiş Zaman Sıfat Fiil Ekleriyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

3.11.1.1.1. -tuk, -tük, -duk, -dük Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geçmiş zaman -tuk, -tük, -duk, -dük ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

tilig ögdüm ança *ara söktüküm* /

tilekim söz erdi *saḡa yördüküm* (K. B. 184)

munu men me emdi saḡa keldüküm /

mening kılķım erdi *bu körkittüküm* (K. B. 659)

seve baķtınḡ erse *közüm yümdüküm* /

saḡa körkütür men *negü erdüküm* (K. B. 663)

tiriglik tidükünḡ bu yıl teg keçer

kaçar tutsa bolmaz anı kim bulur (K. B. 693)

yana ma bu kün bürce şabıt turur

bu şabî tidüküm tüpi berk bolur (K.B. 833)

bolup toğmaduk teg yitip bardı can

ajunda atı qaldı belgü nişan (K.B. 1522)

kişilik tidüküm bolur eğgölük

bu eçgü bolur ol yigü keğgölük (K.B. 1636)

saqışta usansa qayu işler

*saqış birdük*inde ulır baş çalır (K. B. 2781)

biliglig uquşluğ tidükünğ üçün

anı arzuladım hawaqa öçün (K. B. 3164)

*yaqan qa kudaştın yırağ boldu*kum

olarqa toğurmadım açım toqum (K. B. 3350)

bilir sen bu kün men *kişi boldu*kum

sebeb ilig erdi yülekim toqum (K. B. 3466)

yalavaç tidüküm bu ilçi turur

bu ilçi sözün aysa ölmez qalır (K. B. 3819)

bu sözni eşit ay *mañga kelmedük*

negü tir arıg bilge bağı beçük (K. B. 3925)

qalı bulmasa ol evürgey yüzün

toġup körmedük teg yıratġay özin (K. B. 4216)

usa ev kıızı al *elig tegmedük* /

seniñde aġın er yüzün körmedük / (K. B. 4477)

sini munça bekrü tutup kolduġum

bu erdi tilekim meniñ ay toġum (K. B. 5093)

yana men idimdin umınç kesmedim

negü asġı aġır *ajun tirdüküñg*

eçel can tirer kör üzer bu köküñg (K. B. 5383)

mañga *munda yigrek tidüki* özüm

ayayın sañga men ay körklüg yüzüm (K. B. 5748)

bu *kut bulmaduġ* er ħalı bulsa ħut

baru ħılķı artar ħılur ilke yut (K. B. 5757)

elig bulmaduġ bulsa ilke elig

uzatur buġunķa elig ħem tilig (K. B. 5758)

sevinçlig tidükte saķınç keldürür

saķınçlıġ tise bu sevinç küldürür (K.B. 5868)

uçup kökke örlep tükel aġduķuñg

tilek birge teñgri *negü kolduķuñg* (K.B. 6046)

başınğa ağıp men ol atçı kelip

mañga birdüki suvını içtim alıp (K.B. 6054)

yoğaru uçup bu özüm *teñgdüki*

yaşıl kökke örlep teñgip siñgdüki (K.B. 6064)

yanut birdi ögdülmiş açtı sözün

kadaşı igi ħali *ne erdükin* (K.B. 6236)

ta'var birle erse *uluğsındukunğ* (A. H. 285)

uluğluk taparu elig sundukunğ (A. H. 286)

sañga sandukunğ teg muşulmanğa san (A. H. 326)

*uluğ boldukunğ*ça tüzünrek bolup (A. H. 355)

3.11.1.1.2. –miş/-miş Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geçmiş zaman –miş/-miş ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde

görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

tileği törütti *bu bolmış* kamuğ

bir ök bol tidi boldı kılmış kamuğ (K. B. 4)

kamuğ barça munğluğ *törütülmüş*i

munğı yok ıdı bir anğar yok işi (K. B. 5)

aya *birke bütmiş* tiling birle ög

köngül bütti şeksiz amul tutgıl ög (K. B. 25)

ular kuş ünin tüzdi ünder işin

silig kız okır teg *köngül birmişin* (K. B. 75)

ukuş birle işle kamuğ iş küdüg

bilig birle bekle *bu bulmuş* ödüg (K. B. 161)

tilin emgemiş er negü tir eşit

bu söz işke tutgıl özünge iş it (K. B. 165)

sözüm sözlemişke saŋga eymenü

özüm ‘üzri qoldı saŋga uş munu (K. B. 204)

negü tir eşitgil bu il kēnd begi

ukuška biligke yetürmiş ögi (K. B. 216)

ajunka apa inmişinde berü

ukuşluğ uru keldi edgü törü (K. B. 219)

negü tir eşitgil biliglig kişi

ajunda *sinayu yetilmiş yaşı* (K. B. 261)

negü tir eşit emdi kılkı silig

sinayu tegip ilke sunmuş elig (K. B. 346)

negü tir eşit bu sınamış kişi

başında keçürmiş / yetürmiş yaşı (K. B. 426)

negü tir eşit *bu ajun tutmuş* er /

tükel saklap ötrü yağış utmuş er (K. B. 445)

kelip tegdi ilig turur orduğa /

ögi köngli kalmış tilek arzuğa (K. B. 487)

yirindin bu ilke nelük kelmışin /

ayu birdi *barça özi bilmışin* (K. B. 504)

kayu işke iöse uzar kiç kalur

i ve kalmış işler ökünçlög bolur (K. B. 556)

ayur *körmışim* yok *bu yağlıg kişi*

biliglig ukušluğ bu dunda başı (K. B. 563)

i ve kirme işke şabır kıl serin

i ve kalmış işler ökünçi yarın (K. B. 587)

negü tir eşit *bu kutun kopmış* er

kutı birle arzu tilek bulmış er (K. B. 602)

negü tir eşitgil biliglig tilin

i ve kalmış işler ökünçi yılın (K. B. 631)

i ve kılmış işler neçe yig bolur

i ve bışmış aşnı yise ig bolur (K. B. 632)

teñgi birle tutsa *tirilmiş* neñgin

yorık tüzse kılkı kılınçı yañın (K. B. 705)

negü tir eşitgil ıla atlığı

tapuğun beğümiş kişi qutluğı (K.B. 841)

yana irlü kirdi *bu tolmuş* ayı

qağır kışka yandı yarumış yayı (K. B. 1052)

eşitti kör ögdülmiş aydı ata

içi keğuqulmuş ölümüg yete (K.B. 1203)

negü tir eşitgil oğulluğ kişi

başında keçürmiş / yetilmiş yaşı (K.B. 1222)

bayatka şükür kıldı artuq öküş

bayat *birmişiñge oğulka ukuş* (K.B. 1250)

evingke yağutma uşaqçı kişig

bütün ilke yağgay *körüp bilmişig* (K.B. 1299)

tilese törütür bolur qolmışı

tilep boldı *barça anıñ kılmışı* (K.B. 1346)

negü tir eşitgil köni sözlüg er

kiçigde odunmış yiti közlüg er (K.B. 1369)

negü tir eşitgil **ögi yetmiş** er

ölümüg ölürde oza uķmış er (K.B. 1475)

negü tir eşitgil **ķarı köklemiş** /

sınamış uķup hēm bilip sözlemiş (K.B. 1492)

tü nı'met bile bu **igıdmiş** özüm

kirür bu ķara yirke körklüg yüzüm (K.B. 1512)

negü tir eşit emdi köngli köni

usallıķ usındın oğunmış küni (K.B. 1523)

negü tir eşitgil oğunmış kişi

ölümüg uķup yolķa kõnmiş kişi (K.B. 1536)

negü tir eşit emdi öglüg kişi

başında keķürmiş bilir il işi (K.B. 1567)

negü tir eşitgil uç ordu begi

bilip sözlemiş sözke yetrüp ögi (K.B. 1594)

negü tir eşitgil sınamış kişi

sınap **eçgü isizni bilmiş** kişi (K.B. 1616)

munı eğleyin men bu bolsun kişi

kişi bolmuş asğın tusulğay tuşı (K.B. 1627)

ilig ündedi bir kün ögdülmişig

aṅgar sözledi söz **uḱup bilmişig** (K.B. 1655)

negü tir eşitgil **yetilmiş yaşı**

tiriglikte kızrak bütün çın kişi (K.B. 1724)

yime yakşı aymış **ögi yetmiş** er

könilik bile **bu ajun tutmuş** er (K.B. 1746)

bütün buldı ilig kör ögdülmiş

siziksiz köni tip **negü ḱılmışı** (K.B. 1753)

iḱi yakşı aymış bu yağma begi

ḱamuğ işke bilgi yetilmiş ögi (K.B. 1758)

munğar menğzetü aydı Türkçe meşel

başında keçürmiş bu kökçin saḱal (K.B. 1798)

eşitse bolur ol ḱulaḱḱa tatıḱ

telim sözlemiş sözde bolmaz asıḱ (K.B. 1915)

eşitsü ayayın özüm bilmişin

ilig me keçürsün **ḱaḱı bolmışın** (K.B. 1920)

negü tir eşitgil **bilig bilmiş** er /

başında keçürmiş / öküş yılmış er (K.B. 1955)

negü tir eşitgil ötüken begi

sınap sözlemiş sözni yetrüp ögi (K.B. 1962)

kişi yalğanında tileme vefa

bu bir söz ***sınanmış öküş yılka*** ol (K.B. 2042)

negü tir eşitgil sınanmış kişi

başında keçürmiş yaşamış kişi (K.B. 2088)

negü tir eşitgil sınanmış kişi

sınap ***edgü isizni bilmiş*** kişi (K. B. 2214)

bitig birle yalnıguk bitir bilmişin

bitise bilür er ***negü kalmışın*** (K. B. 2223)

ferişte, bitir kul ***negü kalmışın***

idi ötrü aydur yarın ol işin (K. B. 2228)

negü tir eşitgil ay bilgi ögüz

bilig birle köngli yarunmış kögüz (K. B. 2243)

bu işke idi kurç katıg er kerek

başında keçürmiş tükel tong yürek (K. B. 2271)

çerig sançmış alp er tutuzmış ayu

maᅇga tört miᅇg er sü tükel sü tiyü (K. B. 2335)

negü tir eşitgil *yaᅇi sançmış* er /

başında keçürmiş / közün körmiş er (K. B. 2367)

yaᅇi sançmış ersig eren bulnuᅇup

yana evre sançtı yaᅇısın utup (K. B. 2389)

telim körmişim bar tegimsiz kişi

turup ilke yazdı kesildi başı (K. B. 2516)

bu erdi ay ilig *özüm bilmiş*i

munuᅇı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2525)

körü alsa yat baz keligli kişig

aᅇır tutsa *ᅇoldaş ᅇalınmış* işig (K. B. 2548)

negü tir eşitgil *tapuᅇ ᅇalmış* er /

tapuᅇ birle begde aᅇır bolmış er (K. B. 2569)

aya *er atanmış* biliglig bᅇü

köᅇgöl şırrı artuᅇ katıᅇ kızlegü (K. B. 2689)

bu iki turur bu ajun tutruᅇı

oza keçmiş iş ᅇem kelir utruᅇı (K. B. 2716)

bu erdi bu ay ilig *meniᅇg bilmişim*

ötündüm iligke tükendi işim (K. B. 2739)

negü tir eşitgil bu sartlar başı

ajun tezigini *neñge tegmiş* kişi (K. B. 2745)

bu erdi ay ilig özüm bilmişin

ayu birdim emdi *köñgöl bulmışın* (K. B. 2879)

öz igdiş kerek *keğsinamış* yılın

köñgöl basmış erse könitmiş yolın (K. B. 2884)

yigü içgü katmış kamuğ otlarığ

öz elgi bile kıtsa tutsa arığ (K. B. 2903)

karın açmış erke yüzi körse aş

usup suvsamışka körüp kangusuz (K. B. 2924)

negü tir eşitgil örüng başlıg er

ajunuğ karıtmış uzun yaşlıg er (K. B. 3012)

negü tir eşitgil kıtı belgülüg

kıtı birle ilde çavıkmış külüg (K. B. 3071)

aya *yolda azmış* başı teziginük

ayı sevme dünyağ tüpi ol üyük (K. B. 3089)

negü tir eşit emdi hağan tili

ajun başlamış bütrü / basmış ili (K. B. 3126)

kadaşınğnı ıdtım bu ögdülmişig

sözümni tegürgey *uķup bilmişig* (K. B. 3202)

biligsiz tapuğ kalmışında körü

biliglig uğımış muyanı örü (K. B. 3225)

baķa kör *men aymış* bu sözler tapa

çın erse berü kelgil andın kopa (K. B. 3260)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe

ol *eçgü kılınç birle igđilmişe* (K. B. 3281)

negü tir eşitgil küsemiş kişi

keçer üğlekig keğsinamış kişi (K. B. 3312)

yaķınlıķ ulamış üçün bir bayat

muyan birsü miñg miñg tümen eçgü at (K. B. 3319)

negü bir eşitgil *sinamış sözi*

anıñ ma‘ nişi uķ ay köñgli yazı (K. B. 3323)

bu dñnya işiñge katılmış kişi

kılumaz tapuğ birle ‘uķbi işi (K. B. 3340)

mañgu kelmişingde berü men bu kün

tapuğdın kesildim bağa kör ögün (K. B. 3364)

tek ök bir saṅga öz katılmış üçün

yası munça erse küçeme küçün (K. B. 3365)

negü tir eşitgil yağılığ kişi

yağı birle urşu tükemiş yaşı (K. B. 3400)

negü tir eşitgil kişi edgüsi

bu edgü bile yaçmış atı küsi (K. B. 3429)

yazuḳ kılsa ḳul küṅg keçür ol yazuḳ

bu yazuḳ keçürmiş muyan ḳıl azuḳ (K. B. 3435)

negü tir eşitgil bu il kēnd begi

ajun başlap ilke yetilmiş ögi (K. B. 3460)

neçe iş kişiḳe kiṅgeşgü kerek

köṅgöl taplamış işni ḳılgu kerek (K. B. 3495)

sevitmiş üçün *dünya* ʿ aybı ḳamuğ

saṅga bolmış erdem ay ilde uluğ (K. B. 3515)

bayat yirmişi ol bu yek sevmişi

taḳı artuḳı ol *sevüp salmış*ı (K. B. 3523)

yalıṅg toğmış er kör yalıṅg bargu ol

nelük dünya tirmek yana qoğu ol (K. B. 3528)

buzulgu turur *bu itilmiş*lerinġ /

saçılgu turur *bu yumutmuş*larınġ (K. B. 3555)

negü tir eşitgil sakınuk başı

bu dünya işindin saqanmış kişi (K. B. 3566)

negü tir eşitgil oğunmış kişi

qamuğ bulğanuqtın süzülmüş kişi (K. B. 3632)

negü tir eşitgil *özin basmış* er

hava boynı yençip *özin tutmuş* er (K. B. 3639)

yime yakşı aymış bögü bilgi kinġ

ajunda çavıkmış aklı elgi kinġ (K. B. 3660)

ne eğü bilig birdi bilgi beğük

sevitmiş sevüglерke köngli süzük (K. B. 3687)

içi yakşı aymış sevitmiş kişi

vefaqa çavıkmış sevüglер başı (K. B. 3704)

men emdi *bu qalmış* tiriglik ıdıp

bayatım sevinçin tiler men tapıp (K. B. 3794)

içi yakşı aymış *tapı bolmış* er /

tapılıķ içinde ıutı tolmuş er (K. B. 3799)

ajunda ıavıķmış ne türlüē eren

ilıēke yumıtmış turur mıng tümen (K. B. 3807)

ayur men bitidim tilekim sözüm

tilin sözlemiş söz eşittıng tüzüm (K. B. 3812)

negü tir eşitgil uç ordu hanı

tözü ilk yaıgızap söz aymış köni (K. B. 3815)

negü erdi sözler *tilin sözlemiş*

maıga aygıl emdi eşitmiş ömiş (K. B. 3848)

sözüg saķnu sözle sen ivme serin

ive sözlemiş söz ökünçi yarın (K. B. 3881)

bu aymış sözüm ıın erürmü köre

ıın erse hava bas berü kel tura (K. B. 3937)

negü tir eşitgil tapuē bilgüçi

sınap bilmişin aydı azraķ üçi (K. B. 3999)

ķışide yıramış turur bu özüm

törü yok toķu yok ne kılķım sözüm (K. B. 4002)

ay begler ağırlap *bedük bolmuş* er

basınma begin̄gni beğük tut ağır (K. B. 4085)

taķı yakşı aymış *sınap bilmiş* er /

tapuğ birle kopmış / tilek bulmuş er (K. B. 4089)

telim sözni eştip eşitmez itin

közün körmişin̄gni yitürgil kıtın (K. B. 4102)

bu ol *atķa tegmiş* tapuğ kılguçı

munin̄gda narusı uda birgüçi (K. B. 4147)

negü tir eşitgil ay köngli oduğ

yağı yası tegrüp toķmış yoğuğ (K. B. 4189)

negü tir eşitgil ay ilçi başı

sınap edğü isiz *keçürmiş yası* (K. B. 4197)

negü tir eşitgil *adaş tutmuş* er

adaş asğı yası sınap bilmiş er (K. B. 4207)

isizke ça vñķmış kişidin yıra

bu yan̄glıg kişiler kılınçı kara (K. B. 4238)

öküş kördüm *edğü atanmış* kişi

isizke kıtıldı buzıldı işi (K. B. 4244)

negü tir eşitgil yağılamış er

yağısı özele elig bulmuş er (K. B. 4261)

negü tir eşitgil törülüg kişi

otundın yıramış ukuşluğ başı (K. B. 4290)

idi yakşı aymış *törü bilmiş* er /

törü öñdi birle budun tüzmiş er (K. B. 4309)

öküş sözleme söz serin til küdez

öküş sözlemiş söz suvı qaldı az (K. B. 4332)

negü tir eşitgil *özin tutmuş* er

tilin bek tutuğlı *bilig bilmiş* er (K. B. 4333)

negü tir eşitgil saqınuk başı

qamuğ türlüg iştin saqanmış kişi (K. B. 4406)

fesaddın kürer *ol bulunmış qutuğ*

fesad tamdurur ol udunmış otuğ (K. B. 4412)

negü tir eşitgil *ajun kezmiş* er /

başında keçürmiş / telim körmüş er (K. B. 4434)

telim kördüm emdi *ağır bolmuş* er

tıdumadı boğzı üçün boldı yir (K. B. 4590)

öküş kördüm *ilde beqümüş* erig

bulun kıldı boğzı töşendi yirig (K. B. 4591)

başında keçip er yorık tüzmeşe

köni sözlemiş boldı yılkı tise (K. B. 4639)

bularda eñg edgü yorık bu turur

bügü bilge ögmiş kılık bu turur (K. B. 4670)

bu kün sen **mañga kelmiş**ingde berü

bağa kör tapuğ barça qaldı turu (K. B. 4685)

ķamuğ bir kişike qatılmış üçün

yası munça erse küçeme öçün (K. B. 4686)

ķanı ol **ķışide öğürmiş** talu

ķoķuz qaldı dünya irildi tolu (K. B. 4718)

negü tir eşit **dünya ķođmış** ķişi

yayığ dünyaķa ķöñgli toğmış ķişi (K. B. 4730)

ķalı siñgmese kör **bu ķalmış** tapuğ

yava boldı isiz tiriglik ķamuğ (K. B. 4750)

negü tir eşitgil süzülmiş ķişi

içisi bile **çın tüzülmiş** ķişi (K. B. 4795)

ķaķıķat munı bil ay ögdülmişim

ayayın sañga men **özüm bilmişim** (K. B. 4803)

ıdı yakşı aymış biliglig kişı

ajunuĝ sınayu yetilmiş yaşı (K. B. 4916)

negü tir eşit yakşı yağma begi

ķamuĝ iş içinde yetilmiş ögi (K. B. 4947)

meniĝde basa sen bütürgil sözünĝ

umunç ķalmış öçte yetürgil özünĝ (K. B. 5009)

ilig aydı begke ıdı keğ yavuz

tilin sözlemiştin yana yansa öz (K. B. 5072)

uluĝluk yimesün ol elgi uzun

yanar erse ***tilde yoritmiş*** sözün (K. B. 5073)

negü tir eşitgil örünĝ başlıĝ er

ajunuĝ keçürmiş uzun yaşlıĝ er (K. B. 5085)

ay ilig bu ķarşı bu ordu orun

saĝa tegmiş bir tüşün ol körün (K. B. 5176)

negü tir eşitgil ***bilig bulmuş*** er

bilig birle ilde aĝır bolmuş er (K. B. 5238)

negü tir eşitgil uluĝ ķend begi

ķamuĝ iş içinde yetürmiş ögi (K. B. 5354)

körü barsa barça bu sukluk turur

suğun açmış özler kaçan tok bolur (K. B. 5384)

bu erdi ay ilig meniñ bilmişim

sağa sözledim men *negü ukmışım* (K. B. 5391)

negü tir eşitgil *özin bilmiş* er

havasın ukuşka bulun kalmış er (K. B. 5411)

öküş alkıtu ögdi ögdülmüşig

ayur sözledin sen *özün bilmişig* (K. B. 5610)

ıdı yakşı sözler köñül bulmış er

köñül til birikip *yağan bolmuş* er (K. B. 5617)

öziñge bağa kördi kılkın işin

tiriglik yigitlik ya va kalmışın (K. B. 5630)

kiñeş kıldın emdi inanıp mağa

özüm *bilmişin barça* aydım sağra (K.B. 5814)

negü tir eşitgil kişi edgüsi

könilik bile halkka yaqmış küsi (K.B. 5891)

munukı ay ilig *özüm bilmiş*i

ötündüm sağa men için hem taşın (K.B. 5932)

yana çıktı oğlan ayıttı sözün

ḳayun kelmişin hem tilekin özin (K.B. 5957)

uḳup kirdi aydı ***negü aymışın***

ḳadaşı ***anıṅdın yumuş ıḳmışın*** (K.B. 5959)

ıḳışlıḡ su vüḡ men tükel içmişim

tiriglikke yördünḡ uzattıṅ yaşım (K.B. 6057)

tiriglik bolur suv ***sen aymış*** teg ök

yarım içse ḳalsa yarımı ülüg (K.B. 6058)

negü tir eşitgil bu buḁun begi

sınap sözlemiş sözni yetlip ögi (K.B. 6138)

negü tir eşit köṅgli bışmış kişi

ölümde oza işin itmiş kişi (K.B. 6165)

negü tir eşitgil ölügli kişi

ölürde ulıp yirke ḳalmış başı (K.B. 6177)

toḡardın ḳara ḳuş ḳopup örledi

yaḡı ***ot kötürmiş*** teg ot yıldradı (K.B. 6219)

ayur uş ḳadaşım maṅa ḳoḁmışı

bu erdi neṅgi uş ***туру ḳalmışı*** (K.B. 6323)

özi barmışın hem *neteg körmışin*

ayu birdi öt sav negü aymışın (K.B. 6237)

bayat yarlıkasu ol odğurmışığ

keçürsü anıngdın *yazuḵ ḵalmışığ* (K.B. 6306)

ayıttı ilig evre odğurmışığ

neteg ölmişin hal *negü bilmişig* (K.B. 6320)

ötündi iligke *negü körmışin* /

ölürde vaşıyyet itip ḵoḵmışın (K.B. 6321)

ayur uş *ḵadaşım* maḅga *ḵoḵmışı*

bu erdi neḅgi uş turu ḵalmışı (K.B. 6323)

negü tir eşitgil ḵılınçı silig

uḵuş birle işke yetürmiş elig (K.B. 6330)

kögüz kerdim ança *yaḅı sançmış* er teg

küvez teg kür erip ḵaya teg ḵadıttım (K.B. 6539)

iḵip yatmış er teg udıp odlu keldim

özüm yolda azmış bayatḵa uyaḵtım (K.B. 6540)

tilin beklegende ökünmiş ḵanı (A. H. 144)

okısa tatır til *yimiş teg ‘aşel* (A.H. 466)

3.11.1.2. Geniş Zaman Sıfat Fiil Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

3.11.1.2.1. -ar, -er Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geniş zaman –ar/-er ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asığsız ulır men özümke açıp (K.B. 1175)

yıl ay kün keçer teg tiriglik keçer

keçer kün keçürgey sini belgölüg (K.B. 1214)

biligli bayat ol bilir bu işig

uğuğlı uğan ol *uğar bu işig* (K.B. 1531)

emanet yüdürdi boyunka uluğ

emanet yüder erke canım yuluğ (K.B. 1720)

küvez alp sekirtip çerig sürse bat

laçın kuş kovar teg töker kanları (K. B. 2381)

bağırsak kerek *keğ begini se ver* /

uvutluğ kerek *keğ özini yığar* (K. B. 2867)

tuma torğu kalқан kötürdi uşun

yaruk yüz küler teg yaradı ajun (K. B. 3288)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

odundum men emdi küyer men açıp (K. B. 3796)

toğardın butıqlandı ot teg yalın

yarudı **yañgı yüz açar** teg **kelin** (K. B. 3839)

yaşık kıptı yirdin kötürdi başın

yaruk yüz küler teg yirişti tişin (K. B. 3953)

‘abir bürkirer teg tünerdi kalık

sıta kıptı yirdin yağıldı butık (K. B. 4892)

yaşık kıptı kögsin kötürdi örü

ajun toldı **kafur saçar** teg tolu (K. B. 5450)

fırışte, yüzi teg yarudı ajun

kalık boldı **kafur saçar** teg yüzün (K. B. 5451)

sevüg külçirer teg yarudı ajun

sakınç kısga boldı sevinçler uzun (K. B. 5680)

tüşüng teg keçer bu triglik barır

tiriglik keçerke keçer kün tanuk (K.B. 5845)

oğundı bağa kördi kötrüp başın

kalık **kız küler** teg yirişti tişin (K.B. 5827)

şatu~~ka~~ a~~ğ~~ar teg a~~ğ~~ar ol ~~q~~utı

ulu~~ğ~~lu~~ğ~~ bile ilde ya~~ğ~~lur atı (K.B. 6041)

yori~~ğ~~lı bulıt teg yigitlikni ı~~ğ~~tım

tüpi yil ke~~ç~~er teg tiriglik tükettim (K.B. 6521)

ajun bütrü tuttum *s~~ı~~kender tutar~~ç~~a*

tükel nu~~ğ~~ ya~~ğ~~ın men ya~~ğ~~adım ya~~ğ~~attım (K.B. 6548)

ke~~ç~~er dünya ke~~ç~~ti *tüpi yil ke~~ç~~er* teg

ke~~ç~~er dünya~~ğ~~a öz usalın basıttım (K.B. 6554)

ba~~ğ~~ıllı~~ğ~~ı ~~q~~anı *ö~~ğ~~er* til ~~q~~ayu (A. H. 235)

3.11.1.2.2. -ır, -ir Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geniş zaman –ır/-ir ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde

görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

qılumaz özüm bu ~~q~~amu~~ğ~~ il işin

ma~~ğ~~a *er* kerek tir *bilir iş başın* (K. B. 422)

basut~~ç~~i kerek *bar~~ç~~a işni bilir*

bilip işlese er tilekke tegir (K. B. 428)

bu ~~q~~aşım t~~ğ~~üki bu körksüzlüküm

kü~~ç~~em~~ç~~i kelirke bu yüzsüzlüküm (K.B. 816)

okıgıcı kelürke anungü kerek /

*uzun yol yorır*ka itingü kerek (K.B. 1473)

biligli bayat ol *bilir bu işig* /

uğuğlı uğan ol ukar bu işig (K.B. 1531)

negü tir eşit emdi öglüg kişi

başında keçürmiş *bilir il işi* (K.B. 1567)

bu törtünç kerek alçı hile, bilir

bu *hile, bilir* erke arslan ulır (K. B. 2327)

tetiglik kerek *hem törü keğ bilir*

ajun körki barça tetigdin kelir (K. B. 2474)

bu yaŋlıg kerek *barça erdem bilir*

bu yaŋlıg yalaŋaç tilekke tegir (K. B. 2637)

yalaŋaç barır er idi keğ kerek

ķamuğ türüg işke bu tutsa yürek (K. B. 2640)

negü tir eşitgil *bilir kök ayuķ*

bu söz uķmasa er anıŋ ögi yok (K. B. 2644)

bu iki turur bu ajun tutruķı

oza keçmiş iş hem *kelir utruķa* (K. B. 2716)

bitigçi kerek *uz kamuğ haṭ bilir*

sakışığ bitigin küdezse kalır (K. B. 2773)

sakınuk kerek *din şeri'at bilir*

bu mundağ kişidin bütünlük kelir (K. B. 2844)

ukušluğ kerek *hem bilig keḍ bilir*

ukušluğ kişidin kişilik kelir (K. B. 2896)

özüñni ya vuzraḵ biliring için

buḍunda sen eḍgü bolur sen küçün (K. B. 5127)

negü tir eşitgil bögü ilçi beg

bu beglik işini bilir yolçı beg (K. B. 5250)

*bu halıḡ bilir*de ukušluğ kişi

negü teg uḍır inç neteg yir aş (K. B. 5418)

*bu halıḡ bilir*de naru barsa men

iḍi artaḵ erdi tapuḡ ḵoḍsa men (K. B. 5752)

3.11.1.2.3. -r Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geniş zaman -r ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde

görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

negü tir eşitgil *buḍun başlar* er /

ķamuē işni yetrũ kũrũp işler er (K. B. 544)

ķamuē nenēke vaķt ol kũni belgũlũē

neķeř tũ toķarķa sanı belgũlũē (K.B. 1213)

ne yaķřı ayur bu ***buķdũn başlar*** er

biligin uķuřun işin işler er (K.B. 1542)

maņa ayēil emdi ***sũ başlar*** kişi

negũ teg kerek ķılsa begler işi (K. B. 2266)

aķı bolēu artuk ***sũ başlar*** kişi

tirilse aņēar œtrũ œdrũm başı (K. B. 2275)

beķũk tutsa kœnēlin bu ***sũ başlar*** er

siziksiz yaēıdın bu er berge yir (K. B. 2296)

yaēıķa ķalı yortsa ***sũ başlar*** er /

yaķın tutēu œzke ***yaēēē işler*** er (K. B. 2341)

yorıķın kũēezse ‘***alēm başlar*** er

œnēgi turmasa ***bir yaēēē işler*** er (K. B. 2346)

sũ başlar kişi bolsa mundaē kerek

anın başlasa sũ bolur eēēēerek (K. B. 2410)

bu yaņēliē bolur erse ***sũ başlar*** er

işi barça itlip küvençke teger (K. B. 2414)

vezir bir ikinci *sü başlar* ‘ałem

birisi kılıç tuttu biri qalem (K. B. 2418)

kılınçı oňgay bolsa tengler söz ök

sözüg tengler erniň işi keđ süzük (K. B. 2440)

maňa aygıl emdi *kapuğ başlar* er

negü teg kerek ay bu *iş işler* er (K. B. 2527)

kapuğ başlar er keğ bağırsak kerek

teni canı birle tapuğsak kerek (K. B. 2529)

kapuğ başlar erniň bağırsaklıkı

bu yaňlıg kerek ay ajunçı akı (K. B. 2589)

bu yaňlıg kerek bu *kapuğ başlar* er

begi etmeki yip işin işler er (K. B. 2590)

buçun başlar erke bolur miňg yağı

yağı bolsa kimke yağıgıg ağı (K. B. 2834)

sini birle bolsa kör asğı öküş

öz asgın tilerke kiňgeşmez ukuš (K. B. 3490)

öz asğı tilerke kiňgeşmegü söz

saṅga aşğı bolmaz aya kutluğ öz (K. B. 3492)

öz asğı tiler dostқа birme köngül

asığ bulmasa boldı düşman töngül (K. B. 4274)

usanma ölümke sakınma uzun

busuğdın çıkar teg çıkar ödsüzün (K. B. 4826)

negü tir eşitgil bu *sü başlar* er /

tiriglik ıdıp *beg işin işler* er (K. B. 5461)

ıdı yakşı aymış *buçun başlar* er /

bilig birle il kün işin işler er (K.B. 6342)

3.11.1.2.4. -ur, -ür Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geniş zaman –ur/-ür ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde

görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

kelip tegdi *ilig turur* orduқа

ögi köngli қолmış tilek arzuқа (K. B. 487)

ağı çuz töşenür özünğ oğlaғu

қара yir töşengü turur ay бүгü (K.B. 1426)

a vınçu se vügler bile a vñur öz

қара yir қатında yaşıp yatғu түз (K.B. 1427)

*o~~ğ~~ı kelür*ke anungü kerek /

uzun yol yorır~~ka~~ itingü kerek (K.B. 1473)

ayu bir *kişike tusulur* ~~ka~~yau

~~ka~~yau ol tususı ma~~nga~~ ay sayu (K.B. 1657)

kişike tusulmaz / *tükel yas ~~kalur~~*

bu üç ne~~ng~~ turur kör ay ilçi unur (K.B. 1667)

kişilik ~~kalur~~~~ka~~ kişilik anut

kişilik te~~ng~~inçe törü kıl yanut (K.B. 1690)

kerek kö~~ng~~li ~~ko~~dkı ma yumşak tili

bu ol *kör kişike se~~vitür~~* yolu (K. B. 2229)

kişilik ~~kalur~~~~ka~~ kişi bol tuşı

kişi mundağ urdı kişilik ulı (K. B. 2308)

negü tir eşitgil ay ilçi b~~üg~~ü

b~~üg~~ülep ~~kalur~~ ilçi künde ögü (K. B. 3142)

*tözü teprenür*ke tirilgü birür

tiriglik tuşı bu ölüm ol ıdur (K. B. 3902)

bayat ~~ka~~lları~~nga~~ tusul ay b~~üg~~ü

kişike tusulur erig er tigü (K. B. 3928)

negü tir eşitgil **özün tutnur** er /

öğinde kirip kör **ötüg ötnür** er (K. B. 4103)

saķım ol körü barsa **körnü urur**

tutayın tidükte yiter yok bolur (K. B. 4759)

ķamuĝ teprenür tındı yumdı közi

çoĝı ün kesildi tirigler sözi (K. B. 5030)

közi suķ ay **artuķ uzun saķnur** er

ölüm tutmaz erken barıĝ barķa bir (K. B. 5299)

negü iş ķaluruĝ ķişıke ķiĝeş

ķiĝeşmez ķişıke ķatılma yıraş (K. B. 5659)

ķanı **emr-ü ma‘ruf ķalur** eđĝü er (A. H. 405)

3.11.1.2.5. -maz, -mez Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geniş zaman –maz/-mez ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde

görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

bu kūn būrcı arslan bu būrc tepremez

e vī tepremezi üçün artamaz (K.B. 834)

özüm taplamaz neĝ biri yalĝan ol /

munıĝda basası bu kūç ķılĝan ol (K.B. 848)

begi taplamaz işni kılsa kılı

ilenç özke kılgu serilse kalı (K.B. 1610)

bor içmez kerek beg fësad kılmasa

bu iki kılıktın kaçır kut basa (K.B. 2091)

yana aydı bilge bñgü sözledi

özin tutnumaz er başın yir tidi (K. B. 2518)

bor içmez kerek ked özin tutguçı

özin tutguçı er bulur kut küçi (K. B. 2649)

bor içmez kerek bolsa kılkı arıg

yarağsız kılınçığ yıratsa arıg (K. B. 2729)

bor içmez kerek hem özin tutguçı

özin tutguçı er kutuğ tapguçı (K. B. 2764)

kişike tusulmaz kişi ol ölüg

tusulğıl ölüg bolma ersig külüg (K. B. 3408)

köñgöl taplamadı bu iştin kaçır

köñgöl taplamaz işke yaksa hatar (K. B. 3686)

amuğda bağırsak özünğke özünğ

köñgöl taplamaz işni qođ kes sözünğ (K. B. 3690)

munğar mengzetü aydı bilgi açuk

bu söz tutmaz erning biligi bıçuk (K. B. 4020)

yağıda asıg yok yetürgil bilig

asıg bolmaz işke tegürme elig (K. B. 4231)

negü kolsa birgil kerek bolsa al

köni kördüm uş bu kutu **bilmez ala** (K. B. 4445)

kılıksız **törü öngdi bilmez** kişi

kişike katılsa itilmez işi (K. B. 4606)

tadu bilgü aşnu yaraşık yise

tadu ka yaraşmaznı qoğgu usa (K. B. 4621)

neçe kür küvezler bir **ig iglemez**

qara yirke kirdi qanı tepremez (K. B. 4725)

yırağ tut **sevinçing tilemez** kişig

sevitme aňgar birme qılgu işig (K. B. 5531)

qanı ol tirigli tavar qoğmadın

iki böz ilette **tilemez aqın** (K.B. 6443)

fesad fışq idisi atandı eren

bor içmez kişi atı boldı saran (K.B. 6455)

neçe yir bar erdi *sığışmaz eri* (A. H. 201)

bulunmaz kamuğ kızda ol kızrak ol (A. H. 444)

3.11.1.2.6. -*ğlı*, -*gli* Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geniş zaman -*ğlı*, -*gli* ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde

görülen sıfat-fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

ay *iç taş biligli* ay hakkı 'l-yâkın

közümde yırak sen köngülke yakın (K. B. 11)

‘atık erdi aşnu kamuğda oza

bayatka bütügli köngül til tüze (K. B. 51)

esirdin keligli kalık kuşları

şayu ray-î hîndi şayu şayşarı (K. B. 94)

tapuğka kelip kut kapuğda turur

kapuğda turuğlı tapuğda turur (K. B. 100)

negü tir eşitgil kişi edğüsi

yorıp *tın toğğlı* ahır ölgüsi (K. B. 233)

bu kün toğdı tigli törü öl köni

bu ay toldı tigli kut ol kör anı (K. B. 355)

sevinçin yorığlı ay edğü yigit

sözümni yaʋa ʔılma kõnglün eşit (K. B. 359)

tilim tınma öggil yaratıǵlını

yaragsıznı mindin yıratıǵlını (K. B. 381)

bıçek teg bıçar men keser men işig

uzatmaz men *dāʋi ʔalıǵlı kişig* (K.B. 811)

bu eǵü tilegli negü tir eşit

ʔamuǵ eǵülük ʔıl özünǵke iş it (K.B. 914)

kamuǵ teprenigli bu sansız ʔalın

tanuǵluk birür bir bayatıǵ tilin (K. B. 1021)

inigli aǵar *ol aǵıǵlı* iner /

yaruǵlı tunar *ol yorıǵlı* tınar (K. B. 1049)

tözü kın tokırka ölüm bir ʔapuǵ

kirür bu ʔapuǵka *yorıǵlı ʔamuǵ* (K. B. 1134)

ölümni biligli usansa özün

ölüm tutsa asǵı bulunmaz sözün (K. B. 1141)

itigliǵ ʔarayıǵ buzuǵlı ölüm /

ʔamuǵ yumǵlarıǵ saçıǵlı ölüm (K.B. 1180)

toǵuǵlı tirigler ölümke sanı

ölümke toǵuǵlı tirig kim qanı (K.B. 1201)

telim dñnya yigli seningde oza

qoǵup bardı barqa bu inçık öze (K.B. 1236)

toǵuǵlı neçe toǵdı ölgü üçün

neçe barmasa iltür aǵır küçün (K.B. 1210)

negü tir eşitgil ölügli ök er

ölümke ökünüp ulıǵlı bek er (K.B. 1514)

erejke tegürdi mini bu ölüm

ölüm ol **buzuǵlı tüpüm hēm ulum** (K.B. 1544)

ay begler sevinçi tilegli kişi

qamuǵ beg tileki öze qıl işi (K.B. 1609)

qapuǵda qalın boǵ tirildi tolu

qanı **bir işimke yaraǵlı** talu (K.B. 1614)

bu boǵsın yoriǵlı qara baş qalın

kişi tip mangu kişi yok bilin (K.B. 1618)

kişide kereki yaraǵlısı ol

yarap hēm tusulup yoriǵlısı ol (K.B. 1619)

qalın boǵ **qara baş yoriǵlı** telim

telimde tilese tusuğlısı yok (K.B. 1622)

uvut ol *tıdğlı kamuğ teñsizig*

uvutsuzluk erke idi tengsiz ig (K.B. 1662)

anadın toğuglı biligsiz toğar

bilig öğrenür ötrü törke ağar (K.B. 1681)

kümüške ilinmegli yalñguğ bütün

teğir çın tükel bu ajunka kıtun (K.B. 1726)

köni tip ayurlar kayu ol köni

könilik kılığlı emanat küni (K.B. 1729)

bayatka bütügli biliglig kişi

tegürmiş ödinde tükel yir aş (K.B. 1740)

aya beg işig *iş biliglike* bir /

yarağlı *g köni tüz yorıglı*ka bir (K.B. 1759)

közin kökke tikti kötürdi elig

ayur ay idim sen *birigli bilig* (K.B. 1783)

uğuşluğ uğuşka ayur ay işim

ne *eçgü* işim sen *itigli işim* (K.B. 1862)

kim eçgü tilese ağır yük yüder

ağır yük yüğügli tilekin küder (K.B. 1875)

bu iş kılguçı er kılur öz işi

mün erdem biligli körügli kişi (K.B. 1938)

ikigün ajunuğ buluğlı kişi

idi kutluğ ol bu tükel kut başı (K.B. 1973)

ķamuğ teñsiz iştin yığığlı uvut /

ķamuğ eğü işke ulağlı uvut (K.B. 2008)

negü tir eşitgil ***urup yigli*** er

urup al ay alp er yana erke bir (K.B. 2052)

körügli yüzin körse sevsse körüp

ili budnı baksa küvense turup (K.B. 2084)

aya ***il tutuğlı*** ilig saklağı

usallık bile yir yigüçi ağı (K.B. 2142)

vezir ol ***yüğüglü bu begler yükin***

vezir ol ***bekütügli beglik kökin*** (K. B. 2183)

uruğluğ kişiler kılınçı silig

vefa birle halkķa ***yağığlı elig*** (K. B. 2197)

közi toķ oğuğ saķ biligli işig /

ađırđan yarağlığ yarağsız kişig (K. B. 2236)

kişilik kılığlı inançlığ akı

tuz etmek ıağı tip öter er ıağı (K. B. 2321)

munđukmıř kişiler ölümüg kılur

ölümüg koluğlı er öldrü ölür (K. B. 2397)

orunç ol *buzuğlı oğgulmış işig*

orunç yig kılur ol *bütürmiş işig* (K. B. 2443)

irig tapnuru kim bağırsak seve /

tapınmaz kayusu *yoriğlı ya va* (K. B. 2543)

munđadıđlı barmu *elig tarlıkan*

munđınga yarasa ötese ıağın (K. B. 2565)

kişig kur uluğlar ara kirmese

yırağ taş yoriğlı yağın yortmasa (K. B. 2587)

bağırsak tapuğçı beg asđın tiler

beg asđın tilegli begin çın sever (K. B. 2608)

bu iç söz tutuğlı bütün çın kerek

bütünlükke artuğ bütün din kerek (K. B. 2676)

bitigçi bor içse biligdin tezer

biligdin tezigli bitigdin azar (K. B. 2730)

uʋut ol **tıçğlı yarağsız işig** /

uʋut ol **iter kılka artak kişig** (K. B. 2763)

ķamuğ nenğ taʋarığ biligli kerek

ağırın uçuzun uķuğlı kerek (K. B. 2802)

üyükke kirigli üyüldi ķodı

örü kelmedi ol sevinç bulmadı (K. B. 3090)

tilin sözledi barça edğü sena

du‘ a birle tınmaz **tınığlı tma** (K. B. 3106)

nāmaz ruza, barça öz asğınğ turur

öz asğın tilegli bağırsız bolur (K. B. 3243)

negü tir eşitgil bağırsak ķadaş

yaķanlıķ ulağlı kõngüldeş adaş (K. B. 3299)

oğulsuz ölüde ökündi tilin

aya **kin keligli** oğul kız ķılın (K. B. 3373)

özünğ sızğurur sen oğul kız tiyü

bu emgek biligli oğul kız ķayu (K. B. 3384)

bu yalnğuz yoriğlı ķişi ķıvķaķı

kişike tusulmaz bolur ay aķı (K. B. 3407)

öz asğın tilegli öz ülgü için

yarağlıgı tēngsiz turur tir küçün (K. B. 3494)

ölümüg biligli sevinmez özün /

ölürüg körügli avınmaz uzun (K. B. 3559)

şeker halva yigli ya arpa üyür

toğup yatsa taᅅda yana aç turur (K. B. 3612)

aya *kul boluğlı* uķuşluğ oğuğ

usal bolma saklan tokığay yoğuğ (K. B. 3661)

rića ᅅavf bu iki kanat sanı ol

bu ikin uçuğlı bulur kökke yol (K. B. 3673)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

yaķnlıķ ulağlı tapuğsak kişi (K. B. 3700)

muni cın biligli uķuşluğ kişi

ağınsıg bolurmu ay ilçi başı (K. B. 3763)

öz asğın tilegli kişimü bolur

kişi ol bolur kör il asğın ķolur (K. B. 3931)

biligsizke birse begi ķur orun

beŋgiŋge yazıǵı munı bil burun (K. B. 4077)

içip qarşıqa kirme özni tutun

yaraǵsız bolur *ol içigli* otun (K. B. 4118)

bu üçte birisin kılıǵı kişi

neçe me beďük erse keslür başı (K. B. 4123)

aďa kın yorıǵı ay kılkı tüzün

öďi bolmaǵınça körünme özün (K. B. 4124)

kişig kul kılıǵı bu iki kılınç

ağın bulmadım men bulunsa tile (K. B. 4223)

içinǵı taşınǵnı adaşınǵ bilir

bu iç taş biligli kişi neng alır (K. B. 4266)

yörügke barır tüş tüşüg yakşı yör

aya *tüş yörügli* tüşüg yinçke kör (K. B. 4373)

bu yaŋlıǵ tüşüg *uz yörügli* bular

biliglig baǵırsak bolup eďgüler (K. B. 4374)

tözü *tin to kılıǵı* açıp toğguçı

munǵar boldı munǵluǵ tirig bolǵuçı (K. B. 4403)

fesad ol *buzuǵlı tüpüg yıldızıǵ* /

f sad ol *buzuĝlı bu eĝ  ızıĝ* (K. B. 4411)

ay *k r kl ĝ koluĝlı* munı  olmaĝıl

 ızıl menĝzinĝi sen sarıĝ  ılmaĝıl (K. B. 4485)

aya *bay tilegli* sen *e vlik talu*

bulun bolmaĝıl sen ay bilgi tolu (K. B. 4491)

aya *k rk tilegli* ki i eĝ si

kisi k rki  olma bu un k l si (K. B. 4493)

aya t p tilegli be  kl k bile

u uz  ılmaĝu  z be  k t p bile (K. B. 4495)

ay *yin ke sa anu  tilegli* ınal

munı bulsa buldu   bu t rt nenĝ t kel (K. B. 4497)

neg  tir e it k n gli al ak ki i

ki ilik  alıĝlı ki ilik tu ı (K. B. 4554)

yime yak ı aymı  ota ı  akim

 akimler s zini ya vuz tigli kim (K. B. 4617)

arıĝ it a  i    tatıĝlıĝ silig

yis  arzu birle *sunuĝlı elig* (K. B. 4646)

 k   yigli yaln    k r i  il bolur

sarığ menğzi kovidak atı il bolur (K. B. 4672)

kanı ol *toğardın batarğa tegi*

yorıp il tutuğlı bu dünya begi (K. B. 4714)

kanı ol *peri kuş bu yalñuğ öze*

uluğluk kılığlı kılınçı tüze (K. B. 4716)

kanı ol *ölüg tırgürügli* kişi

ölümke tutuğ boldı ahır işi (K. B. 4717)

yoriyu turuğlı bu barkın kişi

uluğ yolda itmez bu ev bark işi (K. B. 4727)

kişig kul kılığlı bu sukluk turur

kiterdim bu sukluk közüm tok turur (K. B. 4729)

negü tir eşitgil bağırsak sözi

üñgürde turuğlı sakınuk özi (K. B. 4766)

ulaştın uluşka köçügli kişi

köçin öñgdün ıdsa iter uz işi (K. B. 4814)

uluğluk ölümke asıg kılmadı

ölümdin kaçığı keçig bulmadı (K. B. 4837)

*ağaqın yoriğlı*ka emgek tegir

köñgül birle mañgsa ol emgek barır (K. B. 5047)

tilin sözlemiş sözde yanmaz eren

sözinde yanıĝlı işiler sanı (K. B. 5080)

kişi tip yoriĝlı telim bar san

kişi ke tusulĝu tilese ıanı (K. B. 5099)

yazu kıyarlı kaĝlı ol ol bir ığim (K. B. 5122)

ölüĝni körüĝli me ıalmaz tirig

ölümke anun tutma kılkıńĝ irig (K. B. 5143)

ölümüĝ biligli ay kılkı usal

keıer bu tiriglik özüńĝ ülgı al (K. B. 5144)

usanıp yoriĝlı ay arzu kılı

ölümke basıkma kelir alĝalı (K. B. 5145)

isizlik aĝu ol yime bu aĝu

aĝu yigli bolmaz tiriglik yigü (K. B. 5228)

aya **beg boluĝlı bu đun kıa uluĝ**

köńĝül til kııĝ tut özüńĝke yuluĝ (K. B. 5251)

aya **bař boluĝlı** ay üstėńĝ elig

kıamuĝ işke aşnu sen işlet bilig (K. B. 5252)

ıaram kıa kıatılma küğez öz kıatıĝ

haram yigli ornı tamu ol batıĝ (K. B. 5261)

ölümke toĝar *bu toĝuĝlı* kişi /

atın iz koğur *bu ölüĝli* kişi (K. B. 5264)

ay *bořlaĝ yoriĝlı* buğun ökte mi

bayat aytıĝı bar anutĝıl emi (K. B. 5275)

köñĝülçe yoriĝlı ay teltük müne

ayıtĝay seniñdin bayat bir küne (K. B. 5276)

negü tir eşitgil buğun başçı sı

törü birle ilde yađıĝlı küsi (K. B. 5287)

ay *kaznaķ uruĝlı* ajun begleri

özünĝde kiğin koğma kaznaķ yori (K. B. 5294)

aya *bay boluĝlı* buğunda talu

koķuz kıl bu baylık muyan al tolu (K. B. 5296)

aya beg boluĝlı buğunda burun

burun ıç bu beglik sen itgil orun (K. B. 5298)

taķı bir ķutu ol ķarındaķılar

biziñde basa *tirki yigli* olar (K. B. 5341)

negü tir eşitgil *ħalal yigli* er

sakınuk başı çın **h     tigli** er (K. B. 5349)

h     yigli kılmaz bayat  a yazuk

    l yi     l kıl yarınlık azuk (K. B. 5350)

bu begler t    iz ol t  pi yin      

t             bayu  u kerek (K. B. 5356)

bu begler ta   ol kani altun k        

k         kan          bayur ol          (K. B. 5357)

y       yir               evin

tirip sen tolular sen          evin (K. B. 5365)

ya **       yor    **   l  n k             

ya **t       yor    ** u                     (K. B. 5372)

         yor     bu        teke

           senin       ay ersig b       (K. B. 5373)

           u                 yor  

senin         ke         aya k     b       (K. B. 5378)

t       t       t      n t    

t      n t         t            t         (K. B. 5432)

il it     budun s         a     t      

bu iç taş yoriğlı yarağın körüp (K. B. 5495)

tapuğda yoriğlı umınçka yorır

tapuğçı umınç kesse turmaz barır (K. B. 5514)

işinğ **iş biligli** kişilerke bir

kılu bilnese iş sınıf kaçdu yir (K. B. 5534)

keçer uş munuķı bu künki künüm

bulurmu özüm **bu keligli** tünüm (K. B. 5696)

negü tir eşit emdi sartlar başı

ajun tezinigli hıtay arkışı (K. B. 5754)

negü tir eşitgil ay köngli yakın

kişilik kılığlı bağırşaklıķın (K. B. 5795)

kış erse yana **tüş körügli** qarı

aķar suv tüşese ya buz ķar tolı (K.B. 6013)

seninğ himmeťinğ barķa dünya turur

bu dünya tilegli bu dünya bulur (K.B. 6049)

ol atķı turur kör **atalığlarığ**

atasız kılığlı ay kılķı arığ (K.B. 6055)

ol atķı turur kör itilmişlerig

buzuğlı *yorıtmağlı canlığ tırig* (K.B. 6056)

ol atçı turur kör *itilmişlerig*

buzuğlı yoritmağlı canlığ tırig (K.B. 6056)

tanđ ermez ölüm toğsa yalnđuđ ölür

ķamuđ *tın toķađlı* ölümke turur (K.B. 6073)

bu dünya aş ol bir *bu aş yiglini*

atını sen ök ay şatım yok meniň (K.B. 6117)

ölürüg körügli tırig ķalđuçı

kerek pënd tutunsa ķanı tutđuçı (K.B. 6315)

öküşlük ne aşđı ölümde kiğin

anı yigli sevnür seniňde adın (K.B. 6333)

keçürdi tıriglik turu ölmedi

*anuk yigli*lerke neňgin ķođmadı (K.B. 6335)

ķanı ol *tütüşügli dünya üçün*

туру ķaldı dünya ol öldi küçün (K.B. 6442)

ķanı ol *öküş yir tilegli* ķişi

ķara yir töşendi itildi işi (K.B. 6444)

namaz ruzķa birle yoriğlı ķişi

münaḫıḫ atandı ay ilçı başı (K.B. 6456)

ḫalal yitti barça ḫaram üstedi

ḫaram yigli könglin ḫara kir tudı (K.B. 6457)

yakınlık neçe boldı yarmak üçün

ḫanı **iş kılığlı köni ḫaḫ üçün** (K.B. 6470)

ḫanı **emr-ü ma'ruf kılığlı** kişi /

ḫanı **nehy-ü münker tıdığlı** kişi (K.B. 6472)

ḫanı **bir könilik kılığlı** ḫanı

ḫanı **tengrilik iş yoriğlı** ḫanı (K.B. 6479)

ḫanı bir könilik kılığlı ḫanı

ḫanı **teḅgrilik iş yoriğlı** ḫanı (K.B. 6479)

çığay tul yetimig suyurkağlı yok

ajun tegşürüldi taḅırkağlı yok (K.B. 6487)

ıdı yakşı aymış bğü bilgi kiḅ

ajunuğ sinağlı aḫı elgi kiḅ (K.B. 6488)

sen ök sen **yazuḫyarlıkağlı** idim bir

sayurḫa mini sen yazuḫum unıttım (K.B. 6564)

tuz etmek ḫaḫı tip küdezigli barmu

kümüş gevher altun bile men kalayı (K.B. 6584)

bu boḏsın yoriĝli kişi erse barça

fırışte mü erdi olar ne bileyi (K.B. 6596)

neçe dñnya yigli ajun begleri

ölüm tuttı bardı közi telmire (K.B. 6634)

aya *şek yolında yiligli* oḏun (A. H. 11)

tenĝegli tenĝedi *biligniĝ tenĝin* (A. H. 98)

rḫbaṭka tüşügli tüşer keçgülüg (A. H. 178)

hḫlal yigli kanı körünmez bodı (A. H. 218)

eliglerde kutluĝ *birigli elig* (A. H. 251)

teṭvazıṭ *ḫalıĝlımı* kötrür iḏi (A. H. 281)

emeḫ asrasında busuĝlı eçel (A. H. 294)

saṅĝa reṇc aṅĝa ĝeṇc birigli uĝan (A. H. 463)

aya *minde kiḏin keligli* munı (A. H. 481)

3.11.1.2.7. -ĝan, -gen Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Geniş zaman -ĝan, -gen ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde

görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

baş aĝrıĝ köp ol körse işi öküş

öküş işni süzgen ukuşluğ küsüş (K. B. 421)

özüm taplamaz neñg biri yalğan ol /

munıñda basası *bu küç kılğan* ol (K.B. 848)

ölür erdi erse *kamuğ iglegen* /

kişi kalmağay erdi *ruzi yigen* (K. B. 1108)

törütülmiş erding törügli ölür

törügli ölür *ol törütgen* kalur (K.B. 1242)

et öz arzu sergen hawağa bulun

bulun bolma bolsa özünğni yulun (K.B. 1438)

kiçe yatsa kiç yat yana erte tur

yatıp erte kopğan kutın arturur (K.B. 1506)

közi tok serimlig ne koğkı köñgül

suyurkap keçürgen ne kılkı amul (K. B. 2170)

yağıcı yarağcı kişi ol tuçı

yağı sançguçı hem *yetürgen uçı* (K. B. 2316)

söz ukğan kerek bolsa hazır cevap

cevab kılsa birmiş sözinge şavab (K. B. 2648)

kamuğ il işin *barça itgen* bitig

bitigin tutar ilkirişin tetig (K. B. 2707)

negü tir eşitgil bu şartlar başı

öz asğın tilep *dünya kezgen* kişi (K. B. 3002)

et öz arzu sürgen tapuğka tezig

körünmez yağıka bu birmez kezig (K. B. 3628)

bular ol yarar ya yaramazlarığ

seçip adra *tutğan köni yol arıg* (K. B. 4343)

yatıg evke ıdma çıkarma tişig

körüp yolda alğan köz ol *bu kişig* (K. B. 4514)

açıg süçig aşlar boğuz tatgı ol

boğuz tatgı sürgen kişi yılkı ol (K. B. 4772)

kişide yaवuzrakı yalğan bolur

yaवuzda yaवuz *və 'de kıyğan* bolur (K. B. 5077)

*nıyet edgü kılğan*ka edgü bolur

neçe kılmasa ol muyanın bulur (K. B. 5733)

özüngni *yol ötgen* sakın ay kadaş

sevinç kılma artuğ yazuğ tutma kaç (K.B. 6114)

kapuş karma boldı müşülman nengi

kanı *açra tutğan* haramıǵ öngi (K.B. 6482)

köni sözledim söz irig hem aç

köni sözni yüǵgen ukušluǵ ere (K.B. 6620)

seniǵ birlikiǵke delil arkaǵan (A. H. 7)

aya *şahım erdemlerin sanaǵan* (A. H. 59)

biliglig *biligni eǵergen* bolur (A. H. 105)

bilig bilmegendin bir ança buǵun (A. H. 123)

sanıp sözlegen er sözi söz saǵı (A. H. 133)

üküş sözlegende ökünge telim (A. H. 143)

kamuǵ tolǵan irlür tükel eksiyür (A. H. 199)

alıp birmegen ol elig kutsuzı (A. H. 252)

aya *edgü umǵan isizlik kılıp* (A. H. 375)

kazalar yoritǵan yaratǵan melik (A. H. 454)

kaza birle uǵǵan kalık kuşları (A. H. 459)

3.11.1.3. Gelecek Zaman Sıfat Fiil Ekleriyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

3.11.1.3.1. -daçı, -deçi, -taçı, -teçi Ekiyle Kurulan Sıfat-Fiil Grupları

Gelecek zaman *-daçı, -deçi, -taçı, -teçi* ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

sevüg savçı birle qopurgıl mini

elig tuttaçı kıl könilik küni (K. B. 30)

uluğ künde körkit olarnıñ yüzün

elig tuttaçı kılğıl eçgü sözin (K. B. 32)

kıyamette körkit tolun teg yüzün

elig tuttaçı kıl ilāhi özin (K. B. 48)

olarnı meniñdin sevindür tuçı

uluğ künde kılğıl **elig tuttaçı** (K. B. 62)

tilekim söz erdi ay bilge bögü

kiñ keldeçi / özüm sözlegü (K. B. 192)

sözüg sözledeçi azar hem yazar

uquşluğ eşitse oñgarur tüzer (K. B. 205)

bilip sözledeçi kişi bar öküş /

anı bildeçi er mañga keğ küsüş (K. B. 207)

habib savçı yolu mini yetteçi

ol oq savçı bolsu **elig tuttaçı** (K. B. 388)

mañga urmasa **örk mini tutaçı**

keyik teg kaçır men kim ol yetteçi (K. B. 722)

sever barça yalnıguk tiler arzular

anı koldaçılar nelük buldılar (K.B. 898)

isizlik uçuz ol *anı kıldaçı* /

yaıvuz iş uçuz ol *isiz boldaçı* (K.B. 901)

usal bolmağıl ay *tirig boldaçı*

tirig boldunğ erse özünğ öldeçi (K. B. 1066)

orunçun ya malın itilmez işim

elig tutaçı yok bu kün bir kişim (K.B. 1176)

serinse kişi öz tilekin tapar

serip turdaçı er örünğ kuş tutar (K.B. 1319)

işim barça sındı yok ol bildeçi

kanı bir bağırsak *işim kıldaçı* (K.B. 1615)

bularda narukı kalın bu kutu

bu üçke uçu bardaçı ol butu (K. B. 2710)

ay himmet idisi ajun kol talu

talı koldaçı er kutı top tolu (K. B. 3086)

nelük arsızkar sen aya öldeçi

özünğ iki künlük *konuk boldaçı* (K. B. 3529)

siziksiz ölür kör **tirig boldaçı** /

ķayu kūn ölürüg yok ol **bildeçi** (K. B. 3621)

biri tēngrilik ol **yaġı boldaçı**

bu kafır yaġılar yaġı ol tuçı (K. B. 4225)

mini alķtaçı kör bu atım turur

bu atım üçün neġs maᅇga beg bolur (K. B. 5107)

sini alķtaçı bu et öz tatġı ol

et öz kılķı barça saᅇga ķatġı ol (K. B. 5404)

ajun barça bütrü tükel artadı

körüp taᅇgladaçı ķanı bir munı (K.B. 6480)

adaş ķoldaşım tip inanķ boldaçı kim

anı beg ķılıp men özüm ķul bolayı (K.B. 6586)

elig tuttaçımķa egirse munġa (A. H. 30)

ceġa ķıldaçımġka yanut ķıl vefa (A.H. 327)

3.11.1.3.2. -ġay, -gey Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Gelecek zaman -ġay, -gey ekiyle kurulan sıfat fiil grubu örneġine bir yerde tesadüf edilmiş ve bu örnek aşıġıda gösterilmiştir:

yaşıķ yandı **bolġay** yana orninga

balık kuğruğındın ızozı burnınga (K. B. 66)

3.11.1.3.3. -đu, -gü Ekiyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Gelecek zaman -đu, -gü ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

toğardın ese keldi öngdün yili

*ajun itgü*ke açtı uşmağ yolu (K. B. 63)

*ajun tutğu*ka er ukušluğ kerek

buğun basğuka öğ kerek hem yürek (K. B. 217)

ajun tutğuka er ukušluğ kerek

*buğun basğu*ka öğ kerek hem yürek (K. B. 217)

*ajun tutğu*ka er ukuš bilse keđ

buğun basğuka er bilig bilse keğ (K. B. 224)

ajun tutğuka er ukuš bilse keđ

*buğun basğu*ka er bilig bilse keğ (K. B. 224)

içi artuğ erdem kerek öğ bilig

*ajun tutğu*ka ötrü sunsa elig (K. B. 281)

ming erdem kerek *bu cihan tutğu*ka /

kör arslan kerek *bu kulan basğu*ka (K. B. 284)

seniḡdin kolup küç bu söz başladım

*tükel ƙalḡu*ka küç sen ök bir idim (K. B. 380)

idi eḡü beglik taķı eḡürek

törü ol anı *tüz yoritḡu* kerek (K. B. 454)

saḡa tegse beglik uluḡluk oķa

kiçiglik anuķ tut *örüḡ bolḡu*ka (K. B. 552)

bayat birsü küç *bu tapuḡ ƙalḡu*ka /

küdezsü *saḡar* öz *tapuḡ yazḡu*ka (K. B. 600)

ilig aydı uķtum bu irsellikiḡ

irip kitḡu yirde bolurmu bekiḡ (K. B. 697)

bayat kimke birse tilek arzusu

anıḡ şükri boldı *yanut ƙalḡu*sı (K. B. 753)

müni barmu *yalḡuķ anı sözlegü*

uķuşluḡ uķarmu bilirmü negü (K.B. 908)

özelü barır men öz erksiz bolup

ƙutulḡu yirim yok *tiriglik bulup* (K. B. 1096)

kiminḡ egri bolsa köni tal boḡı

köni ƙalḡu köḡlin yetildi öḡi (K. B. 1102)

bilir erding emdi cefaçı ajun

*cefa kalgı*sın sen usanding özün (K.B. 1237)

ölümdin kutulgu yarı yok bilin

ölümke itingil kereking alın (K.B. 1474)

ķuruğ kaldı ornı irildi işim

irükler bütürgü xanı bir kişim (K.B. 1576)

kelir erse devlet kişike küle

*tutup berkleğü*si kiçiglik bile (K.B. 1703)

sen ök bir manga küç kamuğ eğgüke

elig *asraķlar yükin yüğgü*ke (K.B. 1785)

bayat fazlı kolgu kerek kul kamuğ

bayat fazlı bolsa açıldı kapuğ (K.B. 1811)

ağın il kişisi eşitti munı

*yüzin körgü*ke arzuladı anı (K.B. 1887)

eşitmek bile boldı bilge kişi

bu söz sözlemektin barır er başı (K.B. 1914)

*bu il tutgu*ķa köp er at sü kerek

er at tutguķa neňg tavar tü kerek (K.B. 2057)

bu il tutğuka köp er at sü kerek

er at tutğuka neṅg tavar tü kerek (K.B. 2057)

bu neṅg alğuka bir kerek bay buḍun

buḍun baylıķıṅga törü tüz ḳoḍun (K.B. 2058)

isizke *sḳyasḳ yoritğū* kerek

buḍun bulğanuķın sḳyasḳ süzer (K.B. 2131)

könilik bütünlik kerek işçike

anın bütse begler *işin birğūke* (K. B. 2211)

sḳyasḳ yoritğū kerek sü başı

sḳyasḳta aşlıḳ bolur sü işi (K. B. 2300)

ḳatıḳlaṅğū aşnu *til alğū* kerek

bu tildin yaḡı ḳılķı bilgū kerek (K. B. 2351)

ḳatıḳlaṅğū aşnu til alğū kerek

bu tildin *yaḡı ḳılķı bilgū* kerek (K. B. 2351)

yaḡı sançğuka tutğū iki tolum

bu iki tolumdan yaḡı yir ölüm (K. B. 2355)

bu yaṅlıḳ sü başçı bulur erse beg

iş başķa bargay *kū venç bolğū* teg (K. B. 2413)

kalı atlanur bolsa begler süke

ya kuşka çögenke ya *il körgüke* (K. B. 2581)

bu iki kişike *söz açğu* kerek

söz açsa ayağları yüdğü kerek (K. B. 2680)

severig sevügsüz kılayın tise

tilin ayğu neñni tıdıp birmese (K. B. 2810)

ayıp birmegü neñ tilin aymağı

tilin aydıñ erse anı tıdmağı (K. B. 2811)

hıyanet kayu yirde ursa adağ

asıg birgü barça kaçır keç yırak (K. B. 2865)

ayur ay bağırsak inangu idim

katıglık yirinde sığınğu idim (K. B. 3052)

sebeb sen sen emdi kamuğ edğüke

*küçüg tıdğu*ka hem *törü birgüke* (K. B. 3121)

beg içtin bolur *körgü taştın közi*

bağırsak kulu ol közi hem sözi (K. B. 3124)

kalı *il işiñge tusulğu kişi*

tiler erse ilig buğun il başı (K. B. 3141)

turup taḡka kirmiş özünḡ yalnḡuzun

*tapuḡ kılḡu*ka bu tapuḡ keḡ uzun (K. B. 3204)

küser erdim artuḡ *sini körgü*ke

bu kün buldum inçlik saḡga kelḡüke (K. B. 3308)

küser erdim artuḡ sini körgüke

bu kün buldum inçlik *saḡga kelḡü*ke (K. B. 3308)

tirig bolsa yalnḡuḡ tilekin bulur

*tilek bulḡu*ka mün tiriglik bolur (K. B. 3313)

tiriglik tilegil tileme tilek

*tilek bulḡu*ka bu tiriglik yülek (K. B. 3315)

negü tir eşitgil kişi ödrümi

*uruḡ kesmegü*ke kisi ol emi (K. B. 3372)

erende eri ol ḡamuḡ neḡḡke erk

bulup kılḡu yirde özin tutsa berk (K. B. 3449)

ḡatıḡ arzuladı *sini körgü*ke /

mini sözçi ıdı *oḡap iltḡü*ke (K. B. 3456)

tili teprese sözde atıḡḡ çıkar

*sini körgü*ke ol köz açtı baḡar (K. B. 3477)

özün*g* iki kün*l*ük anı*n*gü için

körürde küyürme özünḡni küçün (K. B. 3532)

et özni negü teg *kitergü* bolur

meğer kim ölüm tutsa ıalsı ıalur (K. B. 3593)

kiçig erse umnur *saḳal öngüke*

sağal önce umnur *örünğ* bolğuğa (K. B. 3622)

eliğ birdi iki *sunup tutğu*ka

biri dūnyāka tut biri ʿuḵbiḵa (K. B. 3658)

iligke tusulgu yok erdemlerim

ne kılkım kılınçım savım sözlerim (K. B. 3694)

bayat kapğı tuttum kıılur men tapuğ

ka muğ ha lk yu mi tğ u bu ol çin ka puğ (K. B. 3747)

tilep bulmagu nēng tilese yavuz

yorımağı söz sözlese sen uçuz (K. B. 3828)

kolup birmegü nēngni ҡolma küçün /

tilep bulmaġu neṅg tileme küçün (K. B. 3830)

yorıp tegmegü yirke barma yağag

qalı bardıŋ erse öz emger küçün (K. B. 3831)

sizinmedim erdi kör oğgurmışığ

oķp kelmegüsin er erdi bışığ (K. B. 3882)

töşek ķoldı yattı saķındı özün

neğü sözleğüsi ķadaşı közün (K. B. 3950)

ķişıke sınağı bir ök körse tap

tilek bilgüke bir tilin yörse tap (K. B. 3963)

neñgi bolmasa er **alıp birgü**ke

elig kısğa boldı ķamuğ eğğüke (K. B. 3983)

bu il itgü tutğu / **bu đun tüzgü**ke /

bu begler tikildi **ajun süzgü**ke (K. B. 4009)

bu yañlığ turur **begke kılğu** tapuğ

tapuğ siñse ötrü açar ķut ķapuğ (K. B. 4157)

tusulğu tapuğ bu **muni bilgü** tap

ķalı bildiñ erse özüñ begke sap (K. B. 4158)

talı er tilese **yaķan tutğu**ķa /

iki türlüğ ol **bu tilek bulğu**ķa (K. B. 4234)

ķalı ķolsa sen söz **yorıķ bolğusın**

ayıttuķta sözle köni bolsu çın (K. B. 4300)

özün̄gde uluḡka tilin özneme

cevab kulgu yirde irig sözleme (K. B. 4303)

kerek bolḡu sözni ayıttıḡ maḡa

ayayın eşitgil munı men saḡa (K. B. 4319)

bu ol *ilde* türlüg *katılḡu* kişi

saḡa tüşse iş ya olarkā işi (K. B. 4472)

taķı bir sözüm bar *ayıtḡu saḡa*

anı ma ayu bir aça sen maḡa (K. B. 4568)

bu munça isinmek azu tumlımak

tilek iki boldı ay ersig çomak (K. B. 4701)

aḡı çuz keçim ton kişi keğgüsi

et öz örtgü tap kıl ay er eğgüsi (K. B. 4773)

tile tutçı tınma tilep yetgü yok

tilep bulmadım tip *yanın yatḡu* yok (K. B. 4783)

bu mundaḡ idimni kalı sevmeyin

*tilep bulḡu*ka öz kalı ivmeyin (K. B. 4788)

özüm kalsa yalḡuz idim yadı tap

*özüm sözlegü*ke idim atı tap (K. B. 4793)

basıñg kökke tegse beğüklük atın

kirip yatǵu ornunǵ ƙara yir ƙatın (K. B. 4820)

siziksiz *ölümke anunǵu* ödi

bu künde naru ol ay yalñguk ƙeđi (K. B. 4849)

bu ança iş ermez *aǵır kelǵu* teg /

bu iştin belinǵlep *yırak tezgü* teg (K. B. 4950)

kerek emdi *ƙulƙa özi ƙullu ƙan*

tükel ƙalǵu bulsa bayat tevfiƙın (K. B. 4857)

ƙişi köñgli tutçı tiler arzunı

aıtır *tilek bulǵu*ƙa özini (K. B. 5025)

bu begler bulur barça arzu tilek

özi *köñgliñge sıǵǵu* bulmaz yölek (K. B. 5096)

ƙişi tip yoriǵlı telim bar san

ƙişıke tusulǵu tilese ƙanı (K. B. 5099)

*ƙamuǵ neñg kötürǵu*si içtin bolur

içi bolmasa taş yaramaz ƙalur (K. B. 5113)

içi yaƙşı aymış biliglig büǵü

biliglig sözi *yinçü yaƙut tigü* (K. B. 5142)

isizlik ağı ol yime bu ağı

ağı yigli bolmaz *tiriglik yigü* (K. B. 5228)

*er at tîrgü*ke kör telim neng barır

neng almak tilese körü küç tegir (K. B. 5464)

nelük boldı ‘acıız özüng ay ilig

kamuğ edgü kılgu küçüng bar elig (K. B. 5476)

kanıkı *muṅgar teggü* işim ay er /

muni kılguḳa sen maṅga yarı bir (K. B. 5494)

kanı inç *il itgü* tegümez özüm

bu iş iş öze boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

tapuḡḳa bolup birme erke işig

özüngke tusulgu üçün tut kişig (K. B. 5535)

ay ilig bu ol bu kutung belgülüg

saṅga *iki ajun tegürgü* ülüg (K. B. 5586)

ikigün ajunluk *asıḡ kılgu* söz

bu erdi munuḳı ayu birdi öz (K. B. 5603)

kişi öz işin öz bilümez körüp

aḋnḳa ayıtgu kerek eştürüp (K. B. 5656)

tiriglik uçuktı yüküm ağırudı

yazukıtn **özüm** boldı **yanğı** öd (K. B. 5692)

yarın bolğı işke bu kün it itig

maṅga mundağ aydı biliglig tetig (K. B. 5702)

bir ök türlüg ermez bu işke bilig

büte türlüg iş bar **tegürgü elig** (K. B. 5723)

bayat birdi tevfiķ saṅga eğgüke

ķamuğ eğgülıkke sunup **teggüke** (K. B. 5745)

ıdı yaķsı aymış bu tazı tili

ķiři aşlı bilgüke açmış yolu (K.B. 5809)

bu tüş ‘ilmi bilgü kerek aşnu keğ

yöre bilse ötrü ıdı saķnu keğ (K.B. 5993)

bu seşda küçenmiş bolur ay ķadař

ot içgü meṅgesin arıtıu adaş (K.B. 6012)

munı **barça bilgü** kerek ay ķadař

anın ötrü yörse tüşüg ay adaş (K.B. 6030)

bayat tüşte belgürtti emdi maṅga

ölümke anunğı kerek ay toṅga (K.B. 6066)

tözüke turur **bu ölüm kelgü** kün

ol öldi sen emdi ölümke anun (K.B. 6294)

neçe eçgü kıptı bu bilge büğü

tilep bulmadılar **tiriglik yigü** (K.B. 6401)

kişi köngli bilgü tanuķ erdi til söz

köngül til ala boldı kimke büteyi (K.B. 6579)

sökünç kelgü yolnı aķılık tıyır (A. H. 232)

3.11.1.3.4. **-ğuçı, -güçi** Ekleriyle Kurulan Sıfat Fiil Grupları

Gelecek zaman **-ğuçı, -güçi** ekiyle kurulan ve Karahanlı Türkçesinde görülen sıfat fiil grubu örnekleri şu şekildedir:

uķuş birle tuttı **ajun tutğuçı** /

bilig birle bastı **buğun basğuçı** (K. B. 218)

uķuş birle tuttı ajun tutğuçı

bilig birle bastı **buğun basğuçı** (K. B. 218)

neçe me sinadım **isiz ķalğuçı**

kite bardı künde üzüldi küçi (K. B. 247)

körü tursa **bizde oza barguçı**

ķara tut ya begler ajun tutğuçı (K. B. 250)

körü tursa bizde oza barguı

ķara tut ya *begler ajun tutġuı* (K. B. 250)

körü barsa yakşı ayur uş bu söz

sınap sözlegüı ıduķ kutluġ öz (K. B. 433)

ıdı sarp bolur bu *yaŋı kelġüı*

bilişı yok erse muŋađsa tuı (K. B. 492)

bu kutķa küvenme ay *ķut bulġuı*

keligli turur ķut yana barguı (K. B. 550)

tapıŋu kıyıkısız *tapuġ kulġuı*

tapuġ siŋse ötrü tilekke tegir (K. B. 615)

urayın tiġüı özi ursuķar /

basayın tiġüı özi bassıķar (K. B. 679)

mini bulġuı kılķı alķaķ kerek

köŋġül ķođķı til sözde yumşak kerek (K. B. 703)

negü tir eşitgil bġü il begi

buğun başlaġuı kişide yigi (K. B. 1076)

erejlerke aıŋıp usal bolġuı

ölüm tutsa oğlur yetilmez küı (K. B. 1142)

sevinçlerke a vñıp öküş külgüçi

sıgıtka anungu aya ölgüçi (K.B. 1145)

munğar menzetü aydı ***şır ayğuçı***

oğıl munı sen aya bilgüçi (K.B. 1181)

oğuluğ kısa tut ***ata bolğuçı*** /

saṅga külmesüni kiḏin kelgüçi (K.B. 1227)

negü tir eşit dünya ‘aybın bilip

saṅga sözlegüçi ukuştın alıp (K.B. 1407)

törü edgü ur ay ***törü birgüçi*** /

turu öldi ***isiz törü urğuçı*** (K.B. 1458)

negü tir eşit bu ***tapuğ kalğuçı*** /

tapuğ birle devlet atın mingüçi (K.B. 1608)

negü tir eşitgil bu ***şır ayğuçı*** /

sözüg ma‘ni birle tizip koğğuçı (K.B. 1620)

yana aydı ilig ay ögdülmişe

bilig bilgüçiler neteg bilmişe (K. B. 1815)

sözüg sözlegüçi bu can yavritur

eşitgüçi avnur et öz semritür (K.B. 1912)

bu iş kılğıcı er kılur öz işi

mün erdem biligli körügli kişi (K.B. 1938)

men iş kılğıcı men / sen iş körgüci /

*işig körgüci*din bilür kılğıcı (K.B. 1939)

sözün kılğıcı begke tutma umunç

tiriglik yava bolğa kılğay ökünç (K.B. 2013)

oyunğa avınsa *ajun tutğacı*

ilin buzdı boldı özi kılğacı (K.B. 2093)

negü tir eşitgil *bilig birgüci* /

biligsizni bordın söküp tıdğacı (K.B. 2095)

negü tir eşitgil *ajun tutğacı* /

kılıç baldu birle yağığ utğacı (K.B. 2141)

aya il tutuğlı ilig saklağı

usallık bile yir *yigüci ağı* (K.B. 2142)

sevinçlig tut ay beg *kılıç urğacı*

sevinçin tiril tutçı körme açığı (K.B. 2145)

yürekliğ tigüci uvutluğ bolur

uvutluğ kişi ölse urşu ölür (K. B. 2293)

yağıcı yarağıcı kişi ol tuçı

yağı sançğıcı hem yetürgen uçı (K. B. 2316)

kılıç birle aldı kör *il alğıcı* /

kâlem birle bastı ol *il basğıcı* (K. B. 2425)

ağıcı bitigçi ya iş tutğıcı

ya tonçı etükçi '*amıl bolğıcı* (K. B. 2494)

tapuğıcı begiñge bağırsak kerek

bağırsak tigüci tapuğsak kerek (K. B. 2570)

negü tir eşitgil ajunçı beg er

buğun başlağıcı biliglig yig er (K. B. 2602)

taķı yakşı aymış *bilig birgüci* /

közi suķķa öt sa v erig birgüci (K. B. 2617)

bor içmez kerek ked *özin tutğıcı* /

özin tutğıcı er bulur kut küci (K. B. 2649)

negü tir eşitgil *bu beyt ayğıcı*

oķıgıl açılğay taşı hem içi (K. B. 2657)

bor içmez kerek hem *özin tutğıcı* /

özin tutğıcı er / *ķutuğ tapğıcı* (K. B. 2764)

anın ötrü bolsa *iğış tutğuçı*

yarağay bu işke yetilgey küçi (K. B. 2886)

munın aydı bolğay *bilig birgüçi* /

sağalsız kerek tip *iğış tutğuçı* (K. B. 2919)

negü tir eşitgil *bu beyt ayğuçı*

eşitgil munı sen aya bilgüçi (K. B. 2922)

iğışçi başı kör uş andağ kerek

*iğış tutğuçı*lar bu mundağ kerek (K. B. 2925)

tilekim bu ol kim *mañga kelgüçi*

bayusa meningdin beğüse küçi (K. B. 3019)

tilekim bu ol kim *mañga tapğuçı* /

bayup ıalsa *minde kiğin ıalğuçı* (K. B. 3023)

uğan ol köni *çın törü birgüçi*

törümüş ıamuğ ıalğka yetrür küçi (K. B. 3192)

negü tir eşitgil *bu şı‘r ayğuçı*

ikigü yaraşsa asıg yir tuçı (K. B. 3211)

negü tir eşitgil *bilig birgüçi* /

bilig birle ta‘at tapuğ ıalğuçı (K. B. 3222)

negü tir eşitgil **bu beyt ayğuçı**

taşı körme ma'ni bağa kör içi (K. B. 3360)

kime mindi sakın **kisi alğuçı** /

tengiz utra kirdi **kime mingüçi** (K. B. 3386)

yağı ol **erig** yatsa **oğurguçı** /

münün erdemin ilke bildürgüçi (K. B. 3413)

cefa kılguçıka kılu tur vefa

vefa er kıılır ol isizler cefa (K. B. 3432)

bayat men tigüçi kişide haşı

ajun kıoldı bardı ol it saķışı (K. B. 3526)

negü tir eşitgil **bu beyt ayğuçı**

tişi hem oğul kıız üzer er küçi (K. B. 3583)

ıdı yaķşı aymış **bilig birgüçi** /

biligsizke öt saverig birgüçi (K. B. 3670)

tiriglik kıolur men özüm ölgüsüz

yigitlik tiler men **ķarı bolğusuz** (K. B. 3756)

ķapugçı tıdumaz ya **yol kılguçı**

tegürmez maᅡga bir küvez kür küçi (K. B. 3768)

negü tir eşit emdi bilgi koyuğ

sinap bilgüçi eğü isiz kamuğ (K. B. 3829)

negü tir eşitgil *bilig birgüçi* /

sinap eğü isiz kişig bilgüçi (K. B. 3962)

negü tir eşitgil *tapuğ bilgüçi*

sinap bilmişin aydı azrak üçi (K. B. 3999)

ajun tutguçi er ukuşluğ kerek /

*buğun basguçi*ka kerek keğ yürek (K. B. 4013)

negü tir eşitgil *tapuğ kalguçi* /

tapuğ yetrüp ötrü tilek bulguçi (K. B. 4050)

negü tir eşitgil *törü birgüçi* /

törü birle beglik işin itgüçi (K. B. 4082)

közünġni küdezgil özünġni tutun

özin tutguçi er ajunda küsüş (K. B. 4105)

bu ol atka tegmiş *tapuğ kalguçi* /

munıġda narusı *uda birgüçi* (K. B. 4147)

negü tir eşitgil *tapuğ kalguçi* /

törü birle başlap *kapuğ tüzgüçi* (K. B. 4170)

negü asğı ötrü kişig tepsemek

kişig tepsegüçi songı iglemek (K. B. 4255)

birisi ozunçı *yoŋgağ kılguçı*

biri *iki yüzlüg* kişi *umduçı* (K. B. 4272)

ıdı yakşı aymış *bu beyt ayguçı* /

sözün mǎni birle tanu k kılguçı (K. B. 4286)

negü tir eşitgil kara kılkıını

sınap sözlegüçi kişi barķını (K. B. 4326)

tüşüg edgü yorsa bu *tüş yorguçı*

ol edgü kelir kör bu sevnür tuçı (K. B. 4368)

basa keldi şaır bu *söz turgüçi*

kişig öggüçiler yime yirgüçi (K. B. 4392)

tözü tın tokıǵlı *açıp toğguçı*

munğar boldı munğluğ *tirig bolguçı* (K. B. 4403)

satıǵçı yok erse *ajun kezgüçi*

kaçan kedgey erding kara kiş içi (K. B. 4425)

bular ol *ajunda* kör *at iltgüçi*

isiz edgü erse anı yağguçı (K. B. 4431)

bular ol ajunda kör at iltgüçi

isiz edgü erse anı yağguçı (K. B. 4431)

ıdı yakşı aymış *törü birgüçi* /

buğun birle katlıp *sınap bilgüçi* (K. B. 4449)

biligsizke yakma özünġni tutun

özin tutguçı er tirildi ıutun (K. B. 4452)

severing eşitgey elig tutmaġay

sini sevmegüçi küle tınmaġay (K. B. 4541)

negü tir eşitgil *boġuz tığguçı* /

özi boġzıġa erk bolup tutguçı (K. B. 4588)

kişi men tigüçi apa oġlanı

isig tumlıġıġ bilgü açra anı (K. B. 4620)

munġar menġzeyür kör otaçı sözi

tadu bilgüçi köġgli bilgi yazı (K. B. 4673)

kanı ol *bu dñnya tilep tutguçı* /

öziġge temür kend tura yapġuçı (K. B. 4710)

kanı ol *bayat men tigüçi* otun

tengizde ıodı ıdıı tengri töbün (K. B. 4712)

kanı ol *bu dünya neñgin tirgüçi* /

neñgi birle yirde koç bargüçi (K. B. 4713)

kanı ol *tayaķı yılan bolgüçi* /

teñgiz yarlıp ötrü yorıp keçgüçi (K. B. 4715)

tilegli yügürgü kerek tınmadı

*tınıp yatgüç*ılar tilek bulmadı (K. B. 4784)

tilep tınmağüçi ne bulmaz bolur

tınıp yatsa arzu tilek kim bulur (K. B. 4785)

menin kökseğüçi mini kalmadı

asığ kılmadı sü itiglig tolum (K. B. 4830)

beğük men tigüçini tuttı ölüm

uluğ men tigüçini uttı ölüm (K. B. 4833)

beğük men tigüçini tuttı ölüm

uluğ men tigüçini uttı ölüm (K. B. 4833)

aman birdi erke *selam kalgüçi* /

selamet bolındı ‘*aleyk algüçi* (K. B. 5058)

selam ol selamet kişi şerringe

selametlik aldı *yanut kalgüçi* (K. B. 5059)

kılınç edgü tut *ay ajun tutgüçi*

keligli turur ut yana barguı (K. B. 5086)

senin de ozaı *ajun tut uı*

anı ana bardı anı ol k ı (K. B. 5137)

ay *beg men tig ı* be  tme k  n  l

vefasız turur d  nya d  vlet t  n  l (K. B. 5174)

k    n   k   venip k     kerg  ı

yoritumadı bir ıbuna alın (K. B. 5215)

bu begke vezir ol *tutup yit  ı* /

ili ap ı atı bu ol *it  ı* (K. B. 5336)

biz  n  de ozaı utu *bar  ı*

yidi to  tı andı *  l  p yat  ı* (K. B. 5339)

okırlar *  l  p yat  ı*lar naru

s  rerler arındaılar op tiy   (K. B. 5344)

neg   tir e  itgil *bilig bir  ı* /

bilig birle h  mm  t ulu   tut  ı (K. B. 5419)

neg   tir e  itgil *bilig bir  ı* /

bilig birle ne  sig h  va   bas  ı (K. B. 5473)

severig sevind  r k  r aı  birip

sini sevmegüçini sürgil serip (K. B. 5496)

basakı kutu ol *saṅḡa tapḡuçı*

tıda tutmasa sen bu ol kopḡuçı (K. B. 5557)

isiz kılmaḡu hem törü urmaḡu

*isiz kalḡuçı*ka bolu birmegü (K. B. 5741)

isizke katılma törü urma sen

*isiz kalḡuçı*ka bolu birme sen (K. B. 5743)

sini sözlegüçi kişiler maṅḡa

yaḡı teg yaḡı ol ay bilgi kiṅḡe (K.B. 5882)

kalı arzu yir *ol törü birḡüçi*

köni yalḡanıḡ adra tutmaz tuçı (K.B. 5887)

munukı bu sözke tanuk keldi söz

tüşüg yörgüçi tüş yörüp koḡdı öz (K.B. 6042)

negü tir eşitgil *bilig birḡüçi* /

baḡırsak bu *öt sa v erig birḡüçi* (K.B. 6081)

aya *men tigüçi* mini sa v mini

ölümke amunḡıl yanur keḡ sini (K.B. 6168)

ölürüg körüḡli *tirig kalḡuçı*

kerek p nd tutunsa  anı tut u ı (K.B. 6315)

yana aydı ilig bu d nya i i

yılanı  a anı telim t    i (K.B. 6379)

 anı ol *m    man  anı t    i*

nel k kirdi yirke  anı ol k  i (K.B. 6440)

 anı ol *     sat     i*    i

nel k boldı sat     ara yir tu ı (K.B. 6441)

e itgil neg  tir * ilig bir   i* /

ay emgek bile sen *          i* (K.B. 6448)

borun y  z yu   i n maz  od   i

k r ersig atandı yoritur k  i (K.B. 6454)

borun y  z yu   i *n maz  od   i*

k r ersig atandı yoritur k  i (K.B. 6454)

 anı *bu   ramı    ram t    i* /

  ramı   od p bir   lal y    i (K.B. 6459)

sa nu  t    i kim ol  ın k ni

k nilik k ni bar yarutur k ni (K.B. 6460)

apa   and a erse iminlik b t nl k

bu *and tutğu* kim anı er atayı (K.B. 6583)

bu bir 'aybdın ötrü başın kesğü (A.H. 363)

ajunda tirilgü kişisiz kalur (A. H. 364)

aya *hukmin ajun tapa üggü* (A. H. 449)

yirip muni birer yana öggü (A. H. 450)

3.11.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN SIFAT FİİL GRUPLARI

3.11.2.1. Sıfat Fiil Gruplarının Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil grubunun cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

tapuğka kelip kut kapuğda turur

kapuğda turuğlı tapuğda turur (K. B. 100)

sözüg sözledeçi azar hem yazar

uğuşluğ eşitse onğarur tüzer (K. B. 205)

uğuş birle tuttı *ajun tutğu*

bilig birle bastı buğun basğu (K. B. 218)

uğuş birle tuttı ajun tutğu

bilig birle bastı *buğun basğu* (K. B. 218)

bu kün toğdı tigli törü öl köni

bu ay toldı tigli ıt ol kör anı (K. B. 355)

sevinçin yoriğlı ay edğü yigit

sözümni yaıa ılma könglün eşit (K. B. 359)

ıdı edğü beglik taıı edğürek

törü ol anı **tüz yoritđu** kerek (K. B. 454)

tapığu kıyıkısız **tapuğ kılguçı**

tapuğ singse ötrü tilekke tegir (K. B. 615)

seıer barça yalnguı tiler arzular

anı koldaçılar nelük buldılar (K.B. 898)

isizlik uçuz ol **anı kıldaçı**

yavuz iş uçuz ol isiz boldaçı (K.B. 901)

bu edğü tilegli negü tir eşit

kamuğ edğülük kıl özünge iş it (K.B. 914)

kamuğ teprenigli bu sansız ılın

tanuıkluı birür bir bayatı tilin (K. B. 1021)

inigli ağar **ol ağığlı** iner

yaruğlı tunar ol yoriğlı tınar (K. B. 1049)

inigli ağar ol ağığlı iner

yaruğlı tunar **ol yoriğlı** tınar (K. B. 1049)

tözü kın tokıırka ölüm bir ıpauğ

kirür bu ıpauğka **yoriğlı kamuğ** (K. B. 1134)

erejlerke a vñp usal bolđuıı

ölüm tutsa oğlur yetilmez küıi (K. B. 1142)

se vñıılerke a vñp öküş külgüıi

sığıtka anunđu aya ölgüıi (K.B. 1145)

itiglig şarayığ buzuğlı ölüm

ıamuğ yumđılarıđ saıığlı ölüm (K.B. 1180)

itiglig şarayığ buzuğlı ölüm

ıamuğ yumđılarıđ saıığlı ölüm (K.B. 1180)

muñgar menzetü aydı **şır ayđuıı**

oıığıl munı sen aya bilgüıi (K.B. 1181)

toğuğlı tirigler ölümke sanı

ölümke toğuğlı tirig kim ıanı (K.B. 1201)

toğuğlı neıe toğdı ölgü üıün

neıe barmasa iltür ağır küıün (K.B. 1210)

oğuluğ kısa tut ata bolğuçı

saŋa külmesüni *kiğın kelgüçi* (K.B. 1227)

telim dđnya yigli seningde oza

ıoğup bardı barça bu inçık öze (K.B. 1236)

törütölmiş erding törügli ölür

törügli ölür *ol törütgen* ıalır (K.B. 1242)

et öz arzu sergen havaşına bulun

bulun bolma bolsa özüňni yulun (K.B. 1438)

törü eğü ur ay törü birgüçi

turu öldi *isiz törü urğuçı* (K.B. 1458)

negü tir eşitgil *ıarı köklemiş*

sınamış uıup hem bilip sözlemiş (K.B. 1492)

kıçe yatsa kıç yat yana erte tur

yatıp erte ıopđan ıutın arturur (K.B. 1506)

biligli bayat ol *bilir bu işig* /

uıuğlı uğan ol *uıar bu işig* (K.B. 1531)

erejke tegürdi mini bu ölüm

ölüm ol *buzuğlı tüpüm hem ulum* (K.B. 1544)

negü tir eşit bu tapuğ kılguçı

tapuğ birle devlet atın mingüçi (K.B. 1608)

negü tir eşitgil bu şî'r ayguçı

sözüg ma'ni birle tizip koğguçı (K.B. 1620)

munı edleyin men bu bolsun kişi

kişi bolmuş asgın tusulğay tuşı (K.B. 1627)

ayu bir *kişike tusulur* kayu

kayu ol tususı maṅga ay sayu (K.B. 1657)

kişike tusulgu ikigü ajun

kılınç edgüsi ol ay kılkı tüzün (K.B. 1659)

uvt ol *tuğghı kamuğ teṅsizig*

uvtusuzluk erke idi teṅsiz ig (K.B. 1662)

kişike tusulmaz tükel yas kılur

bu üç neṅg turur kör ay ilçi unur (K.B. 1667)

kişike tusulmaz *tükel yas kılur*

bu üç neṅg turur kör ay ilçi unur (K.B. 1667)

anadın toğghı biligsiz toğar

bilig öğrenür ötrü törke ağar (K.B. 1681)

kişilik kılurka kişilik anut

kişilik teŋginçe törü kıl yanut (K.B. 1690)

köni tip ayurlar kayu ol köni

könilik kılığlı emanet küni (K.B. 1729)

aya beg işig iş **biliglike** bir

yarağlıg köni tüz yorıglıka bir (K.B. 1759)

yana aydı ilig ay ögdülmişe

bilig bilgüçiler neteg bilmişe (K. B. 1815)

kim eçgü tilese ağır yük yüder

ağır yük yüğügli tilekin küder (K.B. 1875)

sözüg sözlegüçi bu can yavıritur

eşitgüçi avnur et öz semritür (K.B. 1912)

bu iş kılguçı er kılur öz işi

mün erdem biligli körügli kişi (K.B. 1938)

kamuğ teŋsiz iştin yığığlı uvut /

kamuğ eçgü işke ulağlı uvut (K.B. 2008)

körügli yüzin körse sevsse körüp

ili buğnı başsa küvense turup (K.B. 2084)

negü tir eşitgil **bilig birgüçi**

biligsizni bordın söküp tıdğuçı (K.B. 2095)

negü tir eşitgil bilig birgüçi

biligsizni bordın söküp tıdğuçı (K.B. 2095)

isizke **sıyasæt yoritğu** kerek

buðun bulğanuğun sıyasæt süzer (K.B. 2131)

negü tir eşitgil **ajun tutğuçı**

kılıç baldu birle yağığ utğuçı (K.B. 2141)

negü tir eşitgil ajun tutğuçı

kılıç baldu birle yağığ utğuçı (K.B. 2141)

aya il tutuğlı ilig saklağı

usallık bile yir **yigüçi ağı** (K.B. 2142)

közi tok serimlig ne ıodkı köngül

suyurkap keçürgen ne kılkı amul (K. B. 2170)

vezir ol **yüğüglü bu begler yükin**

vezir ol bekütügli beglik kökin (K. B. 2183)

vezir ol yüdüglü bu begler yükin

vezir ol **bekütügli beglik kökin** (K. B. 2183)

közi tok oduğ sak biligli işig

ağırğan yarağlığ yarağsız kişig (K. B. 2236)

yürekliğ tigüçi uvutluğ bolur

uvutluğ kişi ölse urşu ölü (K. B. 2293)

şiyasæt yoritğu kerek sü başı

şiyasætka aşlığ bolur sü işi (K. B. 2300)

katığlağu aşnu *til alđu* kerek

bu tildin yağı kılkı bilgü kerek (K. B. 2351)

katığlağu aşnu til alđu kerek

bu tildin *yağı kılka bilgü* kerek (K. B. 2351)

kılıç birle aldı kör *il alđuçi*

kaleğ birle bastı ol il basđuçi (K. B. 2425)

orunç ol *buzuđlı oňgulmiş işig*

orunç yig kılur ol bütürmiş işig (K. B. 2443)

orunç ol buzuđlı oňgulmiş işig

orunç *yig kılur* / ol *bütürmiş işig* (K. B. 2443)

tetiglik kerek *hem törü keğ bilir*

ajun körki barça tetigdin kelir (K. B. 2474)

muṅgadıǵı barmu *elig tarlıqın*

muṅgıṅga yarasa ötese ḥaḳın (K. B. 2565)

kiçig ḳur uluǵlar ara kirmese

yıraḳ taş yorıǵı yaḳın yortmasa (K. B. 2587)

baǵırsaq tapuǵçı beg asǵın tiler

beg asǵın tilegli begin çın sevr (K. B. 2608)

taḳı yaḳşı aymış *bilig birgüçi*

közi suḳḳa öt saṽ erig birgüçi (K. B. 2617)

taḳı yaḳşı aymış bilig birgüçi

közi suḳḳa öt saṽ erig birgüçi (K. B. 2617)

bu yaṅǵlıǵ kerek *barça erdem bilir*

bu yaṅǵlıǵ yalaṽaç tilekke tegir (K. B. 2637)

negü tir eşıtgil *bilir kök ayuḳ*

bu söz uḳmasa er anıṅ ögi yoḳ (K. B. 2644)

söz uḳǵan kerek bolsa ḥazır cevap

cevab ḳılsa birmiş söziṅge şavab (K. B. 2648)

bor içmez kerek ked özin tutǵuçı

özin tutǵuçı er bulur ḳut küçi (K. B. 2649)

negü tir eşitgil **bu beyt ayğucu**

okıgıl açılğay taşı hem içi (K. B. 2657)

bu iç söz tutuğlı bütün cın kerek

bütünlükke artuğ bütün din kerek (K. B. 2676)

bu iki kişike **söz açğu** kerek

söz açsa ayağları yüdgü kerek (K. B. 2680)

ķamuğ il işin **barça itgen** bitig

bitigin tutar ilkirişin tetig (K. B. 2707)

bularda narukı kalın bu ķutu

bu üçke uğu bardacı ol butu (K. B. 2710)

bor içmez kerek bolsa kılķı arıg

yarağsız kılınçıg yıratça arıg (K. B. 2729)

bitigçi bor içse biligdin tezer

biligdin tezigli bitigdin azar (K. B. 2730)

uvt ol **tıdığlı yarağsız işig**

uvt ol iter kılķı artaķ kişig (K. B. 2763)

uvt ol tıdığlı yarağsız işig

uvt ol **iter kılķı artaķ kişig** (K. B. 2763)

ķamuĝ neňĝ ta vırıĝ biligli kerek

aĝırın uçuzun uķuĝlı kerek (K. B. 2802)

ķamuĝ neňĝ ta vırıĝ biligli kerek

aĝırın uçuzun uķuĝlı kerek (K. B. 2802)

hıyanet ķayu yırde ura adaķ

asıĝ birĝü barķa kaçır keğ yırak (K. B. 2865)

öz iĝdiş kerek *keğ sinamış* yılın

könĝül basmış erse könitmiş yolın (K. B. 2884)

anın ötrü bolsa *iğiş tutĝuķı*

yaraĝay bu işke yetilgey küķi (K. B. 2886)

munın aydı bolĝay *bilig birĝüķi*

saķalsız kerek tip iğiş tutĝuķı (K. B. 2919)

munın aydı bolĝay bilig birĝüķi

saķalsız kerek tip *iğiş tutĝuķı* (K. B. 2919)

negü tir eşıtgil *bu beyt ayĝuķı*

eşıtgil munı sen aya bilĝüķi (K. B. 2922)

iđişķi başı kör uş andaĝ kerek

*iğiş tutĝuķı*lar bu mundaĝ kerek (K. B. 2925)

tilekim bu ol kim *maṅga kelgüçi*

bayusa meningdin beḍüse küçi (K. B. 3019)

üyükke kirigli üyüldi ḳoḍı

örü kelmedi ol sevinç bulmadı (K. B. 3090)

tilin sözledi barça eḍgü sena

ḍı' a birle tınmaz *tınıḡlı tına* (K. B. 3106)

negü tir eşitgil *bu şı'r ayḡuçı*

ikigü yaraşsa asıḡ yir tuçı (K. B. 3211)

negü tir eşitgil *bilig birgüçi* /

bilig birle ta'at tapuḡ ḳılḡuçı (K. B. 3222)

naḡmaz ruza, barça öz asḡıṅ turur

öz asḡın tilegli baḡırsız bolur (K. B. 3243)

negü bir eşitgil *sınamış sözi*

anıṅ ma' nişi uḡ ay köṅgli yazı (K. B. 3323)

negü tir eşitgil *bu beyt ayḡuçı*

taşı körme ma' ni baḡa kör içi (K. B. 3360)

kime mindi sakın *kisi alḡuçı* /

tenḡiz utra kirdi *kime mingüçi* (K. B. 3386)

yağı ol *erig* yatsa *oğurguçı* /

münin erdemin ilke bildürğüçi (K. B. 3413)

öz asgın tilegli öz ülgü için

yarağlını tengsiz turur tir küçün (K. B. 3494)

bayat men tigüçi kişide haşı

ajun koldı bardı ol it saķışı (K. B. 3526)

ölümüg biligli sevinmez özün

ölürüg körügli avınmaz uzun (K. B. 3559)

negü tir eşitgil *bu beyt ayguçı*

tişi hem oğul kız üzer er küçi (K. B. 3583)

et özni negü teg *kitergü* bolur

meğer kim ölüm tutsa ķalsa ķalur (K. B. 3593)

şeker halva yigli ya arpa üyür

toğup yatsa taᅅda yana aç turur (K. B. 3612)

siziksiz ölür kör *tirig boldaçı* /

ķayu kūn ölürüg yok ol *bildeçi* (K. B. 3621)

et öz arzu sürgen tapuğķa tezig

körünmez yağıķa bu birmez kezig (K. B. 3628)

ıdı yaqşı aymış **bilig birgüci** /

biligsizke öt saverig birgüci (K. B. 3670)

rıca ıavf bu iki ıanat sanı ol

bu ikin uçuglı bulur kökke yol (K. B. 3673)

negü tir eşit emdi bilgi koyuğ

sınap bilgüci eğü isiz kamuğ (K. B. 3829)

öz asgın tilegli kişimü bolur

kişi ol bolur kör il asgın ıolur (K. B. 3931)

negü tir eşitgil **bilig birgüci** /

sınap eğü isiz kişig bilgüci (K. B. 3962)

negü tir eşitgil **tapuğ bilgüci**

sınap bilmişin aydı azrak üci (K. B. 3999)

negü tir eşitgil **tapuğ ıalguçı** /

tapuğ yetrüp ötrü tilek bulguçı (K. B. 4050)

negü tir eşitgil **törü birgüci** /

törü birle beglik işin itgüci (K. B. 4082)

tusulgu tapuğ bu **muni bilgü** tap

ıalı bilding erse özüng begke sap (K. B. 4158)

negü tir eşitgil **tapuğ kılguçı**

törü birle başlap kapuğ tüzgüçi (K. B. 4170)

negü tir eşitgil ay köngli oduğ

yağı yası tegrüp to kımış yo duğ (K. B. 4189)

kişig kul kılıglı bu iki kılınç

ağın bulmadım men bulunsa tile (K. B. 4223)

talı er tilese yakın tutguğa

iki türlüğ ol **bu tilek bulguğa** (K. B. 4234)

ıdı yakşı aymış **bu beyt ayguçı**

sözın mañni birle tanuğ kılguçı (K. B. 4286)

ıdı yakşı aymış bu beyt ayguçı

sözın mañni birle tanuğ kılguçı (K. B. 4286)

yörügke barır tüş tüşüg yakşı yör

aya **tüş yörügli** tüşüg yinçke kör (K. B. 4373)

tözü tın tokığlı **açıp to dguçı**

muñgar boldı muñgluğ tirig bolguçı (K. B. 4403)

tözü tın tokığlı açıp to dguçı

muñgar boldı muñgluğ **tirig bolguçı** (K. B. 4403)

f sad ol *buzuĝlı t p g yıldıztıĝ* /

f sad ol *buzuĝlı bu eĝ  ızıtıĝ* (K. B. 4411)

f saddın k rer *ol bulunmış  utuĝ*

f sad tamdurur ol udunmış otuĝ (K. B. 4412)

bular ol *ajunda* k r *at ilt   i*

isiz eĝ  erse anı yaĝ  ı (K. B. 4431)

bular ol ajunda k r at ilt   i

isiz eĝ  erse anı yaĝ  ı (K. B. 4431)

ı ı ya şı aymış *t r  bir   i*

bu un birle  atlıp sınap bilg  i (K. B. 4449)

yatıĝ evke ı ma  ıkarma tişig

k r p yolda alĝan k z ol *bu kişig* (K. B. 4514)

se ering  eşitgey elig tutmaĝay

sini se meg  i k le tınmaĝay (K. B. 4541)

neg  tir eşit k n gli al ak kişi

kişilik  alıĝlı kişilik tuşı (K. B. 4554)

neg  tir eşitgil *boĝuz tı   ı* /

 zi boĝzı  a erk bolup tut   ı (K. B. 4588)

yime yakşı aymış otaçı hâkim

hâkimler sözini ya vuz tigli kim (K. B. 4617)

tadu bilgü aşnu yaraşık yise

tadu ka yaraşmaznı koğgu usa (K. B. 4621)

arığ it aş içgü tatıglıg silig

yisü arzu birle **sunu ğlı elig** (K. B. 4646)

kanı ol **bu dünya tilep tut ğuçı** /

özi ğge temür kend tura yap ğuçı (K. B. 4710)

kanı ol **bu dünya ne ğin tir ğuçı** /

ne ği birle yirde ko dı bar ğuçı (K. B. 4713)

kanı ol **taya ka yılan bol ğuçı** /

te ğiz yarlıp ötrü yorıp ke ğüçı (K. B. 4715)

kişig kul kılı ğlı bu sukluk turur

kiterdim bu sukluk közüm tok turur (K. B. 4729)

negü tir eşitgil bağırsak sözi

ü ğürde turu ğlı saķınuk özi (K. B. 4766)

tile tutçı tınma tilep yetgü yok

tilep bulmadım tip **yanın yat ğu** yok (K. B. 4783)

tilegli yügürgü kerek tınmadı

tınıp yatğucılar tilek bulmadı (K. B. 4784)

tilep tınmağucı ne bulmaz bolur

tınıp yatsa arzu tilek kim bulur (K. B. 4785)

uluğluk ölümke asıg kılmadı

ölümdin kaçığı keçig bulmadı (K. B. 4837)

kerek emdi *kulka özi kullu kan*

tükel kalgı bulsa bayat tevfiğin (K. B. 4857)

ıdı yakşı aymış biliglig kişi

ajunuğ sınayu yetilmiş yaşı (K. B. 4916)

negü tir eşit yakşı yağma begi

kamuğ iş içinde yetilmiş ögi (K. B. 4947)

kamuğ teprenür tındı yumdı közi

çoğı ün kesildi tirigler sözi (K. B. 5030)

aman birdi erke *selam kalgucı* /

selamet bolındı *aleyk algucı* (K. B. 5058)

selam ol selamet kişi şerrinġe

selametlik aldı *yanut kalgucı* (K. B. 5059)

tilin sözlemiş sözde yanmaz eren

sözinde yanıġlı işiler sanı (K. B. 5080)

mini alḳtaçı kör bu atım turur

bu atım üçün neḳs maṅa beg bolur (K. B. 5107)

yana men idimdin umıñ kesmedim

yazuḳ yarlıḳaḡlı ol ol bir idim (K. B. 5122)

ölügñi körügñi me ḳalmaz tirig

ölümke anun tutma ḳılḳıñg irig (K. B. 5143)

küçiñge kü venip kögüz kergüçi

yoritumadı bir çıbunḳa alın (K. B. 5215)

isizlik aḡu ol yime bu aḡu

aḡu yigñi bolmaz tiriglik yigü (K. B. 5228)

negü tir eşitgil buḁun başçısı

törü birle ilde yaḁıḡlı küsi (K. B. 5287)

bu begke vezir ol **tutup yitgüçi** /

ili ḳapḡı atı bu ol **itgüçi** (K. B. 5336)

biziñde ozaḳı ḳutu barguçı

yidi toḁtı ḳandı **ölüp yatḡuçı** (K. B. 5339)

taḳı bir ḳutu ol ḳarındaḳılar

biziñde basa **tirki yigñi** olar (K. B. 5341)

okırlar *ölüp yatğucılar* naru

sürerler qarındaqılar qop tiyü (K. B. 5344)

h    l yig  l   kılmaz bayat  a yazu  

    l yi     l k  l yarinlı   azu   (K. B. 5350)

bu begler t    iz ol t  pi yin    l  k

te    izke ya      l   bayu  u kerek (K. B. 5356)

bu begler ta   ol kani altun k  m    

k  m     kan   azı    l   bayur ol   k     (K. B. 5357)

sini al    ta  ı bu et   z tat     ol

et   z k  lk   bar  a sa    a   at     ol (K. B. 5404)

neg   tir e  itgil *bilig bir      * /

bilig birle h         ulu   tut       (K. B. 5419)

tilekin tilegli t  kelin tiler

tilekin t  ketse t  ker    n t  mam (K. B. 5432)

neg   tir e  itgil *bilig bir      * /

bilig birle ne  sig h    a   bas       (K. B. 5473)

tapu    da yori    l   um  n    a yor  r

tapu       um  n   kesse turmaz bar  r (K. B. 5514)

kişi öz işin öz bilümez körüp

ağınka ayıtgu kerek eştürüp (K. B. 5656)

negü tir eşitgil ay köngli yakın

kişilik kılığlı bağırsaqlıqn (K. B. 5795)

negü tir eşitgil kişi edgüsi

könilik bile halkka yaçmış küsi (K.B. 5891)

munukı ay ilig ***özüm bilmiş***i

ötündüm sańga men için hem taşın (K.B. 5932)

bu tüş ‘ilmi bilgü kerek aşnu keğ

yöre bilse ötrü idi saķnu keğ (K.B. 5993)

bu seşda küçenmiş bolur ay kadaş

ot içgü meńgesin arıtgu adaş (K.B. 6012)

munı ***barça bilgü*** kerek ay kadaş

anın ötrü yörse tüşüg ay adaş (K.B. 6030)

munukı bu sözke tanuķ keldi söz

tüşüg yörgüçi tüş yörüp koğtı öz (K.B. 6042)

sening himmeting barça dünya turur

bu dünya tilegli bu dünya bulur (K.B. 6049)

ol atçı turur kör *atalıǵlarıǵ*

atasız kılıǵı ay kılıkı arıǵ (K.B. 6055)

ol atçı turur kör itilmişlerig

buzuǵlı *yorıtmaǵlı canlıǵ tiriǵ* (K.B. 6056)

ol atçı turur kör *itilmişlerig*

buzuǵlı yorıtmaǵlı canlıǵ tiriǵ (K.B. 6056)

bayat tüšte belgürtti emdi mańǵa

ölümke anunǵu kerek ay tońǵa (K.B. 6066)

negü tir eşitgil *bilig birgüci*

bağırsaq bu öt saǵ erig birgüci (K.B. 6081)

ölürüg körügli *tiriǵ kalǵuı*

kerek peńd tutunsa ǵanı tutǵuı (K.B. 6315)

negü tir eşitgil kılınçı silig

uǵuş birle işke yetürmiş elig (K.B. 6330)

öküşlük ne asǵı ölümde kiǵın

anı yigli sevnür senińǵde adın (K.B. 6333)

keçürdi tiriglik turu ölmedi

*anuǵyigli*lerke neńgin ǵoǵmadı (K.B. 6335)

kanı ol *mîşûlman kanı tökgüçi*

nelük kirdi yirke kanı ol küçi (K.B. 6440)

kanı ol *tütüşügli dünya üçün*

turu kaldı dünya ol öldi küçün (K.B. 6442)

eşitgil negü tir *bilig birgüçi* /

ay emgek bile sen *şabır kalgüçi* (K.B. 6448)

borun yüz yuğuçi nâamaz koğğuçi

kör ersig atandı yoritur küçi (K.B. 6454)

borun yüz yuğuçi *nâamaz koğğuçi*

kör ersig atandı yoritur küçi (K.B. 6454)

kanı *bu haramıĝ haram tigüçi*

haramıĝ koçup bir hâlal yigüçi (K.B. 6459)

sakanuĝ tigüçi kim ol çın köni

könilik küni bar yarutur küni (K.B. 6460)

yakınlık neçe boldı yarmaĝ üçün

kanı *iş kılıĝlı köni hâĝ üçün* (K.B. 6470)

kanı *bir könilik kılıĝlı* kanı

kanı tengerilik iş yoriĝlı kanı (K.B. 6479)

kanı bir könilik kıılığlı kanı

kanı *teñgrilik iş yorıǵı* kanı (K.B. 6479)

ajun barça bütrü tükel artadı

körüp tañgladaçı kanı bir munı (K.B. 6480)

kapuş karma boldı müşülman nengi

kanı *açra tutǵan* haramıǵ öngi (K.B. 6482)

çıǵay tul yetimig suyurkaǵı yok

ajun tegşürüldi tañırkaǵı yok (K.B. 6487)

ıdı yaqşı aymış bögü bilgi kینگ

ajunuǵ sınaǵı aqı elgi kینگ (K.B. 6488)

tuz etmek haqa tip küdeşigli barmu

kümüş gevhër altun bile men qalayı (K.B. 6584)

adaş qoldaşım tip inanç boldaçı kim

anı beg kılıp men özüm qul bolayı (K.B. 6586)

köni sözledim söz irig hem açıǵ

köni sözni yüǵgen uquşluǵ ere (K.B. 6620)

seniñ birlikiniñke delil arqaǵan (A. H. 7)

tenǵegli tenǵedi *biligniñ tenǵın* (A. H. 98)

biliglig *biligni eğergen* bolur (A. H. 105)

üküş sözlegende öküngen telim (A. H. 143)

tilin beklegende ökünmiş kanı (A. H. 144)

ķamuğ tolğan irlür tükel eksiyür (A. H. 199)

alıp birmegen ol elig kıtsuzı (A. H. 252)

tēvazı‘ kılığlını kötrür içi (A. H. 281)

ēmeł asrasında busuğlı eçel (A. H. 294)

hālāl yigli kanı körünmez bodı (A. H. 218)

yirip muntı birer yana öggüçi (A. H. 450)

ķazalar yoritğan yaratğan mełik (A. H. 454)

sańğa renc ańğa ğeńc birigli uğan (A. H. 463)

turğan uluğ ıslaķa (II, 54)

atsa okın kez kerip kimtür *anı yığdacı* (III, 106)

Sıfat-fiil gruplarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

mańga urmasa *örk mini tutaçı*

keyik teg kaçır men kim ol yetteçi (K. B. 722)

ölür erdi erse *ķamuğ iglegen*

kişi almağay erdi ruzi yigen (K. B. 1108)

ölümni biligli usansa özün

ölüm tutsa asğı bulunmaz sözün (K. B. 1141)

közin kökke tikti kötürdi elig

ayur ay içim sen **birigli bilig** (K.B. 1783)

oyunqa avınsa **ajun tutğuçı**

ilin buzdı boldı özi oltğuçı (K.B. 2093)

tilekim bu ol kim **maᅇga tapğuçı**

bayup alsa minde kiğin alğuçı (K. B. 3023)

tilekim bu ol kim maᅇga tapğuçı

bayup alsa **minde kiğin alğuçı** (K. B. 3023)

kişi tip yoriğı telim bar sanı

kişiike tusulğı tilese anı (K. B. 5099)

elig bulmadu bulsa ilke elig

uzatur buğunqa elig hem tilig (K. B. 5758)

ış erse yana **tüş körügli** arı

aar suv tüşese ya buz ar tolı (K.B. 6013)

bu boğsın yoriğı kişi erse bara

fırışte mü erdi olar ne bileyi (K.B. 6596)

3.11.2.2. Sıfat Fiil Gruplarının Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil grubunun cümlenin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

neçe me sinadım *isiz kılguçı*

kite bardı künde üzüldi küçi (K. B. 247)

tapuğçı begiñge bağırsak kerek

bağırsak tigüçi tapuğsak kerek (K. B. 2570)

ağı çuz keçim ton kişi keğgüsi

et öz örtgü tap kıl ay er eğgüsi (K. B. 4773)

isizlik ağı ol yime bu ağı

ağı yigli bolmaz *tiriglik yigü* (K. B. 5228)

neçe eçgü kıptı bu bilge bögü

tilep bulmadılar *tiriglik yigü* (K.B. 6401)

kişi köñgli bilgü tanuğ erdi til söz

köñgöl til ala boldı kimke bütayi (K.B. 6579)

Sıfat fiil gruplarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlede iç cümlenin belirtsiz nesnesi olarak kullanıldığı bir örneğe tesadüf edilmiş ve bu örnek aşağıda gösterilmiştir:

kişi tip yorığlı telim bar san

kişi ke tusulđı tilese ıanı (K. B. 5099)

reşul *erni otka yüzin atđı*

til ol tidi yığ til yul ottın yüzünđ (A.H. 159)

3.11.2.3. Sıfat Fiil Gruplarının Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil grubunun cümlenin belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

tilim tınma öğgil yaratığlını

yaragsıznı mindin yıratığlını (K. B. 381)

evinđke yağutma uşakçı kişiğ

bütün ilke yađđay *körüp bilmişig* (K.B. 1299)

sevinçlig tut ay beg *kalıç urđı*

sevinçin tiril tutçı körme açığ (K.B. 2145)

irig tapnırı kim bağırsak seve

tapınmaz ıayusı yorığlı yava (K. B. 2543)

ıadaşınđnı ıdıtm bu öğdülmişig

sözümni tegürgey *uçup bilmişig* (K. B. 3202)

beğük men tigüçini tuttı ölüm

uluğ men tigüçini uttı ölüm (K. B. 4833)

beğük men tigüçini tuttı ölüm

uluğ men tigüçini uttı ölüm (K. B. 4833)

severig sevindür kör açığ birip

sini sevmegüçini sürgil serip (K. B. 5496)

öküş alkıtu ögdi ögdülmişig

ayur sözleding sen ***özünğ bilmişig*** (K. B. 5610)

bayat yarlıkasu ol odğurmişig

keçürsü anıngdın ***yazuğ kalmışig*** (K.B. 6306)

ayıttı ilig evre odğurmişig

neteg ölmişin hal ***negü bilmişig*** (K.B. 6320)

3.11.2.4. Sıfat Fiil Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil grubunun cümlenin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

tilekim söz erdi ay bilge bögü

kiñ keldeçike özüm sözlegü (K. B. 192)

men iş kılguçı men sen iş körgüçi

işig körgüçidin bilür kılguçı (K.B. 1939)

cefa kılguçıka kılı tur vefa

vefa er kılur ol isizler cefa (K. B. 3432)

sini birle bolsa kör asğı öküş

öz asğın tilerke kingeşmez ukuš (K. B. 3490)

öz asğı tilerke kingeşmegü söz

saᅇga asğı bolmaz aya kutluğ öz (K. B. 3492)

tözü teprenürke tirilgü birür

tiriglik tuşı bu ölüm ol ıdur (K. B. 3902)

ajun tutguçı er ukušluğ kerek

buᅇun basguçıka kerek keᅇ yürek (K. B. 4013)

aᅇaᅇan yoriglıka emgek tegir

köᅇgül birle maᅇᅇsa ol emgek barır (K. B. 5047)

nıyᅇt eᅇᅇü kılᅇanᅇa eᅇᅇü bolur

neᅇe kılmasa ol muyanın bulur (K. B. 5733)

isiz kılmaᅇu ᅇem törü urmaᅇu

isiz kılguçıka bolu birmegü (K. B. 5741)

isizke kätılma törü urma sen

isiz kılguçıka bolu birme sen (K. B. 5743)

tüşün̄g teg keçer bu triglik barır

tiriglik keçerke keçer kün tanuḡ (K.B. 5845)

cefa ḡaldaḡınḡka yanut ḡıl vefa (A.H. 327)

Sıfat fiil grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ilig aydı begke idi keḡ yaḡuz

tilin sözlemiştin yana yansa öz (K. B. 5072)

3.11.2.5. Sıfat Fiil Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil grubunun cümlelerin zarfı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

toḡardın ese keldi önḡdün yili

ajun itḡüke açtı uḡtmaḡ yolu (K. B. 63)

sözüm sözlemiḡke saḡa eymenü

özüm ‘ uzri ḡoldı saḡa uḡ munu (K. B. 204)

ajun tutḡuḡa er uḡuḡluḡ kerek /

buḡdun basḡuḡa öḡ kerek hem yürek (K. B. 217)

ajun tutḡuḡa er uḡuḡ bilse keḡ /

buḡdun basḡuḡa er bilig bilse keḡ (K. B. 224)

mīng erdem kerek *bu cihan tutğu* /

kör arslan kerek *bu kulan basğu* (K. B. 284)

senīngdin kolup küç bu söz başladım

tükel kalgı küç sen ök bir idim (K. B. 380)

saṅga tegse beglik uluḡluk oḡa

kiçiglik anuḡ tut *örüṅ bolğu* (K. B. 552)

bayat birsü küç *bu tapuḡ kalgı* /

küdezsü *saṅar* öz *tapuḡ yazğu* (K. B. 600)

oḡıḡcı kelürke anuḡu kerek /

uzun yol yorır itingü kerek (K.B. 1473)

sen ök bir manga küç ḡamuḡ edḡüke

elig *asraḡlar yükin yüḡüke* (K.B. 1785)

aḡın il kişisi eşitti muni

*yüzin körgü*ke arzuladı anı (K.B. 1887)

bu il tutğu köp er at sü kerek /

er at tutğu neṅ taḡar tü kerek (K.B. 2057)

bu neṅ alğu bir kerek bay buḡun

buḡun baylıḡıṅa törü tüz ḡoḡun (K.B. 2058)

könilik bütünük kerek işçike

anın bütse begler *işin birgüke* (K. B. 2211)

kişilik kalurka kişi bol tuşı

kişi mundağ urdı kişilik ulı (K. B. 2308)

yağı sançguğa tutğu iki tolum

bu iki tolumdan yağı yir ölüm (K. B. 2355)

tapuğka körüñginçe körse anı

aşı boğzı ornı atı hem tonı (K. B. 2563)

turup tağka kirmiş özünğ yalñguzun

tapuğ kalguğa bu tapuğ keğ uzun (K. B. 3204)

küser erdim artuğ *sini körgüke*

bu kün buldum inçlik sañga kelgüke (K. B. 3308)

küser erdim artuğ sini körgüke

bu kün buldum inçlik *sañga kelgüke* (K. B. 3308)

tirig bolsa yalñguğ tilekin bulur

tilek bulguğa mün tiriglik bolur (K. B. 3313)

tiriglik tilegil tileme tilek

tilek bulguğa bu tiriglik yülek (K. B. 3315)

negü tir eşitgil kişi ödrümi

uruğ kesmegüke kisi ol emi (K. B. 3372)

kişike sınağı bir ök körse tap

tilek bilgüke bir tilin yörse tap (K. B. 3963)

bu il itgü tutğu buğun tüzgüke

bu begler tikildi **ajun süzgüke** (K. B. 4009)

bu mundağ idimni kalı sevmeyin

tilep bulğuğa öz kalı ivmeyin (K. B. 4788)

özüm kalsa yalnguz idim yadı tap

özüm sözlegüke idim atı tap (K. B. 4793)

ol ajunka ornuḡ bu ajun turur

muni koğmağınça anı kim bulur (K. B. 4798)

kişide yırağ bolmağınça kadaş

bayat tapgınga tegse bolmaz adaş (K. B. 4806)

tamuğğa ya uçmağ begi bolğuğa /

ağrılık üçün ya uçuz kalğuğa (K. B. 4855)

kişi köngli tutçı tiler arzunu

avıtur **tilek bulğuğa** özini (K. B. 5025)

bu halıǵ bilirde ukušluǵ kişi

negü teg udır inç neteg yir aşǵı (K. B. 5418)

er at tırgüke kör telim neng barır

neng almak tilese körü küç tegir (K. B. 5464)

kanıkı munǵar teggü işim ay er

mumı kılǵuqa sen mańǵa yarǵı bir (K. B. 5494)

bayat birdi tevfiq sańǵa eǵüke

kamuǵ eǵülükke sunup **teggüke** (K. B. 5745)

bu devlet esürtse adın adlumaz

ölüm tutmaǵınça udır oǵnumaz (K.B. 6143)

kişi köngli bilgü tanuq erdi til söz

köngül til ala boldı kimke büteyi (K.B. 6579)

rıbaǵka tüşügli tüşer keçgülig (A. H. 178)

bu bir ‘aybdın ötrü başın kesgüci (A.H. 363)

ajunda tirilgü kişisiz ǵalır (A. H. 364)

köp ilni körür biz **edib sözini**

bile **bilmegendin** ular özini (A. H. 505 – 506)

el bulǵalı igendi (I, 200)

Sıfat fiil grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ıdı artuk erdem kerek ög bilig

*ajun tutgu*ka ötrü sunsa elig (K. B. 281)

neñgi bolmasa er *alıp birgü*ke

elig kısğa boldı kamuğ edğüke (K. B. 3983)

talı er tilese *yaqın tutgu*ka

iki türlü ol bu tilek bulguka (K. B. 4234)

ıdı yaqsı aymış bu tazı tili

*kişi aşı bilgü*ke açmış yolu (K.B. 5809)

sevinçlig tidükte saqınç keldürür

saqınçlıg tise bu sevinç küldürür (K.B. 5868)

özünğni *yol ötgen* saqın ay qadaş

sevinç kılma artuk yazuk tutma qaş (K.B. 6114)

ölürüg körügli tirig qalguçı

kerek pënd tutunsa qanı tutguçı (K.B. 6315)

qanı bu qaramıg qaram tigüçi

qaramıg qoğup bir qalal yigüçi (K.B. 6459)

ajun bütrü tuttum *sıkender tutarça*

tükel nuḥ yaşın men yaşadım yaşattım (K.B. 6548)

3.11.2.6. Sıfat Fiil Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde sıfat fiil grubunun cümlenin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

negü tir eşitgil kişi eḡgüsi

yorıp *ın toḡḡlı* ahır ölgüsi (K. B. 233)

bu ḡaşım tüḡüki bu körksüzlüküm

kücemçi kelirke bu yüzsüzlüküm (K.B. 816)

isizlik uçuz ol anı kıldaçı

yaḡvuz iş uçuz ol *isiz boldaçı* (K.B. 901)

közin kökke tikti kötürdi elig

ayur ay idim sen *birigli bilig* (K.B. 1783)

men *iş ḡılḡuçı men / sen iş körgüçi*

işig körgüçidin bilür ḡılḡuçı (K.B. 1939)

oḡuḡ beg sözi kör büke yolḡılıḡ

kör *arslan münügli* kılıç ḡamḡılıḡ (K. B. 2354)

irig tapnuru kim baḡırsak seḡe

tapınmaz kayusu *yoriğlı ya vü* (K. B. 2543)

bor içmez kerek ked *özin tutğuçı*

özin tutğuçı er bulur kut küçi (K. B. 2649)

bor içmez kerek hem özin tutğuçı

özin tutğuçı er *kutuğ tapğuçı* (K. B. 2764)

uruğluğ kişiler kılınçı silig

vefa birle halkқа *yağığlı elig* (K. B. 2197)

yağıçı yarağçı kişi ol tuçı

yağı sançğuçı hem yetürgen uçı (K. B. 2316)

yağıçı yarağçı kişi ol tuçı

yağı sançğuçı hem *yetürgen uçı* (K. B. 2316)

uğan ol köni *çın törü birgüçi*

törümüş kamuğ halkқа yetrür küçi (K. B. 3192)

nelük arsızkar sen aya öldeçi

özüñg iki künlük *konuk boldaçı* (K. B. 3529)

biligsizke birse begi kur orun

benğingge yazığlı munı bil burun (K. B. 4077)

bu ol atқа tegmiş tapuğ kılğuçı

munıṅda narusı **uda birgüçi** (K. B. 4147)

birisi ozunçı **yoṅaḡ kılguçı**

biri iki yüzlüg kişi umduçı (K. B. 4272)

ıdı yaqşı aymış biliglig bögü

biliglig sözi **yınçü yaqut tigü** (K. B. 5142)

basakı kutu ol **saṅa tapguçı**

tıda tutmasa sen bu ol kopguçı (K. B. 5557)

kişi edgüsi kim kişiler başı

kişilik kılıḡ kişike tuşı (K.B. 5892)

yana aydı ilig bu dünya içi

yılanı çaḡanı telim tıkgüçi (K.B. 6379)

eliglerde kutluḡ **birigli elig** (A. H. 251)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen sıfat fiil gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 343'tür. Sıfat fiil grupları cümle içinde isim, sıfat ve zarf görevlerinde kullanılmıştır. 343 sıfat-fiil grubundan 238'i özne, 19'u nesne, 14'ü yer tamlayıcısı, 50'si zarf ve 22'si yüklem ismi olarak kullanılmıştır.

3.12. ZARF FİİL GRUBU

Zarf fiil grubu bir zarf-fiil ile onu anlamca tamamlayan, niteleyen veya açıklayan kelimelerin bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubudur. Zarf fiil bu grubun yüklemidir. Bu yüklem özne, nesne, yer tamlayıcısı ve zarf unsurları tarafından açıklanır veya tamamlanır.

3.12.1. YAPI BAKIMINDAN ZARF FİİL GRUPLARI

3.12.1.1. -a/-e Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf-fiil Grupları

-a / -e zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

bu yaŋlıg beg erdi bu bilgi öze

tirildi yorıdı *kalınçın tüze* (K. B. 410)

bu kün toğdı ilig bu kılkı bile

yarudı ajunğa *kün ay teg yala* (K. B. 415)

toğa eğgüdin tutçı eçgü kelir

ajun buğnı andın asıglar alır (K.B. 878)

eşitti kör ögdülmiş aydı ata

içi keğuğulmuş ölümüg yete (K.B. 1203)

esenin tirilgil öküş yıl yaşa

sevinçin avinçin öküş il aşı (K.B. 1480)

yana aldı oğlın *konınga kuça* /

öpüp yıgladı bürnü *yaşın saça* (K.B. 1500)

sözin kesti ilig *közi yaş saça* /

turup çıktı andın *sakınçın kuça* (K.B. 1562)

keçürdi yıl ay kün bu arzu öze

ilin itti *edgü törüsin tüze* (K.B. 1888)

fesad kayda bolsa kaçar kut teze

fesad çın yorır tutçı *beglik buza* (K.B. 2104)

elig saķışın bilse artuķ yete

bırsursa ögi köngli *saķış tuta* (K. B. 2782)

negü tir eşitgil kingeşçi öge

kingeşte töker begke *yünçü üge* (K. B. 2935)

baķa kör men aymış bu sözler tapa

çın erse berü kelgil *andın kopa* (K. B. 3260)

elig aldı evke kigürdi bata

orun birdi olurdı *elgin tuta* (K. B. 3293)

yorıglı bu yalnguk bu arzu öze

yorırlar tileyü *ajunuğ keze* (K. B. 3735)

ay ilig bu tört hacetim kıl reva

sańga tapnayın men *eliğ yüz ova* (K. B. 3755)

ķamuğ edgülükke tegeyin tise

et özni kısa tut *hāvanı basa* (K. B. 4561)

ikigü sözi tındı bir söz öze

sevinçin turup çıktı *kaşın yaza* (K. B. 5010)

kalı bildiñg erse içim ay böke

bu kün sürgey erdiñg mini *miñg söke* (K. B. 5105)

bağırsak bolun barça buđnıñg öze

törü kıl *uluğka kiçigke tüze* (K. B. 5197)

turup bardı andın yana tağ tapa

kadaşı uğu bardı *elgin öpe* (K. B. 5446)

kötürdi yaşıq bahtı meşriğ tapa

körür ağdı yirdin *yoğaru kopa* (K. B. 5678)

kapuğdın yana evre yandı i ve

eñgip kaldı ögdülmiş *elgin o va* (K.B. 5967)

atın mindi bardı kadaşı tapa

tegip kirdi tuştı *elig yüz öpe* (K.B. 5973)

bağırsak bolun barça tınlıg öze

tabuğ kıl bayatka *köñgöl til tüze* (K.B. 6089)

kayusı örüm keçti *bügri uça* /

kayu yir kezer bu közi *yaş saça* (K.B. 6157)

et öz toğsa ansa bolur buğrağu

aar *edgülerin süre* ığmağu (K.B. 6367)

biliglig ışeldi turup yügrümez

biligsiz yorır kör *tilekin süre* (K.B. 6614)

nee dđnya yigli ajun begleri

ölüm tuttı bardı *közi telmire* (K.B. 6634)

3.12.1.2. -arda / -erde Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-arda / -erde zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görölmektedir:

tenimdin *ıarda meniň* bu canım

şehadet bile kesgil ağır tınım (K. B. 394)

yimek içmek ol bir tatığ ay adaş

yanutı ıarda yavuz ay adaş (K. B. 3577)

nee miň tapuđsuz yazukluđ ulı

ađır tın keserde oňardı yolu (K. B. 3988)

apuđda kirürde oňuň ařnu maň /

tilin yarlıarda ögüň birle aň (K. B. 4057)

3.12.1.3. *-duḡta* / *-dükte* Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-duḡta / *-dükte* zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

se vindi tidükte sasitur söker

yazıldı tidükte buşup qaş tüger (K. B. 4756)

sakım ol körü barsa körnü urur

tutayın tidükte yiter yok bolur (K. B. 4759)

unıtmasunı ol dü ʿ ada mini

bayatqa uladuḡta sḡrrın köni (K. B. 5666)

3.12.1.4. *erken* Kelimesi ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

erken kelimesi ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

seninḡde *bar erken yigitlik küçi*

yava kılma ḡa ʿ at tapuḡ kıl tuḡı (K. B. 362)

ölüm tutmaz erken oḡun ay ilig

işinḡni itinḡil yetürgil bilig (K.B. 1366)

ölüm kelmez erken ölümke itin

tiriglik öğinde tapuğ kıl tapın (K.B. 1370)

bu dünya begi sen aᅇga bolma kul

sini koçmaz erken anı koğgu tul (K.B. 1376)

kiçig erken ögret oğulka bilig

kiçigde bilig bilse kötrür elig (K.B. 1493)

kiçig oğlan erken bilig ögrenür

uluğ bolsa ötrü tilekke tegür (K.B. 1823)

kılıç baldu oğ ya kavi küç yürek

bar erken keğ er neᅇgke koşkalmaz kerek (K.B. 2055)

kılıç teprer erken yağı tepremez

kılıç kınka kirse beg inçlik yimez (K.B. 2144)

biri oğlan erken tapuğka kirür

taķı bir beğük bolsa ötrü kılur (K. B. 4032)

tapuğka açayın tise er kapuğ

kiçig oğlan erken kılıᅇgu tapuğ (K. B. 4037)

ötüg ötnür erken köni tut elig

iki tiz bile sök tüzün bol silig (K. B. 4058)

yir erken asıg türtme tirki öze

kişi körki buzma kılnıçınığ tüze (K. B. 4602)

kiçig oğlan erken kılnıç edğü tut

uluğlukka tegse uğınur bu ot (K. B. 4694)

sini koçmaz erken bu dünyanı koğ /

sañgu toğmaz erken sen ir aşnu toğ (K. B. 4737)

bu kaçgu saķanç birle erken özüm

negü teg iligke barır men tüzüm (K. B. 4851)

közi suķ ay artuķ uzun saķnur er

ölüm tutmaz erken barınığ barça bir (K. B. 5299)

ölüm tutmaz erken kılayın tapuğ

ölüm tutsa ķalgay tapuğlar ķuruğ (K. B. 5712)

tiriglik kūsüş tut iwe kııl tapuğ

ölüm tutmaz erken baķa tur oğuğ (K. B. 5717)

ölüm tutmaz erken oğuğ bol saķın

ölüm tutsa asğı bulumaz baķın (K. B. 5718)

sen **oğlan kiçig erken** öldi atanığ /

bilig erdem üstep kızartmadınığ enğ (K. B. 5779)

3.12.1.5. -ğalı / -geli Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil

Grupları

-ğalı / -geli zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

nelük toğdum erki *yana ölgeli*

nelük küldüm erki *sıgıt körgeli* (K. B. 1136)

özünğ suklanur sen *ajun tırgeli*

ölüm suklanur kör sini tutğalı (K. B. 3619)

özünğ suklanur sen ajun tırgeli

ölüm suklanur kör *sini tutğalı* (K. B. 3619)

3.12.1.6. -ğınça/-ginçe Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil

Grupları

-ğınça / -ginçe zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

yağız yir baķır bolmağınça kızıl

ya otta çiçek önmeginçe yaşıl (K. B. 120)

yağız yir baķır bolmağınça kızıl

ya *otta çiçek önmeginçe yaşıl* (K. B. 120)

kiçig oğlanığ kör uķuşķa ulam

yaşı yetmeginçe yorımaz kılam (K. B. 293)

tapuğ kıl tapuğ birle kul beg bolur

tapuğ siñmeginçe tilek kim bulur (K. B. 612)

toğa isiz ol kör munıñda biri

bu er ölmeginçe arımaz kiri (K.B. 876)

örünğ süt bile kirse edğü kılık

ölüm tutmağınça evürmez yorık (K.B. 881)

tadu birle katlıp törümiş kılınç

ölüm buzmağınça buzulmaz erinç (K.B. 882)

bu begler isiz bolmağınça isiz

ol ilde sevinçin kızartmaz menğiz (K.B. 892)

kiçiglikte bilse oğul kız neni

karıp ölmeginçe unıtmaz anı (K.B. 1495)

sağ er tutçı itnip usalığ busar

usal bolmağınça yağığ kim basar (K.B. 2028)

isiz bolmağınça bu begler baqın

isizig yaquramaz öziñge yaqın (K. B. 2247)

ayıklıg turur bu ölüm belgölüg

öçi kelmeginçe er ölmez külüg (K. B. 2286)

kılıç birle alsa bolur terk ilig

kalēm bolmağınça basumaz elig (K. B. 2426)

öçi bolmağınça özi kirmese

ayıtmazda aşnu ötüg birmese (K. B. 2520)

tapuğka körüñginçe körse anı

aşı boğzı ornı atı hem tonı (K. B. 2563)

tetiglik kerek kılsa türlüg saķış

tetig bolmağınça kalı ağrar iş (K. B. 2772)

yağı bolmağınça er ersiglikı

kaçan belgürer ilde atı köki (K. B. 3414)

açakın yorığlı ay kılķı tüzün

öçi bolmağınça körünme özün (K. B. 4124)

bu kün koğmağınça hāva arzular

yarın bulğu ermez özüm eğgüler (K. B. 4736)

ol ajunka ornuñg bu ajun turur

munı koğmağınça anı kim bulur (K. B. 4798)

kişide yıraķ bolmağınça kadaş

bayat tapğınğa tegse bolmaz adaş (K. B. 4806)

közi suḳ kişi neḡke toḏmaz közi

meḡer *tolmaḡınça ƙara yir tozu* (K. B. 5390)

bu tetrü ƙılınçlıḡ bu tetrü kişi

isiz tügmeginçe oḡarmaz işi (K. B. 5507)

bu devlet esürtse aḏın aḏlumaz

ölüm tutmaḡınça uḏır oḏnumaz (K.B. 6143)

3.12.1.7. -ḡu+ça / -ḡü+çe Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-ḡu / -ḡü sıfat-fiil eki ile -ça eşitlik eki ile kurulan yapı fonksiyon olarak zarf fiil fonksiyonundadır. Karahanlı Türkçesinde tesadüf edilen örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ƙarın toḏḡuça yi ƙamuḡ yim içim

kerek arpa yür tut toḏurḡu açım (K. B. 4769)

туру ölmegüçe yigil ay kadaş

yime uḏlayu sen tadunḡ bolḡa baş (K. B. 4770)

3.12.1.8. -ı/-i/-u/-ü Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-ı/-i/-u/-ü zarf-fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

çerig sançmış alp er tutuzmış ayu

maṅḡa tört miṅḡer sü tükel sü tiyü (K. B. 2335)

sözin kesti ıoptı adaḡın örü

ilig tıdıtı aydı *az oldur tiyü* (K. B. 5439)

sözin aydı şa'ır *muṅḡar meṅḡzetü*

tili lafzı birle aṅḡar yaṅḡzatu (K. B. 471)

evindin turup ııktı keldi berü

bir ança yorıyu bir ança turu (K. B. 486)

evindin turup ııktı keldi berü

bir ança yorıyu *bir ança turu* (K. B. 486)

muṅḡar meṅḡzetü aydı şa'ır bu beyt

işing tüşse ivme şabır birle ayt (K. B. 586)

topık yirde urdum *bu söz berkitü*

özüm yaṅḡzaḡını saṅḡa körkitü (K. B. 661)

topık yirde urdum bu söz berkitü

özüm yaṅḡzaḡını saṅḡa körkitü (K. B. 661)

münüm bu *mini yalṅuḡ irsel tiyü*

ayıḡlap yorırlar kişike ayu (K. B. 685)

muṅḡar meṅḡzetü aydı alp er açuḡ

anınġ ma‘ nisi kör bu sözke tanuġ (K. B. 691)

sözüg yakşı sözle *iġi saknu* öz

ayıttuġta sözle yana terkin üz (K. B. 1008)

öküş sözleyü bilge bolmaz kişi /

öküş eştü bilge bulur tör başı (K. B. 1015)

ayıttınġ eşittinġ yime öğrenü

sınayu tirildinġ *kamuġnu körü* (K.B. 1187)

muġar meġzetü aydı şa‘ir tili

tükel söz turur bu uġulsa ħalı (K.B. 1212)

muġar meġzetü aydı öglüg kişi

kim öglüg sözi tutsa itlür işi (K.B. 1270)

sakıġ ol körü barsa dünya işi

tutayın tiyü sunsa yitrür kişi (K.B. 1410)

ħurın badı ögdülmiş anda naru

ħıyıksız tapuġ ħıldı *ilde turu* (K.B. 1605)

aġırladı anġa kötürdi örü

uçuzladı anġa *ya vuzraħ körü* (K.B. 1717)

se ver men tiyü barġa da‘ vi ħılur

bu da' vika ma' ni negü teg bolur (K.B. 1895)

munğar mengzetü aydı şa' ir sözi

u.kup tınglayu al kişi arbuzı (K.B. 1900)

siyasæt bile beg tüzer il törü

ķara kılķı itlür *sıyasæt körü* (K.B. 2128)

boş azad kişi barça edğü kılı

sen *edğü kılı* aç könilik yolu (K. B. 2307)

öküş neing körü toğmış erse közi

yana ķorkar erse bayatķa özi (K. B. 2751)

ķatıgılan ay ilig *bu birkaç kişig*

talulayu öğrü tutuzğıl işig (K. B. 2932)

özünğ sızğurur sen *oğul kız tiyü*

bu emgek biligli ogul kız kıayu (K. B. 3384)

tirer sen ģaramığ barır sen kıalır

sen *ınçıķ yiyü* bar / ol *arzu yiyü* (K. B. 3385)

oķımıř ilig emdi *kelgil tiyü*

ķamuğ edğülükni atamış sayu (K. B. 3474)

baralım timekte adın yok sözüm

neteg ayğa **barma tiyü** bu özüm (K. B. 3489)

ajun tezgînür men **tilekin uçu**

ara aç yatur men arala toðu (K. B. 3596)

köngül aytu ıdtım bitidim bitig

negü teg erür sen ay bilge tetig (K. B. 3908)

manğa ayğıl emdi törüni neçe

toqularnı sayu atayu biçe (K. B. 4026)

er at birle şeksiz katılgu kerek

olarğa yaraşı tirilgu kerek (K. B. 4163)

sınayu körü bilmese er bilig

kişike samağu anı ay silig (K. B. 4638)

kişi kutluğı ol neçe ulgağu

baru eçgü bolsa **isizlik koğu** (K. B. 4708)

tükel belgülig bil kişi qutsuzı

qarıp yügrür erse **havası uğu** (K. B. 4709)

oğuğ yattı ança **anı tınglayu**

avındı ol ünke **turup taınglayu** (K. B. 4964)

yana **aşnuğa sözke yanğay tiyü**

tağı qorqur erdim sana eymenü (K. B. 5070)

atıngka yaraşı kılınçing bütün

tileking tükel birsü tengri kutun (K. B. 5102)

okırlar ölüp yatguçılar naru

sürerler karındaıklar *kop tiyü* (K. B. 5344)

bilig yakşı sözler *munğa menğzetü*

sözi ma' ni birle aŋgar yaŋgzatu (K. B. 5606)

bilig yakşı sözler munğa menğzetü

sözi ma' ni birle *aŋgar yaŋgzatu* (K. B. 5606)

öküş alktu ögdi ögdülmişig

ayur sözleding sen özüng bilmişig (K. B. 5610)

öküş arzu nı 'mæt yiyü semridi

bu kün argurayın yetildi ödi (K. B. 5705)

telim yattı inçin *tilekçe turu*

bu kün tursu emdi açakın örü (K. B. 5706)

kişig satgayu men yorıdım ötüş

özüg satgayın men ay erde küsüş (K. B. 5709)

kişi körse ögse sini alıayu

atıng barsa ilde *vəfalıg tiyü* (K. B. 5786)

men aymışlarım hem özünġ bilmişinġ

baġp teġleyü kör açılġay işinġ (K.B. 5815)

tüpiġge tegü irte artuġ ayıt

negü belġürer erse ġılġıl ivit (K.B. 5872)

yumuşġı baġp aydı bir er turur

sözüm bar tuşayın tiyü yol ġolur (K.B. 5955)

ayıttı *ġayudın kelir sen tiyü*

tilekinġ ne erki sözünġ ay bügen (K.B. 5961)

bu tüş' ilmi bilġü kerek aşnu keġ

yöre bilse ötrü *iġi saġnu keġ* (K.B. 5993)

tüşünġ yörme yörse bilig birle yör

ġıyas ma' ni birle *iġi yetrü* kör (K.B. 6000)

aġıtsa aġı er buġunka tavar

aġa yıġlu tirlür aġgar ġalġ avar (K.B. 6107)

tirigle fıraġ bolsa ġavşur yana

tilep irteşü yandru tapşur yana (K.B. 6204)

ökünġün yaturlar kör inġıġlayu

küsep eġġülükni *minġ arzu yiyü* (K.B. 6407)

ajun boldı aḥır törü artadı

isizlerin eḍgü *körü* artadı (K.B. 6489)

bayat tapḡı ḵaldı kiṣi tapḡı ḵıldım

ajun tegre yügrü özümni kürettim (K.B. 6541)

ya vaḥṣı bolup / men *bḡyabanda yügrü*

kiṣide yırayı ajunda yiteyi (K.B. 6572)

3.12.1.9.-madı/-medi Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-madı/-medi zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

aḵar suv yorıḵ til bu ḵut turmadı

ajun tezginürler *yorıp tınmadı* (K. B. 669)

3.12.1.10. -madın/-medin Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-madın/-medin zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

iḱeklik bu erdi *sini bilmedin*

yaḵın tuttım özke tapındurmadın (K. B. 634)

bu künde naru *bu özüm tınmadın*

munıḡ şükri ḵılḡu kerek irmedin (K. B. 754)

bulunmış bu öd kün ya va kılmadın

tapuğ kılgu tegmez manunğda adın (K.B. 6431)

3.12.1.11. -p Zarf Fiil Eki ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-p zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

uçuğlı yorığlı tınığlı neçe

tirilgü *seninğdin bulup* bir içe (K. B. 23)

atada anada bağırsağ bolup

tiler erdi tutçı bayattın kolup (K. B. 41)

atada anada bağırsağ bolup

tiler erdi tutçı *bayattın kolup* (K. B. 41)

könğül badım emdi anıñ yolınğa

sevîp sözi tuttum *bütüp kavlınğa* (K. B. 46)

anıñ dört işi ol *avıñgu körüp*

kinğeşçi bular erdi birle turup (K. B. 49)

anıñ dört işi ol avıñgu körüp

kinğeşçi bular erdi *birle turup* (K. B. 49)

yağız yir yıpar toldı *kafur kitip*

bezenmek tiler dünya körkin itip (K. B. 64)

yağız yir yıpar toldı kafur kitip

bezenmek tiler dünya **körkin itip** (K. B. 64)

yazı tag kır oprı töşendi yadıp

itindi kolı kaşı **kök al kedip** (K. B. 69)

elik külmiz oynar çiçekler öze

sıgun muygak aǵnar yorır **tip** keze (K. B. 79)

bu öǵte ajun öz öziǵge bakıp

küvenip sevinip **eǵıǵge bakıp** (K. B. 81)

bu öǵte ajun **öz öziǵge bakıp**

küvenip sevinip eǵıǵge bakıp (K. B. 81)

tümen yılda berü tul erdim tulas

bu tul tonı suçlup örüǵge keǵtim as (K. B. 84)

ajun tındı **ornap bu ħakan öze**

anın ıǵtı dünya taǵıǵuklar tüze (K. B. 93)

öǵer **atın ündep** ünin türtüşüp

küvenç birle aǵnur sevinçke tuşup (K. B. 95)

öǵer atın ündep **ünin türtüşüp**

küvenç birle aǵnur sevinçke tuşup (K. B. 95)

öger atın ündep ünin türtüşüp

küvenç birle aǵnur *sevinçke tuşup* (K. B. 95)

tapuǵka kelip ǵut kapuǵda turur

ǵapuǵda turuǵlı tapuǵda turur (K. B. 100)

bayat birdi devlet ay terken ǵutı

anıǵ şükri ǵılǵu *oǵap miǵatı* (K. B. 109)

atı edǵu bolmıǵ atanmıǵ aǵı

aǵa ölse atı tirig tip uǵı (K. B. 257)

ölürin bilip ǵılmıǵ özke itig

bitip ǵoǵmıǵ atın tirigke bitig (K. B. 258)

ölürin bilip ǵılmıǵ özke itig

bitip ǵoǵmıǵ *atın* tirigke bitig (K. B. 258)

munǵar tegdi mundaǵ biliglig sözi

tamudın yırar *tip tamuluǵ özi* (K. B. 292)

uǵuşluǵ kişi kör ǵarısa munar

uǵuş kitti tip hem ǵaleme me tınar (K. B. 294)

bilig baylıǵ ol bir ǵıǵay bolǵusuz

tegip oǵrı tevlig anı alǵusuz (K. B. 313)

yarağlıg yarağsızni tître körüp

kereklig kereksizni kirtü sorup (K. B. 328)

yarağlıg yarağsızni tître körüp

kereklig kereksizni kirtü sorup (K. B. 328)

anıṅda basası bu oğğurmuş ol

munı ‘***aķibet tip*** özüm yörmiş ol (K. B. 357)

yigitlik negü yıgdı erse maṅga

ķarılıķ kelip aldı kelgey saṅga (K. B. 372)

seniṅdin kolup küç bu söz başladım

tükel kılğuka küç sen ök bir idim (K. B. 380)

muṅgađıp ayur bir kün ***oldrup özi***

beğük iş bu beglik işi hem sözi (K. B. 420)

yarağsızni boğdı ***eligde urup***

isizig yıratı ilindin sürüp (K. B. 437)

yarağsızni boğdı eligde urup

isizig yıratı ***ilindin sürüp*** (K. B. 437)

ajun buğnı eştip ***anı arzulap***

aṽa yığlu keldi aṅgar öz ulap (K. B. 460)

ajun buğnı eştip anı arzulap

ava yıǵlu keldi *aṅgar öz ulap* (K. B. 460)

ḱamuǵ türlüg erdem tükel öğrenip

yorır erdi erdem eligke alıp (K. B. 465)

ḱamuǵ türlüg erdem tükel öğrenip

yorır erdi *erdem eligke alıp* (K. B. 465)

öziṅge baḱıp aydı men me bu kün

tümen erdemim birle ilde burun (K. B. 466)

küsemiş aṅgar bardı bir kün turup

sözin sözledi *sözke ul tüp urup* (K. B. 506)

küsemiş kirip tuştı yandru çıkıp

alıp kirdi *ḱacīb taparu oḱıp* (K. B. 521)

öküş eđǵü sözler tilin sözledi

işinǵ itge men tip ıatıǵ ıur badı (K. B. 542)

turup çıktı ḱacīb *ḱapuǵka tegip*

bir oǵlan yügürtti tilin söz ıdıp (K. B. 574)

turup çıktı ḱacīb ıapuǵka tegip

bir oǵlan yügürtti *tilin söz ıdıp* (K. B. 574)

atın mindi keldi **ķapugķa tüşüp**

yorıp utru ĥacib okıdı tuşup (K. B. 576)

atın mindi keldi ķapugķa tüşüp

yorıp utru ĥacib okıdı tuşup (K. B. 576)

ĥacib kirdi **ilig tapa yüz urup**

iligke ötündi adaķın turup (K. B. 578)

ĥacib kirdi ilig tapa yüz urup

iligke ötündi **açakın turup** (K. B. 578)

bu ay toldı kirdi köründi söküp

açıldı ilig kõngli **ol yüz körüp** (K. B. 581)

sańga keldim oğrap **uzun yol yorıp**

tilekke bu kün tegdim arzum ķanıp (K. B. 591)

sańga keldim oğrap uzun yol yorıp

tilekke bu kün tegdim **arzum ķanıp** (K. B. 591)

tapınmak üçün keldim evdin turup

uzun yol yorıdım **sańga yüz urup** (K. B. 599)

turup çıktı sevnü ķapugķa küle

ögi kõngli açlıp yarudı yula (K. B. 601)

ilig bir kün oldrup özi yalñguzun

okıp kirdi ay toldı sevnür özün (K. B. 620)

çıķardı topık ķodtı ay toldı kör

anı yastanıp ötrü oldurdı kör (K. B. 622)

yazukı bar erse *ķnağı tutup*

yok erse miñg edğün avıtğı kerek (K. B. 642)

tapuğsuz ağırlap açındım sini

orun birdim erse basındıñg mini (K. B. 646)

bu ķut kelse yalñguk ķutađur köni

tümen arzu birle talulap yir aş (K. B. 682)

yañgıda bolur körse barça tatıg

tatıgıñı tilep er kör emger ķatıg (K. B. 689)

yayıg tip sökerler bu kılķım üçün

mañga mün ururlar bu atım üçün (K. B. 690)

anada atada bağırsaķ bolup

ayada tutar sen *küler yüz urup* (K. B. 717)

bu ay ornı boldı evi münķalıb

orunsuz bolur *münķalıb* neñg *ķalıp* (K. B. 743)

bu ma' ni için atım *ay toldı tip*

atadı biliglig sözün yinçke yip (K. B. 748)

bu ma' ni için atım ay toldı tip

atadı biliglig *sözün yinçke yip* (K. B. 748)

şükür kılsa ni' me't biri on bolur

biri on bolup kör evi nenġ tolur (K. B. 759)

kör *ay toldı ma bu ağırlık bulup*

tapındı bütün çın bağırsak bolup (K. B. 763)

kör ay toldı ma bu ağırlık bulup

tapındı bütün çın *bağırsaġ bolup* (K. B. 763)

ilig bir kün oldrup özi yalġuzun

evin kıldı ħali irikti özün (K. B. 765)

bir ança turup baş kötürdi ilig

bu ay toldıka aydı tepret tilig (K. B. 774)

nelük sözlemez sen *aġın teg bolup* /

mini munda yalġuz bu yaġlıġ bulup (K. B. 775)

bu yaġlıġ körüp bu özüm eymenip

ötüg ötnümez men tilimni yazıp (K. B. 791)

bu yaᅇgliğ körüp **bu özüm eymenip**

ötüg ötnümez men tilimni yazıp (K. B. 791)

bu yaᅇgliğ körüp bu özüm eymenip

ötüg ötnümez men **tilimni yazıp** (K. B. 791)

bu taᅇg taᅇgsuk işler maᅇga körkitip

buşurdunᅇ mini sen işiᅇg berkitip (K. B. 794)

bu taᅇg taᅇgsuk işler maᅇga körkitip

buşurdunᅇ mini sen **işiᅇg berkitip** (K. B. 794)

meniᅇg me özüm bu uzun yol yorıp

saᅇga keldi emgep hem artuᅇ arıp (K.B. 837)

köᅇgülin çıᅇarsa ayada urup

yorısa uyaᅇmasa yaᅇguᅇ körüp (K.B. 864)

bir eᅇgü bolur kör **anadın toᅇup**

yorır ol köni çın kör eᅇgü bolup (K.B. 873)

bir eᅇgü bolur kör anadın toᅇup

yorır ol köni çın kör **eᅇgü bolup** (K.B. 873)

iki türlüg ol kör bu isiz yime

ikigüni bir tip isizke sama (K.B. 875)

mungar mengzetü aydı türkçe meşel

eşitgil munı *sen u~~kup~~* özke al (K.B. 880)

tadu birle ~~katlıp~~ törümiş ~~kalınç~~

ölüm buzmağınça buzulmaz erinç (K.B. 882)

bu edgüg bilir ol kişi *e~~dgü~~ tip*

asığlıg erürin munı ~~kılgu~~ tip (K.B. 897)

bu edgüg bilir ol kişi edgü tip

asığlıg erürin munı *~~kılgu~~ tip* (K.B. 897)

bu satgağ basınçak üçün edgüni

isizler yorıp kör yarutmaz küni (K.B. 911)

ağa kelsü arzu *~~kurıma~~z bolup*

kapuğ tutsu devlet ~~karıma~~z bolup (K.B. 943)

ağa kelsü arzu ~~kurıma~~z bolup

kapuğ tutsu devlet *~~karıma~~z bolup* (K.B. 943)

tükel buldı ay toldı arzu tilek

~~kıvı~~ ~~kut~~ ~~karıp~~ yıktı arğa yülek (K. B. 1045)

ne edgü neñg erdi bu devlet kelip

yana barmaz erse *tilekçe yelip* (K. B. 1077)

yana ma saṅga aydım uş bu sözüm

ḱalıncım yayıḡ tip ne **irsel özüm** (K. B. 1088)

cəfa ḱaldı tip sen ilenme maṅga

meniṅde cəfacı bu dünya saṅga (K. B. 1092)

özelü barır men öz **erksiz bolup**

ḱutulḡu yirim yok tiriglik bulup (K. B. 1096)

çıḡayḱa üledi öküş neṅ taṅar

asıḡ ḱalgamu tip saḱındı aṅgar (K. B. 1112)

bu ay toldıniṅ kör igi aḡrudı

umıncsız bolup candın elgin yudı (K. B. 1115)

sözün kesti ança saḱındı turup

aḱıttı közün yaş kör **oḡlın körüp** (K.B. 1157)

aṅındım bu dünyaḱa **köṅglüm birip**

vefa ḱılmadı kör meniṅdin irip (K.B. 1171)

aṅındım bu dünyaḱa köṅglüm birip

vefa ḱılmadı kör **meniṅdin irip** (K.B. 1171)

kereklig işim barça yirde ḱoḱup

kereksizni ḱıldım haṅaḱa uḱup (K.B. 1174)

kereklig işim barça yirde koşup

kereksizni kıldım *havağa uçup* (K.B. 1174)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asığsız ulır men özümke açıp (K.B. 1175)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asığsız ulır men *özümke açıp* (K.B. 1175)

bügü bilgi kitti *ölümüg körüp*

uğuşluğ ögi yitti ögsüz bolup (K.B. 1178)

bügü bilgi kitti ölümüg körüp

uğuşluğ ögi yitti *ögsüz bolup* (K.B. 1178)

negülük usandın *tiriglik ıdıp*

negüke ilenür sen emdi ulıp (K.B. 1204)

bu kün öknüp asğı negü ay ata

başın yirke çalsa ulıp minğ kıta (K.B. 1207)

yanut birdi ögdülmiş aydı ata

seninğ kadğunğı yip küyer men tüte (K.B. 1229)

munu adırılır men seninğdin bu kün

ökünçün sığıt birle *yıglap ögün* (K.B. 1276)

kanı kim kutuldi ölümün kaçıp

kanı kim aşundı **öğndin keçip** (K.B. 1384)

anasında toğsa atansa atı

müşafir bolup mindi öğlek atı (K.B. 1388)

negü tir eşit **dünya ‘aybın bilip**

saŋga sözlegüçi ukuştın alıp (K.B. 1407)

negü tir eşit dünya ‘aybın bilip

saŋga sözlegüçi **ukuştın alıp** (K.B. 1407)

kapuğda tirildi kalın aç böri

ay ilig koyuğ **keğ küdeşip** yorı (K.B. 1413)

eğiz kiŋg beğizlig sarayıŋg kalıp

karanğku yir evde yatur sen ulıp (K.B. 1419)

negü tir eşitgil ölügli tirig

ölürde **birip** bardı **öt sa v erig** (K.B. 1447)

törü kıl katığlan **bolup** kılma **küç**

tapuğ kıl bayatka anıŋg kapğı kuç (K.B. 1451)

munu **söz bitip** koğtum emdi çını

unıtma bu sözni unıtma mini (K.B. 1470)

kamuğ nengke tengri kılur ol sebeb

kamuğ edgü isiz anğar öz ülep (K.B. 1485)

tüketti bitig türdi badı tutup

alıp oğlınğa birdi *elgin sunup* (K.B. 1496)

negü tir eşitgil ölügli ök er

ölümke ökünüp ulıǵlı bek er (K.B. 1514)

sıǵıt qoǵdı ay toldı *yetrüp ögin*

qumarı üledi kişike nengin (K.B. 1517)

iki künlük erter ajunuğ bulup /

nelük kerdı kögsin *kaya teg bolup* (K.B. 1535)

negü tir eşitgil oǵunmış kişi

ölümüg uqup yolqa könmiş kişi (K.B. 1536)

tirigle tapındıǵ ötediǵ haqım

ölürde muñğadıp yidiǵ hem ğamım (K.B. 1559)

yorıp kirdi ögdülmiş *utru tutup* /

iligke körüdi *sevinçlig bolup* (K.B. 1581)

büte boldı ilig yüzün körmedim

sakınç qaǵu birle yorıp külmedim (K.B. 1587)

turup çıktı akru **kapuĝka kelip**

bir ança yorıp bardı evke tegip (K.B. 1604)

turup çıktı akru kapuĝka kelip

bir ança yorıp bardı **e vke tegip** (K.B. 1604)

negü tir eşitgil bu şî'r ayĝuçı

sözüg ma'ni birle tizip koğguçı (K.B. 1620)

küle baksa begler kişike turup

aṅga yıĝlu tirlür er at **yüz urup** (K.B. 1632)

tapındı bu ögdülmiş **utru turup**

kıyılmadı taṅda kiçe öğ bolup (K.B. 1652)

ķutuldı ilig kitti emgekleri

bu đun asĝı arttı **yenip yükleri** (K.B. 1654)

tire bildiṅ altun yiyü bilmediṅ

bu altun yıĝıp bir nelük birmeding (K.B. 1674)

ay **dünya tirip** sen yiyümez kişi

yigüçi anundı anuk tut aşı (K.B. 1675)

uķuş ol anı yalṅuk öğrenmedi

tadu birle ķatlıp törütür içi (K.B. 1682)

atasın yitürdüm munukı oğul

ata ornı tuttı *bulup eçgü yol* (K.B. 1685)

kiming birle devlet yaraşsa kelip

köngül koğkı tutğu *kiçiglik kalp* (K.B. 1702)

biligsiz bile tursa devlet kalı

biliglig bile turğa *tüplüg erip* (K.B. 1710)

iligke yışığ boldı *köngli bütüp*

ağı kaznağı birdi eçgü tutup (K.B. 1719)

iligke yışığ boldı köngli bütüp

ağı kaznağı birdi *eçgü tutup* (K.B. 1719)

aça adra tuttı kamuğ işlerin

sakışlığ bitip koğtı barça barın (K.B. 1722)

köni tip ayurlar kayu ol köni

könilik kılıklı emanet küni (K.B. 1729)

bütün buldı ilig kör ögdülmişi

siziksiz köni tip negü kılmış (K.B. 1753)

kapuğdaki er at kiçig ya uluğ

tañguğ tuttı barça *kalp can yuluğ* (K.B. 1768)

ķamuę işçi barķa ķörüñdi kelip

tapuğ tozęu birle neñg artut ķalıp (K.B. 1769)

tüzüldi törü hem itildi ili

ilig inķe tegdi *beķip il ulı* (K.B. 1772)

ilig bir kün oldurdı yalñguz özi

bu ögdülmışig üñdep aydı sözi (K.B. 1791)

örüg ol amul keğ serimlig şabur

ķörüp işni yetrü ol akru tegür (K.B. 1867)

bağırsak tapuğçı tükeli ol bolur

öz asğın ķođup ķör beg asğın ķolur (K.B. 1879)

oñg elgin ķılıķ tutsa ursa salıp

sol elgi bile neñg ülese *alıp* (K.B. 2069)

törü birle buğnı sevinse turup

ķümüş bolsa er at yarunsa *ķörüp* (K.B. 2134)

ķayu erde bolsa bu erdem törü

anı beg atap ilke tıkgü örü (K. B. 2165)

ilin itse bassa *tüz öñgdi urup* /

isinse er at *ķöñgli eçgü bulup* (K. B. 2179)

bolur atı menġü **karımaz bolup** /

bolur ornı eġü **karısa ulup** (K. B. 2263)

ayu bir maġa sen kayusı yarar

çerigin söküp ol yaġısın tarar (K. B. 2268)

oġul kız kişim tip neġin irkmese /

ya **yir su v baġım tip** kümüş tirmese (K. B. 2278)

aġar tirlür ötrü kör ersig eren

se vüg can yuluġlap yatur taġ kayan (K. B. 2281)

ayıklıġ turur bu ölüm belgülüg

öçi kelmeginçe er ölmez külüg (K. B. 2286)

kişi ödsüz ölmez **anadın toġup** /

nelük korkar özünġ **yaġını körüp** (K. B. 2288)

yaġıka yalıġ teg eren teg uruş

ecelsiz ölüm bolmaz özke **bolup** (K. B. 2289)

u vutka bolup korklık alplık kılur /

öġünçe bolup er özin öldürür (K. B. 2292)

bu eġüg tiler barça yalıġuk turup

kişi kıl bolur erke **eġü bulup** (K. B. 2305)

kişilik kılıklı inançlıg akı

tuz etmek haka tip öter er haka (K. B. 2321)

negü tir atıkmış yağıcı eşit

bu söz eştip ötrü özünge iş it (K. B. 2338)

süsin itse yapsa ma *yortuğ tüzüp*

kişin kalmasa er ya *öngdün ozup* (K. B. 2344)

tüşürse toyuğ keç *körüp berk yirig*

yırac ıdmasa tıdşa yıgsa erig (K. B. 2347)

kalı başguka bulmasa sen yarı

yala vaç ıdıp sen bar illeş yorı (K. B. 2362)

çerigde bir ança busuğka kigür

ya dag okçı tuşrup sen öngdün yügür (K. B. 2370)

kü vez alp sekirtip çerig sürse bat

laçın kuş kovar teg töker kanları (K. B. 2381)

yağı sançmış ersig eren bulnuğup

yana evre sançtı yağısın utup (K. B. 2389)

yağı sançmış ersig eren bulnuğup

yana evre sançtı *yağısın utup* (K. B. 2389)

bu yanğlıg bolur erse sü başlar er

işi barça itlip küvençke teger (K. B. 2414)

maŋa sözle emdi *körüp eğgürek*

uluğ hacıbiğ ay neteg er kerek (K. B. 2431)

çığay tul yetim kışsa, birse ötüğ

anı barça tıŋlap ötünse ötüğ (K. B. 2498)

öküş me eşittim bu til sözlemiş

köŋül sırrı açlıp erin başlamış (K. B. 2517)

kalı yol ödi bolsa başlap kirip

körünse *hılin barça yumğı tirip* (K. B. 2537)

bu barça begiŋge bağırsaklık ol

sevinçin tilep bu tapuğsaklık ol (K. B. 2568)

öz asğı tilemez *bağırsak bolup*

beg asğı tiler künde *eçgü kolup* (K. B. 2572)

bu beytig okıgıl negü tir eşit

bilig birle başlap özünğke iş it (K. B. 2625)

bitigçi negü teg kerek ay tetig

aŋgar beg inanıp bititse bitig (K. B. 2671)

biligin ukušun tegip il tüzzer

bu üç neñg bile er ajunuğ süzer (K. B. 2712)

vefa kılsa begke ***tilep eçgü at***

ol at birle eçgü kalır menğü at (K. B. 2871)

mansa añar beg ne köñgil bütüp

alıp içse içgü ***anı çın tutup*** (K. B. 2882)

öz elgi bile kıtsa ***içgü körüp*** /

özi beklese kıdşa ***tamğa urup*** (K. B. 2902)

kişi emgek ıdşa ***tiriglik ıdıp***

anı sevgü yüdgü yüdürse yüki (K. B. 2910)

yaşıl kök sarığ al ağı ton keçip

aşağı kötürse yaraşur yorıp (K. B. 2916)

mansa añar ötrü begler bütüp

yakın tutsa bolğay ***bütün çın tutup*** (K. B. 2926)

küvenmez men emdi bu beglik bulup

öz inçlik tilep me ***tiriglik bulup*** (K. B. 3018)

küvenmez men emdi ***bu beglik bulup*** /

öz inçlik tilep / me ***tiriglik bulup*** (K. B. 3018)

kişike birür men *tilep edgü at*

du‘a artsu atım yorıtsu bayat (K. B. 3022)

turup çıktı andın *sevinçlig bolup*

atın mindi keldi eviñge turup (K. B. 3068)

kiminğ birle devlet yaraşsa kelip

başın kökke tegrür *yoğaru kılup* (K. B. 3072)

teğir erse kimke bu devlet kelip

tüzer iç taşını *bu barça itip* (K. B. 3079)

bağırsak kuluğ bulsa begler tilep

anı tutğu *altun kümüşke kalap* (K. B. 3127)

ilig altunı tınga *köñgli bütüp*

sevinçin tirilgey ajunuğ tutup (K. B. 3152)

ilig altunı tınga köñgli bütüp

sevinçin tirilgey *ajunuğ tutup* (K. B. 3152)

tilin sözleyin men tükel türlüğün

biligidin uğuştın söz öğrüp ögün (K. B. 3177)

eşittim seninğ edgü kılkınğ yangınğ

bu öçte yok ol tip sañga tuş teñginğ (K. B. 3199)

ķadařınġnı ıdtım bu ögdülmişig

sözümni tegürgey *uķup* bilmişig (K. B. 3202)

bilig bildinġ erse tükel ögrenip

anı işlet emdi kör *emgek ıķıp* (K. B. 3220)

ķiři eđġüsi *bu öz asġın ķoķıp* /

ķiři asġı ķolsa kör *emgek yüğip* (K. B. 3245)

baġırsak kerek er ne *baġrı sücip* /

törü birse eđġü *isizke açıp* (K. B. 3346)

tapuġķa inanıp ķayu erse ķul

bulumadı teńgri sevinġinġe yol (K. B. 3249)

tapuġ ta'atim tip küvenme öķüş

tapuġ ķıl bayatķa tapuġluġ küsüş (K. B. 3255)

ay ođġurmiř emdi oķır men sini

öz asġı tiler tip saķınma mini (K. B. 3257)

ķiři tip ayurlar ķayu ol ķiři

ķiřike asıġ ķılsa itse işi (K. B. 3269)

ilel tip turup çıķtı ögdülmişe

ol eđġü ķılınĉ birle igdilmişe (K. B. 3281)

atın mindi evke yüz urdı turup

kelip tüşti kirdi *yağa kur yörüp* (K. B. 3282)

eğerlerdi terkin atını tutup

kaşaı tapa bardı *evdin turup* (K. B. 3289)

kapuğ açtı çıktı *kaşın körüp* /

kuçuştı esenleştı *yüz köz öpüp* (K. B. 3292)

ıdı ök sevindi *kaşın körüp*

bayatka şükür kıldı artuk ögüp (K. B. 3294)

ayıttı kaşların oğurmuşa

esen tip haber birdi ögdülmüşe (K. B. 3302)

eşittim sini men *ilig birle tip* /

buğunka tusulur bilig birle tip (K. B. 3304)

nelük keldiñ erki *olarnı kodup* /

buğun yüklerin sen boyunka yüçüp (K. B. 3305)

ağır yük yüçüp bu özüñ yalñguzun

yalñg aç yorır sen ne yunçığ özün (K. B. 3328)

özüm ka kaşaıtn neçe ağrılıp /

nelük turgay erdim *bu yirke kelip* (K. B. 3337)

anın keldim emdi bu yirke turup

bayat tapğı kılsa men *yalnġuz bolup* (K. B. 3339)

bu yaŋlıġ üçün men *ulus kend ƙođup* /

bu yirke sıġındım *aġır yük yüğip* (K. B. 3347)

negü asġı bar tip ayur sen tapuġ

tapuġ ƙulluƣ ol ƙulƣa açtı ƣapuġ (K. B. 3356)

kiġig duşmanım tip usanma özüñ /

nelük ƣorƣayın tip küvenme sözüñ (K. B. 3401)

törütti bayat bu ajunuġ bilip

yigü içġü ıdı *ƣalaldin ƣalıp* (K. B. 3404)

yaġı birle tegşip er atı beğür

yaġsız kişi atı ƣopmaz yatur (K. B. 3419)

bu ol erlik anın eren *yük yüğip* /

yorır şabrı birle *ölümüġ küğip* (K. B. 3436)

bu kün sen *bir evke kirip* yalnġuzun

ne eđġü bulur sen ay ƣılƣı tüzün (K. B. 3437)

ƣayu neġ bulup ƣođtuġ emdi anı

ƣayu tilve zahid atadı sini (K. B. 3441)

er ol er bolur kör *miñg arzu bulup*

añgar yüz evürse eren teg bolup (K. B. 3444)

yitürse içürse *çığayka ülep* /

bayatka tapuğ kılsa *köñglin ulap* (K. B. 3445)

taķı erde yigrek eren ol turur

miñg arzu bulup bu özin tıdşa terk (K. B. 3450)

negü sözlese men *sözümni yirip* /

cevabın kıılur sen *özümni serip* (K. B. 3452)

bu kün togdı ilig eşitti sini

öziñge kereklep kör ıdıtı mini (K. B. 3455)

neçe me ağır kelse bargu kerek

iligke tegip bir körüngü kerek (K. B. 3457)

bitig ıdıtı ilig *öz elgin bitip*

negü sözledi erse körgil oķıp (K. B. 3471)

çıķardı bitig birdi *elgin sunup*

bitig aldı oğğurmuş açtı tunup (K. B. 3472)

sini alğalı keldim *andın turup*

kıñgeş bu yorı bargıl emdi ķopup (K. B. 3498)

sevinç birle igdip tükel semritür

saķınç kaçđu birle yana yavritur (K. B. 3549)

basumaz özüm *bu et özni utup*

basa bir bağırsak idim sen tutup (K. B. 3598)

iki künki erter erejke bolup

nelük arsıkar sen *tiriglik bulup* (K. B. 3618)

büte boldı munda tiriglik yidim

öd ödek ıdip nefs butını sıdım (K. B. 3635)

hālāl dünya bulsa yise kazğanıp

çıgayka ülese *anıngdın alıp* (K. B. 3666)

yazuķum öküş tip umınç kesmegü /

tapuğka inanıp tapuğ yazmağu (K. B. 3674)

ayur ay kadaş tegdi emgek saᅇga

ķadaşlık ķalıp sözleding sen maᅇga (K. B. 3683)

maᅇga *eçgü saķnıp* bu söz sözleding

muyan birsü teᅇgri saķınçım yiding (K. B. 3684)

tilek birle maᅇgsa ķişı arzulap

arpı yolda ķalmaz *tilekin ulap* (K. B. 3702)

bitig ıdtı ilig *öz elgin bitip*

özün̄g barmasa sen bitig bir itip (K. B. 3710)

ikinci cefaçı bu *dünyag bilip*

cefa kıldım aşnu cefa kılğa tip (K. B. 3740)

ikinci cefaçı bu dünyag bilip

cefa kıldım aşnu *cefa kılğa tip* (K. B. 3740)

saṅga ya senin̄g kapḡın̄ga men *barıp*

negüni tileyin tiriglik ıdıp (K. B. 3748)

saṅga ya senin̄g kapḡın̄ga men barıp

negüni tileyin *tiriglik ıdıp* (K. B. 3748)

bu tört neṅg maṅga bir saṅga tapınayın

sevüg can yuluḡlap özüm itneyin (K. B. 3758)

negüke inanıp saḡın̄gu uzun

negüke süçinip avın̄gu özün (K. B. 3783)

kötürdi bitig kör *öze tamḡalap*

sunup birdi ögdülmiş aldı ulap (K. B. 3942)

tileki ne erse *bu yirke kelip* /

anı men bireyin *itigin kılıp* (K. B. 3945)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe

yorıp keldi evke ol eçgü işe (K. B. 3946)

teğip tüşti olurdı **evke kirip**

yidi içti tındı bir ança serip (K. B. 3947)

kapug açtı terkin ol **utru çıķıp** /

selam kıldı tuttı kör **elgin alıp** (K. B. 3958)

yana kirdi oğgurmış **elgin tutup**

orun kıldı törde ağırlap öpüp (K. B. 3959)

tapuğķa irig bolsa **erte turup** /

köngül til kiçig tutsa **ķođķa bolup** (K. B. 4039)

yağı birle tegşip er atı beğür

yağısız kişi atı ķopmaz yatur (K. B. 3419)

bu ol erlik anın eren **yük yüçüp** /

yorır şabrı birle **ölümüg küğüp** (K. B. 3436)

bu kün sen **bir evke kirip** yalnguzun

ne eçgü bulur sen ay kılķı tüzün (K. B. 3437)

ķayu neñg bulup ķođtunğ emdi anı

ķayu tilve zahid atadı sini (K. B. 3441)

er ol er bolur kör *miñg arzu bulup*

añgar yüz evürse eren teg bolup (K. B. 3444)

yitürse içürse *çığayka ülep* /

bayatka tapuğ kılsa *köñglin ulap* (K. B. 3445)

taķı erde yigrek eren ol turur

miñg arzu bulup bu özin tıdşa terk (K. B. 3450)

negü sözlese men *sözümni yirip* /

cevabın kıılur sen *özümni serip* (K. B. 3452)

bu kün togdı ilig eşitti sini

öziñge kereklep kör ıdıtı mini (K. B. 3455)

men emdi bu ıalmış tiriğlik ıdıp

bayatım sevinçin tiler men tapıp (K. B. 3794)

tüpi yıl keçer teğ tiriğlik keçip

odundum men emdi küyer men açıp (K. B. 3796)

özüm bargu ermez bu yirdin naru

özüñge emgetip kelme yandru berü (K. B. 3827)

atın mindi ögdülmiş evre yanıp

eviñge kelip tüşti yattı tınıp (K. B. 3835)

yaşıq yirke yandı yüzün kızledi

kalık *meñgzi kiş teg bolup* örledi (K. B. 3836)

çıkıp qarşıka bardı *evdin turup*

iligke köründi özi *yol kolup* (K. B. 3841)

yüzi kızdı oñgdı yana külçirip

saķındı bir ança *uzun kiş irip* (K. B. 3845)

meniñg öz ilimde tilekim bolup

yarağsız bolur bulmasa men kolup (K. B. 3861)

negü beg bolur *ol tilekin tilep*

anı bulmasa ol *tuçı arzulap* (K. B. 3867)

tilekim bu oķ men bile bolsa men

elig bir kalıp keğ tapuğ kılsa men (K. B. 3884)

tutayın sen aymış sözüğ tıñgladım

iligke barıp men tapuğ başladım (K. B. 3996)

negüke küçer sen *mini berk tutup*

iligke tapın tip sözümni utup (K. B. 4004)

negüke küçer sen mini berk tutup

iligke tapın tip / sözümni utup (K. B. 4004)

kişi öğrenip ötrü bilge bolur

bilig bilse ötrü kamuğ iş önür (K. B. 4022)

neçe me bu kün söz saṅa aysa öz

kiçiglerke başlap ayayın bu söz (K. B. 4034)

qayusı sü başı qayusı hacıb

qayusı ılımğa bolur **söz açıp** (K. B. 4065)

bu qurqa tegip uz tapınsa bu er

uluğluqqa yetlür tükel arzu yir (K. B. 4066)

bu qurqa tegip er tapınsa birer

içi keğ tusulur begi arzu yir (K. B. 4072)

öçeşme bu begler bile sen bolup

sözün sözlemegil meğer **keğ körüp** (K. B. 4086)

telim sözni eştip eşitmez itin

közün körmişingni yitürgil qatın (K. B. 4102)

negü tir eşitgil özin tutnur er

öğinde kirip kör ötüğ ötnür er (K. B. 4103)

ağılıqqa kılsa ağıçı sini

bütün çın bolup sen yorıgıl köni (K. B. 4145)

neçe az yağı erse yası telim

yağda asıg bar tip aymaz tilim (K. B. 4188)

negü tir eşitgil ay köngli oduğ

yağı yası tegrüp tokımış yoduğ (K. B. 4189)

atıng edgü bolğay sini sevgeler

sañga katlayın tip tözü ivgeler (K. B. 4258)

yakınlık kılu tursu tise özün

bolup koltğu kılma bolu bir sözün (K. B. 4275)

yağığ kul kılayın tise sen tükel

töküp ıd *sa v altun sunup* tut saçal (K. B. 4277)

bu kün bu özüm *kend uluşka kirip*

katılgu qarılgu *bu dun ka yorip* (K. B. 4316)

sözüg barça söz tip çıkarma tilin

öyü saşnu sözle kerekin bilin (K. B. 4334)

uquşluğnı kördüm kör az sözledi

öküş sözledim tip ökündi yılın (K. B. 4335)

eşit çilmi işlet tilin soñgdama

ya kalkın kalınçın ya vuz tip time (K. B. 4351)

kalı tengsiz erse tüşi keğ yavuz

çıgayka birip neṅ küdeşgü et öz (K. B. 4369)

bu yaṅlıg tüşüg uz yörügli bular

biliglig bağrsaḵ bolup edgüler (K. B. 4374)

ıdı yaḵşı aymış biliglig ḵarı

biliglike aytp işiṅ ḵıl yorı (K. B. 4387)

ajun tezginürler tirilgü tilep

ögi köṅgli bütrü bayatka ulap (K. B. 4420)

satıḡcı yorımadı erse kezıp

közün kim körür erdi *yinçü tizip* (K. B. 4427)

saḵa barsa mundaḡ bu yaṅlıg telim

uzun bolḡa söz tip tireldi tilim (K. B. 4428)

asıḡ yasta yinçke bolur ḵılḵları

ḵatılsa munı *keḍ küdeşip* yorı (K. B. 4433)

taḵı bir ḵutusu bu uzlar turur

tirilgü tilep özke uzluḡ ḵılur (K. B. 4456)

biregü bay evlik tiler üstikip

taḵı bir körklüg tiler *köz tikip* (K. B. 4487)

beḡütgey tilin *köṅgli neṅke bolup*

kötürgü kerek neñg tilese kolup (K. B. 4492)

olar ma bayat kulları ol kamuğ

añgar küç kılup özke alma tamuğ (K. B. 4530)

yoğ aş bolur ya ölüg atınga

ya ol ***at bulup*** aş birür yatınga (K. B. 4577)

aşığ tatganu yi sen ***elgiñg sunup***

sini körse evlik sevinşün turup (K. B. 4607)

öd ödleke keçip bolmasa er bögü

kişi tip atamağı yılkı tigü (K. B. 4640)

taķı bir kişi aşķa barmaz bolup

kişig me eviñge okımaz körüp (K. B. 4667)

taķı bir kutu aşķa barmaz okıp

kişig aşķa ünder ***toķımlar toķıp*** (K. B. 4669)

kişi munça emgek bile kazğanıp

uzun qalmaz erse nerek neñg yıgıp (K. B. 4683)

tiriglik uçuktı ***tirip bu neñgiñg***

anuk kimke qodgu kesilse tınıñg (K. B. 4698)

içi eçgü erdi ***bu iki bulup***

ölüm tutmasa ˘alsa meᅁgü bolup (K. B. 4703)

˘anı ol otun it **bu dıñya bulup**

yaşıl kökke söndi ˘ara ˘uş münüp (K. B. 4711)

˘anı ol otun it bu dıñya bulup

yaşıl kökke söndi **˘ara ˘uş münüp** (K. B. 4711)

ne begler yaturlar **˘ara yir bolup**

ne bilge büğü sızdı yirde ölüp (K. B. 4723)

munı ˘oğ tile ol ajunuğ turup

erejin tiril anda **meᅁgü bolup** (K. B. 4740)

törütgen içi tapğı evre ˘oğup

törümişke tapmak bolurmu uçup (K. B. 4745)

bu iki üçün men özüm ˘ul ˘alıp

kişi tapğı kılmak yararmu bilip (K. B. 4775)

köᅁgöl bir bayatka uladım köni

tilekçi bolup men tiler men anı (K. B. 4778)

tilegli uğımaz tile tınmağıl

tilep bulmadım tip yetip yanmağıl (K. B. 4782)

tile tutçı tınma tilep yetgü yok

tilep bulmadım tip yanın yatgu yok (K. B. 4783)

mini ol ödürdi enġ aşnu tilep

anın öz tiler boldı *könglin ulap* (K. B. 4790)

yüz utru kitergü *bu dñya salıp*

anın bolsa ‘ ıkbı bolungay alıp (K. B. 4799)

meniġ kağgumı sen yime ay kağaş

sen öz kađguġı yi *töküp közde yaş* (K. B. 4823)

neçe miġ tirig öldi tulup batur

biziġ kelgümüzni küdeşip yatur (K. B. 4835)

kalı ol ajunluk tilese mini

mini bardı saķnıp yorusu köni (K. B. 4853)

atın mindi evre *evinge kelip*

tüşüp kirdi turdı bir ança tınıp (K. B. 4882)

atın mindi evre eviġe kelip

tüşüp kirdi turdı *bir ança tınıp* (K. B. 4882)

yunup kıldı yatġu nıamazın turup

töşek kıldı yattı *yaraġın körüp* (K. B. 4887)

bir ança turup söz ayıttı ilig

ayur sözle keldür ay kılkı silig (K. B. 4898)

bizîng bu özümüz havaşâ bulun

ya valı kka ödlele *keçip* bardı kün (K. B. 4909)

negü tir eşit emdi köngli tirig

saŋga yaqşı sözlep birür öt erig (K. B. 4910)

yana bolğa bizni tilegey turup

özi öz yigin kılğa *yetrü körüp* (K. B. 4931)

bu ança iş ermez ağır kelgü teg

bu iştin belinglep yırax tezgü teg (K. B. 4950)

yana qoptı yundi tonandı tükel

namaz kıldı özke *yorup edgü fal* (K. B. 4969)

yorı yangıl emdi iligke sözüm

tegürgü *kelür tip* munu *bu özüm* (K. B. 5002)

sini küdge men evde kelgil maŋga

yarağın körüp iş kılayın saŋga (K. B. 5013)

atın mindi keldi *iligke turup* /

tüşüp kirdi ilig tapa *yol kolup* (K. B. 5014)

qadaşingnı algıl maŋga kel turup

ziyaret kılayın *yüzini körüp* (K. B. 5023)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe /

e viñge kelip kirdi kıldı tüşe (K. B. 5027)

ajun tul tonın keçti *kaşın tügüp*

kalık yek yüzi teg qarardı onğup (K. B. 5029)

eşitti ilig kıldı yandru cevab

okıdı olarığ *ya kınlık ulap* (K. B. 5034)

selam kıldı ilig enğ aşnu körüp

‘ aleyk birdi zahid *selam ka turup* (K. B. 5036)

könğül birle mañsa kişi arzulap

teğir arzuka terk *ya gu klu k ulap* (K. B. 5045)

kiçig bolsa imin uluğ şerrindin

selamet bolunsa *umup bayrındın* (K. B. 5062)

mini sen enğ aşnu tapuğka tilep

özünğke okıdınğ öküş arzulap (K. B. 5066)

mini sen enğ aşnu tapuğka tilep

özünğke okıdınğ *öküş arzulap* (K. B. 5066)

özünğ yük yinitti *bu dünya koçup*

ilindim men emdi ağır yük yüdüp (K. B. 5115)

özün̄g yük yinitti bu dünya qodup

ilindim men emdi *ağır yük yüçüp* (K. B. 5115)

negü tir eşitgil yazuqluğ kılı

yazuğan bilip ‘ uzri qoldı tili (K. B. 5123)

saŋga tegdi emdi bu beglik qırı

uzun qalğu ermez *iş itnip* yorı (K. B. 5139)

olarqa çefa kıldı dünya titip

saŋgamu vefa kılğa *kalğan itip* (K. B. 5160)

ne eçgü bilig birdi bilgi uluğ

bu söz işke tutnup yorı bu yoluğ (K. B. 5171)

meniŋ tip bilir sen bu qarşığ bu kün

haqıqat baqa körse ermez ögün (K. B. 5181)

munı sen ayur sen meniŋ *tip meniŋ*

negüke ayur sen negü teg seniŋ (K. B. 5183)

negü tir eşitgil ay bilgi tenğiz

bilig birle işlep kızartıl menğiz (K. B. 5199)

kötürme köŋül sen küvezlenmegil

er at sü telim tip köğüz kermegil (K. B. 5211)

hazınem öküş tip küvenme nengin /

haşem sü telim tip kötürme egin (K. B. 5214)

bu ğafl̥et yok erse kişike kamuğ

fırışte bolup kılğay erdi tapuğ (K. B. 5268)

bu neḡs̥iṅ uçuzla ağır bolğa can

bilig *beg bolup* kör ukuş bolğa han (K. B. 5321)

bu kutka küvenip kötürme köṅül

inanma tiriglikke artuḡ tönṅül (K. B. 5323)

yağız yir özele önügli evin

tirip sen tolular sen kaznaḡ evin (K. B. 5365)

ajun teziginür ilde *arḡaş yorup*

aḡı çuz tiyiṅ kiş alır sen tirip (K. B. 5367)

kamuğ *bir boğuzka eginke bolup*

ajun barça tirdiṅ ḡoḡdur sen ölüp (K. B. 5382)

çıḡay tip ayurlar ḡayu ol çıḡay

közi suḡ çıḡay ol neçe erse bay (K. B. 5387)

ne inçlik tiler sen *tünekte turup* /

ne arzu ḡolur sen *könṅül öḡ urup* (K. B. 5424)

turup çıktı oğğurmiş andın yorıp

uğu çıktı ilig **uzatu barıp** (K. B. 5444)

e viñge kelip kirdi köñgli ıokuz

sakınç kaçgu birle uğıtmadı köz (K. B. 5448)

yana ıoptı terkin **töşektin turup** /

ma yundi yüküندی **köñgül tüz urup** (K. B. 5452)

il itgü budun süzgü aşnu turup

bu iç taş yorıglı yarağın körüp (K. B. 5495)

severig sevindür kör **açığ birip**

sini sevmegüçini sürgil serip (K. B. 5496)

tapuğka bolup birme erke işig

özünğke tusulgu üçün tut kişig (K. B. 5535)

anıñda basa bilge ‘alim turup

buğunka bilig birsü **yetrü körüp** (K. B. 5587)

yana elgi küçlüg bolur muhtesib

isizlerni yıgsu **cema ‘at kezip** (K. B. 5588)

yağıka börike itinsü tolum

adaşka bolup öz yağıka ölüm (K. B. 5594)

sini teg basutçı maṅga birdi raḅ

umar men tilese **tilek birge tip** (K. B. 5612)

köṅgöl kimke bütse anı küznṅü tut

özünṅ körge sen tip anı utru tut (K. B. 5618)

eşitti kör ögdülmiş ilig sözün

sevindi **ilel tip** yaruttı közin (K. B. 5622)

sözün kesti ilig **özi amrulup** /

kopup çıktı ögdülmiş **andın turup** (K. B. 5623)

ilig anda naru kör **inçlik koḁup** /

ilin itti tüzdi **köp emgek yüḁup** (K. B. 5624)

tüzüldi buḁun hem süzüldi ili

tnup inçke tegdi yıl ay kün **tili** (K. B. 5626)

açıldı **yarup köṅgli kögsi közi**

arıtmaḁ tiledi bu köṅgli tözi (K. B. 5631)

tiriglik küçi bardı **mindin kitip**

tayaḁ tuttı elgim bu tirgin atıp (K. B. 5633)

tiriglik küçi bardı mindin kitip

tayaḁ tuttı elgim **bu tirgin atıp** (K. B. 5633)

özi tevbe, kılmak tiledi turup

bayatka sığinsa *yazu~~kan~~ kolup* (K. B. 5647)

yorıp kirdi ilig tapa *yol kolup*

orun birdi ilig ağırlap körüp (K. B. 5662)

kalı yarlıkasa barayın naru

ziyar~~et~~ kalıp terk yanayın berü (K. B. 5664)

ilel tip turup çıktı ögdülmiş /

e^{vin}ge kelip tüşti yazdı kaşa (K. B. 5668)

namaz kıldı yattı *töşekke kirip* /

bir ança uıdı ol *ança irip* (K. B. 5671)

baka kördi öngdün *kara kuş togup* /

köpa keldi yirdin *yalın teg bolup* (K. B. 5675)

sükiç koptı örlep *kalı~~k~~ka ağıp* /

ünün sumlıdı *suri ‘ibri o~~k~~ıp* (K. B. 5677)

yana turdı yundı *namazın kalıp*

atın mindi tağka yüz urdı yilip (K. B. 5681)

öd ödlele yarutsa *birip öt erig*

köngül ölmüş erse bolur tip tirig (K. B. 5689)

kişi tapğı kıldım *tiriglik ıdıp*

bayat tapğı kıldı usandım udıp (K. B. 5693)

men emdi saᅇga keldim andın turup

bu işke kiᅇgeş bir *içi keğkörüp* (K. B. 5719)

olarda biri bu ayayın eşit

yarağı körüp bil sen ötrü iş it (K. B. 5724)

törü öᅇgdi eçgü uruldı tükel

isiz yitti ilde *koçup hile, al* (K. B. 5735)

bularıg koçup sen berü kelse sen

ol işler buzulğay ökünç bulğa sen (K. B. 5736)

isiz yolğa tartğay iligni isiz

isizler işini tüzüp koğğa iz (K. B. 5739)

il asğın buzup sen öz asğıᅇg koçup

ne eçgü tiler sen bu yirke udıp (K. B. 5747)

il asğın buzup sen *öz asğıᅇg koçup*

ne eçgü tiler sen bu yirke udıp (K. B. 5747)

il asğın buzup sen öz asğıᅇg koçup

ne eçgü tiler sen *bu yirke udıp* (K. B. 5747)

özüm *dünya devlet bolup* körmedi

tilek arzularka köngül birmedi (K. B. 5749)

buñun birle katıp yorık tüzmedim

ya begler bile men kılık bilmedim (K. B. 5750)

közünğ toğtı *köñlüñg yime amrulup*

yorır sen ilig birle eçgü bolup (K. B. 5760)

közünğ toğtı köñlüñg yime amrulup

yorır sen ilig birle *eçgü bolup* (K. B. 5760)

unıtıñmu erki azu örtülüp

bu iş ötrü tutuñg *ne asğı körüp* (K. B. 5763)

sen oğlan kiçig erken öldi atañg /

bilig erdem üstep kızartmadıñg eñg (K. B. 5779)

bu kul küñg at ağgır buyır suv kamuğ

iligin tegip açtı devlet kapuğ (K. B. 5781)

yararmu sañga emdi *yandru turup* /

özünğ yüz evürse *yağı teg bolup* (K. B. 5783)

tusulğu öğinde sen andın kaçıp

öñgin tursa sen ıalğa *köñgli açıp* (K. B. 5784)

ağı keçti Һarir özüñg örtti öz

sini yañgsağucı körüp Һamdı köz (K. B. 5799)

tümen arzu ni‘ meť yidiñg inçlenip

boyun yal beđüttüñg *buğa teg Һalıp* (K.B. 5801)

ilig tahtқа minsün *bu kün inçrünüp*

yağısı yir öpsü yırax yinçrünüp (K.B. 5805)

ilig tahtқа minsün bu kün inçrünüp

yağısı yir öpsü *yırax yinçrünüp* (K.B. 5805)

Һamuğ eğgülükke ilig boldı baş

bu eğgüg Һođup sen özüñg Һılma taş (K.B. 5813)

kiñgeş Һıldıñg emdi *inanıp mañga*

özüm bilmişin barça aydım sañgra (K.B. 5814)

e viñge kelip tüşti kirdi yorıp /

aş içgü yidi tındı *ança serip* (K.B. 5823)

töşek Һoldı yattı *bir az inçrünüp*

uğıdı bir ança süçig amrulup (K.B. 5826)

oğundı bağa kördi *kötrüp başın*

Һalıқ Һız küler teg yirişti tişin (K.B. 5827)

özüg arzu nî'met bile semritip

erej birle aynur özümüz yatıp (K.B. 5841)

bolu birsü evren *oñgay e vrülüp*

uğu birsü öğlek tilekçe bolup (K.B. 5896)

bolu birsü evren oñgay evrülüp

uğu birsü öğlek *tilekçe bolup* (K.B. 5896)

ne eçgü bolur kör *at eçgü bolup*

ölüp barsa barmaz kör atı ölüp (K.B. 5918)

ne eçgü bolur kör at eçgü bolup

ölüp barsa barmaz kör *atı ölüp* (K.B. 5918)

ilig aydı tevfiķ qolur men turup

bayattın bu işke *köñgül tüz urup* (K.B. 5934)

kiçe yattı erte yana atlanıp

turup qarşıka kirdi *attın inip* (K.B. 5940)

ili toldı eçgü dı'a birle söz

atı qaldı *meñgü bolup* yitgüsüz (K.B. 5943)

bu künlerde bir tün bu ögdümişe

turup yatğalır erdi *yastap başa* (K.B. 5953)

közin yumdı erse **uđmaķ tilep** /

usı uçtı bardı **közindin yırap** (K.B. 5970)

tüşer ök kişi tüş uğısa yatıp

anı yörgüçiler yörer **uz itip** (K.B. 5992)

tüşüg yörmegü öz **köñgülçe körüp**

yime aymağu tegme erke turup (K.B. 5998)

tüşüg barça tüş tip tilin yörmegü

bu tüşnüng yörügi telim ay bögü (K.B. 5999)

taķı bir tüş ol kör bu yıl faşlınga

tadusı küçenip barır aşlınga (K.B. 6006)

kişike körüp yörlür emdi bu tüş

aňgar yakşığ erse yağutur uķuş (K.B. 6028)

başında bir atçı maňa suv birür

alır men **tüketü içip** öz konur (K.B. 6035)

munuķı bu sözke tanuķ keldi söz

tüşüg yörgüçi **tüş yörüp** koğtı öz (K.B. 6042)

meniň bu özüm kaçtı **dünya kođup** /

bu yirde turur men kör **emgek yüğip** (K.B. 6050)

başınğa ağıp men ol atçı kelip

mañga birdüki suvni içtim alıp (K.B. 6054)

başınğa ağıp men *ol atçı kelip*

mañga birdüki suvni içtim alıp (K.B. 6054)

süzük can turur ol *bu keptin çıķıp* /

yana yandı kelmez *yiriñge ağıp* (K.B. 6065)

tañğı bu turur kör ölügli et öz

ölümüg unıtıp qodır tilde söz (K.B. 6074)

barın *tap ķalıp* men keçürdüm künüm

erej emgek ertti yarudı tünüm (K.B. 6078)

ķarağurma dünyāķa *suķluķ ķalıp* /

ķalır bu barır sen *ökünçün ulıp* (K.B. 6092)

ķişi ödrümi kör ķişini yular

se vüg can yuluğlap sevinçin tiler (K.B. 6100)

aķı tip ayurlar ķayu ol aķı /

aķı *can yuluğlap* öter er ھاķı (K.B. 6105)

bu iki bulup miñg yaşasa tükel

ölüm tutsa aķır aķın bolğu ھاķ (K.B. 6109)

yayıĝ kutka ilnip yangılma yorık

mançsız turur kut kör evrer kılık (K.B. 6133)

kimi erse devlet esürtse kelip

yağız yirde yarlur *yüreki ulıp* (K.B. 6139)

bu korkınç üçün bilge *dünya koçup* /

ajun tezgini yügrür *emgek yüğip* (K.B. 6154)

kayusı biyabanda yügrür kezip

bayatka *bu korķu saķınçın sızıp* (K.B. 6156)

munuķı barır men bu kün ardılıp

seniñ me yolunğ bu kel *eçgü kılup* (K.B. 6163)

yanut birdi ögdülmiş aydı turup

negü teg barayın *sini men koçup* (K.B. 6186)

sıĝıt birle çıktı kör *andın turup* /

atın mindi keldi *yüz evke urup* (K.B. 6197)

tüşüp kirdi evke saķınçın tügük

sevinçi kitip köñgli kaçgun ügük (K.B. 6198)

severin bulup körse sevnü küle

kalır ağrılurda bu kaçgu bile (K.B. 6201)

yidi içti ögdülmiş *az inçrünüp* /

namazın yetürdi *açakın turup* (K.B. 6210)

yana yandı evke *töşekke kirip*

yatıp bardı *bir az saķınçın serip* (K.B. 6214)

yatıp bardı azrak oğundı turup

yaşıl kökke baķtı *yoķaru körüp* (K.B. 6218)

ajun kırtısı boldı altun öngi

yalın teg bolup dünya kızdı engi (K.B. 6223)

tonın keçti terkin *atını tutup* /

yana qarşıķa bardı *e vđin turup* (K.B. 6224)

tüşüp kirdi qarşıķa *terkin yorup* /

okıdı ilig kirdi *könglin tirip* (K.B. 6225)

yana aydı ħali negü ol anıng

negü teg koçup keldi könglüng sening (K.B. 6240)

nelük sermeding anda *ança turup* /

anı kimke koğtung *bu yaņglıķ körüp* (K.B. 6242)

bu künde naru sen *taşırtı turup* /

buğun küçlerin kör *bağırsaķ bolup* (K.B. 6259)

sözin kesti ilig **özi amrulup**

yorip çıktı ögdülmiş andın turup (K.B. 6274)

sakınçın kadası üçün kadgurup

sarığ kıldı mengzin **özin sızgurup** (K.B. 6276)

turup bardı ilig **taparu yorip**

okıdı ilig bu köründi kirip (K.B. 6278)

ilel tip turup çıktı andın yana /

e viñge kelip tüşti aldı tına (K.B. 6283)

aş içgü yidi az **yana at tutup** /

kadası tapa bardı **kadğu yutup** (K.B. 6284)

yakın tegdi tüşti yorup bardı ol

kopuğka tegip ündedi koldı yol (K.B. 6285)

kadası müridi **kumaru çıkp** /

selam kıldı ötrü **közi yaş saçıp** (K.B. 6286)

kumaru tegip tıdtı aydı serin

bayat hukmi tapla köngül ög tilin (K.B. 6293)

ayur tur kadasıñg gürin körgile

ziyaræt klıp sen yana yangıla (K.B. 6298)

ayur ay kadaşım maṅga baḫ turup

üdiklerim uçsun *yüzüṅni körüp* (K.B. 6300)

eşitti ilig keldi *eṽdin turup*

angar taʿ ziyet kıldı köṅglin urup (K.B. 6304)

eşitti ilig keldi evdin turup

angar taʿ ziyet kıldı *köṅglin urup* (K.B. 6304)

kapuḡ beklemiş sen yime *yol kesip* /

yüzüṅ kizlemiş sen *tilin süz basıp* (K.B. 6308)

turup rēkve birle tayaḫın alıp

ilig utru urdı ḫumaru ḫılıp (K.B. 6322)

turup rēkve birle *tayaḫın alıp*

ilig utru urdı ḫumaru ḫılıp (K.B. 6322)

turup rēkve birle tayaḫın alıp

ilig utru urdı *ḫumaru ḫılıp* (K.B. 6322)

ilig ötledi kör miṅg eḡgü sözün

köṅgöl hem ḫarın urdı *ötlep uzun* (K.B. 6338)

yana ḫarşıḫa bardı *ilig turup*

tüşüp kirdi evke saḫınçlıḡ bolup (K.B. 6339)

yana qarşıka bardı ilig turup

tüşüp kirdi evke **saķançlıĝ bolup** (K.B. 6339)

menĝilig turur kör menĝi yok çıĝay

barın tap ķalıp ol yorır köngli bay (K.B. 6370)

uluĝluk bu devlet bu ķut ķıv ķışig

küvezlikke tartar **ķođup öz işig** (K.B. 6372)

uķuşluĝ sunup alĝusı az nenĝi

biliglig açıp az yigüsi menĝi (K.B. 6381)

anın kaçtı zahid **oĝul kız ķođup**

munın ķođtı‘ abid tapuĝka uçup (K.B. 6385)

anın kaçtı zahid oĝul kız ķođup

munın ķođtı‘ abid **tapuĝka uçup** (K.B. 6385)

apalı haıalı **ajunķa ilip**

uruĝ yağtı dünya içinde kelip (K.B. 6391)

ķayusı törütmiş idike turup

yaĝı teg ok attı **yasını ķurup** (K.B. 6397)

kerek bilge bolĝıl kerek ming yaşı

tutup būtrü ajun erejin aş (K.B. 6399)

ahır ölgü özünġ **ķara yir bolup**

ölüm tutsa iltür ökünçün yaşıa (K.B. 6400)

bu kün kör neçe **toġmatuķ teg bolup**

ķara yir ķatında yaturlar ölüp (K.B. 6402)

itiglig saray ordu ķarşı ķoķup /

yaġız yir töşenip yaturlar küķüp (K.B. 6404)

ökünçün yaturlar kör inçiklayu

küsepe eġgülükni miġ arzu yiyü (K.B. 6407)

diriġa **seniġ teg kişiler ölüp**

ķara yirde yatsa süġüki ulup (K.B. 6415)

kelip tüşti kirdi eviġe yorıp

yidi içti yattı **bir anķa serip** (K.B. 6421)

ķalır ķarşı ordu saray pak saġa

alıp sen tutar sen bu **bēnd tip** maġa (K.B. 6436)

atalık ķılur kör ataķa oġul

oġul **beg bolup** kör ata boldı ķul (K.B. 6485)

oķıġlı oķısa **mini üşgürüp /**

dı‘a ķalgamu tip maġa / **bir turup** (K.B. 6503)

kögüz kerdim ança yağı sançmış er teg

kü vez teg kür erip kıaya teg kaçdıttım (K.B. 6539)

kıayu tilve kılkı bolur munda tetrü

keçer künke a vıup tiriglikni ıdıttım (K.B. 6545)

ya *isa bolup* kökke ağdım takı men

ya nuşin revan teg törü tüz yorıttım (K.B. 6550)

ya va*hşı bolup* / men bıyabanda yügrü

kışıde yırayı ajunda yiteyi (K.B. 6572)

adaş kıoldaşım tip ınanç boldacı kim

anı *beg kıılıp* men özüm kıul bolayı (K.B. 6586)

ya *sçevda küçeğip* menğim artadı ol

közümkemü körnür özüm hıab içeyi (K.B. 6590)

elig sundum uş men *biligni tilep*

sözüg sözke tizdim şaşurdum ura (K.B. 6616)

tükel on sekiz ayda aydım bu söz

öğürdüm adırdım *söz e vıdip* tire (K.B. 6624)

3.12.1.12. *-urda / -ürde* Zarf Fiil Ekleri ile Kurulan Zarf Fiil Grupları

-urda/-ürde zarf fiil ekleri ile kurulan zarf fiil grupları Karahanlı sahasında şu şekilde görülmektedir:

yaŋgı neŋg bolurda bu eski nerek

talı neŋg bolurda yaŋuz ne kerek (K. B. 688)

yaŋgı neŋg bolurda bu eski nerek

talı neŋg bolurda yaŋuz ne kerek (K. B. 688)

ara bir içar kör yorır belgüsüz

ara *köz körürde* bolur belgüsüz (K.B. 1532)

bu ħalıg körürde meniŋg bu közüm

neğü teg baruğay saŋga bu özüm (K. B. 3789)

ķapuğda kirürde oŋguŋg aŋnu maŋg /

tilin yarlıķarda ögüŋg birle aŋg (K. B. 4057)

anunmış turur bu ölüm tarmaķı

usanıp yorırda iler ķarmaķı (K.B. 6116)

3.12.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ZARF FİİL GRUPLARI

3.12.2.1. Zarf Fiil Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde zarf fiil grubunun cümlenin zarfı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

uçuğlı yoriğlı tınığlı nece

tirilgü *seniñdin bulup* bir içe (K. B. 23)

atada anada bağırsağ bolup

tiler erdi tutçı bayattın kólup (K. B. 41)

atada anada bağırsağ bolup

tiler erdi tutçı *bayattın kólup* (K. B. 41)

köñgöl badım emdi anıñ yolınga

sevîp sözi tuttum *bütüp kavlınga* (K. B. 46)

anıñ dört işi ol *avıngu körüp*

kinğeşçi bular erdi birle turup (K. B. 49)

anıñ dört işi ol avıngu körüp

kinğeşçi bular erdi *birle turup* (K. B. 49)

yağız yir yıpar toldı *kafur kitip*

bezenmek tiler dünya körkin itip (K. B. 64)

yağız yir yıpar toldı kafur kitip

bezenmek tiler dünya **körkin itip** (K. B. 64)

yazı tag kır oprı töşendi yadıp

itindi kolı kaşı **kök al kedip** (K. B. 69)

elik külmiz oynar çiçekler öze

sıgun muygağ ağnar yorır **tip** keze (K. B. 79)

bu öçte ajun öz öziñge bakıp

küvenip sevinip **eđiñge bakıp** (K. B. 81)

bu öçte ajun **öz öziñge bakıp**

küvenip sevinip eđiñge bakıp (K. B. 81)

tümen yılda berü tul erdim tulas

bu tul tonı suçlup örünğ keçtim as (K. B. 84)

ajun tındı **ornap bu ħakan öze**

anın ıdı dünya tañguqlar tüze (K. B. 93)

öger **atın ündep** ünin türtüşüp

küvenç birle aǵnur sevinçke tuşup (K. B. 95)

öger atın ündep **ünin türtüşüp**

küvenç birle aǵnur sevinçke tuşup (K. B. 95)

öger atın ündep ünin türtüşüp

küvenç birle aǵnur *sevinçke tuşup* (K. B. 95)

tapuǵka kelip ǵut kapuǵda turur

ǵapuǵda turuǵlı tapuǵda turur (K. B. 100)

bayat birdi devlet ay terken ǵutı

anıǵ şükri ǵılǵu *oǵap miǵatı* (K. B. 109)

ata ornı ǵaldı atı ma bile

aǵın ma taǵı bolsu *miǵmiǵula* (K. B. 111)

yaǵız yir baǵır bolmaǵınça ǵızıl

ya otta çiçek önmeginçe yaşıl (K. B. 120)

yaǵız yir baǵır bolmaǵınça ǵızıl

ya *otta çiçek önmeginçe yaşıl* (K. B. 120)

atı eǵü bolmış atanmış aǵı

aǵı ölse atı tirig tip uǵı (K. B. 257)

ölürin bilip ǵılmış özke itig

bitip ǵoǵmış atın tirigke bitig (K. B. 258)

ölürin bilip ǵılmış özke itig

bitip qodmış *atın* tirigke bitig (K. B. 258)

munğar tegdi mundağ biliglig sözi

tamudın yırar *tip tamuluq özi* (K. B. 292)

kiçig oğlanıg kör uquşka ulam

yası yetmeginçe yorımar kılam (K. B. 293)

uquşluğ kişi kör qarisa munar

uquş kitti tip hem qalem me tınar (K. B. 294)

bilig baylıq ol bir çığay bolğusuz

teqip oğrı te vlig anı alğusuz (K. B. 313)

yarağlıg yarağsızni titrü körüp

kereklig kereksizni kirtü sorup (K. B. 328)

yarağlıg yarağsızni titrü körüp

kereklig kereksizni kirtü sorup (K. B. 328)

anıngda basası bu oğğurmış ol

munı '*akıbet tip* özüm yormış ol (K. B. 357)

seningde *bar erken yigitlik küçi*

yava kıлма ta'at tapuğ kıl tuçı (K. B. 362)

yigitlik negü yıgdı erse mañga

karılık kelip aldı kelgey saṅga (K. B. 372)

seniṅdin kolup küç bu söz başladım

tükel kılguğa küç sen ök bir idim (K. B. 380)

bu yaṅlıg beg erdi bu bilgi öze

tirildi yorıdı ***kılınçın tüze*** (K. B. 410)

bu kün toğdı ilig bu kılkı bile

yarudı ajunka ***kün ay teg yala*** (K. B. 415)

muṅgaḍıp ayur bir kün ***oldrup özi***

beḍük iş bu beglik işi hem sözi (K. B. 420)

varağsızın boğdı ***eligde urup***

isizig yıratı ilindin sürüp (K. B. 437)

varağsızın boğdı eligde urup

isizig yıratı ***ilindin sürüp*** (K. B. 437)

ajun buḍnı eştip ***anı arzulap***

ava yıglu keldi aṅgar öz ulap (K. B. 460)

ajun buḍnı eştip anı arzulap

ava yıglu keldi ***aṅgar öz ulap*** (K. B. 460)

kamuğ türlüg erdem tükel öğrenip

yorır erdi erdem eligke alıp (K. B. 465)

ķamuğ türług erdem tükel öğrenip

yorır erdi *erdem eligke alıp* (K. B. 465)

öziñge baķıp aydı men me bu kün

tümen erdemim birle ilde burun (K. B. 466)

sözin aydı şa'ır *muñgar meñgzetü*

tili lafzı birle añar yañzatu (K. B. 471)

evindin turup çıktı keldi berü

bir ança yorıyu bir ança turu (K. B. 486)

evindin turup çıktı keldi berü

bir ança yorıyu *bir ança turu* (K. B. 486)

küsemiş añar bardı bir kün turup

sözin sözledi *sözke ul tüp urup* (K. B. 506)

küsemiş kirip tuştı yandru çıkıp

alıp kirdi *ħacīb taparu oķıp* (K. B. 521)

özüm arzuladı *anıñ tapğıñga*

tapıñgalı keldim anıñ ħapğıñga (K. B. 528)

öküş eğğü sözler tilin sözledi

işing itge men tip katıg kur badı (K. B. 542)

turup çıktı hacib *kapuğka tegip*

bir oğlan yügürtti tilin söz ıdıp (K. B. 574)

turup çıktı hacib kapuğka tegip

bir oğlan yügürtti *tilin söz ıdıp* (K. B. 574)

atın mindi keldi *kapuğka tüşüp*

yorıp utru hacib okıdı tuşup (K. B. 576)

atın mindi keldi kapuğka tüşüp

yorıp utru hacib okıdı tuşup (K. B. 576)

hacib kirdi *ilig tapa yüz urup*

iligke ötündi adağın turup (K. B. 578)

hacib kirdi ilig tapa yüz urup

iligke ötündi *adağın turup* (K. B. 578)

bu ay toldı kirdi köründi söküp

açıldı ilig köngli *ol yüz körüp* (K. B. 581)

muñgar meñzetü aydı şa'ir bu beyt

işing tüsse ivme şabır birle ayt (K. B. 586)

sañga keldim oğrap *uzun yol yorıp*

tilekke bu kün tegdim arzum **kanıp** (K. B. 591)

saṅga keldim oḡrap uzun yol yorıp

tilekke bu kün tegdim **arzum kanıp** (K. B. 591)

tapınmak üçün keldim evdin turup

uzun yol yorıdım **saṅga yüz urup** (K. B. 599)

turup çıktı sevnü kapuḡka küle

ögi köṅli açlıp yaradı yula (K. B. 601)

tapuḡ kıl tapuḡ birle kul beg bolur

tapuḡ siṅmeginçe tilek kim bulur (K. B. 612)

ilig bir kün oldrup özi yalṅguzun

okıp kirdi ay toldı sevnür özün (K. B. 620)

çıkardı topık koḡdı ay toldı kö

anı yastanıp ötrü oldurdı kör (K. B. 622)

iveklik bu erdi **sini bilmedin**

yakın tuttum özke tapındurmadın (K. B. 634)

yazuḡı bar erse **kanuḡu tutup**

yok erse miṅg edḡün avıtḡu kerek (K. B. 642)

tapuḡsuz aḡırlap açındım sini

orun birdim erse basındıḡ mini (K. B. 646)

topıḡ yirde urdum *bu söz berkitü*

özüm yaḡzaḡını saḡa körkitü (K. B. 661)

topıḡ yirde urdum bu söz berkitü

özüm yaḡzaḡını saḡa körkitü (K. B. 661)

aḡar suv yorıḡ til bu ıut turmadı

ajun tezginürler *yorıp tunmadı* (K. B. 669)

bu ıut kelse yaḡḡuk ıutaḡur köni

tümen arzu birle talulap yir aḡ (K. B. 682)

yaḡı neḡ bolurda bu eski nerek

talı neḡ bolurda yaḡuz ne kerek (K. B. 688)

yaḡı neḡ bolurda bu eski nerek

talı neḡ bolurda yaḡuz ne kerek (K. B. 688)

yaḡıda bolur körse barça tatıḡ

tatıḡı tilep er kör emger ıatıḡ (K. B. 689)

yayıḡ tip sökerler bu ıılkıḡm için

maḡa mün ururlar bu atım için (K. B. 690)

muḡar meḡzetü aydı alp er aḡuk

anınḡ maç nisi kör bu sözke tanuḡ (K. B. 691)

anada atada bağırsaḡ bolup

ayada tutar sen **küler yüz urup** (K. B. 717)

bu ay ornı boldı evi münḡalıb

orunsuz bolur **münḡalıb** neng **ḡalıp** (K. B. 743)

bu maç ni üçün atım **ay toldı tip**

atadı biliglig sözün yinḡke yip (K. B. 748)

bu maç ni üçün atım ay toldı tip

atadı biliglig **sözün yinḡke yip** (K. B. 748)

bu künde naru **bu özüm tınmadın**

munıḡ şükri ḡılḡu kerek irmedin (K. B. 754)

şükür ḡılsa niç meḡ biri on bolur

biri on bolup kör evi neng tolur (K. B. 759)

kör **ay toldı ma bu aḡırlıḡ bulup**

tapındı bütün çın bağırsaḡ bolup (K. B. 763)

kör ay toldı ma bu aḡırlıḡ bulup

tapındı bütün çın **bağırsaḡ bolup** (K. B. 763)

ilig bir kün oldrup özi yalḡuzun

evin kıldı ħali irikti özün (K. B. 765)

bir ança turup baş kötürdi ilig

bu ay toldıķa aydı tepret tilig (K. B. 774)

nelük sözlemez sen *ağın teg bolup* /

mini munda yalñguz bu yañğlığ bulup (K. B. 775)

bu yañğlığ körüp bu özüm eymenip

ötüg ötnümez men tilimni yazıp (K. B. 791)

bu yañğlığ körüp *bu özüm eymenip*

ötüg ötnümez men tilimni yazıp (K. B. 791)

bu yañğlığ körüp bu özüm eymenip

ötüg ötnümez men *tilimni yazıp* (K. B. 791)

bu tañg tañgsuk işler mañga körkitip

buşurdunğ mini sen işiñg berkitip (K. B. 794)

bu tañg tañgsuk işler mañga körkitip

buşurdunğ mini sen *işiñg berkitip* (K. B. 794)

meniñ me özüm bu uzun yol yorıp

sañga keldi emgep ħem artuķ arıp (K.B. 837)

köñgülin çıķarsa ayada urup

yorısa uyağmasa yalnġuk k r p (K.B. 864)

bir eđġ  bolur k r *anadın toġup*

yorır ol k ni  ın k r eđġ  bolup (K.B. 873)

bir eđġ  bolur k r anadın toġup

yorır ol k ni  ın k r *eđġ  bolup* (K.B. 873)

iki t rl ġ ol k r bu isiz yime

ikig ni bir t p isizke sama (K.B. 875)

toġa isiz ol k r munġda biri

bu er  lmeg n e arımaz kiri (K.B. 876)

toġa eđġ din tut ı eđġ  kelir

ajun bu n  andın asıġlar alır (K.B. 878)

munġar menġzet  aydı t rk e me  l

e itgil muni *sen u up*  zke al (K.B. 880)

 r nġ s t bile kirse eđġ  k lık

 l m tutmaġ n a ev rmez yorık (K.B. 881)

tadu birle  atlıp t r mi  k l n 

 l m buzmaġ n a buzulmaz erin  (K.B. 882)

tadu birle  atlıp t r mi  k l n 

ölüm buzmağınça buzulmaz erinç (K.B. 882)

bu begler isiz bolmağınça isiz

ol ilde sevinçin kızartmaz menğiz (K.B. 892)

bu eğgüg bilir ol kişi *eçgü tip*

asığlığ erürin munı kılğıu tip (K.B. 897)

bu eğgüg bilir ol kişi eçgü tip

asığlığ erürin munı *kalğıu tip* (K.B. 897)

bu satğag basınçak üçün eğgünü

isizler yorıp kör yarutmaz küni (K.B. 911)

ağa kelsü arzu *kurıamaz bolup*

kapuğ tutsu devlet karıamaz bolup (K.B. 943)

ağa kelsü arzu kurıamaz bolup

kapuğ tutsu devlet *karıamaz bolup* (K.B. 943)

sözüg yakşı sözle *içi saķnu* öz

ayıttuķta sözle yana terkin üz (K. B. 1008)

öküş sözleyü bilge bolmaz kişi /

öküş eştü bilge bulur tör başı (K. B. 1015)

tükel buldı ay toldı arzu tilek

ka vı kut karıp yıktı arka yülek (K. B. 1045)

ne eçgü neñg erdi bu devlet kelip

yana barmaz erse ***tilekçe yelip*** (K. B. 1077)

yana ma sañga aydım uş bu sözüm

kılınçım yayıǵ tip ne ***irsel özüm*** (K. B. 1088)

cefa kıldı tip sen ilenme mañga

meniñde ceşacı bu dünya sañga (K. B. 1092)

özelü barır men öz ***erksiz bolup***

kutulǵu yirim yok tiriglik bulup (K. B. 1096)

çıǵayka üledi öküş neñg tavar

asıǵ kalgamu tip saķındı añar (K. B. 1112)

bu ay toldınıñ kör igi aǵrudı

umınçsız bolup candın elgin yudı (K. B. 1115)

sözin kesti ança saķındı turup

aķıttı közün yaş kör ***oǵlın körüp*** (K.B. 1157)

avındım bu dünyağa ***köñglüm birip***

vefa kılmadı kör meniñdin irip (K.B. 1171)

avındım bu dünyağa köñglüm birip

vəfa kılmadı kör *meniṅdin irip* (K.B. 1171)

kereklig işim barça yirde koḏup

kereksizni kıldım həvəyə uḏup (K.B. 1174)

kereklig işim barça yirde koḏup

kereksizni kıldım *həvəyə uḏup* (K.B. 1174)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asızsız ulır men özümke açıp (K.B. 1175)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asızsız ulır men *özümke açıp* (K.B. 1175)

büğü bilgi kitti *ölümüg körüp*

uquşluğ ögi yitti ögsüz bolup (K.B. 1178)

büğü bilgi kitti ölümüg körüp

uquşluğ ögi yitti *ögsüz bolup* (K.B. 1178)

ayıttıṅ eşittıṅ yime ögrenü

sınavu tirildıṅ *qamuḡnu körü* (K.B. 1187)

eşitti kör ögdülmiş aydı ata

iḏi keḏuqulmuş ölümüg yete (K.B. 1203)

negülük usandıṅ *tiriglik ıḏp*

negüke ilenür sen emdi ulıp (K.B. 1204)

bu kün öknüp aşğı negü ay ata

başın yirke çalsa ulıp mîng kıta (K.B. 1207)

muḅgar meḅzetü aydı şa‘ir tili

tükel söz turur bu uḅulsa kıalı (K.B. 1212)

yanut birdi ögdülmiş aydı ata

seniḅg kaḅḅuḅḅi yip küyer men tüte (K.B. 1229)

muḅgar meḅzetü aydı öglüg kişi

kim öglüg sözi tutsa itlür işi (K.B. 1270)

munu aḅrılır men seninḅdin bu kün

ökünḅün sıḅıt birle *yıḅlap öḅün* (K.B. 1276)

ölüm tutmaz erken oḅun ay ilig

işinḅni itinḅil yetürgil bilig (K.B. 1366)

ölüm kelmez erken ölümke itin

tiriglik öḅinde tapuḅ kııl tapın (K.B. 1370)

bu dünya begi sen anḅa bolma kııl

sini koḅmaz erken anı koḅḅu tul (K.B. 1376)

kanı kim kıutuldı ölümün kıaçıp

kanı kim aşundı **öğndin keçip** (K.B. 1384)

anasında toğsa atansa atı

mışafir bolup mindi ödlele atı (K.B. 1388)

negü tir eşit **dünya ‘aybın bilip**

saŋga sözlegüçi ukuštın alıp (K.B. 1407)

negü tir eşit dünya ‘aybın bilip

saŋga sözlegüçi **ukuštın alıp** (K.B. 1407)

sakıg ol körü barsa dünya işi

tutayın tiyü sunsa yitrür kişi (K.B. 1410)

kapuğda tirildi kalın aç bõri

ay ilig koyuğ **keğ küdeşip** yorı (K.B. 1413)

eğiz kiŋg beğizlig sarayıŋg kalıp

karangku yir evde yatur sen ulıp (K.B. 1419)

negü tir eşitgil ölügli tirig

ölürde **birip** bardı **õt sa v erig** (K.B. 1447)

törü kıl katıglan **bolup** kılma **küç**

tapuğ kıl bayatka anıŋg kapğı kuç (K.B. 1451)

munu **söz bitip** koğtum emdi çını

unıtma bu sözni unıtma mini (K.B. 1470)

esenin tirilgil öküş yıl yaşı

sevinçin a vınçın öküş il aşı (K.B. 1480)

ķamuğ nengke tengri kılur ol sebeb

ķamuğ edğü isiz aňgar öz ülep (K.B. 1485)

ķiçig erken ögret oğulķa bilig

ķiçigde bilig bilse kötrür elig (K.B. 1493)

ķiçilikte bilse oğul kızı neni

ķarıp ölmeginçe unıtmaz anı (K.B. 1495)

tüketti bitig türdi badı tutup

alıp oğlınğa birdi *elgin sunup* (K.B. 1496)

yana aldı oğlın *ķonıńğa ķuça* /

öpüp yıǵladı bürnü *yaşın saça* (K.B. 1500)

negü tir eşitgil ölügli ök er

ölümke ökünüp ulıǵı bek er (K.B. 1514)

sıǵıt ķođtı ay toldı *yetrüp ögin*

ķumarı üledi ķişıke nengin (K.B. 1517)

ara bir ıçar kör yorır belgüsüz

ara *köz körürde* bolur belgüsüz (K.B. 1532)

iki künlük erter ajunuğ bulup /

nelük kerdi kögsin *ķaya teg bolup* (K.B. 1535)

negü tir eşitgil oğunmış kişi

ölümüg uķup yolķa kõnmiş kişi (K.B. 1536)

tirigle tapındıŋ ötediŋ ħaķım

ölürde muŋgađp yidiŋ ħem ħamım (K.B. 1559)

sözin kesti ilig *közi yaş saça* /

turup çıktı andın *saķançıŋ ķuça* (K.B. 1562)

yorıp kirdi ögdülmiş *utru tutup* /

iligke köründi *se vıŋçlıg bolup* (K.B. 1581)

büte boldı ilig yüzin körmedim

saķanç ķađġu birle yorıp külmedim (K.B. 1587)

turup çıktı akru *ķapuġķa kelip*

bir anķa yorıp bardı evke tegip (K.B. 1604)

turup çıktı akru ķapuġķa kelip

bir anķa yorıp bardı *e vķe tegip* (K.B. 1604)

ķurın badı ögdülmiş anda naru

kıyıksız tapuğ kıldı **ilde turu** (K.B. 1605)

negü tir eşitgil bu şî'r ayğuçı

sözüg mǵ'ni birle tizip ıodğuçı (K.B. 1620)

küle baksa begler kışike turup

aṅga yıglu tirlür er at **yüz urup** (K.B. 1632)

tapındı bu ögdülmiş **utru turup**

kıyılmadı taṅda kiçe öğ bolup (K.B. 1652)

ıutuldı ilig kitti emgekleri

buğun asğı arttı **yenip yükleri** (K.B. 1654)

tire bildiṅ altun yiyü bilmediṅ

bu altun yıgıp bir nelük birmeding (K.B. 1674)

ay **dünya tirip** sen yiyümez kışi

yigüçi anundı anuı tut aşı (K.B. 1675)

uıuş ol anı yalıṅguk öğrenmedi

tadu birle ıathıp törütür içi (K.B. 1682)

atasın yitürdüm munuıı oğul

ata ornı tuttı **bulup eğü yol** (K.B. 1685)

kiminṅ birle devlet yaraşsa kelip

köngül qoğkı tutğu **kiçiglik qalp** (K.B. 1702)

biligsiz bile tursa devlet qalı

biliglig bile turğa **tüplüg erip** (K.B. 1710)

ağırladı ança kötürdi örü

uçuzladı ança **ya vuzraq körü** (K.B. 1717)

iligke yışığ boldı **köngli bütüp**

ağı qaznağı birdi eçgü tutup (K.B. 1719)

iligke yışığ boldı köngli bütüp

ağı qaznağı birdi **eçgü tutup** (K.B. 1719)

aça adra tuttı qamuğ işlerin

saqlaşlıq bitip qoğtı barça barın (K.B. 1722)

köni tip ayurlar qayu ol köni

könilik qılığlı emanet küni (K.B. 1729)

bütün buldı ilig kör ögdülmişi

siziksiz köni tip negü kılmış (K.B. 1753)

qapuğdağı er at kiçig ya uluğ

tañguq tuttı barça **qalp can yuluğ** (K.B. 1768)

qamuğ işçi barça köründi kelip

tapuğ tozğu birle neñg artut kılup (K.B. 1769)

tüzüldi törü hem itildi ili

ilig inçke tegdi ***bekip il ulı*** (K.B. 1772)

ilig bir kün oldurdı yalñguz özi

bu ögdülmişig ündep aydı sözi (K.B. 1791)

kiçig oğlan erken bilig öğrenür

uluğ bolsa ötrü tilekke tegür (K.B. 1823)

örüg ol amul keğ serimlig şabur

körüp işni yetrü ol akru tegür (K.B. 1867)

bağırsak tapuğçı tükel ol bolur

öz asğın kóđup kör beg asğın kólur (K.B. 1879)

keçürdi yıl ay kün bu arzu öze

ilin itti ***eçgü törüsin tüze*** (K.B. 1888)

se ver men tiyü barça daç vi kılur

bu daç vika maç ni negü teg bolur (K.B. 1895)

muñgar menğzetü aydı şaçır sözi

ukup tıñğlayu al kişi arbuzı (K.B. 1900)

sak er tutçı itnip usalığ busar

usal bolmağınça yağığ kim basar (K.B. 2028)

ķılıç baldu oķ ya ķavi küç yürek

bar erken keğ er neŋke ķorķmaz kerek (K.B. 2055)

oŋ elgin ķılıç tutsa ursa salıp

sol elgi bile neŋ ülese *alıp* (K.B. 2069)

fesad ķayda bolsa kaçır ķut teze

fesad çın yorır tutçı *beglik buza* (K.B. 2104)

siyaset bile beg tüz er il törü

ķara ķılıķı itlür *siyasæt ķörü* (K.B. 2128)

törü birle buğnı sevinse turup

kümüş bolsa er at yarunsa *ķörüp* (K.B. 2134)

ķılıç teprer erken yağı tepremez

ķılıç ķınķa kirse beg inçlik yimez (K.B. 2144)

ķayu erde bolsa bu erdem törü

anı beg atap ilke tikgü örü (K. B. 2165)

ilin itse bassa *tüz öŋdi urup* /

isinse er at *köŋgli eçgü bulup* (K. B. 2179)

isiz bolmağınça bu begler bakım

isizig yakurmaz öziñge yakın (K. B. 2247)

bolur atı menğü *karımaz bolup* /

bolur ornı edğü *karısa ulup* (K. B. 2263)

ayu bir mañga sen kayusı yarar

çerigin söküp ol yağısın tarar (K. B. 2268)

oğul kız kişim tip neñgin irkmese /

ya *yir su v bağım tip* kümüş tirmese (K. B. 2278)

añgar tirlür ötrü kör ersig eren

se vüg can yuluğlap yatur tağ kayan (K. B. 2281)

ayıklıg turur bu ölüm belgülüg

ödi kelmeginçe er ölmez külüg (K. B. 2286)

kişi ödsüz ölmez *anadın toğup* /

nelük korkar özünğ *yağını körüp* (K. B. 2288)

yağıka yalıñg teg eren teg uruş

ædsiz ölüm bolmaz özke *bolup* (K. B. 2289)

u vutka bolup korklık alplik kılur /

öğünçe bolup er özin öldürür (K. B. 2292)

bu edğüg tiler barça yalıñguğ turup

kişi kıl bolur erke *eçgü bulup* (K. B. 2305)

boş azad kişi barça eçgü kılı

sen *eçgü kılı* aç kōnilik yolu (K. B. 2307)

kişilik kılığlı inançlığ akı

tuz etmek haķa tip öter er haķı (K. B. 2321)

çerig sançmış alp er tutuzmış ayu

maṅga tört miṅg er sü tükel sü tiyü (K. B. 2335)

negü tir atıkmış yağıcı eşit

bu söz eştip ötrü özünğke iş it (K. B. 2338)

süsin itse yapsa ma *yortuğ tüzüp*

kiğin kılmasa er ya *öṅgdün ozup* (K. B. 2344)

tüşürse toyuğ keğ *körüp berk yirig*

yırak ığmasa tığsa yığsa erig (K. B. 2347)

kalı başguķa bulmasa sen yarı

yala vaç ığıp sen bar illeş yorı (K. B. 2362)

çerigde bir ança busuğķa kigür

yağıg oķçı tuşrup sen öṅgdün yügür (K. B. 2370)

kü vez alp sekirtip çerig sürse bat

laçın kuş kovar teg töker kanları (K. B. 2381)

yağı sançmış ersig eren bulnuķup

yana evre sançtı yağısın utup (K. B. 2389)

yağı sançmış ersig eren bulnuķu

yana evre sançtı **yağısın utup** (K. B. 2389)

bu yaŋlıg bolur erse sü başlar er

işi barça itlip küvençke teger (K. B. 2414)

ķılıç birle alsa bolur terk ilig

ķalēm bolmağınça basumaz elig (K. B. 2426)

maŋa sözle emdi **ķörüp eğgürek**

uluğ ħacıbıg ay neteg er kerek (K. B. 2431)

çıgay tul yetim ķışsa birse ötüg

anı barça tıŋglap ötünse ötüg (K. B. 2498)

öküş me eşittim bu til sözlemiş

ķöŋgül sırrı açlıp erin başlamış (K. B. 2517)

öçi bolmağınça özi kirmese

ayıtmazda aşnu ötüg birmese (K. B. 2520)

ķalı yol öçi bolsa başlap kirip

körünse *ẖilin barça yumğ̱ı tirip* (K. B. 2537)

bu barça begiṉge bağırsaklık ol

seviṉcin tilep bu tapuğsaklık ol (K. B. 2568)

öz asğı tilemez *bağırsak bolup*

beg asğı tiler künde *eçgü kolup* (K. B. 2572)

bu beytig okıgıl negü tir eşit

bilig birle başlap özüṉgke iş it (K. B. 2625)

bitigçi negü teg kerek ay tetig

añgar beg inanıp bititse bitig (K. B. 2671)

biligin ukusun tegip il tüzer

bu üç neṉg bile er ajunuğ süzer (K. B. 2712)

öküş neṉg körü todmış erse közi

yana korķar erse bayatķa özi (K. B. 2751)

tetiglik kerek kılsa türlüg sakış

tetig bolmağınça kalı ağrar iş (K. B. 2772)

elig sakışın bilse artuķ yete

bışursa ögi köṉgli *sakış tuta* (K. B. 2782)

vefa kılsa begke *tilep eçgü at*

ol at birle eḡgü alır menḡü at (K. B. 2871)

mansa aḡar beg ne köḡgil bütüp

alıp içse içḡü *anı ın tutup* (K. B. 2882)

öz elgi bile atsa *içḡü körüp* /

özi beklese oḡsa *tamḡa urup* (K. B. 2902)

kişi emgek ıḡsa *tiriglik ıḡp*

anı sevgü yüḡgü yüḡürse yüki (K. B. 2910)

yaşıl kök sarıḡ al aḡı ton keḡp

aşḡu kötürese yaraşur yorıp (K. B. 2916)

mansa aḡar ötrü begler bütüp

yakın tutsa bolḡay *bütün ın tutup* (K. B. 2926)

atıḡlan ay ilig *bu birkaç kiřiḡ*

talulayu öḡrü tutuzḡıl işig (K. B. 2932)

negü tir eşitgil kiḡeşçi öge

kiḡeşte töker begke *yünḡü üge* (K. B. 2935)

küvenmez men emdi bu beglik bulup

öz inḡlik tilep me *tiriglik bulup* (K. B. 3018)

küvenmez men emdi *bu beglik bulup* /

öz inçlik tilep / me tiriglik bulup (K. B. 3018)

kişike birür men **tilep eçgü at**

du‘a artsu atım yoritsu bayat (K. B. 3022)

turup çıktı andın **sevinçlig bolup**

atın mindi keldi eviñge turup (K. B. 3068)

kiminġ birle devlet yaraşsa kelip

başın kökke tegrür **yoķaru ķalıp** (K. B. 3072)

tegir erse kimke bu devlet kelip

tüzer iç taşını **bu barça itip** (K. B. 3079)

bağırsak ķuluġ bulsa begler tilep

anı tutġu **altun kümüşke ķalap** (K. B. 3127)

ilig altunı tınġa **köñgli bütüp**

sevinçin tirilgey ajunuġ tutup (K. B. 3152)

ilig altunı tınġa köñgli bütüp

sevinçin tirilgey **ajunuġ tutup** (K. B. 3152)

tilin sözleyin men tükel türlügün

biligdin uķuştın söz öğrüp öġün (K. B. 3177)

eşittim seninġ eđġü ķılķınġ yanġınġ

bu öçte yok ol tip saṅgu tuş teṅgiṅ (K. B. 3199)

ķadaşıṅṅnı ıdtım bu ögdülmişig

sözümni tegürgey *uķup* bilmişig (K. B. 3202)

bilig bildiṅ erse tükel öğrenip

anı işlet emdi kör *emgek ığp* (K. B. 3220)

ķişi eğgüsi *bu öz asḡın ķođup* /

ķişi asḡı ķolsa kör *emgek yüğip* (K. B. 3245)

bağırsak kerek er ne *baḡrı sücip* /

törü birse eçgü *isizke açip* (K. B. 3346)

tapuḡķa inanıp ķayu erse ķul

bulumadı teṅgri sevinçiṅge yol (K. B. 3249)

tapuḡ ta 'atim tip küvenme öķüş

tapuḡ ķıl bayatķa tapuḡluḡ kūsüş (K. B. 3255)

ay oğgurmış emdi oķır men sini

öz asḡı tiler tip saķınma mini (K. B. 3257)

baķa kör men aymış bu sözler tapa

çın erse berü kelgil *andın ķopa* (K. B. 3260)

ķişi tip ayurlar ķayu ol ķişi

kişike asıg kılsa itse işi (K. B. 3269)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe

ol eçgü kılınç birle igdılmişe (K. B. 3281)

atın mindi evke yüz urdı turup

kelip tüşti kirdi **yaķa ķur yörüp** (K. B. 3282)

eğerlerdi terkin atını tutup

ķadaşı tapa bardı **evdin turup** (K. B. 3289)

ķapuđ açtı çıktı **ķadaşın ķörüp** /

ķuçuştı esenleştı **yüz ķöz öpüp** (K. B. 3292)

elig aldı evke kigürdi bata

orun birdi olurdı **elgin tuta** (K. B. 3293)

ıdı ök sevindi **ķadaşın ķörüp**

bayatķa şükür kıldı artuķ ögüp (K. B. 3294)

ayıttı ķadaşların oğgurmışa

esen tip ķaber birdi ögdülmişe (K. B. 3302)

eşittim sini men **ilig birle tip** /

buđunķa tusulur bilig birle tip (K. B. 3304)

nelük kelding erki **olarnı ķodup** /

buçun yüklerin sen boyunka yüçüp (K. B. 3305)

turup keldim emdi **köreyin tiyü**

sakınç kaçgu bağın yöreyin tiyü (K. B. 3307)

ağır yük yüçüp bu özüñg yalñguzun

yalñg aç yorır sen ne yunçığ özün (K. B. 3328)

özüm ka kadaştın neçe achrılıp /

nelük turgay erdim **bu yirke kelip** (K. B. 3337)

anın keldim emdi bu yirke turup

bayat tapğı kılsa men **yalñguz bolup** (K. B. 3339)

bu yanglıg üçün men **ulus kend koçup /**

bu yirke sığındım **ağır yük yüçüp** (K. B. 3347)

negü asğı bar tip ayur sen tapuğ

tapuğ kulluk ol kulka açtı kapuğ (K. B. 3356)

özünğ sızgurur sen **oğul kız tiyü**

bu emgek biligli ogul kız kayu (K. B. 3384)

tirer sen haramıg barır sen kalır

sen **ınçıkyiyü** bar / ol **arzu yiyü** (K. B. 3385)

kiçig duşmanım tip usanma özün /

nelük kırkayın tip küvenme sözün (K. B. 3401)

törüttü bayat bu ajunuğ bilip

yigü içgü ıdtı **halaldin kırıp** (K. B. 3404)

yağı bolmagaınça er ersigliki

kaçan belgürer ilde atı köki (K. B. 3414)

yağı birle tegşip er atı beður

yağısız kişi atı kıpmaz yatur (K. B. 3419)

bu ol erlik anın eren **yük yüdüp** /

yorır şabrı birle **ölümüg küdüp** (K. B. 3436)

bu kün sen **bir evke kirip** yalnıguzun

ne eçgü bulur sen ay kılkı tüzün (K. B. 3437)

kayu neñg bulup kıdıtunğ emdi anı

kayu tilve zahid atadı sini (K. B. 3441)

er ol er bolur kör **miñg arzu bulup**

añgar yüz evürse eren teg bolup (K. B. 3444)

yitürse içürse **çıgayka ülep** /

bayatka tapuğ kılsa **köñglin ulap** (K. B. 3445)

tağı erde yigrek eren ol turur

miñg arzu bulup bu özin tıdşa terk (K. B. 3450)

negü sözleşse men *sözümni yirip* /

cevabın kılur sen *özümni serip* (K. B. 3452)

bu kün togdı ilig eşitti sini

öziñge kereklep kör ıdıtı mini (K. B. 3455)

katıg arzuladı *sini körgüke* /

mini sözçi ıdıtı o*ñp iltgüke* (K. B. 3456)

neçe me ağır kelse bargu kerek

iligke tegip bir körüngü kerek (K. B. 3457)

bitig ıdıtı ilig *öz elgin bitip*

negü sözledi erse körgil o*ñp* (K. B. 3471)

çıkarı bitig birdi *elgin sunup*

bitig aldı o*ñg*urmuş açtı tunup (K. B. 3472)

o*ñmı*ş ilig emdi *kelgil tiyü*

kamug e*ñg*ülükni atamış sayu (K. B. 3474)

tili teprese sözde atıñ*g* çıkar

sini körgüke ol köz açtı ba*ğ*ar (K. B. 3477)

baralım timekte a*ğ*n yok sözüm

neteg ayğa **barma tiyü** bu özüm (K. B. 3489)

sini alğalı keldim **andın turup**

kinğeş bu yorı bargıl emdi kopup (K. B. 3498)

sevinç birle igdip tükel semritür

sakınç kaçğu birle yana yavritur (K. B. 3549)

yimek içmek ol bir tatıg ay kadaş

yanutı çıkarda yavuz ay adaş (K. B. 3577)

ajun teziginür men **tilekin udu**

ara aç yatur men arala todu (K. B. 3596)

basumaz özüm **bu et özni utup**

basa bir bağırsak idim sen tutup (K. B. 3598)

iki künki erter erejke bolup

nelük arsızkar sen **tiriğlik bulup** (K. B. 3618)

özünğ suqlanur sen **ajun tirceli**

ölüm suqlanur kör sini tutğalı (K. B. 3619)

özünğ suqlanur sen ajun tirceli

ölüm suqlanur kör **sini tutğalı** (K. B. 3619)

kiçig erse umnur **sağal öngüke**

saķal 6nce umnur *6r6nġ bolġuķa* (K. B. 3622)

b6te boldı munda tiriglik yidim

6d 6dlek ıdıp nefs butını sıdım (K. B. 3635)

eliġ birdi iki *sunup tutġuķa*

biri d6nyaka tut biri ˘ uķbıķa (K. B. 3658)

ķalal d6nya bulsa yise kazġanıp

ķıġayķa 6lese *anıġdın alıp* (K. B. 3666)

yazuķum 6k6ş tip umınc kesmeg6 /

tapuġķa inanıp *tapuġ yazmaġu* (K. B. 3674)

ayur ay ķadaş tegdi emgek saġga

ķadaşlık ķalıp s6zledinġ sen maġga (K. B. 3683)

maġga *eġg6 saķnıp* bu s6z s6zledinġ

muyan birs6 tenġri saķıncım yidinġ (K. B. 3684)

tilek birle maġsa ķişı arzulap

arpy yolda ķalmaz *tilekin ulap* (K. B. 3702)

bitig ıdtı ilig *6z elġin bitip*

6z6nġ barmasa sen bitig bir itip (K. B. 3710)

yoriġlı bu yalnġuk bu arzu 6ze

yorırlar tileyü *ajunuğ keze* (K. B. 3735)

ikinci cefaçı bu *dünyag bilip*

cefa kıldım aşnu cefa kılğa tip (K. B. 3740)

ikinci cefaçı bu dünyag bilip

cefa kıldım aşnu *cefa kılğa tip* (K. B. 3740)

saṅga ya seninṅ kapṅinṅa men *barıp*

negüni tileyin tiriglik ıdıp (K. B. 3748)

saṅga ya seninṅ kapṅinṅa men barıp

negüni tileyin *tiriglik ıdıp* (K. B. 3748)

ay ilig bu tört hacetim kıl reva

saṅga tapnayın men *eliğ yüz ova* (K. B. 3755)

bu tört nenṅ maṅga bir saṅga tapınayın

sevüg can yuluḡlap özüm itneyin (K. B. 3758)

negüke inanıp saṅıṅgu uzun

negüke süçinip avıṅgu özün (K. B. 3783)

bu halıḡ körürde meniṅ bu közüm

negü teg baruḡay saṅga bu özüm (K. B. 3789)

men emdi bu kalmış tiriglik ıdıp

bayatım sevinçin tiler men tapıp (K. B. 3794)

tüpi yıl keçer teğ tiriğlik keçip

odundum men emdi küyer men açıp (K. B. 3796)

özüm bargu ermez bu yirdin naru

özüñg emgetip kelme yandru berü (K. B. 3827)

atın mindi ögdülmiş evre yanıp

eviñge kelip tüşti yattı tınıp (K. B. 3835)

yaşık yirke yandı yüzün kızledi

kalık *meñgi kiş teğ bolup* örledi (K. B. 3836)

çıkıp qarşıka bardı *evdin turup*

iligke köründi özi *yol қолup* (K. B. 3841)

yüzi kızdı oñgdı yana külçirip

saķındı bir ança *uzun kiş irip* (K. B. 3845)

meniñg öz ilimde tilekim bolup

yarağsız bolur bulmasa men қолup (K. B. 3861)

negü beg bolur *ol tilekin tilep*

anı bulmasa ol *tuçı arzulap* (K. B. 3867)

tilekim bu oқ men bile bolsa men

elig bir ƙalıp keğ tapuğ ƙılsa men (K. B. 3884)

köñgöl aytu ıdım bitidim bitig

negü teg erür sen ay bilge tetig (K. B. 3908)

kötürdi bitig kör *öze tamğalap*

sunup birdi ögdülmiş aldı ulap (K. B. 3942)

tileki ne erse *bu yirke kelip* /

anı men bireyin *itiğin ƙalıp* (K. B. 3945)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe

yorıp keldi evke ol eçgü işe (K. B. 3946)

tegiptü tüşti olurdı *evke kirip*

yidi içti tındı bir ança serip (K. B. 3947)

ƙapug açtı terkin ol *utru çıƙıp*

selam ƙıldı tuttı kör *elgin alıp* (K. B. 3958)

yana kirdi oğğurmuş *elgin tutup*

orun ƙıldı törde ağırlap öpüp (K. B. 3959)

neçe miñg tapuğsuz yazukluğ ƙulı

aƣır tın keserde oñgardı yolu (K. B. 3988)

tutayın sen aymış sözüğ tıñgladım

iligke barıp men tapuğ başladı (K. B. 3996)

negüke küçer sen *mini berk tutup*

iligke tapın tip sözümni utup (K. B. 4004)

negüke küçer sen mini berk tutup

iligke tapın tip / sözümni utup (K. B. 4004)

kişi öğrenip ötrü bilge bolur

bilig bilse ötrü kamuğ iş önür (K. B. 4022)

maṅga ayğıl emdi törüni nece

toḳularnı sayu atayu biçe (K. B. 4026)

biri oḡlan erken tapuğқа kirür

taḳı bir beḳük bolsa ötrü kıur (K. B. 4032)

neçe me bu kün söz saṅga aysa öz

kiçiglerke başlap ayayın bu söz (K. B. 4034)

tapuğқа açayın tise er ḳapuğ

kiçig oḡlan erken ḳılınḡu tapuğ (K. B. 4037)

tapuğқа irig bolsa *erte turup* /

könḡül til kiçig tutsa *ḳoḳḳa bolup* (K. B. 4039)

ḳapuḡda kirürde onḡunḡ aṣnu maṅ /

tilin yarlıkarda ögüng birle anğ (K. B. 4057)

ötüg ötnür erken köni tut elig

iki tiz bile sök tüzün bol silig (K. B. 4058)

ķayusı sü başı ķayusı ģacıb

ķayusı ılımğa bolur *söz açıp* (K. B. 4065)

bu ķurķa tegip uz tapınsa bu er

uluğlukķa yetlür tükel arzu yir (K. B. 4066)

bu ķurķa tegip er tapınsa birer

ıdı keğ tusulur begi arzu yir (K. B. 4072)

öçeşme bu begler bile sen bolup

sözın sözlemegil meğer *keğ körüp* (K. B. 4086)

telim sözni eştip eşitmez itin

közün körmişingni yitürgil ķatın (K. B. 4102)

negü tir eşitgil özin tutnur er

öğinde kirip kör ötüg ötnür er (K. B. 4103)

açakın yorıglı ay ķılķı tüzün

öçi bolmağınça körünme özün (K. B. 4124)

ağılıkķa ķılsa ağıķı sini

bütün çın bolup sen yorıglı köni (K. B. 4145)

er at birle şeksiz katılgu kerek

olarğa yaraşı tirilgu kerek (K. B. 4163)

neçe az yağı erse yası telim

yağda asıg bar tip aymaz tilim (K. B. 4188)

negü tir eşitgil ay köngli oduğ

yağı yası tegrüp tokımış yoğuğ (K. B. 4189)

atıng edgu bolğay sini sevgeler

sañga katlayın tip tözü ivgeler (K. B. 4258)

yakınlık kılu tursu tise özün

bolup koltgu kılma bolu bir sözün (K. B. 4275)

yağığ kul kılayın tise sen tükel

töküp ıd **sa v altun sunup** tut sağal (K. B. 4277)

bu kün bu özüm **kend uluşka kirip**

katılgu qarılgu **bu dunğa yorıp** (K. B. 4316)

sözüg barça söz tip çıkarma tilin

öyü sañnu sözle kerekin bilin (K. B. 4334)

uquşluğnı kördüm kör az sözledi

öküş sözledim tip ökündi yılın (K. B. 4335)

eşit ilmi işlet tilin sonğdama

ya kalkan kılınçın ya vuz tip time (K. B. 4351)

kalı tenğsiz erse tüşı keğ yavuz

çığayka birip neñg küdeşgü et öz (K. B. 4369)

bu yañlığ tüşüg uz yörügli bular

biliglig bağırsaķ bolup eğgüler (K. B. 4374)

içi yaķşı aymış biliglig qarı

biliglike aytp işiñg kıl yorı (K. B. 4387)

ajun tezginürler tirilgü tilep

ögi köñgli bütrü bayatka ulap (K. B. 4420)

satığçı yorımadı erse kezıp

közün kim körür erdi *yinçü tizip* (K. B. 4427)

saka barsa mundağ bu yañlığ telim

uzun bolğa söz tip tireldi tilim (K. B. 4428)

asığ yasta yinçke bolur kılkları

katılsa munı *keğ küdeşip* yorı (K. B. 4433)

taķı bir ķutusu bu uzlar turur

tirilgü tilep özke uzluķ kılur (K. B. 4456)

biregü bay evlik tiler üstikip

taķı bir körklüg tiler *köz tikip* (K. B. 4487)

beğütgey tilin *köngli neñge bolup*

kötürgü kerek neñg tilese ķolup (K. B. 4492)

olar ma bayat ķulları ol ķamuğ

añgar küç ķalıp özke alma tamuğ (K. B. 4530)

ķamuğ eğgülükke tegeyin tise

et özni ķısa tut *hāvanı basa* (K. B. 4561)

yoğ aş bolur ya ölüg atıñga

ya ol *at bulup* aş birür yatıñga (K. B. 4577)

yir erken asıg türtme tirkı öze

ķişi körki buzma ķılınçıñg tüze (K. B. 4602)

aşıg tatganu yi sen *elgiñg sunup*

sini körse evlik sevincün turup (K. B. 4607)

sınayu körü bilmese er bilig

ķişıke samağı anı ay silig (K. B. 4638)

öd ödleķ keķip bolmasa er bögü

ķişi tip atamağı yılķı tigü (K. B. 4640)

taḳa bir kişi aṣḳa barmaz bolup

kiřiḡ me eviñge okımaz körüp (K. B. 4667)

taḳı bir ḳutu aṣḳa barmaz okıp

kiřiḡ aṣḳa ünder ***toḳımlar toḳıp*** (K. B. 4669)

kişi munça emgek bile ḳazḡanıp

uzun ḳalmaz erse nerek neñḡ yıḡıp (K. B. 4683)

kiřiḡ oḡlan erken ḳılınç eḡḡı tut

uluḡluḳḳa tegse uḡınur bu ot (K. B. 4694)

tiriglik uçuḳtı ***tirip bu neñḡiñḡ***

anuç kimke ḳoḡḡu kesilse tınıñḡ (K. B. 4698)

iḡi eḡḡı erdi ***bu iki bulup***

ölüm tutmasa ḳalsa menḡü bolup (K. B. 4703)

kişi ḳutluḡı ol neçe ulḡaḡı

baru eḡḡı bolsa ***isizlik ḳoḡı*** (K. B. 4708)

tükel belḡülüg bil kişi ḳutsuzı

ḳarıp yüḡrür erse ***ḡavası uḡı*** (K. B. 4709)

ḳanı ol otun it ***bu dñnya bulup/***

yaşıl kökke söndi ***ḳara ḳuṣ münüp*** (K. B. 4711)

ne begler yaturlar ***ḳara yir bolup***

ne bilge bűgű sızdı yirde  l p (K. B. 4723)

bu k n  o ma n a h va arzular

yarın bul u ermez  z m e   ler (K. B. 4736)

sini  o maz erken bu d nyanı  o  /

sa  u to maz erken sen ir a nu to  (K. B. 4737)

munı  o  tile ol ajunu  turup

erejin tiril anda *me    bolup* (K. B. 4740)

t r tgen i i tap i evre  o up

t r mi ke tapmak bolurmu u up (K. B. 4745)

se v ndi tid kte sasitur s ker

yazıldı tid kte bu up  a  t ger (K. B. 4756)

sa ım ol k r  barsa k rn  urur

tutayın tid kte yiter yok bolur (K. B. 4759)

bu iki    n men  z m  ul  alup

ki i tap i  ılmak yararmu bilip (K. B. 4775)

k   l bir bayat a uladım k ni

tilek i bolup men tiler men anı (K. B. 4778)

tilegli u ımaz tile tınma ıl

tilep bulmadım tip yetip yanma ıl (K. B. 4782)

tile tutçı tınma tilep yetgü yok

tilep bulmadım tip yanın yatgu yok (K. B. 4783)

mini ol ödürdi eng aşnu tilep

anın öz tiler boldı **könglin ulap** (K. B. 4790)

yüz utru kitergü **bu dünya salıp**

anın bolsa ‘uqbi bolungay alıp (K. B. 4799)

mening қаdgımı sen yime ay қадаş

sen öz қаdgungı yi **töküp közde yaş** (K. B. 4823)

neçe ming tirig öldi tulup batur

biziñ kelgümüzni küdeşip yatur (K. B. 4835)

bu қаdғu saқanç birle erken özüm

negü teg iligke barır men tüzüm (K. B. 4851)

қalı ol ajunluқ tilese mini

mini bardı saқnıp yorısu köni (K. B. 4853)

atın mindi evre **evinge kelip**

tüşüp kirdi turdı bir ança tınıp (K. B. 4882)

atın mindi evre evinge kelip

tüşüp kirdi turdı **bir ança tınıp** (K. B. 4882)

yunup kıldı yatğu nâmazın turup

töşek kıldı yattı *yarağın körüp* (K. B. 4887)

bir ança turup söz ayıttı ilig

ayur sözle keldür ay kılkı silig (K. B. 4898)

bizîng bu özümüz havaşka bulun

ya valıkkâ ödlek *keçip* bardı kün (K. B. 4909)

negü tir eşit emdi köngli tirig

saŋga yaqşı sözlep birür öt erig (K. B. 4910)

yana bolğa bizni tilegey turup

özi öz yigin kılgâ *yetrü körüp* (K. B. 4931)

bu ança iş ermez ağır kelgü teg

bu iştin belinglep yırak tezgü teg (K. B. 4950)

oğuğ yattı ança *anı tınglayu*

aıındı ol ünke turup taŋglayu (K. B. 4964)

oğuğ yattı ança anı tınglayu

aıındı ol ünke *turup taŋglayu* (K. B. 4964)

yana kıptı yundı tonandı tükel

nâmaz kıldı özke *yorup eçgü fal* (K. B. 4969)

yorı yangıl emdi iligke sözü

tegürgü *kelür tip* munu *bu özüm* (K. B. 5002)

ikigü sözi tındı bir söz öze

sevinçin turup çıktı *kaşın yaza* (K. B. 5010)

sini küdge men evde kelgil maṅga

yarağın körüp iş kılayın saṅga (K. B. 5013)

atın mindi keldi *iligke turup* /

tüşüp kirdi ilig tapa *yol kolup* (K. B. 5014)

kaşaşıṅnı alğıl maṅga kel turup

ziyaret kılayın *yüzini körüp* (K. B. 5023)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe /

e viṅge kelip kirdi kıldı tüşe (K. B. 5027)

ajun tul tonın keḏti *kaşın tügüp*

kalık yek yüzi teg qarardı onṅup (K. B. 5029)

eşitti ilig kıldı yandru cevab

okıdı olarığ *yaqınlık ulap* (K. B. 5034)

selam kıldı ilig eṅ aşnu körüp

‘aleyk birdi zahid *selamka turup* (K. B. 5036)

köñgöl birle mañgsa kişi arzulap

tegir arzuka terk *yağukluq ulap* (K. B. 5045)

kiçig bolsa imin uluğ şerrindin

selamet bolunsa *umup hayrındın* (K. B. 5062)

mini sen eñg aşnu tapuğka tilep

özünğke oqıdınğ öküş arzulap (K. B. 5066)

mini sen eñg aşnu tapuğka tilep

özünğke oqıdınğ *öküş arzulap* (K. B. 5066)

yana *aşnu ka sözke yanğay tiyü*

taķı kórķur erdim sana eymenü (K. B. 5070)

atınğka yaraşı kılınçınğ bütün

tilekinğ tükel birsü tengri kutun (K. B. 5102)

ķalı bildinğ erse içim ay böke

bu kün sürgey erdinğ mini *minğ söke* (K. B. 5105)

özünğ yük yinitti *bu dünya kodaup*

ilindim men emdi ağır yük yüdüp (K. B. 5115)

özünğ yük yinitti bu dünya kodaup

ilindim men emdi *ağır yük yüdüp* (K. B. 5115)

negü tir eşitgil yazukluğ kılı

yazuḵan bilip ‘uzrı ḵoldı tili (K. B. 5123)

saṅga tegdi emdi bu beglik ḵurı

uzun ḵalḡu ermez *iş itnip* yorı (K. B. 5139)

olarkā cēfa ḵıldı dūnya titip

saṅgamu vefa ḵılḡa *ḵalḵan itip* (K. B. 5160)

ne eḡü bilig birdi bilgi uluḡ

bu söz işke tutnup yorı bu yoluḡ (K. B. 5171)

meniṅ tip bilir sen bu ḵarşıḡ bu kūn

ḥaḵiḵat baḵa körse ermez öḡün (K. B. 5181)

munı sen ayur sen meniṅ *tip meniṅ*

negüke ayur sen negü teg seniṅ (K. B. 5183)

baḡırsaq bolun barça buḡnuṅ öze

törü ḵıl *uluḡḵa ḵiḡigke tüze* (K. B. 5197)

negü tir eşitgil ay bilgi tenḡiz

bilig birle işlep ḵızartḡıl menḡiz (K. B. 5199)

kötürme köṅül sen küvezlenmegil

er at sü telim tip köḡüz kermegil (K. B. 5211)

hazınem öküş tip küvenme nengin /

haşem sü telim tip kötürme egin (K. B. 5214)

bu ğafl̥et yok erse kişike kamuğ

fırışte bolup kılğay erdi tapuğ (K. B. 5268)

közi suğ ay artuğ uzun sağnur er

ölüm tutmaz erken barıñğ barça bir (K. B. 5299)

bu neğsiñğ uçuzla ağır bolğa can

bilig *beg bolup* kör ukuş bolğa han (K. B. 5321)

bu kutka kü venip kötürme köñgöl

inanma tiriglikke artuğ töñgöl (K. B. 5323)

okırlar ölüp yatğuçılar naru

sürerler qarındaķılar *kop tiyü* (K. B. 5344)

yağız yir özele önügli evin

tirip sen tolular sen kaznağ evin (K. B. 5365)

ajun tezginür ilde *arķaş yorip*

ağı çuz tiyiñğ kiş alır sen tirip (K. B. 5367)

kamuğ *bir boğuzka eginke bolup*

ajun barça tirdiñğ qodur sen ölüp (K. B. 5382)

çığay tip ayurlar kayu ol çığay

közi suķ çığay ol neçe erse bay (K. B. 5387)

közi suķ kişi neŋke toğmaz közi

meğer *tolmağınça kara yir tozı* (K. B. 5390)

ne inçlik tiler sen *tünekte turup* /

ne arzu kılur sen *köŋgül ög urup* (K. B. 5424)

sözin kesti koptı adaķın örü

ilig tığtı aydı *az oldur tiyü* (K. B. 5439)

turup çıktı oğgırmış andın yorıp

uğu çıktı ilig *uzatu barıp* (K. B. 5444)

turup bardı andın yana tağ tapa

kağası uğu bardı *elgin öpe* (K. B. 5446)

e viŋge kelip kirdi köŋgli kıkuz

sakınç kaçgu birle uğıtmadı köz (K. B. 5448)

yana koptı terkin *töşektin turup* /

ma yundı yüküندی *köŋgül tüz urup* (K. B. 5452)

il itgü budun süzgü aşnu turup

bu iç taş yorığlı yarağın körüp (K. B. 5495)

severig sevindür kör *açıĝ birip*

sini sevmegüçini sürgil serip (K. B. 5496)

bu tetrü kılnıçlıĝ bu tetrü kişi

isiz tügmeginçe onĝarmaz işi (K. B. 5507)

tapuĝka bolup birme erke işig

özünĝke tusulĝu üçün tut kiřiĝ (K. B. 5535)

anıĝda basa bilge ‘alim turup

buĝunka bilig birsü *yetrü körüp* (K. B. 5587)

yana elgi küçlüĝ bolur muĝteřiĝ

isizlerni yıĝsu *cema ‘at kezip* (K. B. 5588)

yaĝıka börike itinsü tolum

adaşka bolup öz yaĝıka ölüm (K. B. 5594)

bilig yakşı sözler *muĝga meĝzetü*

sözi ma‘ ni birle aĝgar yaĝzatu (K. B. 5606)

bilig yakşı sözler muĝga meĝzetü

sözi ma‘ ni birle *aĝgar yaĝzatu* (K. B. 5606)

öküş alktu öĝdi öĝdülmiřiĝ

ayur sözlediĝ sen özünĝ bilmiřiĝ (K. B. 5610)

sini teg basutçı maṅga birdi raḅ

umar men tilese *tilek birge tip* (K. B. 5612)

köṅgöl kimke bütse anı küznḡü tut

özünḡ körge sen tip anı utru tut (K. B. 5618)

eşitti kör ögdülmiş ilig sözün

sevindi *ilel tip* yaruttı közin (K. B. 5622)

sözün kesti ilig *özi amrulup* /

kopup çıktı ögdülmiş *andın turup* (K. B. 5623)

ilig anda naru kör *inçlik koḏup* /

ilin itti tüzdi *köp emgek yüḏip* (K. B. 5624)

tüzüldi buḏun hem süzüldi ili

tnup inçke tegdi yıl ay kün *tili* (K. B. 5626)

açıldı *yarup köṅgli kögsi közi*

arıtmaḅ tiledi bu köṅgli tözi (K. B. 5631)

tiriglik küçi bardı *mindin kitip*

tayaḅ tuttı elgim bu tirgin atıp (K. B. 5633)

tiriglik küçi bardı mindin kitip

tayaḅ tuttı elgim *bu tirgin atıp* (K. B. 5633)

özi tevbe, kılmak tiledi turup

bayatka sığinsa *yazu~~kan~~ kolup* (K. B. 5647)

yorıp kirdi ilig tapa *yol kolup*

orun birdi ilig ağır lap körüp (K. B. 5662)

kalı yarlıkasa barayın naru

ziyar~~et~~ kalıp terk yanayın berü (K. B. 5664)

unıtmasunı ol dü ‘ ada mini

bayatka uladu~~ka~~ sırrın köni (K. B. 5666)

ilel tip turup çıktı ögdülmişe /

e vi~~nge~~ kelip tüşti yazdı kaşa (K. B. 5668)

namaz kıldı yattı *töşekke kirip* /

bir ança uıdı ol *an~~ça~~ irip* (K. B. 5671)

ba~~ka~~ kördi öngdün *ka~~ra~~ kuş toğup* /

köpa keldi yirdin *yalın teg bolup* (K. B. 5675)

sükiç koptı örlep *kalı~~ka~~ ağıp* /

ünün sumlıdı *suri ‘ibri o~~ka~~p* (K. B. 5677)

kötürdi yaşık ba~~ktı~~ meşri~~k~~ tapa

körür ağdı yirdin *yo~~ka~~ru köpa* (K. B. 5678)

yana turdı yundı *nâmazın kılıp*

atın mindi tağka yüz urdı yilip (K. B. 5681)

kişi tapğı kıldım *tiriglik ıdıp*

bayat tapğı kaldı usandım uğıp (K. B. 5693)

öküş arzu nî ‘mæt yiyü semridi

bu kün argurayın yetildi öçi (K. B. 5705)

telim yattı inçin *tilekçe turu*

bu kün tursu emdi açakın örü (K. B. 5706)

kişig satğayu men yorıdım ötüş

özüg satğayın men ay erde küsüş (K. B. 5709)

ölüm tutmaz erken kılayın tapuğ

ölüm tutsa kalğay tapuğlar kuruğ (K. B. 5712)

tiriglik küsüş tut iwe kıl tapuğ

ölüm tutmaz erken bağa tur oduğ (K. B. 5717)

ölüm tutmaz erken oduğ bol sakın

ölüm tutsa asğı bulumaz bakın (K. B. 5718)

men emdi sanğa keldim andın turup

bu işke kiñgeş bir *içi keğkörüp* (K. B. 5719)

olarda biri bu ayayın eşit

yarağı körüp bil sen ötrü iş it (K. B. 5724)

törü öngdi edgü uruldı tükel

isiz yitti ilde *koçup hile al* (K. B. 5735)

bularıg koçup sen berü kelse sen

ol işler buzulğay ökünç bulğa sen (K. B. 5736)

isiz yolğa tartğay iligni isiz

isizler işini tüzüp koğğa iz (K. B. 5739)

il asğın buzup sen öz asğıng koçup

ne edgü tiler sen bu yirke uçup (K. B. 5747)

il asğın buzup sen *öz asğıng koçup*

ne edgü tiler sen bu yirke uçup (K. B. 5747)

il asğın buzup sen öz asğıng koçup

ne edgü tiler sen *bu yirke uçup* (K. B. 5747)

özüm *dünya devlet bolup* körmedi

tilek arzularkā köngül birmedi (K. B. 5749)

buğun birle katıp yorık tüzmedim

ya begler bile men kılık bilmedim (K. B. 5750)

tümen arzu ni' met yiding inçlenip

boyun yal beđüttüñg **buğa teg kalp** (K.B. 5801)

ilig tahtқа minsün **bu kün inçrünüp**

yağısı yir öpsü yırak yinçrünüp (K.B. 5805)

ilig tahtқа minsün bu kün inçrünüp

yağısı yir öpsü **yırak yinçrünüp** (K.B. 5805)

ķamuğ edğülükke ilig boldı baş

bu edğüg koçup sen özünğ kılma taş (K.B. 5813)

kingeş kıldıñg emdi **manıp mañga**

özüm bilmişin barça aydım sañgra (K.B. 5814)

men aymışlarım hem özünğ bilmişing

baķap teñgleyü kör açılğay işing (K.B. 5815)

e viñge kelip tüşti kirdi yorıp /

aş içgü yidi tındı **ança serip** (K.B. 5823)

töşek ķoldı yattı **bir az inçrünüp**

uğıdı bir ança süçig amrulup (K.B. 5826)

oğundı baķa ķördi **kötrüp başın**

ķalıķ kıız küler teg yirişti tişin (K.B. 5827)

özüg arzu nı'met bile semirtip

erej birle aʼnur özümüz yatıp (K.B. 5841)

tüpiñge tegü irte artuğ ayıt

negü belgürer erse kılğıl ivit (K.B. 5872)

bolu birsü evren *oñgay e vrülüp*

uğu birsü öğlek tilekçe bolup (K.B. 5896)

bolu birsü evren oñgay evrülüp

uğu birsü öğlek *tilekçe bolup* (K.B. 5896)

ne eçgü bolur kör *at eçgü bolup*

ölüp barsa barmaz kör atı ölüp (K.B. 5918)

ne eçgü bolur kör at eçgü bolup

ölüp barsa barmaz kör *atı ölüp* (K.B. 5918)

ilig aydı tevfiğ kılur men turup

bayattın bu işke *köñgöl tüz urup* (K.B. 5934)

kiçe yattı erte yana atlanıp

turup karşığa kirdi *attun inip* (K.B. 5940)

ili toldı eçgü dü'a birle söz

atı kaldı *meñgü bolup* yitgüsüz (K.B. 5943)

bu künlerde bir tün bu ögdümişe
turup yatğalır erdi *yastap başa* (K.B. 5953)
yumuşçı bakıp aydı bir er turur
sözüm bar tuşayın tiyü yol qolur (K.B. 5955)
ayıttı *qayudın kelir sen tiyü*
tileking ne erki sözüng ay bögü (K.B. 5961)
qapuğdın yana evre yandı i ve
engip kaldı ögdülmiş *elgin o va* (K.B. 5967)
közün yumdı erse *uçmaq tilep* /
usı uçtı bardı *közindin yırap* (K.B. 5970)
atın mindi bardı qadaşı tapa
tegip kirdi tuştı *elig yüz öpe* (K.B. 5973)
tüşer ök kişi tüş uğısa yatıp
anı yörgüçiler yörer *uz itip* (K.B. 5992)
bu tüş' ilmi bilgü kerek aşnu keğ
yöre bilse ötrü *içi saqnu keğ* (K.B. 5993)
tüşüg yörmegü öz *köngülçe körüp*
yime aymağı tegme erke turup (K.B. 5998)

tüşüg barça tüş tîp tilin yörmegü

bu tüşnüng yörügi telim ay bögü (K.B. 5999)

tüşüng yörme yörse bilig birle yör

kıyas ma‘ ni birle **iç yetrü** kör (K.B. 6000)

taķı bir tüş ol kör bu yıl faşlınga

tadusı küçenip barır aşınga (K.B. 6006)

kişike körüp yörlür emdi bu tüş

aňgar yakşığ erse yağutur ukuš (K.B. 6028)

başında bir atçı maňa suv birür

alır men **tüketü içip** öz konur (K.B. 6035)

munuķı bu sözke tanuķ keldi söz

tüşüg yörgüçi **tüş yörüp** koğtı öz (K.B. 6042)

meniň bu özüm kaçtı **dünya kođup** /

bu yirde turur men kör **emgek yüğip** (K.B. 6050)

başınga ağıp men ol atçı kelip

maňa birdüki suvni içtim alıp (K.B. 6054)

başınga ağıp men **ol atçı kelip**

maňa birdüki suvni içtim alıp (K.B. 6054)

süzük can turur ol *bu keptin çıķıp* /

yana yandı kelmez *yiriñge aķıp* (K.B. 6065)

tañğı bu turur kör ölügli et öz

ölümüg unıtıp ķođır tilde söz (K.B. 6074)

barın *tap ķalıp* men keçürdüm künüm

erej emgek ertti yarudı tünüm (K.B. 6078)

bağırsak bolun barça tınlıǵ öze

tabuǵ ķıl bayatķa *köñgül til tüze* (K.B. 6089)

ķarağurma dünyaķa *suķluk ķalıp* /

ķalır bu barır sen *ökünçün ulıp* (K.B. 6092)

ķiři ödrümi kör ķiřini yular

se vüg can yuluǵlap sevinçin tiler (K.B. 6100)

aķa tip ayurlar ķayu ol aķı /

aķı *can yuluǵlap* öter er ķaķı (K.B. 6105)

aķıtsa aķı er buđunķa tavar

aķa yıǵlu tirlür añgar ķaķ avar (K.B. 6107)

bu iki bulup miñg yaśasa tükel

ölüm tutsa aķır ağın bolǵu ķal (K.B. 6109)

anunmış turur bu ölüm tarmakı

usanıp yorırda iler kırmakı (K.B. 6116)

yayıĝ kutka ilnip yangılma yorık

inançsız turur kıt kör evrer kılık (K.B. 6133)

kimi erse devlet esürtse kelip

yağız yirde yarlır *yüreki ulıp* (K.B. 6139)

bu korkınç için bilge *dünya koçup* /

ajun tezgini yügrür *emgek yüğip* (K.B. 6154)

kayısı biyabanda yügrür kezip

bayatka *bu korku saķançın sızıp* (K.B. 6156)

kayısı örüm keçti *büĝri uça* /

kayu yir kezer bu közi *yaş saça* (K.B. 6157)

munuķı barır men bu kün ardılıp

seninĝ me yolunĝ bu kel *eđĝü kılp* (K.B. 6163)

yanut birdi öĝdölmiş aydı turup

negü teg barayın *sini men koçup* (K.B. 6186)

sıĝıt birle çıktı kör *andın turup* /

atın mindi keldi *yüz evke urup* (K.B. 6197)

tüşüp kirdi evke saķınçın tükük

sevinçi kitip köngli kaçgun ügük (K.B. 6198)

severin bulup körse sevnü küle

kalır adrlurda bu kaçgu bile (K.B. 6201)

tirigle fıraķ bolsa kaçşur yana

tilep irteşü yandru tapşur yana (K.B. 6204)

yidi içti ögdülmiş *az inçrünüp* /

namazın yetürdi **adaķın turup** (K.B. 6210)

yana yandı evke *töşekke kirip*

yatıp bardı *bir az saķınçın serip* (K.B. 6214)

yatıp bardı azraķ oğundı turup

yaşıl kökke baķtı *yoķaru körüp* (K.B. 6218)

ajun kırtışı boldı altun öngi

yalın teg bolup dünya kızdı engi (K.B. 6223)

tonın keçti terkin *atını tutup* /

yana kaçşıķa bardı *evidin turup* (K.B. 6224)

tüşüp kirdi kaçşıķa *terkin yorip* /

okıdı ilig kirdi *könglin tirip* (K.B. 6225)

yana aydı Һali negü ol anı᠑

negü teg ko᠑up keldi kö᠑᠑lün᠑ senin᠑ (K.B. 6240)

nelük sermedin᠑ anda *an᠑a turup* /

anı kimke ko᠑tun᠑ *bu ya᠑᠑lı᠑ köriip* (K.B. 6242)

bu künde naru sen *ta᠑ırtı turup* /

bu᠑un küçlerin kör *ba᠑ırsa᠑ bolup* (K.B. 6259)

sözin kesti ilig *özi amrulup*

yorıp çıktı ö᠑dülmi᠑ andın turup (K.B. 6274)

sakın᠑ın Һadaşı üçün Һa᠑᠑urup

sarı᠑ Һıldı men᠑zin *özin sı᠑᠑urup* (K.B. 6276)

turup bardı ilig *taparu yorıp*

o᠑ıdı ilig bu köründi kirip (K.B. 6278)

ilel tip turup çıktı andın yana /

e vi᠑᠑e kelip tü᠑tı aldı tına (K.B. 6283)

a᠑ iç᠑ü yidi az *yana at tutup* /

Һadaşı tapa bardı *Һa᠑᠑u yutup* (K.B. 6284)

ya᠑ın tegdi tü᠑tı yorup bardı ol

᠑opu᠑᠑a tegip ündedi Һoldı yol (K.B. 6285)

ᵑadaşı müridi **ᵑamaru çıᵑıp** /

şelam ᵑıldı ötrü **közi yaş saᵑıp** (K.B. 6286)

ᵑamaru tegip tıdtı aydı serin

bayat ᵑᵑkmi tapla köᵑgöl ög tilin (K.B. 6293)

ayur tur ᵑadaşıᵑg gürin körgile

ziyarət ᵑalıp sen yana yaᵑıla (K.B. 6298)

ayur ay ᵑadaşım maᵑga baᵑ turup

üdiklerim uçsun **yüzüᵑᵑni köᵑüp** (K.B. 6300)

eşitti ilig keldi **eᵑdin turup**

angar taᵑ ziyet ᵑıldı köᵑᵑlin urup (K.B. 6304)

eşitti ilig keldi eᵑdin turup

angar taᵑ ziyet ᵑıldı **köᵑᵑlin urup** (K.B. 6304)

ᵑapuᵑ beklemiş sen yime **yol kesip** /

yüzüᵑg kızlemiş sen **tilin süz basıp** (K.B. 6308)

turup rᵑkve birle tayaᵑın alıp

ilig utru urdı ᵑamaru ᵑılıp (K.B. 6322)

turup rᵑkve birle **tayaᵑın alıp**

ilig utru urdı ᵑamaru ᵑılıp (K.B. 6322)

turup r kve birle taya ın alıp

ilig utru urdı * kumaru  alıp* (K.B. 6322)

ilig  tledi k r m    ed   s z n

k     l h m  ar n urdı * tlep uzun* (K.B. 6338)

yana  ar   a bard  *ilig turup*

t    p kirdi  vke sa  n     bolup (K.B. 6339)

yana  ar   a bard  ilig turup

t    p kirdi  vke *sa  n     bolup* (K.B. 6339)

et  z to sa  ansa bolur bu ra  

 a ar *ed   lerin s re*   ma   (K.B. 6367)

m    lig turur k r m    i yok      

bar n tap  alıp ol yor r k    li bay (K.B. 6370)

ulu luk bu d v let bu  ut   v      

k  vezlikke tartar * o  p  z i   * (K.B. 6372)

u        sunup al     az n    i

biliglig a  p az y      m    i (K.B. 6381)

an n  a  tı zah d *o   l   z  o   p*

mun n  o        ab d tapu   a u   p (K.B. 6385)

anın kaçtı zahid oğul kız koşup

munın koştı‘ abid *tapuğka uçup* (K.B. 6385)

apalı havalı *ajunka ilip*

uruğ yağtı dünya içinde kelip (K.B. 6391)

ķayusı törütmiş idike turup

yağı teg ok attı *yasını ķurup* (K.B. 6397)

kerek bilge bolğıl kerek miñg yaş

tutup būtrü ajun erejin aşı (K.B. 6399)

ahır ölgü özünğ *ķara yir bolup*

ölüm tutsa iltür ökünçün yaşa (K.B. 6400)

bu kün kör neçe *toğmatuķ teg bolup*

ķara yir katında yaturlar ölüp (K.B. 6402)

itiglig saray ordu ķarşı ķođup /

yağız yir töšenip yaturlar küđüp (K.B. 6404)

ökünçün yaturlar kör inçiklayu

ķüsep eğgölükni miñg arzu yiyü (K.B. 6407)

ökünçün yaturlar kör inçiklayu

ķüsep eğgölükni *miñg arzu yiyü* (K.B. 6407)

diriğa *seniṅ teg kişiler ölüp*

qara yerde yatsa süṅüki ulup (K.B. 6415)

kelip tüşti kirdi eviṅge yorıp

yidi içti yattı *bir ança serip* (K.B. 6421)

bulunmış bu öd kün ya va kılmadın

tapuğ kılgu tegmez manunḡda adın (K.B. 6431)

qalır qarşı ordu saray pak saṅa

alıp sen tutar sen bu *bend tip* maṅa (K.B. 6436)

atalık kılur kör atağa oḡul

oḡul *beg bolup* kör ata boldı kul (K.B. 6485)

ajun boldı ahır törü artadı

isizlerin edḡü *körü* artadı (K.B. 6489)

oḡıḡlı oḡısa *mini üşgürüp* /

dı'a kılgamu tip maṅa / *bir turup* (K.B. 6503)

kögüz kerdim ança yaḡı sançmış er teg

kü vez teg kür erip kıya teg kaçıttım (K.B. 6539)

bayat tapḡı qaldı kışı tapḡı kıldım

ajun tegre yügrü özümni kürettim (K.B. 6541)

ķayu tilve ķılķı bolur munda tetrü

ķeķer ķünke a vñup tiriglikni ıdtım (K.B. 6545)

ya *‘isa bolup* ķöкке ağıdım taķı men

ya nuşın revan teg törü tüz yorıttım (K.B. 6550)

ya va*ħı bolup* / men *bıyabanda yügrü*

ķışıde yırayı ajunda yiteyi (K.B. 6572)

adaş ķoldaşım tip ınanç boldaķı kim

anı *beg ķalıp* men özüm ķul bolayı (K.B. 6586)

ya *şevda ķüķeđip* menğim artadı ol

ķözümķemü ķörnür özüm ģab içeyi (K.B. 6590)

biliglig ķışeldi turup yügrümez

biligsiz yorır ķör *tilekin süre* (K.B. 6614)

elig sundum uş men *biligni tilep*

sözüg sözke tizdim şaşurdum ura (K.B. 6616)

tükel on sekiz ayda aydım bu söz

öğürdüm ağırdım *söz e vđlip* tire (K.B. 6624)

neķe dünya yigli ajun begleri

ölüm tuttı bardı *ķözi telmire* (K.B. 6634)

uçup biri birke yorır öng sonğa (A. H. 14)

tünetür tününğni *kününğ kiterip* (A. H. 15)

tününğ kiterip baz yarutur tınğa (A. H. 16)

uğuş huş yititip sözümni anğa (A. H. 22)

şalabët içinde ‘umër teg erip (A. H. 53)

tetiklikte kendü ayastın ozup (A. H. 55)

üküş az tip aymaz pezirler tenğiz (A. H. 65)

çı kardım *aıunda atı kalsu tip* (A. H. 70)

şahımnu du ‘a’ birle yad kalsu tip (A. H. 72)

anınğ vuddı birle köngüller tolup (A. H. 73)

anınğ yadı birle ajun tolsu tip (A. H. 74)

anınğ zıkri tanğsuğ eğiz bolsu tip (A. H. 76)

havadarlıkımnı tükel bilsü tip (A. H. 80)

cahıl *yup arımaz* arıgsız erür (A. H. 112)

eşitgil biliglig *negü tip* ayur (A.H.129)

eşit büt bu sözke *kamuğ tanğda ten* (A. H. 147)

turup tilke yüknüp tazarru‘ kılur (A. H. 148)

turup *tilke yüknüp* tazarru‘ kılur (A. H. 148)

başal yip açıtma ağız yi ‘aşel (A. H. 162)

köni tiyü bilsün kişiler sini (A. H. 166)

könilik tonın keğ **koçup egrilik** (A. H. 167)

kamuğ yaşru işinğ bolup aşkara (A. H. 171)

işim tip inanıp sır ayma sakın (A. H. 173)

önğ arkış uzadı kopup **yol tutup** (A. H. 179)

başis nenğdin ötrü tip özünğ küçe (A. H. 182)

çıgaylık tip ayma tavar yokluğun (A. H. 188)

tarıǵlık tip aymış aıunni reşul (A. H. 191)

‘aşel tatrup ilkin tamak tatıtıp (A. H. 207)

‘aşel tatrup ilkin **tamak tatıtıp** (A. H. 207)

kiğinrek **kağahka sunup** zehr katar (A. H. 208)

yılan **yumşak erken** yavuz fı‘l iter (A. H. 215)

yırak turǵu **yumşak tip** azılmaǵu (A. H. 216)

baķıp taş bezekin körüp **sen munğa** (A. H. 219)

baķıp **taş bezekin körüp** sen munğa (A. H. 219)

tirildi **ulamsız ulamı bolup** (A. H. 239)

ajunda **at eçgü koçup** bardı kör (A. H. 240)

ol ol kim teķebbürni **yirdin salıp** (A. H. 267)

tışisi alıp bir dın er bile (A. H. 275)

ol anda yatıpan birür sanını (A. H. 276)

tekebbür lıbasın keçip tap salın (A. H. 277)

kerip alka kögzünĝ tap uslan tilin (A. H. 278)

h ris todmaz *ajun nenĝini tirip* (A. H. 305)

h rislık arımaz *idisi arıp* (A. H. 306)

 l p yatsa *topra iinĝe kirip* (A. H. 308)

yimişsiz yıĝanı kesip  rtegil (A. H. 324)

m ş lmank  *m şfik bolup mihriban* (A. H. 325)

‘* davet k kini kazıp* sen k   r (A. H. 338)

yalınlansa *tutnup ĝaz b ıd otı* (A. H. 339)

yıĝılıĝa tirep kes kl ĝ ula (A. H. 343)

uluĝlarnı buşrup sanĝa bu mizah (A. H. 347)

b la kelse şabr it *şeraha k d p* (A. H. 349)

k d p tur şeraha *b la şenc yodup* (A. H. 350)

alur şabr idisi *şevabın y d p* (A. H. 352)

uluĝ boldu unĝa t z nrek bolup (A. H. 355)

tiril edg  fı‘lin *k nĝ ller alıp* (A. H. 365)

kerekm  kereksizm  *kirt  bilip* (A. H. 368)

vefa köli suğlup kurup yularlı (A. H. 387)

vefa köli suğlup *kurup yulları* (A. H. 387)

harabat oramı bolup abadan (A. H. 399)

yirer sen zamananĝnı *hal kan kodup* (A. H. 407)

haramnı yiyürde haram tip yidi (A. H. 420)

haramnı yiyürde *haram tip* yidi (A. H. 420)

buğun mallıĝ erke *urup yüzlerin* (A. H. 421)

kim ol malsız erse *ol erni körüp* (A. H. 423)

yüz evrüp keçerler yumup közlerin (A. H. 424)

yüz evrüp keçerler *yumup közlerin* (A. H. 424)

haşislerni kötrüp *nefisni çalıp* (A. H. 447)

haşislerni kötrüp nefisni çalıp (A. H. 447)

kağa kaytarılmaz *katıĝ ya kurup* (A. H. 462)

manga hediye. kalsu du'a tip sini (A. H. 484)

öĝür alıp tarıldı (III, 6)

tegre alıp egrelim (II, 13)

minĝ kişi yoluĝı bolup özüñge

minĝ kişi yoluĝı bolup özüñge (III, 14)

eren kamuĝ artadı *nenĝler udhu* (II, 17)

tawar körüp uslayu eske çuqar (II, 17)

yaqan yağıx körmedhip

qadhaş taba it kibi qıngıru baqar (III, 23)

attın tüşüp yügrelim

başın alıp qudhı saldı (II, 24)

boğuz alıp tükel boğdı (II, 24)

tegme **ewet** ısqı **körüp** turğıl ala (III, 26)

kiçik bulup yağını yergü emes (II, 29)

ayıq ayıp qaymanğız (II, 45)

üs **es körüp** yüksek qalılık qodı çaqar (III, 46)

bilge kişi **ögüt berip** tawraq uqar (III, 46)

tergi urup aşılaqa

tumluğ qadır qılax

qodhtı erig umduru (II, 54)

tawar yığıp suw aqın indi saqın (III, 61)

açrub özüñg öşerib adhaqunı todhurma (III, 68)

ündeb uluğ tabaru **tawraq kelip** yügürgil (III, 69)

ortaq bolub bilişdi (III, 71)

erdi aşın taturğan

yawlaķ yagıĝ ķatarğan

boynın tutup ķadhirğan (I, 74)

ķulbaķ udhu yuwulma (III, 80)

ķudhı ķıķrıp oĝuş terdim (II, 83)

elkin bolup ol keķer (III, 85)

yaraĝ bolup yaĝuşdı (II, 90)

ķulun ķapup ketişdi (II, 90)

ķerig tutup ķörüştı (II, 97)

bizge kelip öķ öter (II, 103)

ķanı aķıp yuşuldı (II, 128)

attın tüşüp yügrelim (II, 138)

öĝren anınĝ biligin künde **anĝar baru** (II, 140)

ödhiķ otı tutunup

öpke yürek ķaĝrulur (II, 144)

sewünmegil **yund öĝür adhĝır** anın

altun kümüş bulnaban aĝı tawar (II, 153)

bardı saĝa yek otu tutup bal (III, 156)

barçın kedhiben talu *yuwğa bolup* ƙal (III, 156)

yetşü kelip oğraƙ (III, 183)

könğli köyüp ƙanı ƙurıp ağzı açıp ƙatğurar (II, 188)

könğli köyüp *ƙanı ƙurıp* ağzı açıp ƙatğurar (II, 188)

könğli köyüp ƙanı ƙurıp *ağzı açıp* ƙatğurar (II, 188)

yaruƙ yulduz toğarda udhu kelip baƙar men (III, 194)

yaruƙ yulduz toğarda *udhu kelip* baƙar men (III, 194)

satulayu sayraşıp tatlığ ünün ƙuş öter (III, 194)

ufut bolup ol yaşar (III, 208)

ıış anıñğ artaşıp (II, 219)

oğraƙ bile örteşıp (II, 219)

boynun alıp ƙadhırışıp (II, 219)

tutğun alıp ƙul satar (II, 219)

ƙadhka tükel üsneyü (II, 223)

eren ıdhıp söke turdı (III, 231)

udhu ƙama tiben tigdi (III, 231)

kelse ƙalı ƙatıglık *erter teyü* seringil (III, 233)

ödhlüg ıışın bilip tur ança anğar tirengil (III, 233)

kimi içre oldurup

ıla suwın ketçimiz (III, 235)

uyğur taba başlanıp

mıñglak elin atçımız (III, 235)

ķorday ķuğı anda uçup yumğın öter (III, 240)

ķuzğun yanğın sayrap anın üni büter (III, 240)

ķirü ķörüp kaymadıñg (III, 245)

ķönğül berü yaymadıñg (III, 245)

tün kūn turup yığlayu (III, 256)

yurtı ķalıp ağlayu (III, 256)

iltip tarıg ķodhmadı

sıçğın taķa sıķırķan (II, 264)

yağınğ taba titrü baķıp bükdenğ bile (III, 272)

yerge tegip sürtülür (III, 303)

yelkin bolup barduķı könğlüm anğar bağlayu (III, 309)

yelkin bolup barduķı ***könğlüm anğar bağlayu*** (III, 309)

barça kelip yumıttı (II, 312)

ķanı aķıp jağıladı (III, 325)

ölüm körüp yüzi ağdı (III, 327)

yoluğ berip yarıgsadı (III, 333)

körüp süni adhıkladı (III, 339)

çağrı berip kuşlatu (II, 343)

tayğan ıdhip tışlatu (II, 343)

tilki tonğuz taşlatu (II, 343)

tanğ ata yortalım (III, 356)

kudhruğ tikip yügrüşür (III, 367)

karşı körüp sağdıç anı uçmak atar (III, 374)

korğup anğar eymenü oynamagıl (III, 377)

udhım barıp sonğdadı (III, 401)

tegre durup anğdıldı (III, 401)

saçın kıra menğdedi (III, 401)

korğma anğar *otru turup* tegre yere (III, 422)

bilge erig bulup sen bağıl anıñ tabaru (III, 440)

Zarf fiil grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

negü tir eşitgil ukuşluğ bilip

saṅga sözledi söz *biligdin alıp* (K. B. 490)

münüm bu *mini yalṅuḡ irsel tiyü*

ayıḡlap yorırlar kiṣike ayu (K. B. 685)

münüm bu mini yalṅuḡ irsel tiyü

ayıḡlap yorırlar *kiṣike ayu* (K. B. 685)

buṣar bolsa begler *kelip övkesi*

yırak turḡıl anda tegürgey yası (K. B. 781)

şeker ol kiṣi bir aṅgar *küç tegip*

törü bulsa mindin ḡapuḡḡa kelip (K.B. 812)

şeker ol kiṣi bir aṅgar küç tegip

törü bulsa mindin *ḡapuḡḡa kelip* (K.B. 812)

kim eḡgüg yirer erse *isiz bolup*

tiler men ay eḡgü sini men ḡolup (K.B. 922)

ḡalı *bu tün ni'met ḡalırḡa* yime

özünḡ yıḡlar erse yorı yıḡlama (K.B. 1235)

kim erse *urup* ḡoḡsa *eḡgü törü*

anın tiktı atın aḡaḡın örü (K.B. 1461)

neçe *kiç yaşıp* öz tirig tursa sen

ölüm boldı aḥır yanıṣ körse sen (K.B. 1471)

yağı boynı yençmek tiler erse sen

ḡulaḡ köz kerek saḡ ḡalıp tursa sen (K.B. 2025)

akı hem tüzün hem uvutluḡ silig

baḡırsaḡ bolup keḡ küḡezse ilig (K. B. 2169)

yezek hem telim yetse **tutḡuḡ kitip**

yağıḡ basḡu bolsa urunsa ḡayıp (K. B. 2343)

bu ḡaç neḡḡ kerek kim atansa ḡacıb

kiṣi başlasa yolḡa **öḡḡdün keḡip** (K. B. 2485)

körü bekletip çıḡsa ḡarşı ḡapuḡ

tükel boldı ol küñki barḡa tapuḡ (K. B. 2535)

elig sunsa **erdem bile** er **teḡip**

ulug taḡ başın yirke ildrür egip (K. B. 2647)

ınansa aḡḡar beg ne **köḡḡil bütüp**

alıp içse içḡü anı ḡın tutup (K. B. 2882)

ḡalı bardıḡ erse **tapuḡ ḡılḡalı**

tapuḡ kendte ḡılḡıl bu ol din yolu (K. B. 3214)

bilig bildıḡ erse **tükel öḡrenip**

anı işlet emdi kör emgek ıdıp (K. B. 3220)

ne eçgü bolur *ol kadaştın yırap*

barıp tegse tuşsa yağukluk ulap (K. B. 3296)

ne eçgü bolur ol kadaştın yırap

barıp tegse tuşsa *yağukluk ulap* (K. B. 3296)

katılşa qarılşa *tutup eçgü iş*

işi eçgü bolsa kılur eçgü iş (K. B. 3405)

öküşüg koçup er azıg taplasa

bu er ötrü zahid bolur qur basa (K. B. 3442)

er ol er bolur kör miñg arzu bulup

añgar yüz evürse *eren teg bolup* (K. B. 3444)

sini me tiler emdi ilig bu kün

elig bir kılıp yazsa beglik tügün (K. B. 3469)

ajun buğnı barça *ulus kınd koçup*

turup tağka kirse uluğ yük yüdüp (K. B. 3652)

ajun buğnı barça ulus kınd koçup

turup tağka kirse *uluğ yük yüdüp* (K. B. 3652)

yana barça yalñguğ *bu dinya tilep*

yügürse tüni barça künke ulap (K. B. 3655)

yana barça yalñguḵ bu dñnya tilep

yügürse *tüni* barça *künke ulap* (K. B. 3655)

muni birgüke bir küçünḡ yetmese

ne artuḵluḵunḡ bar maḡa ay kese (K. B. 3760)

tönḡöldürdi aydı *yana kelme tip*

özüm bargu ermez küçün ḵolma tip (K. B. 3865)

tönḡöldürdi aydı yana kelme tip

özüm bargu ermez *küçün ḵolma tip* (K. B. 3865)

ilig aydı arzuḡ bu erse ḵalı

bitig me bitiyin *açıp söz yolu* (K. B. 3893)

bulup dñnya malın yiyü bilmese

sakış tegdi ülgı ağır yüḡgüke (K. B. 3927)

barıp tegdi erse ḵadaşḵa *yaḵın*

yıraḵ tüşti attın küḡezdi ḵaḵın (K. B. 3956)

yavuz ermez emdi *bu dñnya ḵutın*

bulup tirlü bilse ḵopursa atın (K. B. 3975)

ḵalı oldurur erse öz *ḵur bulup*

okıp başlasa ötrü kergil turup (K. B. 4125)

vezirlik tegip bolsa elging uzun

törü urma isiz silig bol tüzün (K. B. 4140)

kiming atı **isiz bolup** artasa

angar yigreki ol tirig turmasa (K. B. 4467)

kişi **karķ yaşap** öz tadı bilmese

tükel yılķı ol bu neçe sözlese (K. B. 4637)

başında keçip er yorıķ tüzme

köni sözlemiş boldı yılķı tise (K. B. 4639)

öd ödleke keçip bolmasa er büğü

kişi tip atamağı yılķı tigü (K. B. 4640)

kişi munça emgek bile kazganıp

uzun qalmaz erse nerek **nenğ yığıp** (K. B. 4683)

bu dünya tileyü yügürse kişi

yatu qaldı ta' at tapuqlar işi (K. B. 4684)

içi eğğü erdi bu iki bulup

ölüm tutmasa qalsa **menğü bolup** (K. B. 4703)

tiriglik bulup er ya'va kılsa öd

özin otka attı uş ol yılķı ud (K. B. 4821)

esenlik bulup er ya'va kılsa yaş

bu körksüz tiriglik bolur ay kadaş (K. B. 4822)

tirendi unamaz *berü kelgeli* /

ne iş tuş *kadaşlar yüzün körgeli* (K. B. 4921)

kayu iş kalıp bulmasa ol tatıg

koğu birgü ançan ay bilgi batıg (K. B. 4928)

kiçig bolsa imin uluğ şerrindin

selamet bolunsa *umup hayrındın* (K. B. 5062)

buğun kılkı *teñsiz bolup* artasa

körü ıdma itgil kısa tut basa (K. B. 5198)

isizlerke berge urup könmese

özünğ saķnu turǵu olardıñ usa (K. B. 5281)

neçe miñg yaşap er tilese tilek

tükel ök bolumaz bulunsa tilek (K. B. 5429)

söz aşǵı ol ermez öküş sözlese

ya *sözni tagırkap* öküş tıñlasa (K. B. 5433)

öğ ödlekle yarutsa *birip öt erig*

könğül ölmiş erse bolur tip tirig (K. B. 5689)

çıǵay *bay bolup* ol bayusa kalı

anınġdın kiter terk k nilik yolu (K. B. 5756)

tusulġu  ğinde sen *andin ka ıp*

 nġin tursa sen  alġa k nġli a ıp (K. B. 5784)

 l r erse *iglep* ki i *tegme ig*

ki i  almaġay erdi yirde tirig (K.B. 5990)

yarım su v i ip  o tum erse yarım

yarım  alġay erdi trigliklerim (K.B. 6059)

 alı i se suvı *t ket  t kel*

t kedi triglik  azıldı  ırım (K.B. 6063)

uluġlu  a esr p kim a sumlasa

 ara yir  atında  ıyın yir basa (K.B. 6140)

sunup tutsa *elġinġ* eġer k k k zin

ba ıġ k kke tegse yana yirde sen (K.B. 6149)

aya a  k zi su  bu d nya  ulı

 l m su lanur k r *sini tutġalı* (K.B. 6169)

anunmu  turur bu  l m tutġalı

 z nġ ı maġıl *sen u p yatġalı* (K.B. 6269)

k sep keldim erdi *sini k rgeli*

nelük kizledinġ yüz manġa kelgeli (K.B. 6301)

diriġa seninġ teg kişiler ölüp

ķara yirde yatsa *sünġüki ulup* (K.B. 6415)

kiġinki keligli kişiler ara

anınġ zıkri tanġsuk ediz bolsu tip (A. H. 75)

baķıġlı oķıġlı asıġ alsu tip (A. H. 78)

biligsiz *tirig erken* atı ölüġ (A. H. 96)

öz elgin *but itip* idim bu tidi (A. H. 124)

bir elgin tutup şehd birin zehr ķatar (A. H. 206)

yalınlansa *tutnup ġazab ħıķd otı* (A. H. 339)

yirip muni birer yana öġġüçi (A. H. 450)

ķaķmak ķaķp ewse ķalı udhınur yula (III, 26)

ķuşķa bolup et

seni tiler us böri (I, 36)

iġti *bolup yüzi türü* (I, 47)

tawar uçun tenġri odhlamadhip (I, 86)

kelse ķalı *yarlıġ bolup* yunġıġ uma (I, 93)

yay baruban erküzi

aḳtı aḳın munduzı (I, 96)

saḳıñḱ ḱudhı kizleyü

tün kün bile sewnelim (I, 100)

öpkem kelip oğradım (I, 126)

bulıt örüp kök örtüldi (I, 139)

tuman türüp tolı yağdı (I, 139)

ottuz içip kıḱralım (I, 142)

yoḱar ḱopup segrelim (I, 142)

orunçaḱalıp yermedi (I, 149)

üdñü barıp öküş ewdim (I, 167)

telim yorıp küçi kewdim (I, 167)

meni körüp yini ağdı (I, 167)

sıḱrıp üni yurlayu

sığtap közi örtülür (I, 189)

ḱanı yozup turuḱtı (I, 192)

balıḱ bolup tağıktı (I, 192)

tuḱum tikip uruldı (I, 195)

emgek körüp ulındı (I, 205)

tutġun bolup ol atar (I, 205)

idhu ber p boşuttum (I, 210)

tizik turup seġri  r (I, 214)

munda alıp olturu /

b gri bolup  n b ter (I, 219)

saal tutup tartı ur (I, 230)

 k   yatıp  zeldi (I, 234)

ya ın atıp ya nadı (I, 236)

 g r alıp ora ur (I, 236)

k   **bir alıp** ara ur (I, 237)

minġ ki i yoluġı bolup  zinġe

bergeler  dhin anınġ k zinġe (I, 243)

t n k n ke  p irtel r (I, 245)

arġı  ılur umalar **yunıġ k r p onulu** (I, 274)

yaraġ bilip oġurladı (I, 301)

bulun bolip ba ı tıġdı (I, 307)

atıġ kem ip urıladı (I, 309)

ufut bolup t p  aġdı (I, 309)

yağmur tolı sekriyü

kalık anı ügriyü (I, 354)

tawarsızın kalıp beg erensizin emgeyür (I,362)

körmedhip oğrı tuzağ

igledim andın uzağ (I, 380)

kızıl sarığ arkaşıp /

yipkin yaşıll yüzkeşıp /

bir bir kerü yürkeşıp /

yumurlayu erkenin sütin sağar (I, 389)

yalnğuk anı tañğlaşur (I, 395)

abañğ kolsam **udhu barıp**

tutar erdim/ **süsin tarıp /**

bulun kalıp / başı yarıp

buluğ barça mañğa yığdı (I, 399)

em sem añğar **tilenip** sizde bulur yakığ (I, 407)

edhgülügüg körmedhip ajun çıkar (I, 420)

tañğa suwı **taşra çıķıp** tağığ öter (I,424)

bilge erig edhgü tutup sözün işit (I, 428)

erdhemini öğreniben ışka sura (I, 428)

beçkem urup atlağa (I, 483)

begler atın arğurup / kadhğu anı turgurup /

menği yüzi sarğarıp (I, 486)

utru turup yağdı anğar kiş oğı çığılwar (I, 494)

tolumluğ bolup katındıng kanıng emdi yer suwar (I, 498)

nenğin tutar **bekleyü** özi yemes (I, 504)

saranlıkın yığlayu altun yığar / (I, 504)

eştip ata ananğnıng sawlarını kadırma /

nenğ kut bulup / köwezlik kılup yana kuturma (I, 508)

ışlar üzüp keçürgen

tegdi oğı öldürü (I, 522)

3.12.2.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Zarf fiil gruplarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarında, bu grubun zarfı olarak kullanıldığı görülür.

3.12.2.2.1.1. İsim Fiil Grubunun Zarfı

Karahanlı Türkçesinde zarf fiil grubunun isim fiil grubunun zarfı fonksiyonunda kullanıldığı iki örneğe tesadüf edilmiş ve bu örnekler aşağıda gösterilmiştir:

törütgen idi tapğı evre koşup

törümüſke tapmaḵ bolurmu *uḵup* (K. B. 4745)

3.12.2.2.1.2. Sıfat Fiil Grubunun Zarfı

Karahanlı Türkçesinde zarf fiil grubunun sıfat fiil grubunun zarfı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aſağıda sıralanmıſtır:

negü tir eſit emdi kılķı silig

sınayu tegip ilke *sunmıſ elig* (K. B. 346)

negü tir eſit bu ajun tutmıſ er

tükel saḵlap ötrü yağığ *utmıſ* er (K. B. 445)

negü tir eſitgil buḵun baſlar er

ḵamuğ iſni yetrü körüp iſler er (K. B. 544)

özelü barır men öz erksiz bolup

ḵutulḡu yirim yok *tiriglik bulup* (K. B. 1096)

erejlerke aḡnıp usal bolḡuḵı

ölüm tutsa oḵlur yetilmez küçi (K. B. 1142)

seḡinḵlerke aḡnıp öküſ *külgüçi*

sıḡıtķa anunḡu aya ölgüçi (K.B. 1145)

negü tir eſitgil uç ordu begi

bilip sözlemiſ sözke yetrüp öḡi (K.B. 1594)

negü tir eşitgil bilig birgüçi

biligsizni bordın **söküp tıdğuçı** (K.B. 2095)

bu yaŋlıg kerek bu kapuğ başlar er

begi etmeki yip işin **işler** er (K. B. 2590)

negü tir eşitgil yağılıg kişi

yağı birle urşu tükemiş yaşı (K. B. 3400)

negü tir eşitgil bu il kēnd begi

ajun başlap ilke **yetilmiş** ögi (K. B. 3460)

negü tir eşitgil uç ordu hanı

tözü ilk yaŋzap söz **aymış** köni (K. B. 3815)

negü tir eşitgil tapuğ kılguçı

tapuğ yetrüp ötrü **tilek bulğuçı** (K. B. 4050)

negü tir eşitgil adaş tutmış er

adaş asğı yası sinap bilmiş er (K. B. 4207)

bular ol **yarar ya yaramazlarıg**

seçip açra tutğan köni yol arıg (K. B. 4343)

yatıg evke ıdma çıkarma tişig

körüp yolda alğan köz ol **bu kişig** (K. B. 4514)

negü tir eşitgil boğuz tıdğuçı

özi boğzıñgu erk bolup tutğuçı (K. B. 4588)

kanı ol *bu dünya tilep tutğuçı*

öziñge temür kend tura *yapğuçı* (K. B. 4710)

kanı ol *toğardın batarğa tegi*

yorıp il tutuğlı bu dünya begi (K. B. 4714)

kanı ol tayaķı yılan bolğuçı

teñgiz yarlıp ötrü yorıp *keçgüçi* (K. B. 4715)

kanı ol tayaķı yılan bolğuçı

teñgiz yarlıp *ötrü yorıp keçgüçi* (K. B. 4715)

ıdı yaķşı aymış biliglig kişi

ajunuğ sınayu yetilmiş yaşı (K. B. 4916)

sini munça *bekrü tutup kolduķum*

bu erdi tilekim meniñ ay toķum (K. B. 5093)

kişi tip yoriğlı telim bar san

kişike tusulğu tilese kanı (K. B. 5099)

küçiñge kü venip kögüz kergüçi

yorıtumadı bir ıbunķa alın (K. B. 5215)

yo~~ğ~~karu uçup bu özüm *te~~ğ~~düki*

yaşıl kökke örlep *te~~ğ~~ip si~~ğ~~düki* (K.B. 6064)

yo~~ğ~~karu uçup bu özüm *te~~ğ~~düki*

yaşıl kökke örlep *te~~ğ~~ip si~~ğ~~düki* (K.B. 6064)

negü tir eşitgil bu bu~~ğ~~dun begi

sınap *sözlemiş* sözni *yetlip ögi* (K.B. 6138)

ötü~~ğ~~di iligke negü körmişin

ölürde *va~~ş~~iyyet itip ko~~ğ~~muşın* (K.B. 6321)

kanı bu *haramı~~ğ~~ haram* tigüçi

haramı~~ğ~~ ko~~ğ~~up bir *h*alal *yigüçi* (K.B. 6459)

*tuz etmek h*a~~ğ~~a *tip kü~~ğ~~ezigli* barmu

kümüş gevh~~er~~ altun bile men *ğ*alayı (K.B. 6584)

adaş koldası~~m~~ tip *ı*na~~ğ~~ *boldacı* kim

anı beg kılıp men özüm *ğ*ul bolayı (K.B. 6586)

aya *edgü umğ*an *isizlik k*alıp (A. H. 375)

bardı eren *ko~~ğ~~u~~ğ~~ kö~~ğ~~üp* *ğ*utka sa~~ğ~~ar (I, 85)

ğaldı yawuz *oyu~~ğ~~ kö~~ğ~~üp* ewni yı~~ğ~~ar (I, 85)

bardı eren *ko~~ğ~~u~~ğ~~ bulup* *ğ*utka sa~~ğ~~ar (I, 384)

qaldı alıĝ **oyuḡ körüp** ewni yıḡar (I, 384)

3.12.2.2.1.3. Zarf Fiil Grubunun Zarfı Olarak Kullanılışı

Karahanlı Türkçesinde zarf fiil grubunun zarf fiil grubunun zarfı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

münüm bu **mini yalḡuḡ irsel tiyü**

ayıĝlap yorırlar kiḡike ayu (K. B. 685)

yurtı ḡalıp aĝlayu (III, 256)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen zarf fiil gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 920'dir. Zarf fiil grupları cümle içinde zarf görevinde kullanılmıştır. 920 zarf fiil grubundan 920'sinin zarf fonksiyonunda kullanıldığı görülmüştür.

3.13. SAYI GRUBU

Basamak sistemine göre, büyükten küçüğe doğru sıralanmış sayı isimleri topluluĝuna sayı grubu denir.⁵⁷ Grubun en az iki unsuru vardır: Büyük sayı, küçük sayı. Bu iki unsur bir araya gelirken ek almazlar, doğrudan birleşirler.

İncelediğimiz metinlerde sayı grubunun sıfat tamlamasının tamlayan unsuru olarak kullanıldığı görülür:

anıḡda basa boldı ikinḡ onĝay

bir evde ḡalır **on** adın **iki ay** (K. B. 132)

on iki ükek ol bularda adın

ḡayu iki evlig ḡayu birke in (K. B. 138)

⁵⁷ Leyla Karahan, **Türkçede Söz Dizimi**, s. 35.

ajunçıkā *erdem* kerek *miṅg tümen*

anın tutsa il kün kiterse tuman (K. B. 285)

sınamış yağıcı kişi *tenḡlemiş*

on iki miṅg er sü öküş sü timiş (K. B. 2334)

yakınlık ulamış üçün bir bayat

muyan birsü *miṅg miṅg tümen eḡgü at* (K. B. 3319)

ajunda çavıkmış ne türlüḡ *eren*

iliḡke yumıtmış turur *miṅg tümen* (K. B. 3807)

otuz iki tişim örüng yinçüler

üzüldi yipi kör saçıldı birer (K. B. 5640)

tükel *on sekiz ayda* aydım bu söz

öḡürdüm aḡırdım söz evdip tire (K.B. 6624)

Sayı grubunun bağlama grubunun içinde yer aldığı görülür:

kerek miṅg yaşaḡıl *kerek on sekiz*

özünḡ ölgü eḡgü atınḡ koḡḡıl iz (K. B. 4818)

yıl *altmış iki* erdi *tört yüz bile*

bitiyü tükettim bu söz ülgüle (K.B. 6495)

yıl *altmış iki* erdi *tört yüz bile*

bu söz sözledim men tutup can süre (K.B. 6623)

3.14. ÜNLEM GRUBU

Ünlem edatlarından bir seslenme edatı ile bir isim unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubuna ünlem grubu denir. Grupta ünlem unsuru isim unsurundan önce gelir. İsim unsuru bir kelime olabileceği gibi bir kelime grubu da olabilir.

3.14.1. UNSURLARINDAN BİRİ KELİME GRUBU OLAN ÜNLEM GRUPLARI

Seslenme edatı + Kelime ~ Kelime grubu

3.14.1.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar

aya *mal içisi* aķı eçgü er (A. H. 245)

aya *hırs idisi* hırsılık nerek (A. H. 313)

ceza‘ kılma ya *reñc içisi* tarup (A. H. 464)

3.14.1.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

aya *mal içisi aķa eçgü er* (A. H. 245)

aya *artak işlig* sevinçin salın (A. H. 413)

aya *malķa suķ er* yakın bil bu mal (A. H. 425)

3.14.1.3. İsim Unsuru Kısaltma -Yaklaşma - Grubu Olanlar

ay *sırķa yakın* / ay *köñgülke eđiz*

tanuķ ol sañga barķa şuret beğiz (K. B. 20)

ay din ‘ izzı devletka naşır mı‘ in

ay mîllatka tac / ay şeri‘atka din (K. B. 89)

ay dünya cemali uluğlukka körk

ay mîllatka nur / ay yayıg kutka örk (K. B. 91)

3.14.1.4. İsim Unsuru Kısaltma -Ayrılma- Grubu Olanlar

tiler erdim emdi sini teg kişi

bayat birdi arzu *ay erde başı* (K. B. 752)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

bilig ordusı *ay kişilerde yig* (K.B. 1658)

sevitmiş üçün dünya ‘ aybı kamuğ

saŋga bolmış erdem *ay ilde uluğ* (K. B. 3515)

kim evlik alayın tise törtte taş

ağın almaz evlik *aya erde baş* (K. B. 4486)

kişig satgayu men yorıdım ötüş

özüg satgayın men *ay erde küsüş* (K. B. 5709)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

bayat birsü tevfiğ *aya erde yig* (K.B. 5854)

3.14.1.5. İsim Unsuru Yakın/Eş Manalı Tekrar Grubu

Olanlar

yorı bar okıgıl anı sen maṅga

tapuḡka köründür *ay ersig toṅga* (K. B. 573)

talı beg bolayın tise belgölüg

talı tutḡu erdem *ay atlıḡ külüg* (K.B. 2081)

yavuzka yaḡuma *ay öḡrüm talı*

yavuz bolḡa atıṅ irilgey tolu (K. B. 4242)

aya ḡoldaş erdeş söz aydım kese

bu kız toḡmasa yig tirig turmasa (K. B. 4511)

yanut birdi oḡgırmış aydı tüşüm

yörügi bu ermez *ay işim tuşum* (K.B. 6047)

3.14.1.6. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu

Olanlar

közin kökke tıkti kötürdi elig

ayur *ay iḡm* sen birigli bilig (K.B. 1783)

3.14.1.7. İsim Unsuru Kısaltma -İsnat- Grubu Olanlar

usal er teger köz usalın uḡır

usal bolma saḡlan *ay ḡalıḡa ḡaḡır* (K. B. 447)

kalı bolsa begler buşup övkelig

yaşın turma anda *ay kılka silig* (K. B. 780)

kör arslanka okşar bu begler özi

buşursa keser baş *ay bilgi yaruk* (K. B. 784)

ilig aydı ay toldı qoğıl bu söz

bu söz sözlemegil *aya köngli tüz* (K. B. 1080)

isiz kılmağıl sen *ay kılka tüzün*

bu kün eçgü kılğıl kılınçın sözün (K.B. 1148)

ulug yük boyunka yüdürdi ilig

usal bolma saklan *ay kılka silig* (K.B. 1437)

isiz kılkı tutma *ay elgi uzun*

isiz kılķ ulıtur ikigün ajun (K.B. 1463)

kişike tusulğı ikigü ajun

kılınç eğgüsi ol *ay kılka tüzün* (K.B. 1659)

munğar mengzer emdi bu beytig okı

okığıl uķa bar ay *elgi aķa* (K.B. 1708)

munuķı bu sözke tanuķ keldi söz

okığıl munı sen *aya köngli tüz* (K.B. 1713)

negü tir eşitgil ay **bilgi ögüz**

bilig birle köngli yarunmış kögüz (K. B. 2243)

negü tir eşitgil ay **kalķa tüzün**

bu beytig okıgıl avıngıl özün (K. B. 2306)

munğar menğzetü aytur emdi bilig

biliglig sözi ay **kalķa silig** (K. B. 2466)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

esen inç tirilgil ay **kalķa silig** (K. B. 2528)

kişi umduçı bolsa boldı bulun

suyurķa anı sen ay **körki tolun** (K. B. 2723)

bir ök sen maᅅga kör ay **kalķa köni**

sini öz yitürse adın bir ķanı (K. B. 3133)

negü tir eşitgil ay **aslı ağı**

ķara köᅅglin avlar begi yarlığı (K. B. 3181)

kişi öz tilekin yorısa yoluğ

aᅅgar tegmez emgek ay **bilgi uluğ** (K. B. 3322)

munı barķa ķoᅁtı özüᅅg yalᅅguzun

ᅅamaz ruzaᅀ tutti ay **kalķa tüzün** (K. B. 3242)

ıdı yakşı aymış bűgű bilgi king

munı işke tutgıl *aya elgi king* (K. B. 3254)

negű tutzayın men saűga emdi söz

ķamu söz seningde *aya kõngli tüz* (K. B. 3279)

negű bir eşitgil sınamış sözi

anınğ maç nişi uķ *ay kõngli yazı* (K. B. 3323)

bu kűn sen bir evke kirip yalnğuzun

ne eđgű bulur sen *ay ķalkı tüzűn* (K. B. 3437)

bu sözke yaķar ķorse maç ni bu söz

eşit işke tutgıl *aya ķalkı tüz* (K. B. 3448)

yanut birdi oğğurmış aydı çın ay

negű ol tileking *aya ķorkı ay* (K. B. 3451)

munğar menğzer emdi ķorű bar bu söz

muning maç nisi uķ *aya kõngli tüz* (K. B. 3537)

bu űç nenğ turur dűnya tatğı bűtűn

yanutı eşitting *ay ķalkı tüzűn* (K. B. 3588)

uķuşluğ tise bolmağay ol erig

et űz bulnı bolsa *ay kõngli tirig* (K. B. 3642)

köngül taplamasa kayu işlerig

asıg bolmaz anda *ay köngli tirig* (K. B. 3691)

yanamu mini ıdğay erki ilig

okıgali yandru *ay kılka silig* (K. B. 3824)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

buğunda talu beg *ay kılka silig* (K. B. 3862)

iligdin öküş ögdi aytıg selam

ıdur men saŋga *ay ukuşu temam* (K. B. 3907)

kalı mundağ erse kim aydım bu söz

tilin kön sözüm tut *aya köngli tüz* (K. B. 3993)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

yime eçgü ermez *aya köngli tüz* (K. B. 4005)

yanut birdi oğgurmış aydı bu söz

ıdı yakşı ermez *aya kılka tüz* (K. B. 4007)

kılınçı arıg erse körklüg yüzi

ıdışçı kılur beg *ay köngli yazı* (K. B. 4047)

negü tir eşitgil *ay köngli oduğ*

yağı yası tegrüp tokımış yoduğ (K. B. 4189)

munğar menğzetü sözlemiş söz bilig

bu söz işke tutgıl *ay kulkı silig* (K. B. 4221)

ķaraķa yağuma *ay ķalka örünğ*

örünğke ķara terk yukar ol kōrünğ (K. B. 4239)

ağırılık bulayın tise sen özün

ağırla kişig sen *ay ķalka tüzün* (K. B. 4281)

otunka ķatılma *ay aşlı arığ*

yüzünğnünğ suvın iltge sindin arığ (K. B. 4289)

yanut birdi oğğurmiş aydı bu söz

eşittim men emdi *aya kōnğli tüz* (K. B. 4314)

yanut birdi öğdülmiş aydı bu söz

kereklig erür çın *aya ķalka tüz* (K. B. 4318)

ağırılık bulayın tise sen özün

fēsadķa ķatılma *ay ķalka tüzün* (K. B. 4410)

aya bay tilegli sen evlik talu

bulun bolmağıl sen *ay bilgi tolu* (K. B. 4491)

negü tir eřitgil uķuřluğ sańga

bu söz işke tutgıl *ay bilgi kińge* (K. B. 4533)

begig koşnı kılmaya yağgun ögüz

hişarkıa yakın turma *ay köngli tüz* (K. B. 4546)

erejlig bolayın tise sen özün

usalhıknı koğıl *ay kalıa tüzün* (K. B. 4559)

ıdı yakşı aymış sakınuk kişi

bu söz işke tutıl *ay kalıa saşı* (K. B. 4562)

yanut birdi oğgurmış aydı bu söz

eşittim tükel men *aya kalıa tüz* (K. B. 4567)

ne eçgü bilig birdi bilgi ögüz

eşitgil munı sen *aya köngli tüz* (K. B. 4691)

ölüm aldı mindin bu iki tatıl

nerek emdi dünya *ay bilgi batıl* (K. B. 4704)

ölüm tuttı iltti bu samışlarığ

sinimü koğur kör *ay kalıa arıl* (K. B. 4719)

tapuğka inanma *ay tapıl telim*

tapuğ kılğa ahır başıngnı kalım (K. B. 4755)

negü tir eşit kör *ay bilgi teñiz*

özi koğkı alçak ne köngli eğiz (K. B. 4813)

bu söz yakşı aymış *ay bilgi teñgiz*

munı işke tutsa kızartur menğiz (K. B. 4868)

bir ança turup söz ayıttı ilig

ayur sözle keldür *ay kalı silig* (K. B. 4898)

uluğluk beğüklük bu devlet küni

uzun turğu ermez *ay köñgli köni* (K. B. 4914)

ķayu iş kılıp bulmasa ol tatıg

ķođu birgü ančan *ay bilgi batıg* (K. B. 4928)

barıp tuş anğar sen *ay* kelsün sańga

yüzüñg körsüni bir *ay köñgli kiñge* (K. B. 4987)

munıñda yası yok sańga ay ķadaş

bolu bir mańga sen *aya bağrı taş* (K. B. 4988)

yanut birdi oğgurmış aydı bu söz

uķuşķa yakın ol *aya köñgli tüz* (K. B. 4990)

müşülman ķadaşķa müşülman ķadaş

ziyaret kılur oķ *ay köñgli tudaş* (K. B. 4991)

negü tir eşitgil *ay bilgi teñgiz*

uķuşluğ amul köñgli yüksek eđiz (K. B. 4998)

yana ok tutuzdı ayur ay kadas

sözünḡ kıyma kelgil *ay köḡḡli tudaş* (K. B. 5011)

munḡar menḡzetü keldi emdi bu söz

eşitgil munı sen *aya köḡḡli tüz* (K. B. 5057)

körü bar kara begke kılmaz selam

bu ma' ni üçün ol *ay bilgi tamam* (K. B. 5065)

isiz kıлмаḡıl sen *ay elgi uzun*

kamuḡ edḡülük kıl kılınçın sözün (K. B. 5088)

ilig aydı uḡḡıl *ay bilgi uluḡ*

tilekim bu ol sinde açḡıl yoluḡ (K. B. 5092)

bayat kullarında meninḡde yavuz

adın bilmegil sen *ay bilgi öḡüz* (K. B. 5119)

negü tir eşitgil *ay bilgi tenḡiz*

bilig birle işlep kızartḡıl menḡiz (K. B. 5199)

ıdı yakşı aymış biliglig sözi

uḡa bargıl emdi *ay köḡḡli yazı* (K. B. 5269)

negü tir eşitgil *ay aşlı beḡdik*

baḡırsak sözi tutsa aşḡı keḡ ök (K. B. 5325)

ay ilig usanma sakınma uzun

uzun alu ermez **ay alk t    n** (K. B. 5346)

yazı ta yirig tut yorır oy s    

ya ul k    tapuı **ay alk     ** (K. B. 5371)

k  zi suk iike bayup ası yok

suk    yarlıaıl **aya k    li to** (K. B. 5388)

men  ilic sen emdi **ay k    li o   **

bu beglik ma   a boldı emdi yo    (K. B. 5398)

s    k can kepi bu ara yir tuı

ara yir kep   rtn  r **ay alk aı** (K. B. 5422)

neg   tir eitgil **ay alk arı**

bu    lek oı birle k    li balı (K. B. 5430)

yarasız yoritma tiling  de ya  uz

bayat taplamaay **ay bilgi     z** (K. B. 5468)

aırladı birdi bu beglik sa   a

mun      kri ılıl **ay bilgi k    ** (K. B. 5470)

isizic bayutma **ay alk unur**

isizler bayusa ılın artatur (K. B. 5524)

bularda birisi bu baylar turur

buðun küçlügi bu *ay kılķa unur* (K. B. 5561)

birisi ilinğde arıg tut kümüş

ııyarın küdeşgil *ay bilgi öküş* (K. B. 5575)

ikinç tıdmasalar hazineo hıķı

öðinde tegürse *ay elgi aķa* (K. B. 5581)

negü tir eşitgil *ay köñgli yaruķ*

munıñ maı nısi kör bu sözke anuķ (K. B. 5599)

bu künde naru sen bağırsaklıķın

basut kıl mañga sen *ay köñgli yaķan* (K. B. 5614)

ilig aydı bargıl meniñdin selam

tegürgil añar sen *ay bilgi tamam* (K. B. 5665)

muñar mñgzetü keldi emdi bu söz

bu söz işke tutğıl *aya köñgli tüz* (K. B. 5699)

negü tir eşit tıñgla bilgi batıg

sañga ötler emdi *ay köñgli katiğ* (K. B. 5713)

yanut birdi oğgurmış aydı ķadaş

eşitgil sözümni *ay köñgli tudaş* (K. B. 5721)

negüke buzar sen bu edgülerig

saᅇga yası teggey *ay köᅇgli tirig* (K. B. 5746)

unittıᅇgmı erki bu edgülerig

yanut kıılmaᅇgumu *ay köᅇgli tirig* (K. B. 5772)

negü tir eşitgil *ay köᅇgli yaᅇan*

kişilik kılıᅇlı baᅇırsaklıᅇın (K. B. 5795)

ilig kılᅇ evürse *ay kılᅇ silig*

anı evre yandur ayu bir bilig (K.B. 5812)

et ol bu kişi köᅇgli artar yıdır

anı keᅇ küᅇzᅇᅇ *ay kılᅇ kaᅇır* (K.B. 5862)

munu ᅇur badım men tapuᅇᅇa ᅇatıᅇ

bayat birsü ᅇevfıᅇ *ay bilgi batıᅇ* (K.B. 5899)

bu yalᅇan kişi birle artar ajun

köᅇi ᅇın kişi tut *ay elgi uzun* (K.B. 5878)

sini sözlegüᅇi kişiler maᅇga

yaᅇı teg yaᅇı ol *ay bilgi kiᅇᅇe* (K.B. 5882)

körü barsa yaᅇşı bitimiş bitig

unıtma bu sözni *ay köᅇgli tetig* (K.B. 5929)

ağır boldı köngli yatur inçıkın

tegip tuş anğar bir *ay köngli yaķın* (K.B. 5963)

men aşnu barayın seningdin oza

sen aķru uğu kel *ay kılķa tüze* (K.B. 5966)

nelüg tilde körksüz yoritur sen söz

ölürüng ne bilding *aya köngli tüz* (K.B. 5985)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

yime eçgü ermez *aya köngli tüz* (K.B. 5989)

telim türlüg ol emdi tüşke yörüg

anı bilgü barça *ay kılķa örüg* (K.B. 5994)

negü tir eşitgil *ay bilgi teñgiz*

bu söz işke tutğıl kızartğıl menğiz (K.B. 6002)

taķı biri aźğaş-u aħlam bolur

bu tüşke yörüg yok *ay kılķa unur* (K.B. 6015)

bir ök yañlıg ermez bu tüşke yörüg

munı keğ saķıngu *ay kılķa örüg* (K.B. 6023)

nelük özke teñgsiz yörer sen yörüg

yörügke barır tüş *ay köngli örüg* (K.B. 6038)

ol atçı turur kör atalığlarığ

atasız kılığlı *ay kılka arıg* (K.B. 6055)

bağa körgil emdi *ay köngli tirig*

ölüm kötki kıldı yağız virlerig (K.B. 6069)

tavar neñg barın kıl özünge yuluğ

buçunuğ sevindür *ay bilgi uluğ* (K.B. 6099)

negü tir eşitgil *ay köngli oduğ*

bu söz işke tutsa tokınmaz yoduğ (K.B. 6119)

tükel kız kılınçlıg turur bu ajun

sini armasunı *ay kılka tüzün* (K.B. 6122)

köz açtı silerke bu birdi elig

usal bolmağıl sen *ay kılka silig* (K.B. 6124)

kalır dünyaka birme saklan köngül

cefaçı turur bu *ay kalkı amul* (K.B. 6131)

köni sözleyin söz sanğa ay kadaş

negü kizleyin men *ay köngli tudaş* (K.B. 6150)

kereklig tutuzdum sanğa barça söz

unitma sözümni *aya köngli tüz* (K.B. 6184)

iligke tegürgil meningdin selam

bu ahır selam ol *ay bilgi tamam* (K.B. 6185)

ağır ig bile sen özünğ yalnguzun

negü teg kılur sen *ay urğ tüzün* (K.B. 6187)

negü kaçğu vaktı turur ay oğul

mañga ay bileyin *ay kılka amul* (K.B. 6234)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

añar sözledim men *ay bilgi ögüz* (K.B. 6243)

negü tir eşitgil *ay kılka amul*

bayat kullarınga bağır sak köngül (K.B. 6261)

ol andağ tirildi tükedi ajun

taķı kaldı artıp *ay kılka tüzün* (K.B. 6329)

sevinçin avınçın tirilgil uzun

erejlengil ança *ay kılka tüzün* (K.B. 6414)

muñar mengzetü keldi emdi bu söz

munı yakşı tıñla *aya köñgli tüz* (K.B. 6462)

tilim sözledi söz bitidi elig

ölür bu elig til *ay kılka silig* (K.B. 6505)

14.1.8. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

tilekim söz erdi *ay bilge bügü*

uğuşuğ biligig özüm sözlegü (K. B. 287)

yana ok buşup aydı ilig sözi

ayur *ay biligsiz kişi munduzı* (K. B. 643)

ayur *ay bağırsağ kişide burun*

kapuğum kurittinğ kor ittinğ orun (K.B. 1558)

bor içme *aya borçı boğzı kulu*

bor içse açıldı çığaylık yolu (K.B. 2096)

neteg tapnuğay men bu ol çın sözüm

aya meñgü muñgsuz bu muñgluğ özüm (K. B. 3055)

aya ög köñgüllüğü uğuşluğ oduğ

ayı sevmeye dünya tokığay yoduğ (K. B. 3082)

muñgar meñgzer emdi bu söz belgölüğü

eşitgil munı sen *ay ersig külüğü* (K. B. 3167)

aya kul boluğlı uğuşluğ oduğ

usal bolma saklan tokığay yoduğ (K. B. 3661)

ıdı yakşı aymış süzölmiş köñgöl

eşitgil *ay bilge ukuşluğ amul* (K. B. 3752)

aḍaḱın yorıǵlı ay ǵalǵı tüzün

öḍi bolmaǵınça körünme özün (K. B. 4124)

ozundın ıppar ol ajun bulǵaǵı

ozunçı baǵın kes *ay ersig aḱı* (K. B. 4213)

ay eḍǵü ǵalıǵı bütün işi cın

maṅa öt erig bir baǵırsaǵlıǵın (K. B. 5129)

ǵalın aç böriler yıǵıldı saṅa

ıoyuǵ keḍ küḍezgil *ay ilçi toṅa* (K. B. 5164)

aya bay boluǵlı buḍunda talu

ıokuz ııl bu baylıǵ muyan al tolu (K. B. 5296)

bu sözler eşitti ilig yıǵladı

ayur *ay öḍürmiş ıışide keḍi* (K. B. 5397)

aya aç közi suḱ bu dünya ıalı

ölüm suḱlanur kör sini tutǵalı (K.B. 6169)

ay köṅlüm talusı se vüǵ canḱa can

seniṅsiz negü teg tirilsü reḱan (K.B. 6302)

ǵalın aç böriler yıǵıldı saṅa

koyuğ keğ küdezgil *ay ilçi toṅa* (K. B. 5164)

ay köṅgli köni kılķa alçaķ bütün

tirig bol esen tur tirilgil ķutun (K.B. 5897)

negü tir eşitgil *ay kılķa arıg*

bu öğlek oķa birle köṅgli balıg (K. B. 5430)

aya mal içisi aķa eçgü er (A. H. 245)

3.14.1.9. İsim Unsuru Sıfat Fiil Grubu Olanlar

ay iç taş biligli ay ḥaķķu ’l-yaķın

közümde yıraķ sen köṅgülke yaķın (K. B. 11)

aya birke bütmiş tiliṅ birle ög

köṅgül bütüti şeksiz amul tutgıl ög (K. B. 25)

bu ķutķa küvenme *ay ķut bulģuçı*

keligli turur ķut yana barguçı (K. B. 550)

usal bolmağıl *ay tirig boldaçı*

tirig bolduṅ erse özünģ öldeçi (K. B. 1066)

törü eçgü ur *ay törü birģüçi*

turu öldi isiz törü urģuçı (K.B. 1458)

aya il tutuğlı ilig saklağı

usallık bile yir yigüçi ağı (K.B. 2142)

oğulsuz ölüde ökündi tilin

aya kin keligli oğul kız kılın (K. B. 3373)

bu sözni eşit **ay maṅḡ kelmedük**

negü tir arıǵ bilge bağı beḡük (K. B. 3925)

yörügke barır tüş tüşüg yakşı yör

aya tüş yörügli tüşüg yinçke köi (K. B. 4373)

ay körüklüg koluǵı munı ıolmaǵıl

kıızıl menḡzınḡi sen sarıǵ kılmaǵıl (K. B. 4485)

aya bay tilegli sen **e vlik talu**

bulun bolmaǵıl sen ay bilgi tolu (K. B. 4491)

aya tüp tilegli beḡüklük bile

uçuz kılmaǵu öz beḡük tüp bile (K. B. 4495)

kıılınç edǵü tut **ay ajun tutǵuçı**

keligli turur ıut yana barguçı (K. B. 5086)

ay **beg men tigüçi** beḡütme köṅül

vefasız turur dünya devlet tönḡül (K. B. 5174)

aya beg boluǵı buḡınka uluǵ

köŋül til kiçig tut özüngeke yuluğ (K. B. 5251)

aya baş boluğlı ay üsteng elig

ķamuğ işke aşnu sen işlet bilig (K. B. 5252)

aya beg boluğlı buķında burun

burun ıd bu beglik sen itgil orun (K. B. 5298)

aya men tigüçi mini saṽ mini

ölümke amunğıl yanur keķ sini (K.B. 6168)

aya şek yolında yiligli oğun (A. H. 11)

aya şahım erdemlerin sanağan (A. H. 59)

aya edgü umğan isizlik ķalıp (A. H. 375)

aya *ķukmin ajun tapa üggüçi* (A. H. 449)

aya *minde kiķin keligli* munı (A. H. 481)

3.14.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN ÜNLEM GRUPLARI

Ünlem grupları cümlede bir öge değeri taşımazlar ve *cümle dışı unsur* diye adlandırılır:

3.14.2.1. Ünlem Gruplarının Cümle Dışı Unsur Olarak Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ünlem grubunun cümlede cümle dışı unsur fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ay erklig uğan meṅgü muṅsuz bayat

yaramaz seningdin adınka bu at (K. B. 6)

aya bir birikmez saṅga bir adın

ķamuğ aşnuda sen sen öṅgdün kiḏin (K. B. 8)

siziksiz bir ök sen *ay meṅgü açu*

ķatılmaz ķarılmaz saķışķa saçu (K. B. 10)

ay iç taş biligli ay haķķu 'l-yāķin

közümde yırak sen köṅgülke yaķın (K. B. 11)

ay iç taş biligli *ay haķķu 'l-yāķin*

közümde yırak sen köṅgülke yaķın (K. B. 11)

ay sırķa yaķın ay köṅgülke eḏiz

tanuķ ol saṅga barķa şureṭ beḏiz (K. B. 20)

ay sırķa yaķın *ay köṅgülke eḏiz*

tanuķ ol saṅga barķa şureṭ beḏiz (K. B. 20)

eḏiz 'arşta altın şerāķa tegi

tözü barķa muṅgluğ saṅga *ay iḏi* (K. B. 24)

aya birke bütmiş tiling birle ög

köṅgül bütti şeksiz amul tutgıl ög (K. B. 25)

ay muḡsuz iḡm sen bu muḡluḡ kuluḡ

suyurḡap keḡürgil yazuḡın ḡamuḡ (K. B. 28)

ay din ‘ḡzzi devletḡa naḡır muḡ in

ay mīlletḡa tac ay ḡeriḡ atḡa din (K. B. 89)

ay din ‘ḡzzi devletḡa naḡır muḡ in

ay mīlletḡa tac ay ḡeriḡ atḡa din (K. B. 89)

ay din ‘ḡzzi devletḡa naḡır muḡ in

ay mīlletḡa tac *ay ḡeriḡ atḡa din* (K. B. 89)

ay dūnya cḡmali uluḡluḡḡa körk

ay mülketḡa nur ay yayıḡ ḡutḡa örk (K. B. 91)

ay dūnya cḡmali uluḡluḡḡa körk

ay mīlletḡa nur ay yayıḡ ḡutḡa örk (K. B. 91)

ay dūnya cḡmali uluḡluḡḡa körk

ay mülketḡa nur *ay yayıḡ ḡutḡa örk* (K. B. 91)

ay eḡḡü ḡalınc aḡlı eḡḡü uruḡ

ajun ḡalmasını siziḡsiz ḡuruḡ (K. B. 108)

bayat birdi devlet *ay terken ḡuti*

anıḡ ḡükri ḡıḡu oḡıp mīḡ atı (K. B. 109)

kitabka bitindi bu hakan atı

bu at menġü kaldı *ay terken kutı* (K. B. 115)

ya rāb üste devlet tükel kıl tilek

ķamuġ işte bolġıl sen arķa yülek (K. B. 116)

yorı *ay biligsiz* iġinġni ota

biligsiz otın sen ay bilge ķuta (K. B. 158)

yorı ay biligsiz iġinġni ota

biligsiz otın sen *ay bilge ķuta* (K. B. 158)

til arslan turur ķör işikte yatur

aya evlig er saķ başınġnı yiyür (K. B. 164)

biliglig bilig birdi tilke bışıġ

aya til iķisi küdezgil başıġ (K. B. 168)

biligsiz ķaraġu turur belġülüg

yorı *ay biligsiz* bilig al ülüg (K. B. 179)

tiriglik tilese özünġ ölmegü

ķılınķınġ sözünġ edġü tut *ay bügü* (K. B. 183)

saġa sözledim men sözüm *ay oġul*

saġa birdi bu peġd özüm *ay oġul* (K. B. 187)

bu kün tügme aşınġ *ay bilge b   *

   m      rin aysa yime eymen  (K. B. 191)

neg  l k tise sen ayayın sa  a

e  itgil s    mni *ay ersig to   a* (K. B. 196)

biligsiz bile hi  s    m yok meninġ

ay bilge     m u  tapuġ ı seninġ (K. B. 203)

            bolsa atinġ    dilic

alı bolsa isiz s      *ay silic* (K. B. 240)

ne e k     m erse isizler i i

ozu bolmadı *ay biliglic ki i* (K. B. 248)

tilekim s  z erdi *ay bilge b   *

u       biligic     m s  zleg  (K. B. 287)

e  itgil neg  tir b    bilge tenġ

bu s  z i  ke tut  ıl *aya       enġ* (K. B. 333)

yorı       k ıl ay      ki i

itiglic bolur tut  ı      i i (K. B. 345)

aya         kel mini      le

yıl ay tut  unı boldum emgek bile (K. B. 373)

oğungıl *ay kökçin* ölümke anun

bu keçmiş kününgke sıgıt kıl ünün (K. B. 376)

ay muñgsuz içim menğü tutçı tirig

ölümke törüttüng bu sansız tirig (K. B. 378)

usal er teger köz usalın uğır

usal bolma saqlan ay kılkı ıadır (K. B. 447)

bu beglik uluğluk içi eçgü nenğ

yorıkı köni erse *ay kızıu enğ* (K. B. 453)

takı bir saı altun kerek *ay tetig*

anı işletip itse özke itig (K. B. 483)

yatıg yarlıkağıl içür bir yigü

ümeg eçgü tutğıl *ay bilge büğü* (K. B. 495)

bu ay toldı aydı *ay hacıb kutı*

eşittim bu kün toğdı ilig atı (K. B. 526)

bu sözke tanuķı munu keldi söz

okıgıl munı sen *aya eçgü öz* (K. B. 535)

bu kutķa küvenme *ay kut bulğucı*

keligli turur kut yana barguķı (K. B. 550)

ay devlet içisi bu devlet bile

turayın tise tur sen eçgü tile (K. B. 551)

ödiñge küdeşgü işig ivmegü

ķamuğ iş ödiinde bolur *ay bügü* (K. B. 557)

yorı bar okıgıl anı sen mañga

tapuğķa köründür *ay ersig toñga* (K. B. 573)

ħacıb çıktı aydı *ay ay toldı* tur

tapuğķa körünğil ĳutunğ badı ĳur (K. B. 580)

bu ay toldı aydı *ay ilig ĳutı*

tapuğ birle ĳoş boldı ĳulluğ atı (K. B. 589)

bu ay toldı aydı *ay ilig ĳutı*

negüke buşar erki toldı otı (K. B. 637)

yana oğ buşup aydı ilig sözi

ayur *ay biligsiz ĳişi munduzı* (K. B. 643)

yayığ ermez erse bu devlet özi

ne eçgü neñg erdi bu ĳut *ay ĳozı* (K. B. 695)

bu ay toldı aydı *ay ilig ĳutı*

münüm erdemim barķa aydım atı (K. B. 720)

tiler erdim emdi sini teg kişi

bayat birdi arzu **ay erde başı** (K. B. 752)

řükür kıl **ay nı‘meť iđısi** unur

řükür kılsa nı‘ meť bayat arturur (K. B. 756)

ağınsığ körür men bu kün kılķ itig

aňgar eymenür men **ay bilge tetig** (K. B. 777)

ķalı bolsa begler buşup övkelig

yaķın turma anda **ay ķalkı silig** (K. B. 780)

kör arslanka okşar bu begler özi

buşursa keser baş **ay bilgi yaruk** (K. B. 784)

bu bögde birček kim eligde turur

bıçığlı kesigli turur **ay unur** (K.B. 810)

bu ay toldı aydı **ay ilig ķutı**

aşasu aķun il yağılsu atı (K.B. 836)

yarayın tise sen maňga belgölüg

bu ķaç neňg özünđdin yırat **ay külüg** (K.B. 852)

ķarında törümiş ķılınç öğretip

yağız yir ķatında kiter **ay tetig** (K.B. 883)

bu ay toldı aydı *ay ilig kutı*

bu ögdi bile munça eçgü atı (K.B. 907)

kim eğgüg yirer erse isiz bolup

tiler men *ay eçgü* sini men qolup (K.B. 922)

ay eđgü saňgar kim tođar ay maňga

berü kelgil emdi men aç men saňga (K.B. 923)

otunluq bıvalıq yavalıq qamuğ

isizler qılınçı bolur *ay uluğ* (K.B. 931)

bęla miňnet emgek ökünçün sığıt

isizlik yanutı bolur *ay yigit* (K.B. 932)

bayatqa şükür kıldı ögdi öküş

ayur bayatqa şükür kıldı ögdi öküş

ayur *ay iğm* sen bağırsaq küsüş (K. B. 1030)

sen bağırsaq küsüş (K. B. 1030)

bu şükruğ negü teg ötey öz özün

munıň şükri sen qıl saňga *ay tüzün* (K. B. 1033)

usal bolmağıl *ay tirig boldaçı*

tirig bolduň erse özünğ öldeçi (K. B. 1066)

ilig aydı ay toldı ıoğğıl bu söz

bu söz sözlemegil *aya köngli tüz* (K. B. 1080)

kişi barça igler kör eçgü bolur

saŋga yalŋguz ermez bu ig *ay unur* (K. B. 1081)

bu ay toldı aydı *ay ilig kutı*

bu igke emi yok tileme otı (K. B. 1085)

ağırladıŋ erdi tapuğsuz mini

tapuğ yetrümedim *ay ilig kanı* (K. B. 1094)

yine yakşı aymış bğü bilgi kiŋ

eşitgil munı sen *aya kızı eŋ* (K. B. 1100)

munğar menğzetü aydı şa'ir bu söz

eşitgil munı sen *aya eçgü öz* (K. B. 1104)

tilek bulsa bolmaz tiriglik yigü

tirig bolsa bulmaz tilek *ay bğü* (K. B. 1123)

sevinçlerke avnıp öküş külgüçi

sıgıtka anunğu *aya ölgüçi* (K.B. 1145)

isiz kıлмаğıl sen *ay kılka tüzün*

bu kün eçgü kılğıl kılınçın sözün (K.B. 1148)

közin kökke tıkti ayur **ay iğm**

seniŋde ağın men içi bilmedim (K.B. 1151)

otunluğ bile ııldım isiz öküş

tüzünlük bile sen keçür **ay küsüş** (K.B. 1155)

muŋgar menzetü aydı şı‘r ayguçı

oķıgıl munı sen **aya bilgüçi** (K.B. 1181)

ayur **ay atam** bir sözüm bar saŋga

anı aytayın men ayu bir maŋga (K.B. 1185)

negü erse barmu ölümke itig

anı utru tutgıl **ay bilge tetig** (K.B. 1188)

bu kün öknüp asgı negü **ay ata**

başın yirke çalsa ulıp miŋg ıata (K.B. 1207)

bu ay toldı aydı **ay oğlum** eşit

mini kör usanma yarınlık iş it (K.B. 1208)

yana aydı ay toldı kör **ay oğul**

ne ģalin barır men mini kör oğul (K.B. 1215)

tözü arzu ni‘met tükel men yidim

sevinçlig men sindin **ay eçgü iğm** (K.B. 1260)

köngüldin birü kıldı edgü dü'a

ay edgü dü'a sen belanı yığa (K.B. 1265)

yana aydı ay toldı uķ **ay oğul**

ölümüg unıtma öyü tur oğul (K.B. 1273)

tiliŋde yorımasu begler sözi

meğer edgölükte adın **ay kızı** (K.B. 1314)

uzun kiç yaşağıl **ay ilig kutı**

öküş il aşığıl bu beglik atı (K.B. 1350)

bu edgü yanutı kumarı bitig

bitip koğtum emdi saŋa **ay tetig** (K.B. 1354)

ay ilig munu men bağırsak saŋa

sözüm işke tutğıl ay ersig toŋa (K.B. 1360)

ay ilig munu men bağırsak saŋa

sözüm işke tutğıl **ay ersig toŋa** (K.B. 1360)

ölüm tutmaz erken oğun **ay ilig**

işingni itingil yetürgil bilig (K.B. 1366)

ay ilig katığlan meniŋde kiğin

yaıa kılma oğ kün tapuğda adın (K.B. 1372)

saᅇga ma anunmış turur bu ölüm

öđiᅇge küçer *ay yarumış künüm* (K.B. 1406)

ay ilig ıtatıᅇlan özünᅇ eđᅇ bol

begi eđᅇ bolsa buğun eđᅇ ol (K.B. 1411)

ıtapuᅇda tirildi ıtalıᅇ aıt bōri

ay ilig kıoyuᅇ keğ küğerzip yori (K.B. 1413)

şaray ıtarı itme *ay ilig ıtutı*

anundi saᅇga ev ıtara yir ıtatı (K.B. 1418)

avınma erejke küvenme *ay beg*

avınçıᅇ küvençıᅇ uđıtᅇay u teg (K.B. 1424)

buğunıa başı sen *ay ilig* bu kün

buđunuᅇ küğerzil ođuᅇ tur öᅇün (K.B. 1436)

ulug yūk boyunıa yüđerdi ilig

usal bolma şaklan *ay ıtılıa silig* (K.B. 1437)

ayur *ay tirig* sen usanma oğun

usandım öküñün yatur men yılın (K.B. 1449)

ay ilig bu beglik uzun ıtolsa sen

ıtak iş ıtıl ıtak iş kıoğ ıtılır erse sen (K.B. 1450)

negü tir eşitgil *ay bilge külüg*

bu sözdin kötürgil özünġke ülüg (K.B. 1457)

törü eġgü ur *ay törü birgüçi*

turu öldi isiz törü urġuçı (K.B. 1458)

isiz öngdi urma *ay ilçi bügü*

isiz bolsa bolmaz ajunuġ yigü (K.B. 1459)

özünġni yaŋılma *ay ilig* bakın

tüpünġni unıtma öyü tur saķın (K.B. 1462)

isiz kılķı tutma *ay elgi uzun*

isiz kılķ ulıtur ikigün ajun (K.B. 1463)

ķiři ölse andın ķumarı kalır

munuķı ķumarım saŋġa *ay bilir* (K.B. 1467)

severim sen erdiŋġ *ay ilig* maŋġa

asıġlıġ ķumarumnı ķoġtum saŋġa (K.B. 1468)

ay ilig munu men ötedim ġaķıŋġ

tükel ķıldım emdi baġırsaķlıķıŋġ (K.B. 1478)

baġırsaķlıķ erdi meniŋġ bu sözüm

esen ķal seķamet *ay körklüg yüzüm* (K.B. 1481)

munu men barır men *ay ilig kutı*

turu ıaldı oğlum bu bağrım otı (K.B. 1482)

ayur *ay oğul* kördüñ emdi mini

ne ħalin barır men unitma munı (K.B. 1501)

ayur *ay mançsız ajun bi-vęfa*

nelük kıldıñ emdi mañga sen çeıa (K.B. 1511)

eğiz boldı ornı *ay kutluğ* kuta

teñgise ıodı inse boldı yuta (K.B. 1526)

ne teñgsiz ölüm sen *ay ya vılağ ölüm*

tusulmaz sañga itse tük miñg tolum (K.B. 1537)

ayur *ay oğul* kılma artuk sağınç

sağınç keçse ağır tüpinde sevinç (K.B. 1549)

ilig aldı açtı oğıdı bitig

sözin uçtı aydı isiz *ay tetig* (K.B. 1557)

ayur *ay bağırsak kııide burun*

ıapuğum ıurıtıñg ıor ittiñg orun (K.B. 1558)

sağındı kör ay toldı erdemleri

ayur *ay dıriğa* ol erde eri (K.B. 1574)

ilig aydı munda naru *ay oğul*

maṅga tapnu turğıl çökürme köṅül (K.B. 1591)

kişilikni qoğma *ay aşı kişi*

kişilik kılı tur kişiye tuşı (K.B. 1596)

kişi emgekini bilümez kişi

tükel uğ bolur bu *ay ilçi başı* (K.B. 1598)

ay begler sevinçi tilegli kişi

qamuğ beg tileki öze kıl işi (K.B. 1609)

yana bir kün oldrup muṅađdı ilig

ayur *ay dıriğa* yitürdüm erig (K.B. 1613)

ilig aydı emdi eşit *ay oğul*

söz aytur özüm sen maṅga tut köṅül (K.B. 1656)

yanut birdi ögdülmiş aydı *ay beg*

bilig ordusu ay kişilerde yig (K.B. 1658)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

bilig ordusu *ay kişilerde yig* (K.B. 1658)

kişike tusulğu ikigü ajun

kılınç eğgüsi ol *ay kılka tüzün* (K.B. 1659)

kişike tusulmaz tükel yas kılur

bu üç neᅅg turur kör *ay ilçi unur* (K.B. 1667)

negü tir eşitgil saranıᅅ bilig

ay ırᅅuy ay munᅅluᅅ ay tᅅgmiş elig (K.B. 1673)

negü tir eşitgil saranıᅅ bilig

ay ırᅅuy *ay munᅅluᅅ* ay tᅅgmiş elig (K.B. 1673)

negü tir eşitgil saranıᅅ bilig

ay ırᅅuy ay munᅅluᅅ *ay tᅅgmiş elig* (K.B. 1673)

ay dᅅnya tirip sen yiyümez kişi

yigüçi anundı anuᅅ tut aşı (K.B. 1675)

munᅅgar menᅅzer emdi bu beytig oᅅı

oᅅıᅅıl uᅅa bar *ay elᅅi aᅅı* (K.B. 1708)

munuᅅı bu sözke tanuᅅ keldi söz

oᅅıᅅıl munı sen *aya köᅅᅅli tüz* (K.B. 1713)

köᅅᅅül til köni tut *ay bilᅅe büᅅü*

saᅅᅅa eksümeᅅey öᅅinde yigü (K.B. 1743)

ay ilig körü bar kişiler küni

ne körkölᅅ keçer ol yorısa köni (K.B. 1749)

aya beg işig iş biliglike bir

yarağlıg köni tüz yoriğlıka bir (K.B. 1759)

közin kökke tikti kötürdi elig

ayur *ay iğm* sen birigli bilig (K.B. 1783)

yana ma *ay ilig* ata alkış

oğulka tegir ol sevinçi tuş (K.B. 1802)

munğar menğzetü aydı şa'ir bu söz

munı uqğıl emdi *aya eçgü öz* (K.B. 1812)

yana aydı ilig taķı bir sözüm

erür bu ayur men *ay körklüg yüzüm* (K.B. 1847)

uķuşsuz ökümdi ayur *ay uķuş*

seninğsiz munğadur men artuķ öküş (K.B. 1859)

uķuşluğ uķuşka ayur *ay işim*

ne eçgü işim sen itigli işim (K.B. 1862)

bu sözler eşitti sevindi ilig

ayur ay oğunmış sözi ög bilig (K.B. 1872)

yana aydı ilig *ay ögdülmiş* ay

seviglig nişanı negü ermiş ay (K.B. 1894)

oᅇgayın ilig tuttı tersi maᅇga

kemişmegil emdi *ay ersig toᅇga* (K.B. 1908)

yanut birdi aydı *ay eᅇgü törü*

eşitmek keᅇ ol sözlemekte körü (K.B. 1911)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

esen inᅇ tirilgil *ay üsteᅇg elig* (K.B. 1948)

yaᅇgılsa bu begler *ay ilig ᅇutı*

anıᅇg begliki igler itgü otı (K.B. 1969)

bu beglik igiᅇge otı öᅇ bilig

uᅇuş birle emle *ay ᅇalᅇa silig* (K.B. 1970)

aya ilᅇi begler ilig ᅇolsa saᅇ

bu saᅇlık bile sen tözü ilke baᅇ (K.B. 2020)

uzun il yiyeyin tise *ay büᅇü*

törü tüz yoritᅇu buᅇunuᅇ küᅇü (K.B. 2033)

ᅇamuᅇda yaraᅇsız *ay ilig ᅇutı*

bu begler öze ᅇopsa yaᅇan atı (K.B. 2037)

neᅇü tir eşitgil urup yigli er

urup al *ay alp er* yana erke bir (K.B. 2052)

öküş il tutayın tise ay ilig

üç iş kılgu ötrü yetilse elig (K.B. 2068)

ay ilig bu kaç neñg kerek begke kör

buðunka sevülse orun bolsa tör (K.B. 2071)

talı beg bolayın tise belgülüg

talı tutgu erdem **ay atlıg külüg** (K.B. 2081)

boð ortu kerek hem teñginçe yarağ

işing ortu tut **ay biliglig kişi** (K.B. 2090)

bor içme **aya borçı boğzı kulu**

bor içse açıldı çığaylık yolu (K.B. 2096)

negü tir eşitgil sakınuk tili

bu söz işke tutgıl **ay boğzı kulu** (K.B. 2100)

uluğsıg beðük tutsa begler köñgöl

siziksiz uçuzluk körür **ay oğul** (K.B. 2118)

aya il tutuğlı ilig saklağı

usallık bile yir yigüçi ağı (K.B. 2142)

sevinçlig tut **ay beg** kılıç urğuçığ

sevinçin tiril tutçı körme açığ (K.B. 2145)

bu erdi **ay ilig** mening bilmişim

munuķı ötündüm saᅅga uķmışım (K. B. 2174)

bu yaᅅlıᅅ begi bolsa erdem tolu

vezirı negü teg kerek **ay talu** (K. B. 2177)

negü tir eşitgil **ay bilgi öᅅüz**

bilig birle köᅅgli yarunmış köᅅüz (K. B. 2243)

isiz kayda bolsa isizler bile

ay eᅅᅅü yorı sen iş eᅅᅅü tile (K. B. 2248)

bu yaᅅlıᅅ bolunsa **ay ilig** vezir

begin inᅅke tegrür karası uᅅır (K. B. 2260)

negü tir eşitgil **ay kalķa tüzün**

bu beytig okıᅅıl avıᅅıl özün (K. B. 2306)

negü tir eşitgil ıla atlıᅅı

tuz etmek kiᅅᅅüt ay kişı ķutluᅅı (K. B. 2319)

muᅅgar meᅅzer emdi bu söz **ay bᅅᅅü**

körü barsa yetrü ᅅın aymış tigü (K. B. 2407)

bu erdi **ay ilig** özüm bilmişı

munuķı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2429)

munğar menğzetü aytur emdi bilig

biliglig sözi *ay kılka silig* (K. B. 2466)

negü tir eşitgil kişi alçaķı

köngül til kiçig tut *ay er kıl vçaķa* (K. B. 2477)

ay ilig hacıblarkā saķlanğū ol

bu kaç yirde artuķ katığlanğū ol (K. B. 2503)

bu iki kılınç kimde bolsa köni

özünğke yaķurma *ay ilig* anı (K. B. 2509)

bu erdi *ay ilig* özüm bilmişi

munuķı ötündüm ayıtmış tuşı (K. B. 2525)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

esen inç tirilgil *ay kılka silig* (K. B. 2528)

ķapuğda neteg erse oldruğ turuğ

bu yortuğda andağ kerek ay uluğ (K. B. 2588)

ķapuğ başlar erniğ bağırsaklıkı

bu yanglığ kerek *ay ajunçı aķa* (K. B. 2589)

tükel bay bolayın tise belgülüg

köngül baylıkı ķol *ay ersig külüg* (K. B. 2618)

isizim uʋut ya uķuķ  g bilig

arıķsız bu borķa bir r *ay silig* (K. B. 2654)

bitig i neg  teg kerek *ay tetig*

a gar beg inanıp bititse bitig (K. B. 2671)

 t g birdi  gd lmiŗ aydı *ay beg*

yorayın bu s zni k   lteki teg (K. B. 2673)

ay begler inan ı s z  g kizle berk

s z  g kizlemese baŗ  g barg  terk (K. B. 2683)

aya er atanmıŗ biliglig b   

k   l sırrı artuķ katı  kizleg  (K. B. 2689)

neg  tir eŗitgil bu beytig oķı

k   l sırrı kizle *ay k   l m toķı* (K. B. 2690)

bu begler iŗ  ge tusulur kiŗi

bu    t rl  g ol k r *ay il i baŗı* (K. B. 2703)

aya beg bu iki ulu  erdem ol

b    il i begler munı tut  u yol (K. B. 2717)

mun ar men zet  keldi emdi bu s z

eŗitgil munı sen *aya e     z* (K. B. 2718)

kişi umduçı bolsa boldı bulun
suyurķa anı sen *ay kōrki tolun* (K. B. 2723)
bitigçı bu yaŋlıg kerek *ay ilig*
mansa aŋar birse bolğay elig (K. B. 2737)
bu erdi bu *ay ilig* mening bilmişim
ötündüm iligke tükendi işim (K. B. 2739)
negü tir eşitgil bağırsak sözi
bu söz işke tutğıl *ay ajun tözi* (K. B. 2758)
bağırsak kişi ol kişi ödrümi
bağırsaknı bek tut *ay er kōdrümi* (K. B. 2768)
bitigsiz işig bek tutumaz kōŋül
kōŋülke ışanma bitı ay oğul (K. B. 2778)
negü tir eşitgil ay bilge bögü
biliglig sözi bolsa aş teg yigü (K. B. 2785)
tükel sır beğiz ol kōŋülsüz kişi
kōŋülsüz kişi bilge atın yoğar (K. B. 2798)
ıdı yakşı aymış biliglig sözüg
ay ersig küdezgıl kōŋülüg közüg (K. B. 2796)

negü tir eşitgil aqılar başı

köngülke alıngıl *ay çırğuy kişi* (K. B. 2809)

negü tir eşitgil bu kökçin saŋga

muŋgađmıř muŋıŋga yara *ay toŋga* (K. B. 2818)

ıdı ters turur bu aş içgü yigü

siziklig kişidin yise *ay bügü* (K. B. 2826)

munı ma ayu birgil emdi maŋga

bileyin uqayın *ay ersig toŋga* (K. B. 2827)

muŋgar meŋgzetü keldi emdi bu söz

unıtma bu sözni *aya edgü öz* (K. B. 2851)

munu aydım emdi *ay ilig kişi*

bu yaŋlıg kerek bolsa aşçı başı (K. B. 2877)

bu erdi *ay ilig* özüm bilmişin

ayu birdim emdi köngül bulmışın (K. B. 2879)

negü tir eşit *ay biliglig bügü*

boğuz keğ küdezgü aş aqru yigü (K. B. 2892)

köni bol sen iş kıl *ay ersig begim*

könilikte taştın yok ermiş yigim (K. B. 2899)

negü tir eşitgil bu beyt ayğuçı

eşitgil munı sen *aya bilgüçi* (K. B. 2922)

ay ilig kaç işke er ödrüm tile

bağırsak közi tok uvutu bile (K. B. 2927)

yalavaç bitigçi kalı bolsa yig

anıñ yası ilke tokır *ay tetig* (K. B. 2930)

katıglan *ay ilig* bu birkaç kişig

talulayu ödrü tutuzgıl işig (K. B. 2932)

aya beg erej kolma emgek kötür

erej birle emgek adaşu yatur (K. B. 2936)

neçe me bu aşçı idişçi saña

bütün erse artuq *ay ersig toñga* (K. B. 2939)

ayıtmışnı aydım *ay ilig kutı*

negü teg kerekin emi hem otı (K. B. 2944)

yanut birdi ilig ayur *ay bügü*

negü ol maña ay sözünğ sözlegü (K. B. 2948)

er at boldı begler kanatı yügi

kanatsız kuş uçmaz *ay begler begi* (K. B. 3005)

bu sözler eşitti sevindi ilig

ayur *ay ukušluğ* uruğı silig (K. B. 3015)

bu altun kümüşüg üle *ay ilig*

ķayu il tilese yetilgey elig (K. B. 3028)

aķılık bile beklegü ol ilig

aķılık bile beg beğür *ay ilig* (K. B. 3040)

bu iki bile itgü uş bu ilig

bu iki bile er beğür *ay ilig* (K. B. 3043)

aya beg kümüş saç tirilsü keder

kümüş yığsa saçlur ķılıçlığ ķur er (K. B. 3046)

ayur *ay bağırsak* ınanğu idim

ķatıglıķ yirinde sığınğu idim (K. B. 3052)

neteg tapnuğay men bu ol çın sözüm

aya meñgü muñgsuz bu muñgluğ özüm (K. B. 3055)

yana aydı ilig *ay ögdülmişe*

ukušluğ biliglig sini ögmişe (K. B. 3061)

muñgar meñgzetü aydı kökçin sañga

bu söz yaķşı tıñgla *ay ersig toñga* (K. B. 3074)

aya ög köngüllüg ukušluğ oduğ

ayı sevmeye dünya tokıgay yoduğ (K. B. 3082)

negü tir eşitgil ***ay köngli süzük*** /

ķamuğ iş içinde ***ay köngli tüzük*** (K. B. 3085)

ay himmet iķisi ajun ķol talu

talı ķoldaķı er ķutı top tolu (K. B. 3086)

aya yolda azmış başı tezgınük

ayı sevmeye dūnyağ tüpi ol üyük (K. B. 3089)

negü teg ķeķer kūn ***ay ögdülmiř*** ay

ķıgaymu telim boldı ilde ya bay (K. B. 3098)

ay ilig üç iřtin tegir kūķ basınķ

biri beg usal bolsa tegse irinķ (K. B. 3109)

ay eķgü törülüg arıķ beg silig

bayat birdi erdem sańga ög bilig (K. B. 3112)

közüm sen tilim sen elim sen mańga

anın eķgü boldı atım ***ay tońga*** (K. B. 3125)

esirker men emdi ***ay ögdülmişe***

bir ök sen atańgdın mańga ķalmıřa (K. B. 3131)

bir ök sen maṅga kör **ay ƙılƙı köni**

sini öz yitürse adın bir ƙanı (K. B. 3133)

bu yaṅguzluƙuṅƙa özüm eymenür

taƙı bir iş erse saṅga **ay unur** (K. B. 3134)

negü tir eşitgil **ay ilçi bügü**

bügülep ƙılur ilçi künde ögü (K. B. 3142)

negü teg ƙılur sen bu işke itig

maṅga yaƙru bir sen anı **ay tetig** (K. B. 3154)

negü teg oƙılım anı **ay berü**

kimi ıḍsa bolğay oƙıtçı naru (K. B. 3155)

muṅgar meṅzer emdi bu söz belgölüg

eşitgil munı sen **ay ersig külüg** (K. B. 3167)

negü tir eşitgil **ay aslı ağı**

ƙara köṅlin avlar begi yarlığı (K. B. 3181)

iligdin selam köṅül aytu bitig

bitidim esenlik öze **ay tetig** (K. B. 3197)

bu yaṅlıg ƙılınçıṅ eşitti özüm

sini arzuladı **ay körklüg yüzüm** (K. B. 3201)

kişi öz tilekin yorisa yoluğ
aṅgar tegmez emgek *ay bilgi uluğ* (K. B. 3322)
negü tir eşit emdi ma‘ni bu söz
bu söz işke tutğıl *aya eḡü öz* (K. B. 3233)
munı barça ıoḡtı özüṅ yalṅuzun
naṃaz ruza_o tuttı *ay kılķ tüzün* (K. B. 3242)
ıdı yakşı aymış bürger bilgi kiṅ
munı işke tutğıl *aya elgi kiṅ* (K. B. 3254)
ay oḡurmuş emdi oḡır men sini
öz asğı tiler tip saḡınma mini (K. B. 3257)
sebeb bolğıl emdi maṅa eḡüke
bayat birge eḡü saṅa *ay böke* (K. B. 3264)
ilig aydı barğıl taḡı ma negü
yarağlığ söz erse tegür *ay bürger* (K. B. 3276)
katığlan anı keldür emdi maṅa
kuruğ kelme ansız maṅa *ay toṅa* (K. B. 3277)
negü tutzayın men saṅa emdi söz
kamu söz seningde *aya köṅli tüz* (K. B. 3279)

esen bolsa ermiş bu yalnġuk özi

tilekke tegir *ay bağırsaķ kuzu* (K. B. 3311)

negü bir eşitgil sinamış sözi

anınġ ma‘ nişi uķ *ay köñgli yazı* (K. B. 3323)

bu yalnġuz turur sen tiding *ay ķadaş*

bayat yağı iş tap mañġa ay adaş (K. B. 3349)

bu yalnġuz turur sen tiding ay ķadaş

bayat yağı iş tap mañġa *ay adaş* (K. B. 3349)

negü bar kişiler ara *ay külüg*

asıġ tut ya ķor yas sañġa belgölüg (K. B. 3355)

yorı yalnġuz işsiz *ay yalnġuķ uzı*

tutı ķıldı yalnġuz tili kör sözi (K. B. 3361)

oġulsuz ölüde ökündi tilin

aya kin keligli oġul kız ķılın (K. B. 3373)

sırınġġa saķışı turur bu köñġöl

içi keğ küdeş sınmasu *ay oġul* (K. B. 3394)

neçe me kiçiġ erse duşman sañġa

anı sen uluġ tut *ay ersiġ toñġa* (K. B. 3398)

bu yaln guz yorıĝlı kişi kıv aķı

kişi ke tusulmaz bolur *ay aķa* (K. B. 3407)

kesilse seninĝdin yaķın  a  adaŗ

yaķınlık ula sen anĝa *ay adaŗ* (K. B. 3433)

bu k n sen bir evke kirip yaln guzun

ne eĝ  bulur sen *ay  al a t   n* (K. B. 3437)

bu s z ke yaķar k rse ma  ni bu s z

eŗit iŗke tutĝıl *aya  al a t  * (K. B. 3448)

okıt ı mini ıdtı emdi sa ĝa

mini yaln guz ıdma *ay ersiĝ to   a* (K. B. 3470)

yanut birdi oĝurmiŗ aydı ma  a

kinĝeŗ bir yaraĝı ne ol *ay to   a* (K. B. 3482)

yanut birdi  gd lmiŗ aydı bu s z

ayıtma ma  a sen *aya kutlug  z* (K. B. 3487)

 z asĝı tilerke kinĝeŗmeĝ  s z

sa  a asĝı bolmaz *aya kutlug  z* (K. B. 3492)

kinĝeŗ ol kişi ke kinĝeŗ *ay  adaŗ*

ol er  olmaz erse  z asĝın adaŗ (K. B. 3493)

munğar menğzer emdi bu beyt *ay büğü*

okıgu munı ötrü işke bağı (K. B. 3506)

sevitmiş üçün dünya ‘aybı kamuğ

sağa bolmış erdem *ay ilde uluğ* (K. B. 3515)

sevüglüg nişanı bu ol belgölüg

sevüg ‘aybı erdem bolur *ay külüg* (K. B. 3517)

nelük arsqar sen *aya öldeçi*

özünğ iki künlük konuk boldacı (K. B. 3529)

munğar menğzer emdi körü bar bu söz

munıng ma‘ nısi uq *aya köngli tüz* (K. B. 3537)

tiriglik mün ol kör kamuğ edgüke

yava kıлмаğıl sen anı *ay böke* (K. B. 3545)

bu üç neng sevinçi tatığı kamuğ

ağın üçke tegmez ay ilde uluğ (K. B. 3576)

yimek içmek ol bir tatıg *ay kadaş*

yanutı çıkarda yavuz *ay adaş* (K. B. 3577)

ig ol aşnu erke ölüm tutgağı

ölümde tatıg yok *aya er sağı* (K. B. 3580)

bu üç neñg turur dünya tatgı bütün

yanutı eşitting *ay kılka tüzün* (K. B. 3588)

uğuşluğ tise bolmağay ol erig

et öz bulnı bolsa ay köñgli tirig (K. B. 3642)

uğuşsuz kişiler ol ol *ay kadaş*

hava arzularğa özin kılsa baş (K. B. 3644)

aya kul boluğlı uğuşluğ oduğ

usal bolma saklan tokığay yoduğ (K. B. 3661)

eginke keçim ya boğuzğa yimi

kerek *ay kadaş* bu tiriglik emi (K. B. 3664)

kalı tutmasa sen bu aymışlarım

cevab kıl yanayın *ay ersig erim* (K. B. 3680)

ayur *ay kadaş* tegdi emgek sañga

kadaşlık kılıp sözleding sen mañga (K. B. 3683)

bağa kördüm emdi bu işte mañga

salahı körünmez *ay ersig toñga* (K. B. 3685)

köñgöl taplamasa kayu işlerig

asığ bolmaz anda *ay köñgli tirig* (K. B. 3691)

seniḡdin qolur men munu ‘uḡrūmi

qoḡu bir mini *ay kiṣi köḡrūmi* (K. B. 3693)

tilekiḡ bu erse seniḡ *ay ḡadaṣ*

küçemez men emdi köḡül ḡılma baṣ (K. B. 3708)

tilin sözlegil hem bitigil bitig

iligke yanayın *ay bilge tetig* (K. B. 3712)

iligke du‘ aḡı bitidim bitig

ṣelamın esenlik öze *ay tetig* (K. B. 3731)

törüttü igiḡti bu öḡke teḡi

taḡı ma igiḡḡey *ay ḡünya begi* (K. B. 3744)

ḡamuḡ eḡḡü isiz ḡıḡay baylıḡım

bayattın körür men *ay ersig aḡım* (K. B. 3746)

iḡi yaḡṣı aymıṣ süzülmüṣ köḡül

eṣitgil *ay bilge uḡuṣluḡ amul* (K. B. 3752)

ay ilig bu tört ḡaḡetım ḡıl reṣa

saḡa tapnayın men eliḡ yüz oṣa (K. B. 3755)

bu neḡler maḡa birse sen *ay ilig*

özüm ḡul ḡılayın bireyin elig (K. B. 3759)

munı çın biligli ukuşluğ kişi

ağınısıg bolurmu **ay ilçi başı** (K. B. 3763)

mini bir bayatım küdeşmişi teg

küdeşümegey sen **aya aşı beg** (K. B. 3764)

aya çın vefalıg bağırsak idim

seniñde bağırsak adın bulmadım (K. B. 3771)

küvençim avınçım şevinçim kamuğ

şevinçing içinde turur **ay uluğ** (K. B. 3774)

ay ilig bu dünya keçimlig turur

tiriglik küniñge tüker alkınur (K. B. 3782)

usanma **ay ilig** uğıma oğun

özünge kiğin eğğü atıñg ıoğun (K. B. 3786)

ıoğu bir **ay ilig** mini sen mañga

du‘ açı bolayın bu yirde sañga (K. B. 3791)

yalavaç söz iltür yanutı ıolur

yanut söz eşitting tegür **ay unur** (K. B. 3814)

bitiding bitigke yanutı bitig

mañga bir bireyin **ay bilge tetig** (K. B. 3822)

veġikın sizikim bu ol *ay ƙadaş*

ilig ƙılmağay kör sini özde taş (K. B. 3823)

yanamu mini ıdğay erki ilig

okığalı yandru *ay ƙalka silig* (K. B. 3824)

yana aydı oğğurmuş emdi yorı

yana evre kelme *ay ersig urı* (K. B. 3832)

yana aydı ilig *ay ögdülmişe*

ƙadaşınğ tükel ök kişi ermişe (K. B. 3858)

yanut birdi ögdülmiş aydı ilig

buğunda talu beg *ay ƙalka silig* (K. B. 3862)

negü tir eşitgil bu beytig okı

anıñ ma‘ nisi uƙ *ay köñglüm toƙı* (K. B. 3872)

negü tir eşitgil uƙuşluğ sañga

sözüg saƙnu sözle *ay ersig toñga* (K. B. 3878)

iligdin öküş ögdi aytığ selam

ıdur men sañga *ay uƙuşı temam* (K. B. 3907)

köñgül aytu ıdtım bitidim bitig

negü teg erür sen *ay bilge tetig* (K. B. 3908)

eşitgil yana bu mening sözlerim

köngülke alın *ay bağırsağ erim* (K. B. 3914)

bu sözni eşit *ay mañga kelmedük*

negü tir arıg bilge bağı beğük (K. B. 3925)

bayat kullarına tusul *ay bögü*

kişike tusulur erig er tigü (K. B. 3928)

sini men müşülman tususı üçün

oqır men bu yirke *ay zahid* küçün (K. B. 3929)

kişi eçgü tirler bu eçgü kayu

mañga ayu birgil *ay bilge bögü* (K. B. 3934)

ay köngli süzük er ay bilgi öküş

bağa kör bu sözke yetürgil ukuş (K. B. 3936)

ay köngli süzük er *ay bilgi öküş*

bağa kör bu sözke yetürgil ukuş (K. B. 3936)

ayur *ay kadaşım* nelük emgeding

yana oq mañga sen tekin kelmeding (K. B. 3960)

ayur *ay kadaşım* ne erki iging

mini munça yavlağ eğerdi beging (K. B. 3970)

yanut birdi ögdülmiş açtı tilin

ayur *ay kadasım* eşit söz bilin (K. B. 3971)

özünġ ‘uķbi ķolsa *ay zahid* bulur

muyan eġġü mundın iletse bolur (K. B. 3976)

yime yakşı aymış aķılar başı

eşitġil munı sen *ay eġġü kişi* (K. B. 3978)

ķalı mundaġ erse kim aydım bu söz

tilin kōn sözüm tut *aya kōnġli tüz* (K. B. 3993)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

yime eġġü ermez *aya kōnġli tüz* (K. B. 4005)

yanut birdi oġġurmuş aydı bu söz

iġi yakşı ermez *aya ķalķa tüz* (K. B. 4007)

yanut birdi ögdülmiş aydı tūkel

kōni sözlediġ söz *aya eġġü fal* (K. B. 4027)

ķılınķı arıġ erse kōrķlūġ yūzi

iġiŗçi ķılur beg *ay kōnġli yazı* (K. B. 4047)

taķı munda yigrek ayur bu bilig

biligsizke birme *aya beg* elig (K. B. 4075)

uluğlukka tegse ukuşsuz kişi

ıdısi başın yir **ay ilçi başı** (K. B. 4078)

ay begler ağırlap bedük bolmış er

basınma beginğni beğük tut ağır (K. B. 4085)

açakın yorığlı ay kılka tüzün

öçi bolmağınça körünme özün (K. B. 4124)

kaçan söz sorar erse begler saŋa

uzatma sözüñni **ay ersig toŋa** (K. B. 4126)

onğ elginğ bile sen kötürgil yigü

bayat atı aşnu ayıt **ay bügü** (K. B. 4129)

kişi utrukı aşka sunma elig

özünğ utrukı aş yigil **ay silig** (K. B. 4130)

kalı tegse beglik saŋa belgülüg

bilig birle işlet işig **ay külüg** (K. B. 4136)

apaŋ tegse emdi sü erki saŋa

aķı bol oğuğ tur **ay ersig toŋa** (K. B. 4138)

ağırlık tilese özünğke tuçı

ağırla kişig sen **aya koptaçı** (K. B. 4150)

yanut birdi oğgürmiş aydı bu söz

eşittim men emdi *aya eçgü öz* (K. B. 4159)

negü teg yorıkın bilinğü adaş

tiriglik olardin turur *ay kadas* (K. B. 4162)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu ma

kereklig turur *ay kadas* aysama (K. B. 4165)

kapuğdaki birle yaraşmasa uz

tiriglik tatımaz *aya eçgü öz* (K. B. 4169)

uluğluk tapayın tise sen özün

er at birle yakşı yorı *ay tüzün* (K. B. 4172)

taķı bir sanğa tenğ tuş ol *ay kadas*

yıratısa yağı ol yağutsa adaş (K. B. 4181)

negü tir eşitgil *ay köñgli oduğ*

yağı yası tegrüp toķımış yoğuğ (K. B. 4189)

negü tir eşitgil *ay ilçi başı*

sınap eçgü isiz keçürmiş yaşı (K. B. 4197)

ozundın kıpar ol ajun bulğakı

ozunçı başın kes *ay ersig aķa* (K. B. 4213)

mungar mengzetü sözlemiş söz bilig

bu söz işke tutgıl *ay kulkı silig* (K. B. 4221)

asığ yas üçün bolsa emdi yağı

aungar koğ ol asging yaraş *ay ağı* (K. B. 4228)

biri aşlı edğü kişi ödrümi

bolunsa adaş tut *ay er köçrümi* (K. B. 4235)

ķaraķa yağuma *ay ķalka örüng*

örüngke ķara terk yuķar ol körüng (K. B. 4239)

isizke ķatılma *ay edğü kişi*

isiz bolģa ķılķıng ol isiz tuşı (K. B. 4241)

yavuzka yağuma *ay öçrüm talu*

yavuz bolģa atıng irilgey tolu (K. B. 4242)

ķatıģlan sen emdi *ay könglüm küni*

ķiřig tepsemegil yoriģıl köni (K. B. 4252)

ağırlıķ bulayın tise sen özün

ağırla ķiřig sen *ay ķalka tüüzün* (K. B. 4281)

otunķa ķatılma *ay aşlı arıģ*

yüzüngnüng suvın iltge sindin arıģ (K. B. 4289)

ķayu yirde devlet ķōturse başı

bolu bir aᅇgar sen ay eᅇgü kişi (K. B. 4298)

yanut birdi oᅇgürmiř aydı bu söz

eşittim men emdi *aya ķōᅇgli tüz* (K. B. 4314)

muningda aᅇin ma taķı bar sözüm

anı ma ayu bir *ay ķörklüg yüzüm* (K. B. 4315)

yanut birdi öᅇdülmiř aydı bu söz

kereklig erür çın *aya ķalķa tüz* (K. B. 4318)

olarķa yime öķ ķatıl *ay ķadař*

birü tur olarķa yigü içgü aş (K. B. 4330)

er atta öᅇgin beg kişisinde taş

ķatılġu kişiler bu ol *ay ķadař* (K. B. 4336)

ķalı asġı tegsün tise sen saᅇga

yime eᅇgü tutġıl *ay ersig toᅇga* (K. B. 4363)

yörügke barır tüş tüşüg yaķřı yör

aya tüş yörügli tüşüg yinçke ķöi (K. B. 4373)

yıl ay kün saķıřı bularda bolur

kereklig turur bu saķıř *ay unur* (K. B. 4377)

sakış artasa dünya ʕıķbi işi

neçe birle artar *ay eḍgü kişi* (K. B. 4384)

kön ay ʕutluğı bar yime ʕutsuzı

ayıt ʕutluğın tut *ay yalṅuķ tüzi* (K. B. 4386)

bularnıṅ bile me ʕatıl *ay ʕadaş*

arığ bolğa boğzuṅ ḥalal bolğa aş (K. B. 4405)

ağırlıķ bulayın tise sen özün

fəsadķa ʕatılma *ay ʕalķa tüzün* (K. B. 4410)

tümen tü ağılar ajun tanṅsukı

olarda bolur *ay biliglig aķa* (K. B. 4424)

at eḍgü tilese özünṅ *ay urı*

ümeg arķışığ eḍgü tutṅıl yorı (K. B. 4437)

asıḡlıḡ kişiler bolur bu ʕutu

bularıḡ yime eḍgü tut ay botu (K. B. 4443)

bularda tileme törü ya bilig

yorıķları kiṅgrü bolur *ay silig* (K. B. 4446)

dıʕaçı tururlar saṅṅa *ay ʕadaş*

iḍi eḍgü neṅṅ bu dıʕa ay adaş (K. B. 4470)

dışacı tururlar saᅇga ay ıdaş

ıdı edᅇü neᅇg bu dışa *ay adaş* (K. B. 4470)

ay körüklüg koluᅇı munı ıolmaᅇıl

ıızıl meᅇgzıᅇgi sen sarıᅇ ıılmaᅇıl (K. B. 4485)

kim evlik alayın tise törtte taş

ağın almaz evlik aya erde baş (K. B. 4486)

aya bay tilegli sen evlik talu

bulun bolmaᅇıl sen ay bilgi tolu (K. B. 4491)

aya bay tilegli sen evlik talu

bulun bolmaᅇıl sen *ay bilgi tolu* (K. B. 4491)

aya körk tilegli kişı edᅇüsi

kisi körkı ıolma buğun külgüsi (K. B. 4493)

aya tüp tilegli beğüklük bile

uçuz ıılmaᅇı öz beğük tüp bile (K. B. 4495)

ay yinçke saıınuᅇ tilegli inal

munı bulsa bulduᅇg bu tört neᅇg tükel (K. B. 4497)

ıalı bulsa edᅇü saıınuᅇ tişı

yava ıılma alᅇıl *ay edᅇü kişı* (K. B. 4498)

saķınuk arıĝ bolsa aşı bolur

ol üç neňg bu yirde bolur *ay unur* (K. B. 4501)

saķınuk tile sen kisi *ay bñgñ*

saķınuk bolunsa bolur törteĝñ (K. B. 4502)

oĝulķa kisi al kıızıĝ erke bir

saķınçsız tirilgil *aya ķutluĝ er* (K. B. 4507)

aya ķoldaş erdeş söz aydım kese

bu kıız toĝmasa yig tirig turmasa (K. B. 4511)

közñn körmese arzu ķolmaz kõňĝñl

közñňg körse kõňĝlñňg ķolur *ay oĝul* (K. B. 4515)

negñ tir eşitgil uķuşluĝ saňga

bu söz işke tutĝıl *ay bilgi kiňge* (K. B. 4533)

elig tarlıkı tegse emdi saňga

ķişike muňgađma *ay ersig toňga* (K. B. 4540)

begig ķoşnı ķılmaya yađĝun öĝñz

hışarka yakın turma *ay kõňĝli tñz* (K. B. 4546)

erejlig bolayın tise sen özñn

usallıķnı ķođĝıl *ay ķalķa tñzñn* (K. B. 4559)

ıdı yakşı aymış saķınuk kişi

bu söz işke tutğıl *ay ılķa saşı* (K. B. 4562)

yanut birdi oğğurmış aydı bu söz

eşıttim tükel men *aya ılķa tüz* (K. B. 4567)

olarķa yime bar küdezgil köngül

sevindür olarnı sevin *ay oğul* (K. B. 4582)

yarım ya yitim bolģa oldruğ turuğ

yaıvuz bolģa könglüng *ay edğü uruğ* (K. B. 4585)

kişi yılķı birle adırtı bu ol

taduķa yaraşıķ yise *ay oğul* (K. B. 4635)

sınayu körü bilnese er bilig

kiřiķe samağü anı *ay silig* (K. B. 4638)

esenlik tilese kör igzizlikin

az atlığ otuğ yi tiril *ay tigin* (K. B. 4642)

öz inçlik tilese ereji uzun

til atlığ etig yi tiril *ay tüzün* (K. B. 4643)

bu aşķa okığlı bolur tört kutu

barığlı yime tört bolur *ay botu* (K. B. 4663)

ay könglüm yaruķa haķıķat yaķın

sözüm ma' nisin uķ yime keğ saķın (K. B. 4679)

velikın tiriglik bolurmu yigü

munı bilgü aşnu *ay bilge bügü* (K. B. 4682)

yana yandru yanmak ya'valık tapa

yararmu maᅅga *ay baᅅırsak apa* (K. B. 4690)

ne eçgü bilig birdi bilgi ögüz

eşitgil munı sen *aya köᅅgli tüz* (K. B. 4691)

bu munça isinmek azu tumlımak

tilek iki boldı *ay ersig çomak* (K. B. 4701)

ölüm aldı mindin bu iki tatıᅅ

nerek emdi dünya *ay bilgi batıᅅ* (K. B. 4704)

içi yakşı aymıᅅ bügü bilgi kinᅅ

eşitgil munı sen *aya kızgu eᅅᅅ* (K. B. 4707)

ölüm tuttı iltti bu samıᅅlarıᅅ

sinimü koğur kör *ay kalķa arıᅅ* (K. B. 4719)

tapuᅅķa inanma *ay tapᅅı telim*

tapuᅅ kılᅅa aᅅır baᅅıᅅᅅnı kalım (K. B. 4755)

kerek bolmaz emdi bu dünya maᅅga

ya devlet kezigi **kezig ay toṅa** (K. B. 4761)

tonum koy yünḡi tap yigüm arpa aş

tükel boldu dünya maṅa **ay kadaş** (K. B. 4765)

aḡı çuz keḡim ton kişi keḡgüsi

et öz örtgü tap kıl **ay er eḡgüsi** (K. B. 4773)

haḡıḡat munı bil **ay öḡdülmüşim**

ayayın saṅa men özüm bilmişim (K. B. 4803)

bu dünya işin ḡoḡmaḡınça tükel

ḡılumaz bu ‘uḡbi işin **ay inal** (K. B. 4805)

negü tir eşit kör **ay bilgi teṅiz**

özi ḡoḡḡı alçak ne köṅgli eḡiz (K. B. 4813)

esenlik bulup er yaḡa ḡılsa yaş

bu körksüz tiriglik bolur **ay kadaş** (K. B. 4822)

meniṅ ḡaḡgumı sen yime **ay kadaş**

sen öz ḡaḡḡuṅı yi töküp közde yaş (K. B. 4823)

bu erdi saṅa çın baḡırsaḡlıḡım

munu sözledim men saṅa **ay aḡam** (K. B. 4846)

siziksiz ölümke anuṅu öḡi

bu künde naru ol *ay yalnguḱ keḱi* (K. B. 4849)

bu erdi munuḱı meniḱ bilmiḱim

saḱa sözledim men *ay eḱgü iḱim* (K. B. 4860)

meniḱde negü bar aḱın eḱgü iḱ

silerke asıḱ kılḱa *ay eḱgü iḱ* (K. B. 4864)

bu söz yaḱḱı aymıḱ *ay bilgi teḱgiz*

munı iḱke tutsa kızartur menḱiz (K. B. 4868)

aḱır kılma köḱglüḱ maḱa *ay ḱadaḱ*

yaḱınlıḱ iḱinde mini tutmataḱ (K. B. 4873)

barayın men emdi esen eḱgü ḱal

ikigün ajunluḱ aya eḱgü fal (K. B. 4878)

bir anḱa turup söz ayıttı ilig

ayur sözle keldür *ay ḱılḱa silig* (K. B. 4898)

hava nefḱ tirilse ölüḱ bu köḱgül

köḱgül ölse ḱaḱ at ḱalır *ay oḱul* (K. B. 4912)

uluḱluḱ beḱüklük bu devlet küni

uzun turḱu ermez *ay köḱgli köni* (K. B. 4914)

yana aydı ilig *ay öḱdülmıḱim*

tilekim bu erdi anı  olmışım (K. B. 4919)

sebeb bolsa erdi ma ga e   ke

tirilgeym  erdi k      **ay b  ke** (K. B. 4920)

k  delim k  relim yime **ay a  **

neg  ol a  r  al      lek ta   (K. B. 4924)

 ara t n inde turur kel   iş

yarutur yaru  k n **aya e    iş** (K. B. 4925)

bayat   kmin e  od  amu  işlerig

  i kelse itl r a ar **ay t rig** (K. B. 4927)

 ayu iş   l p bulmasa ol tat  

 odu bir   an an **ay bilgi bat  ** (K. B. 4928)

a  ar men baray n ya kels n ma ga

ziyaret     n ol ay   z   e  e (K. B. 4938)

yanut birdi     lmiş ayd  bu s z

osu lu  turur   n **aya  utlu    z** (K. B. 4941)

s z    ni tilin ay s zini eşit

ta   bir bitig **ay tetig** ne kerek (K. B. 4949)

nerek mun a s zke bitig ya itig

b t n sen bitig sen ma ga **ay tetig** (K. B. 4951)

közün kördi erse kör ögdülmişig

ayur *ay kadasım* uzattıng işig (K. B. 4973)

keligli kadası ayur *ay tüzüm*

kaşıng tügme aşnu eşitgil sözüm (K. B. 4977)

koğu birdi emdi sini *ay kadaş*

munıngda adın bir tilek koldı taş (K. B. 4980)

mini sözçi ıdtı bu işke saŋga

uvut kılmağıl sen mini *ay toŋga* (K. B. 4981)

kamuğ neŋke hağ ol teŋgi belgölüg

teŋginde keçürme işiŋg ay külüg (K. B. 4982)

barıp tuş aŋgar sen ay kelsün saŋga

yüzüŋg körsüni bir ay köŋgli kiŋge (K. B. 4987)

munıngda yası yok saŋga ay kadaş

bolu bir maŋga sen *aya bağrı taş* (K. B. 4988)

munıngda yası yok saŋga ay kadaş

bolu bir maŋga sen *aya bağrı taş* (K. B. 4988)

yanut birdi odğurmuş aydı bu söz

ukuşka yakın ol *aya köŋgli tüz* (K. B. 4990)

müşülman kadasğa müşülman kadas

ziyaret kılor ok *ay köngli tudaş* (K. B. 4991)

negü tir eşitgil *ay bilgi teñgiz*

uğuşluğ amul köngli yüksek ediz (K. B. 4998)

yaruk dünya yüzke eşünse eşük

men ötrü barayın *ay eski tüşük* (K. B. 5003)

yana ok tutuzdı ayur *ay kadas*

sözünğ kıyma kelgil ay köngli tudaş (K. B. 5011)

yana ok tutuzdı ayur ay kadas

sözünğ kıyma kelgil *ay köngli tudaş* (K. B. 5011)

ayur emgedinğ sen *ay oğğurmuşa*

yadağın bu yirke özünğ kelmişe (K. B. 5039)

özüm arzulap keldi emdi saňa

nelük teggey emgek *ay ilig* maňa (K. B. 5041)

köngül birle keldim saňa *ay ilig*

kaçan tegge emgek yetürgil bilig (K. B. 5048)

sen emdi köngül birle keldinğ maňa

velikın neteg ol bu iş *ay toňa* (K. B. 5051)

mungar mengzetü keldi emdi bu söz

eşitgil muni sen *aya köngli tüz* (K. B. 5057)

körü bar kara begke kılmaz selam

bu ma' ni üçün ol *ay bilgi tamam* (K. B. 5065)

kılınç edgü tut *ay ajun tutguçı*

keligli turur kut yana barguçı (K. B. 5086)

isiz kılmağıl sen *ay elgi uzun*

kamuğ edgülük kıl kılınçın sözün (K. B. 5088)

ilig aydı ukgıl *ay bilgi uluğ*

tilekim bu ol sinde açgıl yoluğ (K. B. 5092)

sini munça bekrü tutup kolduğum

bu erdi tilekim mening *ay toqum* (K. B. 5093)

kişi bar kalın boğ boğuz ağrukı

köni çın bağırsak yok ol *ay aqa* (K. B. 5095)

kapuğda kalın baş yumıttı yorır

tusulur kişi yok maŋga *ay bilir* (K. B. 5097)

mungar mengzer emdi bu beyt *ay aqa*

ukayın tise sen munuķı okı (K. B. 5098)

yana aydı ilig *ay odğurmısa*

bayat fażlı barça özünġ bulmıŝa (K. B. 5101)

yanut birdi ođğurmıŝ aydı *ay beg*

taşımını körür sen kişi öggü teg (K. B. 5104)

ķalı bildinġ erse içim *ay böke*

bu kūn sürgey erdinġ mini minġ söke (K. B. 5105)

taşın körmegil sen *ay ilig* kişig

kiŝininġ için kör yaŝutluġ işig (K. B. 5109)

içinde tatıġ bolmasa ol ķaġun

anı taştın atġu bolur *ay sıġun* (K. B. 5111)

bayat ķullarında meninġde yavuz

ağın bilmegil sen *ay bilgi öġüz* (K. B. 5119)

meninġde yavuzrak bayatım ķulı

men ök men *ay ilig* tilese ķalı (K. B. 5120)

yanut birdi ili gayur ay ođuġ

bu ķılķınġ boğudı bu eđġü bođuġ (K. B. 5126)

ay eđġü ķalıķlıġ bütün işi cın

manġa öt erig bir baġırsaklıķın (K. B. 5129)

bayat birdi barça saġa eđġülük

bu edgü yolın aç maṅga **ay külük** (K. B. 5130)

meniṅdin nerek emdi öt sav erig

bu ödlek öti tap saṅga **ay tirig** (K. B. 5136)

ölümüg biligli **ay kılka usal**

keçer bu tiriglik özünḡ ülgı al (K. B. 5144)

usanıp yoriḡlı ay arzu kulu

ölümke basıkma kelir alḡalı (K. B. 5145)

ay ilig baḡa kör seniṅde oza

beg erdi ataṅ ilde erk türk tüze (K. B. 5151)

ḡalın aç böriler yıḡıldı saṅga

ḡoyuḡ keḡ küḡezgil **ay ilçi toṅga** (K. B. 5164)

yula teg küyer sen bu kün **ay ilig** /

yarukluk adınḡa turur **ay silig** (K. B. 5166)

ay beg men tigüçi beḡütme köṅül

vefasız turur dünya devlet töṅül (K. B. 5174)

ay ilig bu ḡarşı bu ordu orun

saṅga tegmişi bir tüşün ol körün (K. B. 5176)

özünḡ yatḡu ornı kör ol belgülüg

anı itgü edgü bile **ay külüg** (K. B. 5180)

negü tir eşitgil bu karşı saŋga

baķa körse çın ok ayur **ay toŋga** (K. B. 5182)

tünek ol bu dünya **ay dŋnya begi**

tünek içre bolmaz saķınçta öŋgi (K. B. 5185)

munıŋ şükri kılgu bu kün **ay ilig**

bayat ħalkıŋga bolgil edgü silig (K. B. 5194)

negü tir eşitgil **ay bilgi teŋgiz**

bilig birle işlep kızartgil menġiz (K. B. 5199)

bu kün edgü bolsun tise sen ķamuġ

özünġ edgü bolgil **ay ilde uluġ** (K. B. 5200)

ķara edgü bolsa anıŋ edġüsi

öziŋge bolur **ay buğun belġüsi** (K. B. 5224)

ölümüg unıtma saķınç kısga tut

ölümke basıkma **aya ilçi ķut** (K. B. 5233)

uğıma bu ġaflet bile **ay ilig**

esürme bu beglik bile ay silig (K. B. 5234)

uğıma bu ġaflet bile ay ilig

esürme bu beglik bile **ay silig** (K. B. 5234)

ay ilig otaçı sanı sen bu kün

buðun barça iglig saᅇga munᅇlugun (K. B. 5241)

tarıᅇlaᅇ turur bu ajun **ay ilig**

negü ekse anda alır bu elig (K. B. 5248)

aya beg boluᅇlı buðunᅇa uluᅇ

könᅇül til kiᅇig tut özüᅇᅇke yuluᅇ (K. B. 5251)

aya baᅇ boluᅇlı ay üsteᅇᅇ elig

ᅇamuᅇ işke aᅇnu sen işlet bilig (K. B. 5252)

aya baᅇ boluᅇlı **ay üsteᅇᅇ elig**

ᅇamuᅇ işke aᅇnu sen işlet bilig (K. B. 5252)

ay ilig ᅇatıᅇlan oduᅇ tur oduᅇ

usayuk kiᅇike toᅇınur yoᅇuᅇ (K. B. 5257)

iᅇi yaᅇᅇı aymıᅇ biliglig sözi

uᅇa barᅇıl emdi **ay köᅇᅇli yazı** (K. B. 5269)

usanma uᅇıtmasu ᅇaᅇlet usı

bu ᅇaᅇlet usındın küᅇezgil **ya rᅇᅇ** (K. B. 5271)

ay boᅇlaᅇyoriᅇlı buðun ökteᅇi

bayat aytığı bar anutğıl emi (K. B. 5275)

köngülçe yoriğlı ay teltük müne

ayıtğay seningdin bayat bir küne (K. B. 5276)

ay yigli içigli ya valıķ bile

sakışķa anungıl çıkış yol tile (K. B. 5277)

ay ilig kılıķ berge sinde turur

bu berge kıyınlar isizke erür (K. B. 5279)

ağırla sen edğüg tegür edğülük

buğun edğü bolğay tözü ay külük (K. B. 5283)

aya beg katığlan bu taķat tengi

törü kıl buğunka tegürgil onğı (K. B. 5288)

ay kaznaķ uruğlı ajun begleri

özünğde kiğin koğma kaznaķ yori (K. B. 5294)

erej adnağü kılğa sakış sańga

ülüg tegmesü *ay uruğluğ karı* (K. B. 5295)

aya bay boluğlı buğunda talu

koķuz kıl bu baylık muyan al tolu (K. B. 5296)

aya beg boluğlı buğunda burun

burun ıd bu beglik sen itgil orun (K. B. 5298)

közi suḳ ay artuḳ uzun saḳnur er

ölüm tutmaz erken bariṅ barça bir (K. B. 5299)

aş az yi **ay ilig** öküş kıl tapuḡ

söz az sözle öğren sen erdem ḳamuḡ (K. B. 5301)

ay ilig bu neḫsiṅ yaḡıla ḳatıḡ

tilekini birme yitürme tatıḡ (K. B. 5318)

negü tir eşitgil **ay aşlı beḫlik**

baḡırsak sözi tutsa aşḡı keḫ ök (K. B. 5325)

ay ilig keḫ öḫrüm tile üç kişig

anıṅda basa bir bu üçke işig (K. B. 5328)

muṅgar meṅzetü keldi emdi sözüüm

eşitgil munı sen **ay körklüg yüzüm** (K. B. 5335)

biziṅ ḳopḡumızni küḫer bu ḳutu

küḫer kelḡümüzni olar **ay botu** (K. B. 5342)

ay ilig usanma saḳınma uzun

uzun ḳalḡu ermez **ay ḳalḳa tüzün** (K. B. 5346)

ḫaramḳa ḳatılma **ay ilig** saḳın

haramka kararur kõngül bil yakın (K. B. 5347)

sakınuk bolayın tise **ay külüg**

halal yi halaldin kötürgil ülüg (K. B. 5348)

yaşık teg yaruğıl **ay ilçi bügü**

buğun bulsu sindin kör içgü yigü (K. B. 5359)

ay ilig bağa kör sen özke közün

bir özke neçe neñg tirer sen özün (K. B. 5361)

bu tağlar katında çıkar gevheriğ

kazıp yetrümezler sañga **ay arıg** (K. B. 5364)

uçuğlı yoriğlı suv içre balık

kutulmaz seniñdin **aya sarı kılık** (K. B. 5366)

yazı tağ yirig tut yorır koy sürüg

ya kul küñg tapuğçı **ay kılık örüg** (K. B. 5371)

kayada yoriğlı bu ımğa teke

kutulmaz seniñdin **ay ersig böke** (K. B. 5373)

sıgun muyğak erse suğak ya ıvık

sañga yim tükemez **ay edgü kılık** (K. B. 5374)

kulan ya tağı tut tağı kök teke

tutup keldürürler saᅇga **ay böke** (K. B. 5375)

kalıkta uçuglı kara kuş yorı

seniᅇdin keçümez **aya kök böri** (K. B. 5378)

bu munça ajun barça bütrü saᅇga

tükemez tüker sen **ay küçlög toᅇga** (K. B. 5381)

közi suk kişike bayup asğı yok

sukug yarlıkagıl **aya köᅇgli toᅇ** (K. B. 5388)

bu erdi **ay ilig** meniᅇ bilmişim

saᅇga sözledim men negü uᅇmişim (K. B. 5391)

bu sözler eşitti ilig yıgladı

ayur **ay öᅇirmiş kişide keᅇ** (K. B. 5397)

meniᅇgilig sen emdi **ay köᅇgli oᅇug**

bu beglik maᅇga boldı emdi yoᅇug (K. B. 5398)

könilikte azmış özüm **ay ulug**

ayu birdiᅇ emdi könilik yoluᅇ (K. B. 5400)

du‘a kıl **ay oᅇgürmiş** emdi maᅇga

bayat birsü tevfiᅇ kör eᅇgü yaᅇga (K. B. 5401)

ölümüᅇ unıtma **ay ilig** oᅇun

sizik tutma kelgey saṅga terk öğün (K. B. 5408)

özünḡni unitma *ay ilig* saḡın

ḡalı öz unitsa tüpünḡke baḡın (K. B. 5409)

süzük can kepi bu ḡara yir tuḡı

ḡara yir kep örtür *ay ḡalḡa aḡı* (K. B. 5422)

neçe miṅḡ yaśasa sen aḡır ölüm

yeter ök tutar oḡ sini *ay künüm* (K. B. 5427)

neçe artsa dünya baş aḡrıḡları

taḡı artuḡ artar *ay ersig urı* (K. B. 5428)

negü tir eşitgil *ay ḡalḡa arıḡ*

bu öğlek oḡı birle köṅgli balıḡ (K. B. 5430)

bayat birsü tevfıḡ saṅga *ay ilig*

ḡamuḡ eđḡülükke tegürgil elig (K. B. 5437)

tilek birsü teṅgri küdeşsü sini

duḡ ada unitma *ay ilig* mini (K. B. 5438)

çıḡardı yigü içḡü türlüg aşı

ayur azḡına tat *ay eđḡü kişi* (K. B. 5440)

yana aydı ilig *ay öḡdülmişim*

açıĝ boldı emdi maŋa yir aşım (K. B. 5456)

yaraĝsız yoritma tilingde yavuz

bayat taplamaĝay *ay bilgi öĝüz* (K. B. 5468)

nelük boldı ‘ aciz özünĝ *ay ilig*

ķamuĝ edĝü ķılĝu küçünĝ bar elig (K. B. 5476)

aĝırladı birdi bu beglik saŋa

munıĝ şükri ķılĝıl *ay bilgi kinĝe* (K. B. 5470)

müşülmanķa yakma tegürme elig

anıĝ ħaşmı tenĝri turur *ay ilig* (K. B. 5489)

yanut birdi odĝurmuş aydı *ay beg*

bayat birsü tevfiķ tilekinĝke teg (K. B. 5402)

bayat birge ötrü sevinĝin saŋa

seninĝ bolĝa iki ajun *ay toŋa* (K. B. 5492)

yanut birdi ögdülmiş aydı *ay beg*

uzatma işig sen ķamuĝ işke teg (K. B. 5500)

ay ilig er attın saŋa çarc, yok

er at birle begler süzer bulĝanuķ (K. B. 5512)

ay ilig tapuĝçı bu kaç türlüg ol

seçe adra tutğıl yaŋılmasu yol (K. B. 5515)

isizig bayutma *ay kılka unur*

isizler bayusa kılınç artatur (K. B. 5524)

asığlıg kayu ol asıgsız kayu

sen adra seçe tut *ay bilge büğü* (K. B. 5529)

ağırlayu tut sen asığlıg kişig

aŋgar bir ay ilig kereklig işig (K. B. 5539)

saŋga kılgu işler bu ol *ay ilig*

munı kıldınğ erse sen ittiŋ ilig (K. B. 5540)

isizig ya çoğda oruda kerek

yorık bolsa eçgü *aya sarı yürek* (K. B. 5549)

bularda basa muhtesibler turur

bular elgi küçlüg kerek *ay unur* (K. B. 5555)

bularda birisi bu baylar turur

buğun küçlügi bu *ay kılka unur* (K. B. 5561)

negü tir eşitgil üç ordu hanı

at eçgü tile *ay ölügli* hanı (K. B. 5569)

birisi ilinğde arıg tut kümüş

ıyarın küdeşgil **ay bilgi öküş** (K. B. 5575)

ötemiş bolur sen raııyyet haki

sen ötrü hakiñg kol **ay ilci aka** (K. B. 5578)

ikinç tığmasalar hazine, haki

öğinde tegürse **ay elgi aka** (K. B. 5581)

bu yañlıg kerek beg yorisa yoluğ

raııyyet uş andağ kerek **ay uluğ** (K. B. 5584)

ay ilig bu ol bu kutung belgülüg

sañga iki ajun tegürgü ülüg (K. B. 5586)

negü tir eşitgil **ay köñgli yaruk**

munıñ maıı nısi kör bu sözke anuk (K. B. 5599)

ay ilig munukı özüm bilmişin

ötündüm sañga men için hem taşın (K. B. 5602)

bayat birsü arzu tilekiñg tükel

tükel kıldıñg arzum **aya edğü fal** (K. B. 5613)

bu künde naru sen bağırsaklıkın

basut kıl mañga sen **ay köñgli yakın** (K. B. 5614)

büter men sañga çın inanur özüm

sözünġ örtme minde *ay körlüğ yüzüm* (K. B. 5615)

barayın men emdi ƙadaşım tapa

kinġeyin anġar men bu iş *ay apa* (K. B. 5654)

ilig aydı bargıl meninġdin selam

tegürgil anġar sen *ay bilgi tāmam* (K. B. 5665)

ayur *ay ƙadaşım* ƙalı keldinġ ay

saġa tuşġalı men taƙı keçmez ay (K. B. 5685)

itingü kerek men yarınƙı itig

itilse yarınƙı işim *ay tetig* (K. B. 5698)

munġar mġngzetü keldi emdi bu söz

bu söz işke tutġıl *aya köġgli tüz* (K. B. 5699)

bu keçmiş tiriglikke öknür özüm

neçe erki ƙalmış künüm *ay yüzüm* (K. B. 5700)

ƙışig satġayu men yorıdım ötüş

özüg satġayın men *ay erde küsüş* (K. B. 5709)

negü tir eşit tınġla bilgi batıġ

saġa ötler emdi *ay köġgli ƙatıġ* (K. B. 5713)

yanut birdi oġgurmış aydı ƙadaş

eşitgil sözümni *ay köngli tudaş* (K. B. 5721)

negüke buzar sen bu edgülerig

saŋa yası teggey *ay köngli tirig* (K. B. 5746)

maŋa munda yigrek tidüki özüm

ayayın saŋa men *ay körklüg yüzüm* (K. B. 5748)

bilir sen ajunda bu ögdi öküş

vefalıg kişike bolur *ay küsüş* (K. B. 5764)

unittıngmu erki bu edgülerig

yanut kılmağumu *ay köngli tirig* (K. B. 5772)

irig sözledim men sözüg *ay kadaş*

irilme serilme köngül kılma baş (K. B. 5773)

muŋgar menğzetü keldi emdi sözüm

eşitgil munı sen *ay körklüg yüzüm* (K. B. 5776)

kişilik kıl *ay er* kişi bol uluğ

kişi mundağ urdı kişilik yoluğ (K. B. 5788)

negü tir eşitgil *ay köngli yağan*

kişilik kılığlı bağırsaklıkın (K. B. 5795)

sevindi kör ögdülmiş aydı kadaş

bu yaŋlıg kerek *ay kişilikke baş* (K.B. 5816)

ilig kılķ evürse *ay kılķ silig*

anı evre yandur ayu bir bilig (K.B. 5812)

biziŋde usalraķ kim ol *ay ilig*

yava boldı ođ kūn tegümez elig (K.B. 5840)

negü tir eşitgil uķuşluğ sözi

bu söz işke tutsa tap ol *ay kızı* (K.B. 5843)

yanut birdi ilig ayur *ay büğü*

neteg tutğu özni negü teg küğü (K.B. 5846)

men emdi ev içre yatur men usal

işim barça taştın *ay bilgi tükel* (K.B. 5848)

yanut birdi ögdülmiş aydı ay beg

bayat birsü teşfık *aya erde yig* (K.B. 5854)

saŋga kıldım emdi özümni yuluğ

sen inçin tirilgil *ay ilçi uluğ* (K.B. 5857)

et ol bu kişi kōŋli artar yıdır

anı keğ küdezgü *ay kılķ kaçır* (K.B. 5862)

muŋgar eymenür men *ay ilig kutı*

yongaglı yongasa bu yalnguk iti (K.B. 5869)

taşı munda yigrek ayur uş bu söz

munı işke tutgıl *aya edgü öz* (K.B. 5875)

sini sözlegüçi kişiler maŋga

yağı teg yağı ol *ay bilgi kiŋge* (K.B. 5882)

bu yalğan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut *ay elgi uzun* (K.B. 5878)

yanut birdi ilig ayur *ay kişi*

reva boldı hacet tilekiŋg tuşı (K.B. 5879)

ay köŋgli köni kılka alçaq bütün

tirig bol esen tur tirilgil kutun (K.B. 5897)

munu kır badım men tapuğka katıg

bayat birsü tevfiķ *ay bilgi batıg* (K.B. 5899)

ağır tut *ay ilig* bu üç türlügüg

ayayın saŋga men maŋga tut ögüg (K.B. 5910)

tiriglik kayu ol kör edgü kayu

ayu bir maŋga sen *ay bilge bügü* (K.B. 5921)

yayıg dünya sindin evürse yüzi

kerek bolġu eđġü turur **ay ƙozı** (K.B. 5925)

a˘vınma bu dŷnya bile **ay ilig**

vefa ƙılġu ermez yetŷrgil bilig (K.B. 5926)

oyunƙa ƙatılma usa **ay unur**

oyunƙa ƙatılsa boyun baġlanur (K.B. 5928)

kŷrŷ barsa yaƣşı bitimiş bitig

unıtma bu sŷzni **ay kŷngli tetig** (K.B. 5929)

munuƣı ay ilig ŷzŷm bilmişin

ŷtŷndŷm saᅇga men iĉin hem taşın (K.B. 5932)

aġır boldı kŷngli yatur inĉıƣın

tegip tuş aᅇgar bir **ay kŷngli yaƣın** (K.B. 5963)

unamadı aydı ƙadaşıᅇ ģalı

ya˘vuzraƣ **ay bilgem** kŷner teg yolu (K.B. 5965)

men aşnu barayın seninġdin oza

sen aƣru uçı kel **ay ƣalka tŷze** (K.B. 5966)

ayıttı ne boldı ŷzŷᅇg **ay ƣadaş**

sini kŷrdŷm emdi kŷᅇgŷl boldı baş (K.B. 5975)

ayur **ay ƣadaşım** yolum kŷngelir

ölüm tutğakı tuttı öz bargalır (K.B. 5976)

yanut birdi ögdülmiş aydı *ay can*

tirig bolsa yalnıguk yorır ig toğan (K.B. 5978)

kişi iglese barça töklür yazuk

yazuk tökse kutlur kişi *ay toñga* (K.B. 5982)

nelüg tilde körksüz yoritur sen söz

ölürüng ne bilding *aya köñgli tüz* (K.B. 5985)

tüşedim түşümdin açıldı mañga

ölürüm uñuldı mañga *ay toñga* (K.B. 5987)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

yime edğü ermez *aya köñgli tüz* (K.B. 5989)

telim türlüg ol emdi түşke yörüg

anı bilgü barça *ay kılkı örüg* (K.B. 5994)

tüşüg barça түş tip tilin yörmegü

bu түşnüng yörügi telim *ay bügü* (K.B. 5999)

negü tir eşitgil *ay bilgi teñgiz*

bu söz işke tutğıl kızartğıl meñgiz (K.B. 6002)

sarığı küçenmiş bolur *ay bügü*

özini boşutğu terengbin yigü (K.B. 6010)

bu sevdâ küçenmiş bolur *ay kadas*

ot içgü menğesin arıtgu adaş (K.B. 6012)

)takı biri azğas-u ahlâm bolur

bu tüşke yörüg yok *ay kılka unur* (K.B. 6015)

yana pişe sin körse tüşte kör er

anğar ma yörüg yok *ay kılka kür er* (K.B. 6018)

bir ök yañlıg ermez bu tüşke yörüg

munı keğ sakıngu *ay kılka örüg* (K.B. 6023)

munı barça bilgü kerek ay kadas

anın ötrü yörse tüşüg *ay adaş* (K.B. 6030)

nelük özke teñsiz yörer sen yörüg

yörügke barır tüş *ay köñgli örüg* (K.B. 6038)

yanut birdi oğgurmış aydı tüşüm

yörügi bu ermez *ay işim tuşum* (K.B. 6047)

ediz bağnalıg men şatu kördüküm

tiriglik turur *ay kadas* yördüküm (K.B. 6052)

ol atçı turur kör atalıglarıg

atasız kılığlı *ay kılķa arıĝ* (K.B. 6055)

bayat tüşte belgürtti emdi maᅅga

ölümke anunĝu kerek *ay toᅅga* (K.B. 6066)

bu tüşnüᅅg yörigi bu yaᅅglıĝ turur

ađınsıĝ yörer sen maᅅga *ay unur* (K.B. 6067)

baķa körgil emdi *ay köᅅᅅli tirig*

ölüm kötki kıldı yaĝız virlerig (K.B. 6069)

sakınçım bu ol *ay köᅅᅅildeş işim*

ölümde kiğin teᅅgri itsü işim (K.B. 6077)

yana aydı *ay çın baĝırsak ķadaş*

barır men uğu sen kelir sen adaş (K.B. 6084)

sözüm bu usal bolmaĝıl *ay ķadaş*

isizke tiriglik yaᅅa ķılma yaş (K.B. 6087)

taᅅar neᅅᅅ barın ķıl özüᅅᅅke yuluĝ

buđunuĝ seᅅindür *ay bilgi uluĝ* (K.B. 6099)

özüᅅᅅni yol ötgen sakın *ay ķadaş*

seᅅinç ķılma artuķ yazuķ tutma ķaş (K.B. 6114)

negü tir eşitgil *ay köᅅᅅli oduĝ*

bu söz işke tutsa tokınmaz yoğuğ (K.B. 6119)

tükel kız kılınçlığ turur bu ajun

sini armasunı *ay kılka tüzün* (K.B. 6122)

köz açtı silerke bu birdi elig

usal bolmağıl sen *ay kılka silig* (K.B. 6124)

şeker birle igdür birür kin ağu

yayığ kut kılınçı bu ol *ay büğü* (K.B. 6129)

kalır dünyağa birme saklan köngül

cefaçı turur bu *ay kılka amul* (K.B. 6131)

esürtmesü devlet sini *ay kadas*

adıldukđa şeksiz közüng tolđa yaş (K.B. 6137)

yigitlik ya baylık bu kut esrüki

süçig esrükinde beğer *ay beki* (K.B. 6141)

atıng boldı kul kılma begler işi

özüng kullukı kıl *ay edğü kişi* (K.B. 6144)

köni sözleyin söz saňa *ay kadas*

negü kizleyin men ay köngli tudaş (K.B. 6150)

sen emdi küdeşgil özüng *ay kadas*

seniñ boldı dünya özüñ boldı baş (K.B. 6160)

isizke yürekliğ aya buğrağı

isiz kılma isiz yimi ol ağı (K.B. 6166)

aya kiñg yorıqlığ bu dın öktemi

ölüm yetgelir terk otı kıl emi (K.B. 6167)

aya men tigüçi mini sañ mini

ölümke amunğıl yanur keç sini (K.B. 6168)

aya aç közi suğ bu dünya kılı

ölüm suklanur kör sini tutğalı (K.B. 6169)

ayur *ay kadaşım* barır men muñgun

iki neñgke artuğ açır men bu kün (K.B. 6170)

du' ada unitma mini *ay kadaş*

meniñde kiñin sen kelir sen ulaş (K.B. 6173)

yana oğ ayur *ay bağırsaq kadaş*

meniñ qağğuma sen köñgöl kılma baş (K.B. 6180)

kereklig tutuzdum sañga barça söz

unitma sözümni *aya köñgli tüz* (K.B. 6184)

kimi qoğtı erse *ay ersig urı*

kerek bolsunı ıt kerek kök böri (K.B. 6194)

ayıttı ilig emdi Һalıŋ ne olsa

kınçlıĝ körür men özünĝ *ay amul* (K.B. 6227)

negü Һadıĝu vaķtı turur *ay oĝul*

maŋga ay bileyin *ay Һalka amul* (K.B. 6234)

könĝül bertti ilig yuvuldı yaşı

ayur *ay dıriĝa* ol eđĝü kişı (K.B. 6238)

yanut birdi öĝdülmiş aydı bu söz

aŋgar sözledim men *ay bilgi öĝüz* (K.B. 6243)

bayatķa ulamış turur öĝ könĝül

yava Һılmaĝay bir bayt *ay oĝul* (K.B. 6246)

iligke tegürgil meningdin selam

bu aħır selam ol ay bilgi tamam (K.B. 6185)

aĝır ig bile sen özünĝ yalŋguzun

negü teg Һılur sen ay urĝı tüzün (K.B. 6187)

yana aydı ilig *ay öĝdülmişe*

sakınç Һadıĝu birle yorıma buşı (K.B. 6252)

biziŋge turur iş yarın *ay büĝü*

ne erki tiriglik ne erti tigü (K.B. 6254)

negü tir eşitgil *ay kılka amul*

bayat kullarınga bağırsak köngül (K.B. 6261)

yorıp keldi utru ayur *ay kadaş*

muyan birsü tengri köngül kılma baş (K.B. 6287)

negüke kılur sen sıgıt *ay urı*

kim urdı ya kim sökti ne ol qorı (K.B. 6295)

ayur *ay kadaşım* maŋga baq turup

üdiklerim uçsun yüzüŋni körüp (K.B. 6300)

ay köŋglüm talusı se vüg canka can

seniŋsiz negü teg tirilsü rewan (K.B. 6302)

ilig aydı öglen *ay ögdülmişe*

du' a birle itgil aŋgar sen işe (K.B. 6305)

ol andağ tirildi tükedi ajun

taķı qaldı artıp *ay kılka tüzün* (K.B. 6329)

yanut birdi ögdülmiş aydı *ay beg*

buḍun ḥali eḍgü du' a artgu teg (K.B. 6351)

ay ilig bu üç ara semzi yaḥuz

biri it biri kuş birisi et öz (K.B. 6364)

ay ni‘mət iḏsi ölüm miḥnetiṅ

ay miḥnət iḏsi ölüm ni‘mėtiṅ (K.B. 6377)

çıǵay ölse kutlur kiter emgeki

ölüm tutsa *ay bay* saķış birmekiṅ (K.B. 6378)

bayat birsü tevfik bu künde naru

ķamuǵ eǵülükke *ay eǵü törü* (K.B. 6409)

tilin birdi alķış kör öǵdülmişe

ayur *ay bǵü beg* uzun kiç yaşa (K.B. 6410)

negü erse arzu tilekiṅ taķı

tükel birsü teṅgri saṅga *ay aķa* (K.B. 6413)

sevinčin avınçın tirilgil uzun

erejlengil ança *ay ķalka tüzün* (K.B. 6414)

negü ķılǵu teṅgri bu dünya işi

bu yaṅlıǵ töritmiş *ay ilçi başı* (K.B. 6416)

ķalı biz kişi ersemiz *ay bǵü*

olarıǵ siziksiz fırişte, tigü (K.B. 6428)

ķalır ķarşı ordu saraylar ķamuǵ

anı bēnd tutumaz bu öz *ay uluĝ* (K.B. 6433)

neçe kēnd uluṣ baĝ çiçekliklerig

ķuruĝ ķodtı kör bu ölüm *ay tirig* (K.B. 6435)

ay nı'met iḏsi şükür kıl yigil

ay mihnet iḏsi şabır kıl egil (K.B. 6449)

körü bar *ay bilge* bu künki ödüg

öñgin boldı barça kamuĝ iş küdüg (K.B. 6451)

namaz ruzķa birle yoriĝlı kiṣi

münafık atandı *ay ilçi başı* (K.B. 6456)

haram birle artuķ ķarardı köñgöl

hālāl ķayda bulĝu tilep *ay oĝul* (K.B. 6461)

munĝar menĝzetü keldi emdi bu söz

munı yakṣı tıñla *aya köñgli tüz* (K.B. 6462)

negü tir eşitgil saķınuķ kiṣik

öñgölde alın sen *ay eḏgü başı* (K.B. 6478)

tilim sözledi söz bitidi elig

ölür bu elig til *ay ķalkı silig* (K.B. 6505)

elig til niṣanı munu bu bitig

saᅇga ƙoɗtum emdi bitip *ay tetig* (K.B. 6506)

unıtma mini *ay oƙgı tirig*

özüm dünya ƙoɗsa töşense yirig (K.B. 6507)

aya meᅇgü muᅇgsuz iɗim sen uluğ

sen ök yarlıƙağıl bu muᅇgluğ ƙuluğ (K.B. 6508)

ƙuluᅇg men iɗim sen maᅇga *ay gıfur*

mini yarlıƙağıl yazuƙum keçür (K.B. 6511)

yime yarlıƙağıl ƙamuğ mü‘ minig

toğardın batarka tegi *ay arıg* (K.B. 6512)

otun men otundın otunluk kelir

tüzün sen yazuƙum keçür *ay bilir* (K.B. 6513)

umınçım sen ök sen maᅇga *ay umınç* /

umınç kesmegey men saᅇga *ay umınç* (K.B. 6515)

cefadın ceƙa oƙ kelir *ay iɗim*

veƙada veƙadın adın bilmedim (K.B. 6517)

tözü tört isiᅇge meniᅇgdin seła

tegür *ay bayatım* tutaşı ulam (K.B. 6520)

esirkep açır men saᅇga ay yigitlik

ķamuğ ķōrkūmi sen yıratting yıratım (K.B. 6528)

aya usrık öz sen oğun yıgla tınma

bayatķa tapuğ ķıl yok erse yokağım (K.B. 6560)

ya rāb oğguru bir mini *ay içim* sen

sūre ıđmağıl men kōngūlni arıttım (K.B. 6563)

ay bilge kişelding biligsiz yorır

biligsiz kişelse kişenin bura (K.B. 6615)

ay yusuş kerek sözni sözle kōni

kereksiz sözüğ kizle ķılğa ķora (K.B. 6627)

negūke manding *aya muᅇgluğ öz*

ķayuķa tayanding kōrūr kōz kōre (K.B. 6640)

ya rāb yarlıķağıl ķamuğ mü‘ minig

telim raᅇmetingdin tūkel turğura (K.B. 6644)

aya şek yolında yiligli oğun (A. H. 11)

aya til törüt međᅇ ötüngil ķanı (A. H. 41)

aya şahım erdemlerin sanağan (A. H. 59)

biligligke *ya dost* özünᅇni ula (A. H. 82)

bilig tatᅇın *ay dost* biliglig bilūr (A. H. 106)

aya ğam katıĝsız sürur umĝuĝı (A. H. 211)

aya dost biliglig izin izlegil (A. H. 225)

aya mal iĝisi aĝa eĝü er (A. H. 245)

aya hırs idisi harıslık nerek (A. H. 313)

küdezgil *aya dost* uluĝlar hâkın (A. H. 345)

aya edĝü umĝan isizlik kılup (A. H. 375)

aya artaĝ işlig sevinĝin salın (A. H. 413)

aya malĝa suĝ er yakın bil bu mal (A. H. 425)

aya hıĝmin ajun tapa üĝgüĝi (A. H. 449)

ceza‘ kılma *ya reĝc iĝisi* tarup (A. H. 464)

kerek kıl tap *ey dost* kerek kıl itib (A. H. 474)

aya minde kiĝin keligli munı (A. H. 481)

ĝanĝa bardıĝ *ay oĝul* (I, 74)

Ünlem grubunun yukarıda sıraladıĝımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlede cümle dışı unsur olarak kullanıldıĝı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler ařaĝıda sıralanmıştır:

ilig aydı uĝtum *aya ĝut* sini

ĝatıĝ sevdim erdi irer sen mini (K. B. 714)

bu ay toldı aydı *ay ilig ĝutu*

mening sözlegüke özüm yok şatı (K. B. 776)

yir öpti kör ay toldı turdı örü

ayur *ay ıdık kut ay edgü törü* (K.B. 939)

negü tir eşitgil ukuşluğ bilir

bu söz işke tutsa kör asğı alır (K.B. 1146)

bu ay toldı aydı eşit *ay oğul*

sözümni unitma maṅga tut köṅgöl (K.B. 1167)

ayur *ay içim* sen törüttüṅ tözüg

yimi birle igdür sen sansız özüg (K.B. 1257)

ayur *ay oğul* kördüṅ emdi mini

ne ḥalin barır men unitma munı (K.B. 1501)

ayur *ay ögdülmiş* baḳ emdi maṅga

ataṅ emgeki kirmedi bir saṅga (K.B. 1792)

yana aydı ilig *ay ögdülmişe*

bilig bilgüçiler neteg bilmişe (K. B. 1815)

ayur *ay bağırsaḳ içim* sen uluḡ

ağır kıldıṅ ilde bu yunçıḡ kuluḡ (K. B. 3117)

yana aydı ilig *ay ögdülmişim*

bayat faḫlı erdi sini bulmışım (K. B. 3120)

yanut birdi ögdülmiş aydı özüm

sini arzuladı *ay körklüg yüzüm* (K. B. 3306)

yanut birdi oğgurmış aydı çın ay

negü ol tilekiñg *aya körki ay* (K. B. 3451)

yanut birdi ögdülmiş aydı bu söz

eşittim sen aydıñg *aya kutluğ öz* (K. B. 3646)

yanut birdi oğgurmış aydı bitig

bitiyn kör ança *ay bilge tetig* (K. B. 3713)

yana aydı ilig *ay ögdülmişe*

bitig bir yime ay tilin bilmişe (K. B. 3943)

ayur *ay kadaşım* ne erki igiñg

mini munça yavlağ eğerdi begiñg (K. B. 3970)

yanut birdi ili gayur *ay süzük*

içiñg me taşıñg birle barça tüzük (K. B. 5114)

aya minde kiğin keligli mını

oķısañg du*ada anıtma mini (A. H. 482)

3.15. BAĞLAMA GRUBU

İki ya da daha fazla isim unsurunun bağlama, karşılaştırma, kuvvetlendirme ve denkleştirme edatları ile oluşturduğu kelime grubudur.

3.15.1. YAPI BAKIMINDAN BAĞLAMA GRUPLARI

3.15.1.1. Bağlama Edatları ile Kurulan Bağlama Grupları

3.15.1.1.1. *azu* Bağlama Edatı ile Bağlananlar

“Yoksa, yahut, şayet” anlamlarına gelen bu bağlama edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

isizmü saṅga yig azu eḍgümü

söküşmü ҡolur sen azu ögdimü (K. B. 243)

er at kirse Һилче көрүнсе төзү

bu körse *yarağlıg yarağsız azu* (K. B. 2539)

münümmü öküşrek *azu erdemim*

ayu bir maṅga sen ҡılayın emim (K. B. 3101)

bularda ҡayu erse aş suv yigü

anı teṅgle *barğu azu barmağu* (K. B. 4578)

bu munça isinmek azu tumlumaқ

tilek iki boldı ay ersig җомақ (K. B. 4701)

biziṅge anunmış turur bu ölüm

ölümke itig yok *azu berk tolum* (K.B. 6291)

3.15.1.1.2. *bile* Bağlama Edatı ile Bağlananlar

“Dahi, hatta” anlamlarına gelen bu bağlama edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

buşaklık bile erke *ö vke* yavuz

bu iki bile tutçı emger et öz (K. B. 332)

buşaklık bile erke *ö vke* yavuz

bu iki bile tutçı emger et öz (K. B. 332)

ilin itti tüzdi bayudı buğun

böri koy bile suvladı ol öğün (K. B. 449)

iligke yakın haş hacib erdi bir

ayı ersig ilig bile sözke sır (K. B. 505)

bu şaklık bile erke *ö vke ya vuz*

biliglig ukušluğ buđunda başı (K. B. 563)

bitigü bile koldı *kağd* tetig

bayat atı birle bitidi bitig (K.B. 1342)

sini armasun *dünya devlet bile*

ķamuğ iş içinde könilik tile (K.B. 1373)

buğun basçı begke bu hımmet kerek

bu hımmet bile hem mürvet kerek (K.B. 2124)

bu hımmet mürüvvet bile barsa *çav*

bolur beg tileki yorır ötrü av (K.B. 2125)

bu hımmet bile hem siyasat kerek

siyasatka beglik rıyasat kerek (K.B. 2127)

sening boldı ***dünya tırglık bile***

tırglık bulunsa yatıp yi küle (K.B. 2162)

uluğ iş bu işke er ödrüm kerek

bütünlük bile kalı ködrüm kerek (K. B. 2187)

uluğ iş bu işke er ödrüm kerek

bütünlük bile kalı ködrüm kerek (K. B. 2187)

uluğ hacib artuk bütün çın kerek

bu çınlık bile keğ bütün din kerek (K. B. 2436)

uluğ hacib artuk bütün çın kerek

bu çınlık bile keğ bütün din kerek (K. B. 2436)

tetiglik bile bolsa erke ***bilig***

tözü işke tegrür bu bilgi elig (K. B. 2624)

tetiglik bile bilse ***türlüg bitig***

bitig bilse ötrü bolur er tetig (K. B. 2628)

belağat bile haṭ tengeşse kalı

idi edgü til bu bitig söz tili (K. B. 2695)

ay ilig kaç işke er ödrüm tile

bağrsak közi toḡu vutı bile (K. B. 2927)

ayıtmışnı aydım ay ilig ḡutı

negü teg kerekin emi hem otı (K. B. 2944)

saranlıḡ bile boldı ***beglik yağı***

saranḡa ḡopar tegme yirde coğı (K. B. 3038)

yağız yir yaşıḡ suv yaraştı ***bile***

ara miṅg çiçekler yazıldı küle (K. B. 3212)

yaraşıḡ yorısa ḡadaş ya adaş

olardın bolur ***ḡa ḡadaşḡa bile*** (K. B. 3213)

hava nefis bile kör yağı ol uluḡ

bu iki azıtur tapuḡçı kulug (K. B. 3344)

ḡoḡısı ***yağız yir yaşıḡ suv bile***

örüsi ***süzük yil öze ot*** ula (K. B. 3725)

kuḡuka ḡatılmaz körü tur yuḡaḡ

ḡara ḡuş örüṅḡ ḡuş bile keḡ yırak (K. B. 4199)

yorı iki ajun idisin tile

nerek *dünya* ‘*u**k**bi* ikigün *bile* (K. B. 4742)

ıdı yakşı aymış bögü bilgi kinġ

*kılı**k**ı yorı**k**ı bile kö**n**gli* teng (K. B. 4843)

yarudı basa *yıldrı**k** a**d**ğır bile*

tizildi erentir özin belgüle (K. B. 5676)

yıl *altmış iki* erdi *tört yüz bile*

bitiyü tükettim bu söz ülgüle (K.B. 6495)

yıl *altmış iki* erdi *tört yüz bile*

bu söz sözledim men tutup can süre (K.B. 6623)

3.15.1.1.3. *birle* Bağlama Edatı ile Bağlananlar

İle anlamına gelen bu bağlama edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

yağız yir yaşıl kök *kün ay birle tün*

törütü hılayık öd ödle bu kün (K. B. 3)

bolu birdi evren ilig birdi taht

tuta birsü tengri *bu taht birle baht* (K. B. 92)

kozi yazkı yılduz basa uğ kelir

*erentir ku**c**ı**k** birle* sançu yorır (K. B. 139)

beğük bilgi birle öküş erdemi

biliglig ukušluğ buđun köđrümi (K. B. 278)

sözin aydı şa'ır muŋgar menğzetü

tili lafza birle anğar yangzatu (K. B. 471)

ilig aydı körgil köni er ***özi***

tili köñgli birle biriker ***sözi*** (K.B. 862)

vezirlik anğar birdi ***tamğa ayağ***

tuğı kövrügi birle birdi ***kıyağ*** (K. B. 1036)

negü asğı bar bu ökünçüm bu kün

ölüm tuttı kesti ***bu söz birle ün*** (K. B. 1132)

ķamuğ işçi barķa köründi kelip

tapuğ tozğu birle neñg artut kılıp (K.B. 1769)

ķişi yılķa birle adırtı bilig

bilig birle yalñuķ kötürdi elig (K.B. 1845)

bayat kimke birse bu eğğü kılık

bu eğğü kılık birle eğğü yorık (K.B. 1978)

bayat kimke birse bu eğğü kılık

bu eğğü kılık birle eğğü yorık (K.B. 1978)

akılık kerek begke odk kngl

bu odk kngl birle alk amul (K.B. 2049)

akılık kerek begke odk kngl

bu odk kngl birle alk amul (K.B. 2049)

ak bolsa begler at avlanur

at av birle ajun beklenr (K.B. 2050)

kişi krknge i klık iş ol

yzi krki birle alını tuş ol (K. B. 2215)

sakşı kerek bolsa bilge tetig

bilig birle bilse *bu trlg bitig* (K. B. 2218)

apuğ başlar er keğ bağırsak kerek

tni can birle tapuğsak kerek (K. B. 2529)

tili birle yumşak sig tutğ sz

kngl tutsa alak yaruk tutsa yz (K. B. 2576)

mngar mngzer emdi bu beytig ok

szi m‘ni birle uulğay tak (K. B. 2578)

aya beg erej kolma emgek ktr

erej birle emgek adağşu yatur (K. B. 2936)

tirildi bir ança yorıdı bu yaŋ

böri toŋlı birle ƣozı boldı teŋ (K. B. 3096)

maŋa tegse emgek erej me tegir

erej birle emgek yanaşu yorır (K. B. 3140)

bilig birle ta ‘at muyanı tümen

biligsiz tapuğ ƣılsa bulmaz muyan (K. B. 3224)

saray ƣarşı yir suv sini **birle** yok

at üstem ƣız oğlan ƣanı **birle** yok (K. B. 3439)

rıca birle ƣayfı ƣanat sen ƣılın

bu iki araƣı yoluğ sen alın (K. B. 3671)

yaşıl kök törütti kötürdi eğiz

kün ay birle yulduz bezedi beğiz (K. B. 3724)

ilig yarlıƣamış **bitig birle söz**

oƣıdım bitigin yaruk boldı köz (K. B. 3732)

bayatƣa sıgındım özüg bekledim

bu din birle iman küdezsü idim (K. B. 3741)

fesad birle devlet turumaz ƣaçar

ƣalı tursa taŋ yok tünerçe ƣonuk (K. B. 4415)

kişi yılka birle adırtı bu ol

taduğa yaraşıq yise ay oğul (K. B. 4635)

ķayuda yigü bolsa içgü kerek

yigü içgü birle tengeşgü kerek (K. B. 4654)

yanut birdi ilig ayur ay süzük

içiñg me *taşıñg birle barça tüzük* (K. B. 5114)

negü tir eşitgil ay kılķı arıg

bu öğlek oka birle köñgli balıg (K. B. 5430)

negü tir eşitgil ay kılķı arıg

bu *öğlek oka birle köñgli balıg* (K. B. 5430)

keçer dünya keçmez bu eçgü kılık

bu eçgü kılık birle eçgü yorık (K.B. 5924)

ili toldı *eçgü du'a birle söz*

atı ķaldı menğü bolup yitgüsüz (K.B. 5943)

keçim birle tap tut *ķarın toķluķın* (A. H. 186)

hünēr birle devlet birikmekliki (A. H. 443)

3.15.1.1.4. hem Bağlama Edatı ile Bağlananlar

Bu Farsça bağlama edatı ile kurulan bağlama grupları Karahanlı Türkçesinde şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

fıda kıldı *barın neñgin hem özin*

yalavaç aňgar birdi iki kızın (K. B. 56)

basa keldi *oğlaķ könek hem balıķ*

bular toğdı erse yarudı kalıķ (K. B. 141)

köñgöl birdi hem me yorıttı tilig

uvut birdi *ķalk hem ķılınçı silig* (K. B. 149)

ajun tutğuka er uķuşluğ gerek

buğun basğuka *ög* gerek *hem yürek* (K. B. 217)

ķişen ol ķişike *bilig hem uķuş*

ķişenlig yarağsızķa barmaz öķüş (K. B. 314)

köñgöl birdi *köz hem uķuş ög bilig*

aça birdi sözüm yorıttı tilig (K. B. 387)

munıñ şükri emdi neteg öteyin

tirig bolsa özüm *yılın hem ayın* (K. B. 390)

ilāhi bilür sen bu ‘ acızlıkım

saňgar oķ açar men *muñgum hem taķım* (K. B. 391)

ķılınçı köni erdi ķılķı oñgay

tili çın bütün *hem közi köñgli* bay (K. B. 407)

munğadıp ayur bir kün oldrup özi

beğük iş *bu beglik işi hem sözi* (K. B. 420)

ilig kolsa saklan ajunçı kişi

bu *saklık* erür *hem şeri'at işi* (K. B. 446)

du' a arttı ilde kör edgü atı

beğüdi küniñge *atı hem kutı* (K. B. 459)

yigit erdi oğlan *kılınçı amul*

ukušluğ biliglig hem öglüg köñgöl (K. B. 463)

yüküندی iligke kör açtı sözün

süçitti *sözi hem* sevitti *özün* (K. B. 582)

munu men me devlet münüm erdemim

ayu birdim emdi *igim hem emim* (K. B. 749)

meniñ me özüm bu uzun yol yorıp

sañga keldi *emgep hem artuğ arıp* (K.B. 837)

ağır tut negü erse yarlığların

ağır kılğa teñgri *bu kün hem yarın* (K.B. 1281)

negü tir eşitgil qarı köklemiş

sınamış uşup hem bilip sözlemiş (K.B. 1492)

erejke tegürdi mini bu ölüm

ölüm ol buzuğlı *tüpüm hēm ulum* (K.B. 1544)

bu ay toldınıḡ kıldı oğlı yoğı

çıgayka üledi *kümüş hēm ağı* (K.B. 1564)

oḡardı *törü hēm toḡu iç tapuğ*

açıldı tapuğdın tilemiş ḡapuğ (K.B. 1643)

ilig aydı emdi tilemiş işim

tözü itlü bargay *içim hēm taşım* (K.B. 1645)

könilik u vut hēm bu eḡü ḡılınç

üçeḡün birikse bu buldı sevinç (K.B. 1664)

negü tir eşitgil kişi öḡrümi

kişi öḡrümi hēm buḡun köḡrümi (K.B. 1689)

köḡül ḡoḡkı tuttı tilin söz süçig

buḡunuḡ isitti *taşıḡ hēm içig* (K.B. 1696)

bakar *soldın oḡdın hēm* öḡdüḡün kiḡin

ḡamuḡ iş yaraḡın bilir hēm öḡin (K.B. 1857)

uḡuşluḡ köni *hēm* silig *til sözi*

bütünlük bile boldı ḡılḡı tözi (K.B. 1866)

hazine urunsa *kümüş hem ağı*

yağı boynı yençse kiterse çoğı (K.B. 1926)

bağırsaknı bulsa bağırka urun

manğa mundağ aydı *bilig hem ukuş* (K.B. 1947)

ukuşluğ kerek hem biliglig kerek

aklık kerek hem siliglig kerek (K.B. 1951)

keç öglüg kerek hem biliglig ukuş

biliglig kişiniñ yağısı öküş (K.B. 1954)

biliglig ukuşluğ bu dunğa talu

akı hem közi toq ne köñli tolu (K.B. 1964)

boç ortu kerek hem teñginçe yarağ

işinğ ortu tut ay biliglig kişi (K.B. 2090)

akı hem tüzün hem u vutluğ silig

bağırsak bolup keç küdezse ilig (K. B. 2169)

uruğluğ kerek hem sakınuk köni

könilik öze keçse ötrü küni (K. B. 2186)

arığsız kılınçı vefasız cefa

neçe me yitürse *şeker hem yilig* (K. B. 2198)

u vutluğ gerek *həm közi toğ* bütün

uvutsuz kişi ol kişide otun (K. B. 2199)

tili köngli bir həm kılınçı köni

u vutluğ bağırsağ bu dunda çını (K. B. 2235)

bu begler yakın tutsa edğü kişi

atı edğü kaldı *həm il kün işi* (K. B. 2258)

yana beg yakın tutsa isiz kişi

isiz kıldı *atın həm il kün işi* (K. B. 2259)

ıdı ök uluğ iş *bu sü başlamak*

çerig tüzmeği həm yağını sımak (K. B. 2272)

tuzı etmeği həm aşu king gerek

atı ton tolumı anğar teğ gerek (K. B. 2317)

bu *saklık* bolur *həm oduğluk* bolur

yağıda kayusu sak erse unur (K. B. 2353)

yağı körse alp er kızartur menğiz

karışsa boğulur *kızıl həm yağız* (K. B. 2384)

küvense *begi həm özi həm ili*

olarğa du‘a kılsa budnı tili (K. B. 2433)

közi toḱ kerek hem u vutluḡ silig

tetiglik kerek hem tümen tü bilig (K. B. 2441)

yüzi körki körklüg kerek hem yülüg

toğan ersig ünlüg sözi belgülüg (K. B. 2458)

tetiglik kerek hem törü keḡ bilir

ajun körki barça tetigdin kelir (K. B. 2474)

törü hem toḱu öṅdi yinḱe tapuḡ

uluḡ hacıb itse açar yol ḱapuḡ (K. B. 2490)

hacıblarḱa artuḱ küdezgü özüḡ

körürde közüḡ hem ötügde sözüḡ (K. B. 2519)

törü hem toḱu bilse ḱılsa tapuḡ

öṅay bolsa ḱılıḱı ḱılınḱı ḱamuḡ (K. B. 2531)

neḱe ḱa tegürgü kerek bu aşıḡ

ḱuruḡ ḱoḡmasa bir *iḱig hem taşıḡ* (K. B. 2552)

tapuḡḱa körüṅginḱe körse anı

aşı boḡzı ornı atı hem tonı (K. B. 2563)

yana bilse söznüṅ *iḱi hem taşı*

itilse anıṅ ötrü tüzmiş işi (K. B. 2601)

bağrsak gerek *həm közi köngli tok*

bütün çın kılıkı köni bolsa ok (K. B. 2607)

u vutluğ gerek *keğ amul həm silig*

siliglik bile bilse türlü bilig (K. B. 2621)

nücum bilse *ıb həm* yora bilse tüş

anıng yormışı teg sözi kelse tuş (K. B. 2632)

negü tir eşitgil bu beyt ayğuçı

okıgıl açılğay *taşı həm içi* (K. B. 2657)

yüzi körki körklüg gerek *həm boğ*

yülüg bolsa *bod sın kişide keçi* (K. B. 2663)

sözi bolsa yumşak şeker teg süçig

süçig sözke yumşar *uluğ həm kiçig* (K. B. 2665)

bu iki turur bu ajun tutrukı

oza keçmiş iş həm kelir utruka (K. B. 2716)

közi tok gerek *həm özi umdusuz* /

bağrsak gerek *çın özi koltğusuz* (K. B. 2721)

közi tok gerek *həm kılınçı bütün*

barı arta barsa küniñge kutun (K. B. 2750)

halal hem haram ağrar erse aça

yarağlığ yarağsıznı bilse seçe (K. B. 2752)

bağırsak kerek *hem oğug sak tetig*

tetiglik bile er kıılır mıng itig (K. B. 2761)

bor içmez kerek *hem özin tutguçı*

özin tutguçı er kıutuğ tapguçı (K. B. 2764)

bitigçi küdezgü *kiriş hem çıkış*

bitigin küdezgü kamuğ türlüg iş (K. B. 2774)

közi tok kerek keğ yime köngli bay /

arığlık kerek *hem yüzi körki ay* (K. B. 2843)

könilik kerek *hem bütün cın kılık*

köni bolmasa er tüzümez yorık (K. B. 2859)

ukušluđ kerek *hem biliglig* kerek

öçi bolsa aşka iriklig kerek (K. B. 2868)

ukušluđ kerek *hem bilig keđ bilir*

ukuşluğ kıışidin kıışilik kelir (K. B. 2896)

ayıtmışnı aydım ay ilig kıutı

negü teg kerekin *emi hem otı* (K. B. 2944)

sebeb sen sen emdi kamuğ edgüke

küçüg tıdğuğa hem törü birgüke (K. B. 3121)

beg içtin bolur körgü taştın közi

bağırsak kuli ol ***közi hem sözi*** (K. B. 3124)

bu söz kim sen aydıñ bağırısaqlı ol

kadaş belgüsi hem yağux yaqlı ol (K. B. 3335)

bayat birdi tevfiğ kamuğ edgüke

buğun asğıñga hem yüki yüğgüke (K. B. 3468)

bayat birdi tevfiğ kamuğ edgüke

buğun asğıñga hem yüki yüğgüke (K. B. 3468)

bu edgü kamuğ yirde edgü bolur

ol edgü ***yanutı hem edgü*** bulur (K. B. 3510)

negü tir eşitgil bu beyt ayguçı

tışı hem oğul kız üzer er küçi (K. B. 3583)

beğel kıldı ebđal ***neñgin hem malın***

bakıp koğtı zahid bu dünya ulın (K. B. 3563)

tirigke bu nengdin keçiş yok kadaş

egin bütgü ton hem karın toğgu aş (K. B. 3665)

kişide yavuzı özünġ bil özünġ

meġer edġü bolsa *özünġ hem sözünġ* (K. B. 3678)

öküş öġdi sansız şena bu tilin

kılur men bayatka *ayın hem yılın* (K. B. 3716)

isig tumlıġıġ hem kuruġ ya ölüġ

yaraşturdi ġalkka tegürdi ülüġ (K. B. 3726)

boġuzka yiyim hem eginke keġim

maġga kılmaz eksük törütgen iġim (K. B. 3743)

özünġ taplamaduġ berü kelmekiġ

maġga *tuşmaġınġ hem yüzüm körmekiġ* (K. B. 3910)

törü hem toġu bilse tüzse yorık

kirü hem çıka bilse itse kılık (K. B. 4038)

işinġ hem tuşunġ bu ġatılġu kişi

yanutka yanut kıl işinġe tuşı (K. B. 4182)

uzunluk tilese *özünġ hem sözünġ*

elig kısġa tutgıl ġutuldi özünġ (K. B. 4296)

ķımız süt ya yüñġ yaġ ya yoġrut ķurut

yaķım ya kiķiz hem erej evke tut (K. B. 4442)

oğul kızka ögret **bilig hem edeb**

anğar iki ajun anıng asğı tap (K. B. 4506)

uluş kendke kirse meniñ bu özüm

kişi birle bolğa **işim hem sözüm** (K. B. 4687)

sañğa tegdi emgek **kelü hem baru**

yanutı bayat birsü kün teg yaru (K. B. 4872)

küle baktı örlep talu kız yüzi

yarudı bu dünya **iri hem kuzı** (K. B. 4967)

toğa keldi örlep çıkardı yüzün

yaruk kıldı dünya **kolın hem özin** (K. B. 4968)

ağırlağı begler **özin hem sözün**

kerek hıñdu bolsun kümüş yuluğı (K. B. 5000)

ayıttı ilig aşnu oğğurmışıg

neçe kalmışıg hem kaçan barmışıg (K. B. 5455)

taķı bir tiler neñg yime yüz su vı

hem at ton tiler kör yorısa saıvı (K. B. 5518)

ay ilig munukı özüm bilmişin

ötündüm sañğa men **için hem taşın** (K. B. 5602)

men aymışlarım hem özüñg bilmişinğ

bakıp tēngleyü kör açılğay işinğ (K.B. 5815)

men aymışlarım hem özüñg bilmişinğ

bakıp tēngleyü kör açılğay işinğ (K.B. 5815)

tilekim bu ol **hem ötügüm** sañg

mini kim yongasa ayıtğıl mañga (K.B. 5871)

kişilik sañga birdi erklig bayat

köñgöl til kalık hem köni boldı **at** (K.B. 5880)

üçünçi tetig uz bitigçi bolur

kiriş hem çıkış bilse kaznağ tolur (K.B. 5913)

munuķı ay ilig özüm bilmişin

ötündüm sañga men **için hem taşın** (K.B. 5932)

yana çıktı oğlan ayıttı **sözi**

ķayun kelmişin hem tilekin özin (K.B. 5957)

şatu kördüm elig anıñg bağnası

yüz utru uruğluğ **eğiz hem yası** (K.B. 6033)

özi barmışın hem neteg көrmışın

ayu birdi öt sañ negü aymışın (K.B. 6237)

ilig ötledi kör mîng edgü sözün

köngül hem karın urdı ötlep uzun (K.B. 6338)

yime yakşı aymış kişi ördüm

cefaçı et özke *oti hem emi* (K.B. 6361)

bu ol *din yolu hem bu dünya yolu*

bu yolça yorı yolda azma ulı (K.B. 6498)

ol ol ‘*aql u kuş huş hıredka mekan*

bilig ma‘dini hem fa‘zilet kanı (A.H. 47- 48)

ölügdin tirig hem tirigdin ölüg (A.H. 17)

asıgsız mizah hem cedeldin sakın (A. H. 346)

3.15.1.1.5. *taķa* Bağlama Edatı ile Bağlananlar

Ve, ile anlamlarına gelen bu bağlama edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

atam erding artuķ *bağırsak aķa*

seni ngde bağırsak törütgen taķa (K.B. 1243)

kişi edgüsindin kelir edgülük

yigü içgü mîngü taķa ke dgülük (K. B. 2439)

bitigçi biliglig ukuşlug kerek

hatı uz bēlagat taķa edgürek (K. B. 2693)

3.15.1.1.6. *u, ü* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama

Grupları

Arapça ve edatı Orta Türkçe devresinden itibaren Türkçenin bütün sahalarında görülmeye başlanmıştır. Ancak, bir yandan İran edebiyatının tesiri ile bir yandan manzum eserlerdeki vezin zarureti yüzünden kelime *ve, vu, vü, u, ü* olmak üzere çeşitli şekillerde kullanılmıştır.⁵⁸ Karahanlı sahasında görülen örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

yana *nērd-ü şaṭranc* bilir erse keḏ

ḥarifleri andın ulır erse keḏ (K. B. 2634)

okı *zārb-u k̲ısmet* tükel bil küşür

tükelke tükel imtiḥan ol yetür (K. B. 4379)

taḳı ḳolsa *cebr-ü m̲uḳabel* okı

yime oklidis ḳapḡı yetrü tokı (K. B. 4382)

taḳı biri *azḡuṣ-u aḥlam* bolur

bu tüşke yörüḡ yok ay ḳılḳı unur (K.B. 6015)

3.15.1.1.7. *ya* Bağlama Edatı ile Bağlananlar

Yahut, veya, yoksa anlamlarına gelen bu bağlama edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

yaḡız yir baḳır bolmaḡınça ḳızıl

ya otta çiçek önmeginçe yaşıł (K. B. 120)

⁵⁸ Necmettin Hacıeminoḡlu, *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971, s. 201.

körü tursa bizde oza barguçı

ķara tut ya begler ajun tutġuçı (K. B. 250)

ayu birmedimü **ataġ ya anaġ**

ay oġlum begiġke özüġ kılma teġ (K. B. 651)

kerek **oġlum** erse **yakın ya yaġuķ**

kerek barķın erse keçiġli ķonuķ (K.B. 817)

toġar kün **arıġ ya arıġsız** timez

ķamuġķa yaruķluk birür eksümez (K.B. 831)

buşı erse işte yime övkelig

yaıa erse **borçı ya ķayġan elig** (K.B. 850)

ķalı tegse **emgek ya ķađġu saķınç**

serinse kelir ötrü ķayra sevinç (K.B. 1320)

oġul ķız seıbeı ata ol ana

ķalınç artasa ya itilse yana (K.B. 1486)

isiz eđġü ķalmaz neçe tüz ölür

uluġya kiçiġ tut ķara yir bolur (K.B. 1540)

bilig erdem **eđġü ķalınç ya ķalık**

ķişı öġrenür ötrü tüzlür yorık (K.B. 1824)

bilig tut **ya erdem** kişi öğrenür

meğer bu ukuş ol tadudın önür (K.B. 1825)

biliglig biligsiz çığay bar **ya bay** /

uķuřluğ uķuřsuz otun bar keğ ay (K.B. 1923)

tilin sözlese söz şekerde süçig

boyun birdi beg ķul **uluğ ya kiçig** (K.B. 2070)

ħacıblar işi tut **ya begler işi**

uluğ ya kiçig tut ötüğçi kişi (K. B. 2493)

ağçı bitigçi ya iş tutğuçı /

ya tonçı etükçi ‘amıl bolğuçı (K. B. 2494)

ķonuķları körgü **ya boğzı yimi**

açığlığ açığsızķa ķılsa emi (K. B. 2496)

yime aytu tursa er at -allerin

açı hem **toķa ya tonın oprakın** (K. B. 2564)

isizim **u vut ya uķuř öğ bilig**

arığsız bu borķa birür ay silig (K. B. 2654)

bitigçike ayğu kerek iç sözün

ķüdezse bitigçi **öküş ya azın** (K. B. 2675)

yaķında yaĝuķta ya yat baz ara

tuşar erse övke bulardın köre (K. B. 2734)

ķamuĝ türlüĝ otlar içişçi tutar

ĝiřvarış ya ma‘cun ya çurnı ķatar (K. B. 2887)

ķuruĝ öl yimiş tut ya içĝü süçig

anıñdın bolur bu boĝuzķa keçiĝ (K. B. 2889)

ķuruĝ öl yimiş ya çilengbin cılab

özi ķatĝu tutĝu bu barķa şerab (K. B. 2904)

içişçi ya aşçı yig erse ķalı

anıñ yası can kör tiriglik ulı (K. B. 2931)

negü teg keçer kūn ay öĝdülmiş ay

çıĝay mu telim boldı ilde ***ya bay*** (K. B. 3098)

yaraşık yorısa ***ķadaş ya adaş***

olardın bolur ķa ķadaşķa bile (K. B. 3213)

telim öĝsüzüĝ kör ***ya tul tulsakıĝ***

ya közsüz ya oldrum yime aķsaķıĝ (K. B. 3238)

negü bar ķişiler ara ay külüĝ

asıĝ tut ***ya ķor yas*** sanĝa belĝülüĝ (K. B. 3355)

adırmaz kişisin **kulug ya begig**

ödürmez talusın yaVuz ma yigig (K. B. 3534)

şeker halva yigli **ya arpa üyür**

toğup yatsa taᅅda yana aç turur (K. B. 3612)

yağız yir yaşıł kök yarattı **kün ay /**

karaᅅᅅku yaruᅅluᅅ / çıᅅay tut **ya bay** (K. B. 3717)

isig tumliᅅiᅅ ᅅem kuruᅅ ya ölüᅅ

yaraşturđı ᅅalkᅅa tegürđi ülüg (K. B. 3726)

saᅅᅅa ya seninᅅ kapᅅinᅅa men barıp

negüni tileyin tiriglik ıdıp (K. B. 3748)

kapuᅅcı tığumaz **ya yol kalᅅuᅅı**

tegürmez maᅅᅅa bir küvez kür küᅅi (K. B. 3768)

kıya bakma anda **solun ya oᅅᅅun**

özünᅅ eymenü tur eşit söz öᅅün (K. B. 4059)

kiᅅig ya ulug tut ne çavluᅅ külüg

tapuᅅcı tapuᅅcı turur belᅅülüg (K. B. 4092)

tegir erse **ᅅil ya saᅅᅅa on otaᅅ**

elig tarᅅu malın kılıᅅ tutᅅu yaᅅ (K. B. 4139)

sü başı ya il başı bolsa özüñg

köni bol yiti tut kulaķıñg közüñg (K. B. 4143)

ķalı umdusın bulsa ol umduçı

atağay sini ol *ini ya içi* (K. B. 4215)

yağı bolsa işiñg öñger *canıñga*

ya tirmiş yumıtmış anuķ malıñga (K. B. 4265)

için irtemegil *ya kalkan tözin*

meğer tilde teñgsiz yorıtsa sözin (K. B. 4340)

olarnı katiğ sev ağırla sözin

biliglerin ögren *öküş ya azın* (K. B. 4342)

eşit ğilmi işlet tilin soñgdama

ya kalkan kılınçın yañuz tip time (K. B. 4351)

kımız süüt ya yünğ yağ ya yoğrut kurut

ya çım ya kiçiz hem erej evke tut (K. B. 4442)

bularda tileme *törü ya bilig*

yorıķları kiñgrü bolur ay silig (K. B. 4446)

ya iş tuş okığay ya koldaş adaş

uluğ ya kiçig tut *yaķın ya kadaş* (K. B. 4576)

turu birgü aştā körüp yat bazıġ

aş içgü tegiri **öküş ya azıġ** (K. B. 4580)

yarım ya yitim bolġa oldruġ turuġ

yavuz bolġa könglünġ ay eġgü uruġ (K. B. 4585)

adaşıġ kadaşıġ **yıraġ ya yaġın**

tözüg aşka ünde küdezgil haġın (K. B. 4649)

bu yaŋlıġ kişiler töşendi yirig

ya senmü ġalır sen **ya menmü** tirig (K. B. 4726)

ya tapġı yaramaġa **emgekleri**

yava bolġa öd kün tiriglikleri (K. B. 4747)

kerek bolmaz emdi bu dünya maŋa

ya devlet kezigi kezig ay toŋa (K. B. 4761)

aġır savġılarıġ ilette ölüm

adın kim itügey **ot em ya tolum** (K. B. 4838)

tamuġka ya uçmaġ begi bolġuka

aġırlık üçün ya uçuz kılġuka (K. B. 4855)

nerek munġa sözke **bitig ya itig**

bütün sen bitig sen maŋa ay tetig (K. B. 4951)

neçe körklüg erse kağun *taş yüzi*

yıd ya beđzi ya meňgi tözi (K. B. 5110)

kalı kılmasa sen *emi ya oti*

buğunka bolur sen tiriglik yutı (K. B. 5245)

yazı tağ yirig tut yorır *koy sürüg*

ya kul küňg tapuğçı ay kılkı örüg (K. B. 5371)

sıgun muygak erse *sukak ya ıvık*

saňga yim tükemez ay eđgü kılık (K. B. 5374)

kulan ya tağı tut takı kök teke

tutup keldürürler saňga ay böke (K. B. 5375)

böri tilkü arslan ađğ ya toňguz

seningdin kutulmaz ölür avda tüz (K. B. 5376)

söz asğı ol ermez *öküş sözlese*

ya sözni tagırkap öküş tıňglasa (K. B. 5433)

er atsız bolumaz *buğun başlasa*

ya beglik işin barça beg işlese (K. B. 5459)

bu ajun ereji bile eçgü at

saňga bolğa *dünya ya ıvıkbi* ulat (K. B. 5604)

tiriglik uçuktı yağudı ölüm

ölümke *itig* yok *ya ötgü yolum* (K. B. 5638)

özüm körmedi bu ajun malını

ya eçgü isiz bu kişi ħalını (K. B. 5751)

kaçan tınglağay men olarınığ sözün

apaıng sözleseler *öküş ya azın* (K.B. 5883)

maıga tegdi sindin kamuğ eğgülük

ağırlık ya baylık / yigü keğgülük (K.B. 5898)

yıl ülgı yay erse tüşegli yigit

sarığ al tüşese *ya kürküm ögit* (K.B. 6009)

yıl ülgı küz erse er erse orut

ķara körse *tağ ya kuğuğ* körse üt (K.B. 6011)

ķış erse yana tüş körügli ķarı

aķar su v tüşese *ya buz ķar tolı* (K.B. 6013)

sevinç körse tüşte *oyun ya büğig*

saķınç ķađgularķa açıldı kezig (K.B. 6025)

yigitlik ya baylık bu ķut esrüki

süçig esrükinde beķer ay beki (K.B. 6141)

bu kün ya yarın tut yumulsa bu köz

silerniḡ dü' aḡa bolur muḡluḡ öz (K.B. 6172)

saḡa tegse *emgek ya kaḡu saḡınc*

maḡa ma kaçan bolḡa anda sevinç (K.B. 6235)

yayınḡa bulıt teg ya tüş teg ḡali (A.H.223)

3.15.1.1.8. *yime* Bağlama Edatı ile Bağlananlar

Ve, dahi anlamlarına gelen bu bağlama edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

tilig sökse bolmaz telim *öggüsi*

sözüg öggüsi bar *yime sökgüsi* (K. B. 1020)

yime kuşçı kişçi yime oḡ yaçı

anuk tutsa künde ḡapugda tuçı (K. B. 2558)

bilir erse *saḡış yime hendese*

'adıl cezri kılsa mişahat basa (K. B. 2633)

közi toḡ kerek keḡ *yime köḡli bay*

arıḡlık kerek hem yüzi körki ay (K. B. 2843)

taḡı bir tiler *neḡ yime yüz su v*

hem at ton tiler kör yorısa saḡı (K. B. 5518)

ajun malı tirtiḡ özünḡ boldı bay

ke vel minding ar kun yime tazı tay (K.B. 5803)

ilahi ruzi kıl *se vüg sa vçı yüzın*

yime tört işini ng yüzini köreyi (K.B. 6604)

3.15.1.2. Karşılaştırma Edatları ile Kurulan Bağlama Grupları

Bağlama edatlarının bir çeşidi olan bu edatlar, karşılaştırılan grupları veya unsurları birbirine mukayese suretiyle bağlarlar. Bağladıkları unsurlardan umumiyetle önce gelirler.⁵⁹

3.15.1.2.1. *ara...ara...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ara...ara... karşılaştırma edatı karşılaştırılan unsurlardan birini ifade eder. *Bazen...bazen...* anlamında olan bu karşılaştırma edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

ağızdın *ara ot ara su v* çıkar

birisi itigli birisi yıkar (K. B. 2686)

ara aç ara tok yügürgü kerek

begi yatsa emgek bu körgü kerek (K. B. 4749)

ķuruğluğ turur bu zāmaneo yası

ara asğt tegrür *arala yası* (K. B. 4926)

⁵⁹ Necmettin Hacıeminoğlu, *Türk Dilinde Edatlar*, Milli Eğitim Basımevi, İstanbul, 1971, s. 261.

3.15.1.2.2. *ķayu...ķayu...* Karşılaştırma Edatı ile

Bağlananlar

Bazen...bazen... anlamında olan bu karşılaştırma edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

ķayu bilge toğdı *ķayu alp atım*

ķayu kür kü vez er ķaya teg yalım (K.B. 6393)

3.15.1.2.3. *kerek...kerek...* Karşılaştırma Edatı ile

Bağlananlar

İster...ister... anlamında olan bu karşılaştırma edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

biligke turur bu ağırlık ķamuğ

ajunķa *kerek tör kerek il ķapuğ* (K. B. 264)

kerek oglum erse *yakın ya yağuk* /

kerek barķan erse *keçigli ķonuķ* (K.B. 817)

bu tüş teg tiriglik keķer belgüsüz

kerek beg kerek ķul barır kelgüsüz (K.B. 1396)

kerek dünya işi kerek ķuķbi tut

sakış birle adra tutar bilge büt (K. B. 4383)

bu yanglığ turur bu ajun öngdisi

kerek öngdisi tut *kerek töngdisi* (K. B. 4720)

kerek erse beg bol kerek erse kul

uzun kalgu ermez ölüm tuttı yol (K. B. 4817)

kerek miṅg yaşağıl *kerek on sekiz*

özünḡ ölgü eḡgü atınḡ koḡgıl iz (K. B. 4818)

kerek yir öze tur *kerek yir katın*

çavıksa özünḡ kör bu eḡgü atın (K. B. 5572)

kimi koḡdı erse ay ersig urı

kerek bolsunı *ıt kerek kök böri* (K.B. 6194)

toḡuḡlı ölür ök sevüg can barur

kerek beg kerek kul ne sa vçı kalur (K.B. 6290)

3.15.1.2.4. ne...ne... Karşılaştırma Edatı ile Bağlananlar

Karşılaştırılan unsurların hiçbirini kapsamına almayan karşılaştırma edatlarından olan *ne...ne...* edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

yorımaz ne yatmaz uḡımaz oḡuḡ

ne meṅzeg ne yaṅzaḡ kötürmez boḡuḡ (K. B. 17)

kiḡin öṅgdün ermez *ne soldın oṅgun*

ne astın ne üstün ne otu orun (K. B. 18)

ne öḡrüm ne köḡrüm ne ersig eren

ajunda tetig er yidi bu cihan (K. B. 279)

ne eḏgü bolur kutka koḏkı köngül

ne körklüg bolur bilge bolsa amul (K.B. 1700)

asıg yas ne eḏgü ne isiz barı

bayattın turur kör anıḡ taḑdiri (K. B. 3353)

eṣitmegüm erdi anıḡ sözlerin

ne kılkı kılınçı ne bilgi barın (K. B. 3859)

3.15.1.2.5. ya...ya... Karşılaştırma Edatı ile Bağlananlar

Ya...ya... karşılaştırma edatı ile oluşan bağlama grupları Karahanlı sahasında şu örneklerle karşımıza çıkmaktadır:

kalı atlanur bolsa begler süke

ya kuşka çoḡenke ya il körgüke (K. B. 2581)

yaḑanda yaḡuḑta ya yat baz ara

tuşar erse övke bulardın köre (K. B. 2734)

ya taḑıf ya taḑıf özünḡ yetrü bil

kalı bildinḡ erse ʿadēd çeḑri kıl (K. B. 4380)

bu ol ilde türlüg katılgu kişi

saḡu tüsse iş *ya olarka* işi (K. B. 4472)

ya iş tuş okıǵay ya ǵoldaş adaş

uluǵ ya kiçig tut yaqın ya ǵadaş (K. B. 4576)

neçe körklüg erse ǵaǵun taş yüzi

yıǵı ya beǵızi ya meǵzi tözi (K. B. 5110)

ya ǵuzda yoriǵlı ǵalın köp ǵutuz

ya tüzde yoriǵlı uǵıǵek öküzi (K. B. 5372)

ǵuǵu ǵorday erse *ya turna yuǵaǵ*

ya toy tut *ya yügdik ya toǵıç ya ǵaǵ* (K. B. 5377)

tutayın *ya ǵısra ya ǵayǵarça* boldum

ya şeddad-u‘ad teg taǵı uçmaǵıttım (K.B. 6547)

3.15.1.2.6. -la / -le Eki ile Baǵlanan Baǵlama Grupları

İl- fiilinin *-e* zarf fiil ekiyle yapılmış şekli olan *ile* edatının ekleşerek *-le* halini almış biçimidir. Ekeşme tamayülü en kuvvetli edatlardan biri olan *-la / -le* edatı ile oluşan baǵlama grubuna Karahanlı sahasında bir tek örnekte tesadüf edilmiştir:

ilig birdi alǵış kör ay toldıǵa

ayur *tünle kündüz* maǵa tur baǵa (K. B. 760)

3.15.1.3. Herhangi bir bağlaç veya ek almadan bağlanan beğlama grupları

Karahalı sahasında bağlama gubu özelliği gösteren ancak araya herhangi bir bağlaç veya ek almadan bağlanan kelime grupları da bulunmaktadır. Bu özellikteki örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bayat atı birle sözüğ başladım

törütgen igiğgen keçürgen idim (KB. 1)

sevüğ savçı ıdtı bağırsak ıdı

buçunda talusı kişide keç (K. B. 34)

tüzün erdi alçak *kalınçı silig*

u vutluğ bağırsağ ağı kiñelig (K. B. 43)

iki kadın erdi küdegü iki

bular erdi *öçrüm buçunda iki* (K. B. 50)

‘atık erdi aşnu kamuğda oza

bayatka bütügli köñgül til tüze (K. B. 51)

basa faruk erdi *kişi öçrümi*

tili köñgli bir teg buçun köçrümi (K. B. 53)

‘alı erdi munda basakı *talı*

kür ersig yürekliğ meñgesi tolu (K. B. 57)

yazı tag kır oprı töşendi yadıp

itindi **kolu kaşı** kök al kedip (K. B. 69)

saba yili koptı karanfil yıdın

ajun barça bütrü **yıpar** burdı **kin** (K. B. 71)

kaz ördek kuğu kıl kalığıg tudı

kağılayu kaynar yoğaru qodı (K. B. 72)

kökiş turna kökte ünün yangkular

tizilmiş titir teg uçar yilkürer (K. B. 74)

ünün ötti keklik küler qatğura

qazıl ağız kan teg **kaşı qap qara** (K. B. 76)

biri qında çıktı sunup il tutar

biri **küsi qa n** ajunka yeter (K. B. 87)

bu türlüq çiçek yirde munça beğiz

yazı tağ kır oprı yaşıl kök menğiz (K. B. 96)

bayat atı birle sözüq başladım

törütgen igiğgen keçürgen idim (K. B. 124)

törüttü öğürdi seçü yalngukug

ağar birdi **erdem bilig ög ukuğ** (K. B. 148)

bayat kimke birse **u^{ku}ş ög bilig**

öküş edgölükke uzattı elig (K. B. 151)

u^{ku}şluğ u^{ka}r ol biliglig bilir

biligli u^{ku}ğlı tilekke tegir (K. B. 155)

tiriglik tilese özün^g ölmegü

kalınçı^{ng} sözü^{ng} edgü tut ay b^ügü (K. B. 183)

u^{ku}şlı biligli idi edgü nen^g

kalı bulsa işlet uçup kökke ten^g (K. B. 215)

söküşlüğ nelük boldı z^ah^hhak otun

nelük **ögdı** buldı f^eridun **kutun** (K. B. 241)

bularda kayu buldı erse bilig

olar urmış **öd^kün** ajunka elig (K. B. 251)

i^{di} artu^k erdem kerek **ög bilig**

ajun tut^gu^{ka} ötrü sunsa elig (K. B. 281)

tilekim söz erdi ay bilge b^ügü

u^{ku}şuğ biligig özüm sözlegü (K. B. 287)

yüzi körki körklüg kerek **kl^k uz**

negü tutsa andın tamar barça tüz (K. B. 292)

körü barsa yakşı ayur bu sözüg

uķuşsuz biligsiz beğütmez özüg (K. B. 298)

tümen miñg tü erdem öküş ögdiler

uķuş birle kılınış üçün ögdiler (K. B. 304)

biligsizke *bilgi kılınıçı* yağı

ağın bolmasa tap bu iki çoğı (K. B. 318)

amulluk kerek erke *kalka oñgay* /

örüglük kerek begke toğsa *kün ay* (K. B. 325)

eşitgil negü tir *bügü bilge* teñg

bu söz işke tutğıl aya kızgu eñg (K. B. 333)

yana bir *tili il buşı övkelig*

ulıtur kişig sökse açsa tilig (K. B. 342)

bolu birmez evren başı tezginür

anıñg birle *kalka yañgı* tezginür (K. B. 344)

negü tir eşit emdi *kalka silig*

sınavu tegip ilke sunmış elig (K. B. 346)

keçip bardı *öd kün* yavalık bile

bu kalmış künüñg birle ‘üzrüñg tile (K. B. 377)

yana *kür kü vez* erdi *kalı köni*

küniñge kötürdi bu kılkı anı (K. B. 409)

kilişikke himmet mürüvvet kerek

kişi kadri *himmet mürüvvet* yañgı (K. B. 414)

yumıttı añar bek ajun ödrümi

uğuşluğ biliglig bu dun ködrümi (K. B. 417)

kerek tir mañga emdi *ödrüm kişi*

uğuşlug biliglig kişiler başı (K. B. 423)

bağırsak bütün cın kalıncı köni

tili köñgli tüz bolsa bilse munı (K. B. 424)

negü tir eşit bu sınamış kişi

başında keçürmiş yetürmiş yaşı (K. B. 426)

ne kutlug küt ol erke eçgü atı

bu *eçgü atı* bardı meñgü *kutı* (K. B. 456)

tözü ilke tegdi ilig eğgüsi

ajunka yadıldı bu *ça v küsi* (K. B. 458)

bu ay toldı itti kör *at ton tolum*

ayur köndüreyin tapuğka yolum (K. B. 474)

kötürdi *sa v altun kümüş ne ng ta var*

ayur öz mungaḡsa maḡa bu yarar (K. B. 485)

kelip tegdi ilig turur orduka

ögi kö ngli kolmış tilek arzuḡa (K. B. 487)

iligke yaḡn haş hacıḡ erdi bir

ayı ersig ilig bile sözke sır (K. B. 505)

eşittim yıraḡtın anıḡ çavını

biligin uḡuşın silig sa vını (K. B. 527)

eşittim yıraḡtın *anı ng* çavını

biligin uḡuşın silig sa vını (K. B. 527)

yüzi körki ḡalḡ ḡalınçı özi

ḡamuḡ yaḡşı kördi *tili uz sözi* (K. B. 531)

yorıḡ bolsa kimıḡ buḡunḡa sözi

süçig tutḡu *til söz* me ḡoḡḡı özi (K. B. 547)

saḡa tegse *beglik uluḡluḡ* oḡa

kiçiglik anuḡ tut örüḡ bolḡuḡa (K. B. 552)

ḡacıḡ kördi ay toldı *ḡalḡ ya ngi*

erende aḡnısıḡ kişide ö ngi (K. B. 562)

ayur k rmişim yok **bu yaŋlıđ** kişi

biliglig ukuşluğ buğunda başı (K. B. 563)

ayu birdi **kalın kılınçı yaŋın**

sayu birdi bilgin ukuşı tenđin (K. B. 569)

turup  ıktı sevn  kapuğka k le

 gi k ŋgli a lıp yarudı yula (K. B. 601)

k le ba sa begler kişike k z n

 gi k ŋgli tirl r k ven r  z n (K. B. 603)

k n n turdı turđak t n n yatđakın

tapındı **kıyıkşız bağırsa lıkın** (K. B. 608)

ba a k rdi ilig  amuğ t rl ğ n

t kel buldı **bilgi ukuşı**  ğ n (K. B. 627)

yana o  buşup aydı ilig s zi

ayur ay **biligsiz kişi munduzı** (K. B. 643)

bu ay toldı aydı maŋa **berk kişen**

bu bir  a  neng  ol k r bireyin nişan (K. B. 702)

tenđi birle tutsa tirilmiş neng n

yorık t zse **kalı kılınçı yaŋın** (K. B. 705)

oyunķa ķatılmasa elgin tilin

könilik öze tutsa *ķalka yaŋın* (K. B. 709)

ara körmedük teg yüz evrer özünġ

ađınsıġ bolur barķa *ķalkaŋ sözünġ* (K. B. 718)

bu ay toldı aydı ay ilig ķutı

münüm erdemim barķa aydım atı (K. B. 720)

ilig aydı uķtum *mününġ erdemiġ*

bu ay toldı atınġ ne ol bu seninġ (K. B. 728)

yana saçlur andın tirilmiş nenġi

söki teg bolur yandru *ķalka yaŋı* (K. B. 738)

munu men me devlet *münüm erdemim*

ayu birdim emdi igim hem emim (K. B. 749)

kerek oglum erse yakın ya yaġuķ

kerek *barķan* erse *keçigli konuķ* (K.B. 817)

meninġ me törüm bu yokalmaz özüm

kamug ĥalkka bir teg ne *ķalkam sözüm* (K.B. 828)

ķayu ilke tegse meniġ bu törüm

ol il barķa itlür *taş* erse *ķorum* (K.B. 830)

bu kılķıñg bu erdemleriñg bar üçün

küsep keldim emdi tapuğķa küçün (K.B. 838)

negü tir eşitgil **ıla atlıgı**

tapuğun beğümiş kişi kutluğı (K.B. 841)

yakın bolğā sen künde ötrü mañga

ağırlık açığ artğā mindin sañga (K.B. 853)

otunluğ bı valık ya valıķ kamuğ

isizler kılınçı bolur ay uluğ (K.B. 931)

bēla mīñet emgek ökünçün sıgıt

isizlik yanutı bolur ay yigit (K.B. 932)

tilekimni birdiñg kamuğ **arzular**

erej dünya devlet öküş edğüler (K. B. 1032)

negü tir eşitgil **bügü il begi**

buğun başlağuçı kişide yigi (K. B. 1076)

negü tir eşitgil **bügü il begi**

buğun başlağuçı kişide yigi (K. B. 1076)

nelük tilde körksüz yorır bu sözünğ

nelük **köñglüñg** artatur sen **özünğ** (K. B. 1082)

elig til uzun kıldım erdi öküş

ölüm keldi tuttı tınım kıstı uş (K. B. 1120)

negü asğı bar bu ökünçüm bu kün

ölüm tuttı kesti bu söz birle ün (K. B. 1132)

negü tir eşitgil yiti közlüg er

kişike bağırsaķ köni sözlüg er (K. B. 1133)

çıgayķa üledi kör **altun kümüş**

ķadaşlarka ķıldı ķumaru öķüş (K.B. 1150)

kiminġ boldı erse **oġul ķaz kisi**

negü teg kelir ol kişininġ usı (K.B. 1165)

bu dünya içinde tirildinġ öķüş

bilig bildinġ **erdem** oķıdınġ **uķuş** (K.B. 1186)

tirig bolsa yalnġuķ tileki anuķ

et öz baş esen bolsa arzu yaġuķ (K.B. 1194)

ölümke asıġ ķıldı erse **ot em**

otaķı turu ķalġay erdi ulam (K.B. 1199)

negü tir eşitgil oġulluġ kişi

başında keķürmiş yetilmiş yaşı (K.B. 1222)

ķısa tutsa oġlın ata öġretü

uluğ bolsa sevnür **oğul kız** yetü (K.B. 1226)

bayat kimke birse **ukuš ög bilig**

ķamuğ arzularķa yetildi elig (K.B. 1253)

kiming kılķı edğü kılınķı onğay

tilek buldı barķa yaruttı **kün ay** (K.B. 1254)

tuz etmekni king tut ķışike yitür

ķişı ‘aybı körse sen açma yitür (K.B. 1328)

yoritur ķamuğķa tilemiş tilek

kerek bolmaz anda kör **arķa yülek** (K.B. 1345)

er at sü bu neñgke küvenme öķüş /

asığ kılmağay **sü bu altun kümüş** (K.B. 1403)

saray ķarşı itme ay ilig ķutı

anundı sañga ev ķara yir ķatı (K.B. 1418)

avınma erejke küvenme ay beg

a vññing kü vençing uğıtğay teg (K.B. 1424)

negü kelse tapla kör **edğü isiz**

boyun bir ķazāķa kōni tut ağız (K.B. 1431)

yava ķılma emdi bu ķalmış kününg

özün̄g̃din arıt̄gıl **yazuḵuṅ münüṅ** (K.B. 1440)

iki öḍte ḵılma ḵayu erse iş

hava övke kelse serip ḵıs̄gu tiş (K.B. 1453)

bayat birsü t̄v̄fık ḵamuḡ eḍgüke

ḵutaḍsu bu eḍgü **yigü keḍgüke** (K.B. 1479)

munu men atası ölür men bu kün

ḵiçig ḵaldı oḡlum **yetim ögsüzün** (K.B. 1487)

körü ıḍma ögretgil **erdem bilig**

bilig erdemin bulsu ilke elig (K.B. 1489)

ḵiçiglikte bilse **oḡul ḵız** neni

ḵarıp ölmeginçe unitmaz anı (K.B. 1495)

bu ay toldı yasın keḗürdi ilig

oḵıp oḡlın̄ga birdi **öt sa v̄ erig** (K.B. 1548)

ayur ay **baḡırsaḵ ḵişıde burun**

ḵapuḡum ḵuritt̄ṅ ḵor it̄ṅ orun (K.B. 1558)

neteg kim sevinçlig men sindin bu kün

bayat birsüni **minḡ sevinçinḡ ḵutun** (K.B. 1561)

negü tir eşit emdi öḡlūḡ ḵişı

başında keçürmiş bilir il işi (K.B. 1567)

ıdı yakşı aymış ıla atlığı

buçunda beğiki kişi kutluğı (K.B. 1629)

yimiş yigü nı'ma çiçekinde kör

ķamuğ nenğke yangzağ munı bilgü tenğ (K.B. 1651)

biri *arķuķ* erse *bu ķalka ya vuz*

taķı biri yalğan tüzer erse söz (K.B. 1668)

taķı bir *siliglik ķalınçı kōni*

ikigü ajunda ķutađur küni (K.B. 1663)

kōngül til kiçig tuttı ķılķı oņgay

yaraştı ķamuğ birle keçti *kün ay* (K.B. 1695)

iligke yışığ boldı kōnğli bütüp

ağı ķaznaķa birdi eçgü tutup (K.B. 1719)

aça açra tuttı ķamuğ işlerin

saķışlığ bitip ķođtı barça barın (K.B. 1722)

ķayusı çerigde *ķalıç baldu* yir

ķayusı turada yuluğda ķarır (K.B. 1736)

bu emgek neçe *boğzı egni* üçün

tirer neñg yimez ölse emger küçün (K.B. 1738)

taķı bir ajunuğ tutayın tise

könilik bile tut *köñgöl til özünğ* (K.B. 1748)

aya beg işig iş biliglike bir

*yarağlığ köni tüz yoriğlı*ka bir (K.B. 1759)

ķamuğ ilke ķıldı kör elgi uzun

uzun boldı elgi *yoriķ til sözün* (K.B. 1765)

tirildi bu yañlığ sevinçin *kün ay*

tözü il ķarası tükel boldı bay (K.B. 1787)

isiz eğgüler ölse topraķ bolur

neçe bolsa topraķ kör atı ķalur (K.B. 1790)

atañğ öldi ķaldıñğ sen oğlan kiçig

kiçigke beğüktin bolur *yol keçig* (K.B. 1793)

bayat birmişin ģaľķ tığumaz küçün

yağız yir yaşıl kök tirilse öçün (K.B. 1800)

begi yarlığı bolsa eçgü söze

ķulı köñgli yükser yazar *ķaş köze* (K.B. 1809)

uķuşluğ köni ģem silig *til sözi*

bütünlük bile boldı **ķılķı tōzi** (K.B. 1866)

yükümni yüder sen **tilek iş** yorır

mini tındurur sen saᅇga yük tegir (K.B. 1876)

keçürdi **yıl ay kūn** bu arzu öze

ilin itti edģü törüsin tüze (K.B. 1888)

negü teg kerek beg munı başlasa

ça v̇ barsa **atı** işin işlese (K.B. 1924)

bayat kimke birse bu beglik işi

birür **ög köᅇgöl** kör ol işke tuşı (K.B. 1933)

bu beglikke aşnu tüp aşlı kerek

atım alp ķatıģ ķurç yana toᅇg yürek (K.B. 1949)

negü tir eşitgil bilig bilmiş er

başında keçürmiş öküş yılmış er (K.B. 1955)

buᅇunķa talusı kerek **alp atım**

beᅇük işke ötrü bu bolsa titim (K.B. 1961)

bayat birse **fazlı** ķulıᅇga **ķutun**

bolur ķılķı edģü ķılınķı bütün (K.B. 1980)

ķamuģ türlüğ erdem bu bilse tükel

yırak erse andın *yarağsız muhal* (K.B. 2074)

tügük yüz irig söz kü vez kür kılık

kişig yirgürür köndrü bilmez yorık (K.B. 2077)

bor içme aya *borçı boğzı kulu*

bor içse açıldı çığaylık yolu (K.B. 2096)

arığ tutğu begler köni *kalk kılık* /

buğun beg yolındın tüzer *yol yorık* (K.B. 2110)

begi edgü bolsa *yorıka köni*

taķı artuk edgü yoriğay kulu (K.B. 2114)

negü tir eşitgil ukuşluğ yig er

buğunda talusı biliglig beg er (K.B. 2117)

siyasæt bile beg tüzer *il törü*

ķara kılķı itlür siyasæt körü (K.B. 2128)

kılıç baldu sakķı tutun ay unur

ķılıç sakķı bolsa beg inçlik bulur (K.B. 2143)

özünğ *dünya* ‘*ukbi* bulayın tise

bu kaç işni ķodma ķatığlan usa (K.B. 2157)

köngül til köni tut bayatķa sığın

ıdı yarlıgın sen ağır tut tapın (K.B. 2158)

ıdı artuğ öçrüm talu er kerek

ögi köngli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

kuşı öküş bolsa **bilgi tenği**

ıamuğ iş bütürse kızartsa menğiz (K. B. 2185)

uıuşluğ kışı **urğı eğğü uruğ**

ıopar kıayda bolsa bu kıalmaz kıuruğ (K. B. 2189)

kü vez kör kereksiz ne **köngli uluğ**

küvezlik azıtur könilik yoluğ (K.B. 2115)

beg **alçaķ** kerek bolsa **köngli açuķ**

yazukluğ kıışidin keçürse yazuķ (K.B. 2122)

ķalıķ baldu boldı bu il saķķısı

ķılıķın alır il buğun başķısı (K.B. 2140)

ıdı artuğ öçrüm talu er kerek

ögi köngli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

ķılınķı köni bolsa kıılķı onğay

munıngdın tegir ģalkķa eğğü **yıl ay** (K. B. 2209)

könilik bütünlik kerek işķike

anın bütse begler işin birgüke (K. B. 2211)

kiminġ bolsa körklüg *yüzi taş özi*

taşı teg yime körklüg ol iç yüzi (K. B. 2213)

sakış birle saklar kişi iş küdüg

sakışın seçer er *yıl ay kün ödüg* (K. B. 2220)

negü tir eşitgil kör *alçaķ amul*

ne edgü bolur erke ķodķı kōngül (K. B. 2231)

vezirlikķa artuķ bütün er kerek

oķıġlı bitigli keğ öglüg kerek (K. B. 2234)

tili kōngli bir hem ķılınķı kōni /

u vutluġ baġırsaķ bu đunda çımı (K. B. 2235)

kōzi toķ o đıġ saķ biligli işig

adırgan yaraġlıġ yaraġsız kişig (K. B. 2236)

begi edgü bolsa ne *kōngli tili*

tutar işçileri kōnilik yolu (K. B. 2244)

bu işke idı ķurç ķatıġ er kerek

başında keçürmiş tükel toņg yürek (K. B. 2271)

özingē bir *at ton tolum* ķodsa tap

çavıksa ajunda atın yaçsa tap (K. B. 2277)

yitürse içürse keçürse keçim

at üstem kız oğlan bu birse telim (K. B. 2280)

aᅇgar tirlür ötrü kör ersig eren

sevüg can yuluğlap yatur **tağ kayan** (K. B. 2281)

kür ersig kerek bolsa **kaşığ yülüg**

yağılsa atı bolsa çavluğ külüg (K. B. 2298)

isizlerke **haşmet sıyasat** kerek

yana eğgüke tutçı hürmet kerek (K. B. 2303)

aş içgü tuz etmek yağar er atı

aş içgü turur bu tiriglik otı (K. B. 2318)

negü tir eşitgil ıla atlığı

tuz etmek kinğüt ay kişi kutluğı (K. B. 2319)

kü ça v at tilese tuz etmek yitür

tiriglik tilese anı oğ yetür (K. B. 2320)

kişilik kılığlı mançlığ akı

tuz etmek hağı tip öter er hağı (K. B. 2321)

uluğluğ tilese **aş içgü** üle

uzun yaş tilese bulur aş bile (K. B. 2322)

üçünçi *yüreklig* kerek *kögsi kür*

yüreksiz yağı körse iglep yatur (K. B. 2326)

bu törtünç kerek *alçı hile bilir*

bu hile bilir erke arslan ulır (K. B. 2327)

adırgu ödürgü *yezek tutğa*

yıraq tutğu saklap *közi kulğa* (K. B. 2342)

tüşün bilse *yortuğ* tüze bilse keğ

er at tutsa sakçı oduğ tursa keğ (K. B. 2345)

katıglan usandur usa bas kiçe

kiçe *az öküşüg* ne bilgey aç (K. B. 2361)

ımanur erig kılğıl öngdün kiğin

oñguñdın soluñdın bir ança adın (K. B. 2374)

at üstem yarıklar bolur kıp kızıl

kızıl kızğu engler bolur yap yaşıl (K. B. 2385)

kalı ölmiş erse ağırlap kötür

oğul kız bar erse anğar haq yitür (K. B. 2403)

sen *altun kümüşni* ülegil nenging

yuluğ kılğa canın saǵ altun tenging (K. B. 2411)

bu il *bağ örki* bu iki tüzer

bu iki birikse anı kim üzer (K. B. 2419)

begi bolsa *edgü kişi ödrümi*

bu iki tapuğçı budun ködrümi (K. B. 2422)

qalemler birle tutsa qayun qend uluğ

tilek tegrür anda tözüke *ülüş* (K. B. 2428)

tüp ağı kerek edgü kılkı oñay

tusulsa budunqa toğursa *kün ay* (K. B. 2437)

uquşluğ kerek işte *artuq oduğ*

oduğluğ bile işte tutnur boğuş (K. B. 2453)

uvutluğ silig bolsa *qılqı tüzün*

kelir andın edgü kılınçın sözün (K. B. 2444)

uquşluğ kerek işte *artuq oduğ*

oduğluğ bile işte tutnur boğuş (K. B. 2453)

saqanuk kerek *din içisi arığ*

arığ bolsa kılkı kılınçı arığ (K. B. 2461)

saqanuk arığ din içisi kişi

irinmez kılur barça yalnġuk işi (K. B. 2462)

köngül qodkı bolsa kamuġka kiçig

tili bolsa *yumşak şekerde süçig* (K. B. 2475)

yaruk tutsa *yüz köz* kişike küle

kılnıç eđġü tutsa kişilik bile (K. B. 2476)

negü tir eşitgil kişi alçakı

köngül til kiçig tut ay er kıvçakı (K. B. 2477)

kulakı sak erse ögi bilgi kinġ

yorıkı tüz erse *tili köngli* tenġ (K. B. 2481)

törü hem toķu öngdi yinçke tapuġ

uluġ hacib itse açar *yol kapuġ* (K. B. 2490)

çıġay tul yetim kıssa, birse ötüġ

anı barça tınglap ötünse ötüġ (K. B. 2498)

törü hem toķu bilse kılsa tapuġ

oġay bolsa *kalka kalıncı* kamuġ (K. B. 2531)

tuzı etmeki kinġ akı bolsa keğ

kümüş birse altun er at tirse keğ (K. B. 2532)

alu birse açıġ kör *altun kümüş* /

ķayuķa at alsa *ķayuķa yumuş* (K. B. 2542)

li v aş tirkı kirse k r  ıdşa k z

yarağsıznı k rse anı tıdşa  z (K. B. 2549)

kapuğda  ıkarsa *li v aş tirkini*

k r  t z  letse begi k rkini (K. B. 2551)

turup barsa evke *ħilin ķoldařın*

 zi birle iltse yit rse aşın (K. B. 2559)

tapuğcı begiņe *bağırsak* kerek

bağırsak tıg ci tapuğsak kerek (K. B. 2570)

ķapuęda neteg erse *oldruğ turuğ*

bu yortuğda andağ kerek ay uluğ (K. B. 2588)

ķamuę erde  ğr m yala aķ kerek

biliglig uķuřluę talu keğy rek (K. B. 2597)

neg  tir eşitgil ajun ı beg er

buğun başlağu ı biliglig yig er (K. B. 2602)

bağırsak kerek h m k zi k ņgli tok

b t n  ın kılıķı *k ni* bolsa ok (K. B. 2607)

yala aķ bilir bolsa erdem ķamuę

beğüyür **begi atı** ilde uluğ (K. B. 2643)

bor içmez kerek ked özin tutğuçı

özin tutğuçı er bulur **kut küçi** (K. B. 2649)

neçe me **u vutluğ silig kılka uz**

bor içse otunluk kılur barça öz (K. B. 2653)

özi ersig erse **beğük hımmeti**

bor içse otunluk kılur barça öz (K. B. 2653)

özi ersig erse **beğük hımmeti**

bu iki bile ol kişi kıymeti (K. B. 2664)

bu iç söz tutuğlı **bütün cın** kerek

bütünlükke artuğ bütün din kerek (K. B. 2676)

uğuşluğ biliglig bu özlüg bögü

kinğeske tusulur anğar ne tigü (K. B. 2706)

bor içmez kerek ked özin tutğuçı

özin tutğuçı er bulur **kut küçi** (K. B. 2649)

kümüş körse **altun** anğar arsızkar

ıdısi başın yir ya baş alsızkar (K. B. 2726)

bağırsak tapuğçı beg asğın tiler

tēni canı malın begiñge ular (K. B. 2728)

ağı kaznaķı tutsa *altun kümüş*

ol er başķa iltse bu aymış yumuş (K. B. 2742)

halal hem haram ağrar erse aça

yarağlığ yarağsıznı bilse seçe (K. B. 2752)

kiçigde körü kalsa *altun kümüş*

anıñ suķlukı bolmaz ança öküş (K. B. 2754)

köñgöl til köni tut kılınçıñg bütün

sañga kelge *devlæt bu dünya bütün* (K. B. 2759)

köni bolduñg erse kutadıǵay küñüñg

selamet tirilgil *sevinçin kutun* (K. B. 2760)

bitigçi kerek *uz kamuđ hať bilir*

sakışığ bitigin küdezse kalır (K. B. 2773)

yıl ay öğ bitise küni belgölüg

açukluğ adırthığ sanı belgölüg (K. B. 2775)

elig sakışın bilse artuķ yete

bışursa *ögi köñgli* sakış tuta (K. B. 2782)

körü barsa yinçke sakış hendese.

munı birle **yir kök** bolur ol sasa (K. B. 2784)

evin teg yarır bu yiti kat köküg

adırttı seçim teg **yir erse kaşı** (K. B. 2787)

biliglig ukuşluğ gerek **kalı tüz**

ukuşluğ kişiler işi barça uz (K. B. 2788)

köngül til köni tutsa kılkı bütün

aṅgar tegmese ot yalını tütün (K. B. 2792)

közin keḁ küḁezse tilin beklese

ukuş birle **arzu havağ** örklese (K. B. 2793)

et öz yiti ɛndam köngülke uḁar

köngül birle yalṅuḁ ağır yük yüḁer (K. B. 2797)

oḁuğ saḁ gerek keḁ kereksiz azak

azak bolsa işçi bolur iş uzak (K. B. 2813)

bağırsak tapuğçı bütün çın kişi

begiṅge yuluḁlar **et öz can başı** (K. B. 2831)

muṅgar kişki eski tapuğçı gerek

açınu süçinü aşın birse terk (K. B. 2836)

sakınuḁ gerek **din şeri‘at bilir**

bu mundağ kişidin bütünlük kelir (K. B. 2844)

arığ bolsa aşçı arığ aş birür

arığ bolsa *aş su v* seve keğ yilür (K. B. 2846)

neçe me bütün çın er erse köni

anıñda *bütün çın* özünğ bil munı (K. B. 2849)

yüzi körki körklüg kerek kılkı uz

yülüg bolsa *boğluğ tili köñgli tüz* (K. B. 2854)

arıqlıknı barça kişiler tiler

arığ bolsa *aş su v* kişi arzular (K. B. 2857)

könilik kerek erke *eçgü kılınç*

anın bulsa ötrü tilemiş sevinç (K. B. 2862)

bağırsağ kerek *keğ begini se ver* /

u vutluğ kerek *keğ özini yığar* (K. B. 2867)

törüçe yorısa tapuğ kılta öz

kirürde çıkarda köni tutsa köz (K. B. 2869)

u kışluğ v eñalığ kişi tüzüni

yuluğlar kişike kamuğ özini (K. B. 2875)

arığsız c eñalığ kılınçı otun

kalı aydı erser kıyar sözini (K. B. 2876)

kirip ötrü **tirki ayak** başlasa

anınğdın begi aş siziksiz yise (K. B. 2878)

bütün çın bağırsak közi köngli tok

köni bolsa **kalkı meşel atğu ok** (K. B. 2885)

bütün çın bağırsak **közi köngli** tok

köni bolsa kalkı meşel atğu ok (K. B. 2885)

boğuzdın bolur barça begke hañar

boğuz tatğı **aşçı iğişi** tutar (K. B. 2890)

iğişi başı keğ kıyuğ er kerek

köni tutsa ötrü **köngül ög yürek** (K. B. 2900)

açını süçinü bağırsaklıkın

iğişin küdezse ötese hakın (K. B. 2905)

bili bolsa yılmık yana yarnı kiñg

örüñg bolsa kırtış **kazıl kazgu** eng (K. B. 2915)

sağalsız kerek bu iğişi arıg

küdezilse içgüde **kal tü yamıg** (K. B. 2917)

iğişi **arıg** bolsa **körklüg** yüzi

anınġdın sinġer içse içgü kozı (K. B. 2920)

negü tutsa *körklüg* kişi *kalķa uz*

yaraşur alır kör bu can ülgı köz (K. B. 2921)

yüzi körki körklüg kerek *kalķa uz*

yaraşur alır kör bu can ülgı köz (K. B. 2923)

yüzi körki körklüg kerek kılķı uz

negü tutsa andın tamar barça tüz (K. B. 2923)

yaġı boynı yençer ġazine, urur

tilek arzu ni‘mæt ulaşu kelür (K. B. 3000)

bilig erdem ögren ağır tut anı

aġır kılġay aġır ol erdem sini (K. B. 3013)

et öz can yuluġlar meniġ işime

du‘a arturur bu keçer yaşıma (K. B. 3059)

yana aydı ilig ay öġdülmiře

uķuřluġ biliglig sini öġmiře (K. B. 3061)

keçürdi küvençin sevinçin küni

ajunķa yağıldı *atı çav üni* (K. B. 3095)

ilig bir kün oldrup kör öġdülmiřiġ

oķıdı ayıttı **keçer kün işig** (K. B. 3097)

tilin sözledi barça **eçgü sena**

du‘ a birle tınmaz tınığlı tına (K. B. 3106)

ay eçgü törülüg arıg beg silig

bayat birdi **erdem** saŋga **ög bilig** (K. B. 3112)

negü tir eşit emdi ħaķan tili

ajun başlamış bütrü basmış ili (K. B. 3126)

bağırsaķ yok erse ajunda **talı**

ķiřilik kaçan turğay erdi tolu (K. B. 3130)

taķı bir bar erse sini teg ağın

uğa birgey erdi kör **öŋgölün kiğin** (K. B. 3132)

telim bolsa ilde **tusulur tetig**

begig inçke tegrür ķılur bu itig (K. B. 3144)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igiğgen keçürgen tidi (K. B. 3188)

yaşıl kök yarattı yaruttı **kün ay**

ķara tün yaruķ kün saķışlıg yıl ay (K. B. 3193)

bayat ķılmıř emdi saŋga eğgülük

bilig birmiş *erdem ukuş* *ög* ülük (K. B. 3200)

ķayuda *yaraşıklık* erse *yaķın*

ol işte bolur aşğı kōnglün baķın (K. B. 3210)

tapuğ ta'atim tip küvenme öküş

tapuğ ķıl bayatķa tapuğluğ küsüş (K. B. 3255)

ķalı kelse *ařğı tususı* sańga

yime kelmese sen yası yok mańga (K. B. 3258)

uluř kendni ķođtuńg yaķın ķa ķadař

ķiřide yıradıńg biliř yok adař (K. B. 3327)

ağır yük yüđüp bu özüńg yalńguzun

yalıńg ač yorır sen ne yunçığ özün (K. B. 3328)

ķadař ķađğuların ķadař yimese

ačın yat kaçan yir ķadař bolmasa (K. B. 3336)

yaķın ķa ķadařtın yıraķ bolduķum

olarķa tođurmadım *ačım toķum* (K. B. 3350)

yorı *yalıńguz iřsiz* ay yalńguķ uzı

tutı ķıldı yalńguz tili ķör sözi (K. B. 3361)

sakınč kađıu bolsa yuluglar özüğ

sevinç bolsa sevnür yarutur közüğ (K. B. 3411)

kesilse seningdin *yaķın ķa ķadaş*

yaķınlık ula sen ańga ay adaş (K. B. 3433)

yazuk ķılsa *ķul kūńg* keçür ol yazuk

bu yazuk keçürmiş muyan ķıl azuk (K. B. 3435)

saray ķarşı yir suvsini birle yok /

at üstem ķaz oĝlan kanı birle yok (K. B. 3439)

bilir sen bu kūn men kişi bolduķum

sebeb ilig erdi *yülekim toķum* (K. B. 3466)

bayat birdi erdi *uķuş ög bilig*

tözü edĝülükke tegürdüm elig (K. B. 3467)

köńĝül til köni tut ķılınçing bütün

ķayuda tilese tirilgil ķutun (K. B. 3504)

tüekte ne *arzu* tiler sen *tilek*

tilek uçmak içre bolur ķut yülek (K. B. 3521)

köńĝül birse ķurtĝa bolur bir turı

yaķa yińĝ tutar künde kesmez urı (K. B. 3541)

ayı edĝü ermez bu dünya neńgi

kiminġ bolsa evrer **kalınçı yañğı** (K. B. 3562)

közi suķ serimsiz usayuk özünġ

menġin tattınġ erse ağak berkitür (K. B. 3568)

şekerlig yidingġ sen ajun ni‘ me‘ti

ķavuk yür yidim men özüm taķatı (K. B. 3614)

et öz bir yağı ol idi sarp yağı

ķamuġ yirde yağmış **tuzakı ağı** (K. B. 3637)

yime yakşı aymış bñġü bilgi kinġ

ajunda ķavıķmıř akı elġi kinġ (K. B. 3660)

aya **ķul boluġlı uķuřluġ ođuġ**

usal bolma saķlan tokıġay yoduġ (K. B. 3661)

apa oġlanın barķa erklig bayat

aķıġlı tođuġlı törüttü bu at (K. B. 3663)

ne eđġü bilig birdi **bilgi beğük**

sevitmiş sevüġlerke köñġli süzük (K. B. 3687)

kesildi sözüm sen **esen eđġü** ķal

iligke bitig bir yüzüm ķılma al (K. B. 3709)

devat ķoldı **ķaġaz** kötürdi ķalem

iligke bitig başladı söz ulam (K. B. 3714)

bayat atı birle sözüg başladı

törügken igiḏgen keçürgen tidi (K. B. 3715)

yağız yir yaşıł kök yarattı kün ay

ķaraṅķu yarukluk ııǵay tut ya bay (K. B. 3717)

yime va' de ķılmaş öküş eḏgölük

ağırlık açığılar yigü keḏgölük (K. B. 3734)

tapuǵsuz özüm bulsa **eḏgü açığı**

ķalı taplamaz men bu devlet yaşıǵ (K. B. 3736)

negü erdi sözler tilin sözlemiş

maṅga ayǵıl emdi **eşıtmış ömiş** (K. B. 3848)

yigü keḏgü erse **yigüm** bar **keḏim**

taķı ma kerek bolsa birgey idim (K. B. 3761)

negü tir eşit **boǵı eǵni** bütün

barım tap tise er bolur beǵ ķutun (K. B. 3798)

negü erdi sözler tilin sözlemiş

maṅga ayǵıl emdi **eşıtmış ömiş** (K. B. 3848)

devat ķoldı **kagaz** yana oķ ilig

ķāķem aldı elgin bitidi bitig (K. B. 3896)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igiđgen kečürgen tidi (K. B. 3897)

bir ök bil tilin ög bütürgil köngül

tapuğ ķıl **köngül til** köni tut amul (K. B. 3900)

baķır altunuğ er körüp bilmese

alıp azķına bir taşığ sürse tap (K. B. 3964)

nenđi bolsa yalnıuķ bulur **ög bilig**

ķamug edğülükke uzatur elig (K. B. 3980)

tapuđķa enđ aşnu törü bilgü öz

yime **ķılķ ķılınçı sözi** sözke tüz (K. B. 3997)

bu beglerke tapmaķ tilese özüng

köngül til köni tut küdezgil sözüng (K. B. 4000)

ķişıde yıramış turur bu özüm

törü yok toķu yok ne **ķılķım sözüm** (K. B. 4002)

bu il itğü tutğu buğun tüzgüke

bu begler tikildi ajun süzgüke (K. B. 4009)

içi yakşı aymış ajun içlisi

biliglig ukuşluğ bu dūn başçısı (K. B. 4012)

tapuğka irig bolsa erte turup

köngül til kiçig tutsa qoğkı bolup (K. B. 4039)

yumuşka irig bolsa yügrü turu

qulaq köz yiti tutsa aşru körü (K. B. 4040)

tapuğcı ***tetig*** erse ***qalqa bütün***

ötügke yarar bu qopar tek qutun (K. B. 4045)

qalınçı arıq erse ***körklüg yüzi***

içişçi qılur beg ay ***köngli*** yazı (K. B. 4047)

bitig bilse saqış ağıcı bolur

ukuş ög keğ erse bitigçi bolur (K. B. 4048)

qılınç it yorıq tüz özünğni küdez

köngül til köni tut qısurğıl sözünğ (K. B. 4052)

biligsizke birse begi ***qur orun***

beginğe yazıqlı munı bil burun (K. B. 4077)

quluğ keğ sınağı ***qalınçı yañğı***

ukuşı tenginçe tegürgü öñgi (K. B. 4080)

ağaqan yorıqlı ay ***qalqa tüzün***

ödi bolmağınça körünme özün (K. B. 4124)

açakın yorıǵlı ay kılkı tüzün

ödi bolmağınça körünme özün (K. B. 4124)

tegir erse ħıl ya sańǵa on otaǵ

elig tarǵu malın **ķalıç** tutǵu **yaǵ** (K. B. 4139)

sü başı ya il başı bolsa özünǵ

köni bol yiti tut **ķulaķańǵ közüńǵ** (K. B. 4143)

negü tir eşitgil adaş tutmış er

adaş **asǵı yası** sınaþ bilmiş er (K. B. 4207)

adaş ķoldaş erdeş **sevinç ķadguda**

tusulur ķışıke isiz eđǵüde (K. B. 4218)

sevigli öķüşrek tilese özünǵ

tuz etmek yitürgil açuķ tut yüzünǵ (K. B. 4219)

tuz etmek yitürgil ķışıke küle

yüzünǵni yaruķ tut süçig söz bile (K. B. 4222)

sevinç bolsa kimke özünǵ sevnü bir

saķanç ķadǵu tegse yime saķnu bir (K. B. 4257)

sınama yaǵıǵ sen **beğük** bil **uluǵ**

tayaklık yağıka temür kalkın it (K. B. 4263)

yağıng boldı erse *et öz can* küdez

yağılıg kişiler kutulmağı az (K. B. 4270)

tiriglik uzunın tiler erse sen

akı bol *tuz etmek* yitür usa sen (K. B. 4279)

kamuğka sevitmek tilese özüng

köngül til biriktür süçig tut sözüng (K. B. 4280)

kılınç edgü bolsa köngül til köni

tüpi aşıngu bu tanuğ ol anuğ (K. B. 4288)

kara ʿam buğun barça kılkı öngi

biligi uquşı kılınçı teñgi (K. B. 4320)

er atta öngin beg kişisinde taş

katılgu kişiler bu ol ay kadaş (K. B. 4336)

tilin irme serme *tuz etmek* yitür

ağır tut olarığ ağırla kötür (K. B. 4350)

çıgayka ülese *kümüş neñg ta var*

bayat kolsa andın belanı yıgar (K. B. 4372)

tengizke kirür körse könglün tükel

güher yinçü ya~~kut~~ çıkarur meşel (K. B. 4395)

ajun tezgünürler tirilgü tilep

ögi kö~~ngli~~ bütrü bayatka ulap (K. B. 4420)

negü tir eşitgil ajun kezmiş er

başında keçürmiş telim körmüş er (K. B. 4434)

at edgü tilese özün~~g~~ ay urı

ümeg ar~~laş~~ı~~ğ~~ edgü tutgıl yorı (K. B. 4437)

biligsiz kişidin yıra~~k~~ tur teze

biligsiz *sözi ~~kıl~~ka* barça otun (K. B. 4453)

köki edgü bolsun uru~~ğ~~ hem tarı~~ğ~~

u vutlu~~ğ~~ sa~~kı~~nu~~k~~ tilegil *arı~~ğ~~* (K. B. 4476)

usa ev kı~~z~~ı al *elig tegmedük*

seni~~ng~~de a~~ç~~n er yü~~z~~in körm~~ed~~ük (K. B. 4477)

usa ev kı~~z~~ı al *elig tegmedük*

seni~~ng~~de a~~ç~~n er yü~~z~~in körm~~ed~~ük / (K. B. 4477)

nece *kız~~g~~u e~~ng~~lig yü~~z~~i sa~~v~~lu~~ğ~~* er

tişilerde ötrü özi boldı yir (K. B. 4524)

yime edgü tutgıl elig asrakı~~ğ~~

yigü içgü birgil bütür oprakıg (K. B. 4527)

kalı bolsa sen beg buğunka uluğ

köngül til kiçig tut özüngke yuluğ (K. B. 4534)

eving barkıngı keğ arıg tut silig

saŋga kelge devlet *aķa kiŋg elig* (K. B. 4536)

aş içgü tuz etmek yime kiŋgrü tut

atıng eçgü bolğay kelü birge kut (K. B. 4537)

bularda kayu erse *aş su v yigü*

anı teŋgle bargu azu barmağ (K. B. 4578)

kalıksız törü öŋgli bilmez kişi

kişike katılsa itilmez işi (K. B. 4606)

köni sözlemiş körse köŋgli oduğ

sözi körse *mā ‘ni* birür *tü boçuğ* (K. B. 4609)

yaşıng kırkıta keçse *kün ay* erse küz

isig neŋg bile sen özüng tab‘ı tüz (K. B. 4624)

ķuruğ tumlığ artsa isig öl anut

bu iki aŋgar kılga evre yanut (K. B. 4626)

bu öl tumlığ artsa saŋga kılga yas

isigin kuruġun anı yandru bas (K. B. 4627)

kalı samduy erse taduġ belgölüg

isigli soġıklı ara bir ülüg (K. B. 4629)

ayak tirkı ev bark arıġ tut töşek

töşegil *aş içgü* yime keğ kerek (K. B. 4645)

adaşıġ kadaşıġ yırak ya yakın

tözüg aşka ünde küdeşgil hākın (K. B. 4649)

körü bar tözüke *aş içgü* tegür

kinikmiş bar erse yime aş yitür (K. B. 4652)

uluġlar yise aş tükese yiyü

kiçiglerke birgü *aş içgü yigü* (K. B. 4658)

aş içgü yiseler nıķıl ur yimiş

kuruġ öl yimiş ur bir ança simiş (K. B. 4660)

muġar menġzeyür kör otaçı sözi

tadu bilgüçi köġli bilgi yazı (K. B. 4673)

uluş kendke kirse meniġ bu özüm

kişi birle bolġa işim hem sözüm (K. B. 4687)

başıġ kökke tegse *beğüklük atın*

kirip yatġu ornuġ kara yir kıatın (K. B. 4820)

ereji uzamaz *ne emgekleri*

nerek ötrü munça çoğı ün urı (K. B. 4842)

uluğluk beğüklük bu devlet küni

uzun turğu ermez ay köngli köni (K. B. 4914)

ķamuğ teprenür tındı yumdı közi

çoğı ün kesildi *tirigler sözi* (K. B. 5030)

aş içgü çıkardı yitürdi körü

ķişi ıdtı ilig tapa uķturu (K. B. 5033)

ajunķa elig bolmasun ol ķişi

tili yalğan erse *ķalınçı buşı* (K. B. 5074)

neteg beg bolur ol buđunķa uluğ

tili yalğan erse kör *elgi ķuruğ* (K. B. 5075)

sözi *ķın* kerek beg *ķayıķsız köni*

sözinde yanıglığ time er anı (K. B. 5079)

buğunda talu ol bu begler özi

özi teg talu tutğu *ķalķa sözi* (K. B. 5083)

isiz ķılmağıl sen ay elgi uzun

ķamuğ eğgülük ķıl *ķalınķın sözün* (K. B. 5088)

ķişi bar ķalın boğ boğuz ađruķı

köni cın bağırsak yok ol ay akı (K. B. 5095)

ay *eğü kılıklığ bütün işi cın*

manğa öt erig bir bağırsaklıkın (K. B. 5129)

atanıŋ ananıŋ ölümü tükel

oğul kızka pënd ol uķup özke al (K. B. 5158)

ataŋŋı anaŋŋı ölüm koğmadı

sinimü koğur kör yetilse öçi (K. B. 5159)

uluğluk beğüklük bu beglik kamuğ

kalır bu ölüm kelse açsa kapuğ (K. B. 5169)

ay beg men tigüçi beğütme köŋül

vefasız turur *dünya devlet* töŋül (K. B. 5174)

erej koğ *tilek arzu* menğü tile

bu menğü erej kolsa emgek bile (K. B. 5190)

köŋül til köni tut kör erdem uluğ

özünŋni unitma yaŋılma yoluğ (K. B. 5210)

buğunda talu sen talu tut kılık

köŋül til köni tut köni tut yorık (K. B. 5223)

erej eğü kolsa yori eğü bol

öküş ni‘ me‘ içre yorı menġü bol (K. B. 5237)

aya beg boluġlı buđunķa uluġ

köñġül til kiçig tut özünġke yuluġ (K. B. 5251)

bor içme fësadķa ķatılma yıra

bu iki buzar *ķarşı ordu tura* (K. B. 5263)

ķamuġ ġaflëť ol bu *se vînçin tarāb*

bu ġaflëť bile öz yoķađur ‘ aćeť (K. B. 5270)

ilinġde yiti tut *közünġ kulġaķınġ*

tözüke tegürgil baġırsaklıkınġ (K. B. 5272)

öküş ķaznaķ urma sen *altun kümüş*

negü bulsa birgil ülegil öküş (K. B. 5290)

içi yaķşı aymış buğunlar begi

buğunda beğüki kişide yigi (K. B. 5293)

aya *bay boluġlı buğunda talu*

ķoķuz ķıl bu baylık muyan al tolu (K. B. 5296)

közi suķ ay *artuķ uzun saķnur* er

ölüm tutmaz erken bariġ barķa bir (K. B. 5299)

çıġay tul yetimig baķa tur körü

bularıĝ küdezse bolur çın törü (K. B. 5302)

ajun toklukı barça açlık turur

ereji sevinçi kör emgek erür (K. B. 5317)

beğiklik uluĝluk bu keçgü turur

bu devlet otı barça öçgü turur (K. B. 5324)

ikinci halifet kerek *çın bütün*

buğun bulsa inçlik tirilse kutun (K. B. 5330)

negü tir eşitgil halal yigli er

saknuķ başı çın *halal tigli er* (K. B. 5349)

negü tir eşitgil halal yigli er

saknuķ başı çın *halal tigli er* (K. B. 5349)

asıĝlıĝ kerek beg kör *elgi aķı*

ajun buđnınĝa tegse andın tokı (K. B. 5358)

yaşuk teg yaruĝıl ay ilçi bögü

buğun bulsu sindin kör *içgü yigü* (K. B. 5359)

uçuĝlı yoriĝlı su v içre balıķ

kutulmaz seninĝdin aya sarp kılık (K. B. 5366)

ajun teziginür ilde arķış yorıp

ağı çuz tiyîng kiş alır sen tirip (K. B. 5367)

kaşab tozi rumi ajun tanğsuķa

saᅇga kelse tolmaᅇ ağı kaᅇnakı (K. B. 5368)

munu sözledim söz eşitti özüᅇg

yete bakᅇsa *köᅇglüᅇg* açılᅇa *közüᅇg* (K. B. 5392)

munu sözledim söz eşitti özüᅇg

yete bakᅇsa *köᅇglüᅇg* açılᅇa *közüᅇg* (K. B. 5392)

bu sözler eşitti ilig yıᅇladı

ayur ay *öᅇürmiş kişide keᅇi* (K. B. 5397)

tilekin tileᅇli tükelin tiler

tilekin tüketse tüker *çın tamam* (K. B. 5432)

hazine, er at boldı begler küçi

bu iki bile er alır öz öçi (K. B. 5462)

negü tir eşitᅇil yaᅇıçı kür er

kümüş birse *altun* yaᅇısın urar (K. B. 5480)

er at *köp kalın* tut seᅇindür sene

seᅇüg cannı birᅇey saᅇga bir küne (K. B. 5483)

er at sü bile yeᅇ bu kaᅇır yaᅇıᅇ

bayattın tile *küç* sen *ar~~ka~~ng* arıĝ (K. B. 5484)

bu kafır üçün ter *er at sü tolum*

ölüm tüşse kafırde bolmaz ölüm (K. B. 5485)

kani inç *il itgü* tegümez özüm

bu iş iş öze boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

nelük boldı ‘acız *özüng* ay ilig

ķamuĝ edĝü kılĝu *küçüng* bar *elig* (K. B. 5476)

bulun kılĝıl *oĝlın kızın kul küngin*

ķazine, ur anda sen almış neñgin (K. B. 5487)

kani *inç il itgü* tegümez özüm

bu iş iş öze boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

ite tur süze tur bu il işlerin

buğun inçke teggey *özüng* me yarın (K. B. 5504)

köni bol köni kıl köni tut yorık

isiz egri köngey evürgey kılık (K. B. 5506)

negü tir eşitgil köni köngli tüz

köngül til kılnçı ķamuĝ kılkı uz (K. B. 5509)

kötürme bayutma *isiz öktemiş*

ağu kılğa şeksiz saňa ot emig (K. B. 5522)

se ver se vmezig me seçe tut öngin

severke sevüg bol yağıka yalın (K. B. 5530)

atıng edgü bolğa kutulğay özüng

seningde kiğin kalğa *atıng sözünğ* (K. B. 5541)

bayuğay buğun *il* itilgey *orun*

neçe kolsa kaznağ hazine, urun (K. B. 5542)

uluş kınd içinde sen oğrığ arıt

ümeg ar kışığ yolda imin yorıt (K. B. 5546)

bularnıng hağı tıdma *ıçgü yigü*

birü tur muğadmasu ilçi büğü (K. B. 5553)

kısa tutsa *fasık ya va boşlağığ*

tolu tutsa *mescid cema atlarığ* (K. B. 5556)

könilik üçün kök adağın turur

yayılmaz üçün yirde *ot yim* önür (K. B. 5600)

tüzüldi buğun hem süzüldi ili

tınp inçke tegdi *yıl ay kün tili* (K. B. 5626)

öziñge bağa kördi *kal kın işin*

tiriglik yigitlik yaʼa kılınışın (K. B. 5630)

açıldı yarup *köñgli kögsi közi*

arıtmaq tiledi bu köñgli tözi (K. B. 5631)

iminlik törü ilke inçlik turur

ilig buçı sindin sevinçlig turur (K. B. 5734)

negü tir eşit *kılkı köñgli* köni

sañga ötledi kör unıtma munı (K. B. 5742)

kiming aşlı bolsa atadın arıǵ

anıñgdın kelir *eǵü* ilke *asıǵ* (K. B. 5767)

bu kıl küñg at aǵır bu yir su ʼ kamuǵ

iligdin tegip açtı devlet kapuǵ (K. B. 5781)

sañga eǵü kıldı ilig ming yanut

ol *eǵü yanutı* sen eǵü anut (K. B. 5790)

yuluǵ kıl añar emdi *canıñ teneñ*

uǵıp yatma tün kün işin kıl anıñ (K. B. 5793)

bu kıl küñg at aǵır bu yir su ʼ kamuǵ

iligdin tegip açtı devlet kapuǵ (K. B. 5781)

tümen arzu ni met yidiñ inçlenip

boyun yal beđüttüŋ buķa teg kılıp (K.B. 5801)

küdezsü idim tutsu köŋlüm tüz

ne *kalķam kalıncım* könilik öze (K.B. 5820)

evinge kelip tüşti kirdi yorıp

aş içgü yidi tındı anķa serip (K.B. 5823)

biziŋde usalraķ kim ol ay ilig

yava boldı *öğkün* tegümez elig (K.B. 5840)

et öz ölgü ahır yigey *kurt yılan*

ökünķte adın yok çıķıp barsa can (K.B. 5842)

et öz semrir erse *yılan kurt*

anuk özünģ sevnür erse keçigli konuk (K.B. 5844)

erejlensü ilig tirilsü kutun

maŋa tegsü *emgek baş ađrıģ* bütün (K.B. 5856)

saŋa kim yonģasa eşitgil sözün

çının yalģanın keğ ayıt *tüp tözin* (K.B. 5873)

ķalı arzu yir ol törü birgüçi

köni yalģanıģ adra tutmaz tuçı (K.B. 5887)

ay *köŋli köni kalķa alķaķ* bütün

tirig bol esen tur tirilgil kutun (K.B. 5897)

maṅga tegdi sindin kamuḡ edgölük

ağırlık ya baylık / *yigü keḡgölük* (K.B. 5898)

katıḡlan taşırtı kamuḡ işke bak

oḡuḡ bol *ḡulaḡ köz* yiti tut ma saḡ (K.B. 5936)

buḡun ma *mıṭı* bolsa *ḡalḡa köni*

anın ötrü begler yaratur küni (K.B. 5946)

bir ança yime keṭti *öḡlek kün ay*

ajun körki keldi buḡun boldı bay (K.B. 5950)

ayıttı ḡayudın kelir sen tiyü

tilekiṅḡ ne erki *sözüṅḡ* ay bögü (K.B. 5961)

yörügke barır tüş tüşüṅḡ yaḡşı yör

tüpi aḡlı bilgil uḡuş birle kör (K.B. 6003)

bu tüş körse yörme *bilü bilmeyü*

neteg yörse tüşni bolur anlayı (K.B. 6021)

neṇe aḡsa ança ağırlık bulur

ajun malı kut ḡa bulur öz oṅḡı (K.B. 6044)

küler yüz isig *söz ḡalıṇṇ* edgü tut

bolu birge öðlek kelü birge kut (K.B. 6095)

köçügli kişi itmez ordu şaray

yorıgli kişi yolda almaz *yıl ay* (K.B. 6113)

ıdı yakşı aymış kör *öðrüm talu*

biliglig uuşluğ hıreği tolu (K.B. 6132)

tilek arzu nı'met tükeli yise sen

tiriglik suvın sen bulup içse sen (K.B. 6148)

aya *aç közi su bu dünya ulı*

ölüm sulanur kör sini tutğalı (K.B. 6169)

aya *aç közi su* bu dünya ulı

ölüm sulanur kör sini tutğalı (K.B. 6169)

onğay evrilür emdi evren saᅇga

tilekçe toğar *ay kün öðlek* tonga (K.B. 6231)

saᅇga tüğmedim men bu *aşım közüm*

küler yüz tutar men sevinçlig özüm (K.B. 6232)

yanut birdi ögdülmiş açtı sözin

adaşı igi alı ne erdükin (K.B. 6236)

bağışlasu tenğri anıᅇg canını

koratmasu andın *eti kanını* (K.B. 6239)

bayatka sıgıngıl kamuğdın üzül

köngül til arıg tut kılınçın süzül (K.B. 6250)

isiz öz yigitlik yava kıldımız isiz

kep köngül ög isizde isiz (K.B. 6255)

ilig keç yaşasu kutaşsu kutu

yuluğ bolsu *canım tenim* öz bütün (K.B. 6267)

ilig aydı barsa yarağlıg turur

kadaşlık yakınlık ulaşu bolur (K.B. 6281)

aş içgü yidi az yana at tutup

kadaşı tapa bardı kaçgu yutup (K.B. 6284)

kumarı tegip tıdtı aydı serin

bayat hıkmı tapla *köngül ög tilin* (K.B. 6293)

ay *könglüm talusı se vüg canka can*

seniñsiz negü teg tirilsü reñvan (K.B. 6302)

ayur il hali ne buğun hali ne

negü teg keçer emdi *öğlek küne* (K.B. 6348)

biri *söz boğuz köz bu şehvet oti*

bular ol kişike bu ʔaʔ at yutı (K.B. 6352)

uʔuʃluĝ bu ol ʔem biliglik bu ol

muni alsa bolĝay *uʔuʃluĝ amul* (K.B. 6355)

ajun ʔalmasunı *seniŋsiz ʔuruĝ*

bayat kesmesüni seningdin uruĝ (K.B. 6411)

köŋgöl til köni tuttı tüzdi yorıĝ

ʔamuĝ egriler köndi itti ʔılıĝ (K.B. 6423)

olar bardı ʔaldı ol eĝü at

yitip bargu ermez *atı ʔurmeʔi* (K.B. 6425)

olarnıŋ *ʔılınçı ne ʔalkı sözi*

eʃitip ʔutaĝu ol *eĝü izi* (K.B. 6429)

ʔalır *ʔarşı ordu sʔaray* pak saŋa

alıp sen tutar sen bu bēnd tip maŋa (K.B. 6436)

yaʔınlıĝ yoĝuʔluĝ yıratı ʔadaʃ

baĝırsaʔlıĝın ʔoĝtı eĝü adaʃ (K.B. 6468)

iĝi yaʔşı aymıʃ *büĝü bilgi kiŋg*

ajunuĝ sınaĝlı aʔı elgi kiŋg (K.B. 6488)

uʔuʃluĝ uʔar ol biliglik bilir

yıl ay kün küninge baru artadı (K.B. 6490)

ögüm yetmiş söz bitidim tükel

okıglı ukuğlı özünğ ülgı al (K.B. 6496)

ķayu türlüg erse *yorıķnğ yolunğ*

ayu birdim azrak bekütgil ulunğ (K.B. 6497)

tilemedim özke *kü ıra v edğü at*

ķiři asğı ķoldum öz erse ya yat (K.B. 6502)

elig til nişanı munu bu bitig

sańga ķođtum emdi bitip ay tetig (K.B. 6506)

tümen minğ selamım tegür savķıķa

ol edğü ķulavuz ķöni yolçıķa (K.B. 6519)

sevinç keçti emgek yime keçgey erdi

yaıa boldı *kün ay* ökünķke basıķtım (K.B. 6546)

ķiři kõnğli bilgü tanuķ erdi

til sözķöngül til ala boldı kimke bütayi (K.B. 6579)

apańğ andķa erse *iminlik bütünlük*

bu and tutğuçı kim anı er atayı (K.B. 6583)

yok erse ayu birsü *öńđi törü ķalķ*

tüzün törke keçsü otunuğ süreyi (K.B. 6594)

ķamuğ edğü bardı *törü öngdi* iltti

ķiři songı ķaldı ne edğü bulayı (K.B. 6595)

mańga munda yigrek adın bulmadım men

ulus ķend ķodayı ķiřide yırayı (K.B. 6599)

cemad canvar uçğan yügürgen neńge (A. H. 6)

ol ol *ķalķ talusı ķiři ķutluğı* (A. H. 23)

anıń *ķırr u cudı beđi' iķsanı* (A. H. 46)

ol ol '*aqı u ķuř huş ķıredķa meķan* (A. H. 47)

re'ıyyetķa *müřfiķ selim til ķalim* (A. H. 51)

sanarmu *eğiz ķum uřaķ taş* sanı (A. H. 60)

ağız til bezeki ķöni söz turur (A. H. 155)

baķılķa *ķatıg ya oķun* kezlegil (A. H. 228)

aķılıķnı '*am ķař tözü ķalķ* öger (A. H. 236)

aya *mal içisi aķa eçgü* er (A. H. 245)

tirip *ķönğli toğmaz ķözi suķ baķıl* (A. H. 255)

ķalır munda ķiđin *sepeğ şandu ķunğ* (A.H. 288)

yalınlansa tutnup *ğazab ķıķıl otı* (A. H. 339)

ol işniñ *önğini sonğını* saķın (A. H. 370)

eren *hıyıı şerri* küsep keçmez ol (A. H. 373)

könğilde ğamıñ ol *tiliñde sözünğ* (A.H. 430)

tüketür ‘umürni bu *yazım küzüm* (A.H. 472)

koşnı konum ağışķa

ķılğıl anar ağırlık(I, 114)

eri atı içikti (II, 118)

erin atın yügürtti (II, 274)

3.15.2. CÜMLEDE KULLANILIŞLARI BAKIMINDAN BAĞLAMA GRUPLARI

Bağlama grupları cümle içerisinde çeşitli görevlerde kullanılabilirler. İncelediğimiz metinlerde cümlenin öznesi, belirtili nesnesi, belirtisiz nesnesi, yer tamlayıcısı, zarfı, yüklemi ve cümle dışı unsuru olarak görev aldıkları tespit edilmiştir.

3.15.2.1. Bağlama Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

3.15.2.1.1. Bağlama Grubunun Cümlenin Öznesi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bağlama grubunun cümlenin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.1.1.1. *azu* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

azu bağlama edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

isizmü saṅga yig *azu eḡümü*

söküşmü ḡolur sen *azu* öḡdimü (K. B. 243)

münümmü öküşrek *azu erdemim*

ayu bir maṅga sen ḡılayın emim (K. B. 3101)

biziṅge anunmış turur bu ölüm

ölümke itig yok *azu berk tolum* (K.B. 6291)

3.15.2.1.1.2. *bile* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

bile bağlama edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

kör *arslan bile ḡoşnı* buḡday başı

basa ülgü boldı ḡaḡan ya işi (K. B. 140)

buşaḡlık bile erke *ö vke* yaṽuz

bu iki bile tutḡı emger et öz (K. B. 332)

buşaḡlık bile erke *ö vke* yaṽuz

bu iki bile tutḡı emger et öz (K. B. 332)

ilin itti tüzdi bayudı buğun

böri koy bile suvladı ol öğün (K. B. 449)

sini armasun **dünya devlet bile**

ķamuğ iş içinde könilik tile (K.B. 1373)

buğun başcısı begke bu hımmet kerek

bu hımmet bile hem mürtüvvet kerek (K.B. 2124)

bu hımmet bile hem siyasat kerek

siyasatķa beglik rıyasat kerek (K.B. 2127)

sening boldı **dünya tiriglik bile**

tiriglik bulunsa yatıp yi küle (K.B. 2162)

saranlık bile boldı **beglik** yağı

saranķa ķopar tegme yirde coğı (K. B. 3038)

yorı iki ajun idisin tile

nerek **dünya ‘uķbi** ikigün **bile** (K. B. 4742)

3.15.2.1.1.3. birle Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

birle bağlama edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

ķozı yazķı yulduz basa uğ kelir

erentir *kuçık birle* sançu yorır (K. B. 139)

negü tir eşitgil ukuš menğzetü

kyas ma'ni birle anğar yangzatu (K. B. 640)

akılık kerek begke kodkı köngül

bu kodkı köngül birle kılka amul (K.B. 2049)

kişi körkinğē iç kılıkı iş ol

yüzi körki birle kılınçı tuş ol (K. B. 2215)

munğar menğzer emdi bu beytig okı

sözi ma'ni birle uşulğay takı (K. B. 2578)

aya beg erej kolma emgek kötür

erej birle emgek adaşsu yatur (K. B. 2936)

tirildi bir ança yorıdı bu yang

böri toklı birle kozı boldı tēng (K. B. 3096)

saray karşı yir suv sini birle yok

at üstem kız oğlan kanı ***birle*** yok (K. B. 3439)

kayuda yigü bolsa içgü kerek

yigü içgü birle tēngēşgü kerek (K. B. 4654)

yanut birdi ilig ayur ay süzük

içinġ me *taşıġ* *birle* barça tüzük (K. B. 5114)

hüner birle devlet birikmekliki (A. H. 443)

3.15.2.1.1.4. *hem* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

hem bağlama edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

basa keldi *oġlaġ könek hem balıġ*

bular toġdı erse yarudı kalıġ (K. B. 141)

ajun tutġuġa er uġuşluġ gerek

buġun basġuġa *oġ* gerek *hem yürek* (K. B. 217)

kişen ol kişiğe *bilig hem uġuş*

kişenlig yaraġsızġa barmaz öküş (K. B. 314)

ķılınķı köni erdi ķılķı oġġay

tili ķın bütün hem közi köġġli bay (K. B. 407)

muġġadıġ ayur bir kūn oldrup özi

beġük iş *bu beglik işi hem sözi* (K. B. 420)

duġa arttı ilde kör eġġü atı

beġüdi kūniġe *atı hem ķutu* (K. B. 459)

negü tir eşitgil ķarı köklemiş

sınamış uķup hēm bilip sözlemiş (K.B. 1492)

ilig aydı emdi *tilemiş işim*

tözü itlü bargay *içim hēm taşım* (K.B. 1645)

könilik u vut hēm bu eçgü kılınç

üçegün birikse bu buldı sevinç (K.B. 1664)

negü tir eşitgil kişi öçrümi

kişi öçrümi hēm buğun köçrümi (K.B. 1689)

uķuřluđ köni *hēm* silig *til sözi*

bütünlük bile boldı kılķı tözi (K.B. 1866)

bağırsaknı bulsa bağırķa urun

maṅga mundağ aydı *bilig hēm uķuř* (K.B. 1947)

keğ öglüg kerek *hēm biligli uķuř*

biliglig kiřiniṅ yağısı öküş (K.B. 1954)

biliglig uķuřluđ buđunķa talu

aķa hēm közi toķ ne köṅgli tolu (K.B. 1964)

boğ ortu kerek *hēm teṅginçe yarağ*

iřiṅ ortu tut ay biliglig kişi (K.B. 2090)

aķa hēm tüzün hēm u vutluğ silig

bağırsak bolup keğ küdezse ilig (K. B. 2169)

uruġluġ kerek *hem saķnuķ köni*

könilik öze keçse ötrü küni (K. B. 2186)

u vutluġ kerek *hem közi toķ bütün*

uvutsuz kişi ol kişide otun (K. B. 2199)

tili köñġli bir hem ķalıncı köni /

uvutluġ bağırsak buğunda çını (K. B. 2235)

bu begler yaķın tutsa eđġü kişi

atı eđġü ķaldı *hem il kūn iři* (K. B. 2258)

közi toķ kerek *hem u vutluġ silig /*

tetiglik kerek *hem tümen tü bilig* (K. B. 2441)

törü hem toķu öñġli yinķe tapuġ

uluġ ģacıb itse açar yol ķapuġ (K. B. 2490)

bağırsak kerek *hem közi köñġli toķ*

bütün çın ķılıķı köni bolsa oķ (K. B. 2607)

u vutluġ kerek *keğ amul hem silig*

siliglik bile bilse türlüġ bilig (K. B. 2621)

negü tir eşitgil bu beyt ayġuçı

okıgıl açılğay *taşı hem içi* (K. B. 2657)

yüzi körki körklüg kerek *hem boğ*

yülüg bolsa *bod sın* kişide keçi (K. B. 2663)

sözi bolsa yumşak şeker teg süçig

süçig sözke yumşar *uluğ hem kiçig* (K. B. 2665)

közi toķ kerek *hem özi umdusuz* /

bağrsak kerek *çın özi koltğusuz* (K. B. 2721)

közi tok kerek *hem kılınçı bütün*

barı arta barsa küninge kutun (K. B. 2750)

bağrsak kerek *hem oduğ sak tetig*

tetiglik bile er kılur ming itig (K. B. 2761)

u vutluğ kerek *hem yime ög köngül*

uvutsuz kişide yırak tur tönğül (K. B. 2762)

bor içmez kerek *hem özin tutğuçı*

özin tutğuçı er kutuğ tapğuçı (K. B. 2764)

közi toķ kerek keğ yime köngli bay /

arığlık kerek *hem yüzi körki ay* (K. B. 2843)

könilik kerek *hem bütün çın kılık*

köni bolmasa er tüzümez yorık (K. B. 2859)

u^{kuş}luğ gerek *hem biliglig* gerek

ödi bolsa aşka iriklig gerek (K. B. 2868)

u^{kuş}luğ gerek *hem bilig keğ bilir*

u^{kuş}luğ kişidin kişilik kelir (K. B. 2896)

tirigke bu nengdin keçiş yok kadaş

egin bütgü ton hem karın toğgu aş (K. B. 3665)

kişide ya^{vuzı} özünğ bil özünğ

meğer edğü bolsa *özünğ hem sözüñg* (K. B. 3678)

uluş kendke kirse meniñ bu özüm

kişi birle bolğa *işim hem sözüüm* (K. B. 4687)

to^{kun} ma keçer *hem açın* ma keçer

ne begke kılur yüz ne bay kıl seçer (K. B. 4841)

tilekim bu ol *hem ötügüm* sañga

mini kim yonğasa ayıtıl mañga (K.B. 5871)

kişilik sañga birdi erklig bayat

könğül til kılık hem köni boldı *at* (K.B. 5880)

şatu kördüm elig anıñ bağnası

yüz utru uruğluğ *eğiz hem yası* (K.B. 6033)

ilig ötledi kör ming edğü sözün

könğül hem karın urdı ötlep uzun (K.B. 6338)

bu ol *din yolu hem bu dünya yolu*

bu yolça yorı yolda azma ulı (K.B. 6498)

biligligni ögdi *‘açem hem ‘arab* (A. H. 126)

3.15.2.1.1.5. *u* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

u bağlama edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

taķı biri *azğuş-u ahlam* bolur

bu tüşke yörüg yok ay kılķı unur (K.B. 6015)

3.15.2.1.1.6. *ya* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya bağlama edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

körü tursa *bizde oza barguçı*

ķara tut *ya begler ajun tutğuçı* (K. B. 250)

isiz edğü kıalmaz neçe tüz ölür

uluğya kiķig tut ķara yir bolur (K.B. 1540)

kılınçı karı körse yaşı yigit

aṅgar munḡluḡ arzun *öge ya tigit* (K.B. 1868)

biliglig biligsiz çıḡay bar *ya bay* /

uḡşluḡ uḡşsuz otun bar keḡ ay (K.B. 1923)

tilin sözlese söz şekerde süçig

boyun birdi beg ḡul *uluḡya kiçig* (K.B. 2070)

aḡıcı bitigçi ya iş tutḡuçı

ya tonçı etükçi ‘amıl bolḡuçı (K. B. 2494)

negü teg keçer kün ay öḡdülmiş ay

çıḡay mu telim boldı ilde *ya bay* (K. B. 3098)

ya iş tuş okıḡay *ya ḡoldaş adaş* /

uluḡya kiçig tut *yaḡın ya ḡadaş* (K. B. 4576)

bu yaṅlıḡ kişiler töşendi yirig

ya senmü ḡalır sen *ya menmü* tirig (K. B. 4726)

ya tapḡı yaramaḡa *emgekleri*

yava bolḡa öḡ kün tiriglikleri (K. B. 4747)

kerek bolmaz emdi *bu dḡnya* maṅḡa

ya devlet kezigi kezig ay toṅḡa (K. B. 4761)

nerek munça sözke **bitig ya itig**

bütün sen bitig sen maṅga ay tetig (K. B. 4951)

sıgun muygaḳ erse **sukaḳ ya ıvḳ**

saṅga yim tükemez ay edgü kılık (K. B. 5374)

yazı taḡ yirig tut yorır **ḳoy sürüg**

ya **ḳul küṅg tapuḡcı** ay kılkı örüg (K. B. 5371)

böri tilkü arslan aḋḡ ya toṅuz

seniṅdin ḳutulmaz ölür avda tüz (K. B. 5376)

tiriglik uçuktı yaḡudı ölüm

ölümke **itig** yok **ya ötgü yolum** (K. B. 5638)

maṅga tegdi sindin ḳamuḡ edgülük

aḡrılıḳ ya baylıḳ / yigü keḋgülük (K.B. 5898)

yigitlik ya baylıḳ bu ḳut esrüki

süçig esrükinde beṭer ay beki (K.B. 6141)

3.15.2.1.1.7. yime Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

yime bağlama edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

tilig sökse bolmaz telim öggüsi

sözüg *öggüsi* bar *yime sökgüsi* (K. B. 1020)

közi toḱ kerek keḱ *yime köḡgli* bay /

arıḡlık kerek hem yüzi körki ay (K. B. 2843)

3.15.2.1.1.8. *kerek....kerek....* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

kerek...kerek... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bu tüş teg tiriglik keçer belgüsüz

kerek beg kerek ḱul barır kelgüsüz (K.B. 1396)

kimi ḱoḱtı erse ay ersig urı

kerek bolsunı *ıt kerek kök böri* (K.B. 6194)

toḡḡlı ölür ök sevüg can barur

kerek beg kerek ḱul ne sa vḱı ḱalır (K.B. 6290)

3.15.2.1.1.9. *ne...ne...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ne...ne... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

anı *ne ḱalayık* sevér *ne ḱalıḱ* (A. H. 272)

3.15.2.1.1.10. *ya...ya...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya...ya... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

ya yat baz yala vaç keliş ya barış

boşuğ birgü açığ olarkā *tegiş* (K. B. 2495)

ya kızda yoriğlı kalın köp kutuz

ya tüzde yoriğlı uği ingek öküz (K. B. 5372)

kuğu korday erse *ya turna yuğak*

ya toy tut *ya yügdik ya toğlıç ya kak* (K. B. 5377)

3.15.2.1.1.11. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve cümlede özne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bayat atı birle sözüğ başladım

törütgen igiğgen keçürgen idim (KB. 1)

iki kadın erdi küdegü iki

bular erdi *öçrüm buğunda iki* (K. B. 50)

yazı tag kır opri töşendi yadıp /

itindi *koli kaşı* kök al kedip (K. B. 69)

kaz ördek kuğu kıl kalığıg tudı

kağılayu kaynar yoğaru qodı (K. B. 72)

kökiş turna kökte ünün yangkular

tizilmiş titir teg uçar yilkürer (K. B. 74)

bu türlüğ çiçek yirde munça bediz

yazı tağ kır opır yaşıl kök menğiz (K. B. 96)

bayat atı birle sözüğ başladım

törütgen igiğgen keçürgen idim (K. B. 124)

uquşluğ uqar ol biliglig bilir

biligli uquğlı tilekke tegir (K. B. 155)

uquşlı biligli idi eçgü nenğ

kalı bulsa işlet uçup kökke tenğ (K. B. 215)

içi artuq erdem kerek öğ bilig

ajun tutguğa ötrü sunsa elig (K. B. 281)

körü barsa yakşı ayur bu sözüğ

uquşsuz biligsiz bedütmez özüğ (K. B. 298)

amulluq kerek erke **kalkı onğay**

örüglük kerek begke toğsa kün ay (K. B. 325)

eşitgil negü tir **bügü bilge** teng

bu söz işke tutgıl aya kızgu eng (K. B. 333)

negü tir eşit emdi **kalı silig**

sınavu tegip ilke sunmış elig (K. B. 346)

yana bir **tili il buşı övkelig**

ulıtur kişig sökse açsa tilig (K. B. 342)

keçip bardı **ödkün** yavalık bile

bu kalmış kününg birle ‘üzrüng tile (K. B. 377)

kilişikke himmet mürüvvet kerek

kişi kadri **himmət mürüvvet** yaŋgı (K. B. 414)

yumıttı aŋgar bek ajun ödrümi

ukušluğ biliglig bu dın ködrümi (K. B. 417)

negü tir eşitgil **ıla atlıgı**

tapuğun beğümiş kişi kutluğı (K.B. 841)

kiming kılkı eçgü kılınçı oŋgay

tilek buldı barça yaruttı **kün ay** (K.B. 1254)

yorıtur kamuğka tilemiş tilek

kerek bolmaz anda kör **arķa yülek** (K.B. 1345)

er at sü bu neṅke küvenme öküş

asıḡ ıılmaḡay *sü bu altun kümüş* (K.B. 1403)

aṽınma erejke küvenme ay beg

aṽınçıṅ küvençıṅ uḡıtḡay u teg (K.B. 1424)

köṅül til kiçig tuttı kılkı oṅgay

yaraştı kamuḡ birle keçti *kün ay* (K.B. 1695)

ataṅ öldi ıaldıṅ sen oḡlan kiçig

kiçigke beḡüktin bolur *yol keçig* (K.B. 1793)

begi yarlıḡı bolsa eḡḡü söze

ıulı köṅgli yükser yazar *kaş köze* (K.B. 1809)

yükümni yüder sen *tilek iş* yorır

mini tındurur sen saṅḡa yük tegir (K.B. 1876)

negü teg kerek beg munı başlasa

çaṽı barsa *atı* işin işlese (K.B. 1924)

bu beglikke aşnu tüp aşlı kerek

atım alp ıatıḡ ıurç yana tong yürek (K.B. 1949)

könilik bütünlik kerek işçike

anın bütse begler işin birḡüke (K. B. 2211)

buđunķa talusı kerek *alp atım*

beğük işke ötrü bu bolsa titim (K.B. 1961)

bu sözke tanuķı bu beytig oķı

bu sözke anuķ tut *köñgöl ög* taķı (K.B. 2046)

tügük yüz irig söz kü vez kür kılıķ

ķışig yirgürür köndrü bilmez yorıķ (K.B. 2077)

kü vez kör kereksiz ne *köñgli uluğ*

küvezlik azıtur könilik yoluğ (K.B. 2115)

ķılıķ baldu boldı bu il saķķısı

ķılıķın alır il buğun basķısı (K.B. 2140)

içi artuķ öçrüm talu er kerek

ögi köñgli yetse urunsa yürek (K. B. 2184)

negü tir eşitgil kör *alçaķ amul*

ne eçgü bolur erke ķođķı köñgöl (K. B. 2231)

vezirlikķa artuķ bütün er kerek

oķıđlı bitigli keğ öglüg kerek (K. B. 2234)

ķözi toķ oğuğ saķ biligli işig /

ağırğan yarağlığ yarağsız ķışig (K. B. 2236)

isizlerke *h   met s  yas  * gerek

yana e    ke tut  ı h  rmet gerek (K. B. 2303)

a   i     tuz etmek yadar er atı

a   i     turur bu tiriglik otı (K. B. 2318)

    n  i *y  reklig* gerek *k  gsi k  r*

y  reksiz ya  ı k  rse iglep yatur (K. B. 2326)

at   stem yar  klar bolur k  p k  zıl

k  zıl k  z        ler bolur yap ya  ıl (K. B. 2385)

u        gerek i  te *artu   o     *

o        bile i  te tutnur bo      (K. B. 2453)

sa       gerek *din i    si arı  *

arı   bolsa k  l  ı k  l  n  ı arı   (K. B. 2461)

tuzı etmeki k      a  ı bolsa ke  

k  m    birse altun er at tirse ke   (K. B. 2532)

tapu     beg      *ba    sa  * gerek

ba    sa   tig    ı tapu  sa   gerek (K. B. 2570)

u        biliglig bu   zl    b    

k       ke tusulur a    ar ne tig    (K. B. 2706)

ağı kaznakı tutsa *altun kümüş*

ol er başka iltse bu aymış yumuş (K. B. 2742)

köngül til köni tut kılınçing bütün

sağa kelge *dēvlet bu dūnya bütün* (K. B. 2759)

bitigçi gerek *uz kamuğ hañ bilir*

sakışığ bitigin küdezse kalır (K. B. 2773)

biliglig ukuşluğ gerek *kalğa tüz*

ukuşluğ kişiler işi barça uz (K. B. 2788)

et öz yiti endam köngülke uğar

köngül birle yalnguk ağır yük yüder (K. B. 2797)

oduğ sak gerek keğ kereksiz azak

azak bolsa işçi bolur iş uzak (K. B. 2813)

saknuğ gerek *din şeri‘at bilir*

bu mundağ kişidin bütünlük kelir (K. B. 2844)

könilik gerek erke *eçgü kılınç*

anın bulsa ötrü tilemiş sevinç (K. B. 2862)

bağırsak gerek *keğ begini se ver /*

u vutluğ gerek *keğ özini yığar* (K. B. 2867)

u~~ğ~~lu~~ğ~~ v~~e~~fa~~ğ~~ kişi tüzüni

yuluğlar kişi ke kamuğ özini (K. B. 2875)

arı~~ğ~~sız c~~e~~fa~~ğ~~ kılınçı otun

kalı aydı erser kıyar sözini (K. B. 2876)

boğuzdın bolur barça begke ha~~ğ~~tar

boğuz tatğı **aşçı i~~d~~ışçı** tutar (K. B. 2890)

yüzi körki körklüg kerek **kılka uz**

negü tutsa andın tamar barça tüz (K. B. 2923)

yağı boynı yençer ha~~ğ~~zine, urur

tilek arzu nı~~ç~~m~~e~~t ulaşı kelür (K. B. 3000)

bilig erdem öğren ağır tut anı

ağır kılğay ağır ol erdem sini (K. B. 3013)

et öz can yuluğlar meni~~ğ~~ işime

du^ç a arturur bu keçer yaşıma (K. B. 3059)

yana aydı ilig ay ögdülmişe

u~~ğ~~lu~~ğ~~ biliglig sini ögmişe (K. B. 3061)

kayuda **yaraşıklı~~k~~** erse **ya~~k~~n**

ol işte bolur aşğı kö~~n~~glün ba~~k~~n (K. B. 3210)

saray karşı yir suv sini birle yok

at üstem kız oğlan kanı birle yok (K. B. 3439)

ayı edgü ermez bu dünya neṅgi

kiming bolsa evrer *kalınçı yaṅgi* (K. B. 3562)

ayak tırki ev bark arıg tut töşek

töşegil *aş içgü* yime keğ kerek (K. B. 4645)

ereji uzamaz *ne emgekleri*

nerek ötrü munça çoğı ün urı (K. B. 4842)

uluḡluḡ beğüklük bu devlet küni

uzun turḡu ermez ay köṅgli köni (K. B. 4914)

ķamuḡ teprenür tındı yumdı közi

çoğı ün kesildi *tirigler sözi* (K. B. 5030)

sözi *ķın* kerek beg *ķayıķsız köni*

sözinde yanıḡlıḡ time er anı (K. B. 5079)

ķişi bar ķalın boğ boḡuz aḡruķı

köni ķın baḡırsaķ yok ol ay aķı (K. B. 5095)

ay beg men tigüçi beğütme köṅgül

vēfasız turur *dünya devlet* tōṅgül (K. B. 5174)

ķamuḡ ḡaflēt ol bu *se vīnķin tarāb*

bu ğafļet bile öz yoğadur ‘açeb (K. B. 5270)

ay ilig **ħalıç berge** sinde turur

bu berge kıyınlar isizke erür (K. B. 5279)

ıdı yakşı aymış **buħunlar begi**

buħunda beħiki kişide yigi (K. B. 5293)

ajun toklukı barça açlık turur

ereji sevinçi kör emgek erür (K. B. 5317)

beħiklik uluħluk bu keçgü turur

bu devlet otı barça öçgü turur (K. B. 5324)

uçuħlı yoriħlı su v içre balık

ħutulmaz seninġdin aya sarı ħılık (K. B. 5366)

munu sözledim söz eşitti özünġ

yete baksa **könġlünġ** açılġa **közünġ** (K. B. 5392)

kanı **inç il itgü** tegümez özüm

bu iş iş öze boldı yummaz közüm (K. B. 5499)

ite tur süze tur bu il işlerin

buħun inçke teggey **özünġ** me yarın (K. B. 5504)

köni bol köni ħıl köni tut yorık

isiz egri kõngey evürgey kılık (K. B. 5506)

atıng edgü bolğa kutulğay özüng

seniñde kiðin ƣalğa *atıng sözüñg* (K. B. 5541)

bayuğay buðun *il* itilgey *orun*

neçe ƣolsa ƣaznaƣ ƣazine, urun (K. B. 5542)

könilik üçün kök aðaƣın turur

yayılmaz üçün yirde *ot yim* önür (K. B. 5600)

iminlik törü ilke inçlik turur

ilig buðı sindin sevinçlig turur (K. B. 5734)

kiming aşlı bolsa atadın arıg

anıñgdın kelir *edgü* ilke *asıg* (K. B. 5767)

bu ƣul küñg at aðaƣır bu yir su v ƣamuğ

iligdin tegip açtı devlet ƣapuğ (K. B. 5781)

biziñgde usalraƣ kim ol ay ilig

yağa boldı *öðkün* tegümez elig (K.B. 5840)

et öz ölgü aƣır yigey *ƣurt yılan*

ökünçte adın yok ƣıkıp barsa can (K.B. 5842)

et öz semrir erse *yılan ƣurt*

anuk özünġ sevnür erse keçigli konuk (K.B. 5844)

manġa tegdi sindin kamuġ edġülük

aġırlık ya baylık / *yigü keġgülük* (K.B. 5898)

ayıttı kayudın kelir sen tiyü

tilekinġ ne erki *sözünġ* ay bögü (K.B. 5961)

bir ança yime keçti *öġlek kün ay*

ajun körki keldi buġun boldı bay (K.B. 5950)

ıdı yakşı aymış kör *öġrüm talu*

biliglig uġuşluġ ħireġi tolu (K.B. 6132)

onġay evrilür emdi evren sanġa

tilekçe toġar *ay kün öġlek* tonġa (K.B. 6231)

isiz öz yigitlik yava kıldımız isiz

kep köġgül öġ isizde isiz (K.B. 6255)

ilig keġ yaşasu ġutaġsu ġutun

yuluġ bolsu *canım teġnim öz bütün* (K.B. 6267)

ilig aydı barsa yaraġlıġ turur

ġadaşlık yakınlık ulaşu bolur (K.B. 6281)

ayur il ġali ne buġun ġali ne

negü teg keçer emdi **öğlek küne** (K.B. 6348)

olar bardı qaldı ol edgü atı

yitip bargü ermez **atı ħurmęti** (K.B. 6425)

qalır **qarşı ordu saray** pak saŋa

alıp sen tutar sen bu bęnd tip maŋa (K.B. 6436)

ıdı yakşı aymış **büğü bilgi kiŋ**

ajunuğ sınağlı aqı elgi kiŋ (K.B. 6488)

uquşluğ uqar ol biliglik bilir

yıl ay kün küniŋe baru artadı (K.B. 6490)

sevinç keçti emgek yime keçgey erdi

yava boldı **kün ay** ökünçke basıqtım (K.B. 6546)

kişi köŋgli bilgü tanuq erdi

til söz köŋül til ala boldı kimke büteyi (K.B. 6579)

çemad canvar uçğan yügürgen neŋge (A. H. 6)

sanarmu **eğiz qum uşaq taş** sanı (A. H. 60)

biliglig biligsiz qaçan teŋ bolur (A. H. 87)

aqlıqlııı ‘**am ħař tözü ħalk** öger (A. H. 236)

yirilgen sökülgen tirip bir megen (A. H. 247)

kalur munda kiğin *şeped şandu kung* (A. H. 288)

eren *hayrı şerri* küsep keçmez ol (A. H. 373)

ajunğa bu *süküş me lamet* nelik (A. H. 453)

tüketür ‘umürni bu *yazım küzüm* (A.H. 472)

erkek tişi terildi (III, 6)

uş kılur *ördek yugak* (III, 17)

seni tiler *us böri* (I, 36)

sıgır boğa münğreşür (II, 79)

koşnğur teke seşildi (III, 102)

oğlak kızı yamraşur (III, 102)

toğlu böri yetilsün (I, 106)

ağığ atıp oğrasa *özi kuyı* yırtılur (III, 106)

tünğür kadhın buluştı (II, 110)

eri atı içikti (II, 118)

çından yıpar yuğruşur (II, 122)

ıwrık idhiş tizildi (III, 131)

ödhik otı tutunup

öpke yürek kagrulur (II, 144)

erkek tişi uçruşur (III, 178)

üşlenür *ördek yuğak* (I, 222)

adhgır kısr kişnedi (I, 236)

çıgay yawuz yığrılur (I, 248)

basml çomal tirkeşür (I, 459)

erkek tişi uçruşur (I, 529)

3.15.2.1.2. Bağlama Grubunun İç Cümleinin Öznesi Fonksiyonunda Kullanılması

Bağlama grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.1.2.1. *bile* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

bile bağlama edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

tetiglik bile bolsa erke *bilig*

tözü işke tegrür bu bilgi elig (K. B. 2624)

belağat bile haṭ tengeşe kalı

iḍi eḍgü til bu bitig söz tili (K. B. 2695)

3.15.2.1.2.1.2. *birle* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

birle bağlama edatı ile kurulan ve ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

ilig aydı körgil köni er *özi*

tili köngli birle biriker *sözi* (K.B. 862)

yanut birdi ili gayur ay süzük

içing me *taşing birle* barça tüzük (K. B. 5114)

3.15.2.1.2.1.3. *hem* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

hem bağlama edatı ile kurulan ve ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

küvense *begi hem özi hem ili*

olarğa dü'a kılsa buğnı tili (K. B. 2433)

negü tir eşitgil bu beyt ayguçı

tişi hem oğul kız üzer er küçi (K. B. 3583)

uzunluk tilese *özüng hem sözüng*

elig kısga tutgıl kutuldı *özüng* (K. B. 4296)

3.15.2.1.2.1.4. *kerek... kerek...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

kerek... kerek... karşılaştırma edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

kerek oglum erse *yakın ya yağuk*/

kerek barğan erse *keçigli konuğ* (K.B. 817)

3.15.2.1.2.1.5. *ya* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya bağlama edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

körü tursa *bizde oza barguçı*

ğara tut *ya begler ajun tutğuçı* (K. B. 250)

ğalı tegse *emgek ya kaddğ sağınç*

serinse kelir ötrü ğayra sevinç (K.B. 1320)

iğışçi ya aşçı yig erse ğalı

anınğ yası can kör tiriglik ulı (K. B. 2931)

yaraşık yorisa *ğadaş ya adaş*

olardın bolur ğa ğadaşka bile (K. B. 3213)

tegir erse *ğil ya sağa on otağ*

elig tarğı malın ğılıç tutğı yağ (K. B. 4139)

saṅga tegse *emgek ya kaḍḡu saḱınç*

maṅga ma kaçan bolğa anda sevinç (K.B. 6235)

3.15.2.1.2.1.6. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

amulluḡ kerek erke kılḱı oṅgay

örüḡlük kerek begke toḡsa *kün ay* (K. B. 325)

saṅga tegse *beglik uluḡluḡ* oḱa

kiçiglik anuḡ tut örüng bolḡuḱa (K. B. 552)

bu ay toldı aydı maṅga *berk kişen*

bu bir kaç neṅ ol kör bireyin nişan (K. B. 702)

ḱayu ilke tegse meniṅ bu törüm

ol il barça itlür *taş* erse *ḱorum* (K.B. 830)

bu ḱılḱıṅ bu erdemleriṅ bar üçün

küsep keldim emdi tapuḡḱa küçün (K.B. 838)

tirig bolsa yalıṅḡuḡ tileki anuḡ

et öz baş esen bolsa arzu yaḡuḡ (K.B. 1194)

ölümke asıḡ ḱıldı erse *ot em*

otaçı turu alğay erdi ulam (K.B. 1199)

ısa tutsa oğlın ata ğretü

uluğ bolsa sevnür *oğul ız* yetü (K.B. 1226)

bayat kimke birse *uuş g bilig*

amuğ arzulara yetildi elig (K.B. 1253)

iki ğte ılma ayu erse iş

hava vke kelse serip ısqı tiş (K.B. 1453)

ıçiglikte bilse *oğul ız* neni

arıp lmeginçe unitmaz anı (K.B. 1495)

ısız edğüler lse toprak bolur

neçe bolsa toprak kr atı alur (K.B. 1790)

bayat birmişin al tıdumaz kçün

yağız yir yaşıl kk tirilse çün (K.B. 1800)

kiminğ bolsa krklüğ *yüzi taş zi*

taşı teg yime krklüğ ol iç yüzi (K. B. 2213)

begi edğü bolsa ne *knğli tili*

tutar işçileri knilik yolu (K. B. 2244)

kür ersig kerek bolsa *aşığyüliğ*

yağılsa atı bolsa avluğ klğ (K. B. 2298)

ķalı lmiş erse ağırlap ktr

oğul ķız bar erse aņęar ęaķ yitr (K. B. 2403)

tp aşlı kerek eđę ķılķı oņęay

tusulsa buđunkā toğursa *kn ay* (K. B. 2437)

ığay tul yetim ķıřřa, birse tğ

anı bara tıņęlap tnse tğ (K. B. 2498)

li v aş tirkı kirse kr ığsa kz

yarağsıznı krse anı tığsa z (K. B. 2549)

ķapuęda neteg erse *oldruğ turuğ*

bu yortuğda andağ kerek ay uluğ (K. B. 2588)

nee me *u vutluğ silig ķılķı uz*

bor ise otunluk ķılur bara z (K. B. 2653)

arığ bolsa aşı arığ aş birr

arığ bolsa *aş su v* seve keğ yilr (K. B. 2846)

arığlıknı bara ķıřiler tiler

arığ bolsa *aş su v* ķıři arzular (K. B. 2857)

saķalsız kerek bu iğişi arığ

küdezilse içgüde **kal tü yamıĝ** (K. B. 2917)

baĝırsaĝ yok erse ajunda **talı**

kişilik kaçan turgay erdi tolu (K. B. 3130)

telim bolsa ilde **tusulur tetig**

begig inçke tegrür kılur bu itig (K. B. 3144)

kalı kelse **asĝı tususı** saṅga

yime kelmese sen yası yok maṅga (K. B. 3258)

kaḁaṣ kaḁĝuların kaḁaṣ yimese

aḁın yat kaçan yir kaḁaṣ bolmasa (K. B. 3336)

saĝınç kaḁĝu bolsa yuluglar özüĝ

sevinç bolsa sevnür yarutur közüĝ (K. B. 3411)

kesilse seninĝdin **yaĝın ka kaḁaṣ**

yakınlık ula sen aṅga ay adaṣ (K. B. 3433)

yazuĝ kılsa **kul küṅĝ** keçür ol yazuĝ

bu yazuĝ keçürmiş muyan kıl azuĝ (K. B. 3435)

bitig bilse saĝış aĝıçı bolur

uĝuṣ öĝ keḁ erse bitigçi bolur (K. B. 4048)

sevinç bolsa kimke özüṅ sevnü bir

saķınç kaçgu tegse yime saķnu bir (K. B. 4257)

ķılınç edgü bolsa *köngül tıl* köni

tüpi aşınga bu tanuķ ol anuķ (K. B. 4288)

bularda kayu erse *aş su v yigü*

anı teñgle bargu azu barmağu (K. B. 4578)

yaşıng kırķta keķse *kün ay* erse küz

isig neñg bile sen özüñg ıab' ı tüz (K. B. 4624)

ķuruđ tumlığ artsa isig öl anut

bu iki añar kılga evre yanut (K. B. 4626)

ķaşab tozi rumi ajun tañsuķa

sañga kelse tolmağ ağı ķaznaķı (K. B. 5368)

tilek arzu nı'met tükel yise sen

tiriglik suvın sen bulup içse sen (K.B. 6148)

çavıķsa ajunda atın yaçsa tap (K. B. 2277)

ķayu türlüg erse *yoriķağ yolunğ*

ayu birdim azraķ bekütgil ulunğ (K.B. 6497)

apañg andķa erse *iminlik bütünlik*

bu and tutđuķı kim anı er atayı (K.B. 6583)

3.15.2.1.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Bağlama gruplarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarından, sıfat fiil ve zarf fiil grubunun öznesi olarak kullanıldığı örnekler tespit edilmiştir:

3.15.2.1.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Öznesi

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

asıgsız ulır men özümke açıp (K.B. 1175)

yıl ay kün keçer teg tiriglik keçer

keçer kün keçürgey sini belgülüg (K.B. 1214)

3.15.2.1.3.2. Zarf Fiil Grubunun Öznesi

bilig baylık ol bir çıgay bolğusuz

tegip oğrı te vlig anı alğusuz (K. B. 313)

turup çıktı sevnü kapuğka küle

ögi köngli açlıp yaradı yula (K. B. 601)

kalıç baldu oğ ya kavı küç yürek

bar erken keğ er nengke qorqmaz kerek (K.B. 2055)

çerigde bir ança busuğka kigür

ya dag oğçı tuşrup sen öngdün yügür (K. B. 2370)

hazinem öküş tip küvenme nengin

h    m s   telim tip k  t  rme egin (K. B. 5214)

a  ıldı *yarup k    gli k  gsi k  zi*

arıtma   tiledi bu k    gli t  zi (K. B. 5631)

sen o  lan ki  ig erken   ldi ata   

bilig erdem   step k  zartmadı          (K. B. 5779)

3.15.2.2. Ba  lama Grubunun C  mlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı T  rk  esinde ba  lama grubunun c  mlenin belirtili nesnesi fonksiyonunda kullanıldı  ı   rnekler a  a  ıda sıralanmı  tır:

3.15.2.2.1. Ba  lama Grubunun C  mlenin Belirtili Nesnesi Fonksiyonunda Kullanılması

3.15.2.2.2.1. *birle* Ba  lama Edatı ile Kurulan Ba  lama Grupları

birle ba  lama edatı ile kurulan ve c  mlede belirtili nesne g  revinde bulunan ba  lama grubu   rnekleri a  a  ıda sıralanmı  tır:

r   a birle h    fn     anat sen   ılın

bu iki ara  ı yolu   sen alın (K. B. 3671)

3.15.2.2.2.2. *hem* Ba  lama Edatı ile Kurulan Ba  lama Grupları

hem ba  lama edatı ile kurulan ve c  mlede belirtili nesne g  revinde bulunan ba  lama grubu   rnekleri a  a  ıda sıralanmı  tır:

fıda kıldı *barın neñin hem özin* /

yalavaç anğar birdi iki kızın (K. B. 56)

hacıblarkā artuk küdezgü özüg

körürde közüg hem ötügde sözüg (K. B. 2519)

neçe ka tegürgü kerek bu aşığ

kurug koçmasa bir *içig hem taşıg* (K. B. 2552)

beḡel kıldı eḡdal *neñin hem malın*

baķıp koḡtı zahıd bu dünya ulın (K. B. 3563)

toğā keldi örlep çıkardı yüzın

yaruk kıldı dünya *kolın hem özin* (K. B. 4968)

ağırლაḡu begler *özin hem sözin*

kerek hıḡdu bolsun kümüş yuluḡı (K. B. 5000)

ayıttı ilig aşnu oḡgurmışığ

neçe kalmışığ hem kaçan barmışığ (K. B. 5455)

ay ilig munukı özüm bilmişin

ötündüm saḡga men *için hem taşın* (K. B. 5602)

munukı ay ilig özüm bilmişin

ötündüm saḡga men *için hem taşın* (K.B. 5932)

yana çıktı oğlan ayıttı sözün

ḳayun kelmişin hem tilekin özin (K.B. 5957)

özi barmışın h̄em neteg körmişin

ayu birdi öt sav negü aymışın (K.B. 6237)

3.15.2.2.2.3. ya Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtili nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

yime aytu tursa er at ḥallerin

açı h̄em toḳa ya tonın oprax̄an (K. B. 2564)

bitigçike ayğu kerek iç sözün

küdeze bitigçi *öküş ya azın* (K. B. 2675)

telim ögsüzüg kör ya tul tulsax̄ıḡ

ya közsüz ya oldrum yime aḳsaḳıḡ (K. B. 3238)

ağırmaz kişisin *ḳuluḡ ya begig*

ödürmez talusın yavuz ma yigig (K. B. 3534)

için irtemegil ya ḳalḳan tözin

meḡer tilde teḡsiz yorıtsa sözün (K. B. 4340)

olarnı ḳatıḡ seṽ aḡırla sözün

biliglerin öğren *öküş ya azın* (K. B. 4342)

kalı kılmasa sen *emi ya otı*

buğunka bolur sen tiriglik yutı (K. B. 5245)

kaçan tınglağay men olarnıng sözün

apañg sözleseler *öküş ya azın* (K.B. 5883)

3.15.2.2.2.4. *yime* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

yime bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtili nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

ilahı ruzi kıl *se vüg sa vçı yüzün*

yime tört işiniñg yüzini köreyi (K.B. 6604)

3.15.2.2.2.5. *ne....ne....* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ne... ne... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede belirtili nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

eşitmegüm erdi anıñg sözlerin

ne kılka kılınçı ne bilgi barın (K. B. 3859)

3.15.2.2.2.6. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve cümlede belirtili nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

tilekim söz erdi ay bilge bŭgü

uķuşuğ biligig özüm sözlegü (K. B. 287)

ayu birdi kılķın kılınçı yanġın

sayu birdi *bilgin uķuşı teġgin* (K. B. 569)

teġgi birle tutsa tirilmiş nenġin

yorık tüzse *ķalkı* kılınçı *yanġın* (K. B. 705)

nelük tilde körksüz yorır bu sözünġ

nelük *köġlünġi* artatur sen *özünġ* (K. B. 1082)

tuz etmekni kġġ tut ķişike yitür

ķişi ‘aybı körse sen açma yitür (K.B. 1328)

iligke yışġ boldı köġgli bütüp

aġı ķaznaķı birdi eđġü tutup (K.B. 1719)

saķış birle saķlar ķişi iş küçüg

saķışın seçer er *yıl ay kün öğüg* (K. B. 2220)

ađırġu öğürgü *yezek tutġaķı*

yırak tutğu saklap *közi kulğa* (K. B. 2342)

katıqlan usandur usa bas kiçe

kiçe *az öküşüg* ne bilgey aç (K. B. 2361)

sen *altun kümüşni* ülegil nenging

yuluğ kılğa canın saǵ altun tenging (K. B. 2411)

kapuğda çıkarsa *li v aş tirkini*

körü tüz ületse begi körkini (K. B. 2551)

turup barsa evke *hilin koldaşın*

özi birle iltse yitürse aşın (K. B. 2559)

bağırsak tapuğcı beg asğın tiler

teni canı malın beging ular (K. B. 2728)

halal hem haram adrar erse aç

yarağlıg yarağsıznı bilse seçe (K. B. 2752)

elig sağışın bilse artuğ yete

bışursa *ögi köngli* sağış tuta (K. B. 2782)

közin keğ küdeşse tilin beklese

ukuş birle *arzu havağ* örkelse (K. B. 2793)

bağırsak tapuğcı bütün çın kişi

begin̄ge yuluğlar *et öz can başı* (K. B. 2831)

yüzi körki körklüg kerek kılkı uz /

yülüg bolsa boğluğ *tili köñgli* tüz (K. B. 2854)

bütün çın bağırsak *közi köñgli toķ*

köni bolsa kılkı meşel atğu ok (K. B. 2885)

keçürdi küvençin sevinçin küni

ajunķa yağıldı *atı çav üni* (K. B. 3095)

ilig bir kün oldrup kör ögdülmişig

okıdı ayıttı *keçer kün işig* (K. B. 3097)

ulus kendni kođtuñg yakın ķa ķadaş

kişide yıradıñg biliş yok adaş (K. B. 3327)

et öz bir yağı ol idi sarp yağı

ķamuğ yirde yaçmış *tuzakı ağı* (K. B. 3637)

tapuğķa eñg aşnu törü bilgü öz

yime *ķılķ ķılınçı sözi* sözke tüz (K. B. 3997)

tegir erse ħil ya sañga on otağ

elig tarğu malın *ķılıç* tutğu *yağ* (K. B. 4139)

at eçgü tilese özün̄g ay urı

ümeg arķasıĝ edĝü tutĝıl yorı (K. B. 4437)

adaşıĝ ķadaşıĝ yırak ya yakın

tözüg aşķa ünde küdezgil hākın (K. B. 4649)

atañĝı anañĝı ölüm ķođmadı

sinimü ķođur ķör yetilse öçi (K. B. 5159)

çıĝay tul yetimig baķa tur ķörü

bularıĝ küdezse bolur ķın törü (K. B. 5302)

bulun ķılĝıl *oĝlın ķızın* ķul küñĝin

ħazine, ur anda sen almiş nenĝin (K. B. 5487)

kötürme bayutma *isiz öķtemig*

aĝu ķılĝa şeksiz sañĝa ot emig (K. B. 5522)

se ver se vmezig me seçe tut öñĝin

severke sevüg bol yaĝıķa yalın (K. B. 5530)

uluş ķend içinde sen oĝrıĝ arıt

ümeg arķasıĝ yolda imin yorit (K. B. 5546)

ķısa tutsa *fasıķya va boşlaĝıĝ*

tolu tutsa *mescid cema atlarıĝ* (K. B. 5556)

özinĝe baķa ķördi *ķalkın işin*

tiriglik yigitlik yaʋa ʋılmışın (K. B. 5630)

bağırsak ʋişi özke küznġü bolur

aṅgar baʋsa **ʋalʋyaṅṅü** tüzgü bolur (K. B. 5619)

erejlensü ilig tirilsü ʋutun

maṅga tegsü **emgek baş aḡrıġ** bütün (K.B. 5856)

saṅga kim yonḡasa eşitgil sözün

çının yalḡanın keḡ ayıt **tüp tözin** (K.B. 5873)

ʋalı arzu yir ol törü birgüçi

köni yalḡanıġ aḡra tutmaz tuçı (K.B. 5887)

yanut birdi ögdülmiş açtı sözün

ʋadaşı igi ḡali ne erdükin (K.B. 6236)

bağışlasu tenḡri anıṅ canını

ʋoratmasu andın **eti ʋanını** (K.B. 6239)

ol işniṅ **önḡini sonḡını** saḡın (A.H. 370)

eren alpı oḡuştılar(I, 183)

erin atın yügürtti (II, 274)

eren alpı oḡuştılar (I, 359)

3.15.2.2.2. Bağlama Grubunun İç Cümlelerin Belirtili Nesnesi Fonksiyonunda Kullanılması

Bağlama grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.2.2.1. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtili nesnesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bayat birse *fazlı* kılınğa *kutun*

bolur kılkı edgü kılınçı bütün (K.B. 1980)

evin teg yarır bu yiti kat köküg

ağırttı seçim teg *yir erse kaşı* (K. B. 2787)

baķır altunuğ er körüp bilmese

alıp azķına bir taşığ sürse tap (K. B. 3964)

3.15.2.2.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Bağlama gruplarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarından, sıfat fiil ve zarf fiil grubunun belirtili nesnesi olarak kullanıldığı örnekler tespit edilmiştir:

3.15.2.2.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

tilekim söz erdi ay bilge bñgü

uķuşuğ biligig özüm *sözlegü* (K. B. 287)

kelip tegdi ilig turur orduķa

ögi köñgli kolmış tilek arzuķa (K. B. 487)

ķamuğ neng tavarıg biligli kerek

ağırın uçuzun uķuğlı kerek (K. B. 2802)

fşad ol *buzuğlı tüpüg yıldızığ*

fşad ol buzuğlı bu eçgü ızıg (K. B. 4411)

bu begke vezir ol tutup yitgüçi

ili ķapğı atı bu ol *itgüçi* (K. B. 5336)

çığay tul yetimig suyurkağlı yok

ajun tegşürüldi tañırķağlı yok (K.B. 6487)

3.15.2.2.3.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtili Nesnesi

yarağlıg yarağsızni titrü *ķörüp* /

kereklig kereksizni kirtü *sorup* (K. B. 328)

bular ol *yarar ya yaramazlarığ*

seçip adra tutğan köni yol arıg (K. B. 4343)

eşit çilmi işlet tilin sonğdama

ya *kalın* *kalınçın* ya'vuz *tip* time (K. B. 4351)

3.15.2.3. Bağlama Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

3.15.2.3.1. Bağlama Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesnesi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bağlama grubunun cümlede belirtisiz nesne fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.3.1.1. *azu* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

azu bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

isizmü saŋga yig azu eğgümü

söküşmü kılur sen *azu* öğdimü (K. B. 243)

er at kirse hilçe körünse tözü

bu körse *yarağığ yarağsız azu* (K. B. 2539)

bularda kayu erse aş suv yigü

anı teŋle *barđu azu barmağu* (K. B. 4578)

3.15.2.3.1.2. *bile* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

bile bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bitigü bile koldı *kağd* tetig

bayat atı birle bitidi bitig (K.B. 1342)

tetiglik bile bilse *türlüg bitig*

bitig bilse ötrü bolur er tetig (K. B. 2628)

3.15.2.3.1.3. *birle* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

birle bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

yağız yir yaşıł kök kün ay birle tün /

törüttü halayık *öğ öğlek* bu kün (K. B. 3)

bolu birdi evren ilig birdi taht

tuta birsü teŋgri *bu taht birle baht* (K. B. 92)

vezirlik aŋgar birdi *tamğa ayağ*

tuğ kövrügi birle birdi *kuyağ* (K. B. 1036)

kişi yulka birle adırtı bilig

bilig birle yalŋguğ kötürdi elig (K.B. 1845)

sakışçı kerek bolsa bilge tetig

bilig birle bilse *bu türlüğ bitig* (K. B. 2218)

tili birle yumşak süçig tutğu *söz*

köngül tutsa alçak yaruk tutsa yüz (K. B. 2576)

ilig yarlıkamış *bitig birle söz*

okıdım bitigin yaruk boldı köz (K. B. 3732)

bayatka sığındım özüg bekledim

bu din birle iman küdezsü idim (K. B. 3741)

keçer dünya keçmez bu eçgü kılık

bu eçgü kılık birle eçgü yorık (K.B. 5924)

ili toldı *eçgü dı'a birle söz*

atı kaldı menğü bolup yitgüsüz (K.B. 5943)

3.15.2.3.1.4. *hem* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

hem bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

köngül birdi hem me yorıttı tilig

u vut birdi *kalk hem kalıncı silig* (K. B. 149)

köngül birdi *köz hem ukuş ög bilig*

aça birdi sözüm yorıttı tilig (K. B. 387)

ılaḫi bilür sen bu   acızlıkım

saḅgar ok açar men *munḅum ḫem taḅım* (K. B. 391)

munḅaḅıp ayur bir kün oldrup özi

beḅük iş *bu beglik işi ḫem sözi* (K. B. 420)

munu men me *deḅlet münüm erdemim*

ayu birdim emdi *igim ḫem emim* (K. B. 749)

bu ay toldınıḅḅ kıldı oḅlı yoḅı

çıḅayḅa üledi *kümüş ḫem aḅı* (K.B. 1564)

oḅḅardı *törü ḫem toḅu iç tapuḅ*

açıldı tapuḅḅın tilemiş ḅapuḅ (K.B. 1643)

ḅazine urunsa *kümüş ḫem aḅı*

yaḅı boynı yenḅse kiterse çoḅı (K.B. 1926)

arıḅsız ḅılınḅı veḅasız ceḅa

neḅe me yitürse *şekḅer ḫem yilig* (K. B. 2198)

yana beg yakın tutsa isiz ḅişi

isiz kıldı *atın ḫem il kün işi* (K. B. 2259)

öküş sü tileme er öḅrüm tile

er öçrüm tile *hem tolum tüm bile* (K. B. 2339)

bu *saklık* bolur *hem oduğluk* bolur

yağıda kayusu sak erse unur (K. B. 2353)

yüzi körki körklüg kerek *hem yülüg*

toğan ersig ünlüg sözi belgülüg (K. B. 2458)

törü hem toku bilse kılsa tapuğ

oňgay bolsa kılkı kılınçı kamuğ (K. B. 2531)

tapuğka körünğince körse anı

aşı boğzı ornı atı hem tonı (K. B. 2563)

nücum bilse *ıb hem* yora bilse tüş

anıñg yormış tēg sözi kelse tuş (K. B. 2632)

halal hem haram ağrar erse aça

yarağlıg yarağsız nı bilse seçe (K. B. 2752)

bitigçi küdezgü *kiriş hem cıkış*

bitigin küdezgü kamuğ türlüg iş (K. B. 2774)

ayıtmış nı aydım ay ilig kutı

negü teg kerekin *emi hem otı* (K. B. 2944)

bu eçgü kamuğ yirde eçgü bolur

ol edgü *yanutı hem edgü* bulur (K. B. 3510)

boğuzka yiyim hem eginke keçim

maᅅga kılmaz eksük törütgen idim (K. B. 3743)

kamız süüt ya yüᅅg yağ ya yoğrut kurut

yağım ya kiçiz hem erej evke tut (K. B. 4442)

oğul kızka öğret *bilig hem edeb*

aᅅgar iki ajun anıᅅg asğı tap (K. B. 4506)

küle baᅅtı örlep talu kız yüzi

yarudı bu dünya *iri hem kuzı* (K. B. 4967)

taᅅı bir tiler neᅅg yime yüz suvı

hem at ton tiler kör yorısa saᅅı (K. B. 5518)

men aymışlarım hem özüᅅg bilmiřiᅅg

baᅅıp teᅅgleyü kör açılğay işiᅅg (K.B. 5815)

asığsız mizah hem cedeldin saᅅın (A.H. 346)

3.15.2.3.1.5. *u, ü* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

u, ü bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

yana *nᅅrd-ü şaşranc* bilir erse keğ

harifleri andın ulır erse keğ (K. B. 2634)

okı *ẓarb-u ḳısmet* tükel bil küsür

tükelke tükel imtiḥan ol yetür (K. B. 4379)

taķı kolsa *cebr-ü ṃukabeḷ* okı

yime oklıdis kapğı yetrü tokı (K. B. 4382)

3.15.2.3.1.6. *ya* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

körü tursa bizde oza barguçı

ḳara tut ya begler ajun tutğuçı (K. B. 250)

toğar kün *arığ ya arıgsız* timez

ķamuğķa yaruķluk birür eksümez (K.B. 831)

bilig erdem *eçgü ḳılınç ya ḳlık*

ķişı öğrenür ötrü tüzlür yorık (K.B. 1824)

bilig tut *ya erdem* ķişı öğrenür

meğer bu uķuş ol tadudın önür (K.B. 1825)

ḥac̣ıblar işi tut *ya begler işi*

uluğ *ya* kiçig tut ötügçi ķişı (K. B. 2493)

konuqları körgü *ya boğzı yimi*

açıklığ açığsızka kılsa emi (K. B. 2496)

isizim *u vut ya ukuş* ***ög bilig***

arızsız bu borğa birür ay silig (K. B. 2654)

kamuğ türlü otlar içişçi tutar

güvarış ya ma‘cun ya çurnı ***ķatar*** (K. B. 2887)

ķuruğ öl yimiş tut *ya içgü süçig*

anıñdın bolur bu boğuzka keçig (K. B. 2889)

ķuruğ öl yimiş ya çölengbin cūlab

özi katgu tutgu bu barça şerab (K. B. 2904)

negü bar kişiler ara ay külüg

asığ tut *ya ķor yas* sanğa belgülüg (K. B. 3355)

yağız yir yaşıl kök yarattı ***kün ay*** /

ķarañķu yaruķluk / ***çıgay*** tut *ya bay* (K. B. 3717)

isig tumlıgıg hem ķuruğ ya ölüg

yaraşturdı ħalkķa tegürdi ülüg (K. B. 3726)

kıya bakma anda ***solun ya oñgun***

özünğ eymenü tur eşit söz ögün (K. B. 4059)

ķımız sūt ya yūng yaġ ya yoġrut ķurut

yaķım ya kiķiz hem erej evke tut (K. B. 4442)

bularda tileme ***törü ya bilig***

yorıķları kinġrü bolur ay silig (K. B. 4446)

turu birġü aŗta körüp yat bazıġ

aŗ içġü tegiri ***öküş ya azıġ*** (K. B. 4580)

adaŗıġ ķadaŗıġ ***yıraķ ya yaķın***

tözüg aŗķa ünde küdezgil haķın (K. B. 4649)

aġır savķılarıġ ilette ölüm

adın kim itügey ***ot em ya tolum*** (K. B. 4838)

ķulan ya taġı tut taķı kök teke

tutup keldürürler sańġa ay böke (K. B. 5375)

söz aŗġı ol ermez ***öküş sözlese***

ya sözni taġırķap öķüş tūġlasa (K. B. 5433)

bu ajun ereji bile eġġü at

sańġa bolġa ***dünya ya ‘uķbi*** ulat (K. B. 5604)

yıl ülgı yay erse tüşegli yigit

sarıġ al tüşese ***ya ķürküm öġit*** (K.B. 6009)

yıl ülgî küz erse er erse orut

ğara körse *tağ ya kuğığ* körse üt (K.B. 6011)

ğış erse yana tüş körügli ıarı

ağar su v tüşese *ya buz ağar tolı* (K.B. 6013)

sevinç körse tüşte *oyun ya büđđ*

sakınç ıadığularıa açıldı kezig (K.B. 6025)

3.15.2.3.1.7. *yime* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

yime bağlama edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

yime kuşçı kişçi yime okıyaçı

anuk tutsa künde ıapugda tuçı (K. B. 2558)

bilir erse *sakış yime hendese*

‘*adıl cezri* kılsa *mışa hat* basa (K. B. 2633)

ajun malı tirtinğ özünğ boldı bay

ke vel mindinğ *arğun yime tazı tay* (K.B. 5803)

3.15.2.3.1.8. *kerek....kerek....* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

“kerek... kerek...” karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

kerek dñnya işi kerek ʕıkbı tut

saķış birle adra tutar bilge büt (K. B. 4383)

bu yaṅlıg turur bu ajun öṅḡdisi

kerek öṅḡdisi tut *kerek töṅḡdisi* (K. B. 4720)

3.15.2.3.1.9. ya....ya.... Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya... ya... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

ya taẓʕif ya taṅşif özünḡ yetrü bil

ķalı bildinḡ erse ʕadēd çeẓri ķıl (K. B. 4380)

ya iş tuş okıḡay *ya ķoldaş adaş*

uluḡya kiçig tut *yaķın ya ķadaş* (K. B. 4576)

ya iş tuş okıḡay *ya ķoldaş adaş*

uluḡ ya kiçig tut yaķın ya ķadaş (K. B. 4576)

ya iş tuş okıḡay *ya ķoldaş adaş*

uluḡya kiçig tut *yaķın ya ķadaş* (K. B. 4576)

tutayın *ya ķısrı ya ķayşarça* boldum

ya şeddad-uʕ ad teg taķı uçmaķ ittim (K.B. 6547)

3.15.2.3.1.10. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve cümlede belirtisiz nesne görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

saba yili koptı karanfil yıdın

ajun barça bütrü *yıpar* burdı *kin* (K. B. 71)

törüttü ödürdi seçü yalñgukıuğ

añgar birdi *erdem bilig ög ukuğ* (K. B. 148)

tiriglik tilese özünğ ölmegü

kalınçınğ sözüñg edgü tut ay bögü (K. B. 183)

söküşlög nelük boldı zañhak otun

nelük *ögdi* buldı fëridun *kutun* (K. B. 241)

isizmü sañga yig azu edgümü

söküşmü kolar sen *azu ögdimü* (K. B. 243)

tümen miñg tü erdem öküş ögdiler

ukuş birle kılınış üçün ögdiler (K. B. 304)

bu ay toldı itti kör *at ton tolum*

ayur köndüreyin tapuğka yolum (K. B. 474)

kötürdi *sa v altun kümüş neñg ta var*

ayur öz munğadsa maŋa bu yarar (K. B. 485)

yorık bolsa kiminğ budunğa sözi

süçig tutğu *til söz* me ıodkı özi (K. B. 547)

ilig aydı uktum *münüŋ erdemiŋ*

bu ay toldı atınğ ne ol bu seninğ (K. B. 728)

yakın bolğa sen künde ötrü maŋa

ağırılık açığ artğa mindin saŋa (K.B. 853)

otunluğ bı valık ya valık kamuğ

isizler kılınçı bolur ay uluğ (K.B. 931)

bela miñnet emgek ökünçün sıgt

isizlik yanutı bolur ay yigit (K.B. 932)

tilekimni birdinğ kamuğ *arzular*

erej dünya devlet öküş edgüler (K. B. 1032)

elig til uzun kıldım erdi öküş

ölüm keldi tuttı tınım kıstı uş (K. B. 1120)

negü asğı bar bu ökünçüm bu kün

ölüm tuttı kesti bu söz birle ün (K. B. 1132)

çıgayka üledi kör *altun kümüş*

ķadařlarķa ķıldı ķumaru öķüş (K.B. 1150)

bu dűnya içinde tirildinġ öķüş

bilig bildinġ *erdem* okıdınġ *uķuş* (K.B. 1186)

kiminġ ķılķı edġü ķılınķı onġay

tilek buldı barķa yaruttı *kűn ay* (K.B. 1254)

saray ķarşı itme ay ilig ķutı

anundı sańġa ev ķara yir ķatı (K.B. 1418)

yava ķılma emdi bu ķalmıř kűnűnġ

özűnġdin arıtġıl *yazuķuńġ műnűńġ* (K.B. 1440)

kűrü ıdma öġretġil *erdem bilig*

bilig erdemin bulsu ilke elig (K.B. 1489)

bu ay toldı yasın keķűrdi ilig

okıp oġlıńġa birdi *öt sa v erig* (K.B. 1548)

neteg kim sevinġlig men sindin bu kűn

bayat birsűni *minġ sevinġinġ ķutun* (K.B. 1561)

yimiř yigű nı m a çiķekinde kűr

ķamuġ neńġke yańġzaġ munı bilgű teńġ (K.B. 1651)

ķayusı çerigde *ķalıķ baldu* yir

ķayusı turada yuluĝda ķarır (K.B. 1736)

taķı bir ajunuĝ tutayın tise

könilik bile tut *köñgöl til özüñg* (K.B. 1748)

keķürdi *yıl ay kūn* bu arzu öze

ilin itti eĝü törüsin tüze (K.B. 1888)

bayat kimke birse bu beglik işi

birür *ög köñgöl* kör ol işke tuşı (K.B. 1933)

arıĝ tutĝu begler köni *ķalk ķalık* /

buĝun beg yolındın tüzer *yol yorık* (K.B. 2110)

siyasæt bile beg tüzer *il törü*

ķara ķılķı itlür siyasæt körü (K.B. 2128)

ķılıķ baldu saķķı tutun ay unur

ķılıķ saķķı bolsa beg inķlik bulur (K.B. 2143)

köñgöl til köni tut bayatķa sıĝın

iĝi yarlıĝın sen ağır tut tapın (K.B. 2158)

añĝar tirlür ötrü kör ersig eren

sevüg can yuluĝlap yatur *taĝ ķayan* (K. B. 2281)

negü tir eşitgil ıla atlıĝı

tuz etmek kingüt ay kişi kutluğı (K. B. 2319)

kü çav at tilese *tuz etmek* yitür

tiriglik tilese anı ok yetür (K. B. 2320)

uluğluk tilese *aş içgü* üle

uzun yaş tilese bulur aş bile (K. B. 2322)

tüşün bilse *yortuğ* tüze bilse keğ

er at tutsa sakçı oduğ tursa keğ (K. B. 2345)

kağem birle tutsa kayu kēnd uluş

tilek tegrür anda tözüke *ülüş* (K. B. 2428)

yaruk tutsa *yüz köz* kişike küle

kıılınç eçgü tutsa kişilik bile (K. B. 2476)

negü tir eşitgil kişi alçağı

köngül til kiçig tut ay er kıvçağı (K. B. 2477)

törü hem toğu öngdi yinçke tapuğ

uluğ hacib itse açar *yol kapuğ* (K. B. 2490)

tuzı etmeki king akı bolsa keğ

kümüş birse *altun* er at tirse keğ (K. B. 2532)

alu birse açığ kör *altun kümüş* /

ḳayuḳa at alsa *ḳayuḳa yumuṣ* (K. B. 2542)

bor içmez kerek ked özin tutḡuḳı

özin tutḡuḳı er bulur *ḳut küçi* (K. B. 2649)

bilig birle başlar begi *il törü*

uḳuṣ birle işler ḳamuḡ iş körü (K. B. 2713)

köṅül til köni tut ḳılınçing bütün

saṅga kelge devlet bu dünya bütün (K. B. 2759)

körü barsa yinçke saḳıṣ hendese,

munı birle *yir kök* bolur ol sasa (K. B. 2784)

köṅül til köni tutsa ḳılḳı bütün

aṅgar tegmese ot yalını tütün (K. B. 2792)

baḡırsak tapuḡçı bütün çın kişi

begiṅge yuluḡlar *et öz can başı* (K. B. 2831)

iḋiṣçi başı keḋ ḳuyuḡ er kerek

köni tutsa ötrü *köṅül ög yürek* (K. B. 2900)

tilin sözledi barça *eḡü sena*

du‘a birle tınmaz tınıḡlı tına (K. B. 3106)

ay eḡü törülüg arıḡ beg silig

bayat birdi *erdem* saṅga *ög bilig* (K. B. 3112)

bayat atı birle sözüg başladı

törütgen igiḍgen keçürgen tidi (K. B. 3188)

yaşıl kök yarattı yaruttı *kün ay*

qara tün yarux kün saqışlıg yıl ay (K. B. 3193)

bayat kılmış emdi saṅga eḍgülük

bilig birmiş *erdem ukuş ög* ülük (K. B. 3200)

uluş kendni qoḍtunḡ *yaqın qa qadaş*

kişide yıradiṅ biliş yok adaş (K. B. 3327)

yaqın qa qadaştın yıraḡ bolduḡum

olarqa toḍurmadım *açım toḡum* (K. B. 3350)

yorı yalṅuz işsiz ay yalṅuḡ uzı

tutı kıldı yalṅuz *tili* kör *sözi* (K. B. 3361)

adaş qoldaş erdeş tutunḡu tiding

bu eḍḡü iḍi ters yüki yüḍmekinḡ (K. B. 3392)

törüttı bayat bu ajunuḡ bilip

yigü içḡü ıḍtı ḡalaldin kılıp (K. B. 3404)

erej arzu ni‘met közün körmedinḡ /

kümüş ğevher altun baķır bulmadıñg (K. B. 3438)

bayat birdi erdi *uķuř öğ bilig*

tözü edğülükke tegürdüm elig (K. B. 3467)

köñġül til köni tut ķılınķıñg bütün

ķayuda tilese tirilġil ķutun (K. B. 3504)

tünekte ne *arzu* tiler sen *tilek*

tilek uçmaķ içre bolur ķut yülek (K. B. 3521)

köñġül birse ķurtġa bolur bir turı

yaķa yinġ tutar künde kesmez urı (K. B. 3541)

şekerlig yidinġ sen ajun nı' meıi

ķavuş yür yidim men özüm taķatı (K. B. 3614)

dēvat ķoldı *kaġaz* kötürdi ķaleñ

iligke bitig başladı söz ulam (K. B. 3714)

bayat atı birle sözüġ başladı

törügken igiġgen keķürgen tidi (K. B. 3715)

yaġız yir yaşıl kök yarattı *kün ay* /

ķarañġķu yaruķluķ / çıġay tut ya bay (K. B. 3717)

yime va' de. ķılmış öķuş edğülük

ağrılık açığlar yigü keğgölük (K. B. 3734)

negü erdi sözler tilin sözlemiş

manğa aygıl emdi *eşitmiş ömiş* (K. B. 3848)

devat koldı *kagaz* yana oğ ilig

qaleğ aldı elgin bitidi bitig (K. B. 3896)

bayat atı birle sözüğ başladı

törütgen igiğgen keçürgen tidi (K. B. 3897)

bir ök bil tilin ög bütürgil köngül

tapuğ kıl *köngül til* köni tut amul (K. B. 3900)

nenği bolsa yalnıuğ bulur *ög bilig*

qamug eğgölükke uzatur elig (K. B. 3980)

bu beglerke tapmaq tilese özünğ

köngül til köni tut küdezgil sözünğ (K. B. 4000)

qılınç it yorık tüz özünğni küdez

köngül til köni tut kısurğıl sözünğ (K. B. 4052)

biligsizke birse begi *qur orun*

beginğ yazıqlı munı bil burun (K. B. 4077)

quluğ keğ sınağı *qılınçı yañğı*

uķuşı tēnginçe tegürgü öñgi (K. B. 4080)

sü başı ya il başı bolsa özünġ

köni bol yiti tut **ķulaķañġ közüñġ** (K. B. 4143)

sevigli öķüşrek tilese özünġ

tuz etmek yitürgil açuk tut yüzünġ (K. B. 4219)

tuz etmek yitürgil kişike küle

yüzünġni yaruk tut süçig söz bile (K. B. 4222)

yaġınġ boldı erse **et öz can** küdez

yaġılıġ kişiler ķutulmaķı az (K. B. 4270)

tiriglik uzunın tiler erse sen

aķı bol **tuz etmek** yitür usa sen (K. B. 4279)

kamuġķa sevitmek tilese özünġ

ķöñġül til biriktür süçig tut sözünġ (K. B. 4280)

tilin irme serme **tuz etmek** yitür

aġır tut olarıġ aġırla kötür (K. B. 4350)

tēngizke kirür körse köñġlün tükel

ġühēr yinçü yaķut çıkarur meşel (K. B. 4395)

köki eġġü bolsun uruġ hem tarıġ

u vutluĝ saķnuķ tilegil ***arıĝ*** (K. B. 4476)

yime eĝü tutĝıl elig asraķıĝ

yigü içgü birgil bütür oprakıĝ (K. B. 4527)

ķalı bolsa sen beg buķunka uluĝ

köñgöl til kiķig tut özünĝke yuluĝ (K. B. 4534)

aş içgü tuz etmek yime kinĝrü tut

atınĝ eĝü bolĝay kelü birge kut (K. B. 4537)

köni sözlemiş körse köñgli oĝuĝ

sözi körse ***mā ‘ni*** birür ***tü boĝuĝ*** (K. B. 4609)

ķuruĝ tumlıĝ artsa ***isig öl*** anut

bu iki anĝar ķılga evre yanut (K. B. 4626)

ķalı samduy erse tadunĝ belgölüg

isigli soĝıķlı ara bir ülüg (K. B. 4629)

ayaķ tirki e v bark arıĝ tut töşek

töşegil aş içgü yime keĝ kerek (K. B. 4645)

körü bar tözüke ***aş içgü*** tegür

kinikmiş bar erse yime aş yitür (K. B. 4652)

uluĝlar yise aş tükese yiyü

kiçiglerke birgü **aş içgü yigü** (K. B. 4658)

aş içgü yiseler **nı kıl** ur **yimiş**

ķuruğ öl yimiş ur bir ança simiş (K. B. 4660)

aş içgü çıkardı yitürdi körü

kişi ıdtı ilig tapa ukturu (K. B. 5033)

buğunda talu ol bu begler özi

özi teg talu tutğu **kılķa sözi** (K. B. 5083)

köngül til arıttıng arıdı özünğ

mini ötlegil bir tusulsu sözünğ (K. B. 5128)

uluğlık beğüklük bu beglik kamuğ

ķalır bu ölüm kelse açsa ķapuğ (K. B. 5169)

erej ķođ **tilek arzu** menğü tile

bu menğü erej ķolsa emgek bile (K. B. 5190)

köngül til köni tut kör erdem uluğ

özünğni unitma yanğılma yoluğ (K. B. 5210)

buğunda talu sen talu tut ķılık

köngül til köni tut köni tut yorık (K. B. 5223)

aya beg boluğlı buđunķa uluğ

köñgöl til kiçig tut özüngeke yuluğ (K. B. 5251)

bor içme fësadka qatılma yıra

bu iki buzar *karşı ordu tura* (K. B. 5263)

ilinde yiti tut *közünge kulğañ*

tözuke tegürgil bağırsaklıñ (K. B. 5272)

öküş qaznaq urma sen *altun kümüş*

negü bulsa birgil ülegil öküş (K. B. 5290)

yaşuq teg yaruğıl ay ilçi bügen

buğun bulsu sindin kör *içgü yigü* (K. B. 5359)

ajun tezgünür ilde arqış yorıp

ağı çuz tiyiñ kiş alır sen tirip (K. B. 5367)

qaşab tozi rumi ajun tañsuqı

sañga kelse tolma *ağı qaznağı* (K. B. 5368)

hazine, er at boldı begler küçi

bu iki bile er alır öz öçi (K. B. 5462)

er at sü bile yenç bu kafır yağıg

bayattın tile *küç* sen *arğañ* arıg (K. B. 5484)

bu kafır üçün ter *er at sü tolum*

ölüm tüşse kafırde bolmaz ölüm (K. B. 5485)

bularnıŋ haqı tıdma *ıçgü yigü*

birü tur muŋađmasu ilçi bügü (K. B. 5553)

yuluğ kıl aŋgar emdi *canıŋ tēniŋ*

uğıp yatma tün kün işin kıl anıŋ (K. B. 5793)

tümen arzu ni' meť yidiŋ inçlenip

boyun yal beđüttüŋ buķa teg kılıp (K.B. 5801)

küdezsü idim tutsu köŋlüm tüze

ne *kalķam ķalıŋcım* könilik öze (K.B. 5820)

eвіŋge kelip tüşti kirdi yorıp

aş ıçgü yidi tındı ança serip (K.B. 5823)

ķatıŋlan taşırtı ķamuğ işke bak

oğuğ bol *ķulaķ köz* yiti tut ma saķ (K.B. 5936)

yörügke barır tüş tüşüŋ yaķşı yör

tüpi aşı bilgil uķuş birle kör (K.B. 6003)

küler yüz isig *söz ķalıŋç* eçgü tut

bolu birge öğlek kelü birge ķut (K.B. 6095)

bayatķa ulamış turur *ög köŋgöl*

yaṽa kıılmağay bir bayt ay oğul (K.B. 6246)

bayatka sıgıngıl kamuğdın üzül

köngül til arığ tut kıılınçın süzül (K.B. 6250)

aş içgü yidi az yana at tutup

kadaşı tapa bardı kaçgu yutup (K.B. 6284)

ukušluğ bu ol hem biliglik bu ol

muni alsa bolğay *ukušluğ amul* (K.B. 6355)

köngül til köni tuttı tüzdi yorık

kamuğ egriler köndi itti kılık (K.B. 6423)

yakınlık yoğukluk yıratı kadaş

bağırsaklıkın koğtı edğü adaş (K.B. 6468)

tilemedim özke *kü çav edğü at*

kişi asğı koldum öz erse ya yat (K.B. 6502)

elig til nişanı munu bu bitig

saṅga koğtum emdi bitip ay tetig (K.B. 6506)

yok erse ayu birsü *öngdi törü kıl*

tüzün törke keçsü otunuğ süreyi (K.B. 6594)

kamuğ edğü bardı *törü öngdi* iltti

kişi songı ıaldı ne edgü bulayı (K.B. 6595)

manğa munda yigrek adın bulmadım men

uluş kęnd ıodayı kişide yırayı (K.B. 6599)

ol ol ‘**aqıl ukuş huş ģiręd**ka meķan (A.H. 47)

isiz edgü işke yanut kiçmez ol (A.H. 374)

bakmas budun **sewüksüz**

yudka yüdhi saranka (II, 250)

koşnı konum ağışka (I, 114)

oğrı yawuz ıtlaķa (I, 483)

3.15.2.3.2. Baēlama Grubunun İç Cümlelerin Belirtisiz Nesnesi Fonksiyonunda Kullanılması

Baēlama grubunun birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.3.2.1. *birle* Baēlama Edatı ile Kurulan Baēlama Grupları

birle baēlama edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi görevinde bulunan baēlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bayat kimke birse bu edgü kılık

bu edgü kılık birle edgü yoriķ (K.B. 1978)

3.15.2.3.2.2. *hem* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

hem bağlama edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlenin belirtisiz nesnesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

özünġ taplamaduk *berü kelmekiġ*

ma^{na} *tuşmakıġ hem yüzüm körmekiġ* (K. B. 3910)

törü hem toku bilse tüzse yorık

kirü hem çıka bilse itse kılık (K. B. 4038)

üçünçi tetig uz bitigçi bolur

kiriş hem çıkış bilse kaznak tolur (K.B. 5913)

ölügdin tirig hem tirigdin ölüg (A.H. 17)

3.15.2.3.2.3. *ya* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya bağlama edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlenin belirtisiz nesnesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

buşı erse işte yime övkelig

yağa erse *borçı ya kıyğan elig* (K.B. 850)

sü başı ya il başı bolsa özünġ

köni bol yiti tut kulağıġ közüġ (K. B. 4143)

3.15.2.3.2.4. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bayat kimke birse *u~~k~~uş ög bilig*

öküş edgölükke uzattı elig (K. B. 151)

kerek tir maṅga emdi *ö~~d~~rüm kişi*

u~~k~~uşlug biliglig kişiler başı (K. B. 423)

kiminḡ boldı erse *o~~ğ~~ul kız kisi*

negü teg kelir ol kişininḡ usı (K.B. 1165)

özünḡ *dünya ‘u~~k~~bi* bulayın tise

bu kaç işni қоđma қатıḡlan usa (K.B. 2157)

kü ça v at tilese tuz etmek yitür

tiriglik tilese anı o~~k~~ yetür (K. B. 2320)

çıḡay tul yetim *kı~~ş~~sa* birse *ötüg*

anı barça tinḡlap ötünse ötüg (K. B. 2498)

kümüş körse *altun* aṅgar arsqar

ıdısi başın yir ya baş alsıkar (K. B. 2726)

kiçigde körü kalsa *altun kümüş*

anıñ suklıǵı bolmaz ança öküş (K. B. 2754)

yıl ay öğ bitise küni belgölüg

açukluǵ adırtılıǵ sanı belgölüg (K. B. 2775)

kirip ötrü *tirki ayak* başlasa

anıñdın begi aş siziksiz yise (K. B. 2878)

tapuǵsuz özüm bulsa *eçgü açıǵ*

kalı taplamaz men bu devlet yaşıǵ (K. B. 3736)

yumuşka irig bolsa yügrü turu

kulaq köz yiti tutsa aşru körü (K. B. 4040)

çıǵayka ülese *kümüş neñg ta var*

bayat kolsa andın belanı yıǵar (K. B. 4372)

ajun tezgınürler tirilgü tilep

ögi köñgli bütrü bayatka ulap (K. B. 4420)

aş içgü yiseler nıķıl ur yimiş

ķuruǵ öl yimiş ur bir ança simiş (K. B. 4660)

erej eçgü kolsa yorı eçgü bol

öküş niç meç içre yorı menġü bol (K. B. 5237)

negü tir eşitgil yağıçı kür er

kümüş birse *altun* yağısın urar (K. B. 5480)

siyaset riyaset kıyasat kerem (A.H. 61)

yime *meçd mürüvvet fütüvvet* uğan (A.H. 63)

ziyadet ula ‘*adl* eşit uķ munı (A.H. 62)

hıl tirđi *zer sim* haramdın *öküş* (A.H. 241)

vēbal kötrü bardı özele *söküş* (A.H. 242)

bu dünya nenġindin *yigü keġgölük*

al / artuķ tileme vēbal yüġgölük (A.H. 189)

oguş konum okuştı (II, 103)

arpa saman yağutġıl bulsın atı yaruķluk (II, 316)

altun kümüş yudhurdum (I, 370)

oġlum sanġa ķodhurmen *erdem öġüt* xumarı (III, 440)

3.15.2.3.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Baġlama gruplarının fiil grupları dediġimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarından, sıfat fiil grubunun belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı bir örnek tespit edilmiştir:

3.15.2.3.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

bu iş kılğuçı er kılur öz işi

mün erdem biligli körügli kişi (K.B. 1938)

tetiglik kerek *hem törü keğ bilir*

ajun körki barça tetigdin kelir (K. B. 2474)

sakınuk kerek *din şeri‘at bilir*

bu mundağ kişidin bütünlük kelir (K. B. 2844)

negü tir eşitgil bilig birgüçi

bilig birle *ta ‘at tapuğ kılğuçı* (K. B. 3222)

şeker hālva yigli ya arpa üyür

toğup yatsa taṅda yana aç turur (K. B. 3612)

et öz arzu sürgen tapuğka tezig

körünmez yağıka bu birmez kezig (K. B. 3628)

ıdı yakşı aymış bilig birgüçi

biligsizke *öt sav erig birgüçi* (K. B. 3670)

tüpi yil keçer teğ tiriğlik keçip

odundum men emdi küyer men açıp (K. B. 3796)

aya *tüp tilegli beğüklük bile*

uçuz kılmağı öz beğük tñp bile (K. B. 4495)

negñ tir eşitgil ħalal yigli er

sakınuk başı *çın ħalal tigli* er (K. B. 5349)

özinge baķa kñrdi kılķın işin

tiriglik yigitlik ya va ķalmışın (K. B. 5630)

3.15.2.3.3.2. Zarf Fiil Grubunun Belirtisiz Nesnesi

bu iş kılğuçı er kılur öz işi

mñn erdem biligli kñrñgli kişi (K.B. 1938)

tñli kñngli bir ħem kılınçı kñni

uñutluğ bağırsak buğunda çını (K. B. 2235)

tetiglik kerek *ħem tñrñ keğ bilir*

ajun kñrki barça tetigdin kelir (K. B. 2474)

bağırsak kerek ħem *kñzi kñngli toķ*

bñtñn çın kılıkı kñni bolsa oķ (K. B. 2607)

sakınuk kerek *din şeri‘at bilir*

bu mundağ kişidin bñtñnlñk kelir (K. B. 2844)

yñzi kñrki kñrklñg kerek kılķı uz

negñ tutsa andın tamar barça tñz (K. B. 2923)

negü tir eşitgil bilig birgüçi

bilig birle *ta 'at tapuğ kalgıçı* (K. B. 3222)

şeker halva yigli ya arpa üyür

toğup yatsa tangda yana aç turur (K. B. 3612)

et öz arzu sürgen tapuğka tezig

körünmez yağıka bu birmez kezig (K. B. 3628)

ıdı yakşı aymış bilig birgüçi

biligsizke *öt sav erig birgüçi* (K. B. 3670)

tüpi yıl keçer teg tiriglik keçip

odundum men emdi küyer men açıp (K. B. 3796)

aya *tüp tilegli beğüklük bile*

uçuz kılmağı öz beğük tüp bile (K. B. 4495)

negü tir eşitgil halal yigli er

sakınuk başı *çın halal tigli* er (K. B. 5349)

özingē baķa kōrdi kılķın işin

tiriglik yigitlik ya va kalmışın (K. B. 5630)

3.15.2.4. Bağlama Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

3.15.2.4.1. Bağlama Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bağlama grubunun cümlede yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.4.1.1. *hem* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

hem bağlama edatı ile kurulan ve cümlede yer tamlayıcısı görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bakar *soldın oñdın hem öñdün kiñin*

ķamuğ iş yarağın bilir hem öçin (K.B. 1857)

sebeb sen sen emdi ķamuğ eğgüke

küçüg tıđuķa hem törü birgüke (K. B. 3121)

ol evre yana yangü ermez berü

sañga hem mañga bargu terk ol naru (K.B. 6297)

3.15.2.4.1.2. *u* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

u bağlama edatı ile kurulan ve cümlede yer tamlayıcısı görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

yana *çem^cu tefriķ mışa hatķa* öt

yiti k t f   kni yatur yam a tut (K. B. 4381)

3.15.2.4.1.3. *ya* Ba lama Edatı ile Kurulan Ba lama Grupları

ya ba lama edatı ile kurulan ve c mlede yer tamlayıcısı g revinde bulunan ba lama grubu  rnekleri a a ıda sıralanmı tır:

kim e    tiler erse e    k lur

basın ak ya sat      bakmaz bolur (K.B. 912)

ki idin t       m t      sen yime

ki idin ası  yok *sa    ya ma   * (K. B. 3793)

neg  teg yara ur *sa    ya ma   *

t    bilmese    yarısa a    (K. B. 4008)

ya ı bolsa i          *canı   *

ya tirmi  yumıtmı  anu  malı    (K. B. 4265)

isizig *ya    da oruda* kerek

yorık bolsa e    aya sar  y    (K. B. 5549)

3.15.2.4.1.4. *yime* Ba lama Edatı ile Kurulan Ba lama Grupları

yime ba lama edatı ile kurulan ve c mlede yer tamlayıcısı g revinde bulunan ba lama grubu  rnekleri a a ıda sıralanmı tır:

i    i t     i yime a     

tözü köz kemişse *yime tuğçıka* (K. B. 2557)

kişidin tönğöldüm tönğül sen yime

kişidin asıg yok *sañga ya mañga* (K. B. 3793)

3.15.2.4.1.5. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve cümlede yer tamlayıcısı görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

öküş ögdi birle tümen minğ şena

uğan bir bayatka añar yok fena (K. B. 2)

yağız yir yaşıl kökte erdi küş

añar birdi teñgri ağırlık öküş (K. B. 44)

muñar mengzetü keldi türkçe meşel

okıgıl munı sen *köñgül ögke* al (K. B. 319)

kelip tegdi ilig turur orduka

ögi köñgli kolmış tilek arzuğa (K. B. 487)

oğul kızğa ögretgü erdem bilig

bu erdem bile bolsu kılkı silig (K.B. 1228)

isizdin küdezgil ula eğgüke

muñađturmağıl sen *yigü keğgüke* (K.B. 1264)

er at sü bu neṅke küvenme öküş

asığ kılmagay sü bu altun kümüş (K.B. 1403)

aya beg işig iş biliglike bir

yarağlıg köni tüz yorıglıka bir (K.B. 1759)

inanur erig kılgıl *öṅdün kiḏın* /

oṅuṅdın soluṅdın bir ança adın (K. B. 2374)

ögi keḏ kerek köṅgli alçaq amul

çıgay tul yetimke bağırsaq köṅül (K. B. 2473)

köṅül qoḏkı tutsa bulur qut erig

küler yüz isig sözke tirlür tirig (K. B. 2478)

küler yüz isig sözke yalṅuq isir

isinse bu yalṅuq bolur qul eşir (K. B. 2479)

konuqları körgü ya boğzı yimi

açığlıg açığsızka kılsa emi (K. B. 2496)

üçünçi kür ersig er ol tong yürek

yağka börike bu ersig kerek (K. B. 2705)

alımka birimke oṅgay bolsa öz

uluğka kiçigke süçig tutsa söz (K. B. 2804)

ıdışte tü bolsa yarağısız bolur

tü *aş su vka* tüşse tatıǵsız bolur (K. B. 2918)

özünġ buldı tevfiķ kamuğ edġüke

buğun toğtı bütti *yigü keğgüke* (K. B. 3113)

yaķın ka kadaştın yitürmiş sen öz

uluş kend buğundın eürmiş sen yüz (K. B. 3203)

uluş kendte ta'at telim bar ıduķ

uş ol yirde yetrü körü barsa yok (K. B. 3215)

berü kel *uluş kendte* kılġıl tapuğ

kamuğ edġülükke açılsu kapağ (K. B. 3236)

bu kün *kend uluşka* okır sen mini

bulun kılsa neşsim yuluġlı kanı (K. B. 3636)

öküş minġ selamım sevüğ savçıķa

ol edġü kulavuz köni yolçıķa (K. B. 3730)

muñgađmış özümke birür sen tilek

yavuz arķasızķa sen arķa yülek (K. B. 3772)

aġırlık uçuzluk anıñ ħukmi ol

uluğķa kiçigke yime açsa yol (K. B. 3903)

tuşa erse dünya kalı edgüke

yarar iki ajun *yigü keḏgüke* (K. B. 3926)

bu söz tap kıl emdi adın sözleme

uḡuşka biligke tilin özneme (K. B. 3939)

katıḡlan yaraḡı ne erse taḡı

anı kıl anı *keḏd uluşka* okı (K. B. 3944)

yana *keḏd uluşta* men aymışlarım

neçe türlüḡ edgü turur ay erim (K. B. 3974)

üçünç karşı içre köni tutsa öz

yırak tutsa *teḡsüz yaraḡsızda* köz (K. B. 4122)

kılınç edgü bolsa köḡül til köni

tüpi aşıḡḡa bu tanuḡ ol anuḡ (K. B. 4288)

asıḡ yasta yinçke bolur kılkları

katılşa munı keḏ küdezip yorı (K. B. 4433)

oḡul kızka ögret bilig hem eḏeb

aḡar iki ajun anıḡ asḡı tap (K. B. 4506)

tişig katma erke *yigü içgüde*

kalı katıḡ erse keçer keçgüde (K. B. 4517)

ke vel tazı büktel tağı ar kuni

akur toldı tolmaı bu sukluk kanı (K. B. 5369)

isizig *ya çoğda oruda* kerek

yorık bolsa eçgü aya sarp yürek (K. B. 5549)

er at kaldı emdi saŋga tapğucı

yağıka börike bu ol yortğucı (K. B. 5591)

yağıka börike itinsü tolum

adaşka bolup öz yağıka ölüm (K. B. 5594)

telim tüş bolur *yim içimke* barır

yarağsız yirmiş bolsa tengsiz kelir (K.B. 6005)

elig kışğa tuttum taıar tirmedim

*hava arzular*ka köngül birmedim (K.B. 6079)

olar barça munğluğ bu kün eğgüke

eligleri yetmez *yigü keğgüke* (K.B. 6406)

tümen miŋg selamım tegür saıçıka

*ol eçgü kulavuz köni yol*çıka (K.B. 6519)

cefa ceıri barı maŋga tegmesüni

otun bifalardın sıngardın bolayı (K.B. 6603)

3.15.2.4.2. Bağlama Grubunun İç Cümlelerin Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Bağlama gruplarının yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.4.2.1. *ya...ya...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya...ya... karşılaştırma edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

kalı atlanur bolsa begler *süke*

ya kuşka çögenke ya il körgüke (K. B. 2581)

yağanda yağıkta ya yat baz ara

tuşar erse övke bulardın köre (K. B. 2734)

bu ol ilde türlüğ katılgu kişi

sañga tüşse iş *ya olarka* işi (K. B. 4472)

3.15.2.4.2.2. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

uluş kendke kirse meniñ bu özüm

kişi birle bolğa işim hem sözüm (K. B. 4687)

3.15.2.5. Bağlama Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

3.15.2.5.1. Bağlama Grubunun Cümlelerin Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bağlama grubunun cümlelerin zarfı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.5.1.1. *ara... ara...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ara... ara... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

ara aç ara tok yügürgü gerek

begi yatsa emgek bu körgü gerek (K. B. 4749)

3.15.2.5.1.2. *azu* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

azu bağlama edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bu munça isinmek azu tumlımaķ

tilek iki boldı ay ersig çomaķ (K. B. 4701)

3.15.2.5.1.3. *bile* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

bile bağlama edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

uluğ hacib artuğ bütün çin gerek

bu çinlik bile keç bütün din gerek (K. B. 2436)

yarudı basa *yıldırık ağır bile*

tizildi erentir özin belgüle (K. B. 5676)

3.15.2.5.1.4. *birle* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

“birle” bağlama edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

keçim birle tap tut *karın toklukın* (A.H. 186)

3.15.2.5.1.5. *hem* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

hem bağlama edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

agır tut negü erse yarlıkların

agır kılğa teŋgri *bu kün hem yarın* (K.B. 1281)

köŋgöl qodkı tuttı tilin söz süçig

buçunuğ isitti *taşığ hem içig* (K.B. 1696)

boğ ortu kerek *hem teŋginçe yarağ*

işinğ ortu tut ay biliglig kişi (K.B. 2090)

yağı körse alp er kızartur menğiz

karışsa boğulur *kızıl hem yağız* (K. B. 2384)

bu iki turur bu ajun tutrukı

oza keçmiş iş hem kelir utruka (K. B. 2716)

bayat birdi tevfig kamuğ eğğüke

buğun asğınga hem yüki yüğğüke (K. B. 3468)

öküş öğdi sansız şena bu tilin

kıllur men bayatka *ayın hem yılın* (K. B. 3716)

saŋga tegdi emgek *kelü hem baru*

yanutı bayat birsü kün teg yaru (K. B. 4872)

3.15.2.5.1.6. *kayu...kayu...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

kayu... kayu... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

kayu bilge toğdı *kayu alp atım*

kayu kür kü vez er kayu teg yalım (K.B. 6393)

3.15.2.5.1.7. *kerek...kerek...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

kerek... kerek... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

kerek erse beg bol kerek erse kul

uzun kalgu ermez ölüm tuttu yol (K. B. 4817)

kerek miṅg yaşağıl *kerek on sekiz*

özünṅ ölgü edḡü atınṅ koḡıl iz (K. B. 4818)

kerek yir öze tur *kerek yir katın*

çavıksa özünṅ kör bu edḡü atın (K. B. 5572)

3.15.2.5.1.8. *taḡa* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

taḡa bağlama edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

kişi edḡüsindin kelir edḡülük

yigü içḡü miṅḡü taḡa keḡgölük (K. B. 2439)

bitigçi *biliglig ukuşlug* kerek

hatı uz beḡaḡat taḡa edḡürek (K. B. 2693)

3.15.2.5.1.9. *ya* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya bağlama edatı ile kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

yağız yir baķır bolmağınça kızıl

ya otta çiçek önmeginçe yaşıł (K. B. 120)

oğul kız sebebı ata ol ana

ķılınç artasa ya itilse yana (K.B. 1486)

ağırmaz kışisin ķuluğ ya begig

öğürmez talusın *yavuz ya yigig* (K. B. 3534)

ķiķig ya ulug tut ne çavluğ külüg

tapuğcı tapuğcı turur belgülüg (K. B. 4092)

ķalı umdusın bulsa ol umducı

atağay sini ol *ini ya iķi* (K. B. 4215)

yarım ya yitim bolğa oldruğ turuğ

yavuz bolğa kõnglüng ay eçgü uruğ (K. B. 4585)

er atsız bolumaz *buçın başlasa*

ya beglik işin barça beg işlese (K. B. 5459)

özüm körmedi bu ajun malını

ya eğü isiz bu kişi ħalını (K. B. 5751)

3.15.2.5.1.10. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve cümlede zarf görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

bularda şayu buldı erse bilig

olar urmış *öğkün* ajunķa elig (K. B. 251)

künün turdı turđak tünün yatđakın

tapındı *ķıyķsız bađırsaķlıkın* (K. B. 608)

bayat birsü tevfik ķamuđ eğüke

ķutađsu bu eğü *yigü keğüke* (K.B. 1479)

munu men atası ölüş men bu kün

ķiçig ķaldı oğlum *yetim ögsüzün* (K.B. 1487)

ķörü ığma öğretgil *erdem bilig*

bilig erdemin bulsu ilke elig (K.B. 1489)

aķa açra tuttı ķamuđ işlerin

saķıřlıđ bitip ķođtı barķa barın (K.B. 1722)

ķamuđ ilke ķıldı ķör elgi uzun

uzun boldı elgi *yorıķ til sözün* (K.B. 1765)

tirildi bu yanğlıg sevinçin *kün ay*

tözü il qarası tükel boldı bay (K.B. 1787)

ķamuğ türlüg erdem bu bilse tükel

yıraq erse andın *yarağsız mұhal* (K.B. 2074)

ķılınçı köni bolsa ķılķı oңgay

munıngdın tegir ıalķķa eçgü *yl ay* (K. B. 2209)

bu törtünç kerek *alçı hile bilir*

bu hile bilir erke arslan ulır (K. B. 2327)

uıutluğ silig bolsa ķılķı tüzün

kelir andın eçgü *ķılınçın sözün* (K. B. 2444)

köngül ķođķı bolsa ķamuğķa kiçig

tili bolsa *yumşak şekerde süçig* (K. B. 2475)

bağırşak kerek hem közi köngli tok

bütün çın ķılıķı *köni* bolsa oķ (K. B. 2607)

bu iç söz tutuğlı *bütün çın* kerek

bütünlükke artuķ bütün din kerek (K. B. 2676)

köni bolduğ erse ķutađgay künüñ

sełamet tirilgil *sevinçin ķutun* (K. B. 2760)

munğar kişki eski tapuğcı kerek

açını süçinü aşın birse terk (K. B. 2836)

neçe me bütün çın er erse köni

anınğda *bütün çın* özünğ bil munı (K. B. 2849)

yüzi körki körklüg kerek kılkı uz

yülüg bolsa *boçuğ tili könğli tüz* (K. B. 2854)

törüçe yorısa tapuğ kılsa öz

kirürde çıkarda köni tutsa köz (K. B. 2869)

bütün çın bağırsak közi könğli tok

köni bolsa *kılkı meşel atğu ok* (K. B. 2885)

açını süçinü bağırsaklıkın

ideşin küdeşse ötese hağın (K. B. 2905)

bili bolsa yılmık yana yarnı kinğ

örünğ bolsa kırtış *kazıl kazğu* eng (K. B. 2915)

tağı bir bar erse sini teg adın

uğa birgey erdi kör *öngdün kiğın* (K. B. 3132)

ağır yük yüdüp bu özünğ yalnguzun

yalnğ aç yorır sen ne yunçığ özün (K. B. 3328)

yorı *yalnġuz işsiz* ay yalnġuġ uzı

tutı kıldı yalnġuz tili kör sözi (K. B. 3361)

apa oġlanın barça erklig bayat

açıġlı tođıġlı törüttü bu at (K. B. 3663)

kesildi sözüm sen *esen eđġü* ġal

iligke bitig bir yüzüm ġılma al (K. B. 3709)

bu il itġü tutġu buğun tüzġüke

bu begler tikildi ajun süzgüke (K. B. 4009)

adaş ġoldaş erdeş *sevinç ġadguda*

tusulur kişike isiz eđġüde (K. B. 4218)

sınama yaġıġ sen *beğük* bil *uluġ*

tayaklık yaġıġa temür ġalkān it (K. B. 4263)

bu öl tumlıġ artsa saġga ġılsa yas

isigin ġuruġun anı yandru bas (K. B. 4627)

başınġ kökke tegse *beğüklük atın*

kirip yatġu ornuġ ġara yir ġatın (K. B. 4820)

isiz ġılmaġıl sen ay elgi uzun

ġamuġ eđġülük ġıl *ġalınġın sözün* (K. B. 5088)

atanıñ ananıñ ölümi tükel

*oğul kız*ka pënd ol uqup özke al (K. B. 5158)

kalın halq öze kıldı elgıñ uzun

tilek arzu birdi *yorıq til sözün* (K. B. 5192)

ikinci halifet kerek *çın bütün*

buğun bulsa inçlik tirilse qutun (K. B. 5330)

tilekin tilegli tükelin tiler

tilekin tüketse tüker *çın tamam* (K. B. 5432)

er at *köp kalın* tut sevindür sene

sevüg cannı birgey sañga bir küne (K. B. 5483)

tüzüldi buğun hem süzüldi ili

tınıp inçke tegdi *yıl ay kün* tili (K. B. 5626)

bu tüş körse yörme *bilü bilmeyü*

neteg yörse tüşni bolur anlayı (K.B. 6021)

köçügli kişi itmez ordu saray

yorıgli kişi yolda qalmaz *yıl ay* (K.B. 6113)

qumarı tegip tıdtı aydı serin

bayat hıkmı tapla *köñgöl ög tilin* (K.B. 6293)

ajun almasını *seni ngsiz uruġ*

bayat kesmesini sening din uruġ (K.B. 6411)

baıla *atıġ ya oun* kezlegil (A.H. 228)

yunıġ yawuz tuwradı (I, 103)

alan s n  n umalım (I, 441)

3.15.2.5.2. Baġlama Grubunun İ C mlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Baġlama grubunun yukarıda sıraladıġımız  rneklerin dı ında bir de birle ik c mlelerde i c mlelerin zarfı olarak kullanıldıġı  rnekler bulunmaktadır. Bu  rnekler a aġıda sıralanmı tır:

3.15.2.5.2.1. *hem* Baġlama Edatı ile Kurulan Baġlama Grupları

hem kar ıla tırma edatı ile kurulan ve birle ik c mlelerde i c mlenin zarfı g revinde bulunan baġlama grubu  rnekleri a aġıda sıralanmı tır:

munı  ġ kri emdi neteg  teyin

tirig bolsa  z m *yılın hem ayın* (K. B. 390)

3.15.2.5.2.2. *-la / -le* ile Baġlanan Baġlama Grupları

-la / -le eki ile kurulan ve birle ik c mlelerde i c mlenin zarfı g revinde bulunan baġlama grubu grubu  rneġi  u  ekildedir:

ilig birdi alkı  k r ay toldıa

ayur *tünle kündüz* maṅa tur baḫa (K. B. 760)

3.15.2.5.2.3. *ya* Bağlama Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ya karşılaştırma edatı ile kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı görevinde bulunan bağlama grubu örneği şu şekildedir:

bu kün ya yarın tut yumulsa bu köz

silerniṅ dü' aḫa bolur muṅluḡ öz (K.B. 6172)

3.15.2.5.2.4. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı görevinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

negü kelse tapla kör *eḡü isiz*

boyun bir ẋazaḫa köni tut aḡız (K.B. 1431)

u vutluḡ silig bolsa *ẋalẋa tüzün*

kelir andın eḡü ẋılınçın sözün (K. B. 2444)

iḡiṣçi *arıḡ* bolsa *körklüg* yüzi

anıṅdın siṅer içse içgü ẋozı (K. B. 2920)

3.15.2.5.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Bağlama gruplarının fiil grupları dediğimiz isim fiil, sıfat fiil, zarf fiil gruplarından, sıfat fiil ve zarf fiil grubunun zarfı olarak kullanıldığı örnekler tespit edilmiştir:

3.15.2.5.3.1. Sıfat Fiil Grubunun Zarfı

ne yakşı ayur bu buğun başlar er

biligin ukušun işin *işler* er (K.B. 1542)

kişide kereki yarağlısı ol

yarap hem tusulup yoriğlisı ol (K.B. 1619)

kiçig kur uluğlar ara kirmese

yırağtaş yoriğli yakın yortmasa (K. B. 2587)

3.15.2.5.3.2. Zarf Fiil Grubunun Zarfı

yağız yir *bağır bolmağınça kızıl*

ya otta çiçek önmeginçe yaşıl (K. B. 120)

munu ağrılur men seningdin bu kün

ökünçün sığıt birle *yığlap öğün* (K.B. 1276)

esenin tirilgil öküş yıl yaša

sevinçin a vınçın öküş il *aša* (K.B. 1480)

bütün buldı ilig kör ögdülmişi

siziksiz köni tip negü kılmış (K.B. 1753)

biligin ukušun tegip il tüzer

bu üç neñg bile er ajunuğ süzer (K. B. 2712)

bu yañlıg tüşüg uz yörügli bular

biliglig bağrsaķ bolup eğgüler (K. B. 4374)

3.15.2.6. Bağlama Grubunun Cümlede Yüklem Fonksiyonunda Kullanılması

3.15.2.6.1. *kerek...kerek...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

“*kerek...kerek...*” karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede yüklem görevinde bulunan bağlama grubu örneği şu şekildedir:

kerek ķal icabēť kerek ķal ‘itab (A. H. 510)

3.15.2.6.2. *ya...ya...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

olarda birisi küğenke aş ol

ya sūññet aşı ya toğursa oğul (K. B. 4575)

3.15.2.6.3. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

yimeķ iķmek ol kör bu üçte biri

taķı bir tişi ol avıtsa eri (K. B. 3574)

3.15.2.7. Bağlama Grubunun Cümle Dışı Unsur Olarak Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bağlama grubunun cümlede cümle dışı unsur fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

3.15.2.7.1. *kerek...kerek...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

kerek...kerek... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede cümle dışı unsur şeklinde bulunan bağlama grubu örneği şu şekildedir:

biligke turur bu ağırlık kamağ

ajunka *kerek tör kerek il kupağ* (K. B. 264)

3.15.2.7.2. *ne...ne...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

ne...ne... karşılaştırma edatı ile kurulan ve cümlede cümle dışı unsur şeklinde bulunan bağlama grubu örneği şu şekildedir:

ne ödrüm ne ködrüm ne ersig eren

ajunda tetig er yidi bu çihan (K. B. 279)

3.15.2.7.3. *ya...ya...* Karşılaştırma Edatı ile Kurulan Bağlama Grupları

temürçi etükçi yana kırmaçı

ya sırçı beğizçi ya oğçı yaçı (K. B. 4458)

3.15.2.7.3. Herhangi Bir Bağlaç veya Ek Almadan Kurulan Bağlama Grupları

Herhangi bir bağlaç veya ek almadan kurulan ve cümlede cümle dışı unsur şeklinde bulunan bağlama grubu örnekleri aşağıda sıralanmıştır:

eṽng barkıngı keğ arığ tut silig

sãnga kelge devlet *aķa kĩng elig* (K. B. 4536)

ögüm yetmişi söz bitidim tükel

oķıđlı uķuđlı özünđ ülgı al (K.B. 6496)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen bağlama gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 774'tür. Bağlama grupları cümle içinde isim, sıfat ve zarf görevlerinde kullanılmıştır. 774 bağlama grubundan 292'sinin özne, 328'inin nesne, 57'sinin yer tamlayıcısı, 89'unun zarf, 3'ünün yüklem ismi ve 5'inin cümle dışı unsur olarak kullanıldığı görülmüştür.

3.16. KISALTMA GRUPLARI

Kısaltma grupları kelime grupları ve cümlelerden kısaltma, yıpranma ve kalıplaşma yoluyla ortaya çıkan gruplardır.

Bu kategori içinde yer alan yaklaşma, bulunma ve ayrılma gruplarının bazı kullanılışları anlam özelliği dolayısıyla farklı bir şekilde adlandırılmıştır. Bilhassa *-dan biri* kuruluşundaki kelime grupları; *belirtili ad takımı*, *ad takımı*, *çıkmalı ad takımı*, *ablatif/ayrılma grubu*, *ayrılma durum ekli belirtili isim tamlaması*, *sıfat tamlaması* şeklinde tanımlanmıştır.⁶⁰ Bu çalışmalarda “bunlardan biri” ve “bunların biri” şeklindeki yapılardan hareket eden araştırmacıların bu yapıları tarihî metinlerde daha ayrıntılı incelemeleri düşüncesi içindeyiz. Zira Karahanlı Türkçesi

⁶⁰ Leyla Karahan, “Türkçe’de “-dan biri” Yapılı Kelime Grupları Üzerine”, Dil Araştırmaları, Sayı 11, Güz 2012, s. 9.

örnekleri bu yapıların sadece +DAn + isim şeklinde değil, +kA + isim ve +dA + isim şeklinde de kullanıldığını göstermektedir.

Bu sebeple bu yapıdaki kelime gruplarının kısaltma grupları içerisinde verilmesi uygun olacaktır.

3.16.1 YAKLAŞMA GRUBU

Yaklaşma hâli eki alan bir isim unsuruyla yalın hâldeki diğer bir isim unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubudur. Grubun unsurları kelime grubu da olabilir. “Yaklaşma grubu sıfat-fiil, isim-fiil veya zarf-fiil grubundan kısaltmıştır.”⁶¹

Bu grup için M. Ergin *datif gurubu*, L. Karahan da *yaklaşma grubu* tabirlerini kullanmışlardır.

3.16.1.1. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN YAKLAŞMA GRUBU

3.16.1.1.1. Yaklaşma Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yaklaşma grubunun cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bu erdi basutçı *köni dinğa kök*

şeri ‘at yüzindin kiterdi eşük (K. B. 54)

uğuşka biligke bu *tılmaçı* til

yaruttaçı erni yorık tilni bil (K. B. 162)

⁶¹ Leyla Karahan, *Türkçede Söz Dizimi*, s. 42.

bu sözke tanu~~ka~~ bu şa'ır sözi

bu şa'ır sözi sözke kattı tuzı (K. B. 711)

v~~e~~fa~~ka~~ v~~e~~fa ol kişilik hâkı

v~~e~~fa kıl kişi bol atıngnı be~~d~~üt (K.B. 1691)

yüzi körki körklüg ne yaşı kiçig

ka~~m~~u~~ğ~~ e~~d~~g~~ü~~l~~ü~~ke anıngdın **keçig** (K.B. 1851)

se~~v~~er men tiyü barça da'vi kılur

bu da'vi~~ka~~ ma'ni negü teg bolur (K.B. 1895)

ne e~~d~~g~~ü~~ nen~~g~~ ol bu uvut erke körk

ka~~m~~u~~ğ~~ e~~d~~g~~ü~~ işke uvut boldı **örk** (K.B. 2009)

bu törtünç **ya~~v~~uz begke ar~~ku~~k kılınç**

bişinçi yarağsız bu yalğan erinç (K.B. 2062)

bu hımmet bile hem siyaset kerek

si~~y~~as~~e~~t~~ka~~ beglik ri~~y~~as~~e~~t kerek (K.B. 2127)

bu sözke yanutı bu beyt ol tanu~~k~~

tanu~~k~~ kayda bolsa bu huccet anu~~k~~ (K.B. 2129)

bu sözke tanu~~ka~~ bu beyt ol okı

bu beytig okı sen köngülke tokı (K. B. 2253)

kerek ö~~d~~te bir yam yan~~g~~an~~ç~~a bolur

ḡamuḡ neḡke yaḡzaḡ munu bu teḡgin (K. B. 2820)

erende eri ol *ḡamuḡ neḡke erk*

bulup ḡılḡu yirde özin tutsa berk (K. B. 3449)

törülüg köni beg ḡut ol belgülüg

ḡutı birle tegrür *tözüke ülüg* (K. B. 3461)

özüḡke baḡırsaḡ sening öz özüḡ

ḡışike ınanma kesildi sözüng (K. B. 3496)

et öz arzu sürgen *tapuḡḡa tezig*

körünmez yaḡıḡa bu birmez kezig (K. B. 3628)

bu ḡul *ḡulḡa ḡulluḡ* yaraḡsız bolur

tapuḡḡıḡa tapsa uçuzluḡ bulur (K. B. 3750)

ḡamuḡ eḡgülükke neḡ ol *yolḡısı*

ḡamuḡ iḡ toḡaḡa neḡ ol *emḡisi* (K. B. 3979)

yime yaḡşı aymış biliglig süzük

buḡunḡa baḡırsaḡ ne köḡgli tüzük (K. B. 4464)

kisi alma alsa *özüḡke ḡurı*

sen alḡıl saḡınuḡ erenler eri (K. B. 4483)

bu aḡḡa oḡıḡlı bolur tört ḡutu

barıḡlı yime tört bolur ay botu (K. B. 4663)

ķayu ol **tapuġġiķa** ayġıl **asiġ**

bu tapġı iķinde negü ol tatıġ (K. B. 4751)

tatıġ sürme tatıġ kını keġ ķatıġ

tatıġķa yanut orını teŋsiz batıġ (K. B. 4771)

negü tir eşitgil uķuŝluġ tili

ķamuġ neŋķe yaŋġzaġ bu ol söz ulı (K. B. 4983)

yaġıķa bōrike itinsü tolum

adaŝķa bolup öz **yaġıķa ölüm** (K. B. 5594)

sevindi kör öġdülmış aydı ķadaŝ

bu yaŋġlıġ kerek ay **ķiŝilikke baş** (K.B. 5816)

negü tir mini üŝgürürmü dı‘an

dı‘a ol bayattın **bēlaķa aman** (K.B. 5832)

telim türlüg ol emdi **tüşķe yörüg**

anı bilgü barķa ay ķılķı örüg (K.B. 5994)

bir ök yaŋġlıġ ermez **bu түşķe yörüg**

muni keġ saķıŋġu ay ķılķı örüg (K.B. 6023)

ķara ‘am түşiŋġe yörüġi adın

adın boldı begler түši kör adın (K.B. 6024)

negü tir eşitgil uķuŝluġ bögü

bügüler sözün **sözke ul tûp** tigü (K.B. 6061)

ķamuğda ķatığrak fıraq bu ölüm

ölümke itig yok ya tutmaz tolum (K.B. 6205)

tiriglikke tatğı süçig can sevinçi

yigitlik teg eçgü yok ermiş ayıttım (K.B. 6525)

ķanı ķoşnı aşnı **se vınç ķa dğıķa iş**

ķamuğum bireyi men evdin çıķayı (K.B. 6585)

sünğekke yilig teg **erenke bilig** (A. H. 89)

Yaklaşma grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ķalı bolsa sen **beg bu dınķa uluğ**

könğül til kiçig tut özünğke yuluğ (K. B. 4534)

uluğlar kerekkim **kiçigke selam**

aşundursa ötrü bolur iş tamam (K. B. 5060)

3.16.1.1.2. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Yaklaşma grubunun fiil grubu dediğimiz zarf-fiil grubunda, bu grubun öznesi olarak kullanıldığı bir örnek görülmektedir:

yağıķa bōrike itinsü tolum

adaşķa bolup öz yağıķa ölüm (K. B. 5594)

3.16.1.1.2. Yaklaşma Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yaklaşma grubunun cümlede belirtisiz nesne fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

uluğluk bile bul **öküş ilke erk**

bu erk birle beglik ulı bolsu berk (K.B. 942)

yimiş yigü ni'met çiçekinde kör

ḱamuğ neṅke yaṅzağ muni bilgü teṅ (K.B. 1651)

seniṅdin ḱolur men **bu işke kiṅgeş**

bilig birle sen bu kiṅgeşke teṅgeş (K. B. 3484)

ḱımız süt ya yüng yağ ya yoğrut ḱurut

yaḱım ya ḱıḱız hem **erej e ṽke** tut (K. B. 4442)

ḱişi yılḱı birle aḱırtı bu ol

taduḱa yaraşıḱ yise ay oğul (K. B. 4635)

ajunda alındam **özümke öṅi**

ḱavuk sökti yim tap tonum ḱoy yüngi (K. B. 4767)

teṅgese teṅgedi **diürüstḱa beḱeḱ** (A. H. 468)

Yaklaşma grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

beğüklük tilese **buçunğa uluğ**

özünğke açuk tut könilik yoluğ (K.B. 1293)

3.16.1.1.3. Yaklaşma Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yaklaşma grubunun cümlelerin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

kılinçım onğay körse yaşım kiçig

ķamuğ beg beğükke meniñdin **keçig** (K. B. 674)

bular ol **sürüg koyka** erkeç sanı

ķoyuğ başlasa sürse yolça köni (K. B. 4353)

3.16.1.1.4. Yaklaşma Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yaklaşma grubunun cümlelerin zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bu sözke tanuķa munu keldi söz

bu sözni eşitgil sözünğ munda üz (K. B. 153)

oķıdı bu oğlin **öziñge yaķın**

tutup ķuçtı közde aķıttı aķın (K.B. 1160)

bayat birsü tevfiķ maᅇga emdi küç

ᅇaķıᅇᅇnı öteyin yanut **birke üç** (K.B. 1877)

bayat kimke birse bu beglik işi

birür ög köᅇgül kör **ol işke tuşı** (K.B. 1933)

bu sözke tanuķa bu beytig okı

bu sözke anuķ tut köᅇgül ög taķı (K.B. 2046)

bu sözke tanuķa munu bu söz ol

sözıᅇᅇ baķa körse ma‘ni tüz ol (K.B. 2112)

isiz bolmaᅇıᅇa bu begler baķın

isizig yaķurmaz **öziᅇᅇ yaķın** (K. B. 2247)

köᅇgül kođķı bolsa **ķamuᅇķa kiçig**

tili bolsa yumşak şekerde süçig (K. B. 2475)

bütün çın sevigli baᅇırsak ķişı

yaķın yortsa **begke** küdeşse başı (K. B. 2585)

begiᅇᅇ asıᅇçı baᅇırsakıᅇ bil

baᅇırsakıᅇ bulsa özüᅇᅇ baᅇrı ķıl (K. B. 2609)

orun ķıldı artuķ **öziᅇᅇ yaķın**

aᅇırladı aşru baᅇırsaklıķın (K. B. 5038)

3.16.1.1.5. Yaklaşma Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

on iki ükek ol bularda adın

ķayu iki evlig ķayu **birke in** (K. B. 138)

bügü bilge begler **buđunķa başı**

ķılıķ birle itmiş biligsiz işi (K. B. 223)

buđunķa başı sen ay ilig bu kün

buçunuğ küdeşgil oduğ tur ögün (K.B. 1436)

negü tir eşitgil ıla beg sözi

sözi ma’nisi ol **sözüñķe tözi** (K.B. 1779)

boğı kısğa yunçığ ķılınçı buşı

buşı ķayda bolsa **tütüşķe başı** (K.B. 2089)

birisi **buđunķa törü** ol ülüş

birisi er atķa ülese kümüş (K.B. 2133)

uvutluğ kerek hem közi toķ bütün

uvutsuz ķişı ol **ķişıde otun** (K. B. 2199)

erende eri ol **ķamuğ neñķe erk**

bulup ķılgu yirde özin tutsa berk (K. B. 3449)

kirü tur tiseler ağırlık öküş

çıka tur tise kör **yüzüñge söküş** (K. B. 4104)

bizñg bu özümüz **havağa bulun**

yavalıkkā öğlek kelip bardı kün (K. B. 4909)

aya beg boluğlı buđunkā uluğ

köñgöl til kiçig tut **özüñge yuluğ** (K. B. 5251)

negü tir eşitgil bağırsak kişi

bağırsaklıkı kör **söziñge tuşı** (K. B. 5543)

negü tir eşitgil ay köñgli yaruk

munıñ ma‘ nisi kör **bu sözke anuğ** (K. B. 5599)

bu ajun kaçan ol **umınçka orun** (A. H. 212)

3.16.1.1.6. Yaklaşma Grubunun Cümlede Cümle Dışı Unsur Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde yaklaşma grubunun cümlede cümle dışı unsur fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

ay din ‘izzi **dēvletka naşır mu‘in**

ay mīlletka tac ay şeri‘ atka din (K. B. 89)

ay dünya cemali **uluğluğka körk**

ay mülketka nur ay yayığ kutka örk (K. B. 91)

3.16.2. BULUNMA GRUBU

Bulunma hâli eki almış bir isim unsuru ile yalın hâldeki diğer bir isim unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubudur. Bu iki isim unsuru bir kelime olabileceği gibi kelime grubu da olabilirler.

Karahanlı Türkçesinde bulunma grubuna çok fazla rastlanılmamaktadır.

Yapısı bakımından ele aldığımızda bulunma grubunun unsurları birer kelime grubu olabilirler:

1. Bulunma grubunun unsurlarından biri sıfat tamlaması olabilir:

kişike kerek *tegme yirde biliş*

biliş birle itlür kamuğ türlüg iş (K. B. 497)

3.16.2.1.CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN BULUNMA GRUBU

3.16.2.1.1. Bulunma Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bulunma grubunun cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

tükel üç ıtu ol *ıapuğda kişi*

bularınığ bile ol tiriglik işi (K. B. 4174)

3.16.2.1.2. Bulunma Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bulunma grubunun cümlelerin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı bir örneğe tesadüf edilmiştir ve bu örnek aşağıda gösterilmiştir:

kişike kerek *tegme yirde biliş*

biliş birle itlür kamuğ türlüğ iş (K. B. 497)

3.16.2.1.3. Bulunma Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bulunma grubunun cümlelerin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı bir örneğe tesadüf edilmiştir ve bu örnek aşağıda gösterilmiştir:

iki neṅg beḍütür bu begler çavı

ilinde tuğı kör *törinde li vi* (K. B. 2553)

3.16.3. AYRILMA GRUBU

Ayrılma hâli eki alan bir isim unsuru ile yalın haldeki diğer bir isim unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubudur.

3.16.3.1. UNSURLARINDAN BİRİ KELİME GRUBU OLAN AYRILMA GRUBU

3.16.3.1.1. Unsurlarından Biri Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar

kişide kişi açruka bar telim

bu adruk biligdin ayur bu tilim (K. B. 201)

bayat kullarında meniŋde ya vuz

adın bilmegil sen ay bilgi ögüz (K. B. 5119)

3.16.3.1.2. Unsurlarından Biri Sıfat Tamlaması Olanlar

ediz ʻarşta altın şerağa tegi

tözü barça muŋluğ saŋa ay idi (K. B. 24)

bularda eŋ üstün sekentir yorır

iki yıl sekiz ay bir evde kalır (K. B. 131)

bularda eŋ altın bu yalçık yorır

yaşık birle utru bakışsa tolır (K. B. 137)

kalı bilgeke tegse ilde orun

ol il boldı *törde* taķı *keğburun* (K. B. 263)

bu türk beglerinde atı belgülüg

toŋa alp er erdi kutı belgülüg (K. B. 277)

aŋar sözledim men sözünġni neçe

taķa minde yigrek sen ayġıl aça (K. B. 514)

kalı *üç ađaķta* emitse *biri*

ikisi kamıtar uçar ol eri (K. B. 803)

taḳa munda yigrek bilig sözlemiş

tükel bolsa ni‘met tüker yaş timiş (K. B. 1047)

taḳa munda yigrek ayur kör uḳuŝ

baḡırsakḳa can birse ermez öküş (K.B. 1728)

bularda eṅ inḡa bu arḳuḳ ḳılınç

bu arḳuḳ ḳılınçlıḡ ne muṅluḡ erinç (K.B. 2064)

tapuḡlarda artuḳ **bu yinçke tapuḡ**

ḥacıblıḳ turur baḳsa yetrü ḳamuḡ (K. B. 2484)

beḏik işte teṅsiz baş aḡrıḡ bolur

baş aḡrıḡ kötürmeşe beglik ḳalır (K. B. 2934)

meniṅde yüz üsteṅ anıṅ erdemi

buḑunda talusı kişi köḑrümi (K. B. 3150)

bu ‘arşta ḳoḑı kör ŝeraḳa tegi

tözü barça bir teg bayatḳa muṅḡı (K. B. 3354)

bularda iḏi sarp bu yavlak yaḡı

et özdin tegir ol öküşrek çoḡı (K. B. 3591)

taḳa munda yigrek ayur türk ḥanı

ḳınama yalaḃaç söz aysa köni (K. B. 3817)

taḳı munda yigrek ayur bu bilig

biligsizke birme aya beg elig (K. B. 4075)

taḳı munda yaḳşı ayur kör bilig

bilig birle işke tegürgü elig (K. B. 4451)

ölümdin yumuşçı ig ol aşnusı

kişi igledimü ölüm hoşnısı (K. B. 4618)

bularda eṅg eḍgü yoriḳ bu turur

bügü bilge ögmiş kılık bu turur (K. B. 4670)

taḳı munda yigrek bilig sözlemiş

sözüg kıysa kıylur kaçır kut timiş (K. B. 5076)

munıṅda eṅg aşnu il itgü kerek

bu iç taş kebitler arıtgu kerek (K. B. 5497)

anıṅda bağırsaḳ taḳı kim bolur

özi kaçdusın koḍtı bizni kılur (K.B. 5839)

taḳı munda yigrek ayur uş bu söz

munı işke tutgıl aya eḍgü öz (K.B. 5875)

bu künlerde bir tün bu ögdümişe

turup yatğalır erdi yastap başa (K.B. 5953)

taḳı munda yigrek ayur kör uḳuş

uķuş yolu tutsa asıĝlar öküş (K.B. 6104)

bilig bilmegendin bir ança buğun

öz elgin but itip idim bu tidi (A. H. 123, 124)

3.16.3.1.3. Unsurlarından Biri Bağlama Grubu Olanlar

bu türk beglerinde atı belgölüg

toŋga alp er erdi *ķutı belgölüg* (K. B. 277)

3.16.3.1.4. Unsurlarından Biri Ayrılma Grubu Olanlar

köni bol sen iş ķıl ay ersig begim

könilikte taştın yok ermiş *yigim* (K. B. 2899)

3.16.3.1.5. Unsurlarından Biri Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

baĝırsak tilese özünĝke özünĝ

özünĝde baĝırsak yok ol kes sözünĝ (K. B. 518)

kimi tutsa begler *öziŋge yakın*

ķamuĝ neŋĝ yakınlık ķılur kör baķın (K. B. 605)

küçer ol ajunda saŋga iki yol

bu iki yoluŋda ķayu erki yol (K.B. 1391)

silerke meniŋĝdin asıĝ söz kerek

özümde körü bu sözüm *edgürek* (K. B. 4861)

sözi çın kerek beg kıyıksız köni

sözinde yanıĝlıĝ time er anı (K. B. 5079)

könĝülde ĝamınĝ / ol *tilinĝde sözünĝ* (A. H. 430)

3.16.3.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN AYRILMA GRUBU

3.16.3.2.1. Ayrılma Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ayrılma grubunun cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

basa ‘ uşman erdi uvutluĝ sili

kişide öğürmiş akı kinĝ elig (K. B. 55)

bularda birisi birinĝe yaĝı

yaĝıka yaĝı ıdtı kesti çoĝı (K. B. 144)

kişide kişi ađruķa bar telim

bu ađruķ biligdin ayur bu tilim (K. B. 201)

bu törtte biri ot birisi yaĝı

üçünçi ig ol kör tiriglik aĝı (K. B. 307)

basası bilig ol *bularda biri*

bu tört neĝ uçuz tutma yüksek töri (K. B. 308)

bularda birisi bu til yalğanı

munıngda basası sözüg kıyğanı (K. B. 338)

bularda birisi bu til yalğanı

munıngda basası sözüg kıyğanı (K. B. 338)

anıngda basası bu oğğurmuş ol

munı ‘aķibet tip özüm yörmiş ol (K. B. 357)

üçünçi *oıngıngdın* negü ol *şekır*

soluıngdın urağın ne ol bu saıgar (K. B. 789)

özüm taplamaz neıng biri yalğan ol

munıngda basası bu küç kılğan ol (K.B. 848)

ilig aydı eçgü iki türlüg ol

munıngda biri çın tutar eçgü yol (K.B. 872)

toğa isiz ol kör *munıngda biri*

bu er ölmeginçe arımaz kiri (K.B. 876)

kişide uçuzı kişi yaıgşakı

kişide ağırı kişi ol akı (K. B. 1028)

ajunda *ölümdin katıgrak* kayu

toğuglı kişi öldi mundağ ayu (K. B. 1137)

bağırsak kişi ol *kişide çım*

bağırsak sözi tut beğütgey sini (K.B. 1359)

küçer ol ajunda saᅇga iki yol

bu iki yolunᅇda kayu erki yol (K.B. 1391)

ikide biri boldı şeksiz ülüg

tirildi ölümsüz uzun menᅇgülüg (K.B. 1527)

kişide kereki yaraᅇlısı ol

yarap hem tusulup yoriᅇlısı ol (K.B. 1619)

taķı bir saran ol *kişide ili*

bu üç neᅇᅇ üçeᅇü biligsiz tili (K.B. 1669)

erende kayu ol tükel irteᅇü

köni erse kılkı anı er tigü (K.B. 1730)

bularda biri kılsa törti kıalur

bu törti yime kılsa beglik ulur (K.B. 2059)

bularda eᅇᅇ inᅇa bu arķuk kılinç

bu arķuk kılinçlıᅇ ne muᅇᅇluᅇ erinç (K.B. 2064)

kişide talusı uvutluᅇ kişi

uvutluᅇ kişi ol kişide başi (K. B. 2201)

saᅇızᅇanda saķraķ kerek tutsa öz

ķaya ķuzġunı teg yıraq tutsa ķöz (K. B. 2313)

ķerigde bir anķa busuġķa kigür

yadaġ oķķı tuşrup sen öngdün yügür (K. B. 2370)

uķuşluġ biliglig ķişı ol ķişı

ķişıde talusı buğunda başı (K. B. 2457)

tapuġlarda artuķ *bu yinķe tapuġ*

ķaçıblıķ turur baķsa yetrü ķamuġ (K. B. 2484)

beğük işte teņģsiz başı aġrıġ bolur

başı aġrıġ kötürmeşe beglik ķalur (K. B. 2934)

olarda baġırsaķ özünke özünġ

ađın bolmaġay sen użatma sözünġ (K. B. 2940)

sevăġ can özele *iminde imin*

ķolup bulmadım men özümde öngin (K. B. 2942)

ķamuġ eđġülükte taķı artuķı

bu öġdülmiş ol emdi kõnġlüm toķı (K. B. 3057)

seninġde yok emdi *bu üçte biri*

ķayudın tegir ilke ķüķkey eri (K. B. 3111)

bu yalņġuzluķumdın maņa *yası* yok

et öz din esenin munın buldum oğ (K. B. 3359)

erende eri ol ıamug nengke erk

bulup ılgu yirde özin tutsa berk (K. B. 3449)

yimek içmek ol kör *bu üçte biri*

tağı bir tişi ol avıtsa eri (K. B. 3574)

bularda içi sarp bu yavlak yağı

et özdin tegir ol öküşrek çoğı (K. B. 3591)

ıamuğda bağırsak özünge özünge

köngül taplamaz işni ıod kes sözünge (K. B. 3690)

bularda biri özde ulgunge turur

uluğa tapınsa özünge ıt bulur (K. B. 4175)

olarda biri savçı urğı turur

bularnı ağır tutsa ıt kıv bulur (K. B. 4337)

olarda birisi otaçı turur

ıamuğ ig toğağa bu emçi erür (K. B. 4356)

bularda basası ııgaylar turur

nengin edgölük ıl içür hem yitür (K. B. 4469)

kisi alsa *özde ıoğı* al köni

sevinçin keçürgey sen ödleğ küni (K. B. 4481)

bularda talusın ayayın saṅga

kisi alḡu erse kulaḡ tut maṅga (K. B. 4490)

olarda birisi küdenke aş ol

ya sünnet aşı ya toḡursa oḡul (K. B. 4575)

ölümdin yumuşçı ig ol ***aşnusu***

kişi igledimü ölüm koşnısı (K. B. 4618)

bularda birisi birinḡe yaḡı

yaḡusa yaḡıka yaḡı aḡrara (K. B. 4633)

bularda eṅgeḡü yorıḡ bu turur

büḡü bilge öḡmiş kılık bu turur (K. B. 4670)

taḡı munda yigrek bilig sözlemiş

sözüg kıysa kıylur kaçır kut timiş (K. B. 5076)

kişide ya vuzraḡı yalḡan bolur /

ya vuzda ya vuz va' de, kıyḡan bolur (K. B. 5077)

bularda biri ḡazı yinḡke arıḡ

sakınuk kerek tegse ḡalkḡa asıḡ (K. B. 5329)

olarda birisi tiler yüz suvı

aṅḡar yüz suvı kılḡu ḡansa kıvı (K. B. 5516)

olarda biri bilge ' alım turur

bu ‘alim bile erke kut kıv bolur (K. B. 5551)

bularda birisi bu baylar turur

buðun küçlügi bu ay kılkı unur (K. B. 5561)

bularda basası kör ortu kişi

bu ortu kılumaz bu baylar işi (K. B. 5562)

olarda biri bu ayayın eşit

yarağı körüp bil sen ötrü iş it (K. B. 5724)

biziñde usalraķ adın kim bolur

yazuk biz kılurmız du‘a ol kılur (K.B. 5837)

anıñda bağırsak taķa kim bolur

özi kağgusın koğtı bizni kılur (K.B. 5839)

biziñde usalraķ kim ol ay ilig

yaıa boldı öğ kün tegümez elig (K.B. 5840)

ölümde basa kör iki yol küder

ikide kayu erki bargu yolum (K.B. 6179)

ökünç ol anğar yok **onğ anda ağın** (A. H. 116)

ıabi‘atta yigi ‘adet ‘aybsuzı (A.H. 249)

eliglerde kutluğ birigli elig (A. H. 251)

kalıklarda edgü kalık koğkılık (A. H. 270)

Ayrılma grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı bir örnek tespit edilmiştir:

bularda kayu buldı erse bilig

olar urmuş öd kün ajunka elig (K. B. 251)

kalı üç ağakta emitse biri

ikisi kamıtar uçar ol eri (K. B. 803)

seniñde ulugra sözün sözlese

sözüg barça koğgu anı tıñlasa (K. B. 4116)

seniñde uluğ aşka sunsa elig

sen ötrü elig sun bu ol kör bilig (K. B. 4596)

iliñde biregü kiçe kalsa aç

anı sindin aytur bayat közni aç (K. B. 5165)

bilig bilmegendin bir ança buğun

öz elgin but itip idim bu tidi (A. H. 123, 124)

3.16.3.2.2. Ayrılma Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ayrılma grubunun cümlede belirtisiz nesne fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

neçe keğ kişi bolsa özke yakın

özinde bağırsak bolurmu saķın (K. B. 517)

negü kıldı ödlele atanğda kişin

sevinçmü birür ya *saķanç kağğudın* (K.B. 1584)

kişide yavuzı özünğ bil özünğ

meğer eğğü bolsa özünğ hem sözünğ (K. B. 3678)

ķamuğ teprenürke bulardın asığ

tözuke tegir *yim içimdin tatığ* (K. B. 4402)

taķı munda yigrek tileyin tise

ikigün ajunuğ tileme usa (K. B. 4741)

minğer dostta biri bulunmaz köni (A.H. 382)

Ayrılma grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı bir örneğe tesadüf edilmiştir ve bu örnek aşağıda gösterilmiştir:

bayat ķullarında meniñde ya vuz

ağın bilmegil sen ay bilgi ögüz (K. B. 5119)

3.16.3.2.3. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Bulunma gruplarının fiil grupları dediğimiz zarf fiil grubunda, bu grubun belirtisiz nesnesi olarak kullanıldığı görülür:

meniñğ kağğumı sen yime ay ķadaş

sen öz kađıŋı yi *töküp közde yaş* (K. B. 4823)

3.16.3.3. Ayrılma Grubunun Cümlede Belirtili Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

adaş tut *kişide talusın keğin*

yavuz bolsa iş tuş ökünç yir kiğin (K. B. 4233)

16.3.4. Ayrılma Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde bulunma grubunun cümlelerin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bularda eñg üstün sekentir yorır

iki yıl sekiz ay bir evde kalır (K. B. 131)

bularda eñg altın bu yalçık yorır

yaşık birle utru bağıssa tolır (K. B. 137)

özinde uluğka tapuğ kılsa öz

özinde kiçigke süçig tutsa söz (K. B. 706)

özinde uluğka tapuğ kılsa öz

özinde kiçigke süçig tutsa söz (K. B. 706)

kişig satğamasa küvezlik bile

basıtmasa *özde kiçigke* küle (K. B. 707)

özinde uluğka tapuğ kılsa öz

tilin beklese keğ katıg tutsa söz (K. B. 4041)

özünge *uluğka* tilin özname

cevab kılgu yirde irig sözleme (K. B. 4303)

Bulunma grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

bularda kayuğa ulansa bu öz

idi korku aynu tapuğ kılgu uz (K. B. 4049)

3.16.3.5. Ayrılma Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ayrılma grubunun cümlelerin zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

‘atık erdi aşnu *kamuğda oza*

bayatka bütügli köngül til tüze (K. B. 51)

bularda eñg üstün sekentir yorır

iki yıl sekiz ay bir evde qalır (K. B. 131)

qalı bilgeke tegse ilde orun

ol il boldı *törde taqı keğburun* (K. B. 263)

añgar sözledim men sözüngni neçe

taḳa minde yigrek sen aygıl aça (K. B. 514)

bir ança yorıdı sınadı ilig

ḳamuğdın tükel buldı bulmış erig (K. B. 764)

taḳa munda yigrek bilig sözlemiş

tükel bolsa ni‘met tüker yaş timiş (K. B. 1047)

az eḑgüke tegse unitur özin

yaşıl kökte üstün yoritur sözün (K. B. 1124)

ḳamuğ bolğu nengke bolur belgü teng

kiçigde beḑüginçe ol bolğu teng (K.B. 1650)

taḳa munda yigrek ayur kör uḳuş

bağırsakḳa can birse ermez öküş (K.B. 1728)

bu işni ilig **minde yigrek** bilür

atası beg erdi özi beg turur (K.B. 1936)

ḳamuğ erdemi bolsa **erde örü**

buḑunḳa birür bolsa eḑgü törü (K. B. 2171)

kayu nengke emgek katılsa öküş

sevüg boldı ol neng **ḳamuğda küsüş** (K. B. 2839)

neçe me bütün çın er erse köni

anınḡda bütün çın özünḡ bil munı (K. B. 2849)

kamuḡda ‘azizrek bu canınḡ ‘aziz

‘aziz canı bek tut uzatma sözünḡ (K. B. 2853)

bu ‘arṣta *koḡı* kör şeraḡa tegi

tözü barḡa bir teg bayatḡa munḡı (K. B. 3354)

tiriglik tükeli tükel üç kün ol

anıḡda narusı neḡe tüş tün ol (K. B. 3605)

taḡı munda yigrek ayur türk ḡanı

ḡınama yalaḡaḡ söz aysa köni (K. B. 3817)

şekerde süçigrek söz ıdtım saḡa

aḡuda aḡıḡ keldi yaḡı maḡa (K. B. 3913)

taḡı munda yigrek ayur bu bilig

biligsizke birme aya beg elig (K. B. 4075)

bu ol atḡa tegmiş tapuḡ ḡılḡuḡı

munıḡda narusı uda birḡüḡı (K. B. 4147)

taḡı munda yaḡı ayur kör bilig

bilig birle işke tegürgü elig (K. B. 4451)

taḡı munda yigrek bilig sözlemiş

sözüg kıysa kıylur ḡaḡar ḡut timiş (K. B. 5076)

munıṅda eṅaşnu il itgü kerek

bu iç taş kebitler arıtgu kerek (K. B. 5497)

taḵa munda yigrek ayur uş bu söz

munı işke tutgıl aya edgü öz (K.B. 5875)

bu künlerde bir tün bu ögdümişe

turup yatğalır erdi yastap başa (K.B. 5953)

taḵa munda yigrek ayur kör ukuş

ukuş yolu tutsa asıglar öküş (K.B. 6104)

negü yük kötürdüṅ köṅgülke bu kün

nişanın körür men *alında tügün* (K.B. 6228)

ḥaram birle köṅglüm ḵara boldı kir

bilig işke tutmaz özüm *yüzde bir* (K.B. 6463)

şimaktin eḏizrek tutar hımmet ol (A. H. 49)

cefa toldı taştı *tenḡizdin ediz* (A. H. 388)

igledim *andin uzaḵ* (I, 380)

Ayrılma grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin zarfı olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

apaṅ munda taştın bolur erse aş

aṅgar barmasa yig köṅül bolğa baş (K. B. 4584)

16.3.5.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

Ayrılma gruplarının fiil grupları dediğimiz sıfat fiil grubunda, bu grubun zarfı olarak kullanıldığı görülür:

maṅga *munda yigrek tidüki* özüm

ayayın saṅga men ay körklüg yüzüm (K. B. 5748)

16.3.6. Ayrılma Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ayrılma grubunun cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

sevüg savçı ıdtı bağırsak ıdı

buḍunda talusı kişide keḍi (K. B. 34)

cefa kıldı tip sen ilenme maṅga

meniṅde cefacı bu dünya saṅga (K. B. 1092)

kara saç örüṅgi *ölümdin yumuş*

kılur ol tirigke tiriglik küsüş (K. B. 1105)

atam erdiṅg artuḵ bağırsak aḵı

seniṅde bağırsak törütgen *taḵı* (K.B. 1243)

saḵındı kör ay toldı erdemleri

ayur ay dırığa ol **erde eri** (K.B. 1574)

ağır neñg kişike bu altun kümüş

özin tutğuçı er **kümüşte küsüş** (K.B. 1725)

kişide kayu ol kişi öggüsi

akı öggüsi ol saran sökgüsi (K.B. 1731)

kişide uluğrak ukuşluğ kişi

ukuş boldı erke miñg erdem başı (K.B. 1830)

bayat birdi barça tükel edgülük

bayattın ‘aıtı sen mañga belgülük (K.B. 1873)

kayu beg bulur erse mundağ kuluğ

bayattın ‘aıtı ol añar keğ uluğ (K.B. 1884)

kamuğda yarağsız ay ilig kutı

bu begler öze kopsa yalğan atı (K.B. 2037)

tilin sözlese söz **şekerde süçig**

boyun birdi beg kul uluğ ya kiçig (K.B. 2070)

kişi ödrümi bu **buçunda talu**

talü ödrüm ol bu irüksüz tolu (K.B. 2075)

atı beg bolur bolsa kılkı kara

karada bu *inğa* bolur halk ara (K.B. 2082)

uvutluğ kerek hem közi tok bütün

uvutsuz kişi ol *kişide otun* (K. B. 2199)

kişide talusı uvutluğ kişi

uvutluğ kişi ol *kişide başı* (K. B. 2201)

uvutsuz kişi ol *kişide ili*

köni sözlemez söz uvutsuz tili (K. B. 2203)

biligsiz kişi ol kuruğ sır bediz

biliglig kişi ornı *kökte eğiz* (K. B. 2452)

uquşluğ biliglig kişi ol kişi

kişide talusı *buçunda başı* (K. B. 2457)

neçe me beg erse kul ol umduçı

kişide ili *umduçı* ol tuçı (K. B. 2724)

asığlıg kul erse *oğulda yakın*

asıgsız ogulnı yağı bil sakın (K. B. 3003)

meniñde yüz üsteñ anıñ erdemi

buçunda talusı kişi ködrümi (K. B. 3150)

ıdı yakşı aymış kör ilçi başı

ķamuğda küçi *bek* ķadaşlığ kişi (K. B. 3172)

közünğni küdeşgil özünğni tutun

özin tutğuçı er *ajunda küsüş* (K. B. 4105)

ķalıķta yitigrek bularnıñ tili

yana ķılđa yinķe bu ķatır yolu (K. B. 4393)

şekerde tatığlığ kavuķ yür mańga

çuz ol bu örüm ton ağılar teńgi (K. B. 4768)

silerke menińdin asıg söz kerek

özümde körü bu sözüm *eğgürek* (K. B. 4861)

sözi çın kerek beg kıyıksız köni

sözinde yanığlığ time er anı (K. B. 5079)

bu kün eçgü bolsun tise sen ķamuğ

buķunda talu ol bu begler özi

özi teg talu tutğu ķılķı sözi (K. B. 5083)

buķunda talu sen talu tut ķılık

köńgöl til köni tut köni tut yorıķ (K. B. 5223)

negü tir eşitgil tusulur kişi

tusulur kişi ol *ķışide başı* (K. B. 5729)

asığsız kişiler *kışide turı*

asığlıg kişi asğı ilke tolur (K. B. 5731)

negü bar ajunda fırakta katıg

fırak kaçğuları *teñgizde batıg* (K.B. 6203)

isiz öz yigitlik yava kıldımız

isiz kep köñgöl ög *isizde isiz* (K.B. 6255)

kıtabınınğ atı erür ‘atbëtü ‘l-

hıkayık ‘ibaret *‘arabdın uşul* (A. H. 497 -498)

3.16.4. İSNAT GRUBU

İsnat grubu, biri diğesine isnat edilen iki isim unsurundan meydana gelir. Bunlar ters çevrilmiş bir sıfat tamlaması görünümündedirler. İsnat grubunda isnat edilen unsur, kendisinde isnat edilenden sonra gelir. Kendisine isnat edilen unsur genellikle iyelik eki almış olur, bazen yalın halde de bulunabilir.⁶²

3.16.4.1. UNSURLARINDAN BİRİ KELİME GRUBU OLAN İSNAT GRUPLARI

3.16.4.1.1. İsim Unsuru Belirtisiz İsim Tamlaması Olanlar

yüzi körki körklüg kerek beg yülüg

boğı ortu bolsa ne çavluğ külüg (K.B. 2083)

yüzi körki körklüg kerek hem yülüg

⁶² Mustafa Özkan - Veysi Sevinçli, Türkiye Türkçesi Söz Dizimi, 3F Yayınevi, İstanbul, 2008, s. 87

kılınç köni tegse halkka ülüg (K. B. 2208)

3.16.4.1.2. İsim Unsuru Sıfat Tamlaması Olanlar

ünün ötti keklik küler katgura

kızıl ağız kan teg kaşı kap kara (K. B. 76)

ay edgü kılınç *aşlı edgü uruğ*

ajun kalmasunı siziñsiz kuruğ (K. B. 108)

menğilig buğun kim *bu yañlıg begi*

menğelig beg ol kolsa buğnı yigi (K.B. 1789)

uğuşluğ kişi *urgı edgü uruğ*

kopar kayda bolsa bu kalmaz kuruğ (K. B. 2189)

tüşüp kirdi evke saķınçın tügük

sevinçi kitip *köñli kaçgun ügük* (K.B. 6198)

3.16.4.1.3. İsim Unsuru Yakın / Eş Manalı Tekrar Grubu Olanlar

bağırsak bütün çın kılınç köni

tili köñli tüz bolsa bilse munı (K. B. 424)

ıdı yaķşı aymış *tili köñli tüz*

körü barsa yetrü köni ök bu söz (K. B. 515)

ölüm bir tenğiz ol *uçı yoķtüpi*

bağa körse yetrü tüpi yok batıĝ (K. B. 1140)

bu suĝluk ig ol bir **otı yoĝemi**

anı emleyümez bu dünya ĝamı (K.B. 2002)

boĝı ĝısga yunĝıĝ kılınçı buşı

buşı ĝayda bolsa tütüşke başı (K.B. 2089)

negü tir eşıt kör ay bilgi tenĝiz

özi **ĝoĝlı alĝak** ne **köĝli** ediz (K. B. 4813)

negü tir eşıtgil ay bilgi tenĝiz

uĝuşluĝ amul **köĝli yüksek eĝiz** (K. B. 4998)

3.16.4.1.4. İsim Unsuru Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu Olanlar

tüzün erdi alĝak **ĝılınçı silig**

uvutluĝ baĝırsak aĝı kiĝ elig (K. B. 43)

atı eĝü bolmış atanmış aĝı

aĝı ölse **atı tirig** tip uĝı (K. B. 257)

yana bir **tili il** buşı övkelig

ulıtur ĝışıĝ sökse açsa tilig (K. B. 342)

negü tir eşıt emdi **ĝılĝı silig**

sınayu tegip ilke sunmış elig (K. B. 346)

yana kür küvez erdi **kalı köni**

küninge kötürdi bu kılkı anı (K. B. 409)

bağırsak bütün çın **kalıncı köni**

tili köngli tüz bolsa bilse muni (K. B. 424)

negü tir eşit emdi **köngli oduğ**

sözi kör çiçek teg tümen tü boçuğ (K. B. 452)

yigit erdi oğlan **kalıncı amul**

uğuşluğ biliglig hem öglüg köngül (K. B. 463)

yime yakşı aymış büğü **bilgi kiğ**

eşitgil muni sen aya kızğu eñg (K. B. 1100)

kamuğ neñge vakt ol **küni belgülüg**

nefes tın tokıırka sanı belgülüg (K.B. 1213)

kiming **kalı edğü kalıncı onğay**

tilek buldı barça yaruttı kün ay (K.B. 1254)

ulug yük boyunka yüdürdi ilig

usal bolma saklan ay **kalı silig** (K.B. 1437)

isiz kılkı tutma ay **elgi uzun**

isiz kılkı ulıtur ikigün ajun (K.B. 1463)

negü tir eşit emdi **köngli köni /**

usallık usındın **oğunmış künü** (K.B. 1523)

kişike tusulđu ikigü ajun

ķılınç eğgüsi ol ay **ķılķı tüzün** (K.B. 1659)

taķı bir siliglik **ķılınķı köni**

ikigü ajunda ķutađur künü (K.B. 1663)

biri arķuk erse bu **ķılķı ya vuz**

taķı biri yalğan tüzer erse söz (K.B. 1668)

munğar menğzer emdi bu beytig oķı

oķııl uķa bar ay **elgi aķı** (K.B. 1708)

ķamuğ ilke ķıldı kör elgi uzun

uzun boldı **elgi** yorık til sözün (K.B. 1765)

menğilig buğun kim **bu ya nğlığ begi**

menğelig beg ol ķolsa buğnı yigi (K.B. 1789)

ilig bir kün oldurdı **yal nğuz özi**

bu ögdülmişig ündep aydı sözi (K.B. 1791)

yağı ol bu bor timçi iltür kümüş

ķılınķı tütüş boldı **ķılķı uruş** (K.B. 2098)

begi eçgü bolsa **yorıķı köni**

taķı artuķ eçgü yoriğay ķulı (K.B. 2114)

uķuşı öķüş bolsa bilgi tengiz

ķamuğ iş bütürse kızartsa menğiz (K. B. 2185)

uluğ iş bu işke er öçrüm kerek

bütünlük bile **ķalıķ köğrüm** kerek (K. B. 2187)

uķuşluğ kişi **urgı eğü** uruğ

ķopar ķayda bolsa bu ķalmaz ķuruğ (K. B. 2189)

beginde basa ilke **elgi uzun**

vezir ol iligke ķılınçın sözün (K. B. 2193)

kerek **köñgli ķođķa** ma **yumşak tili**

bu ol kör kişike sevitür yolu (K. B. 2229)

tili köñgli bir hem **ķılınçı köni**

uvutluğ bağırsak buğunda çını (K. B. 2235)

tapuğsak ne özkey yine eymenük

emanet bile bolsa **köñgli süzük** (K. B. 2237)

negü tir eşitgil ay **bilgi ögüz**

bilig birle köñgli yarunmış kögüz (K. B. 2243)

ķılınçı onğay bolsa ķođķı köñgül

buđunķa sevitür özin bu yang ol (K. B. 2294)

sözi çın kerek bolsa **ķavli bütün**

uluğ bolsa yalğan inanmaz buğun (K. B. 2324)

üçünçi yürekliğ kerek **kögsi kür**

yüreksiz yağı körse iglep yatur (K. B. 2326)

tüp aşı kerek **eđü kılķa oňgay**

tusulsa buđunķa toğursa kün ay (K. B. 2437)

kılınçı oňgay bolsa teňler söz ök

sözüg teňler erniň işi keđ süzük (K. B. 2440)

közi toķ kerek hem uvutluğ silig

tetiglik kerek hem tümen tü bilig (K. B. 2441)

közi toķ kişi işte almaz orunç

orunç alsa ħaçıb bolur beg külünç (K. B. 2442)

yüzi körki körklüg kerek hem yülüg

toğan ersig ünlüg **sözi belgölüg** (K. B. 2458)

munğar meňgetü aytur emdi bilig

biliglig sözi ay **kılķa silig** (K. B. 2466)

ögi keđ kerek **köňgli alçaķ amul**

çığay tul yetimke bağırsak köňgül (K. B. 2473)

köňgül ħođķı bolsa ħamuğķa kiçig

tili bolsa **yumşak** şekerde süçig (K. B. 2475)

ḡulaḡ saḡ erse **ögi bilgi kiḡḡ**

yoriḡ tüz erse **tili köḡḡli teḡḡ** (K. B. 2481)

ḡamuḡ neḡḡke **vaxḡ** ol **öḡi belḡülüg**

öḡi boldı erse körür iki köz (K. B. 2523)

yanut birdi öḡdülmiş aydı ilig

esen inç tirilgil ay **ḡıḡı silig** (K. B. 2528)

baḡırsaq kerek hem **közi köḡḡli toḡ**

bütün çin **ḡıḡı köni** bolsa oḡ (K. B. 2607)

közi suḡ kişi özke erksiz bolur

bu suḡlar yalaḡaçḡa teḡḡsiz bolur (K. B. 2611)

közi toḡ çıḡay erse bayḡa sanur

serinse kişi tegme işte unur (K. B. 2612)

neçe me ḡul erse **közi toḡ** beg ol

suḡ öz beglikindin bu ḡulluḡ yig ol (K. B. 2619)

ḡayu beg suḡ erse çıḡay ol çıḡay

ḡayu ḡul **közi toḡ** beg ol **köḡḡli bay** (K. B. 2620)

tili uz kerek hem köḡḡüllüg kerek

sözi uz kerek hem keḡ öḡlüg kerek (K. B. 2660)

siḡḡimlig bolur ol **tili uz** kişi

sözi uz yorisa yarar er işi (K. B. 2661)

özi ersig erse **beğük hımmeti**

bu iki bile ol kişi kıymeti (K. B. 2664)

bitigçi biliglig ukuşlug kerek

hatı uz beğat taķı edğürek (K. B. 2693)

közi toķ kerek hem **özi umdusuz**

bağırsak kerek çin **özi ķoltğusuz** (K. B. 2721)

közi toķ kişi neᅅke suķlanmaz ol

kişi neᅅ bile bolsa arsızmaz ol (K. B. 2722)

kişi umduçı bolsa boldı bulun

suyrķa anı sen ay **körki tolun** (K. B. 2723)

bor içmez kerek bolsa **ķalķ arığ**

yarağsız ķılınçığ yıratısa arığ (K. B. 2729)

birisi bitigçi **ķaķ belgölüg**

birisi yalaıaç **tili ülgölüg** (K. B. 2733)

közi tok kerek hem **ķalınçı bütün**

barı arta barsa küniᅅge ķutun (K. B. 2750)

közi tok kişiler neᅅᅅiᅅ edlemez

bütün çin kişiler özin yiglemez (K. B. 2753)

uʋut ol tıdıǵlı yaraǵsız işig

uʋut ol iter **ǵalǵa artaǵ** kişig (K. B. 2763)

biliglig uǵuşluǵ kerek **ǵalǵa tüz**

uǵuşluǵ kişiler işi barça uz (K. B. 2788)

közi toǵ kerek keğ yime **köñgli bay**

arıǵlık kerek hem **yüzi körki ay** (K. B. 2843)

közi suk kişi aşka sukluk ǵılur

elig tegrür aşka aşıǵ artatur (K. B. 2847)

közi suǵ kişiniñ ǵılınçı yig ol

ǵılınç yigliki erke teñsiz ig ol (K. B. 2848)

yüzi körki körklüg kerek **ǵalǵa u**

yülüg bolsa bođluǵ **tili köñgli tüz** (K. B. 2854)

arıǵsız çefalıǵ **ǵılınçı otun**

ǵalı aydı erser ǵıyar sözini (K. B. 2876)

bütün çın baǵırsaq **közi köñgli toǵ**

köni bolsa **ǵalǵa** meşel atǵu oǵ (K. B. 2885)

yüzi körki körklüg kerek **ǵalǵa uz**

negü tutsa andın tamar barça tüz (K. B. 2923)

ay ilig ǵaç işke er ödrüm tile

bağırsak **közi toḵ** uḡutı bile (K. B. 2927)

negü tir eşitgil **ḵutı belgölüg**

ḵutı birle ilde çavıḵmıḵ külüg (K. B. 3071)

köni çın kiḵi bulsa begler **bütün**

özi inçke tegdi tirildi ḵutun (K. B. 3128)

kiḵi öz tilekin yorısa yoluḡ

aṅgar tegmez emgek ay **bilgi uluḡ** (K. B. 3322)

negü bir eşitgil sınamıḵ sözi

aṅṅ ma' niḵi uḵ ay **köṅgli yazı** (K. B. 3323)

ne eḡü bilig birdi **bilgi ḵoyuḡ**

oḡul ḵız atı erke kitmez oyug (K. B. 3382)

yime yaḵşı aymıḵ büḡü **bilgi yarp**

kiḵi köṅgli yuvḵa küḡezmeki sarp (K. B. 3393)

bu kün sen bir evke kirip yaṅṅuzun

ne eḡü bulur sen ay **ḵalḵa tüzün** (K. B. 3437)

bu sözke yaḵar körse ma' ni bu söz

eḡit işke tutḡıl aya **ḵalḵa tüz** (K. B. 3448)

yanut birdi oḡırmıḵ aydı çın ay

negü ol tilekiṅ aya **körki ay** (K. B. 3451)

munğar menğzer emdi körü bar bu söz

munıng ma' nisi uq aya **köngli tüz** (K. B. 3537)

közi suq serimsiz usayuk özüng

menğın tatting erse adaq berkitür (K. B. 3568)

bu üç neng turur dünya tatğı bütün

yanutı eşitting ay **ıllı tüzün** (K. B. 3588)

et özke bulun bolma **bilgi uluğ**

et öz bulnasa kör qolur din yuluğ (K. B. 3640)

uquşluğ tise bolmağay ol erig

et öz bulnı bolsa ay **köngli tirig** (K. B. 3642)

yime yaqşı aymış büğü **bilgi kiñg**

ajunda çavıqmış aqı **elgi kiñg** (K. B. 3660)

ne eçgü bilig birdi **bilgi beğük**

sevitmiş sevüglерke **köngli süzük** (K. B. 3687)

köngül taplamasa qayu işlerig

asığ bolmaz anda ay **köngli tirig** (K. B. 3691)

neğü tir eşit emdi **bilgi koyuğ**

sınap bilgüçi eçgü isiz qamuğ (K. B. 3829)

yanut birdi ögdülmüş aydı ilig

buçunda talu beg ay **kalı silig** (K. B. 3862)

yana aydı ögdülmüş ilig kutı

ajunda negü bar aṅga **yoḵ otı** (K. B. 3875)

kalı mundağ erse kim aydım bu söz

tilin kön sözüm tut aya **köṅli tüz** (K. B. 3993)

yanut birdi ögdülmüş aydı bu söz

yime edgü ermez aya **köṅli tüz** (K. B. 4005)

yanut birdi oğğurmış aydı bu söz

içi yakşı ermez aya **kalı tüz** (K. B. 4007)

munğar meṅzetü aydı **bilgi açuḵ**

bu söz tutmaz erniṅ biligi bıçuḵ (K. B. 4020)

tapuğcı tetig erse **kalı bütün**

ötügke yarar bu ḵopar tek ḵutun (K. B. 4045)

atım ersig erse bolur oḵ yaçı

köni erse **kalı** bolur tamğaçı (K. B. 4046)

ḵılınçı arıḡ erse körklüg yüzi

içişçi ḵılur beg ay **köṅli yazı** (K. B. 4047)

ḵayu yaṽḡu yuḡruş bolur il begi

ḵayu **atı teṅsiz** bolur er ögi (K. B. 4069)

aḏaḑın yoriǵlı ay **ḫalḫa tüzün**

öḏi bolmaǵınça körünme özün (K. B. 4124)

negü tir eşitgil ay **köñgli oḏuǵ**

yaǵı yaşı tegrüp tokımış yoḏuǵ (K. B. 4189)

munǵar meñǵzetü sözlemiş söz bilig

bu söz işke tutgıl ay **kılkı silig** (K. B. 4221)

ḫaraḑa yaǵuma ay **ḫalḫa örünǵ**

örünǵke ḫara terk yuḑar ol körünǵ (K. B. 4239)

aǵırlıḑ bulayın tise sen özün

aǵırla ḑışig sen ay **ḫalḫa tüzün** (K. B. 4281)

otunḑa ḑatılma ay **aşlı arıǵ**

yüzünǵnünǵ suvın iltge sindin arıǵ (K. B. 4289)

yanut birdi oḏǵurmış aydı bu söz

eşittim men emdi aya **köñgli tüz** (K. B. 4314)

yanut birdi öǵdülmiş aydı bu söz

kereklig erür çın aya **ḫalḫa tüz** (K. B. 4318)

aǵırlıḑ bulayın tise sen özün

fəsadḑa ḑatılma ay **ḫalḫa tüzün** (K. B. 4410)

iḏi yaḑşı aymış **ḫılınçı silig**

bilig birle işke yetürmiş elig (K. B. 4413)

tarıǵı kişiler bolur *elgi kîng*

bayat birmişindin tutar *köngli kîng* (K. B. 4416)

yime yakşı aymış biliglig süzük

buđunķa baǵırsak ne *köngli tüzük* (K. B. 4464)

aya bay tilegli sen evlik talu

bulun bolmaǵıl sen ay *bilgi tolu* (K. B. 4491)

negü tir eşitgil uķuşluǵ sańga

bu söz işke tutǵıl ay *bilgi kînge* (K. B. 4533)

begig koşnı kılmaya yađǵun öǵüz

hışarka yakın turma ay *köngli tüz* (K. B. 4546)

erejlig bolayın tise sen özün

usallıķnı kođǵıl ay *kalķa tüzün* (K. B. 4559)

ıdı yakşı aymış sakınuk kişi

bu söz işke tutǵıl ay *kalķa saşı* (K. B. 4562)

yanut birdi ođǵurmuş aydı bu söz

eşittim tükel men aya *kalķa tüz* (K. B. 4567)

köni sözlemiş körse *köngli ođuǵ*

sözi körse ma' ni birür tü bođuǵ (K. B. 4609)

öküş yigililerniḡ aşı yig bolur

aşı yig kişi tutçı iglig bolur (K. B. 4614)

ne eḡü bilig birdi **bilgi ögüz**

eşitgil muni sen aya **köḡli tüz** (K. B. 4691)

ölüm aldı mindin bu iki tatıḡ

nerek emdi dünya ay **bilgi batıḡ** (K. B. 4704)

iḡi yakşı aymış büḡü **bilgi kiḡ**

eşitgil muni sen aya kızgu eḡ (K. B. 4707)

kanı ol **tayaḡı yılan bolḡuçı**

teḡiz yarlıp ötrü yorıp keḡḡüçi (K. B. 4715)

kanı ol peri kuş bu yalḡuḡ öze

uluḡluḡ kılıḡlı **ḡalınçı tūze** (K. B. 4716)

ölüm tuttı iltti bu samışlarıḡ

sinimü ḡoḡur kör ay **ḡalḡı arıḡ** (K. B. 4719)

tapuḡḡa inanma ay **tapḡı telim**

tapuḡ ḡılḡa aḡır başıḡḡı ḡalım (K. B. 4755)

negü tir eşitgil **baḡırsaḡ sözi**

üḡürde turuḡlı **saḡınuḡ özi** (K. B. 4766)

negü tir eşit kör ay **bilgi teḡiz**

özi ıodkı alçak ne köngli ediz (K. B. 4813)

negü tir eşit kör ay bilgi tenğiz

özi ıodkı alçak ne köngli **eğiz** (K. B. 4813)

negü tir eşit kör ay bilgi tenğiz

özi **ıodkı alçak** ne **köngli** ediz (K. B. 4813)

negü tir eşit emdi **köngli oduğ**

ölümke usal bolma teggey yoduğ (K. B. 4828)

içi yakşı aymış büğü **bilgi kiñg**

kılıkı yorıkı bile **köngli teñg** (K. B. 4843)

bu söz yakşı aymış ay **bilgi teñgiz**

muni işke tutsa kızartur menğiz (K. B. 4868)

bir ança turup söz ayıttı ilig

ayur sözle keldür ay **ıal kı silig** (K. B. 4898)

negü tir eşit emdi **köngli tirig**

sañga yakşı sözlep birür öt erig (K. B. 4910)

uluğluk beğüklük bu devlet küni

uzun turđu ermez ay **köngli köni** (K. B. 4914)

ıayu iş kılıp bulmasa ol tatığ

ıodu birgü ançan ay **bilgi batığ** (K. B. 4928)

barıp tuş aṅgar sen ay kelsün saṅga

yüzüṅ körsüni bir ay **köṅli kiṅge** (K. B. 4987)

munıṅda yası yok saṅga ay kadaş

bolu bir maṅga sen aya **bağrı taş** (K. B. 4988)

yanut birdi oğğurmuş aydı bu söz

uķuşķa yakın ol aya **köṅli tüz** (K. B. 4990)

müşülman kadaşķa müşülman kadaş

ziyaret kılur ok ay **köṅli tudaş** (K. B. 4991)

negü tir eşitgil ay **bilgi teṅgiz**

uķuşluğ amul **köṅli yüksek eğiz** (K. B. 4998)

yana ok tutuzdı ayur ay kadaş

sözüṅ kıyma kelgil ay **köṅli tudaş** (K. B. 5011)

muṅgar meṅgzetü keldi emdi bu söz

eşitgil munı sen aya **köṅli tüz** (K. B. 5057)

körü bar ķara begke ķılmaz selam

bu maṅ ni üçün ol ay **bilgi tamam** (K. B. 5065)

uluğluķ yimesün ol **elgi uzun**

yanar erse tilde yoritmiş sözün (K. B. 5073)

ajunķa elig bolmasun ol kişı

tili yalğan erse **ılınçı buşı** (K. B. 5074)

neteg beg bolur ol buğunka uluğ

tili yalğan erse kör **elgi kuruğ** (K. B. 5075)

isiz kılmağıl sen ay **elgi uzun**

ķamuğ eğgölük kıl kılınçın sözün (K. B. 5088)

ilig aydı ulğıl ay **bilgi uluğ**

tilekim bu ol sinde açğıl yoluğ (K. B. 5092)

negü tir eşit emdi **köñgli oduğ**

içinğni beze tutma taş sır boçuğ (K. B. 5112)

bayat ķullarında meniñde yavuz

ağın bilmegil sen ay **bilgi ögüz** (K. B. 5119)

ay eçgü kılıklığ **bütün işi cın**

mañga öt erig bir bağırsaklıķın (K. B. 5129)

ölümüg biligli ay **ılķı usal**

keçer bu tiriglik özünğ ulgi al (K. B. 5144)

negü tir eşitgil ay **bilgi teñgiz**

bilig birle işlep kızartğıl menğiz (K. B. 5199)

içi yakşı aymış biliglig sözi

uķa barğıl emdi ay **köñgli yazı** (K. B. 5269)

közi suḳ ay artuḳ uzun saḳnur er

ölüm tutmaz erken barıḡ barça bir (K. B. 5299)

negü tir eşitgil ay **aşlı beḳdik**

bağırsak sözi tutsa aşğı keḳ ök (K. B. 5325)

ay ilig usanma saḳınma uzun

uzun ḳalḡu ermez ay **ḳalḳa tüzün** (K. B. 5346)

yazı taḡ yirig tut yorır ḳoy sürüg

ya ḳul küḡ tapuḡcı ay **ḳalḳa örüg** (K. B. 5371)

negü tir eşitgil **közi toḳ** kişi

bu köz toḳluḳı ol bu baylık başı (K. B. 5385)

közi suk kişike bayup aşğı yok

suxuḡ yarlıḳaḡıl aya **köḡli toḳ** (K. B. 5388)

menḡilig sen emdi ay **köḡli oḳuḡ**

bu beglik maḡa boldı emdi yoḳuḡ (K. B. 5398)

iḳi kişki dünya turur bu ḳarı

telim beg keḳürdi bu **ḳalḳa turı** (K. B. 5405)

süzük can kepi bu ḳara yir tuḡı

ara yir kep örtnür ay **ḳalḳa aḡı** (K. B. 5422)

negü tir eşitgil ay **ḳalḳa arıḡ**

bu öğlek okı birle **köñgli balıǵ** (K. B. 5430)

evinge kelip kirdi **köñgli koǵuz**

saǵınç qađǵu birle uğıtmadı köz (K. B. 5448)

yaraǵsız yoritma tilingde yaǵuz

bayat taplamaǵay ay **bilgi öǵuz** (K. B. 5468)

aǵırladı birdi bu beglik saǵa

muning şükri kılǵıl ay **bilgi kiñge** (K. B. 5470)

ajun bütrü bulsa **közi suǵ** tükel

anı bay tise bolmaǵay bu muǵal (K. B. 5386)

çıǵay tip ayurlar ǵayu ol çıǵay

közi suǵ çıǵay ol neçe erse bay (K. B. 5387)

közi suk kişike bayup asǵı yok

suxuǵ yarlıǵaǵıl aya **köñgli toǵ** (K. B. 5388)

közi suǵ kişi nengke toğmaz közi

meǵer tolmaǵınça ǵara yir tozı (K. B. 5390)

negü tir eşitgil köni **köñgli tüz**

köñgül til ǵılınçı ǵamuǵ **ǵalǵa uz** (K. B. 5509)

isizig bayutma ay **ǵalǵa unur**

isizler bayusa ǵılınç artatur (K. B. 5524)

bularda birisi bu baylar turur

buðun küçlügi bu ay **ılıl unur** (K. B. 5561)

birisi ilingde arıg tut kümüş

ıyarın küdeşgil ay **bilgi öküş** (K. B. 5575)

ikinç tıdmasalar hazine haki

öðinde tegürse ay **elgi ala** (K. B. 5581)

negü tir eşitgil ay **köngli yaruğ**

munıng maı nısi kör bu sözke anuğ (K. B. 5599)

bu künde naru sen bağırsaklıkın

basut ılıl mağa sen ay **köngli yağın** (K. B. 5614)

ilig aydı bargıl meniğdin şalam

tegürgil añar sen ay **bilgi tamam** (K. B. 5665)

munğar mıngzetü keldi emdi bu söz

bu söz işke tutğıl aya **köngli tüz** (K. B. 5699)

negü tir eşit tıngla **bilgi batıg**

sağa ötler emdi ay **köngli katıg** (K. B. 5713)

yanut birdi oğurmuş aydı kıdaş

eşitgil sözümni ay **köngli tudaş** (K. B. 5721)

negüke buzar sen bu eğgülerig

saṅga yası teggey ay **köṅgli tirig** (K. B. 5746)

unittıṅmu erki bu eḡgülerig

yanut kılmaḡumu ay **köṅgli tirig** (K. B. 5772)

ilig kılķ evürse ay **kalķ silig**

anı evre yandur ayu bir bilig (K.B. 5812)

ayıttı ilig andın oḡgurmışıḡ

ayur inç esen barmu **kalķ bısıḡ** (K.B. 5831)

bu kūn ol iligke baḡırsaklıkın

dıç a tilde kesmez ne **köṅgli yaķın** (K.B. 5838)

men emdi ev içre yatur men usal

işim barça taştın ay **bilgi tükel** (K.B. 5848)

et ol bu kişi köṅgli artar yıdır

anı keḡ küḡezgü ay **kalķ kaḡır** (K.B. 5862)

bu yalḡan kişi birle artar ajun

köni çın kişi tut ay **elgi uzun** (K.B. 5878)

sini sözlegüçi kişiler maṅga

yaḡı teg yaḡı ol ay **bilgi kiṅge** (K.B. 5882)

ay **köṅgli köni kalķ alçaķ** bütün

tirig bol esen tur tirilgil ķutun (K.B. 5897)

munu  ur badım men tapu  ka  atı 

bayat birs  t vfi  ay **bilgi batı ** (K.B. 5899)

k r  barsa ya  şı bitimi  biti

unıtma bu s zni ay **k  gli tetig** (K.B. 5929)

bu dun ma m  ti bolsa ** al a k ni**

anın  tr  begler yaratur k ni (K.B. 5946)

a ır boldı k  gli yatur in ı ın

tegip tu  a  gar bir ay **k  gli ya  n** (K.B. 5963)

nel g tilde k rks z yoritur sen s z

 l r    ne bild   aya **k  gli t z** (K.B. 5985)

yanut birdi   d lmi  aydı bu s z

yime e    ermez aya **k  gli t z** (K.B. 5989)

neg  tir e  tgil ay **bilgi te  giz**

bu s z i  ke tut  l  ızart  l me  giz (K.B. 6002)

ta ı biri a        a  lam bolur

bu t   ke y r  g yok ay ** al a unur** (K.B. 6015)

yana pi   sin k rse t   te k r er

a  gar ma y r  g yok ay ** al a k r** er (K.B. 6018)

bir   k ya   lı  ermez bu t    ke y r  g

muni keğ sağıngı ay **ılıl örüg** (K.B. 6023)

nelük özke teñgsiz yörer sen yörüg

yörügke barır tüş ay **köñgli örüg** (K.B. 6038)

ol atçı turur kör atalıglarığ

atasız ılığlı ay **ılıl arığ** (K.B. 6055)

baқа körgil emdi ay **köñgli tirig**

ölüm kötki kıldı yağız yirlerig (K.B. 6069)

tavar neñg barın ılıl özünge yuluğ

buçunuğ sevindür ay **bilgi uluğ** (K.B. 6099)

negü tir eşitgil ay **köñgli oduğ**

bu söz işke tutsa tokınmaz yoğuğ (K.B. 6119)

tükel kız ılınçlığ turur bu ajun

sini armasunı ay **ılıl tüzün** (K.B. 6122)

köz açtı silerke bu birdi elig

usal bolmağıl sen ay **ılıl silig** (K.B. 6124)

köni sözleyin söz sañga ay ıda

negü kizleyin men ay **köñgli tudaş** (K.B. 6150)

kereklig tutuzdum sañga barça söz

unıtma sözümni aya **köñgli tüz** (K.B. 6184)

iligke tegürgil meniḡdin selam

bu ahır selam ol ay **bilgi tāmam** (K.B. 6185)

aḡır ig bile sen özüḡ yalḡguzun

negü teg kılur sen ay **urḡi tüzün** (K.B. 6187)

negü қаdḡu waḡtı turur ay oḡul

maḡa ay bileyin ay **ḡılḡı amul** (K.B. 6234)

yanut birdi öḡdülmiş aydı bu söz

aḡar sözledim men ay **bilgi öḡüz** (K.B. 6243)

negü tir eşitgil ay **ḡılḡı** amul

bayat ḡullarıḡa baḡırsaq köḡḡül (K.B. 6261)

ol andaḡ tirildi tükedi ajun

taḡı ḡaldı artıp ay **ḡılḡı tüzün** (K.B. 6329)

negü tir eşitgil **ḡılınḡı silig**

uḡuş birle işke yetürmiş elig (K.B. 6330)

uḡuşluḡ ḡişiler sözi öḡḡü teg

köni tüz bolur ol **özi belḡü** teg (K.B. 6356)

meḡilig turur kör meḡi yoḡ ḡıḡay

barın tap ḡılıp ol yorır **köḡḡli bay** (K.B. 6370)

muḡar meḡzetü keldi emdi bu söz

muni yaqşı tıngla aya **köŋgli tüz** (K.B. 6462)

içi yaqşı aymış bögü **bilgi kiŋg**

ajunuğ sınağlı ağı **elgi kiŋg** (K.B. 6488)

tilim sözledi söz bitidi elig

ölür bu elig til ay **ħalkı silig** (K.B. 6505)

tirip **köŋgli toğmaz közi suħ** bağıl (A. H. 255)

köki körklüg erniŋ ħuyı körklüg ol (A. H. 317)

içti bolup **yüzi türü** (I, 47)

3.16.4.1.5. İsim Unsuru Bağlama Grubu Olanlar

‘atıķ erdi aşnu kamuğda oza

bayatķa bütügli **köŋgöl til tüze** (K. B. 51)

basa faruķ erdi kişi öçrümi

tili köŋgli bir teg buğun köçrümi (K. B. 53)

kiminğ bolsa **arķuķ kılınçı otun**

işi barça tetrü bolur toğsa kün (K.B. 1670)

bu sözler eşitti sevindi ilig

ayur ay oğunmış **sözi ög bilig** (K.B. 1872)

yüzi körki körklüg kerek **ħem yülüg**

ķılınçı köni tegse ħalkķa ülüg (K. B. 2208)

tili köngli bir hem kılınçı köni

uvutluğ bağırsak buğunda çını (K. B. 2235)

aķı alp atım bolsa alçaķ köngül

tuzı etmeki kiñg ne kılķı amul (K. B. 2274)

tuzı etmeki hem aşı kiñg kerek /

atı ton tolumı aņgar **teñg** kerek (K. B. 2317)

ķulaķı saķ erse ögi bilgi kiñg

yorıķı tüz erse **tili köngli teñg** (K. B. 2481)

bor içme bor içse barır er ķutı

bor içse bolur **til ve munduz atı** (K. B. 2655)

sözi bolsa **yumşak şeker teg süçig**

süçig sözke yumşar uluğ hem kiçig (K. B. 2665)

kerek **elgi berk saķ** kereksiz aķı

saçılmasa ötrü ağı ķaznaķı (K. B. 2799)

közi toķ kerek keğ yime köngli bay

arığlık kerek hem **yüzi körki ay** (K. B. 2843)

yüzi körki körklüg kerek kılķı uz /

yülüg bolsa boğluğ **tili köngli tüz** (K. B. 2854)

bütün çın bağırsak **közi köngli toķ**

köni bolsa kılķı meşel atġu oķ (K. B. 2885)

yüzi körki körklüg kerek kılķı uz

negü tutsa andın tamar barça tüz (K. B. 2923)

negü tir eşitġil saķınuk çıġay

çıġay erse neŋke **közi köŋli bay** (K. B. 3613)

negü tir eşit **boġzı eġni bütün**

barım tap tise er bolur beg kutun (K. B. 3798)

muŋgar meŋzeyür kör otaķı sözi

tadu bilgüçi **köŋli bilgi yazı** (K. B. 4673)

içi yakşı aymış büġü bilgi kiŋ

ķalıķı yorıķı bile köŋli teŋ (K. B. 4843)

sözi çın kerek beg **ķayıķsız köni**

sözinde yanıġlıġ time er anı (K. B. 5079)

negü tir eşitġil **köni köŋli tüz /**

köŋül til ķalınçı ķamuġ ķalıķ uz (K. B. 5509)

negü tir eşit **ķalıķ köŋli köni**

saŋġa ötledi kör unıtma munı (K. B. 5742)

3.16.4.2. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İSNAT GRUBU

3.16.4.2.1. İsnat Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isnat grubunun cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

negü tir eşit emdi **köñgli oduğ**

sözi kör çiçek teg tümen tü boçuğ (K. B. 452)

negü tir eşit emdi **bilgi teñsiz**

sözin yañgatur körse kızgu menğiz (K. B. 480)

ıdı yakşı aymış **tili köñgli tüz**

körü barsa yetrü köni ök bu söz (K. B. 515)

ķaraķa bilig birdi **bilgi açuk**

buşar öçte beglerke barma yağuk (K. B. 778)

negü tir eşit emdi **köñgli köni**

usallık usındın oğunmış küni (K.B. 1523)

negü tir eşit emdi köñgli köni

usallık usındın oğunmış küni (K.B. 1523)

tili çın kerek bolsa köñgli köni

buğunka asığ kılsa toğsa küni (K.B. 2010)

sözi çın kerek beg ne kılķı bütün

ınansa aᅇgar ᅇalk tirilse kütun (K.B. 2038)

sözi çın kerek beg ne **ķalkı bütün**

ınansa aᅇgar ᅇalk tirilse kütun (K.B. 2038)

küler yüz süçig söz silig öz kerek

ķılınçı bularķa **tükel tüz** kerek (K.B. 2072)

közi toķ serimlig ne ķodķı köᅇgöl

suyurķap keçürgen ne kılķı amul (K. B. 2170)

közi toķ serimlig ne ķodķı köᅇgöl

suyurķap keçürgen ne **ķalkı amul** (K. B. 2170)

beginde basa ilke **elgi uzun**

vezir ol iligke ķılınçın sözün (K. B. 2193)

közi toķ kerek neᅇgke suķlanmasa

közi aç toğumaz bu dünya yise (K. B. 2200)

közi toķ kerek neᅇgke suķlanmasa

közi aç toğumaz bu dünya yise (K. B. 2200)

yüzi ķörki ķörklüg kerek **ᅇem yülüg**

ķılınçı köni tegse ᅇalkķa ülüg (K. B. 2208)

kerek **köᅇgli ķodķı** ma yumşak tili

bu ol kör kişike sevitür yolu (K. B. 2229)

kerek köngli ƙođƙı ma **yumŝaƙtili**

bu ol kör kişike sevitür yolu (K. B. 2229)

tuzı etmeki hem aşı kiŋg kerek

atı ton tolumı aŋgar teŋg kerek (K. B. 2317)

tuzı etmeki hem aşı kiŋg kerek

atı ton tolumı aŋgar **teŋg** kerek (K. B. 2317)

sözi ƙın kerek bolsa ƙavli bütün

uluğ bolsa yalğan inanmaz buğun (K. B. 2324)

sözi ƙın kerek bolsa **ƙavli bütün**

uluğ bolsa yalğan inanmaz buğun (K. B. 2324)

tüp aşı kerek **eçgü** ƙılƙı oŋgay

tusulsa buđunƙa toğursa kün ay (K. B. 2437)

tüp aşı kerek eçgü **ƙılƙı oŋgay**

tusulsa buđunƙa toğursa kün ay (K. B. 2437)

yüzi körki körklüg kerek hem yülüg

toğan ersig ünlüg sözi belgülüg (K. B. 2458)

yüzi körki körklüg kerek hem yülüg

toğan ersig ünlüg **sözi belgülüg** (K. B. 2458)

ögi keḁ gerek köṅgli alçaḁ amul

çıḡay tul yetimke baḡırsaq köṅgöl (K. B. 2473)

ögi keḁ gerek **köṅgli alçaḁ** amul

çıḡay tul yetimke baḡırsaq köṅgöl (K. B. 2473)

neçe me ḁul erse **közi toḁ** beg ol

sıḁ öz beglikindin bu ḁulluḁ yig ol (K. B. 2619)

tili uz gerek hem köṅgüllüg gerek

sözi uz gerek hem keḁ öglüg gerek (K. B. 2660)

sözi bolsa **yumşak şeker teg süçig**

süçig sözke yumşar uluḡ hem kiçig (K. B. 2665)

bor içmez gerek bolsa **ḁalḁ arıḡ**

yaraḡsız ḁılınçıḡ yıratsa arıḡ (K. B. 2729)

gerek **elgi berk saḁ** kereksiz aḁı

saḁılmasa ötrü aḡı ḁaznaḁı (K. B. 2799)

közi toḁ gerek keḁ yime köṅgli bay

arıḡlık gerek hem yüzi körki ay (K. B. 2843)

közi toḁ gerek keḁ yime **köṅgli bay**

arıḡlık gerek hem yüzi körki ay (K. B. 2843)

yüzi körki körklüg gerek ḁılḁı uz

yülüg bolsa boğluğ tili köñgli tüz (K. B. 2854)

yüzi körki körklüg kerek **kalı uz**

yülüg bolsa boğluğ tili köñgli tüz (K. B. 2854)

hazıncı nerek köp er at çok kerek

begi bay kereksiz buğun toğ kerek (K. B. 3031)

negü tir eşitgil **kutı belgölüg**

kutı birle ilde çavıkmış külüg (K. B. 3071)

tağı yaqşı aymış **biliglig özi**

tügülmüş köñgölüni yazar beg sözi (K. B. 3182)

tapuğçı tapınsa bu yalñguz özün

negü kor ılur künke **yalñguz özi** (K. B. 3362)

ne eçgü bilig birdi **bilgi koyuğ**

oğul kız atı erke kitmez oyuğ (K. B. 3382)

munğar menğzer emdi biliglig sözi

köni sözlemiş körse **köñgli yazı** (K. B. 3383)

ne eçgü bilig birdi **bilgi beğük**

sevitmiş sevüglерke köñgli süzük (K. B. 3687)

negü tir eşit **boğzı eğni bütün**

barım tap tise er bolur beg kutun (K. B. 3798)

negü tir eşit emdi **bilgi kıoyuğ**

sınap bilgüçi eçgü isiz kıamuğ (K. B. 3829)

bu sözni eşit ay maᅅga kelmedük

negü tir arığ bilge **bağı beğük** (K. B. 3925)

munğar meᅅgzetü aydı **bilgi açuğ**

bu söz tutmaz erniᅅg bilgı bıçuğ (K. B. 4020)

içi yakşı aymış **kıılınçı silig**

bilig birle işke yetürmiş elig (K. B. 4413)

tarığçı kişiler bolur elgi kiᅅg

bayat birmişindin tutar **köᅅgli kiᅅg** (K. B. 4416)

yime yakşı aymış biliglig süzük

buçunğa bağırsak ne **köᅅgli tüzük** (K. B. 4464)

köni sözlemiş körse **köᅅgli oğuğ**

sözi körse maᅅ ni birür tü boçuğ (K. B. 4609)

ne eçgü bilig birdi **bilgi öğüz**

eşitgil munı sen aya köᅅgli tüz (K. B. 4691)

kanı ol **tayağı yılan bolğuçı**

teᅅgiz yarlıp ötrü yorıp keçğüçi (K. B. 4715)

negü tir eşitgil bağırsak sözi

ün̄gürde turuğlı **saķınıķ özi** (K. B. 4766)

negü tir eşit kör ay bilgi ten̄giz

özi **ķođķı alçak** ne **kön̄gli** eğiz (K. B. 4813)

negü tir eşit kör ay bilgi ten̄giz

özi ķođķı alçak ne kön̄gli **eğiz** (K. B. 4813)

negü tir eşit emdi **kön̄gli oğuğ**

ölümke usal bolma teggey yoğuğ (K. B. 4828)

negü tir eşit emdi **kön̄gli tirig**

sańga yaķşı sözlep birür öt erig (K. B. 4910)

negü tir eşitg il ay bilgi ten̄giz

uķuşluđ amul **kön̄gli yüksek eğiz** (K. B. 4998)

negü tir eşit emdi **kön̄gli oğuğ**

için̄gni beze tutma taş sır boğuğ (K. B. 5112)

ne eçgü bilig birdi **bilgi uluğ**

bu söz işke tutnup yorı bu yoluğ (K. B. 5171)

çığay tip ayurlar ķayu ol çığay

ķözi suķ çığay ol neçe erse bay (K. B. 5387)

evin̄ge kelip kirdi **kön̄gli ķoķuz**

saķınç ķađgu birle uğıtmadı köz (K. B. 5448)

negü tir eşitgil **köni köngli tüz**

köngül til kılınçı kamuğ kılkı uz (K. B. 5509)

negü tir eşitgil köni köngli tüz

köngül til **kılınçı** kamuğ **kılkı uz** (K. B. 5509)

negü tir eşit tıngla **bilgi batıg**

saŋga ötler emdi ay köngli katıg (K. B. 5713)

negü tir eşit **kılkı köngli köni**

saŋga ötledi kör unıtma munı (K. B. 5742)

ayıttı ilig andın oğgurmışı

ayur inç esen barmu **kılkı bışıg** (K.B. 5831)

bu kün ol iligke bağırsaklıkı

du‘a tilde kesmez ne **köngli yağan** (K.B. 5838)

negü tir eşitgil **kılınçı sili**

uķuş birle işke yetürmiş elig (K.B. 6330)

menğilig turur kör menği yoķ çıga

barın tap kılıp ol yorır **köngli bay** (K.B. 6370)

İsnat grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

buşıklık yaʋuz erke iltür bilig

otunluḡ ıılur buṣsa **ıalı silig** (K. B. 335)

közi toḡ ıığay erse bayḡa sanur

serinse kişi tegme işte unur (K. B. 2612)

siḡimliḡ bolur ol tili uz kişi

sözi uz yorisa yarar er işi (K. B. 2661)

ajun bütrü bulsa **közi suḡ** tükel

anı bay tise bolmaḡay bu muḡal (K. B. 5386)

3.16.4.2.2. İsnat Grubunun Yer Tamlayıcısı Olarak Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isnat grubunun cümlelerin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

toḡumsuz bolur ol közi suḡ kişi

közi suḡḡa yetmez bu dünya aş (K.B. 2001)

közi suḡḡa tütmez bu dünya bütün

barı tap tigüçi tirildi ıutun (K. B. 5389)

3.16.4.2.2.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

İsnat grubunun fiil grubu dediğimiz sıfat-fiil gruplarında, bu grubun yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı görülür.

taḡı yaḡşı aymış bilig birgüçi

közi suḡḡa öt sa v erig birgüçi (K. B. 2617)

3.16.4.2.3. İsnat Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde isnat grubunun cümlede zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

‘atık erdi aşnu kamuğda oza

bayatka bütügli *köngül til tüze* (K. B. 51)

ünün ötti keklik küler katgura

kıızıl ağzı kan teg *kaşı kap kara* (K. B. 76)

bağırsak bütün çin *kalınçı köni*

tili köngli tüz bolsa bilse munı (K. B. 424)

turup çıktı andın sakınçın tügük

kelip karşıka kirdi *köngli tüşük* (K. B. 1111)

oğul kızka öğretgü erdem bilig

bu erdem bile bolsu *kalı silig* (K.B. 1228)

evinge kelip kirdi *köngli tüşük*

kapuğ yaptı kaç kün sakınçın tügük (K.B. 1563)

ilig bir kün oldurdi *yalınguz özi*

bu ögdülmişig ündep aydı sözi (K.B. 1791)

uluğ iş bu işke er ödrüm kerek

bütünlük bile **kalı ködrüm** kerek (K. B. 2187)

tapuğsağ ne özkey yine eymenük

emanet bile bolsa köngli süzük (K. B. 2237)

aķı alp atım bolsa alçaķ köngül

tuzı etmeki kiñg ne **kalı amul** (K. B. 2274)

aķı alp atım bolsa alçaķ köngül

tuzı etmeki kiñg ne kılķı amul (K. B. 2274)

ķulaķı saķ erse ögi bilgi kiñg

yorıķı tüz erse tili köngli teñg (K. B. 2481)

ķulaķı saķ erse **ögi bilgi kiñg**

yorıķı tüz erse tili köngli teñg (K. B. 2481)

ķulaķı saķ erse ögi bilgi kiñg

yorıķı tüz erse tili köngli teñg (K. B. 2481)

ķulaķı saķ erse ögi bilgi kiñg

yorıķı tüz erse **tili köngli teñg** (K. B. 2481)

uğısa bu yalñguķ tüşer ök bu tüş

yora bilse terkin kelir **ağzı tuş** (K. B. 4367)

tünek ol bu dünya **içi ok yılan**

munı ķođ yaruk cın ajunķa ulan (K. B. 5421)

tüşüp kirdi evke saķınçın tğü

sevinçi kitip *köñli kaçgun ügük* (K.B. 6198)

3.16.4.2.3.1. Fiil Gruplarında Kullanılışı

İsnat grubunun fiil grubu dediğimiz sıfat fiil gruplarında, bu grubun yer tamlayıcısı olarak kullanıldığı görülür.

içti *bolup yüzi türü* (I, 47)

3.16.5. İLGİ GRUBU

İlgi eki almış bir isim unsuru ile yalın hâldeki diğer bir isim unsurunun bir araya gelmesiyle oluşan kelime grubudur.

3.16.5.1. CÜMLEDE KULLANILIŞI BAKIMINDAN İLGİ GRUBU

3.16.5.1.1. İlgi Grubunun Cümlede Özne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ilgi grubunun cümlelerin öznesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

olarnıñ tañguķı kelir hem barır

meniñ bu tañguķ boldı meñgü qalır (K. B. 113)

tiriglikı toldı bu ay toldınıñ

ökünçün ulır kör *asığ* yok *anıñ* (K.B. 1169)

yanut birdi odgurmış aydı seniñ

tileking bu erse *tilek* yok *meniŋ* (K. B. 4023)

bu kün ya yarın tut yumulsa bu köz

*silerniŋ du'a*ka bolur munġluġ öz (K.B. 6172)

ol itti işin kör qutuldı bu kün

biziŋ iş ne erki yazılmaz tügen (K.B. 6337)

ikledi *meniŋ adha* (I, 380)

İlgi grubunun yukarıda sıraladığımız örneklerin dışında bir de birleşik cümlelerde iç cümlelerin öznesi olarak kullanıldığı örnekler bulunmaktadır. Bu örnekler aşağıda sıralanmıştır:

mini birle bolsa *meniŋ ol* *kadaş*

ķamuġ işke bolġay anıŋ bilgi baş (K. B. 3151)

öküş bolsa emdi bu *erdem kimiŋ*

öküş boldı tenġsiz yaġısı anıŋ (K. B. 3415)

oġul kız törüse *seniŋ ay tenġin*

eviŋde igidgil igidme öŋin (K. B. 4504)

könġül kimiŋ bolsa qalı yok cıġay (II, 239)

tawar kimiŋ ökilse beglik anġar kergeyür (I, 362)

3.16.5.1.2. İlgi Grubunun Cümlede Belirtisiz Nesne Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ilgi grubunun cümlenin belirtisiz nesnesi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

yağınġ sü telim tutsa azrak seninġ

toķışķa iwinme *yaraġ* kör *anınġ* (K. B. 2359)

yardı *meninġyürek* (III, 33)

meninġtawar satışdı (III, 71)

kelse uma tüşürgil tınsın *anınġ aruķduķ* (II, 316)

emgek meninġ bilinġ (III, 372)

3.16.5.1.3. İlgi Grubunun Cümlede Yer Tamlayıcısı Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ilgi grubunun cümlenin yer tamlayıcısı fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

meninġe vke kelmek turur ol manġa

ķaķan kel tise sen kelir ol sanġa (K. B. 5019)

3.16.5.1.4. İlgi Grubunun Cümlede Zarf Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ilgi grubunun cümlenin zarf fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

meniṅ sözçe *barça* yanut kıldı söz

taķı tuttum erse ķatıg yumdı kōz (K. B. 3851)

3.16.5.1.5. İlgi Grubunun Cümlede Yüklem İsmi Fonksiyonunda Kullanılması

Karahanlı Türkçesinde ilgi grubunun cümlenin yüklem ismi fonksiyonunda kullanıldığı örnekler aşağıda sıralanmıştır:

biligsiz bile hiç sözüm yok *meniṅ*

ay bilge özüm uş *tapuğcı seniṅ* (K. B. 203)

men igdiş ķuluṅ men *tapuğcı seniṅ*

yuluğ bolsu canım iligke *meniṅ* (K.B. 1554)

Karahanlı Türkçesinde tespit edilen kısaltma gruplarının cümle içinde kullanılışları bakımından sayısı 346'dır. Bunların 75'i yaklaşıma grubu, 3'ü bulunma grubu, 152'si ayrılma grubu, 96'sı isnat grubu ve 20'si ilgi grubudur. Kısaltma grupları cümle içinde isim, sıfat ve zarf görevlerinde kullanılmışlardır. 346 kısaltma grubundan 194'ünün özne, 22'sinin nesne, 13'ünün yer tamlayıcısı, 63'ünün zarf, 52'sinin yüklem ismi ve 2'sinin cümle dışı unsur olarak kullanıldığı görülmüştür.

SONUÇ

Kelime grupları bir kelimeyle açıklanamayan nesneleri, hareketleri ve kavramları karşılayan yapılardır. Bunlar nesneleri ve hareketleri daha geniş olarak belirtmeye yaradıkları gibi yapıca ve anlamca da bir bütünlük gösterirler. Grubun almış olduğu ek onların cümle içindeki kullanışlarını belirler.

İslamî Orta Asya Türkçesinin ilk dönemini oluşturan Karahanlı Türkçesinde kelime gruplarını inceleyen bu çalışma üç temel eseri esas almıştır: Kutadgu Bilig, Divânü Lügati't-Türk, Atebetü'l-Hakayık. Görüldüğü üzere Kutadgu Bilig ve Atebetü'l-Hakayık birer manzum metindir. Divânü Lügati't-Türk'deki malzeme de Eski Türk Şiiri örnekleri olduğundan manzumdur.

Türkçe'de kelime gruplarının bilhassa cümle içinde kullanışlarında görülen özellikler Tarihî Türk şivelerindeki şekillerle ayniyet içerisinde değildir. Bu çalışma 11 ve 12. yüzyıl Türkçesinde kelime gruplarının cümle içindeki durumlarını ve bugünkü Türkçe'den farklılık gösteren kullanılışlarını ortaya koymuştur.

Yine bu çalışma bugün artık Türkçe'de kullanılmayan ancak tarihî dönemlerde karşılaşılan yapıları da belirlemiştir. Bunun yanı sıra bugün üzerinde görüş birliği olmayan bazı yapıların 11. ve 12. yüzyıllardaki durumları da gramercilerin önüne bir katkı olarak sunulmuştur.

Bu yapılardan biri isim tamlaması yapısında karşımıza çıkmaktadır. Örneklerini Türk Runik yapısında da gördüğümüz tamlananı iyeliksiz yapıların az sayıda da olsa Karahanlı Türkçesinde de kullanıldığı görülür. Eksiz tamlama olarak tanımladığımız bu grubun örnekleri şunlardır:

yarağlıg vëzir kolsa andağ kerek

sü başçı tiler erse mundağ kerek (K. B. 2415)

yarağlıg vëzir kolsa andağ kerek

sü başçı tiler erse mundağ kerek (K. B. 2415)

bu sözke yağar körse *mā'ni bu söz*

eşit işke tutğıl aya kılkı tüz (K. B. 3448)

kişi utruķı türmek alma tigü

öz utru negü erse algu yigü (K. B. 4598)

Bağlama grupları ve tekrar grupları örnekleri de Türk dili gramer çalışmalarında bazı karışıklıklar arz etmektedir. Bilindiği üzere Türk Runik yazısında eksiz bağlama çok yaygın bir kullanılışa sahiptir.⁶³ Ancak birçok tarihî Türk Şivesi çalışmasında eksiz olarak bağlama grubu oluşturan yapılar ikileme olark gösterilir. Bu ikilemeler birer tekrar grubu olduğuna göre, aslında eksiz olark bağlama grubu oluşturan yapılar tekrar grubu kategorisine sokulur. Biz bu çalışmada Karahanlı Türkçesinde herhangi bir sıralama, bağlama, karşılaştırma ve denkleştirme edatları kullanılmadan oluşturulan ve bağlama grubu fonksiyonu taşıyan örnekleri bağlama grubu; ikileme örneklerini tekrar grubu kategorisinde inceledik. Tekrar grubu kategorisinde ele aldığımız örnekler şunlardır:

ķara 'am töşinġe yörügi adın

ağn boldı begler tüşi kör *ağn* (K.B. 6024)

ata ornı ķaldı atı ma bile

⁶³ Talat Tekin, *Orhun Türkçesi Grameri*, Ankara, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi:9, 2003, s.212

adın ma taķı bolsu *ming ming* ula (K. B. 111)

buç buç öter semürgük (II, 290)

arığ ol bu *kut ka* v arıglık tiler

süzük ol bu devlet süzükni yüler (K.B. 2105)

meninğdin nerek emdi *öt sa v erig*

bu ödleğ öti tap saŋga ay tirig (K. B. 5136)

Yine üzerinde görüş birliğı olmayan yapılardan biri kısaltma gruplarıdır.

Ablatif ekli yapıların (-dAn ekli) birer sıfat tamlaması mı yoksa ablatif grubu mu olduğı konusu hala tartışılır bir meseledir. Ancak Karahanlı Türkçesi örnekleri bu yapıların sadece +dAn ekiyle kullanılmadığını +kA ve +dA ekleriyle de kullanıldığını ortaya koymuş ve bu yapıların birer kısaltma grubu olarak ele alınması gerektiğı kanaatini kuvvetlendirmiştir. Bu kısaltma grubu örneklerinin bir kısmı aşağıda sıralanmıştır:

bu törtte biri ot birisi yağı

üçünçi ig ol kör tiriglik ağı (K. B. 307)

buçunğa başı sen ay ilig bu kün

buçunuğ küdeşgil oduğ tur öğün (K.B. 1436)

bu sözke tanuğa bu beytig okı

bu sözke anuğ tut köngül öğ taķı (K.B. 2046)

boğı kısğa yunçığ kılınçı buşı

buşı kayda bolsa *tütüşke başı* (K.B. 2089)

Türk dilinin tarihî dönemleri içinde en önemli devrelerden biri olan Karahanlı Türkçesine ait metinler üzerine yapılan bu araştırmanın Türkçe'nin tarihî ve bugünkü meselelerinin çözümüne önemli bir katkı sunduğunu düşünmekteyiz.

Bibliyografya

Abik, A. Deniz: “Kutadgu Bilig’de Zamirlerin Ayrılma Hali”, **Dil ve Edebiyat Araştırmaları Sempozyumu**, Mustafa Canpolat Armağanı, Yayımlayanlar: Aysu Ata, Mehmet Ölmez, Ankara 2003, s.25-39

Akar, Ali: **Türk Dili Tarihi**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 2006.

Arat, Reşid Rahmetî: **Kutadgu Bilig**, İstanbul, Kabalcı Yayınevi, Nisan, 2006.

Arat, Reşid Rahmetî: **Atebetü’l-Hakayık**, Ankara, TDK Yayınları, 2006.

Argunşah Mustafa; Yüksekaya Gülden Sağol; Tabaklar Özcan: **Karahanlıca, Harezmce, Kıpçakça Dersleri**, İstanbul, Kesit Yayınları, 2010.

Atalay, Besim: **Divânü Lügati’t-Türk**, Ankara, TDK Yayınları, 2000.

Banguoğlu, Tahsin: **Türkçenin Grameri**, Ankara, TDK Yayınları, 1995.

Bilgegil, Kaya: **Türkçe Dilbilgisi**, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1982.

Deny, Jean: **Türk Dilinin Grameri (Osmanlı Lehçesi)**, Çev: Ali Ulvi Elöve, İstanbul, Maarif Matbaası, 1941.

Dizdaroğlu, Hikmet: **Tümcebilgisi**, Ankara, Kalite Basımevi 1976.

Ediskun, Haydar: **Türk Dilbilgisi**, İstanbul, Remzi Kitabevi, 1988.

Emre, Ahmet Cevat: **Yeni Bir Gramer Metodu Hakkında Layiha, I**, İstanbul, 1931, s. 99.

Ercilasun, Ahmet Bican: **Kutadgu Bilig Grameri - Fiil -**, Ankara, Gazi Üniversitesi Yayınları, 1984.

Ercilasun, Ahmet Bican: **Başlangıçtan Yirminci Yüzyıla Türk Dili Tarihi**, Ankara, Akçağ Yayınları, 2008.

Ergin, Muharrem: **Türk Dil Bilgisi**, İstanbul, Bayrak Yayınları, 1992.

Gencan, Tahir Nejat: **Dilbilgisi**, İstanbul, TDK Yayınları, 1971.

Hacıeminoğlu, Necmettin: **Türk Dilinde Edatlar**, İstanbul, MEB Yayınları, 1992.

Hatiboğlu, Vecihe: **Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, Ankara, TDK Yayınları, 1972.

Hatiboğlu, Vecihe: **Türkçenin Sözdizimi**, Ankara, A.Ü. D.T.C.F. Yayınları, 1982.

Hunkan, Ömer Soner: **Türk Hakanlığı (Karahanlılar)**, İstanbul, IQ Kültür Sanat Yayıncılık, 2007.

Kaçalin, Mustafa Sinan: “Kutadgu Bilig”, **TDV İslâm Ansiklopedisi**, İstanbul 2002, s. 478-480.

Karaağaç, Günay: **Türkçenin Söz Dizimi**, İstanbul, Kesit Yayınları, Eylül, 2011.

Karahan, Leyla: **Türkçede Söz Dizimi, Cümle Tahlilleri**, Ankara, Akçağ Yayınları, 1995.

Karahan Leyla: “Türkçede -DAn biri Yapılı Kelime Grupları Üzerine”, **Dil Araştırmaları**, Sayı 11, Güz 2012, 9-15. s.

Karahan, Leyla: “Yükleme ve İlgi Hâli Ekleri Üzerine Bazı Düşünceler”, **Üçüncü Uluslar Arası Türk Dili Kurultayı**, Ankara, TDK Yayınları, 1996 s. 605–611.

Karahan Leyla: “Belirtisiz Nesnenin Söz Dizimindeki Yeri Üzerine”, (Çevirimiçi), http://turkoloji.cu.edu.tr/YENI%20TURK%20DILI/leyla_karahan_belirtisiz_nesne_sozdizimi.pdf, 16.02.2007.

Korkmaz, Zeynep: **Türkiye Türkçesi Grameri Şekil Bilgisi**, Ankara, TDK Yayınları, 2009.

Korkmaz, Zeynep: **Gramer Terimleri Sözlüğü**, Ankara, TDK Yayınları, 1992.

Nalbant, Mehmet Vefa: **Kutadgu Bilig’de Zarf Tamlayanları ve Bunların Derin Yapısı**, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli 1999. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Nalbant, Bilge Özkan: **Kutadgu Bilig’deki Özne ve Nesnelerin Yapısal İncelemesi**, Pamukkale Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli, 1999. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

Özkan, Mustafa; Sevinçli Veysel: **Türkiye Türkçesi Söz Dizimi**, İstanbul, 3F Yayınevi, 2008.

Özkan, Mustafa: **Türk Dilinin Gelişme Alanları ve Eski Anadolu Türkçesi**, İstanbul, Filiz Kitabevi, 2000.

Ölmez, Zuhale: “Kutadgu Bilig’de İkilemeler I”, Bahşı Ögdisi, **60. Doğum Yılı Dolayısıyla Klaus Röhnborn Armağanı**, Yayımlayanlar: Jens Peter Laut-Mehmet Ölmez, Freiburg-İstanbul, Simurg Yayınları, 1998, s. 235-260.

Ölmez, Zuhale: “Kutadgu Bilig’de İkilemeler II”, **Türk Dilleri Araştırmaları**, C. 7, 1997, s. 19-40.

Sev, Gülsel: **Tarihî Türk Lehçelerinde Hâl Ekleri**, Akçağ Yayınları, Ankara, 2007.

Şahin, Hatice: “Kutadgu Bilig’de Şimdiki Zaman”, **Türk Dili**, S. 545, Mayıs 1997, s. 464-471.

Şahin, Hatice: “Kutadgu Bilig’de Tasviri Fiiller”, **Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, S. 2, C. 2, Yıl: 2, 2001.

Taş, İbrahim: **Kutadgu Bilig’de Söz Yapımı**, Ankara, TDK Yayınları, 2009.

Tekin, Talat: **Orhun Türkçesi Grameri**, Ankara, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 9, 2000.

Tekin, Talat, Ölmez Mehmet: **Türk Dilleri Giriş**, İstanbul, Simurg Yayıncılık, 1999.

Topaloğlu, Ahmet: **Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü**, İstanbul, Ötüken Yayınları, 1989.

Vardar, Berke (yönetiminde): **Dilbilim ve Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü**, Ankara, TDK Yayınları, 1980.

Yelten, Muhammed; Açıkgöz, Halil: **Kelime Grupları**, İstanbul, Doğu Kütüphanesi, 2005.

Yavuz, Kemal: “Yusuf Has Hacib ve Kutadgu Bilig”, **Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi XXXVII**, İstanbul, 2009. s.137-180.

Yılmaz, Çağlayan: **Atebetü'l-Hakayık’ın Söz Dizimi**, Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2003. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi).

TABLO 1		
Belirtili İsim Tamlaması	Özne	49
	Belirtili Nesne	13
	Belirtisiz Nesne	11
	Yer Tamlayıcısı	-
	Yüklem İsmi	1
		Toplam: 74
Belirtisiz İsim Tamlaması	Özne	807
	Belirtili Nesne	204
	Belirtisiz Nesne	221
	Yer Tamlayıcısı	110
	Zarf	38
	Yüklem İsmi	1
		Toplam: 1381
Eksiz Tamlama	Özne	1
	Belirtisiz Nesne	1
	Yer Tamlayıcısı	1
		Toplam:3
İyelik Grubu	Özne	120
	Belirtili Nesne	45
	Belirtisiz Nesne	48
	Yer Tamlayıcısı	21
	Zarf	12
	Yüklem İsmi	6
		Toplam: 252
Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu	Özne	1538
	Belirtili Nesne	655
	Belirtisiz Nesne	359
	Yer Tamlayıcısı	177
	Zarf	21
	Yüklem İsmi	41
	Cümle Dışı Unsur	17
		Toplam: 2808
Sıfat Tamlaması	Özne	1649
	Belirtili Nesne	311
	Belirtisiz Nesne	579
	Yer Tamlayıcısı	360
	Zarf	438
	Yüklem İsmi	261
	Cümle Dışı Unsur	1
		Toplam: 3599

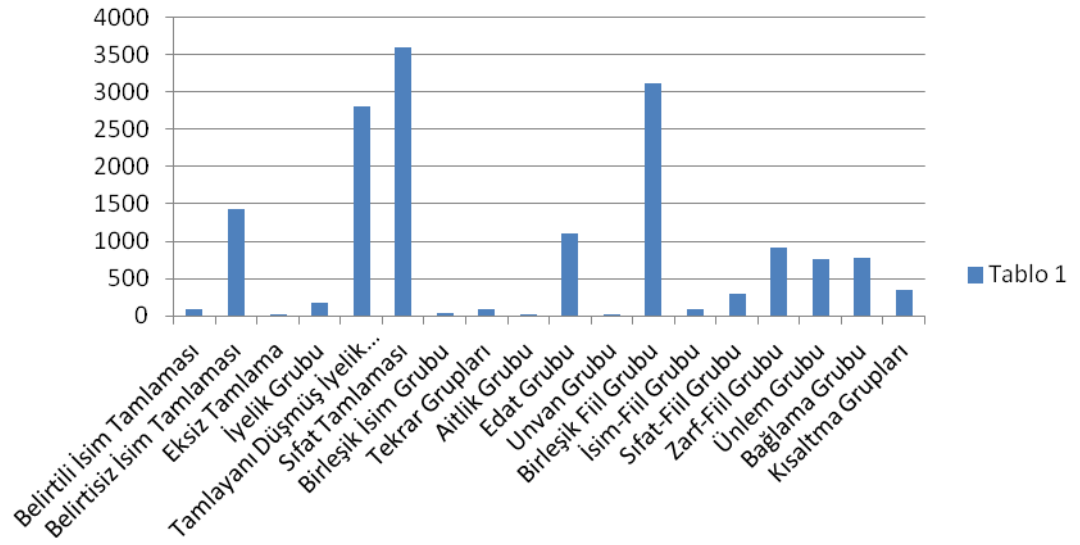
Birleşik İsim Grubu		Özne	30
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	1
		Yer Tamlayıcısı	3
		Zarf	-
		Yüklem İsmi	2
		Cümle Dışı Unsur	4
			Toplam: 40
Tekrar Grupları	Aynen Tekrarlar	Özne	-
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	-
		Yüklem İsmi	-
		Cümle Dışı Unsur	-
Tekrar Grupları	Yakın / Eş Manâlı Tekrarlar	Özne	7
		Belirtili Nesne	2
		Belirtisiz Nesne	9
		Yer Tamlayıcısı	2
		Zarf	8
		Yüklem İsmi	10
		Cümle Dışı Unsur	-
Tekrar Grupları	Zıt Manâlı Tekrarlar	Özne	17
		Belirtili Nesne	5
		Belirtisiz Nesne	5
		Yer Tamlayıcısı	6
		Zarf	18
		Yüklem İsmi	3
		Cümle Dışı Unsur	-
Tekrar Grupları	Eklemeli Tekrarlar	Özne	-
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	1
		Yüklem İsmi	-
		Cümle Dışı Unsur	-
			Tekrar Grupları Toplamı: 97
Aitlik Grubu		Özne	2
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	2
		Yüklem İsmi	-
		Cümle Dışı Unsur	-
			Toplam: 4

Edat Grubu		Özne	12
		Belirtili Nesne	1
		Belirtisiz Nesne	3
		Yer Tamlayıcısı	85
		Zarf	998
		Yüklem İsmi	3
		Cümle Dışı Unsur	-
			Toplam: 1102
Unvan Grubu		Özne	1
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	-
		Yüklem İsmi	1
		Cümle Dışı Unsur	-
			Toplam: 2
Birleşik Fiil Grubu	Cümlelerin Yüklemi Fonksiyonunda Kullanılan İsim+Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller	Özne	-
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	-
		Yüklem	2513
		Cümle Dışı Unsur	-
Birleşik Fiil Grubu	Cümlelerin Yüklemi Fonksiyonunda Kullanılan Fiil + Zarf Fiil Eki + Yardımcı Fiil Yapısındaki Birleşik Fiiller	Özne	-
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	-
		Yüklem	601
		Cümle Dışı Unsur	-
			Toplam:3114
İsim-Fiil Grubu		Özne	17
		Belirtili Nesne	2
		Belirtisiz Nesne	17
		Yer Tamlayıcısı	1
		Zarf	2
		Yüklem İsmi	-
		Cümle Dışı Unsur	-
			Toplam: 39
Sıfat-Fiil Grubu		Özne	238
		Belirtili Nesne	11
		Belirtisiz Nesne	8
		Yer Tamlayıcısı	14
		Zarf	50
		Yüklem İsmi	22
		Cümle Dışı Unsur	-
			Toplam: 343

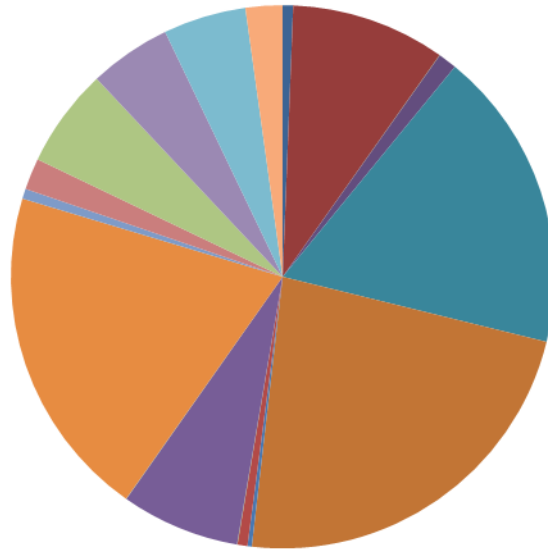
Zarf-Fiil Grubu		Özne	-
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	9
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	912
		Yüklem İsmi	-
		Cümle Dışı Unsur	
			Toplam: 921
Ünlem Grubu		Özne	-
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	-
		Yüklem İsmi	-
		Cümle Dışı Unsur	764
			Toplam: 764
Bağlama Grubu		Özne	292
		Belirtili Nesne	70
		Belirtisiz Nesne	258
		Yer Tamlayıcısı	57
		Zarf	89
		Yüklem İsmi	3
		Cümle Dışı Unsur	5
			Toplam: 774
Kısaltma Grupları	Yaklaşma Grubu	Özne	37
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	8
		Yer Tamlayıcısı	2
		Zarf	12
		Yüklem İsmi	14
		Cümle Dışı Unsur	2
Kısaltma Grupları	Bulunma Grubu	Özne	1
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	1
		Yer Tamlayıcısı	-
		Zarf	-
		Yüklem İsmi	1
		Cümle Dışı Unsur	-
Kısaltma Grupları	Ayrılma Grubu	Özne	69
		Belirtili Nesne	1
		Belirtisiz Nesne	7
		Yer Tamlayıcısı	8
		Zarf	32
		Yüklem İsmi	35
		Cümle Dışı Unsur	-

Kısaltma Grupları	İsnat Grubu	Özne	76
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	-
		Yer Tamlayıcısı	2
		Zarf	18
		Yüklem İsmi	-
		Cümle Dışı Unsur	-
Kısaltma Grupları	İlgi Grubu	Özne	11
		Belirtili Nesne	-
		Belirtisiz Nesne	5
		Yer Tamlayıcısı	1
		Zarf	1
		Yüklem İsmi	2
		Cümle Dışı Unsur	-
			Kısaltma Grupları Toplamı: 346

Tablo 2

Tablo 3

- Belirtili İsim Tamlaması (74)
- Belirtisiz İsim Tamlaması (1381)
- Eksiz Tamlama (3)
- İyelik Grubu (174)
- Tamlayanı Düşmüş İyelik Grubu (2808)
- Sıfat Tamlaması (3599)
- Birleşik İsim Grubu (40)
- Tekrar Grupları (93)
- Aitlik Grubu (4)
- Edat Grubu (1102)
- Unvan Grubu (2)
- Birleşik Fiil Grubu (3114)
- İsim-Fiil Grubu (39)
- Sıfat-Fiil Grubu (343)
- Zarf-Fiil Grubu (920)
- Ünlem Grubu (764)
- Bağlama Grubu (771)
- Kısaltma Grupları (344)

TEZİ HAZIRLAYANIN ÖZGEÇMİŞİ

27 Ocak 1982 tarihinde İstanbul’da doğdum. İlkokulu Hacı Ali Paşa İlkokulu’nda, orta okulu Rami Ortaokulu’nda, liseyi Çemberlitaş Kız Lisesi’nde okudum. 2000 yılında girdiğim üniversite sınavıyla İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü’nü kazandım. 2004 yılında Bölümümü başarıyla tamamlayıp, aynı yıl Eski Türk Dili Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans Programına kayıt yaptıрма hakkı kazandım. 2004 yılı Aralık ayında Eski Türk Dili Anabilim Dalı’nda açılan Araştırma Görevlisi kadrosuna kabul edilerek göreve başladım. Prof. Dr. Nuri Yüce’nin danışmanlığında hazırladığım ***Karışık Dilli Bir Kur’an Tercümesi Yazmanın 144b-182a Varakları Üzerinde Dil İncelemesi*** başlıklı yüksek lisans tezi ile 2007 yılında yüksek lisans öğrenimimi tamamladım. 2007 yılında Eski Türk Dili Anabilim Dalı’nda Doktora Programına kayıt yaptıрма hakkı kazandım. 2007-2008 akademik yılında doktora ders dönemimi tamamladım. Şubat 2009’da doktora yeterlilik sınavını geçip Yrd. Doç. Dr. Özcan TABAKLAR’ın danışmanlığında ***Karahanlı Türkçesinde Kelime Grupları*** başlıklı doktora tezimi hazırladım.